Borgholms kommun

KALLELSE

Kommunfullmäktige

Plats och tid för sammanträdet: Tingssalen, Borgholm, 2025-03-17 , klockan 14:00

Ann Nilsson
Ordförande

/

Anton Karlsson
Sekreterare
0485-883 54

Förslag på justerare: Eva-Lena Israelsson (S) och Björn Andreen (M) med Marcel van Luijn (M) som ersättare

Förslag på plats och tid för justeringen: Digitalt 2025-03-26

	ÄRENDEN		Sid
1	**Godkännande av kungörelse**		
2	**Godkännande av dagordning**		
3	**Val av justerare**		
4	**Allmänhetens frågestund**		
5	**Information revisorerna**		
6	**För kännedom - Revisionsplan med riskanalys 2025**	**2025/66 007**	**3 - 34**
7	**Yttrande för kännedom - granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut**	**2021/89 007**	**35 - 70**
8	**Information från säkerhetssamordnaren**		
9	**För kännedom - Beslut om efterträdarval för Sverigedemokraterna**	**2022/165 102**	**71 - 77**
10	**Avsägelse Andreas Persson (S)**	**2022/165 102**	**78 - 79**
11	**Redovisning av inkomna medborgarförslag, e-förslag och motioner under beredning 2025**	**2025/8 109**	**80 - 82**
12	**Interpellationssvar - Hur är det med bemanning och arbetsmiljön på Tullgatan 40?**	**2025/7 101**	**83 - 88**
13	**Motion (Marwin Johansson KD) Hörslinga i tingssalen**	**2024/151 109**	**89 - 93**
14	**E-förslag: Anlägga en discgolf bana**	**2024/108 008**	**94 - 102**

15	**Partistöd 2025**	**2025/13 104**	**103 - 122**
16	**Justering av taxa tekniska**	**2024/73 041**	**123 - 126**
17	**Akuta investeringsåtgärder Åkerbobadet**	**2025/48 286**	**127 - 136**
18	**Antagande av detaljplan för Stora Rör 2:1 m fl, Östra Stora Rör.**	**2014/35 214**	**137 - 612**
19	**Antagande av Översiktsplan för Borgholms kommun**	**2019/117 212**	**613 - 1119**
20	**Kultur- och fritidsstrategi för Borgholms kommun 2025-2027**	**2024/26 800**	**1120 - 1130**

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

2025-03-07

Ärendenummer
2025/66 007-KS

Till kommunfullmäktige

Tjänsteskrivelse - Revisionsplan med riskanalys 2025

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att lägga revisionsplan med riskanalys 2025 till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Revisorerna granskar årligen, i den omfattning som följer av god revisionssed, all verksamhet som bedrivs inom styrelsens/nämndernas verksamhetsområden. Uppdraget utgörs ytterst av att pröva ansvarstagandet och uttala sig om detta till fullmäktige inför dess beslut i ansvarsfrågan. Revisorerna ska granska och pröva enligt *god revisionssed*.

Syftet med riskanalysen är att identifiera de största riskerna som finns inom verksamheter, funktioner och processer i kommuner. Olika perspektiv kan också anläggas så som hållbarhet, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Granskningen riktas mot väsentliga områden med högre risk utifrån perspektiven styrning, kontroll, effektivitet och kvalitet.

Fjorton riskområden har identifierats.

Beslutsunderlag

- Revisionsplan med riskanalys 2025, inkommen 2025-03-04

Anton Karlsson
Kommunsekreterare

Revisionsplan med riskanalys

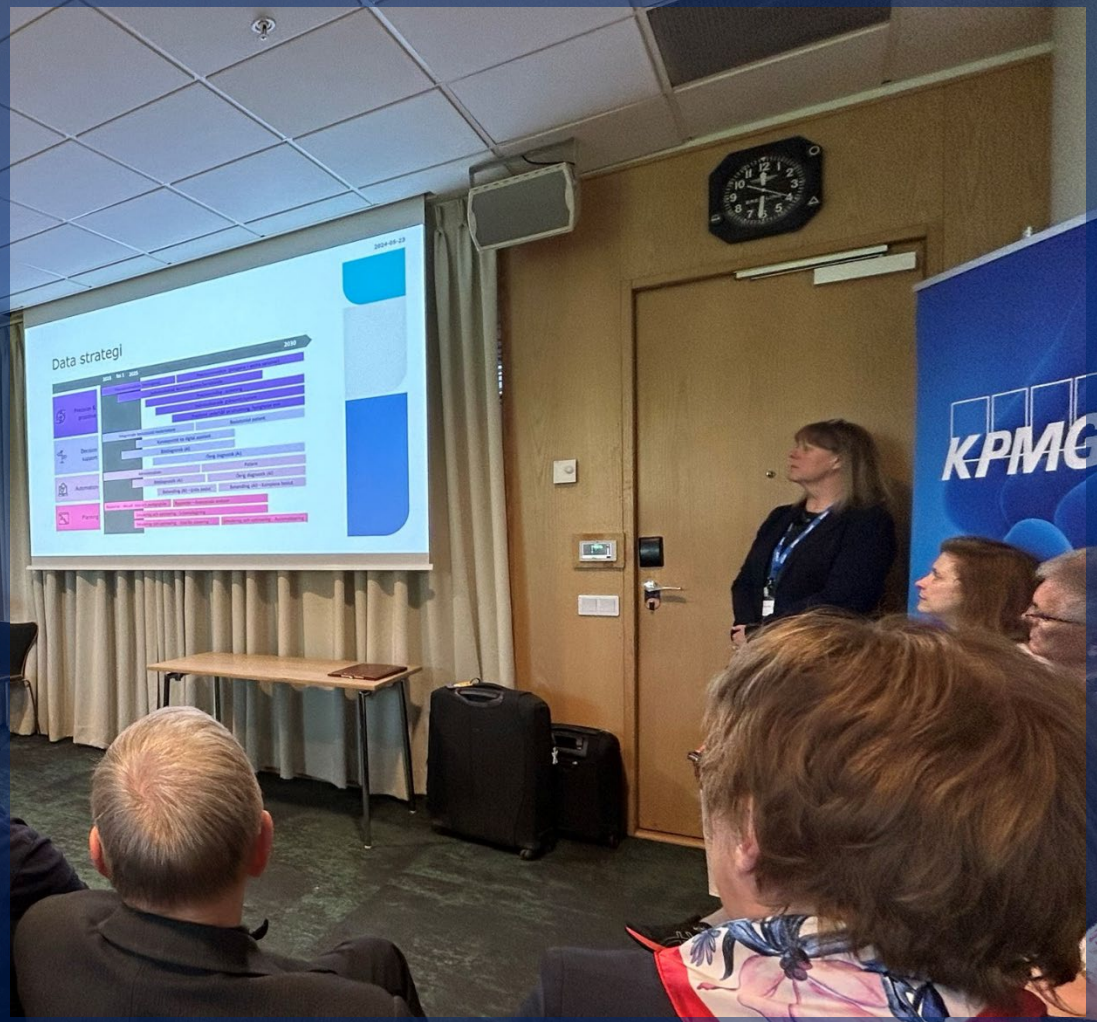

Borgholm kommun

2025-03-04

Innehållsförteckning

1. Inledning

2. Väsentliga riskområden 2025

3. Ekonomi

4. Kärnverksamheter

5. Stödfunktioner

Revisorernas uppdrag

Revisorernas uppdrag och roll

Revisionsuppdraget är definierat i kommunallagens (KL), tolfte kapitel. Revisorerna granskar årligen, i den omfattning som följer av god revisionssed, all verksamhet som bedrivs inom styrelsens/nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmannarevisorer som utsetts i juridiska personer enligt kommunallagen (hel- och delägda bolag), även verksamheten i de juridiska personerna.

Uppdraget utgörs ytterst av att pröva ansvarstagandet och uttala sig om detta till fullmäktige inför dess beslut i ansvarsfrågan. I enlighet med KL prövar revisorerna om:

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- räkenskaperna är rättvisande och
- den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Revisorerna ska granska och pröva enligt *god revisionssed*. God revisionssed är inte reglerad i lag eller föreskrift eller på annat sätt fastställd av en myndighet. Den formas och utvecklas successivt över tiden i det praktiska revisionsarbetet.

Borgholms kommuns organisation

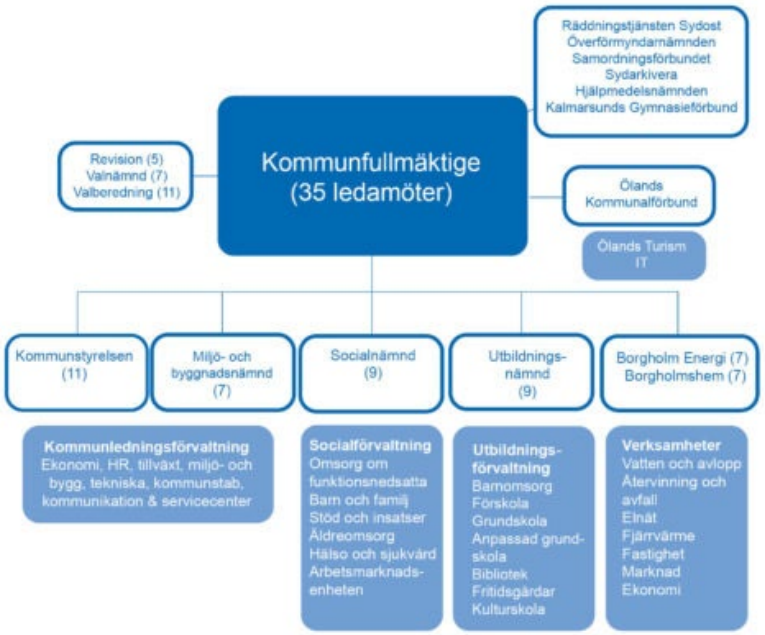

Bild hämtad från Borgholms kommuns hemsida

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Revisorernas uppdrag

Revisionsprocessen

Revisionsprocessen omfattar hela det arbete som revisorerna gör under ett revisionsår, från riskanalys och planering av granskningsinsatser till uttalandet i revisionsberättelsen. Revisionsprocessen är avslutad när fullmäktige fattat beslut i ansvarsfrågan. Revisionsprocessen är uppdelad i fyra delar – *planera, granska, avrapportera och bedöma*. Revisorerna har ansvar för hela revisionsprocessen och beställer de granskningar m.m. som ska genomföras av de sakkunniga.

Med resultatet av årets granskning som grund prövar revisorerna om styrelsen och nämnderna har fullgjort sina uppdrag. Under denna process beaktar revisorerna information som inhämtas från andra revisorer inom kommunens verksamhet – lekmannarevisorer och yrkesrevisorer i kommunens företag, revisorer i kommunalförbund och finansiella samordningsförbund med flera. Informationen har betydelse för att revisorerna ska kunna pröva med en helhetssyn dvs. hela den kommunala verksamheten.

Revisorernas uppfattning i ansvarsfrågan förmedlas till fullmäktige i form av ett särskilt uttalande i revisionsberättelsen. Revisorerna prövar ansvaret såväl kollektivt, dvs. för hela styrelsen eller nämnden, som individuellt för enskilda ledamöter. Det kollektiva ansvaret är utgångspunkten.

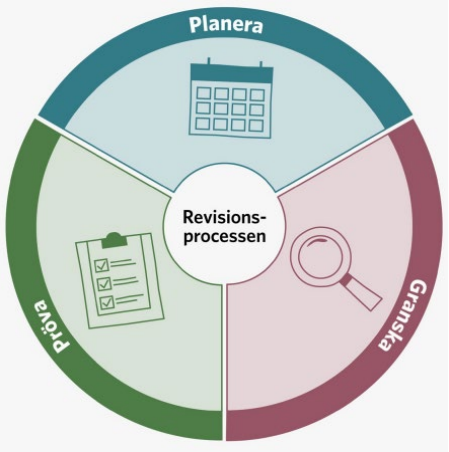

1. Planera
   - ✓ Analys av riskmiljö
   - ✓ Riskanalys
   - ✓ Revisionsplan
2. Granska
   - ✓ Grundläggande granskning
   - ✓ Fördjupad granskning
   - ✓ Granskning av delårsrapport och årsredovisning
3. Pröva
   - ✓ Ansvarsprövning
   - ✓ Revisionsberättelse och revisorernas redogörelse

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Syftet med riskanalysen

I enlighet med vad som framgår av ”God revisionssed i kommunal verksamhet” så är det revisorerna som ansvarar för risk- och väsentlighetsbedömningen. Med stöd av denna analys avgör revisorerna vad granskningsarbetet ska inriktas mot. Riskanalysen och prioriteringarna syftar även till att minimera revisorernas risk att göra felaktiga uttalanden i revisionsberättelsen. Riskanalysen ämnar också minimera revisionsrisken, alltså att revisorerna inte granskar det som är mest väsentligt.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har definierat *risk* enligt följande: ”En risk är en oönskad händelse som vi kan bedöma sannolikheten för att den ska inträffa. En risk är också en handling/brist på handling av styrelse eller nämnd som påverkar kommunen/invånarna/personalen negativt”. SKR använder vidare begreppet *väsentlighet* som ”värdet av en identifierad risk”. Dessa definitioner är utgångspunkten för revisorernas analys.

Syftet med riskanalysen är således att identifiera de största riskerna som finns inom verksamheter, funktioner och processer i kommuner. Olika perspektiv kan också anläggas så som hållbarhet, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Granskningen riktas mot väsentliga områden med högre risk utifrån perspektiven styrning, kontroll, effektivitet och kvalitet.

Riskinventering

För att revisorerna ska kunna genomföra en riskvärdering av händelser som kan påverka, hindra eller hota måluppfyllelsen inom den kommunala verksamheten är det av vikt att en riskinventering genomförs.

Inventeringen innefattar såväl interna som externa faktorer såsom omvärldsförändringar, väsentliga händelser inom kommunen/regionen, intern kontroll, samverkan med närliggande kommuner/regioner, resultatet av tidigare års fördjupade granskningar inklusive granskning av årsbokslut och delårsbokslut samt övergripande finansiell analys. Omnämnda faktorer tar sin utgångspunkt i fullmäktiges mål.

Inventeringen tar även hänsyn till nationella trender och förändrad lagstiftning. Med hjälp av offentlig statistik identifieras områden där kommunen/regionen avviker negativt i jämförelse med liknande kommuner/regioner, länet och riket.

Utifrån riskinventeringen, annan kunskapsinhämtning och information från förtroendevalda och tjänstepersoner, bedömer därefter de förtroendevalda revisorerna identifierade risker utifrån *sannolikheten* att de inträffar och vilken *konsekvens* de får. Värdering av sannolikhet utgår bland annat från bedömning av kvaliteten i styrelsens och nämndernas egen omvärldsbevakning, riskanalys och interna styrning och kontroll.

Riskinventeringen är ett stöd i arbetet med att planera framtida revisionsinsatser och på vilket sätt granskning ska ske av identifierade områden. Revisorernas ställningstagande sammanställs sedan i en revisionsplan.

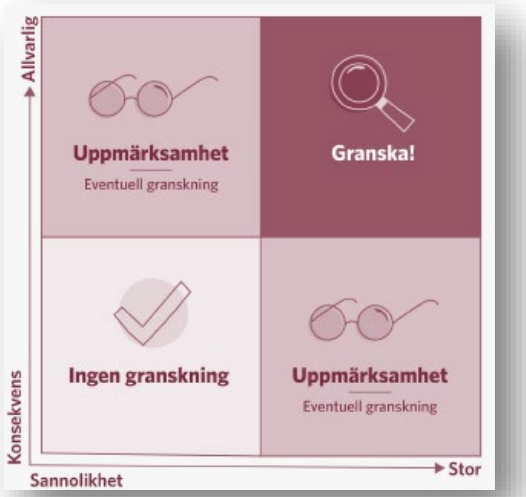

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Väsentliga riskområden 2025

Nedan framgår de väsentliga riskområdena för granskningsarbetet 2025 i bokstavsordning (ingen inbördes ordning).

Arbetsmiljöarbetet	**Långsiktig ekonomisk planering**
Efterlevnaden av GDPR	**Måluppfyllelse inom grundskolan**
Hantering av orosanmälningar gällande barn	**Samverkan med regionen om god och nära vård**
IT-verksamheten	**Sjukfrånvaron**
Kommunala aktivitetsansvaret	**Sommarbemanning inom vård och omsorg**
Kompetensförsörjningen	**Uppföljning av granskning om kontinuitetsplanering IT-avbrott**
Länsgemensam ledning och samverkan	**Krisberedskap**

Ekonomi

Utmaningar och risker

Målstyrning och budgetprocess

Det finns en risk att de mål och uppdrag som fullmäktige fastställer för verksamheterna inte hänger ihop med och stöds av de finansiella målen. Om nämnderna och verksamheterna upplever att verksamhetsmålen och uppdragen inte är realistiska ställt till de ekonomiska förutsättningarna risker målen att tappa sin styrande kraft och sin legitimitet i verksamheten. Därför är det väsentligt att det finns en röd tråd i målstyrningen från budgetberedningen, fullmäktiges budgetbeslut och nämndernas verksamhetsplaner för hur verksamheten ska bedrivas under året och mandatperioden. De mål som sätts för verksamheterna ska vara mätbara och uppföljningsbara för att ge möjlighet för styrelser och nämnder att ta sitt ansvar för verksamheten och upprätthålla en tillräcklig intern kontroll.

Uppföljning och handlingsplaner

Kommunerna beräknas gå mot ett ekonomiskt svagt resultatet, där två tredjedelar av kommunerna räknar med underskott i år. Brister i ekonomistyrningen tillsammans med ett svårt ekonomiskt läge ökar risken för att budgeten inte klaras. Det kan vara inom ett eller flera områden som kan fallera. Inledningsvis är det viktigt att det finns en ändamålsenlig process så att budgeten är realistisk i förhållande till såväl uppdrag som finansiella mål samt verksamhetsmål. Om styrelse och nämnder inte regelbundet följer upp ekonomin kan det leda till att avvikelser inte uppmärksammas i tid. Det gäller också om det saknas metoder för att upprätta tillförlitliga prognoser. Om det finns risk för underskott behöver tillräckliga handlingsplaner upprättas och det är också viktigt att dessa följs upp för att säkerställa att de får avsedd effekt.

Långsiktig strategisk planering

Brister i långsiktig finansiell planering ökar risken för överraskningar vid förändringar, i såväl omvärld som för framtida åtaganden. Om kommunen eller regionen har behov av större investeringar och/eller stora demografiska förändringar är detta extra viktigt. Den långsiktiga planen bör innehålla såväl budget för resultaträkning, balansräkning och likviditet utifrån olika scenario och/eller känslighetsanalyser.

KPMG

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Public

Ekonomi (forts.)

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

God ekonomisk hushållning och balanskravet

Det har sedan lång tid funnits regler med innebörden att kommuner ska hushålla med sina resurser och sträva efter att få ut så mycket som möjligt av varje använd krona. Lagstiftningen har över tid haft varierande utformning. Ett par milstolpar är kraven på god ekonomisk hushållning och balanskravet.

Från och med räkenskapsår 2024 avvecklas resultatutjämningsreserven under en övergångsperiod fram till och med år 2033. Samtidigt införs en ny resultatreserv. Ett krav införs även att budgeten ska innehålla en redogörelse för ekonomin i de kommunala koncernföretagen under budgetåret.

Dessa senaste förändringarna påverkar inte grunderna i regelverket för god ekonomisk hushållning och balanskrav. Utgångspunkten är fortfarande kommunens egen definition av god ekonomisk hushållning, de långsiktiga riktlinjerna, de kortsiktiga målen samt uppföljning och utvärdering i årsredovisning och delårsrapport.

Från och med räkenskapsår (bokslut) 2024 är det möjligt att reservera till en resultatutjämningsreserv, RER. När det gäller reservering av medel till RER så gäller olika gränsvärden, beroende på om eget kapital inklusive samtliga pensionsförpliktelser är positivt eller negativt.

Medel i RER kan disponeras för att täcka hela eller delar av ett negativt balanskravsresultat. Medel i RER ska användas för att uppnå en god ekonomisk hushållning, d.v.s. med större flexibilitet än RUR.

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Ekonomi (forts.)

År 2023	Borgholm	Liknande kommuner övergripande	Riket
Resultat före extraordinära poster kommunen, kr/inv	1 466	1 773	2 371
Verksamhetens nettokostnader enligt resultaträkningen kommun, kr/inv	-72 955	-67 497	-65 451
Soliditet inkl pensionsåtag. Kommun (%)	23.1	24.1	31.3
Soliditet inkl pensionsåtag. Kommunkoncern (%)	19.3	19.5	32.7
Årets resultat som andel av skatt och generella statsbidrag kommun (%)	2.0	2.5	3.7

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Ekonomi (forts.)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Risk för att budgetprocessen inte är följsam med verksamheters olika utveckling.
- Risk för brister i beslutsunderlag pga att kommunen i sin finansiella och verksamhetsmässiga planering inte beaktar framtida investeringsbehov, befolkningsutveckling, och demografiska förändringar samt olika typer av riskexponering och riskhantering.
- Risk för avsteg från regelverket för god ekonomisk hushållning.

Kommunspecifika risker

- Brister in den mer långsiktiga ekonomiska planeringen

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Pedagogisk verksamhet

Utmaningar och risker

Styrning

Huvudmannens (dvs kommunen i egenskap av att driva förskolor och skolor) ansvar för att utbildningen genomförs i enlighet med gällande bestämmelser (**styrning**). Ansvaret handlar i hög grad om att fördela resurser efter barn och elevers olika förutsättningar och behov samt systematiskt kvalitetsarbetet.

Systematiskt kvalitetsarbete

Huvudmannens ansvar för att det **systematiska kvalitetsarbetet** fokuserar på både områden som årligen bör följas upp såsom kunskapsresultat, trygghet, kränkande behandling och på områden som med jämna mellanrum behöver prioriteras. Kvalitetsarbetet ska bestå av uppföljning, analys av orsaker och åtgärder att vidta. Brister i analys och identifiering av åtgärder gör inte det systematiska kvalitetsarbetet till det viktiga styrinstrument som det är tänkt att utgöra.

Särskilt stöd

För tredje året i rad sjönk 2023/2024 andelen elever i riket som har uppnått kunskapskraven i alla ämnen. Det är därför av synnerlig vikt att analysera orsakerna och särskilt fokusera på förutsättningar för och genomförande av **särskilt stöd**.

Fritidshemmet

Fritidshemmet är en verksamhet som liksom skolformerna regleras av läroplan. Vi har i våra granskningar uppmärksammat att fritidshemmets verksamhet nedprioriteras då utmaningarna växer i grundskolan. Det kan gälla att personal flyttas från fritidshemmet till grundskolan. Det får till konsekvens att fritidshemmet inte kan stimulera elevernas utveckling och lärande eller erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation så som lagen stipulerar.

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Tilläggsbelopp **(14 kap. 8 § skolförordningen)**

I skolförordning och gymnasieförordning förtydligas regler om tilläggsbelopp för elever i fristående skola både vad gäller vad som menas med extraordinära stödåtgärder och vilka behov dessa ska möta.

Stärkt tillgång till läromedel **(1 kap. 3 § och 10 kap. 10 § SkolL)**

Elever i grundskolan och andra skolformer ska ha tillgång till läroböcker och andra läromedel. Med lärobok avses tryckt läromedel

Nationell yrkesutbildning på gymnasial nivå **(Förordning 2024:107)**

Utbildningsformen ska tillse att arbetslivets behov möts samtidigt som studerande snabbt kommer i arbete inom bristyrken. Utbildningsformen har startat som pilotprojekt under 2024 med stöd av statsbidrag.

Elever får läsa på högre nivå i grundskola **(10 kap. SkolL)**

Om en elev har goda förutsättningar att klara studierna på en högre nivå får rektor besluta att så får ske om elev och vårdnadshavare ger sitt medgivande. Det betyder till exempel att en elev som är duktig i matematik och når målen för årskurs 9 före grundskolans slut ska kunna påbörja gymnasieskolans matematik.

KPMG

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Public

Pedagogisk verksamhet (forts.)

Förskola - År 2023	Borgholm	Liknande kommuner förskola	Riket
Kostnad förskola, kr/inskrivet barn	193 698	191 976	181 743
Nettokostnadsavvikelse förskola inkl. öppen förskola, (%)	17.0	16.7	-
Heltidstjänster i förskola med förskollärarexamen, lägeskommun, andel (%)	61	45	41
Barn 1-5 år inskrivna i förskola, andel (%)	87.8	89.2	86.6
Förskollärartäthet, antal barn/lärare med förskollärarlegitimation, lägeskommun	7.9	10.3	12.2

Grundskola - År 2023 och 2024	Borgholm	Liknande kommuner grundskola	Riket
Nettokostnadsavvikelse grundskola F-9, (%)	24.0	16.6	-
Kostnad för kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev	158 983	154 293	135 638
Elever i åk 9 som uppnått betygskriterierna i alla ämnen, kommunala skolor, andel (%)	56.3*	65.2*	69.7*
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)	76.3*	81*	82.1*
Elever i åk 9, meritvärde kommunala skolor, genomsnitt (17 ämnen)	204.4*	210.7*	222.6*
Lärare (heltidstjänster med lärarlegitimation och behörighet i grundskola åk 1-9, kommunala skolor, andel (%)	65.7	69.3	72.4
Elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning, åk 1-9 i kommunal grundskola, andel (%)	50	49	62

*Avser år 2024

KPMG

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Public

Pedagogisk verksamhet (forts.)

Gymnasieskola - År 2023 och 2024	Borgholm	Liknande kommuner gymnasieskola	Riket
Kostnad för kommunal gymnasieskola, kr/elev	-	262 168	132 563
Gymnasieelever med examen inom 3 år, hemkommun, andel (%)	67.0*	68.3*	70.7*
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 3 år, hemkommun, andel (%)	46.4*	45.7*	57.3*

Vuxenutbildning - År 2023	Borgholm	Liknande kommuner övergripande	Riket
Kursdeltagare i kommunal vuxenutbildning i egen regi, andel (%)	100	67.6	43.8

*Avser år 2024

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Pedagogisk verksamhet (forts.)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Huvudmannens styrning brister vad gäller resursfördelning och systematiskt kvalitetsarbetet.
- Det systematiska kvalitetsarbetet brister vad gäller att analysera orsaker till bristande måluppfyllelse och att identifiera och genomföra åtgärder.
- Elever i behov av särskilt stöd får inte det på grund av bristande resurser, bristande kompetens hos personalen, avsaknad av ändamålsenliga lokaler.
- Fritidshemmet kan inte bedriva sin verksamhet utifrån gällande föreskrifter då behörig personal saknas, tid för planering saknas, lokalerna är inte ändamålsenliga med mera.

Kommunspecifika risker

- Bristande måluppfyllelse inom grundskolan
- Kommunala aktivitetsansvaret

KPMG

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Vård och omsorg

Utmaningar och risker

Demografisk utveckling och tidiga insatser

Den demografiska utvecklingen innebär att de äldres behov antas öka starkt i omfattning, främst fram till 2030. Även tjänsteutbudet kan komma att förändras markant. Det finns en risk att planering och förberedelser för att möta framtida behov inte genomförs aktivt, t ex avseende finansiering, lokaler, kompetens, arbetssätt och teknik.

En viktig del i att klara de framtida utmaningarna är ett ökat fokus på tidiga insatser, främjande och förebyggande stöd både på befolknings-, grupp- och personnivå. Ansvaret delas av många aktörer, inklusive den enskildes eget ansvar. Det finns en risk att arbetet inte sker i hållbara strukturer eller är systematiserat, samtidigt som relevanta perspektiv och behov hos olika grupper inte synliggörs i t ex samhällsplaneringen.

Produktivitet och kvalitet

Ledningen ansvarar för att säkerställa en effektiv verksamhet med säker och god kvalitet, som följer gällande regelverk. Med ett personcentrerat arbetssätt där utgångspunkten är att se, involvera och anpassa insatserna utifrån individens behov och efter vad som är viktigt för just den personen, kan resurserna användas bättre och räcka till fler.

Det finns en risk att styrningen inte tydliggör hur och vad som ska göras av vem och när, vilket också riskerar att leda till ineffektivt nyttjande av personal. Därigenom försämras också förutsättningarna för såväl chefer som medarbetare i vardagen.

Otydlig styrning riskerar också medföra att den uppföljning som görs inte ger relevant information för att systematiskt analysera verksamheten, och därmed försämras också verksamhetens förmåga att genomföra ett effektivt förbättringsarbete.

Välfärdsteknik

Nyttjande av välfärdsteknik och digitalisering kan bidra till människors självständighet, delaktighet och inflytande, men också öka verksamhetens produktivitet. För att ta tillvara potentialen behöver flera utmaningar hanteras - exempelvis kompetens hos såväl personal som brukare, utvecklingskostnader, nyttorealisering, förändringsledning, förvaltning och säkerhet.

Kompetensförsörjning

Under pandemin har särskilda kompetensbrister inom verksamheten uppmärksammats. Sammantaget ställer detta stora krav på kommunen att behålla och utveckla befintliga medarbetare, minimera sjukfrånvaro men även stimulera nyrekrytering.

KPMG

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Public

Vård och omsorg (forts.)

Ny/förändrad lagstiftning och/eller aktuell utredning

Ny socialtjänstlag

Den nya socialtjänstlagen träder i kraft 1 juli 2025. Det övergripande syftet är att socialtjänsten ska arbeta mer förebyggande, vara mer tillgänglig och lätt att nå, och att den hjälp och stöd som erbjuds ska baseras på bästa tillgängliga kunskap om vad som kan göra mesta möjliga nytta för den enskilde. Till exempel kan kommunen erbjuda flera insatser utan föregående behovsprövning.

Stärkt stöd till anhöriga (SOU 2024:60)

Utredningen Stärkt stöd till anhöriga har överlämnats till regeringen i augusti. Den har analyserat och lämnat förslag som säkerställer ett ändamålsenligt och individanpassat stöd till anhöriga till personer som är långvarigt sjuka, till anhöriga till personer som är kortvarigt allvarligt sjuka och till anhöriga som är barn. Bland annat föreslås att socialnämnden ska erbjuda en anhörigkontakt till anhöriga som behöver särskilt stöd, och att barn som är anhöriga inkluderas i den nationella anhörigstrategin.

KPMG

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Document Classification: KPMG Public

Vård och omsorg (forts.)

Övergripande – År 2023	Borgholm	Liknande kommuner äldreomsorg	Riket
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, miljoner kronor	15	1	-

Hemtjänst – År 2023	Borgholm	Liknande kommuner äldreomsorg	Riket
Kostnad hemtjänst äldreomsorg, kr/hemtjänsttagare	558 960	383 015	372 117
Kostnad hemtjänst äldreomsorg, kr/inv 80 +	128 448	105 399	91 304
Invånare 80+ med hemtjänst i ordinärt boende, andel (%)	15.8	20	16.8
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	97*	90*	85*

Boende äldreomsorg – År 2023 och 2024	Borgholm	Liknande kommuner äldreomsorg	Riket
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/inv 80+	116 111	183 876	145 573
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/brukare	-	1 263 938	1 066 890
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	82*	75*	79*

*Avser år 2024

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Vård och omsorg (forts.)

LSS – Övergripande – År 2023	Borgholm	Liknande kommuner LSS	Riket
Nettokostnadsavvikelse LSS (%)	-1.2	-7.7	-

LSS – Daglig verksamhet – År 2023	Borgholm	Liknande kommuner LSS	Riket
Kostnad funktionsnedsättning LSS daglig verksamhet, kr/brukare	345 361	179 019	258 642
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren trivs alltid på daglig verksamhet, andel (%)	92*	83*	-
Personer med daglig verksamhet, andel (%) av totalt antal personer med insatser enligt LSS (%)	41.9	53.4	53.8

LSS – Gruppbostad – År 2023	Borgholm	Liknande kommuner LSS	Riket
Kostnad funktionsnedsättning LSS boende, kr/brukare	1 159 632	1 233 507	1 332 510
Brukarbedömning gruppbostad LSS - Brukaren känner sig trygg med alla i personalen, andel (%)	100*	53*	-

LSS – Personlig assistans – År 2023	Borgholm	Liknande kommuner LSS	Riket
Kostnad personlig assistans enl. LSS/SFB minus ersättning från Försäkringskassan, kr/inv	1 671	1 773	1 269

*Avser år 2024

KPMG

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Vård och omsorg (forts.)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Planering och aktiva förberedelser att tillgodose framtidens behov av äldreomsorg.
- Främjande och förebyggande arbete.
- Individanpassade insatser och stöd.
- Styrning, uppföljning och förbättring av verksamheten som ett sammanhållet system.
- Samverkan mellan olika kompetenser, yrkeskategorier och huvudmän.
- Effektivt nyttjande av personal, till exempel anpassning utifrån verksamhetens behov, kontinuitet, kompetens.
- Följsamhet till gällande regelverk, till exempel fast omsorgskontakt, social dokumentation, ärendeuppföljning, läkemedelshantering, smittspridning, avvikelser.
- Effektivt utvecklingsarbete, till exempel Nära vård och välfärdsteknik.
- Kompetensförsörjning, till exempel avseende behålla och utveckla befintliga medarbetare.

Kommunspecifika risker

- Samverkan med regionen om god och nära vård
- Sommarbemanning inom vård och omsorg

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Socialtjänst

Utmaningar och risker

Social barn- och ungdomsvård

Det finns ett ökat tryck på socialtjänsten att arbeta förebyggande och i samverkan med andra aktörer för att fånga upp barn och unga tidigt. Unga rekryteras in i kriminalitet och allt yngre individer begår brott. Det ställs krav på socialtjänsten att ha en rättssäker handläggning och att medarbetare har rätt kompetens. Flera socialchefer i landet larmar om svårigheter att rekrytera personal och att rättssäkerheten i handläggningen riskeras. Därtill utsätts medarbetare för otillåten påverkan, dvs påtryckningar vid bland annat myndighetsutövning.

Avhopparverksamhet

Gängvåldet har ökat i Sverige och för de som vill lämna en kriminell livsstil ska kommunerna, socialtjänsten erbjuda stöd. Kommuner erbjuder olika stödinsatser till individer som vill lämna en kriminell livsstil enligt en rapport av forskaren Anna Hedlund, SNS.

Missbruks- och beroendevård

31 januari presenterades slutbetänkandet från samsjuklighetsutredningen. Utredningen föreslår att all behandling av skadligt bruk och beroende ska vara inom regionernas hälso- och sjukvårdsansvar. Kommunernas ansvar föreslås fortsatt vara att stärka den enskildes resurser och funktionsförmåga genom sociala stödinsatser. Förändringen föreslås träda i kraft 2026 och genomföras stegvis under 5 års period. Det innebär att kommuner behöver ställa om sitt arbete och planera för kommande förändringar i samverkan med regionerna.

Socialpsykiatri

Kommuner är skyldiga att erbjuda stöd till personer med psykiska funktionsnedsättningar, men utformningen kan variera på grund av socialtjänstlagens karaktär som ramlag. Detta innebär att stödet till personer inom målgruppen kan variera mellan kommunerna.

Socialstyrelsen genomför årligen jämförelser av stöd till personer med psykisk funktionsnedsättning – socialpsykiatri. Enligt jämförelsen för 2024 har 27% av kommunerna uppsökande verksamhet, vilket är en minskning med 5% sedan 2020, och även öppen verksamhet för målgruppen har minskat jämfört med tiden före pandemin.

Ny/förändrad lagstiftning och aktuella utredningar

Sänkt åldersgräns för öppna insatser

Från 1 juli 2023 kan socialtjänsten besluta om öppna insatser till barn från 12 år (tidigare från 15 år) utan vårdnadshavares samtycke. Med öppna insatser avses dock inte placeringar utanför det egna hemmet.

Ny socialtjänstlag 2025

I juli 2025 väntas den nya socialtjänstlagen träda i kraft. I regeringens förslag till ny lag, föreslås bland annat att socialtjänsten ska

- Främja jämlika och jämställda levnadsvillkor.
- Ha ett tydligare barnrättsperspektiv.
- Arbete förebyggande och vara lätt tillgänglig.
- Få möjlighet att ge insatser utan behovsprövning.

Lagen syftar till att ge socialtjänsten verktyg att jobba tidigt förebyggande och ge insatser på ett enklare sätt än idag.

KPMG
© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Socialtjänst (forts.)

Individ- och familjeomsorg – Övergripande – År 2023	Borgholm	Liknande kommuner övergripande	Riket
Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, (%)	16.1	16.1	-

Barn och ungdomsvård – År 2023	Borgholm	Liknande kommuner övergripande	Riket
Kostnad öppna insatser barn och unga, kr/inv 0-20 år	8 409	3 157	3 491
Kostnad barn och ungdomsvård, kr/inv 0-20 år	15 951	10 607	12 017

Missbruk och beroendevård – År 2023	Borgholm	Liknande kommuner övergripande	Riket
Kostnad öppna insatser vuxna missbrukare, kr/inv 21-64 år	434	592	923

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Socialtjänst (forts.)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Brister i rättssäkerheten av handläggning inom myndighetsutövningen och risk för otillåten påverkan inom densamma.
- Brister av tidiga insatser inom socialtjänsten samt i arbetet med barn och unga som hamnat i kriminalitet.
- Brister i samverkan mellan region och socialtjänst avseende barn och unga samt missbruk- och beroendevård.
- Risk för att personer med psykiska funktionsnedsättningar inte erbjuds tillräckligt stöd.

Kommunspecifika risker

- Hantering av orosanmälningar gällande barn

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

HR, övergripande personalfrågor

Utmaningar och risker

Kompetensförsörjning

Antalet barn och unga beräknas totalt minska i landet fram till 2033 vilket innebär minskade behov av förskoleplatser och skolor. Samtidigt ökar antalet personer över 80 år vilket innebär ökade behov av vård och omsorg, fram till 2033. SCB:s befolkningsframskrivning visar att antalet personer i arbetsför ålder kommer att minska kraftigt under kommande år. Dessa faktorer innebär sammantaget att kommuner och regioner kommer att behöva göra stora insatser för att kunna behålla och rekrytera personal men också arbeta med omställning av befintlig personal.

Kompetensutveckling och omställning

En av SKR:s nio strategier för att säkra kompetensförsörjning är utveckla medarbetare. Kompetensutveckling kan vara att utvecklas i sitt nuvarande yrke men också att utbildas för att byta yrkesbana. De förändrade behoven som kommer att finnas inom kommuner och regioners verksamheter kommer att kräva att arbetsgivarna arbetar med kompetensutveckling och omställning av befintlig personal.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljöarbetet ska enligt lag och förskrifter bedrivas på ett systematiskt sätt för att motverka ohälsa och sjukdom hos medarbetarna. När vissa organisatoriska förutsättningar, så kallade friskfaktorer, finns på plats och fungerar väl så påverkas arbetsmiljön positivt. Det handlar om att främja sådant som är viktigt för att en arbetsplats ska fungera bra i längden. Genom att jobba med friskfaktorer bidrar det till att medarbetare mår bra, utvecklas och kan prestera bra och att attraktiviteten för kommunen/regionen som arbetsgivare ökar.

Ny/förändrad lagstiftning och aktuella utredningar

Ändrade regler för uttag av föräldrapenningdagar

Från och med 1 juli 2024 har föräldrar rätt att överlåta upp 45 föräldrapenningdagar till person som inte är barnets vårdnadshavare. En förälder som är ensam vårdnadshavare kan överlåta upp till 90 dagar till person som inte är barnets vårdnadshavare.

Promemoria hot och våld mot förtroendevalda

En departementspromemoria har remitterats med förslag som syftar till att stärka skyddet mot hot och våld för kommunal- och regionråd samt skydda den kommunala verksamheten mot fel och oegentligheter. I promemorian föreslås därför en skyldighet för kommuner och regioner att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Förslaget motsvarar det ansvar som kommuner och regioner redan i dag har för sina arbetstagare enligt arbetsmiljöregelverket. Lagändringen förslås träda i kraft den 1 juli 2025

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

HR, övergripande personalfrågor (forts.)

Personal – År 2023	Borgholm	Liknande kommuner övergripande	Riket
Avgångna tillsvidareanställda under året, kommun, andel (%)	9	11	10
Sjukfrånvaro totalt bland anställda, kommun, andel (%)	8.8	7.9	7.5

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

HR, övergripande personalfrågor (forts.)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Svårigheter att klara kompetensförsörjning.
- Risk för att inte klara omställning som krävs vid ökade behov inom vissa verksamheter och minskade inom andra vilket kan leda till att kommunen/regionen har både övertalighet och brist på personal samtidigt.
- Risk för att kommunen/regionen inte uppfattas som en attraktiv arbetsgivare.
- Bristande kunskap hos chefer i HR-frågor vilket kan leda till felaktig hantering av personalärenden.

Kommunspecifika risker

- Arbetsmiljöarbetet
- Sjukfrånvaro
- Kompetensförsörjningen

KPMG

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

It-och informationssäkerhet

Utmaningar och risker

Vi befinner oss i ett säkerhetspolitiskt läge som medför att offentliga verksamheter står under ständigt hot för externa angrepp i form av cyberattacker. Dessa attacker har visat sig leda till stora konsekvenser för de verksamheter som drabbas då de är förknippade med stora risker för samhällsstörning om verksamhetskritiska processer stoppas eller att information inte är tillgänglig. Därtill finns en risk för ekonomisk skada och förtroendeskada om integritetskänsliga uppgifter förloras, skadas eller sprids till aktörer som kan nyttja informationen.

I början av år 2024 utsattes en större leverantörs serverdrift och molntjänster för en ransomware-attack, vilket fick en allvarlig påverkan på åtkomsten till informationssystemen inom ett stort antal statliga myndigheter, kommuner och regioner. Detta innebär att offentlig verksamhet även kan påverkas om externa leverantörer blir utsatta för attacker.

Hotbilden med risker för intrång förändras kontinuerligt och säkerhetsarbetet behöver därför vara en ständigt pågående process för att säkerställa att informationstillgångar har ett tillräckligt skydd. Metoder och verktyg för cyberangrepp utvecklas ständigt och hotaktörernas spelplan förändras i takt med teknikutvecklingen. Hotaktörerna använder sig ofta av enklast möjliga metod för att uppnå önskat resultat och i många fall krävs inte avancerade metoder.

Detta beror i hög grad på att säkerhetsarbetet fortfarande är eftersatt i många organisationer och att det saknas kompetens vilket innebär att arbetet inte bedrivs på ett systematiskt och riskbaserat sätt. Ett systematiskt förhållningssätt förutsätter att ett grundarbete genomförs som identifierar verksamhetens skyddsvärden, vilka hot och risker som riktas mot dem och identifierar vilka säkerhetsåtgärder som behöver vidtas.

Ny/förändrad lagstiftning och aktuella utredningar

NIS 2 och CER

Den 14 december 2022 beslutade Europaparlamentet och rådet om två nya direktiv om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen (NIS 2) och om kritiska entiteters motståndskraft (CER).

I Sverige har en statlig utredning lämnat förslag på hur den nya regleringen ska utformas, där berörda aktörer har fått möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. De exakta kriterierna för vilka som ska omfattas i Sverige är ännu inte klara, men i utredningen föreslås att den nya cybersäkerhetslagen ska omfatta betydligt fler aktörer där antalet sektorer utökas från sju till 18. Därtill föreslås att krav ska gälla för hela den kommunala verksamheten och inte bara för samhällsviktiga och digitala tjänster, vilket nuvarande NIS-direktiv gör.

NIS 2 ställer högre krav på riskanalyser och olika säkerhetsåtgärder, men även på ledningens deltagande i cybersäkerhetsarbetet. NIS 2 innebär också att en administrativ sanktionsavgift införs, där den för offentlig verksamhet föreslås ligga på minst 5.000 kr och som mest 10.000.000 kr i det fall kraven inte efterlevs.

Om dessa förslag utgör realitet i samband med att lagen börjar tillämpas så kommer det att krävas både resurs- och kompetensförstärkningar i organisationer för att etablera informationssäkerhet i enlighet med de nya kraven.

Regeringskansliet väntas lämna en proposition under våren 2025.

KPMG
© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

It-och informationssäkerhet (forts.)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Kompetens inom säkerhet saknas, särskilt inom cybersäkerhet.
- Bristande arbetssätt och metoder för att leva upp till nya krav.
- Bristande förmåga att genomföra ett systematiskt informationssäkerhetsarbete, vilket kan bero på att det saknas organisatoriska förutsättningar eller att arbetet inte prioriteras tillräckligt (ledningens engagemang saknas).
- Bristande kravställning inom it och säkerhet när externa leverantörer avtalas.

Kommunspecifika risker

- Uppföljning av tidigare granskning av kontinuitetshantering inom IT
- IT-verksamheten

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Krisberedskap, civilt försvar och säkerhetsskydd

Utmaningar och risker

Frågor som rör krisberedskap, civilt försvar och säkerhetsskydd är mycket aktuella och utmaningar inom detta område står i fokus på alla nivåer i samhället såväl nationellt som internationellt. Orsakerna är en tydligt förändrad omvärld exempelvis genom händelser som krig i Europa, desinformation, påverkansarbete på demokratin eller klimatrelaterade händelser som påverkar bland annat städers infrastruktur. I en omvärld där dessa händelser blir allt vanligare är det av vikt att kommunernas arbete med krisberedskap, civilt försvar samt säkerhetsskydd är ändamålsenligt.

Planering av kris -och krigsberedskap syftar såväl till att minska sårbarheten som genom planering skapa en förmåga att kunna hantera samhällsstörningar i fredstid och under höjd beredskap. Kris – och krigsberedskapen ingår under samlingsbegreppet civil beredskap.

Krisberedskap och civilt försvar är ömsesidigt förstärkande och är av betydelse för Sveriges totala förmåga vid kris och krig. Förmågan under höjd beredskap och krig bygger på en väl fungerande verksamhet i fredstid för att den ska kunna fungera även under höjd beredskap och krig.

Planeringen av civil beredskap är en komplex och pågående process som kräver engagemang och samarbete från alla nivåer av samhället. Kommuner har en central roll att bidra till att skydda medborgarna samt minska eventuella skador under kriser, nödsituationer och vid höjd beredskap.

Planering, samsyn och beredskap

Det är av vikt att kommunen arbetar strategisk för planeringen av civil beredskap. Likväl är det av vikt att det finns en kris- och krigsorganisation samt beredskapsfunktioner i kommunen. Kommunens förmåga att omhänderta olika former av händelser är i allt väsentligt beroende av att det finns en samsyn inom kommunen med de kommunala bolagen och andra samverkande myndigheter.

Vid en mer omfattande kris och vid höjd beredskap är det centralt att samarbetet inom hela kommunkoncernen samt mellan kommunen och andra parter fungerar. Det är väsentligt att det finns en planering i kommunen för att klara den samhällsviktiga verksamheten vid exempelvis allvarliga väderstörningar, vatten- och elavbrott men även IT-attacker och driftstörning av samhällsviktig infrastruktur.

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Krisberedskap, civilt försvar och säkerhetsskydd (forts.)

Säkerhetsskydd

Säkerhetsskydd handlar om att skydda den information och de verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet mot **spioneri, sabotage, terroristbrott och vissa andra hot**. Det handlar även om att skydda verksamhet som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. Detta regleras i säkerhetsskyddslagen.

För en kommun innebär att de behöver identifiera vilka av deras verksamhet som omfattas av säkerhetsskyddslagens regleringar och att det har vidtagits åtgärder för att skydda uppgifter inom dessa. Det kan inkludera att säkerställa att det genomförts säkerhetskyddsanalyser, att det finns säkerhetskyddavtal i förekommande fall, att det är klarlagt vilka funktioner/befattningar som ska hantera säkerhetsklassad information samt att det genomförs säkerhetskontroll av personal för de personer som innehar befattningarna. Därutöver ska det finnas rutiner i de fall det uppmärksammats att säkerhetsklassad information hanterats på ett felaktigt sätt i förhållande till säkerhetshetsskyddslagen.

I en kommun ska det finnas en säkerhetsskyddschef. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över säkerhetsskyddslagen och kommuner har under de senaste åren fått utdömda viten vid tillsyn av Länsstyrelsen på grund av att kommunens arbete med säkerhetsskyddet inte varit tillfredställande.

KPMG

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

Krisberedskap, civilt försvar och säkerhetsskydd (forts.)

Sammanfattande riskområden

Generella risker

- Det saknas ett systematiskt krisberedskapsarbete i kommunkoncernen.
- Det finns ingen samsyn i arbetet gällande krisberedskap i organisationen som helhet och i dess olika delar.
- Styrande dokument är inte kända och implementerade i organisationen.
- Det saknas rutiner för hur styr- och ledningsprocesser ska fungera i händelse av kris, och organisationen är därmed inte dimensionerad att hantera en kris över tid.
- Det saknas ett systematiskt arbete med risk- och sårbarhetsanalyser, kartläggning av kritiska beroenden samt åtgärdsplaner.
- Planering för den samhällsviktiga verksamheten vid olika avbrott och störningar saknas eller är bristfällig
- Utbildnings- och övningsverksamhet prioriteras ej.
- Det anslås inte särskilda resurser och medel för arbetet med krisberedskap, civilt försvar och säkerhetsskydd.

Kommunspecifika risker

- Krisberedskapsarbetet i kommunkoncernen

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

kpmg.com/socialmedia

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavor to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

© 2022 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

The KPMG name and logo are trademarks used under license by the independent member firms of the KPMG global organization.

Document Classification: KPMG Public

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

2025-03-07

Ärendenummer
2021/89 007-KS

Till kommunfullmäktige

Tjänsteskrivelse - Yttrande för kännedom "verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut"

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

KPMG har på uppdrag av kommunens revisorer genomfört en granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut.

Granskningen kommer fram till att kommunstyrelsen enbart delvis uppfyller de revisionsfrågor som besvarats. Kartläggningen av uppdrag, motioner och e-förslag visar att 64% av besluten verkställts.

Granskningens rekommendationer, som kommunens revisorer ställer sig bakom, lyder som följande:

- Säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs.
- Säkerställa att motioner och e-förslag får sin slutgiltiga behandling av kommunfullmäktige.
- Tillse att rutiner rörande tidsangivelser, bevakning av uppdrag och återrapportering implementeras och efterlevs i organisationen.
- Föreslå kommunfullmäktige att i kommunstyrelsens reglemente ange hur och med vilken frekvens beslut som föranlett ett uppdrag ska återrapporteras. Detta i syfte att stärka uppföljning och kontroll.

Kommunstyrelsen behandlade förslag på yttrande 2024-02-25 § 24 och beslutade att anta förvaltningens förslag på yttrande som sitt eget.

Nedan följer kommunstyrelsens yttrande:

Förvaltningen delar revisorernas bedömning, med hänsyn till resultatet i KPMG:s granskningsrapport, att kommunstyrelsen måste öka uppföljningen och kontrollen av de beslut som fattas av fullmäktige. Utöver detta ser förvaltningen också behov av mer uppföljning och kontroll av de beslut som fattas i kommunstyrelsen och dess olika utskott.

Förvaltningen ser flera åtgärder för att komma till rätta med detta. Vissa moment har redan påbörjats genom den nya ärendehanteringsboken och äldre rutiner som redan finns på plats. Den nya ärendehandboken och de äldre rutinerna beskriver hur sekreteraren ska arbeta med bevakning i diariesystemet, samt en löpande ärendelista i Excel. Där framgår också hur beslutsdelen av protokollen bör utformas för att underlätta återrapportering, så som att ett beslut bör innehålla återrapporteringsdatum och att sekreteraren i brist på detta väljer ut ett lämpligt datum under bevakningar i diariesystemet. Förvaltningen delar revisorernas uppfattning att de gamla rutinerna, samt ärendehanteringshandboken, måste implementeras och efterlevas bättre i organisationen.

Utöver detta föreslår förvaltningen ändringar i kommunstyrelsens reglemente och kommunfullmäktiges arbetsordning. Där ska det förslagsvis framgå hur ofta en sammanställning av ärenden och dess verkställighet bör göras för kommunstyrelsen, så som revisorerna föreslår i sin rapport. Redovisningen sker förslagsvis med hjälp av den löpande excelfilen. Förvaltningens förslag är att verkställighet ska redovisas vid varje kommunstyrelsesammanträde och två gånger per år för kommunfullmäktige. Denna redovisning är alltså utöver den återrapportering som anges i besluten.

Förvaltningen föreslår även att nämnderna anammar det nya arbetssätt som beskrivs i detta yttrande för att säkerställa verkställigheten i besluten på nämndsnivå.

Med dessa förändringar är förvaltningens bedömning att kommunstyrelsen kan säkerställa verkställigheten av de beslut som fattas i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Missiv - Granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut, inkommen 2025-01-24
- Granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut, inkommen 2025-01-24
- Yttrande - Granskning av verkställighet av kommunfullmäktiges beslut, daterad 2025-02-05
- Tjänsteskrivelse – Yttrande till granskning av verkställighet av kommunfullmäktiges beslut, daterad 2025-02-05
- Beslut kommunstyrelsen 2025-02-25 § 24

Anton Karlsson
Kommunsekreterare

§ 24

Diarienummer 2021/89 007 KS

Yttrande - granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att ställa sig bakom förvaltningens förslag på yttrande och anta det som sitt eget.

Ärendebeskrivning

KPMG har på uppdrag av kommunens revisorer genomfört en granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut.

Granskningen kommer fram till att kommunstyrelsen enbart delvis uppfyller de revisionsfrågor som besvarats. Kartläggningen av uppdrag, motioner och e-förslag visar att 64% av besluten verkställts.

Granskningens rekommendationer, som kommunens revisorer ställer sig bakom, lyder som följande:

- Säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs.
- Säkerställa att motioner och e-förslag får sin slutgiltiga behandling av kommunfullmäktige.
- Tillse att rutiner rörande tidsangivelser, bevakning av uppdrag och återrapportering implementeras och efterlevs i organisationen.
- Föreslå kommunfullmäktige att i kommunstyrelsens reglemente ange hur och med vilken frekvens beslut som föranlett ett uppdrag ska återrapporteras. Detta i syfte att stärka uppföljning och kontroll.

Revisorerna önskar svar på dessa från kommunstyrelsen senast 28 mars 2025.

Beslutsunderlag

- Missiv - Granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut, inkommen 2025-01-24
- Granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut, inkommen 2025-01-24
- Yttrande - Granskning av verkställighet av kommunfullmäktiges beslut, daterad 2025-02-05
- Tjänsteskrivelse – Yttrande till granskning av verkställighet av kommunfullmäktiges beslut, daterad 2025-02-05

Bedömning

Nedan följer förvaltningens förslag till yttrande:

Förvaltningen delar revisorernas bedömning, med hänsyn till resultatet i KPMG:s granskningsrapport, att kommunstyrelsen måste öka uppföljningen och kontrollen av de beslut som fattas av fullmäktige. Utöver detta ser förvaltningen också behov av mer uppföljning och kontroll av de beslut som fattas i kommunstyrelsen och dess olika utskott.

Förvaltningen ser flera åtgärder för att komma till rätta med detta. Vissa moment har redan påbörjats genom den nya ärendehanteringsboken och äldre rutiner som redan finns på plats. Den nya ärendehandboken och de äldre rutinerna beskriver hur sekreteraren ska arbeta med bevakning i diariesystemet, samt en löpande ärendelista i Excel. Där framgår också hur beslutsdelen av protokollen bör utformas för att underlätta återrapportering, så som att ett beslut bör innehålla återrapporteringsdatum och att sekreteraren i brist på detta väljer ut ett lämpligt datum under bevakningar i diariesystemet. Förvaltningen delar revisorernas uppfattning att de gamla rutinerna, samt ärendehanteringshandboken, måste implementeras och efterlevas bättre i organisationen.

Utöver detta föreslår förvaltningen ändringar i kommunstyrelsens reglemente och kommunfullmäktiges arbetsordning. Där ska det förslagsvis framgå hur ofta en sammanställning av ärenden och dess verkställighet bör göras för kommunstyrelsen, så som revisorerna föreslår i sin rapport. Redovisningen sker förslagsvis med hjälp av den löpande excelfilen. Förvaltningens förslag är att verkställighet ska redovisas vid varje kommunstyrelsesammanträde och två gånger per år för kommunfullmäktige. Denna redovisning är alltså utöver den återrapportering som anges i besluten.

Förvaltningen föreslår även att nämnderna anammar det nya arbetssätt som beskrivs i detta yttrande för att säkerställa verkställigheten i besluten på nämndsnivå.

Med dessa förändringar är förvaltningens bedömning att kommunstyrelsen kan säkerställa verkställigheten av de beslut som fattas i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen.

Dagens sammanträde

Yrkande

Sara Kånåhols (V), Marie Johansson (S), Erik Arvidsson (SD) yrkar bifall till förslaget

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Beslutet skickas till

- Revisorerna
- Kommunfullmäktige, för kännedom

Borgholms kommun

Yttrande

2025-02-05

Ärendenummer
2021/89 007-KS

Till kommunstyrelsens arbetsutskott

Yttrande - Granskning av verkställighet av kommunfullmäktiges beslut

Yttrande

Nedan följer förvaltningen förslag till yttrande:

Förvaltningen delar revisorernas bedömning, med hänsyn till resultatet i KPMG:s granskningsrapport, att kommunstyrelsen måste öka uppföljningen och kontrollen av de beslut som fattas av fullmäktige. Utöver detta ser förvaltningen också behov av mer uppföljning och kontroll av de beslut som fattas i kommunstyrelsen och dess olika utskott.

Förvaltningen ser flera åtgärder för att komma till rätta med detta. Vissa moment har redan påbörjats genom den nya ärendehanteringsboken och äldre rutiner som redan finns på plats. Den nya ärendehandboken och de äldre rutinerna beskriver hur sekreteraren ska arbeta med bevakning i diariesystemet, samt en löpande ärendelista i Excel. Där framgår också hur beslutsdelen av protokollen bör utformas för att underlätta återrapportering, så som att ett beslut bör innehålla återrapporteringsdatum och att sekreteraren i brist på detta väljer ut ett lämpligt datum under bevakningar i diariesystemet. Förvaltningen delar revisorernas uppfattning att de gamla rutinerna, samt ärendehanteringshandboken, måste implementeras och efterlevas bättre i organisationen.

Utöver detta föreslår förvaltningen ändringar i kommunstyrelsens reglemente och kommunfullmäktiges arbetsordning. Där ska det förslagsvis framgå hur ofta en sammanställning av ärenden och dess verkställighet bör göras för kommunstyrelsen, så som revisorerna föreslår i sin rapport. Redovisningen sker förslagsvis med hjälp av den löpande excelfilen. Förvaltningens förslag är att verkställighet ska redovisas vid varje kommunstyrelsesammanträde och två gånger per år för kommunfullmäktige. Denna redovisning är alltså utöver den återrapportering som anges i besluten.

Förvaltningen föreslår även att nämnderna anammar det nya arbetssätt som beskrivs i detta yttrande för att säkerställa verkställigheten i besluten på nämndsnivå.

Med dessa förändringar är förvaltningens bedömning att kommunstyrelsen kan säkerställa verkställigheten av de beslut som fattas i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen.

Underlag

- Missiv- Granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut, inkommen 2025-01-24
- Granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut, inkommen 2025-01-24
- Yttrande - Granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut, daterad 2025-02-05

Yttrandet skickas till

- Revisorerna
- Kommunfullmäktige för kännedom

Jens Odevall
Kommunchef

Anton Karlsson
Kommunsekreterare

Granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut

Rapport

Borgholms kommun

KPMG AB

2025-01-23

Antal sidor 13

Antal bilagor 2

© 2025 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative (“KPMG International”), a Swiss entity. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 2

2 Bakgrund 4
2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning 4
2.2 Revisionskriterier 4
2.3 Metod 5

3 Resultat av granskningen 6
3.1 Styrdokument 6
3.2 Rutiner för verkställighet 7
3.3 Uppföljning, kontroll och återrapportering 9
3.4 Redovisning av motioner och e-förslag 9
3.5 Sammanräkning - andel verkställda beslut 11
3.6 Bedömning 12

4 Samlad bedömning och rekommendationer 13

Bilaga 1 – Kartläggning av beslut av uppdragskaraktär 14

Bilaga 2 – Kartläggning av motioner och e-förslag 19

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification KPMG Public

1 Sammanfattning

KPMG har av Borgholms kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

Granskningen har syftat till att bedöma om kommunstyrelsen har en ändamålsenlig uppföljning och kontroll för att säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs och återrapporteras.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen endast delvis har en ändamålsenlig uppföljning och kontroll för att säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs och återrapporteras.

Utifrån vår kartläggning av beslut av verkställighets- och uppdragskaraktär, inklusive motioner och e-förslag som föranlett ett uppdrag, konstaterar vi att 64 % av besluten har verkställts. Vi bedömer mot bakgrund av detta att beslut som föranleder ett uppdrag inte i tillräcklig omfattning verkställs.

Vi ser behov av att kommunstyrelsen ökar sin uppföljning och kontroll av de beslut som fattats av fullmäktige, för att säkerställa att de verkställs. Vi ser även behov av att rutiner implementeras för att säkerställa att beslut verkställs samt för återrapportering till fullmäktige.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga.

Revisionsfråga	Bedömning
Finns ändamålsenliga rutiner för att säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs?	Delvis
Finns rutiner för att tidsangivelse för verkställighet och återrapportering förs in i besluten?	Delvis
Sker återrapportering av verkställda och ej verkställda beslut till kommunfullmäktige på ett tillfredsställande sätt?	Delvis
Genomför kommunstyrelsen i linje med sin uppsiktsplikt en uppföljning och kontroll av de beslut som fattats av kommunfullmäktige för att säkerställa att besluten verkställs?	Delvis

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs.
- Säkerställa att motioner och e-förslag får sin slutgiltiga behandling av kommunfullmäktige.
- Tillse att rutiner rörande tidsangivelser, bevakning av uppdrag och återrapportering implementeras och efterlevs i organisationen.
- Föreslå kommunfullmäktige att i kommunstyrelsens reglemente ange hur och med vilken frekvens beslut som föranlett ett uppdrag ska återrapporteras. Detta i syfte att stärka uppföljning och kontroll.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2 Bakgrund

KPMG har av Borgholms kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

I kommunallagen redogörs för KF:s uppgifter och i 6 kap KL redogörs för styrelsens och nämndernas uppgifter. Enligt KL 6:4 ansvarar styrelsen/nämnderna för att bereda ärenden som skall avgöras i fullmäktige samt för att fullmäktiges beslut verkställs.

Kommunstyrelsen har utifrån sin ledande och samordnande roll en särställning i organisationen för att tillse att fullmäktiges beslut verkställs.

I januari 2018 genomförde revisorerna en granskning av verkställigheten av fullmäktiges beslut. Granskningen visade att kommunstyrelsen delvis hade kontroll över att kommunfullmäktiges beslut verkställdes. Detta då det fanns rutiner gällande medborgarförslag och motioner medan det saknades sådana för andra sorters ärenden. Vidare visade granskningen att 83 procent av de granskade ärendena som var två år gamla och 96 procent av ärendena som var tre år gamla var verkställda vid tidpunkten för granskningens genomförande. Revisorerna beslutade 2024 att genomföra en ny granskning inom området. Detta för att undersöka om ändamålsenliga rutiner har kommit på plats och verkställigheten har förbättrats.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen har en ändamålsenlig uppföljning och kontroll för att säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs och återrapporteras.

Granskningen avser besvara följande revisionsfrågor:

- Finns ändamålsenliga rutiner för att säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs?
- Finns rutiner för att tidsangivelse för verkställighet och återrapportering förs in i besluten?
- Sker återrapportering av verkställda och ej verkställda beslut till kommunfullmäktige på ett tillfredsställande sätt?
- Genomför kommunstyrelsen i linje med sin uppsiktsplikt en uppföljning och kontroll av de beslut som fattats av kommunfullmäktige för att säkerställa att besluten verkställs?

Granskningen avser kommunstyrelsen och avgränsas till de beslut som fattades av kommunfullmäktige juni 2021-juni 2023.

2.2 Revisionskriterier

Granskningen utgår från nedanstående revisionskriterier:

- Kommunallagen (2017:725)

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

- **KL 6:1** ”Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens eller landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet.”
- **KL 6:4** ”Nämnderna bereder fullmäktiges ärenden och ansvarar för att fullmäktiges beslut verkställs”.
- **KL 6:5** ”Nämnderna ska redovisa till fullmäktige hur de har fullgjort sådana uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem med stöd av 5 kap. 2 och 4 §§.”
- **KL 5:23** ”Fullmäktige får överlåta till styrelsen eller en annan nämnd att besluta i ett ärende som har väckts genom medborgarförslag, utom i de fall som anges i 5:1.”
- **KL 5:35** ” En motion eller ett medborgarförslag ska om möjligt beredas på sådant sätt att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen eller medborgarförslaget väcktes. Om beredningen inte kan avslutas inom denna tid, ska detta och vad som har kommit fram vid beredningen anmälas till fullmäktige inom samma tid. Fullmäktige får då avskriva motionen eller medborgarförslaget från vidare handläggning.”

- Tillämpbara interna regelverk, policys och beslut.

2.3 Metod

Utifrån en granskning av fullmäktiges protokoll perioden juni 2021-juni 2023 har beslut av verkställighets- eller uppdragskaraktär, motioner och e-förslag listats. För besluten av verkställighets- eller uppdragskaraktär har en uppföljning gjorts av huruvida styrelse eller nämnd verkställt och återrapporterat fullmäktiges beslut. Listan har tillsänts kommunsekreteraren som tillsett att ett antal uppföljningsfrågor per beslut har besvarats. Kontroll har även skett av återrapporteringen av ej besvarade motioner.

Dokumentgranskning har även genomförts av styrande dokument. Intervju har genomförts med kommunchef och kommunsekreterare.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

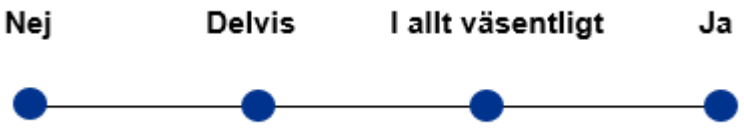

Rapporten är faktakontrollerad av de intervjuade.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

3 Resultat av granskningen

3.1 Styrdokument

3.1.1 Kommunfullmäktiges arbetsordning

Av kommunfullmäktiges arbetsordning[1] § 37 framgår att fullmäktige beslutar om omfattningen och formerna för nämndernas återredovisning av uppdrag som fullmäktige lämnat. Det framgår även att närmare bestämmelser anges i respektive nämnds reglemente.

Av arbetsordningen § 28 framgår att motioner ska beredas så att fullmäktige kan fatta beslut senast ett år från det att motionen väcktes. Efter beredningen ska beslutsförslag ges i form av bifall eller avslag. Kommunstyrelsen ska redovisa de motioner som inte har beretts färdigt vid fullmäktiges ordinarie sammanträden i mars och oktober.

Om e-förslag framgår av § 29 att för att ett förslag ska hanteras av fullmäktige krävs att det stöds av 25 andra medborgare när det presenteras på kommunens webbplats. Fullmäktige kan även, efter förslag från presidiet, besluta att ta ett e-förslag vidare till politisk hantering även om det stöds av färre än 25 medborgare. E-förslag ska beredas så att fullmäktige kan fatta eventuellt beslut inom ett år från att förslaget väcktes. E-förslag kan överlåtas för ställningstagande och beslut till styrelsen eller annan nämnd. Det framgår att förslag som är ”klara verkställighetsärenden” inte ska behandlas som e-förslag. Kommunledningsförvaltningen ska i stället överlämna dessa till berörd nämnd/förvaltning för att handlägga ärendet och förslagen ska anmälas till fullmäktige med nämndens/förvaltningens svar. De e-förslag som inte har beretts färdigt ska redovisas till fullmäktige vid ordinarie sammanträden i mars och oktober.

3.1.2 Kommunstyrelsens reglemente

Av kommunstyrelsens reglemente[2] § 5 framgår att styrelsen ska se till att redovisning sker till fullmäktige från samtliga nämnder om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret. Av § 12 framgår att redovisning till fullmäktige ska ske minst två gånger per år.

Av § 13 framgår att e-förslag, där fullmäktige överlåtit till styrelsen att fatta beslut, om möjligt ska beredas så att styrelsen kan fatta beslut inom ett år från det att förslaget väcktes. Det framgår även att e-förslag som av styrelsen och nämnderna inte avgjorts inom ett år ska redovisas i mars och oktober årligen, samt att fullmäktige ska informeras om anledningen till att ärenden inte avgjorts och när beslut förväntas fattas.

Det finns inga särskilda skrivningar i reglementet om hur återredovisning av uppdrag som fullmäktige lämnat ska ske. Det finns inte heller några skrivningar gällande motioner i reglementet.

[1] Antaget av kommunfullmäktige 2018-12-10 § 241, reviderat 2020-04-20 § 48
[2] Antaget av kommunfullmäktige 2018-12-10 § 242, senast reviderat 2024-06-17 § 110

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

3.2 Rutiner för verkställighet

3.2.1 Arbetssätt och systemstöd

Vid tidpunkten för granskningen saknas skriftliga riktlinjer och rutiner för uppföljning av att beslut fattade av fullmäktige verkställs. Av intervju framgår att ett arbete pågår med att ta fram en ärendehandbok som kan komma att innefatta rutiner för uppföljning. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av ett utkast av denna.

Det beskrivs under intervju att en utveckling skett under året där exempelvis dialog och samarbete mellan sekreterare förbättrats samt att arbetet med uppdrag och motioner blivit mer likriktat. Tidigare lyftes ibland ärenden från kommunfullmäktige direkt till en nämnd utan att först beredas för nämnden, vilket ledde till fördröjningar. Det framgår även att dialoger förts gällande att påbörja utredningar i närmare anslutning till att ett beslut fattats.

Kommunen använder ärendehanteringssystemet Evolution. Systemet beskrivs som relativt gammalmodigt, trots uppgraderingar. Intervjuade beskriver önskemål om ett mer flödesinriktat system som är mer lätthanterligt för sällananvändare. Det beskrivs även att en uppgradering av systemet är på gång, dock är detta inte tidsatt vid tiden för granskningen. Vid nyanställning ges berörda enligt uppgift en genomgång av systemet Evolution av systemansvarig. Sällananvändare kan även vända sig till systemansvarig eller sekreterare för stöd vid författande av tjänsteskrivelser, vilket enligt uppgift sker relativt ofta.

3.2.1.1 Ärendets gång – från beslut till verkställighet

När ett beslut fattas av kommunfullmäktige protokollförs det och expedieras till kommunstyrelsen, en nämnd eller extern part. Uppdrag expedieras oftast till kommunstyrelsen. Vissa uppdrag kan verkställas omgående och vissa kräver utredning, exempelvis i form av budgetmässiga sådana.

Vad gäller tidssättning för verkställighet och återrapportering framgår av intervju att det vid tiden för granskningen inte finns en uttalad rutin för att detta ska ingå i beslutsformuleringar. I samband med faktakontroll framgår att det finns ett rutindokument som använts men inte upplevts tillräckligt. Av rutindokumentet[3] framgår att ett beslut tydligt ska innehålla uppdragets karaktär och tidsangivelse för återrapportering. Under intervju beskrivs att den som bereder och skriver tjänsteskrivelse inte alltid kommer ihåg och att politiken inte alltid efterfrågar det. Intervjuade beskriver även att det under perioder varit mer förekommande med tidsangivelser.

Av intervju framgår vidare att berörd sekreterare, när beslut fattats, lägger in ärendet i Evolution och sätter en bevakning. Om det inte framgår en tid för verkställande i beslutets att-sats görs avvägningen gällande lämpligt datum för bevakningen av sekreteraren i detta skede.

[3] Rutin: Process för uppdrag som beslutats av nämnd/styrelse, ej daterad.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

I samband med att ett ärende läggs in i Evolution hänvisas det av sekreteraren till berörd/ansvarig tjänsteperson. Av intervju framgår att flertalet ärenden hamnar på samma personer, mot bakgrund av kommunens och den kommunala organisationens storlek. Ansvarig tjänsteperson/handläggare får påminnelser om ärendet via systemet och mejl, utifrån satt bevakningstid. Ibland krävs även påminnelser från sekreterarna då vissa handläggare inte använder ärendehanteringssystemet i hög grad. I samband med faktakontroll framgår att det finns ett rutindokument[4] gällande arbetssättet att lägga in och hantera bevakningar i Evolution.

Intervjuade beskriver att de upplever att det finns en förbättringspotential gällande att konkretisera att-satser vid beredning och vid beslutsfattande på sammanträden, det vill säga att tydliggöra vad beslutet avser ska genomföras. I utkastet till ärendehandbok framgår exempel på hur förslag till beslut och att-satser kan formuleras.

När ett beslut verkställts avslutas ärendet vanligtvis av sekreteraren som noterar skäl till avslut.

Intervjuade beskriver att det vid tiden för granskningen varit en lugnare period där det inte kommit en stor mängd uppdrag eller initiativ från politiskt håll.

3.2.2 Kartläggning av beslut av uppdragskaraktär

Utifrån granskningsperioden juni 2021-juni 2023 har 17 beslut av verkställighets- eller uppdragskaraktär kartlagts. Besluten finns listade i bilaga 1.

I tre av de kartlagda besluten framgår en uttrycklig tidsangivelse för verkställighet eller återrapportering i beslutsformuleringen/att-satsen ("inför nästa mandatperiod", "inom ett halvår" samt "i augusti 2022"). I ytterligare några fall framgår ungefärliga tidsangivelser av ärendebeskrivningar.

Vår kartläggning visar att 12 av de 17 besluten har verkställts. Kartläggningen visar vidare att två beslut inte har verkställts och att tre beslut delvis har verkställts. Anledningar till att beslut inte har verkställts eller delvis har verkställts framgår av bilaga 1. Figuren nedan visar den procentuella fördelningen mellan beslut som har verkställts (70 %), inte har verkställts (12 %) och delvis har verkställts (18 %).

[4] Rutin: Lägga in bevakningar i Evolution, ej daterad.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Procentuell fördelning av verkställda, delvis verkställda och ej verkställda beslut i kartläggningen

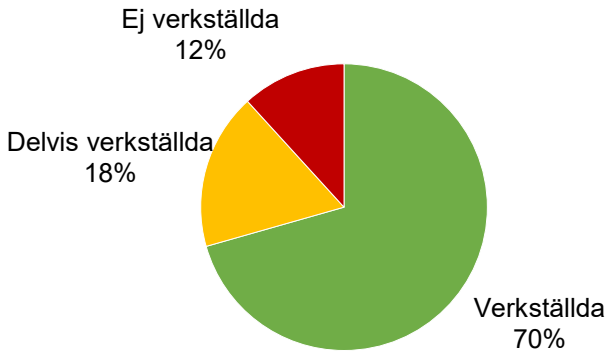

3.3 Uppföljning, kontroll och återrapportering

Vid tiden för granskningen finns det inte någon implementerad rutin för återrapportering av uppdrag från fullmäktige.

Av intervju framgår att dialoger förts kring återrapportering, mot bakgrund av kommunstyrelsens uppsiktsplikt, samt att diskussioner bland annat förts under en presidieträff. Av utkastet till ärendehandbok framgår att sekreterare ska sammanställa beslut och information om uppdrag, ansvarig och när det ska återrapporteras. Det framgår att återrapportering ska genomföras i enlighet med vad som anges i respektive beslut samt att uppdragslistan ska redovisas två gånger per år. Detta planeras genomföras genom att upprätta en Excel-fil för bevakning. Det finns enligt uppgift inte möjlighet att med nuvarande upplaga av ärendehanteringssystemet generera listor över beslutade uppdrag. Det framgår även av intervju att liknande försök med Excel-fil tidigare gjorts men att det då inte implementerats fullt ut.

I sex av de 17 kartlagda besluten (beskrivs i avsnitt 3.2.2) har återrapportering till kommunfullmäktige skett genom redovisning eller att fullmäktige fattat beslut om ett styrande dokument. Vidare anges att återrapportering i flera fall skett genom att fullmäktige har tillgång till kommunstyrelsens beslut, där återrapportering skett eller beslut fattats.

3.4 Redovisning av motioner och e-förslag

Kommunallagen fastställer en ettårig beredningsfrist för motioner. I enlighet med 5 kap. 35 § KL ska en motion om möjligt beredas på sådant sätt att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen väcktes.

Av kommunfullmäktiges arbetsordning (avsnitt 3.1.1) framgår att kommunstyrelsen ska redovisa motioner och e-förslag vid fullmäktiges sammanträden i mars och oktober årligen. Av intervju framgår att ansvarig sekreterare sammanställer en lista som sedan redovisas på kommunfullmäktiges sammanträden. Det framgår vidare att det händer att det uppstår diskussioner gällande motioner på sammanträden, särskilt vid risk att beredningsfristen överskrids.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Av vår protokollgranskning framgår att redovisning av inkomna motioner och e-förslag under beredning har skett vid fullmäktiges sammanträden i oktober 2021, mars 2022, november 2023, mars 2024 och oktober 2024 under granskningsperioden[5]. Vi har inte funnit att redovisning genomförts i oktober 2022 eller mars 2023, i enlighet med kommunfullmäktiges arbetsordning.

Vid det vid tiden för granskningen senaste redovisningstillfället (oktober 2024) framgår att en motion (inkommen 2024-09-09) är under beredning. Gällande e-förslag framgår att två är under beredning, ett är under röstning och fyra har avslutats då de inte uppnått minsta antal röster för vidare hantering.

3.4.1 Kartläggning av motioner och e-förslag

Inom ramen för granskningen har 29 motioner och 13 e-förslag kartlagts, dessa finns listade i bilaga 2. Av sammanlagt 42 motioner och e-förslag från granskningsperioden (juni 2021-juni 2023) har 33 besvarats av fullmäktige. Figuren nedan visar den procentuella fördelningen.

Procentuell fördelning av besvarade och icke besvarade motioner och e-förslag

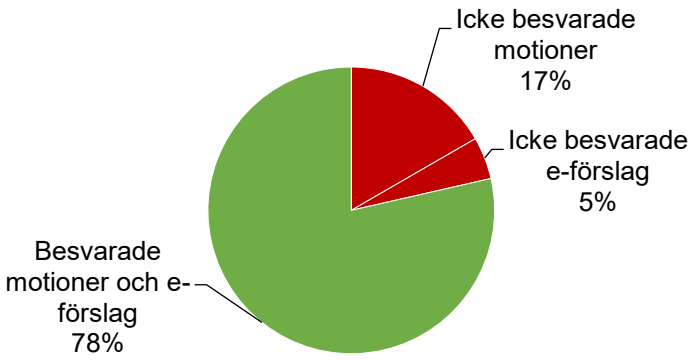

Vid tidpunkten för granskningen framkom att sju motioner och två e-förslag avslutats utan att ha behandlats av fullmäktige (icke besvarade).I dessa fall har fullmäktiges ursprungliga beslut varit att överlämna motionen/e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning. I samband med faktakontroll framkommer att två av dessa ärenden, som härrör ur motioner, nu ska lyftas till kommunfullmäktige för formellt avslutande. Mer information gällande ärenden som avslutats utan att behandlas politiskt finns i bilaga 2.

Av de besvarade ärendena föranledde fem e-förslag och tre motioner uppdrag till den kommunala organisationen. Av uppdragen som föranleddes av motioner har ett verkställts, ett delvis verkställts och ett inte verkställts. Av uppdragen som föranleddes av e-förslag har tre verkställts och två delvis verkställts. Figuren nedan visar den

[5] Kommunfullmäktige 2021-10-18 § 131, 2022-03-21 § 46, 2023-11-13 § 178, 2024-03-18 § 66, 2024-10-14 § 139

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

procentuella fördelningen mellan beslut som har verkställts (50 %), inte har verkställts (13 %) och delvis har verkställts (37 %).

Procentuell fördelning av verkställda, delvis verkställda och ej verkställda beslut som föranletts av motioner och e-förslag

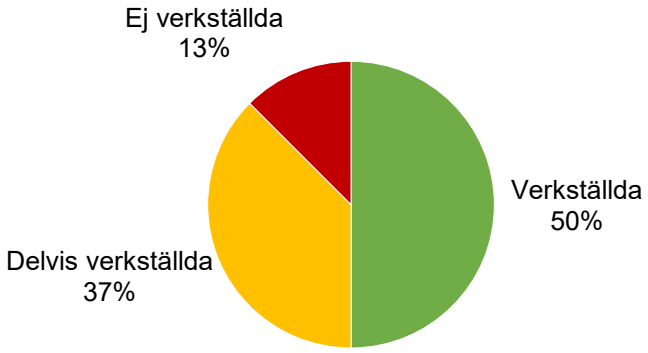

3.5 Sammanräkning - andel verkställda beslut

Vid en sammanräkning av beslut av verkställighets- och uppdragskaraktär (avsnitt 3.2.2) samt de uppdragsbeslut som härrör ur motioner och e-förslag (avsnitt 3.4.1) har totalt 25 uppdrag kartlagts.

Av dessa uppdrag har 16 verkställts (64 %), 6 delvis verkställts (24 %) och 3 inte verkställts (12 %), enligt vår kartläggning. Figuren nedan visar den procentuella fördelningen.

Sammanräknad procentuell fördelning av verkställda, delvis verkställda och ej verkställda beslut

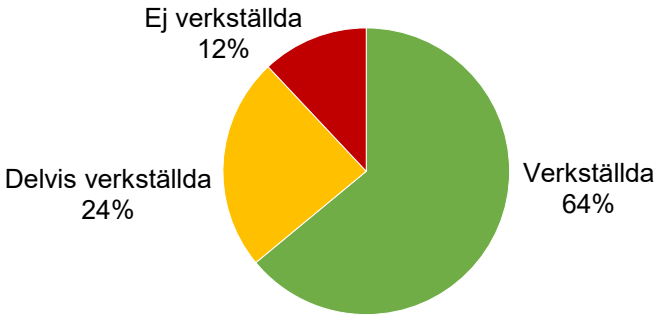

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

3.6 Bedömning

Vår bedömning är att det endast delvis finns ändamålsenliga rutiner för att säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Vi grundar vår bedömning på att det finns vissa arbetssätt och systemstöd för att möjliggöra verkställighet av fullmäktiges beslut. Vi ser positivt på att ett arbete pågår med att ta fram en ärendehandbok. Vid tiden för granskningen har denna dock inte implementerats i organisationen.

Utifrån vår kartläggning av beslut av verkställighets- och uppdragskaraktär, inklusive motioner och e-förslag som föranlett ett uppdrag, konstaterar vi att 64 % av besluten har verkställts. Vi bedömer mot bakgrund av detta att beslut som föranleder ett uppdrag inte i tillräcklig omfattning verkställs.

Vi noterar att flera motioner och e-förslag i kartläggningen (se avsnitt 3.4 och bilaga 2) har avslutats utan att behandlas av fullmäktige. Vi ser det som en brist att ärenden avslutats utan att behandlas av fullmäktige, mot bakgrund av att fullmäktiges ursprungliga beslut varit att överlämna motionen/e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning.

Vår bedömning är att det endast delvis finns rutiner för att tidsangivelse för verkställighet och återrapportering förs in i besluten.

Vi har tagit del av ett rutindokument där det framgår att beslut tydligt ska innehålla uppdragets karaktär och tidsangivelse för återrapportering. Vi konstaterar att det i tre av 17 kartlagda beslut av uppdragskaraktär (se avsnitt 3.2.2 och bilaga 1) finns en uttrycklig tidsangivelse för verkställighet eller återrapportering. Vi bedömer mot bakgrund av kartläggningen att det vid tiden för granskningen inte tillämpats rutiner för att tidsangivelse för verkställighet och återrapportering ska föras in i besluten.

Vår bedömning är att det delvis sker återrapportering av verkställda och ej verkställda beslut till kommunfullmäktige på ett tillfredsställande sätt.

Vi grundar vår bedömning på att det i vissa fall i kartlagda beslut genomförts en återrapportering till kommunfullmäktige genom redovisning, att fullmäktige fattat beslut om styrande dokument eller genom kommunstyrelsens protokoll. Vi bedömer att den återrapportering som genomförts inte gjorts i enlighet med någon framtagen rutin utan att det gjorts i enskilda fall.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen i linje med sin uppsiktsplikt delvis genomför en uppföljning och kontroll av de beslut som fattats av kommunfullmäktige, för att säkerställa att besluten verkställs.

Vi grundar våra bedömningar på att redovisning av motioner och e-förslag under beredning genomförts under 2024, dock har vi inte funnit att detta genomförts vid samtliga avsedda tillfällen under granskningsperioden.

Vi bedömer vidare att det inte vid tiden för granskningen finns ett samlat/övergripande sätt för att bevaka uppdrag som kommunfullmäktiges beslut föranlett, utöver att bevakningar ska sättas på respektive ärende i Evolution. Vi ser positivt på att det finns planer på att införa rutiner för bevakning och redovisning till fullmäktige.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

4 Samlad bedömning och rekommendationer

Granskningen har syftat till att bedöma om kommunstyrelsen har en ändamålsenlig uppföljning och kontroll för att säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs och återrapporteras.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen endast delvis har en ändamålsenlig uppföljning och kontroll för att säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs och återrapporteras.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs.
- Säkerställa att motioner och e-förslag får sin slutgiltiga behandling av kommunfullmäktige.
- Tillse att rutiner rörande tidsangivelser, bevakning av uppdrag och återrapportering implementeras och efterlevs i organisationen.
- Föreslå kommunfullmäktige att i kommunstyrelsens reglemente ange hur och med vilken frekvens beslut som föranlett ett uppdrag ska återrapporteras. Detta i syfte att stärka uppföljning och kontroll.

Datum som ovan

KPMG AB

Lovisa Edvardsson
Verksamhetsrevisor

Fredrik Ottosson
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Bilaga 1 – Kartläggning av beslut av uppdragskaraktär

Datum	Paragraf & ärende	Beslut/uppdrag	Framgår tidsangivelse för verkställighet/ återrapportering? I så fall när?	Är beslutet verkställt (ja, delvis, nej)?	Om beslutet inte har verkställts, ge kommentar till varför beslutet/delar av beslutet inte har verkställts	Har verkställigheten återrapporterats till KF (ja, delvis, nej)? På vilket sätt (ange underlag/paragraf)?
2021-06-21	§ 67 Årskurs 6 hemvist	Att återremittera ärendet till utbildningsnämnden för att ta fram följande information: - Med hänsyn till sannolikt ökat antal B-klasser eller väldigt små klasser, hur ska Borgholms kommun hantera detta kostnadsmässigt och pedagogiskt? - Hur ska den kraftiga prognostiserade minskningen av elevantalet i Borgholm/Köpingsvik/ Rälla hanteras framöver? Ska Borgholms kommun ha halvfulla skolor med stor överkapacitet? - Hur stora är kostnadsökningarna och minskade bidrag och hur ska dessa finansieras? - Vad är en realistisk bedömning av minskning av elever som går i andra kommuner? Hur ser denna proportion ut för Borgholm i förhållande till jämförbara kommuner?	Framgår att årskurs 6 föreslagits flyttas inför läsåret 2023/2024	Ja	-	Ja, KF 22-02-14 § 17: Utbildningsnämnden beslutade 21-10-27 § 108 överlämna framtagen information till KF som svar på frågorna i återremiss.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2021-08-16	§ 82 E-förslag: Inhängnad plats i Borgholms tätort för att ta emot trädgårdsavfall	Att tacka förslagsställaren för förslaget och att intentionerna i förslaget bedöms kunna uppfyllas genom att uppdra till kommunstyrelsen att, tillsammans med Borgholms Energi AB, utreda möjligheten att ordna ett miljö- och kostnadseffektivare sätt att hämta trädgårdsavfall vid tomtgräns än de möjligheter avfallstaxan idag erbjuder.	-	Delvis	Borgholm Energi arbetar med fastighetsnära återvinning med införande 2025.	Nej
	§ 94 Bildandet av allmännyttigt bostadsbolag	Att uppdra till kommunstyrelsen att utreda ägarstyrningen av de kommunala bolagen inför nästa mandatperiod och överföring av fastighetsreglering av hyreslägenshetsbestånd inom kommunkoncernen.	Inför nästa mandatperiod	Ja	-	Ja, bolagsordning och ägardirektiv har fattats.
	§ 95 Strategi för ekosystemtjänster	Att Borgholms kommun ska upprätta en strategi med tillhörande handlingsplan för arbetet med ekosystemtjänster enligt miljö- och hållbarhetsberedningens förslag.	-	Ja	-	Ja, ekologisk hållbarhetsstrategi för Borgholms kommun (Strategi för ekosystemtjänster) antagen av KS 23-04-25 § 64. Ingår i verksamhetsplanerna.
	§ 96 Mål för Borgholms kommuns vattenarbete	Att ta fram en kommunal vattenresursplan (kopplad till översiktsplanen) med åtgärder för att öka kvarhållning av ytvatten utformat efter olika behov och förutsättningar. Att arbeta för att ta tillvara regnvatten och så kallat tekniskt vatten för att bättre hushålla med dricksvattenresursen.	-	Delvis	Översiktsplanen kommer att antas 2025 och vattentjänstplan kommer ut på samråd under slutet av 2024.	Delvis genom information om översiktsplanen.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2021-10-18	§ 126 Motion - Inrätta en väntjänst för att bryta ofrivillig ensamhet hos äldre i Borgholms kommun	Att fullmäktige inom ett halvår får en redovisning från socialnämnden och kommunstyrelsens gällande inrättandet av äldrekonsulent, och därmed också genomförandet av tidigare fullmäktigebeslut 2019-08-19 § 166.	Inom ett halvår	Ja	-	Ja, KF har tillgång till KS beslut (äldrekonsult är anställd).
2021-11-15	§ 153 Satsning på Slottsskolans utemiljö	Att anta tilläggsbudget 2021 om 500 000 kronor för att utveckla Slottsskolans utemiljö	Tilläggsbudget 2021	Ja	-	Ja, KF har tillgång till KS beslut.
	§ 157 Motion - att snarast avskaffa avgiften för trygghetslarm	Att bifalla motionen	-	Ja	-	Ja, i taxan för år 2022 (taxa är återinförd 2023).
	§ 158 Nya slutrapporterings datum för uppdrag Sveriges bästa äldreomsorg	Att godkänna förslag till nya datum för när inte avslutade uppdrag givna socialnämnden och kommunstyrelsen ska vara avklarade. Att kommunstyrelsen ska redovisa resultat av samtliga uppdrag senast augusti 2022.	I augusti 2022	Ja	-	Ja, KF 22-09-19 § 156 Slutrapportering av uppdrag från kommunfullmäktige - Sveriges bästa äldreomsorg.
2021-12-13	§ 171 Tilläggsbudget 2021 för kostnader för byggnation av nya Åkerboskolan innevarande år	Att (tilläggsbudgetera år 2021 och att minska planerad budget för projektet år 2023 samt) att löpande följa upp investeringsprojektet gällande ekonomi och utförande	-	Ja	-	Ja, KF har tillgång till KS beslut.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

	§ 180 Föreningarnas hus - köp av fastighetrna Tärnrosen 2, 8 och 9	Att uppdra åt kommunstyrelsen och fastighetschefen att teckna hyresavtal med föreningen Folkets Hus i Borgholm i enlighet med villkoren som finns bifogade köpekontrakt. Att uppdra åt kommunstyrelsen och fastighetschefen att teckna hyresavtal med pensionärorganisationerna SPF och PRO för att förverkliga ett Föreningarnas hus. Att (...) uppdra åt kommunstyrelsens kultur- och fritidsutskott undersöka möjligheten till nytt driftsbidrag för drift av biografverksamheten.	-	Ja	-	Ja, KF har tillgång till KS beslut.
2022-02-14	§ 17 Årskurs 6 hemvist	Att uppdra till kommunstyrelsen att tillsammans med utbildningsnämnden utarbeta en lokalförsörjningsplan för att kunna genomföra flytten av årskurs 6	Framgår att årskurs 6 flyttas till låg- och mellanstadieskolorna inför läsåret 2023/2024	Ja	-	Nej
2022-06-20	§ 123 Byggnation av hyreshus i Löttorp (överlåtelse av fastighet, ägardirektiv samt aktieägartillskott i Borgholmshem AB	Att ge Borgholmshem AB i direktiv att snarast inleda beslutsprocessen för en nybyggnation av hyreshus på fastigheten Ranstad 5:68 Att uppdra till kommunstyrelsen (ekonomiavdelningen) att skyndsamt återkomma med förslag på borgensutrymme för Borgholmshem AB	-	Nej	Det ekonomiska läget och avsaknad att avropa av mindre hyreshus.	Nej

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2022-08-15	§ 140 Översyn av arvoden och ersättningsreglementet (Arbetsgrupp för fullmäktigeuppdrag § 146/2020)	Att ärendet återremitteras för bättre beredning, där man framförallt tittar på hur man kan skapa bättre förutsättningar för oppositionens politiker att delta i det demokratiska arbetet.	-	Ja	-	Ja, KF §157 22-09-19
2022-11-21	§ 187 Översyn av den politiska organisationen	Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att, likt brottsförebygganderådet, kommunala pensionärsrådet och näringslivsrådet, bilda ett råd för miljö, klimat och vattenfrågor. Rådet ska inte fatta några egna beslut, utan ska primärt fungera som ett forum för en djupare dialog och politisk beredning av och om miljö, klimat och vattenfrågor.	-	Nej	-	Nej
2022-12-12	§ 200 Revidering, fastställande och upphävande av arbetsordningar och reglementen	Att uppmana kommunstyrelsen att upprätta instruktioner för kommunens rådgivande organ	-	Ja	-	Nej, beslut kommer i KF december
2023-03-20	§ 51 Svar på revisionsrapport granskning av hamnverksamheten	Uppdra till kommunstyrelsen att vidta åtgärder för att förstärka styrningen och uppföljningen av hamnverksamheten genom: Att formulera och besluta konkreta mål för hamnverksamheten som ligger i linje med de mål som fullmäktige har fastställt. Att upprätta nödvändiga styrdokument för verksamheten såsom verksamhetsplan och att uppdatera hamnordningen. Att säkerställa att risk- och sårbarhetsanalyser genomförs och dokumenteras i förvaltningen.	-	Delvis	Tekniska utskottet hanterar uppdragen.	Ja, hamnordning beslutad KF 24-03-18 § 66

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Bilaga 2 – Kartläggning av motioner och e-förslag

Datum	Paragraf & ärende	Beslut/uppdrag	Är motionen besvarad? Om ja, vilket datum och paragraf?	Har det som avses i beslutet genomförts (ja, delvis, nej)?
2021-06-21	§ 65 Om gratis parkeringskort för de som är skrivna i de delar av staden där parkeringsövervakning förekommer	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	22-08-15 § 147 - KF beslutar att anse motionen besvarad i och med KFs beslut 22-05-23 § 91	-
2021-08-16	§ 74 Tillsätta en beredningsgrupp frö arbete om det förändrade klimatet	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	21-11-15 § 156 - KF beslutar att avslå motionen	-
2021-08-16	§ 75 Om minnesmärke i Kay Wieståls park över öländska coronadödsoffer	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	21-11-15 § 154 - KF beslutar att avslå motionen	-
2021-09-20	§ 107 Sopkärl till allmänheten	Lämnar e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning	22-04-25 § 60 - KF beslutar att tacka förslagsställaren för förslaget och att intentionerna i förslaget bedöms kunna uppfyllas med verkställande av kommunstyrelsens beslut	-
2021-09-20	§ 108 Multisportarena till Gärdslösa skola/by	Lämnar e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning	23-02-20 § 39 - KF beslutar att ställa sig positiv till förslaget då de nya utemiljöerna vid Gärdslösa skola är på god väg att utformas med e-förslagets intentioner i åtanke	-

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2021-09-20	§ 109 Gång och cykelväg längs Byrumsvägen från Löttorp till Byrum-Sandvik	Lämnar e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning	23-02-20 § 41 - KF beslutar att beakta e-förslaget i pågående arbete med säkrare cykelvägar och översiktsplan	-
2021-09-20	§ 110 Skyddsjakt på kajor	Lämnar e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning	22-04-25 § 59 - KF beslutar att tacka förslagsställaren för förslaget och att intentionerna i förslaget bedöms kunna uppfyllas genom kommunledningsförvaltningens redan vidtagna eller planerade åtgärder.	-
2021-09-20	§ 111 Utveckling Kunskapsskolan	Att överlämna motionen till utbildningsnämnden för beredning	23-02-20 § 37 - KF beslutar att avslå motionen	-
2021-10-18	§ 119 Utveckling och samordning av turism samt kultur och natur på Öland	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	24-01-22 § 21 - KF beslutar att avslå delar av förslaget samt uppdra åt kommunchefen att ta initiativ till dialog med Ölands Besöksnäring AB och Mörbylångas kommun gällande framtida samarbetsformer och arbetssätt avseende utveckling av kulturarvet och kulturella anläggningar	Dialog på tjänstemannanivå sker och avstämning med KSAU löpande under året.
2021-10-18	§ 120 Om förenklad hantering av motioner	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	KF 22-02-14 §12 - beslutar att avslå motionen med hänvisning till att fullmäktige saknar rätten att delegera beslutanderätt till anställd.	-
2021-10-18	§ 121 Om förenklat beslutsfattande i nämnderna	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	KF 22-02-14 §14 - beslutar att avslå motionen då det inte bedöms att åtgärden skulle uppfylla motionens syfte att förkorta beredningstiden.	-

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2021-12-13	§ 185 Om att uppmana partier att föreslå kvinnor att överta vakanta ordförandeposter	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	22-03-11 Ärendet avslutas då varken ingivaren eller partiet är fortsatt representerat i kommunfullmäktige. Kommer enligt uppgift lyftas i KSAU-KS-KF för formellt avslutande.	-
2021-12-13	§ 186 Om att tillsätta en beredningsgrupp att fördjupa sig i frågor om stigande vattennivåer	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	23-02-20 § 35 - KF beslutar att avslå motionen.	-
2021-12-13	§ 187 Om gymnasieskola i vår kommun	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	22-03-11 Ärendet avslutas då varken ingivaren eller partiet är fortsatt representerat i kommunfullmäktige. Kommer enligt uppgift lyftas i KSAU-KS-KF för formellt avslutande	-
2021-12-13	§ 188 Om elevhem för gymnasieelever	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	22-03-11 Ärendet avslutas då varken ingivaren eller partiet är fortsatt representerat i kommunfullmäktige. Avtal finns enligt uppgift med Kalmarhem om elevbostäder för gymnasieungdomar.	-
2022-02-14	§ 27 Om hjärtstartare	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	23-02-20 § 36 - KF beslutar att bifalla motionen och uppdra åt kommunstyrelsen att komplettera befintliga hjärtstartare så att det finns hjärtstartare i anslutning till alla kommunens större arbetsplatser	Delvis
2022-02-14	§ 28 Krav på vaccinering för kommunens personal inom vård och omsorg	Att överlämna motionen till socialnämnden för beredning	23-03-20 § 49 - KF beslutar att avslå motionen	-
2022-02-14	§ 29 Om ny skolbyggnad i Runsten för grundskolan	Att överlämna motionen till utbildningsnämnden för beredning	23-03-20 § 48 - KF beslutar att avslå motionen	-

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2022-02-14	§ 30 Om ett minnesmärke för öländska coronaoffer	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	2023-08-22 Ärendet avslutas då varken ingivaren eller partiet är fortsatt representerat i kommunfullmäktige Samma fråga hanterades i en tidigare motion från samma person. KF 2021-11-15 § 154 beslutade att avslå motionen med hänvisning till angiven bedömning.	-
2022-02-14	§ 32 Om en återgång till tidigare färdväg för bussarna genom Borgholm innerstad	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	23-09-18 § - KF beslutar att avslå motionen.	-
2022-02-14	§ 33 Om kommunala trygghetsboenden	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	23-09-18 § 148 - KF beslutade att motionen anses besvarad.	-
2022-02-14	§ 34 Om ett nytt äldreboende i Runsten	Att överlämna motionen till socialnämnden för beredning	2023-08-22 Ärendet avslutas då varken ingivaren eller partiet är fortsatt representerat i kommunfullmäktige. Delvis hanterad i och med beslut i exploatering av Spjutterum 1:28, hyresrätter.	-
2022-02-14	§ 35 Om en busshållplats vid Hälsocentralen	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	23-09-18 § 147 – KF beslutar att motionen anses besvarad genom att åtgärder vidtas i en pågående dialog och planering med Kalmar Länstrafik.	-

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2022-03-21	§ 47 Gör något åt Sjöstugan i Byxelkrok	Att lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning, förutsatt att personen som lämnat förslaget har rätt att lämna e-förslag	KF 2024-05-20 §95 beslutar att 1 överlämna ärendet till miljö- och byggnadsnämnden för att undersöka om det finns skäl för att skapa ett tillsynsärende för bristande skötsel och underhåll för fastigheten. att 2 ge uppdrag till kommunstyrelsen (tekniska avdelningen) att se över skötseln av den kommunala marken mellan utegymmet och Sjöstugan. att 3 tacka förslagsställaren och anse e-förslaget besvarat.	Delvis
2022-03-21	§ 48 Samråd om förbättrad kollektivtrafik Böda-Byxelkrok via Enerumsvägen	Att lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning, förutsatt att personen som lämnat förslaget har rätt att lämna e-förslag	KF 2023-09-18 §133 beslutar att e-förslaget hanteras i och med den regelbundna dialog som förs med Kalmar länstrafik om busstrafiken i kommunen och översända e-förslaget till Kalmar länstrafik med hemställan om skriftligt svar.	Ja, KS 2023-11-21 §153
2022-03-21	§ 49 Fria busskort till samtliga gymnasieelever	Att lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning, förutsatt att personen som lämnat förslaget har rätt att lämna e-förslag	24-01-22 § 6 – KF beslutar att tillköpa fritidsbiljetter för resor till hemmet och till inackorderingsstället, för kalenderår 2024, de tillköpta fritidsbiljetterna är kostnadsfria för inackorderade gymnasieeleverna i Kalmar kommun, 20 år eller yngre, som är folkbokförda i Borgolms kommun	Ja

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2022-03-21	§ 50 Landhockeyplan med rink i Borgholm	Att lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning, förutsatt att personen som lämnat förslaget har rätt att lämna e-förslag	2023-04-28 Ärendet avslutas då detta är inarbetat och genomför i utvecklingen av Mejeriviken. Har verkställts.	
2022-03-21	§ 51 Omklädningshytt/badhytt vid Sjöstugans bryggor	Att lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning, förutsatt att personen som lämnat förslaget har rätt att lämna e-förslag	Beslut har inte fattats. E-förslaget togs med i planeringen av nya bryggan. Under slutet av 2022 placerades omklädningshytt ut.	
2022-03-21	§ 55 Om revidering av arbetsordningen angående deltagande på distans	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	Har beaktats vid revidering av Kommunfullmäktiges arbetsordning 2022-12-12 §200	
2022-04-25	§ 85 Om att Borgholms kommun bör skaffa sig en vänort i Ukraina	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	23-09-18 § 145 - KF beslutar att bifalla motionen och fortsätta knyta kontakter med en ort i Ukraina där förutsättningarna för ett ömsesidigt utbyte av erfarenheter gör en vänort intressant för båda parter.	Nej
2022-05-23	§ 92 Ny mattbrygga i Borgholm	Att lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning, förutsatt att personen som lämnat förslaget har rätt att lämna e-förslag	KF 2023-02-20 §40 beslutar att inte bifalla medborgarförslaget	-
2022-05-23	§ 93 Ordning och reda på P-O Amnérs väg	Att lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning, förutsatt att personen som lämnat förslaget har rätt att lämna e-förslag	24-03-18 § 51 - KF beslutar att beakta förslaget i pågående arbete med ny detaljplan för Gullvivan 8, samt att uppdra till gata/park ordna med enklare tillfällig avgränsning för säkrare trafikmiljö	Ja, exempelvis med tydligare markering i gaturummet.

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2022-05-23	§ 105 Om bättre tillgänglighet för allmänheten att kunna ställa frågor vid kommunfullmäktiges fasta punkt Allmänhetens frågestund	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	23-09-18 § 150 – KF beslutar att avslå motionen	-
2022-05-23	§ 106 Om planering för kompletterande ny fast förbindelse över sundet	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	24-02-19 § 43 – KF beslutar att motionen ska anses besvarad i och med att kommunen sedan flera år noggrant bevakat och försöker påverka staten att arbeta för säkra förbindelser med fastlandet från Öland.	-
2022-05-23	§ 107 Om borttagande av 24-timmarsregeln för parkering gällande bilägare som är fast bosatta inom Borgholms tätort	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	23-08-22 Ärendet avslutas då varken ingivaren eller partiet är fortsatt representerat i kommunfullmäktige. Samma fråga hanterad i ett e-förslag. KF 2022-05-23 § 91 beslutade att anse E-förslaget besvarad med hänvisning till att E-förslagets syfte delvis uppfylls i och med att boende utmed gågatuområdet i Borgholms stad kommer att erbjudas anvisad parkering under gågatuperioden.	-
2022-06-20	§ 133 Om nytt kvartersnamn på kvarteret Ryssland	Att överlämna motionen till miljö- och byggnadsnämnden för beredning	24-02-19 § 42 - KF beslutar att avslå motionen	-
2022-09-19	§ 158 Om att snarast tydliggöra flyttplaner i samband med det nya boendet på Ekbacka	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	24-01-22 § 22 - KF beslutar att godkänna redovisad flyttplan och kostnader som gäller flytt från Soldalen och Strömgården till nya vård och omsorgsboendet Tullgatan 40 och att motionen därmed kan anses bifallen.	-

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2022-11-21	§ 190 Cykel och gångväg Löttorp	Att lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning	23-04-17 § 75 - KF beslutar att beakta förslaget om ny gång- och cykelväg i arbetet med den nya översiktsplanen samt inför framtida revideringar av kommunens cykelstrategi.	-
2023-04-17	§ 79 Om att nästa brygga som kommunen finansierar och bygger ska ligga i Bödabukten och heta Bödabryggan	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	24-04-15 § 77 - KF beslutar att avslå motionen med hänvisning till antagen strategi för badplatser och offentliga toaletter	-
2023-05-15	§ 96 Ta bort vegetariska dagen i skolan	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	24-01-22 § 19 - KF beslutar att fortsätta följa de antagna Globala målen samt den antagna kostpolicyn för Borgholms kommun och därmed upprätthålla nivån med vegetarisk måltid inom förskola och skola en dag i veckan i snitt	-
2023-05-15	§ 97 Möjlighet till utveckling av översta våningen på Kronomagasinet	Att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning	24-01-22 § 20 - KF beslutar att avslå motionen	-
2023-06-19	§ 102 E-förslag: Rådjursproblemet i Borgholms tätort	Att lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning	24-01-22 § 7 - KF beslutar att uppdra år samordnaren för kommunjägarna att föra dialog med jaktlagen om utökad avskjutning av rådjur i Borgholm, i första hand i nära anslutning till tätort	Delvis

© 2025 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Borgholms kommun

Missiv
2025-01-23

Kommunstyrelsen för yttrande
Kommunfullmäktige för kännedom

Granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut

Kommunens revisorer har låtit genomföra en granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut

Vår samlade bedömning är att kommunstyrelsen endast delvis har en ändamålsenlig uppföljning och kontroll för att säkerställa att kommunfullmäktiges beslut verkställs och återrapporteras.

Utifrån vår kartläggning av beslut av verkställighets- och uppdragskaraktär, inklusive motioner och e-förslag som föranlett ett uppdrag, konstaterar vi att 64 % av besluten har verkställts. Vi bedömer mot bakgrund av detta att beslut som föranleder ett uppdrag inte i tillräcklig omfattning verkställs.

Vi ser behov av att kommunstyrelsen ökar sin uppföljning och kontroll av de beslut som fattats av fullmäktige, för att säkerställa att de verkställs. Vi ser även behov av att rutiner implementeras för att säkerställa att beslut verkställs samt för återrapportering till fullmäktige.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen nedanstående.

- Säkerställ att kommunfullmäktiges beslut verkställs.
- Säkerställ att motioner och e-förslag får sin slutgiltiga behandling av kommunfullmäktige.
- Tillse att rutiner rörande tidsangivelser, bevakning av uppdrag och återrapportering implementeras och efterlevs i organisationen.
- Föreslå kommunfullmäktige att i kommunstyrelsens reglemente ange hur och med vilken frekvens beslut som föranlett ett uppdrag ska återrapporteras. Detta i syfte att stärka uppföljning och kontroll.

Penneo document key: YNX6D-PNN6X-XQDK2-FQHBF-QAHBC-CA5U7

Revisorerna ställer sig bakom de bedömningar och rekommendationer som görs i revisionsrapporten och önskar svar på dessa från styrelsen senast den 28 mars 2025.

Bilaga:

Revisionsrapport – Granskning av verkställigheten av kommunfullmäktiges beslut, januari 2025

Jan-Olof Olsson
Ordförande

Penneo document key: YNX6D-PNN6X-XQDK2-FQHBF-QAHBC-CA5U7

PENNEO

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat genom Penneo™ för säker digital signering. Tecknarnas identitet har lagrats, och visas nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet och alla datum i detta dokumentet."

JAN-OLOF OLSSON
Undertecknare
Serienummer: ae20764c8b5cb5[…]cf2822c631879
IP: 90.224.xxx.xxx
2025-01-23 16:22:05 UTC

Penneo dokumentnyckel: YNX6D-PNN6X-XQDK2-FQHBF-QAHBC-CA5U7

Detta dokument är undertecknat digitalt via **Penneo.com**. De signerade uppgifternas integritet är validerad med hjälp av ett beräknat hashvärde för originaldokumentet. Alla kryptografiska bevis är inbäddade i denna PDF, vilket säkerställer både autenticitet och möjlighet till framtida validering.

Detta dokument är försett med ett kvalificerat elektroniskt sigill som innehåller ett certifikat och en tidsstämpel från en kvalificerad tillhandahållare av betrodda tjänster.

Så här verifierar du dokumentets äkthet:
När du öppnar dokumentet i Adobe Reader kan du se att det är certifierat av **Penneo A/S**. Detta bekräftar att dokumentets innehåll förblir oförändrat sedan tidpunkten för undertecknandet. Bevis för de enskilda undertecknarnas digitala signaturer bifogas dokumentet.

De kryptografiska bevisen kan kontrolleras med hjälp av Penneos validator, **https://penneo.com/validator**, eller andra valideringsverktyg för digitala signaturer.

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

2025-03-07

Ärendenummer
2022/165 102-KS

Till kommunfullmäktige

Tjänsteskrivelse - Beslut om efterträdarval för Sverigedemokraterna

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Katarina Dufva inkom 2025-01-23 med en avsägelse som ny ersättare i kommunfullmäktige. Fullmäktige godkände avsägelsen 2025-02-17 § 7 och skickade in en begäran om en ny sammanräkning till Länsstyrelsen Kalmar län.

Ny ersättare för Sverigedemokraterna blir enligt länsstyrelsens beslut Tomas Peszlen Ekstrand (SD).

Beslutsunderlag

- Ny ersättare för ledamot i kommunfullmäktige, inkommen 2025-03-05

Anton Karlsson
Kommunsekreterare

Länsstyrelsen
Kalmar län

Beslut

Datum
2025-03-04

Diarienummer
1974-2025

Borgholms kommun
kommun@borgholm.se

Ny ersättare för ledamot i kommunfullmäktige

Beslut

Länsstyrelsen i Kalmar län beslutar att utse ny ersättare för ledamot i kommunfullmäktige från och med den 4 mars 2025 till och med den 14 oktober 2026.

Kommun: Borgholms kommun
Parti: Sverigedemokraterna
Avgången ersättare: Katarina Dufva
Ny ersättare: Tomas Peszlen Ekstrand

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige i Borgholms kommun har kommit in med en begäran om ny sammanräkning. Detta med anledning av att Katarina Dufva har avsagt sig uppdraget.

Motivering till beslutet

Om en ledamot i kommunfullmäktige avgår under valperioden, ska länsstyrelsen efter anmälan utse en ny ledamot. Länsstyrelsen ska vid behov även utse ersättare i kommunfullmäktige.

Bestämmelser som beslutet grundas på

14 kap. 13–23 §§ vallagen (2005:837).

Information

Bevis (protokollsutdrag) utfärdas för de som berörs av beslutet.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

Beslutande

Beslutet har fattats av valsamordnare Anna Strömbeck.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Sverigedemokraterna
Tomas Peszlen Ekstrand
Katarina Dufva

Bilagor

1. Överklagandehänvisning Valprövningsnämnden

Du kan överklaga beslutet hos Valprövningsnämnden

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos Valprövningsnämnden.

Hur överklagar jag beslutet?

Lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Kalmar län antingen via e-post; kalmar@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Kalmar län, 391 86 Kalmar.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tio dagar** från dagen för beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det Valprövningsnämnden som beslutar om tiden kan förlängas.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post, kalmar@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 80 00. Ange diarienummer 1974-2025.

Aktuella ledamöter och ersättare

De som berörs av beslutet har markerats med en asterisk (*) i följande sammanställning.

Kommun/region: Borgholm
Valkrets: Borgholm
Parti: Sverigedemokraterna
Invalsdatum: 2025-03-04

Ledamot	Ersättare
Arvidsson, Nils Erik Martin	1. Jonhede, Lise-Lott
Nilsson, Torbjörn	2. Peszlen Ekstrand, Tomas *
Karlsson, Kjell-Ivar	
Ström, Tobias	

§ 7

Diarienummer 2022/165 102 KS

Avsägelse Katarina Dufva (SD)

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att$_1$ godkänna avsägelse från Katarina Dufva (SD) som ersättare i kommunfullmäktige.

att$_2$ hos Länsstyrelsen i Kalmar län begära ny sammanräkning för Sverigedemokraterna.

Ärendebeskrivning

Länsstyrelsen Kalmar län meddelade kommunen 2025-01-07 att Katarina Dufva blir ny ersättare för Sverigedemokraterna. Personen i fråga har dock förfrågat om att få avsäga sig platsen 2025-01-23, således bör kommunfullmäktige godkänna avsägelsen samt skicka in en begäran om ny sammanräkning till Länsstyrelsen Kalmar län.

Beslutsunderlag

- Avsägelse Katarina Dufva, inkommen 2025-01-23

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

2025-02-07

Ärendenummer
2022/165 102-KS

Till kommunfullmäktige

Tjänsteskrivelse – Avsägelse Katarina Dufva

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att$_1$ godkänna avsägelse från Katarina Dufva som ersättare i kommunfullmäktige.

att$_2$ lämna in en begäran om ny sammanräkning till Länsstyrelsen Kalmar län.

Ärendebeskrivning

Länsstyrelsen Kalmar län meddelade kommunen 2025-01-07 att Katarina Dufva blir ny ersättare för Sverigedemokraterna. Personen i fråga har dock förfrågat om att få avsäga sig platsen 2025-01-23, således bör kommunfullmäktige godkänna avsägelsen samt skicka in en begäran om ny sammanräkning till Länsstyrelsen Kalmar län.

Beslutsunderlag

- Avsägelse Katarina Dufva, inkommen 2025-01-23

Beslutet skickas till

- Katarina Dufva
- Länsstyrelsen Kalmar län

Anton Karlsson
Kommunsekreterare

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

2025-03-07

Ärendenummer
2022/165 102-KS

Till kommunfullmäktige

Tjänsteskrivelse - Avsägelse Andreas Persson (S)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att$_1$ godkänna Andreas Perssons (S) avsägelse som ersättare i kommunfullmäktige och ledamot i styrelsen för Borgholm Energi.

att$_2$ begära in en ny sammanräkning från Länsstyrelsen Kalmar län.

Ärendebeskrivning

Andreas Persson (S) inkom 2025-02-28 med en avsägelse från sitt uppdrag som ersättare i fullmäktige och ledamot i Borgholm Energi.

Beslutsunderlag

- Avsägelse Andreas Persson (S) som ersättare i kommunfullmäktige och ledamot i Borgholm Energi AB, inkommen 2025-02-28

Beslutet skickas till

- Vald ersättare och ledamot
- Länsstyrelsen Kalmar län
- Andreas Persson

Anton Karlsson
Kommunfullmäktige

Avsägelse av uppdrag Ersättare i Kommunfullmäktige samt ordinarie ledamot i BEAB för Socialdemokraterna i Borgholm kommmun.

Stora Rör 2025-02-25

Till Borgholm kommun

Jag, Andreas Persson (S), vill härmed formellt avsäga mig mina uppdrag som ersättare i Kommunfullmäktige för Socialdemokraterna SAMT min plats som ordinarie ledamot i Borgholm Energi AB (BEAB) på grund av personliga skäl. Detta beslut har inte varit lätt att fatta, men det är nödvändigt för mig att prioritera mina personliga angelägenheter vid denna tidpunkt.

Tack för er förståelse.

Andreas Persson

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

2025-03-06

Ärendenummer
2025/8 109-KS

Till kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Redovisning av inkomna e-förslag och motioner som är under beredning

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att lägga redovisning av inkomna e-förslag och motioner som är under beredning till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Enligt antagen arbetsordning ska kommunstyrelsen redovisa

1. de motioner som inte har beretts färdigt.

2. beredningen av och nämndernas ställningstagande med anledning av inkomna medborgarförslag fullmäktiges ordinarie sammanträden i mars och oktober.

Beslutsunderlag

Redovisning av inkomna medborgarförslag och motioner som är under beredning fram till februari 2025.

Jens Odevall
Kommunchef

Magda Widell
Förvaltningssekreterare

Handläggare
Magda Widell
Förvaltningssekreterare

Redovisning av inkomna e-förslag och motioner som är under beredning

E-förslag under beredning

- E-förslag: Anlägga en discgolf bana (2024/108–008)
  Kommunstyrelsen 2025-02-25 §27
  Kommunstyrelsens arbetsutskott 2024-02-04
  Kommunfullmäktige 2024-09-16 §118-lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning.
  Röstningsperiod 2024-07-26-2024-08-24
  Inkommen 2024-07-26

E-förslag som är under röstning

- E-förslag: Busstrafik på lika villkor att Borgholm inför ett system med gratis kollektivtrafik för äldre kommuninvånare inom kommungränsen
  Röstningsperiod 2025-02-11-2025-03-12
  Inkommen 2025-02-11

Avslutade e-förslag som inte uppnått minsta antal röster (25 stycken)

Titel	Insänt av	Antal röster	Inkommet datum	Publicerings-datum	Sista datum att rösta	Status
Badramp vid badstranden i Byxelkrok	Camilla Ulrika Sundskär	1	2024-12-27	2025-01-10	2025-02-08	Avslutat
Ishall i Löttorp	Lise-Lott Jonhede	1	2024-10-18	2024-10-22	2024-11-20	Avslutat
Parkeringssituationen i centrala Borgholm	Hans Leif Ingemar Nilsson	4	2024-09-30	2024-10-04	2024-11-02	Avslutat

Motioner

- Motion (Marwin Johansson KD) Markera upp p-platser på torget
  Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-03-04 §35
  Kommunfullmäktige 2024-12-16 §168 beslutar att skicka motionen till kommunstyrelsen för beredning.
  Inkommen 2024-12-14

- Motion (Marwin Johansson KD) Hörslinga i tingssalen
  Kommunstyrelsen 2025-02-25 § 28
  Kommunfullmäktige 2024-12-16 § 167-skicka motionen till kommunstyrelsen för beredning.
  Inkommen 2024-12-16

- Motion (Marwin Johansson KD) Återvändarträff för de som har haft sin skolgång i kommunen
  Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-03-04 § 34
  Kommunfullmäktige 2024-10-14 § 138-skicka motionen till kommunstyrelsen för beredning.
  Inkommen 2024-10-11

- Motion Erik Arvidsson (SD): Implementera nya rutiner för att granska bidragsbrott och säkerställa korrekt fördelning av bidrag i Borgholms kommun (2024/114–109)
  Beslut socialnämnden 2025-02-26 §21
  Kommunfullmäktige 2024-09-16 § 117-översända motionen till socialnämnden för beredning.
  Inkommen 2024-09-09

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

2025-03-07

Ärendenummer
2025/7 101-KS

Till kommunfullmäktige

Tjänsteskrivelse - interpellationssvar "Hur är det med bemanning och arbetsmiljön på Tullgatan 40"

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anse motionen besvarad.

Ärendebeskrivning

Marwin Johansson (KD) inkom 2025-02-12 med en interpellation ställd till socialnämndens ordförande Joel Schäfer.

Frågan lyder som följande:

- *Vad gör du och socialnämnden för att komma till rätta med ovanstående problem?*
- *Hur går det med uppföljningen, hur långt har ni kommit?*
- *Vad är planerna för den avdelning som nu står tom?*

Kommunfullmäktige gav Marwin Johansson (KD) rätt att ställa interpellationen och att den ska besvaras på kommunfullmäktige 2025-03-17.

Joel Schäfer (S) inkom 2025-03-03 med följande svar:

Tullgatan 40 är ett toppmodernt boende i Borgholm där hyresgästernas behov ska vara i fokus. Vi utgår från individen där vi tittar på forskning och beprövade metoder för att uppnå bästa möjliga resultat med god vård och omsorg för våra äldre samt med bra arbetsmiljö i fokus.

Socialchef fick uppdrag i januari att utreda arbetsbelastning, arbetsmiljö och arbetstid på Tullgatan 40. Utredningen har kommit fram till att arbetsuppgifterna ska definieras tydligare, nya rutiner behöver skapas och de befintliga rutinerna behöver följas upp. Vi behöver justera arbetssätt, metoder och använda fler hjälpmedel. Tidmätning på natten är genomförd och analyserad, resultatet visar att arbetsbelastningen är normal.

Under senaste året ser vi ingen stor personalrotation och vi ser att 0.74 är en bra bemanningsnyckel som står sig väl med andra kommuner. Kompetensutveckling är en viktig faktor för framtiden och äldreomsorgslyftet pågår och fler undersköterskor kommer att utbildas.

Brukarundersökningen i Borgholm visar att 97% av personalen bemöter våra hyresgäster på ett bra sätt och 83% anser att personalen förstår och pratar svenska tillräckligt bra, vilket är högre än snittet i länet och i landet.

Efterfrågan styr när ny avdelning på Tullgatan 40 öppnas.

Socialnämnden kommer göra uppföljningar och återrapportering från genomlysningen presenteras för Socialnämnden under mars månad.

Beslutsunderlag

- Svar på interpellation: Hur är det med bemanning och arbetsmiljön på Tullgatan 40?, inkommen 2025-03-03
- Beslut kommunfullmäktige 2025-02-17 § 22
- Interpellation(Marwin Johansson KD): Hur är det med bemanning och arbetsmiljön på Tullgatan 40?, inkommen 2025-02-12

Anton Karlsson
Kommunsekreterare

From: Joel Schäfer
Sent: 2025-03-03 16:24:51
To: Anton Karlsson
Subject: Svar på interpellation: Hur är det med bemanning och arbetsmiljön på Tullgatan 40?

Svar på interpellation: Hur är det med bemanning och arbetsmiljön på Tullgatan 40?

Tullgatan 40 är ett toppmodernt boende i Borgholm där hyresgästernas behov ska vara i fokus. Vi utgår från individen där vi tittar på forskning och beprövade metoder för att uppnå bästa möjliga resultat med god vård och omsorg för våra äldre samt med bra arbetsmiljö i fokus.

Socialchef fick uppdrag i januari att utreda arbetsbelastning, arbetsmiljö och arbetstid på Tullgatan 40. Utredningen har kommit fram till att arbetsuppgifterna ska definieras tydligare, nya rutiner behöver skapas och de befintliga rutinerna behöver följas upp. Vi behöver justera arbetssätt, metoder och använda fler hjälpmedel. Tidmätning på natten är genomförd och analyserad, resultatet visar att arbetsbelastningen är normal.

Under senaste året ser vi ingen stor personalrotation och vi ser att 0.74 är en bra bemanningsnyckel som står sig väl med andra kommuner. Kompetensutveckling är en viktig faktor för framtiden och äldreomsorgslyftet pågår och fler undersköterskor kommer att utbildas.

Brukarundersökningen i Borgholm visar att 97% av personalen bemöter våra hyresgäster på ett bra sätt och 83% anser att personalen förstår och pratar svenska tillräckligt bra, vilket är högre än snittet i länet och i landet.

Efterfrågan styr när ny avdelning på Tullgatan 40 öppnas.

Socialnämnden kommer göra uppföljningar och återrapportering från genomlysningen presenteras för Socialnämnden under mars månad.

Joel Schäfer (S)
Ordförande i Socialnämnden

§ 22

Diarienummer 2025/7 101 KS

Anmälan: Interpellation (Marwin Johansson KD): Hur är det med bemanning och arbetsmiljön på Tullgatan 40?

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att ge Marwin Johansson (KD) rätt att ställa interpellationen enligt nedan

att den besvaras vid nästa kommunfullmäktige 2025-03-17

Ärendebeskrivning

Till Socialnämndens ordförande Joel Schäfer

Interpellation: Hur är det med bemanning och arbetsmiljön på Tullgatan 40?

Den 11 januari var det en insändare i Ölandsbladet som tog upp arbetsförhållanden på nybyggda Tullgatan 40. Insändaren var skriven av en undersköterska som lyfte upp några problemområden.

- Arbetsbelastningen är orimlig
- Outbildad personal och anställda med stora språkbrister
- En bemanningsnyckel på 0,74 personal per omsorgstagare räcker inte till
- En avdelning står obemannad nattetid
- Stor omsättning på personal, många har sagt upp sig p.g.a. rådande arbetsförhållanden

Jag har inte kunnat släppa denna insändare och har därför forskat lite i frågan. Jag har gjort ett studiebesök på en avdelning och fått träffa en enhetschef. Lokalerna är mycket fina och på så sätt är arbetsmiljön bra. Jag noterade också att en avdelning står tom. På min fråga om hur bemanningsnyckleln påverkar arbetet så får jag till svar att när boenden larmar så får man vänta längre och detta kan skapa oro. Vid samtal med facket framkommer det en liknande bild av att bemanningen inte räcker till och de tar också upp att det känns inte bra att en avdelning med 10 boenden står obemannad nattetid.

Insändarskribenten skriver att *”den ständiga stressen och känslan av otillräcklighet hos mig som personal kommer att göra mig sjuk, det är bara en tidsfråga” så … när ska kommunen börja ta situationen på allvar och börja lyssna på sin personal?*

I samma tidning finns ett svar från socialnämndens ordförande Joel Schäfer där han säger: ”Socialnämnden samt berörda chefer kommer att följa upp de synpunkter som beskrivs i insändaren.”

Det är viktigt att vi inte bara har en vacker och ändamålsenlig byggnad för våra äldre utan att vi också bemannar den med tillräckligt med personal som motsvarar behoven. Personal med rätt kompetens och språkkunskaper i svenska så de förstår och kan göra sig förstådda. KD vill värna den lilla människan och därför vill vi att personalen ska hinna med sina uppgifter, trivas på sin arbetsplats, stanna kvar och bidra till kontinuitet som leder till arbetsro vilket skapar trygghet hos de äldre.

Med anledning av ovanstående vill jag därför fråga Joel Schäfer:

- Vad gör du och socialnämnden för att komma till rätta med ovanstående problem?
- Hur går det med uppföljningen, hur långt har ni kommit?
- Vad är planerna för den avdelning som nu står tom?

Sjölunden 2025-02-12

Marwin Johansson

Gruppledare för Kristdemokraterna Borgholm

Beslutsunderlag

Inkommen interpellation 2025-02-12

Beslutet skickas till

Socialnämndens ordförande

Till Socialnämndens ordförande Joel Schäfer

Interpellation: Hur är det med bemanning och arbetsmiljön på Tullgatan 40?

Den 11 januari var det en insändare i Ölandsbladet som tog upp arbetsförhållanden på nybyggda Tullgatan 40. Insändaren var skriven av en undersköterska som lyfte upp några problemområden.

- Arbetsbelastningen är orimlig
- Outbildad personal och anställda med stora språkbrister
- En bemanningsnyckel på 0,74 personal per omsorgstagare räcker inte till
- En avdelning står obemannad nattetid.
- Stor omsättning på personal, många har sagt upp sig p.g.a. rådande arbetsförhållanden

Jag har inte kunnat släppa denna insändare och har därför forskat lite i frågan. Jag har gjort ett studiebesök på en avdelning och fått träffa en enhetschef. Lokalerna är mycket fina och på så sätt är arbetsmiljön bra. Jag noterade också att en avdelning står tom. På min fråga om hur bemanningsnyckleln påverkar arbetet så får jag till svar att när boenden larmar så får man vänta längre och detta kan skapa oro. Vid samtal med facket framkommer det en liknande bild av att bemanningen inte räcker till och de tar också upp att det känns inte bra att en avdelning med 10 boenden står obemannad nattetid.

Insändarskribenten skriver att ***”den ständiga stressen och känslan av otillräcklighet hos mig som personal kommer att göra mig sjuk, det är bara en tidsfråga” så … när ska kommunen börja ta situationen på allvar och börja lyssna på sin personal?***

I samma tidning finns ett svar från socialnämndens ordförande Joel Schäfer där han säger:
”Socialnämnden samt berörda chefer kommer att följa upp de synpunkter som beskrivs i insändaren.”

Det är viktigt att vi inte bara har en vacker och ändamålsenlig byggnad för våra äldre utan att vi också bemannar den med tillräckligt med personal som motsvarar behoven. Personal med rätt kompetens och språkkunskaper i svenska så de förstår och kan göra sig förstådda. KD vill värna den lilla människan och därför vill vi att personalen ska hinna med sina uppgifter, trivas på sin arbetsplats, stanna kvar och bidra till kontinuitet som leder till arbetsro vilket skapar trygghet hos de äldre.

Med anledning av ovanstående vill jag därför fråga Joel Schäfer:

- Vad gör du och socialnämnden för att komma till rätta med ovanstående problem?
- Hur går det med uppföljningen, hur långt har ni kommit?
- Vad är planerna för den avdelning som nu står tom?

Sjölunden 2025-02-12

Marwin Johansson

Gruppledare för Kristdemokraterna Borgholm

§ 28

Diarienummer 2024/151 109 KS

Motion (Marwin Johansson KD) Hörslinga i tingssalen

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att besvara motionen med motiveringen att en hörslinga har installerats i tingssalen.

Ärendebeskrivning

Marwin Johansson (KD) inkom 2024-12-16 med motionen ”hörslinga i Tingssalen”. I motionen yrkar motionären på ”att en hörslinga installeras snarast i tingsalen”.

Motionen anmäldes i kommunfullmäktige 2024-12-16 § 167 till beredning i kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Motion - Hörslinga i tingssalen, daterad 2024-12-16
- Beslut KF 2024-12-16 § 167
- Tjänsteskrivelse - Hörslinga i Tingssalen, daterad 2025-02-05

Bedömning

Förvaltningen delar motionärens ståndpunkt att det är viktigt att alla kan ta del av debatten i kommunfullmäktige, både som åhörare och ledamot.

I själva verket är det en rättighet som stadgas i grundlag, lagstiftning och konventioner. Till exempel innebär diskrimineringslagen (2008:567) 3 kap. att aktiva åtgärder måste vidtas för att motverka diskriminering när det gäller bland annat religion, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning. Det går även hänvisa till Tryckfrihetsförordningen som garanterar allas rätt att ta del av handlingar.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning stadgar bland annat genom artikel 9 funktionsnedsattas rätt att fullt ut få tillgång, på lika villkor som andra, till information och kommunikation. Artikel 29 garanterar att funktionsnedsatta effektivt och fullständigt ska kunna delta i det politiska och offentliga livet på lika villkor som andra.

Införskaffandet av hörslinga bör alltså ses som av ren verkställande karaktär. Det åligger kommunen att säkerställa alla medborgares tillgång till det offentliga. Således har förvaltningen redan tillsett att en hörslinga installerats. Av det skälet behövs inget ytterligare politiskt beslut för att få en hörslinga på plats.

Dagens sammanträde

Yrkande

Sara Kånåhols (V) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag.

Erik Arvidsson (SD) yrkar bifall till motionen.

Ordförande konstaterar att det finns två förslag till beslut.

Beslutsordning

Av framställd beslutsordning på framlagda yrkande finner ordföranden att Kommunstyrelsen beslutar bifalla arbetsutskottets förslag.

Reservation

Erik Arvidsson (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för sitt eget yrkande.

Beslutet skickas till

- Motionären

§ 167

Diarienummer 2024/151 109 KS

Anmälan av motion - Marwin Johansson (KD) "Hörslinga i tingssalen"

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att skicka motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Ärendebeskrivning

Marwin Johansson (KD) inkom 2024-12-16 med motionen "Hörslinga i tingssalen".

Motionen lyder som följande:

Jag har undersökt och nu fått bekräftat att det saknas hörslinga i tingssalen. Eftersom tingssalen är den plats där kommunfullmäktige har sina sammanträden är det inte acceptabelt att denna utrustning saknas. Det är viktigt att alla kan ta del av debatten både som åhörare och ledamot i fullmäktige. Det kan ibland vara svårt att höra vad som sägs beroende på röstvolym och hur nära man står mikrofonen. En hörslinga skulle då underlätta för den som har nedsatt hörsel och använder hörapparat.

Vi anser att en hörslinga snarast bör installeras i tingssalen utan dröjsmål. Detta behöver inte utredas så därför borde denna motion kunna bifallas direkt i samband med att den anmäls.

Därför yrkar vi:

att en hörslinga installeras snarast i tingssalen

Beslutsunderlag

- Motion - Hörslinga i tingssalen, inkommen 2024-12-16

Dagens sammanträde

Marwin Johansson (KD) går igenom sin motion och bakgrunden till den för kommunfullmäktige.

Kommunchefen upplyser kommunfullmäktige om att förvaltningen redan satt igång processen att installera en hörselslinga. Ordförande poängterar dock att det finns ett beredningskrav och således bör motionen skickas till kommunstyrelsen för beredning ändå.

Yrkande

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Beslutet skickas till

- Kommunstyrelsen

Till Kommunfullmäktige i Borgholms kommun

Motion: Installera hörslinga i tingssalen

Jag har undersökt och nu fått bekräftat att det saknas hörslinga i tingssalen. Eftersom tingssalen är den plats där kommunfullmäktige har sina sammanträden är det inte acceptabelt att denna utrustning saknas. Det är viktigt att alla kan ta del av debatten både som åhörare och ledamot i fullmäktige. Det kan ibland vara svårt att höra vad som sägs beroende på röstvolym och hur nära man står mikrofonen. En hörslinga skulle då underlätta för den som har nedsatt hörsel och använder hörapparat.

Vi anser att en hörslinga snarast bör installeras i tingssalen utan dröjsmål. Detta behöver inte utredas så därför borde denna motion kunna bifallas direkt i samband med att den anmäls.

Därför yrkar vi:

- att en hörslinga installeras snarast i tingssalen

Sjölunden 2024-12-13

Marwin Johansson

Gruppledare för Kristdemokraterna Borgholm

§ 27

Diarienummer 2024/108 008 KS

E-förslag: Anlägga en discgolf bana

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att tacka förslagsställaren och besvara e-förslaget med följande motivering:

Kommunen ställer sig positiv till att upplåta mark till en bana och att skriva avtal om skötsel och nyttjanderätt för marken. Anläggandet av discgolfbana överlåter kommunen till föreningslivet, och föreslår också att förslagsställaren ansöker om bidrag för uppväxlingsprojekt för ändamålet.

Ärendebeskrivning

Jim Broberg föreslår i ett e-förslag som fått 25 röster och 5 kommentarer:

”Vi i öland bowls tänka utöka våran verksamhet genom att starta en discgolfsektion i klubben. Tyvärr så finns det ingen bana i borgholms kommun. Så jag tänkte kolla intresset om kommunen har intresse av att anlägga en discgolf bana? Discgolf är en sport med mycket utövare och ett stort intresse och en sport som ger väldigt mycket motion”

Förslaget anmäldes i fullmäktige 2024-09-16 och skickades till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2024-08-27
- E-förslag inkommen 2024-07-26
- Beslut KF 2024-09-16 § 118
- Tjänsteskrivelse - svar till e-förslag anlägg discgolfbana, daterad 2025-01-16

Bedömning

Tillväxtavdelningen tycker att förslag om discgolfbana är väldigt bra och ser positivt till att upplåta mark till en bana och skriva avtal om skötsel och nyttjanderätt för marken.

Anläggandet av en bana med cirka 9 hål, den minsta varianten kostar ca 100 000 kronor. Sedan följer kostnader för årlig skötsel. Vi uppmanar Öland Bowls att söka bidrag via till exempel allmänna arvsfonden för finansiering av banan.

Det förs även dialog tillsammans med Gottfridssons Flytt & städ om att anlägga en bana i området Tallen i Köpingsvik där de efterfrågat mark att arrendera till ändamålet.

Dagens sammanträde

Styrelsen fastställer att man bör förtydliga svaret.

Yrkande

Staffan Larsson (C), Sara Kånhåls (V) yrkar bifall.

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Beslutet skickas till

- Förslagsställaren
- Mark- och exploateringsstrateg
- Tillväxtchef

§ 18

Diarienummer 2024/108 008 KS

E-förslag: Anlägga en discgolf bana

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att besvara e-förslaget med följande motivering:

Kommunen avser inte att anlägga en discgolfbana då detta bör göras av andra aktörer. Däremot ser kommunen positivt på att upplåta mark till en bana och skriva avtal om skötsel och nyttjanderätt för marken. Dessutom uppmanar kommunen förslagsställaren att ansöka om bidrag för uppväxlingsprojekt från kommunen för detta ändamål.

Ärendebeskrivning

Jim Broberg föreslår i ett e-förslag som fått 25 röster och 5 kommentarer:

”Vi i öland bowls tänka utöka våran verksamhet genom att starta en discgolfsektion i klubben. Tyvärr så finns det ingen bana i borgholms kommun. Så jag tänkte kolla intresset om kommunen har intresse av att anlägga en discgolf bana? Discgolf är en sport med mycket utövare och ett stort intresse och en sport som ger väldigt mycket motion”

Förslaget anmäldes i fullmäktige 2024-09-16 och skickades till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2024-08-27
- E-förslag inkommen 2024-07-26
- Beslut KF 2024-09-16 § 118
- Tjänsteskrivelse - svar till e-förslag anlägg discgolfbana, daterad 2025-01-16

Bedömning

Tillväxtavdelningen tycker att förslag om discgolfbana är väldigt bra och ser positivt till att upplåta mark till en bana och skriva avtal om skötsel och nyttjanderätt för marken.

Anläggandet av en bana med cirka 9 hål, den minsta varianten kostar ca 100 000 kronor. Sedan följer kostnader för årlig skötsel. Vi uppmanar Ölands Bowls att söka bidrag via till exempel allmänna arvsfonden för finansiering av banan.

Det förs även dialog tillsammans med Gottfridssons Flytt & städ om att anlägga en bana i området tallen i Köpingsvik där de efterfrågat mark att arrendera till ändamålet.

Dagens sammanträde

Arbetsutskottet ser positivt på initiativet och uppmanar förslagsställaren att ansöka om bidrag för uppväxlingsprojekt.

Yrkande

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Beslutet skickas till

- Förslagsställaren
- Mark- och exploateringsstrateg
- Tillväxtchef

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

2025-01-16

Ärendenummer
2024/108 008-KS

Till kommunstyrelsens arbetsutskott

Tjänsteskrivelse - svar till e-förslag anlägg discgolfbana

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att besvara e-förslaget med följande motivering:

Kommunen avser inte att anlägga en discgolfbana då detta bör göras av andra aktörer. Däremot ser kommunen positivt på att upplåta mark till en bana och skriva avtal om skötsel och nyttjanderätt för marken.

Ärendebeskrivning

Jim Broberg föreslår i ett e-förslag som fått 25 röster och 5 kommentarer:

”Vi i öland bowls tänka utöka våran verksamhet genom att starta en discgolfsektion i klubben. Tyvärr så finns det ingen bana i borgholms kommun. Så jag tänkte kolla intresset om kommunen har intresse av att anlägga en discgolf bana? Discgolf är en sport med mycket utövare och ett stort intresse och en sport som ger väldigt mycket motion”

Förslaget anmäldes i fullmäktige 2024-09-16 och skickades till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2024-08-27
- E-förslag inkommen 2024-07-26
- Beslut KF 2024-09-16 § 118

Bedömning

Tillväxtavdelningen tycker att förslag om discgolfbana är väldigt bra och ser positivt till att upplåta mark till en bana och skriva avtal om skötsel och nyttjanderätt för marken.

Anläggandet av en bana med cirka 9 hål, den minsta varianten kostar ca 100 000 kronor. Sedan följer kostnader för årlig skötsel. Vi uppmanar Ölands Bowls att söka bidrag via till exempel allmänna arvsfonden för finansiering av banan.

Det förs även dialog tillsammans med Gottfridssons Flytt & städ om att anlägga en bana i området tallen i Köpingsvik. Där de efterfrågat mark att arrendera till ändamålet.

Beslutet skickas till

- Förslagsställaren

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Julia Persson
Mark- o exploateringsstrateg

§ 118

Diarienummer 2024/108 008 KS

E-förslag anmälan: Anlägga en discgolfbana

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning.

Ärendebeskrivning

Jim Broberg föreslår i ett e-förslag som fått 25 röster och 5 kommentarer:

Vi i öland bowls tänka utöka våran verksamhet genom att starta en discgolfsektion i klubben. Tyvärr så finns det ingen bana i borgholms kommun. Så jag tänkte kolla intresset om kommunen har intresse av att anlägga en discgolf bana? Discgolf är en sport med mycket utövare och ett stort intresse och en sport som ger väldigt mycket motion.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2024-08-27
- E-förslag inkommen 2024-07-26

Yrkande

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Beslutet skickas till

- Kommunstyrelsen

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

2024-08-27

Ärendenummer
2024/108 008-KS

Till kommunfullmäktige

Tjänsteskrivelse – E-förslag anmälan: anlägg en discgolfbana

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att lämna e-förslaget till kommunstyrelsen för beredning.

Ärendebeskrivning

Jim Broberg föreslår i ett e-förslag som fått 25 röster och 5 kommentarer:

Vi i öland bowls tänka utöka våran verksamhet genom att starta en discgolfsektion i klubben. Tyvärr så finns det ingen bana i borgholms kommun. Så jag tänkte kolla intresset om kommunen har intresse av att anlägga en discgolf bana? Discgolf är en sport med mycket utövare och ett stort intresse och en sport som ger väldigt mycket motion.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2024-08-27
E-förslag inkommen 2024-07-26

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Jens Odevall
Kommunchef

Magda Widell
Förvaltningssekreterare

Skicka in ditt förslag

Ärendenummer	240723-forslag-SU91
Inskickat	2024-07-23 20:17

E-förslag

Rubrik på ditt förslag	Discgolf bana
Beskriv ditt förslag utförligt	Vi i öland bowls tänka utöka våran verksamhet genom att starta en discgolfsektion i klubben. Tyvärr så finns det ingen bana i borgholms kommun. Så jag tänkte kolla intresset om kommunen har intresse av att anlägga en discgolf bana? Discgolf är en sport med mycket utövare och ett stort intresse och en sport som ger väldigt mycket motion. Mvh Jim Broberg ordförande Öland bowls
Namn	Jim Mikael Per Broberg
E-post	Jim_broberg@hotmail.se
Telefonnummer	0722399469

§ 20

Diarienummer 2025/13 104 KS

Partistöd 2025

Beslut

Kommunstyrelsen besluta

att godkänna utbetalningen av 2025 års partistöd.

Ärendebeskrivning

Enligt antagna riktlinjer för utbetalning av partistöd ska mottagare av partistöd årligen lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet, i enlighet med 4 kapitlet 29 § andra stycket kommunallagen har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin.

Den skriftliga redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och lämnas över till kommunstyrelsen senast 30 april året efter det år som redovisningen avser.

För att ta del av partistöd måste partiet vara en juridisk person.

Beslutsunderlag

Partistöd- Framtid Öland, 2025-02-17
Partistöd- Moderaterna, 2025-02-17
Partistöd- Sverigedemokraterna, 2025-02-18
Partistöd- Socialdemokraterna i Borgholms kommun, 2025-02-11
Partistöd- Kristdemokraterna, 2025-02-06
Partistöd- Vänsterpartiet, 2025-01-24
Partistöd- Borgholms centerkrets, 2025-01-15

Reglemente för partistöd - antagen av kommunfullmäktige 2022-02-14 § 20

Beslutet skickas till

Ekonomiavdelningen
Gruppledarna

Partistöd

Ärendenummer	250218-KLF_parti-CF04
Inskickat	2025-02-18 12:34

Dina uppgifter

Personnummer	
Förnamn	Nils Erik Martin
Efternamn	Arvidsson
Adress	Tryggestad 1
Postnummer	387 94
Ort	Borgholm
E-post	erik.arvidsson@sd.se
Mobil	0768726611
Kontaktsätt för statusuppdateringar	E-post SMS

Uppgifter om partiet

Juridisk person	SD-Borgholm
Organisationsnummer	
Partiets postadress	Erik Arvidsson Tryggestad 1
Postnummer	387 94
Ort	Borgholm
Telefon	0768726611
Bankgiro/postgiro eller bankkonto	

Partistöd och aktiviteter

Redovisningen avser år	2024
Erhållet belopp för det år som avses	46239
Återstående belopp av partistöd	46239
Överfört belopp	4287
Motprestation	Mailfunktion och administration
Aktivitet	årsmöte
Ange belopp	2665
Aktivitet	Torgmöten
Ange belopp	2583
Aktivitet	polistillstånd
Ange belopp	320
Aktivitet	Valprylar torgmöten
Ange belopp	3165
Beskriv hur partistödet använts för att stärka partiets ställning i den lokala demokratin	Torgmöten , medlemsmöten samt kommunal och regional politk och folkbildning

Ansökan partistöd

Härmed ansöker partiet om partistöd för innevarande år	Ja

Multipelsignatur

Granskare

Personnummer:	Lise-Lott Jonhede
Namn:	lise-lott.johede@sd.se
E-post:	

Signeringsinformation

Ankomsttid:	2025-02-18 12:34
Signerat av:	Nils Erik Martin Arvidsson
Signerats med personnummer:	
Utgivare:	CN=Swedbank Customer CA3 v1 for BankID, SERIALNUMBER=5020177753, O=Swedbank AB (publ), C=SE
Signatur verifierad:	2025-02-18 12:34

Partistöd

Ärendenummer	250214-KLF_parti-UH78
Inskickat	2025-02-14 15:09

Dina uppgifter

Personnummer	
Förnamn	Jan Tomas
Efternamn	Lind
Adress	Gamla Vägen 65
Postnummer	387 70
Ort	Löttorp
E-post	tomas@revborg.se
Mobil	0707662746
Kontaktsätt för statusuppdateringar	E-post

Uppgifter om partiet

Juridisk person	Framtid Öland
Organisationsnummer	
Partiets postadress	c/o Annette Hemlin Sandbyv. 32
Postnummer	387 73
Ort	Löttorp
Telefon	0706709920
Bankgiro/postgiro eller bankkonto	

Partistöd och aktiviteter

Redovisningen avser år	2024
Erhållet belopp för det år som avses	39934
Återstående belopp av partistöd	0
Överfört belopp	0
Aktivitet	Möteskostnader
Ange belopp	14600
Aktivitet	Administration
Ange belopp	903
Aktivitet	Övriga kostnader
Ange belopp	2839
Beskriv hur partistödet använts för att stärka partiets ställning i den lokala demokratin	Möten, utbildningar och fondering till valkampanj
Bifoga nödvändiga handlingar	
Filnamn:	Årsbokslut_712_241231.pdf

Ansökan partistöd

Härmed ansöker partiet om partistöd för innevarande år	Ja

Multipelsignatur

Granskare	
Personnummer:	Stefan Bergman
Namn:	

E-post: bergmansbyggab@gmail.com

Signeringsinformation

Ankomsttid:	2025-02-14 15:09
Signerat av:	Jan Tomas Lind
Signerats med personnummer:	
Utgivare:	CN=Swedbank Customer CA2 v1 for BankID, SERIALNUMBER=5020177753, O=Swedbank AB (publ), C=SE
Signatur verifierad:	2025-02-14 15:09

Partistöd

Ärendenummer	250128-KLF_parti-LF95
Inskickat	2025-02-16 15:59

Dina uppgifter

Personnummer	
Förnamn	Björn Valdemar
Efternamn	Andreen
Adress	Hagslättsvägen 12
Postnummer	387 96
Ort	Köpingsvik
E-post	bjorn-andreen@outlook.com
Mobil	070-6361140
Kontaktsätt för statusuppdateringar	E-post

Uppgifter om partiet

Juridisk person	Borgholms Moderaterna
Organisationsnummer	
Partiets postadress	c/o Hagslättsvägen 12
Postnummer	387 96
Ort	Köpingsvik
Telefon	0706361140
Bankgiro/postgiro eller bankkonto	

Partistöd och aktiviteter

Redovisningen avser år	2024
Erhållet belopp för det år som avses	58849
Återstående belopp av partistöd	58266
Överfört belopp	17654
Motprestation	Administrativa tjänster
Aktivitet	Inköp materiel och varor
Ange belopp	5361
Aktivitet	Möteskostnader
Ange belopp	16506
Aktivitet	Övrigt
Ange belopp	2292
Beskriv hur partistödet använts för att stärka partiets ställning i den lokala demokratin	Föredrag som är öppna för allmänheten.

Ansökan partistöd

Härmed ansöker partiet om partistöd för innevarande år	Ja

Multipelsignatur

Granskare	
Personnummer:	
Namn:	Eddie Forsman
E-post:	eddieforsman500@gmail.com

Signeringsinformation

Ankomsttid:	2025-02-16 15:59
Signerat av:	Björn Valdemar Andreen
Signerats med personnummer:	
Utgivare:	CN=Svenska Handelsbanken AB (publ) Customer CA2 v1 for BankID, SERIALNUMBER=5020077862, O=Svenska Handelsbanken AB (publ), C=SE
Signatur verifierad:	2025-02-16 15:59

Partistöd

Ärendenummer	250208-KLF_parti-FH39
Inskickat	2025-02-11 10:57

Dina uppgifter

Personnummer	
Förnamn	Anne Marie Mia
Efternamn	Konnberg
Adress	Boställsgatan 9
Postnummer	387 50
Ort	Köpingsvik
E-post	tornvagen@yahoo.com
Mobil	0739696471
Kontaktsätt för statusuppdateringar	E-post SMS

Uppgifter om partiet

Juridisk person	Socialdemokraterna i Borgholms kommun
Organisationsnummer	
Partiets postadress	C/O Marie Konnberg
Postnummer	387 50
Ort	Köpingsvik
Telefon	0739696471
Bankgiro/postgiro eller bankkonto	

Partistöd och aktiviteter

Redovisningen avser år	2024
Erhållet belopp för det år som avses	121 902
Återstående belopp av partistöd	36854
Överfört belopp	0
Motprestation	Ingen
Aktivitet	Medlemsaktiviteter
Ange belopp	33 283
Aktivitet	Utbildning och konferenser
Ange belopp	13594
Aktivitet	Utåtriktad verksamhet, 1:a maj, torgaktiviteter, valrörelse mm
Ange belopp	38 171
Aktivitet	Hyror mm
Ange belopp	1 000
Beskriv hur partistödet använts för att stärka partiets	De viktigaste delarna i vårt lokala politiska arbete är medlemsmöten, styrelsearbete, fullmäktigegruppen och utåtriktad verksamhet. I fullmäktigegruppen är alla inbjudna som har ett kommunalt förtroendeuppdrag. De träffarna sker varje kväll innan ett kommunstyrelsesammanträde samt timman innan respektive möte i fullmäktige. Våra stora utåtriktade verksamheter är 1:a maj samt deltagande på familjedagar, marknader på olika platser i Borgholms kommun med många

ställning i den lokala demokratin	goda samtal med de som bor, arbetar och besöker oss. I samarbete med vår kvinnoförening Röda Bönor sker även dörrknackning flera gånger per år samt aktiviteter utanför butiker runt om i kommunen mm. Vi har även under en av sommarveckorna en lotterikiosk på Borgholms torg då vi träffar många medborgare och får prata lokalpolitik.

Ansökan partistöd

Härmed ansöker partiet om partistöd för innevarande år	Ja

Multipelsignatur

Granskare	
Personnummer:	
Namn:	Ilko Corkovic
E-post:	ilko.corkovic@pol.borgholm.se

Signeringsinformation

Ankomsttid:	2025-02-11 10:57
Signerat av:	Anne Marie Mia Konnberg
Signerats med personnummer:	
Utgivare:	CN=SEB Customer CA3 v1 for BankID, SERIALNUMBER=5020329081, O=Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ), C=SE
Signatur verifierad:	2025-02-11 10:57

Partistöd

Ärendenummer	250206-KLF_parti-KE48
Inskickat	2025-02-06 15:52

Dina uppgifter

Personnummer	
Förnamn	Marwin Sigvard Anders
Efternamn	Johansson
Adress	Sjölundsvägen 19
Postnummer	387 70
Ort	Löttorp
E-post	marwin.johansson@kristdemokraterna.se
Mobil	073-229 00 22
Kontaktsätt för statusuppdateringar	E-post SMS

Uppgifter om partiet

Juridisk person	Kristdemokraterna Öland
Organisationsnummer	
Partiets postadress	Sjölundsvägen 19
Postnummer	387 70
Ort	Löttorp
Telefon	+46732290022
Bankgiro/postgiro eller bankkonto	

Partistöd och aktiviteter

Redovisningen avser år	2024
Erhållet belopp för det år som avses	27323
Återstående belopp av partistöd	5822
Överfört belopp	11011
Motprestation	Ombudsmannatjänster, Kanslitjänster, PR-reklam, underlag m.m. kurser och konferenser.
Aktivitet	Medlemsaktiviteter
Ange belopp	2915
Aktivitet	Utbildning, konferenser och annons
Ange belopp	2885
Aktivitet	Lokalhyra samt övriga kostnader
Ange belopp	3500
Aktivitet	Avgifter till polisen för tillstånd i samband med EU-valet.
Ange belopp	1190
Beskriv hur partistödet använts för att stärka partiets ställning i den lokala demokratin	Deltagande på kampanjer inför EU-valet samt aktivitet på sociala medier. - om den lokala demokratins arbetssätt.

Ansökan partistöd

Härmed ansöker partiet om partistöd för innevarande år	Ja

Multipelsignatur

Granskare

Personnummer:	
Namn:	Gunilla Sundström karingunillasundstrom@gmail.com
E-post:	

Signeringsinformation

Ankomsttid:	2025-02-06 15:52
Signerat av:	Marwin Sigvard Anders Johansson
Signerats med personnummer:	
Utgivare:	CN=Länsförsäkringar Bank Customer CA3 v1 for BankID, SERIALNUMBER=5164019878, O=Länsförsäkringar Bank Aktiebolag (publ), C=SE
Signatur verifierad:	2025-02-06 15:52

Partistöd

Ärendenummer	250123-KLF_parti-DP52
Inskickat	2025-01-23 20:55

Dina uppgifter

Personnummer	
Förnamn	Erik Adam
Efternamn	Sjöström
Adress	Viktoriagatan 12
Postnummer	387 33
Ort	Borgholm
E-post	adameriksoderberg@gmail.com
Mobil	0725865500
Kontaktsätt för statusuppdateringar	E-post SMS

Uppgifter om partiet

Juridisk person	Adam Sjöström
Organisationsnummer	
Partiets postadress	Viktoriagatan 12
Postnummer	387 33
Ort	Borgholm
Telefon	0725865500
Bankgiro/postgiro eller bankkonto	

Partistöd och aktiviteter

Redovisningen avser år	2024
Erhållet belopp för det år som avses	33628
Återstående belopp av partistöd	22481.05
Överfört belopp	4600
Motprestation	Majoriteten av beloppet är betalning för IT-tjänster där det främst är vår hemsida och medlemsregister som avses. Vi betalar även en medlemsavgift till partiet regionalt där vi får stöd i form av en ombudsperson men även via olika intressenätverk inom regionen samt Ung Vänster.
Aktivitet	Medlemsmöten
Ange belopp	4334.55
Aktivitet	Årsmöte
Ange belopp	1303.85
Aktivitet	Öppna möten
Ange belopp	908.55

Beskriv hur partistödet använts för att stärka partiets ställning i den lokala demokratin	Vi har använt partistödet främst för att anordna möten för våra medlemmar men även möte för allmänheten i relevanta och aktuella frågor. Dessa tillfällen är en möjlighet för alla närvarande att göra sin röst hörd, kunna ge uppdateringar kring vad som sker inom politiken i kommunen och det stärker även den interna demokratin i partiet, alla delar som vi värdesätter högt. Via diskussioner som förts och åsikter som lyfts upp under dessa möten har vi sedan fått ny kunskap och information som våra förtroendevalda politiker tagit med sig i sina politiska uppdrag.

Bifoga nödvändiga handlingar

Filnamn:	Transaktioner_V_2024.pdf

Ansökan partistöd

Härmed ansöker partiet om partistöd för innevarande år	Ja

Multipelsignatur

Granskare

Personnummer:	
Namn:	Lisa Sjöström
E-post:	lisa.lithen.sjostrom@gmail.com

Signeringsinformation

Ankomsttid:	2025-01-23 20:55
Signerat av:	Erik Adam Sjöström
Signerats med personnummer:	
Utgivare:	Swedbank Customer CA3 v1 for BankID
Signatur verifierad:	2025-01-23 20:55

Ölands Bank

Transaktioner

Kontohavare
Vänsterpartiet Borgholm

Företagskonto (SEK)
Företagskonto

Exporten inkluderar dina valda transaktioner

Bokf. datum	Tran. datum	Valutadatum	Transaktionstyp	Referens	Belopp (SEK)
2024-12-19	2024-12-19	2024-12-19	Överföring via internet	Medlemsmöte	-111,80
2024-12-19	2024-12-19	2024-12-19	Överföring via internet	Sommarfika	-338,56
2024-12-19	2024-12-19	2024-12-19	Överföring via internet	Medlemsmöte	-196,47
2024-12-19	2024-12-19	2024-12-19	Överföring via internet	Medlemsmöte	-182,70
2024-12-19	2024-12-19	2024-12-19	Överföring via internet	Lokalhyra årsmöt	-250,00
2024-12-19	2024-12-19	2024-12-19	Överföring via internet	Lokalhyra Gärdsl	-500,00
2024-09-27	2024-09-27	2024-09-27	Bg-bet. via internet	IT-tjänster	-2 500,00
2024-03-05	2024-03-05	2024-03-05	Överföring via internet	Årsmöte	-1 053,85
2024-02-22	2024-02-22	2024-02-22	Överföring via internet	Drivmedel förelä	-626,16
2024-02-21	2024-02-21	2024-02-21	Bg-bet. via internet	Lokalhyra IOGT-N	-1 100,00
2024-02-21	2024-02-21	2024-02-21	Överföring via internet	Utlägg Adam	-282,39
2024-02-21	2024-02-21	2024-02-21	Överföring via internet	utlägg Adam	-266,02
2024-02-12	2024-02-11	2024-02-11	Bg-bet. via internet	Medlemsavgifter	-2 100,00
2024-02-12	2024-02-11	2024-02-11	Bg-bet. via internet	Medlemsmöte	-1 200,00
2024-02-12	2024-02-11	2024-02-11	Överföring via internet	utlägg Adam	-439,00

Partistöd

Ärendenummer	250114-KLF_parti-XV09
Inskickat	2025-01-14 12:43

Dina uppgifter

Personnummer	
Förnamn	Paul Eric Staffan
Efternamn	Larsson
Adress	Sandbacksvägen 19
Postnummer	387 75
Ort	Byxelkrok
E-post	staffan.sandbacken@gmail.com
Mobil	0705915194

Uppgifter om partiet

Juridisk person	Borgholms Centerkrets
Organisationsnummer	
Partiets postadress	Finebackevägen 11
Postnummer	387 95
Ort	Köpingsvik
Telefon	0705915194
Bankgiro/postgiro eller bankkonto	

Partistöd och aktiviteter

Redovisningen avser år	2024
Erhållet belopp för det år som avses	39937
Återstående belopp av partistöd	0
Överfört belopp	24324
Motprestation	Möten, servicetjänster och utbildning
Aktivitet	Annonsering
Ange belopp	7650
Aktivitet	Möten
Ange belopp	5620
Aktivitet	Trycksaker
Ange belopp	13253
Beskriv hur partistödet använts för att stärka partiets ställning i den lokala demokratin	Aktiviteter för medlemsrekrytering och medlemsmöten.

Ansökan partistöd

Härmed ansöker partiet om partistöd för innevarande år	Ja

Multipelsignatur

Granskare	
Personnummer:	
Namn:	Linda Hedlund
E-post:	linda.hedlund@finebacken.se

Signeringsinformation

Ankomsttid:	2025-01-14 12:43
Signerat av:	Paul Eric Staffan Larsson
Signerats med personnummer:	
Utgivare:	Swedbank Customer CA3 v1 for BankID
Signatur verifierad:	2025-01-14 12:43

Reglemente för partistöd

Antagen av kommunfullmäktige 2022-02-14 § 20

Revideras senaste mars 2026

Kommunchef är dokumentansvarig

Innehållsförteckning

Inledning **3**
Definition **3**
Rätten till partistöd **3**
Fördelning av partistöd **3**
Utvärdering och granskning av utbetalt partistöd **4**
Utbetalning av partistöd **4**
Offentliggörande **4**

Inledning

De partier som är representerade i Borgholms kommunfullmäktige har rätt att begära partistöd. Detta stöd regleras främst av kommunallagen (SFS 2017:725). I övrigt styrs rätten till och utbetalningen av partistöd av kommunfullmäktiges antagna regler.

Definition

Stöd får lämnas för att stärka de politiska partiernas ställning i den kommunala demokratin. Partistödet är ett allmänt samhälleligt stöd för att förbättra partiernas möjlighet att utveckla en aktiv medverkan i opinionsbildningen bland medborgarna och därigenom stärka den kommunala demokratin.

Arvoden till för politiska uppdrag, eller om kommunen skulle inskaffa politiska sekreterare, ska inte räknas som en typ av partistöd.

Rätten till partistöd

Partistöd ska tilldelas partier i kommunfullmäktige som begärt det och som uppfyller kraven enligt detta reglemente. För att kunna erhålla partistöd måste den sökande vara en juridisk person och representera minst en tjänstgörande ledamot.

Partiföreningen måste inte exklusivt representera partiet i kommunen för att kunna tilldelas partistöd. Om partiföreningen är verksam i flera kommunen eller regioner kan den ha rätt till partistöd. I sådant fall krävs dock att partistödet från olika kommuner och regioner hålls isär i bokföringen.

Om ett parti inte längre är representerat i fullmäktige har den inte längre rätt till partistöd. Dock har partier som förlorat samtliga av sina mandat i samband med val rätten att få fullt partistöd för det år som valet hölls.

Fördelning av partistöd

Kommunen har själv rätten att bestämma nivån på partistödet, så länge kommunen inte otillbörligt gynnar eller missgynnar något parti. Kommunens partistöd består av två delar, ett grundstöd och ett mandatstöd. Grundstödet kan tilldelas alla partier med rätt till partistöd, medan mandatstödet baserats på antalet mandat som representerar partiet i fullmäktige.

Det totala partistödet är beräknat till 18,34 % av prisbasbeloppet, varav det totala grundstödet ska utgöra 40 % av detta belopp och mandatstödet 60 %. Partistödet räknas från föregående års prisbasbelopp.

Om en ledamot som representerar ett parti i fullmäktige byter parti eller inte anser sig representera något parti ska detta inte påverka denne ledamots förra partis rätt till ersättning. Det betyder att partiet har rätt till samma stöd under hela mandatperioden så länge inga av partiets mandat står ofyllda (tom stol) eller kommunens reglemente för partistöd förändras. Om ett parti har mandat som inte

fylls (tom stol) kommer det belopp som utgör mandatstödet reglas vid nästa utbetalning.

Utvärdering och granskning av utbetalt partistöd

Ett parti som tilldelats partistöd ska årligen lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin.

En av det mottagande partiet utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren har använt partistödet. Granskarens rapport över granskningen ska bifogas redovisningen.

Redovisningen ska årligen styrka att partiet som söker partistöd är en juridisk person genom att ange organisationsnummer som tilldelats partiet av skatteverket. Kommunstyrelsen ska minst en gång per mandatperiod kunna presentera att kontroll av organisationsnummer gjorts.

Redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och lämnas till kommunstyrelsen senast 14 januari året efter det år som redovisningen avser. Kommunstyrelsen ska lämna inkomna redovisningar till fullmäktige senast sex månader efter redovisningsperiodens utgång.

Partistöd ska inte betalas till ett parti som inte lämnar redovisning och granskningsrapport enligt reglementet.

Redovisning för föregående års partisstöd krävs inte av partier som inte tilldelades något partistöd för föregående år.

Utbetalning av partistöd

Utbetalning ska ske till de partiföreningar som uppfyller kraven fastställda av detta reglemente. Partier som valts in i fullmäktige och som inte var representerade föregående mandatperiod behöver inte uppfylla kravet på redovisning det första året den tilldelas partistöd innevarande mandatperiod.

Utbetalningen ska ske en gång om året efter fullmäktige mottagit redovisning av senast utbetalda partistöd och beviljat utbetalningen, dock senast en månad efter att beslutet vunnit laga kraft.

Ett parti som inte lämnat in en redovisning i tid för utbetalning ett år måste lämna in en sådan redovisning till kommunen för att partiet ska få ta del av partistöd igen under mandatperioden. Detta krav gäller även året följande valår ifall partiet var representerat föregående mandatperiod.

Offentliggörande

Kommunen ska enligt lag (2018:90) om insyn i finansiering av partier 28 § redovisa vilka partier som har fått stöd och med vilka belopp tillgängliga på sin hemsida. Denna information ska uppdateras årligen efter beslut i fullmäktige är taget.

§ 21

Diarienummer 2024/73 041 KS

Justering av taxa tekniska

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att[1] anta förändrad taxa för årsavgift för småtbåtshamnar, säsongsplats maj-september inklusive moms (exkl el).

att[2] anta tillagd taxa för årsavgift för småbåtshamnar, oktober-april inklusive moms (exkl el).

att[3] anta förändrad taxa för dygnsavgift för gästhamnar Borgholm, Byxelkrok och Sandvik v. 25–33.

att[4] anta förändrad taxa för vattengymnastik- vinter på Åkerbobadet.

att[5] anta tillagd taxa för vattengymnastik- sommar på Åkerbobadet.

Ärendebeskrivning

Ändring av taxa för årsavgift för småbåtshamnar, säsongsplats maj-september inklusive moms (exkl el) för 2025 till 15% ökning, vilket motsvarar:

- Båtbredd upp till 1,8 m 2 150 kr
- Båtbredd 1,8–2,3 m 3 280 kr
- Båtbredd över 2,3 m 4 410 kr
- Kajplats långsida, upp till 5 m i mån av plats 3155 kr
- Ändring av taxa för årsavgift för småbåtshamnar, säsongsplats maj-september inklusive moms (exkl el) för 2025 till 16% ökning, vilket motsvarar:
- Över 5 m, 200 kr tillägg / meter 255 kr

Tillägg av taxa för årsavgift för småbåtshamnar, oktober-april inklusive moms (exkl el), vilket motsvarar:

- Båtbredd upp till 1,8 m 1 000 kr
- Båtbredd 1,8–2,3 m 1 500 kr
- Båtbredd över 2,3 m 2 000 kr
- Kajplats långsida, upp till 5 m i mån av plats 1 500 kr
- Över 5 m, 200 kr tillägg / meter 225 kr

Ändring av taxa för dygnsavgift för gästhamnar för 2025 till 12% ökning, vilket motsvarar:

- Dygnsavgift v. 25–33 för Borgholm, Byxelkrok och Sandvik 285 kr

Förändring av taxa för vattengympa- vinter på Åkerbobadet.

- Engångspris 65 kr
- 10-kort 550 kr

Tillägg av vattengympa- sommar på Åkerbobadet.

- Engångspris 70 kr

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse - Justering av taxa tekniska, 2025-01-22

Dagens sammanträde

Yrkande

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Beslutet skickas till

Teknisk chef
Gata-parkchef

§ 4

Diarienummer 2024/73 041 KS

Justering av taxa tekniska

Beslut

Kommunstyrelsens tekniska utskott föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att[1] anta förändrad taxa för årsavgift för småtbåtshamnar, säsongsplats maj-september inklusive moms (exkl el).

att[2] anta tillagd taxa för årsavgift för småbåtshamnar, oktober-april inklusive moms (exkl el)

att[3] anta förändrad taxa för dygnsavgift för gästhamnar Borgholm, Byxelkrok och Sandvik v. 25–33

att[4] anta förändrad taxa för vattengymnastik- vinter på Åkerbobadet

att[5] anta tillagd taxa för vattengymnastik- sommar på Åkerbobadet.

Ärendebeskrivning

Ändring av taxa för årsavgift för småbåtshamnar, säsongsplats maj-september inklusive moms (exkl el) för 2025 till 15% ökning, vilket motsvarar:

- Båtbredd upp till 1,8 m 2 150 kr
- Båtbredd 1,8–2,3 m 3 280 kr
- Båtbredd över 2,3 m 4 410 kr
- Kajplats långsida, upp till 5 m i mån av plats 3155 kr
- Ändring av taxa för årsavgift för småbåtshamnar, säsongsplats maj-september inklusive moms (exkl el) för 2025 till 16% ökning, vilket motsvarar:
- Över 5 m, 200 kr tillägg / meter 255 kr

Tillägg av taxa för årsavgift för småbåtshamnar, oktober-april inklusive moms (exkl el), vilket motsvarar:

- Båtbredd upp till 1,8 m 1 000 kr
- Båtbredd 1,8–2,3 m 1 500 kr
- Båtbredd över 2,3 m 2 000 kr
- Kajplats långsida, upp till 5 m i mån av plats 1 500 kr
- Över 5 m, 200 kr tillägg / meter 225 kr

Ändring av taxa för dygnsavgift för gästhamnar för 2025 till 12% ökning, vilket motsvarar:

- Dygnsavgift v. 25–33 för Borgholm, Byxelkrok och Sandvik 285 kr

Förändring av taxa för vattengympa- vinter på Åkerbobadet.

- Engångspris 65 kr
- 10-kort 550 kr

Tillägg av vattengympa- sommar på Åkerbobadet.

- Engångspris 70 kr

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse - Justering av taxa tekniska, 2025-01-22

Dagens sammanträde

Teknisk chef informerar utskottet om justeringarna om taxor som behövs korrigeras inför säsongen 2025.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige
Teknisk chef
Gata-parkchef

§ 22

Diarienummer 2025/48 286 KS

Akuta åtgärder Åkerbobadet

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att$_1$ godkänna investeringsåtgärder för [redacted] kronor.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att$_2$ godkänna tilläggsbudget om [redacted] kronor i investeringsbudget år 2025.

Ärendebeskrivning

Tekniska chefen har efterfrågat en genomlysning av Åkerbobadet och lämpliga åtgärder för att badet ska kunna vara i bruk sommaren 2025. Ledel i Växjö AB har tagit fram en rapport som summerar tidigare åtgärder samt framtida nödvändiga investeringar som måste göras för att badet ska kunna ha öppet.

Anläggningen består av en inomhusbassäng och två utomhusbassänger. Bassänger och tillhörande reningsanläggningar och omklädningsrum med mera anlades 1974. Inomhusbassängen är en betongbassäng klädd med mosaikplattor. Utomhusbassängerna är konstruerade med en bärande stomme av trä runt om och en fiberskiva ut mot bassängen där en tätande bassängduk av fiberarmerad pvc är fäst.

Den senaste större renoveringen av utomhusbassängerna på Åkerbobadet genomfördes 2006 och innefattade bland annat ny bassängduk, byte av alla ledningar i marken, ny kemikaliehantering och saltsyra byttes mot koldioxid.

Beslutsunderlag

- Historiebeskrivning, daterad 2025-01-30
- Åkerbobadets status idag, daterad 2025-01-30
- Tjänsteskrivelse, daterad 2025-01-30

Bedömning

Idag 19 år senare är vissa komponenter och funktioner ej fungerande eller i dåligt skick och till vissa komponenter går det inte att få tag på reservdelar. Några är ur badsäkerhetssynpunkt av väsentlig betydelse att de fungerar. Det innebär att det finns risk att smitta sprids och att någon blir allvarligt sjuk.

Rapporten ”Åkerbobadets status idag” har en komplett lista över vilka nödvändiga investeringar som måste göras omgående och inom de närmaste åren. Bland dessa finns åtgärder som hör till maskin/process, el/styr, värme/sanitet och ny bassängduk. Till de angivna priserna bedöms ÄT kostnader uppgå till 20–25%.

Konsekvensanalys

Att inte genomföra några åtgärder riskerar att kommunen inte kan ha badanläggningen öppen.

Dagens sammanträde

Yrkande

Julius Winberg Sääf(S) och Marcel van Luijn (M) yrkar bifall till förslaget.

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Beslutet skickas till

- Teknisk chef
- Ekonomichef
- Kommunchef

Åkerbobadet status idag, 25-01-27
och behov av åtgärder innan öppning i slutet av maj 2025,

samt förslag till kompletterande åtgärder för att förbättra reningen för utomhusbassängerna.

Den senaste större renoveringen av Åkerbobadet genomfördes 2006 med följande omfattning:

- Renovering av 25 m bassängens träkonstruktion och bassängen försågs med en ny bassängduk.
- Alla ledningar i mark byttes ut och alla plattor runt bassängerna lades om.
- Nya utjämningsmagasin för utomhusbassängerna anlades.
- En helt ny reningsanläggning med tillhörande byggnad uppfördes för inomhusbassängen.
- Ett nytt utjämningsmagasin för förbrukat spolvatten.
- Ett nytt apparatskåp för i stort sett hela anläggningen med erforderliga komponenter och ett nytt styrsystem samt externa mät och styrenheter.
- Kemikaliehanteringen totalrenoverades och saltsyra byttes mot koldioxid.

Nu 19 år senare är följande komponenter och funktioner ej fungerande eller i dåligt skick och till vissa komponenter går det inte att få tag på reservdelar. Några är ur badsäkerhetssynpunkt av väsentlig betydelse att de fungerar. Det innebär att det finns risk att smitta sprids och att någon blir allvarligt sjuk.

- Av de 7 filter för utomhusbassängerna är 2 ur funktion då det inte går att få tag
- på reservdelar. Det innebär att vattnet blir otillräckligt renat.
  Filtren är sedan mitten av 1990-talet.
- UV-aggregatet för utomhusdelen fungerar inte trots upprepade servicebesök.
  Det är en av de viktigaste komponenterna för den mikrobiologiska reningen och de badandes säkerhet.
- Några av de elektronisk mät-och dosutrustningarna för pH och klor fungerar inte och det är inte möjlighet att få tag på reservdelar. Det gäller såväl inom- som utomhusbassängerna. Det innebär att inställningar till viss del får utföras manuellt.
  Även dessa komponenter är tillsammans med UV viktiga för den mikrobiologiska reningen och de badandes säkerhet.
- Doseringspumparna för klor är i behov service med byte av pumpmembran och ventiler.
- Pumpen för den kemiska fällningen i utomhusbassängerna fungerar inte korrekt och har därför inte varit i drift de senaste två åren.
  Den kemiska fällningen är förutsättningen för en bra rening av vattnet.
- Utrustningen för koldioxiddoseringen, pH-justeringen, funkar inte bra och behöver service.
- Cirkulationspumpen för utomhusbassängernas filterkrets slutade fungera någon dag före stängningen i höstas.

- Den automatiska vattenpåfyllnaden av utomhusbassängerna fungerar inte, den får då ske manuellt, tidiga mornar och kvällar, då duscharna i omklädningen inte får något kallvatten då påfyllnaden pågår.
- För värmningen av utomhusbassängerna från fjärrvärmen finns det en automatik som inte fungerar det sker då manuellt vilket gör det svårt att hålla en konstant temperatur. Det innebär att det med stor sannolikhet går åt mer energi än erforderligt.
- Det är svårt att styra vattenflödet både till och från den lilla utomhusbassängen vilket innebär att det inte går att hålla en konstant nivå i bassängen.
- Den befintliga styrsystemet med operatörspanelen, går inte att läsa vad som står, är uttjänt. Det går inte att få uppdateringar eller reservdelar.

De ovan uppräknade punkterna beskriver det som behöver åtgärdas innan utomhusbadet öppnas i slutet av maj för att upprätthålla den drift som är möjlig med nuvarande 5 filter.

Det måste poängteras att reningsanläggningen inte är fullgod med endast 5 filter i drift. Längre ner i detta dokument finns en beskrivning av vad som behöver kompletteras för att uppnå en bra rening motsvarande inomhusbassängen.

Kostnadsbedömning för omedelbara åtgärder enl ovan.

Maskin/process		
El/styr		
VS		
Projektering-möte mm		
Totalt		

Kompletterande reningskapacitet.

För att förbättra reningsanläggningens kapacitet så att den uppfyller de krav som finns på en publik anläggning och klara av de krav som framgår av ”Folkhälsomyndighetens allmänna råd om bassängbad” HSLF-FS 2021:11 måste utomhusanläggningen kompletteras med större filterkapacitet lika inomhusbassängen.

Med utgångspunkt från att använda så mycket som möjligt av befintlig anläggning och göra det säkert att bada i bägge utomhusbassängerna föreslås att de två bassängerna delas i två system och att reningskapaciteten ökas.

Det innebär att den lilla bassängen får en egen filterkrets som består av tre av de befintliga filtren samt erforderliga mätningar och doseringar.

För att erhålla tillräckligt bra rening för den stora bassängen installeras tre nya filter, samma storlek som inomhusbassängen, samt erforderliga mätningar och doseringar.

Förutom filterkretsen behålls snabbcirkulationskretsen med pump SP01 som också används för filterspolning av samtliga kretsar med vatten från den stora utomhusbassängen.

De nya filtren förutsätts kunna monteras i befintlig byggnad.

Det finns idag ett el-styrskåp, som står i inomhusbassängens filterrum, som även inrymmer el-styr för utomhusbassängerna och kemikaliestyrningarna.
Det är troligt att den tillkommande el-styrutrustningen ryms i detta skåp.

Om föreslagna åtgärder genomförs, bortsett från ny bassängduk enl nedan, är det sannolikt att anläggningen kan leva ytterligare 8 – 10 år utan andra åtgärder än att normalt underhåll genomförs.

Tillkommande kostnader för kompletterande reningskapacitet.

Maskin/process		
El/styr		
VS		
Projektering-möte mm		
Totalt		

Ny bassängduk.

Den nuvarande bassängduken i utomhusbassängen från 2014 kommer erfarenhetsmässigt att behöva bytas ut inom 2-4 år.

Kostnad :-

Angivna kostnader är exkl moms och förutsätter att arbetena kan direktupphandlas.
Om entreprenadarbetena skall upphandlas med förfrågningsunderlag tillkommer en konsultkostnad på ca
Interna kostnader som medverkan på möten och uppföljning på plats är ej medräknade

Växjö 2025-01-27

Jan-Åke Ledel
Ledel i Växjö AB

Åkerbobadet

Historiebeskrivning

Anläggningen består av en inomhusbassäng och två utomhusbassänger, plask och 25 m.
Bassänger och tillhörande reningsanläggningar och omklädningsrum mm anlades 1974.

Inomhusbassängen är en betongbassäng klädd med mosaikplattor.
Utomhusbassängerna är konstruerade med en bärande stomme av trä runt om och en fiberskiva ut mot bassängen där en tätande bassängduk av fiberarmerad pvc är fäst.

I mitten av 1980-talet byttes bassängduken första gången.
Bassängduken bryts ner av solljuset som gör att duken blir skör och spricker.

1992 byttes bassängduken för andra gången av företaget Mirena.

1994-95 byggdes reningsanläggningen om av företaget Meltec.

1997 kompletterades utomhusbassängerna med solvärme.
Solvärmeanläggning är idag borttagen.

2001-02 renoverades reningsanläggningen av BP-Rör i Borgholm.

2006 utfördes en omfattande renovering och tillbyggnad.

- Renovering av 25 m bassängens träkonstruktion och bassängen försågs med en ny bassängduk.
- Alla ledningar i mark byttes ut och alla plattor runt bassängerna lades om.
- Nya utjämningsmagasin för utomhusbassängerna anlades.
- En helt ny reningsanläggning med tillhörande byggnad uppfördes för inomhusbassängen.
- Ett nytt utjämningsmagasin för förbrukat spolvatten.
- Ett nytt apparatskåp för i stort sett hela anläggningen med erforderliga komponenter och ett nytt styrsystem samt externa mät och styrenheter.
- Kemikaliehanteringen totalrenoverades och saltsyra byttes mot koldioxid.

2014 byttes bassängduken av företaget Mirena

2021 inomhusbassängen kompletterades med nya in och utlopp samt en utjämningsbassäng för att kunna rena och cirkulera vattnet på ett fullgott sätt.

Växjö 2025-01-27

Jan-Åke Ledel
Ledel i Växjö AB

Borgholms kommun

Tjänsteskrivelse

2025-01-30

Ärendenummer
2025/48 286-KS

Till kommunstyrelsens arbetsutskott

Tjänsteskrivelse - akuta investeringsåtgärder Åkerbobadet

Förslag till beslut

Arbetsutskottet har att ta ställning till vilka investeringsåtgärder som de är beredda att gå vidare med.

Ärendebeskrivning

Teknisk chef har efterfrågat en genomlysning av Åkerbobadet och lämpliga åtgärder för att badet ska kunna vara i bruk sommaren 2025. Ledel i Växjö AB har tagit fram en rapport som summerar tidigare åtgärder samt framtida nödvändiga investeringar som måste göras för att badet ska kunna ha öppet.

Anläggningen består av en inomhusbassäng och två utomhusbassänger. Bassänger och tillhörande reningsanläggningar och omklädningsrum med mera anlades 1974. Inomhusbassängen är en betongbassäng klädd med mosaikplattor. Utomhusbassängerna är konstruerade med en bärande stomme av trä runt om och en fiberskiva ut mot bassängen där en tätande bassängduk av fiberarmerad pvc är fäst.

Den senaste större renoveringen av utomhusbassängerna på Åkerbobadet genomfördes 2006 och innefattade bland annat ny bassängduk, byta av alla ledningar i marken, ny kemikaliehantering och saltsyra byttes mot koldioxid.

Beslutsunderlag

- Historiebeskrivning, daterad 2025-01-30
- Åkerbobadets status idag, daterad 2025-01-30

Bedömning

Nu 19 år senare är vissa komponenter och funktioner ej fungerande eller i dåligt skick och till vissa komponenter går det inte att få tag på reservdelar. Några är ur badsäkerhetssynpunkt av väsentlig betydelse att de fungerar. Det innebär att det finns risk att smitta sprids och att någon blir allvarligt sjuk.

Rapporten ”Åkerbobadets status idag” har en komplett lista över vilka nödvändiga investeringar som måste göras omgående och inom de närmaste åren. Bland dessa finns åtgärder som hör till maskin/process, el/styr, värme/sanitet och ny bassängduk. Till de angivna priserna bedöms ÄT kostnader uppgå till 20-25%.

Konsekvensanalys

Att inte genomföra några åtgärder riskerar att kommunen inte kan ha badanläggningen öppen.

Jens Odevall
Kommunchef

Anton Karlsson
Kommunsekreterare

§ 20

Diarienummer 2025/48 286 KS

Akuta åtgärder Åkerbobadet

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen

att$_1$ godkänna investeringsåtgärder för [redacted] kronor.

att$_2$ anvisa medel från investeringsbudgeten

Ärendebeskrivning

Tekniska chefen har efterfrågat en genomlysning av Åkerbobadet och lämpliga åtgärder för att badet ska kunna vara i bruk sommaren 2025. Ledel i Växjö AB har tagit fram en rapport som summerar tidigare åtgärder samt framtida nödvändiga investeringar som måste göras för att badet ska kunna ha öppet.

Anläggningen består av en inomhusbassäng och två utomhusbassänger. Bassänger och tillhörande reningsanläggningar och omklädningsrum med mera anlades 1974. Inomhusbassängen är en betongbassäng klädd med mosaikplattor. Utomhusbassängerna är konstruerade med en bärande stomme av trä runt om och en fiberskiva ut mot bassängen där en tätande bassängduk av fiberarmerad pvc är fäst.

Den senaste större renoveringen av utomhusbassängerna på Åkerbobadet genomfördes 2006 och innefattade bland annat ny bassängduk, byta av alla ledningar i marken, ny kemikaliehantering och saltsyra byttes mot koldioxid.

Beslutsunderlag

- Historiebeskrivning, daterad 2025-01-30
- Åkerbobadets status idag, daterad 2025-01-30
- Tjänsteskrivelse, daterad 2025-01-30

Bedömning

Idag ,19 år senare, är vissa komponenter och funktioner ej fungerande eller i dåligt skick och till vissa komponenter går det inte att få tag på reservdelar. Några är ur badsäkerhetssynpunkt av väsentlig betydelse att de fungerar. Det innebär att det finns risk att smitta sprids och att någon blir allvarligt sjuk.

Rapporten ”Åkerbobadets status idag” har en komplett lista över vilka nödvändiga investeringar som måste göras omgående och inom de närmaste åren. Bland dessa finns

åtgärder som hör till maskin/process, el/styr, värme/sanitet och ny bassängduk. Till de angivna priserna bedöms ÄT kostnader uppgå till 20-25%.

Konsekvensanalys

Att inte genomföra några åtgärder riskerar att kommunen inte kan ha badanläggningen öppen.

Dagens sammanträde

Kommunchefen föredrar ärendet för arbetsutskottet.

Arbetsutskottet resonerar kring de föreslagna åtgärderna och landar i att det är önskvärt att samtliga genomförs.

Ordförande frågar arbetsutskottet om de vill föreslå kommunstyrelsen besluta enligt sina två yrkanden och finner at så är fallet.

Yrkande

Ilko Corkovic (S) yrkar att kommunstyrelsens arbetsutskott ska föreslå kommunstyrelsen besluta ”att godkänna investeringsåtgärder för [redacted] kronor”.

Ilko Corkovic (S) yrkar att kommunstyrelsens arbetsutskott ska föreslå kommunstyrelsen besluta ”att anvisa medel från investeringsbudgeten”.

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Beslutet skickas till

- Teknisk chef
- Ekonomichef
- Kommunchef

§ 140

Diarienummer 2014/35 214 KS

Antagande av detaljplan för Stora Rör 2:1 m fl, Östra Stora Rör.

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anta detaljplan för Stora Rör 2:1 med flera, Östra Stora Rör.

Ärendebeskrivning

Syftet med detaljplanen är att skapa ett varierat boendeutbud med en flexibel detaljplan där fokus ligger på att skapa ett naturnära boende med inslag av skola, kontor och vård. Utformningen av tillkommande bebyggelse ska vara väl anpassad till områdets karaktär. Planen syftar även till att förbättra trafiksituationen genom utfartssanering och att förbättra cykelförbindelsen mellan Rälla och Stora Rör som en del av Ölandsleden längs väg 136. Planen syftar också till lokalt omhändertagande av dagvatten, bevara en grön spridningskorridor mellan Ljungheden och Rosti samt beakta områdets natur- och rekreationsvärden.

Beslut om samråd fattades av miljö- och byggnadsnämnden den 30 mars 2017 § 71. Beslut om granskning fattades av miljö- och byggnadsnämnden den 23 september 2021 § 223. Beslut om granskning II fattades av miljö- och byggnadsnämnden den 23 augusti 2023 § 142. Efter granskning II har handlingarna justerats och förtydligats i enlighet med granskningsutlåtande II, bland annat avseende buller, beskrivningen av områdets naturvärden, beskrivningen av hur detaljplanen avses genomföras och beskrivningen av fastighetsrättsliga konsekvenser.

Området omfattas idag inte av detaljplan.

Borgholms kommun bedömde initialt i processen att ett genomförande av planförslaget kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Enligt utförd miljökonsekvensbeskrivning bedöms planförslaget inte längre medföra betydande miljöpåverkan efter den revidering som gjorts efter samrådet.

Detaljplanen handläggs med ett utökat förfarande.

Miljö- och byggnadsnämnden behandlade ärendet 2024-10-23 § 184 och beslutade att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att anta detaljplan för Stora Rör 2:1 med flera, Östra Stora Rör.

Beslutsunderlag

- Beslut MBN 2024-10-23 § 184
- Bilaga 1 Fastighetskonsekvenskarta, inkommen 2024-10-30
- Bilaga 2 Sammanställning inkomna yttranden, inkommen 2024-10-30
- Bilaga 3 Skötselplan, inkommen 2024-10-30
- Bilaga 4 Dagvattenutredning, inkommen 2024-10-30
- Bilaga 5 Trafikbullerutredning, inkommen 2024-10-30
- Bilaga 6 Trafikutredning, inkommen 2024-10-30
- Bilaga 7 Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, inkommen 2024-10-30
- Bilaga 8 Geoteknisk utredning, inkommen 2024-10-30
- Bilaga 9 Naturvärdesinventering, inkommen 2024-10-30
- Bilaga 10 Fågelinventering, inkommen 2024-10-30
- Bilaga 11 Inventering sandödla, inkommen 2024-11-21
- Planbeskrivning, inkommen 2024-10-30
- Plankarta, inkommen 2024-11-21
- Miljökonsekvensbeskrivning, inkommen 2024-11-21
- Granskningsutlåtande II, inkommen 2024-11-21

Bedömning

Detaljplanen är utpekad i den fördjupade översiktsplanen för Rälla, Stora rör och Ekerum från år 2011 för bostadsändamål och natur. Bedömningen är att detaljplanen stämmer överens med fördjupningens intentioner.

Det finns ett behov av bostäder i kommunen. Planen inverkar positivt på underlag för skola och service i Rälla. Eftersom planområdet är beläget på pendlingsavstånd från arbetsorterna Kalmar och Borgholm är förutsättningarna goda för bostadsutveckling.

Ambitionen med planen är få fler barnfamiljer att bosätta sig i området, vilket stämmer överens med Borgholms kommuns intentioner och därför finns det förutsättningar att bygga fler avdelningar för förskola i området. Förutsättningar finns också för att etablera kontor och vårdboende.

Detaljplanen bidrar till en säkrare cykelförbindelse mellan Stora Rör, Rälla och omkringliggande orter. Naturmark säkras i planen och en skötselplan finns framtagen för att utveckla och bevara värdefulla strukturer.

Lagstöd
PBL 4 kap, PBL 5 kap.

Dagens sammanträde

Yrkande

Marcel van Luijn (M), Julius Winberg-Sääf (S), Staffan Larsson (C) och Carl Malgerud (M) yrkar bifall till miljö- och byggnadsnämndens förslag till beslut.

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Beslutet skickas till

- Planarkitekt
- Planeringschef

§ 184

Diarienummer 2024/38 BN

STORA RÖR 2:1 Detaljplan Östra Stora Rör

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar

- att godkänna granskingsutlåtande II som sitt eget
- att bedöma att ett genomförande av planen inte medför en betydande påverkan på miljön, hälsan eller hushållning med mark, vatten och andra resurser.

Miljö- och byggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta

- att anta Detaljplan för Stora Rör 2:1 m fl, Östra Stora Rör.

Ärendebeskrivning

Syftet med detaljplanen är att skapa ett varierat boendeutbud med en flexibel detaljplan där fokus ligger på att skapa ett naturnära boende med inslag av skola, kontor och vård. Utformningen av tillkommande bebyggelse ska vara väl anpassad till områdets karaktär. Planen syftar även till att förbättra trafiksituationen genom utfartssanering och att förbättra cykelförbindelsen mellan Rälla och Stora Rör som en del av Ölandsleden längs väg 136. Planen syftar också till lokalt omhändertagande av dagvatten, bevara en grön spridningskorridor mellan Ljungheden och Rosti samt beakta områdets natur- och rekreationsvärden.

Beslut om samråd fattades av miljö- och byggnadsnämnden den 30 mars 2017 § 71. Beslut om granskning fattades av miljö- och byggnadsnämnden den 23 september 2021 § 223. Beslut om granskning II fattades av miljö- och byggnadsnämnden den 23 augusti 2023 § 142. Efter granskning II har handlingarna justerats och förtydligats i enlighet med granskningsutlåtande II, bland annat avseende buller, beskrivningen av områdets naturvärden, beskrivningen av hur detaljplanen avses genomföras och beskrivningen av fastighetsrättsliga konsekvenser.

Området omfattas idag inte av detaljplan.

Borgholms kommun bedömde initialt i processen att ett genomförande av planförslaget kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Enligt utförd miljökonsekvensbeskrivning bedöms planförslaget inte längre medföra betydande miljöpåverkan efter den revidering som gjorts efter samrådet.

Detaljplanen handläggs med ett utökat förfarande.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2024-09-30
Protokollsutdrag, 2024-10-09
Plankarta på grundkarta med bestämmelser, 2024-10-21
Planbeskrivning, 2024-10-11
Granskningsutlåtande II, 2024-10-11
Miljökonsekvensbeskrivning, 2024-10-14
Bilaga 1. Fastighetskonsekvenskarta, 2024-09-30
Bilaga 2. Sammanställning inkomna yttranden, 2023-12-05
Bilaga 3, Skötselplan, 2024-09-30
Bilaga 4, Dagvattenutredning, 2022-08-24
Bilaga 5, Trafikbullerutredning, 2021-06-07
Bilaga 6, Trafikutredning 2022-06-20
Bilaga 7, Geologiska förutsättningar, 2015-10-27
Bilaga 8, Geoteknisk utredning, 2022-05-19
Bilaga 9, Naturvärdesinventering, 2015-10-12
Bilaga 10, Fågelinventering, 2022-06-30
Bilaga 11, Inventering sandödla, 2024-06-25

FL § 36 /MH

Bedömning

Detaljplanen är utpekad i den fördjupade översiktsplanen för Rälla, Stora rör och Ekerum från år 2011 för bostadsändamål och natur. Bedömningen är att detaljplanen stämmer överens med fördjupningens intentioner.

Det finns ett behov av bostäder i kommunen. Planen inverkar positivt på underlag för skola och service i Rälla. Eftersom planområdet är beläget på pendlingsavstånd från arbetsorterna Kalmar och Borgholm är förutsättningarna goda för bostadsutveckling.

Ambitionen med planen är få fler barnfamiljer att bosätta sig i området, vilket stämmer överens med Borgholms kommun intentioner och därför finns det förutsättningar att bygga fler avdelningar för förskola i området. Förutsättningar finns också för att etablera kontor och vårdboende.

Detaljplanen bidrar till en säkrare cykelförbindelse mellan Stora Rör, Rälla och omkringliggande orter. Naturmark säkras i planen och en skötselplan finns framtagen för att utveckla och bevara värdefulla strukturer.

Lagstöd
PBL 4 kap, PBL 5 kap.

Dagens sammanträde

Planarkitekt Ylva Hammarstedt och planchef Leon Hansson redogör för ärendet.

Ordförande tackar för redovisningen.

Yrkande

Börje Ekstam (V) yrkar bifall till miljö- och byggnadsnämndens arbetsutskotts förslag

Johan Hellborg (S) yrkar bifall till miljö- och byggnadsnämndens arbetsutskotts förslag.

Marcel van Luijn (M) yrkar bifall till miljö- och byggnadsnämndens arbetsutskotts förslag.

Sändlista

Beslutet skickas till Ylva Hammarstedt
Beslutet skickas till Leon Hansson

RÄLLA TALL 5:6>1
RÄLLA 1:38>1
RÄLLA 1:13>1
RÄLLA 1:45>1
RÄLLA 1:124>1
RÄLLA 1:7>2
RÄLLA TALL 6:40>1
RÄLLA 1:74>1
Vincents Väg
RÄLLA TALL 6:44>1
RÄLLA 1:51>1
RÄLLA S:1>2
RÄLLA 1:69>1
RÄLLA 1:27>1
RÄLLA 1:7>3
RÄLLA TALL 6:47>1
RÄLLA 1:28>1
RÄLLA TALL 6:32>1
RÄLLA TALL 6:43>1
RÄLLA 1:66>1
RÄLLA TALL 6:54>1
RÄLLA TALL 6:48>1
RÄLLA 1:63>1
RÄLLA TALL 6:49>1
RÄLLA TALL 6:31>1
RÄLLA TALL 6:51>1
RÄLLA TALL 6:53>1
RÄLLA TALL 6:50>1
RÄLLA TALL 6:38>1
RÄLLA TALL 6:52>1
RÄLLA TALL 6:17>1
RÄLLA TALL 6:6>1
RÄLLA TALL 6:37>1
Solhällsvägen
RÄLLA TALL 6:35>1
RÄLLA TALL 6:16>1
RÄLLA TALL 6:36>1
RÄLLA TALL 6:19>1
RÄLLA TALL 6:21>1
RÄLLA TALL 6:13>1
RÄLLA TALL 6:8>1
RÄLLA TALL 6:5>1
RÄLLA TALL 6:12>1
RÄLLA TALL 6:20>1
RÄLLA TALL 6:2>1
RÄLLA TALL 6:25>1
RÄLLA TALL 6:11>1
Per Johanssons Väg
STORA RÖR S:1>1
RÄLLA TALL 6:9>1
RÄLLA TALL 6:29>1
STORA RÖR 1:11>1
Stora Rörsvägen
RÄLLA TALL 13:4>1
STORA RÖR 1:12>1
RÄLLA TALL 13:2>1
RÄLLA TALL 6:28>1
RÄLLA TALL 6:46>1
RÄLLA TALL 6:45>1
RÄLLA TALL 6:41>1
RÄLLA TALL 6:27>1
RÄLLA TALL 6:30>1
RÄLLA TALL 6:26>1
Mor Linas Väg
RÄLLA TALL 5:7>1
RÄLLA TALL 5:8>1
RÄLLA TALL 9:20>4
STORA RÖR 2:1>1
RÄLLA TALL 6:1>1
RÄLLA TALL 13:4>1
RÄLLA TALL 10:9>1
>0
RÄLLA TALL 10:15>1
RÄLLA TALL 11:7>1
Kapitelvägen
RÄLLA TALL 9:25>1
RÄLLA TALL 5:4>1
RÄLLA TALL 11:5>1
RÄLLA TALL 5:6>1
RÄLLA TALL S:7>1
RÄLLA TALL 11:2>1
RÄLLA TALL 5:5>1
RÄLLA TALL 11:3>1
RÄLLA TALL 5:9>1
RÄLLA TALL 11:6>1
RÄLLA TALL 12:5>1
RÄLLA TALL 12:
RÄLLA TALL 12:9>1
RÄLLA TALL 12:8>1
>0
RÄLLA TALL 12:7>1
RÄLLA TALL 12:6>1
RÄLLA TALL 12:2>1
RÄLLA TALL 12:3>1
RÄLLA TALL 12:4>1
RÄLLA TALL 13:3>1
RÄLLA TALL 13:5>1

Teckenförklaring

- Planområdesgräns
- Befintligt servitut
- Ombildning av Rälla Tall GA:2
- Nybildning av GA
- Befintlig GA/servitut
- Regleras till Stora Rör 2:1
- Nya fastigheter

FASTIGHETSRÄTTSLIGA KONSEKVENSER

Detaljplan för

del av Stora Rör 2:1 m fl
Östra Stora Rör

Dnr: B 2014-43

Ylva Hammarstedt
Planarkitekt

Leon Hansson
Planeringschef

Borgholms kommun

Senast justerad: 2024-09-30

Sammanställning inkomna yttranden, Detaljplan för del av Stora Rör 2:1 m fl

2023-12-05

Innehållsförteckning

Myndigheter **3**

1. Länsstyrelsen i Kalmar län, 2023-10-16 3
2. Lantmäteriet, 2023-10-13 4

Remissinstanser **8**

3. Räddningstjänsten, 2023-09-18 8
4. Trafikverket, 2023-10-11 8
5. E ON, 2023-10-11 8
6. Borgholms energi AB, 2023-10-16 8

Föreningar **10**

7. Rällaskogens vänner, 2023-10-14 10
8. Övre Stora rörs vägförening, 2023-10-15 18
9. Naturskyddsföreningen Öland, 2023-10-16 19

Sakägare **22**

10. Rälla Tall 5:8, 2023-10-09 22
11. Rälla Tall 6:41, Rälla Tall 6:26, Rälla Tall 6:46, Rälla Tall 6:27, Rälla Tall 6:30, Rälla Tall 6:28 och Rälla Tall 6:45, 2023-10-14 22
12. Rälla Tall 6:30, 2023-10-15 24
13. Rälla Tall 6:47, 2023-10-15 25
14. Rälla Tall 6:28, 2023-10-15 25
15. Rälla Tall 6:46, 2023-10-15 28
16. Rälla Tall 6:26, 2023-10-16 29
17. Rälla Tall 6:27, 2023-10-16 32
18. Rälla Tall 6:41, 2023-10-16 36
19. Rälla Tall 6:44, 2023-10-17 36
20. Rälla Tall 6:40, 2023-10-18 37
21. Rälla Tall 5:4, Rälla Tall 5:9, Rälla Tall 5:5, Rälla Tall 5:7 och Rälla Tall 5:8, 2023-10-19 39

Berörda **41**

22. Rälla 1:38, 2023-09-20 41
23. Rälla Tall 6:43 och Rälla Tall 6:32, 2023-10-11 41
24. Rälla Tall 6:49, 2023-10-12 43
25. Rälla 1:69, 2023-10-15 47
26. Rälla 1:51, 2023-10-15 48
27. Rälla Tall 6:54, 2023-10-15 49
28. Rälla tall 6:48, 2023-10-15 49
29. Rälla 1.38, 2023-10-15 50
30. Rälla 1.38, 2023-10-15 50
31. Rälla Tall 6:50, 2023-10-16 50
32. Rälla Tall 6:50 (och 6:55 ej berörd fastighet) 2023-10-16 50
33. Rälla Tall 6:50, 2023-10-16 50
34. Rälla Tall 6:48, 2023-10-16 50

Övriga **51**

35. Stora Rör 1:29, 2023-10-04 51
36. Stora Rör 1:13, 2023-10-07 51
37. Stora rör 1:8, 2023-10-10 51
38. Rälla Tall 6:36, 2023-10-12 51
39. Rälla tall 6:31 och Rörsberg 1:3, 2023-10-13 53
40. Rälla Tall 4:7, 2023-10-14 53
41. Rälla Tall 4:1, 2023-10-14 53
42. Medlem i Rällaskogens vänner, 2023-10-14 53
43. Isgärde 4:9, 4:13, 4:14 och 4:37, 2023-10-15 54
44. Rälla Tall 6:52 och 6:56, 2023-10-15 54
45. Rälla Tall 6:52, 2023-20-15 54
46. Rälla Tall 6:52 och 6:56, 2023-10-15 54
47. Rälla Tall 6:4, 2023-10-16 54
48. Rälla Tall 6:12 och 6:13, 2023-10-16 54
49. Stora Rör 1:3, 2023-10-16 54
50. Rörsberg 1:39, 2023-10-16 55
51. husägare Stora Rörsvägen, 2023-10-16 55
52. Rälla Tall 6:4, 2023-10-16 55
53. 2023-10-17 55

Myndigheter

1. Länsstyrelsen i Kalmar län, 2023-10-16

Synpunkter på sådant som kan aktualisera prövning

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap 10 § PBL och nu kända förhållanden att planen inte kan accepteras och kan därför komma att prövas av Länsstyrelsen om den antas. Med anledning av att frågor buller inte har hanterats på ett tillräckligt sätt kan planläggningen inte anses vara lämplig i nuläget.

Det är även viktigt för planens genomförbarhet att kommunen beaktar Länsstyrelsens synpunkter enligt annan lagstiftning och rådgivande synpunkter.

Motiv för bedömningen

Länsstyrelsen befarar att bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till:

- Hälsa och säkerhet

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10§

Hälsa och säkerhet

I planbeskrivningen dras slutsatser från bullerutredningen och det anges vad för anpassningar som behöver göras för planens nordöstra område med anledning av beräknad bullerexponering från väg 136. Inom det aktuella området beräknas det ekvivalenta bullret överskrida 60 dBA, varvid hälften av bostadsrummen i bostäder inom området behöver uppfylla ljuddämpad sida enligt 4§ förordning (2015:216) om trafikbuller.

I plankartan har planbestämmelse P2 införts som lyder ”Byggnad ska placeras så att minst hälften av bostadsrummen vänds mot ljuddämpad sida där ekvivalent ljudnivå vid fasad inte överstiger 55dBA”

Kriterier för att uppfylla ljuddämpad sida enligt 4§ förordning (2015:216) om trafikbuller är att ekvivalent ljudnivå vid fasad inte ska överstiga 55dBA samt att 70 dBA maximal ljudnivå inte överskrids mellan klockan 22.00 och 06.00 vid fasaden.

Länsstyrelsen bedömer att planbestämmelsen P2 inte reglerar maximal ljudnivå nattetid 4§ förordning (2015:216) på ett korrekt sätt.

Kommunen behöver här förtydliga att det endast är fasaden åt väst/nordväst som klarar kraven på skyddad sida enligt 4§ förordning (2015:216) om trafikbuller. Att kriterierna för skyddad sida alltså inte uppfylls vid fasaderna åt söder eller norr.

Genom att tydliggöra vilken fasad som de ljuddämpade bostadsrummen behöver orienteras mot skulle planbestämmelsen vara tydligare. Exempelvis med följande lydelse: ”Byggnad ska placeras så att minst hälften av bostadsrummen får en ljuddämpad västlig fasad.”

Råd enligt 2 kap. PBL

Naturmiljö

Det finns fynd av sandödla inrapporterade i planområdet i Artportalen. Kommunen behöver reda ut hur arten och deras livsmiljö kommer att påverkas. Naturvärdesinventeringen är från 2015.

2. Lantmäteriet, 2023-10-13

För plangenomförandet viktiga frågor där planen måste förbättras

Redovisning av befintliga servitut samt hur dessa påverkas

Inom planområdet finns ett flertal servitut och ledningsrätter, till exempel (nedan uppräkning är ej komplett):

aktnr 0885-2779.1 avseende vägservitut till förmån för Rälla Tall 6:45

aktnr 0885-3062.2 avseende vägservitut till förmån för Rälla Tall 6:47

aktnr 0885-4318.2 avseende ledningsrätt för vatten

Utfartsservitut nämns schematiskt under rubriken ”Fastighetsrättsliga konsekvenser” i planbeskrivningen. Men det behövs en komplett redovisning av samtliga befintliga rättigheter inom planområdet. Genom att skriva in alla aktuella rättigheter med beteckningar blir det mycket tydligare för de som är berörda av planförslaget. Samtliga förmånshavare och belastade fastigheter är berörda i planprocessen och de behöver få möjlighet att förstå vad som händer med rättigheterna. Detta kan sammanställas i en fastighetsvis konsekvensbeskrivning.

På motsvarande vis nämns i vissa stycken i planbeskrivningen att det finns en ledningsrätt, men inte vad den heter. På sida 18 står att åtkomst till ledningsnätet säkras med ledningsrätt och på sida 44 står att ledningsrätt för ledningarnas nya sträckning behöver bildas. Det kan förtydligas att det redan finns en befintlig rättighet och att det istället kan bli aktuell med ombildning.

De bildmässiga redovisningarna av servituten (i förslaget bild 41 och 42) bör göras tydligare. Ledningsrätter saknas och servitut bör redovisas med egen färg för att särskiljas från ledningsrätter och gemensamhetsanläggningar. Även här borde beteckningar kunna användas. Allt för att förtydliga för berörda.

Redovisning av samfälligheter samt hur dessa påverkas

I nordvästra delen av planområdet löper samfälligheten Rälla s:1. Samtliga fastighetsägare till fastigheter som har del i samfälligheten berörs i planprocessen. Lantmäteriet noterar att det av den fastighetsförteckning som Metria tagit fram framgår vilka fastigheter detta är. I den nya fastighetsförteckningen som tagits fram står dock bara fastigheterna i en lista, utan att det nämns varför de berörs. Är avsikten att enbart den nya listan ska användas? Då behöver det förtydligas, det måste vara mycket tydligare för de som är berörda av planförslaget att förstå varför. Samfälligheten bör omnämnas i planbeskrivningen och i en fastighetsvis konsekvensbeskrivning.

Fastighetsrättslig utredning

Lantmäteriet har i både samråd och tidigare granskning lyft frågan om undersökning gällande eventuella oregistrerade rättigheter och samfälligheter kan behövas. I granskningsutlåtandet skriver kommunen att en sådan undersökning skett och att ingen sådant finns inom planområdet. Vid undersökning på måfå i denna granskning påträffas direkt utfartsservitut för Rälla 1:51 (akt 08-HGR-221) och Rälla 1:74 (akt 08-HGR-312) som ej registrerats och fortfarande verkar vara gällande (även om just dessa två är onyttiga till följd av gemensamhetsanläggningen Rälla Tall ga:2). Samtliga berörda fastigheter behöver gås igenom genom att akterna på dessa kontrolleras. Samtliga förmånshavare och belastade fastigheter är berörda i planprocessen och fastighetsägarna behöver få möjlighet att förstå vad som händer (eller inte händer) med rättigheterna.

Eventuell ersättning för upphävande av ga

Gemensamhetsanläggningen Rälla Tall ga:2 omnämns ganska bra under rubriken ”Gemensamhetsanläggningar” i planbeskrivningen. Det kan dock förtydligas att anslutning av nytillkommande fastigheter sker genom en omprövningsförrättning.

En mindre del av anläggningen behöver som en följd av planförslaget upphävas. Detta gäller norr om Rälla Tall 6:19, där området lagts ut som allmän plats med kommunalt huvudmannaskap. Enligt 40 a § anläggningslagen ska ägaren till den mark som blir av med belastning av en ga betala ersättning till de fastigheter som deltagit i ga:n om det uppkommer en skada. Här rör det sig om en mindre del, men detta borde ändå beskrivas i planbeskrivningen då dessa regler inte är dispositiva och numera gäller när en gemensamhetsanläggning upphävs eller begränsas.

Fastighetskonsekvensbeskrivning saknas

Som nämnts ovan är det viktigt att alla som berörs av en detaljplan kan förstå planens konsekvenser för den egna fastigheten/gemensamhetsanläggningen/ledningsrätten. ”Av planbeskrivningen ska de konsekvenser som ett genomförande av detaljplanen medför för bland annat sakägare, andra berörda och miljön framgå. Med detta menas att det för i princip varje enskild fastighet bör redovisas vad detaljplanen innebär med avseende på bland annat huvudmannaskap, allmänhetens tillträde, kommande fastighetsbildning, utförande och deltagande i gemensamhetsanläggningar. (Utdrag ur proposition 2009/10:170 s. 435)”

I det aktuella planförslaget finns beskrivningar i texten om en del åtgärder, men plangenomförandet och dess konsekvenser behöver beskrivas på ett samlat sätt där respektive fastighetsägare kan förstå vad som detaljplanens genomförande innebär för den aktuella fastigheten. Ett sätt att åskådliggöra detta på är att upprätta en fastighetsvis konsekvensbeskrivning.

Inlösen av allmän plats med kommunalt huvudmannaskap

Under rubriken ”Fastighetsrättsliga konsekvenser” i planbeskrivningen står att avtal kommer skrivas med berörda fastighetsägare för att fastighetsreglera allmän plats. Men det behöver även förtydligas att marköverföringen kan ske även utan stöd av överenskommelse. Lantmäteriet har inte hittat någon beskrivning om den rätt (enligt 6 kap. 13 § PBL) respektive skyldighet på fastighetsägarens begäran (enligt 14 kap. 14 § PBL) som kommunen har att lösa in de allmänna platserna med kommunalt huvudmannaskap utan stöd av överenskommelse. Det är viktigt att det finns en sådan beskrivning för att berörda fastighetsägare ska förstå vilka rättigheter och skyldigheter som detaljplanen medför.

Rubrik om enskilt huvudmannaskap troligen inte tillräckligt = Kommunalt huvudmannaskap?

Enligt planbeskrivningen ska planen delvis ha enskilt huvudmannaskap. Bland planbestämmelserna finns dock endast en rubrik ovanför användningarna för allmän plats som anger att det är enskilt huvudmannaskap, medan det saknas en särskild planbestämmelse om huvudmannaskap. Eftersom planbeskrivningen inte är juridiskt bindande gäller endast de bestämmelser som finns upptagna i handlingen plankarta med bestämmelser.

I Boverkets föreskrifter om detaljplan BFS 2020:5 som gäller för digitala detaljplaner är det ett tydligt krav att enskilt huvudmannaskap alltid ska regleras genom en särskild planbestämmelse. Boverket har i sina allmänna råd ända sedan 1987 rekommenderat att enskilt huvudmannaskap ska regleras genom att det införs en särskild (administrativ) planbestämmelse. Den aktuella detaljplanen tas fram enligt PBL med planstart under den period då Boverkets allmänna råd (2014:5) om planbestämmelser för detaljplan bör tillämpas.

Eftersom rubriker i listan med planbestämmelser inte är en planbestämmelse finns risken att nuvarande redovisning vid en domstolsprövning skulle innebära att huvudregeln enligt 4 kap. 7 § 1 men. PBL - att kommunen är huvudman för detaljplanen gäller för samtliga allmänna platser i det aktuella planförslaget. För att undvika denna osäkerhet om tolkningen rekommenderar därför Lantmäteriet starkt att en särskild planbestämmelse om enskilt huvudmannaskap för de aktuella allmänna platserna införs bland planbestämmelserna.

Ett sätt att redovisa regleringar i detaljplan är att följa Boverkets allmänna råd om redovisning av reglering i detaljplan. Vid redovisning enligt det allmänna rådet kan en egenskapsbestämmelse om

huvudmannaskap anges med beteckningen a på plankartan (precis som a1 om marklov i den aktuella planen. Då kan a1, a2 och så vidare användas.)

Delar av planen som bör förbättras

Kontrollera fastighetsgränser av vikt för planläggningen

Lantmäteriet har fått in ansökan om fastighetsbestämning av flera fastighetsgränser som berörs av planförslaget, då dessa enligt digitala registerkartan har stor lägesosäkerhet. Lantmäteriet vill dock i denna granskning passa på att påtala att många fler gränser kan behöva bestämmas. Detta då det till exempel i planförslaget finns användnings- och planområdesgränser i samma läge som fastighetsgränser som är inlagda i den digitala registerkartan med mycket god lägesosäkerhet (0,025 meter). Denna lägesosäkerhet kan nämligen vara missvisande och det är möjligt att dessa fastighetsgränser inte har kontrollmätts när lägesosäkerheten sattes.

Vid övergången mellan referenssystemen RT 90 och nuvarande SWEREF 99 transformerades nämligen tusentals gränspunkter över hela landet utan kontroll i fält. Dessa fick lägesosäkerheten 0,025 eller 0,03 meter. Det har i efterhand visat sig att många av dessa punkter till exempel i områden med lokala stomnät kan ha god ”intern” lägesosäkerhet, men inte ligga rätt i förhållande till SWEREF 99.

Lantmäteriet uppmanar därför kommunen att vara extra uppmärksam vid planläggning av områden där det förekommer gränser med just lägesosäkerheten 0,025 eller 0,03 meter, och vid behov kontrollmäta sådana gränser.

Plankartan

Detaljplanen tas fram enligt PBL med planstart under den period då Boverkets allmänna råd (2014:5) om planbestämmelser för detaljplan bör tillämpas. Enligt dessa bör lagstödet för respektive planbestämmelse redovisas i anslutning till planbestämmelserna.

Rubriken ”Ändrad lovplikt, fastighetsplan” bör uppdateras på så sätt att ordet ”fastighetsplan” tas bort. Fastighetsplaner går numera (sedan nya PBL infördes våren 2011) inte att bilda (det verkar heller inte vara avsikten).

Grundkarta

Aktualitetsdatum för fastighetsredovisningen respektive för övriga detaljer i grundkartan är något föråldrat. Det är viktigt att grundkartan är aktuell i varje steg av planprocessen för att det ska vara lätt att överblicka de förutsättningar som finns för planläggningen.

En del fastighetsbeteckningar syns dåligt då de till exempel tangerar byggnader i grundkartan.

Delar av planen som skulle kunna förbättras

(Under denna rubrik redovisas synpunkter som inte direkt ligger inom Lantmäteriets lagstadgade bevakningsområden, men som enligt Lantmäteriet skulle förbättra detaljplanen.)

Markanvisningsavtal

I planer som påbörjats från och med januari 2016 ska kommunen, om avsikten är att genomföra markanvisningar och/eller teckna exploateringsavtal, enligt 4 kap. 33 § 3 st. 2 men. PBL redovisa avtalens huvudsakliga innehåll liksom konsekvenserna av att planen helt eller delvis genomförs med stöd av ett eller flera sådana avtal i planbeskrivningen. Detta ska enligt 5 kap. 13 § PBL göras redan i samrådsskedet. Det framgår inte av planhandlingarna när planstart skedde, men om det räknas som januari 2015 (när uppdraget gavs till samhällsbyggnadsförvaltningen) är det inte nödvändigt att redovisa detta på samma sätt. Lantmäteriet vill ändå passa på att informera om att det skulle kunna konkretiseras mer, till exempel med en karta om vilka områden som avses. I planbeskrivningen skulle även kommunens riktlinjer om markanvisning kunna skrivas ut. I planförslaget hänvisas till riktlinjer

på kommunens hemsida, men några sådana finns åtminstone inte under rubriken riktlinjer på sidan med styrdokument.

Lantmäteriet har tagit fram ett material med information om regelverket vid ”Redovisning av genomförandeavtal i planbeskrivning” och tre exempel på hur redovisning av innehåll och konsekvenser kan se ut i en planbeskrivning. Använd gärna detta material som inspiration.

Huvudmannaskap och ansvarsfördelning

Med begreppet huvudmannaskap i en detaljplan avses normalt sett vem som är ansvarig för de allmänna platserna. I 1 kap. 4 § PBL definieras allmän plats som gata, väg, park, torg eller annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov.

Det är bra om begreppet huvudman/huvudmannaskap reserveras för ansvaret för allmänna platser och att andra former av ansvar beskrivs med andra termer än huvudmannaskap för att undvika otydlighet och risk för sammanblandning. Andra ansvarsfrågor (till exempel vem som har hand om VA) bör i stället beskrivas med ett annat begrepp.

Grundkarta

En del fastighetsbeteckningar utanför planområdet täcks av teckenförklaringen till grundkartan.

Handläggning enligt vilken lagstiftning?

Det finns inte angivet i planhandlingarna vilken version av plan- och bygglagen (med hänvisning till SFS-nummer) som används vid handläggningen av detaljplanen. Med tanke på framtida digitalisering är det också bra om det anges vilka föreskrifter och allmänna råd som tillämpas i planarbetet.

Planekonomi

För att det ska vara möjligt att följa planområdets påverkan på den kommunala budgeten bör det vara lämpligt att det på ett tydligare sätt framgår vilka nämnder/instanser som får intäkter respektive utgifter vid plangenomförandet.

Remissinstanser

3. Räddningstjänsten, 2023-09-18

Räddningstjänsten har tagit del av reviderade planhandlingar och yttrar följande, utöver vad räddningstjänsten tidigare anfört:

Aktuell vägsträcka är en av de mer olycksdrabbade på Öland. Planen medger byggnation som också kommer medföra ökad trafikmängd. Därför är det av vikt att genomförandet av planen och Trafikverkets planerade åtgärder, defacto genomförs i samtid.

4. Trafikverket, 2023-10-11

Trafikverket har vid tidigare samråd och granskning lämnat omfattande yttrande vilka påtalat brister i förslag till detaljplan, brister som har varit så betydande att Trafikverket inte kunnat bifalla planen med hänsyn bland annat till trafiksäkerhet på väg 136 och befintlig korsning och hantering av riksintresse kommunikationer, enligt Miljöbalken 3 kap 8§. Som framgår av planhandlingarna pågår ett samtida arbete med förbättringar av väg 136. För att kunna åstadkomma förändringarna behöver Trafikverket en fastställd vägplan. Eftersom kommunens detaljplan hänger samman med den nya utformningen av väg 136 och flytt av korsningen är även genomförandet av detaljplanen beroende av den fastställda vägplanen. Stora delar av trafikverkets tidigare yttranden har berört det faktum att kommunen bör invänta vägplanens fastställelse innan beslut om antagande av detaljplanen fattas.

Av granskningsutlåtandet framgår det att kommunen inväntar fastställelsen av vägplan. Där framgår också att justeringar gjorts avseende frågor där Trafikverket tidigare haft invändningar eller önskat förtydliganden. Det tillsammans med ett nu upprättat samverkansavtal mellan Borgholms kommun och Trafikverket medför att Trafikverket inte har någon erinran mot att nu föreslagen detaljplan antas efter vägplanens fastställelse.

Trafikverket framhåller att vad som anges under konsekvenser av planens genomförande i frågan om vatten kommer inte en anläggning för stängning av tillflöde så som dagvattenutredningen föreslår att genomföras. Acceptabel nivå för hantering av risken bedöms kunna nås med andra insatser och förmågor.

5. E ON, 2023-10-11

E.ON Energidistribution AB (E.ON) har tagit del av inkomna handlingar i ovan rubricerat ärende och har inga ytterligare synpunkter.

6. Borgholms energi AB, 2023-10-16

Borgholm Energi, verksamheten Återvinning och avfall, vill härmed lämna följande synpunkt på ovanstående detaljplan.

Avfallshanteringen står inför stora förändringar, och om cirka två år kommer förpackningsinsamlingen att ske fastighetsnära i kommunen med tre kärl per fastighet. Det är bra om detta återspeglas i informationstexten. Nedan finns ett förslag till text att använda i planbeskrivningen.

Avfall

Borgholm Energi AB sköter insamlingen av avfall under kommunalt ansvar från hushåll och verksamheter i kommunen. Mat- och restavfall hämtas i normalfallet vid fastigheten varannan vecka. Förpackningar och returpapper lämnas i dagsläget på återvinningsstationerna, men från hösten 2025 kommer dessa främst att samlas in fastighetsnära. Grovavfall lämnas på återvinningscentral. Närmaste återvinningsstation finns i de östra delarna av Rälla, cirka 3 km från planområdet. Närmaste återvinningscentral är belägen i Kalleguta cirka 25 km norr om planområdet.

Kommunens avfallsföreskrifter och beslutade riktlinjer anger hur vägar ska vara utformade för att anses farbara för de fordon som används för avfallsinsamlingen. Vägar ska dimensioneras och utformas utifrån dessa riktlinjer för att sopbilar ska kunna framföras, och vid behov vända, på ett säkert sätt.

För verksamheter planeras sophanteringen utifrån vilket avfall som hanteras.

Det är väldigt bra att föreskrifterna och riktlinjerna för farbar väg lyfts fram under avsnittet Teknisk beskrivning. Med tanke på att sopbilar för förpackningsinsamling kan komma att bli större än de nuvarande, är det väldigt viktigt att vändplatser faktiskt utformas i enlighet med beskrivningen i planförslaget.

Föreningar

7. Rällaskogens vänner, 2023-10-14

Föreningen hänvisar till vad vi tidigare anfört i granskningsyttrande 2021-10-21. Våra synpunkter kvarstår och de problem vi har påpekat är olösta. Detaljplanen, planbeskrivningen och miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) har så stora brister att planen inte bör antas. Bebyggelsen bör begränsas och bedömas i ett större sammanhang tillsammans med ett seriöst arbete för att ta fram en ny översiktsplan för Borgholms kommun. Samtliga föreslagna bebyggelseområden har höga naturvärden som gör dem olämpliga för bebyggelse- Det nordvästra området med radhus och parhus är särskilt olämpligt på grund av de komplikationer som uppkommer när vägen ska dras.

Den enda ändring av detaljplanen som gjorts sedan föregående granskning avser sträckningen av lokalgatan mellan bostadsområdet i nordväst och Stora Rörsvägen. Vi anser att den nya sträckningen är ännu mer olämplig än den tidigare föreslagna, se nedan.

Vi vill också påpeka följande:

Det är inte läge för nybyggnation av en ny förort till Kalmar i Stora Rör.
Kommunen anför i sitt granskningsutlåtande över inkomna synpunkter, att man är medveten om att det byggs på olika platser runt om på Öland och i Kalmar, men drar inga slutsatser. Man förklarar inte om planområdet har några fördelar i jämförelse med andra områden i bl.a. Rälla, som också utpekas som bebyggelseområden i förslaget till ny översiktsplan. Det finns inte någon demografisk analys eller några prioriteringsdiskussioner.

Man hänvisar till att det i bostadsförsörjningsprogrammet anges behov av hyreshus, radhus och parhus och anser att utvecklingen i länet bekräftar att det finns ett otillfredsställt behov av bostäder. Men är det för att bygga bort bostadsbrist för invånarna i Borgholms kommun man vill bygga? Då behövs billiga bostäder för unga och anpassade bostäder för äldre enligt ”Bostadsmarknads analys för Kalmar län 2023”.

Det finns verkligen ett behov av att få yngre bofasta skattebetalare till Borgholms kommun, som har äldst invånare i Sverige. Men med inflation, höga räntor och stigande bostadskostnader för både hyrt och ägt boende är det risk för att nyproduktion blir för dyr för majoriteten av länets invånare och att efterfrågan avstannar. Då blir det svårt för Borgholms kommun att konkurrera om pendlare. Det kommer att finnas gott om nyproduktion i Kalmar och Mörbylånga att välja mellan för de som har råd. De bostäderna ligger också närmare jobb och samhällsservice.

De föreslagna fastigheterna med utfart över Vincents väg kan säljas med vinst för kommunen och kanske blir det någon fastboende som bygger, men projektet i övrigt är knappast genomförbart under överskådlig tid. Det förutsätter i så fall att kommunen tar på sig mycket stora kostnader för genomförandet och subventionerar genom billigt markpris. Kommunen förväntar sig utan någon analys att projektet ska gå med vinst genom markförsäljningar. Men det är svårt att se att projekten skulle kunna genomföras på marknadsmässiga villkor. Det som särskilt oroar föreningen är om områden skulle säljas till exploatörer och att skogen fälls och vägar byggs för något som i slutänden blir ett antal fritidshustomter.

Föreningen anser att om det ska byggas i Stora Rör bör det ske med beaktande av vad som är på gång i närområdet i Mörbylånga och i Rälla- Ekerum-Halltorp. Vi hänvisar också till de synpunkter vi har lämnat 2022-08-27 på Borgholms kommuns förslag till ny översiktsplan (bifogas).

Kommunen kan också välja att bygga allmännyttiga hyreshus i form av flerfamiljshus, radhus eller parhus i egen regi med rimliga hyror. Det skulle vara bra för både nuvarande invånare och locka pendlare, men inte ge kommunen någon vinst av markförsäljning. Det skulle också kräva en kostsam uppbyggnad av samhällsservice i Stora Rör, t.ex. en förskola som skulle konkurrera med den i Rälla och förmodligen tvinga fram nedläggning av den ena. Jämför med nedläggningen av förskolan i Björkviken.

Det är klart lämpligare att utveckla Rälla för att där få en mer blandad tätortsbebyggelse. Där finns redan samhällsservice. En stor utbyggnad av bostäder pågår inom Ekerum och nu finns också möjlighet att bygga enligt detaljplanen för Järnnian, med en säker undergång till skola och affär, idealiskt för barnfamiljer. Det stämmer också med vad som sägs om utvecklingsstrategin i förslaget till ny översiktsplan, där det föreslås utbyggnad i prioriterade knutpunkter, dvs i centralorten Borgholm/Köpingsvik och serviceorterna Löttorp och Rälla.

Om det ska byggas i Stora Rör måste kommunens nyinköpta fastighet Rälla Tall 6:1 planeras samtidigt.

Planbeskrivningen innehåller felaktigheter och inkonsekvenser

Kommunen beskriver detaljplanen på ett sätt som gör det omöjligt att förstå konsekvenserna av planen och hur genomförandet ska gå till. Det har inte gjorts några prioriteringar av vad man först ska satsa på och hur lång tid det kan tänkas ta innan planen är genomförd. I planbeskrivningen kvarstår uppgifter som avser detaljplaner som presenterades vid samrådet och vid den tidigare granskningen. Det gör att planbeskrivningen i stora delar blir obegriplig.

I planbeskrivningen finns ingen redogörelse för hur planområdena har förändrats. Det finns bara en hänvisning till den tidigare granskningen. Men ingenstans finns det någon förklaring till varför plankartan slutar vid den föreslagna lokalgatan och inte som det sägs i planbeskrivningen avgränsas av väg 136.

Det är konstigt att det på s. 54 står att kommunen behöver lösa in mark från fastigheten Rälla Tall 9:20, som i Plandata på s 7 anges tillhöra kommunen. I samrådsplanen ingick en stor del av Rälla Tall 9:20 i planområdet. När det inte finns någon förklaring i planbeskrivmingen är det svårt att förstå att det som ingår idag bara ett område för en liten vändplan och att den delen av planen tillkommit inför denna granskning.

En planbeskrivning ska vara lätt att begripa. Men denna planbeskrivning går inte att förstå, om man inte sedan tidigare är väl insatt i planarbetet. En normal läsare har ingen möjlighet att förstå innehållet i planbeskrivningen. Det är ett demokratiskt problem.

En flexibel plan kan inte fungera och strider mot avtal med Trafikverket

Kommunen lyfter på flera ställen fram att planen ska vara flexibel

”*Sammanlagt möjliggör planförslaget att mellan ca 90 och 180 nya bostäder kan tillskapas. Det stora spannet är en följd av att kommunen ser en stor nytta med att planförslaget är flexibelt för att kunna tillgodose ett varierat boendeutbud över lång tid. Det lägre antalet bostäder beskriver situationen om all kvartersmark bebyggs med villor och sammanbyggda en- och tvåbostadshus tillsammans med en förskola. Det högre antalet bostäder beskriver situationen om kvartersmarken bebyggs med sammanbyggda en- och tvåbostadshus och en stor andel flerbostadshus.”* (sid 33 i planbeskrivningen.)

Kommunen har 2023-03-23 ingått ett avtal med Trafikverket om ombyggnad av väg 136 sträckan Isgärde-Rälla. Enligt avtalet ska åtgärderna förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten både för motortrafik och oskyddade trafikanter och skapa ett trafiksäkert, attraktivt och sammanhängande nät för gång och cykeltrafik längs väg 136. Åtgärderna ska också leda till att ett antal utfarter till vägen kan stängas.

Trafikverket har åtagit sig att bygga ny utfart, undergång, nya busshållplatser och cykelbana norr om planområdet, dvs 500 meter över Ljungheden och 400 meter norr om Mor Helenas väg. Kommunen har åtagit sig att utveckla området öster om Stora Rör upp till väg 136 genom detaljplaneläggning. Genom samordning av de båda projekten bedöms de största totala vinsterna för samhället uppnås. Kommunen gör detaljplanen som ska innehålla belyst gång- och cykelmöjlighet som kopplar samman gång och cykelstråket från Stora Rörsvägen med Ljungheden. Att bygga gång och cykelvägen genom planerade bostadsområdena bedöms enligt avtalet som mer attraktivt än att dra cykelbana längs väg 136.

Enligt detaljplanen utformas gång- och cykelvägen som en lokalgata med blandtrafik mellan vad som kan bli två större bostadsområden.

Enligt avtalet arbetar kommunen också för att förlänga lokalgatan som krävs för att stänga av direktutfarterna till fastigheterna på östra sidan av väg 136 fram till Rönnerumsvägen och för åtgärder bl.a. vid Mor Helenas väg. *”Samordningen mellan parterna skapar ett mervärde där samhällsutveckling främjas på så sätt att Trafikverkets ombyggnation av väg 136 kan integreras i en samtida bebyggelseutveckling med stor lokal nytta. Kommunen tar genom samordningen ansvar för att ta till vara och utveckla det värde som satsningen på infrastrukturen innebär.”*

Kommunen har alltså åtagit sig att bygga lokalgatan och iordningsställa allmän platsmark inom, och där det behövs, utom planområdet. Respektive part finansierar själva sina anläggningar inklusive projektering och administrationskostnader. Detta till skillnad mot vad som gäller vid korsningen och Paviljongvägen i Rälla där kommunen betalar ett fast belopp på 1,7 miljoner kr uppräknat med index.

I stället gäller: *”Parterna bestämmer självständigt i genomförandet av sina respektive anläggningar om det inte påverkar förutsättningarna för hela projektet.”*

Detta avtal stämmer knappast överens med den flexibla detaljplan som beskrivs ovan. Avtalet kan inte tolkas på annat sätt än att lokalgatan vid väg 136 bör byggas så snart det går, om parterna ska hålla överenskommelsen att skapa ett sammanhängande cykelnät. Sker inte detta, måste det väl anses påverka förutsättningarna för projektet.

Det finns ingen redovisning alls i planbeskrivningen om avtalet och hur det ska genomföras. Vad ska kommunen börja med inom planområdet?

Det går inte heller att förstå den ekonomiska redogörelsen på sid 54 i planbeskrivningen. Vad blir kommunens kostnader och när ska de betalas? Hur ska finansieringen gå till? När ska intäkterna komma från markförsäljningen? Avser kommunen att bygga gång, och cykelväg vid väg 136 eller anser man att det ska bli som vid Ekerum, där utlovad cykelväg fortfarande saknas?

Samtidigt som planen ska vara flexibel, utgår kommunen från att hela vägnätet inom planområdet utom Vincents väg ska vara en vägförening. Det finns inget som beskriver när och hur en sådan ska bildas, konsekvenserna för de befintliga fastigheterna och vilka kostnader som kan förväntas när de ansluts och senare när nya fastigheter tillkommer. Det kommer rimligen att åstadkomma massor av problem.

Om man tar bort området i nordväst och den planerade lokalgatan därifrån, blir det enklare. Då kan Mor Linas väg vara kvar som den är med utfart mot Stora Rörsvägen.

Planen ger inga säkra cykelvägar till skola och service i Rälla.

Det planeras bara en separat cykelbana inom hela planområdet. Det är en bit av gamla Stora Rörsvägen mellan nuvarande Mor Linas väg, där den nya utfarten svänger av, och vägkorsningen där all trafik ska köra ut från och till de nya bostadsområdena inklusive trafiken till parkering och förskola. Cykelbanan är kanske femtio meter. Kommunen blir ansvarig enligt avtalet med Trafikverket.

Det planeras varken trottoarer eller cykelbana längs Stora Rörsvägen nedanför Mor Linas väg. Inte ens sänkt hastighet trots att trafiken rimligtvis kommer att öka om invånarantalet mer än fördubblas och trycket ökar på badplatsen och på service i hamnen. Den som promenerar eller cyklar uppför Stora Rörsbacken för att nå undergången vid busshållplatserna eller lokalgatan längs väg 136 mot Rälla, kommer att möta kraftigt ökad trafik och en farlig vägkorsning. Nästan all cykling inom och utanför planområdet kommer att ske i blandtrafik. Trafiksituationen kommer att bli direkt avskräckande för barnfamiljer som överväger inflyttning.

Den minst trafikerade lokalgatan torde vara den öster om väg 136 till Rönnerumsvägen, som kan nås genom undergången. Men för att cykla vidare till Rälla måste man korsa väg 136 för att nå cykelbanan längs Ljungheden. Kommunen verkar hittills inte ha några planer på att dra en cykelväg från Rönnerumsvägen längs elledningen till vägen i Rälla som leder till idrottsplatsen och skolan. En sådan behövs även om det inte byggs stora bostadsområden i Stora Rör.

Skogen kommer i praktiken att utplånas

Det anges att 12 hektar av områdets 30 hektar kommer att bebyggas. Genom den kvarvarande tallskogen planeras nya lokalgator med belysning och det ges enligt planbeskrivningen möjlighet till cykelvägar, lekplatser och lättillgängliga stigar. Det som kallas sammanhängande skogsområde och kanske omfattar drygt 10 hektar kommer att bli ett fragmenterat parkliknande område där man från alla punkter kommer att kunna se bebyggelse. Det har vi kunnat konstatera genom att mäta upp områdena för bostäder och markera gränserna.

Den skötselplan som är föreslagen är ambitiös, men den är kopierad från naturreservatet där man försöker få fram större sandmarker och betesmarker med tillväxt av framför allt ekar. Den lämpar sig inte för området. Det kommer också att bli dyrt för kommunen att anlägga och sköta parken enligt den föreslagna skötselplanen.

Skogen behöver sparas för friluftsliv och naturupplevelse, eftersom den inom ett litet område har dalar och sänkor med varierad vegetation som ger en upplevelse av att vara i en mycket större skog. Sanddynerna med tätbevuxen tallskog utgör en unik miljö som är på väg att försvinna i reservatet.

I de naturområden som ska sparas mellan villatomterna och bostadsområdena med parhus/radhus nedanför den nya vägen i slänten finns nästan enbart äldre knotiga och risiga träd. De är idag intressanta att se i sitt sammanhang och är viktiga för biologisk mångfald, men kommer inom bebyggelsen att upplevas som en förfulning av området.

Det dike som ska ligga mellan nuvarande fastigheter på Vincents väg och det nya bostadsområdet medför att marken grävs upp och en skogremsa med värdefull äldre skog försvinner.

Det finns risker med att bygga väg i slänten

Slänten har ansetts vara ett viktigt naturvårdsobjekt. I MKB:n till samrådsförslaget anges att den föreslagna planen bedöms ha anpassats till dynlandskapet genom att den markanta branten i nordsydlig riktning och höjdpartiet centralt inom området har sparats. Bostadsområdena anslöt då till Vincents väg, Hellners väg och Stora Rörsvägen. Men sedan samrådet har det stått klart att mer trafik inte ska ledas ut på Vincents väg och Hellners väg på grund av risker för naturreservatet.

Man har sedan dess prövat olika sätt att få till en utfart från bostadsområdet närmast Vincents väg och funnit dem olämpliga. Nu har man ett förslag som förstör stora delar av den upp till fem meter höga slänten. Vägen dras diagonalt i nedre delen av sluttningen till den brantaste delen, där den gör en tvär sväng åt öster rakt upp för slänten i det som kan vara en gammal hålväg.

Slänten är en brant strandvall som byggdes upp av vågorna när inlandsisen smälte och landborgen bildades och är en viktig geologisk formation. Om den förstörs, kommer man inte ha möjlighet att se hur landskapet bildats. Vägen dras dessutom över områdets mest använda och uppskattade stigsystem

I MKB:n står utan närmare kommentar: *”…bebyggelsen bedömts ha anpassats till dynlandskapet genom att den markanta branten i nordsydlig riktning och höjdpartiet centralt inom området har sparats förutom att en lokalgata sneddar branten i den södra delen av planområdet.*” Det är dessutom fel. Vägen börjar i norra delen och går upp över branten i mitten av planområdet.

Att större delen av slänten kommer att förstöras framgår bl.a. av den geotekniska undersökningen av Sweco, som dock förefaller att ha utgått från en tidigare tänkt rakare slänten kan ”*utföras exempelvis genom tillförande av fyllnadsmassor (fyllnadsslänt) för att erhålla önskvärd lutning påt väg samt avjämnande slänter i sidled. Tillförsel av massor kommer att ha en positiv inverkan på den övergripande stabiliteten för slänten.”*

Det finns ingen bedömning av dagens förslag och det finns ingen information om vilka fyllnadsmassor som kan krävs för att bygga en väg utan rasrisk. Kommunen kan inte visa hur stort vägområde som behöver tas i anspråk eller vad det behöver vara för höjd på vägen. Enligt Sweco krävs ytterligare utredningar i samband med projekteringen. Det finns ingen redovisning av kostnader för kommunen och för kommande fastighetsägare.

I stället för att tona ner betydelsen av slänten som ett av de viktigaste naturvärdesobjekten inom området, borde man acceptera att det inte går att bygga det föreslagna bostadsområdet i nordväst.

Även trafiksäkerhetsskäl talar mot vägen. Vägen får en brant backe som uppifrån går i en smal glugg mellan två fastigheter. Nedanför backen gör vägen en tvär sväng. Sikten kommer att vara skymd både uppifrån och nerifrån. Vägen är avsedd för blandtrafik och kommer att vara den enda vägen mot busshållplats och cykelvägar längs väg 136.

MKB:n har så stora brister att den måste göras om.

I början av MKB:n står: ”Enligt Miljöbalken kap 12 § ska konsekvenser, eventuella åtgärder samt rimliga alternativ till förslag på detaljplanen med hänsyn till dess syfte och geografiska räckvidd identifieras beskrivas och bedömas.” Syftet anges vara ”att beskriva positiv och negativ miljöpåverkan som kan antas uppkomma på biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv.” (s.2). En MKB ska dessutom skrivas så att läsaren kan förstå den.

Den nu föreliggande MKB uppfyller inte på något sätt kraven.

Det saknas aktuella inventeringar av naturvärden och hänsyn har inte tagits till kunskaper som finns.

MKB:n daterad 2023-08-23 har i huvudsak upprättats 2015 inför samråd av det ursprungliga detaljplaneförslaget. Planen omfattade då området mellan Stora Rörsvägen och Ljungheden. Till grund för MKB:n låg en inventering av Ecocom i ett ännu större område.

Innehållet i dagens MKB är fortfarande detsamma även om det har gjorts vissa tillägg eftersom det har tillkommit utredningar med delvis andra slutsatser. Resultatet är en helt obegriplig produkt med motstridiga uppgifter när det gäller bedömningen av naturvärdena.

I Ecocoms rapport görs en summarisk bedömning av planområdet som anges mest bestå av produktionsskog utan påtagligt naturvärde. I övrigt redovisas bara de viktiga naturvärden som finns utanför det nuvarande planområdet.

I MKB:n från 2023 redogörs för Ecocoms inventering, utan att det förklaras om det finns någon koppling till det planområde som nu är aktuellt för granskning. Man refererar bl.a. Ecocoms anvisningar från 2015 för hur naturvårdsobjekten, som numera ingår i naturreservatet Rälla Ekerum, ska skyddas vid exploatering. Det är verkligen förvirrande. Utan att ifrågasätta Ecocoms inventering

utgår man även i MKB:n från att planområdet saknar värdefull natur och att planen inte medför betydande miljöpåverkan.

Det finns brister även i fågelinventeringen och i MKB:n anges det inte heller i vilka områden fågelinventering skett.

Pronaturas inventering av planområdet har inte beaktats

Det finns en inventering som omfattar skogen i planområdet. Den gjordes av Pronatura 2008-09-04 inför den fördjupade översiktsplanen för området Stora Rör-Rälla-Ekerum och omfattar i princip samma område som det Ecocom har inventerat. Skillnaden är att Pronatura har analyserat skogsområdena i detalj med utgångspunkt från ålder och växtsätt. Denna inventering har inte ens nämnts i MKB:n. Den stämmer dock väl med kommunens inventering av äldre träd från 2022.

I sammanfattningen sägs: ”*Rälla Tallområdet innehåller flera äldre tallskogar präglade av skogsbete och som ännu inte påverkats av modernt skogsbruk. Dessa har bedömts ha höga naturvärden (klass 2). Tallskogarna kännetecknas av gamla knotiga tallar och glesa och luckiga skogsbestånd. De ger en bild av hur skogarna här i Rälla såg ut en gång i tiden. Skogarna är ofta ganska små och ligger spridda i den sandiga delen av inventeringsområdet. Sådana skyddsvärda områden återfinns i följande delområden 1, 6, 8, 15, 33, 36, 46, 48, 51, 55, 57, 60, 69, 71, 77, 78, 79 och 80.*”

Områdena 6, 8,15, 51, 55, 57, 58, 60, ingår sedan 2021 i naturreservatet Rälla -Ekerum. Områdena 69, 77, 78, 79 och 80 ingår i det nuvarande planområdet. Övriga tillhör privata fastighetsägare.

Område 69 beskrivs: ” *Gles och luckig tallskog av skogsbeteskaraktär. Visst inslag av gran förekommer Tallarnas ålder varierar mellan c:a 100 och 150 år. I skogen finns en del lågor och torrträd. Buskskiktet är ofta rätt välutbildat med en blandning av ekuppslag, gran och enbuskar, Kruståtel dominerar skogens fältskikt. Andra vanliga växter är ängskovall, vårfryle och fläckar med blåbärsris. Utmed områdets norra sida löper en låg stenmur*.” Området planeras i detaljplanen för radhus/parhus.

Område 77: ”*Gles och ljusöppen tallskog ca 80-120 år gammal. Enstaka tallar är något äldre, 130-150 år. I skogen förekommer en del låga sanddyner. Buskskiktet är ganska tätt och består av yngre ek och enbuskar. Utmed vägen finns även en del hassel. Kruståtel dominerar markfloran i skogen. Mindre fläckar med blåbär och liljekonvalj är ganska vanliga*.” I området planeras lokalgata, parkering och förskola

Område 78: ”*Tallskog ca 80-90 år gammal. Mindre partier med ännu äldre tallar, 100-120 år finns spridda i skogen. Dessa delar är ofta lite glesare och luckigare. Troligen är skogen spontant uppkommen och senare kompletterad med planterade tallar. Buskskiktet är ofta glest och består av ekuppslag och enbuskar. Fältskiktet är gräsrikt och domineras av kruståtel. Här och var finns fläckar av ljung och blåbärsris. I botten finner man täta mattor av väggmossa. Genom skogen löper flera stigar. En har viss karaktär av hålväg.*” I området planeras bebyggelse med flerfamiljshus, radhus och villor och lokalgata till område 69.

Område 79: ”*Gammal tallskog med rikligt uppslag av ek. Skogen verkar helt opåverkad av skogsbruk. Tallarna är 100-120 år gamla. Några av tallarna kan möjligen vara ännu äldre. Skogen är allmänt ganska luckig och gles vilket är typiskt för spontant uppkomna skogar. Förutom ekuppslaget växer här också en del enbuskar vilka fortfarande finns kvar från ett tidigare mer ljusöppet tillstånd. En stenmur löper genom skogen i nord- sydlig riktning*”. En remsa av skogen planeras bli sparad. Resten bebyggt tillsammans med område 78.

Ett område i norr, 73, har getts mycket högt naturvärde (klass 1): ”*Liten naturskogsartad tallskog uppe på ett mindre dynområde. Tallarna är gamla och har lågt ansatta kronor med grova grenar. Flera av dessa är 140-150 år gamla. I skogen finns även ett litet inslag av björk och ek, och av*

vilka några bär spår av hamling. Någon av björkarna verkar vara påverkad av skottsskogsbruk. I skogen finns flera torrträd och högstubbar. Buskskiktet utgörs av en del yngre tallar. Markfloran domineras av kruståtel. Här växer även fläckar av blåbärsris och ett stort bestånd av liljekonvalj. I de torraste delarna uppe på dynerna växer sandstarr, ljung och renlavar." Området sparas men bebyggelse från både öster och väster planeras inom ca hundra meters avstånd.

Sammantaget drabbas all den värdefullaste skogen av bebyggelse. Det är en brist att detta inte framgår av MKB:n.

Ecocoms har inte inventerat planområdet. Nya inventeringar behövs.
2015 gjorde Ecocom en inventering av naturvärden, insekter och kärlväxter i samband med framtagande av detaljplanen, som då omfattade ett område från Stora Rörsvägen till Ljungheden. Men inventeringen omfattade ett mycket större område söder om väg 136 och inkluderade Landborgsbranten i väster, Ljungheden i norr och den f.d. grustäkten Rosti i söder.

Vad gäller skogen har Ecocom visserligen konstaterat att deras inventeringsområde omfattar Rällafältet, ett stort isälvsfält med mäktiga sand och gruslager som enligt länsstyrelsen har naturvärdesklass 2 i naturvårdsplan för Öland. Men de har utan förklaring åsatt all tallskog inom Rällafältet naturvärdesklass 3. Även tallskogsområden som idag på grund av sina höga naturvärden ingår i naturreservatet Rälla -Ekerum. Det utmärkande för Rällafältet är att det växer tallskog på sanddynerna. MKB:n har följt Ecocom och har funnit att skogen i planområdet har lågt naturvärde. Samtidigt har man har redovisat kommunens undersökningar av äldre träd 2023, men utan att låta det påverka bedömningen.

Inventeringen av kärlväxter ägde rum 6 juli och 19 augusti till 2 september. Den gjordes med inriktning att finna den rödlistade arten ryl, genom besök i områden där den tidigare hittats och i närliggande områden. Andra rödlistade arter som tidigare noterats eftersöktes inom hela området med tyngdpunkt på Ljungheden, öppna ängar och Landborgsbranten.

Det framgår inte om någon inventering har gjorts inom det nuvarande planområdet. Det kan finnas ryl eftersom det i nordöstra området finns tallskog med liknande egenskaper som skogen har i de 12 lokaler där ryl har hittats. "*Likåldrig tallskog på mager mark bevuxen med gräs och mossa samt ställvis blåbärs -och lingonris. Förekomsten av ryl* (i naturvårdsobjekt 4 där tio lokaler hittats*) är främst knutna till de svaga höjder som lokalt finns inom objektet*." sid.12. Höjder finns också gott om inom planområdet.

Det är okänt vilka växter som finns inom planområdet. En fördjupad inventering bör genomföras. Kanske bör man också titta på lavar och mossor. Tallticka har konstaterats på en äldre tall. Fler svampar kan finnas.

Fördjupad artinventering av insekter ägde rum genom utsättning av fällor 7 maj och insamling 22 maj 2015. Fällorna har satts i miljöer där det tidigare hittats höga miljövärden, dvs huvudsakligen vid Ljungheden, Rosti och på andra öppna ytor. Enligt bifogad karta har inga fällor satts inom eller i anslutning till dagens planområde. av insekter inom planområdet. Vi har noterat att det finns stekelbon i marken längs den sandiga stigen ovanför slänten, som ska bli lokalgata.

På fastigheter vid Mor Linas väg, vid den sandiga delen av slänten och i sandområden nedanför i kanten av planområdet har vid ett antal tillfällen under de senaste åren setts stora ljusa ödlor. Sådana har enligt uppgift setts ända sedan femtiotalet när området var en ljungbevuxen sandhed.

Det är okänt vilka insekter och kräldjur som finns inom planområdet. Det finns också gott om fladdermöss, som förmodligen är trädlevande. Det måste göras nya inventeringar.

Fågelinventeringen har brister

2022 gjorde WSP en inventering två morgnar 10 maj och 22 maj 2022 från gryning och ett par timmar framåt. Inventeringsområdet är på 60 hektar, dvs omfattar det planområdet som var aktuellt vid samrådet. Hur mycket tid som lagts på det nuvarande planområdet som omfattar 30 hektar framgår inte. Inventeringen har enligt karta utgått från noteringar i artportalen som 2022 i huvudsak gällde området utanför dagens planområde. I den samlade bedömningen sid 13 står att inventeringsområdet präglas av sammanhängande skogsmark med få öppna gläntor och öppen sandig mark. Det tyder på att man inte besökt de områden som beskrivs ovan av Pronatura. Det står också att generellt bedöms träden vara för klena för att bära upp rovfågelsbon. Det strider både mot Pronaturas inventering och kommunens nyligen gjorda inventering av stora äldre träd i planområdet. Båda anger förekomst av träd som kan vara närmare 200 år gamla och ger ytterligare belägg för att fågelinventering inte skett i relevanta delar av planområdet.

Det är mycket troligt att man bl.a. har missat rödlistade häckfåglar. Idag finns en mängd observationer i planområdet. Nattskärra flyger regelbundet över planområdet vid Mor Linas och Almas väg. Spillkråka syns och hörs ofta när man promenerar i skogen i planområdet och det är tydligt att de häckar. Nya inventeringar behövs.

Nollalternativet har inte prövats på det sätt som avses i lagen.

I en MKB ska alltid ett nollalternativ prövas. Det ska göras en beskrivning av vilken utveckling som är trolig om planen inte genomförs. Ingen relevant beskrivning finns. Nollalternativet anges i detta fall som ”*att befintliga grönområden sparas”* utan ytterligare kommentarer. Det borde finnas positiva effekter att lyfta fram med hänsyn till att skogen är värdefull som kolsänka, för klimatanpassning och för djur, fåglar, växter och insektsliv. Och också viktig för friluftslivet. Skogen ligger på Rällafältet som har stora geologiska värden, med ett solfjädersformat system av sanddyner som på den relativt lilla del som utgör planområdet skapar kullar och dalar som ger skydd för djurliv och gör landskapet varierat och spännande. Den skarpa slänten genom området med en höjdskillnad på 5 meter är en strandvall som är viktig för att man ska kunna se hur landborgen bildats. Att det höga geologiska värdet bevaras är viktigt.

I en trolig utveckling borde ingå att kommunen sköter sin mark på ett bra sätt och att viss begränsad utbyggnad på sikt kan bli aktuell.

Huvuddelen av Rällaskogen är sedan 2021 skyddad och ingår i naturreservatet Rälla-Ekerum. Skogen i planområdet har liknande naturvärden. Ännu större kan uppstå med en skötselplan för att utveckla områden med relativt nyplanterad tall till mer varierad skog. Området var tidigare känt för många insektfynd. En viktig uppgift är att återställa spridningsvägar för sandlevande insekter. Sparas grönområdena blir det är lättare att göra. De negativa effekterna av nollalternativet anges som:

1.”Att underlaget för service i Stora Rör, Rälla och Glömminge, som exempelvis butik, skola och kollektivtrafik, inte skulle förbättras.”

Ingen analys görs av om planen faktiskt har förutsättningar att uppnå det som anges. I detaljplanen ingår varken skola eller butik i Stora Rör. Kollektivtrafiken påverkas inte eftersom byggande av nya busshållplatser ändå planeras av Trafikverket.

Det är mycket tveksamt om servicen i Rälla, där butik och skola finns, får förutsättningar att öka. Eftersom det som planeras är en förort till Kalmar kommer serviceutbudet där bli styrande. Fler elever kommer att göra skolval i annan kommun. Ökad service i Stora Rör riskerar underlaget för service i Rälla.

Ökad service i Glömminge kanske är mindre intressant för Borgholms kommun.

2.”Om planen inte genomförs minskar möjligheten för kommunen att erbjuda tomter på pendlingsavstånd från Kalmar i ett läge i närheten av service och regionalt kollektivtrafikstråk”

Ingen analys görs av lämpligheten att erbjuda villatomter och bostäder i flerfamiljshus i Stora Rör för pendlare. Orten ligger tre till fyra kilometer från butik, skola, förskola, idrottsplats m.m. i Rälla och saknar service vintertid. Om utbyggnad sker succesivt under 15 år, kommer de familjer man hoppas ska flytta till Stora Rör, att under lång tid tvingas använda bil för att nå service. Det innebär negativa miljökonsekvenser. Om det skulle ske en snabb utbyggnad och byggas upp service för en befolkning som kan bli dubbelt så stor som den i Rälla, rycks grunden undan för servicen där.

I MKB:n sägs också att det inte finns anledning att pröva om det finns några alternativa bebyggelseområden, eftersom man när planområdet halverades efter samrådet, ”*inte kunde hitta några alternativa likvärdiga platser till den borttagna bebyggelsen.”*

Detaljplanen ska stämma med översiktsplanen. Borgholms kommuns översiktsplan är från 2002 och kan inte ligga till grund för dagens planarbete. Planen överensstämmer däremot med den fördjupade översiktsplanen över Rälla-Stora Rör-Ekerum (inklusive Rönnerum) från 2011. Den pekar ut det nuvarande planområdet för bebyggelse, men också de områden som togs bort ur planen efter samrådet. Den innehåller också ett kombinerat verksamhets- och bostadsområde söder om infarten till Stora Rör (Fördjupade översiktsplanen s 86). En stor del av marken ägs av kommunen.

I det förslag till ny översiktsplan som var ute på samråd sommaren 2022 har bebyggelseområdena i den fördjupade översiktsplanen lagts in utan ändringar. Områdena kan alltså, tvärtemot vad som sägs i MKB:n. bli aktuella igen. Önskemål om planläggning har också aktualiserats av privata markägare i den del av planen som tagits bort.

Föreningen Rällaskogens Vänner har inget emot att privata markägare får bygga där det kan ske utan skada, men motsätter sig att det byggs upp nya bostadsområden uteslutande med syfte att locka bilpendlare. Det bör också en seriös MKB åtminstone problematisera. Det är en stor brist att det i MKB:n saknas redovisning för andra alternativ utanför planområdet, som skulle kunna locka inflyttare och ge bättre underlag för service i Rälla.

Arbetet pågår med den nya översiktsplanen. Då borde mycket omprövas. När samråd hölls 2009 om den fördjupade översiktsplanen bodde 750 personer permanent i området Stora Rör, Rälla. Ekerum och Rönnerum. Förhoppningen var att 676 till 711 bostäder skulle byggas och att man inom 25-30 år skulle öka invånarantalet till 2243. Efter 15 år är invånarantalet ungefär detsamma och enligt alla prognoser kommer invånarantalet i Borgholms kommun att minska.

Lägg ner denna detaljplan och gör nya detaljplaner i Rälla. Starta en förutsättningslös dialog om Stora Rörsområdet för att få en bra utveckling både för fastboende och fritidsboende.

8. Övre Stora rörs vägförening, 2023-10-15

Vägföreningen konstaterar att förslaget till detaljplan för Stora rör 2:1 delar vår uppfattning att de nya bostadsområdena ska ha en egen vägförening med egen utfart till Storarörsvägen. De nya bilvägarna får ingen anslutning till vår vägförenings vägar. Det minskar risken för framtida konflikter mellan gamla och nya områden. Framför allt skyddas Vincents väg som viktigt promenad- och cykelstråk för hela Stora rör, och som en del av Ölandsleden.

Ett antal nya villafastigheter planeras längs Vincents väg. Det ökar trafiken, men vägföreningen räknar med att kunna bevara vägens karaktär av gångtrafik, där bilister tvingas ta hänsyn till gående och cyklister.

De nya fastigheterna längs Vincents vägs östra sida bör placeras så att det finns en naturlig passage för de som ska promenera från det nya västra bostadsområdet till hamnen och badet. I planförslaget tvingas gående från det nya området ta omvägar.

En ny stickväg med vändplan ska byggas för några nya villor i föreningens område norr om Almas väg. En ny väg ska hålla föreningens standard: enkel grusväg, samma som Almas väg. Framtida tomtköpare i föreningens område bör göras medvetna om att föreningen inte kommer att asfaltera vägar eller investera i gatubelysning.

Detaljplanen bör ange en yta för allmännyttig verksamhet. Konkret en upplagsplats för föreningens lager av underhållsgrus. Lämplig plats är den vi har idag, i hörnet Vincents väg/stickvägen. Det ger också utrymme för en bekväm passage för gående från det nya området.

Enligt planen kommer en del arbeten att göras på Vincents väg för att hantera dagvattnet från de nya områdena. Vi förutsätter att kommunen bekostar detta, och att vägen återställs i gott skick.

I kommunens trafikutredning drogs tidigare utfarten från det västra bostadsområdet till Storarörsvägen norr om den sista tomten på Mor Linas väg. (Bild 28 i granskningshandlingen.) I slutförslaget dras vägen istället diagonalt över områdets mest använda och uppskattade stigsystem till en betydligt brantare del av åsen, genom en smal glugg mellan två fastigheter. Vägen förefaller trafikfarlig, med en skarp kurva i en backe strax intill en vägkorsning. Dragningen innebär större ingrepp i naturen och förstör mer av det gröna stråk nedanför åsen som ger hela området sin unika karaktär. Vägföreningen förordar trafikutredningens tidigare förslag.

Vägföreningen tar inte ställning till detaljplanen i sin helhet. Fler synpunkter lämnas av föreningens medlemmar. Men föreningen undrar ändå vilken marknadsundersökning planen bygger på. Stora rör 2:1 sägs vara en viktig överlevnadsfråga för Borgholm. Politikerna räknar med att upp till ett par hundra familjer (400-500 personer?) ska bosätta sig i övre Stora rör samtidigt som SCB spår att befolkningen i kommunen ska minska med 700 personer från 2020 till 2040. Stora rör 2:1 konkurrerar med ett stort antal planerade bostäder i centrala Borgholm och i Ekerum. Samtidigt finns hundratals byggklara tomter med betydligt bättre pendlings- och servicelägen i Mörbylånga kommun. Vi har sett ett stort bostadsprojekt haverera i Högsrums socken: I Halltorp förfaller 20-talet nybyggda, osålda radhus. Föreningen hoppas att kommunen inte hugger ner skogen i Stora rör på ren spekulation och anlägger nya vägar i förtid i hopp om att det i en osäker framtid ska dyka upp entreprenörer som vågar bygga ett, två och tre stora bostadsområden.

9. Naturskyddsföreningen Öland, 2023-10-16

Sammanfattning

Ölands Naturskyddsförening anser att planerad exploatering av Stora Rör 2:1 medför en betydande miljöpåverkan, och vill med kraft avråda från såväl den sydligaste bebyggelseytan som ”diagonalvägen” i riktning SO–NV, främst utifrån följande såväl naturvårdande som rekreationsskäl:

1) den viktiga kontinuiteten, i tid och rum, av såväl skogen som öppnare sandiga ytor mellan Ljungheden och Rosti BRYTS på ett drastiskt och irreversibelt sätt;

2) ny bebyggelse öster om Mor Linas väg minskar kraftigt känslan av ett stycke ”vild” natur, men denna skogsdel sparad ges tillsammans med de våtare (planerat obebyggda) ytorna norr därom, förutsättningar till bibehållna ekosystemtjänster och goda naturupplevelser;

3) de mera artinriktade underlagsstudierna bedöms som lite otillräckliga och deras användning i miljökonsekvens- och planbeskrivningarna är delvis missvisande. Dessutom lämnas några kommentarer kring vattenfördröjningsytan, framtida naturvårdsgynnande anpassning och vägdragningar, samt var hus ändå kan byggas.

Vi inser givetvis att bostäder behövs, och dessa kan troligen delvis tillskapas i det aktuella planområdet, men vi menar att exploateringen bör vara på en betydligt lägre nivå, av skäl som följer. Vi har besökt Rällaskogen vid två tillfällen och framför här vår syn på detaljplaneförslaget för *Stora Rör 2:1 m. fl.* Vi har dessutom studerat alla tillgängliga och relevanta dokument i ärendet.

Vi har bedömt och granskat området och detaljexploateringsplanerna utifrån de **naturmässiga/biologiska kvaliteternas egenskaper och värden dels för naturens egna värden, ”i/för sig själv”, dels allmänhetens möjligheter till rekreation och upplevelser.** Vi har i huvudsak undvikit att involvera upplevelseaspekter som är direkt kopplade till de redan bebyggda fastigheterna och dess ägare, vi har ej heller berört rena trafiktekniska och servicefunktionsfrågor.

Våra besök (5/9 och 6/10) har i huvudsak inte varit inriktade på detaljer (arter), delvis pga att vi var där på hösten, och att vi finner de underliggande ”inventeringsinriktade” dokumenten Miljökonsekvensbeskrivning (MKB), Naturvärdesinventering (NVI) och Fågelinventering (de senare refereras givetvis i det förstnämnda) relativt vederhäftiga och välgjorda.

Dock bedöms i MKB:n den planerade exploateringen ”inte medföra betydande miljöpåverkan”. Detta är ur naturvårdssynpunkt en både olycklig och delvis felaktig slutledning, av följande skäl:

1. Man säger att kontinuiteten, i tid och rum, av såväl skog som öppnare sandiga ytor mellan Ljungheden och Rosti är viktig att skydda. Men den absolut viktigaste och mest verkningsfulla effekten erhålles så klart av att inte bebygga skogen mellan Mor Linas väg och tänkt förskola m. m. Att med bebyggelse där, och en avskärande väg, (ändå) hävda att en sådan spridningskorridor skulle fungera är nog en utopi, vilket nog de flesta naturvårdskunniga skulle bekräfta.

2. Hela området öster om befintlig bebyggelse längs Mor Linas väg, inkl planerat utrymme för förskola m.m. (”röd yta”) måste besparas exploatering. Här finns många äldre tallar, en tydlig olikåldrighet, en begynnande ekvegetation och andra buskbildande inslag. Att dra en väg tvärs genom denna yta är verkligen att förta en möjlig känsla av ”lite vild”/ursprunglig natur. Däremot, utan den här tänkta exploateringen bildas ett större naturområde tillsammans med den enligt planerna helt riktigt sparade fuktigare ytan norr därom, (”fördröjningsyta”). Därmed synes det rätt uppenbart att detta område behöver få ett formellt skydd. Då skulle delar av planområdet kunna förbli ett fint rekreationsområde för såväl närboende som besökare. Vår bedömning rimmar väl med synpunkter gjorda av Pro Natura (2008).

3. NVI:ns värde för bedömning av påverkan i det aktuella området kan ifrågasättas pga:

a) den redovisar ffa sju värdefulla naturvårdsobjekt utanför planområdet, men med viss oklarhet för vad som finns av värden inne i detsamma,

b) den verkar mest luta sig mot tidigare kända fynd på Artportalen och fokuserar mest på växtarten ryl, den lär dock finnas även i planområdet(s nordvästra del),

c) alla insektsfällorna var placerade utanför nu aktuellt planområde,

d) en viss oklarhet om ”intensitet” och ”var” inom planområdet inventering skedde.

e) Dessutom finns alltid osäkerheten att Artportalen bara speglar där besök gjorts. Denna kritik riktas dock i huvudsak inte mot NVI:n som sådan, utan hur den används som argument för att naturvärden inte i stort sett är hotade.

4. Angående fåglar bör framhållas att den rödlistade spillkråkan har ganska frekvent observerats födosökande i planområdet, som alltså är viktigt för denna art, och som ju är allmänt känd för att behöva relativt stora ytor för att trivas. Även frånvaron av hörd nattskärra torde vara en slumpberoende miss, arten är ju minst sagt lite lynnig. Med all respekt för metodens anvisning om 200 meters lucka, liksom även WSP:s inventerare, så förefaller summa 5,5 timmars fältinsats (dagtid) för 60 ha ganska lite.

5. Planbeskrivningen och Miljökonsekvensbeskrivningen pekar visserligen på att viss påverkan på de höga naturvärdena kommer att ske, men man verkar mena att denna är låg, och med föreslagna

anpassningar, närmast försumbar (vår tolkning). Ovanstående synpunkter och verkligheter verkar snarare motsäga detta.

Här följer ett antal lite mer ”fysisk planeringstekniska” synpunkter:

1. Angående den ovan nämnda ”vattenfördröjningsytan”, hur kommer detta områdes nu lite vilda karaktär att påverkas av dagvatteninfiltrering, med risk för giftiga eller gödande ämnen från den nya bebyggelsen? Vilka åtgärder/ingrepp kommer att göras? Vi rekommenderar även att låta de befintliga stigarna räcka, möjligen med små vägvisande skyltar, men inga nya arrangemang!

2. Det finns nog anledning att experter på Länsstyrelsen bör bedöma om sandblottning och viss förändring av vegetationen i såväl ”det sparade” området som det bebyggda skulle kunna gynna såväl spridning som etablering av främst sandlevande insekter.

3. Att dra vägen snett över branten alldeles söder om Rälla Tall 6:28 (eller norr om, viss oklarhet vilken kartversion som gäller) skär av kontakten mellan befintlig bebyggelse och det ovan urskilda lite vildare naturområdet. En sådan väg bör alltså utgå, och befintlig stig kan möjligen förbättras något, dvs från Stora Rörsvägen till Mor Linas väg. Att gatan sålunda sneddar över branten verkar i MKB:n (sid. 21) anses som ett ringa problem, men vi menar att denna väg är ett betydande ingrepp i området.

4. Därmed föreslår vi att de måttliga antalet hus längs Mor Linas väg har fortsatt utfart till/via Stora Rörsvägen. I gengäld slipper de som bor där nybyggnation öster om sig.

5. Eftersom det förefaller oss att skogsområdet norr om byggelsen vid den namnlösa vägen norr om Almas väg, dvs väster om branten, har relativt sett mindre naturvärden (mer likåldrig skog, homogen markvegetation, ingen kupering) och bör kunna bebyggas. Trafiken därifrån borde kunna gå norrut, via en förbättrad Vincents väg och ut via Hellners väg.

6. Den i vårt förslag uteblivna bebyggelsen öster om Mor Linas väg kanske kan kompenseras av något fler hus söder om det planerade området i planområdets nordöstra del. Och där kan byggas en förskola, vilken sannolikt behövs i området.

7. Som det antyds i MKB:n (sid. 17), bör de nya gatorna inte beläggas med traditionell asfalt, utan någon form av grusliknande material.

Sakägare

10. Rälla Tall 5:8, 2023-10-09

Utan att gå in i detaljerna specifikt så vill jag bara framföra att trots att det handlar om utveckling av bostäder så anser jag att det är viktigare att bevara skogen orörd. Era nuvarande planer omintetgör skogen på ett kontraproduktivt sätt vilket jag anser är oacceptabelt.

Det finns andra marker som passar bättre för bebyggelse. Jag ber er att lyssna och ta vara på Rällaskogens vänners kompetenta, viktiga och framsynta synpunkter!

Det tar generationer för en skog att växa upp, ett ögonblick att förstöra,

TÄNK EFTER FÖRE!

11. Rälla Tall 6:41, Rälla Tall 6:26, Rälla Tall 6:46, Rälla Tall 6:27, Rälla Tall 6:30, Rälla Tall 6:28 och Rälla Tall 6:45, 2023-10-14

Dessutom är gammal skog en av våra viktigaste kolsänkor. Planen bör göras om så att den anpassas till det hållbarhetstänkande och den klimatmedvetenhet som idag ska prägla all samhällsplanering.

3 – Naturliv

3.1 I den ProNatura-utredning som låg till grund för den fördjupade översiktsplanen sägs att ”den södra delen mot Stora Rörsvägen bedöms inneha höga naturvärden och bör beaktas i planeringen”. Detta har inte skett på ett konsekvent sätt.

3.2 I sandbranten och närliggande mark, samt i stenpartier öster om Mor Linas väg, har sandödlor observerats vid flera tillfällen. Träden här är vindutsatta och har därför fallit och bildat sandblottor i varma soliga lägen. Sandödlan är habitatskyddad på EU-nivå.

3.3 Inom området finns en rad rödlistade arter som inte beaktats, som grodor, spillkråka, tornseglare, fladdermöss, sandödlor och viktiga insektsarter. Att just här i Stora Rör även finns nattskärra är väl känt bland Sveriges ornitologer. Här har föreliggande fågelinventering stora brister.

3.4 Naturvärdesinventeringen är daterad 2015. Nya rödlistor på olika arter har kommit senare. En uppdatering borde ske. Talltickan t.ex. finns inte med. En bättre fördjupad insektsinventering behöver göras. Även stenmurar som hyser egna arter bör tydligare utredas.

3.5 Avsnittet om fåglar visar inte hur förslaget hanterar följderna av den så kallade ”Skydda skogen-domen”. Denna EU-dom från 4 mars 2021 innebär ett förbud mot att störa även individuella fåglar oavsett om den skyddade artens bevarandestatus är gynnsam eller icke gynnsam. Samma dom klargör även att samtliga fågelarter är skyddade. Domen har ju sedan också, som bekant, blivit praxis i MÖD via den så kallade Välendomen. Se tex. https://www.nj.se/nyheter/eu-domstolen-lagger-fokuspa-individen-i-art-och-habitatdirektivet

4 – Den nya vägen som löper västerut över branten

4.1 Den nya vägen från Mor Linas väg nordväst nerför landborgen innebär en stor förändring jämfört med förslaget i den förra granskningen. En så stor förändring av allmän plats och trafiksystemet bör föranleda ytterligare en granskning.

4.2 Planbeskrivningen visar under avsnittet Trafik (s. 38ff) flera kartor med ett gatualternativ till vägen snett nerför landborgen. Det stämmer inte överens med plankartan. Det är oklart om trafikanalysen baserats på detta förslag.

4.3 Den nya vägen nerför landborgen verkar vara upp till 19 m bred. Planbeskrivningen s. 39 verkar ange att detta beror på att det ”ska finnas möjlighet att justera vägdragningen och placering av mötesfickor om det visar sig att till exempel skyddsvärda träd riskerar att påverkas negativt men också för att förhindra att dagvatten från vägen påverkar omkringliggande fastigheter och i de fall det är aktuellt ska anordningar som krävs för trafiksäkerheten kunna rymmas inom det planlagda vägområdet”. Sådana frågor bör dock vara utredda innan granskningsskedet. Det är mycket svårt att göra sig en bild av hur vägen är tänkt att se ut, och vilka följder den kommer få för landborgen.

4.4 Planbeskrivningen trycker på vikten av att inte leda ner all trafik från det nya området i väster till Vincents väg. Nuvarande vägförslag tycks innebära en mycket stor risk för att detta ändå blir fallet, i och med en sannolik smitväg (rödmarkerad på bifogad illustrationsplan och plankarta i Bilaga). Det gäller såväl smittrafik från öster till Vincents väg och hamnen, som från Vincents väg till 136:an.

4.5 Därtill kommer den helt absurda verklighet som kommer uppstå för dem som bosätter sig i området nedanför branten. Hälften av dessa grannar ska således köra längs Vincents väg och den andra hälften över denna nyanlagda väg genom unik skogsnatur. Grannar som kanske bor 50 meter från varandra måste således åka runt en stor del av byn, närmare en kilometer, när de ska hämta upp varandras ungar till en fotbollsträning, låna ett släp eller har andra ärenden.

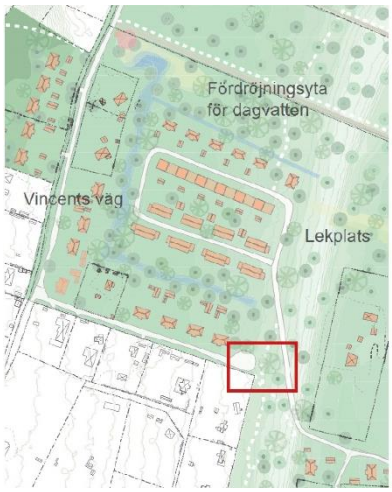

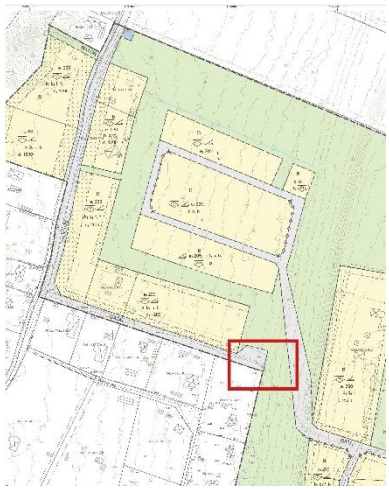

12. Rälla Tall 6:30, 2023-10-15

Enligt tidigare direktiv skulle sommarstugeområdet runt Mor Linas väg inte påverkas av den planerade utbyggnaden och expansionen. Nu tar vi med stor oro del av planer, som på olika sätt sätter en försiktig och varsam utbyggnad ur spel via nya vägdragningar och planerat byggande i form av ett ”varierat boendeutbud med inslag av skola, kontor och vård”.

Vi betraktar omgivningarna runt Mor Linas väg som en förlängning av naturreservatet Rällaskogen - Rällafältet och vill därför kraftfullt värna även detta områdes unika skogs-, djur-, växt- och naturliv.

I området finns rikligt med fladdermöss, sandödlor och trollsländor som lever i sanddynorna, bland kalkstenarna och i ljungen. I tallskogen återfinns ekoxar och ett rikt fågelliv bestående av bl.a tättingar, spillkråkor, tornseglare, ormvråkar och korpar. Havsörnars spanande över sandåsen utgör en daglig observation.

Den nu föreslagna vägdragningen i den nya detaljplanen utgör ett kraftigt ingrepp (övergrepp) och skövling av gammal sandtallskog i en miljö som i decennier har klassats som ett område med högsta naturvärden. Vi vill på alla sätt förhindra den planerade exploateringen.

Vi vill behålla den nuvarande vägdragningen för Mor Linas väg med dess utfart mot Stora Rörsvägen. Med anledning av den nya vägdragningen för Stora Rörsvägen kommer den nuvarande utfarten inte att utgöra någon trafikfara eftersom sikten inte kommer vara skymd.

Vi vill bevara karaktären på Mor Linas väg och vill därför inte anslutas till en vägförening kopplad till den nya planerade bebyggelsen.

Vi vänder oss mot den planerade tomten inritad söder om vår tomtgräns i ett skogsområde med värdefull natur. En bebyggelse där skulle helt förändra områdets karaktär till det sämre.

Vi befarar att Borgholms kommun i sin iver att bebygga området hinner avverka den ovärderliga skogen innan verkligheten hinner ikapp. Vilka konsekvenser medför ett kalhygge till Stora Rörs ekologi?

Därför förkastar vi den senaste detaljplanen.

Vi har under hela processen poängterat att kommunen borde satsa fullt ut på utveckling av området runt Rälla, där skola, affär och service redan finns etablerat. Enligt Borgholms

kommun är barnfamiljer i första hand målgruppen för inflyttning, och det är just närheten till dessa funktioner de i första hand efterfrågar.

Vi yrkar på att en ny miljökonsekvensbeskrivning görs utifrån nya faktaunderlag och att en detaljplan görs för Rälla.

13. Rälla Tall 6:47, 2023-10-15

Som boende i området är vi, jag och min familj, mycket kritiska till kommunens plan att anlägga ett stort antal bostäder mitt i den vackra Rällaskogen. Det är stora naturvärden som då förstörs. Här finns gott om insekter som lever här, bl. a många ekoxar som lever och förökas här. Varje år ser vi insekterna och gläds åt dess existens.

Skogen öster om Vincents Väg innehåller ett stort antal stigar som används flitigt både som promenadstråk och av mountainbike-åkare. Det är ett flitigt använt rekreationsområde. Att förstöra denna vackra natur vore fruktansvärt. Här lever Spillkråkan som man ibland kan se och höra när man är ute och går.

Vägföreningen för Vincents Väg har sedan lång tid tillbaka använt ett i planen inritat tomtområde invid infarten till stigen emellan Vincents Väg 18 och Vincents Väg 20, att användas som grusupplag för att förbättra vägen, samt vintertid som snöupplag. Med ökat antal boende måste snöröjningen förväntas öka. Därför önskar vi att denna tomt även i framtiden får vara fri från bebyggelse, för dessa ändamål. Denna tomt bör hållas tillgänglig för vägföreningens verksamhet.

Man får hoppas att inte kommunen i sin iver sätter igång med något halvdant och skapar ännu en stor skamfläck, så som skett i Halltorp. Skamfläckar finns det redan tillräckligt många av.

Vill kommunen ha fler Åretruntboende i området bör man prioritera områden närmare väg 136 och närhet till samhället Rälla. Skall kommunen kunna locka barnfamiljer som skall vara åretruntboende, till området, bör det vara närhet till skola, busshållplats, affär mm. Detta tillgodoses bättre närmare väg 136 och närmare Rälla.

14. Rälla Tall 6:28, 2023-10-15

Angående den nya vägen som löper västerut över branten i angränsning till Rälla Tall 6:28

Den nya vägen från Mor Linas väg nordväst nerför sandbranten innebär en stor förändring jämfört med förslaget i den förra granskningen. En så stor förändring av allmän plats och trafiksystem bör föranleda ytterligare en granskning.

Planbeskrivningen visar under avsnittet Trafik (s. 38ff) flera kartor med ett gatualternativ till vägen snett nerför sandbranten. Det stämmer inte överens med plankartan. Det är oklart om trafikanalysen baserats på detta förslag.

Den nya vägen nerför landborgen verkar vara upp till 19 m bred. 19 m är bredare än tillexempel Ölandsbron och Storgatan i Borgholm. Planbeskrivningen s. 39 verkar ange att detta beror på att det ”ska finnas möjlighet att justera vägdragningen och placering av mötesfickor om det visar sig att till exempel skyddsvärda träd riskerar att påverkas negativt men också för att förhindra att dagvatten från vägen påverkar omkringliggande fastigheter och i de fall det är aktuellt ska anordningar som krävs för trafiksäkerheten kunna rymmas inom det planlagda vägområdet”. Sådana frågor bör dock vara utredda innan granskningsskedet. Det är mycket svårt att göra sig en bild av hur vägen är tänkt att se ut, och vilka följder den kommer få för landborgen och den friluftsstig/motionsstråk som löper nedanför

branten under åsen i nordsydlig riktning. Utifrån den information som ges tycks det nya vägförslaget tycks inte vara en bra lösning.

Planbeskrivningen trycker på vikten av att inte leda ner all trafik från det nya området i väster till Vincents väg. Ett av de nya områdena är därför isolerat från Vincents väg och övriga Stora rör. Grannar som kanske bor 50 meter från varandra måste således åka runt en stor del av byn, närmare en kilometer, när de ska hämta upp varandras ungar till en fotbollsträning, låna ett släp eller har andra ärenden.

Nuvarande vägförslag tycks därmed innebära en mycket stor risk för att det istället blir en smitväg (rödmarkerad på bifogad illustrationsplan och plankarta sist i dokumentet). Det gäller såväl smittrafik från öster till Vincents väg och hamnen, som från Vincents väg till 136:an. Trafiken upp till 136:an riskerar att bli en genomfartsväg som kommer att störa boende och innebära trafikfara för familjer och barn som vill cykla, leka och röra sig i området.

Förslagsvis kan Vincents väg i stället förbättras och användas för de nya bostäderna nära vägen. Detta skulle också medföra att det nya bostadsområdet i sydost kan få en lugnare och säkrare trafiklösning, t.ex. en vändplats cirka 100 m öst om Mor Linas väg. Då skulle även risken för genomfartstrafik också upphöra.

Om Vincents väg inte bedöms klara trafik från det nya ”västra” området så bör i stället det nya området anpassas till detta (krympas).

Angående väghastigheter:
Vi stödjer förslaget om lägre hastighet Stora Rörsvägen mellan väg 136 och den nya cykelpassagen/tätortsporten, men vi tycker att 50 km/h blir bättre än de förslagna 60 km/h. Detta då det redan är 50 km/h-gräns bara några hundra meter längre ner i backen. Det blir enklare och säkrare med en och samma hastighetsgräns.

Angående enskilt huvudmannaskap och väganläggning:
Att i en detaljplan införa enskilt huvudmannaskap för tex vägar kräver särskilda skäl. Enskilt huvudmannaskap är främst avsett för fritidsboendeområden. (Detta har sitt ursprung i den tidigare uppdelningen av byggnadsplaner respektive stadsplaner. Detta framgår av förarbetena till ursprungliga PBL (1987), se tex. https://data.riksdagen.se/fil/799D7D3FCC0B-4728-A67C-EF70D367F028, eller mer kommenterat på https://www.lantmateriet.se/contentassets/ 4a728c7e9f0145569edd5eb81fececa7/ lmvrapport_2008_6.pdf). Då avsikten med planen är att möjliggöra åretruntboende så ska vägar som servar denna bebyggelse ha kommunalt huvudmannaskap.

Väsentlighetsvillkoret för att tvinga in befintliga fastigheter längs Mor Linas väg in i en ny gemensamhetsanläggning tycks inte heller uppfyllas. Utfarten från Mor Linas väg till den nya Stora Rörsvägen blir ju inte längre trafikfarlig och kan därmed lämnas öppen. Mor Linas väg kan förbli i sin nuvarande dragning, eventuellt som en egen samfällighetsförening.

Det tycks inte framgå av planbeskrivningen om kommunen skulle vara ansvarig för att anlägga vägar med föreslaget enskilt huvudmannaskap.

Det är oklart hur Mor Linas väg 11 (6:28) ska angöras under utbyggnad av den föreslagna vägen, som korsar fastighetens infart.

Angående avsaknaden av gestaltningsprogram:
Vi saknar fortfarande en helhetssyn på den nya bebyggelsen som skulle kunna utformas via ett gestaltningsprogram. Vi efterlyser en attraktiv och ortspecifik planering såsom "ekoby" eller "modern öländsk bygata" med ny bebyggelse samlad runt gemensamma samlingspunkter/projekt såsom en hagar med djur, sanddyner eller odlingar. Området Artie i Mörbylånga kommun kan vara en inspirationskälla. https://artiearkitekt.se/

Angående beläggningen av nya vägar i området:
På s. 30 i Granskningsutlåtande 2023-08-17 står: "Gatorna i området är tänkta att utformas med grusbeläggning eller motsvarande utan belysning med undantag för gatan som går parallellt med väg 136." Ambitionen kan lättare förverkligas genom att specificera utformningen av markbeläggningen som grus i plankartan. Ett alternativ kan vara en utförandebestämmelse om vägarnas genomsläpplighet. Mer eller mindre naturlig beläggning kan ju även bidra till den biologiska mångfalden i området, vilket ju är en av ambitionerna med förslaget. (Vägar med mer eller mindre naturligt underlag fungerar ju som gläntor i skog och kan därmed gynna den biologiska mångfalden). En annan fördel med att specificera markbeläggningen är dagvattenhanteringen: avrinningen från en eventuell asfaltsväg är 100% medan avrinningen från till exempel gräs på sandmark närmar sig 0% (se https://se.thegreenciJes.eu/fler-tradbehovs-i-staderna/). Även belysningen på vägen borde vara en faktor att ta hänsyn till. Då det finns mycket fladdermöss och nattmörkret är viktigt för att bevara deras habitat.

Nattmörker är generellt viktigt för den biologiska mångfalden.

Angående geologi i området:
Länsstyrelsen klassade redan på 60-talet hela planområdet till klass 1.-område med högsta naturvärde. Det sydostliga området ned mot Stora Rörsvägen som kommunen nu vill exploatera är den vackraste delen av planområdet. Det är ett område med unika eller mycket sällsynta geologiska bildningar. I Länsstyrelsens skrivelse står att bebyggelse och vägbyggnad mm räknas som exploatering till skada för oersättliga vetenskapliga värden.

Planområdet har höga geologiska och ekologiska värden med isälvsavlagringar och flygsandsfält med sandkullar samt en sandbrant som löper i nord-sydlig riktning. Det är en ovanlig naturtyp för Öland. Det är just här som kommunen vill bygga väg och tätare bebyggelse samt vårdhem/förskola.

Hela området öster om Mor Linas väg mot väg 136 och Stora Rörsvägen utgörs av ett unikt isälvsfält med relikta sanddyner och 150 år gammal tallskog. Detta beaktas inte tillräckligt i planen.

Angående naturliv i området:
I den ProNatura-utredning som låg till grund för den fördjupade översiktsplanen sägs att ”den södra delen mot Stora Rörsvägen bedöms inneha höga naturvärden och bör beaktas i planeringen”. Detta har inte skett på ett konsekvent sätt. I sandbranten och närliggande mark, samt i stenpartier öster om Mor Linas väg, har sandödlor observerats vid flera tillfällen. Träden här är vindutsatta och har därför fallit och bildat sandblottor i varma soliga lägen. Sandödlan är habitatskyddad på EU-nivå.

Inom planområdet finns en rad rödlistade arter som inte beaktats, som grodor, spillkråka, tornseglare, fladdermöss, sandödlor och viktiga insektsarter. Att just här i Stora Rör även finns nattskärra är väl känt bland Sveriges ornitologer. Här har föreliggande fågelinventering stora brister.

Naturvärdesinventeringen är daterad 2015. Nya rödlistor på olika arter har kommit senare. En uppdatering borde ske. Talltickan t.ex. finns inte med. En bättre fördjupad insektsinventering behöver göras. Även stenmurar som hyser egna arter bör tydligare utredas.

Avsnittet om fåglar visar inte hur förslaget hanterar följderna av den så kallade ”Skydda skogen-domen”. Denna EU-dom från 4 mars 2021 innebär ett förbud mot att störa även individuella fåglar oavsett om den skyddade artens bevarandestatus är gynnsam eller icke gynnsam. Samma dom klargör även att samtliga fågelarter är skyddade. Domen har ju sedan också, som bekant, blivit praxis i MÖD via den så kallade Välendomen. Se tex. https://www.nj.se/nyheter/eu-domstolen-lagger-fokuspa-individen-i-art-och-habitatdirektivet

Bilaga: risk för smitväg.

15. Rälla Tall 6:46, 2023-10-15

Det är till stor del den vackraste delen av planområdet som kommunen nu vill exploatera.

Området ligger öster om den ca 8 m höga sandbrant som löper genom hela planområdet i nord-sydlig riktning. Här finns geologiska och ekologiska värden med isälvsavlagringar under marken och flygsandsfält med sina högre och lägre sandkullar och vågformade förhöjningar som sträcker sig hela vägen ner till Stora Rörsvägen. Den speciella geologin i området har skapat en för Öland ovanlig naturmiljö med främst hedartad tallskog. En skog som en gång planterades för att binda sanden. Vissa delar har 140 år gamla tallbestånd.

I dokumentet Geotekniska och Geohydriska förutsättningar står det: Länsstyrelsen klassade på 60-talet hela planområdet till klass 1. Område med högsta naturvärde, med unika eller mycket sällsynta geologiska bildningar. Där står att bebyggelse och vägbyggnad mm räknas som exploatering till skada för oersättliga vetenskapliga värden. Området är också utpekat som ett värdefullt naturlandskap med ett mycket högt naturvärde i översiktsplanen. En konsultfirma har nu anlitats som gjort en annan bedömning och klassat ner värdet. Om marken får bebyggas borde prövas på högre nivå.

Det är just här där sandbranten och kullarna ligger som kommunen vill bygga väg och tätare bebyggelse samt vårdhem/förskola. Att göra detta utan att förstöra bef natur är inte möjligt med schaktning och fyllnadsmassor som ska till. Dessutom ska en väg dras tvärs över hela området och snedda uppför den höga sandbranten. Den här branten har i tidigare planförslag ansetts som skyddsvärd. För att skydda mot ras ska stora delar stadgas upp med nya schaktmassor. Detta är ett betydande ingrepp som förstör naturvärdet av branten. Vägen borde därför utgå. Anpassa i stället antalet nya hus till bef vägsystem.

I sandbranten och närliggande mark har observerats sandödlor vid flera tillfällen. Träden är här vindutsatta och har därför fallit och bildat sandblottor i varma soliga lägen. Sandödlan är habitatskyddad på EU-nivå.

Planerad exploatering innebär att dagvatten som i framtiden kan vara av betydligt större mängder än man förstår idag måste tas om hand. De planerade fördröjningszoner där detta ska ske riskerar att förändra förutsättningarna för växter och djur. Ledningsdragning dit innebär ytterligare ett ingrepp i denna sköra natur.

Skyfallen kommer i framtiden att bli både fler och värre. Träden planterades för att hålla kvar sanden. Risken för erosion är påtaglig när man börjar avverka. Särskilt stor är risken vid sandbranten. Träden skyddar också varandra. Vid fragmentering av skogen ökar risken att de kvarvarande träden faller vid höststormar. Vi har sett många exempel på detta under åren. Sågas ett träd ner så blåser 2 till omkull. Det är ett mycket vindutsatt läge och tallarna är dåligt förankrade i sanden.

Naturvärdesinventeringen som kommunen redovisar är daterad 2015. Nya rödlistor på olika arter har kommit senare. En uppdatering borde ske. Flera talltickor t.ex. som vi hittat finns inte med. Svampen indikerar att skogen på flera håll är mycket gammal och skyddsvärd.

En bättre fördjupad insektsinventering behövs göras. Även stenmurar som hyser egna arter behöver inventeras. Ekoxar många stekelsorter, spindeldjur, nattfjärilar, skalbaggar mm har iakttagits.

I skogen bakom Mor Linas väg har vi en hel del fladdermöss som borde inventeras. Vid vägdragning med belysning kommer dessa djur att försvinna

Fågelinventeringen är inte fullständig. Boende i området kan intyga att många fler arter har setts tex Tornseglare. Spillkråkan visar sig ofta uppe sandåsen och har så gjort denna sommar vid flera tillfällen. Att bohål till större fågel har också hittats inom området finns inte i rapporten

I dokument från Ölands botaniska förening 2009 nämns flera skyddsvärda växter i området som inte finns med i senaste inventeringen. I dokument Geotekniska och Geohydriska förutsättningar står det. *”Bebyggelse leder dock till en ökad risk för kontaminering av grundvattnet.* Detta skrevs 2015.

Vattentäktsområdet har sedan dess utökats och sträcker sig nu över väg 136 i västlig riktning. Bebyggelse hamnar nu närmare vattentäktsområdet. Nyare utredning behövs.

Hela Rällaskogen fram till Stora Rörsvägen bör bevaras som skyddad skog .
Gör flygsandsfältet till ett område för rekreation undervisning, forskning, ekoturism mm. Det finns många ex på andra kommuner i Sverige som gjort naturreservat av sina flygsandsfält. Södra Sverige har för få områden med skyddad natur enl SLU. Fler skyddade miljöer behövs för att behålla en biologisk mångfald.

Kunde man skydda flygsandsfältet från bebyggelse redan på 60-talet så borde man väl kunna det idag med hjälp av all den lagstiftning som har tillkommit sedan dess och som är till för att skydda höga naturvärden.

Kommunen har nyligen fått tillgång till andra markområden i Stora Rör för byggnation. Infarten till Stora Rör har flyttats vilket borde påverka både detaljplan och översiktsplan. Ett omtag behövs av hela planen.

16. Rälla Tall 6:26, 2023-10-16

Detaljplanen.
Borgholms Kommun vill bygga upp till 180 bostäder, en- och flerfamiljshus, hyreshus, förskola och vårdinrättning i Södra Rällaskogen. Det område där störst exploatering ska ske hör till de vackraste och mest skyddsvärda delarna. Denna, den sydöstra skogen, utgörs av ett sandrikt isälvsfält som rymmer 150 år gammal tallskog, relikta sanddynor och en mycket rik flora och fauna. Området ingår dessutom i det numera utökade vattenskyddsområdet.

Länsstyrelsen klassade redan på 60-talet hela planområdet 3ll klass 1.-område med högsta naturvärde. Där står att bebyggelse och vägbyggnad mm är en exploatering som skulle utgöra stor skada för oersättliga vetenskapliga värden.

I en tid när klimatförändringarna är vår världs stora ödesfråga är det djupt olyckligt att hårdexploatera ett område som utöver sina oersättliga naturvärden dessutom utgör en viktig kolsänka. I synnerhet då kommunen i närheten har tillgång till annan lämplig mark, utan att befintlig gammal skog skövlas. Den del av skogen som ska huggas ner har i alla tidigare utredningar haft ”högt naturvärde”, medan den del som sparas i samma utredningar endast bedömts ha ”naturvärde”. Hur Borgholms Kommun här tänkt är obegripligt.

I kommunens översiktsplan från 2002 står: ”I Rälla bör bebyggelseutvecklingen ske mellan väg 966 (Rällavägen) och Rönnerumsvägen på östra sidan av väg 136.” Några nya bostadsområden i Stora Rör

föreslås över huvud taget inte. I ProNatura 2008 står att södra delen mot Stora Rörsvägen bedöms ha ”höga naturvärden”, att de äldsta träden finns i områdets södra del och att här även finns större relikta sanddynor. ”Höga naturvärden och naturligt förekommande geologiska formationer ska beaktas vid planläggning av området.” Ändå ska just här den största exploateringen ske. Hur har det kunnat bli så?

Borgholms kommun har anlitat en konsultfirma som steg för steg har nedklassat området och förringat dess värde. Om marken alls får bebyggas borde prövas i högre instans. I de flesta andra kommuner ses denna sorts flygsandsfält som skyddad mark och direkt olämplig för bebyggelse. Tallskogen anlades här för 150 år sedan för att binda sanden. Vad som sker när en stor del av skogen försvinner vet ingen. Detta beaktas inte i planen. Inte heller vattenfrågan är relevant utredd. Senaste årets händelser i Sverige och världen i övrigt vad gäller ras, erosion och översvämningar till följd av klimatförändringar borde väcka till eftertanke. Att alls exploatera mark på ett vattenskyddsområde är obegripligt då vattenbrist väntas vara en av vår framtids viktigaste utmaningar. Området ligger dessutom tätt nära ett av de tio områden i Sverige som SGI anser är mest utsatta för kommande klimatförändringar.

Planen bör göras om så att den anpassas till det hållbarhetstänkande och den klimatmedvetenhet som idag ska prägla all samhällsplanering.

Naturen.

I sandbranten och närliggande mark, samt i stenpartier kring Mor Linas väg, har sandödlor sedan decennier observerats vid flera tillfällen, senast under föregående sommar. Träden här är vindutsatta och har därför fallit och bildat sandblottor i varma soliga lägen. Sandödlan är habitatskyddad på EU-nivå.

Inom området finns en rad rödlistade arter som inte beaktats, som grodor, spillkråka, glada, havsörn, tornseglare, fladdermöss, ekoxe och andra viktiga insektsarter. Detta finns registrerat i Artdatabanken. Att just här i Stora Rör även finns nattskärra är väl känt bland Sveriges ornitologer. Här har föreliggande fågelinventering stora brister. Naturvärdesinventeringen är daterad 2015. Nya rödlistor på olika arter har kommit senare.

En uppdatering borde ske. Talltickan t. ex. finns inte med. En fördjupad insektsinventering behöver göras. Även stenmurar som hyser egna arter bör tydligare utredas.

Avsnittet om fåglar visar inte hur förslaget hanterar följderna av den så kallade ”Skydda skogen-domen”. Denna EU-dom från 4 mars 2021 innebär ett förbud mot att störa även individuella fåglar oavsett om den skyddade artens bevarandestatus är gynnsam eller icke gynnsam. Samma dom klargör även att samtliga fågelarter är skyddade. Domen har ju sedan också, som bekant, blivit praxis i MÖD via den så kallade Välendomen. Se till exempel https://www.nj.se/nyheter/eu-domstolen-lagger-fokus-pa-individen-i-art-ochhabitatdirektivet

En ny naturinventeringen måste göras innan något beslut tas om byggnation och åverkan på skogen.

Vattenfrågan.

Den sydöstra skogen är del av ett vattenskyddsområde. Den isälvsavlagring skogen vilar på består av 10-15 meter sand, på en del ställen djupare. Hur har Borgholms Kommun kommit fram till att just här ska byggas hyreshus, förskola och vårdinrättning?

Kommunen presenterar en utredning om hur vattnet rör sig i området och benämner områden som våtmark som boende sedan decennier kunnat konstatera består av snustorr sandmark.

Den planerade exploateringen innebär att dagvatten i framtiden genom hårdgjorda ytor kan bli av betydligt större mängd. Därtill kommer klimatförändringar bidra till större nederbörd. Denna vattenmängd måste landskapet kunna absorbera. De planerade fördröjningszoner där detta ska ske riskerar att förändra förutsättningarna för växter och djur i hela planområdet. Ledningsdragning dit

innebär ytterligare ingrepp i denna sköra natur. Och vad händer om man som planerat i området bygger hyreshus med två-tre våningar, kanske med källare nere i sandmarken?

Hur kommer detta påverka den vattentäkt som vattenskyddsområdet är till för att skydda? Hur påverkas vattenavrinningen ner till den rödlistade sumpskogen nedanför branten? Vad händer när den gamla skogen som en gång anlades för att binda sanden skövlas? Inga av dessa frågor besvaras eller ens belyses i detaljplanen på ett seriöst sätt. Dessutom ställer sedan några år klimatförändringarna helt nya frågor kring all samhällsplanering. Detta finns inte med i planen.

En ny utredning kring vattenfrågan måste göras.

Den nya vägen som löper västerut över sandbranten

Utöver bebyggande av flygsandsfältet så ska en ny väg dras tvärs över hela området och snedda nedför den 8 – 9 m höga sandbrant från istiden som löper från norr till söder genom skogen. Denna brant har i tidigare planförslag ansetts som skyddsvärd. För att skydda mot ras ska enligt planen stora delar stadgas upp med nya schaktmassor. Detta är ett betydande ingrepp. Den på plankartan utritade vägen sneddande över branten har en bredd på 19 meter, vilket som jämförelse är bredare än Ölandsbron och av samma bredd som Fifth Avenue i New York i nivå med Guggenheim Museum.

Denna nya väg som korsar Mor Linas väg och fortsätter nordväst nerför landborgen innebär en mycket stor förändring jämfört med förslaget i den förra granskningen. En så stor förändring av allmän plats och trafiksystem bör föranleda ytterligare en granskning. Under hela den nu ett par decennier långa planprocessen har sagts att befintlig sommarbebyggelse inte ska påverkas av den nya byggnationen. Nu föreslås trots detta att Mor Linas väg, en enkel skogsväg mellan sju sommarfastigheter ska korsas mellan husen av en väg som är tänkt att betjäna ett femtiotal hus för fastboende nedanför sandbranten. Utöver att det utgör ett ingrepp i naturen är det en radikal förändring av den miljö präglad av sommarbebyggelse som kännetecknat Stora Rör i mer än ett sekel och som Borgholms Kommun ser som byns attraktiva dragningskraft. Dessutom utgör denna korsning en fara för de barn och vuxna som idag nyttjar den lugna skogsvägen för rekreation och strövtåg.

Därtill kommer den helt absurda verklighet som uppstår för dem som bosätter sig i området nedanför branten. Hälften av dessa grannar ska således köra längs Vincents väg och den andra hälften över denna nyanlagda väg genom unik skogsnatur. Grannar som kanske bor 50 meter från varandra måste således åka runt en stor del av byn, en och en halv kilometer, när de ska hämta upp varandras ungar till en fotbollsträning, låna ett släp eller har andra ärenden.

Hela Rällaskogen fram till Stora Rörsvägen bör bevaras som skyddad skog. Eventuell nybyggnation bör ske utifrån byns karaktär och förutsättning och med inriktning på befintligt vägnät.

Sammanfattning.

I en tid när klimatförändringarna är vår stora ödesfråga är det djupt olyckligt att föreslå en plan som innebär att man hugger ner 150 år gammal tallskog, en viktig kolsänka, till förmån för bebyggelse när i närheten finns gott om exploaterbar mark utan att befintlig skog skövlas. Öland med sin unika natur med rik tillgång till sol och vind har möjlighet att bli Sveriges mest klimatsmarta landskap. Att då lägga fram en utifrån dagens synsätt daterad exploateringsplan styrd av kortsiktighet och bristande miljöanalys borde beslutsfattare i Borgholms kommun inte låna sig till. Just hållbarhet och klimatmedvetenhet skulle idag locka betydligt fler nya invånare till kommunen än den miljöskadliga exploatering planen föreslår. Det goda ”varumärke” som det sägs att Stora Rör står för bryter den föreslagna planen dessutom sönder. Vi är inte emot en dynamisk utveckling av byn på det sätt som nu skett i en sekellång process, men den omfattande exploatering som planen innehåller kommer fullständigt förändra och i förlängningen förstöra Stora Rörs karaktär och särart. I dagens värld är utveckling liktydigt med hållbarhet.

17. Rälla Tall 6:27, 2023-10-16

Vi står fortfarande bakom de synpunkter som vi har lämnat för den fördjupade översiktsplanen, samrådshandling för Detaljplan för Stora Rör 2:1 m.fl. ”Östra Stora Rör”, granskningshandlingar I för Detaljplan för Stora Rör 2:1 m.fl. ”Östra Stora Rör”, samrådshandling översiktsplanen (2022) och de synpunkter som är inskickade av oss och övriga fastighetsägare längs med Mor Linas till denna granskning.

Vi anser att detaljplanen bör gå ut på granskning igen då det är så stora förändringar i planen att det inte är samma plan som hanteras mellan samråd och granskning.

Om detta inte är genomförbart så bör det bli en granskningshandling III då underlaget inte är samordnat och i vissa delar motstridigt. Vi anser att det senaste förslaget är ett hastverk där sena ändringar har gjorts utan bakomliggande utredningar är uppdaterade.

Specifikt kring denna granskningshandling önskar vi lämna följande synpunkter:

Allmänna synpunkter på detaljplanen:

Det är stor skillnad mellan en förskola/skola och kontor, vård och bostäder. Vi önskar att området som är detaljplanerat som SDBK enbart är markerat som S, för att säkerställa planbeskrivningens intentioner.

Ett gestaltningsprogram utformas där i första hand tomtens utseende skall beskrivas och styras för att låta den unika miljön i skogen bevaras.

Genomförandebeskrivningen säger enbart att fastigheten med utfart mot Vincentsväg skall påbörjas först och sedan skall resterande delar utföras. Utifrån att mycket kan hända (lågkonjunktur, avtal, politiska viljor m.m.) så är det av största vikt att inga större infrastrukturella projekt (t.ex. väg stäckningen över Mor Linas väg) påbörjas innan behovet finns. Vi vill att detta tas med i genomförandebeskrivningen för att säkra att onödiga, storskalig investeringar som begränsar tillgången till natur genomförs om det inte finns belägg för detta.

15 års genomförande tid för en detaljplan är det längst tiden som kan sättas för en detaljplan. Utifrån att man väljer det långa perspektivet så anser vi inte att genomförandebeskrivningen är tillräckligt utförligt gjord då den kan ha extremt stora konsekvenser om den inte blir färdigställd.

Vi anser ytterligare att det är oansvarigt att inte invänta översiktsplanen samt Trafikverkets beräknade fastställa av Vägplan för sträckan Isgärde-Rälla innan man skickar ut granskningshandlingar.

Planområdet

Planområdet har minskats mellan samrådshandling och granskningshandlingen. För oss som fastighetsägare i området så innebär det att vi inte vet vad vi granskar. Vi anser att en karta från Fördjupad översiktsplan bör ligga med i planförslaget. Tar vi ställning till enbart denna plan eller denna plan i kombination med kommande planer? Detta är avgörande utifrån att veta hur mycket skog som kommer bevaras och i vilken utsträckning som området kommer att bebyggas.

Karta från Översiktsplanen:

Bild 6 nedan visar stugbyn som ligger utanför området för detaljplanen och som vi anser är missvisande.

Bild 6. Bebyggelse i området

Miljökonsekvensbeskrivningen

Miljökonsekvensbeskrivningens obligatoriska innehåll specificerar att ”En identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd” skall göras. I miljökonsekvensbeskrivningen anges ” Om ett genomförande av detaljplanen uteblir, förbättras inte underlaget för befintlig service i Stora Rör, Rälla samt Glömminge som exempelvis butik, skola och kollektivtrafik. Möjligheten för kommunen att erbjuda tomter på pendlingsavstånd från Kalmar minskar i ett läge i närheten av service och regionalt kollektivtrafikstråk.” Vi anser att det är fel att miljökonsekvensbeskrivningen inte har identifierat områden i Rälla och Glömminge där den befintliga servicen finns som alternativ till detta planområde.

I miljökonsekvensbeskrivning så skriver man att ”I den fördjupade översiktsplanen för Rälla, Stora Rör och Ekerum från 2011, finns ett relativt stort antal ytor föreslagna för ny bebyggelse. Efter samrådet reviderades planen och flera områden i närhet av det nu aktuella planområdet togs bort. I samband med denna revidering kunde man inte hitta några alternativa platser till de borttagna områdena. Något sidoalternativ beskrivs därmed inte eftersom det saknas något sådant som i detta fall är likvärdigt.” Vi ställer oss mycket frågande till detta då vi i översiktsplanen som var ute på samråd 2022 inte hade tagit bort några områden. Vad som har skett är att man har valt att dela upp området i flera detaljplaner. I skulle även vilja att man specificera vilka alternativa områden som man har titta på. Dessa områden kan ligga både inom och utanför kommunen. Som vi har skrivit ovan så finns det

flera områden som vi har identifierat och som bör undersökas för att kunna göra gällande att ”En identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd” har gjorts.

Utöver detta så anger miljökonsekvensbeskrivningen att ”Om ett genomförande av detaljplaner uteblir, förbättras inte underlaget för befintlig service i Stora Rör, Rälla samt Glömminge som exempelvis butik, skola och kollektivtrafik. Möjligheten för kommunen att erbjuda tomter på pendlingsavstånd från Kalmar minskar i ett läge i närheten av service och regionalt kollektivtrafikstråk.” Som vi ser av både Borgholms kommuns översiktsplansarbete och Mörbylånga kommuns översiktsplansarbete så kommer service förbättras till ” befintlig service i Stora Rör, Rälla samt Glömminge som exempelvis butik, skola och kollektivtrafik” genom att områden i Rälla och Glömminge utvecklas.

Vi anser att Miljökonsekvensbeskrivningen inte har tagit hänsyn till pågående översiktsplansarbete och därför måste göras om för att göra en ny analys utifrån de verkliga förutsättningarna och att de felaktigt har dragit slutsatsen att icke detaljplanelagda områden kommer att lämnas orörda och inte vara med i kommande detaljplaner.

Vi anser att miljökonsekvensbeskrivningen har redigerats för det nya förslaget på vägstäckning utan att någon analys har gjorts. Samma text som i förra miljökonsekvensbeskrivning har använts med små ändringar inför de justeringar som har gjorts i detaljplanen. Detta är inte fackmannamässigt utfört:

I förra Miljökonsekvensbeskrivningen gjordes det gällande att ”Bebyggelsen bedöms ha anpassats till dynlandskapet genom att den markanta branten i nordsydlig riktning och höjdpartiet centralt inom området har sparats.”

I aktuell Miljökonsekvensbeskrivning skriver man ”Bebyggelsen bedöms ha anpassats till dynlandskapet genom att den markanta branten i nordsydlig riktning och höjdpartiet centralt inom området har sparats förutom att en lokalgata sneddar över branten i den västra delen av planområdet.”

Bebyggelse Mor Linas Väg

Karaktären längs med Mor Linas väg behålls inte.

Vi önskar att man återgår till begränsning enligt samrådshandling på 18% av fastighetensstorlek utan några begränsningar utifrån tomternas storlek och områdets karaktär längds med Mor Linas väg.

Om detta inte lyhörds så bör man förtydliga varför man har i ett och samma område satt olika storleks krav på tomter längds samma väg. Vi anser att det inte är demokratiskt att sätta olika storlekar på tomter i ett litet område. ”Motivationen av Bestämmelsen om minsta fastighetsstorlek på 2500 m2 är formulerad för att utformningen av fastigheten och dess anslutning till lokalgata inte tillåter att den kan delas i allt för många nya fastigheter” har ingen underbyggnad då man anser att man på samma lokalgata kan uppföra 60 nya bostäder samt mata ytterligare 40 nya bostäder i västra delen av planområdet.

Kravet på ”Fasad ska utformas i huvudsak av trämaterial och färgsättning ska ha en svarthet på minst 20% enligt NCS-systemet” har lagts ut över samtliga bebyggelse i planförslaget. Längs Mor Linas väg finns stenbebyggelse samt vita byggnader. Vi anser att detta krav skall tas bort från Mor Linas väg och att gestaltningen längs denna väg skall behålla sitt ursprung, dvs en varierad bebyggelse för fritidsändamål.

Minst två av sju byggnader längds Mor Linas väg har idag inte sadeltak.

För vår egen del så har vi hållit på med bygglovshandlingar i två år och försökt anpassa oss till arbete med detaljplanen i kommunen. Vi önskar bygga ett båthus och en ateljé (40 kvm resp. 100 kvm) i ett och ett halvt plan med en nockhöjd på 6,5 meter. Vi har en tomt som är på 3 600 kvm. För fem år

sedan hade det varit mycket troligt att vi hade kunnat bygga detta. Med den detaljplan som nu föreslås så har vi ingen möjlighet att ens bygga ett båthus där vi kan förvara och arbeta med vår fritidsbåt.

Vi vill gärna en variation i nockhöjd för att skapa olika förutsättningar och uttryck lägds med Mor Linas väg.

Vägnät

Vi anser att om bebyggelsen vid Vincents väg i västra delen av planområdet inte kan matas från Vincents väg/Hellner väg så bör det strykas från planen.

Ytterligare så kommer efterföljande detaljplaner i området att behöva ha vägar. Då man har valt att dela upp detaljplanen i området bör en skelettplan tas fram som redovisar hur vägar och ledningsdragningar kommer att genomföras. Risken är annars stor att det blir utökad trafik längds med samtliga vägar (nya och gamla i området).

Kommunen har skrivit på sin hemsida följande kring vägbeläggningar ”Nej, vägarna föreslås behålla befintlig beläggning utifrån önskemål att behålla den lantliga karaktären i området. De nya vägarna som anläggs i och med detaljplanen föreslås av samma anledning få likadan beläggning” Detta framgår inte av plankartan (det juridiskt bildande dokumentet). Om detta är kommunens intention så skall det framgå av plankartan. Vi önskar även att belysning (eller avsaknad av den) läggs in i plankartan. Gatubelysningen är inte bara störande för boende utan även för djur. Vi anser att den befintliga vägutformningen inkl. gatubelysning på Vincentsväg, Morlinas väg, Rälla Tall samt Rörbergsområdet bör vara samma som för de ny anlagda lokalgatorna och att det bör framgå på plankartan. Det framgår även i miljökonsekvensbeskrivningen att ” Om möjligt bör lokalgatorna få samma naturliga karaktär som befintliga vägar inom området. Det är viktigt att vegetationen och träden inom naturområdena skyddas i samband med exploateringen av området.” Därav bör även nya vägar utformas enligt befintliga gator idag.

Bibehålla skogskaraktären inom planområdet.

Idag är bebyggelsen i Rällaskogen till stor del utformad som gläntor i skogen, där den enskilda fastigheten bidrar till att öka på skogens utbredning och inte begränsa den. I Planprogrammet skriver man att ”vid exploateringen bör så många träd som möjligt sparas. I synnerhet gamla träd, hålträd och döda träd. Ved som avverkas vid exploateringen bör placeras i anslutning till något av de identifierade naturvärdesobjekten. ” Vi anser inte att planen utan ett gestaltningsprogram säkerställer att de individuella tomterna bidrar till att spara så många träd som möjligt. Vi anser utöver detta att man bör ställa krav på antal vuxna träd på varje fastighet i detaljplanen. Med den täta bebyggelse som föreslås så kommer mycket av karaktären av att bo i skogen att försvinna om inte träd också sparas på tomter. Men stigande temperaturer så är det även av vikt att krontäckning inom områden säkerställs.

Alternativa strategier

En tätbebyggelse i byns kärna bidrar till ett centrum och naturlig mötesplats. I en by som Stora Rör med en hamn och vattenkontakt så skapar det även solhörnor och lälägen. Idag finns även fina kvaliteter i centrum med Mormorsbageri, hamncafé, pensionat och hökarbod. Här skapas även förtätning av bebyggelsen genom naturlig avstyckning av tomter. Detta bidrar med att man successivt utökar befolkningstätheten och att arkitekturen blandas upp och man inte får utpräglade tidstypiska områden. Men med den förtätning som planen möjliggör i Rälla Skogen skiftar vikten i befolkningstätheten bort från centrum av byn. Byns förtätning bör vara i centrum av byn och inte i skogen.

Som ni nämner i dokumentet skiljer sig bostadsområdet ”stugbyn” som byggdes i slutet av 80- talet markant från kringliggande bebyggelse och risken finns att det nya området också kommer göra det. Vi vill att planen motverkar detta genom ett tydligt gestaltningsprogram och en tydlig exploaterings-strategi.

Ett gestaltningsprogram utformas där i första hand tomtens utseende skall beskrivas och styras för att låta den unika miljön i skogen bevaras.

18. Rälla Tall 6:41, 2023-10-16

Vi ställer oss även denna gång generellt sett positiva till den planerade bostadsutvecklingen kring Stora Rör. Det vi fortfarande vill kommentera och få utrett ytterligare är trafikfrågan och då i första hand matningen till de tänkta bostäderna i den NV delen av planområdet. Vi tycker därför att man bör se över möjligheten att mata trafik till detta område via Vincents väg, norrifrån via Hellners väg alternativt enligt förslaget nedan. (Trafikverkets granskningshandling - Vägplanbeskrivning 20230502)

Figur 4. Pågående detaljplan för Stora Rör 2:1 m.fl., 2023-03-08. (Beskuren)

Blir någon av dessa alternativ verklighet, kan man behålla Mor Linas väg i sin nuvarande sträckning med utfart direkt till Stora Rörsvägen (med klart förbättrad sikt pga. dess nya sträckning). Alternativt skulle man kunna ansluta Mor Linas väg till den nya lokalgatan (befintliga Stora Rörsvägen) med anslutningspunkt ca. 50m österut.

I dessa båda förslag skulle Mor Linas väg vara helt oberoende från eventuella nya fastigheter och gemensamhetsanläggningar, vilket är ett starkt önskemål från vår sida.

19. Rälla Tall 6:44, 2023-10-17

Som åretruntboende på Vincents väg har jag granskat planen och vill ifrågasätta planens själva grundpremiss. Vi anser att det skulle vara en värdefull tillgång om vi fick fler grannar i skogen men att den byggnation som planeras markerar en avsevärd förändring i hur området utvecklats under årtionden. I planen framförs det starka varumärke som Stora Rör har som en värdefull tillgång för kommunen och att den byggnation som planeras skulle gynnas av att bära Stora Rör som namn.

Stora Rör har inte tidigare byggts upp genom storskaliga och massproducerad tät bebyggelse, breda vägar och projektering som vi sett i exempelvis Saxnäs och Lökenäs. Det renommé som Stora Rör erhållit har istället byggts upp genom att familjer med kärlek till platsen har istället tillåtits bygga sommarhus så väl som permanentboende på relativt stora tomter i sin egen takt i harmoni med platsen.

Mitt förslag är att i stället för att projektera i större skala, snarare planera och stycka av tomter och låta de nya köparna få bygga vad de vill i en takt som bygger och förnyar de kulturella och traditionella värden som idag finns i Stora Rör. Jag är övertygad om att en mer utspridd bebyggelse, expanderad några hus om året skulle kunna stå som modell för en utveckling där Stora Rör som strövområde skulle kunna tas till vara, samtidigt som nya familjer kan välkomnas till vår älskade by vid porten av Borgholms kommun.

När det gäller planen skulle jag vidare anföra att den miljökonsekvensanalys som genomförts inte verkar ha genomförts på korrekt sätt och att oklarheter fortfarande föreligger i fråga om vägarnas dragningar. Jag Bifaller i övrigt förslaget som Rällaskogens Vänner har skrivit vilja bifogas i detta meddelande.

20. Rälla Tall 6:40, 2023-10-18

Planområdet bör i huvudsak sparas och inte tas i anspråk för bebyggelse av flera olika skäl:

Området är en del av Rällafältet, som är ett stort sandfält skapat av isälvar för 12 000 år sedan och är tillsammans med bl a Rällaskogen och Rosti Grustag en oersättlig del av Öland geologiska historia. Naturreservatet Rällaskogen har redan bevarats men även den södra delen av skogen är värd skydd eftersom den utgör en annorlunda miljö med stora naturvärden. Båda är viktiga delar av Öland och bör bevaras för framtiden, inte minst för natur och friluftsliv och för den biologiska mångfalden.

Vid entrén till skogen från hörnet av väg 136 och Stora Rörsvägen öppnar sig en gammal vacker blandskog med höga tallar och grön undervegetation, både längs den södra gränsen av planområdet och den östra gränsen. Denna skog ska inte förstöras med vägar och bebyggelse! Erfarenheten från Rälla visar vilka oerhörda sår vägbyggen orsakar i naturen.

På senare år har EU kraftfullt pekat på skogens betydelse för bl a klimatet och beslutat att skogar som redan förstörts ska restaurerats. Särskilt gammal skog har pekats ut som viktig för lagring av koldioxid. Sverige har kritiserats för att avverka mer skog än vad miljön tål.

Här har Borgholms kommun och Sverige sin möjlighet att, till skillnad från många andra länder, lämna en del av den gamla skogen orörd. Att låta bli att avverka träd, som är uppemot 150 år gamla och samtidigt låta bli att riva upp markområden som sannolikt varit goda koldioxidfällor under lika lång tid är en viktig uppgift för kommunen. Området har också en mindre våtmark som är olämplig att bebygga både av geologiska och klimatmässiga skäl. Öland har väldigt små ytor med tallskog och ännu mer begränsade skogar som är lämpliga för friluftsliv. Allvarsmark och lövskog har inte alls samma betydelse för miljön. Särskilt skogen i södra delen av planområdet utgör en fanatisk miljö för friluftsliv.

Kunskapen om Rällafältets historia är inte särskilt spridd på Öland men är däremot känd bland geologer runt om i världen. Statsgeologen Lars Rudmark, som tillsammans med sina medarbetare, under hela 1970-talet, tog täta geologiska prover runt hela ön upprätta den geologiska kartan som vi nu känner. Han skriver så här:

"Rällafältet eller Stora Rördeltat är en stor och för Öland unik geologisk formation som har avsatts kring Västra Landborgen mellan Stora Rör och Högsrum. Fältet bildades av en isälv vid den senaste nedisningens avsmältning för drygt 12 000 år sedan. Öland var då helt täckt av vattnet i Östersjösänkan. Under årtusendena fram till idag har fältets ytliga sediment successivt omlagrats på grund av landhöjningen i Skandinavien och förändringar av vattenmängden i världshaven. Någon lika stor och mäktig bildning från landisens avsmältningsskedet som Rällafältet finns inte på Öland. Rällafältet bildades av en isälv med smältvatten som rann mot sydost från Småland mot Kalmarsund och Öland. Detta innebär att fältets material huvudsakligen består av småländska bergarter och inte av öländska bergarter som kalksten och skiffer. Detta innebär i sin tur att kalkkrävande växter inte alls är vanliga på fältet. Däremot är exempelvis tall och ljung allmänt förekommande. Ett liknande förhållande råder på nordligaste Öland i Bödaskogen. Sambandet mellan geologin och växtligheten i och kring Rällafältet är mycket tydliga.

Under många årtionden fram till 1970-talet skedde brytning av sand i Rälla Grustag. Väggarna i grustaget var ca 10 meter höga. En av de forna lodräta sandväggarna rensas årligen för att studera insekts-och fjärilsfaunan av forskare från bl.a. Station Linne och Linneuniversitetet. Även här är sambandet mellan geologin och faunan mycket tydligt. Geologiska studier i Rällafältet borde bedrivas

på många platser för att få ökad kunskap om avlagringens sammansättning och uppbyggnad. Det gäller bl. a. var det förekommer flygsand och sval/sediment i välformade kullar eller var finns erosionsspår från Ancylussjön eller Litorinahavet. När bildades flygsanden och hur mäktig är den.""

Södra Rällaskogen är populär som strövområde. Naturreservatet Rällaskogen har utvecklats som en park medan planområdet har mer skogskänsla och lockar många som promenera och joggar, inte bara närboende utan även människor som kommer med cykel och bil. Även orienterare uppskattar skogen. Om området bebyggs försvinner den här möjligheten till naturupplevelser för kommande generationer. Det finns ingen annan liknande skog som är lämplig för friluftsliv. En mycket olycklig effekt av planen är att många promenadvägar som används av många helt enkelt försvinner om planen genomförs.

I området finns en unik fauna med framför allt fåglar, fladdermöss, ödlor och ovanliga sandlevande insekter. De trivs i just den miljön. Att en insektskorridor ska upprättas mellan Rosti grustag och Halltorp är ett bra sätt att ta vara på områdets unika karaktär men resten av området får inte förstöras som habitat för denna biologiska mångfald.

I den näringsfattiga sanden växer inte många örter. Det är inte heller lätt att odla trädgårdsväxter, eller ens gräsmatta. Att som Borgholms kommun lova intresserade familjer att flytta in och bygga villa med trädgård verkar mindre lovande. Hur tänker man då? Även reklam om boende i skogen verkar överdriven när det framgår hur mycket skog som kommer att avverkas och ersättas av byggnader, vägar och parkeringar.

Igenom planområdet sträcker sig den övre landborgen. I detaljplanen kallas den "sländ "men geologerna benämner den "ras-brant" eftersom den uppkommit genom att sanden som lagrats i området har rasat och bildat en upp till 8 meter hög, mycket ostabil, brant av lös sand som har bundits med planterade träd.

Tallar har av tradition planterats i hela område för att binda den sand som annars inte går att hejda i vind och erosion. Även stora landborgen är en rasbrant där sanden binds med tallskog. Vad skulle det betyda om man avverkar en stor mängd träd i planområdet för en omfattande bebyggelse och för att dra en väg över rasbranten. Sanden skull inte ligga still. Hur mycket utfyllnadsmassor skulle det t ex krävas för att konstruera en väg över branten som blir stabil för både byggtrafik och de boendes bilresor. Vad krävs det för att skydda vägen mot framtida slagregn.

I sanden i området lagras mycket vatten, så mycket så att man måste bygga ett uppsamlingsdike i gränsen mot bebyggelsen vid Vincents väg. Vilken kunskap finns om hur ett sådant dike kommer att fungera för miljön, för bebyggelsen och för Vincents väg. Vad händer vid väldigt stora regnmängder?

Hur påverkar hela den planerade bebyggelsen det vatten som rinner genom området och som sedan rinner västerut. Först till de många klara källorna i landborgen och sedan till den skyddade våtmarken nedanför branten. Hur kommer vattenkvalitén i våtmarken att påverkas av all verksamhet inom bebyggelsen.

Hittills har området, som nu gränsat till planområdet bebyggts mycket varsamt med ett begränsat antal byggnader under mer än hundra års tid. Övre Stora Rörs vägförening motsätter sig inte en försiktig utbyggnad i anslutning till Vincents väg men detta gäller så länge vägens karaktär av lantlig promenadväg och en del av Ölandsleden bevaras. Om den förstörs tar kommunen bort en stor del av det som utgör ”varumärket Stora Rör”. De många människor som nu promenerar och cyklar längs vägen är ofta hundägare och familjer som består av flera generationer. De önskar inte sådant som asfalt och gatlyktor. Det skulle ge området mer karaktär av en förort och på så sätt förstöra det som är typiskt för Stora Rör. Även mor Linas väg måste bevaras och behålla en egen utfart till Stora Rörsvägen.

Sammanfattningsvis består planområdet av flera sinsemellan olika dela. Av miljömässiga skäl borde hela området bevaras men några delar är extra angelägna att skydda för framtiden. Det räcker inte att bevara någon enstaka sandkulle eller något enstaka träd, som har en viss diameter. Sådana förstörs lätt när de blir stående ensamma i bebyggelse. I modernt miljöarbete vill man att det ska framgå i vilken omgivning de finns och kanske hur de har uppstått. Inte som anonyma utropstecken.

Ett område med sandkullar i norr, ovanför rasbranten, som bildar ett tydligt solfjädersmönster, behöver bevaras och utforskas. Varför ska man utradera det som har skapats genom årtusenden? Den vackra skogen i öster och söder har en stor artrikedom som behöver skyddas. Även rasbranten måste få ett ordentligt skydd.

Vilket miljömässigt pris vill Borgholms kommun betala för denna gigantisk utbyggnad som föreslås i planen? Finns det behov för alla dessa bostäder, vid sidan av alla andra som redan är planerade i kommunen. Finns det risk att man avverkar skog och bygger väg utan att uppnå den eftertraktade inflyttningen.

Borgholms kommun måste inte bara ta ansvar för att bygga bostäder till medborgarna ute även att ta ansvar både för miljön och framtida generationers levnadsvillkor. Vad skulle det betyda för Stora Rör med en så omfattande utbyggnad som föreslås i planen. Vad skulle det betyda om mer än hundra bostäder kommer att byggas så tätt på ett enda område? Skulle de som flyttar in fortfarande uppleva att de bor i Stora Rör eller skulle det kännas som en nybyggd förort till Kalmar. Borgholms kommun måste noga planera och redovisa för medborgarna hur man i fortsättningen tänker agera för att bibehålla det man kallar "Det starka varumärket Stora Rör."

21. Rälla Tall 5:4, Rälla Tall 5:9, Rälla Tall 5:5, Rälla Tall 5:7 och Rälla Tall 5:8, 2023-10-19

A. Naturlig vägdragning

I granskningshandling (ll) 2023-08-23 har vägdragningen för cykelled samt till/från de fyra fastigheterna åter blivit naturlig mellan garaget på den sydligaste och väg 136 med anslutning till Stora Rörsvägen i söder. Det innebär förbättring från ett helhetsperspektiv söderut och lokalt till Stora Rör. För det planerade området blir utfarten naturligt bäst även norrut. *Vi anser att kommunen och trafikverket har samverkat väl samt varit lyhörda för synpunkter i detta avseende.*

B. Passerbarhet

De fyra fastigheterna och det planerade området har in/utfart vid Stora Rörsvägen i söder. Detaljplanen är dessutom så utformad att det är bästa utfarten för alla resor från det planerade området och bästa utfarten för övervägande andelen av resorna även från de fyra aktuella fastigheterna som ligger nära väg 136. Emellertid finns situationer, exempelvis vid resa till Stugbyn, då det skulle vara omständigt och onödigt trafikfarligt att först åka söderut till Stora Rörsvägen för att sedan åka norr ut på 136:an samt därefter vid mötande trafik stanna innan vänstersväng in på Hellners väg mot Stugbyn. Bättre vore då om det fanns fysisk möjlighet att på cykelvägen norr ut direkt komma till Hellners väg. Ytterligare exempel är behov av framkomlighet denna väg för räddningstjänst samt sedan några år mopedbil från en av fastigheterna. Vid lågtrafik skulle även enstaka nordliga resor möjliggöras. Men vid högtrafik är utfart vid Stora Rörsvägen mycket bättre även vid nordlig resa.

Vårt önskemål om passerbarhet för fordon vid vändplanen invid den nordligaste av de fyra fastigheterna på cykelvägen till Hellners väg innebär egentligen ingen förändring av detaljplanen. Det är en utförandefråga som vi med varm hand överlåter till kommunen, trafikverket m fl. Tre typer av hinder mot genomfart kan antas. Skyltar vid den sydligaste respektive den nordligaste av de fyra fastigheterna. Tydlig försmalning av väg vid dessa båda fastigheter då vägstandarden förändras. Det tredje och viktigaste hindret torde vara att det skulle vara ointressant väg, sämre och omständigare, utom för några av de nordligaste fastigheternas resor.

2023-10-16 erhölls anstånd med synpunkter till och med 2023-10-23 av kommunens ansvariga planarkitekt varvid rätten att överklaga planen finns, även om det i nuläget inte synes vara aktuellt.

Berörda

22. Rälla 1:38, 2023-09-20

Låt orterna utvecklas på sina egna sätt

Denna plan är varken bra för Stora Rör eller för Rälla. Båda orterna behöver utvecklas efter sina egna förutsättningar. I stället för att nya permanentboende i Stora Rör ska köra bil till service i Rälla, Kalmar eller Färjestaden bör invånarna i dessa orter lockas att bli besökare i det trevliga Stora Rör. Byn bör få utvecklas som den gjort hittills med succesiva tillskott av bostäder varav en del så småningom blir permanent bebodda, men de flesta kommer inte att innehas av åretruntboende familjer. Att underminera attraktionskraften i Stora Rör för turismen omkullkastar hela den kommunalekonomiska kalkylen. Utan turism dör landsbygden. Tillsammans kan invånarna fortsätta att utveckla Stora Rör med ytterligare näringsverksamheter och kultur. Rälla har en egen identitet och aktiva invånare som vill bygga ut sin ort på bästa sätt. Ett bevis på detta är att Rälla varit utsedd till Årets Ölandsby och där ingår inte Stora Rör.

Varför bygga skola och dagis i Stora Rör? Gör det mera attraktivt i Rälla där det ju redan finns skola, idrottshall och annan service.

Planlägg marken mellan den nya utfarten från Stora Rörsvägen och planområdet och spara mer av skogen.

Gör om detaljplanen och lägg till hela det område som frigörs när utfarten flyttas. Se över sträckningen av den av Trafikverket föreslagna lokalgatan från Rosti och norrut. Det måste skapas en cykelbana längs med 136:an från Isgärde till Rälla och utfarterna från befintliga fastigheter bör få en annan lösning. En cykelbana som ska kunna fungera för pendling mellan Borgholm och Färjestaden ska i så stor utsträckning som möjligt gå rakaste vägen på platt mark, ha god belysning och vara lätt att ploga.

Minska bebyggelsen vid 136:an och ta bort bebyggelseområdet i skogen öster om Mor Linas väg. Inga nya fastigheter bör tillkomma vid Mor Linas Väg. Om det verkligen finns behov av bebyggelse av flerfamiljshus, äldreboende eller förskola i Stora Rör borde det vara bättre att det byggs på övre delen så nära 136:an som möjligt och på båda sidor av dagens Stora Rörsväg. Denna planeras bli lokalgata, och det finns byggbar mark i triangeln som bildas av den nya och den gamla Stora Rörsvägen. En del av Snibben och ett ganska stort skogsområde borde kunna bli minst lika fredat mot buller som områdena som nu finns med i planen. Ett arkitektoniskt genomtänkt område skulle kunna bli en lyckad början på Borgholms kommun och Stora Rör och skapa ett attraktivt område utan att förstöra den sammanhängande skogen.

Kommunens kommentarer till första stycket ovan

Det är inte aktuellt att utöka aktuell planområdesgräns. Området är utpekat för möjlig utveckling av bostäder och verksamheter enligt den fördjupade verksamhetsplanen.

Vi protesterar mot att det inte skulle kunna gå att ändra planområdesgränsen enligt ovan då ni i den nya Detaljplanen för Stora Rör 2:1 nu ändrat planområdesgränsen i norr.

23. Rälla Tall 6:43 och Rälla Tall 6:32, 2023-10-11

Syftet med hela förslaget, att öka underlaget för service, skola och handel i Rälla, gör att hela förslaget faller på sin egen orimlighet.

Det planeras för 90-180 bostäder i området!

Så många barnfamiljer kommer inte bosätta sig i ett skogsparti mellan Stora Rör och Rälla. Det kommer finnas många andra mer attraktiva områden att bosätta sig i som barnfamilj på Öland.

Det planerade kvarteret i mitten av Rälla-skogen verkar helt mal-placerat och det kommer även bli krångligt att ta sig dit med den planerade infrastrukturen.

Vägens nya sträckning till det nya stora bostadsområdet mitt i skogen bör ha sin ursprungliga stäckning rakt fram på Mor Linas väg och inte som det senaste förslaget snett nerför slänten och skarp kurva. Den hamnar dessutom väldigt nära den nya vändplanen från stickvägen från Vincents väg. Att gena kommer att fresta många.

Förslaget med det stora bostadsområdet i skogen med en massa nybyggda hus kommer att förändra karaktären på området vilket motverkar syftet att locka med den genuina naturen. Jag föreslår därför några större tomter utefter Vincents väg samt några tomter österut på stickväg från vincents väg. Det stora området i mitten av skogen bör tas bort men att man även behåller de planerade tomterna utefter v 136 som lättare kan locka åretruntboende.

Med detta förslag bevaras tallskogen och det rekreationsområde som det utgör.

Det ser ut på detaljplanen som det är tänkt att lämna en skogsremsa runt det nya stora bostadsområdet. De träden måste vara väldigt tåliga då det är vindutsatt område.

Och kommer skövlingen av skog i markberedningen för bostadsområdena påverka att marken blir mer instabil i framtida klimatförändringar? Det står ju i Miljökonsekvensbeskrivningen att träd har planterats i området för att binda marken i sandjorden.

Nertagning av skog ökar också bullernivån ner mot vårt område.

Man ska också komma ihåg att man kommit långt med ökat bostadsbyggande runt Ekerum som man konkurrerar med. Man kan också ha i minnet att Halltorps Brf inte kunnat sälja sina lägenheter.

Men mest naturligt hade ju varit att bygga ett bostadsområde i anslutning till Rälla för att uppnå syftet med ökat underlag för service, skola och handel.

I senaste förslaget har man nu varit mer flexibel än tidigare och pekat ut ett område som möjliggör förskola/vårdboende/kontor/bostäder. Är det inte bättre att samla all service i Rälla?

Antalet tomter utefter vincents väg kommer på den västra sidan hacka sönder den fina stenmuren som borde vara biotopskyddad. Redan idag så har de befintliga tomterna behövt göra infarter igenom stenmuren till sina tomter och det kommer snart inte vara någon stenmur kvar alls.

Tomternas storlek gör också att det kanske blir svårt att få plats med bilar utöver hus. Det bör ju vara ett krav att man kan ställa sin bil på sin tomt.

Dagens befintliga gång och cykelväg parallellt med Vincents väg kan eventuellt komma att förvinna om det planeras för ytterligare fem fastigheter väster om Vincents väg. Vägföreningen som ansvarar för vägarna inom det planerade området kommer fortsätta att verka för att Vincents väg som är en grusväg fortsättningsvis hålls i ”lagom bra” skick för att minska höga hastigheter.

Utmed Vincents väg är nästan 100% fritidsboenden och de nya fastigheterna förväntas kommunen sälja till fastboende barnfamiljer som kommer trafikera Vincents väg dagligen, året runt.

Utfarten från Vincents väg till Stora Rörsvägen går via Ingemar Johanssons grusplan och innan man kommer fram till den så är det ett stycke väg som är ”svårgrusat”. Mer daglig trafik kommer ge oss stora problem med det vägavsnittet.

Om NÅGOT av kommunens byggplaner kommer bli av så MÅSTE ny utfart från Stora Rörsvägen mot Väg 136 göras först innan man drar igång markberedning av bostadsområdena. Har trafikverket en fastslagen tidplan för ombyggnation av utfarten mot v136?

Om man kommer gå vidare med detaljplanen så önskar jag att man säljer färdigstyckade tomter för att motverka att en exploatör köper upp hela området och bebygger det med likadana hus som sedan säljs till privatkund. Det skulle inte passa in i områdets karaktär.

Vi känner inte igenom oss i beskrivningen att ert förslag inte skulle vara av stor exploateringsgrad. Området har höga naturvärden som för all framtid kommer gå förlorad genom denna exploatering.

Ekoxen trivs i dag i vårt område och det finns stor risk att den försvinner härifrån om området blir för exploaterat.

Samhället Stora Rör är idag INTE dimensionerat för att ytterligare flera hundra bilar ska kunna parkera för restaurang/cafébesök och bad och båtliv. Det är tillräckligt besvärligt redan!

Och kommer Rälla att kunna ta emot den planerade befolkningsökningen från Stora Rör? Finns det analyser på det också?

Sammanfattningsvis så tycker jag att eftersom inte syftet med detaljplanen kommer uppnås så ska åtminstone det stora bostadskvarteret mitt i skogen tas bort.

24. Rälla Tall 6:49, 2023-10-12

Inget underlag finns angående behov av ytterligare bostäder och förskolor i Borgholms kommun

Det borde vara utgångspunkten om det ska byggas nya bostäder och förskoleplatser.

Det finns lediga förskoleplatser i Rälla och det byggs bostäder i Borgholm och i Ekerum, och tomter är till salu på olika ställen i kommunen. Enligt SCB:s prognoser kommer Borgholms kommun att få en minskad befolkning med 700 personer mellan år 2020 och 2040.

Namnet Stora Rör (som området nyligen döpts om till av kommunen) och närheten till kommungränsen (för kortare bilresor söderut) ska locka barnfamiljer, till denna förort till Kalmar.

Barnen behöver cykla 3,5 - 4 km till skolan eller sporthallen i Rälla, på lokalgata med blandad trafik. Den enda cykelbanan i planen är en sträcka på ca 500 m på Stora Rörsvägen.

Barnen kommer troligen att gå i skola och förskola i Mörbylånga kommun, som många barn från Borgholms kommun gör idag och föräldrarna kommer att handla söderut eller i Kalmar. Borgholms kommun fick nyligen betala 10 miljoner till Mörbylånga kommun för barn som går i skolor och förskolor hos dem, enligt riksnyheterna nyligen. En ny förskola med upp med plats för 75 barn i ett bullerstört område 150-200 meter från väg 136, kommer nog inte att ändra på den saken.

Om befolkningen i Stora Rör skulle öka så mycket som denna plan kan innebära, med 400- 500 personer eller mer, kommer det Stora Rör som man vill locka med att ändra karaktär. Södra Rällaskogen kommer att bli som en park och det blir stort slitage på de områden med sanddynor som blir kvar. Fördröjningsytorna och nya stigar bidrar till detta. Redan idag saknas parkeringsplatser i Stora Rör under sommartid och under större helger.

Servicen i Rälla kommer inte att utvecklas genom denna plan.

Den ekonomiska redogörelsen är otillräcklig

Det viktigaste som skrivs är att försäljningen av tomter kommer att gå jämt upp med kommunens kostnader för exploateringen. Vad man bygger detta på nämns inte.

Ingen beräkning finns vad gäller anläggande av vägar.

Borde inte invånarna i Borgholms kommun få mer information om vad en sån här stor satsning kommer att kosta dem?

Planen kallas ”flexibel”

Detaljplanen tillåter 90-180 olika typer av boenden (parhus, radhus, villor och hyreshus) i Södra Rällaskogen, för att locka fastboende, helst barnfamiljer. Ordet flexibel nämns många gånger. Det är någon/något annat politiken som ska styra hur många bostäder det i slutändan blir.

Det står i planen att ”graden av exploatering är relativt låg.” Det kan jag inte hålla med om, utifrån de stora konsekvenser planen innebär för skogen och det är skillnad på 90 hus jämfört med 180 hus.

På tre ställen står det i planen **om möjligt**

”om möjligt kan vägen bli 4,5 m bred. ”

”om möjligt kan inmätta (av kommunen) gamla träd bevaras.”

”om möjligt bör lokalgatorna få samma naturliga karaktär som befintliga gator i området.”

Vad/vem som gör detta möjligt eller inte möjligt, förklaras inte.

På många ställe i planen står det att ”områdets karaktär ska bevaras.”

Nollalternativet utvecklas inte

Denna del i en Miljökonsekvensbeskrivning är obligatorisk. Den är på nio rader. Det innebär att ”befintliga grönområden sparas” och ”inga nya fastigheter skulle kunna säljas”.

Att bevara en värdefull skog, kan betyda att Borgholms kommun skulle kunna satsa på naturturism och framstå som ett föredöme för andra. Att exploatera skogen och bygga nya bostäder som det inte finns behov av är ett ekonomiskt riskprojekt som kan bli dyrt för kommunen.

Ett alternativ är också att bygga nya bostäder på kommunens nya fastighet Rälla Tall 9:20. Då slipper man kostnader för nya vägar. Att låta Stora Rör växa långsamt, som det gjort historiskt och t.ex. nöja sig med att sälja de fastigheter som kommunen äger på Vincents skulle kunna minska kommunens underskott.

Kollektivtrafiken förbättras inte

I planen står det ”Det blir lättare att göra rekreationsresor med kollektivtrafik och på så sätt minska bilberoendet.” Två busshållplatser, Stugbyn och Södra Rälla ska dras in av KLT. Det blir alltså längre avstånd att ta sig till bussen, än idag, för många.

Utfarten från Hellners väg mot väg 136 blir kvar. Där ska cyklister, gående och bilister ut på väg 136, med tillåten hastighet på 80 km/timmen. Eller ska man ta sig till gångtunneln i Rälla eller vid Stora Rörsvägen.

I Ekerum finns ännu ingen cykelbana och inget övergångsställe vid busshållplatserna. Där lever cyklister och gående farligt. Detta får mig att tvivla på Borgholms kommuns ambitioner, vad gäller trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter.

Det som står om områdets naturvärde i Planbeskrivningen, i MKB:n och de andra underlagen motsägande och förvirrande.

Underlagen som presenteras i Planbeskrivningen gäller generellt större områden än Södra Rällaskogen.

I MKB:n från 2015, ett viktigt underlag för planen, beskrivs framför allt de områden som 2021 blev naturreservatet Rälla-Ekerum och deras höga naturvärden.

På sid 10 i MKB:n står det att ”Rällafältet har höga botaniska och entomologiska värden.” På sid 19 står det att ”Den nya bebyggelsen berör inte några utpekade naturvärdesobjekt.” Södra Rällaskogen är en del av Rällafältet.

På sid 10 i Planbeskrivningen står det att ”Stora delar av tallskogen består av yngre planterad tall, men också områden med äldre värdefull tallskog.” (En stor del av just den delen kommer att bli bebyggd enligt planen, med bebyggelseområde två och tre.)

I MKB:n sid 3, beskrivs tallskogen ha naturvärde klass tre och att ”till största delen består den av likåldrig 70 - 90-årig jämnt utställd produktionsskog” ”utan buskskikt” och ”det är generellt ont om död ved.” Fågelinventeringen från 2022 skriver exakt samma sak.

Detta stämmer inte vad gäller Södra Rällaskogen. Det är en gammal uppväxt skog. Det finns tallar som är 200 år. Svampen tallticka som finns där är en signalväxt för mycket gammal skog. Ekar, björkar och enar växer idag bland tallarna. Skogen är omväxlande och bitvis vild, med buskskikt och mycket död ved. En mindre del är relativt nyplanterad i jämna rader. (Den delen ska inte bebyggas.)

Det måste göras nya inventeringar som enbart gäller Södra Rällaskogen, gällande fåglar, ödlor, fladdermöss, insekter, träd, växter, mossor och svampar.
Inventeringarna aom MKB:n redovisar gäller större områden än Södra Rällaskogen.

I MKB:n sid 3, gällande insektsinventering står det ”samtliga steklar finns vid ljungheden och vid den övergivna täkten.” Insektsinventeringen gjordes i det större området och ingen insektsfälla sattes ut i Södra Rällaskogen.

Jag har rapporterat om Sälgskimmerfjäril och läderbagge till Artportalen i somras, från min fastighet. (Fastigheten ligger precis nedanför branten, och gränsar till planområdet.)

Fågelinventeringen gjordes 2022 i ett område på 60 ha, dubbelt så stort som detaljplanen avser.

Den gjordes vid två tillfällen i juni, ett par timmar varje tillfälle, av två personer. Det står ”att inga häckande spillkråkor eller nattskärror finns i området.” Jag har rapporterat nattskärra till Artportalen under en hel vecka juli 2023 och hört nattskärran nära min fastighet varje sommar, sen jag flyttade dit 2012. Andra boende inom planområdet längre söderut har också hört nattskärran många år. Samma sak gäller spillkråkan. Den syns och hörs varje gång man går genom skogen. Jag har rapporterat den till Artportalen. Dessa arter häckar säkerligen i skogen.

Inventeringen av kärlväxter i MKB:n gjordes utanför Södra Rällaskogen. Jag har sett och rapporterat till Artportalen, om stora ljusa ödlor, som troligen bor och lever nära branten där vägen nu planeras. Jag såg dem första gången 2015 och nu 2023 på min fastighet. Det är andra personer som bor inom planområdet, som också sett och rapporterat om liknande ödlor, som legat och solat sig i branten i sanden, t.ex. 2022.

Sandödlor finns rapporterade från Kalmarsidan och från några andra ställen på Öland men är inte validerade.

Fladdermöss finns på min tomt och har observerats varje sommar, sen jag flyttade dit och det finns andra boende i planområdet som regelbundet har sett fladdermöss omkring sina fastigheter. Jag har rapporterade dessa till Artportalen. Det bor paddor på fastigheter inom planområdet.

Fladdermöss, grodor och paddor och ödlor behöver inventeras.

”Trädinventering” har gjorts av planarkitekten och en annan person från Borgholms kommunen, där man mätt upp 12 träd som har diameter på mer än 80 cm, eller är av intresse av andra skäl. De finns på grundkartan och ska ”om möjligt bevaras”. Ett träd med tre talltickor finns och detta träd hittades av en boende i området.

Ingen biolog har inventerat träd, växter, mossor och svampar i Södra Rällaskogen.

Trafikutredningen beskriver en annan vägdragning än den detaljplanen nu presenterar och utgår från en undersökning vid branten, som gjordes på ett annat ställe än det nu aktuella.

Vägdragningen som nu föreslås, ska gå mellan två fastigheter precis över branten och sen svänga skarpt norrut. Det kommer inte att finns någon sikt för dem som passerar över branten.

Det finns inte beskrivet hur stora fyllnadsmassor som kommer att behövas för att bygga upp vägen och vad de massorna ska bestå av eller vilka konsekvenser ett vägbygge kan få för sandslänten. Vad händer vid ett 100-årsregn?

Det man kan vara säker på är att branten kommer att förstöras av vägbygget. Intrycket av ett sammanhållet naturområde med en brant kommer inte att finnas kvar.

Hur ska man hindra bilister från att köra från lokalgatan efter slänten till den nya vändplatsen vid Vincents väg? Det handlar om en väldigt kort sträcka. Det blir en lång omväg för dem som ska bo där, att köra upp till Stora Rörsvägen och ner igen om de ska till hamnen. Människor kommer att skapa sina egna stigar och vägar. Ska det sättas upp stängsel och räcken? Områdets karaktär ska bevaras, står det i planen.

Lokalgatorna kommer att asfalteras och få gatlyktor. Det kommer den nya vägföreningen att besluta om. Vem vill låta barnen cykla till skolan i mörker under höst och vinter på en grusväg? Mötesfickor ska anläggas och mellan dem ska sikten vara fri 200 meter. Många träd kommer att behövas fällas. De träd som blir kvar kommer att vara oskyddade och det är stor risk att träd faller i en storm. Det har hänt många träd i Rällaskogen, i naturreservatet.

I Planbeskrivningen på sid 25 står det att ”Den nya bebyggelsen har anpassats till befintliga vägar och stigar.” Det blir bara en kort bit kvar av stigen till Stugbyn utefter branten. Det västra husområdet tar det mesta av den. Mellan branten och husområdet är ca 35 -40 meter. Det blir dessutom bara ca fyrtio meter av skog, mellan det området och de nya fem fastigheterna på Vincents väg. Den ”gröna spridningskorridorerna” mellan områdena vid Stora Rörsvägen blir ca 40 meter bred. Det blir inte ”hus insprängda i skogen” som planen skriver utan skog insprängd bland husen.

Det blir bara en kort väg kvar av traktorvägen som inte blir lokalgata. Den biten lär bli ganska bred om området bebyggs och med gatlyktor. Lokalgatan som ska gå parallellt med väg 136 ligger på ett vackert dynområde, med gamla stigar och gamla ”utmätta” tallar som ”om möjligt” ska bevaras.

Det kan bli svårt.

Jag hoppas att kommunen inte börjar med att hugga ner stora delar av Södra Rällaskogen, i ren spekulation, för att anlägga vägarna, i förhoppning om att något byggföretag ska våga bygga ett eller två områden någon gång i framtiden.

Kommunen fick köpa Södra Rällaskogen 2009 för 2,5 miljoner, med löfte om att bevara skogen. Området på 30 hektar, som detaljplanen avser, hade ägts av samma familj i generationer.

Södra Rällaskogen, är en del av Rälla ishavsfält och består av samma unika natur, som den som 2021 blev naturreservat, från Ekerum till Stora Rör. Ett naturområde med ett sandlager på 20 till 25 meters djup, böljande sanddynor på en stor del av området, en långsträckt sandslänt på fem meters höjd. Tallar har planterats vid olika tillfällen för att binda sanden. Rådjurstigar och stenmurar genomkorsar skogen.

EU kritiserar Sverige för att vi avverkar för mycket skog. Borgholms kommun måste ta vara på sina unika naturvärden. Södra Rällaskogen är ett sådant område. Det finns inte mycket tallskog på Öland. Idag används området för rekreation, inte bara för närboende.

Skogen bör bevaras för rekreation och för de stora värden som en gammal uppväxt tallskog, av varierande ålder har.

Södra Rällaskogen är en del av Rälla ishavsfält, som har höga naturvärden och speciell geologi. Vad gäller sandlevande insekter är Rällafältet unikt i Europa.
(Länstyrelsens rapport Uppföljning av åtgärder vid projekt vid Kraftledningsgatan från 2022)

Bevara områdets karaktär! Gör Södra Rällaskogen till naturreservat!

25. Rälla 1:69, 2023-10-15

Bland Borgholms kommuns åtgärder för att öka befolkningen och därmed antalet skattebetalare sägs Stora Rör 2:1 vara en överlevnadsfråga. Man exploaterar ett naturskönt område i tro att det ska lösa problemet.

Men verkligheten visar att 2:1 konkurrerar med ett stort antal planerade bostäder i centrala Borgholm

- 2:1 konkurrerar med hundratals planlagda tomter med bättre pendlings- och servicelägen i Mörbylånga kommun.
- två stora bostadsprojekt har havererat i Högsrums socken de senaste åren i Halltorp förfaller 20 osålda radhus
- i Rälla har ett stort skogsområde huggits ner och en bred väg anlagts till 58 planerade radhus som möjligen aldrig kommer att byggas.

Ska det här missriktade initiativet leda till att kommunen på ren spekulation hugger ner skogen i Stora Rör och anlägger vägar i hopp om att det senare ska dyka upp byggherrar som vågar bygga ett, två eller tre stora bostadsområden, på en plats där attraktionskraften är ifrågasatt pga markpriser och läge, så att Stora Rör 2:1 bli ytterligare ett havererat bostadsprojekt i socknen?

Det kan inte vara värt att exploatera Rällaskogen för en spekulation om attraktiviteten i Stora Rör!

Efter att gått igenom hela planarbetet samt deltagit i mötet som hölls i Hamnmagasinet i Stora Rör den 27 sept 2023 så vill vi anföra följande

Är områdets placering verkligen attraktivt för pendlare?

Stora Rör beskrivs i översiktsplanen som en by med ett attraktivt läge för familjer med närhet till skola, service och natur- och rekreationsområden, vilket delvis är sant. Mörbylångas initiativ i Färjestaden, Saxnäs m fl måste ses som mer attraktivt för pendlare. Service som skola och matbutik finns i Rälla, varför det ter sig mer naturligt att göra en större utbyggnad där än i Stora Rör, dvs bygga från centrum. Borgholms kommun vill locka nyinflyttade med pendlingsavstånd till Kalmar men att anta att stressade föräldrar ska resa åt fel håll för att lämna barnen vid skolan innan de vänder in mot Kalmar är en miss i planeringen vilket gör att vi starkt ifrågasätter behovet av dessa bostäder precis vid kommungränsen.

Vad händer med attraktionsvärdet när naturvärdena byggs bort?

Borgholms kommun behöver fler invånare men en så massiv utbyggnad leder till att en stor del av skogen huggs ner, viktiga naturvärden hotas och trängseln i byn/hamnen kommer att öka vilket får konsekvenser. Det är därför viktigt att den utbyggnad som ändå blir av sker i ett lugnt tempo så att byn kan anpassa sig.

De underbara natur- och rekreationsområden som finns idag och nyttjas av invånare, sommargäster och turister är de som nu föreslås bebyggas och en stor del av värde och attraktion går därmed förlorad! På mötet som hölls i Hamnmagasinet i Stora Rör den 27 sept 2023 sades att stigar som i dag används ska behållas i möjligaste mån men anpassas för cyklar och rullstolar. Det kan inte betyda

annat än asfaltering och gatubelysning – dvs att den fina natur för rekreation vi har idag, dit folk kommer åkandes för att njuta, går förlorad och antar parkliknande former.

Konkurrensen om utrymmet i norra Rällaskogen är idag stor varför den södra delen behövs oförändrad för det ökade intresset av naturupplevelser.

Utöver detta så består mycket av den attraktion som Stora Rör idag besitter av befintlig tennisskola, båtsällskap och simskola med många år på nacken. De drivs och har drivits ideellt i liten skala av dagens invånare, föräldragenerationen, samt nu våra barn. En så stor utbyggnad av Stora Rör som föreslås skulle dessa föreningar inte kunna suga upp och värdefulla verksamheter/traditioner/engagemang skulle gå förlorade!

Behåll karaktären på nuvarande område samt närliggande kommande byggnation!

Området utmed Vincents väg och närmast öster därom har en speciell karaktär med gamla och nya sommarhus. Nya invånare i mindre skala än den föreslagna välkomnas men för dem som redan bor där är det viktigt att behålla karaktären av sommarbebyggelse

Vincents väg bör behålla sin karaktär (grusväg, ej gatubelysning) och nuvarande trafikbelastning.

Husen ska passa in i befintlig bebyggelse – de som redan har sommarhus i området vill fortsatt njuta av att bo på landet och inte i ett permanentbostadsområde med asfalterade gator och belysning.

Pga risken för att skogen huggs ner på spekulation likt den i Rällaskogen, måste rekommendationen bli att de planerade vägarna ej får byggas innan beslutad byggnation av bostäder samt att börja exploateringen uppe vid 136 för att vid behov fortsätta västerut.

26. Rälla 1:51, 2023-10-15

I kap 1 i Planbeskrivningsdokumentet står följande:

”Syftet med detaljplanen är att skapa ett varierat boendeutbud med en flexibel detaljplan där fokus ligger på att skapa ett naturnära boende med inslag av skola, kontor och vård. Utformningen av tillkommande bebyggelse ska vara väl anpassad till områdets karaktär.”

I kap 6., avsnitt Bebyggelse står följande:

”*Utmed Vincents väg föreslås en förtätning av villabebyggelse med bestämmelser som är formulerad för att tillkommande bebyggelse ska passa in i den befintliga strukturen vad gäller placering, volym, material och färgrättning. Om fastigheter styckas med föreslagna fastighetsstorlekar är det möjligt att tillskapa 13 nya fastigheter utmed vägen. För kvartersmarken väster om Vincents väg, längs landborgskanten i väster används prickmark för att skydda träd.*”

Vi anser att ”*anpassad till områdets karaktär*” och ”*förtätning av villabebyggelse*” står i motsatsförhållande till varandra. Vi vill därför att områdets karaktär behålls och att en förtätning av villabebyggelse inte genomförs. Detta genom att värdet på parametern d_1 fördubblas för de tomter/fastigheter i planen som ligger efter nuvarande Vincents väg.

Ur detaljplanen Bild 22.

Vi anser vidare att definitionen av prickmark i Kap 6, avsnitt Planbestämmelser, inte är stark nog för att skydda de träd som anges i skrivningen ” *För kvartersmarken väster om Vincents väg, längs landborgskanten i väster används prickmark för att skydda träd*.”. För att skydda träden anser vi att marklov enligt Kap 9, 12 §, Plan- och bygglag (2010:900) skall krävas och tydliggöras i detaljplanen.

27. Rälla Tall 6:54, 2023-10-15

Vi ansluter till yttrandet som har lämnats in av Övre Stora Rörs vägförening. Vi ansluter också till yttrandet som har lämnats av Rällaskogens vänner.

28. Rälla tall 6:48, 2023-10-15

Jag ansluter mig till granskningsyttrandet som har lämnats in av Övre Stora rörs vägförening.

Jag ansluter mig också till yttrandet från Rällaskogens vänner.

I övrigt en allmän synpunkt:

Det är svårt att förstå att tusentals timmars planarbete har resulterat i en detaljplan som saknar grundläggande och nödvändiga fakta. Här finns varken demografiska eller ekonomiska utredningar. Ingen realistisk bedömning av bostadsmarknaden. Ingen utredning om den framtida arbetsmarknaden. Ingen analys av kommunen Borgholm i förhållande till Mörbylånga, Kalmar, eller resten av landet.

Detaljplanen påminner om kommunens tidigare ageranden när det handlar om Stora rör:

Det havererade Fanerdun-projektet 2007 byggde på affärsidén att 1100 kinesiska småföretagare med familjer skulle få uppehållstillstånd i Sverige om de öppnade varsitt litet försäljningsstånd i Kalmar. Ett dåligt skämt — men Borgholms ledande politiker började genast att drömma. 100-tals kinesiska familjer borde bosätta sig i ett nytt bostadsområde i Stora rör! Full fart, noll omvärldskoll.

Hospice-projektet 2015 följde samma mönster. En fantasirik affärsman ville bygga en stor sjukvårdsinrättning som Regionen inte efterfrågat, eller om det hade funnits behov, aldrig skulle ha placerat i Stora rör. Kommunstyrelsen gav blixtsnabbt klartecken och skrev markanvisningsavtal. En enda politiker, Per Lublin, bad om tid för eftertanke och samråd. - Vi kan inte ha rådslag om varje satsning, då stannar Öland, sammanfattade Marcel van Luijn de övriga partiernas enhälliga ståndpunkt, enligt Ölandsbladet. Snart insåg alla att projektet var dödfött. Ändå tvingades planarkitekterna att i åratal baxa hospicet fram och tillbaka till olika platser i området, innan projektet till sist begravdes i tysthet.

Förslaget till detaljplan 2023 upprepar detta kommunala beteende. Stora drömmar, låg grad av verklighetskontakt. Osäkerheten som ligger i öppen dager försöker man dölja med ett nyord: planens mantra är ”flexibel”. Översatt till svenska: vi har ingen aning om det här går att genomföra. Eller om planen ens bör genomföras.

Till sist: Ett dussin nya villor planeras längs Vincents väg. Tre-fyra av dessa direkt vid min familjs tomt. Jag har inget att invända mot denna realistiska förtätning av övre Stora rör.

29. Rälla 1.38, 2023-10-15
Med referens till synpunkterna i dokumentet nedan begär vi att Detaljplanen Stora Rör 2:1 för bebyggelse i Stora Rör läggs ner. (anm. Kommunen: dokumentet = yttrande från Rällaskogens vänner)

30. Rälla 1.38, 2023-10-15
Vi står bakom synpunkterna i det Granskningsyttrande som är inskickat av Övre Stora Rörs Vägföreningen / Styrelsen.

31. Rälla Tall 6:50, 2023-10-16
Jag anser att förslaget på detaljplan inte tar alla samhällsaspekter i beaktande, och hänvisar till att mina tidigare inskickade yttranden kvarstår. Jag bifogar även sammanställningen skriven av Rällaskogens vänner som jag ställer mig bakom.

Kommunen, Trafikverket, medborgarna, lokaltrafiken och alla delar av samhället behöver se till regionens helhet och hur kommunerna kan samarbeta för att lyfta och stärka regionen. Stödja de olika kommunernas unikheter för att utveckla och stärka alla inför de stora, framförallt miljömässiga och demografiska, utmaningar framtiden innebär.

Utgå från Agenda 2030 och börja om tillsammans. Så det som skapas och investeras i är långsiktigt, hållbart och värdefullt för många.

32. Rälla Tall 6:50 (och 6:55 ej berörd fastighet) 2023-10-16
Den föreslagna detaljplanen har så stora brister att den inte kan antas. Ett eventuellt genomförande är olämpligt av många skäl… Jag instämmer i de synpunkter som föreningen Rällaskogens Vänner har lämnat.

33. Rälla Tall 6:50, 2023-10-16
Jag ansluter mig till Rällaskogens Vänners synpunkter på detaljplan Stora Rör samt sammanhängande översiktsplan och planer för exploatering i Rällaskogen.

34. Rälla Tall 6:48, 2023-10-16
Jag tycker planen är alldeles för oklar i många delar för att jag ska kunna ta ställning till den i detta skede, men vill härmed försäkra mig om möjligheten att få yttra mig senare, när bilden kanske har klarnat.

Oklarheten gäller bland annat om och hur planerna på ett ökat uttag av vatten på östra sidan 136:an skulle kunna påverka områdets stabilitet. Planen innebär att vi kommer att få se tallar fällas och falla i en omfattning som vi inte skådat här sedan den stora skövlingen för 200 år sedan - och lämna stora ytor blottade för sol och vind. Vi bygger alltså på lösan sand.

Övriga

35. Stora Rör 1:29, 2023-10-04

Vill framföra våra åsikter angående byggplanerna i Rälla skog. Vi är helt emot detta. Vi förstår inte att någon bara kan komma på att förstöra ett helt underbart naturområde, som jag har njutit av i alla mina 75 år.

Vi promenerar där dagligen och det ger oss glädje, rekreation och avslappning. Nu är man mest gråtfärdig.

Och hur är det tänkt att hamn/ strandområdet ska fungera sommartid? Där är kaos redan nu med alla bilar som inte hittar parkering. Eller är ni så blåögda att ni tror att de nya invånarna ska gå eller cykla ner? Inte någonstans har jag kunnat se några planer för detta. Ge mig gärna svar på planerna för hamnområdet.

36. Stora Rör 1:13, 2023-10-07

Jag förstår att man vill bygga ut och få fler skattebetalare till Borgholms kommun. Men varför inte hitta mer mark i Rälla där det redan finns skola, förskola, affär m.m. ? Trist att bygga i skogspartiet nedanför Mor Linas väg. Det finns ju inte så mycket skogsområden dit äldre personer orkar ta sig från nuvarande bebyggelse i Stora Rör, Rällaskogen ligger för långt bort, och ett mindre parkområde omringat av bebyggelse ger inte mkt ro för själen. Nej låt det räcka med några flerbostadsfastigheter uppe vid 136:an och sätt dit fina bullerplank!

37. Stora rör 1:8, 2023-10-10

Jag är kritisk till utbyggnad i det aktuella området av 2 anledningar:

1) Man förstör skog med höga naturvärden.

Jag promenerar i området varje vecka och det är verkligen ett otroligt fint område med mycket gamla tallar, mosstäcken, blåbärsris, svampar och ljung. Det är speciellt att det är så öppet och därmed väldigt lätt att ta sig fram. Samtidigt är man faktiskt inne i skogen på flera ställen (dvs man ser inte bebyggelse eller vägar). För mig och många andra tror jag att det är viktigt för rekreation att ha tillgång till just sådana områden.

2) Det är oattraktiva bostadsområden.

Jag går genom detta skogsområde till busshållplatsen fler gånger i veckan. Jag kan konstatera att det är ju väldigt bullrigt från 136:an. Och än mer buller skulle det bli utan alla buskar och träd. Jag tror inte att det kommer vara attraktivt över huvud taget att köpa tomt så nära vägen. Om folk väljer att flytta till Stora Rör så gör man det för att man vill flytta ut på landet och inte för att bo 100 meter från en 80-väg! Än mindre skulle jag vilja ha mitt barn på förskola precis invid vägen men konstant buller hela dagarna (särskilt med tanke på hur mycket tid barnen spenderar ute).

Om planerna blir verklighet hoppas jag verkligen att man inte kommer börja markbereda/dra vägat etc innan man faktiskt sålt tomter och vet att folk vill bo där. Annars är jag rädd för att man kommer förstöra väldigt fin natur och i slutändan ändå inte få någon som vill bo där.

38. Rälla Tall 6:36, 2023-10-12

Som bosatt i Stora Rör 75 år, varav 33 år som fastboende skattebetalare till Borgholms kommun, vill jag helt instämma med den inlaga som Vägföreningen inlämnat.

Behövs den föreslagna exploateringen av Rällaskogen??

Att Borgholm, med avtagande och åldrande befolkning, behöver inflyttning av skattebetalare är förståeligt. Men den föreslagna planen löser sannolikt inte detta problem. Om den föreslagna planen skulle verkställas, kommer de flesta tomterna högst troligt inte att bebyggas av åretruntboende, inte minst för att kostnaderna blir höga.

För min sommarfastighet i området (markerat på kartan på nästa sida), med normal standard, beteckning Rälla Tall 6:36, tomareal ca 1300 m2, bostadsyta ca 65 m2, kommer föreslaget taxeringsvärde för 2024 vara ca 2,5 Mkr, varav ca 1 Mkr för tomten.

Kostnaden för ett hus på, säg ca 150 m2, skulle knappast understiga 5 Mkr, vilket skulle fordra relativt hög inkomst för arbeten som inte lär finnas i Borgholm.

I Vägföreningens inlaga anges bl.a. det faktum

- att ett stort antal bostäder planeras i centrala Borgholm och i hamnen,

- att i Ekerum sker omfattande utbyggnad runt golfbanan,

Ett förberett bostadsområde med 58 radhus i Rälla har försvunnit från kartan - varför, inget intresse? Samtidigt förfaller ett 20-tal ej färdigställda bostäder vid Halltorps Värdshus.

Mörbylångas utökade bebyggelse i Färjestaden, med bättre service än vad Rälla kan erbjuda, lockar säkerligen mer fastboende än den nu föreslagna exploateringen. Även i Algutsrum och Glömminge planeras bebyggelse med bättre närhet till service och framför allt till Kalmar.

De fastigheter som finns längs Vincents väg med omnejd, har under kanske hundra år långsamt byggts ut till nuvarande omfattning. Förslaget i Detaljplanen med 80-100 fastigheter är närmast ett brutalt ingrepp mot denna tradition.

Dessutom skulle det en dramatisk förändring av hela Stora Rörs karaktär från en populär sommarort, något som annars är ett av kommunens argument för att locka köpare till tomterna. Ett annat argument är båtplatser i den idylliska hamnen, där det f.ö. inte finns några tillgängliga platser

Presenterat material

En mycket omfattande presentation av Detaljplanen finns bl.a. på nätet, där också alla inlägg (närmast alla invändningar) från boende i området samlats..

I ett välbesökt informationsmöte 28 september visade Kommunen ett antal bilder, bl.a. Plankartan, Dagvatten och Skötselplan. Plankartan överensstämmer inte med de två andra, där det föreslås en betydligt bättre lösning på utfart från 'Radhusområdet' öster om Vincents väg (liksom på bild nästa sida). På Plankartan saknas de fastigheter som finns inlagda på de båda andra, öster om fastigheten längst in på Mor Linas väg (ägare familjen Törnqvist).

Vägen ut genom den föreslagna skärningen (kryssad) mellan de redan befintliga tomterna blir långt från problemfri. Motsvarande skärning i förslaget ovan (röd linje) blir betydligt enklare att genomföra, också med mindre påverkan på befintliga tomter.

Det framkom på mötet 28/9 att kommunen skulle kunna starta vägarbetena inom området redan innan Vägverket byggt om nerfarten till Stora Rör och redan innan några tomter sålts. **Detta får absolut inte ske!** Om sedan inga tomter skulle säljas, skulle en stor del av området vara förstört av onödiga asfalterade och belysta vägar.

Sist, och inte minst - I Detaljplanen, liksom tidigare, **saknas en övergripande Konsekvensanalys**, något som måste omfatta ett större område, d.v.s. **inbegripa hela Stora Rör**

39. Rälla tall 6:31 och Rörsberg 1:3, 2023-10-13

Jag motsätter mig genomförandet av detaljplaneförslaget, Stor Rör 2:1

Min uppfattning är att skogen skall sparas för kommande generationer, för miljön och för klimatet.

Det finns många bostäder under byggnad i Rälla och Ekerum och även Borgholm.

Skall barn vara tvungna att cykla till skolan i Rälla. 136 är ofta full av trafik.

40. Rälla Tall 4:7, 2023-10-14

Jag bor i området och har studerat ett förslag och tycker att det är helt fel på många sätt.

Först och främst så är frågan om det finns ett behov av detta bygge och bostäder nu, och i såna fall varför här och inte i Rälla där man har just skola, affär etc. Trafikfrågor är olösta, längs med Vincents väg med den höga slänten, cykeltrafik, naturvärdena förstörs. I området finns ticka, fladdermöss och spillkråkor men flera andra fåglar och insekter, klara brister i fågelinventeringen som gjorts.

Som medlem i föreningen Rällaskogens Vänners, håller jag och min man med deras yttrande och synpunkter till 100%, i deras väl dokumenterade yttrande finns många klara specifika brister klargjorda med referenser till olika studier angående denna detaljplans förslag.

41. Rälla Tall 4:1, 2023-10-14

Jag ansluter mig till Rällaskogens Vänners synpunkter!

42. Medlem i Rällaskogens vänner, 2023-10-14

Stödjer yttrande från Rällaskogens vänner.

43. Isgärde 4:9, 4:13, 4:14 och 4:37, 2023-10-15
Jag ansluter mig till Rällaskogens Vänners synpunkter på förslaget till detaljplan för Stora Rör 2:1 med flera.

44. Rälla Tall 6:52 och 6:56, 2023-10-15
Jag ansluter mig till den skrivelse som Rällaskogens vänner skickat till er, avseende detaljplanen för Stora Rör 2:1 m fl.

45. Rälla Tall 6:52, 2023-20-15
Jag ansluter mig till den skrivelse som Rällaskogens vänner skickat till er, avseende detaljplanen för Stora Rör 2:1 m fl.

46. Rälla Tall 6:52 och 6:56, 2023-10-15
Jag ansluter mig till den skrivelse som Rällaskogens vänner, avseende detaljplanen för Stora Rör 2:1 m fl.

47. Rälla Tall 6:4, 2023-10-16
Härmed vill jag meddela att jag ansluter mig till Rällaskogens Vänners synpunkter, apropå Stora-Rör 2:1. Yttrande över förslag till detaljplan.

48. Rälla Tall 6:12 och 6:13, 2023-10-16
Ser fram emot utvecklingen av området Stora Rör / Rälla. Bra för södra delen av kommunen. Goda pendlingsmöjligheter till Borgholm/Kalmar. Hoppas att en bra utfart på väg 136 kan hjälpa till. Kräv att köpta tomter/fastigheter bebyggs inom 5 år så att de inte köps in i spekulation för att rädda "sin" egen utsikt.

49. Stora Rör 1:3, 2023-10-16
Jag konstaterar att Borgholms kommun återigen försöker att med kuppartade metoder få igenom en dåligt genomtänkt plan att bebygga den del av Stora Rör som de fått köpa till ett lågt pris och nu vill berika sig igenom. Jag förutsätter att vägarna inte belastar Borgholm kommuns budget då det skulle bli en förlustaffär. Jag skulle gärna vilja ta del av vilka kostnader kommunen har lagt ut på planarkitekter och utredningar inför det planerade utbygget. Tar gärna del av de tankar, idéer och övervägningar man lagt fram vid planerandet. Vad man grundat sina beslut på. Statistik och förväntade behov av bostäder, deras läge etc.

I tidigare planförslag har tydligt deklarerats att befintlig fritidsbebyggelse ska behållas intakt (se t ex Översiktsplanen från 2011: ”Äldre bebyggelse bör inte införlivas i nya strukturer.”) och inte beröras av ny exploatering i sin omedelbara närhet. Såsom vi tidigare har påpekat lämpar sig Övfre Stora Rör sig inte för året-runt bebyggelse eller fler familjhus utan detta borde planeras i Rälla området öster om vägen där det finns skola, service och bra bussförbindelser. I alla andra kommuner försöker man lägga bebyggelse så att man förtätar det område som bäst ämnar sig till året runt bebyggelse.

Att hugga ner gammal skog (tallar) som renar luften och agerar som en lunga för området och även skyddar mot bilavgaser från 136 samt reducerar bullret för den numera täta trafiken året runt är dålig miljöpolitik.

Fritidsområden i och omkring Stora Rör används flitigt av Rällabor som således har en god miljö för promenader, cykling och skidåkning.

Den nya vägdragningen som föreslagits genom skogen, över branten och ner till den nya bebyggelse är en total katastrof. En mer än halvkilometer lång sträcka genom gammal skog och över en brant slänt förstör både topic och den unika upplevelsen med förkastningsbranter i området. Genom att ta bort träd binds inte sanden och man förändrar hela det ekologiska systemet. Det är sådana ingrepp som leder till naturkatastrofer och klimatförändringar.

Det är med stor förvåning och fasa jag ser historien upprepa sig ingen med opålästa politiker och en snedvriden uppfattning om vad man borde använda de värden Öland har till. Vi kan alla samsas men vi måste bli eniga om vad vi vill värna om och hur.

50. Rörsberg 1:39, 2023-10-16

Jag ansluter mig till den skrivelse som Rällaskogens vänner skickat till er, avseende detaljplan för stora rör 2:1 m fl.

51. husägare Stora Rörsvägen, 2023-10-16

Jag står bakom Rällaskogens vänner angående yttrande på detaljplan; Stora Rör 2:1 m.fl. Östra Stora Rör Borgholms kommun. Jag anser att exploateringen är alldeles för hög till nuvarande bebyggelsestruktur samt att de inte smälter in i Stora rörs nuvarande bebyggelseutformning eller omhändertar markanvändningen på väl sätt. NEJ till så hög exploateringsgrad!

52. Rälla Tall 6:4, 2023-10-16

Jag vill med detta mejl meddela att jag anser att exploateringen är för hög. Lämplig exploatering är 10 till 20 bostäder.

53. 2023-10-17

Som boende på Vincents Väg har jag invändningar mot den plan som lagts fram då jag anser att planen inte är genomtänkt då den kommer totalt gå emot Stora Rörs varumärke som byggts upp över årtionden.

Att skapa en storskalig bebyggelse och större vägar kommer inte hjälpa kommunen få in fler i Rälla skola, hjälpa eventuell vinteröppen restaurang eller få fler att handla på Ica Rälla. Inflyttade familjer som pendlar till Kalmar kommer rimligtvis inte att åka åt fel håll för att handla eller lämna sina barn i Rälla och enligt min mening så kommer detta bara bidra till att stärka Kalmar och Mörbylånga kommun mer än Borgholm.

Att gå på restaurang i hamnen är ju något man kanske inte gör speciellt ofta utan någon gång ibland utan det kommer endast bidra till ett försök till en vinteröppen restaurang som sen kommer få stänga igen. Generellt sätt så är det mycket angeläget att ha en utvecklad lokal service men den avsedda effekten skulle gå i uppfyllelse om man istället prioriterade att utveckla dagens befintliga tätorter som Rälla och Halltorp.

Jag anser att Rällaskogens vänner har lyckats fånga mina synpunkter på ett bra sätt i sitt yttrande vilket jag bifaller i sin helhet.

Borgholms kommun

Skötselplan framtagen i samband med detaljplan för

Stora Rör 2:1 m.fl. Östra stora rör

Borgholms kommun

SKÖTSELPLAN

Antagandehandling

2024-09-30

Antagandehandling

Upprättad: 2022-07-25
Senast ändrad: 2024-09-30
Dnr: 2014-0043

Medverkande tjänstemän

Tillväxtenheten

Frida Gustafsson
Miljöstrateg

Victoria Bengtsson
Planarkitekt

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Åsa Bejemar
Plansamordnare

Alexander Sundstedt
Mark- och exploateringsstrateg

Julia Persson
Mark- och exploateringsstrateg

Innehållsförteckning

1. INLEDNING, BAKGRUND OCH SYFTE....4

2. NATURVÄRDEN....5

3. SKÖTSEL AV NATURMARK....8

4. SKÖTSELOMRÅDE 1....9

5. SKÖTSELOMRÅDE 2....10

6. SKÖTSELÅTGÄRDER DAGVATTEN....11

7. SKÖTSELÅTGÄRDER REKREATION....12

10. BILAGOR....13

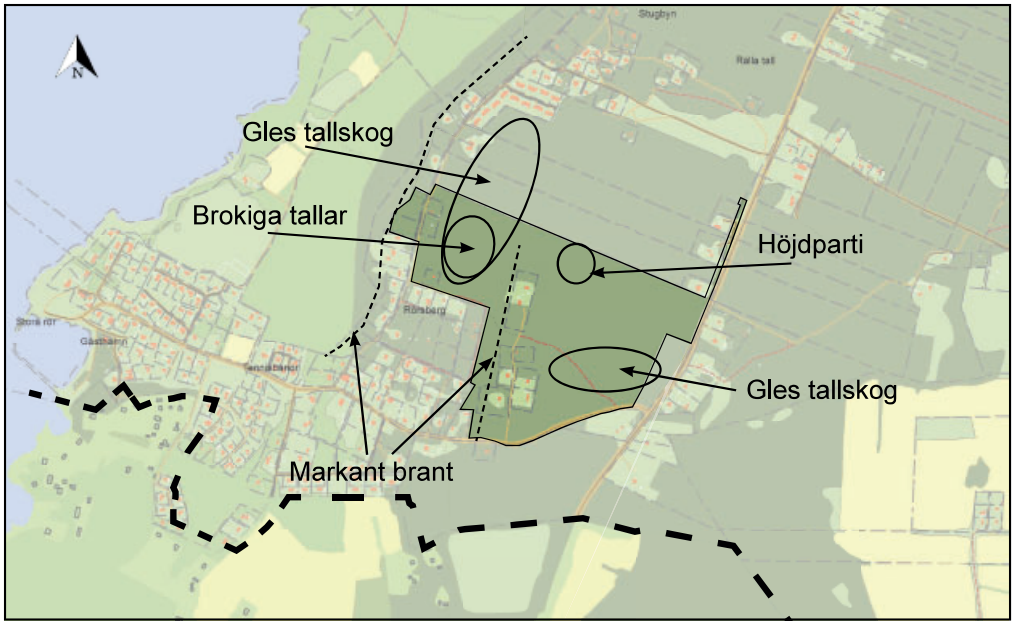

Bild 1. Landskapskaraktärer inom planområdet.

Inledning

Bakgrund och syfte

Uppdraget syftar till att ta fram en skötselplan för natur- och rekreationsvärden i detaljplaneområdet Stora Rör 2:1 m.fl. inför kommande exploatering. Målet är att bevara och stärka natur- och rekreationsvärden efter exploatering.

Förgrenad tall i västra området.

Allmän beskrivning av området

Området domineras av planterad tall och har brukats för skogsproduktion. I mellersta till östra delarna är tallen i skiften likåldrig, och utan tydliga naturvärden i trädskiktet. Den västra delen har en mer varierad karaktär, med inslag av äldre spärrgreniga tallar och död ved. Enligt historiska flygbilder så var mellersta och västra delen så sent som på 1950-talet öppet bortsett från enstaka dungar av tall. Östra delen präglades av en äldre och luckig tallskog, med flertalet sandiga stigar. Markunderlaget är näringsfattigt med torra och sandiga isälvsavlagringar eller omlagrade silt- och sandlager.

Skogen som rekreationsområde.

Rekreativa värden

Området har ett stort värde för rekreation. Tallskogen är lättframkomlig med ett stort stigsystem och öppen sikt mellan träden. I angränsning till planområdet bildades år 2020 ett naturreservat som gränsar området västerut och norrut.

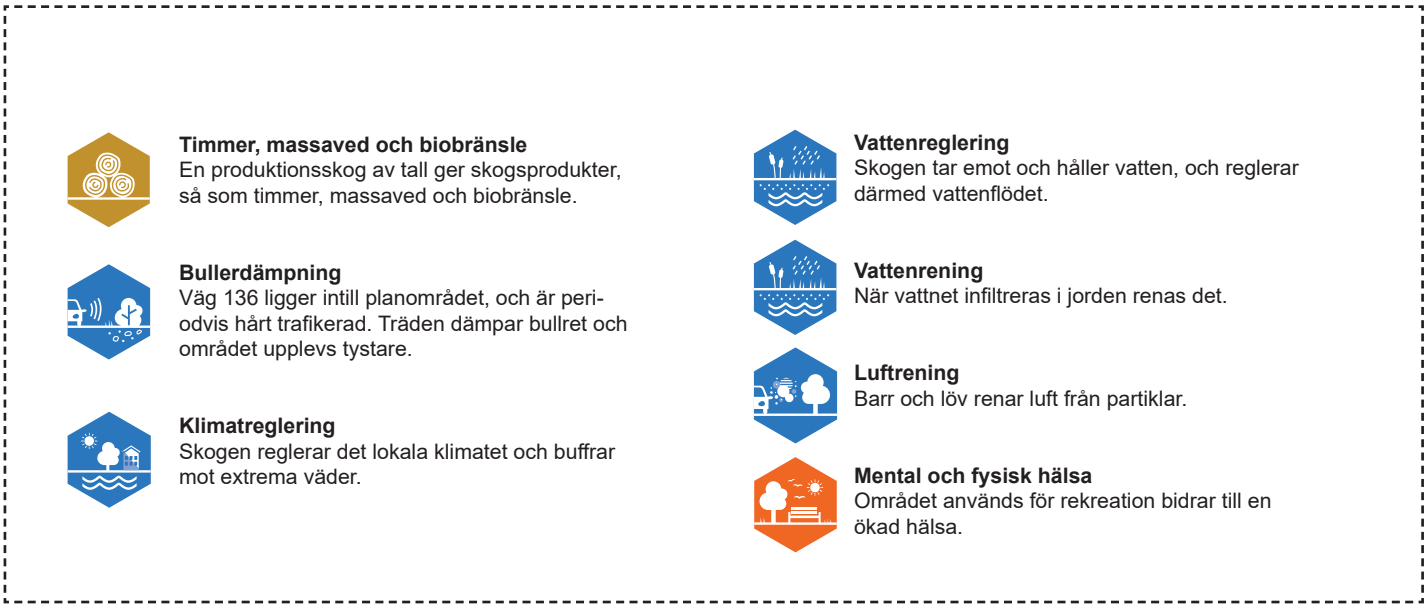

Bild 2. Ekosystemtjänster för hela naturområdet. Naturområdet är idag en planterad tallskog, och bidrar främst med beskrivna ekosystemtjänster.

Naturvärden

Skogliga värden
Den dominerande tallskogen är artfattig, men det finns en undervegetation av ek som man kan gynna för att få en mer varierad och artrik skog.

Sandiga värden
Området är en del av ett sandfältsområde, och jorden är därför sandig och näringsfattig. Genom enkla åtgärder kan den relativt artfattiga tallplanteringen som är i området idag blir till ett värdefullt habitat arter beroende av sandiga, blomrika och öppna marker. En naturvärdesinventering i området (Inventering av naturvärden, insekter och kärlväxter vid Stora Rör 2015) visade på en tydlig torrängsberoende insektsfauna i nära anslutning till detaljplansområdet. Under inventeringen noterades solitära bin, exempelvis naturvårdsarterna alvarsmalbi *Lasioglossum lativentre*, guldmurarbi *Osmia aurulenta*, fibblemurarbi *Osmia leaiana* och praktbyxbi *Dasypoda hirtipes*. Inventeringen noterade fler hotade torrängsarter, så som trumgräshoppa (EN) *Psophus stridulus*, såpörtssäckmal (VU) *Coleophora kyffhusana*, klinttapetsetarbi (VU) *Megachile pyrenaea*, ölandsgökbi (VU) *Nomada similis* och ryl (EN) *Chimaphila umbellata.* Genom att skapa luckor i skogen med öppna, blomrika och sandiga ytor kan arter som dessa gynnas och sprida sig till detaljplaneområdet.

Marken är torr och bevuxen av bland annat krustätel, väggmossa, husmossa och blåbär. Norr om planområdet finns ett flertal fynd av den rödlistade arten ryl.

Fibblesmalbi är en oligolektisk art som är knuten till fibblar. Arten finns norr om planområdet.

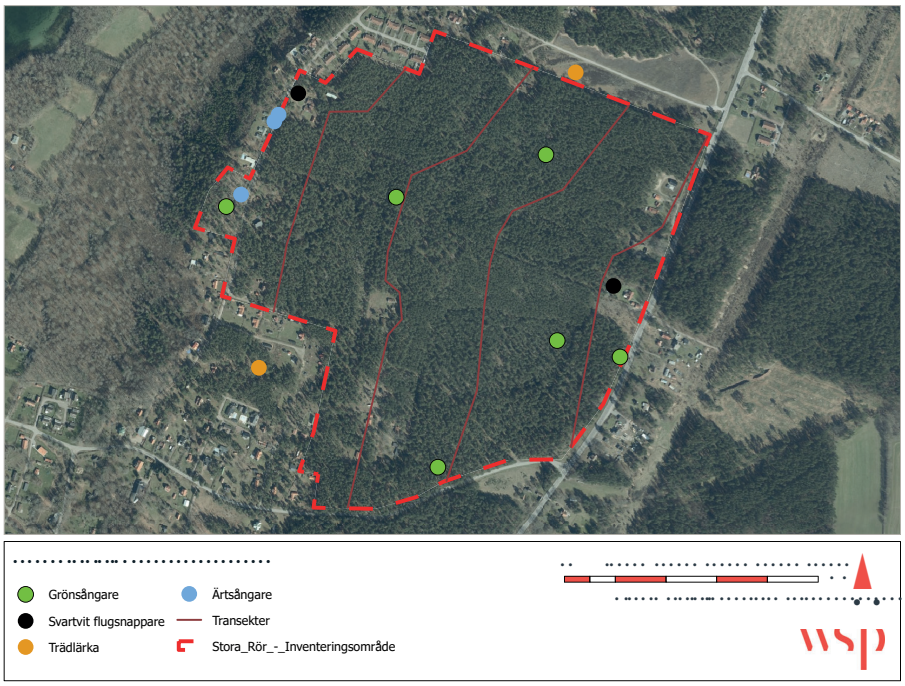

Bild 3. Avgränsning av fågelinventering samt lokalisering av identifierade häckande fåglar

Grönsångare

Ärtsångare

Svartvit flugsnappare

Fågelliv

Alla Sveriges fågelarter är skyddade enligt 4 § Artskyddsförordningen. En fågelinventering utfördes (Fågelinventering, Stora Rör, Borgholm kommun 2022-06-30, se bild 3 ovan) för att utreda vilka arter som finns i området och hur man bäst tar hänsyn och gynnar dem.

Man drog slutsatsen att området inte är intressant för rastande fåglar, men däremot häckande. Av de häckande fåglar som observerades fanns bara arter som är vanligt förekommande och adaptiva i sitt val av livsmiljö. För att ta hänsyn till dessa ska man anpassa åtgärder efter häckningsperiod, men fåglarna antas annars kunna nyttja även nya miljöer i planförslaget. Avverkning av träd och röjning av buskar ska ske utanför fåglars häckningsperiod (1 april – 15 juli).

Inom planförslagets område har det observerats tre rödlistade arter; grönsångare (NT) *Phylloscopus sibilatrix,* svartvit flugsnappare (NT) *Ficedula hypoleuca* och ärtsångare (NT) *Curruca curruca*. I närheten till planförslaget har det även observerats tre fågelarter upptagna i fågelsdirektivets bilaga 1; spillkråka (NT) *Dryocopus martius*, trädlärka *Lullula arborea* och nattskärra *Caprimulgus europaeus*. Rödlistade eller arter upptagna i fågeldirektivets bilaga 1 har antingen en ogynnsam trend eller bevarandestatus eller har en stor del av sin världspopulation i Sverige eller Europa. Dessa arter ställer i allmänhet större krav på sin livsmiljö och är därmed oftast de som framförallt riskerar att påverkas negativt av en åtgärd, se sammanställning av observerade häckande arter i eller i närheten av området och hur de kan gynnas inom detaljplanområdet.

Häckande fågelart	Påverkan	Anpassning
Spillkråka, med i Fågeldirektivets bilaga 1	Bedöms inte häcka inom området, och därmed inte påverkas negativt av planförslaget.	Gynnas av äldre och variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd.
Trädlärka, med i Fågeldirektivets bilaga 1	Bedöms inte häcka inom området, och därmed inte påverkas negativt av planförslaget.	Gynnas av en mer gles och öppen skog med gläntor.
Nattskärra, med i Fågeldirektivets bilaga 1	Bedöms inte häcka inom området, och därmed inte påverkas negativt av planförslaget.	Gynnas av en gles och öppen skog med gläntor, samt gynna en varierad trädsammansättning med barr- och löv.
Vanliga fågelarter, som inte är med i rödlistan eller i fågeldirektivet	Kan påverkas av förlust av livsmiljöer, och störas av buller under anläggningsskedet.	Adaptiva arter som kan nyttja skogs- och tomtmark både utanför och inom planförslaget. Avverkning av träd och röjning av buskar ska ske utanför fåglars häckningsperiod (1 april – 15 juli).
Grönsångare (NT)	Häckar inom planförslaget, men bedöms inte påverkas på betydande sätt. Det finns 2-3 par i tallskog med inslag av löv som påverkas av planförslaget. Den naturmark som sparas kan hysa 2-3 par om kvalitén av livmiljö höjs.	Gynnas av en ökad tillgång till lövträd och en mer varierad skog.
Svartvit flugsnappare (NT)	Häckar inom planförslaget, men bedöms inte påverkas på betydande sätt. Häckar i trädgårdar inom området. Kan missgynnas av förlust av brynmiljöer, men gynnas av nya tomtmiljöer.	Gynnas av en ökad tillgång av lövträd och äldre, grova samt hålträd. Gynnas även av fågelholkar.
Ärtsångare (NT)	Häckar inom planförslaget, men bedöms inte påverkas på betydande sätt. Minst ett revir i västra delen, knutet till trädgårdar och brynmiljöer. Kan gynnas av ett ökat inslag av tomter.	Gynnas av trädgårdar med egenskapen hos ett skogsbryn och/eller buskmark.
Summering	För att gynna fåglar inom naturmarken ska man skapa en mer öppen och gles skog med högre inslag av löv. Äldre träd samt hålträd ska bevaras, och död ved ska skapas i stående och liggande form. Fågelholkar för tättingar ska sättas upp. Vegetationsrika trädgårdar med träd och buskar ska uppmuntras.	

Tabell 1. Summering av fågelarter observerade, dess påverkan av planförslaget samt föreslagen anpassning för att gynna arten. För mer information se Fågelinventering, Stora Rör, Borgholm kommun 2022-06-30.

Skötsel av naturmark

Bild. Illustration med förslag på gestaltning av bostadsområden och naturmark. Området är indelat i två skötselområden; ett för sandblottning och ett skogsområde.

Generella riktlinjer för skötsel

Målet med naturmarkens skötsel är att åstadkomma en flerskiktad och luckig tallskog med inslag av ek. I skogen ska det finnas större gläntor med öppen sand eller florarik vegetation. Floran ska innehålla torrängsväxter som är nödvändiga för hotade pollinerande insekter, så som fibblor och blåklocka. I områden ska marken formas så att sydslutningar bildas, antingen genom små kullar eller genom att man tar bort översta jordlagret och skapar en mindre solbelyst brant.

I området finns död ved i olika former, främst i solbelysta ställen. Det ska finnas information om den döda vedens värde för biologisk mångfald.

Stigar ska löpa genom området och vara tillgängliga.

Naturmarken är indelad i två skötselområden redovisade på illustrationsbilden ovan.

Skötselområde 1. Sandblottade ytor

Målbild

I skogen ska finnas större gläntor med öppen sand eller florarik vegetation. Floran ska innehålla torrängsväxter som är nödvändiga för hotade pollinerande insekter, så som blåmunk, fibbla, backtimjan och blåklocka.

Initiala åtgärder

I större öppna ytor bör stubbar tas bort och översta jordlagret skrapas upp för att blotta sanden under. Det översta lagret kan läggas i en hög för att skapa en mindre kulle med solbelyst brant åt söder. Så in ängsfröer och sätt pluggplant för att gynna en ökad blomning i området. Rekommenderad insådd är ängsfröblandning för torra kalkrika marker, med flora som blåmunkar, åkervädd, fibblor, blåklocka, backtimjan.

Sand som ansamlas i samband med grävningsarbete för diken planteras med olika växter. Sand ska vara blottlagd mot söder.

Vid avverkning ska man ta hänsyn till stigar genom området och om möjligt förstärka dessa. Det är även viktigt att avverkningen sker på ett sätt som inte skadar geologiska formationer. Avverkning eller röjning av buskar får inte ske under fåglar häckningsperiod (1 april – 15 juli).

Kontinuerlig skötsel

Fortsatt skötsel ska inriktas mot att hindra igenväxning i öppna gläntor och vid behov bearbeta översta jordlagret för att behålla en öppen sandyta eller lucker grässvål. Bearbetning kan exempelvis ske genom plöjning eller harvning, men förhoppningsvis hålls det öppet genom kontinuerlig användning Igenväxning av tall är en stor risk, och man måste aktivt motarbeta igenväxning i tidigt skede.

Vid behov så in flora. Vid grävarbeten i området ska sand inte beläggas med matjord eller gödslas, för att sedan sås in med gräs. Istället ska man direkt så in blommande växter som förekommer i området och som är viktiga värd- eller födoväxter för hotade pollinatörer.

Engagera besökare

Vid entrén och inom området ska det sättas upp skyltar om naturvärden och biologisk mångfald i området. Skyltarna ska även informera om igenväxning och uppmuntra att man ta bort unga plantor av tall.

Besökare i området uppmuntras till att dra upp unga tallar i området.

Så in blommande växter som är viktiga värd och födoväxter för hotade pollinerare i blottade sandytor.

Genom beskrivna skötselåtgärder kommer detta område bidra än mer till följande ekosystemtjänster:

Pollinering
Genom att öppna upp sandblottor och plantera blommor skapar man livsmiljöer för dessa, och möjliggör därmed pollinering.

Habitat och livsmiljöer
Skog med en variation av trädslag, trädåldder, död ved och luckighet ger fler livsmiljöer och arter.

Biologisk mångfald
Öppna sandblottor och en varierad skog ger högre artrikedom än nuvarande tallskog.

Skötselområde 2. Skogsområde

Lövträd och främst blommande träd och buskar samt ek ska gynnas.

Genom beskrivna skötselåtgärder kommer detta område bidra än mer till följande ekosystemtjänster:

Klimatreglering
Skog reglerar det lokala klimatet, exempelvis på sommaren finns skugga och temperaturen sänks, medan den på vintern ger vindskydd och varmare temperaturer.

Klimatanpassning
En varierad skog har högre motståndskraft mot kraftiga vindar, hög nederbörd och extrem värme.

Koldioxidlagring
Skog i detta område kommer inte huggas ner bortsett från enstaka gallringsåtgärder, och det kol som är bundet till träd och mark kommer därför finnas kvar.

Habitat och livsmiljöer
En variation av trädslag, trädålder, död ved och luckighet ger fler livsmiljöer till olika sorters arter.

Biologisk mångfald
En varierad skog ger högre artrikedom än en nuvarande tallskog.

Målbild

Flerskiktad och luckig skog av ek och tall, där äldre träd och träd med håligheter bevarats. Enstaka träd ska friställas för att få en hagmarkskaraktär med ökad solbelysning. I skogen ska det finnas död ved i olika storlek och soliga gläntor. Den döda veden få inte medföra en eventuell olycksrisk för att falla utan ska vara i form av liggande eller torrakor. I skogen ska det hängas fågelholkar, främst för tättingar men även gärna för andra fåglar och fladdermöss.

Initiala åtgärder

Skapa varma rum i tallskogen genom att avverka tall i luckor, med vindskyddande skog runt omkring. Lövträd och främst blommande träd och buskar samt ek ska gynnas. Enstaka träd av ek och tall bör frihuggas för att långsiktigt få hagmarkskaraktär. Död ved ska skapas i form av torrakor och liggande död ved, främst i solbelyst läge.

Fågelholkar för tättingar och om möjligt även andra arter ska sättas upp spritt i området.

Vid avverkning ska man ta hänsyn till stigar genom området och om möjligt förstärka dessa. Det är även viktigt att avverkningen sker på ett sätt som inte skadar geologiska formationer. Avverkning eller röjning av buskar får inte ske under fåglar häckningsperiod (1 april – 15 juli).

Kontinuerlig skötsel

Vid behov röj i trädskiktet för att gynna äldre och spärrgrenig tall, ek samt blommande buskar och träd.

Uppföljning

Uppföljning av initiala skötselåtgärder kommer att göras årligen de första fem åren, och sedan vid behov. Uppföljning kommer att ske genom platsbesök där man bedömer måluppfyllnad, och om åtgärder som krävs för att nå den.

Uppföljning av åtgärder för fågellivet och insekter bör ske inom 10 år efter initiala skötselåtgärder.

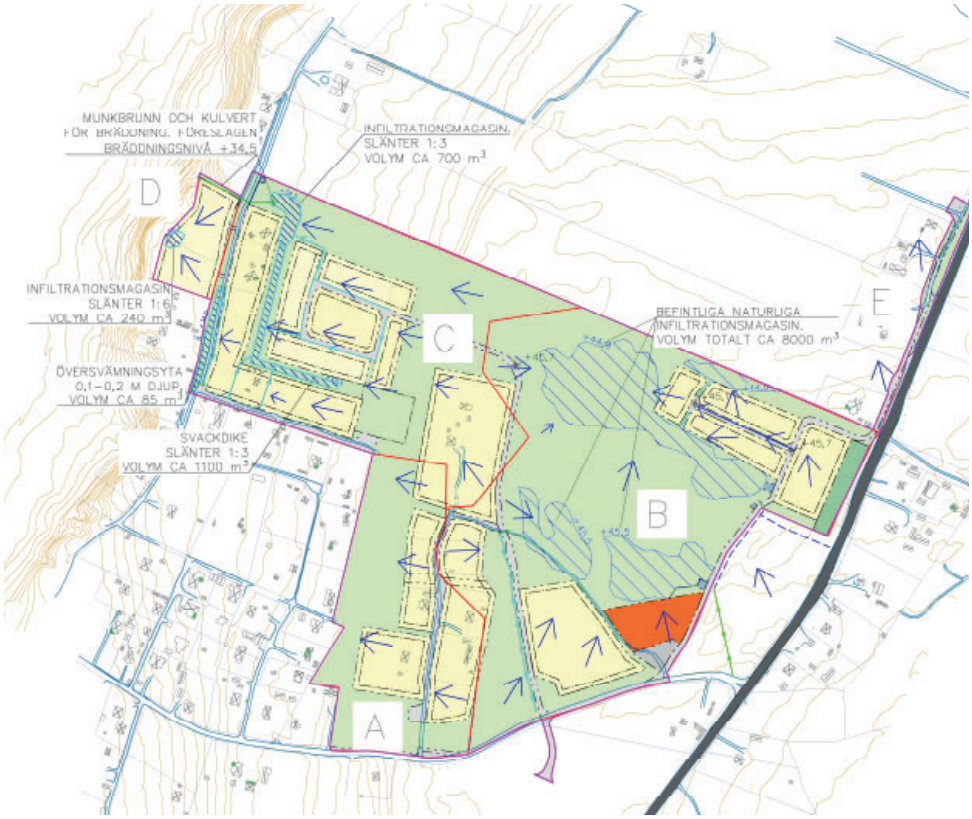

Bild 5. Dagvattenhanteringsplan för Stora Rör 2:1 m.fl. Naturliga infiltrationsytor illustreras i öst och anlagda ytor i väst.
Planförslaget har justerats efter att utredningen togs fram men principen för dagvattenhantering är densamma även efter justering.

Geologiska formationer bevaras och vatten leds via svackdiken till befintliga lågpunkter i landskapet.

Skötselåtgärder för dagvatten

Målbild

Dagvattensystemet är utformat utifrån planområdets befintliga förutsättningar gällande topografi och infiltrationskapacitet. Geologiska formationer ska bevaras i så stor utsträckning som möjligt. I öster ska dagvatten ledas via svackdiken längs vägar till befintliga lågpunkter. I väst finns inga naturliga lågpunkter inom planområdet och därför formas marken för att organiskt leda vatten genom landskapet till en fördröjningsdamm innan vidare ledning västerut via trumma. Eftersom marken består av sand sker infiltrationen snabbt och det kommer enbart stå vatten på fördröjningsytor och i lågpunkter under extremt höga vattenflöden.

Initiala åtgärder

• Frön eller pluggplant av ängsflora ska planteras längs med svackdiken som erosionsskydd. Mer förorenade ytor såsom parkeringar bör svackdikena kompletteras med makadam.

Kontinuerlig skötsel

- Löpande underhåll innefattar renhållning och sedimentrensning på anlagda fördröjningsytor.
- In- och utlopp bör kontrolleras och rensas regelbundet.
- Kontrollera att trumma och ev. markbrunn inte är täckt av löv.

Genom beskrivna skötselåtgärder kommer detta område bidra än mer till följande ekosystemtjänster:

Vattenrening
Genom infiltrationsytorna rinner vatten smutsigt vatten från tomter genom jordlager och renas.

Habitat och livsmiljöer
De fuktiga livsmiljöerna skapar förutsättnignar för ett större variation av livsmiljöer för olika arter.

Vattenreglering
Området kan ta emot och infiltrera stora nederbördsmängder och minska risken för översvämning, samt kan hålla vatten i landskapet och därmed minska effekterna av torka.

Skötselåtgärder för rekreation

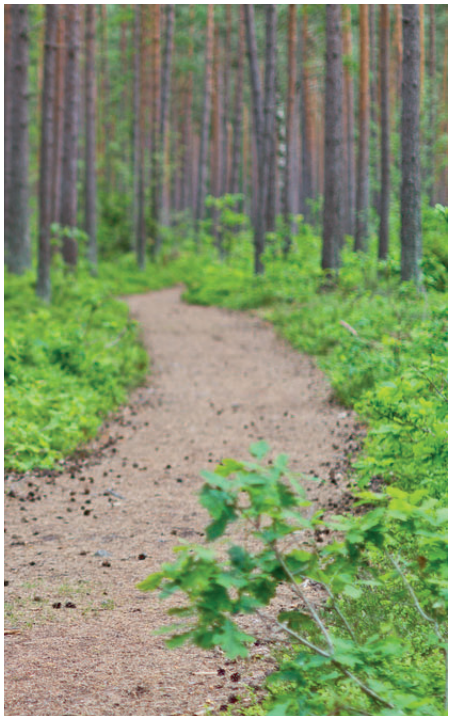

Tillgängliga stigar genom skogsområdet

Genom beskrivna skötselåtgärder kommer detta område bidra än mer till följande ekosystemtjänster:

Mental och fysisk hälsa
Genom att hålla stigar öppna bibehålls möjligheten för vardaglig motion, träning och rekreation i området.

Kunskap och inspiration
Genom att synliggöra pollineringsinsatser kan fler inspireras att göra liknande åtgärder på andra platser. Skogen tillgängliggörs för utomhuspedagogik.

Målbild

Stigar ska löpa genom området, och det ska finnas sittplatser i lämpligt läge för att uppmuntra till att nyttja området för friluftsliv. Vissa leder kan tillgänglighetsanpassas för cykeltrafik och rullstolsburna.

Initiala åtgärder

Anlägg motionsspår i området. Spåren anläggs i samråd med ekologisk expertis så att naturvärden beaktas.

- Tydliggör entréer till biparken centralt i området, exempelvis med en skylt med karta över närområdet som anger stigar och olika
- målpunkter.
- Placera ut en bänk eller annan typ av sittplats.
- Anlägg stänger vid lågpunktsområden om behov uppstår.
- Se till att ”Traktorstigen” är tillgänglig och körbar för cyklister.

Vid avverkning ska man ta hänsyn till stigar genom området och om möjligt förstärka dessa. Det är även viktigt att avverkningen sker på ett sätt som inte skadar geologiska formationer. Avverkning eller röjning av buskar får inte ske under fåglar häckningsperiod (1 april – 15 juli).

Kontinuerlig skötsel

- Stigarna hålls öppna och fria från nedfallna grenar. Död ved lämnas i skogen.
- Underhåll av motionsspårets beläggning och eventuell belysning.
- Underhåll av bänkar och skyltar.

Uppföljning

Uppföljning av initiala skötselåtgärder kommer att göras årligen de första fem åren, och sedan vid behov. Uppföljning kommer att ske genom platsbesök där man bedömer måluppfyllnad, och om åtgärder som krävs för att nå den.

Bilaga 5

Dagvatten Stora Rör

Lokalt omhändertagande av dagvatten för detaljplan Stora Rör 2:1 m fl Östra Stora Rör

2022-08-24

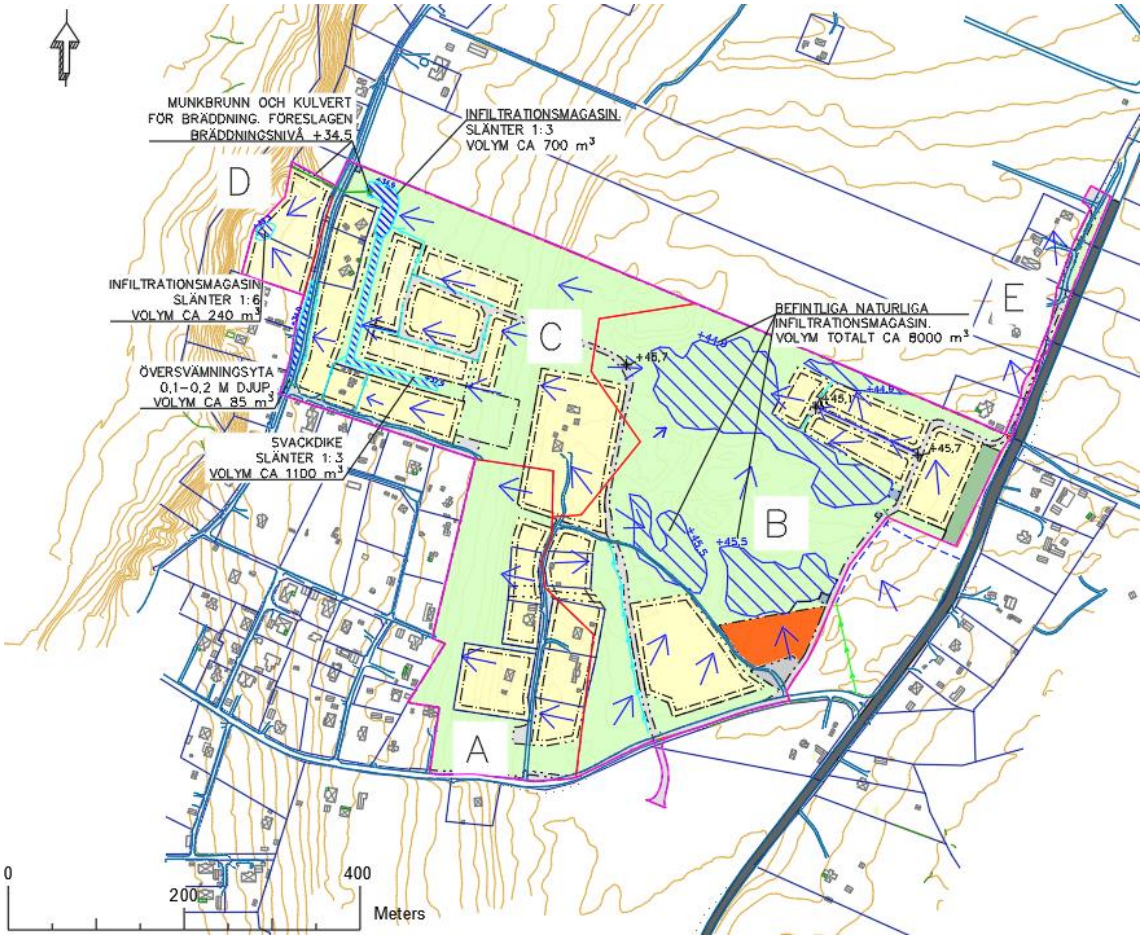

Structor

Författare:	Teresia Gamme, Per Nelsson, Daniel Glatz
Upprättad, datum:	2021-05-25
Reviderad, datum:	2022-08-24
Beställare:	Borgholms kommun
Bolag:	Structor Miljö Öst AB
Uppdragsnamn:	Dagvatten Stora Rör
Uppdragsnummer:	20005
Uppdragsledare:	Daniel Glatz
Handläggare/utredare:	Teresia Gamme, Per Nelsson
Granskare	Daniel Glatz
Status:	Rapport

Innehåll

Sammanfattning **6**
1. Inledning **7**
1.1. Bakgrund 7
1.2. Mål och syfte 7
1.3. Dimensioneringsförutsättningar 7
1.4. Riktvärden för vattenkvalitet 7
1.5. Underlag 8
2. Områdesbeskrivning **8**
2.1. Allmän orientering 8
2.2. Planerad GC-tunnel och avvattning, Trafikverket 10
3. Rådande berörda miljökvalitetsnormer **13**
3.1. Miljökvalitetsnorm ytvatten 13
3.1.1. Ekologisk status 14
3.1.2. Kemisk status 15
3.1.3. Påverkanskällor 15
3.2. Miljökvalitetsnorm grundvatten 16
3.3. Naturvärden 19
3.4. Geologiska värden 21
4. Dimensionerande beräkningar dagvatten **24**
4.1. Beräkningsmetod och planeringsstrategi 24
4.2. Infiltrationskapacitet 25
4.3. Dimensionering magasinsvolymer 27
4.3.1. Delområde A 27
4.3.2. Delområde B 28
4.3.3. Delområde C 28
4.3.4. Delområde D 29
4.3.5. Delområde E 30
5. Systemlösning dagvatten **31**
5.1. Avvattningsplan 31
5.2. Översiktlig höjdsättning 36
5.3. Kostnadsuppskattning för dagvattensystem 37
5.4. Drift, skötsel och underhåll 38
6. Föroreningsberäkningar **38**
6.1. Modelluppbyggnad 38
6.2. Ytkartering 39
6.3. Resultat föroreningsmodellering 40

6.4. Utvärdering av resultat från föroreningsmodellering 43
7. Påverkansbedömning markhydrologi i samband med anläggningsarbeten 45
8. Påverkansbedömning för sumpskog, naturvärden och geologi 45
8.1. Påverkan Sumpskogen 45
8.2. Påverkan naturvärden 46
8.3. Påverkan geologi 46
9. Ansvarsfördelning mellan aktörer 46
10. Referenser 50

Figurförteckning

Figur 1: Planområdets läge i Borgholms kommun. Figur hämtad från: *Detaljplan för stora rör 2:1 m. fl. Östra Stora Rör"* (Borgholms kommun, 2021) 9
Figur 2: Plankarta med delområden för bebyggelseytor, vägar mm markerade. 10
Figur 3: Placering av planerad GC-tunnel korsningen Stora Rörsvägen. 11
Figur 4: Skiss över planerad vattenbortledning GC-tunneln Stora Rör (Sweco, 2022). 12
Figur 5: Recipient "*M n Kalmarsunds utsjövatten"* 13
Figur 6: Utbredning av Rällaformationen. Bild hämtad från VISS. 17
Figur 7: Områden med identifierade naturvärdesobjekt. Figuren är kompletterad med ytor för bebyggelse från planskiss. Figur hämtad från: *Inventering av naturvärden, insekter och kärlväxter vid Stora Rör 2015* (Ecocom, 2015). 20
Figur 8: Jordgeologisk karta över Rälla och planområdet. Figur hämtad från: *Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet* (Vatten-och samhällsteknik, 2015). 22
Figur 9: Beskrivning av grundvattenströmning. Figur hämtad från: *Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet* (Vatten-och samhällsteknik, 2015) 23
Figur 10. Delområdesindelning med rinnpilar. 25
Figur 11: Punkter där infiltrationsförsök genomförts. Figur hämtad från: *Resultatrapport infiltrationsförsök Rälla* (Structor, 2017). 26
Figur 12. Nivåanalys av delområde B. Områden lämpliga för magasinering och infiltration är markerade med blått. 27
Figur 13. Avvattningsplan för planområdet. Kan ses i större format i bilaga 1, med detaljer såsom vägtrummor. 32
Figur 14. Avrinningsriktningar inom delområde A. 33
Figur 15: Avvattningsplan för delområde B. I infiltrationsmagasinen är krönhöjden angiven. Mörkblå streckad linje anger dike för hantering av vägvatten från väg 136 och grön linje med pilar anger pumpning men ingår i övrigt inte i planen. 34
Figur 16: Förslag på fördröjningsanläggningar inom delområde C och D. 35
Figur 17: Illustration av svackdike. Bildkälla: (Stockholm Vatten och avfall, 2020). 36
Figur 18: Schematisk bild med beskrivning av ansvarsområden. 47
Figur 19: Karta med beskrivning av ansvarsfördelning. 48

Tabellförteckning

Tabell 1: Sammanfattning av miljökvalitetsnorm och status för den berörda ytvattenrecipienten- 14
Tabell 2: Sammanfattning av ekologisk status för den aktuella recipienten. 15
Tabell 3: Sammanfattning av den kemiska statusen för den aktuella recipienten. 15
Tabell 4: Sammanfattning av påverkande källor för den aktuella recipienten. 16
Tabell 5: Statusklassning och miljökvalitetsnorm för Rällaformationen. 17
Tabell 6: Identifierade naturvärden Stora Rör (Ecocom, 2015). 19
Tabell 7: Infiltrationskapacitet vid olika punkter inom eller närheten av planområdet. 26
Tabell 8: Sammanställning av ytor i befintlig och planerad situation. 39
Tabell 9: Resultat från beräknade förväntade föroreningshalter. 41
Tabell 10. Föroreningshalter i sammantaget dagvatten före och efter exploatering inklusive tillskott från väg 136. Som jämförelse visas riktvärden för dagvatten, miljökvalitetsnormer och dricksvatten. 42

Bilagor

Bilaga 1: Avvattningsplan

Bilaga 2: Rapporter från StormTac

SAMMANFATTNING

I denna rapport utreds förutsättningarna för dagvattenhantering för detaljplanen Stora Rör 2:1 m.fl. ”Östra Stora Rör” där kommunen planerar att möjliggöra för byggnation av bostäder och förskola. Med hänsyn till att jordlagren i området består av genomsläpplig sand samt för att minimera påverkan på den hydrologiska förhållanden föreslås att allt dagvatten som genereras inom området infiltreras i marken genom så kallad lokalt omhändertagande av dagvatten, LOD. Rådande miljökvalitetsnorm för ytvatten är M n Kalmarsunds utsjövatten. Planområdet ligger också inom ett område som omfattas av miljökvalitetsnorm för grundvatten, Rällaformationen. Väster om planområdet där grundvattnet strömmar ut ligger sumpskog och öster om Väg 136 omfattas området av vattenskyddsområde. Det finns naturvärden i närområdet men inte inom områden som planeras för bebyggelse.

Utifrån planområdets naturliga höjder har det delats in i fem delområden och för varje delområde har den erforderliga fördröjningsvolymen beräknats och avvattning planerats. För större delen av området krävs inga anläggningar för att åstadkomma tillräcklig fördröjningsvolym och infiltration utan det räcker att vattnet leds ut i naturen till naturliga svackor för att avvattningen ska vara tillräcklig. I området längst västerut är infiltrationskapaciteten något lägre och där föreslås att två infiltrationsdammar, ett svackdike och en grund översvämningsyta anläggs.

Föroreningsbelastningen i befintlig samt i planerad situation har modellerats och uppskattas med modellvertyget StormTac. Resultatet visar att föroreningsbelastningen från området kommer att öka i samband med exploateringen men eftersom belastningen fortsatt kommer att vara låg bedöms detta inte påverka förutsättningarna för att kunna uppnå kvalitetskraven för miljökvalitetsnormerna för ytvatten och grundvatten. Sumpskogen och övriga naturvärden bedöms inte heller påverkas negativt. Den största risken för föroreningsutsläpp till området och sumpskogen är utsläpp i samband med någon större olycka på väg 136. Därför föreslås som försiktighetsåtgärder att dagvatten från väg 136 hanteras i en anläggning där tillflödet in till planområdet kan stängas vid händelse av en olycka med utsläpp av föroreningar. För att minska den ökade föroreningsbelastningen föreslås också att vatten från 136 renas separat innan det infiltreras i planområdet samt att vatten från större parkeringar kan passera makadamdiken innan det infiltreras.

Påverkan på markhydrologin i samband med anläggningsarbeten har utretts. För anläggningsarbeten i samband med byggnation inom planområdet bedöms ingen nämnvärd påverkan på markhydrologin uppstå eftersom avvattningssystemet ska anpassas för att vara så naturligt som möjligt. Det finns planer på att anlägga en GC-tunnel under väg 136 i närheten av planområdet. Då tunneln planeras i ett område där grundvattenytan ligger ytligare jämfört med resten av området förväntas tunneln hamna under grundvattenytan. Arbetet med tillståndsprocesser och liknande behöver anpassas efter detta. Sist i rapporten presenteras ett förslag för hur ansvaret för dagvatten kan fördelas mellan olika aktörer. Där föreslås Trafikverket ansvarar för vatten som uppstår på och invid väg 136 inklusive vatten som uppstår genom nederbörd på gång-och cykeltunneln medan vattnet från övrig mark tas om hand av Borgholms kommun och kommunens VA-huvudman.

1. INLEDNING

1.1. Bakgrund

På uppdrag av Borgholms kommun har Structor Miljö Öst genomfört en dagvattenutredning för detaljplanen Stora Rör 2:1 m.fl. ”Östra Stora Rör” där kommunen planerar att möjliggöra för byggnation av bostäder och förskola.

Då jordlagren i området främst består av genomsläppliga material är ambitionen med dagvattenhanteringen att vattnet till stor del ska infiltrera och dagvattnet ska tas omhand lokalt. Detta reducerar också påverkan på naturvärden, grundvattenförekomsten samt nedströms liggande sumpskog.

1.2. Mål och syfte

Syftet med utredningen är att ta fram en avvattningsplan för området och bedöma eventuell påverkan på berörda miljökvalitetsnormer samt sumpskogen väster om planområdet. Målet är att utredningen ska kunna användas som underlag i den fortsatta planeringen av projektet.

I uppdraget ingår att beräkna dimensionerande flöden och erforderliga fördröjningsvolymer för dagvatten samt ge förslag på åtgärder och anläggningar för dagvattenhantering inklusive kostnader. Som underlag för bedömning av påverkan på berörda miljökvalitetsnormer, naturvärden, geologin och sumpskogen beräknas föroreningsbelastningen för området i befintlig samt i planerad situation med hjälp av programvaran StormTac. I uppdraget ingår även att göra ett förslag på översiktlig höjdsättning samt bedöma hur markhydrologin kan komma att påverkas av den GC-tunnel som Trafikverket planerar samt andra grävarbeten på fastigheten. Det ingår också att ta fram ett förslag på hur ansvaret för dagvatten kan fördelas mellan olika aktörer.

1.3. Dimensioneringsförutsättningar

I samråd med beställaren utförs dimensionerande beräkningar för regn med 20 års återkomsttid med kilmatfaktor 1,25.

Enligt rekommendation från Svenskt Vatten kan gles bostadsbebyggelse dimensioneras för regn med 2 års återkomsttid (Svenskt vatten, 2016) men genom att använda 20 års återkomsttid undviks risken att volymer och flöden underskattas.

Infiltrationskapacitet i marken har bedömts utifrån utförda undersökningar för infiltrationsmöjligheter för dagvatten inom området. Se *Resultatrapport infiltrationsförsök Rälla* daterat 2017-08-16 (Structor, 2017).

1.4. Riktvärden för vattenkvalitet

Som jämförvärden för utvärdering av dagvattenkvalitet och föroreningsbelastning används följande riktvärden

- Riktlinjer och riktvärden för utsläpp av förorenat vatten till dagvattennät och recipient (Miljöförvaltningen, Göteborgs stad, 2020)

- Havs-och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten, HVMFS 2019:25, uppdaterad tom 2020-01-01 (Havs- och vattenmyndigheten, 2019)
- Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter om miljökvalitetsnormer och statusklassning för grundvatten, SGU-FS 2013:2 (Sveriges Geologiska Undersökning, 2013)
- Livsmedelsverkets föreskrifter för dricksvatten LIVSFS2017:2 (Livsmedelsverket, 2017)

1.5. Underlag

- Höjdkurvor (Borgholms kommun, 2020-02-24)
- Plankarta i dwg format (Borgholms kommun, 2022 -06 -01)
- Planbeskrivning st Rör granskning (Borgholms kommun, 2021-03-23)
- Översiktskarta nytt planområde med Mörbylånga uppdaterad (2021-04-16)
- Avvattning Trafikverket, arbetsmaterial (2021-03-23)
- Resultatrapport infiltrationsförsök Rälla (Structor, 2017-08-16)

2. OMRÅDESBESKRIVNING

2.1. Allmän orientering

Detaljplanområdet är beläget på mellersta Ölands västra sida mellan Borgholm och Färjestaden ca 2 km söder om Rälla, se planens läge i Borgholms kommun, Figur 1.

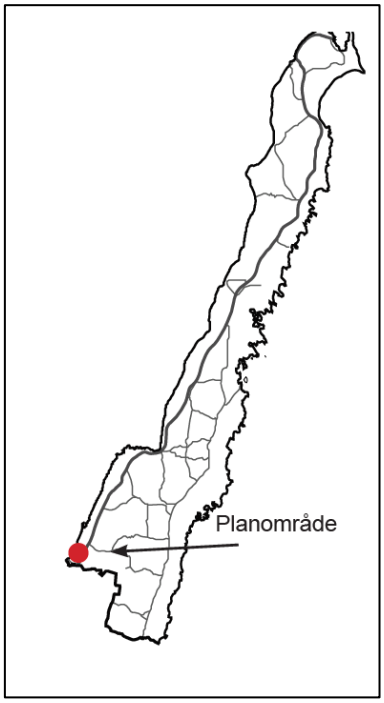

Figur 1: Planområdets läge i Borgholms kommun. Figur hämtad från: *Detaljplan för stora rör 2:1 m. fl. Östra Stora Rör"* (Borgholms kommun, 2021)

Planområdet är en del av Rällaskogen och består huvudsakligen av tallskog av något varierande karaktär. I öster avgränsas området av väg 136. En tydlig brant (landborgsklinten) går omedelbart väster om området och det finns även en mindre erosionsbrant genom mitten av området i nord-/sydlig riktning. I området finns flera gamla stenmurar.

Planområdet omfattar ett ca 32 hektar stor yta. Ytor som är planerade för bebyggelse är sammanlagt ca 12 hektar. Plankarta som använts som underlag för vattenberäkningar presenteras i Figur 2.

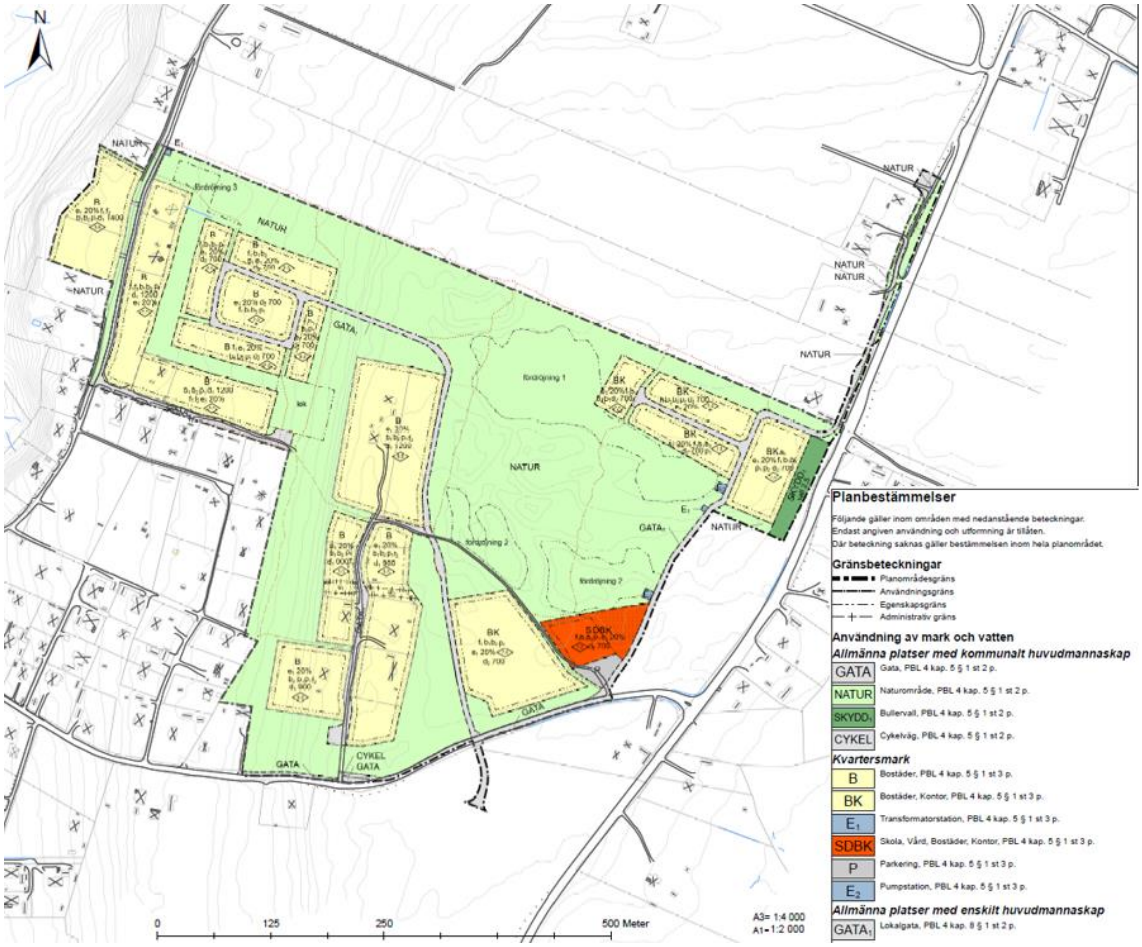

Figur 2: Plankarta med delområden för bebyggelseytor, vägar mm markerade.

Stora delar av området planläggs som natur, där ska skogen/naturmarken behållas. Gula områden planläggs för bostäder, villor och till viss del flerbostadshus och kontor, och rött område planläggs för skola/förskola/kontor.

2.2. Planerad GC-tunnel och avvattning, Trafikverket

Parallellt med planarbetet för Stora rör pågår planeringsarbete för en gång-cykel-tunnel som ska anläggas under väg 136 vid korsningen till Stora rörs-vägen. GC-tunneln planeras ligga precis på gränsen till Rälla vattentäkt och dess vattenskyddsområde se Figur 3.

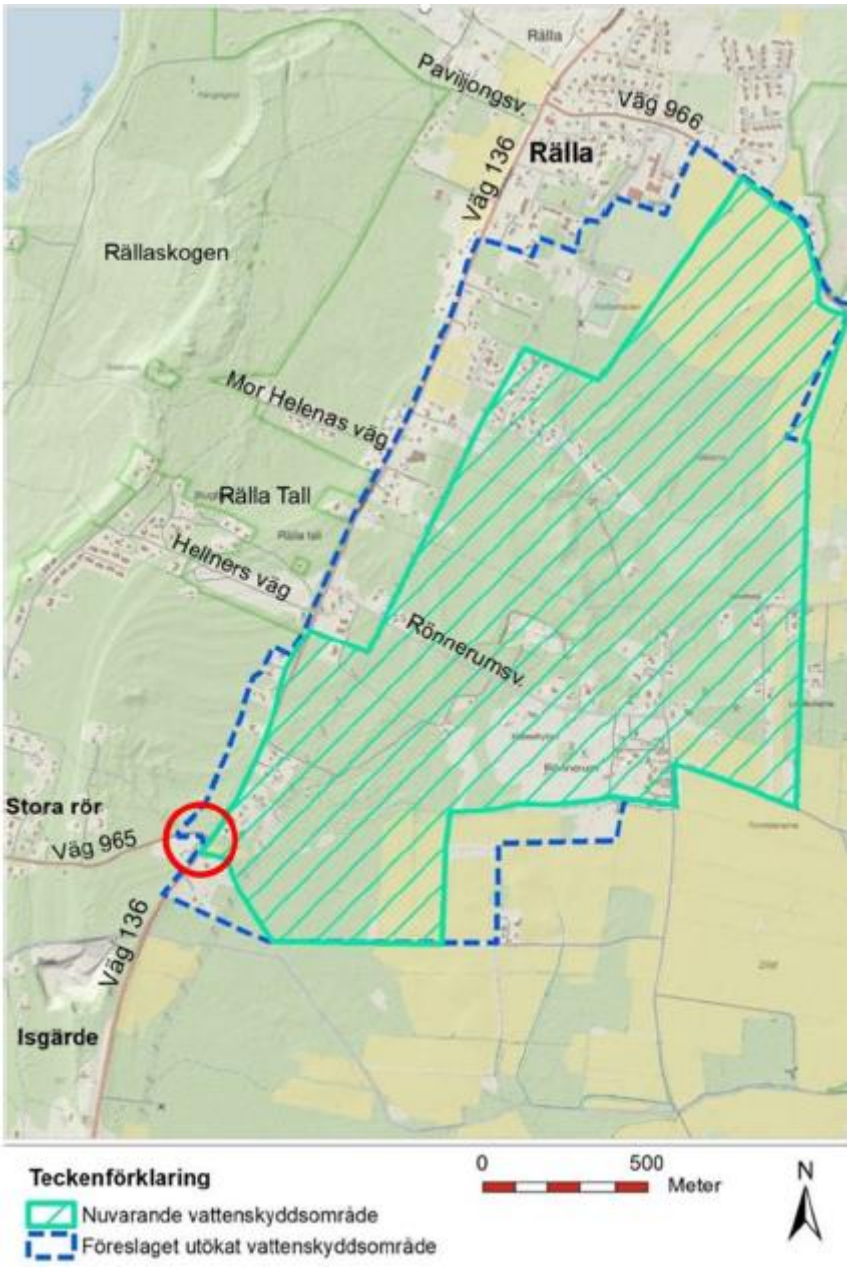

Figur 3: Placering av planerad GC-tunnel korsningen Stora Rörsvägen.

Enligt uppgifter från Trafikverket genom utredningar av Sweco som presenterades på samråd med Borgholms kommun och Borgholms Energi (Sweco, 2022) ska GC-tunneln utformas med en prefabricerad plattrambro av betong som kommer att kräva en lite större temporär grundvattenbortledning i byggskedet och en mindre permanent grundvattenbortledning i driftsskedet. Enligt beräkningar från Sweco kan den permanenta grundvattensänkningen påverka kvantiteten i grundvattentäkten med en minskning på 1-3%. Som säkerhetsåtgärder för att minska risken för olyckor föreslås högkapacitetsräcken längs båda sidor av väg 136 samt och för att undvika föroreningar från dagvattnet vegetationsklädda diken för fastläggning av partiklar. Enligt befintliga uppgifter (2022-07-07) föreslås inga täta diken.

Det bortpumpade dagvattnet samt dagvattnet från GC-tunneln önskar Trafikverket leda in i planområdet och infiltrera inom de ytor som planeras för infiltration från byggnader och verksamhet inom planområdet. Skiss över hur vattenbortledningen från GC-tunneln planeras presenteras i Figur 4.

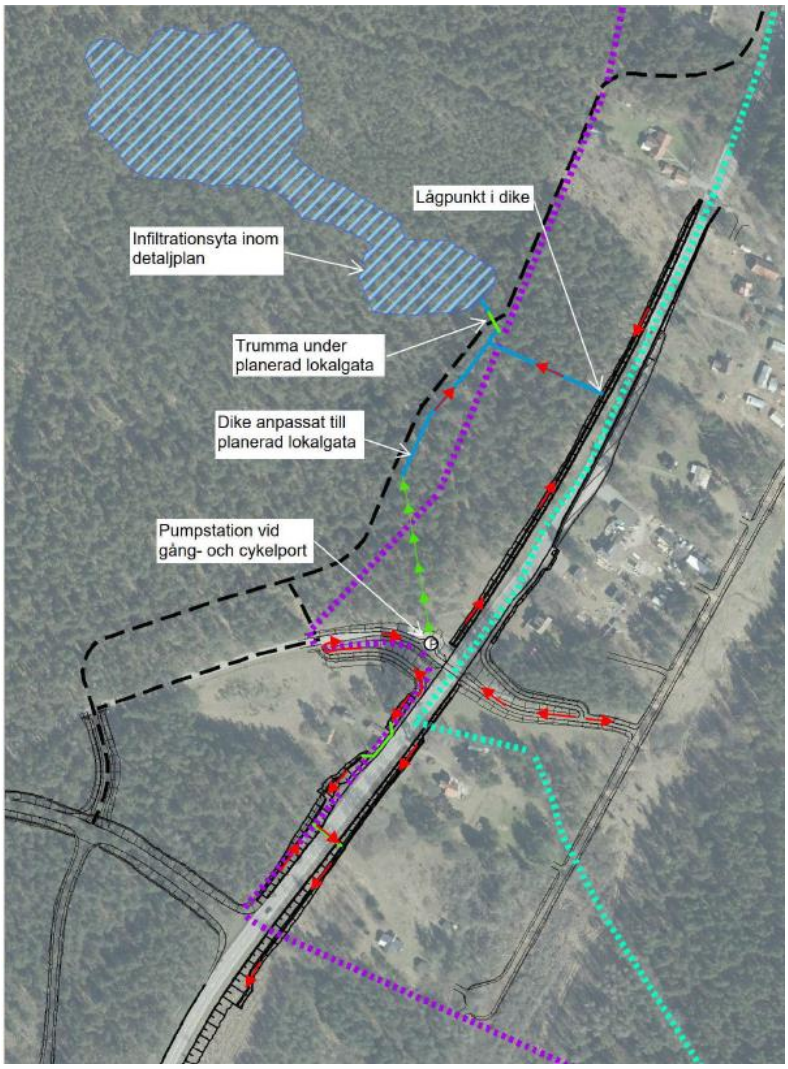

Figur 4: Skiss över planerad vattenbortledning GC-tunneln Stora Rör (Sweco, 2022).

Grundvatten och dagvatten som bildas i GC-tunneln planeras pumpas från GC-tunneln till ett dike som går längs den planerad lokalgata inom planområdet. Till diket ansluts även vägdiket med vägdagvatten från väg 136.

3. RÅDANDE BERÖRDA MILJÖKVALITETSNORMER

3.1. Miljökvalitetsnorm ytvatten

För att säkra vattenkvaliteten hos vattendrag i Sverige finns de så kallade miljökvalitetsnormerna. Genom miljökvalitetsnormerna ställs krav på ekologisk och kemisk kvalitet i sjöar, vattendrag och kustvatten s.k. *vattenförekomster*. Miljökvalitetsnormen beskriver det **önskade** tillståndet hos vattenförekomsten och för att beskriva miljöförhållanden i vattenförekomsten görs klassificering av vattendragets ekologiska och kemiska status. Den ekologiska statusen för vattenförekomster bedöms enligt en femgradig skala; *hög, god, måttlig, otillfredsställande* och *dålig*. Den kemiska ytvattenstatusen klassificeras som *god* eller *uppnår ej god*. Initialt var målet att alla vattenförekomster ska uppnå minst god ekologisk status 2015, men för de vattenförekomster som ännu inte uppfyllt målet har tidsfrist utlysts till 2027 eller enligt senaste förvaltningscykeln kan det vara till 2039. Det finns också ett krav som innebär att förutsättningarna för att uppnå miljökvalitetsnormen inte får försämras av en planerad exploatering eller verksamhet, det s k *icke-försämringskravet*.

För planområdet Stora Rör kommer naturliga hydrologiska förhållanden att bevaras så långt som möjligt. Det innebär att dagvatten kommer att fördröjas och infiltreras lokalt i sandlagren och sedan strömma ut som grundvatten i sumpskogen väster om klinten, utanför området. Den ytvattenförekomst som kan komma att beröras av detta är Kalmarsund. Denna del av Kalmarsund betecknas som vattenförekomst *”M n Kalmarsunds utsjövatten”* och dess VISS EU-ID nr är SE565400-163600. Vattenförekomstens läge presenteras med turkost i Figur 5.

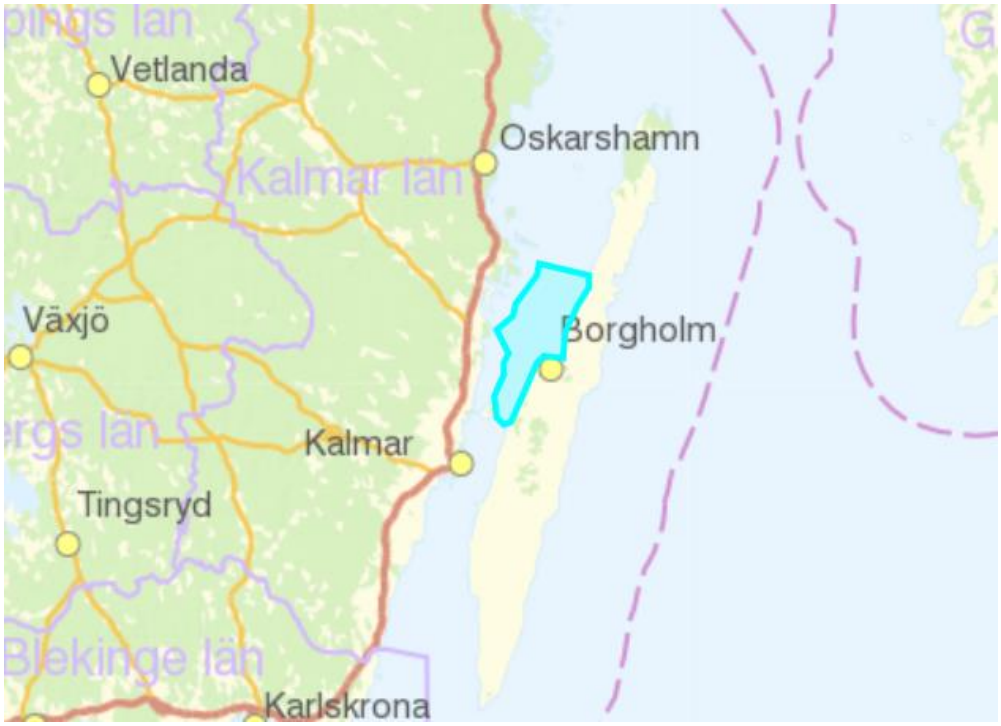

Figur 5: Recipient ”*M n Kalmarsunds utsjövatten*”

Här redovisas miljökvalitetsnormen enligt alternativ *Senaste bedömningen* i VISS vilket är den mest aktuella informationen. Detta innebär att informationen är hämtad både från

förvaltningscykel 2, vilket är den senaste beslutade, och förvaltningscykel 3 där viss information redovisas som arbetsmaterial. Alternativet senaste bedömningen används för att informationen ska vara så aktuell som möjligt.

Statusklassning samt kvalitetskrav presenteras i Tabell 1.

Tabell 1: Sammanfattning av miljökvalitetsnorm och status för den berörda ytvattenrecipienten-

M n Kalmarsunds utsjövatten	**Status**	**Förvaltningscykel**	**Miljökvalitetsnorm Kvalitetskrav och tidpunkt**
Ekologisk status	Måttlig	3 (arbetsmaterial)	God ekologisk status 2039
Tillkomst/härkomst	Naturlig	----	----
Kemisk status	Uppnår ej god	3 (arbetsmaterial)	God kemisk ytvattenstatus
Undantag – mindre stränga krav*	----	3 (arbetsmaterial)	Uppnår ej god kemisk ytvattenstatus

*Undantag med mindre stränga krav för bromerad difenyleter samt kvicksilver och kvicksilverföreningar

Enligt motiveringen för miljökvalitetsnormen/kvalitetskravet uppnås inte god status avseende näringsämnen och/eller biologiska kvalitetsfaktorer kopplat till näringsämnen på grund av påverkan från omgivande vatten. Vattenförekomsten är därmed beroende av statusförbättringar kopplat till omgivande kustvattenförekomster. Statusen i Sveriges kustvatten är dessutom beroende av att internationella överenskommelser avseende minskad näringsbelastning till haven följs. Vattenförekomsten har därför undantag med tidsfrist till 2039 på grund av naturliga förhållanden.

Kvalitetskravet för kemisk ytvattenstatus är god kemisk ytvattenstatus med undantag för bromerad difenyleter (PBDE) samt kvicksilver och kvicksilverföreningar. Det mindre stränga kravet beror på att halterna av PBDE och kvicksilver bedöms överskrida riktvärdet i fisk i samtliga vattenförekomster och det bedöms som tekniskt omöjligt att sänka nivåerna till nivåer motsvarande god kemisk ytvattenstatus då de höga halterna främst beror på långväga luftburna föroreningar samt ackumulering under lång tid. Oavsett det mindre stränga kravet för PBDE och kvicksilver ska lokala påverkanskällor som bidrar till sänkt status för dessa ämnen åtgärdas (VISS (a), 2021).

3.1.1. Ekologisk status

De ingående parametrarna i Ekologisk status som har en klassning presenteras i Tabell 2.

Tabell 2: Sammanfattning av ekologisk status för den aktuella recipienten.

M n Kalmarsunds utsjövatten			**Klassificering**
Ekologisk Status			
	Biologiska kvalitetsfaktorer		
		Växtplankton	Måttlig
		Klorofyll a	Måttlig
	Fysikalisk kemiska kvalitetsfaktorer		
		Ljusförhållanden	Måttlig
		Näringsämnen	Otillfredsställande
		Särskilda förorenande ämnen	God
		Koppar	God
	Hydromorfologi		Hög

Parametrarna växtplankton, klorofyll a och ljusförhållanden klassas till *måttlig*. Näringsämnen klassas som *otillfredsställande* och särskilt förorenande ämnen och koppar klassas som *god*.

Status för vattendragets hydromorfologi är Hög för alla parametrar.

3.1.2. Kemisk status

Den kemiska statusen är klassificerad till *uppnår ej god*. Klassificerade parametrar presenteras i tabell 3.

Tabell 3: Sammanfattning av den kemiska statusen för den aktuella recipienten.

M n Kalmarsunds utsjövatten			**Klassificering**
Kemisk Status			
	Prioriterade ämnen		Uppnår ej god
		Bromerad difenyleter	Uppnår ej god
		Kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår ej god
		Bly och blyföroreningar	God
		Kadmium och kadmiumföroreningar	God

Gränsvärdena för bromerade difenyletrar (PBDE) och även kvicksilver överskrids i alla Sveriges undersöka ytvattenförekomster, se tidigare beskrivning i avsnitt 2.1. För bly och blyföroreningar samt kadmium och kadmiumföroreningar bedöms statusen vara *god* baserat på sedimentprover som tagits 2008 och 2013.

3.1.3. Påverkanskällor

De påverkanskällor som har klassificerats och som bedöms påverka vattenförekomsten presenteras i Tabell 4.

Tabell 4: Sammanfattning av påverkande källor för den aktuella recipienten.

M n Kalmarsunds utsjövatten		**Klassificering**
Diffusa källor		
	Transport och infrastruktur	Betydande påverkan
	Atmosfärisk deposition	Betydande påverkan
	Andra relevanta – näringsbelastning från omgivande vatten och utsjön	Betydande påverkan

Transport och infrastruktur antas ha en betydande påverkan avseende tributyltenn, TBT, då trafiken av fritidsbåtar i området är omfattande. Båtbottenfärg som använts till fritidsbåtar är en stor källa till spridning av TBT. Atmosfärisk deposition bedöms ha betydande påverkan avseende kvicksilver och bromerade difenyletrar, PBDE se tidigare beskrivning i avsnitt 2.1 Andra relevanta påverkanskällor är påverkan av totalkväve och totalfosfor från omgivande vatten. Tidigare har även reningsverk och jordbruk klassats som betydande punktkällor men vid den nationella påverkansanalysen som genomfördes 2018 har dessa tagits bort eftersom den antropogena näringsämnesbelastningen är liten jämfört med belastningen från omgivande vatten.

Sammanfattningsvis är det främst överbelastning av näringsämnen (övergödning) och överskridning av gränsvärden för kvicksilver och PBDE med hänsyn till atmosfärisk deposition som är de största hindren för att uppnå miljökvalitetsnormen för miljökvalitetsnormen M n Kalmarsunds utsjövatten.

3.2. Miljökvalitetsnorm grundvatten

Området för detaljplanen omfattas av miljökvalitetsnorm för grundvatten, grundvattenförekomsten Rällaformationen. Utbredningen av grundvattenförekomsten presenteras med turkost i Figur 6.

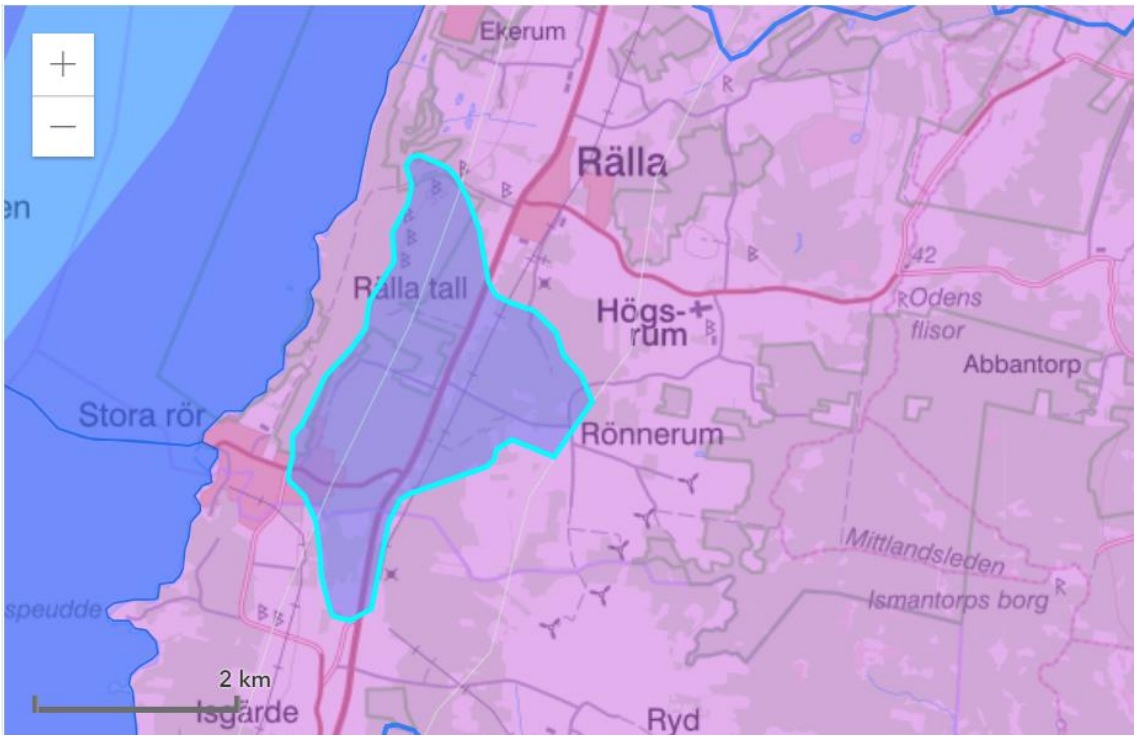

Figur 6: Utbredning av Rällaformationen. Bild hämtad från VISS.

Rällaformationen är en sand-och grusförekomst som sträcker sig under väg 136 samt under det tänkta planområdet. Östra delen av grundvattenförekomsten, öster om väg 136, används som dricksvattentäkt och omfattas av vattenskyddsområde. Statusklassning samt miljökvalitetsnorm med kvalitetskrav och tidpunkt presenteras i Tabell 5. Informationen är hämtad från VISS (VISS (b), 2021)

Tabell 5: Statusklassning och miljökvalitetsnorm för Rällaformationen.

Rällaformationen	Status	Förvaltningscykel för statusklassning	Miljökvalitetsnorm Kvalitetskrav
Kvantitativ status	Otillfredsställande	3 (arbetsmaterial)	God kemisk grundvattenstatus
Kemisk status	God	3 (arbetsmaterial)	God kvantitativ status
Skyddade områden			Krav enligt dricksvattenföreskrifterna

Den kvantitativa statusen för Rällaformationen är klassad som *otillfredsställande*.

Detta är dock ingen platsspecifik bedömning för just Rälla utan en generell bedömning som bygger på att Kalmar Län är relativt nederbördsfattigt och att Öland generellt har mindre goda förutsättningar att bilda och lagra grundvatten. Vattenbristen har dessutom ökat på senare tid dels p g a utdikning, ökad vattenkonsumtion samt evenuellt förändrat nederbördsmönster kopplat till klimatförändringarna. För att stärka dricksvattentillgången på ön har två avsaltningsverk och en vattenledning över Kalmarsund byggts de senaste åren, vilket indikerar att grundvattnets kvantitet är otillfredsställande i de grundvattenförekomster som nyttas som

allmänna vattentäkter. Att statusen har sänkts sedan förra bedömningen beror dels på verklig försämring i vattenmiljön, dels på ändrade metoder för bedömning av status.

Den kemiska statusen för grundvattenformationen är klassad som *god*. Den enda enskilda parametern som är klassad är sulfat som är klassad som *god*, dock har sulfat vid ett tillfälle överstigit halten för gränsvärdet ”för att vända trend”, men källan till detta är okänd.

Betydande påverkanskällor är allmän dricksvattentäkt samt s k andra relevanta uttag vilket är en beskrivning av den allmänt låga grundvattenbildningen på Öland. Bevattningsförbud mm krävs för att klara vattenförsörjningen. Markanvändningen på Rällaformationen är till största delen skogsmark men det finns även bostadsområden och jordbruksmark (VISS (b), 2021).

Sammanfattningsvis är det främst den kvantitativa statusen *otillfredsställande* som gör att miljökvalitetsnormen inte kan uppnås. Dock är bedömningen allmän för regionen och inte gjord specifikt för situationen i Rälla men det är ändå tydligt att avledning av vatten bort från området och minskad infiltration inte är lämpligt.

Vid exploatering och detaljplaneläggning av ett område behöver exploatören visa att det inte leder till försämrade möjligheter att uppnå miljökvalitetsnormerna som kan påverkas av exploateringen. I detta fallet med Stora Rör finns både miljökvalitetsnormer för ytvatten och grundvatten att ta hänsyn till.

För att göra bedömningen modelleras den förväntade föroreningsbelastningen från området för befintlig situation samt efter den planerade exploateringen med StormTac. Resultaten för befintlig och planerad situation jämförs med relevanta jämförvärden. De mest kritiska parametrarna som i nuläget hindrar ytvattenförekomsten från att nå miljökvalitetsnormen är enligt VISS, näringsämnen, samt kvicksilver och PBDE. För grundvattenförekomsten är det framförallt den kvantitativa statusen som är kritisk och minskad infiltration och grundvattenbildning bör undvikas. Den kemiska statusen är god och det är viktigt att detta också kan bibehållas.

3.3. Naturvärden

En naturvärdesinventering genomfördes 2015 av Ecocom. Sju naturvärdesobjekt/områden identifierades, se Tabell 6.

Tabell 6: Identifierade naturvärden Stora Rör (Ecocom, 2015).

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotoper	Tidigare inventering/skydd
1	3	Skog och träd	Tallskog	Naturvårdsplan
2	3	Äng och betesmark	Betesmark	Naturvårdsplan
3	2	Skog och träd	Ädellövskog	Nyckelbiotop
4	3	Skog och träd	Tallskog	Naturvårdsplan
5	2	Äng och betesmark	Ljunghed	Naturvårdsplan
6	2	Skog och träd	Barrskog, ädellövskog, sumpskog	Nyckelbiotop, biotopskydd, våtmarksinventeringen, naturvårdsplan
7	3	Sandmiljö	Övergiven täkt med sandiga slänter	Naturvårdsplan

Naturvärdenas placering inom området tillsammans med bebyggelseytorna beskrivs i Figur 7.

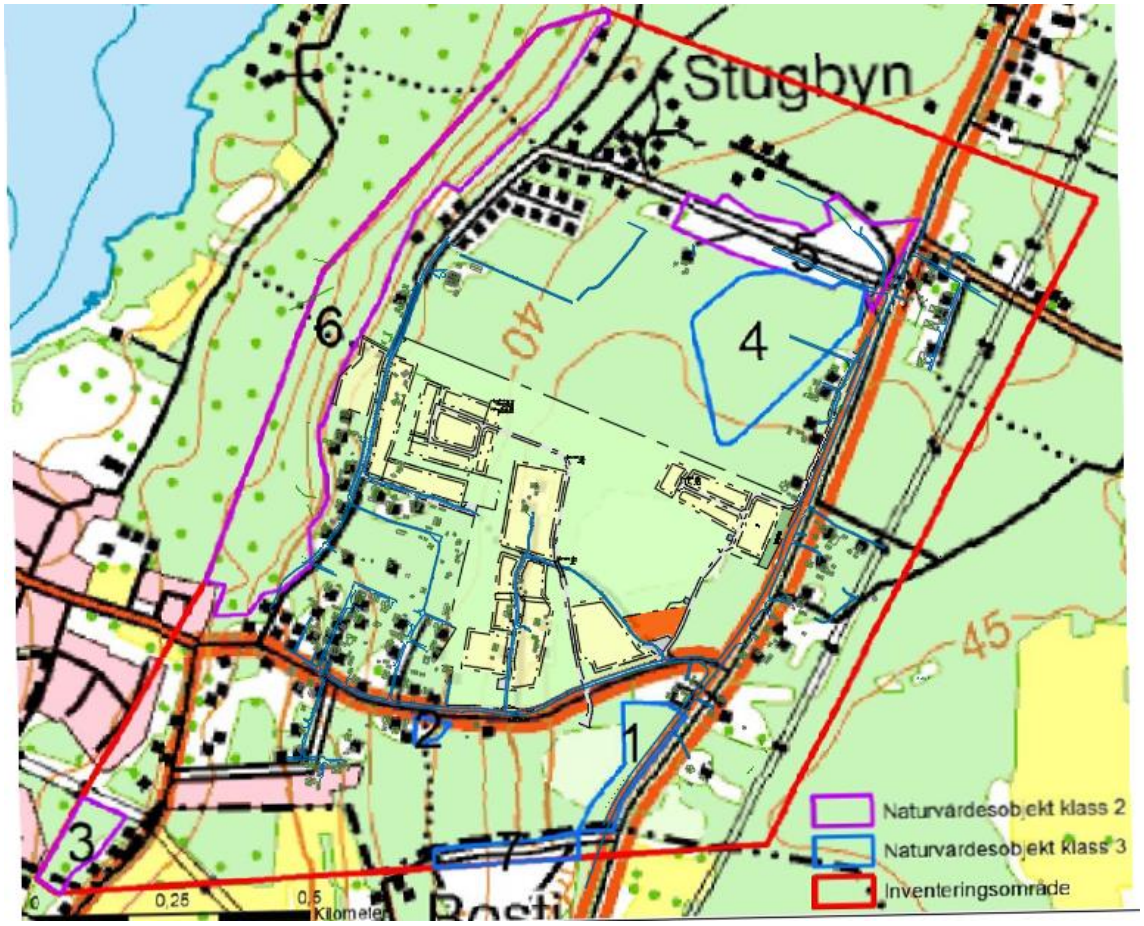

Figur 7: Områden med identifierade naturvärdesobjekt. Figuren är kompletterad med ytor för bebyggelse från planskiss. Figur hämtad från: *Inventering av naturvärden, insekter och kärlväxter vid Stora Rör 2015* (Ecocom, 2015).

Ingen av bebyggelseytorna är placerat inom något identifierat naturvärdesobjekt. Naturvärdena beskrivs i korthet nedan enligt beskrivningar från Ecocom, 2015.

1, Tallskog: Tallskog där gamla tallar är allmänt förekommande. Här finns även inslag av ek, björk, lönn och skogsalm samt ett fältskikt som bland annat utgörs av krusttåtel, väggmossa och husmossa. Objektets naturvärde är kopplat till de gamla tallarna.

2, Betesmark: Ohävdad betesmark på begränsad yta som till stor del domineras av hävdgynnade arter. Här växer till exempel ljus solvända, backnejlika, rödven, femfingerört, älväxing, ängshare och svartkämpar. Området är troligen huvudsakligt födosöksområde för Alvarsmalbi.

3, Ädellövsskog: En ekskog med allmänt gamla ekar men endast enstaka förekomst av död ved. Buskskikt av Hassel. Här finns även ask, murgröna samt grå skärelav.

4, Tallskog: Likåldrig tallskog med jämt utställda träd i åldern 70-90 år. Död ved finns endast i små mängder. Marken är torr och bevuxen bland annat av krusttåtel, väggmossa, husmossa och blåbär. Här finns även ett flertal fynd av den rödlistade arten ryl. Objektets naturvärde är i stort sett helt knutet till ryl som är rödlistad med kategorin *starkt hotad*.

5, Ljunghed: Naturvärdesarter inom området är ryl, hedblomster, backtimjan, skogsknipprot, ljus solvända. Ljungheden domineras av ljung samt gräs som kruståtel och fårsvingel. Det förekommer även stråk och fläckar med hävdgynnad torrmarksflora som backtimjan, ljus solvända, gråfibbla, bergskrabba och svartkämpar. Kantzoner bevuxna av tall ingår till viss del i objektet. Heden är en viktig lokal för vildbin och andra blombesökande insekter.

6, Landborgsbranten: Området domineras av barrskog vilken delvis är sumpskog och delvis har naturskogskaraktär Här finns också ädellövsskog med ek och ask i den södra delen av området. Landborgsbranten utgör en unik geologisk struktur i landskapet. De unika geologiska förutsättningarna med till exempel källutsprång och en fuktig miljö, gör landborgskanten till ett potentiellt mycket värdefullt habitat för många arter. Ett fältskikt med arter som skärmstarr, gulsippa, skavfräken och blåsippa gynnas av de geologiska förutsättningarna. Här finns också den regionalt sällsynta arten kambräken. I området finns gamla träd och delvis också död ved.

7, Övergiven täkt: I den övergivna täkten växer tall, lönn, sälg, skogsalm och björk. Här finns även björnbär, parkslide, fältsippa, darrsippa och fältvädd. Här finns ytor med öppen sand och torra slänter som bedöms som mycket viktiga ur entomologisk synpunkt, speciellt med tanke på alvarsmalbi, en art som är knuten till denna miljö och påträffats i insektsinventeringen. Den öppna sanden har en lös struktur och är därför särskilt värdefull för kräsna sandmarksspecialister bland vildbin och steklar.

3.4. Geologiska värden

Planområdet är beläget inom det s k Rälla-fältet som är en isälvsavlagring med främst sand och grus. Isälvsavlagringar är naturresurser vars främsta användningsområde är att de kan användas för allmän vattenförsörjning. Historiskt har det förkommit mycket täktverksamhet för utvinning av sand och grus men på senare år har medvetenheten kring att isälvsmaterial är en ändlig resurs som bör bevaras ökat.

Isälvsmaterialet i Rällafältet kan således bedömas ha ett geologiskt värde och det är därför önskvärt att geologin i området får bevaras så orörd som möjligt vid exploateringen. Rällafältets utbredning med isälvsmaterial markerat i grönt visas i Figur 8.

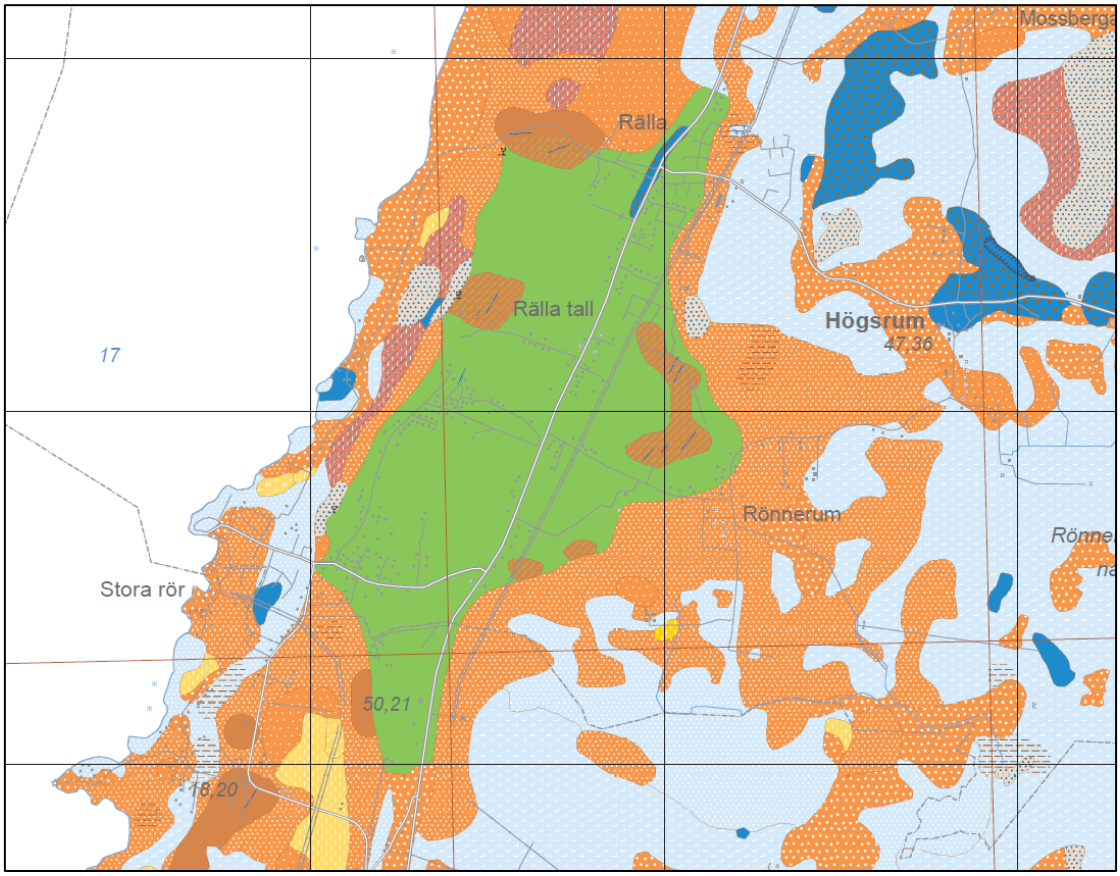

Figur 8: Jordgeologisk karta över Rälla och planområdet. Figur hämtad från: *Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet* (Vatten-och samhällsteknik, 2015).

Tvärs igenom Rällafältet går den s k landborgsklinten vilket är den sträckning där kalkberget lutar brant och hastigt västerut vilket orsakar utströmning av grundvatten. Det är bland annat utströmningen av grundvatten som skapar den unika miljö som återfinns i naturvärdesområde 6, landborgskanten. En beskrivning av grundvattnets strömningsriktning presenteras i Figur 9.

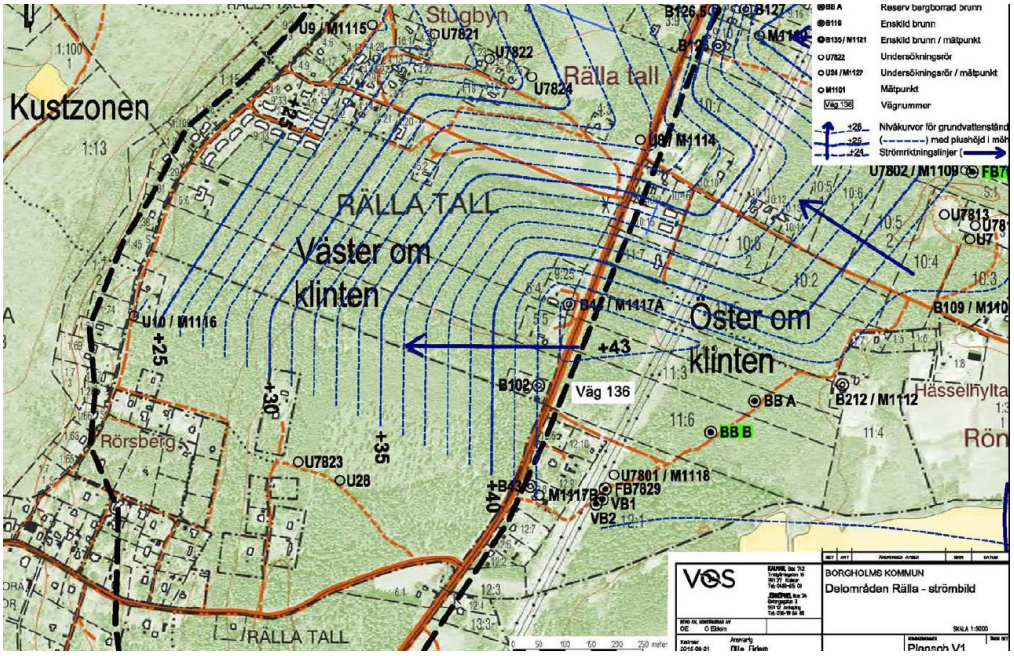

Figur 9: Beskrivning av grundvattenströmning. Figur hämtad från: *Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet* (Vatten-och samhällsteknik, 2015)

Under planområdet och bebyggelseytorna är det ett tjockt lager sand och långt till grundvattnet, troligtvis ca 20 m.

4. DIMENSIONERANDE BERÄKNINGAR DAGVATTEN

4.1. Beräkningsmetod och planeringsstrategi

Dagvatten kommer att hanteras lokalt genom infiltration. Detta är positivt eftersom vattnet då stannar kvar i området och kan bilda grundvatten vilket bidrar till att det inte blir någon påverkan för grundvattnets kvantitet.

Beräkningar för dagvatten utförs för 20-årsregn med klimatfaktor 1,25. Dagvatten från planerade bebyggelseområden kommer att avledas via ytavrinning, diken samt via vägtrummor till planerade naturliga infiltrationsytor där dagvattnet infiltreras i sandlagren. Dagvatten kommer att bildas på hårdgjorda ytor, tak, p-platser och grönytor. Avrinningskoefficienter har generellt valts enligt tabell 4.8 i P110 (Svenskt vatten, 2016) med undantag för ytor för bostadsbebyggelse där avrinningskoefficient 0,5 används. Vägar och gator har avrinningskoefficient 0,8. För icke exploaterade områden används naturmark med avrinningskoefficient 0,1.

I samband med de dimensionerande beräkningarna har planområdet delats in i fem delavrinningsområden A-E. Indelningen av delområden är baserad på topografin och avrinningsriktningen för ytvatten och avvattningsplanen anpassas för att följa den naturliga topografin i största möjliga mån. Område D har separerats från område C eftersom det ligger på andra sidan av Vincents väg och vatten i det delområdet kan obehindrat rinna västerut ned för klinten. Delavrinningsområdena presenteras i Figur 10.

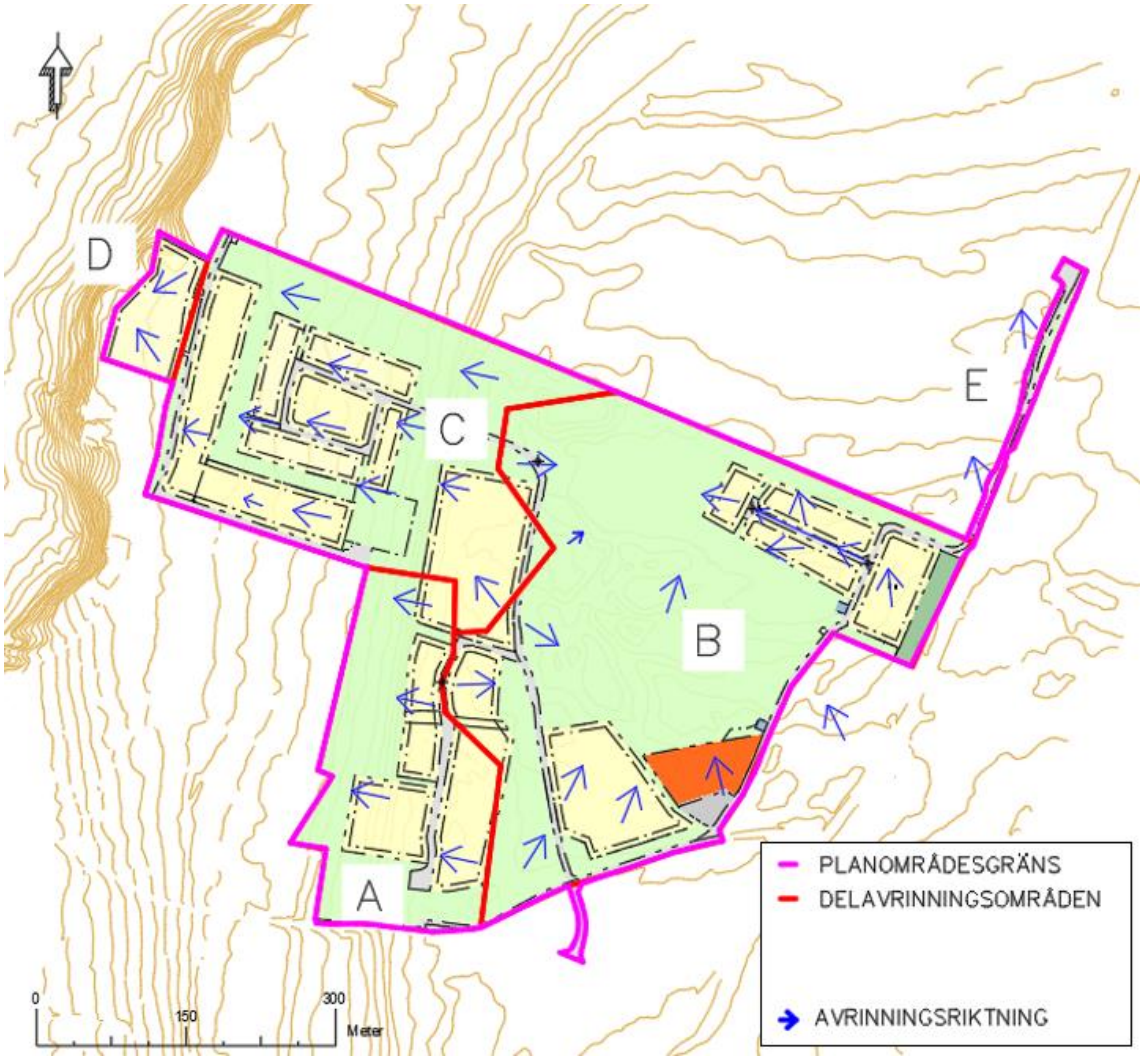

Figur 10. Delområdesindelning med rinnpilar.

Allt vatten kommer att infiltreras inom planområdet med undantag för delområde E, vilket består av en mindre väg i områdets nordvästra hörn. Detta område är exkluderat från volymberäkningarna för erforderlig fördröjningsvolym då dess tillskott till dagvattenvolymerna bedöms vara försumbart och avrinningsriktningen innebär att vattnet skulle behöva pumpas för att kunna infiltreras inom planområdet. Föroreningsbelastningen från delområde E är dock medräknad till den totala belastningen eftersom slutrecipienten är densamma. Detsamma gäller den väg som sticker ut från planområdets södra del.

4.2. Infiltrationskapacitet

Infiltrationskapacitet i marken har bedömts utifrån undersökta punkter som ligger i närheten av infiltrationsytorna enligt *Resultatrapport infiltrationsförsök Rälla* (Structor, 2017). Tabell 7 visar infiltrationshastighet för olika punkter i de olika delområden.

Tabell 7: Infiltrationskapacitet vid olika punkter inom eller närheten av planområdet.

Delområde	Punkt som används för utvärdering	Infiltrationshastighet m/s
C	1	6×10^{-6}
D	1	6×10^{-6}
B	9	9×10^{-5}
E	9	9×10^{-5}
A	10	1×10^{-4}

Punkternas läge presenteras i Figur 11.

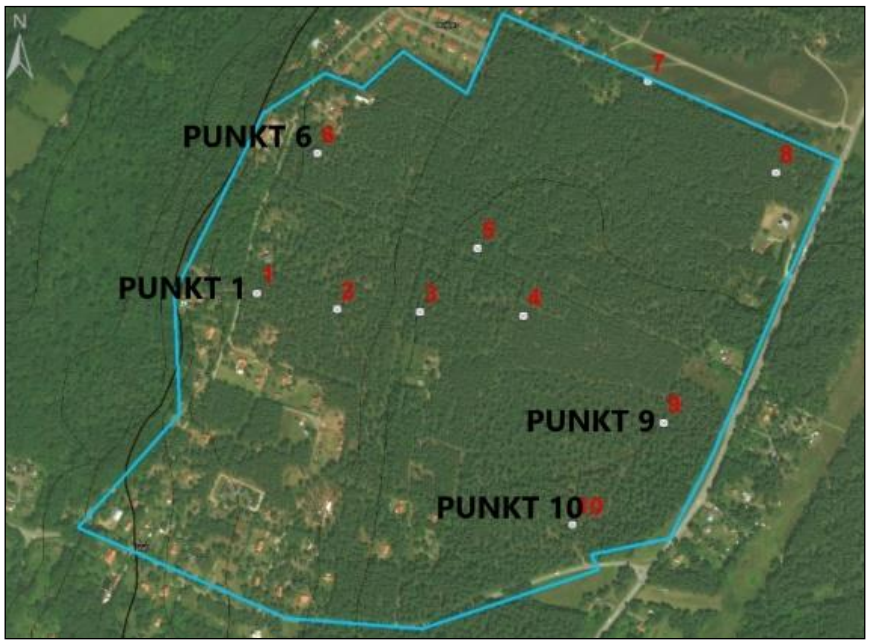

Figur 11: Punkter där infiltrationsförsök genomförts. Figur hämtad från: *Resultatrapport infiltrationsförsök Rälla* (Structor, 2017).

Ytor som kan fungera som naturliga magasins- och infiltrationsytor inom planområdet har identifierats genom analys av höjddata. Resultatet presenteras i Figur 12. Infiltrationsytor är ytor som inte bebyggs utan där vattnet att har möjlighet att obehindrat tränga ner i marken. Infiltrationsytor kan vara täckta av vegetation eller sand/grus.

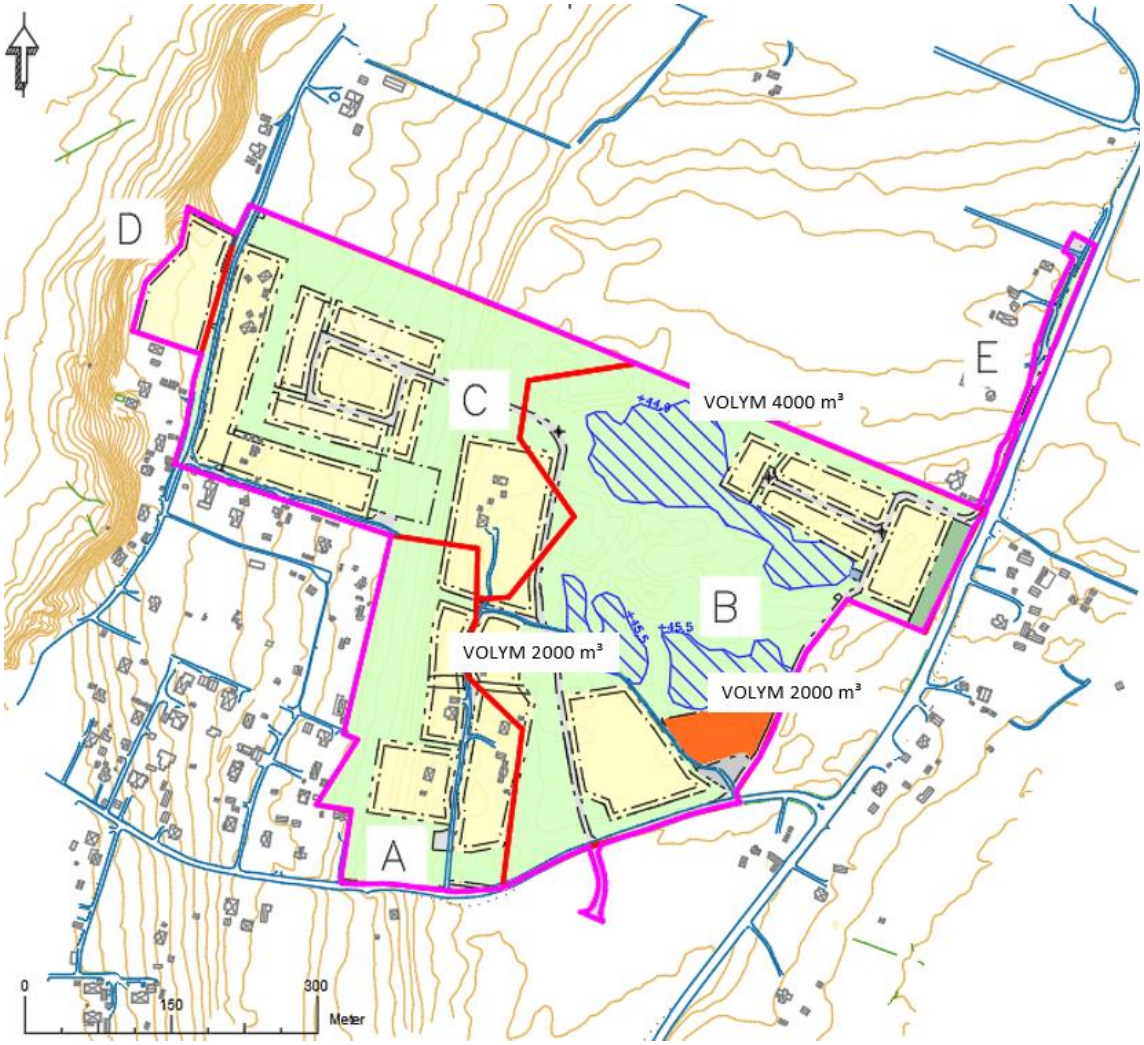

Figur 12. Nivåanalys av delområde B. Områden lämpliga för magasinering och infiltration är markerade med blått.

4.3. Dimensionering magasinsvolymer

Magasineringsvolymer är dimensionerade enligt krav i kapitel 4.1, P110 (Svenskt vatten, 2016). Total area som tas om hand för de olika 5 delområdena är ca 32 hektar och dessa kan ses i Figur 10. Magasinering av dagvatten i infiltrationssyfte dimensioneras enligt nedan.

4.3.1. Delområde A

I delområde är A är sanden enligt tidigare undersökningar mycket genomsläpplig, hydraulisk konduktivitet $1*10^{-4}$ m/s och lutningen är brant västerut. Dagvattnet infiltrerar naturligt i den sandiga markytan alternativt rinner västerut på markytan. Då exploateringen i detta område inte är så omfattande och ingen kännedom finns för problematik kring dagvattenhanteringen vare sig där eller nedströms så planeras inte någon ny dagvattenhantering för delområde A. Möjligt naturligt infiltrationsflöde i grönområdet väster om bebyggelsen har kontrollberäknats och infiltrationskapaciteten bedöms vara tillräcklig för att ta hand om regn med 20-års återkomsttid utan att någon extra fördröjningsvolym kommer att behövas. Vid skyfall bräddas vattnet

västerut över vägen till nästa grönområde och det kan hända att det tillfälligt blir lite vatten stående i markens övre skikt.

4.3.2. Delområde B

Delområde B har en total yta på 15,4 ha varav ca 5,1 ha kommer att bestå av bebyggelse och vägar. För delområde B leds dagvattnet genom markavrinning till naturliga befintliga sänkor som identifierats genom analys av höjddata. Naturliga sänkor beräknas rymma en total volym om ca 8000 m³

Dimensionerande nödvändig magasineringsvolym har beräknats ca 1224 m³ mellan botten och högvattenyta, vilket inträffar efter 2 timmars varaktighet, se Diagram 1 nedan. Infiltration i marken från naturliga magasinsytor beräknas ske med ca 90 l/s. och beräkningen har utförts med antagandet att vattnet infiltrerar på en bottenarea motsvarande 0,1 ha med genomsläppligheten minst 9*10-5 m/s. Den verkliga ytan som finns tillgänglig för infiltration är betydligt större. Infiltration sker snabbt på all naturmark i området, även där det inte uppstår vattenansamling. Antagandet om att infiltrationen sker på en yta av 0,1 ha görs för att inte infiltrationskapaciteten i marken ska överskattas, Beräkningarna är utförda enligt VAV P110.

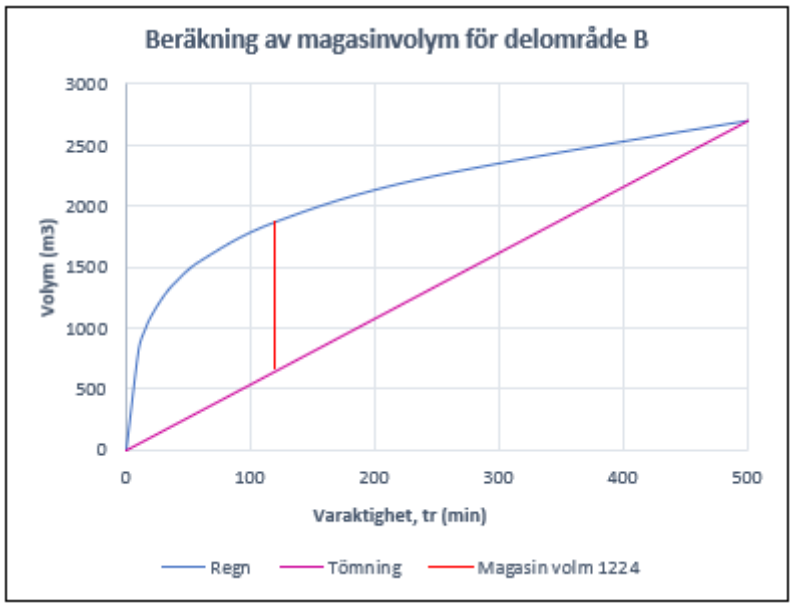

Diagram 1: Beräknad magasinsvolym för delområde B.

4.3.3. Delområde C

Delområde C har en total yta på ca 9,9 ha varav ca 5,5 ha är kommer utgöras av bebyggelse. I Delområde C finns inga naturliga svackor som kan fungera som infiltrationsytor och infiltrationskapaciteten är lägre. Detta innebär att lågpunkter för utjämning och infiltration kommer att behöva anläggas genom schaktning.

Dimensionerande magasineringsvolym för delområde C blir ca 1784 m³, vilket inträffar vid 10 timmars regnvaraktighet, se Diagram 2 nedan. Infiltration i magasinet sker med ca 19,2 l/s för en bottenarea motsvarande ca 3200 m^2 (0,32 ha) under antagandet att genomsläppligheten är $6*10^{-6}$ m/s. Beräkningen är utförd för ett förslag där infiltrationsanläggningarna består av en damm med bottenarea 1300 m² och ett svackdike med bottenarea 1900 m². Beräkningarna är utförda enligt VAV P110.

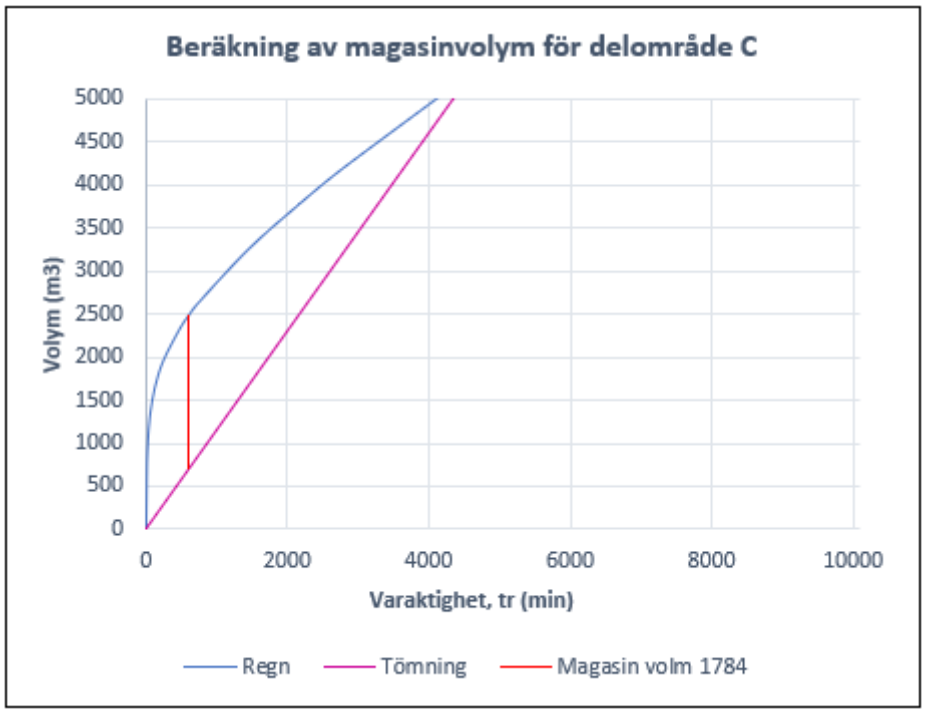

Diagram 2: Beräknad magasinsvolym delområde C.

För att kunna hantera avvattningen utan att behöva ändra den naturliga flödesriktningen västerut föreslås även en grund översvämningsyta i grönområdet längst västerut av i planområdet. Översvämningsytan behöver rymma 85 m^3 om ytan är motsvarande halva grönområdet, 850 m^2. Vattnet kan då vara ca 0,1 m - 0,2 m djupt och området kan utformas som en grund skålformad torrdamm där vatten kan samlas och infiltrera. Växtlighet kan etableras på ytan.

4.3.4. Delområde D

Delområde D har en total yta på ca 0,83 ha och möjliggör för två tomter. Bebyggelseområdet area reduceras med avrinningskoefficient = 0,5. Även i delområde D kommer schaktning att behövas för att skapa en lågpunkt där vattnet kan samlas och infiltrera.

Dimensionerande magasineringsvolym blir ca 244 m³ mellan botten och högvattenyta, vilket inträffar efter 24 timmars regnvaraktighet, se Diagram 3 nedan. Infiltration i magasinet sker med ca 1,8 l/s för en bottenarea som motsvarar ca 300 m^2, förslagsvis en mindre damm. Beräkningarna är utförda enligt VAV P110.

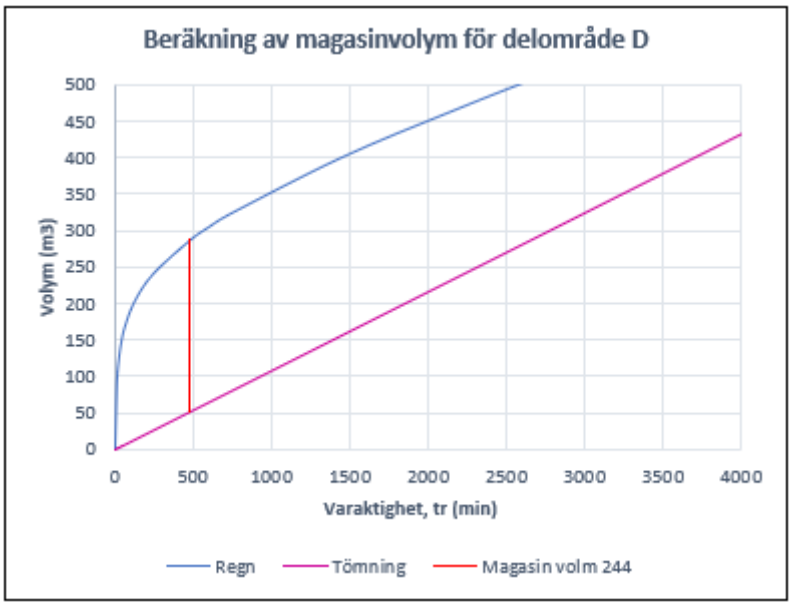

Diagram 3: Beräknad magasinsvolym delområde D.

4.3.5. Delområde E

Delområde E har en total yta på ca 3900 m² och består endast av en mindre väg, på vissa ställen med naturmark runtom. Områdets area reduceras med avrinningskoefficient = 0,8. Naturligt rinner all avrinning åt nordväst ut i skogsmark där det infiltrerar. Inga volymberäkningar har utförts för delområde E.

5. SYSTEMLÖSNING DAGVATTEN

Beräkningarna för erforderlig fördröjningsvolym visar att det är möjligt att hantera dagvattnet för regn med upp till 20-års återkomsttid genom att låta vattnet infiltrera i marken lokalt. I delområde B finns det en stor extra kapacitet i och med de stora naturliga lågområdena med hög infiltrationskapacitet. I dessa områden skulle det vara möjligt att ta emot extra vatten från andra områden. Totalt finns det översvämningsytor som rymmer ca 8000 m^3, varav 2000 m^3 skulle kunna tas emot från externt område utan nämnvärd påverkan på hydrologin. Det förutsätter dock att vattnet inte innehåller kraftigt förhöjda halter föroreningar. Inom delområde B föreslås vägtrummor anläggas för att undvika att instängda områden skapas. För att få en fungerande avrinning föreslås också att diken anläggs längs med vägarna så att vattnet från vägarna kan samlas upp på ett kontrollerat sätt.

I de östra områdena C och D krävs schaktning för att kunna åstadkomma tillräckliga fördröjningsvolymer och i område C krävs även en bräddledning förbi Vincents väg för att undvika översvämning vid regn större än för 20-års återkomsttid.

5.1. Avvattningsplan

Avvattningsplan med föreslagna åtgärder enligt tidigare beskrivning presenteras i Figur 13 samt i större format i Bilaga 1. Översiktliga föreslagna höjder går att utlösa från Bilaga 1.

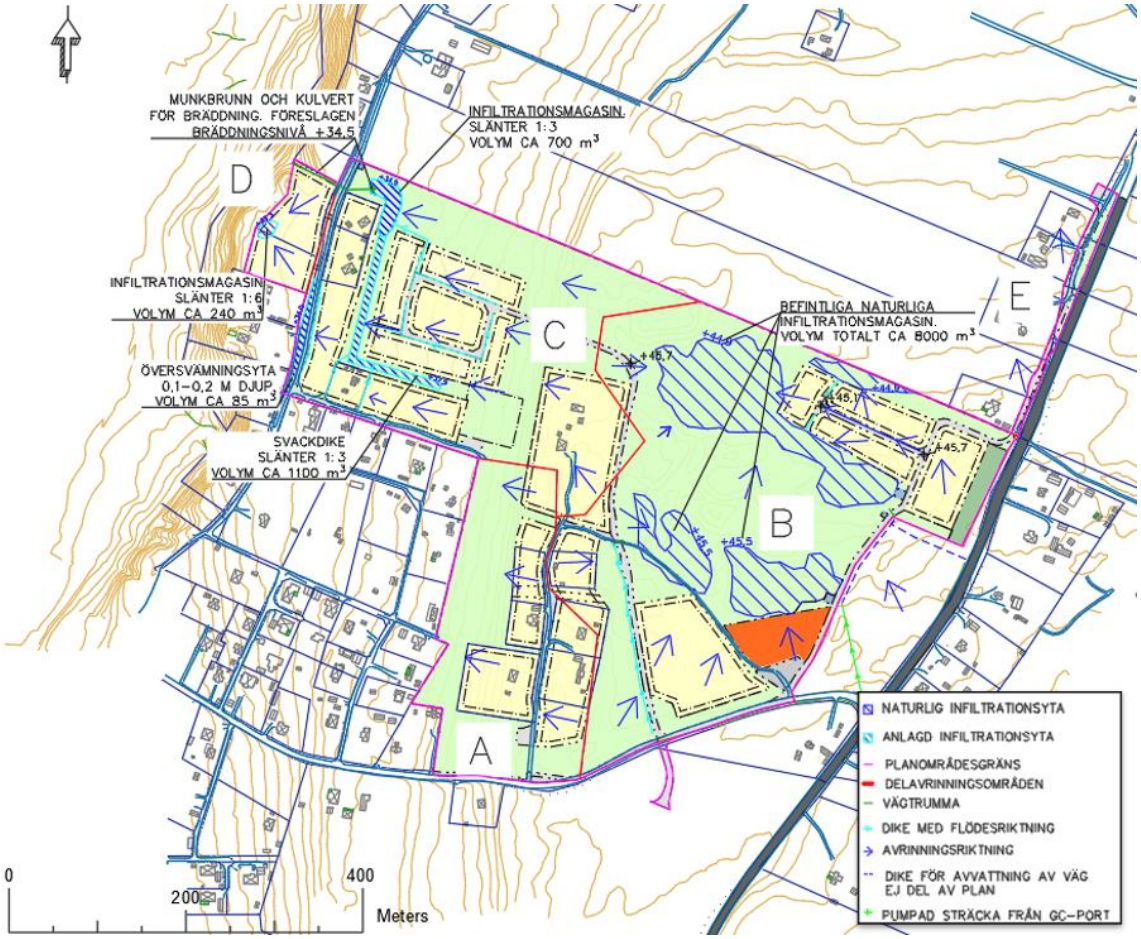

Figur 13. Avvattningsplan för planområdet. Kan ses i större format i bilaga 1, med detaljer såsom vägtrummor.

Dagvattensystemet är utformat utifrån planområdets befintliga förutsättningar gällande topografi och infiltrationskapacitet.

Då endast sparsam exploatering planeras i delområde A och vägar och befintliga tomter behålls i nuvarande utformning föreslås heller inte några omfattande dagvattenåtgärder för den delen av planområdet. Höjdanalysen indikerar att vatten som faller på andra delar av planområdet inte påverkar delområde A. Se Figur 14 för avrinningsriktningar i delområde A.

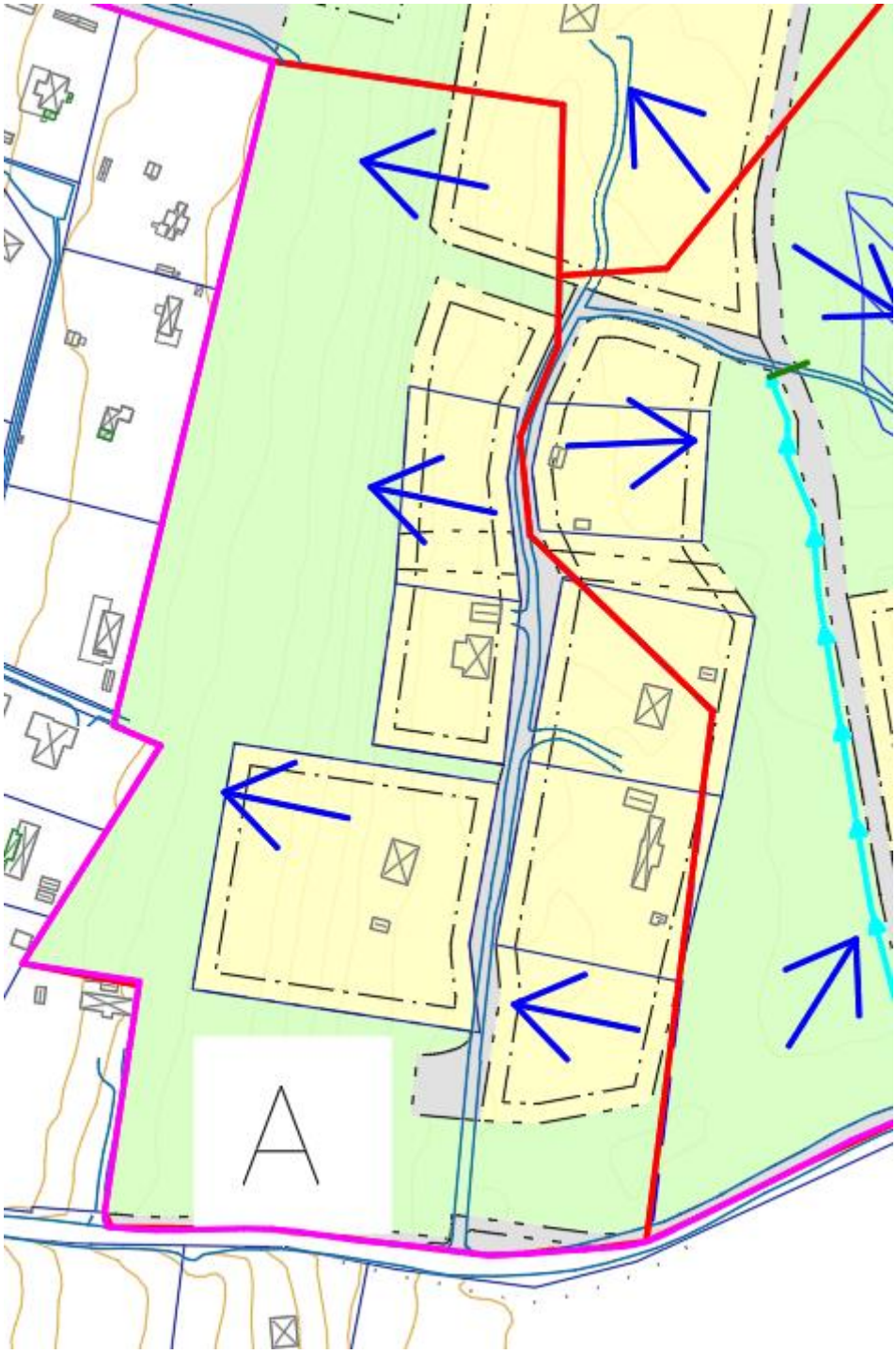

Figur 14. Avrinningsriktningar inom delområde A.

Ytorna inom delområde B består till största delen av naturmark mellan bebyggelseområdena och i denna naturmark har flera större sänkor identifierats genom höjdanalys. Dessa volymer uppskattas rymma drygt ca 8000 m³ vatten vilket är långt mer än vad som bedöms behövas vid ett 20-årsregn med hänsyn till infiltrationskapaciteten. Volymbehovet för planområdet beräknas i avsnitt. 4.3.2 till 1224 m³, med infiltration inräknat, vilket alltså ger ett teoretiskt överskott i de

naturliga lågpunktsområdena på ca 6800 m³ även vid 20-årsregn. En del av denna volym kan tillgodose behovet av infiltration av pumpat grundvatten samt vägdagvatten från 136 om inte vattnet är alltför förorenat. De anläggningar som behövs inom område B är diken längs med vägarna för insamling av vägdagvatten samt två vägtrummor för att undvika att vattnet stängs in av vägarna. Den befintliga vägen som delvis går genom en av de naturliga sänkorna föreslås behållas oförändrad

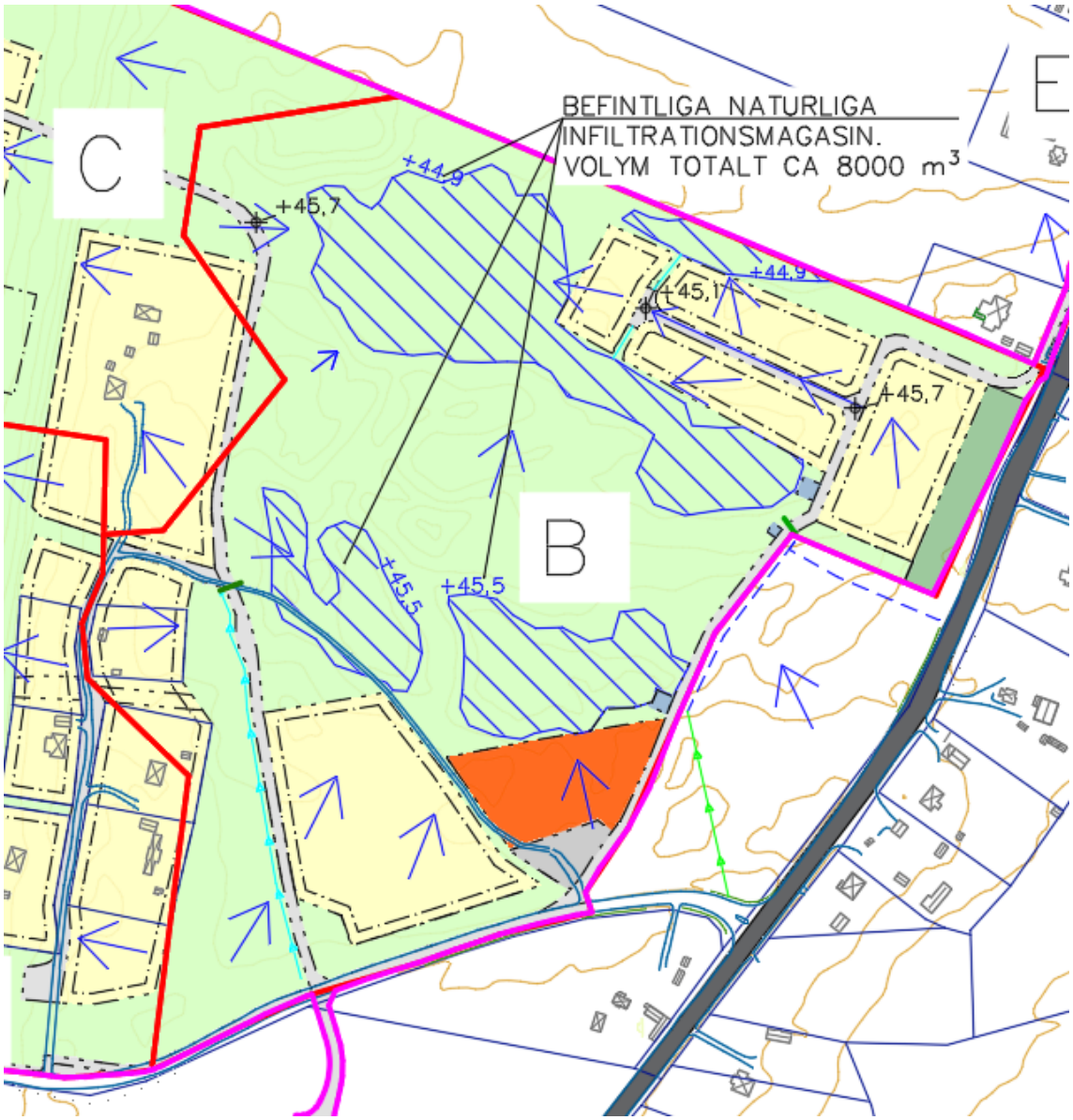

Figur 15: Avvattningsplan för delområde B. I infiltrationsmagasinen är krönhöjden angiven. Mörkblå streckad linje anger dike för hantering av vägvatten från väg 136 och grön linje med pilar anger pumpning men ingår i övrigt inte i planen.

Inom delområde C och D behöver lågpunkter för infiltration skapas då detta inte finns naturligt i miljön. De anläggningar som rekommenderas är två dammar med flacka slänter samt ett brett,

gräsbeklätt svackdike med flacka slänter. Meningen är att anläggningarna ska smälta in i miljön och inte sticka ut. Föreslagen placering av anläggningar och diken presenteras i Figur 16.

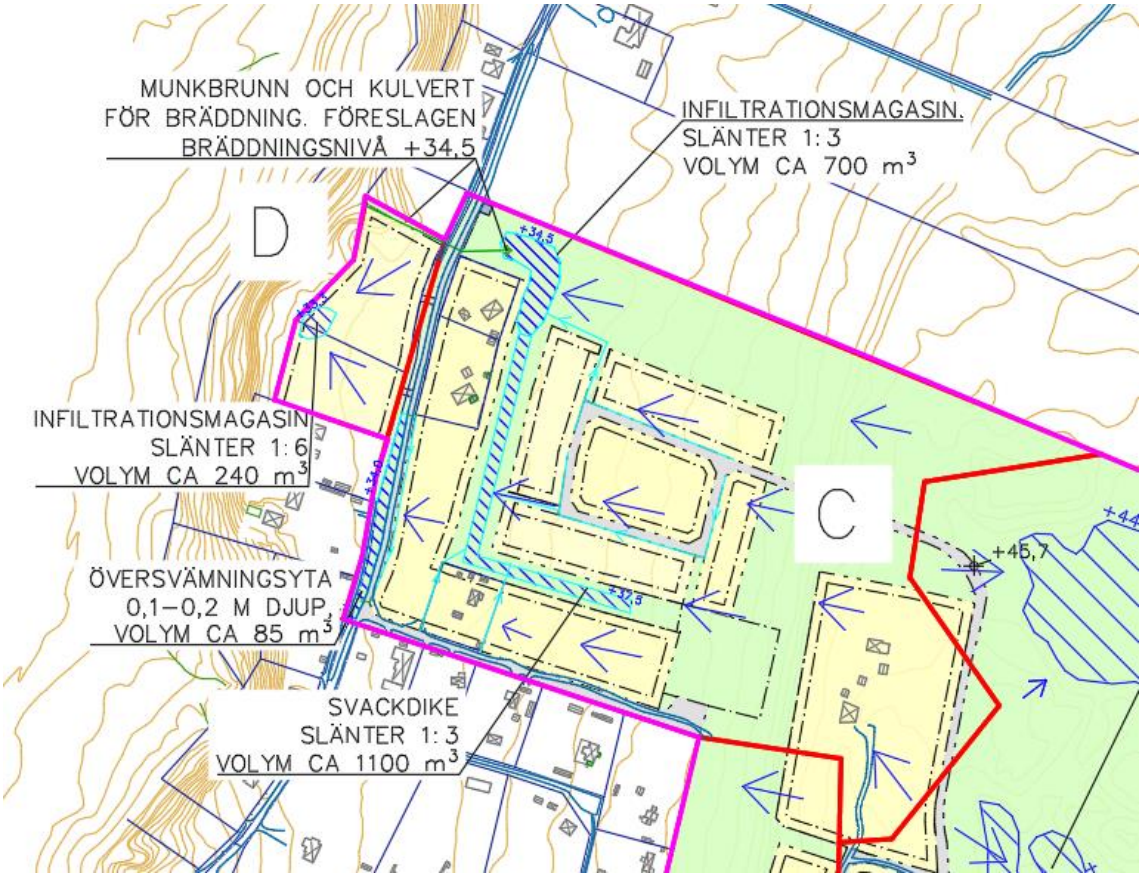

Figur 16: Förslag på fördröjningsanläggningar inom delområde C och D.

Anläggningarna kommer främst att nyttjas vid stora regn, men då det inkommit information i samråden om att det redan idag förekommer en översvämningsproblematik vid stora regn för vissa befintliga fastigheter i delområde C, kan dessa fördröjningsvolymer även komma till nytta för befintliga fastighetsägare och motverka översvämningar.

I det större infiltrationsmagasinet västra ände installeras en anläggning för bräddning där dagvatten vid kraftiga regn med återkomsttid större än 20 år, kan ledas förbi Vincents väg och vidare västerut. Bräddningsanläggningen föreslås bestå av en munkbrunn med krön på nivån ca +34,5 m med hänsyn till närliggande fastigheter, men kan anpassas vid detaljprojektering. Från munkbrunnen föreslås en nergrävd kulvert västerut under Vincents väg med ett utlopp där vattnet släpps ut genom t ex en kupolbrunn i sumpskogen.

Bräddningssystemet behövs inte för regn mindre än 20-årsregne utan finns främst tillgängligt för skyfall. Munkbrunnen bör förses med lock för att motverka växtdelar från att falla ner och fylla brunnen och både ledningen och brunnen bör rensas regelbundet, då ingen självrensning äger rum. Bräddningssystemet behöver anläggas inom naturvärdesområde 6, Landbordbranten. Detta bedöms inte som något problem då bräddavloppet kommer att användas sällan och vattnet som bräddas där kommer främst vara skyfallsvatten där den största delen föroreningar redan

avskilts. Exakt placering av bräddledningen och kupolbrunnen kan anpassas till miljön för att påverkan ska bli så liten som möjligt.

Anslutande till infiltrationsdammen från söder anläggs ett svackdike med djupet ca 1 m och släntlutning 1:3. Diket föreslås vara ca 2 m brett i botten och totalt ca 8 m brett vid dikeskanterna. Detta dike har som syfte att både fånga upp och infiltrera ytvatten men även leda vatten till dammen. Diket och dammen har inte utformats i detalj men den gemensamma fördröjningsvolymen för anläggningarna ska vara minst 1784 m^3 enligt de dimensionerande beräkningarna i avsnitt 4.3.3. Vid detaljutformning av dammar och diken behöver mark-och grundvattenförhållanden undersökas närmare genom en geoteknisk undersökning där markens genomsläpplighet i just detta område kartläggs.

Bild på typisk utformning av svackdike presenteras nedan i Figur 17.

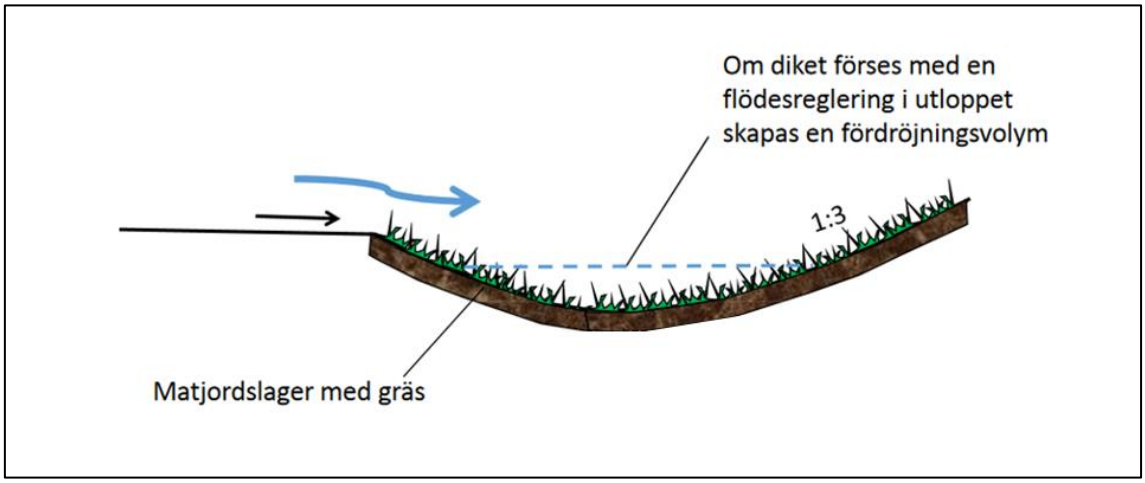

Figur 17: Illustration av svackdike. Bildkälla: (Stockholm Vatten och avfall, 2020).

Längs med områdets västra kant i delområde C föreslås en grund översvämningsyta. Vattendjupet om 0,1-0,2 m kan uppnås genom att ytan schaktas ut så att en grund torrdamm som i normalläget är torr men som blir tillfälligt översvämmad vid regn bildas.

I delområde D föreslås en mindre infiltrationsdamm med volymen 244 m^3 för att kunna tillgodose den erforderliga fördröjningsvolymen vid 20-års regn. Vid större flöden föreslås att dammen bräddar västerut mot sumpskogen.

I delområde E föreslås inga anläggningar utan vattnet får infiltrera i naturmarken intill vägen.

5.2. Översiktlig höjdsättning

För att undvika att skador på byggnader som orsakas av översvämning vid skyfall krävs det att dämningsnivåer för diken och dammar är lägre än byggnaders golv- och entrénivåer samt att vatten kan ledas mellan anläggningarna via ytliga flödesvägar. I enlighet med Svenskt Vattens råd vid planering och utformning av hållbar dag- och dränvattenhantering (publikation P105) skall takvatten ledas ut ca 2,5 m från byggnaden för att inte belasta byggnadens dräneringssystem. Vid utloppet från vattenavledare bör erosionsskydd med grovt grus anläggas. Marklutningen runt huset bör luta bort från byggnaden, förslagsvis 1:20 inom 3 m från huset och därefter 1:50-1:100. Ligger byggnaden i sluttning är det viktigt att även uppströmssidan av

byggnaden har en marklutning bort från byggnaden på minst 1 % (Svenskt Vatten, 2011). Rekommenderad lutning för diken och vägtrummor är 0,5-1%.

I delavrinningsområde A ordnas avrinningen åt väster.

Endast i delområde C planeras bebyggelse nedanför betydande markytor där avrinning kan bildas, vilket ger något ökad risk för ytavrinnande regn men om tomterna höjdsätts enligt ovan samt med föreslagna diken bör majoriteten av avrinningen från uppströms rinna parallellt med tomtgränsen.

I norra delen av delområde B ordnas avrinningen mot norr, söder och väster. Naturlig infiltration sker även i omgivningen utanför i de större utpekade infiltrationsytorna. Den naturliga krönnivån för infiltrationsytorna är +44,9 m och även om det finns en överkapacitet i infiltrationsytorna rekommenderas att bebyggelsen anläggs minst 0,3 m högre än detta på nivån +45,2 m eller högre. Detta kan eventuellt föranleda utfyllnad med några decimeter på delar av området. Vägen som går genom området behöver inte ligga högre än närliggande tomter men ska ha ett fall i riktning mot nordväst i enlighet med pilar på avvattningsplanen för att kunna säkerställa bortledning till infiltrationsytorna.

Södra delen av delområde B avvattnas norrut till två naturliga sänkor som då de är fyllda har en maximal vattennivå på +45,5 m men denna bedöms inte uppnås vid 20-årsregn då det finns en stor överkapacitet. Den befintliga vägen genom området går delvis genom en av dessa naturliga sänkor och för att inte stänga in volymer av vatten vid skyfall bör vägen fortsättningsvis vara höjdsatt så att vattnet tillåts rinna över vägen i skyfallssituationer. Vid regn upp till 20-års återkomsttid leds vattnet via vägdiken genom en vägtrumma till infiltrationsytan. Vägtrummor ska vara dimensionerade för 20-års återkomsttid. För bebyggelsen i sydöstra delen av delområde B rekommenderas höjdsättning minst 0,3 m över det naturliga krönet, vilket innebär som lägst +45,8 m.

Höjdsättning av vägar genomförs så att generell lutning sker i riktning mot fördröjningsmagasinen. Flödesmagasin är främst föreslagna efter naturliga sänkor så vägar ska i största möjliga mån följa naturliga topografiska nivåvariationer för att säkerställa avvattning. Vägar som går vinkelrätt mot flödesriktningen anläggs med ensidig lutning enligt den naturliga marklutningen. Vägar som går nära eller längs med vattendelare har dubbelsidig lutning från vägens mitt.

För att säkerställa att den ytliga avrinningen kan ske obehindrat mot fördröjningsmagasinen finns vissa kritiska punkter på vägar där höjdsättningen behöver kontrolleras. Då avrinningsvägarna är helt baserade på naturlig avrinning över befintlig markyta bör höjdsättning av vägar generellt försöka hållas nära befintlig markyta. Grundläggningsnivåer för byggnader ska vara minst 0,3 m högre än intilliggande vägar. Av avvattningsplanen i Bilaga 1 framgår punkter där höjdsättning är extra viktig och dessa bör verifieras och eventuellt korrigeras i samband med projektering av planen.

I områden där diken har föreslagits i stor omfattning är inte lika många höjder markerade då avrinningen ska ske mot dikena, främst delområde A och C.

5.3. Kostnadsuppskattning för dagvattensystem

Grävarbeten och anläggningskostnad för föreslagna dagvattenåtgärder uppskattas vara i storleksordningen 200 000 kr.

5.4. Drift, skötsel och underhåll

Dagvattenanläggningar kräver underhåll och skötselinsatser för att upprätthålla den funktion som avses. Det är viktigt att ta hänsyn och planera för detta. Infiltrationsmagasinen kräver ingen anläggning och räknas inte som anläggningar men de kan fortfarande behöva kontroll och översyn så att inte funktionen försämras.

Dagvattnet kan innehålla fina partiklar som avses filtreras och renas bort i den naturliga sanden i föreslagna dagvattenanläggningar och infiltrationsområden vilket medför att porerna som vattnet strömmar genom över tid kan sättas igen. De översta massorna i svackdike och dammar kan behöva bytas ut om funktionen i dagvattenanläggningarna skulle visa sig minska. I samband med upprättande av bygghandling bör en skötselplan upprättas för de dagvattenanläggningar som anläggs. Om rening av dagvattnet sker via växtupptag bör växterna skördas med jämna mellanrum för att inte föroreningarna ska frigöras när döda växtdelar bryts ned. Skördade och döda växtdelar ska sedan hanteras som miljöfarligt avfall.

Det är av stor betydelse att löpande kontroller av dagvattenanläggningar och infiltrationsmagasin utförs för att i ett tidigt skede kunna upptäcka förändringar i funktionen och därmed kunna vidta åtgärder som begränsar onödiga kostnader och/eller skador på infrastruktur. För att klara av att hantera större flöden behöver lutningen vara bort från hus och annan infrastruktur samt diken vara i gott skick för att kunna leda undan dagvatten från ytan. Löv och annat skräp behöver rensas från t ex stuprör eventuella brunnar och dagvattentrummor.

I samband med upprättande av bygghandling ansvarar byggherrar för upprättande av skötselplaner för de dagvattenåtgärder som anläggs.

6. FÖRORENINGSBERÄKNINGAR

6.1. Modelluppbyggnad

Föroreningsbelastningen från planområdet före och efter exploatering har beräknats med dagvattenmodellen StormTac Web (version v.20.2.2). I denna modell används schablonhalter av föroreningar i avrinnande och infiltrerande dagvatten, vilka baseras på resultat från provtagningar i avrinningen från olika markanvändningar.

> Föroreningshalter i dagvatten varierar ofta kraftigt mellan olika platser, tidpunkter och regnförlopp och för en del parametrar är underlaget också ganska begränsat vilket innebär att resultat från föroreningsberäkningarna bör ses som uppskattningar och endast en indikation för vilka halter som kan förekomma samt hur föroreningsbelastningen förändras snarare än absoluta värden.

För Stora Rör anpassas modellen så för att beräkna scenariot att allt dagvatten som faller på området infiltrerar i den sandiga marken. Detta justeras i programmet genom att den s k basflödeskonstanten Kx ansätts till 1 i kombination med att volymavrinningskoefficienterna för samtliga markanvändningar sätts till 0. Detta innebär att inget vatten beräknas rinna av på ytan utan allt går ner i marken.

6.2. Ytkartering

Markanvändningar för området i befintlig situation har beräknats med hjälp av flygfoto och baskarta.

Markanvändning för området i planerad situation har beräknats efter plankarta (Borgholms kommun, 2021-04-13) och kategoriserats efter lämpliga fördefinierade markanvändningstyper i StormTac.

Väg 136 ingår inte i planområdet men då det kan bli aktuellt att avleda vatten från väg 136 till planområdet har den normala föroreningsbelastningen för ca 1 km av väg 136 beräknats och dess påverkan i förhållande till resten av planområdet har utvärderats. Denna sträcka är vald med hänsyn till ytlig avrinningsriktning och därmed den längsta möjliga sträcka väg varifrån vägvatten kan nå planområdet, direkt eller via andra ytor, och därmed ganska högt skattad. Utsläpp från enskilda händelser såsom olyckor på vägen är inte inkluderade i vägens föroreningsbelastning.

Sammanställning av ytor i befintlig och planerad situation presenteras i Tabell 8.

Tabell 8: Sammanställning av ytor i befintlig och planerad situation.

Markanvändningar	Yta befintlig situation (ha)	Yta planerad situation (ha)
Skogs- och ängsmark	28,27	17,31
Villaområde med total LOD	3,46	3,76
Radhusområdet med total LOD	0	3,76
Flerfamiljshusområde med total LOD	0	3,87
Parkmark	0,0	0,35
Parkering	0,0	0,10
Väg ÅDT=500	0,0	1,99
Gång- och cykelväg	0,0	0,07
Skolområde	0,0	0,50
Totalt planområde	**31,72**	**31,72**
Väg 136	0,9	0,9

För att modellera föroreningsbelastningen för väg 136 har årsdygnstrafik (ÅDT) 6500 fordon/dag använts (Trafikverket, 2017). Samtliga vägar inom området har antagits ha ÅDT 500 då ingen data finns på detta i nuläget. En högre ÅDT innebär fler fordon per dag och det ger även ett mera förorenat vägvatten.

Flerfunktionsytan inom planområdet har markerats som skolområde då det bedömdes kunna vara representativt för markanvändningen. För olika typer av bostadsområdet antas att 33% är villaområden, 33 % är radhusområden och 34% är flerfamiljshusområden.

6.3. Resultat föroreningsmodellering

Resultaten från föroreningsmodelleringen för planområdet med och utan väg 136 visar att vägdagvattnet påverkar resultatet främst för metaller, PAHer, suspenderade partiklar och olja. Dock är det inte troligt att suspenderade partiklar kan ha någon påverkan på recipienten i detta fall eftersom allt vattnet ska infiltreras och passera många meter sand. I medeltal för alla ämnen förutom suspenderade partiklar innebär belastningen från vägen en ökning på 9% i befintlig situation och 6% i planerad situation. Bland föroreningarna (förutom suspenderade partiklar) noteras den största ökningen för kvicksilver där vägens belastning i befintlig situation innebär 24% ökning och i planerad situation 14% ökning jämfört med om vattnet från vägen hade avletts separat.

Då det ännu inte är helt bestämt hur vattnet från väg 136 kommer att tas om hand antas det med i den här rapporten att vattnet från 1 km vägsträckning av väg 136 leds till planområdet och infiltreras där vilket innebär ett scenario med högre föroreningsbelastning jämfört med om vägdagvattnet hade avletts separat.

Nedan presenteras resultatet för den uppskattade modellerade föroreningsbelastningen i kg/år från planområdet för befintlig och planerad situation, med vattnet från väg 136 inkluderat i totala föroreningsmängden. Resultatet från modellen med rapporter från StormTac presenteras i Bilaga 2.

Tabell 9: Resultat från beräknade förväntade föroreningshalter.

Ämne	Enhet	Befintlig situation	Planerad situation	Skillnad
P	kg/år	1,2	1,8	50%
N	kg/år	39	45	15%
Pb	kg/år	0,021	0,033	55%
Cu	kg/år	0,19	0,23	20%
Zn	kg/år	0,68	0,93	35%
Cd	kg/år	0,0011	0,0013	20%
Cr	kg/år	0,024	0,034	40%
Ni	kg/år	0,057	0,099	75%
Hg	g/år	0,21	0,33	55%
Susp. partiklar	kg/år	130	270	110%
Olja	kg/år	1,9	2,6	35%
PAH16	g/år	0,6	1	65%
Benso(a)-pyren	g/år	0,091	0,2	120%
Bensen	g/år	0,067	0,067	0%
As	kg/år	0,01	0,01	0%
NH_4-N	kg/år	13	12	-10%

1: Röd text innebär> 15% ökning
2: Orange text innebär <15% förändring

Resultatet visar att föroreningsbelastningen kommer att vara på ungefär samma nivå för ca en fjärdedel av ämnena, men öka med 25-100% för de övriga. Belastningen är dock låg i nuvarande situation då området är sparsamt exploaterat och enligt beräkningen kommer belastningen fortsätta vara låg även om exploateringen innebär en något högre belastning. Som komplement till jämförelsen i kg/år har även modellerade uppskattade halter i dagvattnet jämförts med tillgängliga gränsvärden för ytvatten, grundvatten och dricksvatten. Jämförelsen presenteras i Tabell 10.

Tabell 10. Föroreningshalter i sammantaget dagvatten före och efter exploatering inklusive tillskott från väg 136. Som jämförelse visas riktvärden för dagvatten, miljökvalitetsnormer och dricksvatten.

Ämne Enhet: µg/l	Befintlig situation	Planerad situation	Riktvärde för ytvatten, Gbg stad	Riktvärde för klassning MKN ytvatten	Riktvärde för klassning MKN grundvatten (Vända trend)	Gränsvärde för dricksvatten SLVFS 2001:30
P	27	40	**50**			
N tot	880	1000	**1 250**		**20 000 (för NO_3)**	**20 000 (för NO_3)**
Pb	0,48	0,75	**28**	**14**	**2**	**10**
Cu	4,2	5,2	**10**			**2,0**
Zn	15	21	**30**	**1,1** **5,5***		
Cd	0,024	0,028	**0,90**	**0,45**		**5,0**
Cr	0,53	0,77	**7**			**50**
Ni	1,3	2,2	**68**	**34**		**20**
Hg	0,0048	0,0074	**0,070**	**0,070**	**0,05**	**1**
Susp. partiklar	2900	6200	**25 000**			
Olja	43	59	**100*** **1 000**			
PAH16	0,013	0,022				
Benso(a) pyren	0,002	0,0046	**0,030**	**0,027**	**0,002**	**0,010**
Bensen	0,0015	0,0015	**50**	**50**	**0,2**	**1**
As	0,23	0,23	**16**	**1,1**		**10**
NH_4-N	290	280				

* Nära råvattenintag ca 1-2 km uppströms
** Vid tillämpning av värdet ska hänsyn tas till naturlig bakgrundshalt. Naturlig bakgrundskoncentration ska subtraheras
*** Biotillgängligt

Resultatet i Tabell 8 visar att de beräknade halterna i det vatten som förväntas nå recipienten och grundvattnet är låga och underskrider riktvärden för utsläpp av förorenat vatten till recipient (Miljöförvaltningen, Göteborgs stad, 2020) för alla ämnen. Riktvärden för klassning av MKN, bedömningsgrunder för kemisk ytvattenstatus samt för särskilt förorenande ämnen överskrids endast för zink där 1,1 anges som gränsvärde för Östersjön (egentligen borträknat bakgrundhalt) annars 5,5 (biotillgänglig halt). Eftersom bakgrundshalten på den här platsen i Östersjön inte är känd och det inte heller är känt hur mycket zink som kan förväntas i biotillgänglig halt är det svårt att avgöra om och hur mycket gränsvärdet överskrids. Halterna förväntas vara lägre än Göteborgs stads riktvärde för utsläpp av dagvatten.

Som riktvärden för påverkan av grundvattnet används riktvärden för statusklassificering av grundvatten samt värden från dricksvattenföreskrifterna eftersom Rällaformationen omfattats av krav enligt dricksvattenföreskrifterna. Planområdet ligger nedströms vattentäkten men det bedöms ändå som relevant ha med den jämförelsen med hänsyn till närheten till vattenskyddsområdet. Jämförelsen visar att riktvärdet för statusklassning av grundvatten (vända trend), enligt modellberäkningen, underskrids för alla ämnen utom ett, Benso(a)pyren. Dock förväntas halten fortfarande vara låg (lägre än gränsvärdet för dricksvatten samt riktvärdet för statusklassning för grundvatten som båda är 0,01 µg/l) och marginalerna för hur utfallet blir i modellen i relation till jämförvärdet blir väldigt känsligt då det också finns stora osäkerheten med modellen.

Gällande gränsvärden från drickvattenföreskrifterna finns enligt beräkningen risk att värdet för koppar överskrids. Resultatet är dock endast ca hälften av riktvärden för dagvatten.

6.4. Utvärdering av resultat från föroreningsmodellering

Resultat av modellerade föroreningshalter behöver bedömas med eftertanke då halterna i verkligheten är kraftigt varierande mellan olika platser och tillfällen. Det är inte troligt att utfallet skulle bli i exakt enlighet med modellen om det genomfördes en provtagning av grundvatten inom området för planområdet.

Att gränsvärdet för zink överskrider bedömningsgrunderna för MKN, särskilt förorenande ämnen är naturligtvis inte bra men eftersom det samlade riktvärdet från Göteborgs stad underskrids med god marginal och gränsvärdet för klassningen trots allt gäller för hela vattenvolymen så bedöms detta som acceptabelt. Riktvärdena för utsläpp av förorenat vatten från Göteborgs stad som används i jämförelsen är framtagna med utgångspunkt i att om halterna i vattnet underskrider riktvärdena bör utsläppet normalt inte medföra några risker eller skador på det biologiska livet i vattendraget. Med detta som grund bedöms att planen med föreslagen dagvattenhanteringen inte innebär några försämrade möjligheter för att nå miljökvalitetsnormen för ytvatten.

Gällande benso(a)pyren i grundvattnet är det svårt att bedöma om modelleringen är representativ eftersom både beräknade halter och gränsvärden är låga. Beräkningsresultaten bör tolkas som att det finns risk för att belastningen av benso(a)pyren ökar i samband med exploateringen samt att riktvärdet för att vända trend eventuellt skulle kunna överskridas i det vattnet som infiltreras inom planområdet och blandas med övrigt grundvatten. Eftersom exploateringens yta är liten i förhållande till grundvattenmagasinets utbredning och totala volym det är det dock inte troligt att den totala grundvattenvolymen påverkas så mycket att riktvärdet riskerar att överskridas längre nedströms i systemet.

I och med att inga dagvattenläggningar finns på området idag och att det är angeläget att infiltrera vattnet i så hög grad som möjligt för att undvika att rubba grundvattenbalansen för sumpskogen så överväger fördelarna med att infiltrera vattnet jämfört med om vattnet skulle samlats upp för behandling och sedan letts via ett externt dagvattensystem till havet. Någon liten påverkan på grundvattenkvaliteten kan förväntas, men påverkan på grundvattenförekomsten bedöms som liten och det är inte troligt att exploateringen kommer att leda till försämrad kemisk status i grundvattenakvifären. I och med att allt vatten ska infiltreras uppstår ingen påverkan på grundvattnets kvantitativa status.

Möjliga försiktighetsåtgärder som kan vidtas för att minska risken för förhöjda halter är

1. Extra rening av vattnet från den planerade större parkeringen, t ex i ett anlagt makadamdike så att vattnet kan få en extra initial rening innan det infiltreras i sandlagren

2. Extra rening av vattnet från väg 136. Då väg 136 påverkar föroreningsgraden av dagvattnet väsentligt framförallt för trafikrelaterade föroreningar föreslås att vattnet från väg 136 kan samlas in och renas innan det leds in i planområdet. Infiltrering av vattnet genom mäktiga lager av sand i sig är en bra reningsmetod och de förväntade halterna är redan mycket låga men som extra försiktighetsåtgärder rekommenderas ovanstående åtgärder.

3. Vid olycka i närheten av planområdet på Väg 136 som orsakar ett större utsläpp ska pumpen som leder vatten till planområdet stängas och eventuella diken som leder in i planområdet ska blockeras och vattnet ska samlas upp separat genom t ex skyddspumpning.

Sammanfattningsvis, med bakgrund i StormTac-modelleringen där resultatet visar att den förväntade föroreningsbelastningen från planområdet är låg samt att allt vatten infiltreras bedöms den exploatering som planeras i planområdet med utformning motsvarande det som redovisats i denna rapport, inte försämra förutsättningarna för att uppnå kvalitetskraven för berörda miljökvalitetsnormer för ytvatten och grundvatten.

7. PÅVERKANSBEDÖMNING MARKHYDROLOGI I SAMBAND MED ANLÄGGNINGSARBETEN

Dagvattensystemen i området är utformade för att bevara de naturliga förhållandena och att orsaka så liten förändring som möjligt på hydrologin. Naturlig ytavrinning i området förekommer bara i samband med ovanligt våta förhållanden, snösmältning eller intensiv nederbörd. Det finns därför inga vattendrag i området som är vattenförande mer än tillfälligt. Det finns svackor i terrängen där vatten kan ansamlas och infiltrera i samband med nederbörd, se Figur 13 ovan. Hydrologin kring dessa ytor har medvetet bevarats och det uppstår ingen nämnvärd påverkan på hydrologin under anläggningsarbetet.

Grundvattenytan i större delen av planområdet finns 5-15m under markytan och anläggningsarbetena i sig orsakar ingen påverkan på grundvattenförhållanden. Ett undantag är den ostligaste delen av planområdet, 50-100 m från riksväg 136 där det finns en dold bergklint som orsakar att grundvattennivån hålls uppe och ligger 0,5-1,5m under markytan i den delen. Schakt för ledningsläggning bör göras under det torra halvåret från juni till december och ledningsgravar bör läggas igen efterhand i den delen av området.

Gång och cykeltunneln under riksväg 136 kommer att behöva anläggas under grundvattenytan och pumpning av grundvatten planeras. Under anläggningsarbetet och även på längre sikt kommer det att uppstå en grundvattenpåverkan omkring tunneln och det kommer därför att behövas ett specifikt tillstånd till att anlägga och bibehålla den. Påverkan på grundvattnet av tunneln behöver beskrivas i samband med tillståndsansökan.

8. PÅVERKANSBEDÖMNING FÖR SUMPSKOG, NATURVÄRDEN OCH GEOLOGI

8.1. Påverkan Sumpskogen

Resultatet av beräkningar ovan visar att nästan alla föroreningar ökar i samband med exploateringen vilket beror på att belastningen av föroreningar är i stort sett obefintlig idag. Området är huvudsakligen naturmark. Ökningen av föroreningsbelastning är måttlig och det behöver betonas att den beräknade föroreningsbelastningen även efter exploateringen förblir låg och att det inte förväntas bli någon betydande påverkan på grundvattenkvaliteten av exploateringen i området.

Belastningen av föroreningar i dagvattnet från väg 136 är på samma sätt lågt och det är dessutom en belastning som finns redan idag. Insamling och behandling av dagvatten från vägen kan potentiellt göras så att föroreningsbelastningen på grundvattnet minskar. Det finns ytor i kanten av planområdet och utanför planområdet som Trafikverket kan använda för dagvattenhantering. Väl utformad vattenbehandling i den delen kan vara positivt för grundvattenkvaliteten.

Märkbar påverkan på grundvattenkvaliteten, miljökvalitetsnormen och även sumpskogen förväntas inte uppstå av normalt dagvatten utan är istället kopplad till eventuella olyckor med farliga ämnen som kan hända längs vägen eller i planområdet. Beredskap för att kunna stoppa inflödet av förorenat vatten från väg 136 till planområdet t ex avstängning av pump eller täta diken där flödet på något sätt kan stoppas behöver finnas.

Totalt sett är förändringen av föroreningsbelastning så liten att den inte nämnvärt påverkar vattenkvaliteten i grundvattnet, sumpskogen eller Östersjön.

8.2. Påverkan naturvärden

Eftersom bebyggelseytor inte placeras på områden där naturvärdesobjekt identifierats minimeras påverkan på naturvärden. Att dagvatten från bebyggelseytor infiltreras inom eller i närheten av områden för naturvärdesobjekt bedöms inte påverka naturvärden eftersom dagvattnet inte bedömds som väldigt förorenat.

8.3. Påverkan geologi

Den största påverkan i geologin och sandformationen är själva markarbetet vid anläggandet av hus och gator. Grävarbeten och hårdgörande av ytor förändrar jordens lagring, struktur och morfologi. De geologiska värdena påverkas negativt på ytan men avlagringen som helhet förblir i det närmaste intakt.

9. ANSVARSFÖRDELNING MELLAN AKTÖRER

Nedan följer ett förslag till ansvarsfördelning på dagvattenhanteringen i området.

Dagvattenhanteringen i området är uppdelat på två delar:

- vatten som uppstår på och invid väg 136 respektive samt dagvatten och grundvatten som genereras från GC-tunneln.
- vatten från övriga planområdet, gator, tomter och naturmark i planområdet.

Vatten som uppstår på och invid väg 136 inklusive vatten som uppstår genom nederbörd på gång och cykeltunneln ansvarar Trafikverket för medan vattnet från övrig mark tas om hand av Borgholms kommun och VA-huvudmannen i kommunen.

Grundprincipen för ansvarsfördelningen är sådan att Trafikverket ansvarar för väg 136 och GC-tunneln och de tillstånd för vattenbortledning och teknisk utrustning som behövs för tunneln. Borgholms kommun ansvarar för planen och det vatten som genereras inom planområdet. Trafikverket kommer att leda vatten från sina anläggningar till planområdet för infiltration i befintliga lågområden inom planområdet under förutsättning att vattnet inte är förorenat. Trafikverket ansvarar för vatten från vägen och GC-tunneln fram till den punkt där vattnet släpps ut för infiltration. Grundvattnet som planeras att ledas bort från GC-tunneln förväntas inte vara förorenat. Vatten från väg 136 ska genomgå förbehandling innan det infiltreras inom planområdet. Den extra mängd vatten som därmed kan komma att tillföras planområdet har

beaktats i dagvattenutredningen och kan tas emot utan problem. Föroreningsbelastningen från väg 136 på grundvattnet som strömmar ut i sumpskogen förändras inte.

Marken inom planområdet är inte tidigare exploaterad utan har varit naturmark. Det förväntas därför inte förekomma några föroreningar i jorden.

Huruvida grundvattenbortledningen påverkar vattentäkten och om det är lämpligt att infiltrera vattnet i planområdet väster om vägen berör inte planen utan är en fråga som behöver redas ut av Trafikverket tillsammans med Borgholm Energi, BEAB. I och med grundvattenbortledningen kommer GC-tunneln att behöva ett tillstånd för vattenverksamhet och i samband med framtagande av det tillståndet kommer de frågorna behöva redas ut.

Schematisk bild över hur ansvaret bör fördelas presenteras i Figur 18.

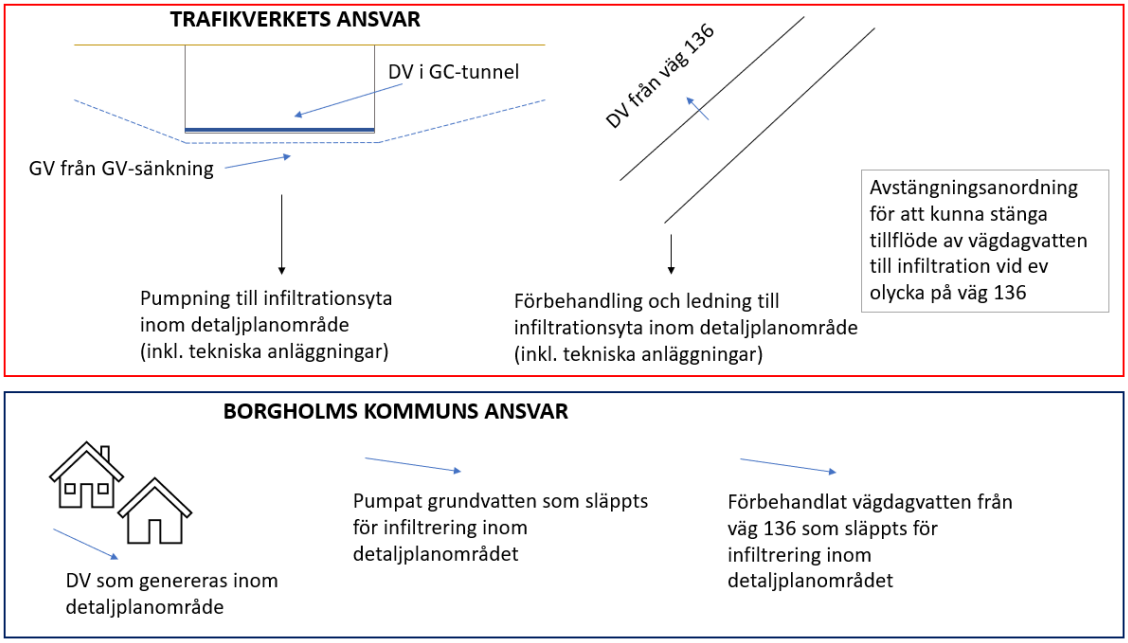

Figur 18: Schematisk bild med beskrivning av ansvarsområden.

Ansvarsfördelningen presenteras också på karta, se Figur 19.

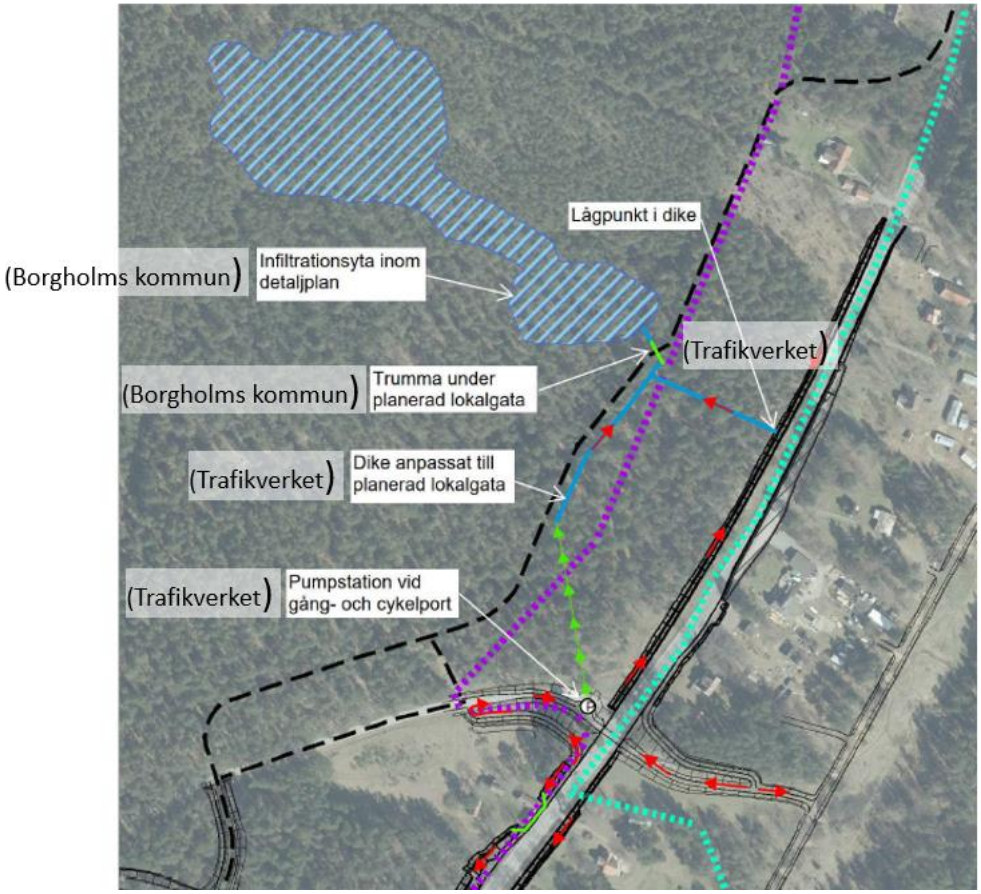

Figur 19: Karta med beskrivning av ansvarsfördelning.

Generellt är det bäst om en och samma aktör har hand om design och utformning, tillståndsansökan och drift av en anläggning. Då kommer anläggningen och tillståndet för anläggningen att utformas så att driften och underhållet blir bra och funktionellt för den som ska använda anläggningen. Om anläggningen däremot designas av en part och ska drivas av en annan kommer det inte finnas incitament att göra anläggningen så att den blir så bra som möjligt, i stället kan det bli likgiltigt för designern hur den kommer att fungera i praktiken. På samma sätt är det med tillståndsprocessen. Den som ska driva och ha en anläggning behöver själv ha ansvaret för design och utformning eftersom utformning och villkor kan behöva anpassas under tillståndsprocessen.

Om den som söker tillstånd inte har ett eget intresse i att få fungerande tillstånd med rimliga villkor kan det saknas drivkraft att göra det bra, och viktiga aspekter riskerar att förbises under prövningen. Därför är det bra om de som ska ha ansvar för driften är involverade så att åtaganden som bestäms i tillståndet kan stämmas av med de som ska utföra jobbet.

Det har från början varit Trafikverket som drivit frågan om att bygga en GC-tunnel och tunneln ska ha som funktion att vara en säker passage av Trafikverkets väg 136. Anläggningen kommer att ligga i direkt anslutning till vägen och tunneln är en del vägkonstruktionen. Det är därför naturligt att Trafikverket tar hela ansvaret för tunneln inklusive de tillstånd och tekniska anläggningar som den kräver.

Om det dock är så att Borgholms kommun ser en stor fördel med att tunneln byggs och kan vara beredda att ta ett delansvar för driften av tunneln så kan ett alternativ vara att arbetet med design och tillstånd till vattenverksamheten drivs gemensamt så att representanter både från Trafikverket och Borgholms kommun är involverade i hur konstruktionen med tillhörande tillstånd och villkor utformas. Med den lösningen så kan det vara ett alternativ att kommunen sedan ansvarar för driften med pumpstationen. Det är inget bra alternativ att kommunen ska stå för driften om kommunens organisation inte får vara involverade från början så att driftsrutiner och annat som ska bli kommunens ansvar bestäms utan kommunens närvaro i arbetsgruppen. Den lösningen riskerar att bli kostnadsineffektiv och konfliktfylld.

10. REFERENSER

Borgholms kommun. (2021). *Detaljplan för Stora Rör 2:1 m. fl. "Östra Stora Rör".*

Ecocom. (2015). *Inventering av naturvärden, insekter och kärlväxter vid Stora Rör 2015.*

Havs- och vattenmyndigheten. (2019). *HVMFS 2019:25.*

Livsmedelsverket. (2017). *LIVSFS2017:2.*

Miljöförvaltningen, Göteborgs stad. (2020). *R2020:13, Riktlinjer och riktvärden för utsläpp av förorenat vatten till dagvattennät och recipient.* Göteborgs stad.

Naturvårdsverket. (2019). *Fakta om kvicksilver.* Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Manniska/Miljogifter/Metaller/Kvicksilver-Hg/

Stockholm Vatten och avfall. (den 21 10 2020). *Svackdike.* Hämtat från https://www.stockholmvattenochavfall.se/globalassets/dagvatten/pdf/svd_h.pdf

Structor. (2017). *Resultatrapport infiltrationsförsök Rälla.*

Sweco. (den 23 05 2022). Presentation: Samråd Borgholms kommun och Borgholms Energi AB.

Svenskt Vatten. (2011). *Publikation P105, Hållbar dag- och dränvattenhantering.*

Svenskt vatten. (2016). *Publikation P110, Avledning av dag-, drän-och spillvatten.*

Sveriges Geologiska Undersökning. (2013). *SGU-FS 2013:2.*

Trafikverket. (2017). *Väg 136 delen Algutsrum Borgholm med fördjupning i Glömminge och anslutningen till väg 95´65.*

Trafikverket. (2021). *Principkarta avvattning 11/300-12/400.*

Vatten-och samhällsteknik. (2015). *Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet.*

VISS (a). (den 05 05 2021). *M n Kalmarsunds utsjövatten.* Hämtat från Vatteninformationssystem Sverige: https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA96811672&managementCycleName=Senaste_bedoemning

VISS (b). (den 14 jan 2020). *M n kalmarsunds utsjövatten.* Hämtat från VISS: https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA96811672

VISS (b). (den 07 05 2021). *Rällaformationen.* Hämtat från VISS: https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA63117451

Bilaga 5

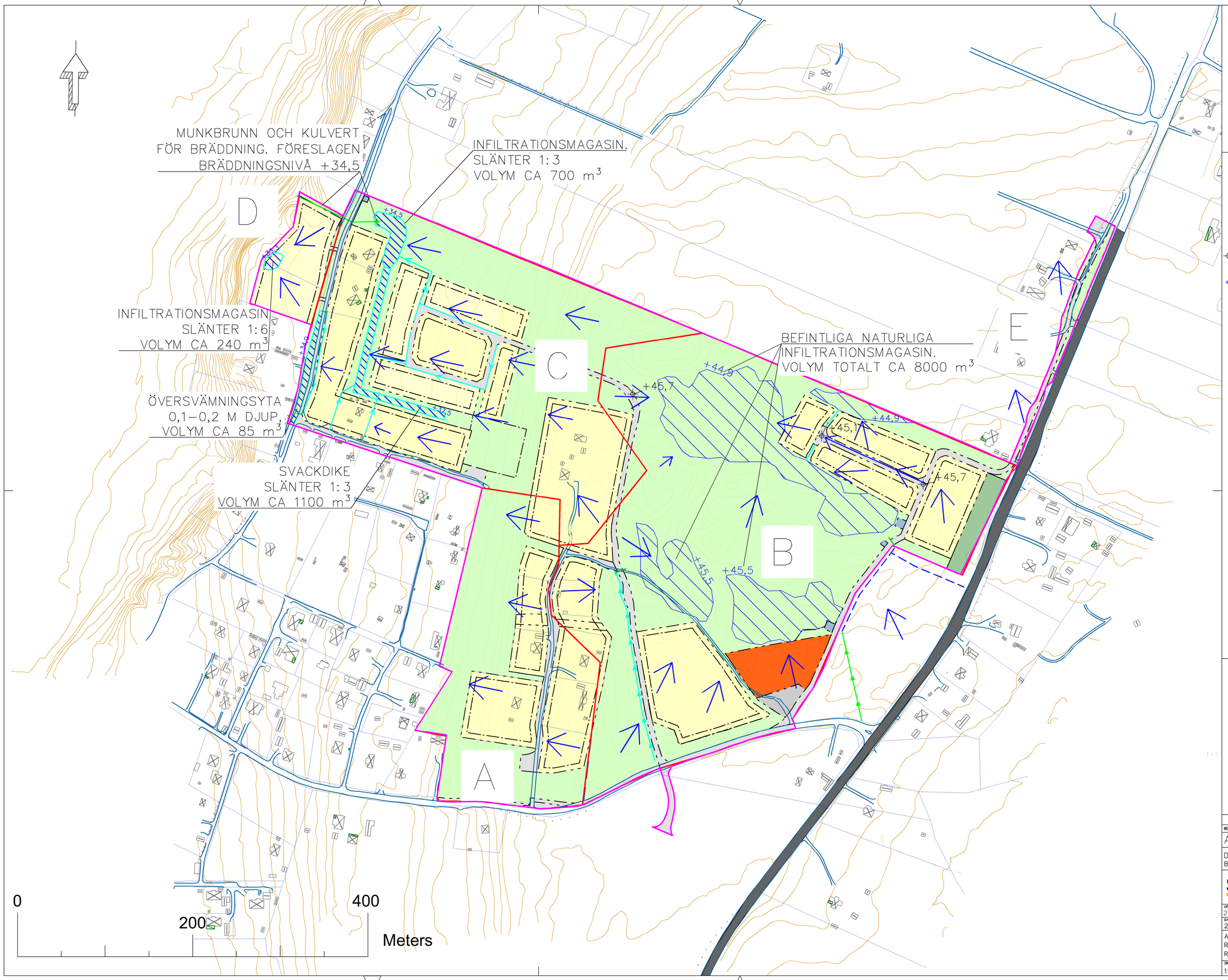

FÖRKLARINGAR

KOORDINATSYSTEM:
SWEREF 99 16 30
HÖJDSYSTEM: RH2000

- NATURLIG INFILTRATIONSYTA
- ANLAGD INFILTRATIONSYTA
- PLANOMRÅDESGRÄNS
- DELAVRINNINGSOMRÅDEN
- VÄGTRUMMA
- DIKE MED FLÖDESRIKTNING
- AVRINNINGSRIKTNING
- +XX UNGEFÄRLIG HÖJD MED AVSEENDE PÅ AVRINNING
- +XX DIMENSIONERANDE KRÖNNIVÅ INFILTRATIONSYTA

LÄGSTA GRUNDLÄGGNINGSNIVÅ FÖR NYA BYGGNADER PÅ KVARTERSMARK ÄR MINST 0,3 m HÖGRE ÄN KRÖNNNIVÅN FÖR NÄMRASTE INFILTRATIONSYTA.

NYA GATOR ANLÄGGS MINST 0,3 m LÄGRE ÄN INTILLIGGANDE LÄGSTA GRUNDLÄGGNINGSNIVÅ

- DIKE FÖR AVVATTNING AV VÄG EJ DEL AV PLAN
- STRÄCKA MED PUMPNING FRÅN GC–PORT

FÖRESLAGNA NIVÅER ÄR ÖVERSIKLIGA OCH BEHÖVER VERIFIERAS I SAMBAND MED SLUTLIG PROJEKTERING

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

AVVATTNINGSPLAN

DAGVATTEN STORA RÖR
BORGHOLMS KOMMUN

Structor

STRUCTOR MILJÖ ÖST AB
NORRA VÄGEN 37
SE-392 34 KALMAR

UPPDRAG NR	RITAD/KONSTR AV	HANDLÄGGARE
20005	PN	PN/TG
DATUM	ANSVARIG	
2022–08–24	DG	

AVVATTNINGSPLAN
REVIDERING 1: 2021–05–28
REVIDERING 2: 2022–08–24

SKALA	NUMMER	BET
1:2000 (A1)	BILAGA 1	

BILAGA 2

Rapporter från StormTac

Resultatrapport StormTac Web

I denna resultatrapport redovisas in- och utdata (resultat) från simulering med StormTac Web.

3. Föroreningstransport

3.1 Indata

- Årligt basflöde och dagvattenflöde enligt 1. Avrinning.
- Schablonhalter för basflöde resp. dagvattenflöde enligt uppdaterade tabeller på www.stormtac.com.

Markanvändning	Faktor *
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	6.5
Skogs- och ängsmark	
Villaområde med total LOD	

* Vägar: faktor = trafikintensitet = 0-200. Enhet: x 1000 fordon/dygn. Annan markanvändning: faktor = 5 (1-10.
Enhet: -. 5 = standard schablonhalt från databasen för den specifika markanvändningen, 0 = minimum schablonhalt, 10 = maximum schablonhalt.

Relativ osäkerhet (%)

Basflöde / ämne	20
Dagvatten / ämne	20

Basflödeshalt (µg/l) per markanvändning

Markanvändning	**P**	**N**	**Pb**	**Cu**	**Zn**	**Cd**	**Cr**	**Ni**	**Hg**	**SS**
Vägar	52	1600	2.0	13	55	0.034	1.8	5.4	0.032	25000
Skogs- och ängsmark	24	840	0.40	4.0	13	0.023	0.50	1.0	0.0040	1800
Villaområde med total LOD	46	1000	0.72	3.9	21	0.027	0.47	2.6	0.0040	6200

Markanvändning	**Oil**	**PAH16**	**BaP**	**Benz**	**As**	**NH4-N**
Vägar	140	0.060	0.0042	0.0015	0.23	70
Skogs- och ängsmark	40	0.010	0.0010	0.0015	0.23	300
Villaområde med total LOD	45	0.030	0.010	0.0015	0.23	300

Dagvattenhalt (µg/l) per markanvändning. SD = Standard Deviation (standardavvikelse). nd = no data (ingen data)

Markanvändning	**P**	**N**	**Pb**	**Cu**	**Zn**	**Cd**	**Cr**	**Ni**	**Hg**	**SS**
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	160	2000	7.8	27	59	0.32	8.6	6.6	0.087	85000
SD	240	2000	130	52	340	2.5	18	1900	22	130000
Skogs- och ängsmark	89	730	6.0	8.8	23	0.30	3.5	4.2	0.0075	40000
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Villaområde med total LOD	160	1200	6.0	14	64	0.30	2.8	4.8	0.010	25000
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*

Markanvändning	**Oil**	**PAH16**	**BaP**	**Benz**	**As**	**NH4-N**
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	910	0.55	0.019	4.0	2.4	700
SD	4200	2.6	0.14	*nd*	1.8	*nd*
Skogs- och ängsmark	180	0.10	0.010	0.090	4.0	650
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Villaområde med total LOD	260	0.36	0.030	0.090	3.0	800
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*

Klassificering av osäkerhet	Hög säkerhet	Medel säkerhet	Låg säkerhet

3.2 Utdata

Basflödeshalt (µg/l) utan rening

	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH16	BaP	Benz	As
Basflödeshalt	27	880	0.48	4.2	15	0.024	0.53	1.3	0.0048	2900	43	0.013	0.0020	0.0015	0.23
Absolut osäkerhet (%)	5.4	180	0.096	0.85	3.1	0.0048	0.11	0.26	0.00095	570	8.7	0.0027	0.00041	0.00030	0.046

	NH4-N
Basflödeshalt	290
Absolut osäkerhet (%)	59

Dagvattenhalt (µg/l) utan rening

	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH 16	BaP	Benz	As
Dagvattenhalt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Absolut osäkerhet (+/-)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	NH4 -N
Dagvattenhalt	0
Absolut osäkerhet (+/-)	0

Basflödesmängd (kg/år) utan rening

	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH16	BaP	Benz	As
Basflödesmängd	1.2	39	0.021	0.19	0.68	0.0011	0.024	0.057	0.00021	130	1.9	0.00060	0.000091	0.000067	0.010
Absolut osäkerhet (+/-)	0.38	12	0.0067	0.060	0.22	0.00033	0.0075	0.018	0.000067	40	0.61	0.00019	0.000029	0.000021	0.0032

	NH4-N
Basflödesmängd	13
Absolut osäkerhet (+/-)	4.1

Dagvattenmängd (kg/år) utan rening

	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH 16	BaP	Benz	As
Föroreningsmängd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Absolut osäkerhet (+/-)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	NH4-N
Föroreningsmängd	0
Absolut osäkerhet (+/-)	0

Föroreningshalter (µg/l) (dagvatten+basflöde) utan rening

Jämförelse mot gränsvärde där gråmarkerade/fetstilta cellerna visar överskridelse av gränsvärde. Totala fraktioner avses där inget annat anges.

		P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH16	BaP	Benz	As
Beräkning	C	27	880	0.48	4.2	15	0.024	0.53	1.3	0.0048	2900	43	0.013	0.0020	0.0015	0.23
Riktvärde	$C_{cr,sw}$	160	2000	8.0	18	75	0.40	10	15	0.030	40000	400		0.030		
Absolut osäkerhet (+/-)	C	11	350	0.19	1.7	6.1	0.0095	0.21	0.52	0.0019	1100	17	0.0054	0.00082	0.00060	0.092
Relativ osäkerhet (%)	C	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
		NH4-N														
Beräkning	C	290														
Riktvärde	$C_{cr,sw}$															
Absolut osäkerhet (+/-)	C	120														
Relativ osäkerhet (%)	C	40														

Föroreningsmängder (kg/år) (dagvatten+basflöde) utan rening

	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH16	BaP	Benz	As
Föroreningsmängd	1.2	39	0.021	0.19	0.68	0.0011	0.024	0.057	0.00021	130	1.9	0.00060	0.000091	0.000067	0.010
Absolut osäkerhet (+/-)	0.38	12	0.0067	0.060	0.22	0.00033	0.0075	0.018	0.000067	40	0.61	0.00019	0.000029	0.000021	0.0032
Relativ osäkerhet (%)	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32
	NH4-N														
Föroreningsmängd	13														
Absolut osäkerhet (+/-)	4.1														
Relativ osäkerhet (%)	32														

Föroreningsmängder (kg/ha/år) (dagvatten+basflöde) utan rening

P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH16	BaP	Benz	As
0.037	1.2	0.00065	0.0058	0.021	0.000032	0.00073	0.0018	0.0000065	3.9	0.059	0.000018	0.0000028	0.0000020	0.00031
NH4-N														
0.40														

Föroreningshalter (µg/l) per markanvändning med dagvatten+basflöde utan rening

Markanvändning	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	52	1600	2.0	13	55	0.034	1.8	5.4	0.032	24515
Skogs- och ängsmark	24	840	0.40	4.0	13	0.023	0.50	1.0	0.0040	1765
Villaområde med total LOD	46	1041	0.72	3.9	21	0.027	0.47	2.6	0.0040	6164

Markanvändning	Oil	PAH16	BaP	Benz	As	NH4-N
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	143	0.060	0.0042	0.0015	0.23	70
Skogs- och ängsmark	40	0.010	0.0010	0.0015	0.23	300
Villaområde med total LOD	45	0.030	0.010	0.0015	0.23	300

Föroreningsmängder (kg/år) per markanvändning med dagvatten+basflöde utan rening

Markanvändning	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0.064	2.0	0.0024	0.016	0.068	0.000042	0.0022	0.0066	0.000039	30
Skogs- och ängsmark	0.93	32	0.015	0.15	0.51	0.00089	0.019	0.039	0.00015	68
Villaområde med total LOD	0.22	4.9	0.0034	0.018	0.10	0.00013	0.0022	0.012	0.000019	29

Markanvändning	Oil	PAH16	BaP	Benz	As	NH4-N
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0.18	0.000074	0.0000051	0.0000018	0.00028	0.086
Skogs- och ängsmark	1.5	0.00039	0.000039	0.000058	0.0089	12
Villaområde med total LOD	0.21	0.00014	0.000047	0.0000071	0.0011	1.4

Basflödesbelastning (kg/år) per markanvändning utan rening

Markanvändning	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0.064	2.0	0.0024	0.016	0.068	0.000042	0.0022	0.0066	0.000039	30
Skogs- och ängsmark	0.93	32	0.015	0.15	0.51	0.00089	0.019	0.039	0.00015	68
Villaområde med total LOD	0.22	4.9	0.0034	0.018	0.10	0.00013	0.0022	0.012	0.000019	29

Markanvändning	Oil	PAH16	BaP	Benz	As	NH4-N
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0.18	0.000074	0.0000051	0.0000018	0.00028	0.086
Skogs- och ängsmark	1.5	0.00039	0.000039	0.000058	0.0089	12
Villaområde med total LOD	0.21	0.00014	0.000047	0.0000071	0.0011	1.4

Dagvattenbelastning (kg/år) per markanvändning utan rening

Markanvändning	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skogs- och ängsmark	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Villaområde med total LOD	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Markanvändning	Oil	PAH16	BaP	Benz	As	NH4-N
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0	0	0	0	0	0
Skogs- och ängsmark	0	0	0	0	0	0
Villaområde med total LOD	0	0	0	0	0	0

Resultatrapport StormTac Web

I denna resultatrapport redovisas in- och utdata (resultat) från simulering med StormTac Web.

3. Föroreningstransport

3.1 Indata

- Årligt basflöde och dagvattenflöde enligt 1. Avrinning.
- Schablonhalter för basflöde resp. dagvattenflöde enligt uppdaterade tabeller på www.stormtac.com.

Markanvändning	Faktor *
Gång & cykelväg	5.0
Flerfamiljshusområde med total LOD	
Radhusområde med total LOD	
Villaområde med total LOD	
Skogs- och ängsmark	
Skolområde	5.0
Parkmark	5.0
Parkering	5.0
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	6.5
Väg 1 (ÅDT=500)	0.50

* Vägar: faktor = trafikintensitet = 0-200. Enhet: x 1000 fordon/dygn. Annan markanvändning: faktor = 5 (1-10.
Enhet: -. 5 = standard schablonhalt från databasen för den specifika markanvändningen, 0 = minimum schablonhalt, 10 = maximum schablonhalt.

Relativ osäkerhet (%)

Basflöde / ämne	20
Dagvatten / ämne	20

Basflödeshalt (µg/l) per markanvändning

Markanvändning	**P**	**N**	**Pb**	**Cu**	**Zn**	**Cd**	**Cr**	**Ni**	**Hg**	**SS**
Gång & cykelväg	21	880	0.50	5.0	10	0.025	0.50	1.0	0.0020	1200
Flerfamiljshusområde med total LOD	70	1200	1.1	5.8	27	0.038	1.4	3.9	0.0080	9600
Radhusområde med total LOD	58	1100	0.87	4.8	23	0.033	0.70	3.0	0.0060	6200
Villaområde med total LOD	46	1000	0.72	3.9	21	0.027	0.47	2.6	0.0040	6200
Skogs- och ängsmark	24	840	0.40	4.0	13	0.023	0.50	1.0	0.0040	1800
Skolområde	87	1400	1.8	8.3	33	0.064	2.0	4.9	0.012	17000
Parkmark	35	1100	0.72	4.1	8.4	0.027	0.50	1.1	0.0080	12000
Parkering	29	960	3.6	11	47	0.041	2.5	2.2	0.020	35000
Vägar	52	1600	2.0	13	55	0.034	1.8	5.4	0.032	25000

Markanvändning	**Oil**	**PAH16**	**BaP**	**Benz**	**As**	**NH4-N**
Gång & cykelväg	50	0.010	0.0010	0.0015	0.23	300
Flerfamiljshusområde med total LOD	78	0.030	0.010	0.0015	0.23	300
Radhusområde med total LOD	67	0.030	0.010	0.0015	0.23	300
Villaområde med total LOD	45	0.030	0.010	0.0015	0.23	300
Skogs- och ängsmark	40	0.010	0.0010	0.0015	0.23	300
Skolområde	120	0.050	0.0083	0.0015	0.23	300
Parkmark	34	0.010	0.0010	0.0015	0.23	300
Parkering	140	0.14	0.010	0.0015	0.23	70
Vägar	140	0.060	0.0042	0.0015	0.23	70

Dagvattenhalt (µg/l) per markanvändning. SD = Standard Deviation (standardavvikelse). nd = no data (ingen data)

Markanvändning	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS
Gång & cykelväg	85	1800	3.5	23	20	0.30	7.0	4.0	0.050	7400
SD	10	*nd*	33	4.2	20	0.80	*nd*	*nd*	*nd*	200000
Flerfamiljshusområde med total LOD	180	1400	9.0	21	80	0.42	8.4	7.2	0.020	39000
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Radhusområde med total LOD	180	1200	7.2	18	68	0.36	4.2	5.6	0.015	25000
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Villaområde med total LOD	160	1200	6.0	14	64	0.30	2.8	4.8	0.010	25000
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Skogs- och ängsmark	89	730	6.0	8.8	23	0.30	3.5	4.2	0.0075	40000
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Skolområde	300	1600	15	27	100	0.70	12	9.0	0.030	70000
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Parkmark	250	1200	6.0	11	25	0.30	3.0	2.0	0.020	24000
SD	92	3400	0.50	0.50	20	0.16	1.2	*nd*	*nd*	17000
Parkering	140	2400	30	40	140	0.45	15	15	0.080	140000
SD	500	460	220	89	180	1.2	17	5.1	0.30	380000
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	160	2000	7.8	27	59	0.32	8.6	6.6	0.087	85000
SD	240	2000	130	52	340	2.5	18	1900	22	130000
Väg 1 (ÅDT=500)	140	1900	3.4	21	12	0.27	7.1	5.6	0.081	75000
SD	240	2000	130	52	340	2.5	18	1900	22	130000

Markanvändning	Oil	PAH16	BaP	Benz	As	NH4-N
Gång & cykelväg	770	0.13	0.010	0.090	2.4	700
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Flerfamiljshusområde med total LOD	460	0.36	0.030	0.090	3.0	800
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Radhusområde med total LOD	390	0.36	0.030	0.090	3.0	800
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Villaområde med total LOD	260	0.36	0.030	0.090	3.0	800
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Skogs- och ängsmark	180	0.10	0.010	0.090	4.0	650
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Skolområde	700	0.60	0.050	0.090	3.0	800

SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Parkmark	300	0.12	0.0084	0.090	4.0	500
SD	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*	*nd*
Parkering	800	3.5	0.060	4.0	3.9	700
SD	200	27	1.6	*nd*	*nd*	*nd*
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	910	0.55	0.019	4.0	2.4	700
SD	4200	2.6	0.14	*nd*	1.8	*nd*
Väg 1 (ÅDT=500)	780	0.11	0.011	4.0	2.4	700
SD	4200	2.6	0.14	*nd*	1.8	*nd*

Klassificering av osäkerhet	Hög säkerhet	Medel säkerhet	Låg säkerhet

3.2 Utdata

Basflödeshalt (µg/l) utan rening

	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH16	BaP	Benz	As
Basflödeshalt	40	1000	0.75	5.2	21	0.028	0.77	2.2	0.0074	6200	59	0.022	0.0046	0.0015	0.23
Absolut osäkerhet (%)	7.9	200	0.15	1.0	4.2	0.0056	0.15	0.44	0.0015	1200	12	0.0045	0.00091	0.00030	0.046
	NH4-N														
Basflödeshalt	280														
Absolut osäkerhet (%)	56														

Dagvattenhalt (µg/l) utan rening

	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH 16	BaP	Benz	As
Dagvattenhalt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Absolut osäkerhet (+/-)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	NH4 -N														
Dagvattenhalt	0														
Absolut osäkerhet (+/-)	0														

Basflödesmängd (kg/år) utan rening

	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH16	BaP	Benz	As
Basflödesmängd	1.8	45	0.033	0.23	0.93	0.0013	0.034	0.099	0.00033	270	2.6	0.00100	0.00020	0.000067	0.010
Absolut osäkerhet (+/-)	0.56	14	0.011	0.073	0.30	0.00040	0.011	0.031	0.00010	87	0.83	0.00032	0.000064	0.000021	0.0032
	NH4-N														
Basflödesmängd	12														
Absolut osäkerhet (+/-)	3.9														

Dagvattenmängd (kg/år) utan rening

	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH 16	BaP	Benz	As
Föroreningsmängd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Absolut osäkerhet (+/-)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	NH4-N														
Föroreningsmängd	0														
Absolut osäkerhet (+/-)	0														

Föroreningshalter (µg/l) (dagvatten+basflöde) utan rening

Jämförelse mot gränsvärde där gråmarkerade/fetstilta cellerna visar överskridelse av gränsvärde. Totala fraktioner avses där inget annat anges.

		P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH16	BaP	Benz	As
Beräkning	C	40	1000	0.75	5.2	21	0.028	0.77	2.2	0.0074	6200	59	0.022	0.0046	0.0015	0.23
Riktvärde	$C_{cr,sw}$	160	2000	8.0	18	75	0.40	10	15	0.030	40000	400		0.030		
Absolut osäkerhet (+/-)	C	16	400	0.30	2.1	8.4	0.011	0.31	0.89	0.0030	2500	24	0.0090	0.0018	0.00060	0.092
Relativ osäkerhet (%)	C	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
		NH4-N														
Beräkning	C	280														
Riktvärde	$C_{cr,sw}$															
Absolut osäkerhet (+/-)	C	110														
Relativ osäkerhet (%)	C	40														

Föroreningsmängder (kg/år) (dagvatten+basflöde) utan rening

	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH16	BaP	Benz	As
Föroreningsmängd	1.8	45	0.033	0.23	0.93	0.0013	0.034	0.099	0.00033	270	2.6	0.00100	0.00020	0.000067	0.010
Absolut osäkerhet (+/-)	0.56	14	0.011	0.073	0.30	0.00040	0.011	0.031	0.00010	87	0.83	0.00032	0.000064	0.000021	0.0032
Relativ osäkerhet (%)	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32
	NH4-N														
Föroreningsmängd	12														
Absolut osäkerhet (+/-)	3.9														
Relativ osäkerhet (%)	32														

Föroreningsmängder (kg/ha/år) (dagvatten+basflöde) utan rening

P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Oil	PAH16	BaP	Benz	As
0.054	1.4	0.0010	0.0071	0.029	0.000038	0.0010	0.0030	0.000010	8.4	0.080	0.000031	0.0000062	0.0000020	0.00031
NH4-N														
0.38														

Föroreningshalter (µg/l) per markanvändning med dagvatten+basflöde utan rening

Markanvändning	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS
Gång & cykelväg	21	875	0.50	5.0	10	0.025	0.50	1.0	0.0020	1200
Flerfamiljshusområde med total LOD	70	1190	1.1	5.8	27	0.038	1.4	3.9	0.0080	9588
Radhusområde med total LOD	58	1079	0.87	4.8	23	0.033	0.70	3.0	0.0060	6164
Villaområde med total LOD	46	1041	0.72	3.9	21	0.027	0.47	2.6	0.0040	6164
Skogs- och ängsmark	24	840	0.40	4.0	13	0.023	0.50	1.0	0.0040	1765
Skolområde	87	1400	1.8	8.3	33	0.064	2.0	4.9	0.012	17433
Parkmark	35	1050	0.72	4.1	8.4	0.027	0.50	1.1	0.0080	12203
Parkering	29	963	3.6	11	47	0.041	2.5	2.2	0.020	34867
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	52	1600	2.0	13	55	0.034	1.8	5.4	0.032	24515
Väg 1 (ÅDT=500)	52	1600	2.0	13	55	0.034	1.8	5.4	0.032	24515

Markanvändning	Oil	PAH16	BaP	Benz	As	NH4-N
Gång & cykelväg	50	0.010	0.0010	0.0015	0.23	300
Flerfamiljshusområde med total LOD	78	0.030	0.010	0.0015	0.23	300
Radhusområde med total LOD	67	0.030	0.010	0.0015	0.23	300
Villaområde med total LOD	45	0.030	0.010	0.0015	0.23	300
Skogs- och ängsmark	40	0.010	0.0010	0.0015	0.23	300
Skolområde	120	0.050	0.0083	0.0015	0.23	300
Parkmark	34	0.010	0.0010	0.0015	0.23	300
Parkering	138	0.14	0.010	0.0015	0.23	70
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	143	0.060	0.0042	0.0015	0.23	70
Väg 1 (ÅDT=500)	143	0.060	0.0042	0.0015	0.23	70

Föroreningsmängder (kg/år) per markanvändning med dagvatten+basflöde utan rening

Markanvändning	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS
Gång & cykelväg	0.0020	0.084	0.000048	0.00048	0.00095	0.0000024	0.000048	0.000095	0.00000019	0.11
Flerfamiljshusområde med total LOD	0.37	6.3	0.0057	0.031	0.14	0.00020	0.0074	0.021	0.000042	51
Radhusområde med total LOD	0.30	5.5	0.0044	0.025	0.12	0.00017	0.0036	0.016	0.000031	32
Villaområde med total LOD	0.24	5.3	0.0037	0.020	0.11	0.00014	0.0024	0.013	0.000021	32
Skogs- och ängsmark	0.57	20	0.0094	0.094	0.31	0.00054	0.012	0.024	0.000094	42
Skolområde	0.059	0.95	0.0012	0.0056	0.023	0.000043	0.0014	0.0033	0.0000082	12
Parkmark	0.017	0.50	0.00034	0.0020	0.0040	0.000013	0.00024	0.00052	0.0000038	5.8
Parkering	0.0040	0.13	0.00049	0.0015	0.0064	0.0000056	0.00034	0.00030	0.0000027	4.8
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0.064	2.0	0.0024	0.016	0.068	0.000042	0.0022	0.0066	0.000039	30
Väg 1 (ÅDT=500)	0.14	4.3	0.0054	0.035	0.15	0.000093	0.0049	0.015	0.000087	67

Markanvändning	Oil	PAH16	BaP	Benz	As	NH4-N
Gång & cykelväg	0.0048	0.00000095	0.000000095	0.00000014	0.000022	0.029
Flerfamiljshusområde med total LOD	0.41	0.00016	0.000053	0.0000079	0.0012	1.6
Radhusområde med total LOD	0.34	0.00015	0.000051	0.0000077	0.0012	1.5
Villaområde med total LOD	0.23	0.00015	0.000051	0.0000077	0.0012	1.5
Skogs- och ängsmark	0.94	0.00024	0.000024	0.000035	0.0054	7.1
Skolområde	0.082	0.000034	0.0000057	0.0000010	0.00016	0.20
Parkmark	0.016	0.0000048	0.00000048	0.00000072	0.00011	0.14
Parkering	0.019	0.000019	0.0000014	0.00000020	0.000031	0.0095
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0.18	0.000074	0.0000051	0.0000018	0.00028	0.086
Väg 1 (ÅDT=500)	0.39	0.00016	0.000011	0.0000041	0.00062	0.19

Basflödesbelastning (kg/år) per markanvändning utan rening

Markanvändning	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS
Gång & cykelväg	0.0020	0.084	0.000048	0.00048	0.00095	0.0000024	0.000048	0.000095	0.00000019	0.11
Flerfamiljshusområde med total LOD	0.37	6.3	0.0057	0.031	0.14	0.00020	0.0074	0.021	0.000042	51
Radhusområde med total LOD	0.30	5.5	0.0044	0.025	0.12	0.00017	0.0036	0.016	0.000031	32
Villaområde med total LOD	0.24	5.3	0.0037	0.020	0.11	0.00014	0.0024	0.013	0.000021	32
Skogs- och ängsmark	0.57	20	0.0094	0.094	0.31	0.00054	0.012	0.024	0.000094	42
Skolområde	0.059	0.95	0.0012	0.0056	0.023	0.000043	0.0014	0.0033	0.0000082	12
Parkmark	0.017	0.50	0.00034	0.0020	0.0040	0.000013	0.00024	0.00052	0.0000038	5.8
Parkering	0.0040	0.13	0.00049	0.0015	0.0064	0.0000056	0.00034	0.00030	0.0000027	4.8
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0.064	2.0	0.0024	0.016	0.068	0.000042	0.0022	0.0066	0.000039	30
Väg 1 (ÅDT=500)	0.14	4.3	0.0054	0.035	0.15	0.000093	0.0049	0.015	0.000087	67

Markanvändning	Oil	PAH16	BaP	Benz	As	NH4-N
Gång & cykelväg	0.0048	0.00000095	0.000000095	0.00000014	0.000022	0.029
Flerfamiljshusområde med total LOD	0.41	0.00016	0.000053	0.0000079	0.0012	1.6
Radhusområde med total LOD	0.34	0.00015	0.000051	0.0000077	0.0012	1.5
Villaområde med total LOD	0.23	0.00015	0.000051	0.0000077	0.0012	1.5
Skogs- och ängsmark	0.94	0.00024	0.000024	0.000035	0.0054	7.1
Skolområde	0.082	0.000034	0.0000057	0.0000010	0.00016	0.20
Parkmark	0.016	0.0000048	0.00000048	0.00000072	0.00011	0.14
Parkering	0.019	0.000019	0.0000014	0.00000020	0.000031	0.0095
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0.18	0.000074	0.0000051	0.0000018	0.00028	0.086
Väg 1 (ÅDT=500)	0.39	0.00016	0.000011	0.0000041	0.00062	0.19

Dagvattenbelastning (kg/år) per markanvändning utan rening

Markanvändning	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS
Gång & cykelväg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Flerfamiljshusområde med total LOD	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Radhusområde med total LOD	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Villaområde med total LOD	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skogs- och ängsmark	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skolområde	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Parkmark	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Parkering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Väg 1 (ÅDT=500)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Markanvändning	Oil	PAH16	BaP	Benz	As	NH4-N
Gång & cykelväg	0	0	0	0	0	0
Flerfamiljshusområde med total LOD	0	0	0	0	0	0
Radhusområde med total LOD	0	0	0	0	0	0
Villaområde med total LOD	0	0	0	0	0	0
Skogs- och ängsmark	0	0	0	0	0	0
Skolområde	0	0	0	0	0	0
Parkmark	0	0	0	0	0	0
Parkering	0	0	0	0	0	0
Väg 2 (ÅDT 6500 (källa trafikverket 2014))	0	0	0	0	0	0
Väg 1 (ÅDT=500)	0	0	0	0	0	0

Bilaga 5

SOUNDCON

PROJEKTRAPPORT

12164
Östra Stora Rör 2:1 m fl, Borgholm
Trafikbullerutredning

Rapport	12164-17040300.doc	***Revidering 2***
Antal sidor:	10	
Bilagor:	B01 – B24	
Uppdragsansvarig	Andreas Berg	
Kvalitetsgranskare	Torbjörn Appelberg	
Datum	2021-06-07	

Innehåll

1. Bakgrund och syfte 2
2. Riktvärden för trafikbuller 4
3. Förutsättningar 5
4. Trafikdata 6
5. Utförda beräkningar 6
6. Slutsatser 8
6.1. Kommentarer 9
7. Beräkningsnoggrannhet 10

1. Bakgrund och syfte

Borgholms kommun arbetar med ny detaljplan utmed väg 136 (Östra Stora Rör 2:1 m fl) beläget cirka 1,5 mil söder om Borgholm. Planområdet syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse.

2017 utfördes en trafikbullerutredning av Soundcon AB gällande rubricerat objekt och efter samråd år 2017 så utfördes diverse revideringar gällande dåvarande detaljplan och således har Soundcon AB åter kontaktats för att utföra nya trafikbullerberäkningar gällande ny detaljplan utmed väg 136 (Östra Stora Rör 2:1 m fl).

Då planområdet ligger i anslutning till vägtrafik efterfrågas en trafikbullerutredning. Trafikbullerutredningen syftar till att beräkna vilka trafikbullernivåer som kan förväntas att uppträda inom planområdet i framtiden.

Beräkning har även utförts för framtida medeldygnstrafik under de mer trafikerade sommarmånaderna (juni-augusti).

I de fall riktvärde gällande trafikbuller vid bostadsbyggnader bedöms överskrida riktvärde har trafikbullerutredning kompletterats med skyddsåtgärder som ex. bullervall, bullerplank.

1. Olika bullermått

Ekvivalent ljudnivå är ett slags medelljudnivå under en given tidsperiod (t ex ett dygn).

Maximal ljudnivå är den högsta momentana ljudnivån (med mycket kort varaktighet, tidsvägning F (dvs 0,125 sekund) under en enstaka bullerhändelse, t ex en busspassage.

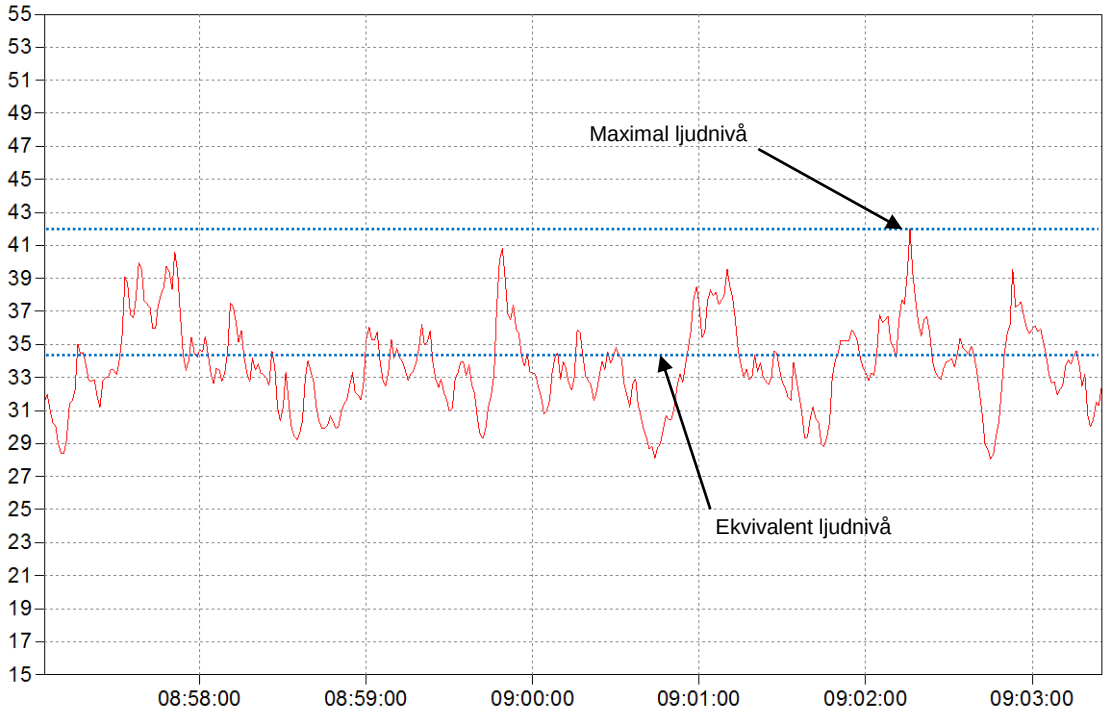

Figur 1 Exempel på ljudnivåns variation (inomhus) över tiden vid en trafikled med periodens ekvivalenta och maximala ljudnivå.

2. Riktvärden för trafikbuller

Regeringen har beslutat om en förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader, SFS 2015:216 som utfärdades 9:e april 2015 och gäller planärenden startade efter 1:a januari 2015. En ändring av förordningen (2017:359) som trädde i kraft 2017-07-01 har sedan införts. Förordningen innehåller riktvärden för trafikbuller vid bostadsbyggnader och ska tillämpas både vid bedömningar enligt plan- och bygglagen samt enligt miljöbalken, se tabell nedan:

Riktvärdena berör endast ljudnivåer utomhus och påverkar inte det befintliga regelverket gällande ljudnivåer inomhus. Vid beräkning av bullervärden vid en bostadsbyggnad ska hänsyn tas till framtida trafik som har betydelse för bullersituationen.

Riktvärden för bostäder enligt förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader SFS 2017:359 om trafikbuller vid bostadsbyggnader anges följande avseende buller från spårtrafik och vägar:

Buller från spårtrafik och vägar	**Högsta trafikbullernivå, dBA (frifältsvärde)**	
Utomhus	**Ekvivalent ljudnivå**	**Maximal ljudnivå**
Vid en bostadsbyggnads fasad	60 a)	-
Vid bostad om högst 35 kvadratmeter	65	-
Vid en uteplats (om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden)	50	70 b)

a) Om den angivna ljudnivån ändå överskrids bör:

1. minst hälften av bostadsrummen i en bostad vara vända mot en sida där 55 dBA ekvivalent ljudnivå inte överskrids vid fasaden, och

2. minst hälften av bostadsrummen vara vända mot en sida där 70 dBA maximal ljudnivå inte överskrids mellan kl. 22.00 och 06.00 vid fasaden.

b) Om den ljudnivå om 70 dBA maximal ljudnivå som anges i 3 § första stycket 2 ändå överskrids, bör nivån dock inte överskridas med mer än 10 dBA maximal ljudnivå fem gånger per timme mellan kl. 06.00 och 22.00.

I Boverkets Promemoria daterad 2016-06-01 anges att en balkong eller uteplats som inte uppfyller riktvärden på ljudnivåer kan utgöra ett komplement, så länge tillgång finns till en (gemensam) uteplats som uppfyller riktvärden.

3. Förutsättningar

Planområdet ligger cirka 1,5 mil söder om Borgholm, väster om väg 136. Idag utgörs området av äng- och skogsbevuxen mark. I figur nedan framgår plankarta över området

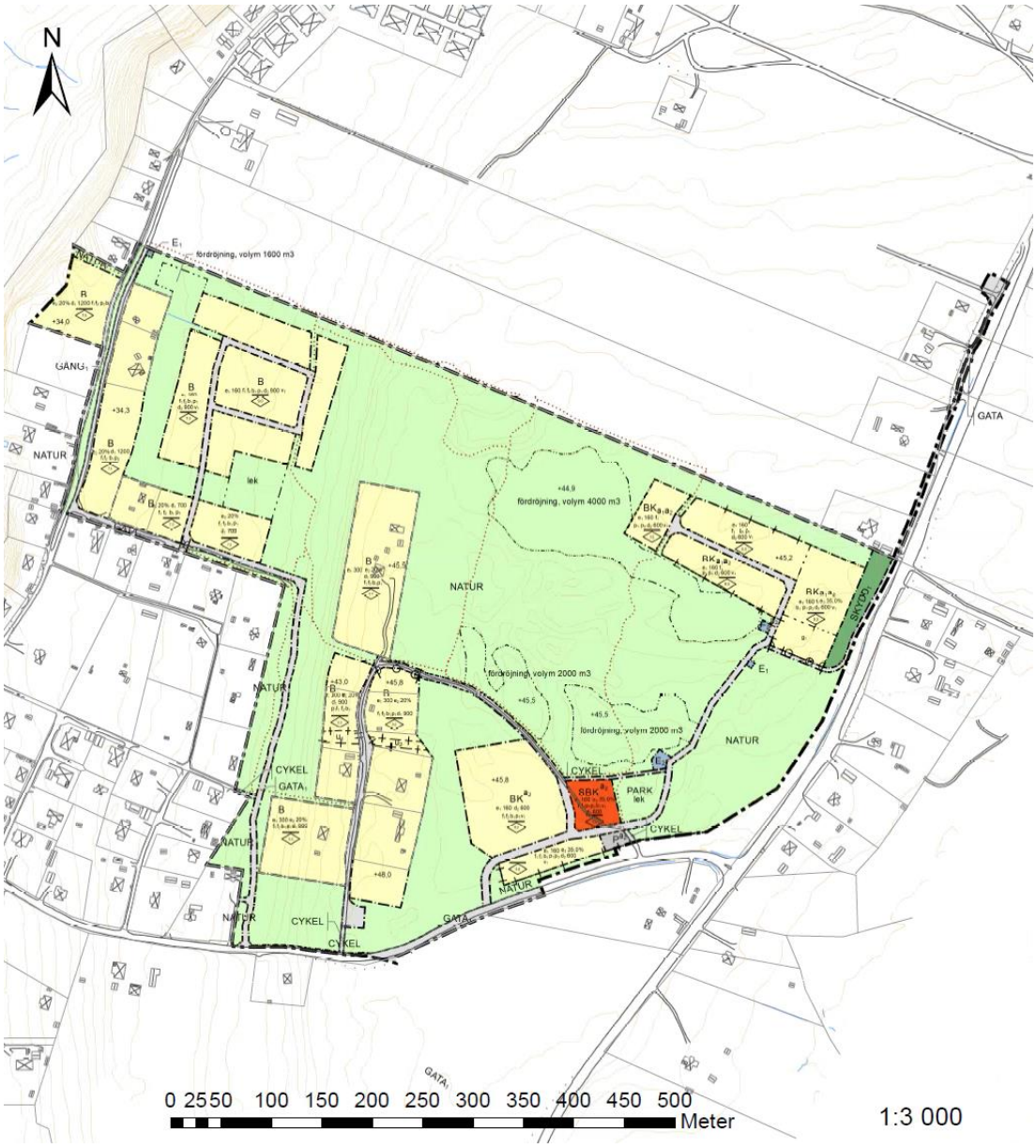

Figur 1 redovisar planområdeskarta

4. Trafikdata

Uppgifter angående trafikdata har erhållits av Trafikverkets flödeskartor och avser trafikmätningar år 2018 för väg 136 samt 2012 för Stora Rörsvägen. Erhållna trafikmätningar har räknats upp till en framtidsprognos för år 2040. I framtidsprognosen har trafikflödena räknats upp med Trafikverkets uppräkningstal EVA för regionen.

Följande trafikuppgifter ligger till grund för beräkningarna.

Vägar 2040	ÅDT	Andel tung trafik	Hastighet
Väg 136	9230	8 %	80 km/h
Stora Rörsvägen	450	6 %	70/50 km/h

För framtida sommarmånaderna (juni-augusti) så har trafiksiffror erhållits från *PM Trafikanalys-Korsning vid Ekerum* utförd av Trafikverket (strax norr om planområdet) och avser framtidssituation år 2040. I tabell nedan framgår data för situation.

Vägar 2035 (Sommar-månaderna 2035)	SDT[1]	Andel tung trafik	Hastighet
Väg 136	20 000	7 %	80 km/h
Stora Rörsvägen	1 000	6 %	70/50 km/h

[1]Sommarmedeldygnstrafik

5. Utförda beräkningar

Beräkningarna har utförts enligt Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller, SNV rapport 4653 och genomförts i programmet SoundPlan ver 8.0.

Resultaten från beräkningarna redovisas i bilagor som ljudutbredningskartor i steg om 5 dBA. Ljudutbredningskartorna inkluderar fasadreflexer.

Bilagor B01-B04 avser årsmedeldygnstrafik år 2040

Bilaga B01 Ekvivalent ljudnivå 2 meter över mark

Bilaga B02 Maximal ljudnivå 2 meter över mark

Bilaga B03 Ekvivalent ljudnivå 5 meter över mark

Bilaga B04 Maximal ljudnivå 5 meter över mark

Bilagor B05-B08 avser trafik under sommarmånaderna (juni-augusti) år 2040

Bilaga B05 Ekvivalent ljudnivå 2 meter över mark

Bilaga B06 Maximal ljudnivå 2 meter över mark

Bilaga B07 Ekvivalent ljudnivå 5 meter över mark

Bilaga B08 Maximal ljudnivå 5 meter över mark

Bilagor B09-B12 avser årsmedeldygnstrafik år 2040 + bullervall cirka 2,5 – 3 m över mark

Bilaga B09 Ekvivalent ljudnivå 2 meter över mark

Bilaga B10 Maximal ljudnivå 2 meter över mark

Bilaga B11 Ekvivalent ljudnivå 5 meter över mark

Bilaga B12 Maximal ljudnivå 5 meter över mark

Bilagor B13-B16 avser årsmedeldygnstrafik år 2040 + bullerplank cirka 2 m över vägbana (Väg 136)

Bilaga B13 Ekvivalent ljudnivå 2 meter över mark

Bilaga B14 Maximal ljudnivå 2 meter över mark

Bilaga B15 Ekvivalent ljudnivå 5 meter över mark

Bilaga B16 Maximal ljudnivå 5 meter över mark

Bilagor B17-B20 avser trafik under sommarmånaderna (juni-augusti) år 2040 + bullervall cirka 2,5 – 3 m över mark

Bilaga B17 Ekvivalent ljudnivå 2 meter över mark

Bilaga B18 Maximal ljudnivå 2 meter över mark

Bilaga B19 Ekvivalent ljudnivå 5 meter över mark

Bilaga B20 Maximal ljudnivå 5 meter över mark

Bilagor B21-B22 avser trafik under sommarmånaderna (juni-augusti) år 2040 + bullerplank cirka 2 m över vägbana (Väg 136)

Bilaga B21 Ekvivalent ljudnivå 2 meter över mark

Bilaga B22 Maximal ljudnivå 2 meter över mark

Bilagor B23-B24 avser trafik under sommarmånaderna (juni-augusti) år 2040 + bullerplank cirka 2,5 m över vägbana (Väg 136)

Bilaga B23 Ekvivalent ljudnivå 5 meter över mark

Bilaga B24 Maximal ljudnivå 5 meter över mark

6. Slutsatser

Årsmedeldygnstrafik 2040

Gällande ljudutbredning 2 m över mark (1-plansvillor) så uppfylls riktvärdet högst 60 dBA ekvivalent ljudnivå för samtliga bostadstomter inom planområdet.

Gällande ljudutbredning 5 m över mark (2-plansvillor) så överskrides riktvärdet för de närmst belägna tomterna utmed Väg 136. Övriga bostadstomter inom planområdet uppfyller riktvärdet högst 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadstomter.

Sommarmånaderna (juni-augusti) år 2040

Gällande ljudutbredning både 2 m över mark samt 5 m över mark så överskrides riktvärdet för de närmst belägna tomterna utmed Väg 136. Övriga bostadstomter inom planområdet uppfyller riktvärdet högst 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid *bostadstomter.*

Årsmedeldygnstrafik 2040 + bullervall cirka 2,5 – 3 m över mark

Gällande ljudutbredning 2 m över mark samt 5 m över mark så uppfylls riktvärdet högst 60 dBA ekvivalent ljudnivå för samtliga bostadstomter inom planområdet. Tomtgräns närmst Väg 136 tangerar/överskrider riktvärdet precis. Dock bedöms bostadsfasad ej placeras så pass nära tomtgräns och därav bedöms riktvärde gällande trafikbuller (ekvivalent ljudnivå) uppfyllas.

Årsmedeldygnstrafik 2040 + bullerplank cirka 2 m över vägbana (Väg 136)

Gällande ljudutbredning 2 m över mark samt 5 m över mark så uppfylls riktvärdet högst 60 dBA ekvivalent ljudnivå för samtliga bostadstomter inom planområdet.

Sommarmånaderna (juni-augusti) år 2040 + bullervall cirka 2,5 – 3 m över mark

Gällande ljudutbredning 2 m över mark så uppfylls riktvärdet högst 60 dBA ekvivalent ljudnivå för samtliga bostadstomter inom planområdet.

Gällande ljudutbredning 5 m över mark (så överskrides riktvärdet för de närmst belägna tomterna utmed Väg 136. Övriga bostadstomter inom planområdet uppfyller riktvärdet högst 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadstomter.

Sommarmånaderna (juni-augusti) år 2040 + bullerplank cirka 2 m över vägbana (Väg 136)

Gällande ljudutbredning 2 m över mark så uppfylls riktvärdet högst 60 dBA ekvivalent ljudnivå för samtliga bostadstomter inom planområdet.

Gällande ljudutbredning 5 m över mark (så överskrides riktvärdet för de närmst belägna tomterna utmed Väg 136. Övriga bostadstomter inom planområdet uppfyller riktvärdet högst 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadstomter.

Sommarmånaderna (juni-augusti) år 2040 + bullerplank cirka 2,5 m över vägbana (Väg 136)

Gällande ljudutbredning 5 m över mark så uppfylls riktvärdet högst 60 dBA ekvivalent ljudnivå för samtliga bostadstomter inom planområdet.

Uteplats/uteplatser

Förordningen innehåller även riktvärden för uteplatser där den ekvivalenta ljudnivån ej bör överstiga 50 dBA och den maximala ljudnivån 70 dBA.

I Boverkets Promemoria daterad 2016-06-01 anges att en balkong eller uteplats som inte uppfyller riktvärden på ljudnivåer kan utgöra ett komplement, så länge tillgång finns till en uteplats som uppfyller riktvärden.

Genom att anlägga uteplats (minst en uteplats) i anslutning mot eget bostadshus (dvs. eget bostadshus avskärmar buller från Väg 136 eller Stora Rörsvägen), så bedöms det att riktvärde gällande uteplats uppfylls.

Detta gäller enbart bostäder placerade i anslutning till Väg 136 och Stora Rörsvägen. Övriga bostäder uppfyller riktvärden för uteplatser

6.1. Kommentarer

Nedan kommenteras beräkningsfallet med bullervall utmed Väg 136 då detta alternativ är högst önskvärt samt placering/utformning av bostäder i anslutning till Väg 136 då det är dessa bostäder som ev. kan erhålla ljudnivåer vid fasader som överskrider riktvärden för trafikbuller (SFS 2015:216).

- Ett alternativ för uppfyllnad av riktvärde är att bostäder (troligtvis flerbostadshus) placeras västerut inom tomtgräns där riktvärde gällande trafikbuller uppfylls (se bilaga B19, dvs. bostäder placeras inom orange markering). Ett alternativ kan då vara att placera ev. garage/förrådsbyggnader (vilka ej innefattas av ljudkrav) mer österut, sydöst inom tomtgräns för att ytterligera minska bullerspridningen till utsatt tomt.

- Ett annat alternativ är att man utför bostäder på plan 2 som genomgående med minst hälften av boningsrummen (sovrum, vardagsrum) riktade mot väster. Förordningen om trafikbuller (SFS 2015:216) anger att för de fasader som utsätt för ekvivalenta ljudnivåer som överskrider 60 dBA så skall minst hälften av boningsrummen vändas mot en sida där 55 dBA ekvivalent ljudnivå underskrides samt 70 dBA maximal ljudnivå underskrides.

  Genom att för ex. ett flerbostadshus placera minst hälften av boningsrummen mot väst så uppfylls avsteg enligt ovan (SFS 2015:216).

- Övrigt så skal det tilläggas att genom placering av ett flerbostadshus med långsida utmed Väg 136 samt genomgående bostäder så bedöms det att man erhåller en skyddad sida där ev. uteplatser eller en gemensam uteplats kan placeras mot väst där även riktvärde gällande uteplats uppfylls (SFS 2015:216).

- I de fall man önskar utföra en öppning i bullerskyddsvall/skärm så skall vall/skärm gå om lott. Överlappet mellan vallar/skärmar bör vara minst tre gånger så långt som avståndet mellan dem (se exempel nedan).

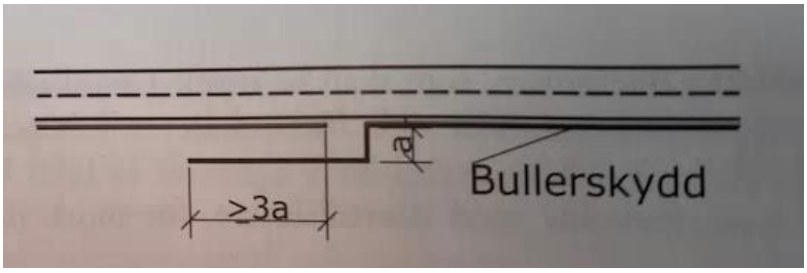

7. Beräkningsnoggrannhet

Den nordiska beräkningsmodellen för vägtrafik har en noggrannhet på ± 3 dB för avstånd upp till 50 m från väg och ± 5 dB för avstånd upp till 200 m från väg.

Noggrannheten i utförda beräkningar beror även på kvaliteten/noggrannheten i indata, såsom t ex trafikuppgifter, höjdinformation, placering/utformning av byggnader och byggnaders höjder. Sammantaget ger detta, som bäst, en noggrannhet på ± 3 dB.

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Dygnsekvivalent ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

>	65
60 -	65
55 -	60
50 -	55
<=	50

0 15 30 60 90 120 150 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B01

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

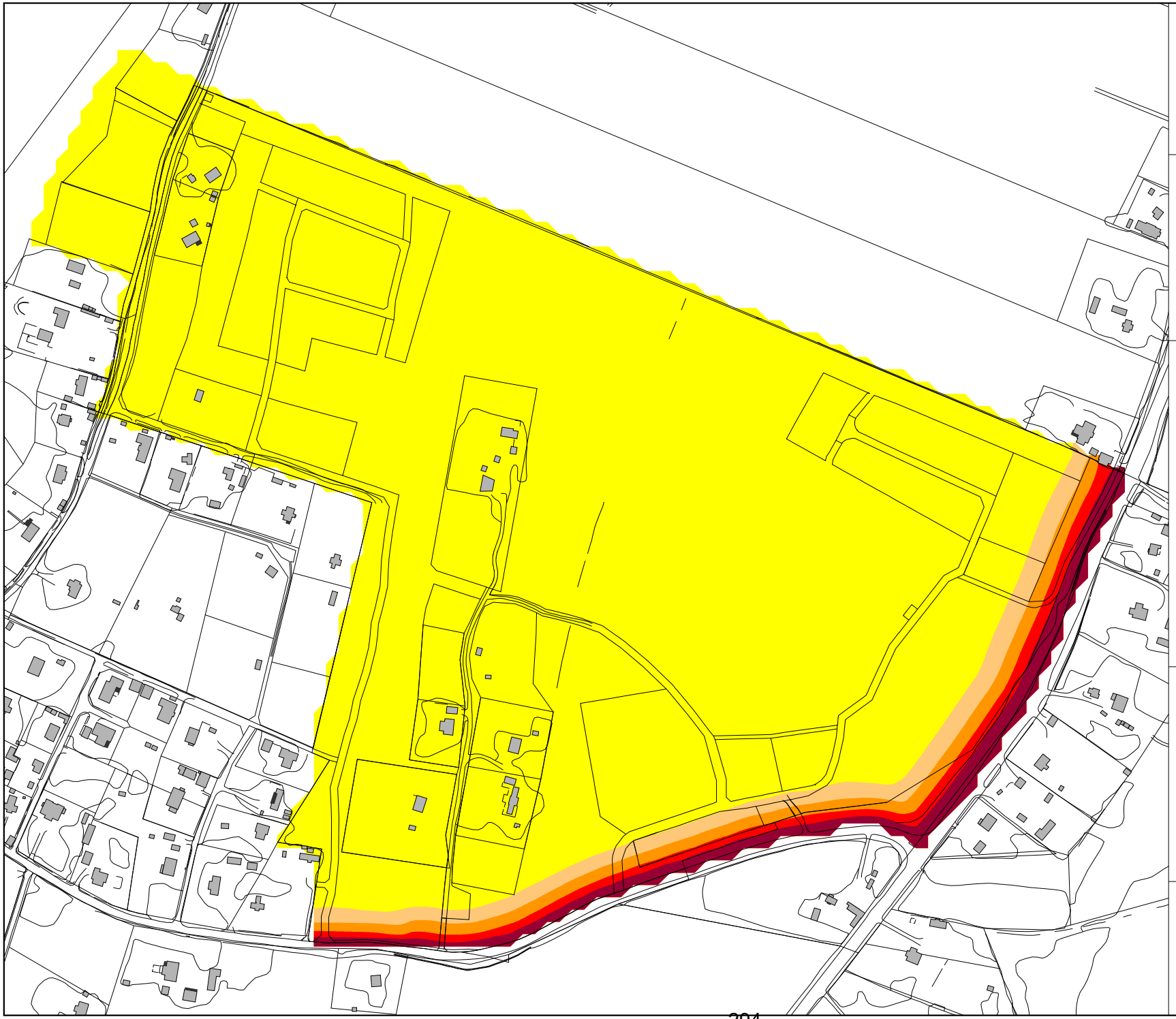

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Maximal ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

- > 80
- 75 - 80
- 70 - 75
- 65 - 70
- <= 65

0 15 30 60 90 120 150 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B02

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Dygnsekvivalent ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

- > 65
- 60 - 65
- 55 - 60
- 50 - 55
- <= 50

0 15 30 60 90 120 150 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B03

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Maximal ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
<=	65

0 15 30 60 90 120 150 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B04

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månaderna (Juni - Augusti)

Dygnsekvivalent ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

>	65
60 -	65
55 -	60
50 -	55
<=	50

0 15 30 60 90 120 150 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B05

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

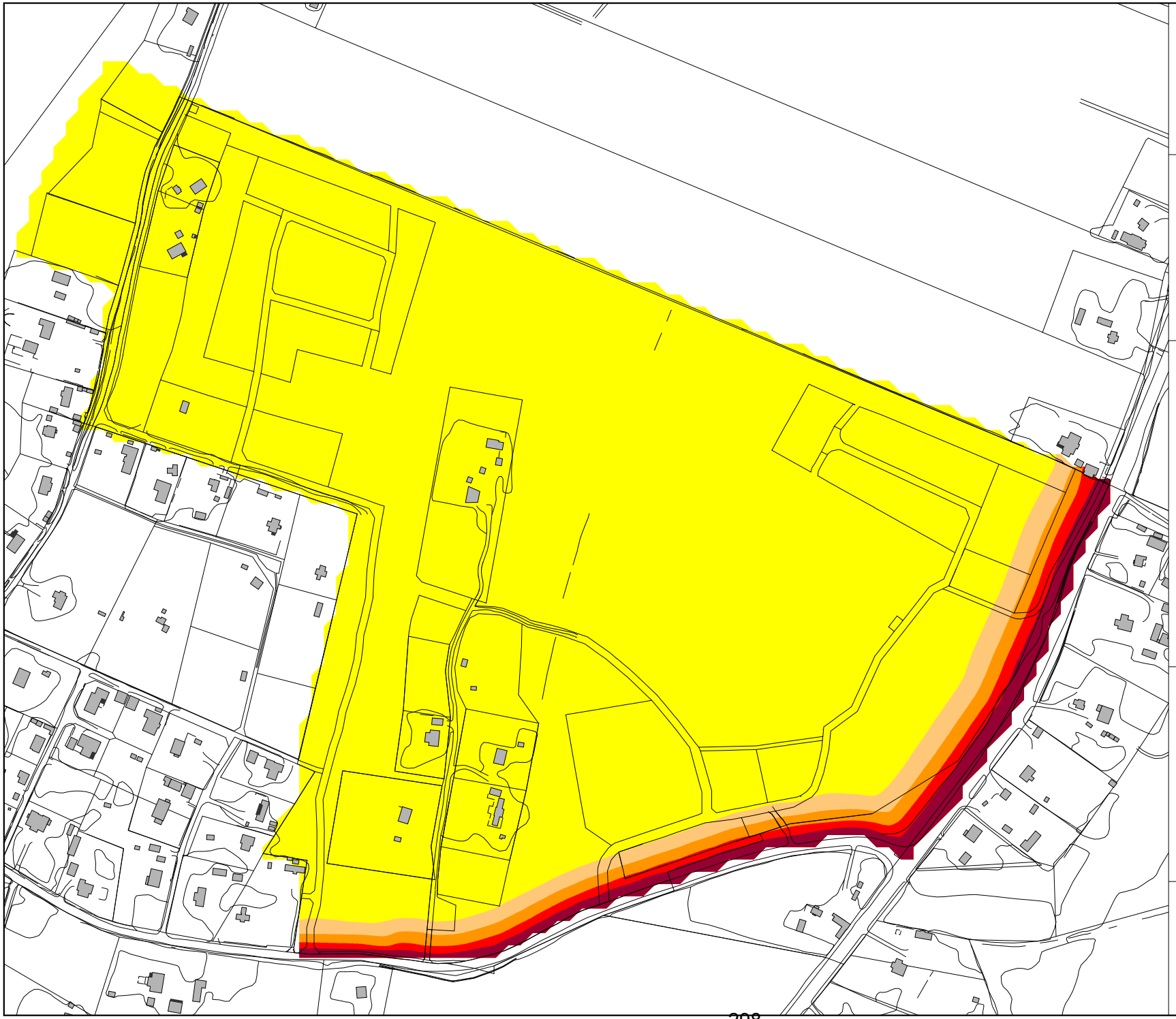

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månaderna (Juni - Augusti)

Maximal ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
<=	65

0 15 30 60 90 120 150 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B06

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månaderna (Juni - Augusti)

Dygnsekvivalent ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

>	65
60 -	65
55 -	60
50 -	55
<=	50

0 15 30 60 90 120 150 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B07

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

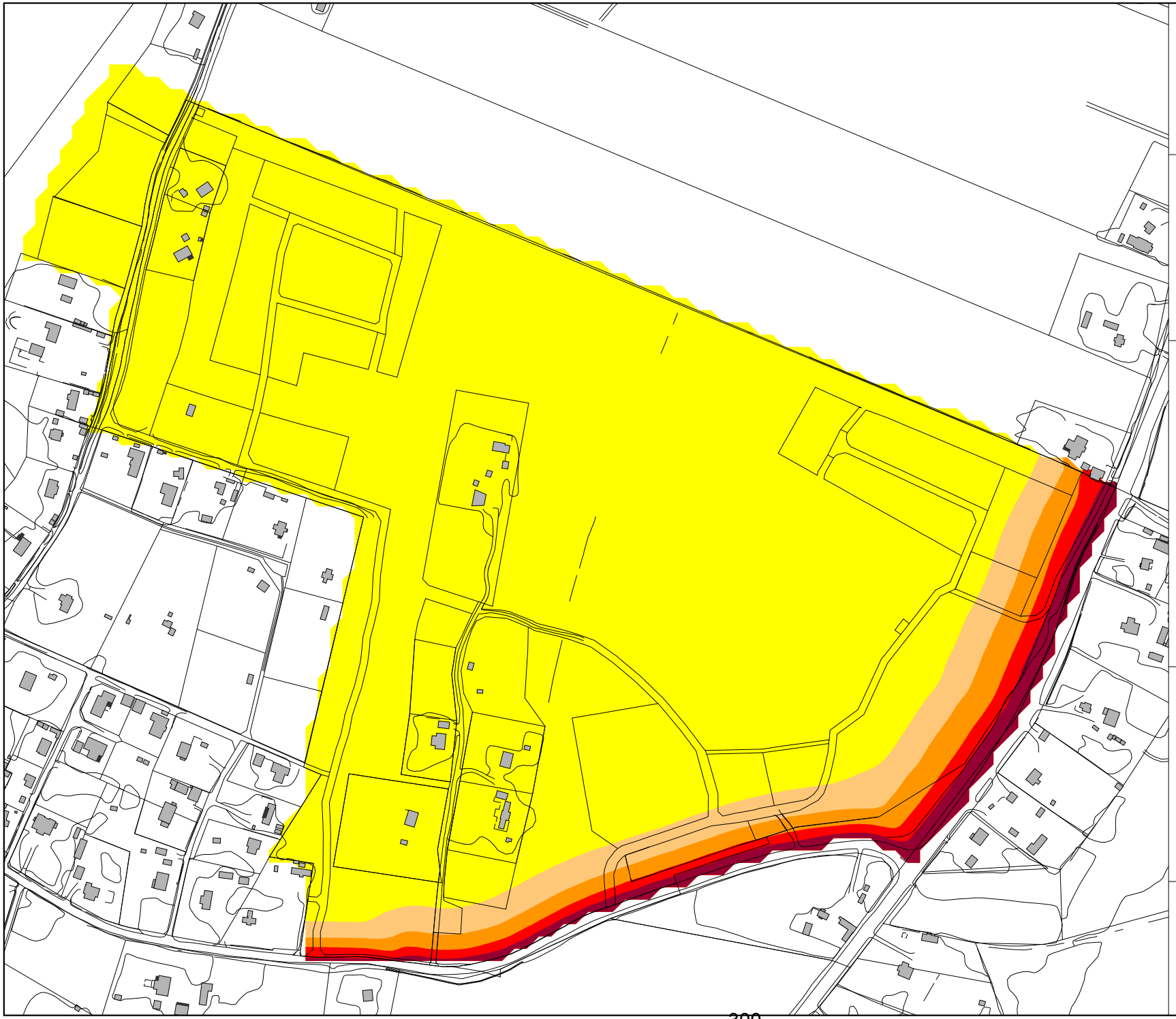

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månaderna (Juni - Augusti)

Maximal ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
<=	65

0 15 30 60 90 120 150 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B08

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

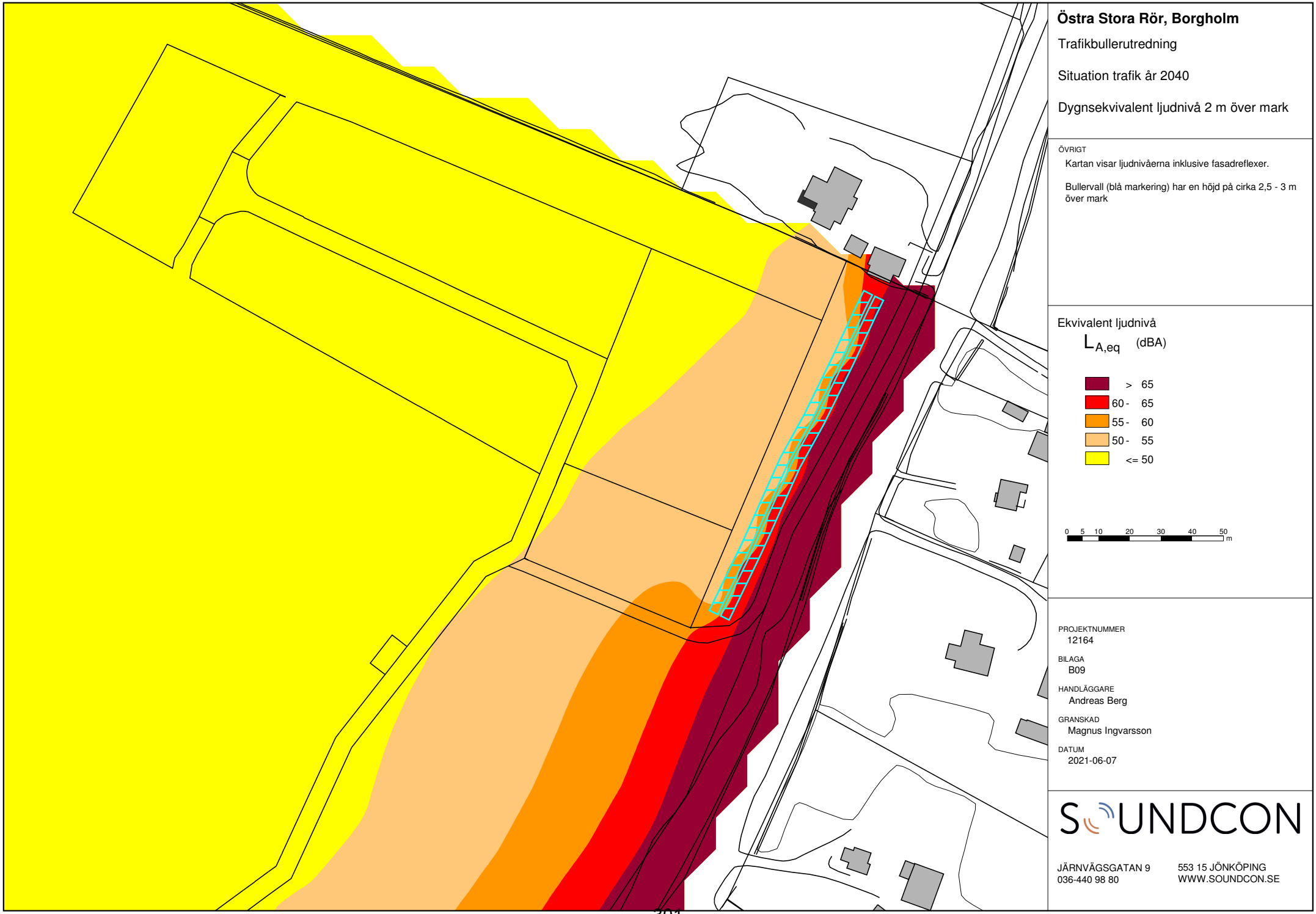

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Dygnsekvivalent ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullervall (blå markering) har en höjd på cirka 2,5 - 3 m över mark

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

>	65
60 -	65
55 -	60
50 -	55
<=	50

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B09

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

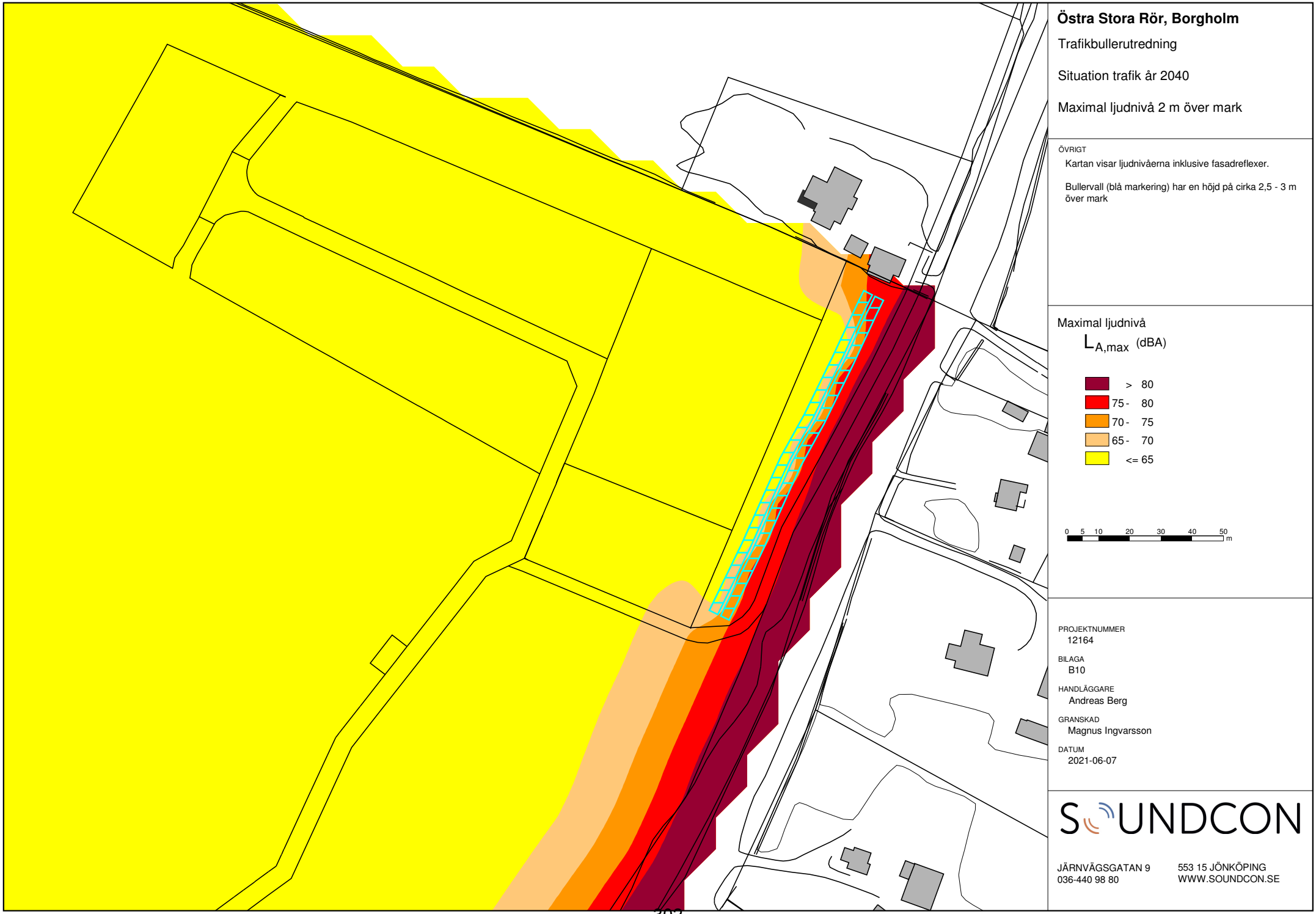

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Maximal ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullervall (blå markering) har en höjd på cirka 2,5 - 3 m över mark

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
<=	65

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B10

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

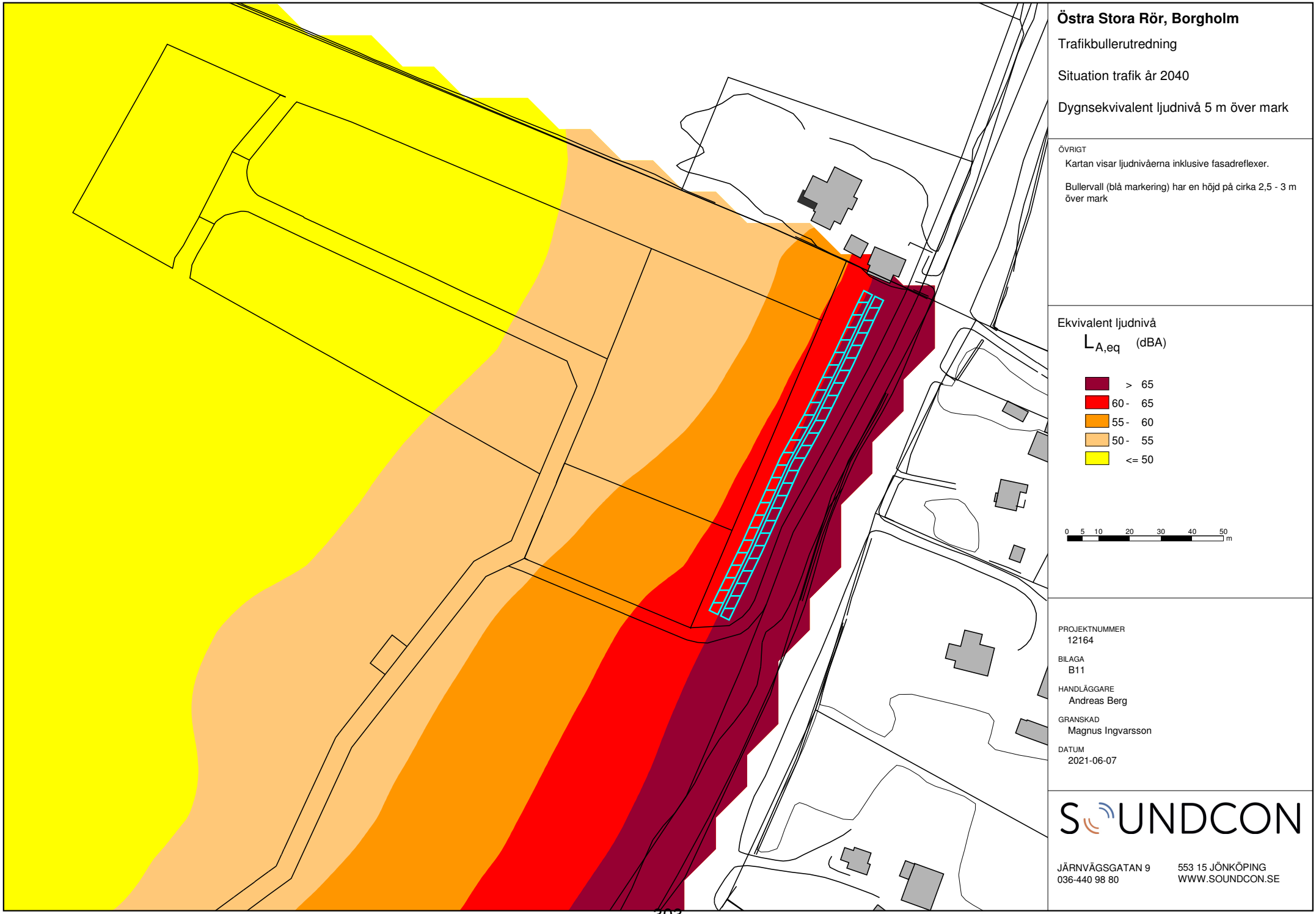

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Dygnsekvivalent ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullervall (blå markering) har en höjd på cirka 2,5 - 3 m över mark

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

>	65
60 -	65
55 -	60
50 -	55
<=	50

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B11

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

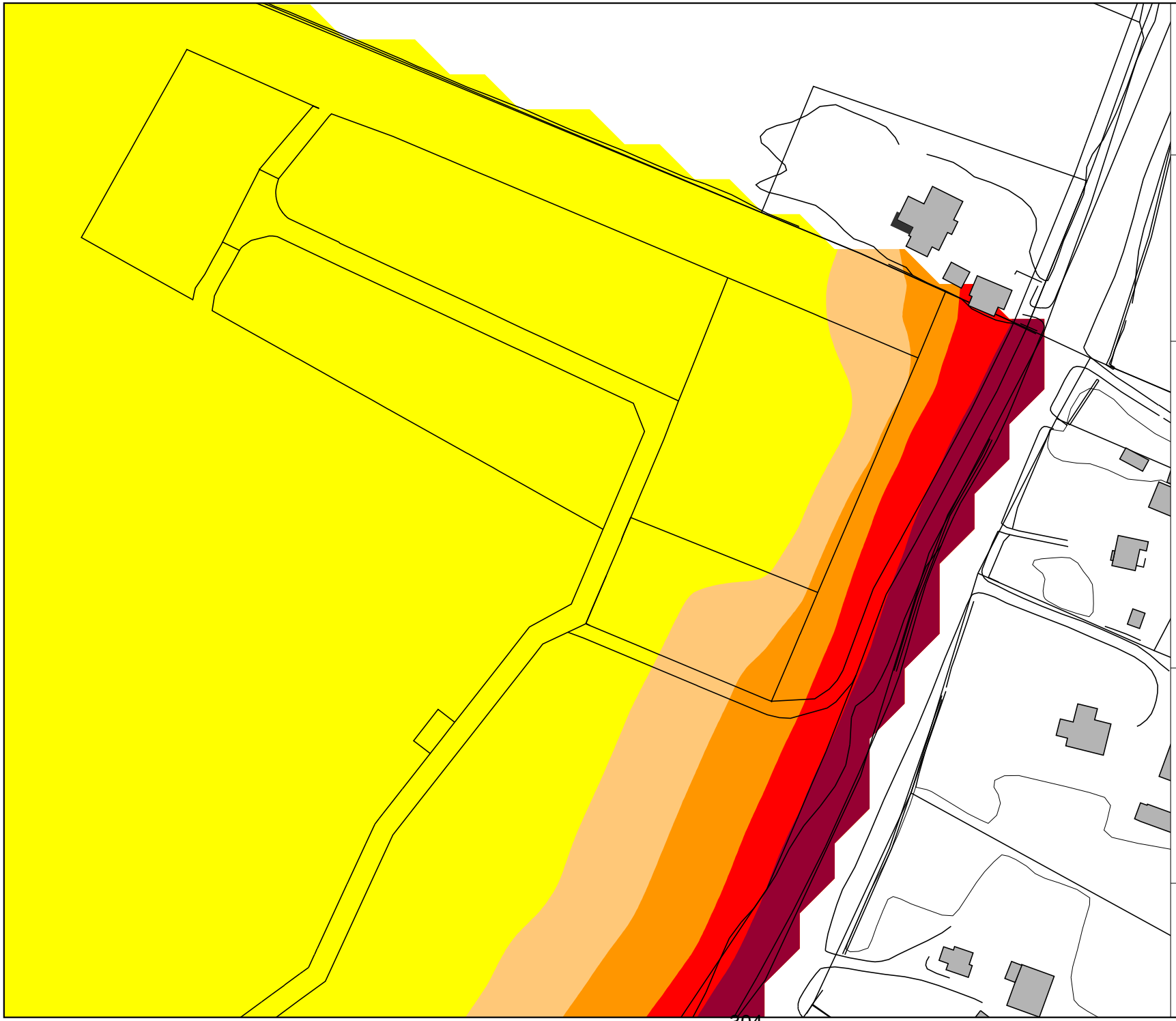

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Maximal ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullervall (blå markering) har en höjd på cirka 2,5 - 3 m över mark

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
<=	65

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B12

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

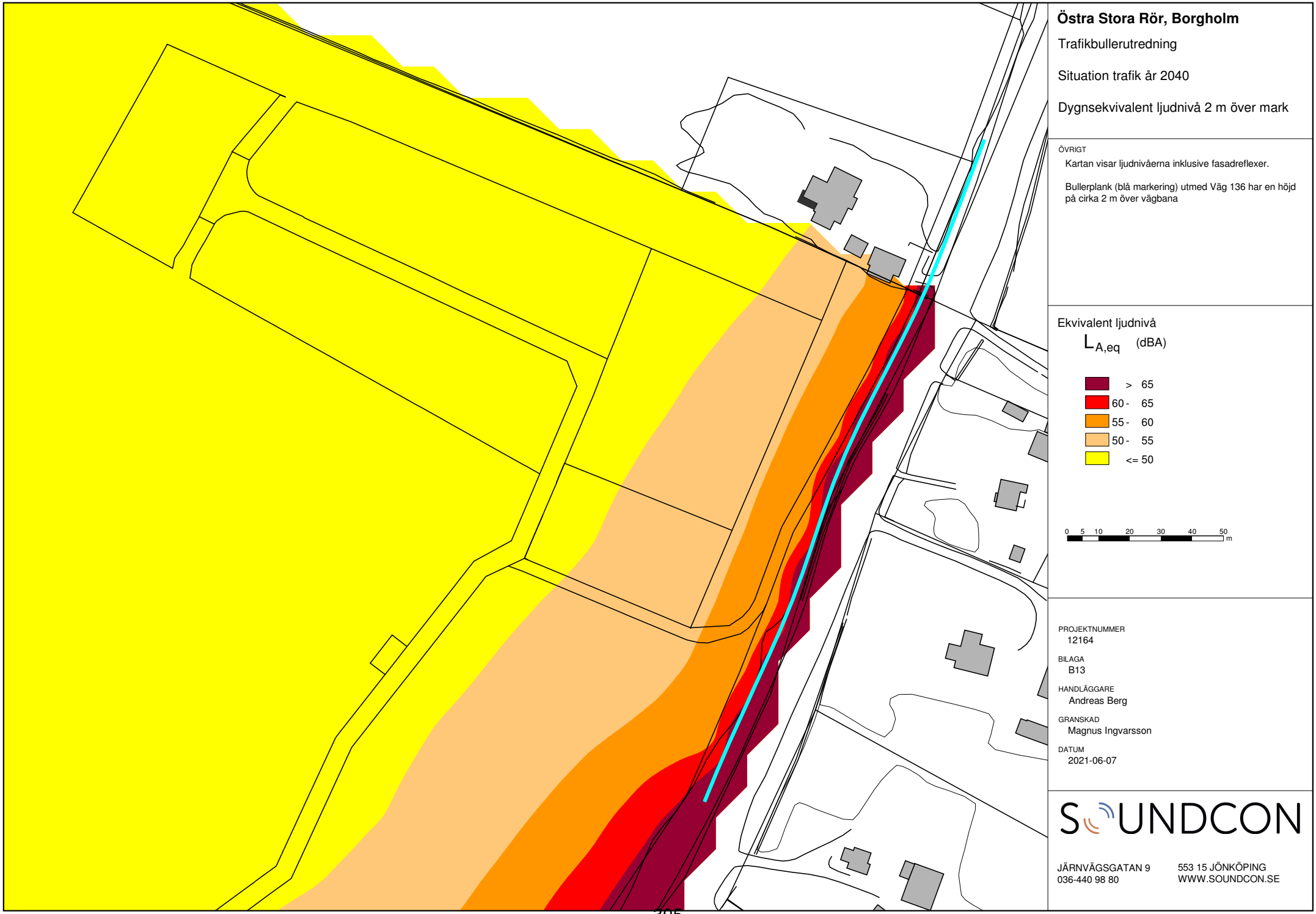

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Dygnsekvivalent ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullerplank (blå markering) utmed Väg 136 har en höjd på cirka 2 m över vägbana

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

- > 65
- 60 - 65
- 55 - 60
- 50 - 55
- <= 50

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B13

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

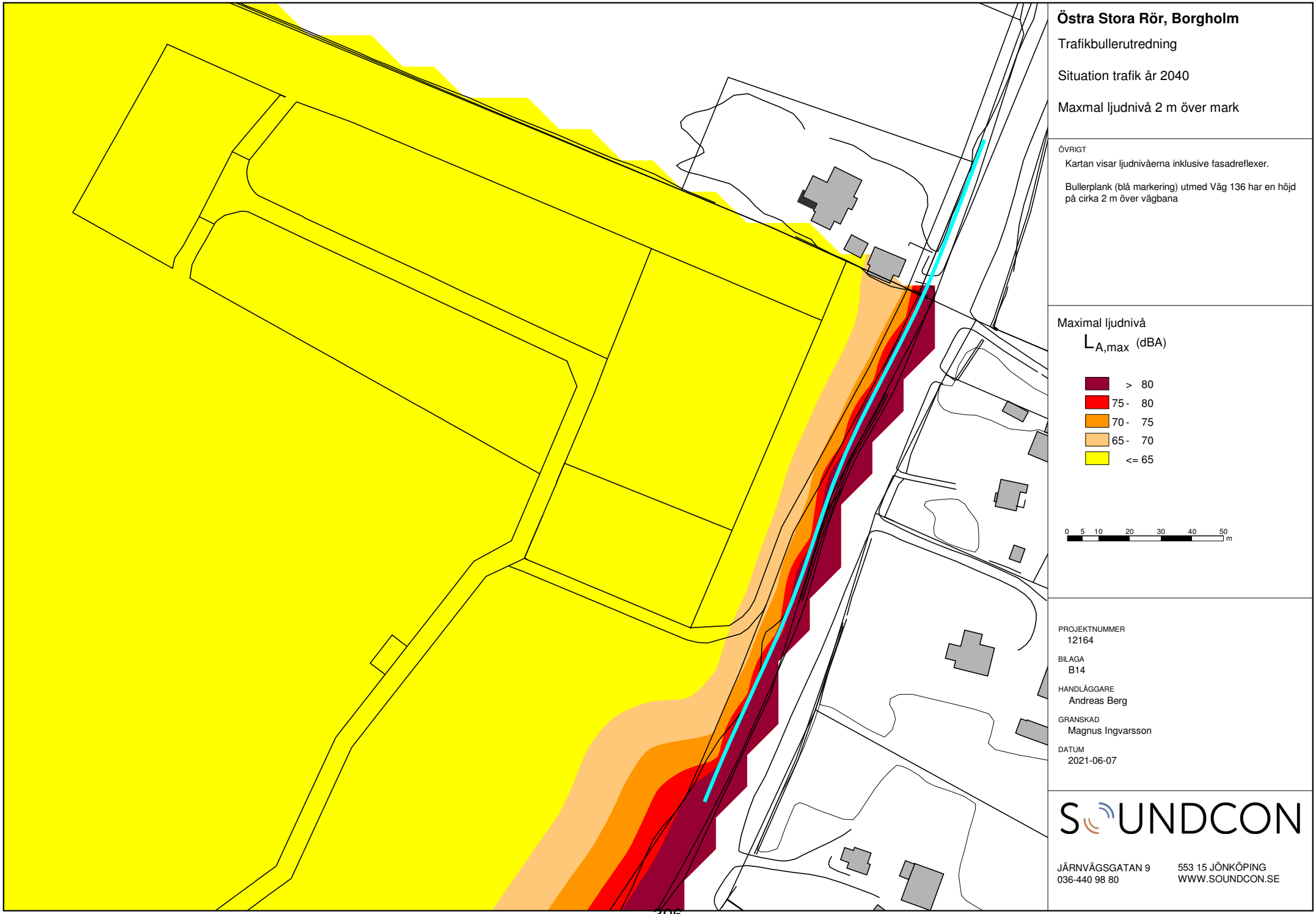

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Maxmal ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullerplank (blå markering) utmed Väg 136 har en höjd på cirka 2 m över vägbana

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
<=	65

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B14

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

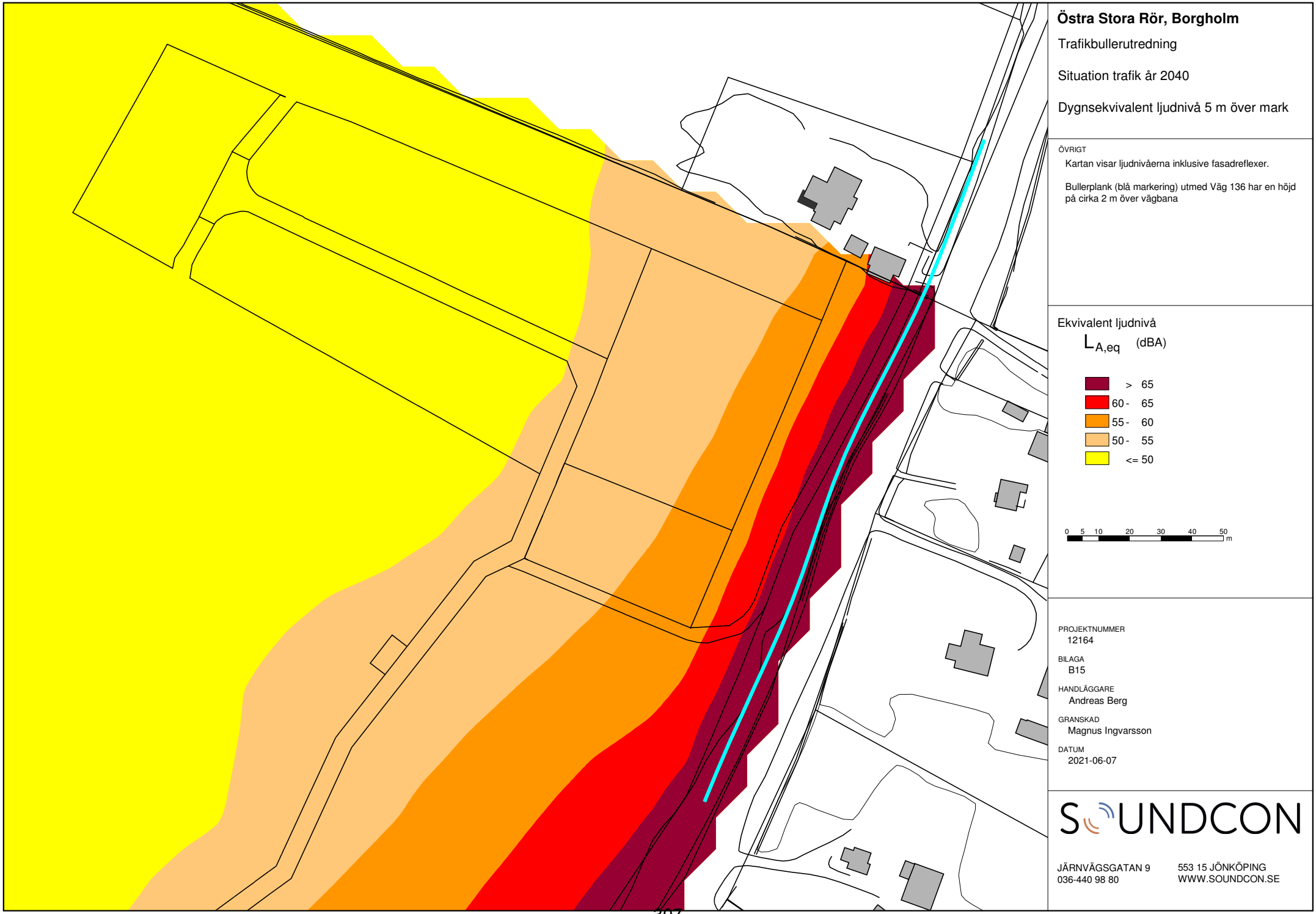

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Dygnsekvivalent ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullerplank (blå markering) utmed Väg 136 har en höjd på cirka 2 m över vägbana

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

- > 65
- 60 - 65
- 55 - 60
- 50 - 55
- <= 50

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B15

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

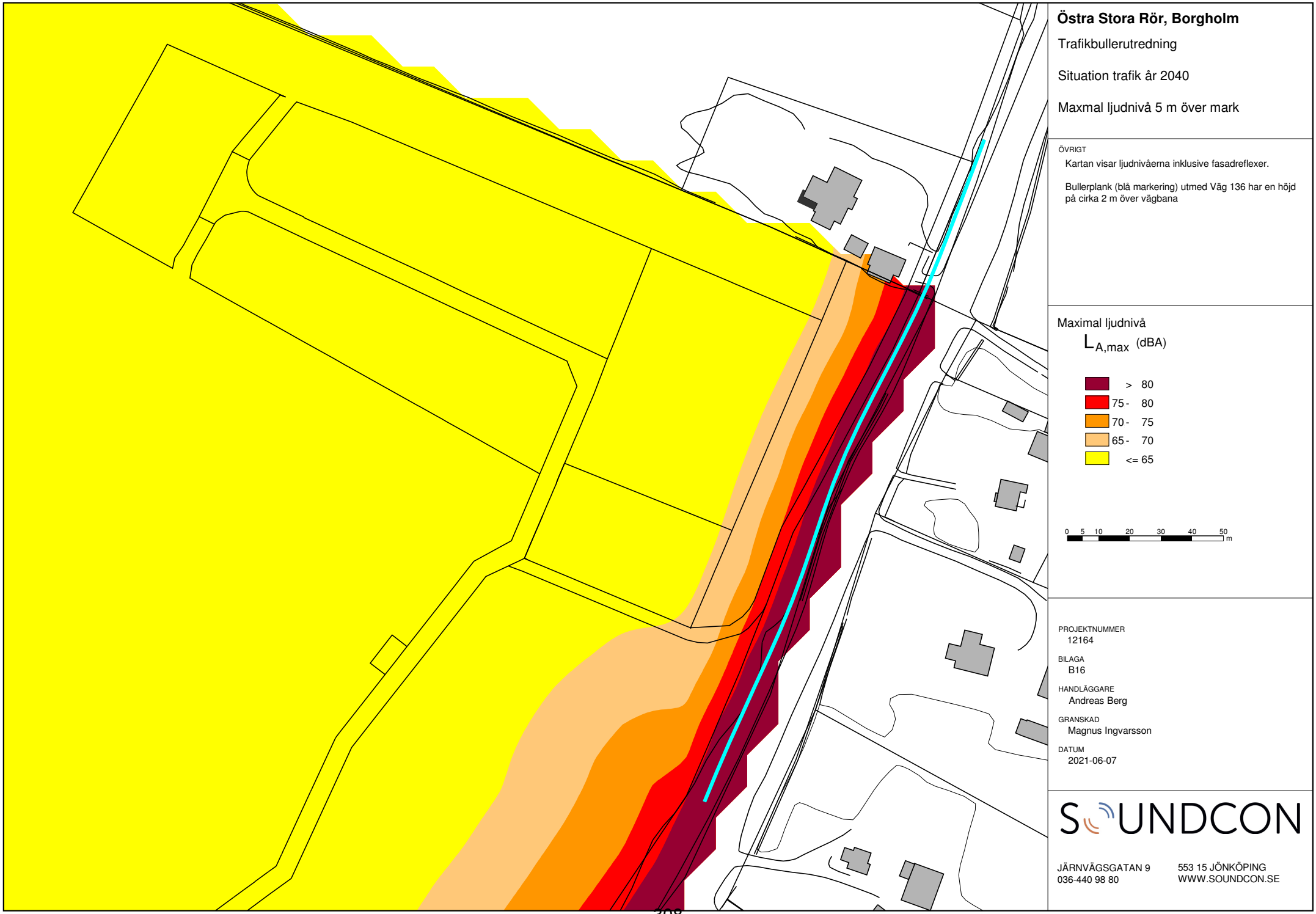

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040

Maxmal ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullerplank (blå markering) utmed Väg 136 har en höjd på cirka 2 m över vägbana

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
<=	65

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B16

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månaderna (Juni - Augusti)

Dygnsekvivalent ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullervall (blå markering) har en höjd på cirka 2,5 - 3 m över mark

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

>	65
60 -	65
55 -	60
50 -	55
<=	50

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B17

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

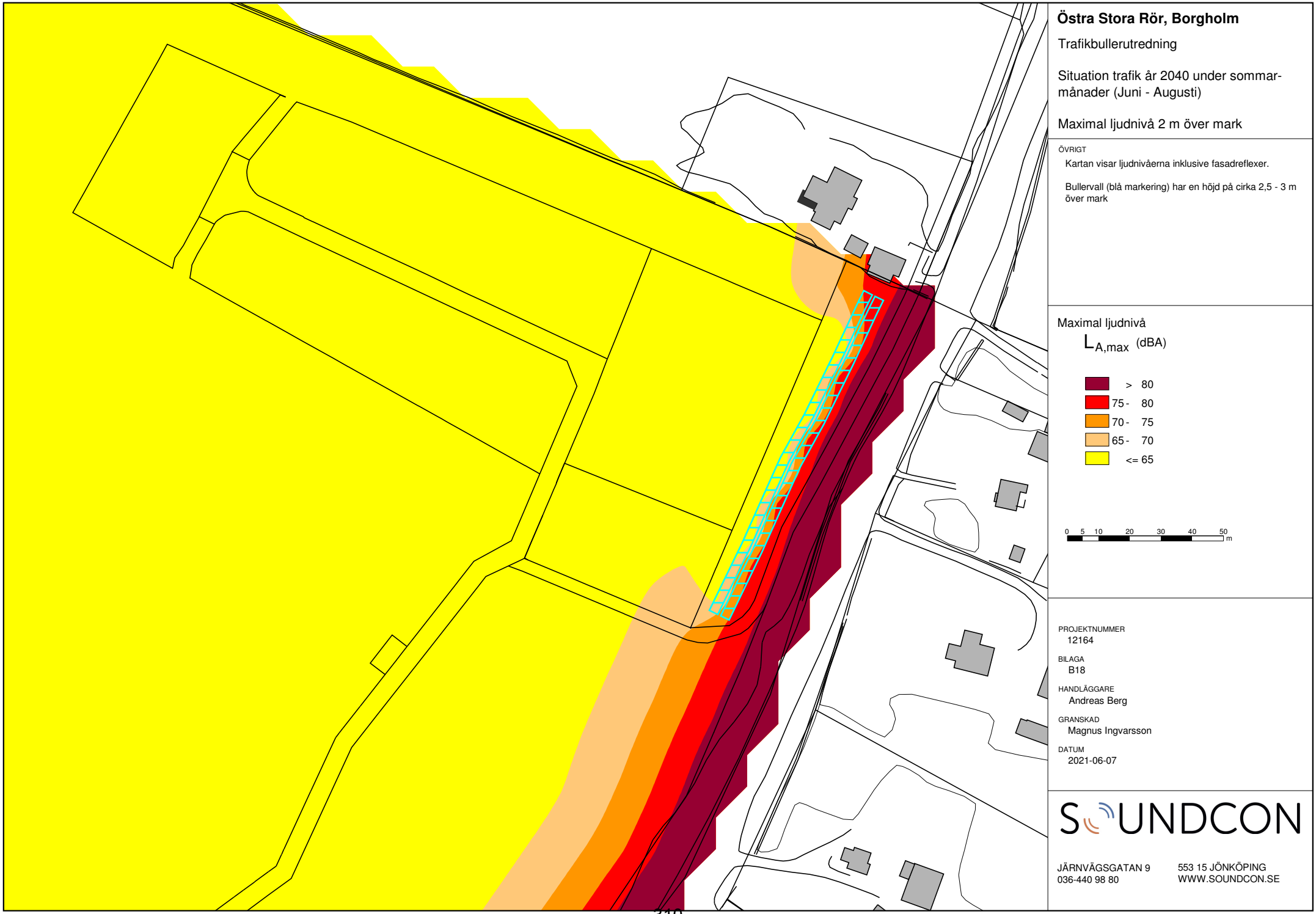

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månader (Juni - Augusti)

Maximal ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullervall (blå markering) har en höjd på cirka 2,5 - 3 m över mark

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
<=	65

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B18

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

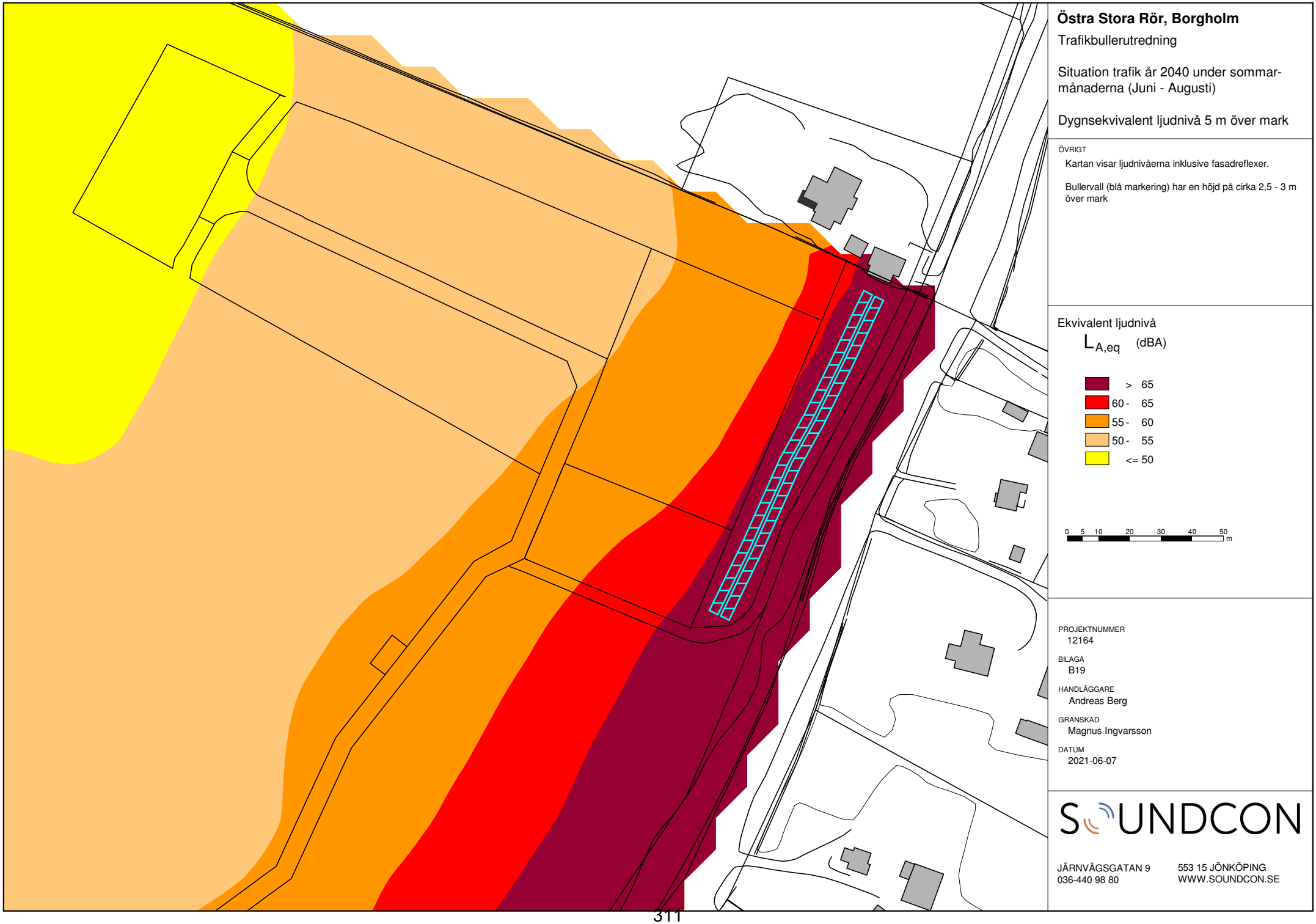

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månaderna (Juni - Augusti)

Dygnsekvivalent ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullervall (blå markering) har en höjd på cirka 2,5 - 3 m över mark

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

>	65
60 -	65
55 -	60
50 -	55
<=	50

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B19

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

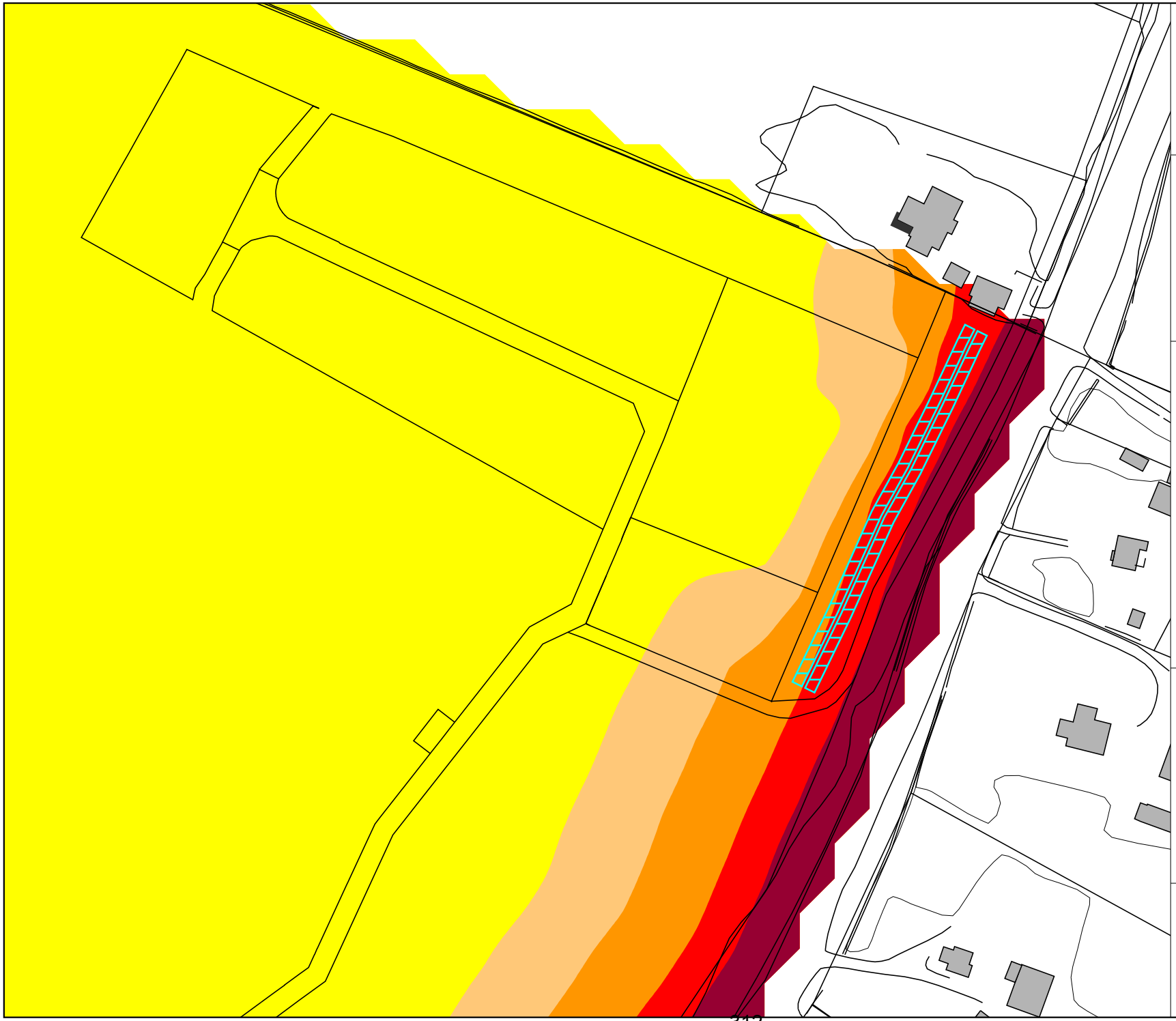

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månader (Juni - Augusti)

Maximal ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullervall (blå markering) har en höjd på cirka 2,5 - 3 m över mark

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
<=	65

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B20

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

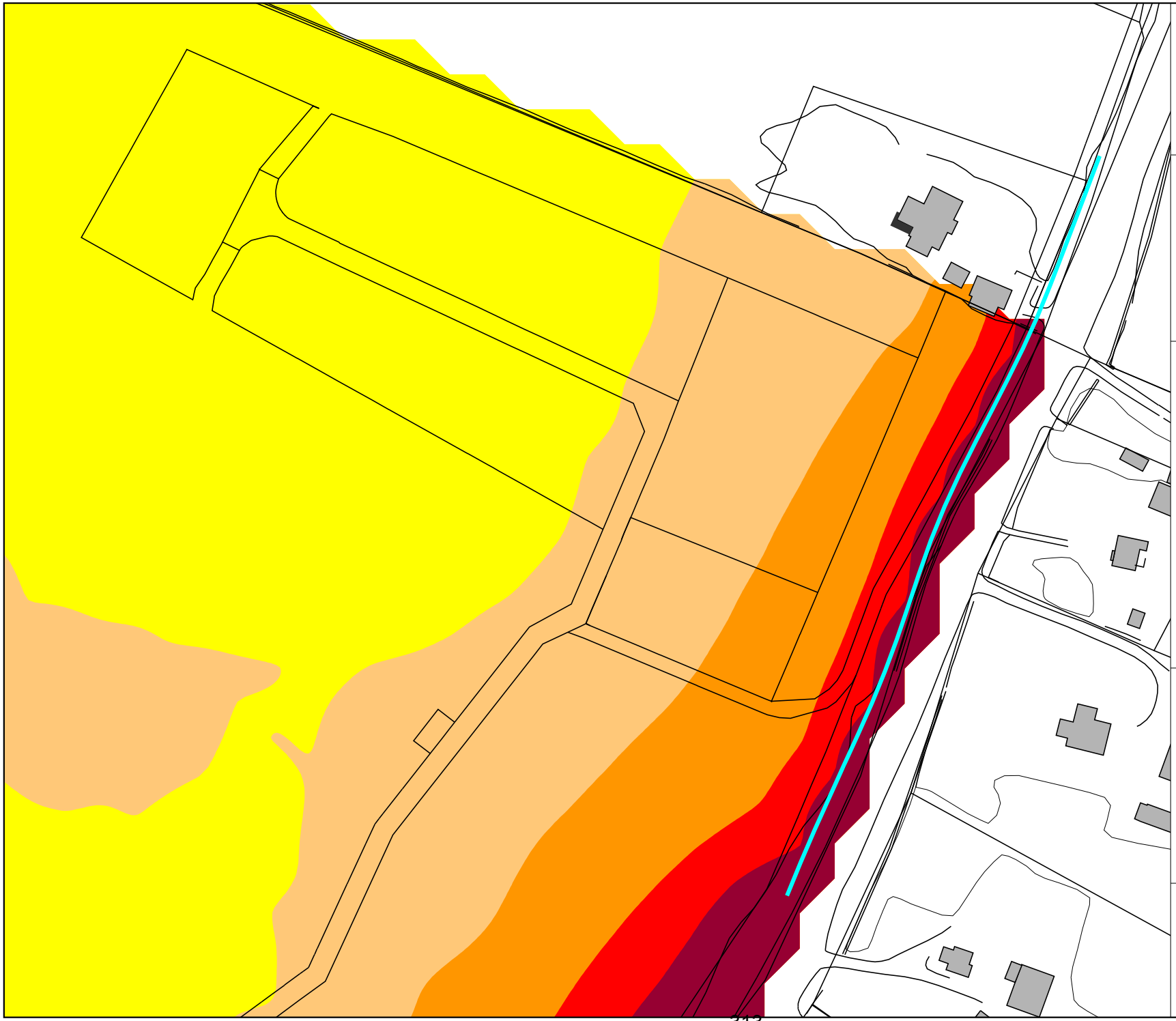

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månaderna (Juni - Augusti)

Dygnsekvivalent ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullerplank (blå markering) utmed Väg 136 har en höjd på cirka 2 m över vägbana

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

>	65
60 -	65
55 -	60
50 -	55
<=	50

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B21

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

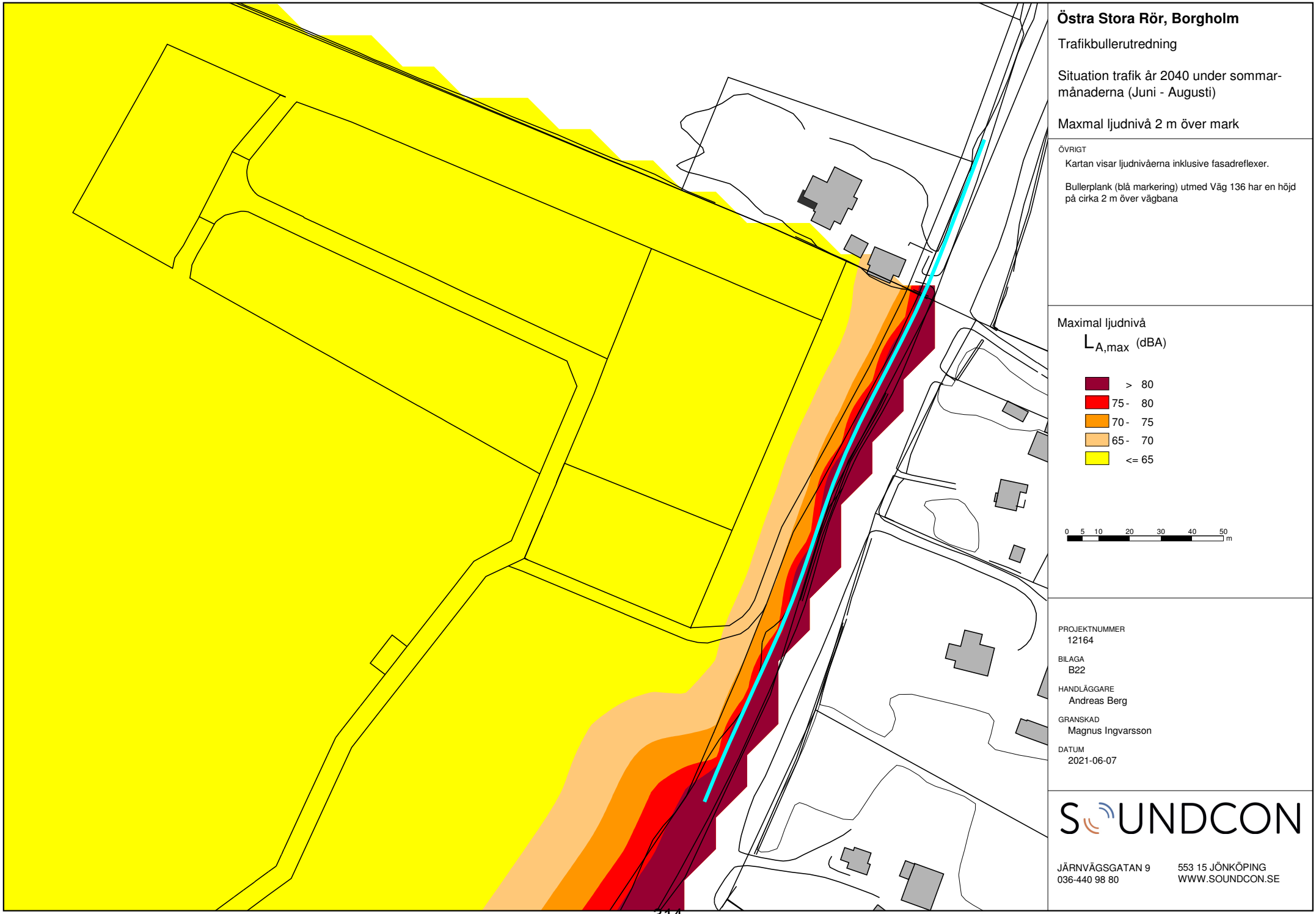

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månaderna (Juni - Augusti)

Maxmal ljudnivå 2 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullerplank (blå markering) utmed Väg 136 har en höjd på cirka 2 m över vägbana

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
<=	65

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B22

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

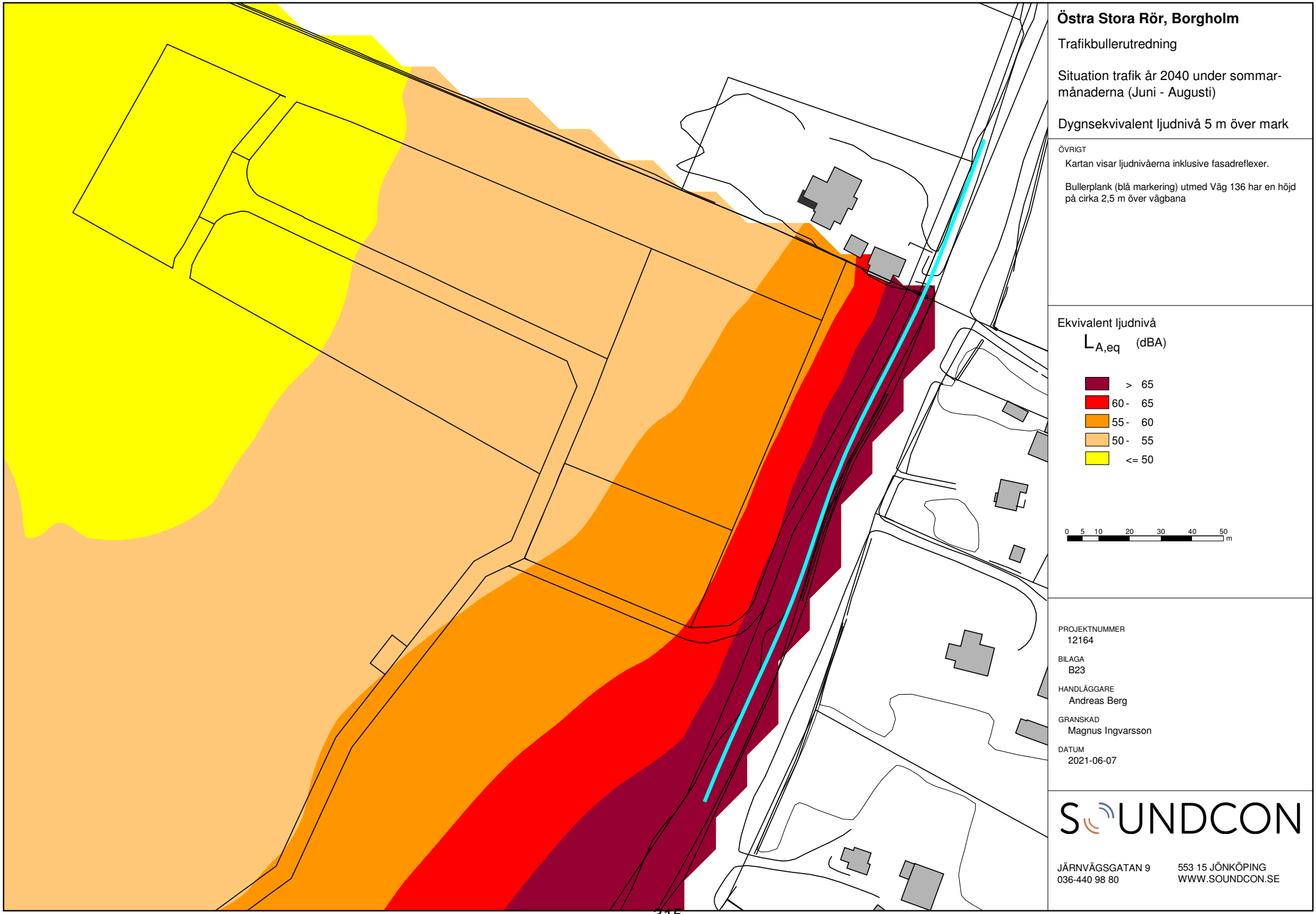

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månaderna (Juni - Augusti)

Dygnsekvivalent ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullerplank (blå markering) utmed Väg 136 har en höjd på cirka 2,5 m över vägbana

Ekvivalent ljudnivå

$L_{A,eq}$ (dBA)

>	65
60 -	65
55 -	60
50 -	55
<=	50

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B23

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

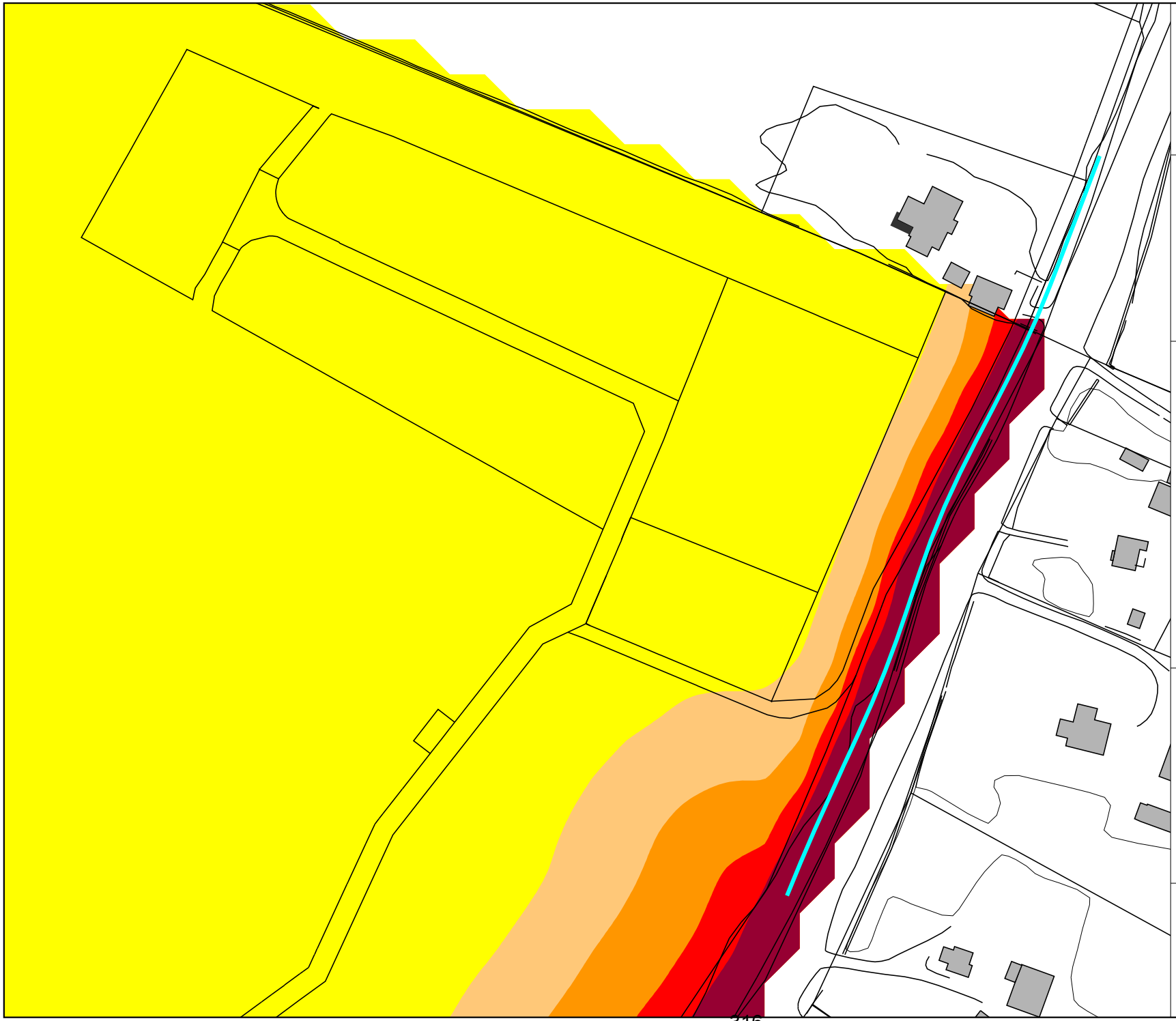

Östra Stora Rör, Borgholm

Trafikbullerutredning

Situation trafik år 2040 under sommar-månaderna (Juni - Augusti)

Maxmal ljudnivå 5 m över mark

ÖVRIGT

Kartan visar ljudnivåerna inklusive fasadreflexer.

Bullerplank (blå markering) utmed Väg 136 har en höjd på cirka 2,5 m över vägbana

Maximal ljudnivå

$L_{A,max}$ (dBA)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
<=	65

0 5 10 20 30 40 50 m

PROJEKTNUMMER
12164

BILAGA
B24

HANDLÄGGARE
Andreas Berg

GRANSKAD
Magnus Ingvarsson

DATUM
2021-06-07

SOUNDCON

JÄRNVÄGSGATAN 9
036-440 98 80

553 15 JÖNKÖPING
WWW.SOUNDCON.SE

Rapport

Trafikutredning
Utredning inför detaljplan Stora Rör 2:1 m.fl.

2022-06-20

Ver.1.1

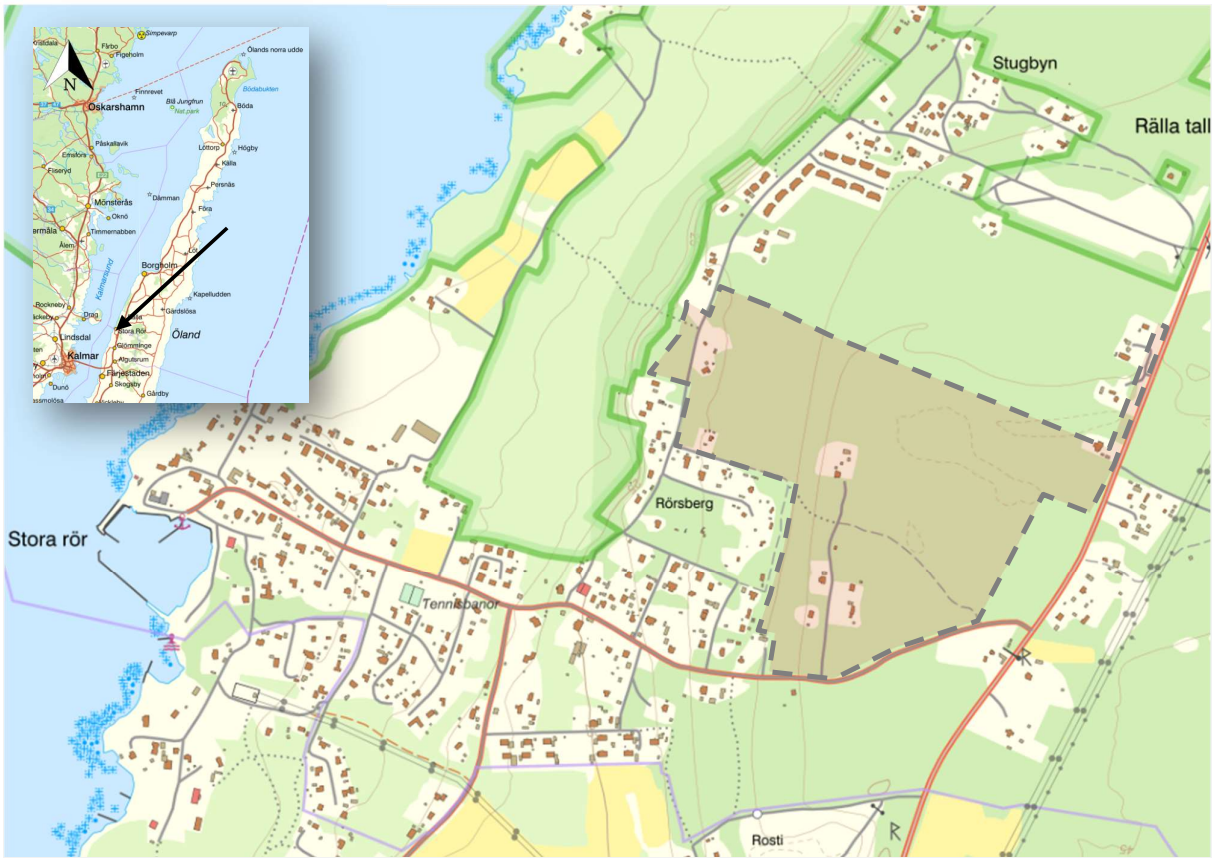

SWECO

Uppdrag:	Trafikutredning Stora Rör
Uppdragsnummer:	30038556
Kund:	Borgholms kommun
Ver:	1.1
Datum:	2022-06-20
Upprättad av:	Sweco Sverige AB

Innehållsförteckning

1. Bakgrund 7
1.1 Syfte och mål 8
1.2 Metod 9
1.3 Avgränsning 9

2. Nulägesbeskrivning 10
2.1 Områdets förutsättningar 10

3. Planförslaget 19
3.1 Bebyggelse 19
3.2 Trafikalstring 19

4. Förslag på trafiklösning inom planområdet 24
4.1 Gatustruktur 24
4.2 Trafikfördelning i gatunätet 30
4.3 Gång och cykeltrafik 33
4.4 Kostnadskalkyl 37

5. Konsekvensanalys 38
5.1 Styrkor och svagheter med förslaget 39

6. Slutsatser 41

Sammanfattning

Denna utredning har genomförts av Sweco Sverige AB under våren 2022 på uppdrag av Borgholms kommun. Rapporten utgör underlag för en ny detaljplan för Stora Rör 2:1 m.fl. Området planläggs för bostadsbebyggelse och ny förskola alternativt vårdboende.

Uppdraget har varit att genomföra en trafikutredning för området och redovisa en nulägesbeskrivning samt förslag på lämplig gatustruktur i området baserat på framtida trafikflöden och tidigare synpunkter och erfarenheter från detaljplanearbetet. I uppdraget har även ingått att vid behov föreslå lämpliga åtgärder i det befintliga gatunätet, att förprojektera vissa gator för att säkerställa genomförbarhet samt att redovisa en konsekvensanalys av föreslagna trafiklösningar. En grov kostnadskalkyl har även tagits fram.

Arbetet har bedrivits i nära dialog med Borgholms kommun och har även samordnats med Trafikverkets arbete med en ny vägplan för väg 136, delen Isgärde - Rälla. I vägplanen föreslås en omdragning av Stora Rörsvägen och en ny anslutning till väg 136 strax söder om den befintliga.

Dagens trafikflöden har beräknats utifrån Trafikverkets och Borgholms kommuns trafikmätningar samt utifrån antal boende i området. Prognosår är 2045 och framtida trafik har beräknats utifrån Trafikverkets basprognos samt tillkommande bebyggelse och verksamheter.

Vid full exploatering beräknas detaljplanen alstra som mest cirka 800 fordon per dygn. Beräkningarna bygger då på cirka 140 nya bostäder och en ny förskola med 3000 kvadratmeter friyta.

Sweco föreslår en gatustruktur som kopplar merparten av den tillkommande trafiken söderut mot Stora Rörsvägen och vidare mot väg 136. Trafikverket planerar här för en ny anslutning av Stora Rörsvägen mot väg 136 med bättre kapacitet och högre trafiksäkerhet än dagens anslutning. En mindre andel tillkommande trafik kopplas mot Vincents väg och vidare mot Hellners väg.

Föreslagen gatustruktur och trafikföring är det samlade resultatet av flera studerade alternativ. Utformningen bedöms vara det alternativ som bäst motsvarar de krav, intressen och synpunkter som framförts, och minimera negativa effekter.

Gatorna inom planområdet dimensioneras för att möta den beräknade trafikbelastningen samtidigt som områdets småskaliga karaktär bevaras. Gatusektioner på 4,5 meter, med mötesfickor på vissa sträckor, föreslås för större delen av det nya gatunätet. På avsnitt med större trafikflöden och behov av bättre tillgänglighet för tyngre fordon föreslås en gatusektion på 5,5 meter.

För parallellgatan utmed väg 136 i nordost föreslås en gatusektion på 3,5 meter för att inrymma möjlighet till bländ- och bullerskydd.

Planen medför begränsat behov av åtgärder i det befintliga gatunätet. Siktförbättringar på Vincents väg och anläggning av mötesficka/-or på Hellners väg rekommenderas.

I förslaget ingår även en separat cykelväg på del av gamla Stora Rörsvägen efter att den nya anslutningen mot väg 136 är byggd. Cykelvägen leder västerut och korsar Stora Rörsvägen i höjd med Mor Linas väg i en gång- och cykelpassage. Passagen bör förses med förstärkt belysning. Söder om Stora Rörsvägen kan gång- och cykelvägen på sikt kopplas mot Lindebovägen och Skördestigen för en trygg och säker koppling mot badplatsen och hamnen. För övriga gator i området innebär cykling i blandtrafik god standard för cyklister med föreslagen hastighetsgräns max 40 km/tim.

En så kallad bymiljöväg föreslås utmed Stora Rörsvägen för att ytterligare stärka tillgängligheten, framkomligheten och trafiksäkerheten för cyklister. I korthet innebär det att gatan smalnas av till ett körfält med cykelfält på ömse sidor. Vid möte mellan bilister får fordonen glida ut i cykelfälten. Möjligheten att anlägga en bymiljöväg utmed Stora Rörsvägen bör utredas vidare i samråd med Trafikverket.

Den beräknade kostnaden för anläggning av nya gator, gc-vägar med mera beräknas till cirka 13,6 Mkr.

1. Bakgrund

År 2011 antog kommunfullmäktige i Borgholm en fördjupad översiktsplan (FÖP) för Rälla, Stora Rör och Ekerum. I FÖP:en pekades den kommunala fastigheten Stora Rör 2:1 med omkringliggande fastigheter ut som lämpliga områden för utbyggnad av bostäder. FÖP:en lyfte även behovet av att göra anslutningen till väg 136 mer trafiksäker. För att åstadkomma bättre sikt föreslogs att korsningen flyttas.

Figur 1. Översiktsbild Stora Rör 2:1 m.fl samt Stora Rörsvägens anslutning mot väg 136.

År 2015 påbörjade kommunen arbetet med en detaljplan i området som senare ställdes ut på samråd år 2017. Under samrådet inkom synpunkter som bland annat poängterade behovet av att bevara mer naturmark och utreda en bättre trafiklösning för området. Trafikverket och länsstyrelsen efterfrågade en bättre samkoordinering med Trafikverkets planerade vägplan längs planområdet. För att avvakta Trafikverkets arbete med vägplanen stod detaljplanens arbete stilla

och arbetet inför granskning återupptogs hösten år 2019. Sedan dess har samråd skett med Trafikverket om lämplig placering av ny korsning, sträckning av cykelväg och dagvattenåtgärder. Trafikverket och kommunen har genom en avsiktsförklaring kommit överens om att cykelvägen i nord-sydlig riktning kommer att dras väster om väg 136. Under sommaren 2021 var Trafikverkets vägplan ute på samråd. Vägplanen föreslår att Stora Rörsvägens anslutning till väg 136 flyttas söderut och att en gång- och cykelvägstunnel anläggs i befintlig korsning. Andra säkerhetshöjande åtgärder som föreslås är att lokalgator anläggs längs väg 136 för att stänga av direktutfarter. Även olika dagvattenlösningar presenterades för att säkerställa att vattentäkten inte påverkas negativt.

För att få till en bra helhetslösning med Trafikverkets vägplan och god gatustruktur inom planområdet fick konsultfirman WSP i uppdrag att ta fram trafikutrednings PM. Detaljplanen ställdes ut för granskning under oktober månad 2021. I Trafikverkets och länsstyrelsens yttrande bad myndigheterna kommunen att avvakta vidare arbete med vägplanen innan kommunen ställde ut detaljplanen på nytt för granskning. Kommunen anlitade Sweco under våren 2022 för en omfattande trafikutredning för att bemöta inkomna synpunkter från myndigheter och berörda. Föreningar och privatpersoner hade framför allt synpunkter kring den föreslagna västra anslutningen mot Stora Rörsvägen och saknade en konsekvensanalys av planförslaget på omgivningen.

Swecos uppdrag har varit att utreda en mer trafiksäker koppling till Stora Rörsvägen för det nordvästra bostadsområdet inom planområdet, beräkna trafikalstring och presentera ett förslag som skapar en bra helhet med vägplanen och omgivningens gatunät. Denna rapport är resultatet av utredningsarbetet.

1.1 Syfte och mål

Swecos uppdrag har varit att utreda lämplig gatustruktur, gång- och cykelvägar och ge förslag på trafiklösning i området. Utredningen skulle ta hänsyn till tidigare inkomna synpunkter på detaljplanen samt innehålla förprojektering av vissa vägavsnitt för att säkerställa genomförbarheten av föreslagna åtgärder. I uppdraget har ingått att:

- Beskriva befintlig trafikbelastning i området.
- Beräkna den trafikalstring som detaljplanen kan förväntas ge upphov till.
- Föreslå lämplig gatustruktur baserat på erfarenheter, yrkeskunnande och tidigare synpunkter.
- Analysera konsekvenser av utbyggnaden på omkringliggande områden och gator.
- Vid behov föreslå lämpliga åtgärder för befintliga gator i området.
- Förprojektera sektion för lokalgata parallellt med väg 136.
- Ge förslag på koppling av cykelväg ner mot Stora Rörs hamn i syfte att förbättra tillgängligheten och öka trafiksäkerheten.
- Ta fram prisuppskattning för föreslagna åtgärder.

Målet är att ge kommunen ett väl avvägt underlag avseende utformning av gatunätet för att säkerställa en god trafikföring i området.

1.2 Metod

Som underlag till utredningen har även en geoteknisk utredning gjorts för att klargöra markförhållandena i området och säkerställa genomförbarheten av de förslag som studerats. Höjddata från tidigare genomförd flygskanning har också bearbetats och kalibrerats för området. Denna data har använts som underlag för förprojektering och höjdsättning av gator i området. Underlaget innehåller bilder med pixelupplösning bättre än 5 centimeter och laserdata över 20 punkter per kvadratmeter, vilket är god detaljeringsgrad för förprojektering av gator. Geoteknisk utredning och Mätningsteknisk utredning redovisas i separata rapporter.

Under utredningsarbetet har flera olika alternativa förslag diskuterats. Arbetet har bedrivits i nära samarbete med Borgholms kommun. Dialog har även förts med Trafikverket för samordning med arbetet med ny vägplan för väg 136, delen Isgärde - Rälla. Föreslagna åtgärder enligt vägplanen redovisas enbart i korthet i denna utredning då det bedömts relevant för förståelsen. För mer information hänvisas till Trafikverket.se där samrådshandling för planen (dat. 2021-06-21) finns att läsa i sin helhet.

1.3 Avgränsning

Planområdet avgränsas av Stora Rörsvägen i söder, en äldre stenmur i norr, Vincents väg i väster och väg 136 i öster. En smal remsa norrut utmed västra sidan av väg 136 ingår också i planen, se Figur 2 nedan.

Kommunala utbyggnadsplaner för kommande etapper har beaktats i viss mån. Utgångspunkten har varit att föreslagna lösningar inte ska begränsa möjligheterna till ytterligare etapputbyggnad norr och söder om planområdet.

Utredningen har i huvudsak studerat trafik, gator och gång- och cykelvägar. Viss förprojektering har gjorts för att studera genomförbarheten för olika åtgärder.

2. Nulägesbeskrivning

2.1 Områdets förutsättningar

Planområdet ligger i den östra delen av Stora Rör, i ett strandnära läge och med serviceutbud som skola och livsmedelsbutik i närområdet. I angränsning till området har Länsstyrelsen nyligen bildat ett stort sammanhängande naturreservat.

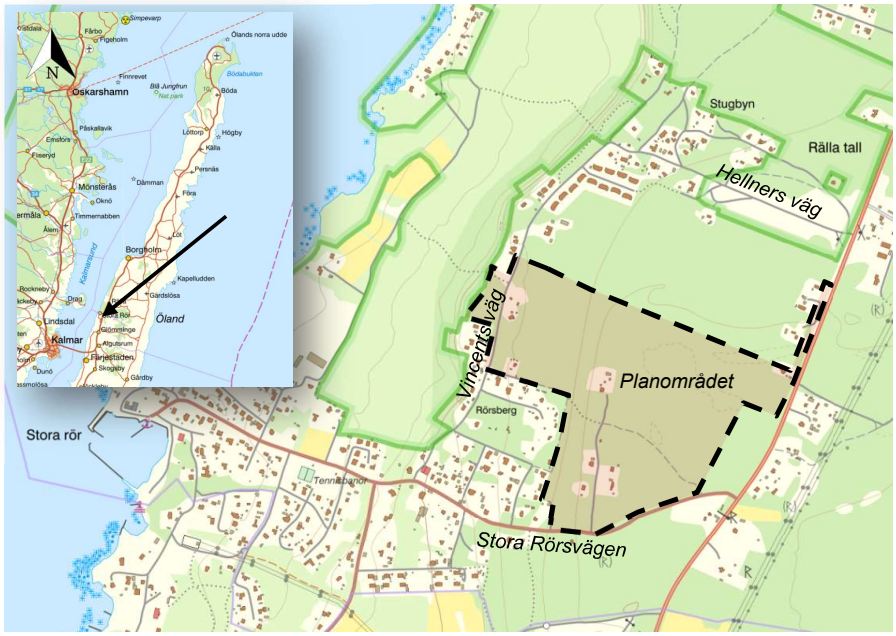

Figur 2. Planområdet i Borgholms kommun. Naturreservat markerat med grön linje. (Källa: Planbeskrivning Stora Rör, Borgholms kommun, 2021)

I detaljplanen beskrivs Stora Rör som ett mindre samhälle i södra delen av Borgholms kommun. Den största delen av planområdet är en del av Rällaskogen som är ett populärt strövområde. I området finns höjdskillnad i form av en slänt som löper genom området i nord-sydlig riktning. Denna geologiska formation har av kommunens tjänstemän bedömts som värdefull att bevara i så stor utsträckning som möjligt.

Befintlig bebyggelse består till stora delar av sommarstugor på större naturtomter men här finns även en del permanentboende. Ytterligare exploatering i området bör enligt kommunens tjänstemän ske utifrån platsens förutsättningar och i den mån det är möjligt anpassas till den småskaliga och naturnära miljön.

Området planläggs främst för bostadsändamål och förskola, alternativt vårdboende. Värdefull naturmark ska också reserveras.

Planen ska bidra till att förbättra cykelförbindelsen mellan Rälla och Stora Rör som också är en del av Ölandsleden, se mer under kapitel 2.1.2.

2.1.1 Gator och trafik

Planområdet omges av Stora Rörsvägen i söder, Hellners väg i norr, Vincents väg i väster och väg 136 i öster. Stora Rörsvägen och Hellners väg är asfalterade och övriga gator i området utgörs av mindre grusvägar. Det finns även ett nätverk av mindre stigar genom skogsområdena.

År 2020 antog Trafikverket en vägplan förbi Rälla som medger en gång- och cykeltunnel vid nuvarande övergångställe vid ICA affär. Från denna gång- och cykeltunnel föreslår Trafikverket och kommunen en cykelväg på väster sida om väg 136 genom planområdet till Stora Rör och söderut. Trafikverket utreder även möjligheten att anlägga en gång- och cykeltunnel vid nuvarande korsning för Stora Rör, Figur 3 nedan, i syfte att förbättra en trafiksäkerheten.

Figur 3. Förslag på ny anslutning av Stora Rörsvägen mot väg 136 samt förslag på ny gång- och cykeltunnel enligt vägplan för väg 136, delen Isgärde - Rälla.

Årsdygnstrafiken (ÅDT) på väg 136 ligger kring 7000 fordon per dygn. Gatorna i området i övrigt är lågtrafikerade med mindre än 500 fordon per dygn. Gränsen för en lågtrafikerad gata bedöms gå vid 1000 fordon per dygn[1]. Trafiken på Öland ökar dock dramatiskt under sommaren och Stora Rör är inget undantag.

[1] VTI rapport: Lågtrafikerade vägar (2013)

Trafikflöden på statliga vägar har erhållits från Trafikverkets Vägtrafikflödeskarta (2022).

Figur 4. Mätpunkter (Vägtrafikflödeskartan, Trafikverket, 2022).

Tabell 1. Trafikflöden på statliga vägar i området.

Gata	Mätår	ÅDT	TF	Max sommar-trafik (f/d)
Väg 136 (norr)	2018	7 140	500	18 100*
Väg 136 (söder)	2018	7 040	590	18 400*
Stora Rörsvägen	2012	350	20	1 900**

TF = antal tunga fordon per dag

** teoretisk maxdygnstrafik (Trafikverket, 2022)*

*** trafikmätning juli 2021 (Borgholms kommun, 2021).*

Enskilda vägar i området saknar trafikföreskrifter gällande hastighet. Gällande hastighetsbegränsning är därmed bashastighet på landsbygd 70 km/tim.

2.1.1.1 Väg 136

Väg 136 är en statlig väg som sträcker sig från Ottenby i söder till Byxelkrok i norr. Trafikverket som är ansvarig väghållare planerar att genomföra flera

kapacitets- och trafiksäkerhetshöjande åtgärder, för både motorfordon och oskyddade trafikanter, längs sträckan mellan Isgärde och Borgholm.

Hastigheten på väg 136 är 80 km/h förbi planområdet.

Korsningen vid Stora Rörsvägen och väg 136 bedöms idag både trafikfarlig och underdimensionerad under sommaren med köbildning som följd. I dialog och samverkan med Borgholms kommun planerar Trafikverket för en ny trafiksäkrare korsning i ett nytt läge något söder om den befintliga. I samband med flytt av korsningen föreslås också en gång- och cykeltunnel i befintligt korsningsläge (Figur 3 ovan). Vid ICA Rälla längre norrut kommer också en gång- och cykeltunnel att byggas. Kommunen samarbetar med Trafikverket för att skapa ett sammanhängande gång- och cykelstråk genom området.

Trafikvariationen är stor över året och under sommarmånaderna ökar trafiken på väg 136 med drygt 200 % av ÅDT.

2.1.1.2 Stora Rörsvägen

Stora Rör samhälle förbinds med väg 136 via Stora Rörsvägen. Stora Rörsvägen löper utmed södra delen av planområdet och har funktionen av uppsamlande gata. Vägen är asfalterad och har en bredd på cirka 5,5 meter. Den sträcker sig mellan trevägskälet vid väg 136 och Stora Rörs hamn. Korsningen med väg 136 är reglerad med stopplikt.

Skyltad hastighet är 70 km/tim från väg 136 fram till bebyggelsen vid Rörsberg där den övergår till 50 km/tim.

Trafikvariationen på Stora Rörsvägen är stor och kommunens egna trafikmätningar under sommaren 2021 visar på en femdubbling av årsdygnstrafiken.

2.1.1.3 Vincents väg

Vincents väg är en enskild mindre grusväg som förbinder Stora Rörsvägen i söder med Hellners väg i norr. Vägbredden är cirka 3,5 meter och sikten är bitvis begränsad. Den används i huvudsak av boende utmed vägen.

Det har inte genomförts några trafikmätningar på vägen. Trafikflödet bedöms understiga 50 fordon per dygn baserat på antalet boende med anslutning mot vägen.

Figur 5. Vincents väg i söder.

2.1.1.4 Hellners väg

Hellners väg är en enskild väg som ligger utanför planområdet i norr och förbinder Vincents väg med väg 136. Den används i huvudsak av boende i stugbyn och boende utmed Vincents väg. Den är asfalterad och cirka 4 meter bred. Anslutningen mot väg 136 är relativt smal men uppfyller kraven avseende dimensionerande trafiksituation enligt Trafikverket. Det innebär att personbil-personbil kan mötas i korsningen på Hellners väg, men inte personbil-lastbil.

Det har inte genomförts några trafikmätningar på vägen. Trafikflödet har därför beräknats teoretisk utifrån antal boende i området. Enligt beräkningarna har vägen cirka 90 fordon per årsmedelmedeldygn. Sommartid bedöms trafiken fördubblas.

Figur 6. Hellners väg.

Figur 7. Hellners vägs anslutning till väg 136.

2.1.2 Gång- och cykelvägar

Cykling sker idag i stor utsträckning i blandtrafik inom planområdet. Det finns även flera mindre skogsstigar genom området som används både av gående och cyklister.

Cykelleden *Ölandsleden* passerar genom Stora Rör via Vincents väg och Hellners väg, se Figur 8 nedan.

Figur 8. Ölandsleden (Naturkartan, 2022)

2.1.3 Kollektivtrafik

Längs med väg 136 går halvtimmestrafik mellan Kalmar och Borgholm. Bussförbindelser mellan norra och södra Öland fungerar däremot sämre. Det är enklare för boende i Stora Rör att ta sig till Kalmar än att ta sig in till centrala Färjestaden eller vidare ner till södra Öland.

Utmed väg 136 finns det två busshållplatser i närheten till planområdet. Det saknas dock trafiksäkra och gena gång- och cykelvägsanslutningar till hållplatserna. Bussresenärer är hänvisade till vägrenen på väg 136 för att nå hållplatserna. Trafikverket, kommunen och Kalmar Länstrafik (KLT) utreder möjligheten att flytta den sydligaste busshållplatsen söderut för att kombinera med en planskild korsning vid befintlig Stora Rörsvägens anslutning mot väg 136. De planerade åtgärderna avser att göra kopplingarna till och från busshållplatserna mer trafiksäkra.

Det finns även bussbolag som kör från Öland till Stockholm som stannar på sträckan.

Bild 1. Busshållplats utmed väg 136, södergående.

Bild 2. Busshållplats utmed väg 136, norrgående.

2.1.4 Resvanor

Den senaste resvaneundersökning som genomfördes, med uppgifter om kommuninvånarnas resvanor, är från 2012[2]. Där anger cirka 72 % av de svarande att bilen är det huvudsakliga transportmedlet. Cirka 5 % anger kollektivtrafik och cirka 11 % cykel.

[2] Resvaneundersökning i Sydöstra Sverige (Trafikverket publ. 2012:237, 2012)

Den största arbetspendlingen sker inom kommunen samt mot Kalmar.

93 % av kommuninvånarna anger att de har tillgång till minst en bil. Cirka 50 % har tillgång till två bilar.

Varje kommuninvånare gör i genomsnitt 2,04 resor per dag (alla färdmedel inkluderade) sett till hela veckan. Vardagar görs i genomsnitt 2,18 resor per dag. Genomsnittet för sydöstra Sverige är 2,1 resor per dag sett till hela veckan och 2,33 resor per dag under vardagar.

2.1.5 Trafiksäkerhet

Länsväg 136 är tungt trafikerad och utpekad som rekommenderad väg för farligt gods. Inga övriga gator i området är rekommenderade för farligt gods.

Oskyddade trafikanter färdas i stor utsträckning i blandtrafik på smala gator i området. Det saknas hastighetssäkrande åtgärder och oskyddade trafikanter är inte prioriterade vid till exempel passager.

Utmed väg 136 finns målade cykelfält för enkelriktad cykling i både nordlig och sydlig riktning. Gående och cyklister korsar vägen i plan utan anordnade passager.

3. Planförslaget

3.1 Bebyggelse

Kommunen bedömer att det i området kommer byggas cirka 80 bostadshus, i form av villor, rad- eller parhus, och cirka 40 lägenheter. Trafikberäkningar nedan grundar sig på genomförandet av 140 bostäder för att ta höjd för maximal exploateringsgrad enligt planen. I området planeras också för en förskola eller ett vårdboende. I anslutning till förskolan anordnas en parkering som även ska gå att nyttja som pendlarparkering.

Det finns planer på ytterligare exploatering både norr och söder om det aktuella planområdet. Utredningen bedömer översiktligt hur dessa planer påverkar trafiken i området.

3.2 Trafikalstring

Detta kapitel beskriver framtida trafikflöden för prognosår 2045. Då bedöms nya bostäder och verksamheter enligt detaljplanen vara byggda.

För att säkerställa dimensionering och kapacitet i trafiksystemet har trafikalstringen beräknats utifrån detaljplanens maximala exploateringsgrad.

Den tillkommande trafiken till följd av exploateringen beräknas till maximalt 780 fordon per vardagsdygn. Tillkommande trafik redovisas i Figur 9 nedan.

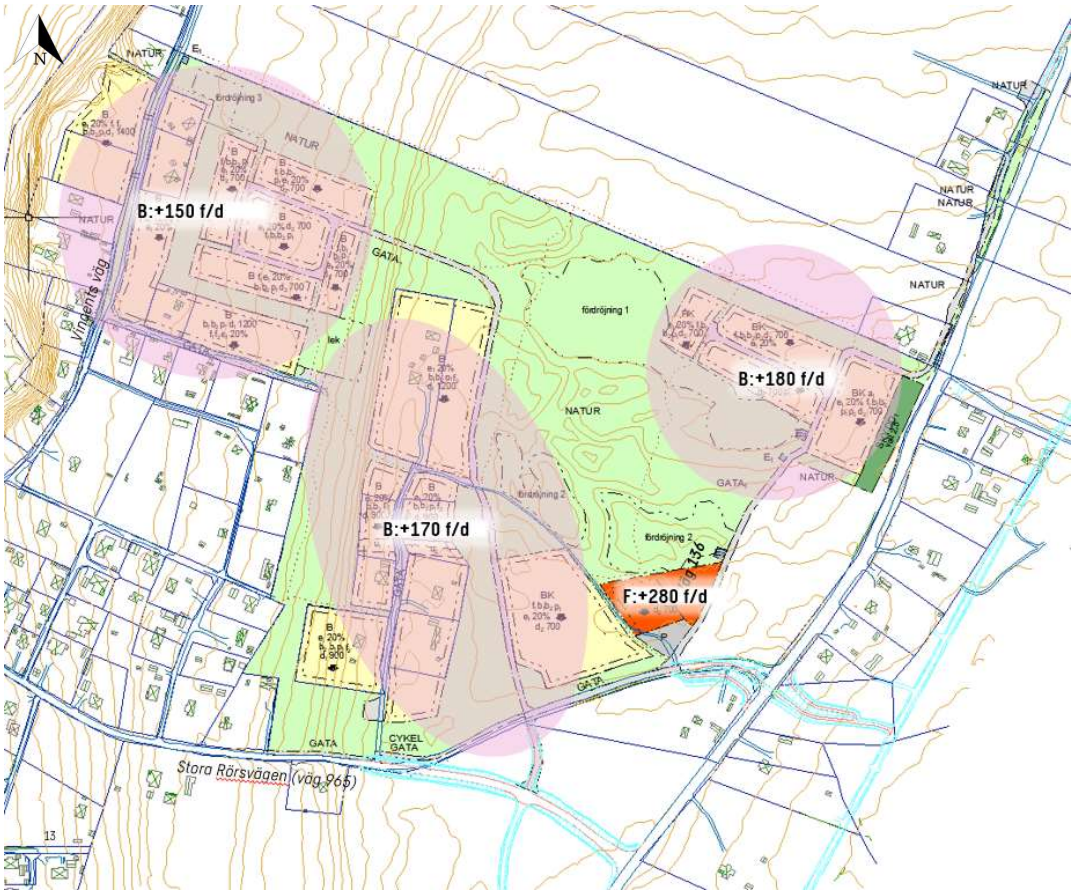

Figur 9. Beräknad tillkommande vardagsdygnstrafik från bostäder och förskola. B=bostäder, F=Förskola.

3.2.1 Bostäder

Trafikalstring till följd av nya bostäder och förskola har beräknats utifrån antal planerade bostäder, statistik från Statistiska centralbyrån avseende antal boende per hushåll samt uppgifter från resvanundersökning genomförd 2012[3].

Beräkningarna visar att tillkommande bostadsbebyggelse genererar cirka 500 bilresor per vardag. Vid jämförelse med flöden från Trafikverkets Trafikalstringsverktyg ligger det beräknade värdet något lägre än vad som erhålls från alstringsverktyget. Lokala förutsättningar från resvane-undersökningen bedöms dock ge mer rättvisande resultat.

Vid dimensionering av gatunät används oftast årsdygnstrafik (ÅDT) som mått på trafikflöde. Årsdygnstarfiken utgör cirka 0,9 % av vardagsdygnstrafiken. Det ger en ÅDT på cirka 450 fordon per dygn. På grund av relativt små trafikmängder samt osäkerheter i underlaget används dock den beräknade vardagsdygnstrafiken vid redovisning av framtida tillkommande flöden. Detta minimerar risken att tillkommande trafik underskattas.

[3] Resvaneundersökning i Sydöstra Sverige (Trafikverket publ. 2012:237, 2012)

Förutom sophämtning och enstaka leveranstransporter beräknas inte bostäder generera någon tung trafik.

3.2.2 Förskola/vårdboende

En förskola bedöms generera mer trafik än ett vårdboende. Beräkningarna nedan baseras därför på en fullt utbyggt förskola enligt planförslaget.

Trafikalstringen för förskolan beräknas utifrån uppgifter från Boverkets riktlinjer angående dimensionering av förskolor samt utifrån uppskattning av antal barn som kan komma att gå på förskolan. Trafikverkets alstringsverktyg[4] har därefter använts för att beräkna årsdygnstrafik.

Boverkets riktlinjer anger minst 40 kvm friyta per barn i förskola. Kommunen planerar för minst 3000 kvm friyta vilket då möjliggör för maximalt 75 barn. Med det som ingångsvärde ger trafikalstringsverktyget cirka 280 bilresor per dag. Det ska noteras att trafikalstringen sannolikt blir lägre då förskolans behov inom överskådlig tid inte bedöms vara så stort.

Enligt Skolverkets statistik 2019 ligger personaltätheten 2021 på 4,7 barn per årsarbetare i förskolan. Det skulle ge maximalt cirka 16 anställda på förskolan i Stora Rör. Kommunen saknar parkeringstal (p-tal) för förskola men har tal för andra verksamheter. För kontor är p-talet 0,2 bilplatser (bpl) per anställd och för handel/tillverkning och restaurang är p-talet 0,5 bpl per anställd. Behovet av parkeringsplatser för förskolan skulle kunna antas ligga inom intervallet för dessa verksamheter, vilket då ger ett teoretiskt parkeringsbehov på mellan 4 och 8 platser. Till detta tillkommer också platser för hämtning och lämning av barn.

Med tanke på det geografiska läget i kommunen bedöms en relativt stor andel av personalens resor ske med bil. Det totala parkeringsbehovet har av kommunens tjänstemän bedöms ligga kring 15 parkeringsplatser.

Förskolan kommer att generera viss tung trafik, som till exempel sophämtning och varuleveranser.

3.2.3 Generell trafikutveckling 2022 till 2045

Trafikverkets basprognos 2020-06-15 har använts för att beräkna den generella trafikökningen på väg 136 från mätår 2018 till basår 2022 och prognosår[5] 2045.

Det bör noteras att rent generellt minskade trafiken under pandemiåren 2020 och 2021 vilket kan leda till viss överskattning av framtida trafik beräknad utifrån basprognosen.

Prognosen har även använts för uppräkning av trafik på Stora Rörsvägen till basår 2022. Detta ligger inte i linje med den historiska utvecklingen men har gjorts för att säkerställa dimensioneringen. Trafiken på Stora Rörsvägen minskade med dryg 25 % mellan år 1995 och 2012 enligt Trafikverkets mätningar. På grund av de relativt små trafikflödena på vägen får även mindre förändringar mellan åren stort genomslag, vilket innebär att trafikberäkningarna bör ses med viss försiktighet.

[4] https://bransch.trafikverket.se/tjanster/system-och-verktyg/Prognos--och-analysverktyg/Trafikalstringsverktyg/fikverket.se (2022)

[5] Trafikverkets prognosår i Vägplan väg 136 Glömminge - Rälla.

För övriga gator inom planområdet har ingen generell trafikuppräkning gjorts.

3.2.4 Annan tillkommande trafik

Norr om det aktuella planområdet finns planer på ytterligare cirka 35-40 bostäder i ”etapp 2”. Dessa beräknas ge ett tillskott på cirka 120-140 fordonsrörelser per dag.

Söder om planområdet överväger kommunen ytterligare exploatering för boende och verksamheter. Enligt kommunens egen preliminära bedömning skulle uppe emot 50 nya bostäder kunna byggas i området. Det skulle ge ett maximalt tillskott på cirka 180 fordonsrörelser per dag. Trafikalstring från eventuella verksamheter har inte kunnat beräknas då det saknas underlag.

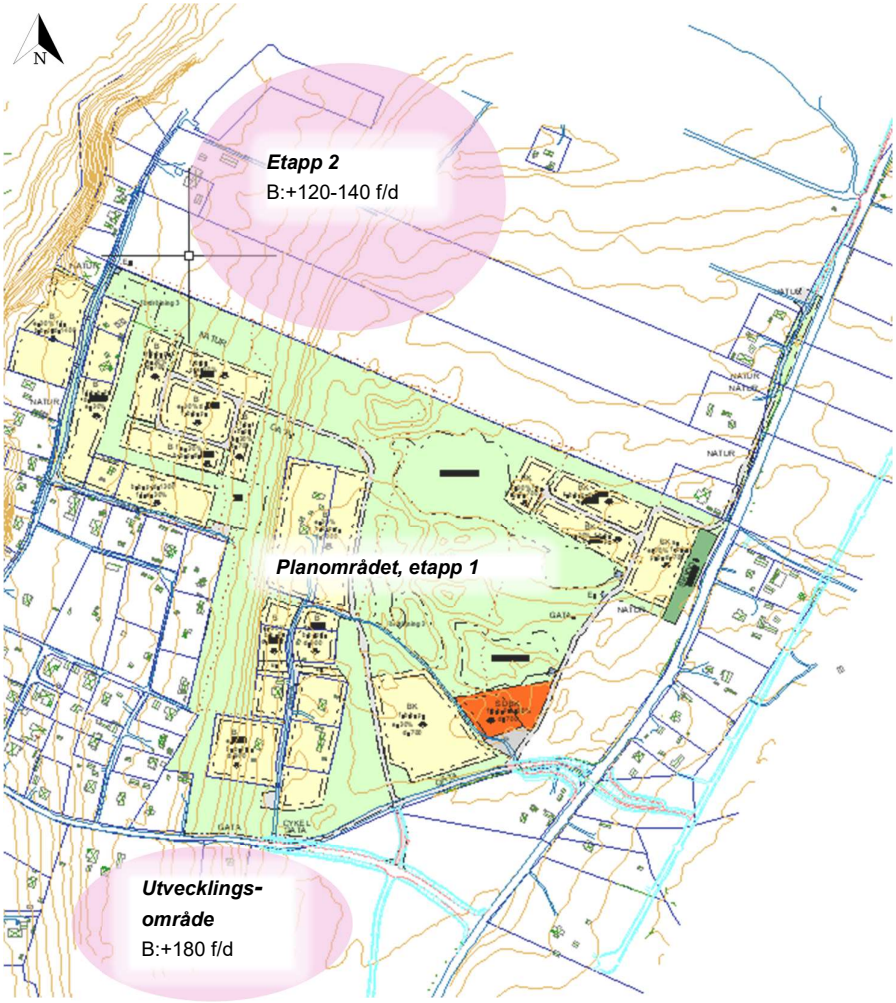

Figur 10. Framtida tänkbara exploateringsområden men uppskattad tillkommande trafik.

Genom åren har fritids-/sommarbostäder omvandlats till permanentbostäder Denna omvandling medför att dygnstrafiken på årsbasis ökar. Baserat på

kommunens uppgifter om antal fritidsboenden i området kan beräkningar göras för hur stort trafiktillskottet blir om samtliga dessa på sikt omvandlas till permanentbostäder, se Tabell 2 nedan.

Tabell 2. Trafikflöden för basår 2022, prognosår 2045 samt prognosår 2045 inklusive bostadsomvandling till permanentboende.

	Basår 2022		**Prognosår 2045**		*Prognosår 2045 + max permanentboende*
Gata	*ÅDT*	*TF*	**ÅDT**	**TF**	*ÅDT*
Väg 136 (norr)	*7 390*	*7,2 %*	9 400	8,4 %	*9 600*
Väg 136 (söder)	*7 290*	*8,6 %*	9 300	10 %	*10 000*
Stora Rörsvägen	*380*	*5,2 %*	460	6,5 %	*1 300*
Hellners väg	*90**	*5 %*	260**	5 %	*300*

** beräknade värden utifrån antal boende i området*

*** antaget även tillkommande bebyggelse i etapp 2 norr om det aktuella planområdet.*

3.2.5 Buller

En bullerutredning[6] har gjorts som visar att ljudnivån för årsmedeldygnstrafiken inte överskrider riktvärden på 55 dBA ekvivalent ljudnivå vid föreslagen ny bebyggelse inom planområdet, givet att bullerplank anläggs utmed väg 136.

[6] Trafikbullerutredning Östra Stora Rör 2:1 m fl (Soundcon 2017).

4. Förslag på trafiklösning inom planområdet

Nedan redovisas det förslag till trafiklösning som Sweco, i nära samråd med Borgholms kommun, bedömer ger de bästa förutsättningarna för området och som bäst stämmer med de principer som har tillämpats i utredningsarbetet. Dessa principer är att:

- minimera naturmark som tas i anspråk för nya gator.
- skapa tydlighet för trafikanten (orienterbarhet).
- gatustrukturen ska utformas och dimensioneras för att bidra till ett bra trafikflöde som minimerar störningar för boende och besökare i området.
- säkerställa god trafiksäkerhet genom utformning som stödjer till exempel låga hastigheter och god sikt.
- anpassa gatustrukturen för att samspela med kommunens tankar kring eventuellt ytterligare bostäder norr och söder om planområdet.
- bevara småskaligheten (grusvägar, smala gator, naturnära etc.).
- lösningar ska vara flexibla och genomförbara oavsett om Trafikverkets vägplan genomförs eller ej.
- gatuutformningen ska följa lagar och VGU:s[7] utformningskrav.
- utformningen ska vara kostnadseffektiv.

4.1 Gatustruktur

Sweco föreslår att gatorna i området utformas med stor hänsyn till den befintliga småskaligheten. Samtidigt behöver de dimensioneras för att möta de beräknade trafikmängderna. Föreslagen gatustruktur framgår av Figur 11 nedan.

Den största trafikströmmen antas vara söderut på väg 136. Därför föreslås två nya ”huvudgator” i området som kopplar planerade bostadsområden mot Stora Rörsvägen och vidare ut mot väg 136. Dessa benämns ”västra gatan” och

[7] Vägar och gators utformning (Trafikverkets publikationsserie, 2022)

”östra gatan”. Ett mindre antal bostäder ansluts till Vincents väg då där redan finns en naturlig koppling.

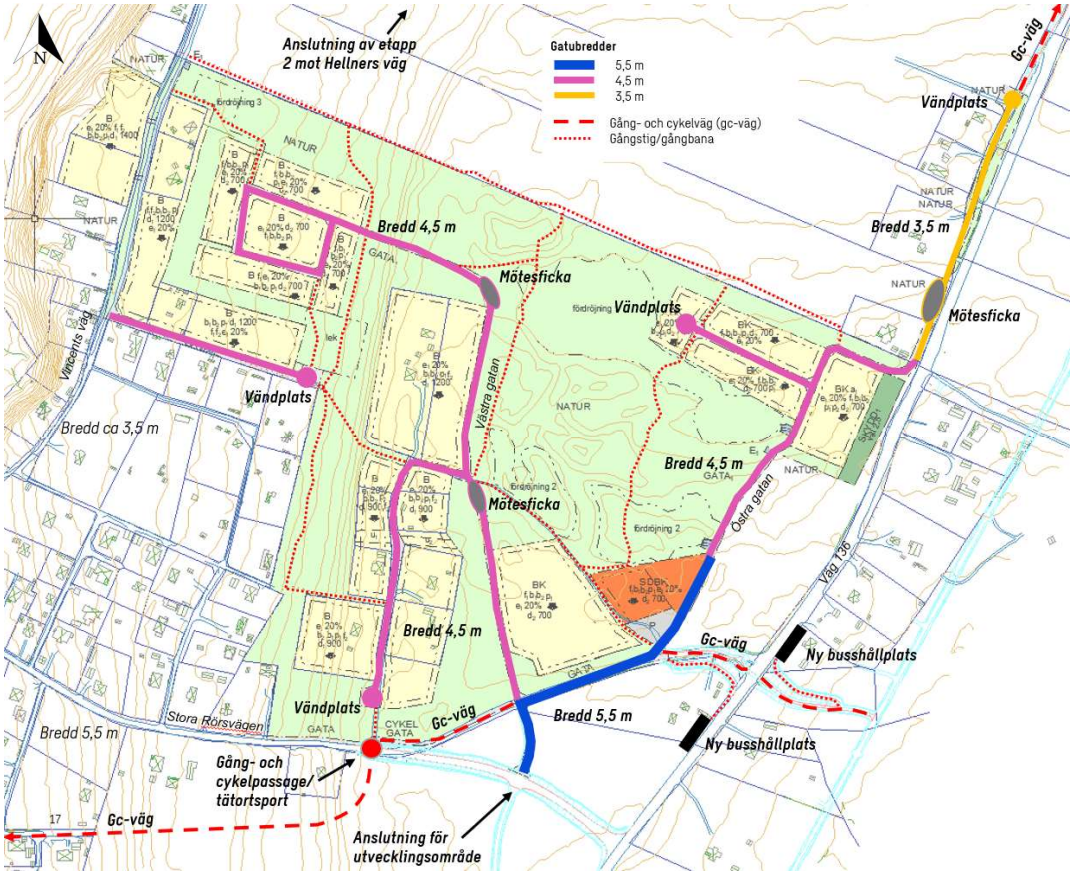

Figur 11. Föreslagen gatustruktur i området.

För att bevara småskaligheten och minimera naturmark som tas i anspråk för nya gator föreslås att vägbanebredder dimensioneras enligt Tabell 3 nedan. Dimensionerande trafiksituation (DTS) väljs utifrån hur ofta en viss situation uppstår, till exempel möte mellan två personbilar eller mellan lastbil och personbil.

Tabell 3. Vägbanebredder (Råd – VGU, Trafikverket publ. 2022:003).

Gatutyp	Vr (km/tim)	DTS	Vägbanebredd
Lokalgata (< 50f/d)	30	(P+C)	3,5 m
Lokalgata	30	(LBn+C), (P+P)	4,5 m
Lokalgata (uppsamlande)	30	(LBn+P),	5,5 m

Vr = referenshastighet, DTS = Dimensionerade trafiksituation, P = personbil, LBn = tung lastbil eller normalbuss, C = cykel

Största gatubredd föreslås bli 5,5 meter, från anslutningen mot nya Stora Rörsvägen till förskolan. Denna dimensioneras för möte mellan personbil och lastbil på grund av varutransporter till förskolan. Befintliga Stora Rörsvägen är idag 5,5 meter och kan nyttjas utmed stor del av sträckan.

Merparten av gatorna i området dimensioneras för möte mellan personbilar och föreslås att bli 4,5 meter breda. Ett antal mötesfickor förslås för att säkerställa framkomligheten vid möte med större fordon än personbil, se kapitel 4.1.1.

I norr skär den nya lokalgatan genom slänten. En geologisk utredning[8] har genomförts i området för att klargöra förutsättningarna för nybyggnation. Utredningen bedömer att en ny gata kan anläggas genom slänten genom till exempel tillförande av fyllningsmassor (fyllningsslänt) för att erhålla önskvärd lutning. Tillförsel av massor kommer att ha en positiv inverka på den övergripande stabiliteten för slänten. Den nya vägen bedöms inte medföra någon noterbar inverkan på avvattning eller grundvattennivåer i området.

Parallellt med väg 136 i nordöstra delen av planområdet byggs gatan 3,5 meter för att säkerställa utrymme för bländskydd och belysning. Det begränsade utrymmet vid fastighet RÄLLA TALL 5:9 har varit dimensionerande för gatusektionen, se Figur 12 nedan. Parallellvägen möjliggör att befintliga anslutningar till väg 136 kan stängas enligt Trafikverkets förslag i vägplanen.

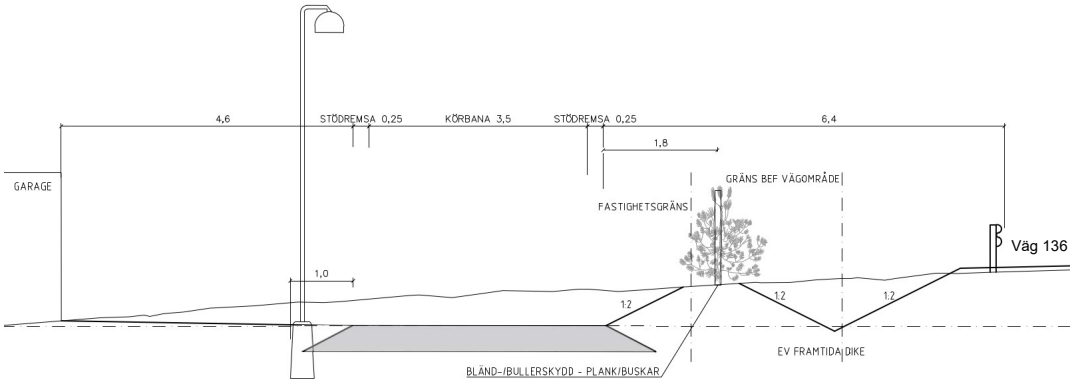

Figur 12. Sektion för parallellgata med väg 136, med utrymme för bländ-/bullerskydd.

Trafiken är mycket begränsad på sträckan då den enbart försörjer fyra fastigheter. En mötesficka föreslås för att underlätta möte mellan personbilar. En vändplats behöver anläggas i norra änden för bland annat sopbil.

Skyltad hastighet föreslås vara 30 km/tim inom hela planområdet. Stora Rörsvägen föreslås få sänkt hastighet till 60 km/tim mellan väg 136 och ny gång- och cykelpassage/tätortsport.

Enligt Trafikverkets riktlinjer[9] bör vägar med randbebyggelse beläggas med bundet slitlager om trafiken överstiger 125 fordon per dygn, se Figur 15 under

[8] Projekterings PM, Geoteknik – Geoteknisk Utredning Stora Rör, Öland (Sweco, 2022)

[9] Handbok – Projektering och byggande av enskilda vägar, Trafikverket publ. 2020:089.

kapitel 4.2 nedan. Detta för att minska risken för damm och buller för intilliggande bostäder längs vägen.

4.1.1 Mötesplatser

Väg som är smalare än 5,0 m ska enligt Trafikverkets riktlinjer förses med mötesplatser med ungefär 200 m mellanrum. Det bör vara fri sikt mellan två mötesplatser. Vägbredden, det vill säga vägbana plus mötesplats, bör vara minst 6,0 meter. Mötesplatsens längd bör anpassas till de fordonstyper som planeras trafikera vägen. Normal längd på mötesficka är mellan 15 och 25 meter.

Föreslagna placeringar av mötesplatser framgår av Figur 11 ovan.

4.1.2 Belysning

Samtliga nya gator inom området föreslås få gatubelysning för att öka tryggheten och trafiksäkerheten. Den östra gatan är av särskilt stor vikt att belysa då den också är en del av en cykelled.

Stora Rörsvägen är redan idag belyst. Förstärkt belysning rekommenderas vid den nya gång- och cykelpassagen, se Bild 3 och kapitel 4.3 nedan.

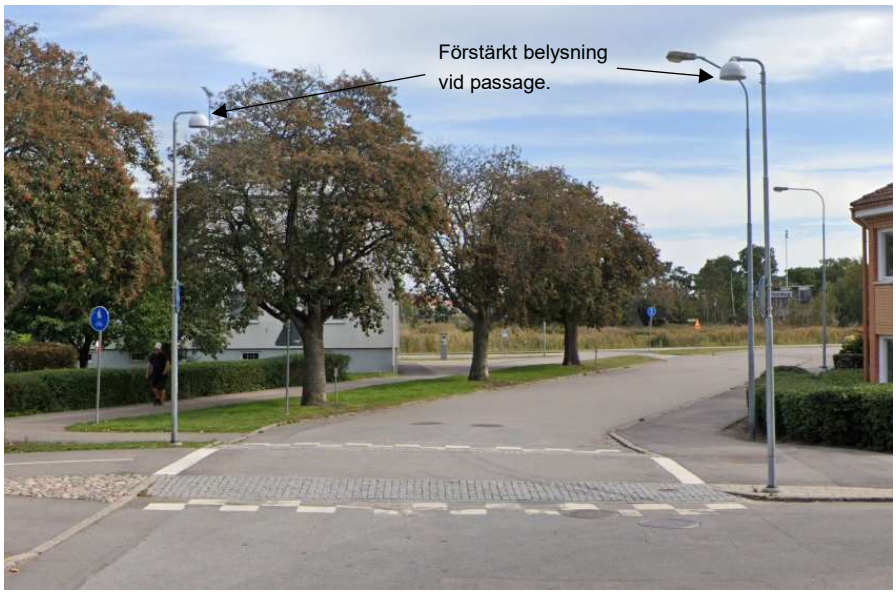

Bild 3. Exempel på förstärkt belysning vid upphöjd gång- och cykelpassage.

4.1.3 Angöring till förskolan

Illustrationen i Figur 13 nedan visar en möjlig lösning vid förskolan för parkering och angöring av tyngre fordon, för till exempel lastbilstransporter och sophämtning. Förslaget innebär separering av trafikslagen för god trafiksäkerhet och tillgodoser det beräknade parkeringsbehovet.

På ”östra vägen”, söder om parkeringen uppstår ett behov för oskyddade trafikanter att kunna korsa vägen på ett säkert sätt, för koppling mot både ny gång- och cykelvägstunnel och ny busshållplats vid väg 136. Låg hastighet vid passagen bör säkerställas vid kommande detaljprojektering. Detta kan

åstadkommas med till exempel farthinder eller avsmalning av vägen. Passagen bör vara belyst.

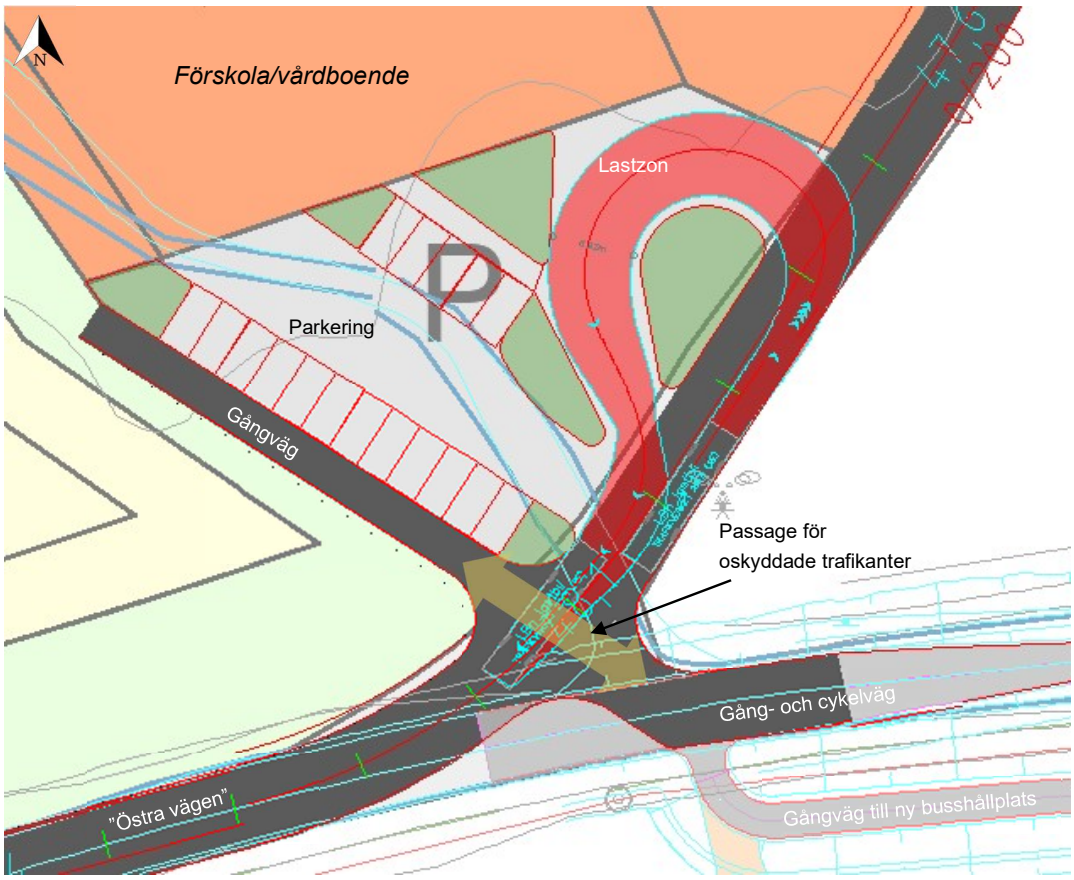

Figur 13. Förslag på utformning av parkering och lastzon vid ny förskola. Körspår visas i rött för Lbn (Lastbil, 12 meter lång).

4.1.4 Hellners väg

Ett antal nya bostäder med koppling till Vincents väg kommer att ge upphov till ökad trafik även på Hellners väg. Ökningen beräknas dock bli i relativt begränsad omfattning.

För att säkerställa utrymme för möte mellan personbil och lastbil, som även säkerställer framkomligheten för tillkommande trafik enligt etapp 2, föreslås att en mötesficka anläggs på sträckan. Sweco rekommenderar att mötesfickan anläggs på den östra delen av vägen då det bedöms möjligt att nyttja befintliga anslutningar vid möte i den västra delen av området. Lämplig sträcka för inom vilket område en mötesficka bör placeras framgår av Figur 14 nedan. Åtgärden medför ett mindre intrång i det nyligen beslutade naturreservatet (beslutsdatum 2020-12-16).

Etapp 2 föreslås att anslutas mot Hellners väg för att minimera tillkommande trafik genom stugbyn. I området finns den invasiva arten parkslide som kan påverkar möjligheterna att ansluta området enligt detta förslag då den först måste grävas bort.

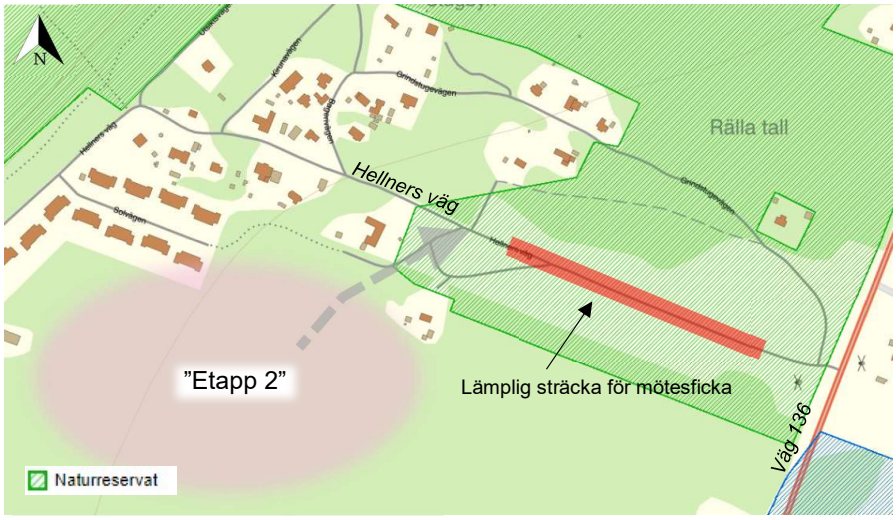

Figur 14. Blåmarkering anger föreslagen placering av mötesficka på Hellners väg. Pilen ange en möjlig anslutning av etapp 2 mot Hellners väg.

4.1.5 Vincents väg

Vincents väg får en mindre trafikökning till följd av ett antal nya bostäder med koppling till vägen. Tillkommande trafik beräknas till cirka 50 fordon per dygn. Ett antagande har gjorts om att hälften av dessa fördelar sig hälften norrut och hälften söderut på Vincents väg. Det innebär att korsningen med Stora Rörsvägen antas belastas med ytterligare 25 fordon per dygn liksom Hellners väg och anslutningen mot väg 136.

Korsningen med Stora Rörsvägen har begränsad sikt både öster- och västerut och bör inte belastas av mer trafik utan siktförbättrande åtgärder som till exempel borttagning av vegetation.

Bild 4. Vincents vägs anslutning mot Stora Rörsvägen.

4.2 Trafikfördelning i gatunätet

Figuren Figur 15 nedan redovisar beräknade trafikflöden (ÅDT) på olika gatuavsnitt i området för prognosår 2045. För Vincents väg redovisas den beräknade ökningen då det inte finns någon mätning avseende befintlig trafik.

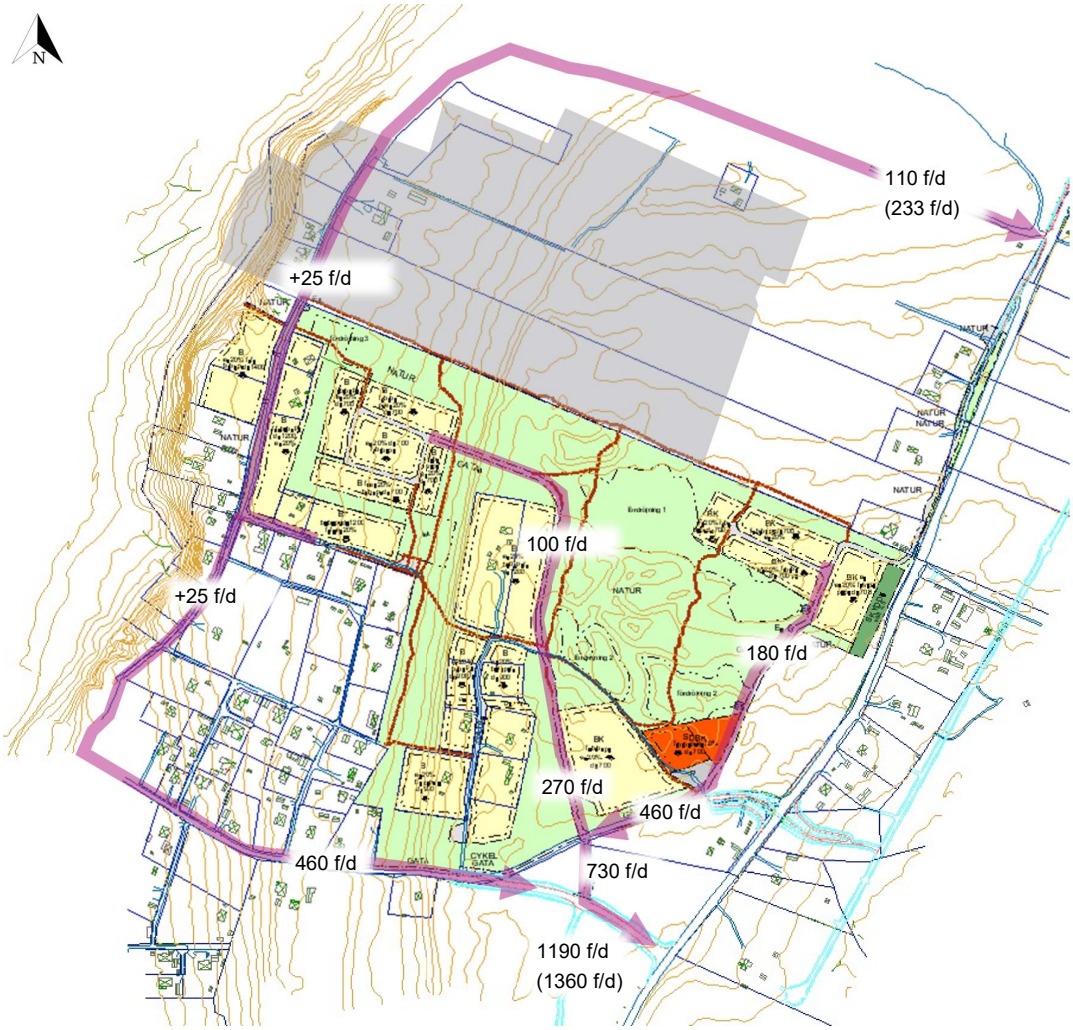

Figur 15. Beräknade trafikflöden på olika vägavsnitt för etapp 1 och prognosår 2045. Flöden inklusive trafik från etapp 2 och 3 redovisas inom parentes.

Merparten av den tillkommande trafiken bedöms belasta den nya anslutningen vid väg 136, se Figur 15. Vid anslutningen av Hellners väg mot väg 136 sker endast en mindre trafikökning. Nya gator i området kommer också att hantera de största tillkommande flödena och befintliga gator bedöms får en mindre andel tillkommande trafik.

4.2.1 Kapacitet

För att bestämma dimensionerande timme används något som kallas ”rangkurvan” för vägen. Rangkurvan beskriver hur trafiken fördelar sig över årets 8760 timmar. Dimensionerande timme för vägutformning är normal vardagsmaxtimme det dimensionerande året, vilket anses motsvara den 200:e mest belastade timmen under året. Vid dimensionering för årets mest belastade timmar används den 30:e mest belastade timmen som dimensioneringsgrund.

Tabell 4. Andel (%) av ÅDT som representerar de 30:e respektive 200:e mest belastade timmarna under året. Källa: Trafikverket.

Trafikvariationstyp	30:e timmen	200:e timmen
Genomfart/infart	12,5	9,5
Turistväg	15	10
Citygata/närtrafik	10	9

På grund av den kraftiga trafikökningen under sommarmånaderna används ”turistväg” som trafikvariationstyp. De 30:e mest belastade timmarna används för dimensionering för att säkerställa tillräcklig kapacitet under de mest belastade perioderna. Det ger dimensionerande trafik enligt Tabell 5. Samtliga värden har avrundats uppåt till närmsta tiotal.

Tabell 5. Dimensionerande timtrafikflöden (fordon per maxtimme).

	Prognosår 2045	*Prognosår 2045 + max permanentboende*
Väg 136 (norr)	1 110	*1 440*
Väg 136 (söder)	1 100	*1 500*
Stora Rörsvägen (väst)	60	*200*
Stora Rörsvägen (öst)	200	*330*
Ny anslutning mot Stora Rörsvägen	110	*120*
Hellners väg	20	*50*

Samtliga gator i området har kapacitet att hantera den tillkommande trafiken. På nya gator inom planområdet bör dock mötesfickor anläggas för att säkerställa framkomligheten enligt tidigare beskrivning i kapitel 4.1 ovan.

Den mest belastade korsningen är Stora Rörsvägens anslutning mot väg 136. Trafikverkets föreslagna utformning av den nya anslutningen får högre kapacitet än dagens korsning och dimensioneras för att möta de framtida trafikflödena.

Övriga korsningar i området beräknas ha god kapacitet att hantera framtida trafik.

Figur 16. Ny anslutning av Stora Rörsvägen mot väg 136. Utklipp från Trafikverkets vägplan för väg 136, delen Isgärde - Rälla, Samrådshandling 2021-06-21.

4.3 Gång och cykeltrafik

Gångtrafikanter hänvisas i huvudsak till befintliga gångstigar i området eller till nya gångvägar genom de nya bostadsområdena.

Cykling föreslås i huvudsak ske i blandtrafik. Sweco rekommenderar skyltad hastighet 30 km/tim i området norr om Stora Rörsvägen vilket innebär god standard[10] avseende trafiksäkerhet.

När Trafikverket genomför den nya anslutningen mot väg 136 med en omdragning av Stora Rörsvägen, kan del av gamla Stora Rörsvägen byggas om till gång- och cykelväg, se Figur 17. Vidare västerut förläggs gc-vägen norr om nya Stora Rörsvägen på ett avstånd av cirka 7 meter (vid släntkrön).

[10] Riktlinjer enligt GCM-handboken (SKL, 2010)

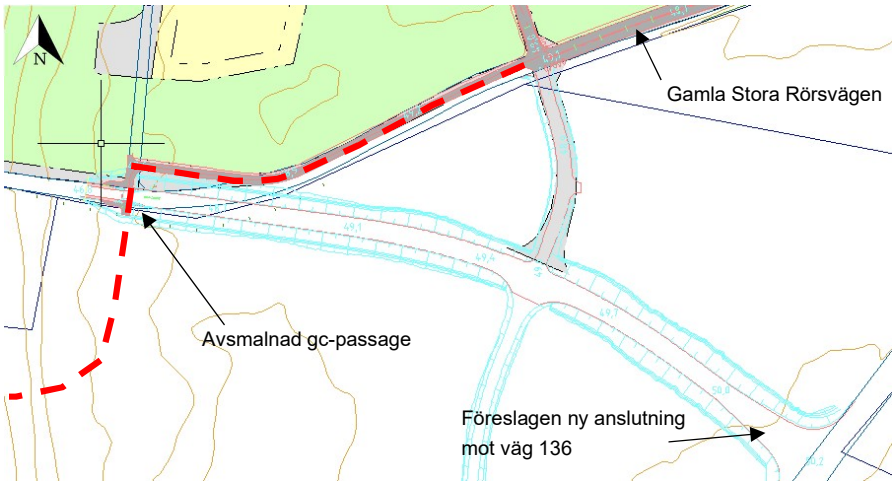

Figur 17. Ny gc-väg i gamla Stora Rörsvägens sträckning. (Källa: Trafikverket och Borgholms kommun)

Rekommenderad bredd är minst 3 meter för en kombinerad gång- och cykelväg.

Vid passage över Stora Rörsvägen föreslås en avsmalning för att öka trafiksäkerheten och uppmärksamma bilister på passagen, se Figur 18. Avsmalningen kan med fördel även få bli en ”tätortsport” som markerar övergången och till en lägre hastighet. Passagen kan utformas med eller utan upphöjning och anses säker för oskyddade trafikanter om den hastighetssäkras till högst 30 km/tim.

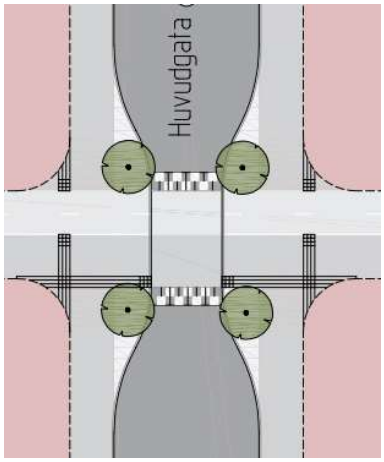

Figur 18. Principskiss för avsmalning vid gc-passage (GCM-handboken, SKL, 2010)

Söder om passagen kan gc-vägen anslutas vidare söder- och västerut i samband med planerad va-utbyggnad och planläggning i området. Ölandsleden skulle då kunna få en ny genare dragning genom området enligt Figur 19 nedan. Sträckningen möjliggör även en bra koppling mot hamn och badplats i Stora Rör via ”Skördestigen”.

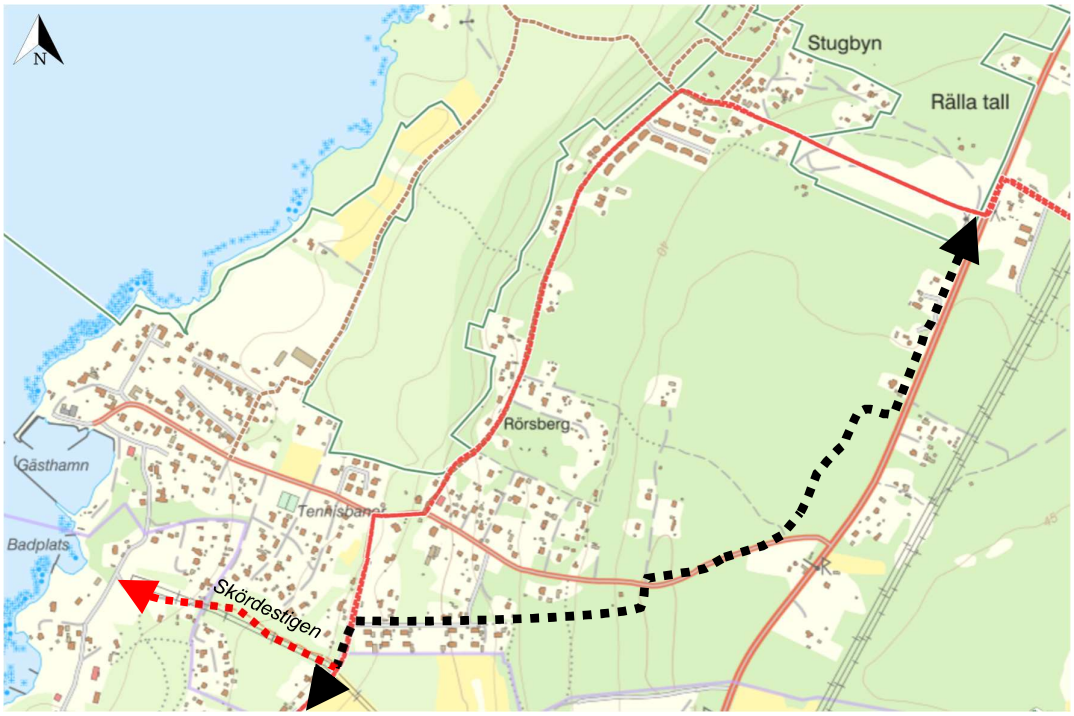

Figur 19. Principskiss för Ölandsleden (svart) i ny sträckning. Gång- och cykelvägskoppling mot hamn och bad (röd). (Underlag: Naturkartan.se, 2022).

För att förbättra för cyklister utmed Stora Rörsvägen och kopplingen ner mot hamnen föreslår Sweco att möjligheten till att anlägga en så kallad ”bymiljöväg” eller ”bygdeväg” studeras. Förslaget innebär att gatan smalas av till ett mittkörfält för motortrafik och med enkelriktade cykelfält på båda sidor. Cykelfälten kan med fördel anläggas i avvikande färg, se Figur 20.

Figur 20. Bymiljöväg/bygdeväg.

Denna lösning finns på andra håll i Sverige och utomlands. Trafikverket har satt upp ett antal kriterier avseende denna lösning:

- Trafikflödet bör understiga 2000 fordon per dygn (ÅDT).
- Den totala vägbredden bör vara mellan 5,0 och 7,0 meter.
- Körfältet bör vara minst 3 meter. Vid frekvent och mer omfattande tung trafik bör körfältet ökas till 3,25 eller 3,5m beroende på mängden tunga fordon.
- Körfältet bör inte vara bredare än 3,5 meter.
- Vägrenen ska vara minst 0,75 meter och bör vara minst 1 meter.

Utformningen kan tillämpas på vägar med skyltad hastighet upp till 60 km/tim. Några riktlinjer avseende sträckans längd har inte hittats.

Aktuell sträcka på Stora Rörsvägen uppfyller idag samtliga kriterier och skulle enligt Swecos bedömning kunna vara lämplig att utforma som bymiljöväg, även med sommartrafikflöden. En uppräkning av sommartrafiken till prognosår 2045 ger värden strax över rekommenderat maximalt trafikflöde. Denna beräkning är dock osäker med tanke på den historiska trafikutvecklingen på Stora Rörsvägen, då trafiken enligt Trafikverkets mätningar minskade stadigt mellan 1995 och senaste mätningen 2012.

4.4 Kostnadskalkyl

En enkel kostnadskalkyl har tagits fram för projektering och anläggning av nya gator och gång- och cykelvägar. Den beräknade sammantagna kostnaden för genomförande av förslaget beräknas till cirka 13,6 Mkr.

I beräkningen har ett påslag om 12 % av anläggningskostnaden gjorts för projektering och projektledning baserat på tidigare erfarenheter.

Ett påslag om 20 % för ”oförutsedda utgifter” ingår också i den redovisade summan.

5. Konsekvensanalys

Swecos samlade bedömning av det förslag till gatustruktur och trafikföring som presenteras ovan är att detaljplanen, ur trafikföringsperspektiv, medger ett väl dimensionerat trafiksystem som uppfyller gällande riktlinjer avseende kapacitet, tillgänglighet och trafiksäkerhet.

Mer bebyggelse och verksamheter genererar mer biltrafik enligt de vedertagna prognoser och verktyg som används för beräkning. Tillkommande trafik bedöms dock inte innebära några påtagligt negativa effekter för samhället Stora Rör.

Det finns flera faktorer som påverkar våra färdmedelsval, som till exempel närhet till frekvent kollektivtrafik, väl utbyggt gång- och cykelnät, närhet till service och arbete liksom tillgång till bilpool eller möjlighet att jobba hemifrån. Även ideologisk inställning spelar roll. Det bör understrykas att de trafikflöden som beräknats inom ramen för uppdraget inte kan ta hänsyn till alla dessa faktorer utan är teoretiska värden baserade på modeller och historiskt underlag.

Den maximala trafikalstringen från tillkommande bostäder och verksamheter beräknas till knappt 800 fordon per dygn. Denna beräkning baseras på maximal exploateringsgrad för bostäder och en fullt utbyggd förskola. Ett rimligt antagande utifrån kommunens egen bedömning avseende exploateringsgrad samt en halvering av förskolans storlek är att den tillkommande trafiken sannolikt blir lägre, uppskattningsvis kanske kring 600 fordon per dygn.

Dimensionerande maxtimmestrafik beräknas inte medföra några kapacitetsproblem i området.

Enligt Swecos bedömning kommer merparten av trafiken att belasta anslutningarna mot väg 136, baserat på tidigare genomförda resvaneundersökningar. Ett visst tillskott av trafik på Stora Rörsvägen västerut mot hamnen kan antas till följd av fler boende i området men detta tillskott bedöms vara mycket begränsat.

Störst trafikökning kommer att uppstå vid Stora Rörsvägens anslutning mot väg 136. Här beräknas årsdygnstrafiken på Stora Rörsvägen öka med cirka 250 % till 2045 jämfört med idag. Trafikverkets föreslagna utformning av den nya anslutningen kommer att ha bättre kapacitet än dagens korsning och dimensioneras för att möta framtida trafikflöden.

Standarden för gång- och cykeltrafikanter bedöms öka i området i och med den nya exploateringen och Trafikverkets planer på planskild passage under väg 136. De låga trafikflödena i kombination med låga hastigheter medger cykling i blandtrafik och en anordnad passage över den Stora Rörsvägen synliggör de oskyddade trafikanterna för motortrafiken. Enligt Swecos bedömning skulle den

föreslagna bymiljövägen ytterligare öka tillgängligheten, trafiksäkerheten och framkomligheten för gående och cyklister och samtidigt stärka kopplingen mot hamnen.

Kopplingen mot Rälla stärks med den nya parallellgatan utmed väg 136 och Trafikverkets planerade gång- och cykelväg parallellt med väg 136 vidare norrut.

5.1 Styrkor och svagheter med förslaget

Flera alternativa lösningar har studerats under arbetets gång. Nedan redovisas de styrkor respektive svagheter som redovisat förslag har i förhållande till andra alternativ.

Svagheter

- Swecos förslag ovan innebär att cirka 1 400 meter ny gata (exklusive gc-vägar) behöver byggas och att naturmark tas i anspråk. Gatorna kommer dock att trafikförsörja intilliggande bostadsområden, vilket innebär en effektivare användning jämfört med andra studerade alternativ med mer friliggande gator. Nya bostadsområden i väster skulle kunna kopplas till Vincents väg (dock inte utan större åtgärder), vilket skulle innebära att mindre naturmark tas i anspråk.

- Den nya västliga gatan medför att ett antal fastigheter utmed Mor Linas väg får gator på båda sidor om sina fastigheter. Den nya västliga gatan separeras dock från fastigheterna med en cirka 50 meter bred ”grönkorridor”.

Styrkor

- Förslaget ger god kapacitet i gatunätet och befintliga gator i området belastas i begränsad omfattning av tillkommande trafik. Mindre åtgärder i form av till exempel mötesfickor, siktförbättringar och lokala breddningar kan generellt förbättra standarden ytterligare i gatunätet.

- Det blir en tydlig gatustruktur där nya bostadsområden kopplas i riktning söderut till Stora Rörsvägen och väg 136. Merparten av trafiken från planområdet antas röra sig söderut på väg 136. Andra alternativ där till exempel mer av tillkommande bebyggelse kopplas mot Vincents väg har studerats. Dessa alternativ bedöms i relation till förslaget ge en mer otydlig gatustruktur och längre körvägar.

- Befintliga Stora Rörsvägen belastas i begränsad omfattning av mer trafik då huvudanslutningen till planområdet kopplas till Stora Rörsvägens nya sträckning, med bättre kapacitet mot väg 136. Även Hellners väg i norr, som har en sämre anslutning mot väg 136, får en begränsad trafikökning.

- Sikten i gatunätet blir god vilket bidrar till god trafiksäkerhet.

- Cykling i blandtrafik innebär god standard med hastigheter under 40 km/tim för motortrafik.

- En del av befintliga Stora Rörsvägen kan nyttjas som gång- och cykelväg när vägen får en ny anslutning mot väg 136.

- Ytterligare belastning på befintliga gator i området minimeras. Vincents väg och Hellners väg beräknas få ett mycket litet tillskott av trafik (<50 fordon/dygn). Trafikökningen vid korsningarna Hellners väg – väg 136 och Vincents väg – Stora Rörsvägen, som har begränsningar avseende utrymme och sikt, minimeras och behov av åtgärder begränsas. Mer trafik på dessa vägar medför behov av åtgärder som breddning och siktförbättring, både på sträcka och i korsning.

- Förslaget innebär inga hinder för ytterligare eventuell utbyggnad av bostäder och verksamheter norr och söder om planområdet.

- Föreslagen gatustruktur bedöms kunna genomföras, med mindre anpassningar, oavsett om Trafikverkets vägplan genomförs eller ej. **Observera!** Kapaciteten i nuvarande anslutning mot väg 136 har inte studerats med tillkommande trafik enligt planförslaget.

- Förslaget medför inget direkt behov av åtgärder på befintliga gator i området vilket innebär att den områdets karaktär bevaras. Enligt Trafikverkets riktlinjer[11] bör vägar med randbebyggelse beläggas med bundet slitlager om trafiken överstiger 125 fordon per dygn. Detta för att minska risken för damm och buller för intilliggande bostäder längs vägen. Enligt Swecos beräkningar skulle anslutning av det nordvästra bostadsområdet (se Figur 9) till Vincents väg öka trafikbelastningen på vägen till cirka 150 fordon per dygn vilket innebär att vägen bör asfalteras.

[11] Handbok – Projektering och byggande av enskilda vägar, Trafikverket publ. 2020:089.

6. Slutsatser

Detaljplanen beräknas alstra som mest cirka 800 fordon per dygn, troligen närmare 600 fordon per dygn. Det gatunät som föreslås i utredningen är väl anpassat för framtida trafik och lämpligast av de alternativ som studerats.

Gator med trafikmängder över 125 fordon per dygn bör asfalteras medan mindre belastade gator i området kan anläggas som grusvägar.

Konsekvenserna av förslaget på omkringliggande områden är små. Förslaget kommer - med föreslagna åtgärder - att medföra en fungerande trafiksituation för alla trafikslag i och omkring detaljplaneområdet. Förslaget kommer att ytterligare stärkas om Trafikverkets vägplan genomförs men gatustrukturen är inte beroende av denna.

Referenser

Fördjupning av översiktsplan, Rälla – Stora Rör & Ekerum 2011, Borgholms kommun, april 2011

Handbok – *Projektering och byggande av enskilda vägar*, Trafikverket publ. 2020:089.

Mätningsteknisk redovisning, *PM markmodell, kontroll av markmodell samt karta*, Sweco, 2022-04-12

PM Trafiklösning detaljplan Stora Rör, WSP, 2021-04-01

Projekterings PM Geoteknik, *Geoteknisk utredning Stora Rör*, *Öland,* Sweco, 2022-05-19

Projektrapport, *Trafikbullerutredning Östra Stora Rör 2:1 m fl, Borgholm*, Soundcon, 2017-04-04

Vägar och gators utformning (VGU), Trafikverkets publ.serie gällande f o m 2022-01-01. (www.trafikverket.se)

Vägplan samrådshandling, Väg 136, delen Isgärde – Rälla, Trafikverket, 2021-06-21

Bilaga 7

2015-10-27

Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet

GRANSKNINGSHANDLING 2015-10-27

Geologiska och geohydrologiska förutsättningar för detaljplan Stora Rör 2:1 med flera, Borgholms kommun

Kalmar 2015-10-27

VATTEN OCH SAMHÄLLSTEKNIK AB

Innehåll

Inledning 3
Geologiska förutsättningar 4
Geohydrologiska förutsättningar och påverkan 8
Sammanfattande kommentar 9
Källförteckning 10

Bilagor

Bilaga 1: Jordartskarta 1:25 000 (SGU, 2015)

Bilaga 2: Kvartärgeologisk karta 1:50 000 (Gert Knutsson, 1964)

Planscher

Plansch V1: Strömbild 2015-09-21

Inledning

Delar av Rälla tall och Stora Rör avses detaljplaneläggas för att möjliggöra uppförande av främst villor, men även flerbostadshus i 2-3 våningar. Planområdet har en yta om ca 97 ha. I öst avgränsas planområdet av väg 136. Öster om väg 136 börjar vattenskyddsområdet Rälla. En uppdatering av skyddsområdet pågår för närvarande och enligt ett preliminärt förslag kommer det att utvidgas en bit även väster om vägen, se ***fig 1***. Den östra kanten av planområdet kommer i sådant fall att hamna inom aktuellt skyddsområde. Såväl planområdet som vattentäkten är belägna på det s k Rälla-fältet. Den aktuella vattentäkten används dels som komplement till huvudvattentäkten i Köpingsvik under sommarmånaderna, dels som reserv till huvudvattentäkten.

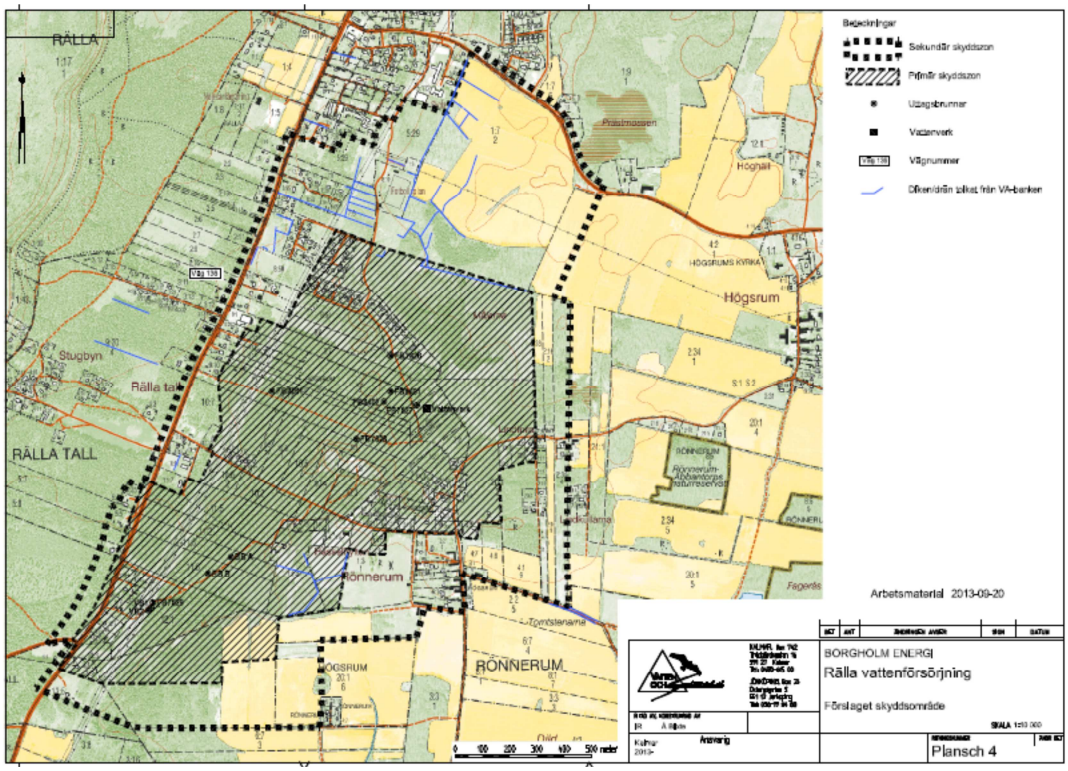

Fig 1. Förslag på nytt vattenskyddsområde för Rälla vattentäkt (Vatten och Samhällsteknik, 2013)

I direkt anslutning till planområdet finns höga naturvärden. Nedanför rasbranten i väster finns en sumpskog med mycket höga naturvärden. Norr om planområdet i Rällaskogen finns ett flertal kända nyckelbiotoper. Inom betydande delar av planområdet förekommer flygsand som även uppträder i form av dyner.

Geologiska förutsättningar

Rälla-fältet är undersökt vid flera tillfällen via geologisk kartering och undersökningsborrningar. Genom Rälla-fältet löper i nord-sydlig riktning en dold klint (brant bergsida) i anslutning till väg 136. Klinten kan ses som en dold förlängning av landborgskanten medan den rasbrant (abrasionsbrant) som är synlig för ögat längre västerut ofta uppfattas som en landborgsbrant. Rälla-fältet kan huvudsakligen delas upp i tre delområden: ***kustzonen*** *(området med rasbranten och väster därom)*, ***väster om klinten*** (*området mellan den dolda bergklinten och rasbranten)* och ***öster om klinten*** *(i princip öster om väg 136)*, se ***fig 2***. Planområdet ligger inom delområdet väster om klinten.

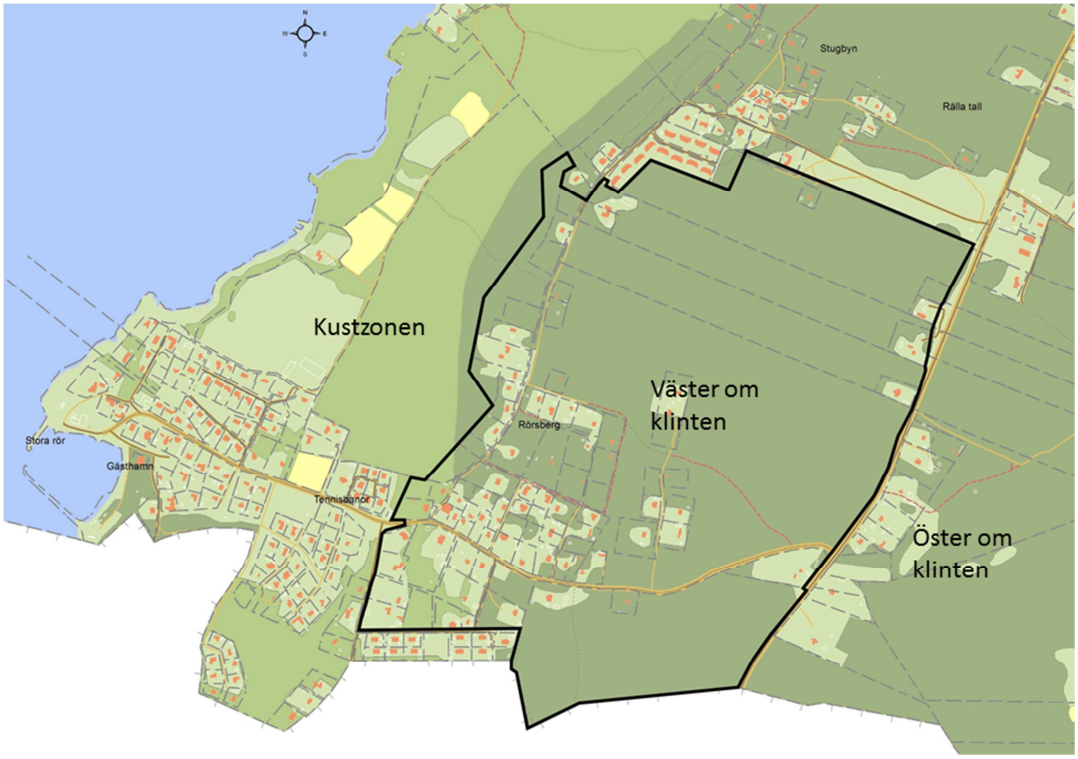

Fig 2. Delområden inom Rälla-fältet samt aktuellt planområde.

Rällafältet öster om klinten ligger ovanför klinten, med ett jorddjup om maximalt 10 m. De centrala delarna består av relativt grova jordarter särskilt i de undre delarna. Härinom ligger också Rälla vattenförsörjninganläggning och stora delar av denna del av Rälla-fältet berörs av vattenskyddsområdet Rälla.

Rällafältet väster om klinten begränsas i väster av en rasbrant som är upp till 25 m hög och har en sluttning på upp till 40˚. Materialet utgörs i södra delen av fältet av sand, i mellersta delen av ofta grovkornigt, stenigt grus. I norra delen utgörs marken av finkornig moig sand med enstaka grövre partiklar. Verkligt grovt material påträffas sällan. Ur slänten finns det utlöpare som stått emot erosionen bättre. Dessa utlöpare innehåller moränmaterial. Kornstorlekssammansättningen är i övrigt förvånansvärt enhetlig, där sand är den klart dominerande fraktionen. De lösa avlagringarnas mäktighet är störst i söder och uppgår till drygt 20 m, för att sedan avta norrut. Grundvattenytan ligger djupt under markytan.

SGU's geologiska kartblad, i kombination med professor Gert Knutssons kvartärgeologiska kartering av Rällafältet från 1964, visar på att en dynrand eller ett täcke av flygsand förekommer längs nästan hela västra kanten ovanför rasbranten. De mäktigaste dynerna ligger enligt Knutsson norr om Stugbyn, utanför

planområdet, där av ytformen att döma mäktigheter på upp till 12 m kan förekomma. Mitt på platån, i de centrala delarna av planområdet, finns också ett område med mycket välutvecklade dyner (Knutsson, 1964). Jordartskartor från SGU och från Gert Knutssons karteringar kan ses i sin helhet i ***bilaga 1*** och ***bilaga 2.***

Kustzonen utgörs av mer lokalt förekommande material (moränleror) och former utvecklade ur den recenta strandmiljön (svallgrus och strandklapper). Vid västra foten av branten förekommer ett stort antal naturliga källor vilka uppkommit p g a att grundvattnet i de grova lagren möter finkorniga och svårgenomträngliga material. I anslutning till källorna överlagras de minerogena sedimenten av källtorv. Det sammanlagda grundvattenläckaget uppgår uppskattningsvis till storleksordningen 5 l/s men kan variera beroende på de yttre betingelserna för grundvattenbildning och påverkan till följd av uttag i den kommunala grundvattentäkten öster om väg 136.

I ***fig 3*** redovisas en marksektion genom Rällafältet inom planområdet. Sektionens läge framgår av ***Plansch V1*** vilken bygger på bearbetat underlag för Rälla vattenskyddsområde (Vatten och Samhällsteknik, 2013).

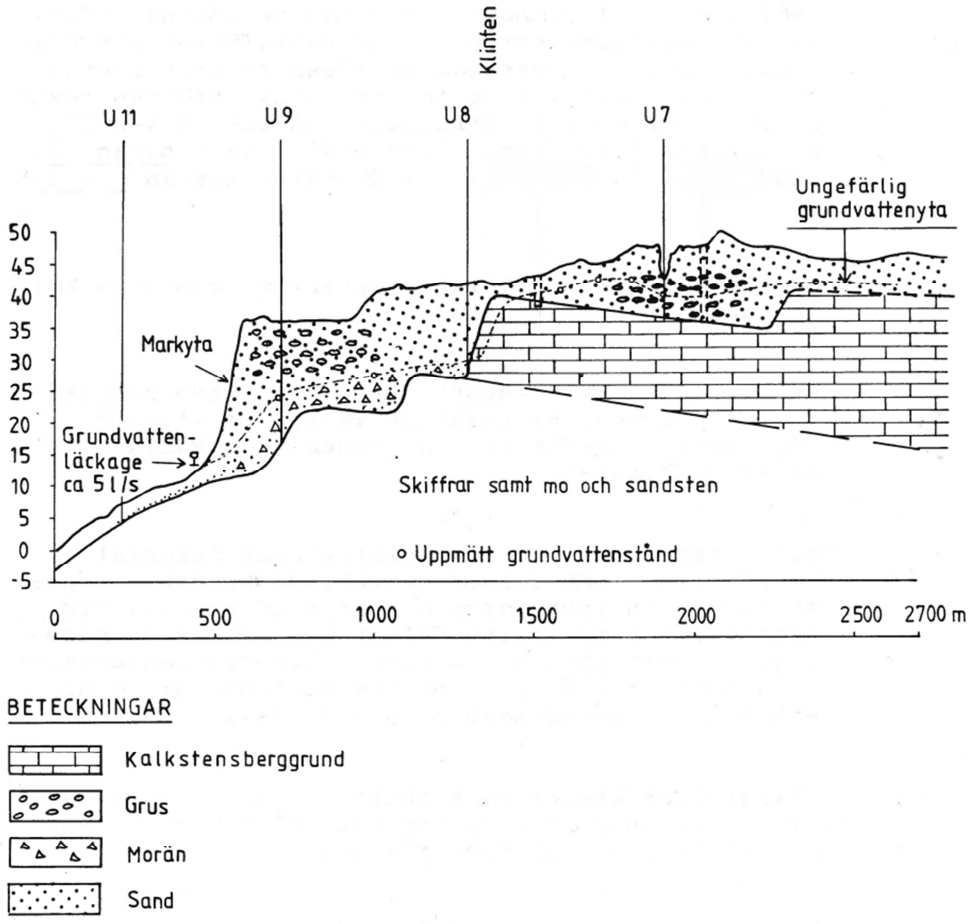

Fig 3. Tvärsektion genom norra delen av planområdet. Tvärsektionen är uppbyggd av data från U11, U9, U8 och U7 (f.d. K-Konsult, 1986).

Områdets karaktär med höga geologiska värden med isävlsavlagringar och mäktiga sand och gruslager är för Öland en ovanlig naturmiljö. De geologiska värdena utgörs dock i första hand av avlagringarnas bildning och då främst under marknivå.

De sanddynsformationer som förekommer inom området utgörs till stor del av flygsand, vilken är en mycket homogen jordartsfraktion, som har transporterats och avlagrats genom vinden. Historiskt sett ansågs flygsand som problematiskt då det ofta förstörde åkermark. Därför planterades ofta dessa områden med tall eller strandråg för att binda sanden till marken. Sanddynerna vid Rälla är idag överbeväxta av skog och inga blottade ytor av flygsand förekommer inom området. Sanddynsformationerna är således statiska och ej likt sanddynsformationerna på t.ex. Fårö vilka står under ständig förändring. I den nordöstra delen av planområdet formar flygsanden våglika dyner, se ***fig 4***. Trädplanteringar och tät ungskog gör området svårt att överblicka och formationerna är relativt svåra att urskilja på plats, förutom de mest markanta delarna i form av kullar.

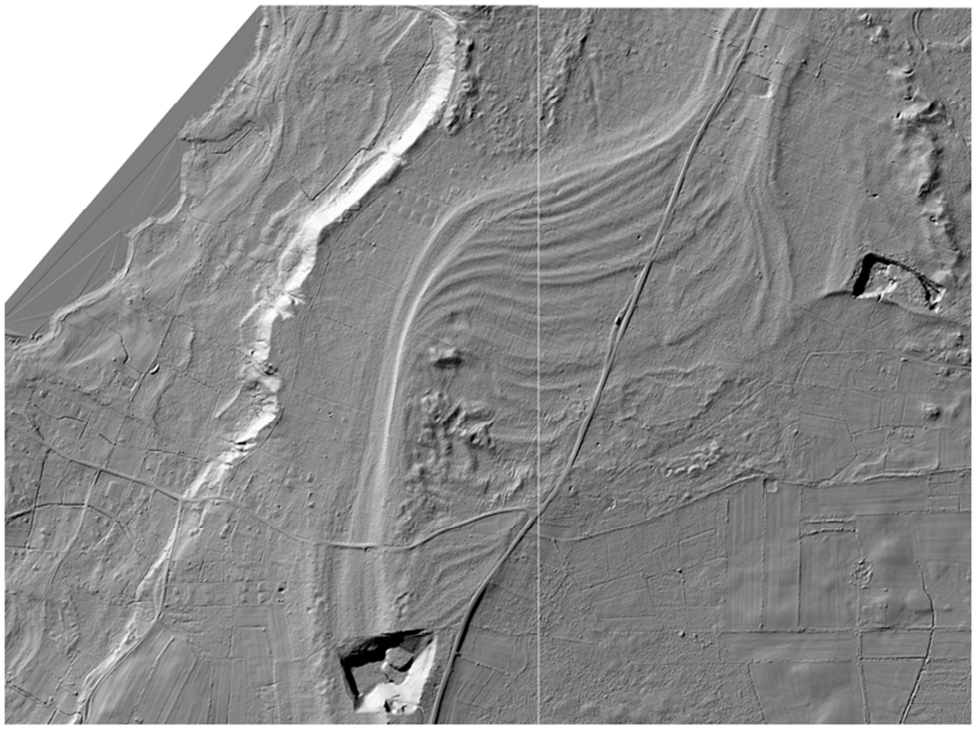

Fig 4. Flygsandsformationer inom utredningsområdet från bearbetad flygscanning av Borgholms kommun, 2015. En f.d. sandtäkt framgår tydligt i södra delen.

Det finns flera områden inom Sverige som skyddats och blivit naturreservat, helt eller delvis, på grund av flygsandsfält såsom Slättösand (Länsstyrelsen, Jönköpings län, 2015), Svarvareskogen (Länsstyrelsen, Hallans län, 2015) m. fl. På Öland ligger också Bödakustens flygsandsområde, som är ett av norra Europas största. Flygsandsfälten inom utredningsområdet bedöms ha ett visst geovetenskapligt värde, men det är framförallt de för Öland ovanliga isälvsavlagringarna under mark som har höga geovetenskapliga värden.

Länsstyrelsen i Kalmar län publicerade under 1960-talet rapporterna *Grusinventering i Kalmar län (en fastlandsdel och en del över Öland),* vilka avsåg belysa och klassificera grusförekomster utifrån deras lämplighet som grustäkt. Klassificeringen har tagit hänsyn till olika faktorer såsom avlagringarnas uppbyggnad, form och läge i terrängen, grundvatten, naturlig vegetation, kulturpåverkan av skilda slag såsom odling, betesgång, fornlämningar, bebyggelse, vägar och kraftledningar. Samhällsekonomiska synpunkter på exploatering av skilda slag ***då främst grustäkt*** har vägts mot vetenskapliga, naturvårdande, kulturella, sociala och estetiska värderingar. Klassificeringen har sedan genomförts i tre klasser:

Klass 1: Område som ur geologisk synpunkt måste skyddas från all exploatering.

Klass 2: Område som i sista hand får exploateras och som måste beläggas med tillstångtvång.

Klass 3: Område som kan exploateras, dock enligt särskilda föreskrifter.

Hela planområdet norr om Stora Rörsvägen ligger inom klass 1 enligt aktuell rapport.

I rapporten står det också att ”beträffande klass 1 måste framhävas, att även bebyggelse och vägbyggnad m.m. räknas som exploatering till skada för oersättliga vetenskapliga värden. I klass 2 innefattar exploateringsrestriktionerna främst grustäkt men däremot inte vägar, bebyggelse och annan samhällelig markexploatering.”

Rapporternas grund utgörs huvudsakligen av områdenas lämplighet som grustäkt. Formuleringen och viktning av ingående parametrar känns idag något otidsenlig då synsättet på de isälvsavlagringar och rullstensåsar som finns inom landet ändrats. Ett annat resurstänkande förekommer och präglar diskussionerna kring grusförekomster. Grusförekomster betraktas idag som något som huvudsakligen skall bevaras, till förmån för vattenförsörjningsändamål och som värdefulla inslag för kulturminnesvård och friluftsliv. Detta framgår bland annat av lagstiftningen med förbud mot användning av naturgrus om andra material kan nyttjas eller området är av betydelse för vattenförsörjning.

Den mer relevanta klassning av grusförekomsten som torde vara aktuell i dagsläget kan speglas av klassningen i länsstyrelsens skrift Natur och kultur på Öland från 2001. I denna har aktuellt område givits klass II i en tregradig skala. Ur denna klassning kan bland annat urskiljas beträffande geologi:

Klass I: Högsta naturvärde. Mycket sällsynta eller unika områden. Unika eller mycket sällsynta geologiska bildningar.

Klass II: Mycket högt naturvärde. Värdefulla geologiska bildningar.

Klass III: Högt naturvärde.

Aktuellt område N34 Rällafältet beskrivs som ”*Stort isälvsfält med mäktiga sand- och gruslager. Förekomst av strandvallar, strandhak och sanddyner. Smal bård av värdefull sumpskog. Flera källor.”*

Av beskrivningen framgår att de största värdena ligger i isälvsavlagringens lokalisering och former samt sumpskogen i väster inkl källorna.

Sammantaget bedöms aktuellt områdes geologiska värden främst vara betingade av avlagringens bildning och sammansättning och speciellt sumpskogen vid rasbranten och källorna i väster. Även flygsanddynerna kan anses ha ett geovetenskapligt värde men av något lägre dignitet.

Befintliga massor erbjuder goda förutsättningar för byggnation och det bedöms ej finnas några **geotekniskt** sett särskilt besvärande förhållanden, bortsett från rasbranten.

Geohydrologiska förutsättningar och påverkan

Grundvattenavläsning av aktuella undersökningsrör gjordes den 150916. Grundvattenrör U10 och U9 var torra vid mätningstillfället, se ***tabell 1***. Undersökningsrörens placering kan ses i ***plansch V1.***

Tabell 1: Uppmätta grundvattennivåer av aktuella undersökningsrör.

U-rör	GVY 15-09-16	Marknivå	Differens
U8	+30,05	+43,22	13,17
U9	Torrt	+36,26	-
U10	Torrt	+33,18	-
U28	+27,36	+43,05	15,69
U7801	+41,1	+45,95	4,85

U8 och U7801 är två av sex referensrör inom Rälla-området där kontinuerliga mätserier finns registrerade sedan 1994. Av dessa mätserier framgår att maxvärdet för U7801 uppgår till +43,70 och minvärdet +40,79. För U8 är maxvärdet uppmätt till +31,85 och minvärdet +29,34. Generellt är det djupt ner till grundvattnet väster om klinten. Undersökningar visar på att grundvattennivån ligger cirka 13 m under marknivån i de norra delarna av planområdet och drygt 20 meter under marknivån i de södra delarna. Öster om klinten ligger grundvattennivån betydligt högre, endast cirka 5 m under marknivån. Den branta stupningen av grundvattennivån väster om klinten tyder på lager av finare fraktioner såsom sand/mo vilket också undersökningsborrningar ger belägg för. Förutsättningarna för nederbördsvatten att infiltrera marken bedöms dock som mycket goda då de ytliga fraktionerna är av grov karaktär (sand och grus). Även öster om klinten är jordarterna av grov karaktär och vattenförande lager såsom sand/grus förekommer genom hela markprofilen ovanför berg.

Grundvattenströmmen är inom utredningsområdet riktad åt väst till nordväst. Även öster om klinten är grundvattenströmmen riktad västerut trots att berget stupar österut. Klinten utgör således ingen naturlig grundvattendelare mellan den västra och östra delen av Rällafältet, se ***Plansch V1***, utom i samband med extrem torka och beroende av hur stora uttag som sker i grundvattentäkten. Grundvattenuttaget i vattentäkten öster om väg 136 har troligtvis åtminstone periodvis påverkat vegetationen längs rasbranten och naturintresset har i detta fall fått vika i förhållande till vattenförsörjningsintresset och det förhållandet att en del av det grundvatten som naturligt strömmar västerut i stället tillgodogörs i vattentäkten. Eftersom vattentäkten är etablerad och tillståndsgiven sedan lång tid bedöms nuvarande förhållanden vid rasbranten i stor utsträckning vara anpassade utifrån etablerade förutsättningar.

Vid gränsområdet mellan kustzonen och väster om klinten består de lösa avlagringarna huvudsakligen av moränleror, vilka medger mycket begränsad genomtränglighet av grundvatten. På så sätt tvingas grundvattnet ut genom de porösa jordarterna vid sluttningsfoten av rasbranten. Dessa källflöden markeras av ett relativt brett bälte av källtorv och sumpskog med höga naturvärden längs med en sträcka av cirka 2 km. Tillflödet av grundvatten till sumpskogarna väster om planområdet är elementärt för bevarande av dessa. Vid bebyggelse av villor/flerbostadshus kan grundvattenbildningen i viss mån öka jämfört med nuläget genom att låta nederbörden infiltrera marken via infiltrationsanläggningar. Avrinningen ökar nämligen när nederbörden faller över hårdgjorda ytor jämfört med beväxt mark då transpirationen står för betydande ”förluster”. På så sätt kan en viss bebyggelse t o m medge ett något högre flöde i källorna, förutsatt att nederbörden som faller över området ej leds bort. Bebyggelse leder dock till en ökad risk för kontaminering av grundvattnet och på så

sätt kan även kvaliteten på källvattnet försämras. Begränsas bebyggelse till villor/flerbostadshus utan någon övrig verksamhet så bedöms risken för kontaminering av grundvattnet som liten.

Sammanfattande kommentar

Vid begränsad och strategisk placering av villor och flerbostadshus bedöms de geologiska värdena kunna bevaras och grundvattenförsörjningen till de sumpskogar som förekommer väster om rasbranten riskeras ej. Det bedöms också finnas möjlighet att i detaljplanearbetet integrera och framhäva lämpliga delar av flygsanddynerna genom ett mer detaljerat fältarbete i samband med planutformningen och i samråd med geologisk expertis.

2015-10-26

Olle Eidem

Vatten- och Samhällsteknik AB

Källförteckning

- K-Konsult. (1986). *Vattenbyggnadsteknisk utredning – Vattenförsörjningen i Rälla*. [Rapport]. Uppdragsnummer: 38025-326-06.
- Gert Knutsson. (1964). *Kvartärgeologisk karta över Rällafältet med beskrivning.* [Rapport]. Tillgänglig som bilaga till ”Preliminärt förslag till vattenfrågans lösning för Öland – Sydsvenska Ingenjörsbyrån 1964”.
- Länsstyrelsen Jönköpings län. (2015). *Slättö sand*. [Elektronisk]. Tillgänglig: < http://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/naturreservat/varnamo/slatto-sand/Pages/index.aspx > (2015-09-21).
- Länsstyrelsen Hallands län. (2015). *Svarvareskogen*. [Elektronisk]. Tillgänglig: < http://www.lansstyrelsen.se/halland/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/naturreservat/laholm/Pages/svarvareskogen.aspx > (2015-09-21).
- Vatten och Samhällsteknik. (2013). *Rälla vattenskyddsområde. Bearbetad strömbild.* [dwg]
- Länsstyrelsen Kalmar län. (1962) *Grusinventering i Kalmar län 1- Öland.* [Rapport].
- Länsstyrelsen Kalmar län (2001) *Natur och kultur på Öland* (bok)

Bilaga 8

Projekterings PM Geoteknik

Geoteknisk Utredning Stora Rör, Öland

SWECO

Sammanfattning

Övergripande förutsättningar

Utförda översiktliga geotekniska undersökningar visar att jordlagerna i området huvudsakligen utgörs av fasta sandiga jordlager. I läge för slänten i nordvästra delen av området utgjordes jordarterna till viss del av svallade jordarter med grövre kornfraktioner (grusig sand).

De geotekniska förutsättningarna i området är goda. Förutsättningar finns för att konstruktioner i huvudsak ska kunna grundläggas på konventionellt sätt, utan några andra förstärkningsåtgärder än utskiftning av ytlig organisk jord.

För framtida planläggning av anslutande områden nordväst om i föreliggande uppdragsområde bedöms de översiktliga geotekniska förutsättningarna vara likvärdiga som inom det undersökta området. Vid detaljprojektering krävs dock att kompletterande undersökningar utförs för varje enskilt objekt.

Korsande väg vid slänt

Stabilitetsberäkningar genom s.k. FE-analys har utförts i syfte att utvärdera risken för stabilitetsproblem i befintlig slänt i läget för vägpassage. Resultatet av den detaljerade beräkningen ger en tillfredställande säkerhetsfaktor och det bedöms därmed inte föreligga någon risk för ytliga skred till följd av stabilitetsbrott, eller djupgående glidytor i underliggande sand.

Planerad väg vid korsande av slänt bedöms kunna utföras exempelvis genom tillförande av fyllningsmassor (fyllningsslänt) för att erhålla önskvärd lutning på väg samt avjämnade slänter i sidled. Tillförsel av massor kommer ha en positiv inverkan på den övergripande stabiliteten för slänten. Då rådande jordlager är väl dränerande samt indikationer tyder på en djupt belägen grundvattennivå bedöms inte en väganläggning korsande befintlig slänt ha någon noterbar inverkan på avvattning eller grundvattennivåer i området.

Uppdrag	Geoteknisk utredning Stora Rör
Uppdragsnummer	30038556-002
Kund	Borgholms kommun
Datum	2022-05-19
Dokumentreferens	JJ \\semmafs001\projekt\27303\30038556_trafikutredning_stora_rör\002_geoteknisk_utredning_stora_rör\3_genomforande\38_handling\30038556_projpm.docx

Innehållsförteckning

1 Uppdrag 6

2 Omgivningsbeskrivning 6

3 Planerade konstruktioner 6

4 Underlag för Projekterings PM, geoteknik 6

5 Styrande dokument 6

6 Markförhållanden 7
6.1 Geotekniska förhållanden 7
6.2 Materialtyp och tjälfarlighetsklass 8
6.3 Geohydrologiska förhållanden 8

7 Rekommendationer 9
7.1 Allmänna grundläggningsförutsättningar 9
7.1.1 Byggnader 9
7.1.2 Korsande väg vid slänt 9
7.1.3 Hårdgjorda ytor 9
7.1.4 Ledningar 9
7.2 Markradon 10
7.3 Schaktning 10
7.4 Fyllning och packning 10

8 Dimensionering 10
8.1 Översiktliga hållfasthets- och deformationsegenskaper 10
8.2 Hållfasthets- och deformationsegenskaper i läge för slänt 10

9 Stabilitetsbedömning i läge för slänt 11
9.1 Långsträckt slänt i friktionsjord, dränerat brott i dräneringsskiktet 11
9.2 Stabilitetsberäkning i Plaxis 2D för utvärderad jordlagerföljd och geometri 11
9.3 Beräkningsresultat 12
9.3.1 Släntstabilitet 12
9.4 Kommentar 13

10 Förslag på kompletterande utredningar 13

11 Referenser 13

1 Uppdrag

Sweco Sverige AB har på uppdrag av Borgholms kommun utfört översiktlig geoteknisk utredning inom fastigheten Stora Rör 2:1, Borgholms kommun.

Föreliggande utredning är upprättad i syfte att översiktligt klargöra grundläggningsförutsättningarna samt utgöra underlag vid detaljplaneläggning av planerade bostadsområden. Föreliggande utredning har även i syfte att utreda stabiliteten för planerad lokalgata vid passage av slänt.

De råd och rekommendationer som presenteras i rapporten är baserade på utförda geotekniska undersökningar i aktuellt uppdrag. Undersökningsresultaten presenteras i sin helhet i Markteknisk undersökningsrapport Geoteknik (MUR/Geo), daterad 2022-05-19.

2 Omgivningsbeskrivning

Utredningsområdet utgörs av fastigheten Stora Rör 2:1, Borgholms kommun. I söder gränsar området mot Stora Rörsvägen, i öst mot Väg 136, i norr mot ett skogsområde och i väst mot ett intilliggande villaområde.

Undersökningsområdet utgörs huvudsakligen av skogsmark. Markytan inom området sluttar generellt svagt mot väst med undantag för en slänt som korsar nordvästra delen av området i nord-sydlig riktning.

Marknivåerna inom området varierar huvudsakligen inom intervallet ca +36,4 till +47,4.

3 Planerade konstruktioner

Inom aktuellt område planeras kvartersbebyggelse med bostäder inom tre delområden samt anslutande lokalgator.

På planritning 101G0201 i MUR/Geo redovisas blivande lokalgator samt bostadsområden i ungefärligt läge.

4 Underlag för Projekterings PM, geoteknik

- Utförd geoteknisk undersökning i aktuellt projekt, redovisad i MUR/Geo, daterad 2022-05-19.

5 Styrande dokument

För planerat objekt gäller följande styrande dokument:

Dokument
Boverkets författningssamling BFS 2015:6 EKS 11 - Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder)
AMA Anläggning 20
TK Geo 13 & TR Geo 13
IEG Rapport 2:2008 och EN 1997-1 kapitel 2 Grunder för geoteknisk dimensionering
IEG Rapport 7:2008 och EN 1997-1 kapitel 6 Plattgrundläggning

6 Markförhållanden

6.1 Geotekniska förhållanden

Jordlagren inom området utgörs enligt SGU:s jordartskarta av isälvssediment. Djup till berg varierar enligt SGU:s jorddjupskarta mellan 10-20 meter i områdets västra och östra delar. I de centrala delarna av området varierar jorddjupet huvudsakligen mellan 20-30 meter. Inom området förekommer en geologisk formation i denna handling fortsättningsvis benämnd som slänt, formationen är ett spår av tidigare, högre havsnivåer. Jordlagerna har i denna zon omlagrats (svallats) till följd av vågexponering och en successivt förändrad strandlinje. I det svallade området finns en tydlig nivåskillnad samt att jordlagerna till viss del innehåller grövre material.

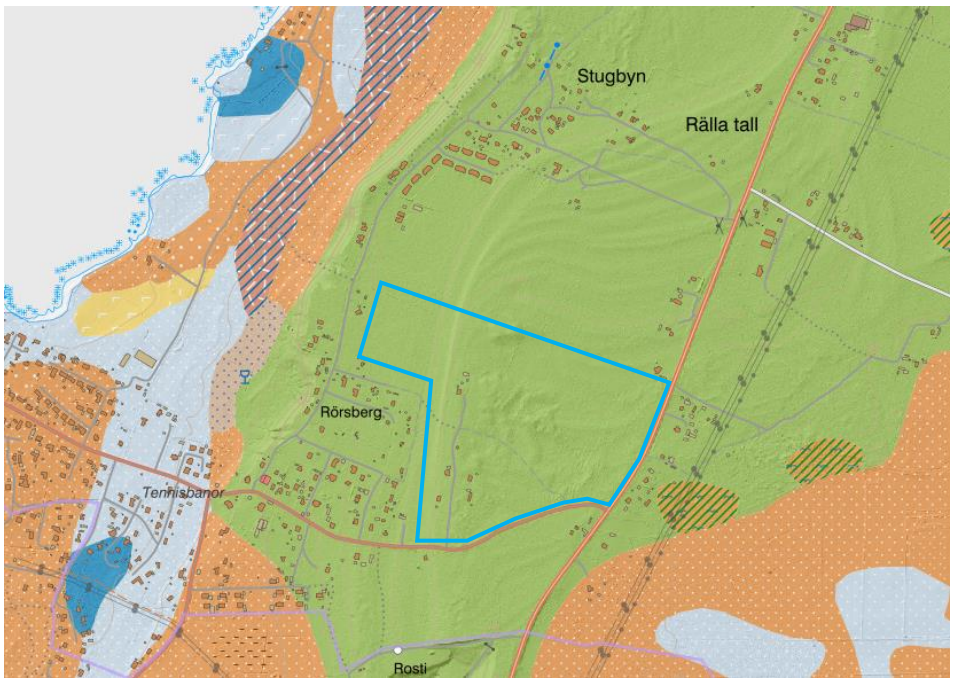

Figur 1 Utdrag från SGUs jordartskarta, grön färg representerar Isälvsediment. (Uppdragsområde ungefärligt utmärkt med blå polygon)

De ytliga jordlagren utgörs huvudsakligen av något humushaltig sand ner till ca 0,1 meter under markytan.

Det humushaltiga ytskiktet underlagras av sand ner till undersökt djup ca 2,5-4,0 meter under markytan.

I undersökningspunkter utförda i anslutning till slänten i områdets nordvästra utgjordes jordarterna till viss del av svallade jordarter med grövre kornfraktioner. Den ytliga sanden övergår till något grusig – grusig sand på djup 0,7-1,4 meter under markytan.

Avvikande jordlagerföljd påträffades i punkt 22S10 i områdets nordöstra del där sanden underlagras av sandig lermorän på djup 1,3 meter under markytan.

Provtagningar har i samtliga punkter inom området avslutats i metodstopp på djup ca 2,5-4,0 meter under markytan.

Lagringstätheten för i området förekommande friktionsjord bedöms variera från medelfast till mycket fast.

Erhållna metodstopp förväntas bero på att jordlagerna i området på varierande nivåer innehåller grövre kornfraktioner, förekomst av sten och block kan inte uteslutas.

6.2 Materialtyp och tjälfarlighetsklass

Jordlager av friktionsjord med ringa innehåll av humus hänförs till materialtyp 2 och tjälfarlighetsklass 1 (icke tjällyftande jordarter).

Bestämning av materialtyp och tjälfarlighetsklass utgår från okulärt bedömd jordlagerföljd i fält. Bedömning för samtliga undersökningspunkter framgår av MUR/Geo.

6.3 Geohydrologiska förhållanden

Inga fria grundvattenytor kunde observeras i öppna undersökningshål vid tillfälle för fältundersökning 2022-04-19 och 2022-04-20.

Filterförsedda grundvattenrör installerades i 2 undersökningspunkter vid fältundersökningen. Observation av fri vattenyta i grundvattenrören har utförts i samband med installation 2022-04-20 samt vid ytterligare ett tillfälle 2022-04-24. Vid båda observationstillfällena var grundvattenrören torra med spetsnivåer på +41,1 (22S05) och +36,5 (22S07).

Observationer från SGU:s brunnsarkiv samt i närområdet belägna grundvattenrör indikerar att grundvattennivåerna troligtvis ligger ca 13-20 meter under markytan inom området.

Grundvattennivån påverkas av regn och växtlighet samt av tjäle och snö-smältning varför nivåerna varierar med årstiden.

Nivå och datum för påträffad vattenyta i respektive undersökningspunkt framgår av sektionerna i MUR/Geo.

7 Rekommendationer

I detta kapitel redovisade egenskaper avses endast användas för översiktliga bedömningar.

7.1 Allmänna grundläggningsförutsättningar

Föreliggande PM kan användas för fortsatt planering och projektering av området.

Grundläggningsförutsättningarna inom området bedöms generellt som goda förutsatt att ytskikt med vegetation och eventuell humushaltig jord banats av.

Sättningar och sättningsdifferenser studeras av konstruktören i samband med detaljprojekteringen, när grundläggningsnivåer, pelarindelning, laster m.m. för planerade konstruktioner är kända.

Med hänsyn till förekommande jordarter inom området och dess hållfasthets- och deformationsegenskaper anses ingen risk för stabilitetsproblem föreligga i lägen för planerad bebyggelse.

7.1.1 Byggnader

Förutsättningar finns för konventionell grundläggning av byggnader upp till 2-3 våningar med kantförstyvad platta på mark förutsatt att sättningstoleranser uppfylls.

För större byggnader och konstruktioner rekommenderas att objektsspecifika grundläggningsrekommendationer tas fram i samband med kompletterande detaljerad geoteknisk undersökning utförs i läge för planerat objekt eller konstruktion.

7.1.2 Korsande väg vid slänt

Planerad väg vid korsande av slänt bedöms kunna utföras exempelvis genom tillförande av fyllningsmassor (fyllningsslänt) för att erhålla önskvärd lutning på väg samt avjämnade slänter i sidled. Tillförsel av massor kommer ha en positiv inverkan på den övergripande stabiliteten för slänten. Då rådande jordlager är väl dränerande samt indikationer tyder på en djupt belägen grundvattennivå bedöms inte en väganläggning korsande befintlig slänt ha någon noterbar inverkan på avvattning eller grundvattennivåer i området.

7.1.3 Hårdgjorda ytor

Vid grundläggning av hårdgjorda ytor kan dessa dimensioneras enligt materialtyp 2, AMA Anläggning 20 där terrass utgörs av friktionsjord.

7.1.4 Ledningar

Ledningar kan grundläggas i förekommande jordarter. Återfyllning kring ledningar skall motsvara omgivande jordlagers egenskaper under grundläggning och överbyggnad.

7.2 Markradon

Radonhalten i uppmätta undersökningspunkter varierar mellan 12-19 kBq/m^3. Uppmätta värden resulterar i att marken inom undersökt område klassas som normalradonmark, och byggnader ska uppföras radonskyddade.

Resultat av utförd markradonmätning redovisas i MUR/Geo.

7.3 Schaktning

Vid bedömning av släntlutningar gäller generellt att anvisningar i Arbetsmiljöverket och SGI:s skrift ”Schakta säkert” ska beaktas. Förekomst av block och sten kan inte uteslutas.

7.4 Fyllning och packning

Fyllningar i samband med terrasseringsarbeten eller liknande kan utföras med de inom området förekommande, icke organiska, jordarterna.

8 Dimensionering

8.1 Översiktliga hållfasthets- och deformationsegenskaper

Nedanstående egenskaper kan nyttjas för översiktliga bedömningar inom området. För detaljerade frågor erfordras kompletterande undersökningar.

De förekommande sandiga jordlagerna i området har varierande sammansättning och elasticitetsmodulen bedöms variera mellan 10 och 30 MPa. Friktionsvinkeln bedöms variera mellan 34º och 38º.

8.2 Hållfasthets- och deformationsegenskaper i läge för slänt

I läge för slänten har detaljerade undersökningar utförts för två sektioner.

Nedanstående egenskaper är defensivt valda och avser användas för stabilitetsbedömning av slänten.

Tabell 1: Valda värden hållfasthets- och deformationsegenskaper

Jordarter	Friktionsvinkel φ’ (°)	Odränerad Skjuvhållfasthet C_u (kPa)	Elasticitetsmodul E (MPa)
Sand	34	-	20

Tabell 2: Valda värden på jordmaterialens tunghet

Jordart/materialtyp	tunghet över grundvattennivå γ_d (kN/m^3)	tunghet under grundvattennivå γ'_d (kN/m^3)
Sand	18	10
Grusig Sand	20	12

9 Stabilitetsbedömning i läge för slänt

Vid bedömning av en slänts stabilitet brukar en beräkning av storleken på säkerhetsfaktorn mot glidning utföras. För aktuellt projekt har inledningsvis en förenklad modell för plana glidytor studerats.

Den förenklade modellen har kompletterats med finita-elementberäkningar i syfte att utvärdera släntstabiliteten då brott inte nödvändigtvis utbildas som en plan glidyta i ett specificerat materiallager.

Beräkningar är utförda för sektionen som har definierats som dimensionerande, sektion B-B i MUR/Geo.

9.1 Långsträckt slänt i friktionsjord, dränerat brott i dräneringsskiktet

För en långsträckt slänt i torr friktionsjord, i det här fallet sand, beräknas säkerheten mot glidning översiktligt enligt följande samband;

$$F_{\varphi} = \frac{\tan(\varphi')}{\tan(\beta)}$$

Slänten anses ha en betryggande säkerhet mot glidning om $F\varphi$ överstiger 1,3. Beta, β, motsvarar släntens lutningsvinkel. För en friktionsvinkel på 34 grader i sandlagret erhålls $F\varphi$ =1,098.

9.2 Stabilitetsberäkning i Plaxis 2D för utvärderad jordlagerföljd och geometri

Beräkning av stabilitet har utförts i finita-element (FE) programmet Plaxis 2D. Samtliga material har modellerats med Mohr-Coulombs materialmodell (Plaxis 2020), parametrar i enlighet med tabell 1 och Tabell 2 samt ett tvärkontraktionstal (ν) på 0,3.

Beräkningarna är utförda i 2D (plan-töjning) med antagandet om att slänten är mycket långsträckt. Stabilitet är beräknad med dränerade parametrar för sektion B-B.

Inget grundvatten har observerat vid undersökningstillfället. Som en beräkningsparameter har en fiktiv grundvattennivå satts till ca 3-5 meter under markytan vid beräkningar.

För beräkning av säkerhet mot stabilitetsbrott har s.k. c'-φ' reduktion använts. Detta innebär att de angivna värdena på materialens hållfasthetsegenskaper reduceras stegvis till dess att den kvarvarande hållfastheten precis motsvarar en säkerhetsfaktor 1,0. Säkerheten mot brott motsvaras då av kvoten mellan

angivna värden på materialens hållfasthet och de värden som motsvarar en säkerhetsfaktor 1,0.

Vid beräkning av säkerhetsfaktorn för djupgående glidytor ingår inte ytskiktet i c'-φ' reduktionen. Denna analys avser att utreda säkerhetsfaktorn för en glidyta en djupare glidyta.

9.3 Beräkningsresultat

9.3.1 Släntstabilitet

Vid analys med ofördelaktiga förutsättningar (oändligt lång slänt med brantast bedömd lutning) påvisas säkerhetsfaktorer i storleksordning kring 1,098 vilket är otillräckligt då kravet är säkerhetsfaktor överstigande 1,3.

Vid FE-analys erhålls betydligt högre säkerhetsfaktorer (1,706 respektive 1,965), till stor del på grund av att geometrin blir mera realistisk. För sektion B-B erhålls typen av släntstabilitetsbrott där glidytan utbildas i ytskiktet.

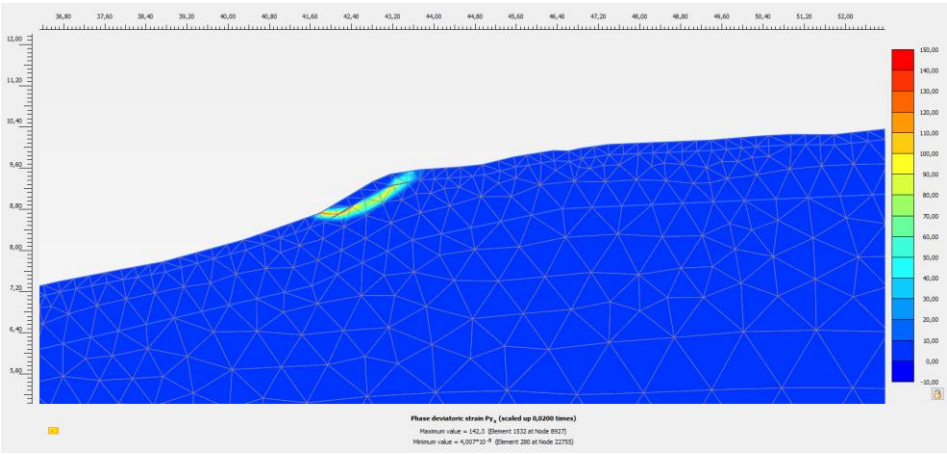

Figur 2 Ytligt brott, säkerhetsfaktor 1,706

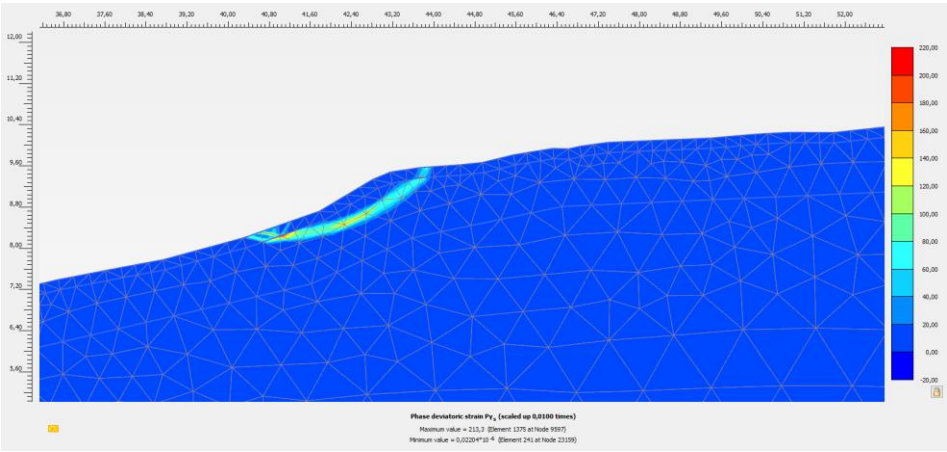

Figur 3 Djupgående glidyta, säkerhetsfaktor 1,965

9.4 Kommentar

För den konceptuella modell som har definierats, finns det inte direkt några indikationer på vare sig ytliga skred till följd av släntstabilitetsbrott, eller djupgående glidytor i underliggande sand.

10 Förslag på kompletterande utredningar

Denna handling redovisar översiktligt de geotekniska förhållandena inom aktuella område för planerade bebyggelse samt en mer djupgående stabilitetsbedömning i läge för slänten.

Föreliggande handling kan användas vid planering och övergripande projektering. När byggnaders och anläggningars utformning är kända erfordras kompletterande detaljerade geotekniska undersökningar för varje enskilt objekt.

11 Referenser

Plaxis. 2020. PLAXIS Material Models CONNECT Edition. V20. Delft

Bilaga 9

Inventering av naturvärden, insekter och kärlväxter vid Stora Rör 2015

Marcus Arnesson, biolog på Ecocom – förarbete, naturinventering, kärlväxtinventering, bedömning och rapport
Björn Palmqvist, biolog på Ecocom – naturinventering, kärlväxtinventering, bedömning och rapport
Magnus Stenmark, biolog på Ecocom – artbestämning av steklar och andra insekter, bedömning och rapport

Omslagsbild: En ljunghed i områdets norra del.

Innehållsförteckning

Inledning 2
Området 2
Kända värden 3
Metod 4
Naturvärdesinventering 5
Fördjupad artinventering, kärlväxter 6
Fördjupad artinventering, insekter 6
Fältinventering 7
Naturvärdesinventering 7
Beskrivningar av naturvärdesobjekt 8
Fördjupad artinventering kärlväxter 11
Fördjupad artinventering insekter 13
Rödlistade arter 13
Övriga naturvårdsarter 13
Oligolektiska arter 14
Habitat 15
Slutsatser och rekommendationer 15
Referenser 16
Bilaga 1 17
Bilaga 2 20
Bilaga 3 21
Bilaga 4 22

Personer som har medverkat:
Joel Hallqvist – artbestämning av skalbaggar
Sven Hellqvist – artbestämning av steklar och tvåvingar
Amie Ringberg – insamling av insekter
Alexander Eriksson – insamling av insekter

Samtliga foton i rapporten är tagna av Marcus Arnesson, Sofia Nygårds, Elin Boberg och Björn Palmqvist.

Inledning

Föreliggande rapport är framtagen av Ecocom AB på uppdrag av Vatten och Samhällsteknik AB. Rapporten är ett underlag till den miljökonsekvensbeskrivning som görs i samband med framtagande av en ny detaljplan över området kring Stora Rör i Borgholms kommun

Naturvärdesinventeringen syftar till att lokalisera och redovisa värdefulla naturmiljöer som förekommer i inventeringsområdet samt att naturvärdesbedöma dessa. För att få ytterligare kunskap om områdets värden har utöver naturvärdesinventering, även utförts fördjupade artinventeringar av kärlväxter och insekter.

Området

Stora rör ligger i Borgholms kommun, cirka 15 kilometer söder om Borgholm, vid Kalmar sund. Området omges av jordbruksmark, men också av löv- och barrskog. Det inventerade området utgörs till stor del av tallskog, men också blandbarrskog, ädellövskog, bebyggelse och trädgårdar samt mindre åkrar och hyggen. Marken är rik på mäktiga sand- och gruslager som till största del täcks av vegetation, men i inventeringsområdets södra del finns en delvis öppen täkt och i dess norra del en ljunghed som innehåller stråk av gles vegetation. Landborgsbranten som löper i nord-sydlig riktning i den västra delen av inventeringsområdet bidrar med en dramatisk höjdskillnad, jämfört med områdets i övrigt flacka terräng. I inventeringsområdets norra del finns en ljunghed och i söder finns en övergiven täkt med riklig förekomst av sand och grus.

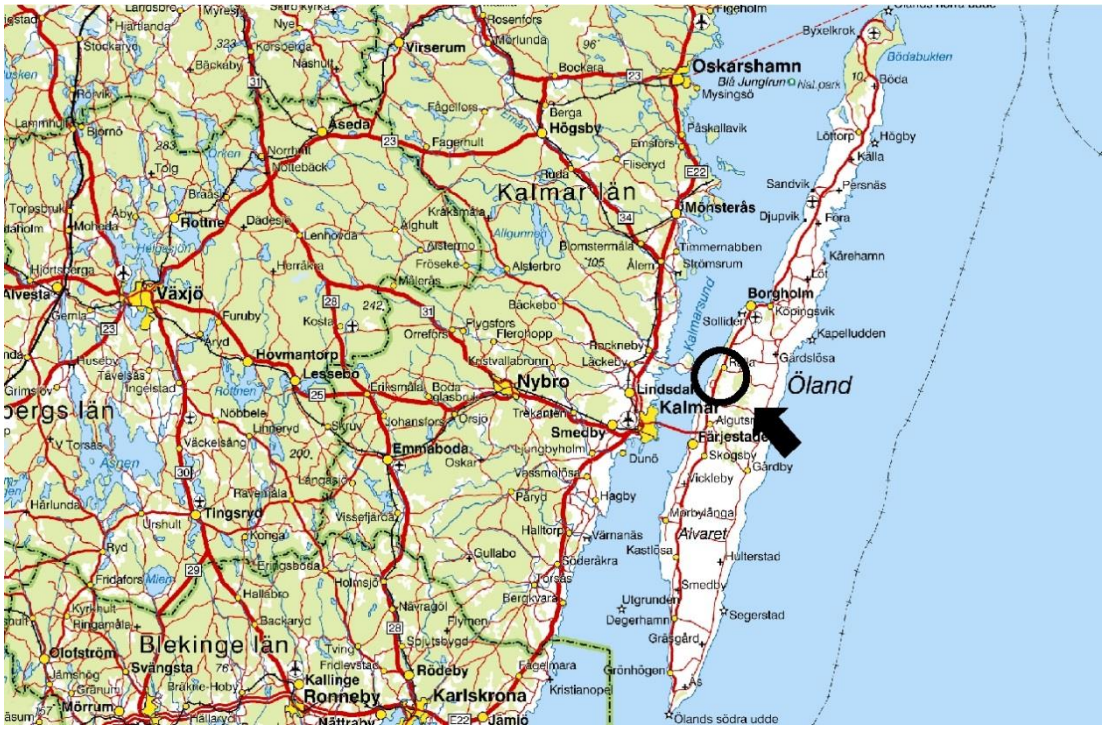

Figur 1. Översiktskarta över inventeringsområdets läge.

Kända värden

I en NVI på fältnivå genomförs inledningsvis ett förarbete som inkluderar en enkel analys av tidigare dokumenterad information om naturen i inventeringsområdet. Kunskap om området inhämtades från ArtDatabanken, Skogsdataportalen, Miljödataportalen, Länsstyrelsernas GIS-tjänster och Jordbruksverkets databas TUVA (tabell 1).

Analysen visar att större delen av inventeringsområdet, med undantag av det sydvästra hörnet, omfattas av Rällafältet, som är beskrivet i den regionala naturvårdsplanen. Rällafältet har klass 2 i naturvårdsplanen, och beskrivs som ett stort isälvsfält med mäktiga sand- och gruslager. Nedanför landborgsbranten finns även läckage av grundvatten och värdefulla sumpskogar. Rällafältet har höga botaniska och entomologiska värden.

Hela sträckan i anslutning till den västra gränsen av inventeringsområdet, som utgörs av landborgsbranten och området närmast nedanför, hyser flera olika typer av värdeobjekt. Här finns fyra nyckelbiotoper och ett vidlyftigt naturvärdesobjekt. En av nyckelbiotoperna omfattas även av biotopskydd. Delar av naturvärdesobjektet ingår i objekt från sumpskogsinventeringen och våtmarksinventeringen. Objekten har fått högsta klass i båda inventeringarna. med klass 1 i sumpskogsinventeringen. I anslutning till landborgsbranten finns även en gräsmark som ingår i ängs- och betesmarksinventeringen, där den dock inte bedömts ha några värden.

Utdrag från ArtDatabanken, för samtliga artgrupper, visar att ett stort antal rödlistade arter är funna inom inventeringsområdet (bilaga 1). Merparten av arterna utgörs av kärlväxter, steklar och skalbaggar. Samtliga steklar är funna vid ljungheden eller den övergivna täkten. Rödlistade skalbaggar är registrerade över stora delar av inventeringsområdet, utan specifikt mönster. När det gäller kärlväxter framstår däremot några områden med högre täthet av rödlistade arter; landborgsbranten, ljungheden med anslutande tallskog i söder samt till viss del den södra täkten. Bland övriga fynd kan hasselsnok och trumgräshoppa registrerade i anslutning till ljungheden nämnas, samt stjälkröksvamp och fransig stjälkröksvamp i sydsluttningen vid täkten.

Tabell 1. Faktaunderlag som användes vid förarbetet. Tabellen visar även vilka områdesskydd och inventerade objekt som förekommer inom inventeringsområdet.

Data	Källa	Inom inventeringsområdet
Bevarandeplan för odlingslandskapet	Länsstyrelsen	
Biotopskydd, odlingslandskap	Miljödataportalen	
Biotopskydd, skogliga	Skogsdataportalen	x
Djur- och växtskyddsområden	Miljödataportalen	
Fynd av rödlistade arter	ArtDatabanken	x
Natura 2000-områden	Miljödataportalen	
Nationalparker	Miljödataportalen	
Naturminnen	Miljödataportalen	
Naturreservat	Miljödataportalen	
Naturvårdsavtal	Skogsdataportalen	
Naturvårdsplan	Länsstyrelsen	x
Nyckelbiotoper Skogsstyrelsen	Skogsdataportalen	x
Nyckelbiotoper storskogsbruket	Skogsdataportalen	
Objekt med naturvärden	Skogsdataportalen	x
Riksintresse för naturvården	Länsstyrelsen	
Skyddsvärda träd	Länsstyrelsen	
Sumpskogar	Skogsdataportalen	x
Utförd avverkning	Skogsdataportalen	
Våtmarksinventeringen (VMI)	Miljödataportalen	x
Ängs- och betesmarksinventeringen	TUVA, Jordbruksverket	x

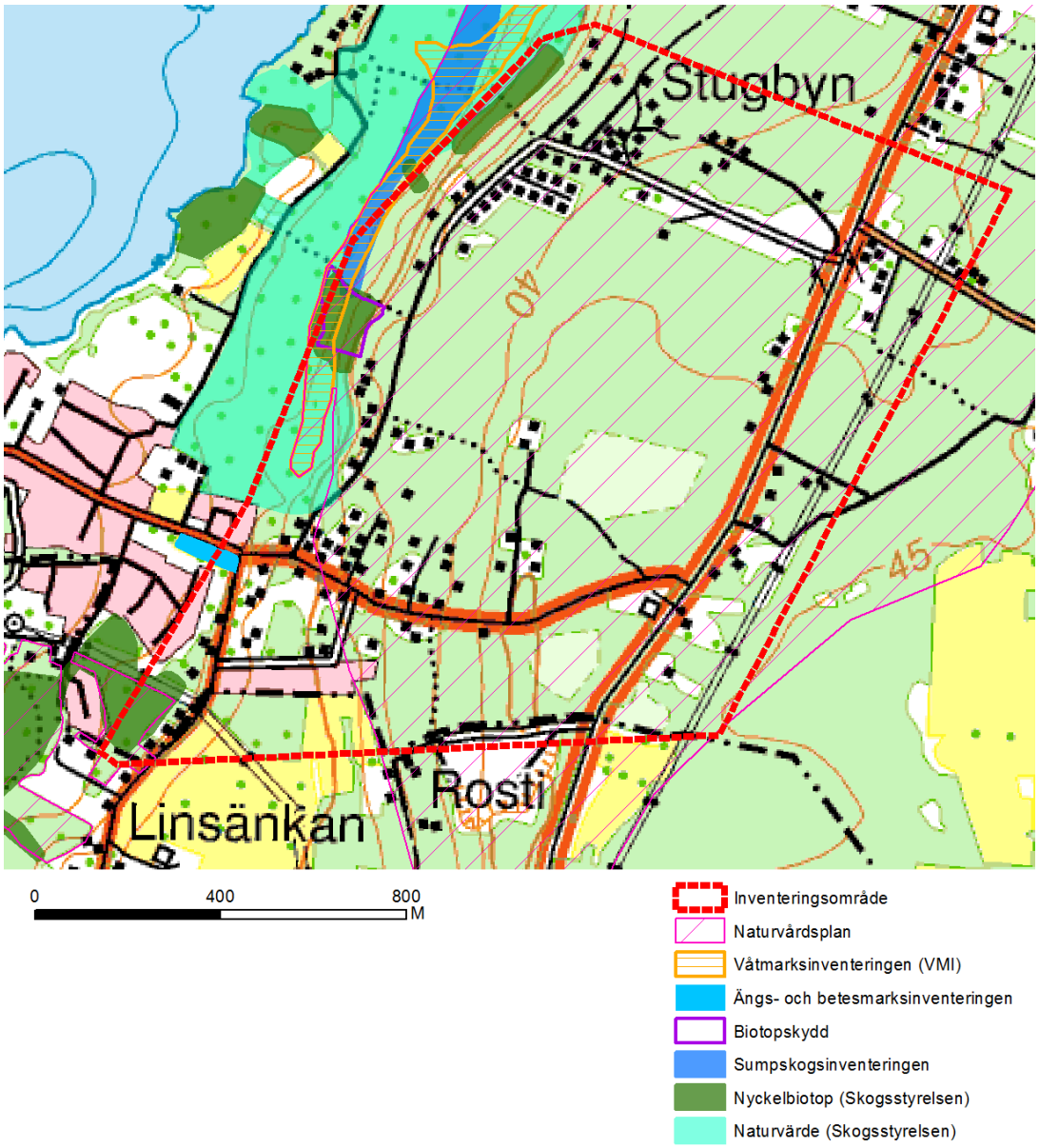

Figur 2. Kända värden vid Stora Rör. I landborgsbranten, i inventeringsområdets västra del, har objekt identifierats i våtmarksinventeringen och sumpskogsinventeringen. Här finns också ett biotopskyddsområde, nyckelbiotoper och ett naturvärdesobjekt. Vid infartsvägen till Stora Rör finns en liten gräsmark som identifierats i ängs- och betesmarksinventeringen. Den större delen av inventeringsområdet omfattas av Rällafältet, som ingår i den regionala naturvårdsplanen.

Metod

Naturvärdesinventering på fältnivå har föregåtts av en förstudie över områdets tidigare kända naturvärden. Fältinventering av naturvärden har genomförts med en detaljeringsgrad som möjliggör att samtliga geografiska områden av positiv betydelse för biologisk mångfald ned till minsta obligatoriska karteringsenhet kan identifieras.

Fördjupade artinventeringar har utförts av kärlväxter och insekter. Resultatet av de fördjupade inventeringarna har använts vid bedömningar av naturvärdesobjekt.

Vid olika moment i fältinventeringen användes handdator av modellen Getac PS236/PS336. Inventerade objekt digitaliserades i fält med ArcPad 10.2 och justeringar av de

digitaliserade objekten gjordes därefter i ArcMap 9.3. Digitalt kartunderlag vid fältinventeringen utgjordes av Terrängkartan och ortofoto.

Naturvärdesinventering

Fältinventeringen utfördes mellan 19 augusti och 2 september 2015. Metodiken följer svensk standard för naturvärdesinventering, NVI (SS 199000:2014). Denna NVI är utförd på fältnivå med detaljeringsgrad *medel*, vilket innebär att minsta obligatoriska karteringsenhet är en yta av 0,1 ha eller mer, eller ett linjeformat objekt med en längd av 50 m eller mer och en bredd av 0,5 m eller mer.

Syftet med en naturvärdesinventering (NVI) är att inom ett avgränsat inventeringsområde identifiera och dokumentera områden som är av positiv betydelse för biologisk mångfald. Områdena avgränsas som naturvärdesobjekt och bedöms med avseende på naturvärde enligt en tregradig skala; 1. *högsta naturvärde*, 2. *högt naturvärde* och 3. *påtagligt naturvärde* (en fjärde klass, *visst naturvärde* kan ibland användas som ett tillägg). Ett naturvärdesobjekt ska domineras av en naturtyp och tilldelas en gemensam naturvärdesklass. En sammanvägning av förekomsten av arter och förekomsten av värdefulla biotoper leder till en viss naturvärdesklass enligt en fastställd matris (figur 3). Artvärdet innefattar en bedömning av förekomst av naturvårdsarter (typiska arter, signalarter och ansvarsarter), hotade arter, rödlistade arter och relativ artrikedom. De artvärdesaspekter som ger högst värde används för vidare bedömning enligt matrisen.

Biotopvärdet avgörs genom en samlad bedömning av olika kvalitetsfaktorer samt sällsynthet och hot. Biotopkvaliteter kan exempelvis vara förekomst av störningsregimer, strukturer, element eller nyckelarter. Biotopens sällsynthet bedöms i ett regionalt, nationellt samt internationellt perspektiv och är kopplad till biotopens bevarandestatus. De biotopvärdesaspekter som ger högst värde används för vidare bedömning enligt matrisen i figur 3.

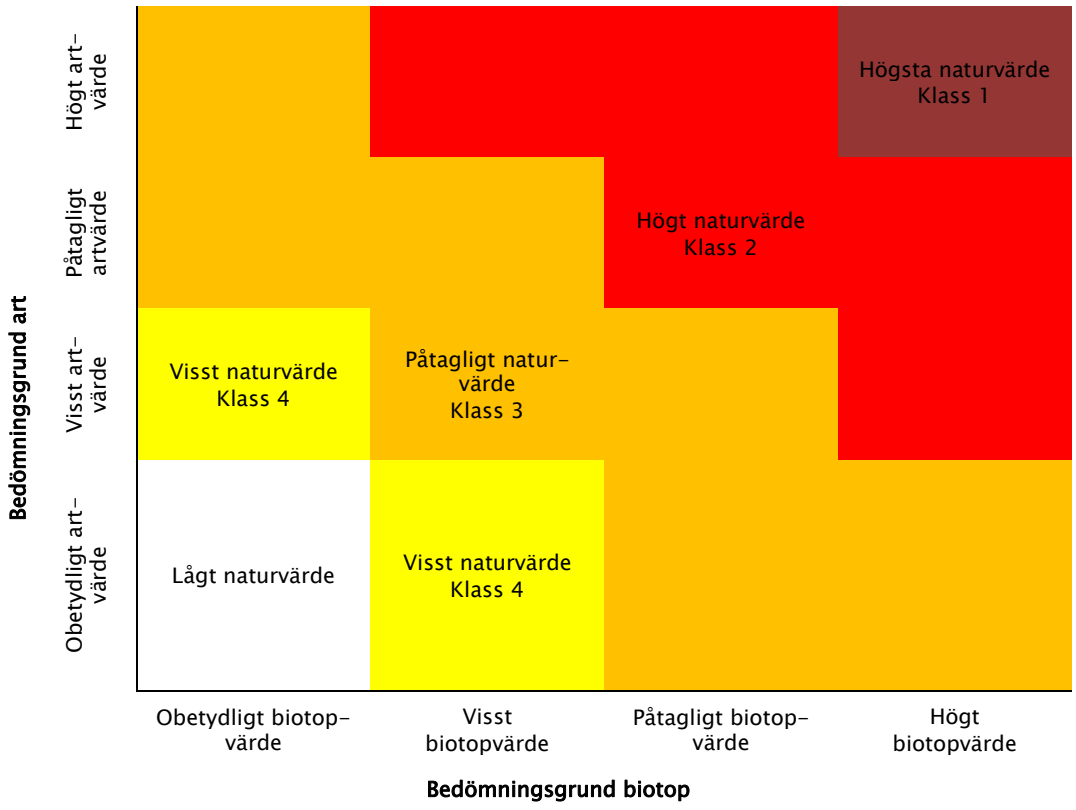

Figur 3. Bedömningsgrunderna art och biotop ligger till grund för naturvärdesklassning enligt SS 199000:2014.

Fördjupad artinventering, kärlväxter

Den fördjupade artinventeringen av kärlväxter har lagt särskilt fokus på att lokalisera förekomster av den rödlistade arten ryl, som är kategoriserad som *starkt hotad* (EN). Men även övriga naturvårdsarter som är klassificerade som rödlistade, signalarter eller fridlysta har eftersökts över hela inventeringsområdet. Samtliga fynd har koordinatsatts och beskrivits. De på Öland allmänt förekommande signalarterna blåsippa och murgröna samt de rödlistade arterna ask och skogsalm har utelämnats.

Inventeringen av kärlväxter har utförts under två perioder; 6 juli då blomningsperioden för ryl infaller samt i anslutning till naturvärdesinventeringen 19 augusti – 2 september. Vid det första besöket eftersöktes samtliga rödlistade arter som tidigare noterats från området. På platser där ryl registrerats utvidgades eftersöket till att omfatta ett större omgivande område med lämplig biotop för arten. I samband med naturvärdesinventeringen, i augusti och september, noterades samtliga aktuella arter som påträffades över hela inventeringsområdet, men särskilt eftersök gjordes även vid lokaler där rödlistade arter ej återfunnits vid besöket i juli.

Fördjupad artinventering, insekter

I syfte att ge en objekt bild av förekommande insekter under sommaren har inventering utförts på sju platser inom inventeringsområdet, se karta i bilaga 2. Dessa platser valdes med utgångspunkt att så många miljöer som möjligt med höga naturvärden ska bli representerade i insektsinventeringen. Vid varje plats placerades tre vätskefyllda färgskålar (vit, gul och blå). Färgerna attraherar insekter, som söker sig till skålen och därefter drunknar i vätskan. Metoden är effektiv och ger en bra bild över faunan av gaddsteklar. Även halvvingar, blombesökande skalbaggar och dagfjärilar dras till denna typ av insektsfällor. Det är viktigt att insektsfällorna placeras på avstånd (>100 m) från täta boområden av vildbin, för att minimera risken att många individer av samma art fastnar i konstruktionen.

Fältinventeringen påbörjades 7 maj 2015, därefter tömdes fällorna 22 maj och togs in 1 juli. Det insamlade materialet konserverades och har senare artbestämts av experter. Magnus Stenmark artbestämde gaddsteklar och dagfjärilar, Joel Hallqvist skalbaggar och Sven Hellqvist artbestämde flugor och vissa gaddsteklar.

Insektsinventering med färgskålar utfördes på sju olika platser i inventeringsområdet.

Fältinventering

Nedan följer beskrivning av resultatet från de genomförda inventeringarna; naturvärdesinventering, fördjupad artinventering kärlväxter och fördjupad artinventering insekter. I enlighet med använd metod (SS 199000:2014) har resultaten från de fördjupade artinventeringarna använts som en del i klassificeringen av naturvärdesobjekten.

Naturvärdesinventering

Sammanlagt identifierades sju naturvärdesobjekt i inventeringsområdet, varav tre bedömdes ha högt naturvärde och resterande bedömdes ha påtagligt naturvärde (figur 4, tabell 1). De identifierade naturvärdesobjekten representerar flera olika naturtyper. Objekt 6 (landborgsbranten) domineras av barrskog, men här finns också partier med blandskog, och ädellövskog. Objekt 1 och 4 utgörs av tallskog, medan objekt 3 är en ädellövskog. Objekt 2 utgörs av en liten betesmark och objekt 5 är en ljunghed. Objekt 7 består av den norra delen av ett grustag, vilket delvis ligger inom inventeringsområdet. Naturvärdesobjekten beskrivs närmare i avsnittet *Beskrivningar av naturvärdesobjekt*.

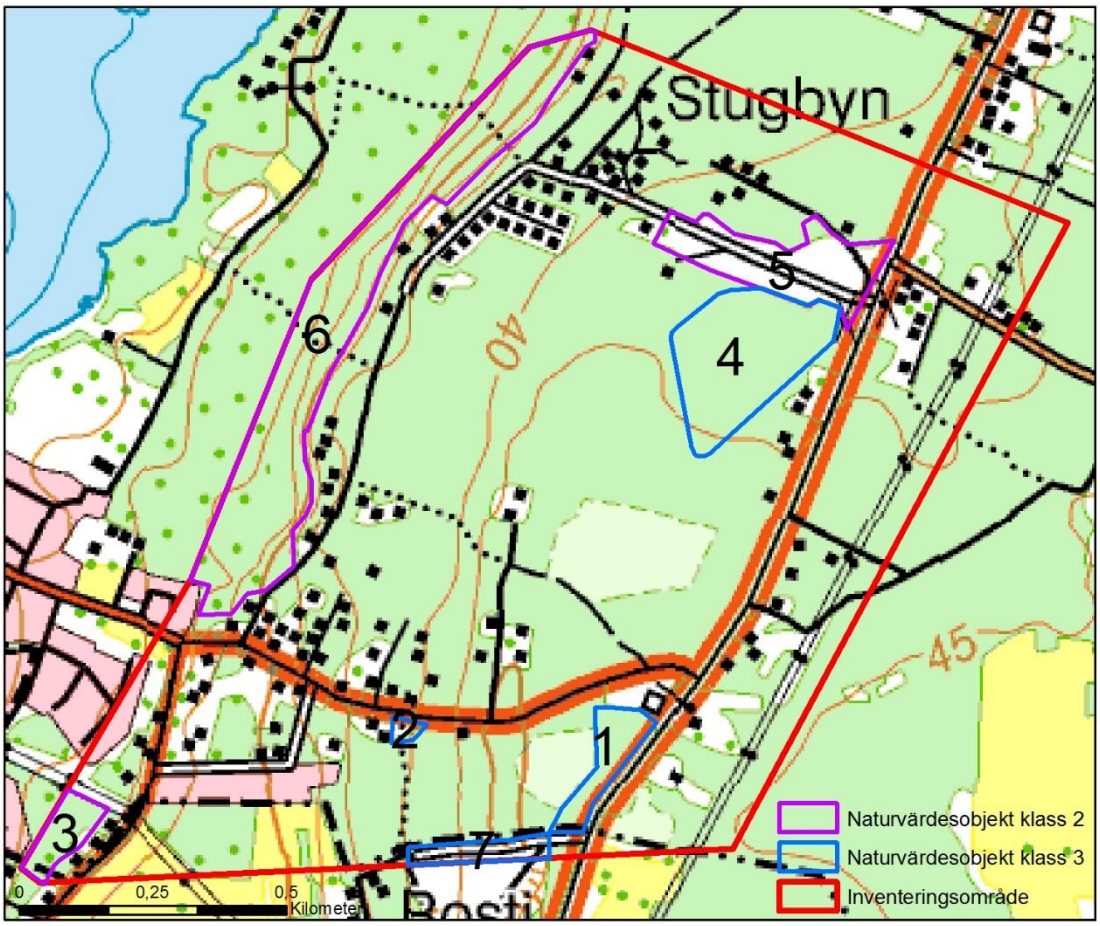

Figur 4. Naturvärdesobjekt som identifierades i inventeringsområdet vid Stora Rör. Id-nummer anges för varje objekt och naturvärdesklass är markerad med färger (inga objekt med klass 1 – högsta naturvärde - påträffades dock i området). Utsnitt ur Terrängkartan.

Tabell 2. Översikt över de naturvärdesobjekt som identifierades vid Stora Rör. Naturvärdesklass (NVK) anges samt om objektet har ett formellt skydd eller är redovisat i tidigare genomförda inventeringar.

ID	NVK	Naturtyp	Biotoper	Tidigare inventering/skydd
1	3	Skog och träd	Tallskog	Naturvårdsplan
2	3	Äng och betesmark	Betesmark	Naturvårdsplan
3	2	Skog och träd	Ädellövskog	Nyckelbiotop
4	3	Skog och träd	Tallskog	Naturvårdsplan
5	2	Äng och betesmark	Ljunghed	Naturvårdsplan
6	2	Skog och träd	Barrskog, ädellövskog, sumpskog	Nyckelbiotop, biotopskydd, våtmarksinventeringen, sumpskogsinventeringen, naturvårdsplan
7	3	Sandmiljö	Övergiven täkt med sandiga slänter	Naturvårdsplan

Beskrivningar av naturvärdesobjekt

Här nedan beskrivs de naturvärdesobjekt som har identifierats under inventeringen. För varje objekt anges naturvärdesklass, vilka naturvårdsarter (inkl. skyddade arter som anges med fet stil) som påträffats samt om området är redovisat i någon tidigare genomförd inventering eller är formellt skyddat. Om naturvårdsarter noterats vid tidigare inventeringar men inte i föreliggande NVI anges källhänvisning inom parentes.

1. Tallskog

Naturvärdesklass: 3
Naturvårdsarter:
Tidigare inventering: -

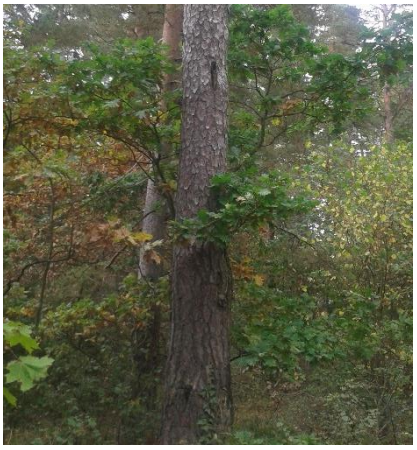

Tallskog där gamla tallar är allmänt förekommande, trots att skogen är produktionspåverkad. Död ved förekommer endast i liten omfattning. Här finns även inslag av ek, björk, lönn och skogsalm, samt ett fältskikt som bland annat utgörs av krusåtel, väggmossa och husmossa. Objektets naturvärde är knutet till de gamla tallarna.

2. Betesmark

Naturvärdesklass: 3
Naturvårdsarter: Ljus solvända
Tidigare inventering: -

Ohävdad betesmark på begränsad yta som till stor del domineras av hävdgynnade arter. Här växer till exempel ljus solvända, backnejlika, rödven, femfingerört, älväxing, ängshare och svartkämpar. Denna betesmark är troligen det huvudsakliga födosöksområdet för alvarsmalbi (NT) som påträffades under inventeringen. Alvarmsalbi samlar pollen åt sina larver främst på

fibblor och andra korgblommiga växter. Nära denna betesmark finns även en population av stumpbaggen *Margarinotus purpurascens* (NT), som lever i spillning och i kadaver.

3. Ädellövskog

Naturvärdesklass: 2
Naturvårdsarter: Grå skärelav
Tidigare inventering: Nyckelbiotopsinventeringen

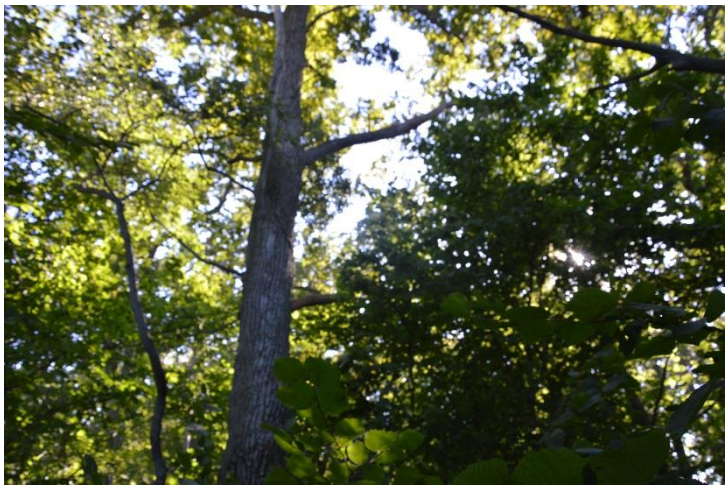

En ekskog med allmänt med gamla ekar, men endast enstaka förekomst av död ved. Buskskikt av hassel. Här finns även ask och murgröna, samt sparsamt av signalarten grå skärelav.

4. Tallskog

Naturvärdesklass: 3
Naturvårdsarter: Ryl
Tidigare inventering: -

Likåldrig tallskog med jämnt utställda träd i åldern 70-90 år. Död ved finns endast i små mängder. Marken är torr och bevuxen av bland annat kruståtel, väggmossa, husmossa och blåbär. Här finns även ett flertal fynd av den rödlistade arten ryl. Objektets naturvärde är i stort sett helt knutet till ryl, som är rödlistad med kategorin *starkt hotad* (EN). Objektet är begränsat enligt utbredningen av ryl, detta genom att en 20 meters buffertzon runt aktuella fynd av ryl i området har bundits ihop till ett enhetligt objekt.

5. Ljunghed

Naturvärdesklass: 2
Naturvårdsarter: Ryl, hedblomster, backtimjan, skogsknipprot, ljus solvända
Tidigare inventering: -

Ljunghed som domineras av ljung samt gräs som kruståtel och fårsvingel. Det förekommer även stråk och fläckar med hävdgynnad torrmarksflora som backtimjan, ljus solvända, gråfibbla, bergskrabba och svartkämpar. Kantzoner bevuxna av tall ingår till viss del i objektet. Denna hed är en viktig lokal för vildbin och andra blombesökande insekter. Här finns troligen en population av ljungsandbi och dess parasit ljunggökbi – arter som inte påträffades eftersom inventeringen av insekter inte pågick under sensommaren. Detta artpar är spritt i ljungrika miljöer med gott om sandblottor som fungerar som boplatser. Under inventeringen påträffades dock fibblemurarbi – en naturvårdsart som lever i blomrik hedmark och främst födosöker på fibblor.

6. Landborgsbranten

Naturvärdesklass: 2
Naturvårdsarter: Kambräken, skärmstarr, gulsippa, skogsnycklar, bäckbräsma, tandrot, ryl, dunmossa.
Tidigare inventering: Biotopskyddsområde, nyckelbiotop/naturvärde, våtmarksinventeringen, sumpskogsinventeringen.

Objektet domineras av barrskog, vilken delvis är sumpskog och delvis har naturskogskaraktär. Här finns dock också en ädellövskog med ek och ask i den södra delen av objektet, och mindre delar med ung granskog, ung hassel, samt avverkade ytor. Landborgsbranten utgör en unik geologisk struktur i landskapet. De unika geologiska förutsättningarna, med till exempel källutsprång och en fuktig miljö, gör landborgsbranten till ett potentiellt mycket värdefullt habitat för många arter. Därför betraktas hela den del av landborgsbranten som ligger inom inventeringsområdet som ett enda objekt. Ett fältskikt med arter som skärmstarr, gulsippa, skavfräken och blåsippa gynnas av de geologiska förutsättningarna. Här återfanns också den regionalt sällsynta arten kambräken. I området finns allmänt med gamla träd och sparsamt till allmänt med död ved, även om död ved är bitvis betydligt mer rikligt förekommande. En lokal av ryl finns i områdets norra del.

7. Övergiven täkt

Naturvärdesklass: 3
Naturvårdsarter: -
Tidigare inventering: -

Vergiven täkt som till största delen ligger utanför inventeringsområdet. Här växer tall, lönn, sälg, skogsalm och björk, samt björnbär och parkslide, men även fältsippa, darrgräs och fältvädd. Här finns ytor med öppen sand och torra slänter som bedöms som mycket viktiga ur entomologisk synpunkt, speciellt med tanke på att alvarsmalbi, en art som är knuten till denna miljö och påträffats i insektsinventeringen. Den öppna sanden har en lös struktur och är därför särskilt värdefull för kräsna sandmarksspecialister bland vildbin, rovsteklar, vägsteklar och guldsteklar. Sannolikt finns en rad naturvårdsarter knutna till finsand vid denna täkt. Till denna miljö hör även guldmurarbi som bygger bon i snäckor i sandiga slänter.

Fördjupad artinventering, kärlväxter

Under inventeringen identifierades 40 lokaler med kärlväxter, fördelade på 11 olika arter som omfattas av svenska rödlistan, fridlysning eller är klassificerade som signalarter, se karta 5 och bilaga 3. För vissa av arterna gäller dock att angivna lokaler endast visar enstaka punkter i utbredda förekomster. Detta gäller framförallt för skärmstarr och delvis gulsippa som växer vid foten av i stort sett hela landborgsbranten. Även lokaler med backtimjan och ljus solvända är i flera fall utspridda över betydligt större områden än angivna punkter i bilaga 3.

Hedblomster är kategoriserad som sårbar (VU) på den svenska rödlistan. Arten förekommer på minst en plats inom naturvärdesobjekt 5, som utgörs av ljunghed. Arten hotas av att storvuxen ljung breder ut sig.

Inventeringen visar att det i naturvärdesobjekt 4 finns en utbredd förekomst av ryl, som i den svenska rödlistan är kategoriserad som *starkt hotad* (EN). Naturvärdesobjekt 4 består av likåldrig tallskog på mager mark bevuxen av gräs och mossa samt ställvis blåbärs- och lingonris. Förekomsterna av ryl är främst knutna till de svaga höjder som lokalt finns inom objektet. Det är troligt att en förtätning av fältskiktet och utbredning av blåbärs- och lingonris kommer att missgynna ryl. Viss störning av fältskiktet kan därför vara positivt för ryl. Ryl påträffades även med en lokal i den norra delen av naturvärdesobjekt 5 och naturvärdesobjekt 6.

Bland övriga fynd av intresse utmärker sig förekomsten av hedblomster, klassad som *sårbar* (VU) i svenska rödlistan. Hedblomster påträffades på en plats inom naturvärdesobjekt 5. Objektet utgörs av en ljunghed som domineras av storvuxen ljung. Hedblomster växer dock i ett stråk som genom visst slitage är fritt från ljung. För att hedblomster och andra konkurrenskänsliga arter som backtimjan, ljus solvända och fältsippa ska fortleva i livsstarka förekomster inom objektet föreligger behov av åtgärder som begränsar utbredningen av ljung och luckrar upp fältskiktet.

Utöver naturvärdesobjekt 4 och 5 utmärker sig även naturvärdesobjekt 6, som utgörs av landborgsbranten. Inom naturvärdesobjekt 6 förekommer flera naturvårdsarter över en ovanligt stor yta.

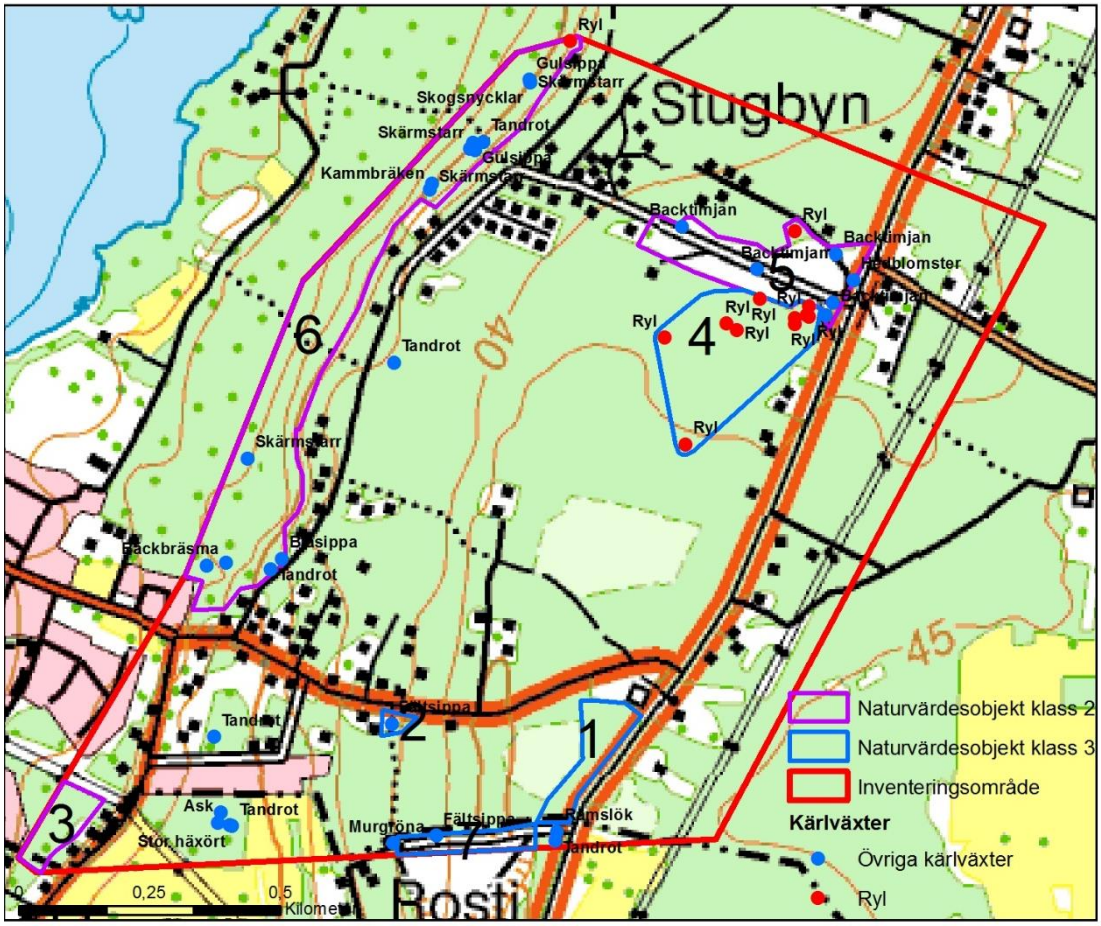

Figur 5. Påträffade fridlysta arter, rödlistade arter och signalarter. Ryl påträffades på tolv lokaler i området. Tio av lokalerna finns i objekt 4, en lokal finns i objekt 5 och en lokal finns i objekt 6.

Fördjupad artinventering, insekter

Under inventeringen observerades 27 arter skalbaggar, 1 art tvåvingar, 36 arter gaddsteklar och 4 fjärilsarter från insektsfällorna (Tabell 3). Faunan är tydligt torrmarkskopplad med en hög andel växtlevande skalbaggar, en hög andel marklevande gaddsteklar och en rad specialiserade och parasiterande arter. Flera naturvårdsarter påträffade. Information om dessa erhålles under avsnitten *Rödlistade arter* och *Övriga naturvårdsarter*. Av särskilt intresse är även specialiserade arter, som samlar pollen och nektar från enbart en växtfamilj, information om dessa arter finns under avsnittet *Oligolektiska arter*.

Den översiktliga miljöbedömning, som gjordes i anslutning till inventeringen, visar att inventeringsområdet hyser ett brett register av insektshabitat, med potential för höga entomologiska värden. På flera håll finns boplatser för gaddsteklar i form av sandblottor och sydvända bryn. Dessutom finns ställvis en rik och varierad örtflora inom inventeringsområdet. I närområdet förekommer även välhävdade betade torrmarker med höga naturvärden.

Rödlistade arter

Stumpbaggen *Margarinotus purpurascens* (NT)

En stumpbagge som lever i spillning och kadaver på öppna torra marker. Arten är sparsamt rapporterad i södra Sverige. Trivs i öppna marker, lever av dynga, kadaver och ruttnande vegetabilier.

Olivgrön smalpraktbagge, *Agrilus olivicolor* (NT)

Denna praktbagge lever på hassel, avenbok och bok och är spridd i den södra delen av landet. Arten är inte någon raritet på Öland men påträffas i öppna varma marker, i bryn och i gläntor med god förekomst av någon av värdväxterna.

Alvarsmalbi *Lasioglossum lativentre* (NT)

Alvarsmalbi är en sällsynt art helt knuten till sydligaste och sydöstra landet. Arten är kopplad till blomrika och varma torrmarker. På Öland är arten sparsamt spridd i blomrika marker i alvarkanter, i Mittlandsskogen och i torra vägkanter och betesmarker på norra Öland. Arten är generalist och kan samla pollen från många olika växter. Honan bygger sina bon på blottor och är förmodligen knuten till sandiga partier. Boet anläggs i början av juni och är aktivt under juni-juli. Året därpå kläcker upp till 20 nya individer ut från boet.

Övriga naturvårdsarter

Bland skalbaggarna fanns flera naturvårdsarter, vilka nedan presenteras kortfattat:

- Smal ekpraktbagge *Agrilus sulcicollis* lever i nyligen döda grenar och smalare stammar av ek där äggen läggs och larven gör slingrande gångar.
- *Altica oleracea* - en vanligt förekommande jordloppa, på bland annat *Epilobium* och *Lythrum*.
- *Cryptocephalus moraei* - en fallbagge i familjen bladbaggar som lever på *Hypericum.* Stark torrmarksindikator.
- *Cteniopus sulphureus* - en svavelbagge, vanlig i varma habitat på Öland och Gotland men även på andra platser i den södra delen av landet.
- *Drilus concolor* - en snäckbagge vars larv lever av snäckor. Förekommer på kalkrika marker i Skåne, i östra Småland samt på Öland och Gotland.

- *Liparus coronatus* - tidigare rödlistad (VU 2000). Larven lever i rötter av korgblommiga växter som hundkex och vildmorot.
- *Oxyporus rufus* - en sällsynt kortvinge som lever på svamp.

Bland tvåvingar och fjärilar påträffades inga naturvårdsarter. Bland gaddsteklarna bör följande arter nämnas:

- *Lestica subterranea* – en rovstekel som hör till öppna blomrika hedmarker. Arten är spridd i blomrika odlingslandskap, men blir snabbt ovanlig när andelen sand minskar.
- Guldmurarbi *Osmia aurulenta* – en spridd art på Öland och bitvis i Halland, men annars en raritet som hör till blomrika kustområden.
- Fibblemurarbi *Osmia leaiana* – ett stort solitärbi som är oligolektiskt på fibblor, finns på torräng, alvarmark, infrastrukturbiotoper och riskerar att minska om fibblor och varma boslänter försvinner.
- Praktbyxbi *Dasypoda hirtipes* – en fibblespecialist som föredrar flockfibbla och höstfibbla. På Öland är arten mycket spridd, men ovanlig på fastlandet.

Fibblesmalbi är en oligolektisk art som är knuten till fibblar. Arten finns i inventeringsområdet.

Oligolektiska arter

Vid inventeringen påträffades en rad oligolektiska solitärbiarter. Dessa arter är extra känsliga eftersom de är specialiserade på att samla pollen och nektar från enbart en växtfamilj. Oligolektiska solitärbin i området var knutna till följande värdväxter:

- Blåklockor
  - Ängssandbi *Andrena bicolor*
- *Veronica*
  - Blodsandbi *Andrena labiata*
- Fibblor
  - Fibblesmalbi *Lasioglossum leucozonium*
  - Fibblemurarbi *Osmia leaiana*
  - Praktbyxbi *Dasypoda hirtipes*
- Ärtväxter
  - Hartsbi *Trachusa byssina*

Habitat

Resultatet från inventeringen och besiktning i fält visar att områdets blomrika torrmarker är viktiga för en rik och varierad gaddstekelfauna. De mest betydelsefulla värdväxterna är fibblor, liten blåklocka och teveronika. För gaddsteklar är även följande arter viktiga: Sommargyllen, käringtand, gökärt, renfana, jungfrulin, vit- och gulfetknopp, ljus solvända, getväppling, smultron, tulkört, grådådra, bergskrabba, fältsippa, smällglim och slån.

Slutsatser och rekommendationer

Föreliggande naturvärdesinventering vid Stora Rör visar att området domineras av brukad tallskog och ytor påverkade av bebyggelse och vägar. Dock upptar områden med höga och påtagliga naturvärden en relativt stor del av arealen. Höga naturvärden finns i skogsbestånd påverkade av källflöden i landborgsbranten samt i en öppen ljunghed (objekt 6, 3 och 4). Påtagliga naturvärden är påträffade i två tallskogar (objekt 1 och 5), en ohävdad betesmark (objekt 2) samt i en övergiven täkt (objekt 7).

Fördjupad inventering av kärlväxter visar att området hyser relativt tätt med naturvärdesarter. Bland kärlväxterna är förekomsterna av den starkt hotade arten ryl särskilt skyddsvärda. Analysen av tidigare kända värden visar att det finns noteringar om en relativt stor mängd av rödlistade kärlväxter från området. Anledningen till att flera av dessa arter inte har återfunnits kan stå att finna i förändringar av området, exempelvis har det troligen förekommit en förtätning av områdets fält- busk och trädskikt under de senaste 50 åren.

Fördjupad inventering av insekter visar att områdets potential för naturvärden kopplade till insekter bedöms som höga. Flera rödlistade insektsarter och flera naturvårdsarter av insekter har sitt habitat i området. I trakten finns en mycket god variation av habitat och flera värdefulla miljöer för rovflugor, dagfjärilar och ädellövskogskopplade skalbaggsarter. En viktig aspekt är att flera av de sandmarksspecialister som påträffades under inventeringen troligen har sitt huvudsakliga habitat i den igenväxande täkten i områdets utkant (objekt 7). Det är rimligt att arter som rovstekeln *Lestica subterranea* och flera av smalbina *Lasioglossum* har sina boplatser i täktens finsand och använder betesmarkerna och brynen för att jaga och samla pollen.

Habitatet med blomrik torrmark är särskilt viktigt att värna om, då nektar- och pollenrika områden är ovanliga i dag. Öland har gott om blomrika torrmarker, men indikationerna från insektsinventeringen visar att denna mark håller hög klass. Därför bör särskild hänsyn tas.

Följande föreslås:

- Naturvärdesobjekt med högt naturvärde bevaras i sin helhet. Även de identifierade naturvärdesobjekten med påtagligt naturvärde bör bevaras, och åtgärder som kan skada naturvärdena bör undvikas inom dessa objekt. Om åtgärder trots allt måste genomföras inom objekt med påtagligt naturvärde, är det viktigt att dessa planeras så att påverkan på naturvärdena minimeras
- För att på sikt bevara värdena i naturvärdesobjekten 2, 5 och 7 behöver någon form av störning/hävd genomföras
- Partier med flockfibbla, rotfibbla, gråfibbla och liten blåklocka undantas från exploatering om möjligt. Om det inte går görs bedömningen på plats om växttäcke kan skrapas upp och flyttas till närbelägen mark innan exploatering. Som ett alternativ kan torrmarksslänter och partier nyskapas i närheten i samband med exploateringen. I vilket fall bör en praktisk plan för de blomrika torrmarkerna tas fram och följas i samband med en eventuell exploatering
- Boslänter med finsand värnas
- Om boslänter riskerar att påverkas eller förstöras kan detta kompenseras genom att skapa bibäddar på mark som undantas från exploatering

- Informationsinsatser till markpersonal bör ske för att informera om områdets höga botaniska och entomologiska värden. Syftet är att skapa förståelse och intresse för en typ av naturvärden som inte alltid är så lätt att bedöma utan vana
- Generellt för området gäller att eftersträva att gamla träd, hålträd och döda träd sparas. Vid eventuell avverkning av träd inom området, särskilt äldre träd, är det positivt om den döda veden kan placeras i anslutning till något av de identifierade naturvärdesobjekten

Referenser

Litteratur

ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU,Uppsala.

Krok, Th. O. B. N. & Almquist, S. 2001. Svensk flora. 28 ed. Liber, Sockholm.

Länsstyrelsen Kalmar län. 2001. Natur och kultur på Öland. Redaktör Forslund, Markus. KalmarSund Tryck.

Mossberg, B., Stenberg, L. 2010. Den nya nordiska floran, Wahlström & Widstrand.

Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1: Mindre vattendrag. Vattendrag med flytbladsvegetation och akvatiska mossor (3260). Naturvårdsverket, Stockholm.

Nitare, J. (red.) 2010. Signalarter Indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping

Påhlsson, L. (red.) 1998. Vegetationstyper i Norden. TemaNord 1998:510. Nordisk Ministerråd, Köpenhamn

SIS-SS 199000 Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning.

SIS-TR 199001: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000.

Skogsstyrelsen. 2013. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Datakällor

Artportalen och Obsdatabasen. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. http://www.artportalen.se

Länsstyrelsernas GIS-tjänster. http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/gis/

Miljödataportalen. Naturvårdsverket, Stockholm. http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen

Skogsdataportalen. Skogsstyrelsen, Jönköping. http://www.skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se

SLU Skogskarta. Institutionen för skoglig resurshållning, SLU, Umeå. http://skogskarta.slu.se

TUVA. Jordbruksverket, Jönköping. http://www.jordbruksverket.se/etjanster/etjanster/miljoochklimat/tuva

Bilaga 1

Rödlistade artobservationer inom inventeringsområdet, utdrag från ArtDatabanken under perioden 1950-01-01 – 2015-05-01. Svenskt namn anges enligt Dynamisk taxa. RL =Rödlista och följer Gärdenfors (2015).

Grupp	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	RL
Fjärilar	gullvivefjäril	Hamearis lucina	VU
Fjärilar	mindre blåvinge	Cupido minimus	NT
Fjärilar	klubbsprötad bastardsvärmare	Zygaena minos	NT
Fjärilar	längsbandad strimmätare	Horisme vitalbata	NT
Fjärilar	bredbrämad bastardsvärmare	Zygaena lonicerae	NT
Fjärilar	streckhedspinnare	Spiris striata	VU
Fjärilar	svävfluglik dagsvärmare	Hemaris tityus	NT
Fjärilar	åkervindefly	Acontia trabealis	VU
Fjärilar	snedstreckad fältmätare	Perizoma bifaciata	NT
Fjärilar	brungrå högstiärt	Clostera anastomosis	NT
Fjärilar	ligusterfly	Craniophora ligustri	NT
Fjärilar	glimmalmätare	Eupithecia venosata	NT
Fjärilar	askbrunmal	Zelleria hepariella	NT
Fjärilar	ängsmetallvinge	Adscita statices	NT
Fjärilar	svartbrun klaffmätare	Philereme transversata	NT
Fjärilar	olivbrunt nejlikfly	Hadena albimacula	NT
Fjärilar	kalkfly	Tyta luctuosa	NT
Fjärilar	sexfläckig bastardsvärmare	Zygaena filipendulae	NT
Fjärilar	häxörtbrokmal	Mompha terminella	NT
Fjärilar	grenkungsljuskapuschongfly	Cucullia lychnitis	VU
Fjärilar	förväxlat nejlikfly	Hadena capsincola	NT
Fjärilar	grå klaffmätare	Philereme vetulata	NT
Fjärilar	kalkkronmal	Bucculatrix artemisiella	NT
Fjärilar	odörtplattmal	Agonopterix alstromeriana	NT
Fjärilar	grå fältmalörtsäckmal	Coleophora granulatella	NT
Fjärilar	askbarkmott	Euzophera pinguis	NT
Fjärilar	såpörtsäckmal	Coleophora kyffhusana	VU
Fjärilar	violettkantad guldvinge	Lycaena hippothoe	NT
Fåglar	buskskvätta	Saxicola rubetra	NT
Fåglar	gröngöling	Picus viridis	NT
Fåglar	gulsparv	Emberiza citrinella	VU
Fåglar	svärta	Melanitta fusca	NT
Fåglar	sånglärka	Alauda arvensis	NT
Fåglar	stare	Sturnus vulgaris	VU
Fåglar	spillkråka	Dryocopus martius	NT
Fåglar	höksångare	Sylvia nisoria	VU
Fåglar	lundsångare	Phylloscopus trochiloides	NT°
Fåglar	mindre hackspett	Dendrocopos minor	NT
Fåglar	duvhök	Accipiter gentilis	NT
Fåglar	hussvala	Delichon urbicum	VU
Fåglar	rosenfink	Carpodacus erythrinus	VU
Fåglar	flodsångare	Locustella fluviatilis	NT°
Fåglar	rapphöna	Perdix perdix	NT
Fåglar	backsvala	Riparia riparia	NT
Fåglar	svart rödstjärt	Phoenicurus ochruros	NT
Fåglar	kungsfågel	Regulus regulus	VU
Grod- och kräldjur	hasselsnok	Coronella austriaca	VU
Grod- och kräldjur	långbensgroda	Rana dalmatina	VU
Hopprätvingar	trumgräshoppa	Psophus stridulus	EN
Kärlväxter	desmeknopp	Adoxa moschatellina	NT
Kärlväxter	hylsnejlika	Petrorhagia prolifera	VU
Kärlväxter	bolmört	Hyoscyamus niger	NT
Kärlväxter	kal knipprot	Epipactis phyllanthes	VU
Kärlväxter	ryl	Chimaphila umbellata	EN
Kärlväxter	loppstarr	Carex pulicaris	VU
Kärlväxter	knärot	Goodyera repens	NT
Kärlväxter	hedblomster	Helichrysum arenarium	VU
Kärlväxter	backfingerört	Potentilla sterneri	NT
Kärlväxter	trubbstarr	Carex obtusata	EN
Kärlväxter	vanlig backtimjan	Thymus serpyllum subsp. serpyllum	nt
Kärlväxter	ask	Fraxinus excelsior	EN
Kärlväxter	klibbveronika	Veronica triphyllos	VU
Kärlväxter	slåtterfibbla	Hypochaeris maculata	VU

Bilaga 9

Grupp	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	RL
Kärlväxter	tovsippa	Anemone sylvestris	NT
Kärlväxter	slidsilja	Selinum dubium	NT
Kärlväxter	backtimjan	Thymus serpyllum	NT
Kärlväxter	toppjungfrulin	Polygala comosa	VU
Kärlväxter	paddfot	Asperugo procumbens	NT
Kärlväxter	piggtistel	Carduus acanthoides	NT
Kärlväxter	klätt	Agrostemma githago	CR
Kärlväxter	bredarun	Centaurium erythraea	VU
Kärlväxter	knippnejlika	Dianthus armeria	EN
Kärlväxter	flockarun	Centaurium erythraea var. erythraea	vu
Kärlväxter	kavelhirs	Setaria viridis	NT
Kärlväxter	vanlig kavelhirs	Setaria viridis var. viridis	nt
Kärlväxter	vanlig skogsalm	Ulmus glabra subsp. glabra	cr
Kärlväxter	vanlig sandviol	Viola rupestris subsp. rupestris	NT
Kärlväxter	naverlönn	Acer campestre	CR
Kärlväxter	skogsalm	Ulmus glabra	CR
Kärlväxter	pimpinellros	Rosa spinosissima	RE
Kärlväxter	grådådra	Alyssum alyssoides	VU
Kärlväxter	åkerkulla	Anthemis arvensis	NT
Kärlväxter	lungrot	Blitum bonus-henricus	VU
Kärlväxter	kösa	Apera spica-venti	NT
Kärlväxter	ljus solvända	Helianthemum nummularium subsp.	NT
Kärlväxter	skogsklocka	Campanula cervicaria	NT
Kärlväxter	sydspärgel	Spergula arvensis subsp. arvensis	NT
Kärlväxter	ängsskära	Serratula tinctoria	NT
Kärlväxter	korskovall	Melampyrum cristatum	NT
Kärlväxter	backklöver	Trifolium montanum	NT
Kärlväxter	vit sminkrot	Buglossoides arvensis var. arvensis	NT
Kärlväxter	lundalm	Ulmus minor	CR
Kärlväxter	hålnunneört	Corydalis cava	NT
Kärlväxter	hallonbjörnbär	Rubus pruinosus	EN
Kärlväxter	stolt trampört	Polygonum aviculare subsp. excelsius	EN
Kärlväxter	majviva	Primula farinosa	NT
Kärlväxter	ölandsstarr	Carex colchica	NT
Kärlväxter	ängsstarr	Carex hostiana	NT
Kärlväxter	stenfrö	Lithospermum officinale	NT
Kärlväxter	luddvicker	Vicia villosa	VU
Kärlväxter	etternässla	Urtica urens	NT
Lavar	rosa lundlav	Bacidia rosella	VU
Lavar	matt pricklav	Pachnolepia pruinata	NT
Lavar	rosa skärelav	Schismatomma pericleum	NT
Mossor	liten hornflikmossa	Lophozia ascendens	VU
Skalbaggar	platt frölöpare	Harpalus hirtipes	EN
Skalbaggar	smal frölöpare	Harpalus anxius	NT
Skalbaggar	ljungkornlöpare	Amara infima	NT
Skalbaggar		Cardiophorus asellus	NT
Skalbaggar	dynskulderlöpare	Cymindis macularis	NT
Skalbaggar		Coniocleonus hollbergii	VU
Skalbaggar	dynfrölöpare	Harpalus neglectus	NT
Skalbaggar		Margarinotus obscurus	NT
Skalbaggar	fläckdyvel	Caccobius schreberi	RE
Skalbaggar	hedfrölöpare	Harpalus rufipalpis	NT
Skalbaggar	småögd lundkortvinge	Quedius fulgidus	NT
Skalbaggar	snyltdyngbagge	Aphodius porcus	NT
Skalbaggar	hårdyngbagge	Aphodius scrofa	VU
Skalbaggar	krokhorndyvel	Onthophagus fracticornis	NT
Skalbaggar		Microscydmus nanus	NT
Skalbaggar	öländsk kamklobagge	Omophlus pubescens	EN
Skalbaggar	oval frölöpare	Harpalus servus	NT
Skalbaggar	matt dvärgdyvel	Onthophagus ovatus	VU
Skalbaggar	alvardyngbagge	Aphodius immundus	CR
Skalbaggar		Lepyrus capucinus	NT
Skalbaggar		Holotrichapion aethiops	NT
Skalbaggar	kullaspetsvivel	Omphalapion dispar	VU
Skalbaggar	azurlöpare	Ophonus azureus	NT
Skalbaggar		Meligethes serripes	VU
Skalbaggar	dysterfrölöpare	Harpalus melancholicus	VU
Skalbaggar	svart majbagge	Meloe proscarabaeus	NT

Bilaga 9

Grupp	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	RL
Skalbaggar	sammetsfrölöpare	Harpalus griseus	NT°
Skalbaggar	mindre linjordloppa	Longitarsus parvulus	NT
Skalbaggar		Pseudeuparius sepicola	NT
Skalbaggar		Anthribus fasciatus	NT
Skalbaggar	humlekortvinge	Emus hirtus	NT
Skalbaggar	bredhornad smalpraktbagge	Agrilus laticornis	NT
Skalbaggar	blank skulderlöpare	Cymindis humeralis	EN
Skalbaggar	korthalsad majbagge	Meloe brevicollis	EN
Skalbaggar	rakhorndyvel	Onthophagus nuchicornis	NT
Skalbaggar	månhornsbagge	Copris lunaris	VU
Skalbaggar	heddvngbagge	Aphodius sordidus	NT
Skalbaggar		Galeruca jucunda	NT
Skalbaggar	prydnadsbock	Anaglyptus mysticus	NT
Skalbaggar	vasstandad trädbasbagge	Lissodema denticolle	NT
Skalbaggar	gul gaddbagge	Mordellistena neuwaldeggiana	NT
Skalbaggar		Margarinotus purpurascens	NT
Skalbaggar		Hemicoelus fulvicornis	NT
Skalbaggar	mörk pingborre	Amphimallon fallenii	VU
Skalbaggar		Galeruca pomonae	NT
Skalbaggar	rödhjon	Pyrrhidium sanguineum	NT
Skalbaggar	mindre ekbock	Cerambyx scopolii	NT
Skalbaggar		Corticaria inconspicua	DD
Skalbaggar		Sibinia pyrrhodactyla	NT
Skalbaggar		Mecinus heydenii	NT
Skalbaggar		Xyletinus longitarsis	NT
Skalbaggar		Tasgius winkleri	NT
Skalbaggar		Xyletinus ater	NT
Skalbaggar	aspögonbagge	Aderus populneus	NT
Skalbaggar		Chrysolina gypsophilae	NT
Skalbaggar	kålgallvivel	Ceutorhynchus pleurostigma	VU
Skalbaggar		Labidostomis humeralis	NT
Skalbaggar	hjärthalsad väglöpare	Ophonus puncticollis	NT
Skalbaggar	barkänger	Globicornis corticalis	NT
Skalbaggar		Tychius junceus	NT
Skalbaggar	ekträdlöpare	Rhagium sycophanta	NT
Skalbaggar	rödvingad kapuschongbagge	Bostrichus capucinus	EN
Skalbaggar	större sågsvartbagge	Uloma culinaris	NT
Skalbaggar	bokskogsrödrock	Ampedus rufipennis	VU
Sländor	fläckig myrlejonslända	Euroleon nostras	VU
Steklar	monkesolbi	Dufourea halictula	VU
Steklar	klintbandbi	Halictus eurygnathus	NT
Steklar	stäppbandbi	Halictus leucaheneus	EN
Steklar	klocksolbi	Dufourea inermis	EN
Steklar	fibblesandbi	Andrena fulvago	NT
Steklar	alvarsmalbi	Lasioglossum lativentre	NT
Steklar	klinttapetserarbi	Megachile pyrenaea	VU
Steklar	storfibblebi	Panurgus banksianus	NT
Steklar	ölandsgökbi	Nomada similis	VU
Steklar	sidenguldstekel	Pseudospinolia neglecta	VU
Steklar	alvarsandbi	Andrena alfkenella	NT
Steklar	ljus lergeting	Odynerus melanocephalus	NT
Steklar	kilbi	Aglaoapis tridentata	VU
Steklar	lusernbi	Melitta leporina	NT
Steklar		Tachysphex fulvitarsis	NT
Steklar	storkägelbi	Coelioxys conoidea	CR
Steklar	läppstekel	Bembix rostrata	NT
Storsvampar	rödfotad nagelskivling	Gymnopus erythropus	NT
Storsvampar	grå kantarell	Craterellus cinereus	NT
Storsvampar	tårticka	Inonotus dryadeus	VU
Storsvampar	flikmurkla	Gyromitra fastigiata	EN
Storsvampar	lundnopping	Entoloma queletii	NT
Storsvampar	talltaggsvamp	Bankera fuligineoalba	NT
Storsvampar	stäppröksvamp	Lycoperdon decipiens	NT
Storsvampar	stjälkröksvamp	Tulostoma brumale	NT
Storsvampar	fransig stjälkröksvamp	Tulostoma fimbriatum	EN
Storsvampar	hårig jordstjärna	Geastrum melanocephalum	NT

Bilaga 2

Insektsfällorna placerades i olika miljöer, innehållande viktiga strukturer för insektsfaunan, inom eller i direkt anslutning till inventeringsområdet. I kartan nedan är fällornas lokalisering markerade med punkter, och platsens dominerande miljö angiven.

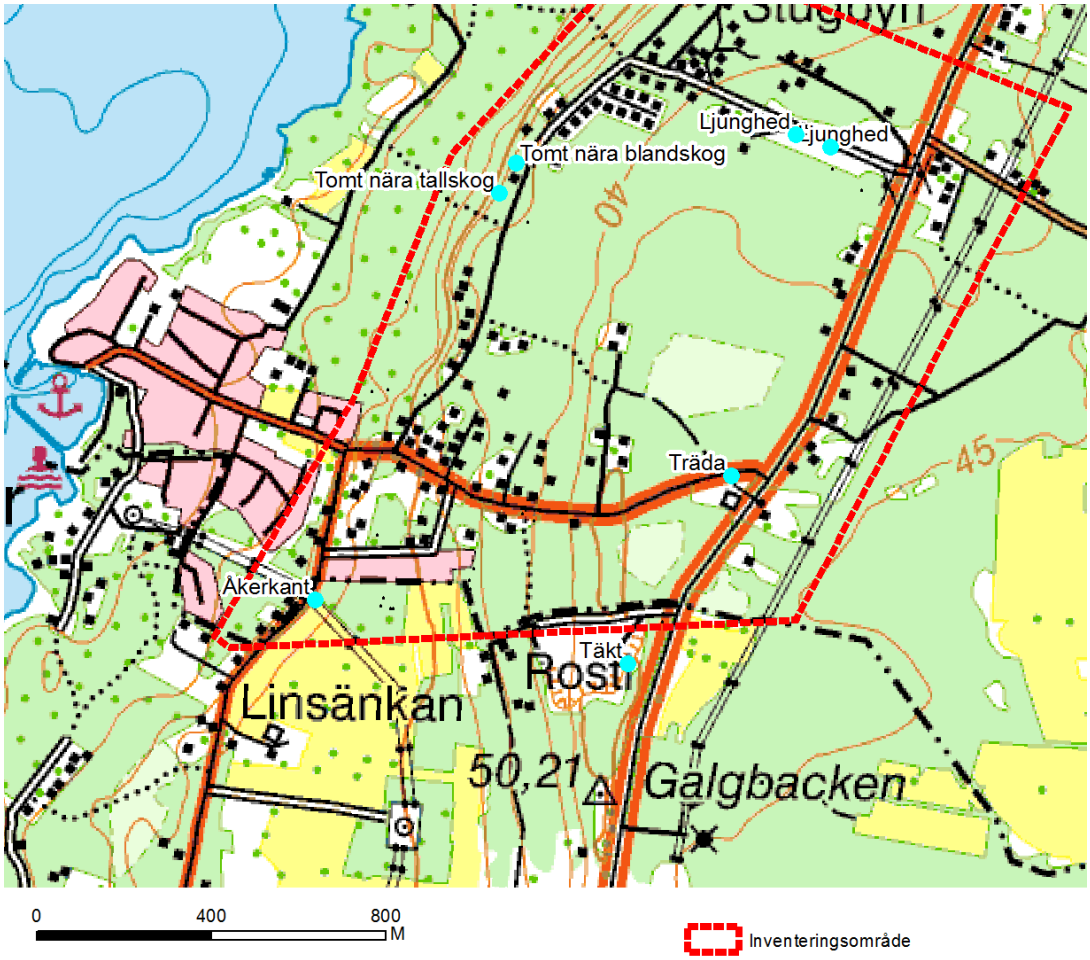

Bilaga 3

Samtliga positioner för noterade kärlväxter i den fördjupade artinventeringen. Koordinater för fynden anges i formatet SWEREF 99 16 30. Noggrannheten på koordinaterna är ca 10 m.

Svenskt namn	Nord-koordinat	Ost-koordinat	RL	Sig	Fridlyst
Ljus solvända	6292434	152716	NT		
Backtimjan	6293240	153560	NT		
Backtimjan	6293303	153415	NT		
Backtimjan	6293333	153565	NT		
Hedblomster	6293283	153600	VU		
Backtimjan	6293385	153271	NT	v	
Ryl	6293233	153514	EN	v	
Ryl	6293211	153487	EN	v	
Ryl	6293187	153377	EN	v	
Ryl	6293173	153238	EN	v	
Ryl	6292969	153278	EN	v	
Ryl	6293377	153488	EN	v	
Ryl	6293200	153356	EN	v	
Ryl	6293247	153420	EN	v	
Ryl	6293199	153488	EN	v	
Ryl	6293213	153514	EN	v	
Ryl	6293740	153058	EN	v	
Ryl	6293216	153510	EN	v	
Skogsknipprot	6293215	153545		v	v
Gulsippa	6293666	152980		v	v
Skogsnycklar	6293663	152981		v	v
Skärmstarr	6293661	152982		v	
Tandrot	6293547	152892		v	
Skärmstarr	6293546	152871		v	
Gulsippa	6293531	152876		v	v
Skärmstarr	6293534	152866		v	
Skärmstarr	6293468	152794		v	
Kambräken	6293456	152790		v	
Tandrot	6293125	152721		v	
Skärmstarr	6292942	152442		v	
Skärmstarr	6292742	152401		v	
Bäckbräsma	6292737	152363		v	
Tandrot	6292729	152485		v	
Tandrot	6292409	152377		v	
Tandrot	6292264	152389		v	
Stor häxört	6292240	152406		v	
Tandrot	6292239	152412		v	
Tandrot	6292210	153029		v	
Ramslök	6292228	153032		v	
Ljus solvända	6293347	153305	NT		

Bilaga 4

Artobservationer. Taxa anges i systematiskt ordning med rike, stam, klass, ordning, familj och art. Svenskt namn anges enligt Dynamisk taxa. RL =Rödlista och följer Gärdenfors (2015).

Taxa	Svenskt namn	RL	Antal individer
Metazoa	djur		**636**
Arthropoda	leddjur		**636**
Insecta	egentliga insekter		**636**
Coleoptera	skalbaggar		**449**
Anthicidae	kvickbaggar		1
Notoxus monoceros	inget namn		1
Buprestidae	praktbaggar		11
Agrilus olivicolor	olivgrön smalpraktbagge	NT	7
Agrilus sulcicollis	smal ekpraktbagge		4
Cantharidae	flugbaggar		3
Cantharis fusca	stor flugbagge		2
Cantharis rustica	inget namn		1
Carabidae	jordlöpare		2
Cicindela campestris	grön sandjägare		2
Cerambycidae	långhorningar		11
Callidium violaceum	blåhjon		1
Clytus arietis	lövgetingbock		2
Rhagium mordax	lövträdlöpare		1
Spondylis buprestoides	bitbock		1
Stenurella melanura	ängsblombock		4
Stictoleptura maculicornis	fläckhornad blombock		2
Chrysomelidae	bladbaggar		3
Altica oleracea	inget namn		1
Cryptocephalus moraei	inget namn		2
Curculionidae	vivlar		49
Hylobius abietis	vanlig snytbagge		48
Liparus coronatus	inget namn		1
Drilidae	snäckbaggar		1
Drilus concolor	inget namn		1
Elateridae	knäppare		3
Cardiophorus ruficollis	inget namn		3
Histeridae	stumpbaggar		1
Margarinotus purpurascens	inget namn	NT	1
Oedemeridae	blombaggar		5
Oedemera femorata	inget namn		5
Scarabaeidae	bladhorningar		322
Cetonia aurata	gräsgrön guldbagge		16
Phyllopertha horticola	trädgårdsborre		279
Protaetia cuprea	olivgrön guldbagge		25
Serica brunnea	brunborre		2
Staphylinidae	kortvingar		1
Oxyporus rufus	inget namn		1
Tenebrionidae	svartbaggar		31
Cteniopus sulphureus	svavelbagge		4
Isomira murina	inget namn		27
Diptera	tvåvingar		**2**
Conopidae	stekelflugor		2
Sicus ferrugineus	inget namn		2
Hymenoptera	steklar		**181**
Andrenidae	grävbin		5
Andrena bicolor	ängssandbi		2
Andrena haemorrhoa	trädgårdssandbi		1
Andrena labiata	blodsandbi		2
Apidae	långtungebin		83
Apis mellifera	honungsbi		3
Bombus bohemicus	jordsnylthumla		4
Bombus hortorum	trädgårdshumla		1
Bombus lapidarius	stenhumla		3
Bombus lucorum coll.	jordhumlor		43
Bombus pascuorum	åkerhumla		10
Bombus pratorum	ängshumla		16
Bombus terrestris	mörk jordhumla		3
Colletidae	korttungebin		6

Bilaga 9

Taxa	Svenskt namn	RL	Antal individer
Colletes daviesanus	väggsidenbi		2
Hylaeus communis	gårdscitronbi		2
Hylaeus confusus	ängscitronbi		2
Crabronidae	rovsteklar		30
Lestica subterranea	inget namn		2
Nysson trimaculatus	inget namn		2
Tachysphex obscuripennis	inget namn		4
Trypoxylon figulus	inget namn		20
Ectemnius dives	inget namn		1
Formicidae	myror		18
Camponotus ligniperda	jordhästmyra		9
Formica fusca	svart slavmyra		3
Lasius flavus	gul tuvmyra		2
Myrmica rubra	trädgårdsrödmyra		2
Myrmica scabrinodis	ängsrödmyra		2
Halictidae	vägbin		24
Halictus tumulorum	ängsbandbi		6
Lasioglossum leucozonium	fibblesmalbi		4
Lasioglossum morio	metallsmalbi		8
Lasioglossum semilucens	blanksmalbi		2
Lasioglossum lativentre	alvarsmalbi	NT	1
Lasioglossum zonulum	zonsmalbi		2
Sphecodes pellucidus	sandblodbi		2
Megachilidae	buksamlarbin		13
Hoplitis claviventris	märggnagbi		2
Megachile versicolor	ängstapetserarbi		2
Osmia aurulenta	guldmurarbi		2
Osmia bicornis	rödmurarbi		1
Osmia leaiana	fibblemurarbi		2
Trachusa byssina	hartsbi		4
Melittidae	sommarbin		2
Dasypoda hirtipes	praktbyxbi		2
Lepidoptera	fjärilar		**4**
Hesperiidae	tjockhuvuden		2
Erynnis tages	skogsvisslare		1
Ochlodes sylvanus	ängssmygare		1
Nymphalidae	praktfjärilar		2
Aphantopus hyperantus	luktgräsfjäril		1
Melitaea athalia	skogsnätfjäril		1
Totalt			**636**

Bilaga 10

FÅGELINVENTERING

STORA RÖR, BORGHOLMS KOMMUN, KALMAR LÄN

2022-06-30

BESTÄLLARE

Borgholms kommun

KONSULT

WSP Earth & Environment
Södra Malmgatan 10
391 25 Kalmar
Tel: +46 10-722 50 00
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
wsp.com

KONTAKTPERSONER

Göran Holm, WSP Sverige AB
Tfn: 010 722 56 02
E-post: goran.holm@wsp.com

Frida Gustafsson, miljöstrateg, Borgholms kommun
Tfn: 0485-88142
E-post: jenniefridalinn.gustafsson@borgholm.se

UPPDRAGSNAMN
Fågelinventering Stora rör

UPPDRAGSNUMMER
10334994

FÖRFATTARE
Göran Holm

DATUM
2022-06-30

Granskad av
Liam Martin

Godkänd av
Göran Holm

SAMMANFATTNING

WSP Sverige AB har på uppdrag av Borgholms kommun utfört en fågelinventering inom ett avgränsat Inventeringsområde som underlag för en detaljplan vid Stora rör, Borgholms kommun. Inventeringsområdet är knappt 60 hektar och utgörs främst av tallskog med inslag av löv, blandskog samt tomtmark.

Syftet med denna rapport är att redovisa aktuella fågelarter som förekommer inom eller i direkt anslutning till inventeringsområdet, se figur 1. Särskilt fokus ligger på att identifiera och beskriva de arter som är rödlistade samt arter som är upptagna i bilaga 1 till Fågeldirektivet. Vidare är syftet att redovisa potentiella risker för påverkan på berörda arter och deras livsmiljöer utifrån den planskiss för exploatering som finns framtagen. Förslag till möjliga skyddsåtgärder tas fram på en övergripande nivå.

Inventeringen genomfördes under två morgnar från gryning och ett par timmar framåt, den 10 maj och 25 maj 2022. Inventeringen utfördes i form av en linjetaxering, fördelat på fyra linjer som väl bedöms täcka större delen av inventeringsområdet. Samtliga observerade arter noterades.

En inventering av nattskärra genomförde också den 23 juni, då det under förstudien framkommit uppgifter om att arten skulle kunna förekomma i området.

Totalt observerades 23 arter som bedömdes häcka inom inventeringsområdet. Av dessa var tre arter rödlistade – grönsångare, svartvit flugsnappare och ärtsångare, samtliga i kategorin *nära hotade* på rödlistan 2020. Ingen art upptagen i fågeldirektivets bilaga 1 noterades som häckfågel inom inventeringsområdet, men trädlärka och nattskärra bedöms häcka utanför inventeringsområdet och äldre spår av födosökande spillkråka gjordes på en död trädstam inom området.

Sammantaget bedöms varken den nationella eller regionala populationen utav någon av de rödlistade fågelarterna påverkas på betydande sätt vid exploatering inom inventeringsområdet.

En lokal påverkan på några av de arter som observerats kan dock uppstå i samband med exploatering, beroende på dess storlek i skala och intensitet. Genom att beakta föreslagna åtgärder kan dessa arter snarare gynnas inom inventeringsområdet.

För de så kallade triviala arterna som noterats under inventeringen, det vill säga de arter som inte är rödlistade eller upptagna i fågeldirektivets bilaga 1, bedöms ingen av arternas kontinuerliga ekologiska funktion påverkas på nationell eller regional nivå. Viss lokal påverkan kan förekomma på vissa arter i och med exploatering i området, främst då genom störning från buller under anläggningsskedet samt förlust av livsmiljöer. Då de triviala arter som noterats bedöms som adaptiva i sitt val av livsmiljöer, kan de fortsatt nyttja skog- och tomtmark både inom och i anslutning till inventeringsområdet utan att det negativt påverkar artens fortsatta ekologiska funktion.

För alla arter bör dock åtgärder som kan påverka fågelbon, som avverkning av träd och röjning av buskar under häckning, genomföras utanför fågelartens häckningsperiod (ca 1 april – 15 juli).

Innehållsförteckning

BILAGOR 4

1 BAKGRUND 5

1.1 INVENTERINGSOMRÅDET/OMRÅDESBESKRIVNING 5

1.2 METODIK 6

2 RESULTAT 9

2.1 FÖRSTUDIE 9

2.2 FÄLTINVENTERING 10

3 SAMLAD BEDÖMNING 12

4 LITTERATURFÖRTECKNING/REFERENSER 16

BILAGA 1 17

BILAGOR

1 Resultatlistor från linjetaxeringen

1 BAKGRUND

WSP Sverige AB har på uppdrag av Borgholms kommun utfört en fågelinventering inom ett avgränsat inventeringsområde som underlag för en detaljplan vid Stora rör, Borgholms kommun.

Syftet med inventeringen är att kartlägga och sammanställa kunskap om områdets häckfågelfauna samt utreda om den planerade exploateringen kan medföra en påverkan på de arter som bedöms häcka inom området utifrån arternas krav och tillgång till livsmiljö samt helhetssyn av landskapet.

Särskilt fokus ligger på att identifiera och beskriva de arter som är rödlistade samt arter som är upptagna i bilaga 1 till Fågeldirektivet. Vidare är syftet att redovisa potentiella risker för påverkan på berörda arter och deras livsmiljöer utifrån den planskiss för exploatering som finns framtagen. Förslag till möjliga skyddsåtgärder tas också fram på en övergripande nivå.

1.1 INVENTERINGSOMRÅDET/OMRÅDESBESKRIVNING

Inventeringsområdet ligger vid Stora rör ca 1,5 mil söder om Borgholm.

Inventeringsområdet (Figur 1) utgörs av ett ca 60 ha stort skogsområde som till största del består av likåldrig talldominerad produktionsskog på sandig mark i stort sett utan buskskikt i de centrala delarna. Inslag av lövskog och blandskog förekommer också, främst vid utkanten av inventeringsområdet. Det är generellt ont om död ved i skogen.

Området avgränsas i öster av väg 136, i norr av en ljunghed som ingår i naturreservatet Rälla-Ekerum samt samlad bebyggelse. Även i väster avgränsas området av samlad bebyggelse och i söder av Stora rörsvägen. I västra delen av inventeringsområdet framträder landborgskanten med en tydlig höjdskillnad i nord-sydlig riktning.

Figur 1. Karta över inventeringsområdet. Ortofoto erhållet av ESRI.

1.2 METODIK

Fågelinventeringen är uppdelad i en förstudie, där sedan tidigare känd kunskap över området fågelfauna inhämtas. Förstudien kompletteras sedan med en fältinventering. Nedan beskrivs de olika delarna mer i detalj.

1.2.1 Förstudie

Inför fältinventeringen genomfördes en förstudie med syfte att utreda sedan tidigare kända fågelförekomsterna i området.

Alla Sveriges fågelarter är fridlysta enligt 4 § Artskyddsförordningen, vilket inkluderar förbud mot att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Området bedöms inte utgöra någon viktig plats för rastande fågel, så vad gäller förbuden enligt 4 § 2 avseende störning, så är det för denna fågelinventerings syfte framförallt åtgärder under häckningstid som är aktuella.

Många fågelarter är mycket vanligt förekommande vilket utgör en svårighet i tillämpningen av bestämmelserna i Artskyddsförordningen. I denna rapport har tonvikt lagts på arter som antingen är rödlistade (se faktaruta) eller upptagna i Fågeldirektivets Bilaga 1 eftersom dessa arter i ett nationellt eller europeiskt perspektiv har antingen en ogynnsam trend eller bevarandestatus eller har en stor del av sin världspopulation i Sverige eller Europa. Dessa arter ställer i allmänhet större krav på sin livsmiljö och är därmed oftast de som framförallt riskerar att påverkas negativt av en åtgärd. För övriga observerade fågelarter förs ett mer generellt resonemang om eventuell påverkan och eftersom de i allmänhet har mindre specifika krav på sin livsmiljö redovisas de inte som punktobservationer utan i en artlista.

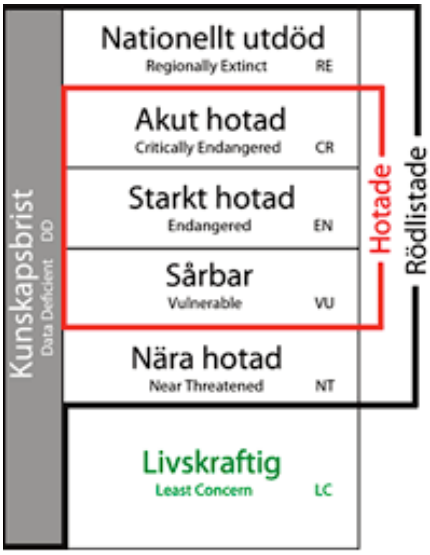

Rödlistan

Den svenska rödlistan är en lista över arter och deras hotstatus i Sverige. Den baseras på en bedömning av enskilda arters risk att dö ut från landet. Bedömningen görs utifrån internationellt vedertagna kriterier som baseras på flera olika riskfaktorer och resulterar i att arten hamnar i en viss kategori.

Rödlistan är ett viktigt verktyg inom naturvården vid till exempel bedömning av konsekvenser av planerad exploatering. Rödlistade arter har däremot inget lagligt skydd.

Rödlistans kategorier kan ses till vänster. Till rödlistade arter räknas de som rödlistats i kategorierna CR - akut hotad, EN - starkt hotad, VU - sårbar samt NT – nära hotad

Ett utdrag av alla fågelarter inom inventeringsområdet inklusive en buffert (Figur 2) har gjorts från Artportalen år 2000 - 2022.

Figur 2. Röd figur utgör utsökningsområde i Artportalen. Gula punkter (och en polygon) utgör fyndlokaler där de olika arterna rapporterats från. Sökningen gjordes 2022-05-03.

Planärendet har även varit på samråd och kommunen har tagit emot synpunkter rörande fågellivet som även beaktas inom ramen för denna utredning.

1.2.2 Fältinventering

Inventeringen genomfördes enligt metodiken linjetaxering (Ekblom, R. 2007.) som är vedertagen metodik för inventering av standardrutter som följs av Svensk fågeltaxering (SLU) och som rekommenderas i Metodkatalog för fågelinventeringar vid Vattenfalls vindkraftsprojektering i Sverige (Haas, F, Ottvall, R, Green, M. 2015).

Denna metodik rekommenderas som standardmetod när syftet med inventeringen är att inhämta allmänna kunskaper om fågelförekomsten inom och i anslutning till ett område där det t.ex. planeras etablering av vindkraft, eller annan typ av exploatering. Metodiken går ut på att förlägga transekter (linjer) inom det område som ska undersökas.

Transekterna placeras så att de aldrig ligger närmare varandra än 200 meter i skoglig miljö, för att på så sätt garantera att inventeraren även kan se eller höra de fåglar som uppehåller sig mellan transekterna, samt att minska risken för dubbelräkning. Linjerna promeneras i lugnt tempo och samtliga arter noteras. Inventeringen startar i gryningen då fågelaktiviteten är som högst och förutsättningarna bäst för att täcka in så många arter som möjligt.

Figur 3. Inventeringsområdet med de linjer/transekter som följdes under linjetaxeringen. Ortofoto erhållet av ESRI.

För den aktuella inventeringen valdes två inventeringstillfällen för att dels öka säkerheten i insamlade data, dels minska risken att missa sent ankommande flyttfåglar.

Det första inventeringstillfället utfördes 10 maj 2022 från 04.45 till 07.30.

Det andra inventeringstillfället utfördes 25 maj 2022 från 04:15 till 07:00.

Under förstudien framkom uppgifter om att nattskärra kunde förekomma i området, därför beslutades att även lägga till ett nattligt besök för inventering av nattskärra i juni. Detta eftersom arten främst är

nattaktiv och således lätt kan missas under de två investeringstillfällena i gryningen. Nattskärra inventerades 23 juni mellan kl. 23.30 och 01.30. Området avlyssnades från samtliga väderstråck. Då inventeringsområdet mäter knappt 1km x 800m från kant till kant och nattskärran kan höras upp till 1 kilometer vid bra väderförutsättningar bedömdes detta tillräckligt för att täcka in området.

Samtliga inventeringstillfällen valdes under nätter/morgnar med klart väder och svag eller ingen vind.

1.2.3 Inventerare

Samtliga besök vid fågelinventeringen har utförts av;

Göran Holm. Utbildad miljövetare med inriktning mot naturvård, vid Högskolan i Kalmar. Har genomfört flera fågelinventeringar åt bland annat kommuner, länsstyrelser och naturvårdsverket. Han har drivit egen firma med inriktning på fågelinventeringar. Tidigare styrelsemedlem för Ölands Ornitologiska Förening som ansvarig för naturskyddsfrågor, exempelvis vid vindkraftsexploatering. Han har tidigare jobbat på Länsstyrelsen med jordbruksfrågor och har bland annat handlagt och skrivit åtagandeplaner för miljöersättningar som gynnar fågellivet.

Rapporten har granskats av;

Liam Martin. Utbildad landskapsekolog vid Stockholms universitet och aktiv fågelskådare sedan tidiga 2000-talet. Liam har genomfört volontärarbete åt bland annat Birdlife Sverige och Stockholms ornitologiska förening och på så vis erhållit god vana av miljöövervakning av fågel genom fågelinventeringar, sträckfågelräkning och ringmärkning. Han har genomfört häckfågelinventeringar i såväl våtmarks-, skogs-, jordbruks- och skärgårdslandskap. Liam har lång erfarenhet av ringmärkning och har genomfört volontärarbete åt bland annat Landsorts fågelstation. Som miljökonsult åt WSP har Liam genomfört fågelinventeringar för en rad olika infrastrukturprojekt såsom upprustning av kraftledningsgator och upprättande av täktverksamhet.

2 RESULTAT

2.1 FÖRSTUDIE

I utdraget återfanns totalt 87 rapporter av 37 fågelarter. Av dessa 37 fågelarter är 9 skyddsvärda. Sju av de rapporterade arterna utgjorde rödlistade arter och tre arter är upptagna i Fågeldirektivets bilaga 1, vilket kan tyda på att området antingen besöks sparsamt av fågelskådare, hyser få rödlistade-/direktivsarter eller en kombination av båda.

De rödlistade arterna som rapporterats är: svartvit flugsnappare (NT), grönsångare (NT), mindre hackspett (NT), spillkråka (NT), gråkråka (NT), gulsparv (VU) och grönfink (CR).

Arter listade i fågeldirektivets bilaga 1: röd glada, spillkråka och trädlärka.

Notera att spillkråka både är rödlistad och upptagen i Fågeldirektivets bilaga 1 och därför är med i båda sammanräkningarna ovan.

Av de inkomna synpunkterna under samrådet nämns följande arter från området:

Spillkråka, röd glada, havsörn, nattskärra, morkulla, kattuggla, större hackspett.

Inkomna synpunkter anger att spillkråka har noterats öster om Mor Linas väg och att stora rovfåglar ofta ses hovra över och landa i skogen.

För nattskärra gjordes ett större utsökningsområde i Artportalen (Figur 4) vilket resulterade i åtta rapporter från den närmast liggande rapportlokalen (Rälla tall), där den tidigaste rapporten är från 2002 och de senaste två rapporterna är från 2021. De senaste två rapporterna rör spelande fåglar

som noterades den 5 juni (fem individer) respektive 5 juli (en individ). Åren 2019, 2018 och 2017 finns vardera en rapport om 3 spelande individer. Rapportlokalen har sin punkt norr om ljungheden men med en osäkerhet på 400 meter vilket innebär att rapporter från denna lokal kan härröra från fåglar inom inventeringsområdet.

Figur 4. Område för utsökning i Artportalen för nattskärra. Sökningen gjordes 2022-05-03.

2.2 FÄLTINVENTERING

Resultaten från fältinventeringen redovisas i figur 5 (rödlistade arter eller arter upptagna på fågeldirektivets bilaga 1) och i tabell 1 (artlista med samtliga observerade fågelarter).

Sammantaget bedömdes totalt 23 olika arter häcka inom inventeringsområdet, där lövsångare var den talrikaste arten med uppskattningsvis 19 revir. Lövsångaren är Sveriges vanligaste fågelart så resultatet är inte helt överraskande. För vissa arter har observation endast skett vid ett av inventeringstillfällena vilket gör det lite osäkert att konstatera om observationen rör en revirhävdande/häckande individ eller om det rör en tillfällig förbipasserande individ. Det rör i samtliga fall vanligt förekommande häckfåglar så sannolikt rör det sig om häckande individer.

Tre rödlistade arter har bedömts häcka inom området – grönsångare, svartvit flugsnappare och ärtsångare, samtliga listade som nära hotade (NT) på rödlistan 2020.

Vissa arter noterades som överflygande och kunde inte konstateras som häckande inom området. Dessa observationer utgjordes av en kråka (NT), en grönfink (EN) och tre mindre korsnäbbar.

Trädlärka, som är upptagen i fågeldirektivets bilaga 1 noterades vid båda besöken men på olika platser och alltid utanför inventeringsområdet (se figur 5). Därmed bedöms trädlärka inte häcka inom inventeringsområdet, men utanför.

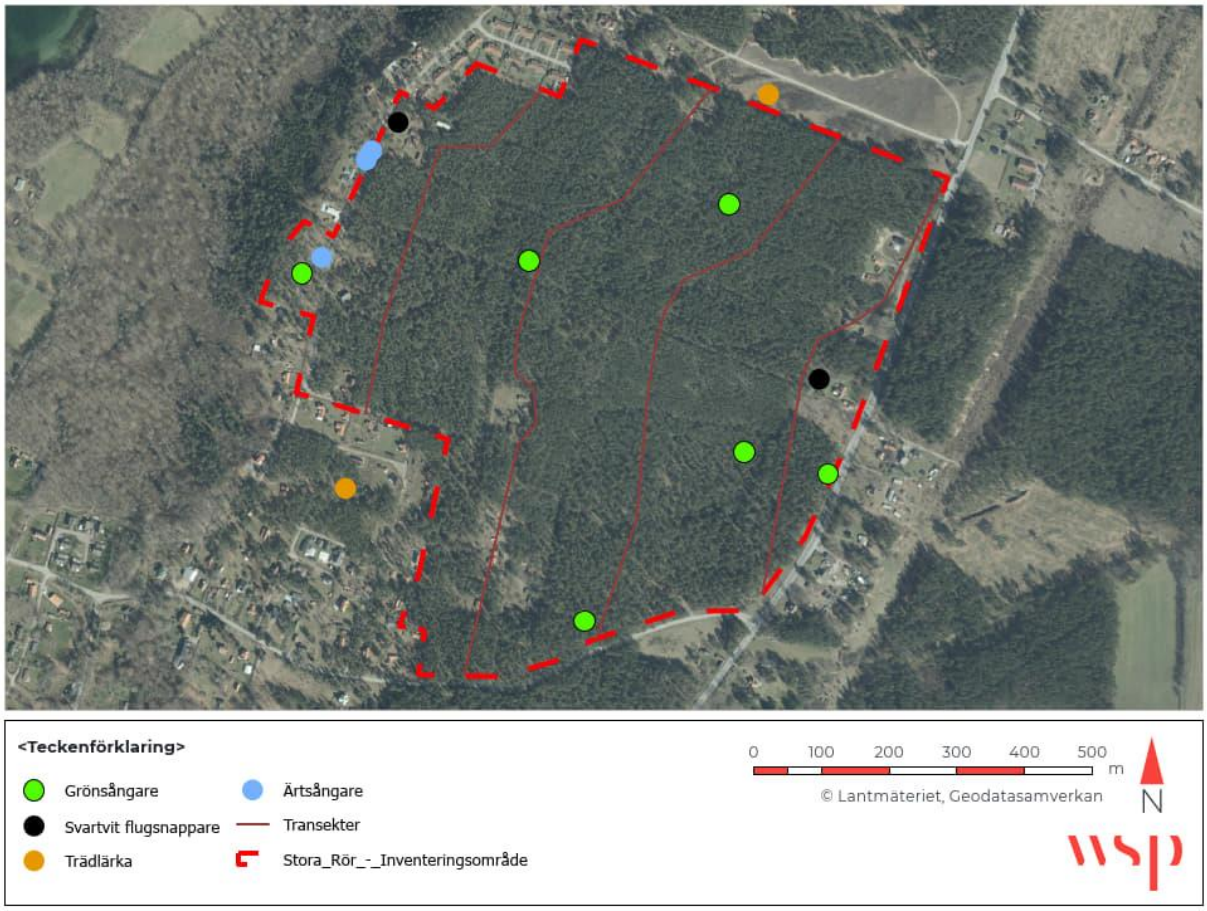

Figur 5. Karta med geografiska punkter överrödlistade fågelarter eller arter som ingår i Fågeldirektivets bilaga 1 som noterats inom inventeringsområdet. Observera att figuren visar observationer från båda inventeringsbesöken.

Spillkråka som även den är upptagen i fågeldirektivets bilaga 1, noterades överhuvudtaget inte under inventeringen, men äldre spår av födosök noterades på en död stående trädstam i inventeringsområdets sydöstra del (bild 1).

Bild 1. Spår efter födosökande spillkråka.

I tabell 1 nedan listas samtliga arter som bedömdes häcka inom inventeringsområdet samt antal bedömda revir. Listan har sammanställts och bedömts från inventeringsresultaten som kan ses i sin helhet i bilaga 1.

Tabell 1: Lista över samtliga arter som bedömts häcka inom inventeringsområdet (NT = Nära hotad).

Art	Revir
Blåmes	1 revir
Bofink	ca 10 revir
Gransångare	1 revir
Grönsångare (NT)	2 - 3 revir
Grå flugsnappare	3 revir
Gärdsmyg	1 revir
Härmsångare	0 - 1 revir
Koltrast	4 revir
Kungsfågel	4 revir
Lövsångare	ca 19 revir
Nötskrika	0-1 revir
Ringduva	3 revir
Rödhake	4 - 6 revir
Rödstjärt	5 - 6 revir
Större hackspett	1 revir
Svarthätta	3 revir
Svartmes	0 - 1 revir
Svartvit flugsnappare (NT)	1 - 3 revir
Sädesärla	0 - 1 revir
Talgoxe	ca 9 revir
Taltrast	0-2 revir
Trädpiplärka	ca 8 revir
Ärtsångare (NT)	1 - 2 revir

Vid nattskärreinventeringen hördes en lockande nattskärra kl 00:15 i tallskogen norr om ljungheden alldeles i närheten av väg 136. I övrigt noterades inga nattskärror från området trots mycket goda förutsättningar.

3 SAMLAD BEDÖMNING

Inventeringsresultatet visar på en förväntad och förhållandevis trivial fågelfauna. Noterbart under inventeringen var att artrikedomen och individantalen ökade i utkanten av området, dvs i närheten till öppen mark, brynmiljöer, buskar, trädgårdar etc. Centralt i området, som har tydlig prägel av skogsbruk, var det både art- och individfattigt.

De arter som noterades under inventeringen har i de flesta fall inte särskilt specifika eller höga krav på sin livsmiljö utan är allmänt förekommande i de typer av biotoper som inventeringsområdet erbjuder. Vidare är merparten av arterna fortfarande är mycket talrika, i vissa fall med ökande populationer, både på nationell och regional nivå. Vid exploatering inom utredningsområdet bedöms därför att varken den nationella eller regionala populationen utav någon av de observerade fågelarterna kommer

påverkas på betydande sätt. Med uttrycket betydande sätt menas att den kontinuerliga ekologiska funktionen ej påverkas.

Sandiga tallskogar är annars ofta miljöer som attraherar arter som nattskärra, trädlärka och till viss del spillkråka. Ingen av dessa arter har konstaterats häcka inom inventeringsområdet, men finns i omgivningarna utifrån observationer under inventeringstillfällena och rapporter i Artportalen.

För trädlärka bedöms biotopen inom inventeringsområdet inte vara optimal för arten, som föredrar lite mer glesa miljöer. Enligt artfakta häckar arten på torr och öppen skogsmark, ofta i anslutning till gläntor och odlingar, på sandig eller bergig hedmark, på hedartade hyggen med frötallar samt vid gamla grustäkter. Inventeringsområdet präglas av sammanhängade skogsmark med få öppnare gläntor och öppen sandig mark.

Observationen av nattskärran sammanfaller platsmässigt med tidigare rapporter i Artportalen, vilket leder till bedömningen att nattskärra häckar norr om ljungheden och inte inom inventeringsområdet. Liksom för trädlärka bedöms biotopen inom inventeringsområdet inte vara optimalt för nattskärran som föredrar mer öppen barr- och lövskog, särskilt på glesa tallhedar och tallåsar samt i anslutning till hyggen med frötallar.

Under samrådet framkom uppgifter om häckande rovfåglar inom området. Ingen rovfågel noterades vid något av fältbesöken. Generellt bedömdes träden för klena för att klara av att bära upp till exempel ett havsörnsbo. I och med att inventeringen utfördes som en linjetaxering besöktes hela området och eventuella rovfågelbon bör ha haft goda chanser för att upptäckas, antingen okulärt eller om någon adult fågel lyft från boet på grund av störning från inventeraren. Inga rovfågelhäckningar kunde således upptäckas inom inventeringsområdet, och bedömningen är att inga större rovfåglar häckar inom området.

De övriga arter som nämnts under samrådet: morkulla, kattuggla och större hackspett, är samtliga vanligt förekommande arter med en stabil populationsutveckling och utan direkt specifika krav på sin livsmiljö (mer än att samtliga häckar i skogsmiljöer. Större hackspett noterades under inventeringen och är en sannolik häckfågel inom området, men där minst lika viktig del i artens krav på livsmiljö uppfylls genom närliggande trädgårdsmiljöer som den i stora drag monotona tallskogen som utgör inventeringsområdet.

De tre rödlistade arter som konstaterats häcka inom området är trots en minskande trend fortfarande mycket talrika, både på nationell och regional nivå. För dessa arter görs en genomgång av respektive arts ekologi samt en bedömning av hur den planerade exploateringen i området kan tänkas påverka arten och populationen, samt svara på om artens kontinuerliga ekologiska funktion kvarstår.

I figur 6 visas en planskiss över området (aktuell 2022-06-30) och bedömningarna för de olika arterna har gjorts utifrån denna.

Figur 6. Planskiss över området.

Grönsångare

Ekologi och utbredning

Grönsångare häckar i högstammig skog, främst lövskog men även i granskog, i regel utan kraftigare undervegetation. Den förekommer i södra och mellersta Sverige samt i Norrlands kustland norrut till Norrbotten. Födan består av mygg, flugor, småkryp, fjärilar och andra insekter. Arten bygger sitt bo på marken i skydd av en tuva, trädrot eller dolt bland frodig växtlighet.

Grönsångare har tidigare bedömts som LC men populationsminskningen de senaste 10 åren innebär att kriterierna för NT blir uppfyllda. Minskningstakten har uppgått till 17 (6-24) % under de senaste 10 åren. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske (Artfakta, 2022).

Förekomst inom området och bedömd påverkan

Grönsångare har bedömts häcka med 2-3 par inom inventeringsområdet och då främst kopplat till tallskogen men i närheten av inslag av löv (se figur 5). Delar av detta område tas i anspråk enligt planskissen i figur 6. Området som enligt planen lämnas som naturmark bedöms vara tillräckligt stort för att fortsatt hysa 2-3 par inom inventeringsområdet. Vidare kan avverkningen av tallskog leda till uppkomst av lövträd vilket är en biotop som grönsångare föredrar framför ren tallskog. Detta skulle potentiellt på sikt leda till ökad areal med lämplig miljö för arten i området till följd av planen.

Förslag på åtgärder för att gynna arten

Arten kan gynnas av ökad tillgång till lövträd så genom att släppa upp mer lövträd skapas en större variation i skogstyper som leder till mer lämplig livsmiljö för arten.

Svartvit flugsnappare

Ekologi och utbredning

Svartvit flugsnappare häckar i löv- och blandskog samt i trädgårdar och parker. Födan består främst av flygande insekter.

Den förekommer i större delen av landet, men sparsamt på Gotland och i de nordligaste fjällen. Minskningstakten har uppgått till 19 (12–23) % under de senaste 10 åren och minskning tros fortsätta i framtiden. Den svenska populationen av svartvit flugsnappare bedöms vara nära gränsvärdet för Sårbar (VU). (Artfakta, 2022)

Förekomst inom området och bedömd påverkan

Den svartvita flugsnapparen bedöms häcka knuten till trädgårdar i inventeringsområdet (se figur 5). Arten är relativt adaptiv och nyttjar gärna mänskligt störd mark, så som tomtmark, slyskog och mindre grönytor för födosök. Enstaka busk- och brynmiljöer kan komma att försvinna i och med den skiss som finns framtagen vilket kan påverka den svartvita flugsnapparen negativt. Däremot bedöms denna förlust kompenseras då fler tomter byggs i området som, åtminstone på sikt, bedöms medföra goda förutsättningar för arten att hitta både boplatser och födosöksmöjligheter.

Förslag på åtgärder för att gynna arten

Arten kan gynnas av ökad tillgång till lövträd. Att se till att det finns boplatser för arten ger också positiv påverkan då boplatser kan vara en begränsande faktor. Arten är en hålhäckare och förekomst av hålträd är således en positiv aspekt. Därför bör äldre och grova träd och hålträd sparas i den mån det är möjligt. Vidare är arten en vanlig holkhäckare och genom att sätta upp fågelholkar anpassade för den svartvita flugsnapparen kan också fler boplatser erbjudas.

Ärtsångare

Ekologi och utbredning

Ärtsångare häckar i skogsbryn, buskmarker och trädgårdar. Den förekommer i hela landet norrut till Jämtland – Norrbotten. Födan består av insekter, larver och bär. Arten har tidigare bedömts som livskraftig på rödlistan men populationsminskningen de senaste 10 åren innebär att kriterierna för NT blir uppfyllda. På 30 års sikt har populationen varit stabil. Minskningstakten har uppgått till 20 (0-40) % under de senaste 10 åren. Boet bygga av gräs, rötter, djurhår och strån som göms i täta busksnår eller träd. Hannen bygger flera bon av vilka honan sedan väljer ut ett (Artfakta, 2022).

Förekomst inom området och bedömd påverkan

Ärtsångare bedöms förekomma med 1, möjligen 2 revir i västra kanten av inventeringsområdet i anslutning till trädgårdarna, buskmarkerna och brynmiljöerna som finns här. Planskissen innebär relativt grad av exploatering i denna del. Dock bedöms reviren främst vara knutna till markerna/tomterna väster om Torpvägen som i stort utgör inventeringsområdets gräns åt väster. Då arten föredrar skogsbryn, buskmarker och trädgårdar framför högstammig barrskog, vilket är dominerande naturtyp för denna del av planområdet som planeras att exploateras, är bedömningen att förutsättning för arten inte påverkas på ett negativt sätt. Ett ökat inslag av tomtmarker inom området medför en större yta skogsbryn vilket är positivt för arten. Beroende på hur tomtmarkerna anläggs i form av busk- och trädskikt kan även detta medföra en ökad mängd lämpliga boplatser och livsmiljöer.

Förslag på åtgärder för att gynna arten

Arten kan gynnas genom att tillskapa mer skogsbryn och buskmarker (och även trädgårdar med rätt egenskaper), vilket leder till ökad areal livsmiljö för arten inom inventeringsområdet.

Sammanfattad bedömning

Vid exploatering inom inventeringsområdet bedöms varken den nationella eller regionala populationen utav någon av de rödlistade fågelarterna påverkas på betydande sätt. Med uttrycket betydande sätt menas att den kontinuerliga ekologiska funktionen ej påverkas på populationsnivå. En lokal påverkan på några av de arter som observerats kan dock uppstå i samband med exploatering, beroende på dess storlek i skala och intensitet. Genom att beakta föreslagna åtgärder kan dessa arter snarare gynnas inom inventeringsområdet.

För de övriga arterna som noterats under inventeringen, det vill säga de arter som inte är rödlistade eller upptagna i fågeldirektivets bilaga 1, bedöms ingen av arternas kontinuerliga ekologiska funktion påverkas på nationell eller regional nivå. Viss lokal påverkan kan förekomma på vissa arter i och med exploatering i området, främst då genom störning från buller under anläggningsskedet samt förlust av livsmiljöer. Då de triviala arter som noterats bedöms som adaptiva i sitt val av livsmiljöer, kan de fortsatt nyttja skog- och tomtmark både inom och i anslutning till inventeringsområdet utan att det negativt påverkar artens fortsatta ekologiska funktion.

För alla arter bör dock en åtgärd som påverkar fågelbon, t.ex. avverkning av träd och buskar under häckning genomföras utanför fågelartens häckningsperiod (ca 1 april – 15 juli).

4 LITTERATURFÖRTECKNING/REFERENSER

DOKUMENT

Artskyddsförordning, 2007:845.

Fåglar: Linjetaxering samt kombinerad punkt- och linjetaxering Version 1:0, 2016-03-21

Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen i Kalmar län, Hemsida - Länsstyrelsernas GIS-tjänster

Metodkatalog för fågelinventering vid Vattenfalls vindkraftsprojektering i Sverige. 2015. Haas, F., Ottvall, R., Green, M. Vattenfall.

Naturvårdsverket, 2009. Handbok för Artskyddsföroreningen, Del 1 - Fridlysning och bestämmelser. Handbok 2009:2.

Ny vår för fågelinventeringar, 2007. Ekblom, R. Sveriges Ornitologiska Förening. Vår Fågelvärld supplement nr 46.

Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala

WEBBSIDOR

Artfakta, SLU Artdatabanken

https://artfakta.se

Artportalen

https://www.artportalen.se/

Svensk fågeltaxering – metodik standardrutter

https://www.fageltaxering.lu.se/inventera/metoder/standardrutter/metodik-standardrutter

BILAGA 1

Linje 1

	10-maj	*25-maj*		
Art	**Antal**	**Antal**	**Rödlistad/direktivsart**	**Kommentar**
Bofink	2	2		
Grå flugsnappare		1		
Grönsångare	1	1	NT	
Gärdsmyg		1		
Kungsfågel		1		
Lövsångare	4	7		
Ringduva	1	2		
Rödhake		2		
Rödstjärt	3			
Spillkråka	1		Direktivsart	Spår av födosökande på en död trädstam
Större hackspett	1			
Svarthätta	1	3		
Svartvit flugsnappare		1	NT	
Talgoxe		3		
Trädpiplärka		3		

Linje 2

	10-maj	*25-maj*		
Art	**Antal**	**Antal**	**Rödlistad/direktivsart**	**Kommentar**
Bofink	1	2		
Gransångare	1	1		
Grönsångare	1	1	NT	
Koltrast	2	1		
Kungsfågel	2			
Lövsångare	4	2		
Rödhake	2	1		
Rödstjärt	1			
Svarthätta	1			
Svartmes		1		
Svartvit flugsnappare	1		NT	
Talgoxe	1			
Taltrast		2		
Trädlärka		1	Direktivsart	Utanför inventeringsområdet
Trädpiplärka		3		

Linje 3

	10-maj	*25-maj*		
Art	**Antal**	**Antal**	**Rödlistad/direktivsart**	**Kommentar**
Bofink		4		
Grönfink	1		CR	Överflygande
Grönsångare	1		NT	
Härmsångare		1		
Koltrast	1	1		
Kungsfågel		1		
Lövsångare	2	4		
Mindre korsnäbb		3		Överflygande
Ringduva	2	1		
Rödhake	1			
Rödstjärt	1	1		
Svarthätta	1			
Större hackspett		1		
Talgoxe	2	3		
Trädlärka	1		Direktivsart	Utanför inventeringsområdet
Trädpiplärka	1	2		

Linje 4

	10-maj	*25-maj*		
Art	**Antal**	**Antal**	**Rödlistad/direktivsart**	**Kommentar**
Blåmes	1			
Bofink	1	3		
Grå flugsnappare		2		
Grönsångare	1			
Koltrast	2	2		
Kråka	1		NT	Överflygande
Kungsfågel	1	1		
Lövsångare	3	6		
Nötskrika		2		
Ringduva	1	1		
Rödhake	2	2		
Rödstjärt	4	4		
Större hackspett		1		
Svartvit flugsnappare		1	NT	
Sädesärla	1			
Talgoxe	2	3		
Trädpiplärka	2	1		
Ärtsångare	1	2	NT	

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikkonsultföretag. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 48 000 medarbetare på 550 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 4 200 medarbetare. wsp.com

WSP Sverige AB

T: +46 10-722 50 00
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

UPPDRAGSNUMMER	UPPDRAGSNAMN	KUND
10364510	**Inventering sandödla, Stora Rör**	**Borgholms kommun**
DATUM **2024-06-25**	FÖRFATTARE **Elin Jonsson**	

INVENTERING AV SANDÖDLA SAMT POTENTIELLA LIVSMILJÖER FÖR SANDÖDLA PÅ FASTIGHETEN BORGHOLM STORA RÖR 2:1

BAKGRUND

Borgholms kommun vill detaljplanera ett område vid Stora Rör, ca 17 kilometer söder om Borgholm (fastigheten Stora Rör 2:1, Figur 1), för bygge av bostäder. Då det förekommer observationer i Artportalen av sandödla (*Lacerta agilis*) i området har WSP utfört en sandödleinventering inklusive en kartläggning av potentiella livsmiljöer för arten inom och omkring planområdet.

Figur 1. Inventeringsområdet/planområdet vid Stora Rör

KORT OM SANDÖDLAN

Sandödlan (*Lacerta agilis*) är fridlyst i hela landet enligt 4a § artskyddsförordningen (2007:845). Detta innebär att det är förbjudet att avsiktligt skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Den är också rödlistad som sårbar (VU) och hotas främst av igenväxning av lämpliga livsmiljöer (SLU Artdatabanken u.å.).

Sandödlan behöver varma miljöer med partier av öppen sand för sin fortplantning. Åtgärdsprogrammet för sandödla (Naturvårdsverket 2015) nämner sand- och grustäkter som en mycket viktig biotoptyp för arten, med uppskattningsvis 30–35 % av befintliga lokaler i denna typ av miljö. I Kalmar län gjordes en inventering av sandödla under 2005 och arten hittades då biotoptyperna i sand- och grustäkter, skjutbanor, brynmiljöer i

WSP
WSP Sverige AB
Org. nr:556057-4880
wsp.com

kulturmark, kraftledningsgator, betesmarker, sjö- och kuststrandkanter, småvägkanter, järnvägsvallar, gräs/örtrika tomtmiljöer och hällmarker (Lydänge 2005). Även öppen sandtallskog och ljungrika marker är vanliga miljöer (Naturvårdsverket 2015). I en mosaikartad miljö med öppna ytor, kantzoner och en rik ljung- eller örtvegetation har ödlan möjlighet att söka skydd, föda och värmereglering. Liggande trädstammar, torra grenar och rishögar är också viktiga inslag. Födan utgörs av insekter och spindeldjur.

Äggen läggs på ca 5–7 centimeters djup i välexponerade, vanligtvis sandiga miljöer (SLU Artdatabanken u.å.). Vid normal väderlek sker äggläggningen i slutet av maj – juni, men kan vid kallt väder förskjutas till juli. Äggen kläcks vanligen i augusti. Vuxna sandödlor är normalt sett mycket stationära, och kan ha ett hemområde på mellan 85 – 2000 m^2. Sandödlans övervintring sker vanligtvis i håligheter eller nedgrävd i marken (Naturvårdsverket 2015).

FÖRARBETE

Tidigare fynd

En sökning efter tidigare fynd av sandödla på Öland genomfördes i Artdatabankens Fynddata den 2024-01-10 för rapporteringsperioden 1900–2024. Observationerna syns i Figur 2. Arten har rapporterats på Öland vid sex tillfällen, varav fyra inom eller i nära anslutning till inventeringsområdet.

Figur 2. Tidigare rapporter av sandödla på Öland. Antal observationstillfällen inom parentes. Inga rapporter finns på norra delen av ön.

Analys av livsmiljöer

En GIS-analys utfördes, där potentiella miljöer för sandödla i närheten av inventeringsområdet identifierades med hjälp av flygbilder, jordartskarta och marktäckedata. Ett antal miljöer som skulle kunna utgöra äggläggningsplats, jaktmiljö eller spridningsstråk för sandödla identifierades (Figur 3). Miljöerna utgörs av den typ av mark där sandödla vanligtvis återfinns (se avsnitt Kort om sandödlan).

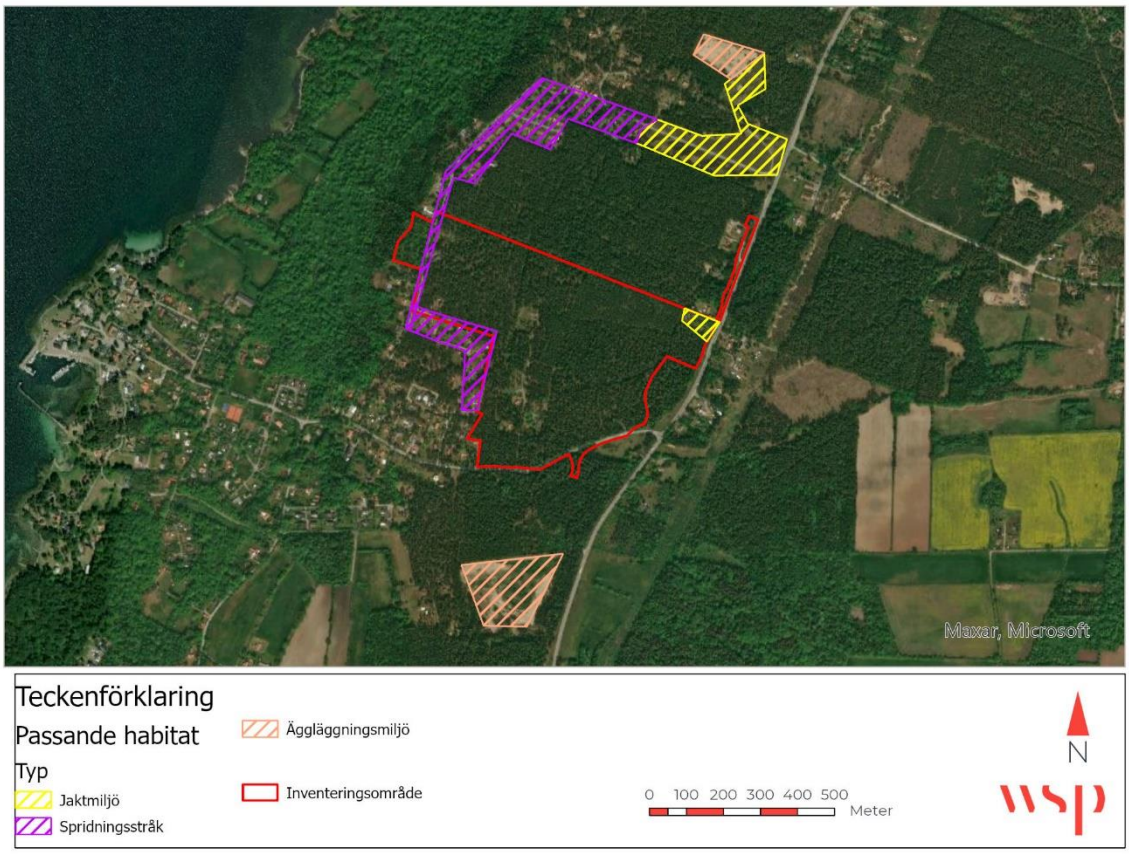

Figur 3. Passande sandödlehabitat inom och omkring planområdet.

Som stöd i kartläggning av passande livsmiljöer för sandödla gjordes också ett utsök i fynddata efter så kallade följearter. Följearter är arter som bedöms ha samma eller liknande biotopkrav som sandödlan och därför kan användas för att bedöma ett områdes lämplighet som livsmiljö. Följearter som eftersöktes i Fynddata under förarbetet utgjordes av trädlärka, backsvala, taggbock, skogsödla och hasselsnok (Figur 4).

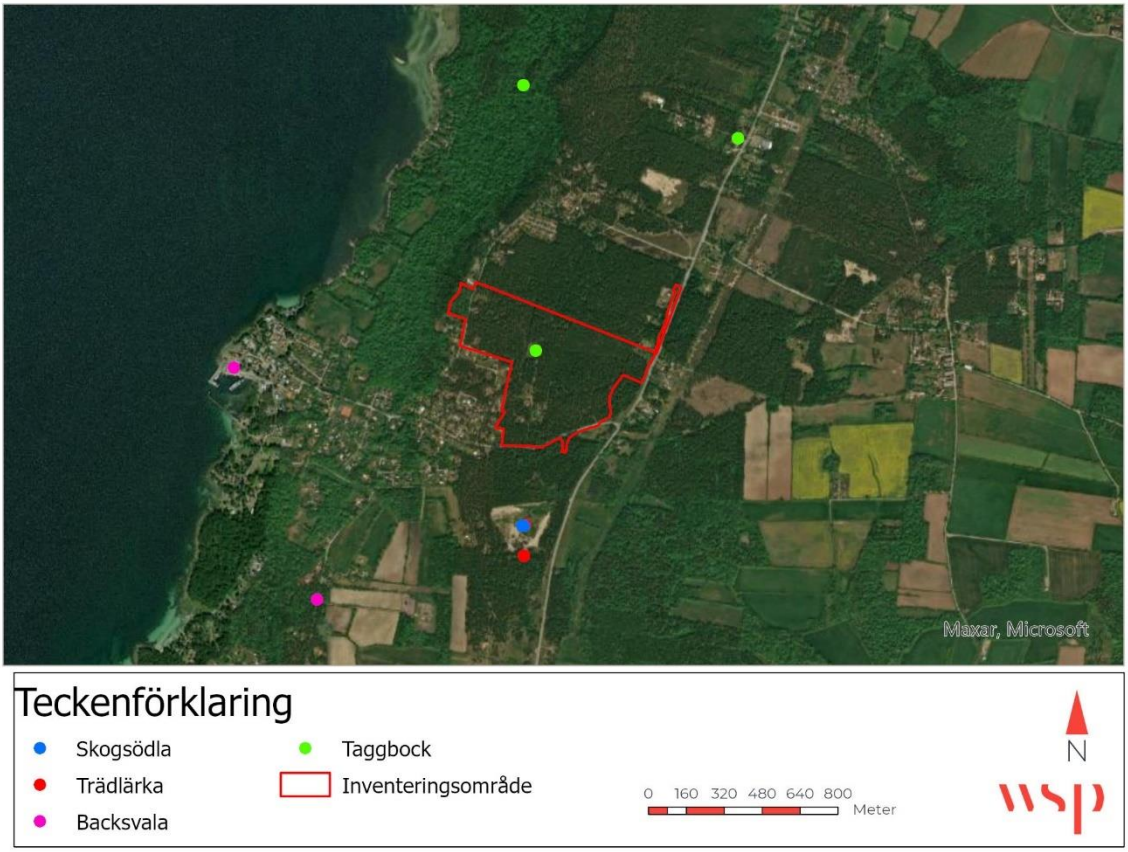

Figur 4. Inrapporterade fynd av s.k. följearter inom och omkring planområdet. Inga fynd av hasselsnok finns inrapporterade i närområdet.

Kontakter

Under förarbetet kontaktades även en av två rapportörer av tidigare observationer av sandödla i inventeringsområdet.

INVENTERING

Val av inventeringslokaler

Ett tidigt besök för att identifiera passande inventeringslokaler för sandödla inom inventeringsområdet gjordes den 23 februari 2024. De lokaler som eftersöktes bestod av områden med förekomst av öppen sand och företrädelsevis låg eller ingen krontäckning. Då stora delar av inventeringsområdet består av sluten tallskog, utgjordes en del av lokalerna som valdes ut för inventering av små eller mindre lämpliga (något beskuggade) miljöer. En sandtäkt söder om inventeringsområdet inkluderades också, då det bedömdes sannolikt att om sandödla finns i närområdet borde den ha sin största förekomst i täkten. De lokaler som inventerades visas i Figur 5 och Tabell 1. Punkterna i kartan representerar större områden, exempelvis inventerades hela den sandiga stigen vid punkt 2.

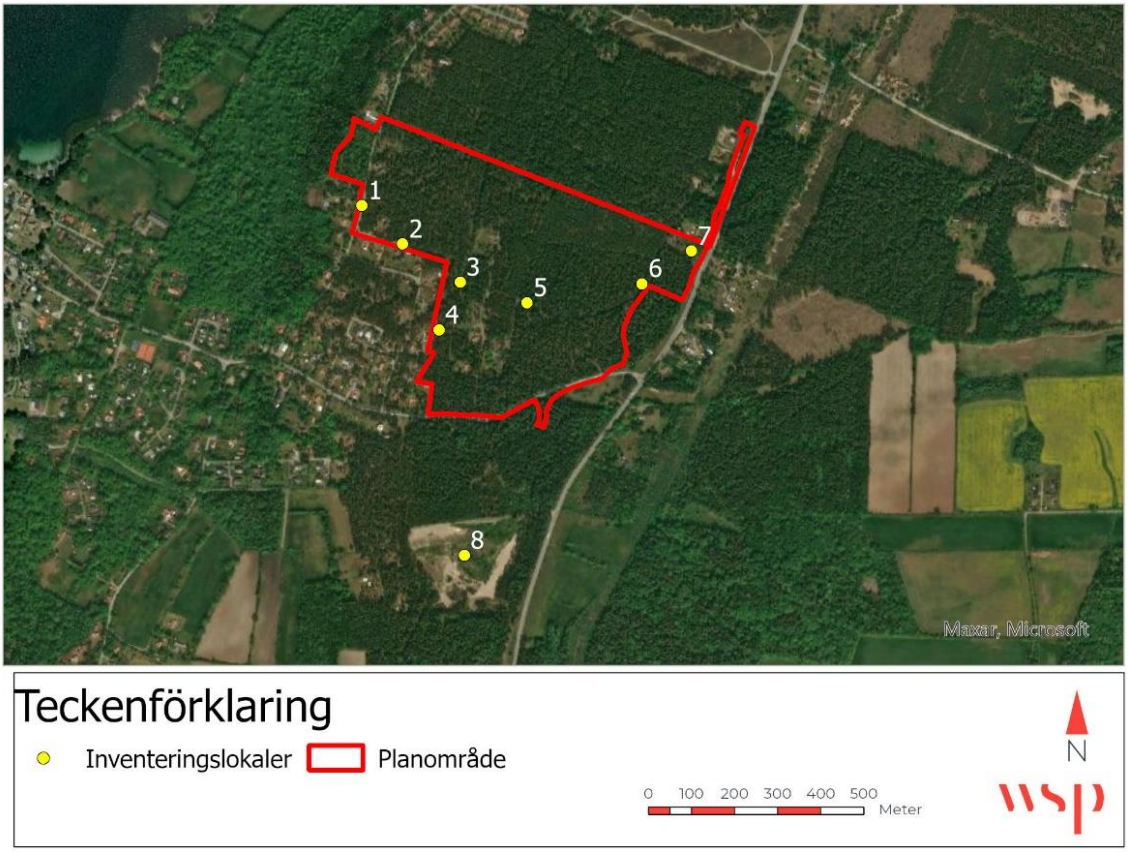

Figur 5. Inventeringslokaler som besökts i fält. Varje punkt representerar ett större inventerat område.

Tabell 1. Utvalda lokaler för inventering av sandödla vid Stora Rör.

Lokal-ID	Miljöbeskrivning
1	Packad grusväg, solbelyst med viss förekomst av ljung och örter.
2	Sandig, skyddad, solbelyst bred stig mellan skogen i norr och tomtmarker i söder. Visst ljunginslag.
3	Västvänd slänt på sandmark med inslag av äldre tall och allmänt med liggande död ved. I fältskiktet gräs, inslag av ljung, mossa. Få örter. Ganska skuggigt.
4	Sandig strövstig i luckig tallskog, inslag av ljung.
5	Skogsväg med sandinslag och stor förekomst av ljung. Viss öppenhet.
6	Sandig smal strövstig omgiven av mossig tallskog. Viss öppenhet.
7	Öppen miljö med inslag av buskar, stenar och kuddar av ljung.
8	Sandtäkt. Igenväxande men med gott om öppen sand i slänter åt samtliga väderstreck.

Bild 1. Sandig solbelyst stig med ljunginslag i kant (inventeringslokal nr 2).

Bild 2. Luckig tallskog på sandjord (inventeringslokal nr 3)

Bild 3. Sandig stig (inventeringslokal nr 4)

Bild 4. Sandtäkten i söder (inventeringslokal nr 8).

Bild 5. Sandtäkten i söder (inventeringslokal nr 8).

Inventeringsmetodik

Inventeringen i fält utfördes den 2024-05-03 samt den 2024-06-05 och följde i stora drag metoden beskriven i Naturvårdsverkets Manual för uppföljning i skyddade områden (2010). Lämpliga miljöer genomsöktes efter sandödla i ca 45 minuter. Små lokaler och lokaler med mindre lämpliga miljöer genomsöktes under kortare tid. Samtliga lokaler besöktes vid båda inventeringstillfällen.

Vädret var vid fältbesöken soligt till halvklart med svag vind. Temperaturen vid första besöket var runt 15 °C och vid andra besöket runt 20 °C.

RESULTAT

Inga sandödlor kunde observeras under fältbesöken vid Stora Rör. Förutsättningarna för inventeringen bedöms som väldigt goda både med avseende på väder och yttre förutsättningar, samt att det vid förarbetet identifierades mycket lämpliga miljöer för arten främst i sandtäkten söder om inventeringsområdet samt på ljungheden och i sandmiljöerna norr om inventeringsområdet. Genom inventeringsområdet finns lämpliga spridningsstråk mellan dessa områden (Figur 3).

SLUTSATSER

Sammantaget bedöms det vara osannolikt att sandödla förekommer i det inventerade området. Inga observationer av arten gjordes under inventeringarna. Samma dag som det första inventeringstillfället vid Rälla tall utförde WSP en inventering av sandödla i närheten av Kalmar, under vilken en stor mängd individer påträffades. Detta tyder på att både väderlek och inventeringstid var passande för att inventera arten.

På Öland finns mycket få inrapporterade observationer av sandödla, utöver de fyra som rapporterats i planområdet från de senaste åren. Fynd före dessa utgörs av ett 1998, rapporterat som troligen utplanterat, samt 1996. I övrigt finns inga fynd registrerade i Artportalen.

På ön finns en stor mängd observationer av skogsödla. Bildunderlag som erhållits efter kontakt med rapportören bakom tre av fyra fynd av sandödla vid Rälla tall visade att det i minst ett av fallen rörde sig om en felbestämd observation av skogsödla (Zootoca vivipara). I Åtgärdsprogrammet för sandödla (Naturvårdsverket 2015) nämns att det i Artportalen rapporterats sandödla från tveksamma lokaler, och att det möjligtvis kan bero på förväxling med skogsödla. Rapporter från Öland beskrivs som särskilt anmärkningsvärda och bör enligt åtgärdsprogrammet kontrolleras.

En ytterligare indikator på att arten sannolikt inte finns i området är att sandtäkten söder om Rälla tall är välbesökt av biologer och allmänhet. Området har en mycket stor mängd observationer av arter, och om sandödla finns i området borde den ha noterats i täkten eftersom den utgör en generellt mycket passande miljö för arten.

REFERENSER

Lydänge, A., 2005. *Inventering av sandödla (*Lacerta agilis*) i Kalmar län 2005.* Länsstyrelsen Kalmar.

Naturvårdsverket, 2010. *Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda däggdjur samt grod- och kräldjur Version 4.0*. Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket, 2015. *Åtgärdsprogram för sandödla, 2014–2017.* Naturvårdsverket.

SLU Artdatabanken, u.å. *Sandödla* Lacerta agilis*.* Artfakta. [online] Tillgänglig: https://artfakta.se/taxa/100070/information

Tillhör beslut §2024/184-MBN 2024-10-23

Borgholms kommun

Detaljplan för

Stora Rör 2:1 m.fl.
Östra Stora Rör

Borgholms kommun

PLANBESKRIVNING

Antagandehandling

2024-10-11

Antagandehandling

Upprättad: 2020-09-10

Senast ändrad: 2024-10-11

Dnr: S2014-0043

Medverkande tjänstemän

Ylva Hammarstedt
Planarkitekt

Ulrika Belsing
Miljöstrateg

Julia Persson
Mark- och exploateringsstrateg

Anders Jansson
Mark- och exploateringsstrateg

Mia Olsson Hedman
VA-planerare

Åsa Bejemar
Plansamordnare

Jonathan Sjöblom
Planarkitekt

Anders Magnusson
Tillväxtchef

Leon Hansson
Planeringschef

Planhandlingarna består av:

- Plankarta på grundkarta med bestämmelser
- Planbeskrivning med genomförandebeskrivning
- Granskningsutlåtande II
- Fastighetsförteckning
- Miljökonsekvensbeskrivning

Bilagor:

1. Fastighetskonsekvenskarta
2. Inkomna yttranden
3. Skötselplan
4. Dagvattenutredning
5. Trafikbullerutredning
6. Trafikutredning
7. Geologiska och geohydrologiska förutsättningar
8. Geoteknisk utredning
9. Naturvärdesinventering
10. Fågelinventering
11. Inventering av sandödla

Plan- och bygglagen PBL (2010:900)
Boverkets allmänna råd BFS (2014:5)

Foto framsida: Michael Gykiere, Lonely Alien

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING 4
DETALJPLANEPROCESSEN 5
1. DETALJPLANENS BAKGRUND OCH SYFTE 6
2. PLANDATA 7
3. PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR 8
4. AVVÄGNINGAR ENLIGT MILJÖBALKEN (MB) 22
5. STÄLLNINGSTAGANDEN ENLIGT PLAN- OCH BYGGLAGEN 25
6. PLANFÖRSLAGET 27
7. GENOMFÖRANDE OCH KONSEKVENSER 47

Sammanfattning

Planområdet ligger i den östra delen av tätorten Stora Rör, i södra Rälla Tall. Planförslaget erbjuder ett attraktivt boende i kommunens södra del med närhet till strand, natur, skola och livsmedelsbutik.

Området planläggs främst för bostadsändamål och naturmark. Detaljplanen möjliggör en blandning av bostäder i villor, parhus, radhus och lägenheter i flerbostadshus. Det finns även ytor som tillåter skolverksamhet, kontor och vårdboende samt yta för parkering för pendling och besökare till naturområdet. Parkeringen är placerad i sydöstra delen av planområdet, med kort avstånd till det planerade läget för busshållplats med gång och cykeltunnel. Beroende på bostadsform beräknas området totalt kunna ge mellan 90-180 bostäder och avses genomföras i etapper för att kunna tillgodose södra kommunens bostadsbehov de närmaste åren. Bebyggelsen ska utformas med hög arkitektonisk kvalité och med hänsyn till befintlig bebyggelse. Detaljplanen innehåller därmed utformningsbestämmelser om fasadkulör, material och takutformning. En del områden kommer att ingå i planerad markanvisningstävling där det finns riktlinjer om hur bebyggelsen ska gestaltas och bidra till låg klimatpåverkan.

Ett större sammanhängande skogsparti föreslås skyddas i planen. Denna gröna korridor sammanbinder det nybildade naturreservatet vid Ljungheden i norr med Rosti i söder, och skapar goda förutsättningar för pollinerare, biologisk mångfald, pedagogisk verksamhet och rekreation. Naturområden bevaras där naturliga lågpunkter finns för att bibehålla dess funktion för att fördröja, infiltrera och rena dagvatten.

Planförslaget innebär att cykelförbindelsen mellan Rälla och Stora Rör förbättras och skapar en god helhet med Trafikverkets vägplan i området. Genomförandet av planen antas kunna bidra till säkrare transportvägar för oskyddade trafikanter samt bättre tillgänglighet till friluftsområden. Föreslagna åtgärder i skötselplanen såsom främjandet av lövträd och blottläggande av sand bidrar till ett rikare växt- och djurliv. Detaljplanen antas inte medföra betydande miljöpåverkan.

Bild 1. Kommunkarta

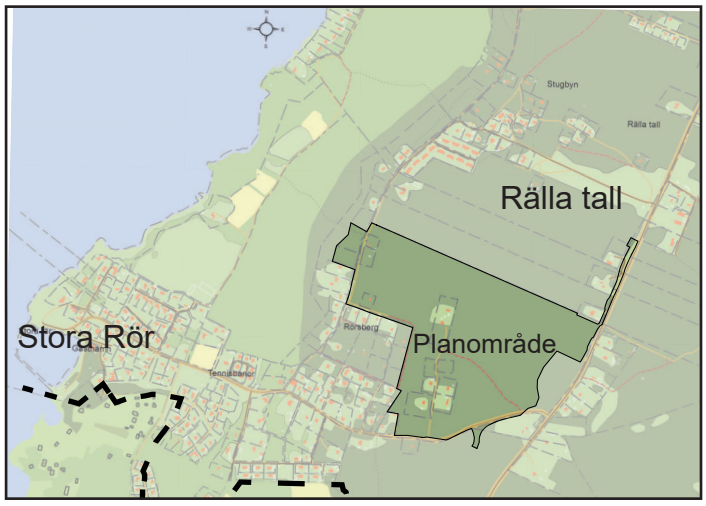

Bild 2. Översiktskarta

Detaljplaneprocessen

Denna handling, planbeskrivningen, ska underlätta förståelsen för planförslagets innebörd och redovisa de syften och förutsättningar planen har. Planbeskrivningen ska också redovisa eventuella avsteg som gjorts från kommunens översiktsplan. I beskrivningen ska skälen till planens utformning och de bestämmelser som valts motiveras. Planbeskrivningen har ingen egen rättsverkan. Detaljplanen (plankartan) är däremot juridiskt bindande för efterföljande beslut såsom bygglov.

Detaljplanen har tidigare varit ute på samråd och granskning. Under samråd och granskning görs alla planhandlingar tillgängliga och synpunkter välkomnas. När samråds- och granskningstiden är slut sammanställer kommunen synpunkterna i en samrådsredogörelse, respektive ett granskningsutlåtande. I dessa dokument kommenterar kommunen synpunkterna och tar ställning till justeringar innan planen slutligen antas.

Från samråd till granskning minskades planområdet på grund av att utfarten mot väg 136 för det norra området intill Stugbyn och Ljungheden inte är lämplig för den ökade trafikmängd som medgavs i planförslaget.

Efter granskningen av planen år 2021 har planen bearbetats avseende trafikfrågor, buller, dagvatten och natur. Dessa ändringar medförde att planen ställdes ut för en ny granskning år 2023.

Den som inte inkommit med skriftliga synpunkter senast under granskningstiden kan förlora rätten att överklaga planen.

Upprättandet av planförslaget följer plan- och bygglagens (PBL 2010:900) anvisningar för ett utökat förfarande. De grundläggande stegen i processen anges nedan. Planbestämmelserna följer Boverkets allmänna råd 2014:5

Mer information om planprocessen finns på kommunens hemsida:
www.borgholm.se

Utökat förfarande

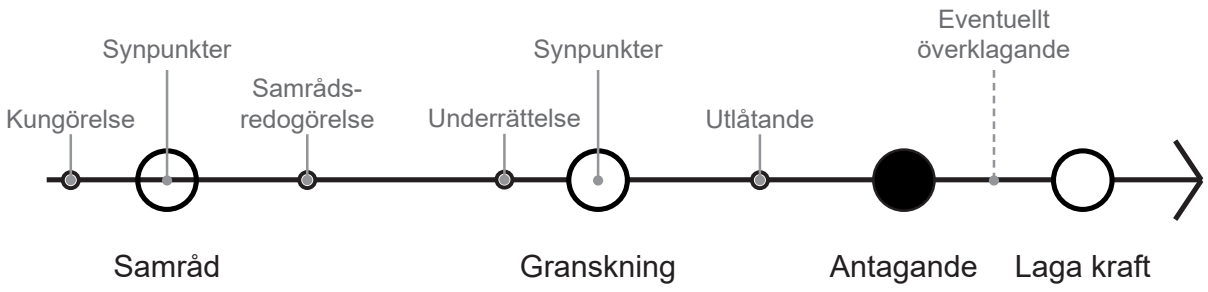

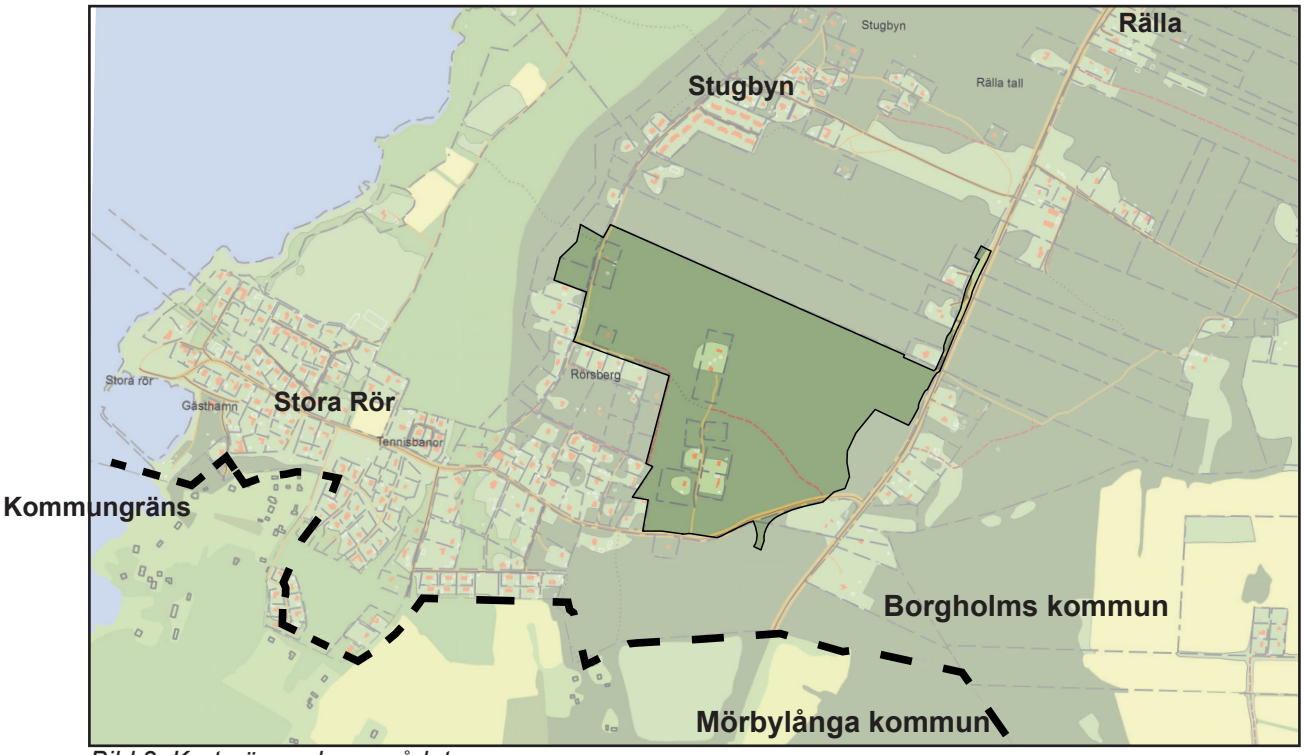

Bild 3. Karta över planområdet

1. Detaljplanens bakgrund och syfte

Området utgör ett naturligt tillväxtområde inom kommunen med sina goda pendlingsmöjligheter till Borgholm, Färjestaden och Kalmar. Läget invid Rällaskogen och närheten till Kalmarsund utgör goda förutsättningar för nya attraktiva boendemiljöer. I januari 2015 beslutade därför dåvarande Samhällsbyggnadsnämnden att uppdra åt förvaltningen att ta fram ett förslag till detaljplan. Planförslaget har varit på samråd under 2017, på granskning 2021 och på granskning II 2023. Efter granskning II har ny information inkommit som medfört justering av planförslaget. Kommunen bedömer att justeringarna inte är så omfattande i förhållande till planens syfte att planförslaget behöver granskas en tredje gång. Kommunen avser därför att anta planförslaget.

Syftet med detaljplanen är att skapa ett varierat boendeutbud med en flexibel detaljplan där fokus ligger på att skapa ett naturnära boende med inslag av skola, kontor och vård. Utformningen av tillkommande bebyggelse ska vara väl anpassad till områdets karaktär. Planen syftar även till att förbättra trafiksituationen genom utfartssanering och att förbättra cykelförbindelsen mellan Rälla och Stora Rör som en del av Ölandsleden längs väg 136. Planen syftar också till att möjliggöra för lokalt omhändertagande av dagvatten, att bevara en grön spridningskorridor mellan Ljungheden och Rosti samtidigt som områdets natur- och rekreationsvärden beaktas och utvecklas.

2. Plandata

Planområdet ligger i Borgholms kommuns sydvästra del cirka 250 meter norr om kommungränsen till Mörbylånga kommun. Planområdet ligger i södra Rälla Tall i anslutning till den samlade bebyggelsen i Stora Rör och avgränsas i öster av länsväg 136, i söder av Stora Rörsvägen och i väster av den högre sandvallen och Vincents väg. Den obebyggda marken utgörs av tallskog av varierad ålder och är en del av Rällaskogen.

Planområdet har en areal på drygt 30 hektar. Fastigheten Stora Rör 2:1, Rälla Tall 6:1 och Rälla Tall 9:20 ägs av Borgholms kommun, övriga fastigheter är privatägda.

Bild 4. Ägoförhållande för fastigheter inom planområdet. Kommunägda fastigheter är gammelrosa.

3. Planeringsförutsättningar

Historik

Stora Rör blev, redan på 1600-talet, vid sidan av Färjestaden, Fröbygårda och Röhälla den viktigaste hamnen för skeppning av såväl person- som varutransporter över till fastlandet. Helt naturligt utvecklades kommunikationerna mellan Öland och fastlandet på den plats där det var den kortaste sträckan över vattnet (ca 3 500 m). Under 1700- och 1800-talen utvecklades färjetrafiken och postgången över sundet. Hamnen gav möjlighet till effektivare transporter till och från fastlandet och Kalmar. I hamnen fanns både gästgivargård, affär och regelbunden marknad. Tidigt på 1900-talet började kustområdet söder om hamnen tas i anspråk för exklusiva fritidsbostäder då det fanns båtförbindelser med Kalmar. I takt med att sommarboendet och turismen utvecklades och behovet av biltransporter ökade startade färjetrafik mellan Revsudden och Stora Rör 1957 av ett privat rederi. Färjetrafiken utvecklades snabbt och var fram till Ölandsbrons tillkomst 1972 den viktigaste färjeförbindelsen med fastlandet för norra Öland. Med ortens strategiska läge mitt på ön och med kort avstånd till fastlandet var det en naturlig plats för att dra elkabel till Öland och bygga ställverk. Med ett ökande intresse för i huvudsak fritidsbebyggelse byggdes samhället under senare delen av 1900-talet upp till dagens utformning.

Planområdet har åtminstone sedan mitten av 1800-talet varit bevuxet med produktionsskog. Under 1940-talet var viss del av marken runt nuvarande Mor Linas väg uppbruten för odling. Marken har tillhört Rälla gård och kronoparken Rälla tall. Rälla gård var tidigare en kungsgård.

Bild 5. Färjetrafik mellan Stora Rör och Revsudden fram till 1972

Bebyggelse

Från sent 1800-tal har Stora Rör lockat fritidsboende varvid byggnader från badortstiden har blandats med modern villa- och fritidshusbebyggelse. Storleken på bostadshusen varierar från små låga enplanshus till större villor i två våningar. Flera av de nyare husen har ett modernt formspråk.

I Stora Rör finns den äldsta bebyggelsen runt hamnen med de utmärkande hamnmagasinen. I övrigt varierar bebyggelsen i ålder från flera epoker. Bebyggelsen är spridd och har tillkommit mer som enklaver än som årsringar eftersom den varierande topografin har haft stor betydelse för bebyggelseutvecklingen. Nordväst om planområdet ligger Stugbyn med bostadsbebyggelse av varierad karaktär. I södra delen av Stugbyn ligger ett bostadsområde från slutet av 1980-talet där husen är relativt tätt placerade. Området skiljer sig markant från kringliggande bebyggelse.

Närmast Rällaskogen upplevs bebyggelsen ligga insprängd i naturen. Vägarna som till utseendet liknar skogsvägar bidrar till upplevelsen. Befintlig bebyggelse i och i anslutning till planområdet påminner om bebyggelsen i övriga Stora Rör. Huvudbyggnader i varierande storlek och ålder dominerar över komplementbyggnaderna på relativt stora naturtomter.

Service

Sommartid används de utmärkande hamnmagasinen och andra byggnader i hamnområdet till café, bageri och lanthandel. I Stora Rör finns också restaurang och pensionat som har öppet under sommaren. Närmaste livsmedelsbutik ligger i Rälla ca 3 km norr om planområdet. I Borgholm, ca 15 km norr om Stora Rör finns kommunens största serviceutbud, med både kommunal- och kommersiell service.

I Rälla finns skola för förskoleklass till årskurs 6, bibliotek, sporthall och förskola. Närmaste högstadieskola är Slottsskolan i Borgholm och gymnasieskola finns i Kalmar.

Bild 6. Bebyggelse i området

Mark och vegetation

Natur

Planområdet består till övervägande del av tallskog med gräs- och mossbeväxt mark. Stora delar av tallskogen består av yngre planterad tall men här finns också områden med äldre tallskog. I planområdets västra del finns även ett område med ädellöv.

Terrängen är mycket kuperad. En upp till 25 meter hög sandvall ligger precis väster om planområdet och genom planområdet sträcker sig en lägre sandvall från norr till söder. Öster om sandvallen finns ett område med relikta sandvallar. Planområdet varierar i höjd från ca 33 meter över nollplanet i väster till ca 47 meter över nollplanet i öster med ett höjdparti längst i norr som sträcker sig 49 meter över nollplanet.

I planområdet finns det ett flertal stenmurar som följer bygränser och fastighetsgränser. De flesta murar har tillkommit under 1800-talets skiftesuppdelning och markerar ägogränser. Dessa stenmurar är inte biotopskyddade.

Fornlämningar

Inom planområdet finns inga fornlämningar registrerade. Vid Rällaskogens kust finns ett flertal kända gravlämningar i form av rösen, stensättningar och stenblock från brons- och järnålder.

Bild 7. Betespräglad äldre tall i nordvästra delen av planområdet

Friluftsliv

Rällaskogen har ett stort värde som rekreationsområde. Tallskogen är lättframkomlig med ett stort stigsystem och öppen sikt mellan träden. En äldre traktorväg mellan Stora Rörsvägen och Mor Linas väg ingår i det välanvända stigsystemet. Stigarna förbinder planområdet med Rällaskogen, Kalmarsund och Stora Rör.

I Stora Rör finns padelbana och tennisbana som nyttjas av bland annat idrottsförening och tennisklubb. Här finns också badplats där sommarsimskola anordnas av Stora Rörs Simsällskap. Hamnen fungerar som fritidsbåtshamn där Stora Rörs Båtsällskap har sin hemmahamn samtidigt är det en välbesökt gästhamn.

I Rälla finns idrottsplats och sporthall.

Skyddad natur och arter

Planområdet ligger inom området Rällafältet som har klass 2 i länsstyrelsens naturvårdsplan för Öland. Rällafältet är ett stort isälvsfält med

mäktiga sand- och gruslager som är cirka 450 hektar och sträcker sig från Isgärde i söder till Rälla i norr. Rällafältet har höga botaniska och entomologiska värden. En av de viktigaste strukturerna inom Rällafältet anges vara bland annat värdefulla sumpskogar väster om den högre västra sandvallen.

Planområdet ligger strax söder om naturreservatet Rälla-Ekerum, som bildades 2020. Reservatet omfattar totalt drygt 600 hektar, varav drygt hälften utgörs av vattenområde. Reservatet är komplext och består av ett flertal olika miljöer som tillsammans bildar en värdefull helhet. I reservatet ingår ädellövskogar med grova, ihåliga ekar som är livsviktiga för en lång rad fåglar, fladdermöss, insekter, lavar och svampar. Här finns frodiga sumpskogar som är hem för många mossor, svampar och växter. Mitt i reservatet höjer sig en av Ölands största isälvsavlagringar 25 meter hög. I reservatet ingår också torra, magra sandjordar med tallskog och öppna sandhedar, där bin och andra insekter trivs. Slutligen skyddas också grunda havsområden med vidsträckta ålgräsängar. Det är Länsstyrelsen i Kalmar län som förvaltar naturreservatet.

Liljekonvalj som är fridlyst på Öland finns inom planområdet och dispens från Artskyddsförordningen krävs där den påverkas. Liljekonvalj är inte rödlistad utan bedöms som livskraftig.

Talltickan är en parasitsvamp som orsakar röta i veden. Den växer nästan uteslutande på stammen av levande, gammal tall, ofta högt upp vid sår eller grenärr. Avverkning av gamla tallar tillsammans med avsaknad av nyrekrytering av gamla tallar i skogslandskapet innebär ett hot på lång sikt, liksom förtätning och igenväxning med gran i tallskogsmiljöer. Talltickan är rödlistad och har bedömts vara nära hotad (NT). Under 2022 rapporterades tre fynd av den rödlistade tallticka in till Artportalen.

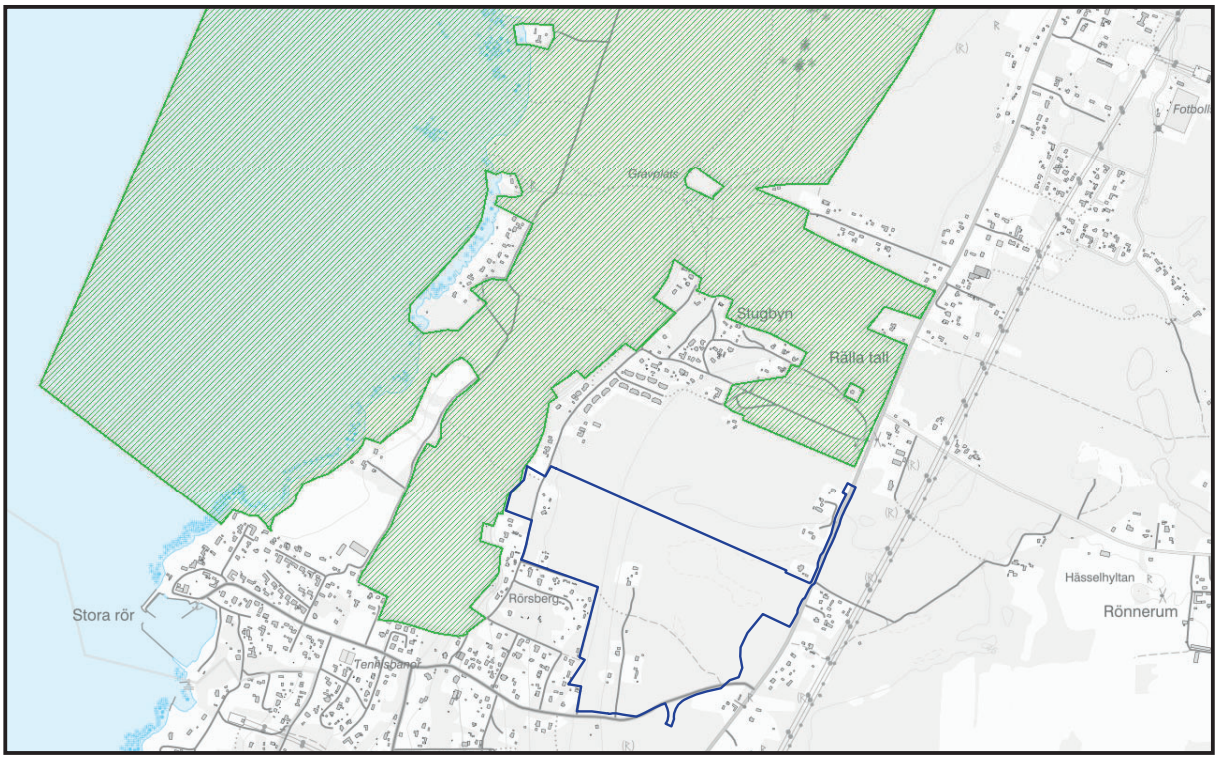

Bild 8. Nybildat naturreservat i delar av Rällaskogen och Kalmarund. Källa: Länsstyrelsen 2020. Planområdet är markerat med blå linje.

Sandödlan är fridlyst i hela landet enligt 4a § artskyddsförordningen. Detta innebär att det är förbjudet att avsiktligt skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Den är också rödlistad som sårbar (VU) och hotas främst av igenväxning av lämpliga livsmiljöer. Sandödlan behöver varma miljöer med partier av öppen sand för sin fortplantning. Under 2015 rapporterades ett fynd av sandödla in till Artportalen. Observationen gjordes på en privatägd bebyggd fastighet strax väster om planområdet. 2023 rapporterades tre fynd av sandödlan in till Artportalen. Fynden ligger relativt samlade utmed en befintlig stig väster om Mor Linas väg.

Inventering av naturvärden och skyddade arter

Under planarbetet har en naturvärdesinventering genomförts av Ecocom (år 2015) med fördjupade inventeringar rörande kärlväxter samt insekter. Syftet med inventeringen var att identifiera och dokumentera områden som är av positiv betydelse för den biologiska mångfalden. Inventeringen visar att det finns områden med höga naturvärden norr om planområdet, framförallt i området som benämns Ljungheden. Inom planområdet identifierades inga naturvärdesobjekt inte heller återfanns rödlistade kärlväxter eller insekter. Naturvärdesobjekt med visst naturvärde efterfrågades inte i inventeringen.

Under 2022 genomfördes en fågelinventering inventeringsområdet var större än planområdet. Totalt observerades 23 arter som bedömdes häcka inom inventeringsområdet. Av dessa var tre arter rödlistade – grönsångare, svartvit flugsnappare och ärtsångare, samtliga i kategorin nära hotade på rödlistan 2020. Ingen av dessa arter häckade dock inom aktuellt planområde. Ingen art upptagen i fågeldirektivets bilaga 1 noterades som häckfågel inom inventeringsområdet.

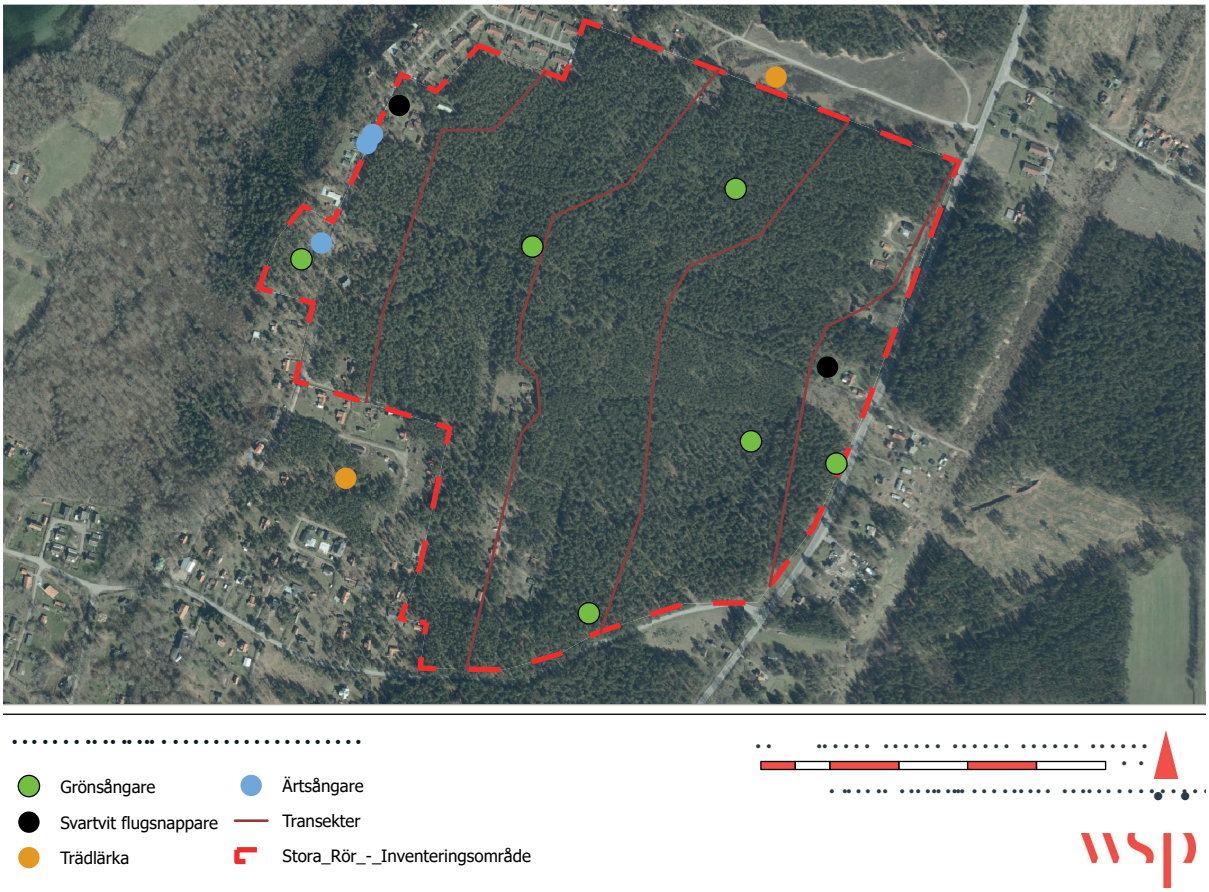

Bild 9. Häckande fåglar i området. Källa WSP 2022.

Trädlärka och nattskärra bedöms häcka utanför inventeringsområdet och äldre spår av födosökande spillkråka gjordes på en död trädstam inom området. De identifierade rödlistade arterna grönsångare, svartvit flugsnappare och ärtsångare är alla fåglar som framförallt trivs i lövskog, trädgårdar och parker. För alla arter bör dock åtgärder som kan påverka fågelbon, som avverkning av träd och röjning av buskar, genomföras utanför fågelartens häckningsperiod (ca 1 april – 15 juli).

Inrapporterade fynd av tallticka föranledde att kommunen har inventerat området med fokus på tallticka och äldre tallar som kan klassas som skyddsvärda eller särskilt skyddsvärda. Talltickan återfanns vid sidan av ett antal hålträd och äldre tallar. De tallar som kommunen har bedömt som särskilt skyddsvärda eller potentiellt särskilt skyddsvärda har mätts in. Gamla träd är viktiga karaktärsgivande inslag i hela planområdet och ska behållas om det är möjligt. För att ta ner träd som är särskilt skyddsvärda krävs samråd med länsstyrelsen enligt miljöbalkens 12 kapitel 6 §.

Inrapporterade fynd av sandödla föranledde att kommunen under 2024 lät WSP eftersöka exemplar av sandödla, i inventeringen ingick också en kartläggning av potentiella livsmiljöer för arten inom och i anslutning till planområdet. Inventering av sandödla och potentiella livsmiljöer för sandödlan utfördes i fält den 3 maj 2024 och 5 juni 2024. Inga observationer av arten gjordes under inventeringarna. Potentiella livsmiljöer kartlades med hjälp av flygbilder, jordartskarta och marktäckedata. Inom planområdet identifierades inga miljöer som skulle kunna utgöra äggläggningsplats. Potentiell jaktmiljö identifierades i planområdets nordöstra hörn och potentiellt spridningsstråk identifierades i planområdets västra del, utmed Vincents väg.

Geologi

Marken i och omkring planområdet består av isälvssediment. Sedimentsammansättningen är i allmänhet mycket homogen och består mestadels av sand och grovmo, med en mäktighet på mellan 15-20 meter. I planområdet består jordlagren huvudsakligen av fasta sandiga jordarter.

I planområdets västra gräns finns en drygt 20 meter hög sandvall. Strax väster om Mor Linas väg löper ytterligare en sandvall. Denna geologiska slänt är cirka 5 meter hög och har undersökts för att utreda dess uppbyggnad och stabilitet. Provtagning visar att sanden nedanför slänten har grövre kornfraktioner. Den grövre sanden har förmodligen ansamlats under perioden då slänten utgjorde strandkanten. Ytterligare österut finns relikta geologiska formationer som består av sanddyner med relativt markanta sidor som är svängda ungefär som en solfjäder. De sanddynsformationer som förekommer inom området utgörs till stor del av flygsand som har transporterats och avlagrats genom vinden. Historiskt sett ansågs flygsand som problematiskt eftersom omkringliggande åkermark förstördes. Därför planterades ofta tall inom områden med flygsand.

Provtagning visar att grundvattennivån ligger cirka 13 meter under marknivån i de norra delarna av planområdet och drygt 20 meter under marknivån i områdets södra delar.

Områdets geologi erbjuder goda förutsättningar för byggnation av både infrastruktur och byggnader. Det finns inte några indikationer på risk för vare sig ytliga skred eller djupgående glidytor i underliggande sand.

Bild 10. Markskuggning som visar geologiska formationer med planområdet markerat med rosa gräns.

Radon

Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. För att undvika radon i inomhusluften behöver byggnaden vara tät mot marken. Alunskiffer har höga radonhalter. Andra skiffer-bergarter har låga till normala radonhalter. I ett bälte längs med landborgskanten underlagras lerskiffern och kalkstenen av alunskiffer. Alunskiffern kan gå i dagen där de överlagrande bergarterna knäckts. Inom planområdets östra delar, intill landborgskanten, finns det därmed risk för problem med höga halter av markradon.

Inom planområdet har radonmätningar gjorts i fem provpunkter. Radonvärdet uppgick till 12-19 kBq/m^3, där det högsta värdet uppmättes i provpunkten närmast landborgen. Vid radonvärden mellan 10-50 kBq/m^3 rekommenderas att bygga radonskyddat.

Förorenad mark

Rälla och Stora Rör har ingen industriell historia och det finns inga kända markföroreningar i området. Det finns två nedlagda deponier, en norr om Rälla och en sydost om Stora Rör. Dessa ger ingen påverkan inom planområdet.

Trafik

Biltrafik

Planområdet omges av Stora Rörsvägen i söder, Hellners väg i norr, Vincents väg i väster och väg 136 i öster. Väg 136 sträcker sig från Ottenby i söder till Byxelkrok i norr. Staten genom Trafikverket är väghållare för väg 136. Trafikverket har även ansvar för Stora Rörsvägen (väg 965) som leder från väg 136 västerut mot Stora Rör och hamnen. Trafikverket är huvudman för väg 965 eftersom den tidigare var förbindelsen ner till färjeläget. Lokalgator i området har enskilt huvudmannaskap.

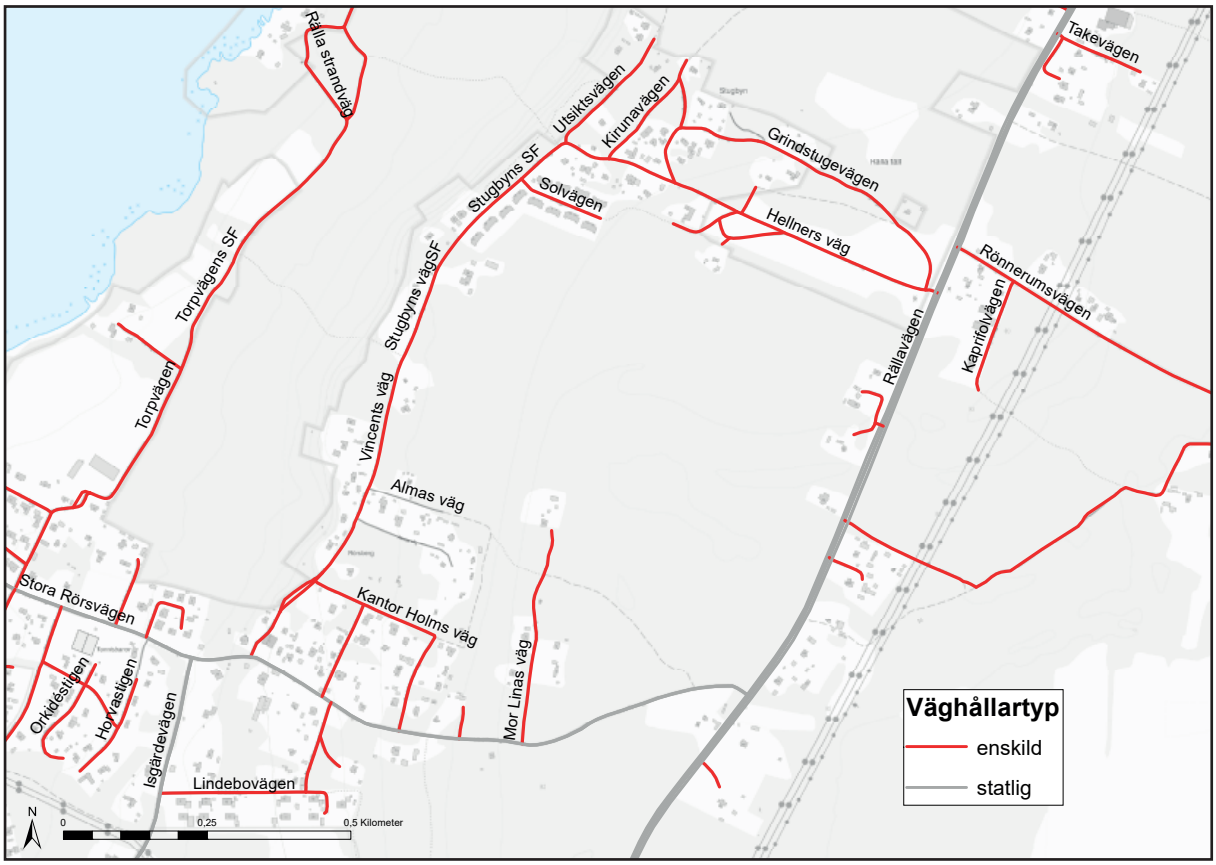

Bild 11. Väghållare i området

Öland har stora skillnader i trafikmängd över året vilket ger svåra förutsättningar för dimensionering av vägsystem. Årsdygnstrafiken (ÅDT) på väg 136 var år 2022 cirka 7000 fordon per dygn och hastigheten utanför planområdet är 80 kilometer i timmen. Under sommarmånaderna ökar trafiken på väg 136 med drygt 200 %. Årsdygnstrafiken på Stora Rörsvägen är låg, knappt 400 fordonsrörelser per dygn. Trafikmängderna är dock cirka fem gånger större på sommaren än på vintern. Stora Rörsvägen har en skyltad hastighet på 70 kilometer i timmen fram till bebyggelsen vid Vincents väg, därefter är den skyltade hastigheten 50 kilometer i timmen.

Vid planläggning behöver kommunen ta hänsyn till ett prognostiserat trafikflöde för år 2045 vid sidan om den trafikökning en exploatering innebär. Enligt tabellen är de prognostiserade flödena för väg 136 drygt 2000 fordonsrörelser fler per dygn för årsdygnstrafiken och för

Stora Rörsvägen cirka 100 fler fordonsrörelser.

De båda statliga vägarna omges av ett av länsstyrelsen beslutat byggnadsfritt område. För väg 136 är det byggnadsfria området 30 meter och för Stora Rörsvägen är det 12 meter.

Stora Rörsvägen och Hellners väg är asfalterade och övriga gator i området utgörs av mindre grusvägar.

Inom planområdet går Mor Linas väg från Stora Rörsvägen norrut. Utfarten vid Mor Linas väg har i nuläget skymd sikt.

	Basår 2022		**Prognosår 2045**	
Gata	*ÅDT*	*TF*	**ÅDT**	**TF**
Väg 136 (norr)	*7 390*	*7,2 %*	9 400	8,4 %
Väg 136 (söder)	*7 290*	*8,6 %*	9 300	10 %
Stora Rörsvägen	*380*	*5,2 %*	460	6,5 %

Bild 12. Trafikflöden på vägar i området

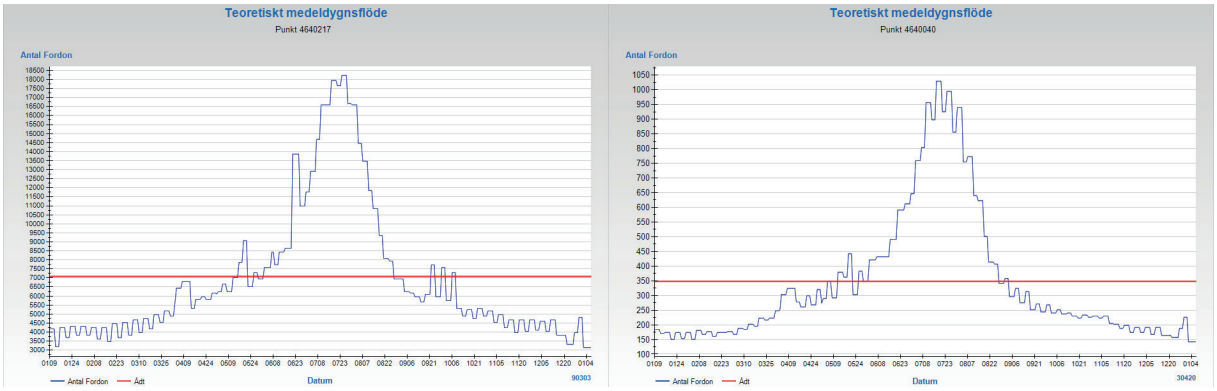

Bild 13. Teoretiskt medeldygsflöde över året för väg 136 samt Stora Rörsvägen

Planerade åtgärder i omkringliggande trafiknät

Trafikverket som är ansvarig för väg 136 och Stora Rörsvägen planerar att genomföra flera kapacitets- och trafiksäkerhetshöjande åtgärder för både motorfordon och oskyddade trafikanter mellan Isgärde och Borgholm. I dialog och samverkan med Borgholms kommun planerar Trafikverket för en ny trafiksäkrare korsning i ett nytt läge något söder om den befintliga. Enligt Trafikverkets vägplan kommer de östra delarna av Stora Rörsvägen inte längre underhållas av Trafikverket, huvudmannaskapet övergår därmed till kommunen. Kommunen kan därför i samråd med Trafikverket utföra åtgärder på den befintliga Stora Rörsvägen strax öster om korsningen med Mor Linas väg. I samband med flytt av korsningen föreslås också en gång- och cykeltunnel i befintligt korsningsläge. Kommunen samarbetar med Trafikverket för att skapa ett sammanhängande gång- och cykelstråk mellan Rälla och Stora Rör. Trafikverket har framhållit behovet av att ta bort direktutfarter vid väg 136. Vägplan innehåller förslag på lösningar där flera direktutfarter stängs av och/eller förbättras.

År 2020 fastställde Trafikverket en vägplan för väg 136 förbi Rälla som medger en gång- och cykeltunnel vid nuvarande övergångställe vid ICA affär. Åtgärderna enligt vägplanen är nu genomförda.

Gång- och cykeltrafik

Utmed väg 136 finns målade cykelfält för enkelriktad cykling i både nordlig och sydlig riktning. Anordnade passager över vägen finns i Rälla men avsaknad av sammanhängande gång- och cykelväg innebär att väg 136 utgör en tydlig barriär mellan Rälla och Stora Rör. På övriga vägar inom och i anslutning till planområdet finns inga separerade gång- och cykelvägar. Förutom Stora Rörsvägen har vägarna i området relativt små trafikrörelser som gör att blandtrafik kan anses lämpligt. Inom planområdet finns ett stigsystem som används flitigt för att nå målpunkter i Stora Rör och utmed väg 136.

Kollektivtrafik

Busshållplats Tallhöjden ligger i direkt anslutning till planområdet, utmed väg 136. Busshållplatsen trafikeras av buss 101 mellan Byxelkrok-Borgholm och Kalmar. Större delen av dagen går bussarna med halvtimmestrafik. Det saknas trafiksäkra och gena gång- och cykelvägsanslutningar till hållplatserna. Bussresenärer är hänvisade till vägrenen på väg 136 för att nå hållplatserna. I vägprojektet ingår ombyggnad och standardhöjning av busshållplatsen utmed väg 136 vid Stora Rör. De flyttade och förbättrade busshållplatserna vid gång- och cykelporten innebär förbättrade möjligheter att åka kollektivt på sträckan. Vissa busshållplatser som finns längs med sträckan idag kommer att utgå, men med förbättrade gång- och cykelmöjligheter bedöms tillgängligheten till de kvarvarande hållplatserna förbättras. Färre hållplatslägen innebär också att restiden för kollektivtrafik på sträckan Borgholm-Kalmar minskar något.

Farligt gods

Länsväg 136 är utpekad som en farligt godsled. En majoritet av de produkter som transporteras på väg 136 och som betraktas som farligt gods utgörs av petroleum. Eftersom bensinstationen i Rälla har lagts ner, finns ingen direkthantering av petroleum i närheten av planområdet.

Buller

Buller påverkar oss på olika sätt beroende på typ, styrka och frekvens men också beroende på hur buller varierar över tid och vid vilken tid på dygnet som vi utsätts för buller. Mätvärden förkortas vanligtvis dBA. Styrkan hos ett ljud mäts i enheten decibel. Bokstaven A står för A-vägning vilket innebär att de frekvenser som uppfattas bäst av det mänskliga örat får större vikt vid en mätning.

Buller beräknas för ekvivalent ljudnivå och maximal ljudnivå. Ekvivalent ljudnivå visar medelvärdet för alla ljud under en viss period. Maximal ljudnivå är det högst beräknade värdet under en viss period, till exempel ett dygn. Från och med 1 juni 2015 gäller Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Buller från spårtrafik och vägar bör inte överskrida nivåer enligt tabell.

	Ekvivalent ljudnivå, dBA	Maximal ljudnivå, dBA
Ljudnivå utomhus vid bostadsbyggnadsfasad	60[1]	-

[1] För bostäder om högst 35 m² är riktvärdet 65 dBA. Om ljudnivå ändå överskrids bör:

- minst hälften av bostadsrummen i en bostad vara vända mot en sida där 55 dBA ekvivalent ljudnivå inte överskrids vid fasaden och
- minst hälften av bostadsrummen vara vända mot en sida där 70 dBA maximal ljudnivå inte överskrids mellan klockan 22.00 och 06.00 vid fasad.

Ljudnivå utomhus vid uteplats i anslutning till bostad	50[1]	70[2]

[2] Om ljudnivån ändå överskrids, bör nivån dock inte överskridas med mer än 10 dBA maximal ljudnivå fem gånger per timme mellan kl. 06.00 och 22.00.

Planområdet är bullerpåverkat från väg 136. Trafikbullerutredning av Soundcon har tagits fram i samband med planarbetet. Beräkningarna i utredningen har utförts för framtida årsmedelsdygnstrafik och medeldygnstrafik under sommarmånaderna.

Teknisk försörjning

Vatten och spillvatten

Befintliga bebyggda fastigheter ligger inom kommunalt verksamhetsområde för allmänt vatten och spillvatten. Det befintliga ledningsnätet går från Almas väg och försörjer bebyggelsen utmed Mor Linas väg. Vidare österut leder en vattenledning som försörjer bebyggelsen öster om väg 136. Ledningsnätet ligger till största del på den kommunalägda fastigheten. I ett läge, vid Mor Linas väg går ledningar över privatägda fastigheter. Åtkomst till ledningsnätet säkras med ledningsrätt. Borgholm Energi är huvudman för det allmänna VA-nätet.

Spillvatten från Stora Rör pumpas till reningsverket i Färjestaden i Mörbylånga kommun.

Vattenskyddsområde

Öster om väg 136 ligger Rälla Tall fältets vattenskyddsområde. Täkten utgör en extra resurs under främst sommarmånaderna. Vattentäkten omges av ett fastställt vattenskyddsområde med en primär och en sekundär skyddszon. Skyddsbehovet inom den sekundära zonen är lägre än inom den primära. Till vattenskyddsområdet hör föreskrifter som reglerar hantering av till exempel gödning, petroleumprodukter och bekämpningsmedel. Reglerna omfattar också uppställning av till exempel arbetsfordon för att förhindra läckage från dessa.

Det isälvssediment marken i och omkring planområdet består av är vattenförande och skapar förutsättningarna för vattentäkten. Det grundvattenförande lagret är uppbyggt av sand och hårt packad morän. Fältet med isälvssediment kan delas upp i två delar där den östra delen underlagras av kalksten och den västra av skiffer. Öster om planområdet, längs väg 136 finns en kalkstensklint, landborgen, som fungerar som vattendelare. Åtgärder som sker väster om klinten påverkar inte vattenskyddsområdet eftersom riktningen på grundvattenströmmarna är västlig.

Gällande skyddsområde och skyddsföreskrifter för grundvattentillgången vid Rälla Tall

fältet fastställdes 1982. Arbetet med att uppdatera vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter pågår. Förslag till beslut har varit ute på samråd och beslut förväntas fattas under 2024. Enligt förslag till beslut kommer den sekundära zonen för vattenskyddsområdet ligga inom aktuellt planområde. Enligt förslag till föreskrifter finns inga förbud mot byggnation eller andra restriktioner som påverkar kommunens möjligheter att genomföra detaljplanen. Att bebyggelse inte påverkar vattentäkten negativ säkerställs i föreskrifterna som reglerar vad som är tillåtet eller ej och vilka skyddsåtgärder som behöver företas inom vattenskyddsområdet.

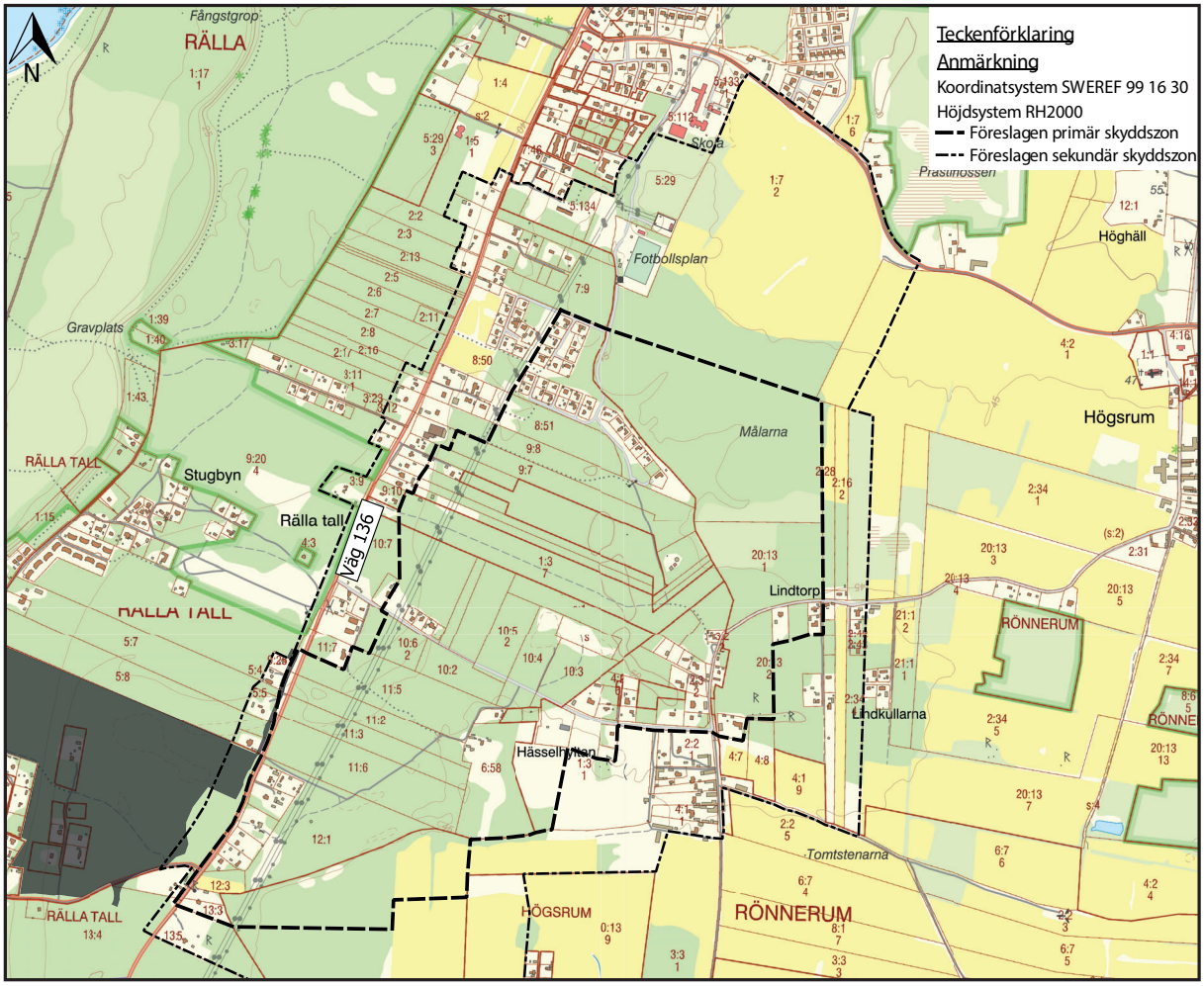

Bild 14. Förslag på nytt vattenskyddsområde för Rälla vattentäkt planområdet är skuggat.

Trafikverket och kommunen har en dialog om åtgärder för att minimera risker och skada på vattentäkten, framförallt i samband med genomförande av gång- och cykeltunnel i området. Ett antal skyddsåtgärder är föreslagna så som högkapacitetsräcken längs båda sidor av väg 136, både inom det nuvarande och inom del av det föreslagna utökade vattenskyddsområdet. Vegetationsklädda diken föreslås längs ombyggda delar av väg 136 inom Rälla vattenskyddsområde för att undvika att partiklar transporteras via dagvattnet till vattentäkten och tekniska lösningar föreslås för gång- och cykeltunnel för att minimera mängden grundvatten som behöver ledas bort vid byggnation.

Brandvattenförsörjning

Inga brandposter eller brandbrunnar finns inom planområdet idag.

Brandposter ska placeras enligt de rekommendationer som ges i VAV P83 och P76. Med hänsyn till vattenkvalité samt drift och underhållsmöjligheter kan avståndet mellan brandposter utredas och om lämpligt till viss del glesas ut. Maximalt 150 meter mellan brandpost och byggnad är normen och kräver ingen vidare utredning. VAV kräver fl öden på minst 600 l/min när det gäller bostadsbebyggelse som underskrider 4 våningar. Kommunen kan inte garantera flöde och tryck enligt gällande norm på grund av dimension och avstånd till vattenverk.

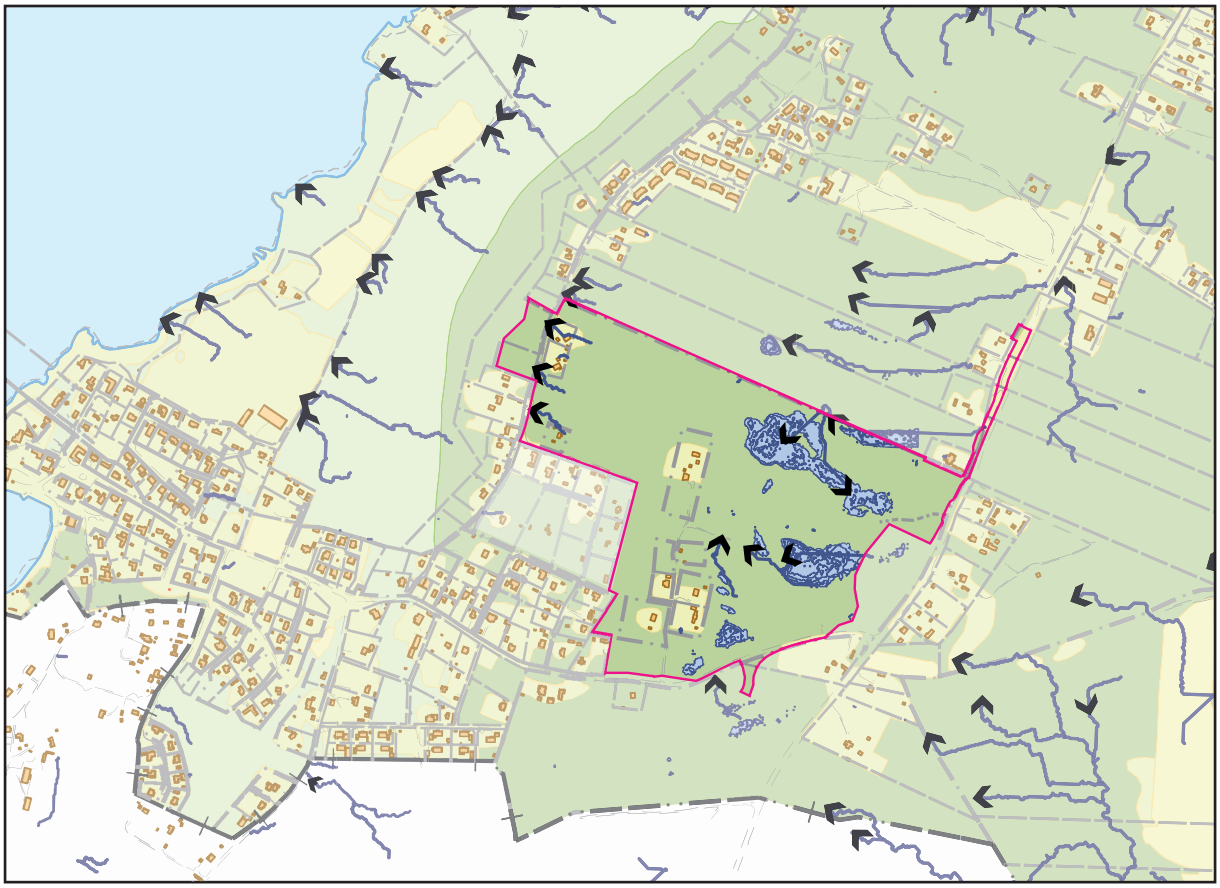

Bild 15. Kartan visar riktning på ytavrinningen tillsammans med instängda områden

Dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner från tak och hårdgjorda ytor. Inom planområdet finns det ett fåtal dagvattenledningar som leder ut till lokala diken. I större delen av de bebyggda områdena sker infiltration av dagvatten på varje fastighet. Kommunalt verksamhetsområde för dagvatten saknas.

På grund av jordarternas höga infiltrationsförmåga saknas tydliga avrinningsvägar från planområdet. I östra delarna av planområdet finns instängda områden där vatten kan bli stående om regnets intensitet är större än markens infiltrationsförmåga. Marken lämpar sig väl för lokalt omhändertagande av vatten och genom att låta dagvatten infiltreras i marken kan områdets naturliga hydrologiska förutsättningar bevaras.

Att bevara områdets naturliga hydrologiska förutsättningar skapar gynnsamma förutsättningar för att undvika påverkan på de värdefulla sumpskogarna i väster.

Avfall

Borgholm Energi hanterar renhållningen i kommunen och hushållsavfall hämtas vid fastigheten varannan vecka. Vid planering av nya områden är det viktigt att vägar är dimensionerade för renhållningsfordon. Förpackningsavfall och tidningar lämnas på återvinningsstation medan skrymmande avfall lämnas på återvinningscentral. Närmaste återvinningsstation finns i de östra delarna av Rälla, cirka 3 kilometer norr om planområdet. Kommunens närmaste återvinningscentral finns i Kalleguta, cirka 25 kilometer norr om planområdet.

För verksamheter planeras sophanteringen utifrån vilket avfall som hanteras.

El- och tele

Överföringen av el mellan Öland och fastlandet sker från Stora Rör till Revsudden, norr om Kalmar. I Stora Rör finns det ett större ställverk som ligger i Mörbylånga kommun. Ställverket omfördelar elen till en kraftledning som sedan delar sig mot norra respektive södra Öland. Delningen innebär att det går en 50 kW kraftledning i vardera riktning.

I angränsning till aktuellt planområde har E.ON Elnät ett befintligt elnät bestående av jordkablar (0,4 kW respektive 10 kW) samt luftledning (0,4 kW) och en stolptransformatorstation. Luftledningen är belägen öster om planområdet.

Skanova och E.ON elnät har markförlagda ledningar inom planområdet.

Mellankommunala frågor

En majoritet av samhället Stora Rör ligger i Borgholms kommun men det finns även en del av bebyggelsen som ligger i Mörbylånga kommun. Kommunerna samarbetar inom flera olika områden, framförallt vad gäller tekniska system.

Räddningstjänsten är gemensam för södra delen av Kalmar län (Räddningstjänsten Sydost).

Det finns en vattenledning som sträcker sig mellan Revsudden i Kalmar kommun och Stora Rör. Vattnet är ett komplement och en direkt följd av den torka som varit under senare år. Ledningen förser båda Ölandskommunerna med vatten. Vattentäkten i Rälla sträcker sig in i Mörbylånga kommun. Under sommarmånaderna använder båda kommunerna täkten som en vattenreserv.

Grundskolan i Rälla har ett minskande elevunderlag medan Glömminge skola är trångbodd med ett allt större elevantal. Det finns därmed en möjlighet till ett samarbete kommunerna emellan. Avståndet mellan Rälla och Glömminge är drygt 6 kilometer.

Detaljplanen skapar förutsättningar för det sammanhängande gång- och cykelstråk mellan Borgholm och Färjestaden som är avsett att knyta ihop projektet Ölandsleden.

4. Avvägningar enligt miljöbalken (MB)

Förenligt med 3, 4 och 5 kap. miljöbalken

Miljöbalkens tredje kapitel handlar om grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden. Mark- och vattenområden skall användas för det ändamål som de är mest lämpade till. Det fjärde kapitlet handlar om bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden (Öland anges). Det femte kapitlet handlar om miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsförvaltning. Regeringen får ange föreskrifter angående mark, vatten, luft eller miljön om det behövs för att bland annat skydda människors hälsa eller miljön.

Sammantaget bedöms planförslaget vara förenligt med kraven enligt 3, 4 och 5 kap miljöbalken.

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Kommunen har tagit fram en miljökonsekvensbeskrivning i samband med planarbetet. En MKB syftar till att få en helhetssyn av den miljöpåverkan som en planerad åtgärd kan medföra. I en MKB beskrivs och bedöms vilken miljöpåverkan genomförandet av en detaljplan kan ge upphov till samt om denna påverkan är betydande.

I MKB:n konstateras att planen inte kommer att leda till betydande miljöpåverkan efter den revidering som gjorts efter samrådet år 2017 då planområden begränsades för att undanta områden med höga naturvärden.

Riksintressen

Riksintressen är mark- eller vattenområden som långsiktigt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada det värde som de utgör. Riksintressen skyddas enligt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlet i miljöbalken.

Hela Öland är av riksintresse på grund av sina samlade natur- och kulturvärden. Exploatering och andra ingrepp i miljön får inte påtagligt skada dessa helhetsvärden. Enligt 4 kapitlet 2 § skall också turismen och friluftslivets intressen särskilt beaktas. Bestämmelserna utgör inget hinder vid utveckling av befintliga tätorter eller lokalt näringsliv.

Väg 136 omfattas av riksintresse för kommunikation på grund av att väg 136 ingår i ett funktionellt prioriterat vägnät för långväga personresor, är en rekommenderad färdväg för farligt gods och är en väglänk som bidrar till att upprätthålla nationellt viktiga strukturer. Tillsammans med vägplanen innebär detaljplaneförslaget en förbättrad trafiksäkerhet och förbättrad framkomlighet på väg 136. Detaljplanen möjliggör att ett antal direktutfarter längs väg 136 kan stängas och ledas via ny säker korsning i söder. Planförslaget har utformats för att minimera riksintressets påverka på den tillkommande bebyggelse som möjliggörs. Avståndet mellan förslagen bebyggelse och väg 136 är så pass stort att vibrationer och luftkvalité inte kan påverka de boende eller bebyggelsen negativt. För att undvika negativ påverkan från buller föreslås bebyggelsen reglerats med placeringsbestämmelser.

Förorenad mark

Det saknas kända potentiellt förorenade områden inom planområdet. Marken inom planområdet är inte tidigare exploaterad utan har varit skogsmark. Det förväntas därför inte förekomma några föroreningar i jorden. Före detta industrier utanför planområdet ligger på ett sådant stort avstånd att de inte bedöms påverka.

Generellt biotopskydd

Alléer, pilevallar, stenmurar, åkerholmar, småvatten, odlingsrösen och källor med omgivande våtmarker i jordbruksmark, omfattas av generellt biotopskydd. I de fall påverkan blir nödvändig krävs dispens från länsstyrelsen.

I planområdet finns det ett flertal stenmurar. De flesta murar har tillkommit under 1800-talets skiftesuppdelning och markerar ägogränser. Stenmurarna inom planområdet är inte biotopskyddade eftersom de inte ligger i jordbruksmark.

Miljökvalitetsnormer för vatten, 5 kap MB

För att säkra vattenkvaliteten hos vattendrag i Sverige finns de så kallade miljökvalitetsnormerna. Genom miljökvalitetsnormerna ställs krav på ekologisk och kemisk kvalitet i sjöar, vattendrag och kustvatten så kallade vattenförekomster. Miljökvalitetsnormen beskriver det önskade tillståndet hos vattenförekomsten och för att beskriva miljöförhållanden i vattenförekomsten görs klassificering av vattendragets ekologiska och kemiska status. Den ekologiska statusen för vattenförekomster bedöms enligt en femgradig skala; hög, god, måttlig, otillfredsställande och dålig. Den kemiska ytvattenstatusen klassificeras som god eller uppnår ej god. För planområdet kommer naturliga hydrologiska förhållanden att bevaras så långt som möjligt. Det innebär att dagvatten kommer att fördröjas och infiltreras lokalt i sandlagren och sedan strömma ut som grundvatten i sumpskogen väster om klinten, utanför området.

Rådande miljökvalitetsnorm för ytvatten är M n Kalmarsunds utsjövatten. Kvalitetskravet för kemisk ytvattenstatus är god kemisk ytvattenstatus med undantag för bromerad difenyleter (PBDE) samt kvicksilver och kvicksilverföreningar. Det mindre stränga kravet beror på att halterna av PBDE och kvicksilver bedöms överskrida riktvärdet i fisk i samtliga vattenförekomster och det bedöms som tekniskt omöjligt att sänka nivåerna till nivåer motsvarande god kemisk ytvattenstatus då de höga halterna främst beror på långväga luftburna föroreningar samt ackumulering under lång tid.

Planområdet ligger inom ett område som omfattas av miljökvalitetsnorm för grundvatten, Rällaformationen. Den kvantitativa statusen för Rällaformationen är klassad som otillfredsställande. Detta är dock ingen platsspecifik bedömning för just Rälla utan en generell bedömning som bygger på att Kalmar län är relativt nederbördsfattigt och att Öland generellt har mindre goda förutsättningar att bilda och lagra grundvatten.

För att minimera påverkan på grundvattentäkten föreslås ett lokalt omhändertagande av dagvatten inom planområdet. Med hänsyn till att jordlagren i området består av genomsläpplig sand är detta möjligt. Möjligheten att använda naturliga svackor i terrängen minimerar även påverkan på de hydrologiska förhållandena och geologiska formationerna. Sumpskogen och övriga naturvärden bedöms inte påverkas negativt av planförslaget. I rapporten ”Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet” bekräftas att grundvattenförsörjningen till de

sumpskogar som finns väster om rasbranten inte riskeras.

Sammanfattningsvis visar resultatet från dagvattenutredningen att föroreningsbelastningen från området kommer att öka i samband med exploateringen men eftersom belastningen fortsatt kommer att vara låg bedöms detta inte påverka förutsättningarna för att kunna uppnå kvalitetskraven för miljökvalitetsnormerna för ytvatten och grundvatten.

M n Kalmarsunds utsjövatten	**Status**	**Förvaltningscykel**	**Miljökvalitetsnorm** **Kvalitetskrav och tidpunkt**
Ekologisk status	Måttlig	3 (arbetsmaterial)	God ekologisk status 2039
Tillkomst/härkomst	Naturlig	----	----
Kemisk status	Uppnår ej god	3 (arbetsmaterial)	God kemisk ytvattenstatus
Undantag – mindre stränga krav*	----	3 (arbetsmaterial)	Uppnår ej god kemisk ytvattenstatus

*Undantag med mindre stränga krav för bromerad difenyleter samt kvicksilver och kvicksilverföreningar

Bild 16. Sammanfattning av miljökvalitetsnorm och status för berörda ytvattenrecipitenten efter föreslagen exploatering.

Rällaformationen	Status	Förvaltningscykel för statusklassning	Miljökvalitetsnorm Kvalitetskrav
Kvantitativ status	Otillfredsställande	3 (arbetsmaterial)	God kemisk grundvattenstatus
Kemisk status	God	3 (arbetsmaterial)	God kvantitativ status
Skyddade områden			Krav enligt dricksvattenföreskrifterna

Bild 17. Statusklassning och miljökvalitetsnorm för Rällaformationen.

5. Ställningstaganden enligt plan- och bygglagen

Detaljplan

Planområdet omfattas inte av någon detaljplan.

Intill planområdet omfattas bebyggelsen utmed Almas väg av Detaljplan för Rälla Tall 6:6 med flera fastigheter, som vann laga kraft i oktober 2004. Detaljplanen medger kvartersmark för bostadsändamål där bebyggelse får uppföras i en våning, byggnadshöjd begränsas till 4 meter och byggrätten är 150 m².

För fastigheter som inte omfattas av detaljplan gäller ökade krav på bygglov för fastigheter som ingår i en bebyggelsegrupp som består av minst 10-20 hus och de bebyggda tomterna gränsar till varandra eller åtskiljs endast av väg, parkmark och dylikt. Bebyggelsen inom dessa grupper kallas Sammanhållen bebyggelse. Till skillnad från regleringar i en detaljplan bedöms bygglov efter 2 kap i plan- och bygglagen tillsammans med bland annat riktlinjer i översiktsplan.

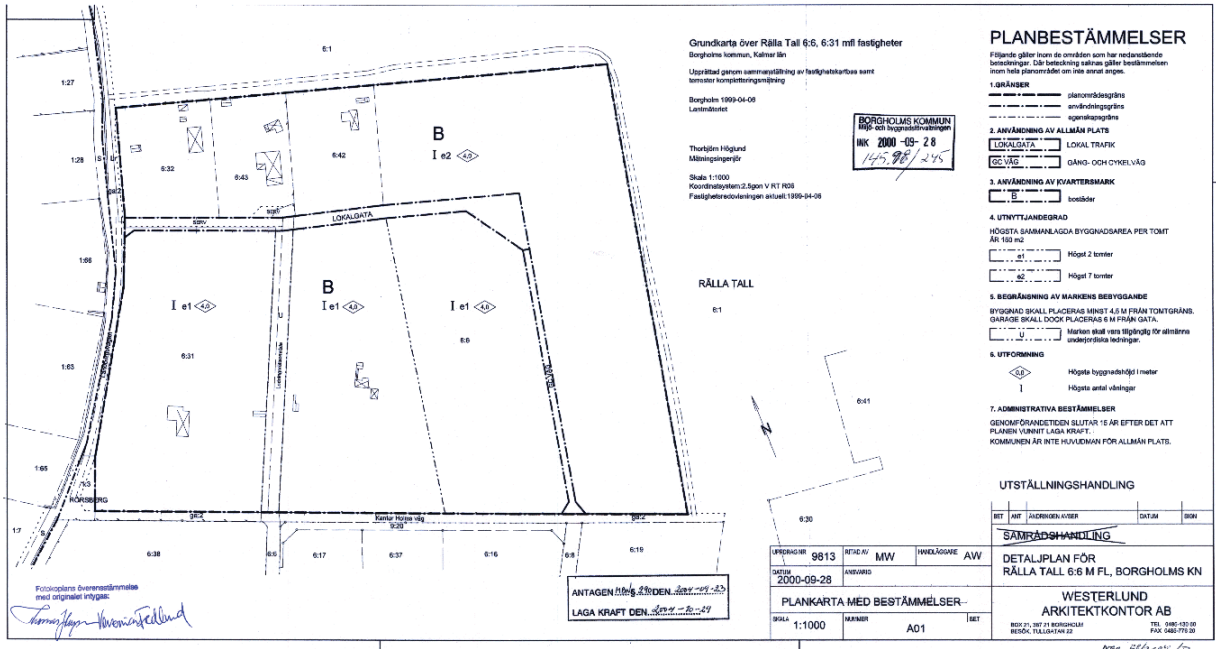

Bild 18. Gällande detaljplan för bebyggelsen utmed Almas väg.

Översiktsplan

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Borgholms kommuns gällande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 2002. För planområdet gäller fördjupad översiktsplan för Rälla, Stora Rör och Ekerum, antagen av kommunfullmäktige 2012. Föreslagen detaljplan stämmer till största delen överens med den fördjupade översiktsplanen. Förslag till ny översiktsplan var ute på samråd sommaren år 2022.

I förslaget inkluderas de fördjupade översiktsplanerna och när denna blir antagen ersätter det den fördjupade översiktsplanen för området. I både befintlig översiktsplan och förslaget till ny översiktsplan är området utpekat för bostadsbebyggelse och utgör ett naturligt tillväxtområde nära befintlig kollektivtrafik med goda pendlingsmöjligheter till Kalmar. Områdena för utveckling i fördjupningen av översiktsplanen skiljer sig till viss del från kvartersmarken i detaljplanen. Detta för att anpassa byggrätterna till områdets förutsättningar. Kommunen bedömer att detaljplanen stämmer överens med översiktsplanens intentioner.

Fördjupningen anger att exploateringen ska ske med hänsyn till landskapsbilden och att krav bör ställas på byggnaders volym, utseende, material och färgsättning vid framtagande av detaljplan. Platsens topografi möjliggör fina utblickar mot Kalmarsund och Rällaskogen, även detta ska beaktas i detaljplanen. Gång- och cykelväg kommer att anläggas väster om och längs med länsväg 136 i enlighet med fördjupningen.

I fördjupningen av översiktsplanen konstaterades behovet av trafiksäkerhetshöjande åtgärder för korsningen väg 136/Stora Rörsvägen och en flytt av korsningen norrut föreslogs. Under arbetet med vägplanen har föreslagen placering av ny korsning bedömts olämplig främst avseende ökad risk för vattentäkten och kommunens exploateringsmöjligheter. I den vägplan som avses fastställas 2025 är den nya korsningen placerad cirka 200 meter söderut. Avseende placeringen avviker därför vägplanen från kommunens fördjupade översiktsplan men intentionen med trafiksäkerhetshöjande åtgärder för korsningen stämmer överens.

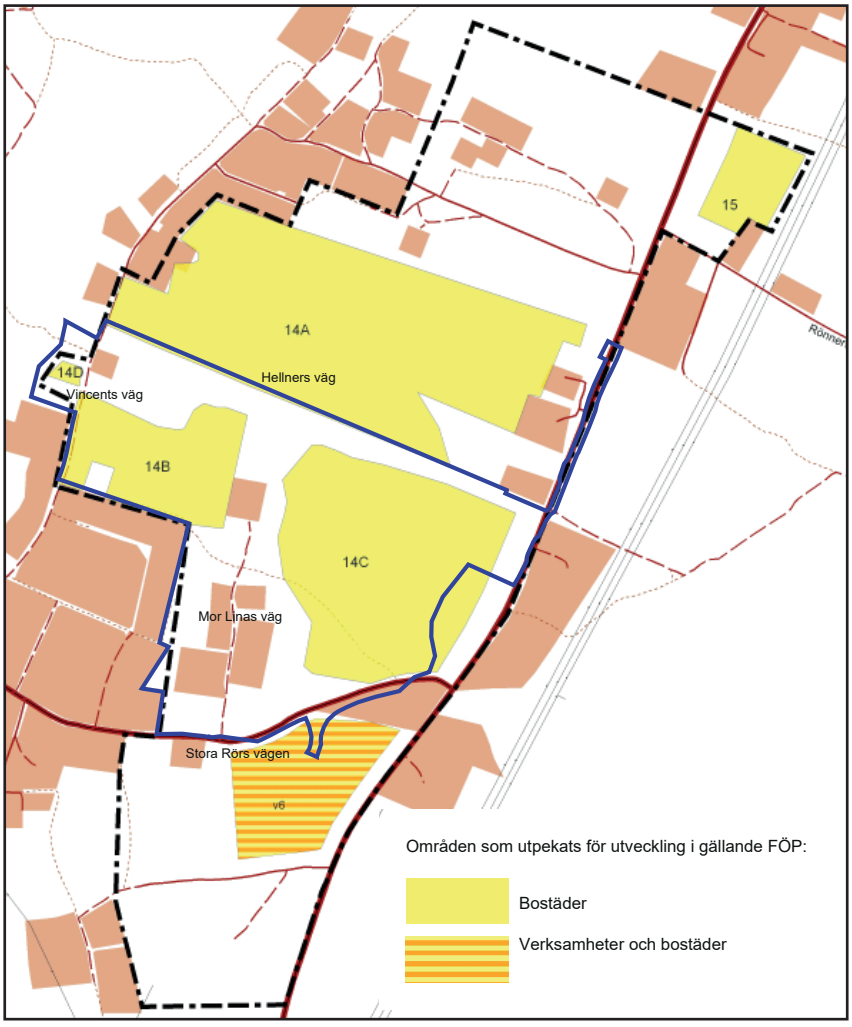

Bild 19. Utbyggnadsområden enligt gällande FÖP från år 2012.

6. Planförslaget

Bild 20. Utdrag ur plankartan

Planbestämmelser

Planbestämmelser på plankartan är juridiskt bindande. På hela kartan finns det linjer som är indelade i en hierarki. Dessa linjer betecknas som:

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Administrativ gräns

Planområdesgränsen anger gränsen för planområdet. En användningsgräns markerar gränsen för markanvändningen såsom bostäder och natur. En egenskapsgräns visar gränsen för egenskapsbestämmelser såsom ledningsområden, byggrätt eller höjd på byggnader. Administrativa gränser avgränsar område för bland annat rättigheter, ändrad lovplikt eller villkor för lov Egenskapsgränser och administrativa gränser är underordnade användningsgränsen. När exempelvis rättigheten att få åtkomst till en ledning (**u**) korsar olika markanvändningsområden, behöver bestämmelsen för rättigheten skrivas ut på båda sidor om markanvändningen.

Allmän platsmark

Allmän platsmark innebär att marken ska vara tillgänglig för allmänheten. Eftersom ägandet och nyttjandet har litet samband för den allmänna platsmarken behöver det i detaljplanen pekas ut en huvudman för den allmänna platsmarken. Huvudmannen sköter och underhåller marken så att den förblir tillgänglig för allmänheten över tid. I aktuellt planförslag är både kommunen och enskild föreslagen som huvudman. En enskild huvudman kan innebära att en privatperson eller en förening ansvarar för skötsel och underhåll av marken.

Allmän platsmark med kommunalt huvudmannaskap

För de östra delarna av Stora Rörsvägen som övergår till kommunen förslås att befintlig väg omvandlas till cykelväg i väster. Planbestämmelsen betecknas **CYKEL**. Bestämmelsen möjliggör också för mopedtrafik. I öster föreslås ingen förändrad användningen av vägen. Detta för att kunna försörja befintlig och föreslagen bebyggelse invid väg 136. Bestämmelsen betecknas **GATA**. Inom område med bestämmelsen är det möjligt att anlägga bland annat cykelväg anordna planteringar, belysning och diken och att plantera träd.

Av planområdet drygt 30 hektar föreslås cirka 18 hektar i princip bevara den befintliga tallskogen och det rika stigsystemet. Planbestämmelsen betecknas **NATUR**. Inom bestämmelsen är det möjligt att bland annat anlägga lekplatser, cykelvägar utan mopedtrafik och dagvattenanläggningar. Inom område för **NATUR** är det bara dagvattenhanteringen som föreslås regleras med egenskapsbestämmelse eftersom dagvattenhanteringen är avgörande för att detaljplanen ska kunna genomföras. Dagvattenhanteringen regleras med bestämmelsen **fördröjning** som innebär att 8 000 m³ dagvatten ska kunna fördröjas inom naturmarken.

Längs med väg 136 nordvästra del anger förslaget till plankartan bestämmelsen **SKYDD$_1$**. Bestämmelsen innebär att ett skydd mot bländning för trafikanter på väg 136 ska anordnas. Bestämmelsen möjliggör också för bullerskydd.

Allmän platsmark med enskilt huvudmannaskap

Planförslaget innebär att två helt nya gator behöver anordnas men också att åtgärder behöver vidtas på de befintliga gatorna Mor Linas väg och Vincents väg. Nya gator och åtgärder på befintliga gator där kommunen inte är huvudman regleras med bestämmelsen **GATA$_1$**. Inom område med bestämmelsen är det möjligt att anlägga bland annat cykelväg anordna planteringar, belysning och diken och att plantera träd men också att bevara befintliga stenmurar och träd med mera. För att styra hur byggnader orienterar sig på de fastigheter som kan komma att ansluta till lokalgata på mer än en sida har vissa partier försetts med utfartsförbud. Bestämmelsen innebär att körbar utfart inte få anordnas och representeras av cirklar utmed användningsgränsen. Utfartsförbud föreslås också mellan gata och område för bländningsskydd utmed väg 136 eftersom allmän platsmark för skydd inte uttryckligen innebär ett generellt förbud mot fordonstrafik.

 Utfartsförbud, PBL 4 kap. 9 §

Kvartersmark

Kvartersmark ger fastighetsägaren rättigheter att nyttja marken på det sätt detaljplanen tillåter. Inom kvartersmarken har fastighetsägaren ansvar för skötsel och underhåll och det är fastighetsägaren som bestämmer vem eller vilka grupper som får vistas inom området. I detaljplanen bestämmer kommunen hur marken får nyttjas genom att ange ett ändamål för kvartersmarken.

Följande beteckningar nyttjas och kombineras i plankartan och medger beskriven användning av kvartersmark:

- **B** Bostäder. Användningen bostäder används för områden för olika former av boende av varaktig karaktär. Även bostadskomplement ingår i användningen.
- **K** Kontor. I användningen kontor ingår kontor och tjänsteverksamhet med liten eller ingen varuhantering. Avgörande bör vara att verksamheten inte medför störning av betydelse för omgivningen.
- **S** Skola. Användningen skola används för områden för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförbar verksamhet.
- $\mathbf{D_1}$ Vårdboende. Användningen vårdboende innefattar områden med olika former av boende med inslag av omsorg.
- **P** Parkering. Användningen möjliggör pendlarparkering och besöksparkering.
- $\mathbf{E_1}$ Tekniska anläggningar. Användningen möjliggör transformatorstation.
- $\mathbf{E_2}$ Tekniska anläggningar. Användningen möjliggör pumpstation.

För befintlig och föreslagen ny bebyggelse i planområdets västra del medger planförslaget bostadsändamål **B**. För föreslagen ny bebyggelse i södra och östra delen av planområdet föreslås en kombination av bostads- och kontorsändamål **BK**. För kvartersmarken i sydost föreslås kombinationen av skola, bostad, kontor, och vårdboende $\mathbf{SBKD_1}$. Kombinationerna av ändamål på kvartersmarken syftar till att göra detaljplanen mer flexibel. Gemensamt för samtliga ändamål är att de inte medger verksamhet som medför störning av betydelse för omgivningen.

Omfattning

Egenskapsbestämmelserna reglerar i vilken omfattning marken får bebyggas. Bestämmelserna används också för att styra hur stora byggnadsvolymer som föreslås tillåtas inom kvartersmarken. Byggnadsvolymerna styrs av exploateringsgrad som betecknas med **e**.
I aktuellt planförslag regleras exploateringsgraden olika beroende på vilka volymer som bedömts lämpliga på platsen. $\mathbf{e_1}$ anges för de områden där kommunen bedömt att relativt tät bebyggelse i en mindre skala är lämplig. Eftersom kommunen vill hålla planen flexibel är bestämmelsen formulerad för att både tillåta relativt tät men traditionell villabebyggelse med en minsta fastighetsstorlek på 650 m^2 där 20 % av fastigheten får bebyggas men bestämmelsen medger också att byggnader sammanbyggs så som par-, rad-, och kedjehus. För de sammanbyggda husen regleras inte fastighetsstorleken och 35% av fastigheten får bebyggas. Fastighetens storlek bestäms i dessa fall av bredden på byggnaderna. $\mathbf{e_2}$ anges för de områden där kommunen har bedömt att bebyggelsen kan tillåtas i en något större skala. Bestämmelsen är formulerad för att tillåta sammanbyggda en- och tvåbostadshus men också mindre flerbostadshus. Bestämmelsen medger också att en förskola eller vårdboende i rimlig skala kan uppföras där ändamålet tillåter detta. Exploateringsgraden föreslås vara 35% av

fastighetsarean. Bestämmelsen **e_3** föreslås för den befintliga bebyggelsen och för de områden som kommunen bedömt lämpliga för villabebyggelse. Bestämmelsen är formulerad för att medge att befintlig bebyggelse får en något ökad byggrätt och att fastigheterna blir attraktiva för permanentboende utan att byggnadsvolymerna blir så stora att bebyggelsestrukturen påverkas negativt. I dessa områden medges en byggrätt på 230 m^2 där huvudbyggnaden får vara max 150 m^2. Bestämmelsen **e_3** tillåts på en fastighet där den befintliga bebyggelsen sammantaget har en större byggnadsarea än 230 m^2.

Vid sidan av exploateringsgraden styr också nockhöjd och takvinkel storleken på byggnadsvolymerna. Bestämmelserna representeras av symboler.

Högsta nockhöjd är angivet värde i meter Högsta nockhöjd för komplementbyggnad är 5 meter, PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.

Takvinkeln får vara mellan angivet värde och angivet värde i grader, PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.

Takvinkeln tillåts vara mellan 22-45 grader för all kvartersmark inom planområdet och syftar till att ge bebyggelsen ett avslut som stämmer överens med befintlig bebyggelsestruktur. Nockhöjden varierar och är formulerad för att tillåta bebyggelse i en våning med inredd vind upp till bebyggelse i tre våningar. I öster regleras nockhöjden till 10 meter över medelmarknivån. Tillsammans med bestämmelsen om takvinkel ger det utrymme för minst två våningar. I väster föreslås nockhöjden regleras till 7 meter över medelmarknivån. Tillsammans med bestämmelsen om takvinkel ger det utrymme för bebyggelse i upp till två våningar. Hur många våningar som är möjliga att inrymma är beroende av byggnadsdjupet och takvinkeln. För komplementbyggnader föreslås en högsta nockhöjd på 5 meter.

Bestämmelser som reglerar vilka delar av kvartersmarken som får bebyggas kallas för prickmark och korsmark. Bestämmelserna representeras av symboler.

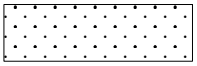

Marken får inte förses med byggnad, PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.

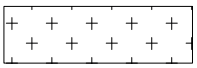

Endast komplementbyggnad får placeras, PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.

I aktuellt planförslag används prickmark i olika syften. Utmed befintliga vägar föreslås prickmark för att bevara den befintliga bebyggelsestrukturen och bevara upplevelsen av gaturummet som definieras av grönska, staket eller stenmurar snarare än byggnader. Längst i väster och på kvartermarken i sydost används prickmark för att undvika byggnation i direkt närhet till naturreservat och i område där det finns potentiellt skyddsvärda tallar. Vid Mor Linas väg används prickmarken för att säkra att marken inte bebyggs i den sträckning där det finns allmännyttliga markledningar. Prickmarken på kvartersmark för parkering föreslås för att säkra att inte parkeringsplatsen bebyggs. En smal remsa i söder har undantagits för att möjliggöra byggnation av väderskydd för cyklar eller liknande.

Korsmark används för att säkerställa att riktvärdena för buller uppnås för kvartersmarken längst i öster. För de områden där riktvärdena riskerar att överstigas tillåts endast komplementbyggnader. Korsmarken används också för att undvika att huvudbyggnader uppförs allt för nära fastighetsgräns mot område med allmän platsmark Natur. Genom att skapa en zon mellan huvudbyggnad och naturområde kan kommunen minimera risken att områden som ska vara tillgängliga för allmänheten upplevs som privatiserade.

I plan- och bygglagen finns regler om byggnation som tillåts utan bygglov och utöver vad detaljplanen reglerar. Vissa av åtgärderna kräver dock en bygganmälan. Dessa är bland annat friggebod, plank och skärmtak i anslutning till byggnad, attefallstillbyggnad och fristående attefallshus.

Utformning

Egenskapsbestämmelserna reglerar hur bebyggelsen och tomtmarken ska utformas. I aktuellt planförslag anges tre utformningsbestämmelser. **n_1** som är formulerad för att bevara skyddsvärda träd inom kvartersmarken i sydost, **f_1** som reglerar att fasader ska kläs i huvudsak med trä och ha en svarthet på minst 20 % enligt NCS-systemet och **f_2** som styr att huvudbyggnader längs Mor Linas väg och Vincents väg ska uppföras med sadeltak. De två sistnämnda bestämmelserna föreslås inte för fastigheter med befintlig bebyggelse där fasadmaterial, kulör eller takform skiljer sig från föreslagen bestämmelse.

Fasadmaterial, kulör och takutformning föreslås regleras för att anpassa den tillkommande bebyggelsen till den befintliga och på så sätt uppnå en god helhetsverkan enligt plan- och bygglagens 2 kap 6 §.

Bild 21. Exempel på passande kulörer med mer än 20 % svarthet (s = svarthet, 20=%). Falurödfärg har 50 % svarhet enligt NCS systemet (S 5040-Y80R).

Utförande

Egenskapsbestämmelserna används för att reglera mer byggtekniska aspekter av byggnaden och tomtmarken. I aktuellt planförslag används utförandebestämmelser för att säkra att de hydrologiska förutsättningarna i området påverkas så lite som möjligt av nybyggnation. Bestämmelserna reglerar dels mängden mark som får hårdgöras **b_1** dels att byggnader inte få förses med källarvåning **b_2**. Bestämmelsen om hårdgjord yta föreslås eftersom det är viktigt att så mycket vatten som möjligt återförs till marken. Därför behöver till exempel pooler och tak med växtlighet också betraktas som hårdgjorda ytor eftersom dessa hindrar vattnet från att infiltreras i marken.

Placering

Egenskapsbestämmelserna används för att reglera hur byggnader ska placeras på fastigheten. I aktuellt planförslag används placeringsbestämmelser dels för att styra byggnadernas placering på fastigheten **p_1** dels för att säkra att tillkommande bebyggelse uppnår gällande riktlinjer för buller **p_2**. Bestämmelsen **p_1** fyller samma funktion som prickmarken men används där det inte finns någon befintlig struktur. Bestämmelsen reglerar att huvudbyggnad ska placeras minst 4 meter från fastighetsgräns eller sammanbyggas och att komplementbyggnad, såsom

garage, carport eller uthus ska placeras 2 meter från fastighetsgräns eller sammanbyggas. Bestämmelsen reglerar också att en biluppställningsplats framför garageport och carport ska anordnas på den egna fastigheten. Bestämmelsen **p_2** reglerar att bostadsbyggnad ska placeras så att minst hälften av bostadsrummen vänds mot ljuddämpas sida där ekvivalent ljudnivå vid fasad inte överstiger 55 dBA och att maximal ljudnivå nattetid inte överstiger 70 dBA. Bestämmelsen är formulerad eftersom bullernivåer över gällande riktlinjer riskerar att påverka föreslagen bebyggelse för bostadsändamål på kvartersmarken i öster som är högre än 5 meter. Avståndet mellan bullerkällan och föreslagen ny bebyggelse är så långt att en bullerdämpande åtgärd invid bullerkällan ger mycket lite dämpning av bullernivåerna.

Fastighet

Egenskapsbestämmelserna används för att reglera storleken på tillkommande fastigheter. Fastighetens storlek och framförallt bredden på fastigheten bidrar starkt till hur luftigt eller tättbebyggt ett område upplevs. För befintlig och tillkommande bebyggelse utmed Vincents väg och Mor Linas väg föreslås bestämmelsen **d_1** som reglerar minsta fastighetsstorlek. Beroende på hur djup kvartersmarken är föreslås olika fastighetsstorlekar, från 1000 m^2 upp till 2500 m^2. Bestämmelsen är formulerad för att bevara den befintliga bebyggelsestrukturen och undvika att allt för smala fastigheter kan bildas. Bestämmelsen om minsta fastighetsstorlek på 2500 m^2 är formulerad för att utformningen av fastigheten och dess anslutning till lokalgata inte tillåter att den kan delas i allt för många nya fastigheter.

Administrativa bestämmelser

Administrativa bestämmelser beskriver administrativa regler och rättigheter som detaljplanen medför. Bestämmelserna reglerar bland annat huvudmannaskap, genomförandetid, markreservat, villkor för lov och utökad lovplikt. Aktuellt planförslag anger en genomförandetid på 15 år. Det innebär att markägaren har rätt att genomföra de åtgärder som detaljplanen medger i 15 år. Om inte kommunen ändrar eller upphäver detaljplanen fortsätter rätten att gälla även efter att genomförande tiden är slut. Aktuellt planförslag innehåller ytterligare tre administrativa bestämmelser. **a_1** som reglerar enskilt huvudmannaskap för delar av den allmänna platsmarken, **u_1** som föreslås för delar av kvartersmarken väster om Mor Linas väg. Bestämmelsen reglerar markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar. och slutligen **a_2** som föreslås för området med de skyddsvärda träden inom kvartersmarken i sydost. Bestämmelsen reglerar att marklov krävs för att fälla eller kraftigt beskära träd med en stamdiameter över 40 cm.

Bild 22. Skiss som illustrerar en av många möjliga utformningar av föreslagen bebyggelse och naturområden inom planområdet.

Bebyggelse

Bebyggelsen föreslås orienteras dels utmed befintliga vägar dels som enklaver i den omgivande tallskogen. Sammanlagt möjliggör planförslaget att mellan ca 90 och 180 nya bostäder kan tillskapas. Det stora spannet är en följd av att kommunen ser en stor nytta med att planförslaget är flexibelt för att kunna tillgodose ett varierat boendeutbud över lång tid. Det lägre antalet bostäder beskriver situationen om all kvartersmark bebyggs med villor och sammanbyggda en- och tvåbostadshus tillsammans med en förskola. Det högre antalet bostäder beskriver situationen om kvartersmarken som tillåter det bebyggs med sammanbyggda en- och tvåbostadshus och en stor andel flerbostadshus.

Utmed Vincents väg föreslås en förtätning av villabebyggelse med bestämmelser som är formulerad för att tillkommande bebyggelse ska passa in i den befintliga strukturen vad gäller placering, volym, material och färgsättning. Om fastigheter styckas med föreslagna fastighetsstorlekar är det möjligt att tillskapa 13 nya fastigheter utmed vägen.

Bild 23. Utdrag ur plankarta och illustration för befintlig och tillkommande bebyggelse utmed Vincents väg.

Utmed Mor Linas väg föreslås en förtätning av villabebyggelse med bestämmelser som är formulerad för att tillkommande bebyggelse ska passa in i den befintliga strukturen vad gäller placering, volym, material och färgsättning. För fastigheten längst i norr föreslås bestämmelser anpassade till den befintliga bebyggelsen, till fastighetens form och tillgänglighet. Om fastigheter styckas med föreslagen fastighetsstorlek är det möjligt att tillskapa 7 nya fastigheter utmed vägen. Befintlig bebyggelse som avviker från föreslagna bestämmelser om takutformning, fasadmaterial och kulör omfattas inte av bestämmelsen.

Bild 24. Utdrag ur plankarta och illustration för befintlig och tillkommande bebyggelse utmed Mor Linas väg

För föreslaget bostadsområde i väster regleras byggrätten för att medge villor och sammanbyggda en- och tvåbostadshus i upp till två våningar. Bestämmelserna är formulerade för att anpassa bebyggelsen till den befintliga avseende materialval och färgsättning. Om kvartersmarken nyttjas enbart för villabebyggelse kan drygt 20 bostäder tillskapas. Om kvartersmarken nyttjas enbart för sammanbyggda en- och tvåbostadshus kan cirka 40 bostäder tillskapas. Illustrationsplanen redovisar en blandning som ger 34 bostäder.

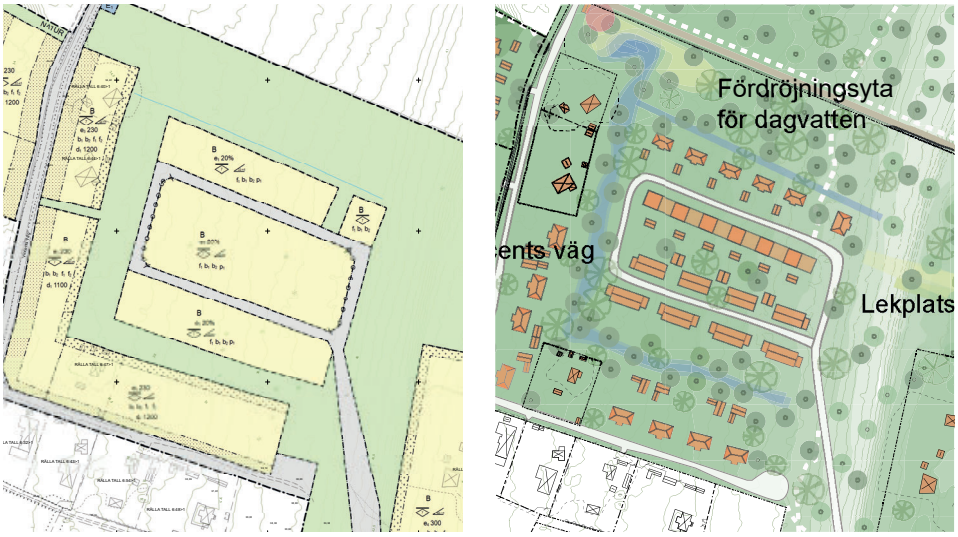

Bild 25. Utdrag ur plankarta och illustration för föreslaget bostadsområde i väster.

För föreslaget bostadsområde i söder regleras byggrätten för att medge villor, sammanbyggda en- och tvåbostadshus och flerbostadshus i upp till tre våningar. Här finns också möjlighet att uppföra kontorsbyggnader i upp till tre våningar. För föreslaget bebyggelseområde i sydost tillåter detaljplanen att skola, bostäder, kontor eller vårdboende uppförs. Möjlighet för etablering av skolverksamhet och vårdboende har placerats lättillgängligt och nära busshållplats eftersom användare av dessa verksamheter oftare är beroende av god kollektivtrafik Bestämmelserna är formulerade för att anpassa bebyggelsen till den befintliga avseende materialval och färgsättning. Om kvartersmarken nyttjas enbart för villabebyggelse och förskola eller kontor kan cirka 17 bostäder tillskapas. Om all kvartersmark nyttjas för flerbostadshus och sammanbyggda en- och tvåbostadshus kan ca 60 bostäder tillskapas. Illustrationsplanen redovisar en byggnation som ger 58 bostäder.

Bild 26. Utdrag ur plankarta och illustration för föreslaget bostadsområde i söder och bebyggelseområde i sydost.

Inom kvartersmarken för det sydöstra bebyggelseområdet finns två äldre tallar med stamdiameter över 40 centimeter. Dessa ges ett skydd i planen som säkerställer att schaktning, byggnation eller uppläggning av massor inte får ske inom ett avstånd av 15 gånger stamdiametern för att skydda rotsystemen. Krav ställs på marklov för att fälla och kraftigt beskära träd med stamdiameter över 40 centimeter. Marklov för fällning och kraftig beskärning av träd ska inte medges för livskraftiga träd.

För föreslaget bostadsområde i öster regleras byggrätten för att medge villor, sammanbyggda en- och tvåbostadshus och flerbostadshus i upp till tre våningar. Här finns också möjlighet att uppföra kontorsbyggnader i upp till tre våningar. Bestämmelserna är formulerade för att anpassa bebyggelsen till den befintliga avseende materialval och färgsättning. Om kvartersmarken nyttjas enbart för villabebyggelse och sammanbyggda en- och tvåbostadshus kan cirka 35 bostäder tillskapas. Om all kvartersmark nyttjas för flerbostadshus och sammanbyggda en- och tvåbostadshus kan cirka 60 bostäder tillskapas. Illustrationsplanen redovisar en blandning som ger 57 bostäder.

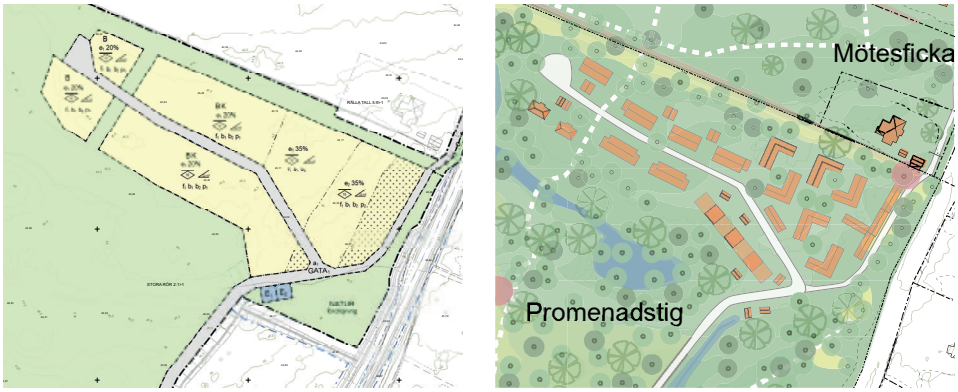

Bild 27. Utdrag ur plankarta och illustration för föreslaget bostadsområde i söder och bebyggelseområde i sydost.

Gällande riktvärden för buller riskerar att överskridas i de östra delarna av kvartersmarken. Placering av föreslagna tillkommande byggnader har anpassats för att klara dessa riktvärden.

Kommunen avser att genomföra en markanvisningstävling på delar av de föreslagna nya bostadsområdena. I en markanvisningstävling har kommunen möjlighet att formulera riktlinjer för bebyggelsens utformning och gestaltning med syftet att säkerställa en hög arkitektonisk kvalité och klimatmedvetenhet.

Service

Planförslaget medger att kontor, skola och boende med vårdinslag kan tillskapas. Det ger möjligheter för ett tillskott av både kommersiell och social service. Ny bebyggelse ger ett ökat kundunderlag för befintlig service.

Mark och vegetation

Natur och naturvärden

Centralt i området undantas tallskogen från exploatering. Planförslaget är utformat för att samla bebyggelse och vägar så att grönområdet tillsammans med särskilt skyddsvärda och karaktäristiska tallar i stort kan bevaras. Mellan de föreslagna bebyggelseområdena bevaras kilar av grönska som kan fungera som en grön korridor för pollinerare och andra djurs rörelse mellan Rosti och Ljungheden.

Planförslaget är utformat så att tallar med arten tallticka ligger inom område för natur och påverkas inte av planförslaget. Ett antal särskilt skyddsvärda träd växer inom föreslagen kvartersmark eller vägområde. I flera fall är det möjligt att anlägga väg och bebygga kvartersmarken utan att de särskilt skyddsvärda träden påverkas. I de fall särskilt skyddsvärda träd behöver tas ner för att kunna bygga enligt detaljplanen ska fastighetsägaren genomföra samråd med länsstyrelsen enligt miljöbalken 12 kapitel 6 §. Blivande fastighetsägare behöver informeras om att de har särskilt skyddsvärda träd på sin fastighet och vilka regler som gäller för dessa träd.

För att säkerställa att naturområdenas kvalitéer bevaras och utvecklas har kommunen tagit fram en skötselplan. Skötselplanen anger riktlinjer för skötsel av naturmarken men också för dagvattenhanteringen i området och för bevarandet av områdets rekreativa värden. I skötselplanen specificeras åtgärder för att förbättra förutsättningar för fåglar, växter, insekter, andra djur och besökare i naturområdet och vilka slags träd som bör gynnas. Träd inom naturmark ska bevaras och skötas enligt anvisningar i skötselplanen. Träden bidrar till bra insynsskydd mellan befintlig och ny bebyggelse. Gamla träd är viktiga karaktärsgivande inslag i hela planområdet. Sanddynerna ger bra förutsättningar för boplatser för vildbin som på utvalda ställen kan blottas och planteras med ängsväxter och lövträd.

Sumpskogen inom naturreservatet i väster kan påverkas av dagvattenhanteringen inom planområdet. Planförslaget reglerar en öppen dagvattenhantering I naturliga lågpunkter. Dels innebär det att markingreppen minimeras och kan användas för att höja naturvärdena inom områden där fördröjning sker. Dels innebär det att tillflödet till sumoskogen jämnas ut för att efterlikna en naturlig vattenregim och att föroreningar inte påverkar naturvärdena i sumpskogen.

Fornlämningar

Anmälningsplikt råder enligt kulturminneslagen om fornlämning påträffas.

Friluftsliv

De föreslagna bebyggelseområdena har anpassats för att bevara viktiga delar av skogsområdets välanvända stigsystem. Syftet är att bevara möjligheterna för rekreation, hundrastning och för det rörliga friluftslivet.

Inom naturområdet finns möjlighet att tillskapa ytor för lek. Inom planområdet finns förutsättningar för naturlekplatser där gammal ved, befintliga förgrenade träd och nedfallna träd från omkringliggande platser kan användas för att både bidra till den biologiska mångfalden och barnens lekmiljö. Kommunen avser att tillföra lekredskap i naturområdet, anpassade till naturen. Det finns även möjlighet att anlägga lekplatser inom föreslagen kvartersmark.

Förorenad mark

Föroreningsnivåer för kvartersmark, där bostadsändamål medges, får inte överskrida naturvårdsverkets riktvärde för känslig markanvändning alternativt kan platsspecifika värden beräknas. Trots att det inte finns kända föroreningar inom planområdet kan det inte uteslutas att marken är förorenad. Vid misstanke eller upptäckt av förorening i samband med schaktning inom planområdet måste tillsynsmyndigheten omedelbart underrättas. Kommunen är tillsynsmyndighet. En anmälan måste inkomma till tillsynsmyndigheten.

Trafik

Gatustruktur

I samband med detaljplanearbetet har en trafikutredning tagits fram. Trafikutredningen föreslår en gatustruktur för tillkommande vägar inom planområdet vid sidan av åtgärder på befintliga vägar och på intilliggande vägar för att kunna hantera trafiken från tillkommande exploatering i området. Planförslaget är i stort sett utformat med den gatustruktur om föreslås i trafikutredningen men vissa justeringar har gjorts för att ha möjlighet att bevara större sammanhängande naturområde centralt i området.

Planförslagets gatustruktur kopplar merparten av den tillkommande trafiken söderut mot Stora Rörsvägen och vidare mot väg 136. En mindre andel tillkommande trafik kopplas mot

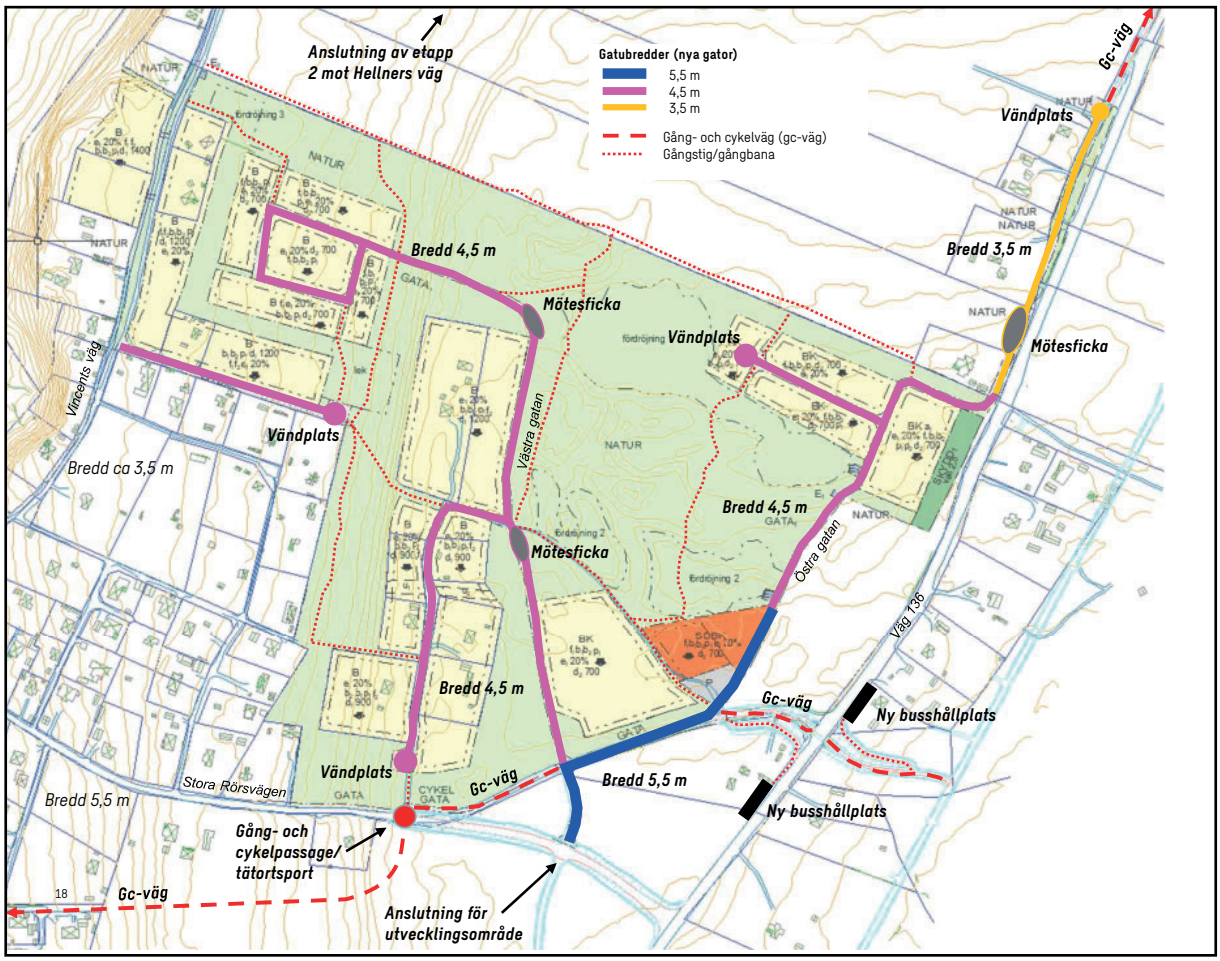

Bild 28. Föreslagen gatustruktur i området med förslag på placering av mötesfickor och bredd på gator. Justeringar har skett i planförslaget efter att utredningen togs fram.

Vincents väg och vidare mot Hellners väg. Föreslagen gatustruktur och trafikföring är det samlade resultatet av flera studerade alternativ. Utformningen bedöms vara det alternativ som bäst motsvarar de krav, intressen och synpunkter som framförts. Gatorna inom planområdet dimensioneras för att möta den beräknade trafikbelastningen samtidigt som områdets småskaliga karaktär bevaras.

Gatusektioner på 4,5 meter, med mötesfickor på vissa sträckor, föreslås för större delen av det nya gatunätet. På avsnitt med större trafikflöden och behov av bättre tillgänglighet för tyngre fordon föreslås en gatusektion på 5,5 meter, såsom vid Stora Rörsvägen och vidare anslutning till föreslaget bebyggelseområde i sydost och pendlingsparkering. En separat cykelväg på 3 meter invid Stora Rörsvägen ger en gen väg mellan hållplatsläge, gång- och cykeltunnel och Stora Rör. På plankartan redovisas vägområden som är betydligt bredare än de föreslagna gatusektionerna. Anledningen till detta är för att det i projekteringsskedet ska finnas möjlighet att justera vägdragningen och placering av mötesfickor om det visar sig att till exempel skyddsvärda träd riskerar att påverkas negativt men också för att förhindra att dagvatten från vägen påverkar omkringliggande fastigheter och i de fall det är aktuellt ska anordningar som krävs för trafiksäkerheten kunna rymmas inom det planlagda vägområdet.

Trafikflöden

De tillkommande trafikflöden som presenteras i utredningen är baserade på att detaljplanen medger som mest 140 nya bostäder, där varje bostad beräknas generera ca 3,5 fordonsrörelser per dygn. Planförslaget har omarbetats efter att trafikutredningen togs

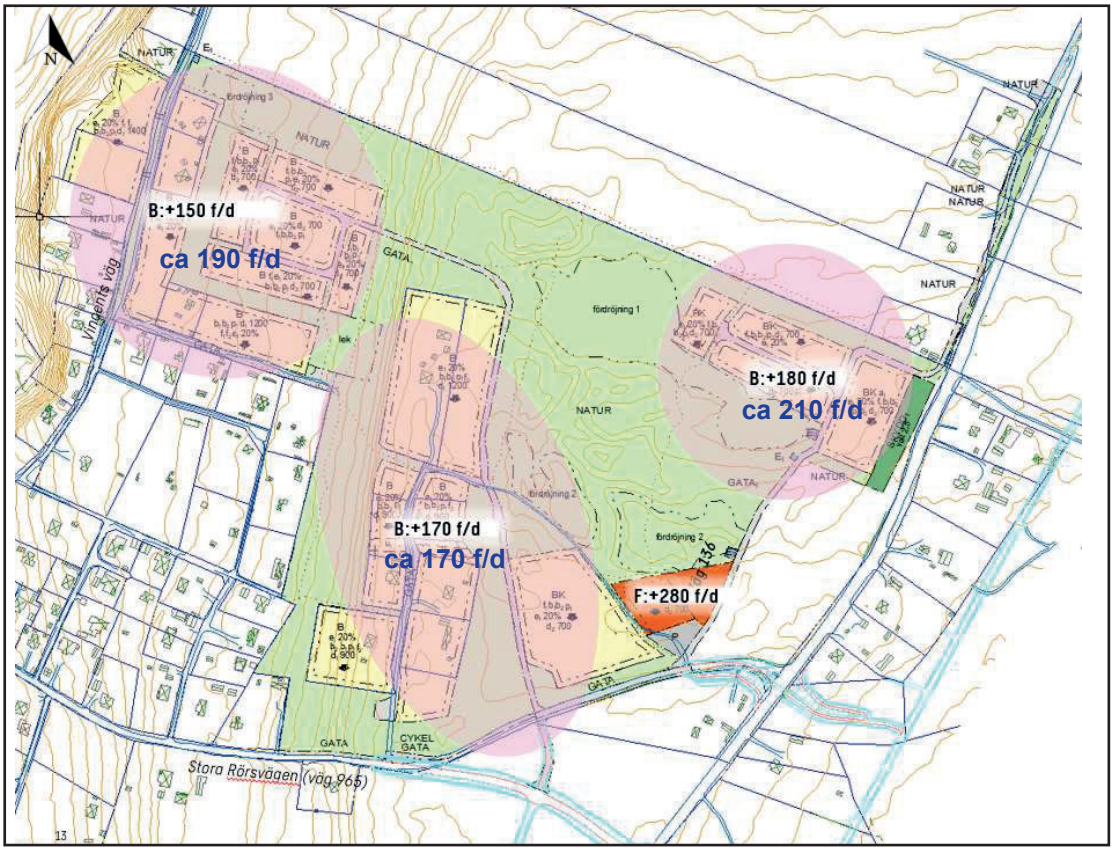

Bild 29. Justering av beräknade tillkommande trafikflöden efter justerat planförslag. Beräknade tillkommande fordonsrörelser för Mor Linas väg och Vincents väg är oförändrade jämfört med trafikutredningen.

fram och om detaljplanen utnyttjas maximalt för bostäder kan 180 nya bostäder tillskapas. För kvartersmarken i sydost, där det är möjligt att uppföra bland annat förskola och vård-boende har trafikutredningen beräknat fordonsrörelser baserat på att förskola uppförs eftersom denna verksamhet genererar mest trafik av de föreslagna användningarna. Om kvartersmarken istället bebyggs med bostäder medger detaljplanen att cirka 20 nya bo-städer kan tillskapas vilket innebär cirka 70 fordonsrörelser per dygn. I det fall området exploateras maximalt innebär det ökade antalet bostäder att tillkommande trafikrörelser uppgår till cirka 570 fordonsrörelser per dygn för bostäder och 280 fordonsrörelser per dygn för förskola. Beräknad trafikökning på Mor Linas väg och Vincents väg är oförändrade jämfört med trafikutredningen.

Parallellgata med väg 136

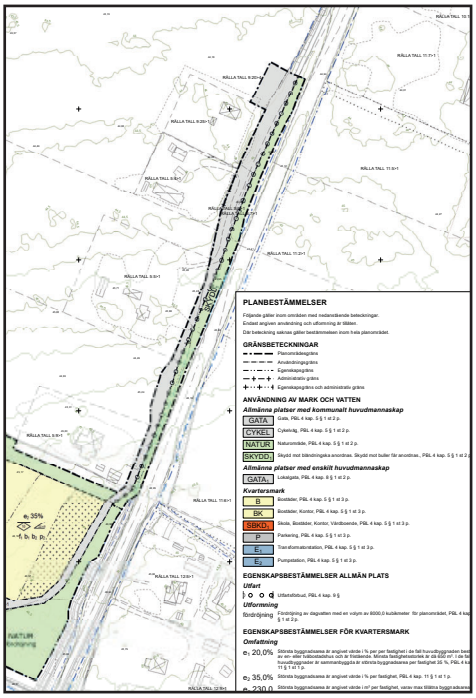

Bild 31. Utdrag ur plankartan för föreslagen parallellgata.

Parallellt med väg 136 i nordöstra delen av planområdet föreslås en gata anläggas med en bredd på 3,5 meter. Det begränsade utrymmet vid fastighet Rälla Tall 5:9 har varit dimensionerande för gatusektionen.

Parallellgatan möjliggör att befintliga anslutningar till väg 136 kan stängas och därmed ökar trafiksäkerheten i området. Skydd mot bländning för trafikanter på väg 136 säkerställs genom bevarandet av vegetation mellan den föreslagna gatan och väg 136. För att tydliggöra intentionen med parallellgatan föreslås utfartsförbud mellan gata och område för skydd. Längs fastigheten Rälla tall 5:9 finns utrymme att anlägga ett bländningsskydd som kan kombineras med skydd mot buller för att skapa möjlighet att förbättra bullersituationen på fastigheten. Inom skyddsområdet är det möjligt att anlägga eventuellt framtida dike för avvattning av väg 136.

Trafiken är mycket begränsad på den föreslagna vägsträckan eftersom den enbart försörjer fyra fastigheter. En mötesficka föreslås för att underlätta möte mellan motorfordon. Längst i norr medger detaljplanen att en vändplats kan anläggas. Vändplatsen

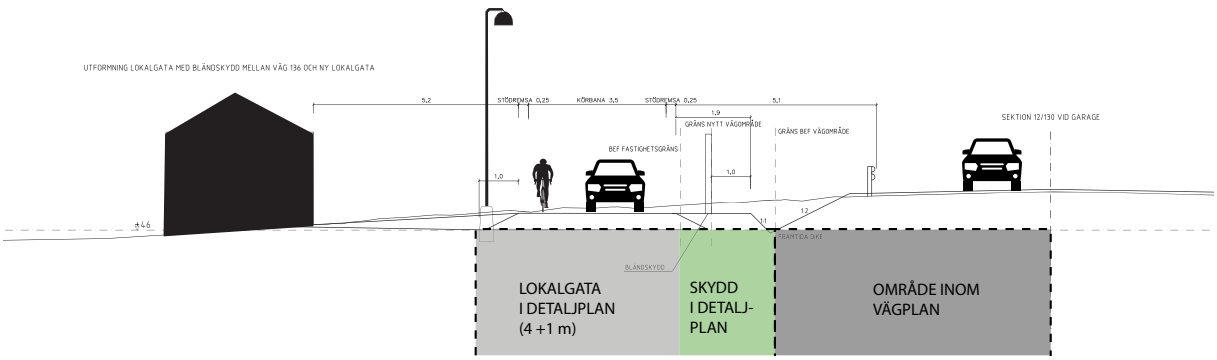

Bild 30. Sektion som illustrerar hur parallellgatan kan utformas.

är dimensionerad för att bland annat sopbilar ska kunna vända utan att backa. Lokalgatan har enskilt huvudmannaskap. Enligt Trafikverkets vägplan avses en cykelväg anläggas vidare norrut. Cykelvägen är en del av Ölandsleden.

Östra gatan

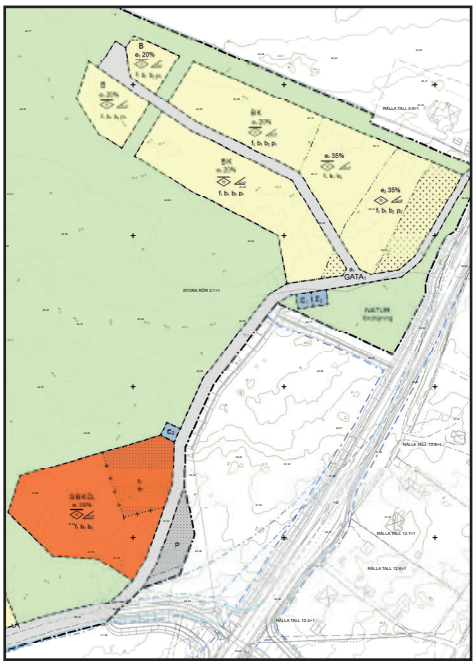

Bild 32. Utdrag ur plankartan för den föreslagen östra gatan.

Den föreslagna östra gatan ansluter bebyggelseområdena i öster och i sydost med Stora Rörsvägen. Gatan avslutas med en vändplats längst i norr. De södra delarna som matar bebyggelseområdet i sydost och pendlingsparkeringen med trafik föreslås vara något bredare än övriga gator.

Beräknad tillkommande trafik från bebyggelseområdena uppgår enligt uppräknade siffror från trafikutredningen till cirka 490 fordonsrörelsen per dygn.

Gatan föreslås bli en del av Ölandsleden. Trafikmängderna på gatan bedöms inte vara större än att blandtrafik kan tillåtas. För att skapa en bra helhet med anslutande cykelvägar längs väg 136 kan gatan komma att asfalteras och förses med belysning.

Skyltad hastighet föreslås vara 30 km/tim.

Huvudmannaskapet föreslås vara enskilt.

Stora Rörsvägen

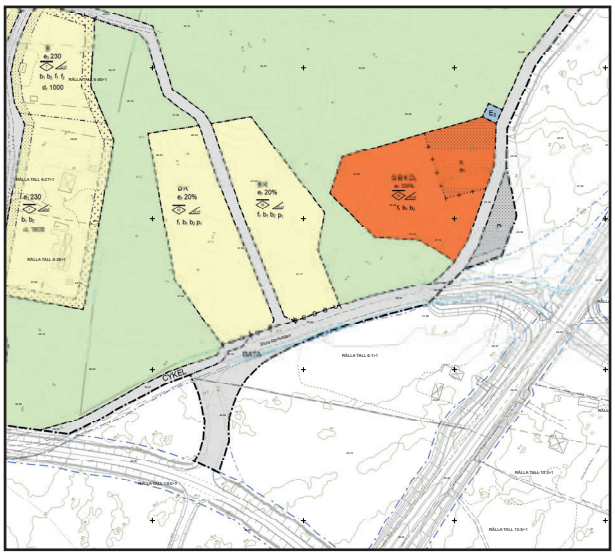

Bild 33. Utdrag ur plankartan för föreslagna åtgärder på Stora Rörsvägen.

Planförslaget reglerar en koppling ner till den nya sträckningen av Stora Rörsvägen, en separat cykelväg väster om den nya anslutningen och österut föreslås område för lokalgata. Vägområdet är ca 16 meter brett för att ge utrymme att anlägga en separat gång- och cykelväg till den, av Trafikverket planerade, planskilda korsningen med väg 136.

Skyltad hastighet föreslås vara 60 km/tim.

Huvudmannaskapet föreslås vara kommunalt för cykelväg och gata.

Söder om Stora Rörsvägen finns möjlighet att på sikt koppla gång- och cykelvägen mot Lindebovägen och Skördestigen för en trygg och säker koppling mot badplatsen och hamnen.

Västra gatan

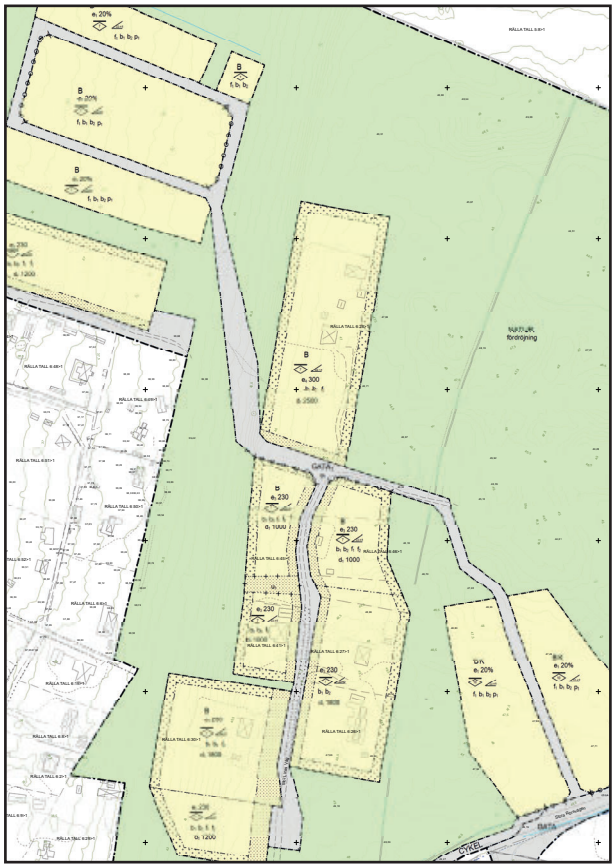

Bild 34. Utdrag ur plankartan för den föreslagen västra gatan.

Den föreslagna västra gatan ansluter bebyggelseområdena i väster och i söder till Stora Rörsvägen. Delvis delar gatan traktorvägens sträckning och den avslutas med en säckgata i väster. Gatubredden föreslås vara 4,5 meter för att åstadkomma upplevelsen av en smal och slingrig skogsväg. För att kunna anlägga mötesplatser anpassat till naturen är vägområdet brett för att ge utrymme för detta. Den västra gatan sneddar uppför den centralt belägna slänten. En geoteknisk utredning har genomförts i området. Utredningen visar att släntens stabilitet är tillräcklig för att det ska vara möjligt att anlägga en väg och att en vägdragning genom slänten inte påverkar avvattning och grundvattennivåer negativt.

En grön korridor bevaras mellan befintlig bebyggelse i väster och den föreslagna gatan.

Gatans sträckning har justerats efter att trafikutredning och geoteknisk utredning har tagits fram. Justeringen föreslås för att i större utsträckning kunna bevara ett sammanhängande skogsområde centralt i området och för att minimera påverkan på de relikta geologiska formationerna i detta område. Markprovtagning har skett längre norrut i slänten gentemot lokalgatans nu föreslagna sträckning, men områdets homogena geologi gör att kommunen bedömer att förutsättningarna är desamma i aktuellt förslag.

Beräknad tillkommande trafik från bebyggelseområdena uppgår enligt uppräknade siffror från trafikutredningen till cirka 310 fordonsrörelser per dygn.

Enligt Trafikverkets riktlinjer bör vägar med randbebyggelse beläggas med bundet slitlager om trafiken överstiger 125 fordonsrörelser per dygn. De södra delarna av den föreslagna västra gatan beräknas enligt uppräknade siffror från trafikutredningen belastas med cirka 320 fordonsrörelser per dygn medan de norra delarna beräknas belastas med cirka 140 fordonsrörelser per dygn. Lokalgatan föreslås anläggas med en fast beläggning som har en karaktär av grus, för att samspela med omkringliggande befintliga gator.

Skyltad hastighet föreslås vara 30 km/tim.

Huvudmannaskapet föreslås vara enskilt.

Mor Linas väg

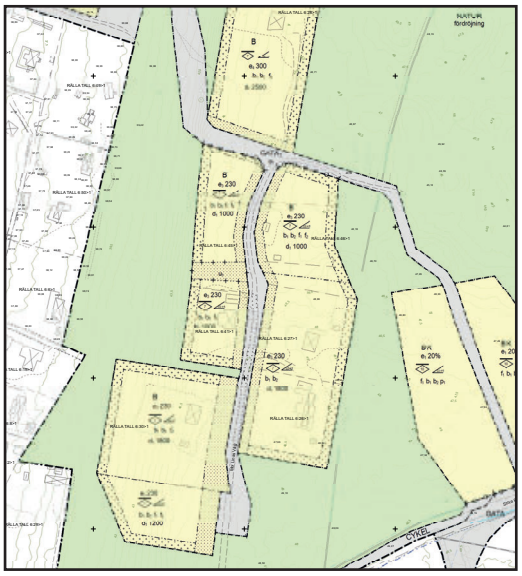

Bild 35. Utdrag ur plankartan för föreslagna åtgärder på Mor Linas väg.

För att höja trafiksäkerheten föreslås trafiken på Mor Linas väg ledas via den föreslagna västra gatan. Vändplan föreslås längst i söder och dimensioneras för att bland annat sopbilar ska kunna vända utan att backa. Gatubredden och grusbeläggningen föreslås bevaras för att behålla karaktären av skogsväg. Vägområdet är anpassat efter befintliga fastighetsgränser.

Mor Linas väg får en marginell trafikökning till följd av planförslaget. Planförslaget beräknas ge upphov till ytterligare 24 fordonsrörelser per dygn.

Huvudmannaskapet föreslås vara enskilt.

Vincents väg

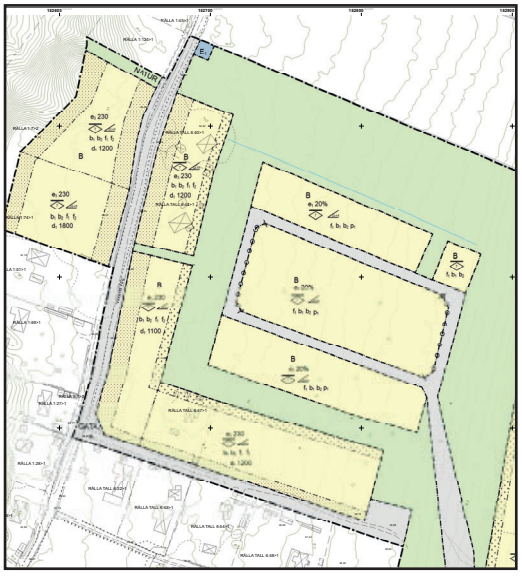

Bild 36. Utdrag ur plankartan för föreslagna åtgärder på Vincents väg.

Vincents väg föreslås förlängas österut och avslutas med en vändplan. Vincents väg föreslås användas framförallt för biltrafik till och från bostadsfastigheterna utmed gatan och för cykeltrafik. Gatubredden och grusbeläggningen föreslås bevaras för att behålla karaktären av skogsväg. Vändplatsen är dimensionerad för att bland annat sopbilar ska kunna vända utan att backa och för ett mindre grusupplag. Den parallella gångväg som finns längs del av Vincents väg med avskiljande stenmur är en kvalité för närområdet och är inlagd som område för gata i planen.

Vincents väg får en mindre trafikökning till följd av ett antal nya bostäder med koppling till vägen. Tillkommande trafik beräknas uppgå till cirka 50 fordonsrörelser per dygn. I trafikutredningen redovisas ett antagande om att trafiken fördelar sig hälften norrut och hälften söderut på Vincents väg. Det innebär att korsningen med Stora Rörsvägen antas belastas med ytterligare 25 fordonsrörelser per dygn liksom Hellners väg och anslutningen mot väg 136.

Huvudmannaskapet föreslås förbli enskilt.

Hellners väg

Ett antal nya bostäder med koppling till Vincents väg förväntas komma att ge upphov till ökad trafik även på Hellners väg. Ökningen beräknas dock bli i begränsad omfattning.

Gång- och cykeltrafik

Befintliga stigar föreslås bevaras i så stor utsträckning som möjligt. Den så kallade traktorvägen som löper centralt mellan det södra och sydöstra bebyggelseområdena föreslås till stora delar bevaras och ligger inom område för Natur. Vissa delar av traktororvägen föreslås dock omvandlas till område för lokalgata.

Buller

Tillkommande trafik från föreslagna bebyggelseområden beräknas inte medföra trafikmängder i den utsträckning att gällande riktvärde för buller riskerar att överskridas.

Enligt bullerutredningen ligger viss del av kvartersmarken vid väg 136 inom område där bullernivåerna beräknas överskrida förordningens riktvärde på 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid fasad. Riktvärde på maximalt 70 dBA vid fasad nattetid överskrids inte inom kvartersmark där bostadsbebyggelse är möjlig. För årsdygnstrafik kan gällande riktvärden uppnås för all kvartersmark 2 meter över mark. För att klara gällande riktvärden för buller 5 meter över mark för årsdygnstrafik och 2 meter över mark vid sommardygnstrafik tillåts enbart komplementbyggnader inom den mest östra delen av kvartersmarken. För sommardygnstrafikens bullernivåer 5 meter över mark kan inte gällande riktvärden uppnås.

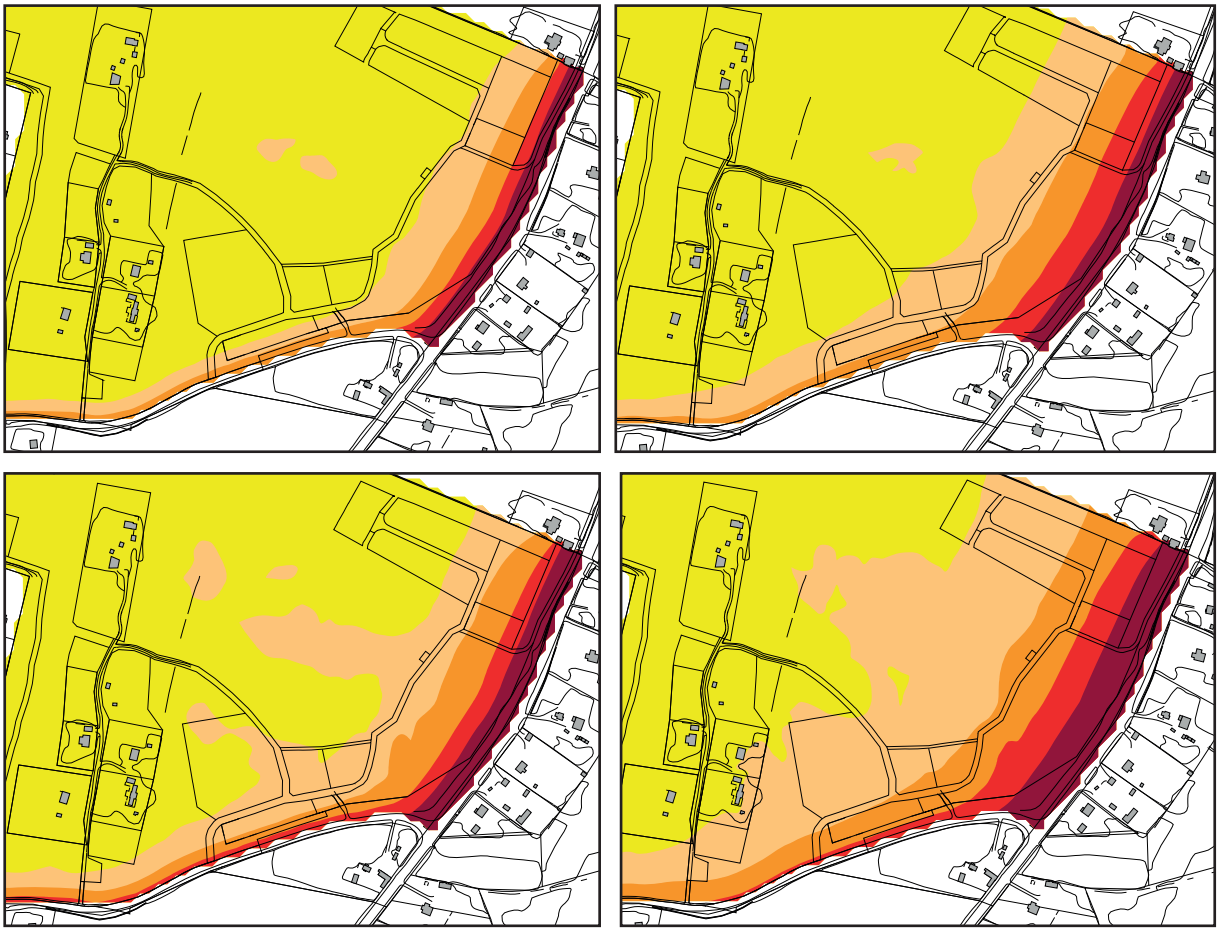

Bild 37. Utdrag ur bullerutredningen.
Dygnsekvivalent ljudnivå 2 (ovan till vänster) och 5 m (ovan till höger) över mark för årsdygnstrafik.
Dygnsekvivalent ljudnivå 2 (nere till vänster) och 5 m (nere till höger) över mark för sommardygnstrafik.
Den röda färgen redovisar bullervärden över 60 dBA. Justeringar har skett i planförslaget efter att utredningen togs fram.

Inom den del av kvartersmarken där gällande riktvärde inte kan uppnås behöver därför den föreslagna byggnationen placeras så att minst hälften av bostadsrummen placeras mot tyst sida där den ekvivalenta ljudnivån max får vara 55 dBA.

Stora Rörsvägen kommer enligt vägplanen att flyttas söderut. De bullernivåer som redovisas för Stora Rörsvägen är därför inte aktuella att ta hänsyn till i planförslaget och därmed kommer det inte behövas några bullerskyddade åtgärder för tillkommande bebyggelse utmed nuvarande sträckning av Stora Rörsvägen.

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Planförslaget föranleder en utökning av aktuellt verksamhetsområde för att omfatta föreslagen tillkommande bebyggelse. Nya byggnader ska kopplas på det kommunala VA-nätet.

Befintliga ledningar inom planområdet kommer till viss del flyttas om och till största del förläggas inom allmän platsmark. Väster om Mor Linas väg behöver dock ledningen ligga kvar i sitt nuvarande läge. I detaljplanen föreslås därför ett markreservat för underjordiska ledningar där ledningarna ligger inom område med kvartersmark. Ledningsrätt för ledningarnas nya sträckning behöver bildas.

Två områden föreslås där det är möjligt att anlägga pumpstationer för att lyfta avlopp till självfall. Båda områdena föreslås utmed den östra gatan.

Brandvattenförsörjning

Räddningstjänsten och kommunen samordnar i största möjliga mån brandvattenförsörjningen med anläggningen av VA-nätet. Kommunen och räddningtjänsten har i samband med detaljplanearbetet identifierat fyra lämpliga platser för brandposter. Brandposter ska placeras för att säkerställa att avståndet mellan byggnad och brandpost inte är längre än 150 meter.

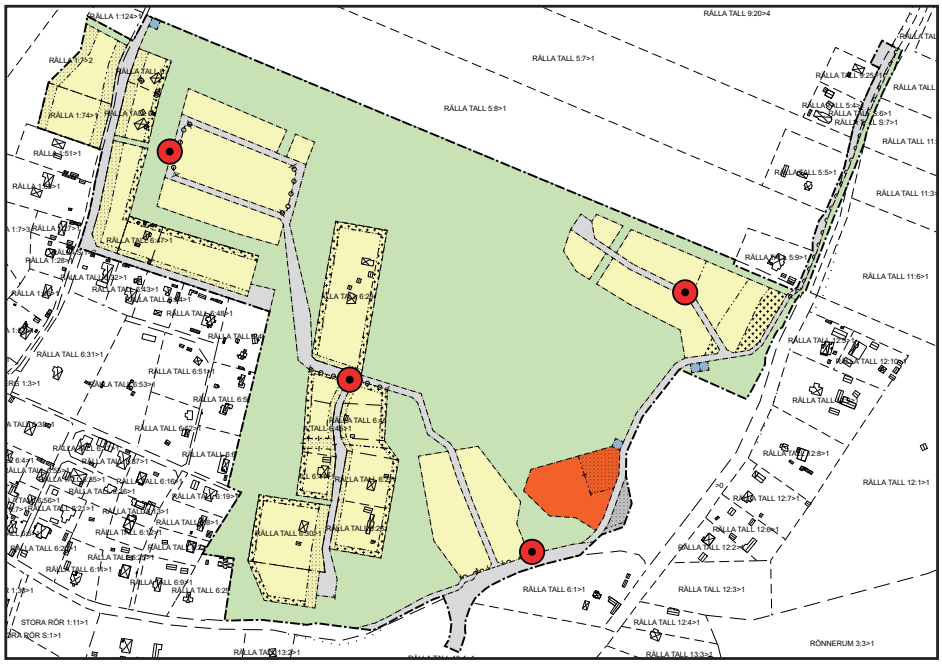

Bild 38. Förslag på placering av brandposter.

Dagvatten

Dagvatten föreslås hanteras dels inom den egna fastigheten dels inom område för natur. Naturliga avrinningsvägar och lågpunkter i terrängen föreslås bevaras för att undvika omfattande markingrepp och på så sätt minimera påverkan på den befintliga skogen, de geologiska formationerna och de hydrologiska förhållandena. Dagvattenanläggningarna i området behöver både hantera det förändrade flödet som uppstår i och med att delar av marken hårdgörs, så som tak och gator, men också dagvatten som uppstår på väg 136. Merparten av allt dagvatten från väg 136 infiltrerar i vägdiken. Vid höga vattenflöden leds eventuellt överskottsvatten till fördröjningsytor inom planområdet. För att klara

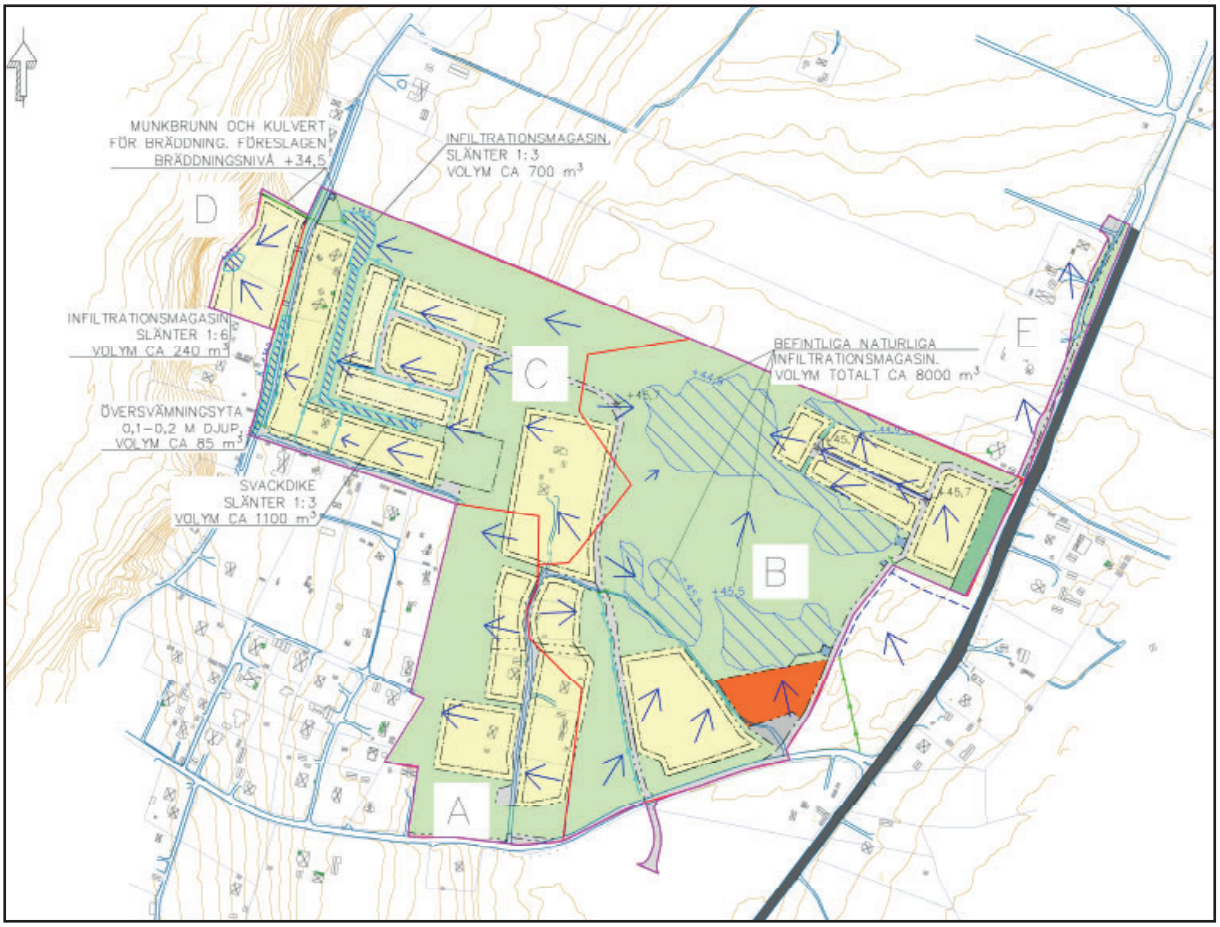

Bild 39. Förslag på avvattningsplan enligt dagvattenutredning. De mörkblå markeringarna är fördröjningssystem och de ljusblåa pilarna är diken. De mörkblåa pilarna illustrerar vattnets naturliga väg i landskapet. Justeringar har skett i planförslaget efter att utredningen togs fram.

överskottsvatten vid höga flöden föreslås fördröjningsytorna klara stora mängder dagvatten. Enligt planförslaget ska det vara möjligt att fördröja 8 000 m³ dagvatten inom området. För att undvika instängning av vatten föreslås vägtrummor under vägar och diken för att leda vattnet till planerad yta för infiltration. Rening sker via infiltration i sanden och vattenkvalitén bedöms inte bidra till försämrade vattenförhållanden i sumpskogen eller slutrecipient. Större delen av vattnet föreslås infiltreras i fördröjningsmagasin i område B.

I de västra delarna av planområdet, område C, intill Vincents väg är infiltrationskapaciteten något sämre och därför föreslås fördröjningsmagasin och diken för att undvika översvämningsproblem på bostadsfastigheter och på Vincents väg vid höga vattenflöden. Ett befintligt dike leder österut strax norr om det västra bebyggelseområdet. Diket föreslås kompletteras med ytterligare diken och fördröjningsmagasin för att rena och fördröja dagvattnet innan det rinner vidare mot sumpskogen och Kalmarsund. Vid höga vattenflöden kan bräddning ske via vägtrumma västerut till sumpskogen. De åtgärder som föreslås för område D bedöms inte som nödvändiga eftersom andelen hårdgjord yta blir liten relativt de stora fastigheterna och eftersom marken sluttar västerut.

Avfall

Vägarna inom planområdet föreslås utformas så att kommunens föreskrifter och riktlinjer för farbar väg följs. Det innebär att vägar som ges en mindre bredd än 5,5 meter förses med mötesfickor och att vändplatser är dimensionerade med en diameter på totalt 21 meter för hämtningsfordon ska kunna framföras, och vid behov vända, på ett säkert sätt.

Gemensam sophantering bör ske vid områden med flerbostadshus.

El- och tele

Elförsörjning för delen sydväst av planområdet sker från en transformatorstation belägen utanför planområdet. Planförslaget möjliggör för två eltransformatorstationer. En transformatorstation i det sydöstra området och en längs Vincentsväg i det västra området.

7. Genomförande och konsekvenser

Inledning

Genomförandebeskrivningen beskriver hur detaljplanen ska genomföras och vilka konsekvenser det får. Den redovisar de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som krävs för att genomföra detaljplanen. Genomförandebeskrivningen har ingen självständig rättsverkan. Avsikten är att den ska godkännas av Kommunfullmäktige i samband med antagandet av detaljplanen. Beskrivningen blir därigenom vägledande vid genomförandet.

Organisatoriska frågor

Planförfarande

Detaljplanen Stora Rör 2:1 med flera fastigheter handläggs med utökat förfarande enligt plan- och bygglagen (2010:900) och Boverkets allmänna råd (2014:5)

Tidplan

Tid	Händelse
Mars 2017	Samrådsbeslut
September 2021	Granskningsbeslut
Augusti 2023	Granskningsbeslut II

Kvartal 4 2024	Antagandebeslut
Kvartal 1 2025	Laga kraft
Kvartal 2 2025	Ansökan om lantmäteriförrättning för avstyckning och fastighetsreglering utmed Vincents väg och Mor Linas väg.
	Markanvisningstävling anordnas för nordöstra bebyggelseområdet
Kvartal 4 2026	Byggstart av östra lokalgatan samordnat med att Trafikverket genomför vägplan
Kvartal 4 2028	Försäljningsstart för nybildade fastigheter inom planområdet. Försäljning påbörjas först när åtgärderna i Trafikverkets vägplan är färdigställda.

Kommunen avser inte påbörja byggnation inom området innan åtgärder enligt Trafikverkets vägplan är färdigställda. Kommunen har som ambition att hela detaljplanen ska vara färdigbyggd inom planens genomförandetid. Men kommunen vill inte heller ta mark i anspråk innan det behövs och därför kommer efterfrågan i stort styra utbyggnadstakten i området.

Utbyggnad planeras att ske enligt följande:

1. Fastigheter utmed Vincents väg
2. Ny lokalgata i öster och bebyggelse utmed denna
3. Ny lokalgata i väster fram till Mor Linas väg och bebyggelse utmed denna och utmed Mor Linas väg
4. Bebyggelseområde i nordväst och väg västerut från Mor Linas väg

Planens genomförandetid är 15 år från den dagen den vinner laga kraft.

Under genomförandetiden har fastighetsägare en garanterad rätt att efter ansökan om bygglov få bygga i enlighet med planen. Efter genomförandetidens slut är fastighetsägaren ej längre garanterad byggrätt. Kommunen kan då ändra eller upphäva planen. Detaljplanen är dock giltig till dess att den upphävs eller en ny detaljplan antas och vinner laga kraft.

Huvudmannaskap

Plankartan anger delat huvudmannaskap för den allmänna platsmarken inom planområdet. För områden med enskilt huvudmannaskap är det en samfällighetsförening som ansvarar för skötsel och underhåll av den allmänna platsmarken. För områden med kommunalt huvudmannaskap är det kommunen som ansvarar för skötsel och underhåll av den allmänna platsmarken.

Kommunalt huvudmannaskap

Kommunen är huvudman för allmän platsmark CYKEL, GATA, NATUR och SKYDD$_1$. Det innebär att kommunen ansvarar för drift och underhåll av de områden som omfattas av bestämmelserna.

De östra delarna av den nuvarande sträckningen av Stora Rörsvägen tillsammans med ny anslutning till den framtida sträckningen av Stora Rörsvägen föreslås ligga under kommunens ansvar. Kommunen kommer enligt avtal med Trafikverket ansvara för drift och underhåll

av den planerade planskilda korsningen strax söder om aktuellt planområde och därför är det motiverat att kommunen också ansvarar för förbindelsen till denna. Enligt samma avtal förbinder sig kommunen att ansvara för skötsel och underhåll av den nya anslutningen till den framtida sträckningen av Stora Rörsvägen.

Områden för NATUR omfattar framförallt befintlig tallskog och kommunen ansvarar för att sköta naturområdet enligt den framtagna skötselplanen. Kommunen föreslås vara huvudman eftersom avtal med Trafikverket anger att kommunen ska ansvara för omhändertagande av dagvatten från väg 136.

För område SKYDD$_1$ ska kommunen enligt avtal med Trafikverket vara huvudman.

Enskilt huvudmannaskap

För den del av den allmänna platsmarken som omfattas av bestämmelsen GATA$_1$ föreslås enskilt huvudmannaskap. Orten har en lång tradition av att samfällighetsföreningar förvaltar gatorna. Kommunen bedömer att det är motiverat att föreslå fortsatt enskild förvaltning av gatorna i området.

Enskilt huvudmannaskap innebär att en gemensamhetsanläggning ska bildas för föreslagna vägar. De fastigheter som kommer nyttja vägen ansluts till gemensamhetsanläggningen genom anläggningsförrättning som utförs av lantmäteriet. För gemensamhetsanläggningen bildas en samfällighetsförening som ansvarar för skötsel och underhåll.

Avtal

Exploateringsavtal

Kommunen har inte för avsikt att teckna exploateringsavtal.

Markanvisningsavtal

I lagen om riktlinjer för kommunala markanvisningar och i plan- och bygglagen definieras markanvisning som en överenskommelse mellan en kommun och en byggherre som ger byggherren ensamrätt att under en begränsad tid och under givna villkor förhandla med kommunen om överlåtelse eller upplåtelse av ett visst av kommunen ägt markområde för byggande. Kommunens markanvisningspolicy antogs 2013. Den anger att vid reservation och försäljning av mark är målet att ständigt utveckla Borgholm ur ett uthålligt stadsbyggnadsperspektiv. Enligt riktlinjerna är huvudregeln att försäljning sker direkt. För speciella projekt och särskilt attraktiv mark kan markanvisningstävling tillämpas. Det kan till exempel vara att utveckla ett projekt där arkitektur och innehåll tillsammans med ekonomi är viktiga parametrar. Kommunen kan, enligt riktlinjerna, ställa specifika krav till exempel vad gäller mångfald och miljö, specialbostäder, lokaler för barn- och äldreomsorg eller vissa kategoribostäder, till exempel seniorbostäder. Dessa krav måste uppfyllas även om det innebär viss ekonomisk belastning för övriga delar i projektet.

Kommunen anser att föreslagna bebyggelseområden i aktuellt planförslag är sådana speciella projekt med särskilt attraktiv mark och kan därmed motivera att använda sig av markanvisningstävling för att genomföra detaljplanen. I markanvisningstävlingen avser kommunen att ställa krav på utformning och miljö som specificeras utifrån detaljplanens bestämmelser. Markanvisningsavtal kommer att skrivas med vinnaren av tävlingen och denne blir då exploatör för sitt delområde. Kommunen kan på så vis styra utformning och användning av området.

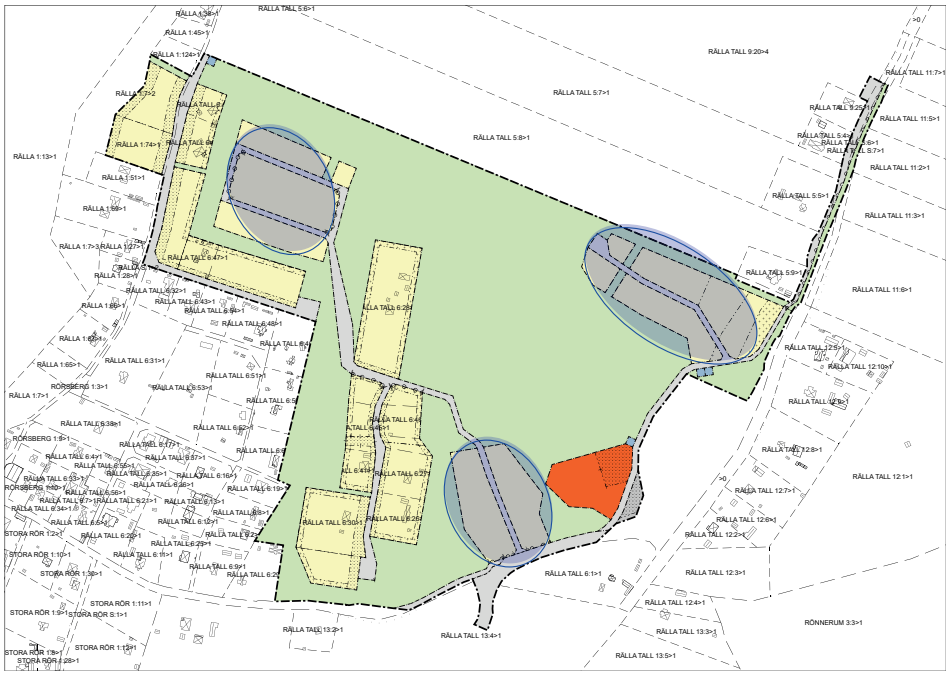

Bild 40. Kommunen avser att markanvisa kvartersmarken inom blå inringade bebyggelseområden.

Kommunens övergripande målsättning är, att så långt det är möjligt, skapa bostäder för permanentboende. Föreslagna fastigheter utmed Vincents väg och Mor Linas väg kommer att gå till direkt försäljning utan markanvisningsavtal.

Samverkansavtal

Ett samverkansavtal har skrivits mellan Trafikverket och kommunen i samband med arbetet med vägplan och detaljplan i området. Samverkansavtalet grundar sig på en avsiktsförklaring som tidigare skrivits mellan parterna där kommunens och Trafikverkets gemensamma intentioner uttryckts. För att de åtgärder som föreslås i vägplanen ska vara genomförbara är Trafikverket beroende av att kommunen ansvarar för genomförandet av vissa åtgärder. Det finns också ett omvänt beroende där kommunen för genomförandet av detaljplan är beroende av lösningar som finns i vägplanen, exempelvis flytt av korsning och delvis ny sträckning av Stora Rörsvägen. Syftet med samverkansavtalet är att reglera respektive parts åtagande och finansiella ansvar för åtgärden.

Åtgärden genomförs för att:

- Förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten både för motortrafik och oskyddade trafikanter.
- Minska restiden för att främja arbetspendling och näringslivsutveckling.
- Skapa ett trafiksäkert, attraktivt och sammanhängande nät för gång- och cykeltrafik längs väg 136.
- Skapa förutsättningar för attraktivare kollektivtrafik Kalmar - Borgholm.

Sammanfattningsvis beskriver avtalet att inga medel från kommunen kommer att utgöra medfinansiering i den statliga anläggningen. Istället kommer parterna var för sig att finansiera sin del i den egna anläggningen.

I avtalet framgår att kommunen genom genomförandet av detaljplanen ska:

1. Förbättra trafiksäkerheten genom samläggning av direktutfarter till väg 136 via nya Stora Rörs korsningen samt säkerställa kommunal rådighet över marken intill väg 136 för funktionen bländningsskydd.

2. Säkra en allmänt tillgänglig och belyst gång- och cykelväg inom sträckan för Ölandsleden på väster sida om väg 136. Det innebär att gång- och cykelstråket från Stora Rörsvägen, i söder, sammanlänkas med stråket från Ljungheden, i norr.

3. Möjliggöra bebyggelseutveckling i ett kollektivtrafiknära läge.

Trafikverket ska enligt avtal:

1. Återställa Stora Rörsvägen vid återlämnande enligt projekterade ritningar där del av väg bland annat kommer att bli gång- och cykelväg.

2. Anordna diken för att fördröja och infiltrera dagvatten från väg 136 innan det leds till fördröjningsytor inom detaljplanen samt säkerställa att det finns en beredskapsplan vid olycka.

3. Anlägga ny anslutande väg till Stora Rörsvägen via ny korsning vid väg 136 inom genomförandet av vägplanen.

Fastighetsrättsliga frågor

Fastighetsbildning och reglering

Föreslagna nya bostadsfastigheter bildas genom avstyckning. Antalet fastigheter som går att styckas av, regleras genom minsta fastighetsstorlek i detaljplanen. Detaljplanen möjliggör

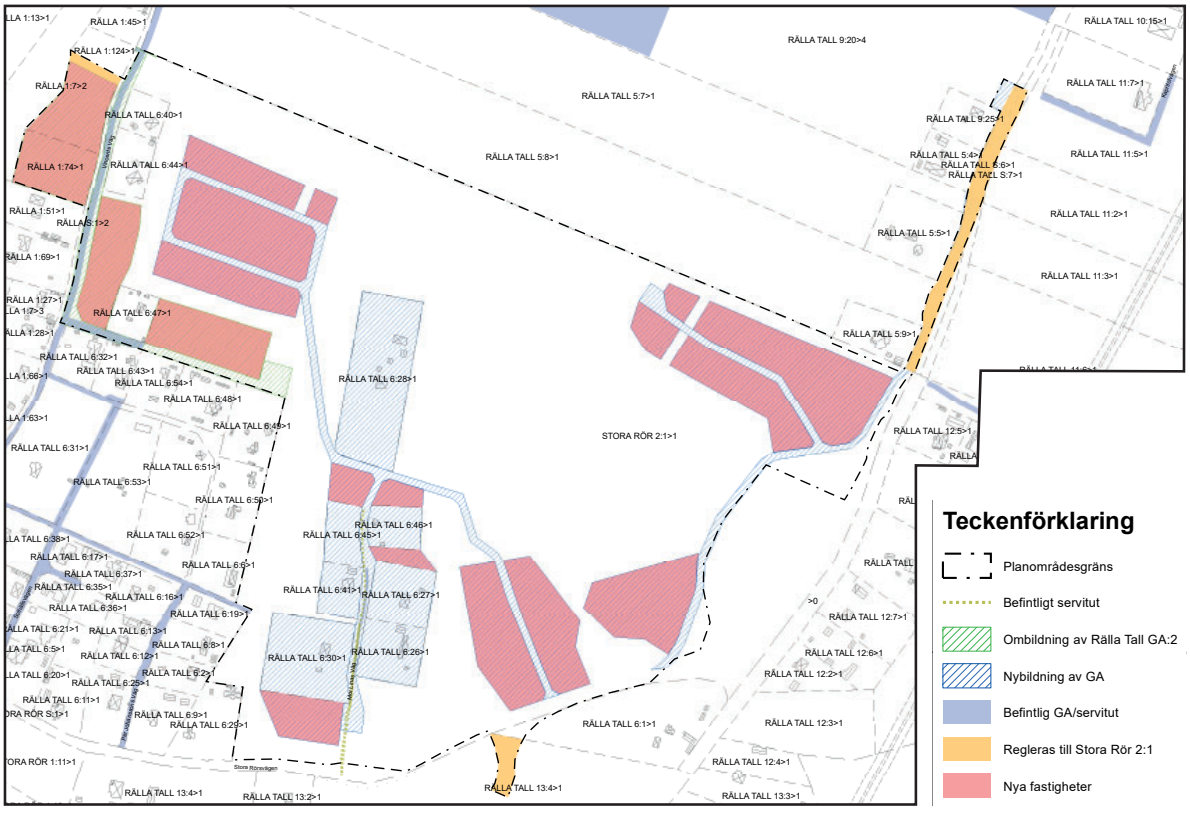

Bild 41. Fastighetsrättsliga konsekvenser av detaljplanen för hela planområdet

avstyckning av bostadsfastigheter från fastigheterna Stora Rör 2:1, Rälla 1:7, Rälla 1:74 och Rälla Tall 6:28. Respektive fastighetsägare ansvarar för att ansöka om avstyckning.

Delar av fastigheterna Rälla Tall 5:5, 5:8, 5:9, S:6 och S:7 ligger inom område för allmän platsmark SKYDD$_1$ och GATA$_1$ utmed väg 136. Kommunen har för avsikt att reglera berörda delar av fastigheterna till angränsande fastighet Stora Rör 9:20

1. Från Rälla Tall S:6 till Stora Rör 2:1 ca 1 730 m²
2. Från Rälla Tall S:7 till Stora Rör 2:1 ca 1 100 m²
3. Från Rälla Tall 5:5 till Stora Rör 2:1 ca 270 m²
4. Från Rälla Tall 5:8 till Stora Rör 2:1 ca 620 m²
5. Från Rälla Tall 5:9 till Stora Rör 2:1 ca 230 m²

Bild 42. Fastighetsrättsliga konsekvenser av detaljplanen längs väg 136. Gula områden behöver lösas in.

En del av Rälla 1:7 omfattas av användningsbestämmelsen NATUR för att säkerställa passage till naturreservatet från Vincents väg. Kommunen har för avsikt att reglera denna del till angränsande fastighet Stora Rör 2:1.

6. Från Rälla 1:7 till Stora Rör 2:1 ca 470 m²

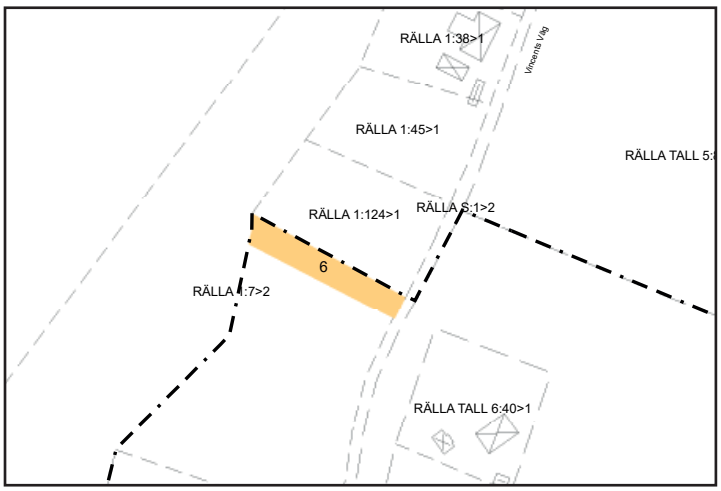

Bild 43. Fastighetsrättsliga konsekvenser av detaljplanen längs Vincents väg. Gult område behöver lösas in.

För ny anslutning till den framtida sträckningen av Stora Rörsvägen ligger delar av fastigheten Rälla Tall 13:4 inom område för lokalgata med kommunalt huvudmannaskap. Kommunen har för avsikt att reglera dessa delar till angränsande fastighet Stora Rör 2:1.

7. Från Rälla Tall 13:4 till Stora Rör 2:1 ca 1 100 m²

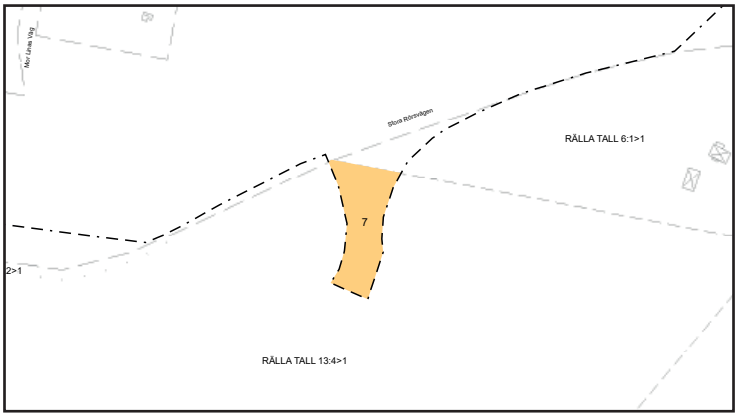

Bild 44. Fastighetsrättsliga konsekvenser av detaljplanen vid Stora Rörsvägen. Gult område behöver lösas in. .

Gemensamhetsanläggningar och samfälligheter

Föreslagna nya fastigheter längs med Vincents väg kommer att anslutas till befintlig gemensamhetsanläggning för väg, Rälla Tall GA:2. Område för lokalgata föreslås österut från Vincents väg. För att ansluta detta område till Rälla Tall GA:2 krävs en omprövningsförrättning.

För befintliga och föreslagna nya fastigheter utmed Mor Linas väg bildas en ny gemensamhetsanläggning för väg. Den nybildade gemensamhetsanläggningen behöver också ha andel i den västra gemensamhetsanläggningen för att få åtkomst till allmän statlig väg.

För föreslagen ny bebyggelse utmed nya lokalgator bildas två nya gemensamhetsanläggningar. En för den östra lokalgatan, en för den västra. Befintliga fastigheter i nordost, Rälla Tall 5:4, 5:5, 5:9 och 9:25 ansluts till den östra nya gemensamhetsanläggningen genom anläggningsförrättning.

Kommunen initierar och bekostar bildandet av nya gemensamhetsanläggningar och ombildning av befintlig gemensamhetsanläggning för de fastigheter som avstyckas från kommunal fastighet. Nya fastigheter för bostadsändamål kan avstyckas från Rälla 1:7, 1:74 och Rälla Tall 6:28. Fastighetsägare bekostar anslutningen av nya fastigheter till respektive gemensamhetsanläggning för väg.

Servitut och rättigheter

Planförslaget föranleder att servitut för väg blir onyttiga i och med att rätt till utfart för fastigheterna säkras i planförslaget genom att område planläggs för lokalgata och kommer omfattas av gemensamhetsanläggning som fastigheterna ska anslutas till.

Servitut för väg (08-HGR-472.1) som säkrar utfart till väg 136 belastar Rälla Tall 5:8 till förmån för Rälla Tall 5:9. Ny väganslutning tillgodoses i planen och servitutet kan upplösas.

Servitut för väg längs Mor Linas väg och Vincents väg (0885–537.11, 0885–1080.1, 0885–2779.1, 0885-3062.1,0885-3062.2, 08-HGR-300, 08-HGR-312, 08-HGR-347.1, 08-HGR-

348.1-3 och 08-HGR-3181.1-2) som säkrar utfart till Stora Rörsvägen belastar fastigheterna Stora Rör 2:1, Rälla S:1 och Rälla 1:7 till förmån för fastigheterna Rälla 1:74, Rälla Tall 6:41, 6:45, 6:46, 6:47, 6:30, 6:40, 6:26, 6:27 och Rälla Tall 6:28. Ny väganslutning tillgodoses i planen och servituten kan upplösas.

Fastigheterna Rälla Tall 6:30 och 6:28 har servitut för vattenledning och vattentäkt (08-HGR-348.1-3 och 08-HGR-3181.1-2) som belastar fastigheter Stora Rör 2:1. Dessa påverkas inte av planförslaget men eftersom förmånsfastigheterna ligger inom kommunalt verksamhetsområde för vatten och spillvatten är dessa onyttiga och kan upplösas.

Ledningsrätt för vatten och avlopp (0885–818.1 och 0885-4318.1-3) belastar fastigheterna Stora Rör 2:1, Rälla Tall 9:20, 11:2, 11:3, 11:5, Rälla S:1, Rälla Tall 6:41, 6: 45 och 6:47 till förmån för Borgholm Energi. Över fastigheten Rälla Tall 6:45 säkrar ett u-område åtkomsten till allmännyttiga markförlagda ledningar. I denna sträckning kommer ledningsrätten ligga kvar. I övriga planområdet kommer ledningen behöva läggas om och ledningsrätten behöver därför ändras till en annan sträckning. Det sker genom att ny ledningsrätt söks hos lantmäteriet.

I samband med utbyggnad av östra området kommer ledningsrätten att upphävas öster om Mor Linas väg. Väster om Mor Linas väg påverkas inte ledningsrätten av aktuellt planförslag.

Stora rör 2:1 belastas av ledningsrätt samt ett flertal avtalsservitut för el och telefoni. E.ON är rättighetshavare för elanläggningar och elledningar. Skanova är rättighetshavare för telefonnätet. Om ledningsflytt eller skydd av ledningar är nödvändig på grund av föreslagen exploatering ansvarar exploatören för att initiera en sådan åtgärd.

Tekniska frågor

Utbyggnad inom kvartersmark

Förutom att uppföra byggnader inom den egna kvartersmarken behöver fastighetsägaren anlägga angöringsgator, parkeringsplatser och övrig trädgård inom den egna fastigheten tillsammans med dagvattenhantering och ledningsdragning.

Förutsättningar finns för konventionell grundläggning av byggnader upp till två till tre våningar med kantförstyvad platta på mark. Mer detaljerad geoteknisk utredning erfordras i samband med projektering av byggnader, framförallt för större konstruktioner.

Utbyggnad inom allmän plats

Inom allmän platsmark ska marken iordningställas för att kunna skötas enligt skötselplanen daterad den 30 september 2024. Det innebär att viss röjning av yngre tallar behöver ske dels för att säkerställa att dagvattenhanteringen kan ske enligt överenskommelse med Trafikverket, dels för att anlägga de sandblottor som omnämns i skötselplanen. Arbetet ombesörjs av kommunen och kommer ske i samband med anläggande av gata i anslutning till aktuella områden för att minimera fordons påverkan på den befintliga tallskogen som avses bevaras. Inom område för natur ska lekplats anordnas enligt skötselplanen. Lekplatsen avses utformas som naturlekplats och anläggas i samband med att bebyggelseområdet i anslutning till lekplatsen bebyggs.

Trafikverket ansvarar för anläggning och skötsel av diken vid väg 136 som ansluter till fördröjningsytor inom planområdet. Trafikverket ansvarar även för anläggning och skötsel av diken vid Stora Rörsvägen som ansluter till fördröjningsytor inom planområdet.

All vägbyggnation föregås av detaljprojektering för att säkerställa vägarnas stabilitet och trafiksäkerhet. Område för lokalgata i detaljplanen är väl tilltagna för att i detaljprojekteringen kunna säkra värdefulla strukturer till exempel karaktäristiska träd. Vägbredd och vägbeläggning är viktiga parametrar för att bevara områdets skogliga karaktär. För att minimera påverkan på områdets geologiska formationer ska förändringar av marknivåer med schaktning och uppfyllnad ske försiktigt. Försiktighet bör iakttas också för att inte risker att skada skyddsvärda eller karaktäristiska träd.

För Vincents väg föreslås inga åtgärder, kommunen återställer om behov av detta finns efter byggskedet. Vägens karaktär ska bibehållas

För Mor Linas väg stängs utfarten mot Stora Rörsvägen. Ny anslutning sker via den västra gatan. Gatan föreslås vara cirka 4,5 meter bred och bibehålla sin karaktär av enkel skogsväg men förses med vändplats så att till exempel sophanteringen kan fungera.

Den västra gatan föreslås vara 4,5 meter bred, inte förses med gatubelysning och bestå av material som påminner om grus för att bibehålla och överensstämma med områdets karaktär och befintliga vägar. Öster om Mor Linas väg bedöms trafikmängden bli högre varför bundet slitlager av gruskaraktär föreslås. Utbyggnad av västra gatan planeras ske i två etapper. I första skedet anläggs gatan från Stora Rörsvägen till Mor Linas väg. I ett andra skedet anläggs gatan västerut från Mor Linas väg.

Den östra gatan som är en del av Ölandsleden föreslås asfalteras och förses med gatubelysning för att bidra till en bra helhet med Trafikverkets anslutande cykelvägar. Gatubredden föreslås variera, längst i norr, där befintliga direktutfarter till väg 136 stängs föreslås vägen vara 3,5 meter bred. Från det nordöstra bebyggelseområdet ner till det södra bebyggelseområdet föreslås vägen vara 4,5 meter bred och den sista sträckan av den östra lokalgatan tillsammans med Stora Rörsvägen föreslås få en bredd på 5,5 – 6 meter. Östra gatan och parallellvägen med väg 136 byggs i en första etapp eftersom vägen behövs för att Trafikverket ska kunna genomföra sin vägplan. Enligt Trafikverkets tidplan behöver vägen vara färdigprojekterad med byggstart i slutet av 2026.

För de åtgärder som föreslås för Stora Rörsvägen och anslutningen till den nya sträckningen av Stora Rörsvägen ansvarar Trafikverket för utbyggnaden och för åtgärderna planeras byggstart till slutet av 2026.

Utbyggnad vatten och spillvatten

Befintliga vatten- och spillvattenledningar öster om Mor Linas väg behöver få en ny sträckning. Självfall är inte möjligt i området. Planförslaget säkrar därför möjligheten att uppföra en pumpstation i två lägen inom planområdet för att vid detaljprojektering kunna välja den mest lämpliga. Utbyggnad av kommunalt ledningsnät sker i samband med vägutbyggnad för att minimera ingrepp i området.

I samband med utbyggnad av kommunalt ledningsnät anläggs också brandposter i enlighet med räddningstjänstens riktlinjer. Kommunen kan inte garantera att flöde och tryck enligt gällande VA norm kan följas på grund av avståndet till närmaste vattenverk och dimensionen på vattenledningarna.

Utbyggnad övrig infrastruktur

Parkeringsnormen för Borgholm kommun ska tillämpas. Parkering för boende löses inom kvartersmark.

E.ON är ansvariga för anläggning av ledningar för el. Skanova är ansvariga för telefonnätet. Om ledningsflytt eller skydd av ledningar är nödvändig på grund av föreslagen exploatering ansvarar exploatören för att initiera en sådan åtgärd.

Område för teknisk anläggning, transformatorstationer säkras i planförslaget.

Ekonomiska frågor

Planekonomisk bedömning

Borgholms kommun tillsammans med privatägda exploateringsfastigheter bekostar framtagandet av detaljplanen.

Borgholms kommun bekostar sin del av genomförandet av detaljplanen. Så som förrättningskostnader där kommunen är sökande, kostnader för att anlägga de åtgärder på allmän platsmark som detaljplanen föreskriver och eventuella kostnader för flytt av el- och teleledningar. Borgholm Energi bekostar utbyggnad av vatten- och spillvattennätet. Avstyckning av privatägda fastigheter innebär ingen utbyggnad inom allmän platsmark.

Försäljning av kvartersmark, dels som avstyckade fastigheter för bostadsändamål, dels inom ramen för markanvisning ger intäkter. Borgholm Energi får intäkter via taxefinansierade anslutningsavgifter för vatten och spillvatten.

Kommunen bedömer att detaljplanen går att genomföra utan att skattekollektivet belastas.

Planavgift

Kommunen kommer inte ta ut planavgift i samband med bygglov.

Inlösen och ersättningsanspråk

Kommunen behöver lösa in mark från fastigheterna Rälla Tall S:6, S:7, 5:5, 5:8, 5:9, 13:4 och Rälla 1:7. Kommunen har för avsikt att teckna avtal med berörda fastighetsägare. Kan inte avtal träffas kan kommunen komma att lösa in marken med stöd av plan- och bygglagen (2010:900) 6 kap. 13 §. Fastighetsägare har även rätt att begära att kommunen löser in mark som ska användas för allmän plats som kommunen ska vara huvudman för enligt plan- och bygglagen (2010:900) 14 kap. 14 §.

Gemensamhetsanläggningar

Kommunen initierar och bekostar bildandet av nya gemensamhetsanläggningar och ombildning av befintlig gemensamhetsanläggning. Anslutning av nya fastigheter till befintlig gemensamhetsanläggning bekostas av respektive fastighetsägare.

Drift allmän plats

Kommunen får utökade drifts- och skötselkostnader för naturmarken enligt skötselplanen och för de dagvattenåtgärder som detaljplanen föreskriver. Kommunen får också utökade drift- och skötselkostnader för den del av Stora Rörsvägen som övergår från statligt till kommunalt huvudmannaskap och för anslutningen till den nya dragningen av Stora Rörsvägen.

För de nybildade gemensamhetsanläggningarna ska samfällighetsföreningar bildas som ansvarar för skötsel och underhåll av respektive väganläggning.

Drift vatten och spillvatten

Borgholm Energi är huvudman för VA och ansvarar för underhåll av VA-anläggningar så som pumpstation, vatten- och spillvattenledningar.

Regler och tillstånd enligt annan lagstiftning

Åtgärder som kan påverka fågelbon, som avverkning av träd och röjning av buskar under häckning, ska genomföras utanför fågelartens häckningsperiod (cirka 1 april – 15 juli).

Åtgärder som kan påverka träd som bedöms som särskilt skyddsvärda som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken, ska anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Anmälan för samråd ska göras hos den myndighet som utövar tillsynen enligt bestämmelser i 26 kap. miljöbalken. Tillsynsmyndighet är Länsstyrelsen i Kalmar län.

Liljekonvalj är fridlyst på Öland och dispens från artskyddsförordningen krävs där den påverkas. Dispens söks hos Länsstyrelsen i Kalmar län. Liljekonvalj bedömd som livskraftig.

Konsekvenser av planens genomförande

Sociala konsekvenser

Planförslaget medger att mellan 90 och 180 nya bostäder kan tillskapas. Planförslaget är flexibelt för att möjliggöra för olika boendeformer och upplåtelseformer. Med ett varierat boendeutbud kan bostadssegregationen minimeras. Närheten till kollektivtrafik underlättar för arbetspendling framförallt norrut i kommunen och till Kalmar men underlättar också rekreationsresor med kollektivtrafik och på så sätt minskar bilberoendet.

Stora ytor förrekreation, lek och biologisk mångfald säkerställs. Tillgängligheten till det attraktiva skogsområdet, service i Rälla och Stora Rörs hamn kommer att förbättras för allmänheten, tack vare att allmän cykelväg anläggs och att flertalet befintliga stigar bevaras. Detaljplanen säkerställer en trafiksäker anslutning till Trafikverkets planerade gång och cykeltunnel. Planförslaget ökar möjligheten till sociala möten på de allmänna ytorna.

Barn och jämställdhetsperspektiv

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Konventionen syftar till att säkerställa alla barns mänskliga rättigheter. Lagen innebär att för varje beslut som får påtagliga direkta eller indirekta konsekvenser för barn ska en bedömning av vad som är barns bästa göras. Om det finns mer än ett alternativ ska den lösning väljas som bäst tillgodoser barns bästa.

Bedömningen av vad som är barns bästa ska baseras på bland annat beprövad erfarenhet, forskning och nationella riktlinjer, men även på barns egna åsikter. Barnkonventionen innefattar även krav på barns delaktighet och inflytande i de beslut som får konsekvenser för barn samt krav på att inga barn får diskrimineras på grund av till exempel funktionshinder eller språkkunskaper. Därutöver har, enligt barnkonventionen, barn även rätt till bland annat goda förutsättningar för en optimal utveckling, en trygg och säker uppväxt, utbildning samt rätt till vila och lek.

Forskning visar att den totala storleken på friytan för barn i skola och förskola helst bör överstiga 3000 m2. Utomhuslek på rymliga och gröna gårdar ger bättre nattsömn, välbefinnande, viktkontroll och koncentrationsförmåga hos barnen. För kvartersmarken där skola är möjlig att uppföra är byggrätten avpassad för att uppnå denna friyta.

Planförslaget bidrar till möjligheten att skapa goda och säkra färdvägar för gång och cykel till förskolan och grundskola i Rälla samt till busshållplats via Trafikverkets planerade gång och cykeltunnlar. Möjligheten för barnen att på egen hand transportera sig säkert stämmer väl överens med det transportpolitiska funktionsmålet.

Bevarandet av naturmark i planen är en viktig del för att stimulera lek och erbjuda naturlig skugga. Uppvuxna träd eller buskar är även viktiga att bevara ur ett klimatanpassningsperspektiv. Träden ger ett värdefullt UV-skydd i form av lövskugga i området. Lek har en stor och viktig betydelse för barns utveckling under hela uppväxten och skapar goda förutsättningar för ökad självkänsla.

Enligt forskning använder kvinnor oftare än män kollektiva färdmedel för transport. Det är även mer vanligt att kvinnor hämtar barn på förskola än att män hämtar. Kvartersmarken där skola är möjlig att uppföra är placerad för att få goda och korta förbindelser mellan eventuell förskola eller skola och busshållplats och på så sätt skapa förutsättningar för att lättare få ihop vardagen.

Friluftsliv och rekreation

Planens genomförande bedöms inte påverka riksintressen för friluftsliv, rörligt friluftsliv och kustzonen negativt. Det största och mest välbesökta friluftsområdet i Rällaskogen ligger norr om planområdet och är sedan 2020 naturreservat. Skogen inom planområdet består till stor del av yngre planterad tallskog men här finns också äldre skog med värdefulla strukturer. Området har ett rikt och väl använt stigsystem. Exploateringen föreslås ske på ett varsamt sätt som bevarar en mer sammanhängande del av skogen för att minimera påverkan på friluftslivets intressen. Förbättrad cykelväg utmed väg 136 minskar bilberoendet och gör målpunkter som till exempel naturreservatet mer tillgängliga utan bil.

Hälsa och säkerhet

Ett minskat bilberoende ger möjlighet för en mer aktiv livsstil vilket främjar folkhälsan.

Buller är den miljöpåverkan som drabbar flest människor generellt sett. Buller kan ge upphov till sömnstörningar, koncentrationssvårigheter och fysiologiska stressreaktioner. Bullerskyddsåtgärderna i det nordöstra området innebär mindre risk för negativ påverkan av buller i natur och bostadsområden inom planområdet. Detaljplanen bidrar inte till att bullernivåer ökar för befintliga fastigheter.

Risken för påverkan av markföroreningar bedöms vara obefintlig inom planområdet. På all kvartersmark ska Naturvårdsverkets riktvärden för känslig markanvändning följas alternativt kan platsspecifika värden beräknas. Vid misstanke eller upptäckt av förorening i samband med schaktning av planområdet måste tillsynsmyndigheten, kommunen, omedelbart underrättas.

Naturvärden

Planförslaget innebär att särskilt skyddsvärda träd kan komma att behöva avverkas eftersom ett antal särskilt skyddsvärda träd växer inom föreslagen kvartersmark eller vägområde. I flera fall är det möjligt att anlägga väg och bebygga kvartersmarken utan att de särskilt

skyddsvärda träden påverkas. I de fall särskilt skyddsvärda träd behöver tas ner för att kunna bygga enligt detaljplanen ska fastighetsägaren genomföra samråd med länsstyrelsen enligt miljöbalken 12 kapitel 6 §. Blivande fastighetsägare behöver informeras om att de har särskilt skyddsvärda träd på sin fastighet och vilka regler som gäller för dessa träd.

Den rödlistade arten tallticka påverkas inte negativt av planförslaget.

Tallskogen inom planområdet har inte bedömts innehålla påtagliga eller högre naturvärden men har andra värden till exempel som kolsänka. Ett genomförande av detaljplanen ska ske så att ingrepp i skogen samordnas för att minimera påverkan och för att så få träd som möjligt ska behöva fällas. Skötselplanen föreskriver dock viss gallring för att skapa sandblottor och en öppen dagvattenhantering. Skötsel enligt framtagen skötselplan kan göra så att viktiga strukturer kan förstärkas och att naturvärden kan uppstå.

Dagvattenhanteringen regleras i planförslaget och är utformad för att jämna ut flöden och rena dagvatten från föroreningar innan det når den värdefulla miljön i sumpskogen väster om aktuellt planförslag.

Geologiska värden

Planförslaget är anpassat för att minimera påverkan på områdets geologiska formationer. Ingrepp sker i den lägre sandvallen som sträcker sig genom planområdet i nord-sydlig riktning för anläggande av föreslagen lokalgata. Lokalgatans placering i område med befintlig bebyggelse ger att större sammanhängande delar av sandvallen kan lämnas orörda.

Dagvatten

Sumpskogen och övriga naturvärden bedöms inte påverkas negativt av planförslaget. I rapporten ”Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet” och i dagvattenutredningen bekräftas att grundvattenförsörjningen till de sumpskogar som förekommer väster om rasbranten inte påverkas negativt.

Den största risken för föroreningsutsläpp till området och sumpskogen är utsläpp i samband med en stor olycka på väg 136. Dagvattenutredningen föreslår som försiktighetsåtgärder att dagvatten från väg 136 hanteras i en anläggning där tillflödet in till planområdet kan stängas vid händelse av en olycka med utsläpp av föroreningar. För att minska den ökade föroreningsbelastningen kommer Trafikverket att anlägga diken längs vägen och in mot planområdet där fördröjning och viss rening kan ske. Diken bedöms inte bli vattenförande annat än vid mycket kraftiga skyfall då eventuellt överskottsvatten leds till fördröjningsytor inom planområdet. För att minska risken för förorening ytterligare kommer Trafikverket att anlägga högkapacitetsräcken längs båda sidor av väg 136 inom nuvarande vattenskyddsområde samt inom del av föreslaget utökat vattenskyddsområde. Trafikverket kommer även att ta fram en beredskapsplan för olycka på väg 136.

Resultatet från dagvattenutredningen visar att föroreningsbelastningen från området kommer att öka i samband med exploateringen men eftersom belastningen fortsatt kommer att vara låg bedöms detta inte påverka förutsättningarna för att kunna uppnå kvalitetskraven för miljökvalitetsnormerna för ytvatten och grundvatten.

Grundvatten

Att tillkommande bebyggelse inte påverkar vattentäkten negativ säkerställs i föreskrifterna för vattenskyddsområdet som reglerar vad som är tillåtet eller ej och vilka skyddsåtgärder som

behöver företas inom vattenskyddsområdet.

Miljökvalitetsmål

Sveriges riksdag har antagit 16 nationella miljökvalitetsmål med tillhörande preciseringar och etappmål som beskriver den kvalité och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som är ekologiskt hållbara på lång sikt.

Ett genomförande av planen bedöms kunna ha positiva effekter på följande miljökvalitetsmål.

Grundvatten av god kvalitet: Ny bebyggelse planeras inom Rällafältets isälvsavlagring och en mindre del av planområdet längs med väg 136 ligger inom föreslaget skyddsområde för vattentäkten i Rälla. Planförslaget reglerar att så mycket som möjligt av det dagvatten som uppstår inom området kan infiltreras på platsen.

Levande skogar: Skogsmarken inom planområdet bedöms på kort sikt i första hand ha ett värde som produktionsskog och för rekreation, men långsiktigt även ett värde för biologisk mångfald.

Ingen övergödning: Utsläpp av dagvatten från bostadsområden och vägar innebär en påverkan med bland annat gödande ämnen på mark och vatten. För att minimera påverkan är det viktigt att dagvatten omhändertas och renas genom exempelvis infiltration i marken på varje bostadsfastighet.

God bebyggd miljö: Nya bostäder i Stora Rör kan förbättra underlaget för service som butik och skolan i Rälla och Glömminge, samt gynna det regionala kollektivtrafikstråket mellan Borgholm och Kalmar. Placeringen av bostäderna har tagit hänsyn till områdets naturvärden.

Ett rikt växt- och djurliv: Inom naturområden är det viktigt att minimera onödiga skador på natur. En skötselplan har tagits fram för den sparade naturen inom planområdet.

Trafik

Den maximala trafikalstringen från tillkommande bostäder och verksamheter beräknas till cirka 850 fordon per dygn. Dimensionerande maxtimmestrafik beräknas inte medföra några kapacitetsproblem i området. Enligt bedömningen i trafikutredningen kommer merparten av trafiken att belasta anslutningarna mot väg 136, baserat på tidigare genomförda resvaneundersökningar. Ett visst tillskott av trafik på Stora Rörsvägen västerut mot hamnen kan antas till följd av fler boende i området men detta tillskott bedöms vara mycket begränsat.

Störst trafikökning kommer att uppstå vid Stora Rörsvägens anslutning mot väg 136. Här beräknas årsdygnstrafiken på Stora Rörsvägen öka med cirka 250 % till 2045 jämfört med idag. Trafikverkets föreslagna utformning av den nya anslutningen kommer att ha bättre kapacitet än dagens korsning och dimensioneras för att möta framtida trafikflöden.

Utfarterna från befintliga fastigheter väster om väg 136 och norr om planområdet samlas och omleds söderut genom planområdet via ny lokalgata. Konsekvensen är snarast en följd av Trafikverkets vägplan och trafiksäkerhetshöjande åtgärder för väg 136.

Utfarten vid Mor Linas väg har i nuläget skymd sikt. Planförslaget bedöms få positiva konsekvenser på trafiksäkerheten på Stora Rörsvägen eftersom förslaget innebär att utfarten stängs.

Cykel- och gångvägar

Framkomligheten för gång- och cykeltrafikanter bedöms öka i området i och med den föreslagna exploateringen och Trafikverkets planer på planskilda passager under väg 136. Delar av Stora Rörsvägen kommer att omvandlas till en cykelväg. Kopplingen mot Rälla stärks med den nya parallellgatan utmed väg 136 och Trafikverkets planerade gång- och cykelväg vidare norrut. Sammanfattningsvis har detaljplanen och vägplanen i samverkan en positiv påverkan på oskyddade trafikanters säkerhet och framkomlighet i området.

Riksintresse för kommunikation

Detaljplanen påverkar riksintresse för kommunikation genom väg 136. Tillsammans med vägplanen innebär detaljplaneförslaget en förbättrad trafiksäkerhet och framkomlighet på väg 136. Planen har anpassats efter de åtgärder som Trafikverket planerar att genomföra på väg 136, Stora Rörsvägen och gång- och cykelvägnätet. Ett antal direktutfarter längs väg 136 kan i samband med detaljplanen stängas av och ledas via ny säker korsning i söder.

Föreslagen parallellgata längs väg 136 har förprojekterats för att säkerställa att ingen negativ påverkan sker på riksintresset och eventuell planerad utveckling längs vägen. Risken för bländning minimeras genom befintlig och nyplanterad växtlighet och träd mellan vägarna, på partier där det finns för lite utrymme för tät växtlighet anläggs ett bländningsskydd. Omledning av trafikanter till säkrare anslutning i söder och förbättrat skydd av bländning har därmed en positiv påverkan på riksintresset för kommunikation.

Planförslaget har utformats för att minimera riksintressets påverkan på föreslagen ny bebyggelse . Avståndet mellan föreslagen bebyggelse och väg 136 är så pass stort att vibrationer och luftkvalité inte bedöms påverka de boende eller bebyggelsen negativt. För att undvika negativ påverkan från buller föreslås bebyggelsen regleras med placeringsbestämmelser.

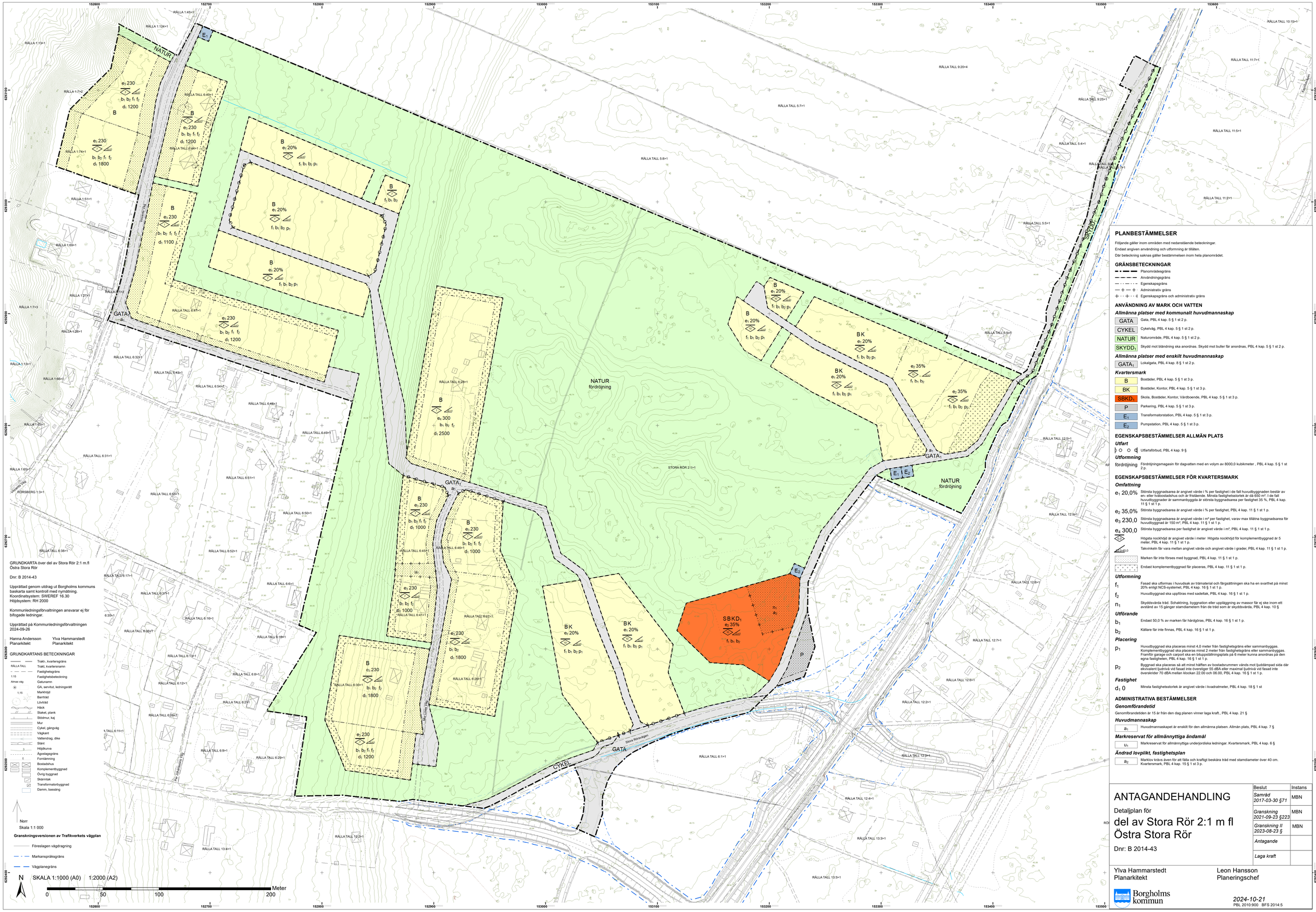

GRUNDKARTA över del av Stora Rör 2:1 m.fl
Östra Stora Rör

Dnr: B 2014-43

Upprättad genom utdrag ut Borgholms kommuns baskarta samt kontroll med nymätning.
Koordinatsystem: SWEREF 16.30
Höjdsystem: RH 2000

Kommunledningsförvaltningen ansvarar ej för bifogade ledningar.

Upprättad på Kommunledningsförvaltningen
2024-09-26

Hanna Andersson
Planarkitekt

Ylva Hammarstedt
Planarkitekt

GRUNDKARTANS BETECKNINGAR

- Trakt-, kvartersgräns
- RÄLLA TALL — Trakt, kvartersnamn
- Fastighetsgräns
- 1:15 — Fastighetsbeteckning
- Almas väg — Gatunamn
- GA, servitut, ledningsrätt
- 1,15 — Markhöjd
- Barrträd
- Lövträd
- Häck
- Staket, plank
- Stödmur, kaj
- Mur
- Cykel, gångväg
- Vägkant
- Vattendrag, dike
- Stäet
- 3 — Höjdkurva
- Ägoslagsgräns
- Fornlämning
- Bostadshus
- Komplementbyggnad
- Övrig byggnad
- Skärmtak
- Transformatorbyggnad
- Damm, bassäng

Norr
Skala 1:1 000

Granskningsversionen av Trafikverkets vägplan

- Föreslagen vägdragning
- Markanspråksgräns
- Vägplanegräns

N SKALA 1:1000 (A0) 1:2000 (A2)
0 50 100 200 Meter

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar.
Endast angiven användning och utformning är tillåten.
Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Administrativ gräns
- Egenskapsgräns och administrativ gräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmänna platser med kommunalt huvudmannaskap

- GATA — Gata, PBL 4 kap. 5 § 1 st 2 p.
- CYKEL — Cykelväg, PBL 4 kap. 5 § 1 st 2 p.
- NATUR — Naturområde, PBL 4 kap. 5 § 1 st 2 p.
- $SKYDD_1$ — Skydd mot bländning ska anordnas. Skydd mot buller får anordnas, PBL 4 kap. 5 § 1 st 2 p.

Allmänna platser med enskilt huvudmannaskap

- $GATA_1$ — Lokalgata, PBL 4 kap. 8 § 1 st 2 p.

Kvartersmark

- B — Bostäder, PBL 4 kap. 5 § 1 st 3 p.
- BK — Bostäder, Kontor, PBL 4 kap. 5 § 1 st 3 p.
- $SBKD_1$ — Skola, Bostäder, Kontor, Vårdboende, PBL 4 kap. 5 § 1 st 3 p.
- P — Parkering, PBL 4 kap. 5 § 1 st 3 p.
- E_1 — Transformatorstation, PBL 4 kap. 5 § 1 st 3 p.
- E_2 — Pumpstation, PBL 4 kap. 5 § 1 st 3 p.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER ALLMÄN PLATS

Utfart

- Utfartsförbud, PBL 4 kap. 9 §

Utformning

- fördröjning — Fördröjningsmagasin för dagvatten med en volym av 8000,0 kubikmeter , PBL 4 kap. 5 § 1 st 2 p.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Omfattning

- e_1 20,0% — Största byggnadsarea är angivet värde i % per fastighet i de fall huvudbyggnaden består av en- eller tvåbostadshus och är fristående. Minsta fastighetsstorlek är då 650 m². I de fall huvudbyggnader är sammanbyggda är största byggnadsarea per fastighet 35 %, PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.
- e_2 35,0% — Största byggnadsarea är angivet värde i % per fastighet, PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.
- e_3 230,0 — Största byggnadsarea är angivet värde i m² per fastighet, varav max tillåtna byggnadsarea för huvudbyggnad är 150 m², PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.
- e_4 300,0 — Största byggnadsarea per fastighet är angivet värde i m², PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.
- Högsta nockhöjd är angivet värde i meter Högsta nockhöjd för komplementbyggnad är 5 meter, PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.
- 45,0 — Takvinkeln får vara mellan angivet värde och angivet värde i grader, PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.
- Marken får inte förses med byggnad, PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.
- Endast komplementbyggnad får placeras, PBL 4 kap. 11 § 1 st 1 p.

Utformning

- f_1 — Fasad ska utformas i huvudsak av trämaterial och färgsättningen ska ha en svarthet på minst 20% enligt NCS-systemet, PBL 4 kap. 16 § 1 st 1 p.
- f_2 — Huvudbyggnad ska uppföras med sadeltak, PBL 4 kap. 16 § 1 st 1 p.
- n_1 — Skyddsvärda träd. Schaktning, byggnation eller upplåggning av massor får ej ske inom ett avstånd av 15 gånger stamdiametern från de träd som är skyddsvärda, PBL 4 kap. 10 §

Utförande

- b_1 — Endast 50,0 % av marken får hårdgöras, PBL 4 kap. 16 § 1 st 1 p.
- b_2 — Källare får inte finnas, PBL 4 kap. 16 § 1 st 1 p.

Placering

- p_1 — Huvudbyggnad ska placeras minst 4,0 meter från fastighetsgräns eller sammanbyggas. Komplementbyggnad ska placeras minst 2 meter från fastighetsgräns eller sammanbyggas. Framför garage och carport ska en biluppställningsplats på 6 meter kunna anordnas på den egna fastigheten, PBL 4 kap. 16 § 1 st 1 p.
- p_2 — Byggnad ska placeras så att minst hälften av bostadsrummen vänds mot ljuddämpad sida där ekvivalent ljudnivå vid fasad inte överstiger 55 dBA eller maximal ljudnivå vid fasad inte överskrider 70 dBA mellan klockan 22.00 och 06.00, PBL 4 kap. 16 § 1 st 1 p.

Fastighet

- d_1 0 — Minsta fastighetsstorlek är angivet värde i kvadratmeter, PBL 4 kap. 18 § 1 st

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Genomförandetid

Genomförandetiden är 15 år från den dag planen vinner laga kraft., PBL 4 kap. 21 §

Huvudmannaskap

- a_1 — Huvudmannaskapet är enskilt för den allmänna platsen. Allmän plats, PBL 4 kap. 7 §

Markreservat för allmännyttiga ändamål

- u_1 — Markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar. Kvartersmark, PBL 4 kap. 6 §

Ändrad lovplikt, fastighetsplan

- a_2 — Marklov krävs även för att fälla och kraftigt beskära träd med stamdiameter över 40 cm. Kvartersmark, PBL 4 kap. 15 § 1 st 3 p.

ANTAGANDEHANDLING

Detaljplan för

del av Stora Rör 2:1 m fl
Östra Stora Rör

Dnr: B 2014-43

Beslut	Instans
Samråd 2017-03-30 §71	MBN
Granskning 2021-09-23 §223	MBN
Granskning II 2023-08-23 §	MBN
Antagande	
Laga kraft	

Ylva Hammarstedt
Planarkitekt

Leon Hansson
Planeringschef

Borgholms kommun

2024-10-21
PBL 2010:900 BFS 2014:5

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivning för detaljplan för Stora Rör 2:1 med flera, Östra Stora Rör, Borgholms kommun

VOS Vatten och Samhällsteknik AB

2024-10-14

Medverkande

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n) har upprättats av Vatten- och Samhällsteknik AB genom Catarina Lund, Olle Eidem och Lars Kylefors i samarbete med tillväxtenheten, Borgholms kommun.

Uppdragsgivare för arbetet med miljöbedömningen är Borgholms kommun genom Ylva Hammarstedt och Ulrika Belsing.

Kvalitetskontroll

Åtgärd	***Namn***	***Datum***
Granskad internt vatten	*Lars Kylefors*	*2015-10-29*
Slutprodukt godkänd	*Catarina Lund*	*2022-08-29*
Revidering	*Catarina Lund*	*2023-02-17*
		2023-04-13
		2023-08-23
		2024-09-23
		2024-10-14

Vatten och Samhällsteknik
www.vosteknik.se. Org. Nr 556449–1446

Kalmarkontoret
Trädgårdsgatan 16
392 49 KALMAR
Tfn 0480-615 00

Jönköpingskontoret
Oxtorgsgatan 3
553 17 JÖNKÖPING
Tfn 036-19 64 80

Innehållsförteckning

INLEDNING 1
Detaljplanens bakgrund och syfte *1*
Miljökonsekvensbeskrivningens bakgrund och syfte *2*
MKB:s innehåll och avgränsning *2*
PLANFÖRSLAGET – NYA BOSTÄDER I STORA RÖR 5
NOLLALTERNATIV 6
FÖRUTSÄTTNINGAR, KONSEKVENSER OCH BEDÖMNING 7
Riksintressen och planer *7*
Kulturhistoriska värden *8*
Naturvärden *10*
Friluftsliv och rekreation *19*
Landskapsbild *22*
Geologi *23*
Vattenmiljö *29*
Hälsa och säkerhet *36*
Miljökvalitetsmål *41*
Miljökvalitetsnormer *43*
SAMMANFATTNING OCH SAMLAD BEDÖMNING 45
UPPFÖLJNING 48
REFERENSER 49

Inledning

Detaljplanens bakgrund och syfte

Syftet med detaljplanen är att skapa ett varierat boendeutbud med en flexibel detaljplan där fokus ligger på att skapa ett naturnära boende med inslag av skola, kontor och vård. Utformningen av tillkommande bebyggelse ska vara väl anpassad till områdets karaktär. Planen syftar även till att förbättra trafiksituationen genom utfartssanering och att förbättra cykelförbindelsen mellan Rälla och Stora Rör som en del av Ölandsleden längs väg 136. Planen syftar också till att möjliggöra för lokalt omhändertagande av dagvatten, att bevara en grön spridningskorridor mellan Ljungheden och Rosti, samtidigt som områdets natur- och rekreationsvärden beaktas och utvecklas.

Planområdet ligger i östra delen av Stora Rör på Ölands västra sida. Samhället ligger 17 km från Borgholm och 13 km från Färjestaden. Kommungränsen mellan Borgholm och Mörbylånga går strax söder om Stora Rör.

Den totala ytan för planområdet är cirka 30 ha stort. Fastigheterna Stora Rör 2:1, Rälla Tall 6:1 och Rälla Tall 9:20 ägs av kommunen. Övriga fastigheter är privatägda.

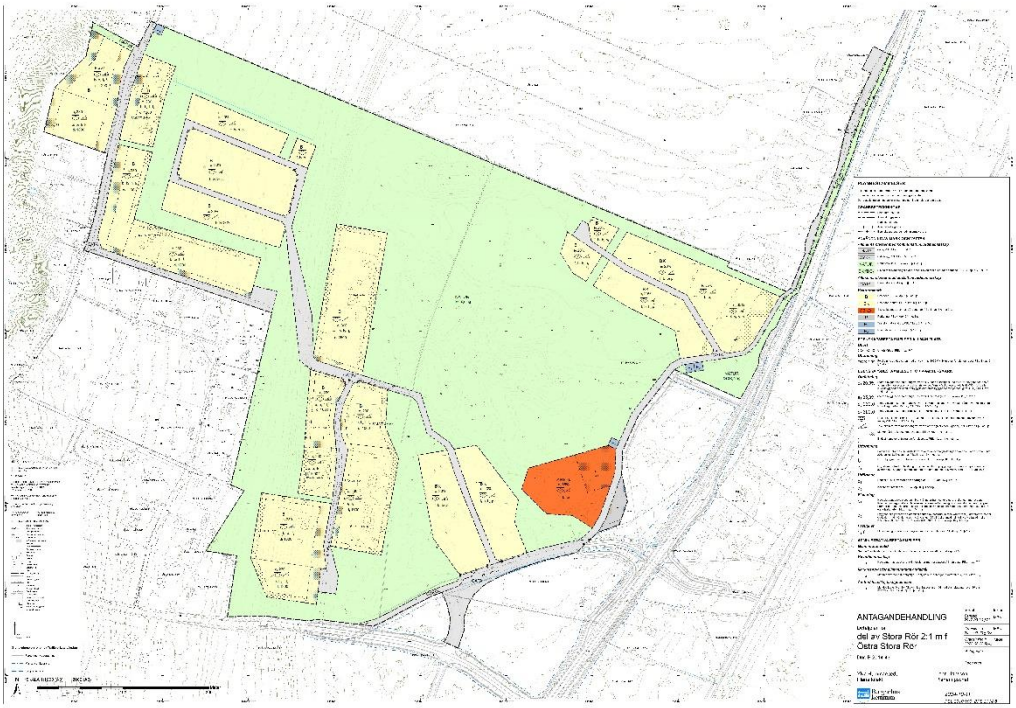

Figur 1 Förslag på ny detaljplan för Stora Rör 2:1 med flera fastigheter.

Miljökonsekvensbeskrivningens bakgrund och syfte

Denna handling är en miljökonsekvensbeskrivning tillhörande miljöbedömningen av *Detaljplan för Stora Rör 2:1 med flera fastigheter, Borgholms kommun.*

Enligt miljöbalken (MB) 6 kap. och plan- och bygglagen 4 kap. 34 § ska en miljöbedömning upprättas för de planer och program vars genomförande innebär påtagliga miljökonsekvenser. Genomförandet av en miljöbedömning innebär flera steg, varav första steget har varit att identifiera och avgränsa relevanta aspekter som sedan tas upp i miljökonsekvensbeskrivningen. Borgholms kommun bedömde initialt i processen att ett genomförande av planförslag kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Miljökonsekvensbeskrivningen ingår i detaljplanens handlingar och har precis som dessa varit föremål för samråd med allmänheten och berörda myndigheter. Samråd och granskning av MKB:n har samordnats med planförslaget. Enligt miljöbalken 6 kap. 11 § är syftet med miljöbedömningen att integrera miljöaspekter i detaljplanen så att en hållbar utveckling främjas.

MKB:s innehåll och avgränsning

Avgränsning sett till miljöaspekter

Enligt MB 6 kap. 12 § ska både konsekvenser, eventuella åtgärder samt rimliga alternativ till förslag på detaljplanen med hänsyn till dess syfte och geografiska räckvidd identifieras, beskrivas och bedömas.

Syftet är att identifiera betydande positiv eller negativ miljöpåverkan som kan antas uppkomma på biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv.

En avgränsning beträffande MKB:s innehåll, omfattning och detaljeringsgrad har enligt MB 6 kap. 12–13 §§ genomförts för nu aktuellt detaljplaneförslag. MKB:n har begränsats utifrån platsens förutsättningar, planens syfte och de miljö- och riskfrågor som har identifierats till att omfatta följande frågor:

- Kulturhistoriska värden
- Naturvärden
- Friluftsliv och rekreation
- Landskapsbild
- Geologi
- Vattenmiljö, inklusive dagvatten
- Hälsa och säkerhet
- Miljökvalitetsmål
- Miljökvalitetsnormer

Motiveringen till avgränsningen till ovanstående punkter är att dessa miljöaspekter bedöms vara de mest relevanta med hänsyn till platsens förutsättningar och den planerade exploateringen.

Strandskydd
Planområdet berörs inte av strandskydd.

Tidsmässig avgränsning
Framtagandet av miljökonsekvensbeskrivningen och detaljplanen sker parallellt. Miljökonsekvensbeskrivningen och detaljplanen har reviderats sedan plansamrådet.

Detaljplanen kommer efter det att den antagits och vunnit laga kraft att gälla så länge den anses vara aktuell och till dess att den upphävs eller en ny detaljplan antas för samma geografiska område.

Detaljeringsgrad vid bedömning
Huruvida miljökonsekvenserna vid ett genomförande av detaljplanen är påtagliga är till viss del en tolkningsfråga, eftersom olika genomföranden är tänkbara inom detaljplanens ramar. Konsekvenserna utreds utifrån att detaljplanen utnyttjas maximalt.

Geografisk avgränsning
Ett genomförande av detaljplaneförslaget medför konsekvenser inte endast inom avgränsningen av detaljplanens yta utan även utanför. Konsekvenserna utanför planområdet kan exempelvis vara påverkan på vattenmiljön, trafik, landskaps-bilden, buller, kanteffekter och fragmentering som ger effekter på djur och växtliv, samt biologisk mångfald.

Redovisning av alternativ
För att belysa de miljökonsekvenser som kan tänkas uppstå beskrivs ett huvudalternativ som är de konsekvenser som kan förväntas vid ett genomförande av detaljplaneförslaget. Ett nollalternativ beskrivs endast kortfattat. Bedömning av konsekvenser för det så kallade nollalternativet speglar den troliga utvecklingen om detaljplanen inte antas.

I den fördjupade översiktsplanen för Rälla, Stora Rör och Ekerum från 2011, finns ett relativt stort antal ytor föreslagna för ny bebyggelse. Efter samrådet reviderades den fördjupade översiktsplanen och flera områden i närheten av det nu aktuella planområdet togs bort. I samband med denna revidering bedömdes frågan om alternativa lokaliseringar vara utredd och att likvärdiga alternativa lokaliseringar saknas.

Förändring av planförslaget sedan samrådet
Sedan planförslaget var ute på samråd 2017 har det reviderats. Den största förändringen är att storleken på planområdet har minskat genom att den norra delen utgått. Se samrådsredogörelsen för en detaljerad redogörelse över vilka förändringar som gjorts av planförslaget sedan samrådet.

Förändringar av planförslaget var föremål för granskning.

Efter granskningen har planförslaget reviderats ytterligare och planen har varit ute på en andra granskning. Skälet till revideringen är att planen ska samordnas med Trafikverkets vägplan för en ny anslutning av Stora Rörsvägen men också på grund av de synpunkter som inkommit från berörda och myndigheter samt inrapporterade fynd av tallticka till artportalen. Som underlag till revideringen av planen har följande utredningar tagits fram sedan den första granskningen.

- Trafikutredning
- Dagvattenutredning (uppdatering)
- Fågelinventering
- Skötselplan för naturmarken
- Geoteknisk utredning
- Inventering av särskilt skyddsvärda träd och tallticka
- MKB:n har reviderats med hänsyn till de nya underlagen och det reviderade planförslaget. Efter granskning II, inför antagande, har planförslaget justerats för att förtydliga kommunens ställningstagande till följd av yttrande som inkommit. Fynd av sandödla har inrapporterats till artportalen och kommunen har låtit utreda förekomsten av sandödla i området. Efter granskning II har följande utredningar tagits fram: Inventering av sandödla samt potentiella livsmiljöer för sandödla
- Kompletterande inventering av särskilt skyddsvärda träd och tallticka

MKB:n har reviderats med hänsyn till de nya underlagen och det justerade planförslaget.

Planförslaget – nya bostäder i Stora Rör

Området planläggs främst för bostadsändamål och naturmark. Detaljplanen uppskattas möjliggöra för mellan 90 och 180 nya bostäder i form av friliggande villor, sammanbyggda en- och tvåbostadshus och flerbostadshus.

Som underlag till planarbetet finns följande utredningar. Se även referenslistan på slutet i denna MKB.

- Skötselplan
- Dagvattenutredning
- Trafikbullerutredning
- Trafikutredning
- Geologiska och geohydrologiska förutsättningar
- Geoteknisk utredning
- Naturvärdesinventering
- Fågelinventering
- Inventering av sandödla samt potentiella livsmiljöer för sandödla

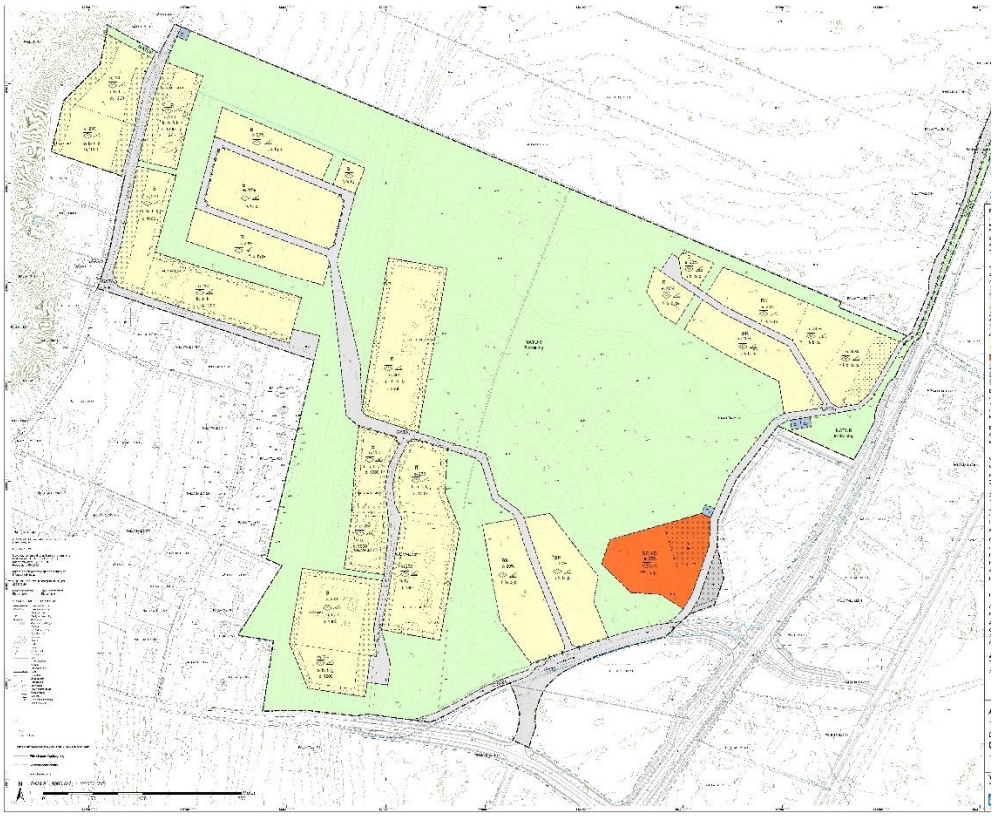

Figur 2 Inzoomad plankarta.

Nollalternativ

Nollalternativet innebär att ingen ny detaljplan upprättas som möjliggör byggande av nya bostäder i Stora Rör.

Nollalternativet innebär att den befintliga tallskogen i stort bevaras och fungerar som ett attraktivt rekreationsstråk. Hur området utvecklas på sikt är svårt att förutsäga eftersom det då saknas en långsiktig strategi. Delar av skogen har värdefulla strukturer och kan med fördel utvecklas till gammelskog men för stora delar, där skogen är yngre, så faller denna inom skogsbruksplanen och kommer avverkas när den är mogen.

Att den befintliga tallskogen bara i stort bevaras beror på genomförandet av Trafikverkets vägplan. Aktuellt planförslag reglerar åtgärder som behöver genomföras till följd av vägplanen oavsett om kommunen planlägger området eller inte. Dessa åtgärder är en parallellväg väster om väg 136 för att kunna leda om trafiken från befintliga fastigheter utmed väg 136 och åtgärder för att klara att hantera dagvatten från väg 136 för att säkerställa att dagvatten från vägen fördröjs och renas i tillräcklig utsträckning.

Om ett genomförande av detaljplanen uteblir, förbättras inte underlaget för befintlig service i Stora Rör, Rälla samt Glömminge som exempelvis butik, skola och kollektivtrafik. Möjligheten för kommunen att erbjuda tomter på pendlingsavstånd från Kalmar minskar i ett läge i närheten av service och regionalt kollektivtrafikstråk.

Förutsättningar, konsekvenser och bedömning

Riksintressen och planer

Detaljplanen redovisar planeringsunderlag som exempelvis riksintressen, planer, analyser och tidigare ställningstaganden som geografiskt sett berör planområdet. I efterföljande avsnitt bedöms endast de planeringsunderlag som bedömts som relevanta för konsekvensbedömningen.

Riksintresse för kommunikation 3 kap MB
Länsväg 136 från brofästet till Borgholm är sedan 2010 ett riksintresse för kommunikation enligt 3 kap 8 § MB. Vägen ska beaktas i planeringen och framkomligheten får inte försämras.

Bedömning
Det är mycket angeläget att Trafikverket genomför planerade åtgärder vid bland annat infarten till Stora Rör. Om inte åtgärderna genomförs riskerar planförslaget att bidra till att framkomligheten på väg 136 försämras och därmed riskerar även riksintresset att påverkas negativt. Se under *Hälsa och säkerhet* nedan.

Riksintresse 4 kap MB
Planområdet omfattas av bestämmelserna i 4 kap 1,2 och 3 § MB. Dessa bestämmelser omfattar hela Öland, som är av riksintresse på grund av sina samlade natur- och kulturvärden. Exploatering och andra ingrepp i miljön får inte påtagligt skada dessa helhetsvärden. Om det finns särskilda skäl kan undantag göras för angelägen tätortsutbyggnad i sådana områden om andra alternativ saknas, MB 4 kap 1 §.

Bedömning
Den föreslagna exploateringen bedöms inte påtagligt skada riksintressets helhetsvärden. Exploateringen bedöms vara en angelägen tätortsutbyggnad av Stora Rör.

Översiktsplan
Planförslaget har inte direkt stöd i översiktsplanen från 2002 utan det aktuella området anges som *Fördjupningsområde*. Det anges även att det är av största vikt att minska antalet utfarter till väg 136 och att göra de större anslutningarna trafiksäkra.

Fördjupad översiktsplan (FÖP)
Förslaget till detaljplan stämmer överens med den fördjupade översiktsplanen för Rälla, Stora Rör och Ekerum från 2011. Planförslaget motsvarar bebyggelse-område 14 enligt FÖP:en.

I FÖP:en anges att infarten till Stora Rörsvägen (väg 965) ska flyttas 300 m norrut, men i planförslaget föreslås i stället, på inrådan av Trafikverket, att infarten placeras 300 meter söder om nuvarande infart. Det nya läget har valts av Trafikverket av säkerhetsskäl och för att möjliggöra att en ny gång- och cykeltunnel anläggs i befintligt korsningsläge. Ett sammanhängande gång- och cykelstråk kommer skapas mellan Rälla och Stora Rör.

Gällande detaljplan

Det saknas gällande detaljplan inom planområdet. Söder om planområdet finns en detaljplan för bebyggelsen utmed Almas väg.

Kulturhistoriska värden

Kulturhistoria

Stora Rör ligger i höjd med Revsudden norr om Kalmar och här är avståndet över vattnet till fastlandet som kortast. Denna sträcka har därför varit en viktig transportled sedan åtminstone 1600-talet och fram tills dess att Ölandsbron byggdes. Under 1800-talet fanns ångbåtstrafik och omkring år 1900 muddrades hamnen och byggdes ut med pirar och kaj. I början av 1900-talet byggdes bland annat gästgiveri och handelsbod i hamnen och längs med kusten söder om hamnen byggdes sommarvillor. Stora Rör blev Ölands andra semesterort efter Borgholm. Under 50-talet startade färjetrafiken mellan Revsudden och Stora Rör och var fram till Ölandsbrons tillkomst, den viktigaste färjeförbindelsen med fastlandet från norra Öland. Idag är hamnen en fritidshamn.

Figur 3 Hamnen med färja i Stora Rör. Historisk bild från Kalmar läns museums arkiv.

Hamnen i Stora Rör har fungerat som centrum för samhället och här finns de äldsta husen som tidigare varit magasin, gästgiveri och handelsbod. Numera är hamnmagasinen café och butik sommartid.

Förutom de kommersiella byggnaderna i hamnen har bebyggelsen kommit till som fritidshus under olika perioder från sent 1800-tal och fram till 2000-talet. De äldsta sommarhusen är byggda i badortstidens stil medan de senaste husen har ett modernt formspråk.

Figur 4 Äldre fritidshus av olika storlek på stora naturtomter.

Figur 5 Nya hus med modernt formspråk.

Sydöstra delen av Rällaskogen som ligger inom planområdet har tidigare tillhört Rälla gård och kronoparken Rälla tall. Rälla gård var tidigare en kungsgård.

Fornlämningar

Inom planområdet finns inga fornlämningar registrerade i Riksantikvarieämbetets *Fornsök*.

Ett flertal stenmurar finns som följer bygränser och fastighetsgränser. De flesta murar har tillkommit under 1800-talets skiftesuppdelning och markerar

ägogränser. Stenmurar har ett generellt biotopskydd enligt miljöbalken och är även skyddade enligt kulturminneslagen.

Bedömning
Enligt den fördjupade översiktsplanen bör äldre bebyggelse inte införlivas i nyare strukturer.

Den nya bebyggelsen utgörs i huvudsak av separata områden vilket är positivt och minskar påverkan på upplevelsen av den befintliga bebyggelsen. Graden av exploatering bedöms som relativt låg och den nya bebyggelsestrukturen har anpassats till befintliga vägar och stigar inom området. Rekommendationer om bebyggelsens utformning finns i planbeskrivningen och som planbestämmelse för att den nya bebyggelsen och tomterna ska anpassas till befintlig bebyggelse och till naturen.

Naturvärden

Naturvärdesinventering NVI
En naturvärdesinventering, samt inventering av insekter och kärlväxter, har gjorts av Ecocom för ett område som omfattar planområdet och ett område utanför planområdet, *Inventering av naturvärden, insekter och kärlväxter vid Stora Rör 2015, Ecocom*. Naturvärdesinventeringen består dels av ett förarbete där kända värden gås igenom, inklusive utdrag från Artdatabanken, och en inventering i fält. Analysen visar att större delen av inventeringsområdet omfattas av Rällafältet. Rällafältet har klass 2 i naturvårdsplan för Öland och är ett stort isälvsfält med mäktiga sand- och gruslager. Nedanför landborgsbranten finns ett läckage av grundvatten och värdefulla sumpskogar. Rällafältet har höga botaniska och entomologiska värden. Landborgsbranten och området närmast nedanför ingår i flera olika typer av värdeobjekt som nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt och biotopskydd. Objekten har fått högsta klass i våtmarksinventeringen och sumpskogsinventeringen. Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt svensk standard för naturvärdesinventering, NVI (SS 199000:2014 samt SIS-TR 199001:2014 på fältnivå). Enligt rapporten från inventeringen berörde samrådsversionen av planområdet två av de identifierade naturvärdesområdena, område 4. Tallskog och område 5. Ljunghed. Område 6 Landborgsbranten ligger strax väster om planområdet. Område 5 och 6 ingår i naturreservatet Rälla-Ekerum, som bildades 2020. Efter samrådet har planområdet reviderats och därmed berörs inte något av de identifierade naturvärdesområdena av planområdet.

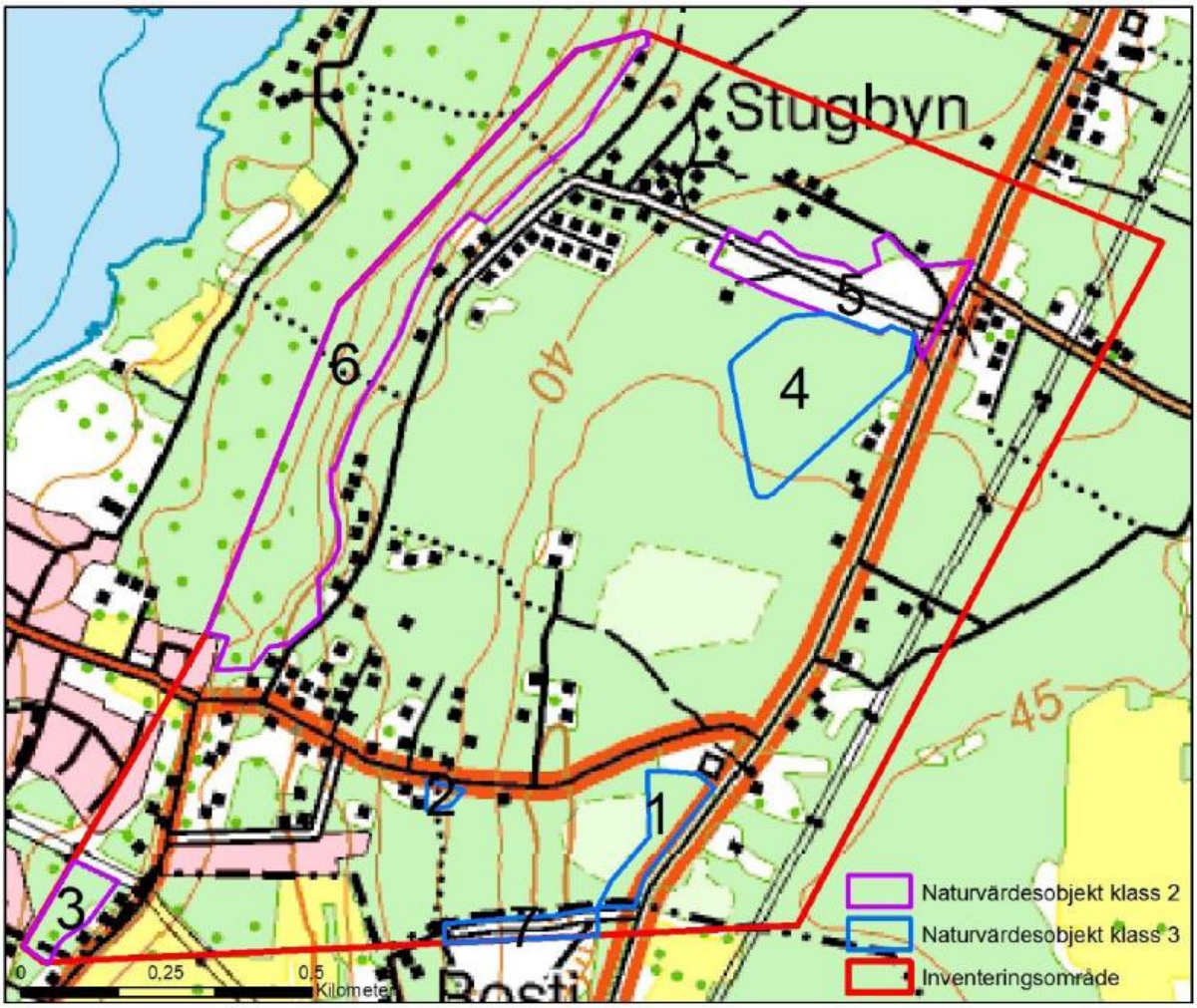

Figur 6 Naturvärdesobjekt som identifierades vid fältinventeringen i inventeringsområdet vid Stora Rör 2015. Figur: Ecocom.

Område 4. Tallskog

Område 4 har påtagligt naturvärde, klass 3. Området består av likåldrig tallskog med jämt utställda träd i åldern 70–90 år. Här finns ett flertal fynd av den rödlistade arten ryl, objektets naturvärde är i stort sett knutet till ryl, som är rödlistad med kategorin starkt hotad (EN).

Figur 7 Ryl, foto: Ecocom

Område 5. Ljunghed

Område 5 har högt naturvärde, klass 2. Området är en ljunghed som är en viktig lokal för vildbin och andra blombesökande insekter.

Område 6. Landborgsbranten

Område 6 har högt naturvärde, klass 2. Området domineras av barrskog, vilken delvis är sumpskog och delvis har naturskogskaraktär. Här finns även en ädellövskog i den södra delen av objektet. Landborgsbranten (abrasionsbrant) utgör en unik geologisk struktur i landskapet. De unika geologiska förutsättningarna, med till exempel källsprång och en fuktig miljö, gör landborgsbranten till ett potentiellt mycket värdefullt habitat för många arter. Därför betraktas hela den del av landborgsbranten som ligger inom inventeringsområdet som ett enda objekt.

Figur 8 Källsprång i landborgsbranten

Fördjupad artinventering, kärlväxter

Ecocom har inventerat kärlväxter som omfattas av svenska rödlistan, fridlysning eller är klassificerade som signalarter, se figur 5 i deras rapport och bilaga 3 till rapporten. De flesta av dessa växter återfanns inom naturvärdesobjekten. De på Öland allmänt förekommande signalarterna blåsippa, murgröna samt de rödlistade arterna ask och skogsalm har utelämnats. Kommunen har genomfört en separat trädinventering för att identifiera särskilt skyddsvärda träd, där eventuella fynd av rödlistade träd är inkluderade.

Fördjupad artinventering, insekter

Inventering har skett med insektsfällor inom eller i närheten av planområdet. Under inventeringen observerades 27 arter skalbaggar, 1 art tvåvingar, 36 arter gaddsteklar och 4 fjärilsarter från insektsfällorna. Fyra rödlistade arter (strumpbagge, olivgrön smalpraktbagge och alvarsmalbi) och flera naturvårdsarter påträffades. Faunan var tydligt torrmarkskopplad och av särskilt intresse är även specialiserade solitärbin, som samlar pollen och nektar från enbart en växtfamilj. Solitärbina inom området var knutna till blåklockor, teveronika, fibblor och ärtväxter, men även andra arter är viktiga.

Bedömning NVI

Enligt Ecocoms bedömning domineras det inventerade området (som är större än planområdet), av brukad tallskog och ytor påverkade av bebyggelse och vägar, men områden med höga och påtagliga naturvärden upptar en relativt stor del av arealen. Områdets potential för naturvärden kopplade till insekter bedöms som höga. Flera rödlistade insektsarter och flera naturvårdsarter av insekter har sitt habitat inom eller i närheten av planområdet. Habitat med blomrik torrmark är särskilt viktig att värna, då nektar- och pollenrika områden är ovanliga.

Ecocom föreslår att naturvärdsobjekt med högt naturvärde bevaras i sin helhet. Även de identifierade naturvärdeobjekten med påtagligt naturvärde bör bevaras och åtgärder som kan skada naturvärdena bör undvikas inom dessa objekt. Om åtgärder trots allt måste genomföras inom objektet med påtagligt naturvärde, är det viktigt att dessa planeras så att påverkan på naturvärdena minimeras. För att på sikt bevara värdena i område 2 (Figur 6) behöver någon form av störning/hävd genomföras.

Ecocom föreslår även bland annat att partier med flockfibbla, rotfibbla, gråfibbla och liten blåklocka bör undantas från exploatering om möjligt. Om det inte går, bör bedömning göras på plats om växttäcke kan skrapas upp och flyttas till närbelägen mark innan exploatering. Som alternativ kan torrmarksslänter och partier nyskapas i närheten i samband med exploateringen. En praktisk plan för de blomrika torrmarkerna bör tas fram och följas i samband med en eventuell exploatering.

Fågelinventering

Som underlag till planarbetet har en fågelinventering genomförts av WSP. Totalt observerades 23 arter som bedömdes häcka inom inventeringsområdet. Av dessa var tre arter rödlistade – grönsångare, svartvit flugsnappare och ärtsångare, samtliga i kategorin *nära hotade* (NT) på rödlistan 2020. Ingen art upptagen i fågeldirektivets bilaga 1 noterades som häckfågel inom inventeringsområdet, men trädlärka och nattskärra bedöms häcka utanför inventeringsområdet och äldre spår av födosökande spillkråka gjordes på en död trädstam inom området.

Bedömning fågelinventering

Sammantaget bedöms varken den nationella eller regionala populationen utav någon av de rödlistade fågelarterna påverkas på betydande sätt vid exploatering inom inventeringsområdet. En lokal påverkan på några av de arter som observerats kan dock uppstå i samband med exploatering, beroende på dess storlek i skala och intensitet. Genom att beakta föreslagna åtgärder kan dessa arter snarare gynnas inom inventeringsområdet. För de så kallade triviala arterna kan lokal påverkan uppstå vid exploatering i området. Då de triviala arter som noterats bedöms som adaptiva i sitt val av livsmiljöer, kan de fortsatt nyttja skog- och

tomtmark både inom och i anslutning till inventeringsområdet utan att det negativt påverkar artens fortsatta ekologiska funktion. Avverkning av träd och röjning av buskar bör göras utanför häckningsperioden (ca 1 april – 15 juli).

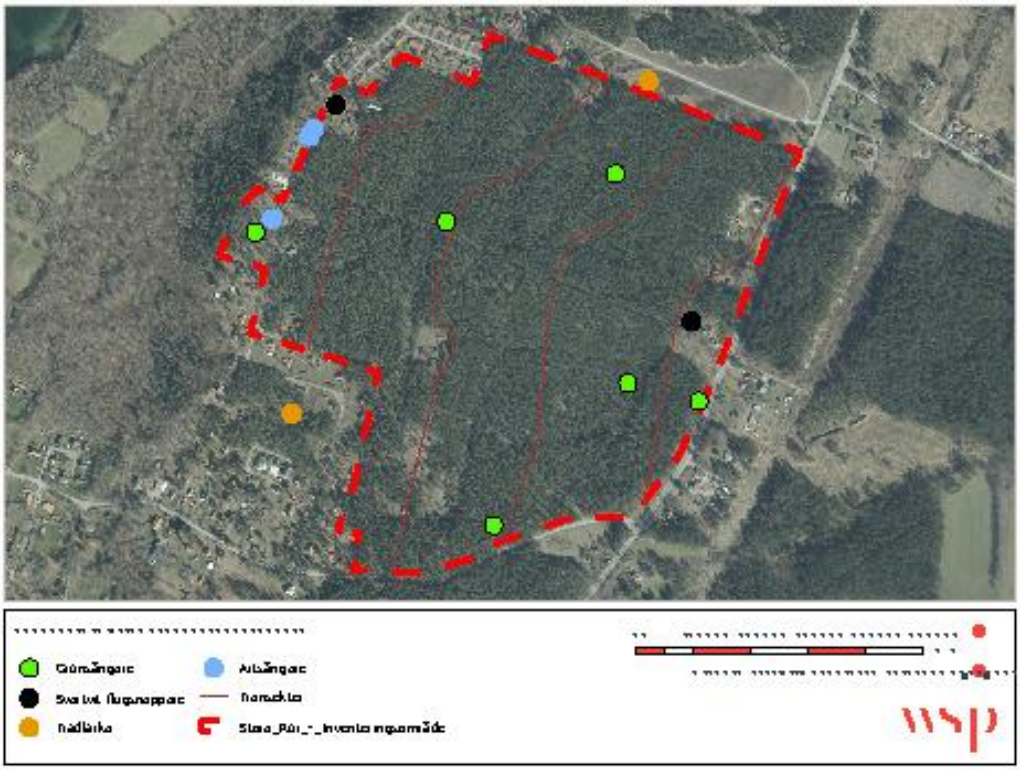

Figur 9 Fågelinventeringens resultat. Källa: WSP 2022-06-30.

Trädinventering

Inrapporterade arter efter granskning

Efter granskning har det rapporterats in 3 fynd av tallticka till Artportalen inom planområdet under 2022.

Inventering av träd som bedömts som särskilt skyddsvärda och potentiellt skyddsvärda

Inrapporterade fynd av tallticka föranledde att kommunen har inventerat området med fokus på tallticka och äldre tallar som kan klassas som skyddsvärda eller särskilt skyddsvärda. Talltickan återfanns vid sidan av ett antal hålträd och äldre tallar. De tallar som kommunen har bedömt som särskilt skyddsvärda eller potentiellt särskilt skyddsvärda har mätts in. Inventeringen följde *Standard för trädinventering i urban miljö, version 3.0, Svenska trädföreningen.* Stamdiameter mättes med diametermåttband (D-tejp). För att klassas som ett särskilt skyddsvärt träd enligt åtgärdsprogrammet för särskilt skyddsvärda träd, Naturvårdsverket, måste något av nedan kriterier uppfyllas.

Jätteträd: Levande eller döda träd som är grövre än en meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd.

Mycket gamla träd: Levande eller död gran, tall, ek och bok som är äldre än 200 år. Övriga trädslag som är äldre än 140 år.

Grova hålträd: Levande eller döda träd som är grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstammen.

För att klassas som ett skyddsvärt träd måste följande kriterier uppfyllas.

Stamdiameter: Stammen måste vara grövre än 80 cm i diameter.

Hålträd: Träd som är grövre än 40 cm i diameter med utvecklad hålighet i huvudstammen.

Övriga skyddsvärda träd som har pekats ut är träd som har närvaro av rödlistade arter, vilket i det här fallet är tallar med tallticka. Talltickan är klassad som nära hotad (NT) och växer endast på gamla tallar som är över 100 år gamla.

Bedömning trädinventering

Gamla träd är viktiga karaktärsgivande inslag i hela planområdet och ska behållas om det är möjligt. Kommunen har eftersträvat att gamla träd och hålträd sparas. Planförslaget är utformat så att tallar med arten tallticka ligger inom område för natur och påverkas inte av planförslaget. För att ta ner träd som är särskilt skyddsvärda krävs samråd med länsstyrelsen enligt miljöbalkens 12 kapitel 6 §. Blivande fastighetsägare behöver informeras om att de har särskilt skyddsvärda träd på sin fastighet och vilka regler som gäller för dessa träd. Vid eventuell avverkning inom området, särskilt äldre träd, är det positivt om den döda veden kan placeras i anslutning till något av de identifierade naturvärdesobjekten. .

Sandödleinventering

WSP utförde under 2024 en sandödleinventering på fastigheten Borgholm Stora Rör 2:1, *Inventering av sandödla samt potentiella livsmiljöer för sandödla på fastigheten Borgholm Stora Rör 2:1, 2024-06-25, WSP*. En GIS-analys utfördes där potentiella miljöer som äggläggningsplats, jaktmiljö eller spridningsstråk identifierades.

För att stödja kartläggningen för passande livsmiljöer för sandödlan gjordes även ett utsök i Artportalen efter så kallade följearter som trädlärka, backsvala, taggbock, skogsödla och hasselsnok. Endast taggbock fanns inrapporterat sen tidigare inom inventeringsområdet.

Ett tidigt fältbesök utfördes under 2024-02-23 för att identifiera passande inventeringslokaler. Lämpliga lokaler är områden med öppen sand med företrädelsevis låg eller ingen krontäckning.

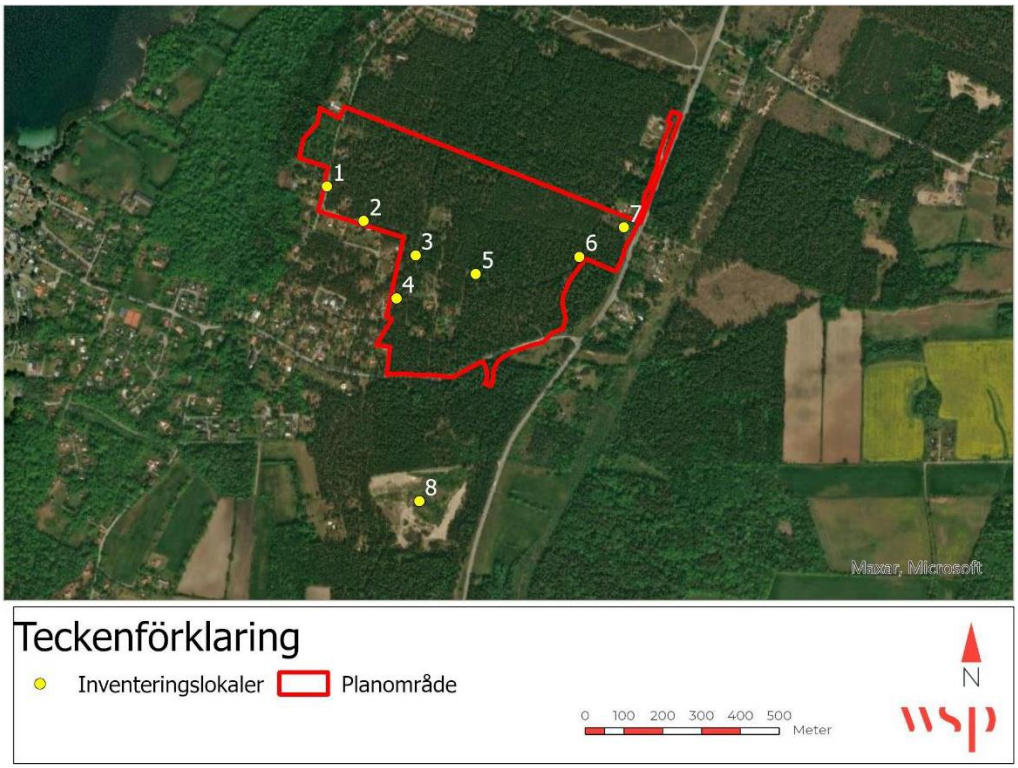

Figur 10 Inventeringslokaler som besökts i fält. Varje punkt representerar ett större inventerat område. Källa WSP: 2024-06-25

Inventering i fält utfördes 2024-05-03 och 2024-06-05 och följde metoden som beskrivs i Naturvårdsverkets *Manual för uppföljning i skyddade områden – skyddsvärda däggdjur samt grod- och kräldjur Version 4.0 (2010)*. Lämpliga miljöer genomsöktes efter sandödla i ca 45 min. Samtliga lokaler besöktes vid båda inventeringstillfällen. Vädret var vid båda besöken soligt till halvklart med svag vind och runt 15°C vid första besöket och runt 20°C vid andra besöket.

Bedömning sandödleinventering

Inga sandödlor kunde observeras under fältbesöken. Förutsättningarna för inventeringen bedömdes som väldigt goda, både med avseende på väder och yttre förutsättningar. Sammantaget bedöms det vara osannolikt att sandödla förekommer i det inventerade området.

Skötselplan

Kommunen har tagit fram en skötselplan, daterad 30 september, för naturmarken inom planområdet inför kommande exploatering. Naturmarken är indelad i två skötselområden som redovisas i Figur 11. Målet är att bevara och stärka naturvärdena och utveckla rekreationsvärden och biologisk mångfald efter exploatering. De generella riktlinjerna för skötseln inom området anger att målet med naturmarkens skötsel är att åstadkomma en flerskiktad och luckig tallskog

med inslag av ek. I skogen ska det finnas större gläntor med öppen sand eller florarik vegetation. Kontinuerlig skötsel består av att vid behov röja i trädskiktet för att gynna äldre och spärrgrenig tall, ek och blommande buskar och träd. Floran i de öppna områdena ska innehålla torrängsväxter som är nödvändiga för hotade pollinerande insekter, så som fibblor och blåklocka. I områden ska marken formas så att sydsluttningar bildas, antingen genom små kullar eller genom att man tar bort översta jordlagret och skapar en mindre solbelyst brant. Fortsatt kontinuerlig skötsel ska inriktas mot att hindra igenväxning i öppna gläntor. I området finns död ved i olika former, främst i solbelysta ställen. Den döda veden kan vara formad på ett sätt som informerar besökare om den döda veden som boendesubstrat för solitära bin. Stigar ska löpa genom området och vara tillgängliga. För att inte störa häckande fåglar ska avverkning av träd och röjning av buskar ske utanför fåglars häckningsperiod (1 april – 15 juli).

Figur 11 Illustration med förslag på gestaltning av bostadsområden och naturmark. Området är indelat i två skötselområden, ett för sandblottning (1) och ett skogsområde (2). Illustrationen visar ett större område än vad som ingår i skötselplanen.

Bedömning naturmiljö
Vegetationen som är knuten till källorna/källsprången och den fuktiga miljön inom område 6 (Figur 6), är beroende av grundvattenflödet från de östra delarna av Rällafältets isälvsavlagring. Grundvattenuttaget i vattentäkten öster om väg 136 har troligtvis åtminstone periodvis påverkat vegetationen längs landborgsbranten och naturintresset har i detta fall fått vika i förhållande till vattenförsörjningsintresset och det förhållandet att en del av det grundvatten som naturligt strömmar västerut i stället tillgodoses i vattentäkten. Eftersom vattentäkten är etablerad och tillståndsgiven sedan lång tid bedöms nuvarande förhållanden i stor utsträckning vara anpassade utifrån etablerade förutsättningar. På grund av detta är det viktigt att inte ytterligare minska sumpskogarnas grundvattenförsörjning genom hårdgörning av mark och bortledning av dagvatten från området. Vid en exploatering bör därför dagvattnet återinfiltreras inom området.

Graden av exploatering bedöms som relativt låg och den nya bebyggelse-strukturen har anpassats till naturmarken genom att den naturmark som blir kvar i stora delar blir sammanhängande, vilket gynnar spridning av växter och djur.

Om möjligt bör lokalgatorna få samma naturliga karaktär som befintliga vägar inom området. Det är viktigt att vegetationen och träden inom naturområdena skyddas i samband med exploateringen av området.

Se även de separata bedömningarna ovan för fåglar, träd och sandödlor.

En skötselplan har tagits fram, se ovan under rubriken *Skötselplan*.

Friluftsliv och rekreation

I den fördjupade översiktsplanen beskrivs konsekvenserna för grönstrukturens sociala värden på följande sätt.

I Rällaskogen har det lokala friluftslivet ett starkt intresse och området är välbesökt. Skogen har stora friluftsvärden och används ofta som strövområde, för motion (jogging och skidåkning), rastning av hundar och för bär- och svampplockning. Förutom dagsbesökare och turister använder även skola, barnomsorg och olika organisationer skogsområdet. Skogen är lättillgänglig och framkomligheten i delar av terrängen är mycket god, särskilt i jämförelse med närliggande lövskogsområden, vilka ofta har ett snårigt buskskikt. Närmast liggande naturområden i Borgholms kommun med likvärdiga kvaliteter för friluftsliv är skogarna i Böda kronopark och Slottsskogen.

Rällaskogen har stora naturkvaliteter i ett varierande landskap delvis med rika möjligheter till naturupplevelser, vilket gäller även för Stora Rör. Till

upplevelsevärdena kan utblicken från branten över skogen mot Kalmarsund räknas och avsaknad av buller från större vägar och tät bebyggelse.

Stigsystemet är välutvecklat och ett flertal lämpar sig även för rullstolsburna och cykeltrafik (dagtid). Utbyggnaden i Stora Rör medför att skogen fragmenteras (södra Rällaskogen). Området fungerar som närnaturområde för Stora Rör. Stora delar av skogsområdet har bedömts inneha olika typer av upplevelsevärden.

Två större skogsområden i Rällaskogens norra del har bedömts inneha särskilt höga upplevelsevärden och viktiga stigsystem. Utpekade är tallskogsområdet sydväst om Rälla gård och lövskogarna närmast Kalmarsund1. Flera boende i fördjupningsområdet kan ge fler människor tillgång till Rällaskogens unika kvaliteter. Det är därför viktigt att dessa kvaliteter inte byggs bort. Den tätortsnära skogen är en resurs som kan utvecklas i området och nyttjas av både boende och besökare.

Figur 12 Stig/skogsväg i flackt skogsområde öster om landborgsbranten.

[1] Pronatura 2008

Bedömning

Den norra delen av Rällaskogen har bedömts ha ett större värde för rekreation jämfört med den södra delen som ligger inom planområdet. Hela Rällaskogen är produktionsskog och har inte något skydd i dagsläget. När skogen är avverkningsmogen finns risk att den avverkas och om de flesta träd inom ett område har ungefär samma ålder finns risk att rekreationsvärdet går förlorat för lång tid framöver. Om delar av Rällaskogen exploateras är det lämpligt att samtidigt införa någon typ av skydd för de delar som avses sparas för rekreation.

Den nya bebyggelsen berör inte några utpekade naturvärdesobjekt. Graden av exploatering bedöms som relativt låg och den nya bebyggelsestrukturen har anpassats till naturmarken genom att den naturmark som blir kvar i stora delar blir sammanhängande. Anpassning har även skett till befintligt stigsystem.

En skötselplan har tagits fram för naturmarken inom detaljplanen. Skötselplanen omfattar åtgärder som gynnar rekreation och friluftsliv som exempelvis ökad tillgänglighet inom vissa områden.

Om möjligt bör lokalgatorna få samma naturliga karaktär som befintliga vägar inom området. Det är viktigt att vegetationen och träden inom naturområdena skyddas i samband med exploateringen av området.

Landskapsbild

Landskapet inom området präglas av de geologiska förutsättningarna och av kulturpåverkan. Landborgsbranten som löper i nord-sydlig riktning skapar stora höjdskillnader inom området med slätten nedanför branten i väster och isälvs-avlagringen i öster ovanför branten. Isälvsavlagringen ovanför branten har i vissa delar ett dynlandskap som utgörs av flygsand, men som numera är klätt av vegetation. Isälvsavlagringen som består av sand och grus ger förutsättningarna för vegetationen och den dominerande naturtypen är tallskog. Strax norr om planområdet finns även en ljunghed. Traditionellt har det bedrivits skogsbruk i Rälla Tall under lång tid där skogsområdena har tillhört Rälla gård och kronoparken Rälla Tall.

I isälvsavlagringen och i berggrunden under jordlagret (väster om väg 136), finns grundvatten som läcker ut i branten i form av källor. Detta påverkar också vegetationen och landskapet. Grundvattnet ger förutsättningarna för de våtmarker och sumpskogar med höga naturvärden som finns i branten och strax nedanför.

Figur 13 Ljungheden norr om planområdet.

Bedömning
Planerade utbyggnadsområden förändrar landskapsbilden. Den stora visuella förändringen sker mestadels i skogsmark. Efter samrådet har den norra delen av planområdet ugått, vilket är positivt ur landskapsbildssynpunkt med hänsyn till det öppna landskapet med ljunghed norr om planområdet.

Den nya bebyggelsen utgörs i huvudsak av separata områden, vilket är positivt och minskar påverkan på upplevelsen av den befintliga bebyggelsen. Graden av exploatering bedöms som relativt låg och den nya bebyggelsestrukturen har anpassats till befintliga vägar och stigar inom området.

Bebyggelsen bedöms ha anpassats till dynlandskapet genom att den markanta branten i nordsydlig riktning och höjdpartiet centralt inom området har sparats. Endast en lokalgata sneddar över branten i den västra delen av planområdet. Placeringen i nära anslutning till bebyggelseområden gör att stora delar av slänten ligger orörd inom naturmark. Rekommendationer om bebyggelsens utformning finns i planbeskrivningen samt planbestämmelser för att den nya bebyggelsen och tomterna ska anpassas till befintlig bebyggelse och till naturen.

Geologi

Ett särskilt PM om geologiska förutsättningar tillhörande förslaget till detaljplan för Stora Rör 2:1 m.fl. och denna MKB har tagits fram av Vatten och Samhällsteknik. PM:ets syfte är i första hand att bedömma flygsandformationers värde och risken för planförslagets påverkan på sumpskogars grundvattenförsörjning. I detta kapitel återges huvudinnehållet i PM:et.

Berggrunden
Berggrunden inom planområdet består av sedimentära bergarter och överst under jordlagret finns kalksten, se figur 13. Väster om klinten finns inte någon kalkstensberggrund. Under kalkstenen finns skiffer samt sand- och siltstenslager.

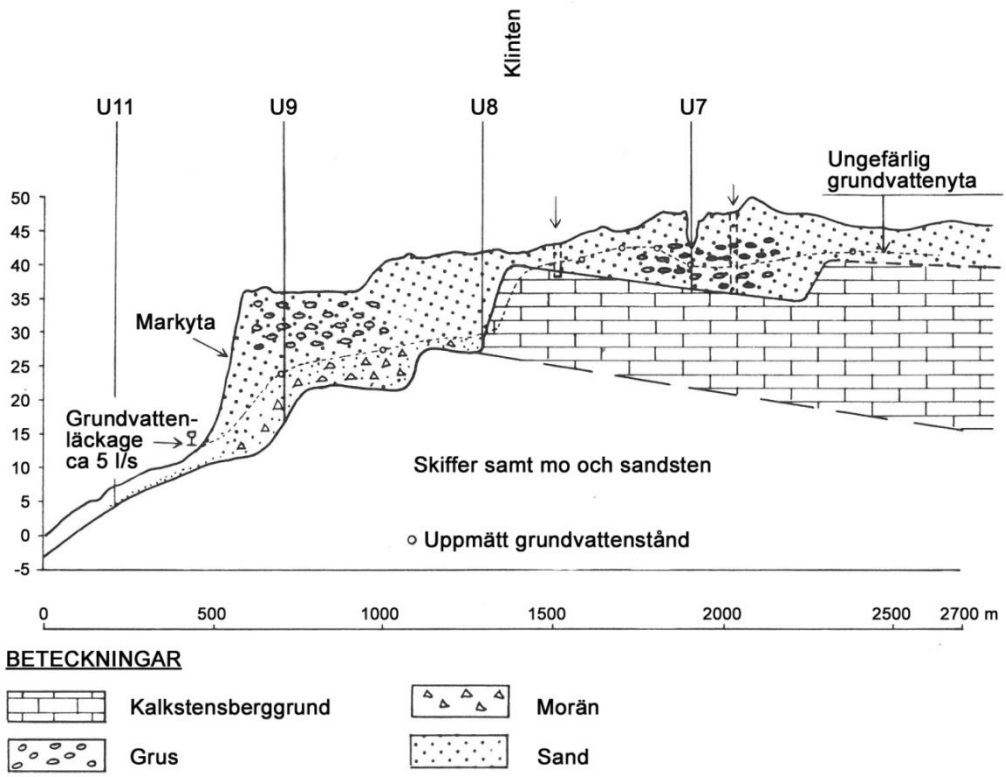

Figur 14 Marksektion genom Rällafältet (K-konsult 1986). Rör U8 ligger strax väster om väg 136 norr om planområdet och rör U9 ligger i stugbyn nordväst om planområdet.

Jordlager

Mellan Rälla och Stora Rör ligger Rällafältet som är en av Ölands största isälvsavlagringar. Avlagringen består mestadels av sedimentära jordarter som sand och grovmo. Isälvsavlagringar är tämligen ovanligt på Öland. De har en stor vattenhållande förmåga och grundvattnet som återfinns i dem är i regel av god kvalité. I Rällafältet finns Rälla vattentäkt som är viktig för Ölands vattenförsörjning.

Isälvsavlagringen är 389 hektar stor och breder ut sig både väster och öster om väg 136. Planområdet ligger inom södra delen av Rällafältet. I figur nedan redovisas en jordartskarta för området.

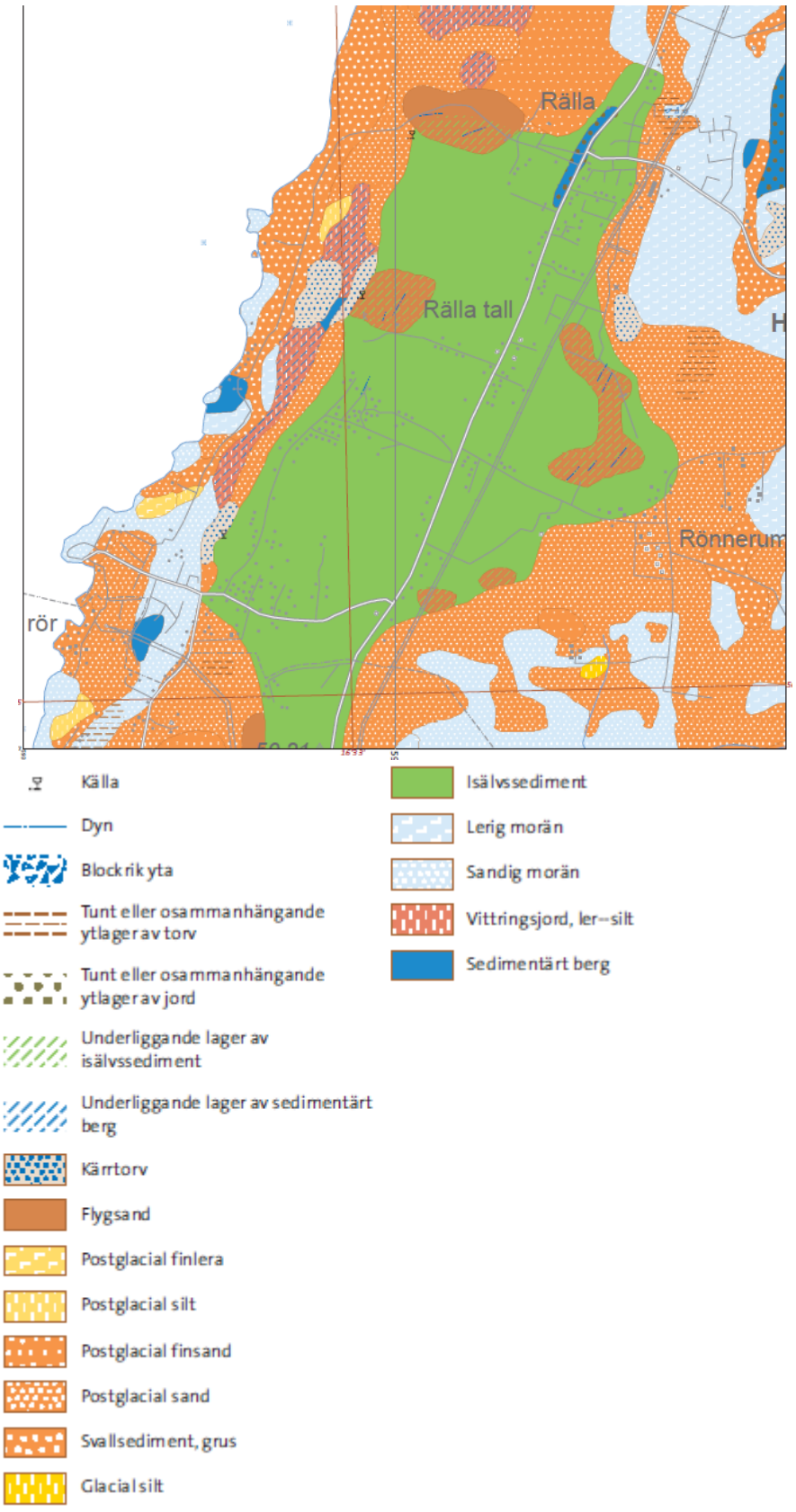

Figur 15 Jordartskartan Källa: SGU

Geoteknisk utredning 2022
Som underlag till planarbetet har en geoteknisk utredning gjorts av Sweco, *Projekterings PM geoteknik, geoteknisk utredning Stora Rör, Öland, Sweco 2022-05-19* och *Markteknisk undersökningsrapport/geoteknik, Geoteknisk undersökning Stora Rör, Öland, Sweco, 2022-05-19*. De geotekniska förutsättningarna i området är goda. Förutsättningar finns för att konstruktioner i huvudsak ska kunna grundläggas på konventionellt sätt, utan några andra förstärkningsåtgärder än utskiftning av ytlig organisk jord.

Geologiska värden
Områdets karaktär med höga geologiska värden med isälvsavlagringar och mäktiga sand och gruslager är för Öland en ovanlig naturmiljö. De geologiska värdena utgörs dock i första hand av avlagringarnas bildning och då främst under marknivå.

De sanddynsformationer som förekommer inom området utgörs till stor del av flygsand, vilken är en mycket homogen jordartsfraktion, som har transporterats och avlagrats genom vinden. Historiskt sett ansågs flygsand som problematiskt då det ofta förstörde åkermark. Därför planterades ofta dessa områden med tall eller strandråg för att binda sanden till marken. Sanddynerna vid Rälla är idag överbeväxta av skog och inga blottade ytor av flygsand förekommer inom området. Sanddynsformationerna är således statiska och ej likt sanddyns-formationerna på till exempel Fårö vilka står under ständig förändring. I den nordöstra delen av planområdet formar flygsanden våglika dyner, se figuren nedan. Trädplanteringar och tät ungskog gör området svårt att överblicka och formationerna är relativt svåra att urskilja på plats, förutom de mest markanta delarna i form av kullar.

Flygsandsfälten inom utredningsområdet bedöms ha ett visst geovetenskapligt värde, men det är framför allt de för Öland ovanliga isälvsavlagringarna under mark som har höga geovetenskapliga värden.

I länsstyrelsens skrift Natur och kultur på Öland från 2001, har detta område givits klass II i en tregradig skala. Ur denna klassning kan bland annat urskiljas beträffande geologi:

Klass I:	Högsta naturvärde. Mycket sällsynta eller unika områden. Unika eller mycket sällsynta geologiska bildningar.
Klass II:	Mycket högt naturvärde. Värdefulla geologiska bildningar.
Klass III:	Högt naturvärde.

Aktuellt område N34 Rällafältet, beskrivs som stort isälvsfält med mäktiga sand- och gruslager och förekomst av strandvallar, strandhak och sanddyner. I väster finns en smal bård av värdefull sumpskog som förses med vatten från flera källor.

Av beskrivningen framgår att de största värdena ligger i isälvsavlagringens lokalisering och former samt sumpskogen i väster inklusive källorna.

Sammantaget bedöms aktuellt områdes geologiska värden främst vara betingade av avlagringens bildning och sammansättning och speciellt sumpskogen vid rasbranten och källorna i väster. Även flygsanddynerna kan anses ha ett geovetenskapligt värde men av något lägre dignitet.

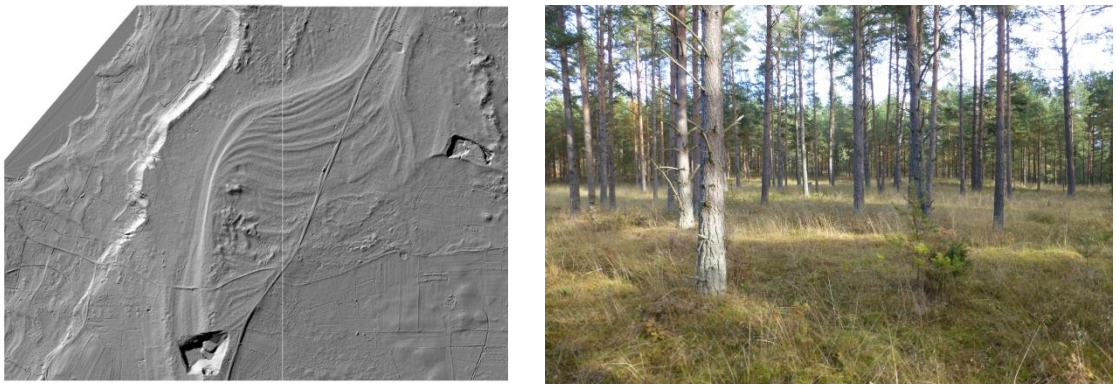

Figur 16 Flygsandsformationer inom utredningsområdet från bearbetad flygscanning och Tallskog inom området med överväxta sanddyner.

Bedömning geologiska värden

Enligt utredningen om de geologiska förutsättningarna bedöms de geologiska värdena kunna bevaras och begränsas om bebyggelsen placeras på lämpligt sätt. Större delen av dynlandskapet har sparats och bebyggelsen bedöms ha anpassats till dynlandskapet genom att den markanta branten i nordsydlig riktning och höjdpartiet centralt inom området har undantagits från bebyggelse. Endast en lokalgata sneddar igenom branten i den västra delen av planområdet. Placeringen i nära anslutning till bebyggelseområden gör att stora delar av slänten ligger orörd inom naturmark. Vid gatans korsning med slänten kommer anpassning till slänten göras genom att marken fylls upp nedanför slänten i stället för att gatan läggs i en skärning genom slänten.

Geohydrologiska förutsättningar och påverkan

Undersökningar visar på att grundvattennivån ligger cirka 13 meter under marknivån i de norra delarna av planområdet och drygt 20 meter under marknivån i de södra delarna. Öster om klinten ligger grundvattennivån betydligt högre, endast cirka 5 meter under marknivån. Den branta stupningen av grundvattennivån väster om klinten tyder på lager av finare fraktioner såsom sand/mo vilket

också undersökningsborrningar ger belägg för. Förutsättningarna för nederbördsvatten att infiltrera marken bedöms dock som mycket goda då de ytliga fraktionerna är av grov karaktär (sand och grus). Även öster om klinten är jordarterna av grov karaktär och vattenförande lager såsom sand/grus förekommer genom hela markprofilen ovanför berg.

Grundvattenströmmen är inom utredningsområdet riktad åt väst till nordväst. Även öster om klinten är grundvattenströmmen riktad västerut trots att berget stupar österut. Klinten utgör således ingen naturlig grundvattendelare mellan den västra och östra delen av Rällafältet, utom i samband med extrem torka och beroende av hur stora uttag som sker i grundvattentäkten. Grundvattenuttaget i vattentäkten öster om väg 136 har troligtvis åtminstone periodvis påverkat vegetationen längs rasbranten och naturintresset har i detta fall fått vika i förhållande till vattenförsörjningsintresset och det förhållandet att en del av det grundvatten som naturligt strömmar västerut i stället tillgodogörs i vattentäkten. Eftersom vattentäkten är etablerad och tillståndsgiven sedan lång tid bedöms nuvarande förhållanden vid rasbranten i stor utsträckning vara anpassade utifrån etablerade förutsättningar.

Vid gränsområdet mellan kustzonen och väster om klinten består de lösa avlagringarna huvudsakligen av moränleror, vilka medger mycket begränsad genomtränglighet av grundvatten. På så sätt tvingas grundvattnet ut genom de porösa jordarterna vid släntfoten av rasbranten. Dessa källflöden markeras av ett relativt brett bälte av källtorv och sumpskog med höga naturvärden längs med en sträcka av cirka 2 km. Tillflödet av grundvatten till sumpskogarna väster om planområdet är elementärt för bevarande av dessa. Vid bebyggelse av villor/flerbostadshus kan grundvattenbildningen i viss mån öka jämfört med nuläget genom att låta nederbörden infiltrera marken via infiltrationsanläggningar. Avrinningen ökar nämligen när nederbörden faller över hårdgjorda ytor jämfört med beväxt mark, då transpirationen står för betydande ”förluster”. På så sätt kan en viss bebyggelse t o m medge ett något högre flöde i källorna, förutsatt att nederbörden som faller över området ej leds bort. Bebyggelse leder dock till en ökad risk för kontaminering av grundvattnet och på så sätt kan även kvaliteten på källvattnet försämras. Begränsas bebyggelse till villor/flerbostadshus utan någon övrig verksamhet så bedöms risken för kontaminering av grundvattnet som liten.

Bedömning Geohydrologiska förutsättningar och påverkan

Vid begränsad och strategisk placering av villor och flerbostadshus bedöms grundvattenförsörjningen till de sumpskogar som förekommer väster om rasbranten inte riskeras. Planförslaget bedöms inte påveka tillförseln av grundvattnet till sumpskogarna negativt.

En planbestämmelse finns om maximal andel hårdgjord yta och att hus ska vara källarlösa. Vid beräkningen av andelen hårdgjord yta bedöms pooler och växttak som hårdgjorda ytor eftersom de förhindrar att dagvatten infiltreras.

Bedömning geologi
Bedömningen för kapitlet om geologi är uppdelad på *Bedömning av geologiska värden* och *Bedömning Geohydrologiska förutsättningar och påverkan,* se ovan.

Vattenmiljö

Rälla vattenskyddsområde
Öster om planområdet, inom Rällafältet, ligger Rälla vattentäkt och vattenverk vars vatten utgör en reserv sommartid. Normalt tar Rälla sitt vatten från Köpingsviks vattenverk utanför Borgholm, men under sommarmånaderna då vattenproduktionen behöver förstärkas tas även vatten från grundvattentäkten i Rälla. Runt vattentäkten, öster om väg 136, ligger dess vattenskyddsområde. Området omfattas av bestämmelserna enligt 7 kap 21§ MB och är uppdelat i en yttre skyddszon och två inre skyddszoner.

Planområdet omfattas inte av gällande vattenskyddsområde för denna täkt.

Förslag på nytt vattenskyddsområde
Ansökan för uppdaterat vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter har upprättats mars 2019. Dessa förväntas antas vid årsskiftet 2023/2024. Planområdet kommer då att omfattas av vattenskyddsområde.

Ett förslag har tagits fram på ett uppdaterat vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter för Rälla vattentäkt. Se *Rälla grundvattentäkt, Tekniskt underlag med förslag till vattenskyddsområde, Borgholm Energi, 2019-2-21, Reviderad 2022-01-13, Vatten och Samhällsteknik AB*. Syftet med uppdateringen är att ge grundvattentillgången ett bättre skydd och möta det ökade vattenbehovet. Utbredningen och skyddsföreskrifterna har anpassats till gällande lagstiftning.

Vattenskyddsområdet är indelat i olika skyddszoner eftersom det behövs olika restriktioner för olika delar av vattenskyddsområdet. En mindre del av planområdet kommer ligga inom den sekundära skyddszonen enligt föreslaget nytt skyddsområde.

Den sekundära skyddszonen har avgränsats för att bibehålla en grundvattenkvalitet av hög kvalitet och uppehållstiden för grundvattentransport är minst 1 år från uttagsbrunnar till yttre gräns eller till aktuell grundvattendelare enligt upprättade strömbilder.

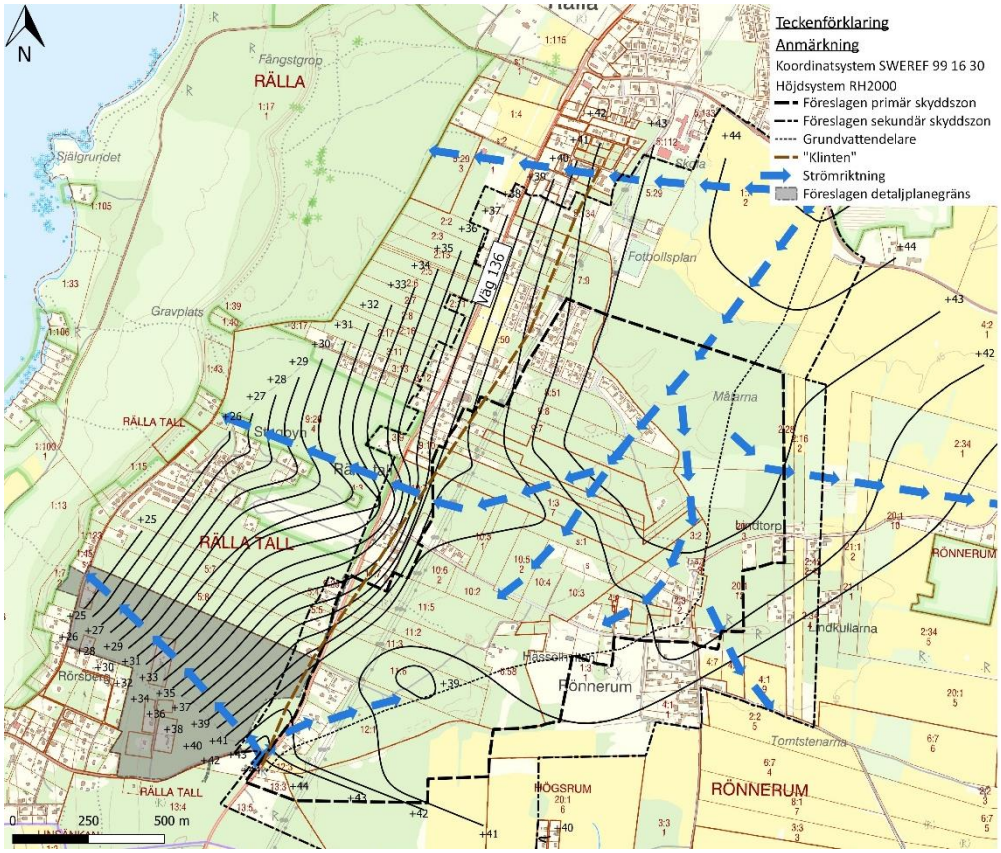

Figur 17 Förslag på nytt vattenskyddsområde för Rälla vattentäkt. Vatten- och Samhällsteknik AB.

Rälla grundvattentäkt klassas som en vattentäkt med mycket högt skyddsvärde. Grundvattenytan ligger cirka 3–5 meter under markytan och där består jorden till största delen av grus och sand. Detta material har extremt hög sårbarhet i områden där sanden inte överlagras av något tätare lager som tex jord med hög mullhalt eller lera. Vissa uttagsbrunnar är utförda i jordlager och vissa är borrade en bit ner i berggrunden, speciellt där denna är påtagligt uppkrossad. I detta fall bedöms kontaktytan mellan grundvatten i jord och berg vara öppen och ingen uttalad skillnad beträffande de olika brunnarna föreligger, tex avseende strömriktningar. De bergborrade uttagsbrunnarna matas via berggrund och sprickor med vatten från överliggande jordlager. Störst matning sker på platser där grovkorniga jordlager överlagrar sprickorna. Uttagsbrunnarna får delvis sitt vatten via sprickor och därför är sårbarheten extremt hög eftersom strömningshastigheten då kan vara ännu högre än i sand/grus.

De risker som man kan reglera genom skyddsföreskrifter är verksamheter och markanvändning inom tillrinningsområdet. Följande befintliga verksamheter/anläggningar som möjliggörs genom planförslaget kan utgöra risker.

- Vägar (vägdagvatten, vägsaltning, farligt gods, olyckor, släckvatten)
- Bebyggelse (värmepumpar, användning av hushålls och trädgårds-kemikalier, uppställning av fordon och fordonstvätt, kommunala avloppsledningar, avfall).
- Markarbeten (schaktning och annan påverkan på markförhållandena så att markens naturliga rening minskar, läckage från fyllnadsmassor, läckage från arbetsmaskiner)

Dessa risker kan delas upp i stor risk, medelstor risk och liten risk enligt nedan.

	Stor risk	Medelstor risk	Liten risk
Vägar	Vägtrafikolyckor	Vägdagvatten	
Bebyggelse	Lagring av petroleumprodukter		
	Avlopp		
		Värmepumpar	
		Uppställning av fordon	
		Fordonstvätt	
			Hushålls- och trädgårdskemikalier
			Avfall
Markarbete		Markarbeten	

Följande föreslagna föreskrifter är de som är mest relevanta för planområdet inom de delar av planområdet som ligger inom vattentäktens skyddszon.

- Bestämmelser gällande hantering av petroleumprodukter och andra brandfarliga varor (tidigare fanns ofta cisterner med villaolja för uppvärmning i bostäder, men numera är detta inte längre så vanligt).
- Nya anläggningar för dagvatten från hårdgjorda trafikerade ytor kräver tillstånd.
- Tvätt av motorfordon och maskiner med avfettningsmedel, bilschampo eller tvättmedel med mera är förbjuden.
- Uppställning av arbetsfordon med en bränsletank större än 100 liter kräver tillstånd.
- Uppställning av tankbilar, tankbilssläp eller andra transportbehållare innehållande hälso- eller miljöfarliga ämnen är förbjudna.
- Upplag av snö som härrör från ytor utanför vattenskyddsområdet är förbjudet.
- Schaktnings-/grävarbeten (som berör en yta >100 m^2 eller till ett djup större än 1 m kräver anmälan till samhällsbyggnadsnämnden (normalt

underhåll av vatten-, avlopps-, fjärrvärme-, el- och teleledningar är undantagna).
- Anläggningar för utvinning av värme och eller kyla ur mark, yt- eller grundvatten kräver tillstånd.

Bedömning vattenskyddsområde

På Öland är det ont om grund- eller ytvatten som kan användas till dricksvatten. Eftersom Rällafältet är en av de största isälvsavlagringarna på Öland är den en viktig faktor i kommunens dricksvattenproduktion, om inte annat som reservvattentäkt om något händer vid kommunens huvudvattentäkt inom Lindby-Solbergafältet.

Detta gör att bland annat befintlig och planerad bebyggelse måste anpassa sig till att grundvattnet i området måste skyddas.

Väg 136 angränsar till planområdet och vägen ligger samtidigt inom föreslagen primär och sekundär skyddszon. Frågan om åtgärder för uppsamling av dagvatten längs med väg 136 och eventuella avkörningsskydd inom vattentäktens skyddszoner blir generellt än mer angeläget med en ökad belastning på väg 136 och bör hanteras i beredskapsplan för vattenskyddet, men hanteras inte inom ramen för detta planarbete förutom vad gäller dagvattnet från den nya gång- och cykeltunneln.

Trafikverket kommer att anlägga avkörningsskydd som en åtgärd inom ny vägplan i området för att minska risken för vattenskyddet. En beredskapsplan kommer även att prioriteras över åtgärder för att samla dagvattnen (den höga kostnaden för täta åtgärder anses inte motiverade enligt Trafikverkets riskanalys).

Baserat på aktuellt underlag finns risk för påverkan på vattentäkten från framför allt väg 136, men också tillkommande exploatering. Särskild hänsyn krävs vid anläggande och hantering av uppkommet dagvatten från den planerade gång- och cykeltunneln vid befintlig infart till Stora Rör. Riskerna avses regleras och hanteras genom upprättande av vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter, samt inom vägplanen för ombyggnationen av väg 136.

Den planerade GC-tunneln under väg 136 ingår inte i planområdet utan omfattas av Trafikverkets vägplan. Dagvatten från denna gång- och cykeltunnel kommer dock kommunen att ansvara för och det kommer att infiltreras inom planområdet. Det dagvatten och grundvatten som hamnar i GC-tunneln anses inte vara särskilt förorenat då det enbart är dagvatten från Stora Rörsvägen och grundvatten från GC-tunneln. Det är en ytterst liten sträcka där vatten från väg 136 kan rinna in i porten.

Se även under *Miljökvalitetsnormer* för vatten.

Områdets betydelse för framtida vattenuttag

Inom Rällafältet väster om klinten stupar grundvattenytan mot väster och ligger djupt, ca 10–15 meter under markytan. Klinten ligger dold i marken ungefär vid väg 136. Det grundvattenförande lagret är uppbyggt av sand och hårt packad morän. Se marksektionen genom Rällafältet under *Geologi*.

Bedömning av områdets betydelse för framtida vattenuttag

Det saknas förutsättningar för uttag av betydande grundvattenmängder ur västra delen eftersom grundvattenförande lagrets mäktighet är ganska litet och de vattenförande partierna utgörs av hårt packad morän innehållande material från såväl sandsten som urberg.

Hela akvifären öster om klinten är aktuell som reservvattentäkt. Däremot är möjligheterna att utvinna grundvatten ur akvifären väster om klinten så ogynnsamma att den i dagsläget inte bedöms vara aktuell som reservvattentäkt enligt förslaget till nytt skyddsområde för Rälla vattentäkt.

2017 genomförde SGU undersökningar inom Öland via SkyTEM med avsikt att förbättra kunskapen om de hydrogeologiska förhållandena. SkyTEM innebär att stora områden kan karaktäriseras förhållandevis snabbt. Rälla och Stora Rör ingick bland annat i undersökningen, vilken bedrevs ner till planområdets norra gräns. För att klargöra klintens sträckning och eventuell grundvattendelares sträckning söder om planområdet installerades kompletterande grundvattenrör under sommaren 2021. Genom de data som insamlats av SGU under 2017 tillsammans med befintliga och kompletterande grundvattenrör har en god kunskap gällande kalkstensklintens sträckning, vilken bedöms utgöra grundvattendelare, erhållits. Grundvattendelaren ligger öster om väg 136 fram till befintlig infart mot Stora Rör där väg 136 och grundvattendelare överlappar varandra. Planområdet ligger således väster om grundvattendelaren.

Dagvatten

Dagvatten är dräneringsvatten från husgrunder, regnvatten från tak, avrinning från gator, tomter och grönytor. Dagvatten som uppstår på respektive fastighet kan behöva tas om hand för att inte vatten ska samlas på tomter och riskera att skada husgrunder. Normalt placeras dock byggnader i höjdläge i förhållande till omgivningen för att regnvatten inte ska samlas runt grunden. Om dagvattnet förorenas på fastigheten bör det renas innan det släpps till en recipient i form av dike eller ytvattendrag. Normalt är inte dagvatten från mindre småhusområden särskilt förorenat och vid infiltrering i marken renas dagvattnet på ett naturligt sätt genom nedbrytning av föroreningar eller fastläggning i jordlagret innan dagvattnet når grundvattnet. Rening av vattnet sker även när vattnet blir stående och luftas i öppna diken eller vattensamlingar och när det får svämma ut över marken.

Det saknas dagvattenledningar inom det föreslagna området för ny bebyggelse eftersom området i nuläget består av naturmark. Den nya bebyggelsen planeras att ligga i naturmiljö.

Under samrådstiden har en dagvattenutredning tagits fram*, Dagvatten Stora Rör Lokalt omhändertagande av dagvatten för detaljplan Stora Rör 2:1 m fl Östra Stora Rör 2022-08-24, Structor*. Med hänsyn till att jordlagren i området består av genomsläpplig sand, samt för att minimera påverkan på de hydrologiska förhållanden, föreslås att allt dagvatten som genereras inom området infiltreras i marken genom så kallad lokalt omhändertagande av dagvatten, LOD.

Utifrån planområdets naturliga höjder har det delats in i fem delområden och för varje delområde har den erforderliga fördröjningsvolymen beräknats och avvattning planerats, se figuren nedan. För större delen av området krävs inga anläggningar för att åstadkomma tillräcklig fördröjningsvolym och infiltration utan det räcker att vattnet leds ut i naturen till naturliga svackor för att avvattningen ska vara tillräcklig. I området längst västerut är infiltrationskapaciteten något lägre och där föreslås att två infiltrationsdammar, ett svackdike och en grund översvämningsyta anläggs. Föroreningsbelastningen i befintlig, samt i planerad situation, har modellerats och uppskattas med modellverktyget StormTac.

Trafikverket ansvarar för vatten som uppstår på och invid väg 136, medan vattnet från gång- och cykeltunneln och övrig mark tas om hand av Borgholms kommun och kommunens VA-huvudman.

Väg 136 ingår inte i planområdet, men eftersom dagvatten kommer att ledas vid höga vattenflöden till planområdet, har föroreningsbelastningen beräknats för cirka 1 km av väg 136. Totalt sett bedöms föroreningsbelastningen bli mindre då den mer trafikbelastade korsningen flyttas längre från planområdet.

Olycksrisken på väg 136 vid planområdet bedöms minska när korsningen med Stora Rörsvägen och väg 136 är ombyggd. Högkapacitetsräcken minskar skadeföljden vid en eventuell olycka. Dagvattnet från den nya GC-tunneln kommer att vara kommunens ansvar och avses att infiltreras på en yta utanför vattenskyddsområdet.

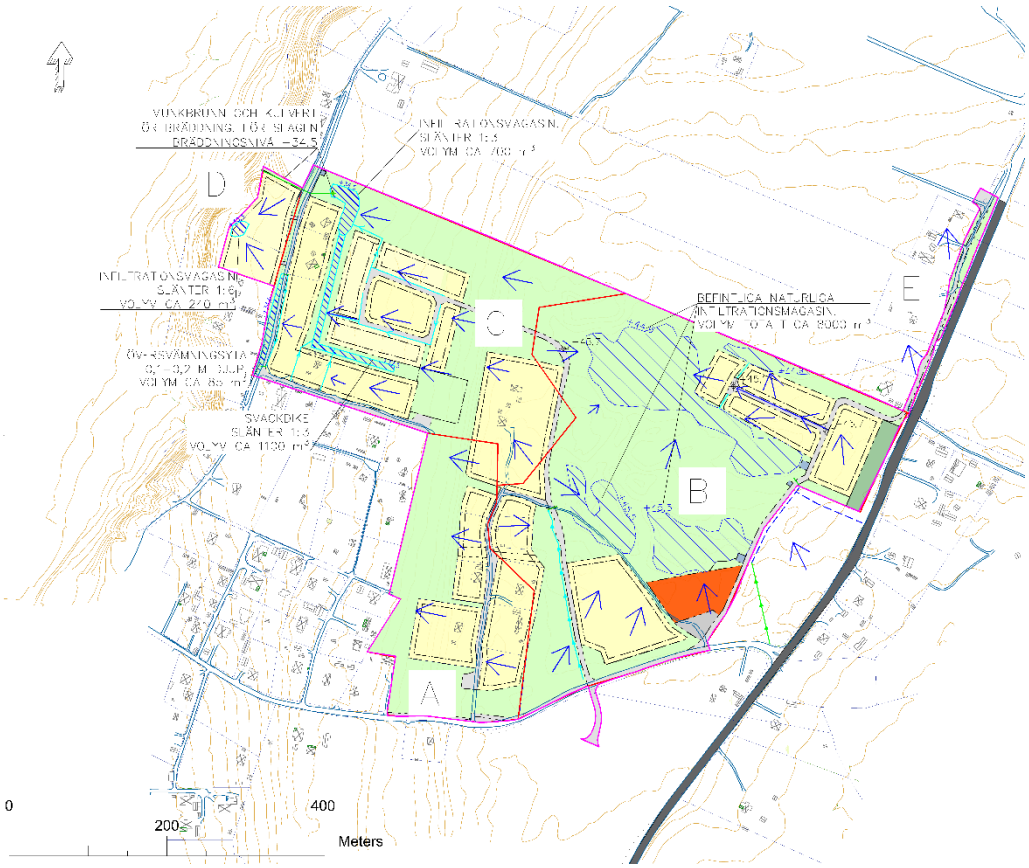

Figur 18 Avvattningsplan, bilaga till dagvattenutredningen. Källa: Structor.

Bedömning

Det föreslagna området för bebyggelse ligger inom Rällafältet som är en isälvsavlagring bestående av grus och sand. Marken är därför mycket genomsläpplig och några problem med lokalt omhändertagande av dagvatten genom infiltration bedöms därför inte uppstå, se jordartskartan ovan under *Geologi*.

Resultatet från Structors dagvattenutredning visar att föroreningsbelastningen från området kommer att öka i samband med exploateringen, men eftersom belastningen fortsatt kommer att vara låg bedöms detta inte påverka förutsättningarna för att kunna uppnå kvalitetskraven för miljökvalitetsnormerna för ytvatten och grundvatten. Sumpskogen och övriga naturvärden bedöms inte heller påverkas negativt.

Den största risken för föroreningsutsläpp till området är utsläpp i samband med någon större olycka på väg 136, men Trafikverkets planerade ombyggnad av korsningen mellan Stora Rörsvägen och väg 136 bedöms minska den risken.

Påverkan på markhydrologin i samband med anläggningsarbeten har utretts. För anläggningsarbeten i samband med byggnation inom planområdet bedöms ingen

nämnvärd påverkan på markhydrologin uppstå eftersom avvattningssystemet ska anpassas för att vara så naturligt som möjligt.

En begränsning av vilket dagvatten som bortleds via ledningar är en del av nutida dagvattenstrategi där målet ofta är att inte öka mängder dagvatten/ytavrinning från ett område i samband med en exploatering. I detta fall är det särskilt viktigt och positivt att dagvattnet infiltreras inom isälvsavlagringen eftersom de sumpskogar och våtmarker som finns strax nedanför landborgsbranten väster om planområdet är beroende av det grundvatten som läcker ut i branten.

Se även under *Geohydrologiska förutsättningar och påverkan* ovan.

Hälsa och säkerhet

Trafiksäkerhet

Nuläget

Planområdet gränsar i väster till väg 136 som sträcker sig från Ottenby i söder och upp till Byxelkrok i norr. Vägen är av riksintresse och är mycket viktig för framkomlighet och transporter på Öland.

På väg 136 norr om infarten till Stora Rör var årsmedelsdygnstrafiken ca 7 000 fordon (andelen tung trafik var 8,5 %) vid Trafikverkets mätning 2018. Under några veckor i juli 2018 var andelen fordon/dygn över 17 000. Hastigheten på väg 136 vid planområdet är 80 km/h. Inom planområdet finns några bostadsfastigheter med direktutfarter till väg 136 där hastigheten är 80 km/h. Direktutfarterna innebär en stor trafikfara.

På väg 136 går det relativt täta bussturer mellan Kalmar och Borgholm. Det finns två hållplatser intill planområdet och några turer går ner till Stora Rör.

Det finns ingen cykel- eller gångväg längs med planområdet och inte heller något övergångsställe i närheten. Närmsta gång- och cykelbana är den mellan Högsrumsvägen i Rälla och en mindre utfartsväg ca 450 meter söderut. Vid Rälla finns även det närmsta övergångsstället. Den trafiksäkraste vägen mellan Stora Rör och Rälla är därför genom Rällaskogen fram till detta övergångsställe.

Det finns ett pågående projekt som heter ”Fyr till fyr”. Projektet är ett omfattande arbete med cykelförbindelse mellan norra och södra Öland. Cykeltrafiken leds dels in på mindre trafikerade gator och dels på cykelvägar.

Mellan Stora Rör och Rälla har ett flertal trafikolyckor inträffat längs med väg 136. Närmare 60 % av olyckorna har skett under sommaren då trafikmängden är som störst och intensiteten på och utmed vägen är hög. Den största andelen olyckor är singelolyckor.

Figur 19 Korsningen Stora Rörsvägen och väg 136 och Ölandsleden längs med Vincents väg

Trafikverkets utredning

Trafikverket har tagit fram en vägplan förbi Rälla som tillåter en gång och cykelport vid nuvarande övergångställe vid ICA:s affär. Från denna gc-port föreslår Trafikverket och kommunen en cykelväg på väster sida om väg 136 genom planområdet till Stora Rör och söderut. Trafikverket har utrett möjligheten att anlägga en gc port vid nuvarande korsning för Stora Rör. Syftet är att förbättra en trafiksäker förbindelse mellan samhällerna. Utredningen har lett till att infarten till Stora Rörsvägen kommer att flytta korsningen längre söderut. Trafikverkets vägplan för ombyggnaden av korsningen har varit ute på granskning men är ännu inte fastställd. Som en följd av vägplanen har kommunen tagit fram en Trafikutredning med hjälp av Sweco, se under egen rubrik nedan.

Trafikutredning 2022

Som underlag till detaljplanearbetet har en trafikutredning tagits fram av Sweco 2022-06-20. Uppdraget har varit att redovisa en nulägesbeskrivning, samt ge förslag på lämplig gatustruktur i området baserat på framtida trafikflöden och tidigare synpunkter och erfarenheter från detaljplanearbetet.

Sweco föreslår en gatustruktur som kopplar merparten av den tillkommande trafiken söderut mot Stora Rörsvägen och vidare mot väg 136. Trafikverket planerar här för en ny anslutning av Stora Rörsvägen mot väg 136 med bättre kapacitet och högre trafiksäkerhet än dagens anslutning. I figuren nedan visas den föreslagna trafiklösningen. Planförslaget har justerats något sedan trafikutredningen togs fram.

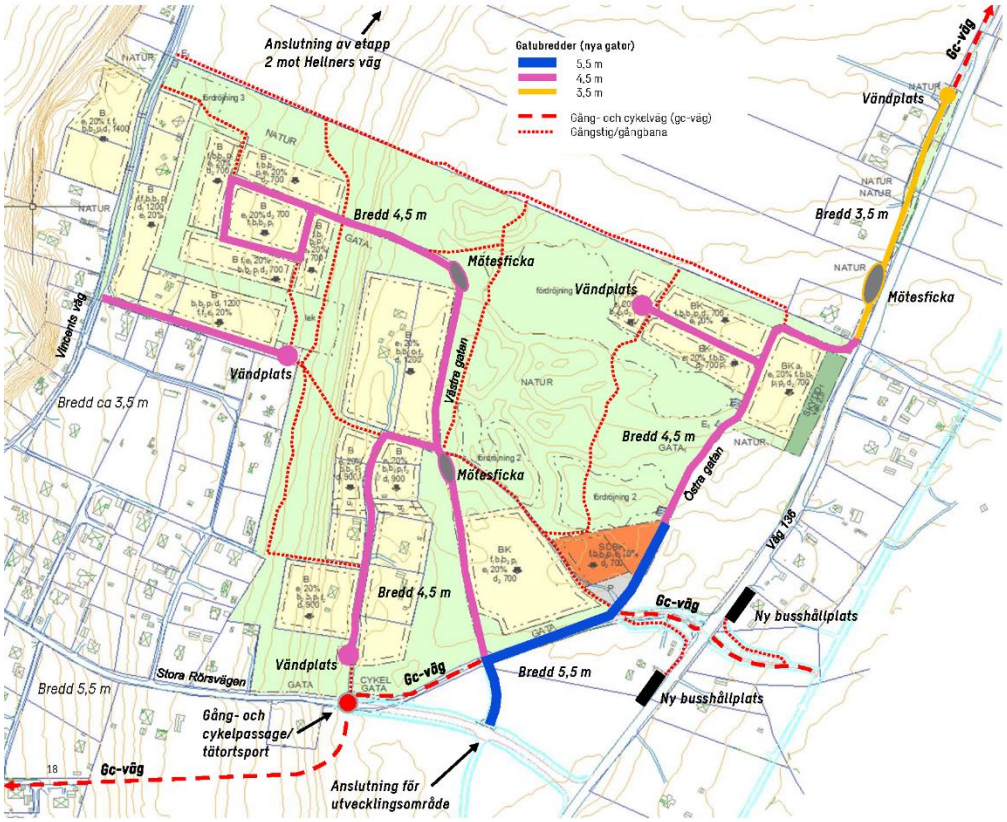

Figur 20 Föreslagen gatustruktur. Källa: Sweco 2022-06-20

Regional transportplan för Kalmar län

I Regionförbundets senaste regionala transportplan för Kalmar län redovisas vilka av Trafikverkets planerade åtgärder som ska genomföras under 2018-2029.

För väg 136 mellan brofästet och Borgholm har man under denna period avsatt totalt 375 Mkr för större investeringar på denna sträcka.

Transporter med farligt gods

Väg 136 väster om planområdet är utpekad som en farlig godsled med ett skydds-avstånd på 30 meter. De flesta av de farliga produkter som transporteras på väg 136 är petroleumprodukter som olja och bensin. Det finns ingen hantering av petroleum inom planområdet, men det finns en risk att ett fordon med farligt gods blir inblandad i olyckor på väg 136.

Bedömning

Väg 136 ugör en tydlig barriär mellan de närliggande samhällena Rälla och Stora Rör, vilket är problematiskt eftersom samhällenas service ligger i Rälla på östra sidan och kusten med de viktigaste turist- och rekreationsområdena ligger väster om vägen.

Enligt den fördjupade översiktsplanen för Rälla, Stora Rör och Ekerum, planeras flera nya områden för bostäder både väster och öster om väg 136 och det nu aktuella planförslaget är ett av dessa områden. Huvuddelen av de planerade bostäderna kommer att ligga väster om väg 136 i Stora Rör, Rällaskogen och Ekerum.

Väg 136 utgör också i sig en trafikfara genom att trafikmiljön på och kring vägen inte är anpassad till mängden fordon och till oskyddade trafikanter.

Genomförandet av planförslaget innebär en ökad trafikmängd på väg 136 och i övrigt inom området. Genomförandet innebär även att fler oskyddade personer tillkommer som måste röra sig i den riskfyllda trafikmiljön på och längs med väg 136.

Planförslaget innebär därmed att det blir ännu mer angeläget att genomföra Trafikverkets planerade åtgärder med bland annat en ny korsning mellan väg 136 och Stora Rörsvägen.

Trafikbuller

Bostäder nära väg 136 är bullerpåverkade och då särskilt sommartid då trafiken är tät och det finns ett behov av att sova med öppet fönster och vistas utomhus. En del befintliga hus norr om planområdet ligger ca 30 meter från vägen.

Från och med 1 juni 2015 gäller en ny förordning om *Trafikbuller vid bostadsbyggande, SFS 2015:216 (ändrad SFS 2017:359)*. Riktvärden gäller för bland annat vägtrafikbuller utomhus vid bostäder.

Enligt förordningen bör buller från vägar inte överskrida 60 dB(A) ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och 50 dB(A) ekvivalent ljudnivå samt 70 dB(A) maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

Om denna ljudnivå ändå överskrids bör minst hälften av bostadsrummen i en bostad vara vända mot en sida där 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå inte överskrids vid fasaden och minst hälften av bostadsrummen vara vända mot en sida där 70 dB(A) maximal ljudnivå inte överskrids mellan kl. 22.00 och 06.00 vid fasaden.

Om ljudnivån på 70 dB(A) maximal ljudnivå ändå överskrids, bör nivån dock inte överskridas med mer än 10 dB(A) maximal ljudnivå fem gånger per timme mellan kl. 06.00 och 22.00.

En bullerutredning har gjorts, *Östra Stora Rör 2:1 m fl, Borgholm Trafikbullerutredning Soundcon 12164, 2017-04-04* samt en revidering efter samrådet 2021-05-24. Fastighetsgränsen för de närmsta planerade bostäderna vid väg 136, ligger cirka 23 meter från vägmitt och fasad på bostadsbyggnad tillåts som närmast 45 meter från

vägmitt. Enligt utredningens ljudutbredningskartor för den beräknade sommartrafiken 2040, beräknas den ekvivalenta ljudnivån ligga lägre än 60 dB(A) på höjden 2 respektive 5 meter med ett bullerplank på cirka 2,5 meter längs med väg 136 vid fastigheten och en sträcka norr och söder om denna. Utan bullerskydd beräknas den ekvivalenta ljudnivån sommartid 2040 överskrida riktvärdet 60 dB(A) på en höjd av 2 respektive 5 meter. Beräkning är även gjord för en bullervall som alternativ till bullerplank.

Planförslaget innebär att kvartersmarken har flyttats västerut jämfört med underlaget till bullerutredningen. En planbestämmelse finns som anger att ”korsmark” och ”p_2 . Byggnad ska placeras så att minst hälften av bostadsrummen vänds mot ljuddämpad sida där ekvivalent ljudnivå vid fasad inte överstiger 55 dBA eller maximal ljudnivå vid fasad mellan klockan 22.00 och 06.00 inte överskrider 70 d BA.”

Bedömning

Planförslaget innebär att riktvärdet för buller klaras genom att det så kallade avstegsfallet användas genom att hälften av bostadsrummen för varje lägenhet orienteras mot en ljuddämpad sida. Som alternativ finns möjlighet att placera ett bullerskydd inom ett område avsatt som SKYDD längs med väg 136. Inom samma område ska bländningsskydd uppföras.

Uteplatser bör anläggas mot väst med skydd av den egna byggnaden alternativt med lokal bullerskärm om inte trädgårdarna medger uteplatser som ligger utanför området som har 50 dB(A) ekvivalent ljudnivå eller 70 dB(A) maximal ljudnivå.

Komplementbyggnader tillåts inom bullerutsatt område, vilka kan bidra till att sänka bullernivåerna för uteplatser på mark.

Förorenad mark

Det saknas kända potentiellt förorenade områden inom planområdet.

Miljökvalitetsmål

Sveriges riksdag har antagit 16 nationella miljökvalitetsmål med tillhörande preciseringar och etappmål som beskriver den kvalité och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som är ekologiskt hållbara på lång sikt.

För Kalmar län har det tidigare funnits regionala miljökvalitetsmål. Numera gäller dock de nationella målen med tillhörande preciseringar och etappmål. Miljökvalitetsmålen är vägledande för en långsiktig och hållbar samhällsutveckling. Följande områden finns det miljökvalitetsmål för.

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft.
3. Bara naturlig försurning.
4. Giftfri miljö.
5. Skyddande ozonskikt.
6. Säker strålmiljö.
7. Ingen övergödning.
8. Levande sjöar och vattendrag.
9. Grundvatten av god kvalité.
10. Hav i balans, levande kust & skärgård.
11. Myllrande våtmarker.
12. Levande skogar.
13. Ett rikt odlingslandskap.
14. Storslagen fjällmiljö.
15. God bebyggd miljö.
16. Ett rikt växt- och djurliv.

I denna MKB redovisas endast de miljömål inklusive konsekvenser som bedöms relevanta.

Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning, samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Bedömning

Ny bebyggelse planeras inom Rällafältets isälvsavlagring och en mindre del av planområdet längs med väg 136 ligger inom föreslaget skyddsområde för vattentäkten i Rälla. Grundvattnet strömmar åtminstone delvis från vattentäkten och mot planområdet och grundvattenuttaget medför att mindre grundvatten rinner vidare mot de källflöden som rinner ut i landborgsbranten väster om planområdet, vilket kan ha påverkat vegetationen längs landborgsbranten. På grund av detta är

det viktigt att så mycket som möjligt av det dagvatten som uppstår inom området kan infiltreras på platsen.

Levande skogar
Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras, samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Bedömning
Skogsmarken inom planområdet bedöms på kort sikt i första hand ha ett värde som produktionsskog och för rekreation, men långsiktigt även ett värde för biologisk mångfald.

Naturvärdesområden har inventerats och några naturvärdesområden har identifierats i planområdets närhet. Inom ett av dessa naturvärdesområden finns även nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt och biotopskydd. Föreslagen bebyggelse berör naturmark och rekreationsområden, men berör inte några identifierade naturvärdesområden.

Ingen övergödning
Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Bedömning
Utsläpp av dagvatten från bostadsområden och vägar innebär en påverkan med bland annat gödande ämnen på mark och vatten. För att minimera påverkan är det viktigt att dagvatten omhändertas och renas genom exempelvis infiltration i marken på varje bostadsfastighet. Dagvatten från vägar bör tas omhand utanför föreslaget vattenskyddsområde för Rälla vattentäkt och någon typ av rening rekommenderas för förorenat dagvatten. Under samrådstiden har en dagvatten-utredning tagits fram som visar hur dagvattnet tas omhand. Vägdagvatten från en planerad gång- och cykeltunnel planeras att infiltreras utanför vattenskydds-området.

God bebyggd miljö
Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö, samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Bedömning

Nya bostäder i Stora Rör kan förbättra underlaget för service som butik och skolan i Rälla och Glömminge, samt gynna det regionala kollektivtrafikstråket mellan Borgholm och Kalmar. Placeringen av bostäderna har tagit hänsyn till områdets naturvärden, vilket är positivt.

Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystem, samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation.

Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Bedömning

Naturvärdesområden har inventerats och identifierats i närheten av planområdet. Inom naturområden är det viktigt att minimera onödiga skador på natur. En skötselplan har tagits fram för den sparade naturen inom planområdet.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt styrmedel som regleras i 5 kap miljöbalken. Miljökvalitetsnormer finns för:

- vattenförekomster
- utomhusluft
- fisk- och musselvatten
- omgivningsbuller

För detta planområde är i första hand miljökvalitetsnormer för vatten relevant att beskriva. Miljökvalitetsnormerna för buller gäller för större vägar (mer än tre miljoner fordon per år), eller för större städer (mer än 100 000 invånare). Antalet fordon på väg 136 förbi Stora Rör var 2018 2,6 miljoner fordon. Enligt förordningen om omgivningsbuller (2004:675), ska Trafikverket vart femte år ha kartlagt buller från vägtrafik vid vägar med en trafiktäthet på mer än tre miljoner fordon per år och tagit fram strategiska bullerkartor som visar bullersituationen under det närmast föregående kalenderåret, samt upprätta åtgärdsprogram. I framtiden kan detta bli aktuellt för väg 136.

Luftmätningar i Kalmar och Borgholm visar att miljökvalitetsnormerna för luft klaras.

Vatten (SFS 2004:660)

EU:s vattendirektiv har införts i miljöbalken genom *Förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (SFS 2004:660*) och i enlighet med detta har Vattenmyndigheten beslutat om miljökvalitetsnormer, förvaltningsplaner, samt åtgärdsprogram för i princip alla vattenresurser, såväl yt- som grundvatten. Miljökvalitetsnormerna formuleras för den status som bedöms kunna uppnås och vidmakthållas i vattenresursen. Det förväntas att alla verksamheter och samhällssektorer i förhållande till sina respektive belastningar medverkar till att god status kan uppnås. Detta är särskilt lämpligt att beakta i samband med framtagande av en detaljplan.

Grundvattenförekomster

Planområdet ligger inom grundvattenförekomsterna *Rällaformationen* (SE629398-154578), *Västra Ölands kalkberg* (SE629295) samt *Mörbylånga-Borgholms kalkberg* (SE628596-154217).

Rällaformationen och *Västra Ölands Kalkberg* har 2022 klassats som grundvatten med god kemisk status medan *Mörbylånga-Borgholms kalkberg* har klassats med otillfredsställande kemisk status. Samtliga har klassats med otillfredsställande kvantitativ status och klarar därmed inte kvalitetskravet. Det finns en risk att kvalitetskravet avseende vattenförekomsterna inte uppfylls och det finns en fortsatt risk att den kvantitativa statusen inte uppnås.

Kustvattenförekomster

Kustvattnet norr om Stora Rör är vattenförekomsten M n Kalmarsunds utsjövatten (*SE56400-163600*) och söder om Stora Rör är det vattenförekomsten S n Kalmarsund (*SE564250-162500*). Kustvattenförekomsterna har måttlig ekologisk status på grund av övergödning och uppnår inte god kemisk status på grund av kvicksilver/kvicksilverföreningar och bromerade difenyletrar (som finns i alla ytvattenförekomster).

Bedömning

Förslaget på nytt bostadsområde berör i en mindre del föreslaget sekundärt skyddsområde för Rälla vattentäkt. Ett område inom planområdet och intill väg 136 och Stora Rörsvägen berörs också av den föreslagna sekundära skyddszonen för vattentäkten. Eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna bedöms vara liten på grund av att vattenförekomsterna är stora i förhållande till föreslagen exploatering. Hårdgörning och bortledning av dagvatten inom planområdet är negativt för grundvattenbildningen på platsen och därför planeras dagvattnet infiltreras inom området, vilket är positivt för grundvattenförekomstens kvantitativa status. Infiltrering av vägdagvatten från planerad gång- och cykeltunnel planeras ske utanför vattenskyddsområdet för att skydda vattentäkten från föroreningar, vilket är positivt.

Sammanfattning och samlad bedömning

Planens syfte
Planen syftar kortfattat till att möjliggöra bostadsutveckling i Stora Rör, men planen möjliggör även för kontor och skola/förskola.

Riksintressen
Hela Öland är ett riksintresse enligt MB på grund av sina samlade natur- och kulturvärden. Planförslaget innebär en exploatering i södra delen av Rällaskogen öster om Stora Rör och förslaget bedöms inte skada riksintresset.

Kommunal planering
Planförslaget har inte direkt stöd i översiktsplanen från 2002, men däremot i den fördjupade översiktsplanen för Rälla, Stora Rör och Ekerum från 2011.

Kulturhistoriska värden
Planförslaget bedöms ha tagit hänsyn till upplevelsen av befintlig bebyggelse genom att den i huvudsak utgörs av separata områden. Den nya bebyggelse-strukturen har anpassats till befintliga vägar och stigar inom området.

Naturvärden
Sparade skogsområden samt en medveten placering av ny bebyggelse i landskapet minskar påverkan på landskapets karaktär. Förslaget till ny detaljplan för östra delen av Stora Rör berör inte utpekade naturvärdesområden. En fågelinventering visar att det inte bedöms ske någon betydande påverkan på fåglar inom området. En skötselplan har tagits fram för naturmarken inom planområdet inför kommande exploatering. Målet är att bevara och stärka naturvärdena och utveckla rekreationsvärden och biologisk mångfald efter exploatering.

Friluftsliv och rekreation
Den nya bebyggelsen berör inte några utpekade naturvärdesobjekt. Graden av exploatering bedöms som relativt låg och den nya bebyggelsestrukturen har anpassats till naturmarken genom att den naturmark som blir kvar i stora delar blir sammanhängande. Anpassning har även skett till befintligt stigsystem.

Landskapsbild
Planerade utbyggnadsområden förändrar landskapsbilden. Den stora visuella förändringen sker mestadels i skogsmark. Graden av exploatering bedöms som relativt låg och den nya bebyggelsestrukturen har anpassats till befintliga vägar och stigar inom området.

Geologiska värden och geoteknik
En större del av dynlandskapet har sparats och bebyggelsen bedöms ha anpassats till dynlandskapet genom att den markanta branten i nordsydlig riktning och höjdpartiet centralt inom området har sparats, förutom att en lokalgata sneddar branten i den södra delen av planområdet.

Den geotekniska utredningen som genomförts 2022 visar att de geotekniska förutsättningarna är goda och att grundläggning i huvudsak kan ske på konventionellt sätt.

Vattenmiljö och dagvattenhantering
Grundvattnet strömmar från vattentäkten och mot planområdet och grundvattenuttaget medför att mindre grundvatten rinner vidare mot de källflöden som rinner ut i landborgsbranten väster om planområdet, vilket kan ha påverkat vegetationen längs landborgsbranten. På grund av detta är det viktigt att så mycket som möjligt av det dagvatten som uppstår inom området kan infiltreras på platsen.

En dagvattenutredning har tagits fram som visar att dagvattnet kan tas omhand och renas inom planområdet i dammar och svackdiken samt genom infiltration.

Ny bebyggelse planeras inom Rällafältets isälvsavlagring och en mindre del av planområdet längs med väg 136 ligger inom föreslaget skyddsområde för vattentäkten i Rälla. Förslaget på detaljplan innebär en riskökning för vattentäkten i Rälla, men risken kan begränsas om de föreslagna skyddsföreskrifterna för den föreslagna sekundära skyddszonen följs.

Planförslaget bedöms innebära en liten risk för negativ påverkan på berörda miljökvalitetsnormer för de grundvattenförekomster som berörs. Om föreslagna skyddsföreskrifter genomförs och efterlevs bedöms påverkan vara acceptabel.

Trafiksäkerhet
Väg 136 öster om planområdet ugör en tydlig barriär mellan de närliggande samhällena Rälla och Stora Rör och är en trafikfara särskilt sommartid då vägen har mycket trafik i förhållande till sin utformning och till vägens omgivning. Genomförandet av planförslaget innebär en ökad trafikmängd på väg 136 samt innebär även att fler oskyddade personer kommer att röra sig i den riskfyllda trafikmiljön på och längs med väg 136. Det är därför mycket angeläget att genomföra Trafikverkets planerade åtgärder med bland annat en ny korsning mellan väg 136 och Stora Rörsvägen. Väg 136 är ett riksintresse för kommunikation enligt 3 kap 8§ MB, vilket innebär att framkomligheten på vägen inte får försämras.

Trafikbuller
Den bullerutredning som gjorts visar att det finns förutsättningar att klara riktvärdet för trafikbuller genom bullerskydd och/eller anpassning av planlösningen.

Förorenad mark
Det saknas kända potentiellt förorenade områden inom planområdet.

Frågan om betydande miljöpåverkan
Planförslaget bedöms inte längre medföra betydande miljöpåverkan efter den revidering som gjorts efter samrådet 2017.

Uppföljning

Enligt MB 6 kap. 18 § ska den beslutande myndigheten eller kommunen skaffa sig kunskap om den betydande miljöpåverkan som genomförandet av en detaljplan som antagits faktiskt medför.

Detta ska göras för att myndigheten eller kommunen tidigt skall få kännedom om sådan betydande miljöpåverkan som tidigare inte identifierats så att lämpliga åtgärder för avhjälpande kan vidtas. Lag (2004:606).

Vatten- och Samhällsteknik AB

2024-10-14

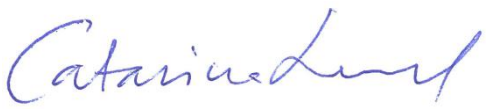

Catarina Lund

Referenser

- Behovsbedömning (För MKB), Detaljplan för xx, Borgholms kommun, samhällsbyggnadsförvaltningen.
- Dagvatten Stora Rör Lokalt omhändertagande av dagvatten för detaljplan Stora Rör 2:1 m fl Östra Stora Rör 2022-08-24, Structor.
- Fågelinventering Stora Rör, Borgholms kommun, Kalmar län, WSP 2022-06-30.
- Förstudie, Samrådshandling väg 136, Ottenby-Nabbelund, delen mellan Algutsrum och Borgholm, Borgholms och Mörbylånga kommuner, Kalmar län, Vägverket 2007.
- Inventering av naturvärden, insekter och kärlväxter vid Stora Rör 2015, Ecocom.
- Inventering av sandödla samt potentiella livsmiljöer för sandödla på fastigheten Borgholm Stora Rör 2:1.
- Markteknisk undersökningsrapport/geoteknik, Geoteknisk undersökning Stora Rör, Öland, Sweco, 2022-05-19.
- PM tillhörande MKB Stora Rör 2:1 m.fl. – Geologiska förutsättningar
- Projekterings PM geoteknik, geoteknisk utredning Stora Rör, Öland, Sweco 2022-05-19.
- Rapport Trafikutredning, utredning inför detaljplan Stora Rör 2:1 m.fl. Sweco 2022-06-20.
- Regional transportplan för Kalmar län 2014-2025, Regionförbundet i Kalmar län, 2014-06-05.
- Rälla - Stora rör & Ekerum 2011, Fördjupning av översiktsplan, april 2011, Borgholms kommun, Miljö- och byggnadsförvaltningen 2011-04-04.
- Rälla grundvattentäkt, Tekniskt underlag med förslag till vattenskydds-område, Borgholm Energi, 2019-2-21, Reviderad 2022-01-13, Vatten och Samhällsteknik AB.
- Trafikutredning, Rälla-Stora Rör, Vectura 2009
- Trädinventering
- VISS, vatteninformationssystem Sverige. www.viss.lansstyrelsen.se
- Väg 136, Ottenby-Nabbelund, delen Rälla-Borgholm, mittseparering och GC-väg, teknisk utredning 2013-05-31, Trafikverket.
- www.lansstyrelsen.se
- www.sverigesmiljomal.se
- Östra Stora Rör 2:1 m fl, Borgholm Trafikbullerutredning Soundcon 12164, 2017-04-04.

GRANSKNINGSUTLÅTANDE FÖR STORA RÖR 2:1 M.FL. ÖSTRA STORA RÖR

2024-10-11

Datum

Beslut om planuppdrag:	2015-01-28
Beslut om samråd:	2017-03-30 §71
Samrådstid:	2017-04-06 - 2017-06-30
Beslut om granskning MBN:	2021-09-23 §223
Granskningstid:	2021-10-01 - 2021-10-25
Beslut om granskning II MBN:	2023-08-23 §142
Tid för granskning II:	2023-09-16 - 2023-10-16

Redogörelse för processen

Planförslaget var under granskningstiden tillgängligt på kommunens hemsida, på stadshuset samt biblioteket i Borgholm.

Annons om granskning infördes i lokaltidningarna Barometern och Ölandsbladet. Granskningshandlingar sändes till sakägare enligt upprättad fastighetsförteckning. Planförslaget remitterades till myndigheter, remissinstanser och föreningar enligt sändlista.

Lantmäteriet uppmärksammade att det fanns oregistrerade rättigheter och samfälligheter inom planområdet. Efter en fastighetsrättslig utredning har två samfälligheter och ett antal rättigheter nu registrerats. Rättigheterna var tvådelade och berörde både den samfällda marken Rälla S:1 och fastigheten Stora Rör 2:1. Det var rättigheterna som berörde den samfällda marken som tidigare varit oregistrerade. Kommunen bedömde att innehavarna av rättigheterna hade blivit hörda i planprocessen. För de två samfälligheterna Rälla Tall S:6 och S:7 fick samtliga delägande fastigheter möjlighet att yttra sig över planförslaget i egenskap av delägare i samfälligheterna under perioden 6 maj till och med 3 juni 2024. Ägarna till en av de delägande fastigheterna hade inte tidigare blivit hörda i processen och fick därmed möjlighet att samråda med kommunen om planförslaget.

Inkomna yttranden under granskningstiden presenteras i detta granskningsutlåtande II. Kommunen har tematiskt sammanfattat yttranden från privatpersoner för att tydliggöra de olika frågeställningarna. Yttranden i sin helhet kan begäras ut från kommunen.

Under Kommunens kommentarer besvarar kommunen frågeställningar, redogör för sin bedömning och beskriver eventuella ändringar som görs till följd av inkomna yttranden. Detta granskningsutlåtande II skickas ut till samtliga personer, myndigheter, remissinstanser och föreningar som har inkommit med yttranden under granskningstiden.

Innehåll

Sammanfattning **3**

Revideringar **4**

Myndigheter **5**

1. Länsstyrelsen i Kalmar län, 2023-10-16 5
2. Lantmäteriet, 2023-10-13 7

Remissinstanser **13**

3. Räddningstjänsten, 2023-09-18 13
4. Trafikverket, 2023-10-11 13
5. E ON, 2023-10-11 14
6. Borgholms energi AB, 2023-10-16 14

Föreningar **15**

7. Rällaskogens vänner, 2023-10-14 15
8. Övre Stora Rörs vägförening, 2023-10-15 31
9. Naturskyddsföreningen Öland, 2023-10-16 34

Sakägare, berörda och övriga **38**

10. Geologi 38
11. Naturmiljö 41
12. Dagvatten 43
13. Vattentäkt 44
14. Klimatförändringar 45
15. Miljökonsekvensbeskrivningen 46
16. Föreslagen bebyggelses omfattning och lokalisering 47
17. Synpunkter på planbestämmelser 49
18. Mor Linas Väg 50
19. Vincents väg 51
20. Föreslagna nya vägar 52
21. Statliga vägar 55
22. Kollektivtrafik 56
23. Huvudmannaskap 56
24. Ekonomi 57
25. Plangenomförande 57
26. Planprocessen 59
27. Flexibel plan 61
28. Gestaltningsprogram: 62

Sammanfattning

Länsstyrelsen bedömer att planbestämmelsen som reglerar skydd mot bullerexponering inte uppfyller gällande kriterier för maximala ljudnivåer för ljuddämpad sida. Länsstyrelsen befarar att bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet till följd av vägbuller från väg 136 om denna inte justeras. Vidare påtalar länsstyrelsen att kommunen behöver utreda hur sandödlan och dess livsmiljö kommer att påverkas av ett genomförande av detaljplanen.

Trafikverket har ingen erinran mot att nu föreslagen detaljplan antas efter vägplanens fastställelse eftersom justeringar har gjorts avseende frågor där Trafikverket tidigare haft invändningar eller önskat förtydliganden samt att samverkansavtal mellan Borgholms kommun och Trafikverket nu är upprättat.

Lantmäteriet har omfattande synpunkter på otydlig genomförandebeskrivning särskilt gällande fastighetsrättsliga frågor. De påtalar återigen avsaknaden av en fastighetsrättslig utredning.

Synpunkter från föreningar, sakägare, berörda och övriga handlar till stor del om att den befintliga tallskogen ska bevaras på grund av geologiska formationer och höga naturvärden. De anser inte att kommunen har tagit tillräcklig hänsyn till dessa värden, kommande klimatförändringar, eller den kommunala vattentäkten och anser att kommunen behöver utreda frågorna ytterligare. Synpunkter har inkommit på att planhandlingarna är otydliga och svåra att förstå och att planprocessen inte har gått rätt till. Kritik riktas också mot kommunens förslag på vägdragning inom planområdet.

Revideringar

Plankartan

- Plangränsen justeras norr om fastigheten Rälla Tall 6:19 så att detaljplanen inte omfattar område för gemensamhetsanläggning Rälla GA:2.
- Plangränsen justeras för att inte omfatta servitut för fastigheter utanför planområdet
- Plangränsen anpassas till fastighetsgränser efter genomförd fastighetsutredning.
- Plangränsen justeras för att anpassa planområdet till Trafikverkets vägplan.
- Vägområde för lokalgata i sydväst utvidgas så att det förutom vändplats också ryms in ett upplag för grus.
- Fördelning mellan allmän platsmark och kvartersmark justeras öster om Mor Linas väg.
- Bestämmelse om enbart sadeltag f_2 utgår från de fastigheter där huvudbyggnaden idag inte har sadeltak. Bestämmelsen förtydligas så att den enbart omfattar huvudbyggnad.
- Bestämmelse p_2 kompletteras med information om att 70 dBA maximal ljudnivå inte överskrids vid fasad mellan klockan 22.00 och 06.00.
- En administrativ bestämmelse om enskilt huvudmannaskap införs i plankarta.
- Grundkartan aktualitetsprövas och kartografin förtydligas.

Planbeskrivning

- Planbeskrivningen korrigeras redaktionellt och förtydligas.
- Två tidigare outredda samfälligheter Rälla Tall S:6 och Rälla Tall S:7 tillsammans med tidigare oregistrerade andelsservitut och ett par avtalsservitut redovisas i uppdaterad fastighetsförteckning och beskrivs i planbeskrivningen.
- Hur tidigare oregistrerade samfälligheter och servitut påverkas av planförslaget beskrivs.
- Planbeskrivningen förtydligas avseende planförslagets konsekvenser på fastigheter, samfälligheter, gemensamhetsanläggningar, servitut och rättigheter.
- Avsnittet om inlösen av allmän platsmark förtydligas.
- Redovisningen av kommunens riktlinjer för exploaterings- och markanvisningsavtal förtydligas.
- Planbeskrivningen kompletteras med information om varför exploateringsavtal inte tecknas.
- Vilken version av plan- och bygglagen samt vilka allmänna råd och föreskrifter som tillämpats i planarbetet anges.
- Skrivning om att kommunen ska lösa in mark från Rälla Tall 9:20 korrigeras.

Miljökonsekvensbeskrivning

- Miljökonsekvensbeskrivningen korrigeras redaktionellt och förtydligas.
- Nollalternativet utvecklas.
- Miljökonsekvensbeskrivningen förtydligas så att det framgår hur aktuellt planförslag bedöms påverka miljön.

Myndigheter

1. Länsstyrelsen i Kalmar län, 2023-10-16

Synpunkter på sådant som kan aktualisera prövning
Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap 10 § PBL och nu kända förhållanden att planen inte kan accepteras och kan därför komma att prövas av Länsstyrelsen om den antas. Med anledning av att frågor buller inte har hanterats på ett tillräckligt sätt kan planläggningen inte anses vara lämplig i nuläget.

Det är även viktigt för planens genomförbarhet att kommunen beaktar Länsstyrelsens synpunkter enligt annan lagstiftning och rådgivande synpunkter.

Motiv för bedömningen

Länsstyrelsen befarar att bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till:

• Hälsa och säkerhet

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10§

Hälsa och säkerhet

I planbeskrivningen dras slutsatser från bullerutredningen och det anges vad för anpassningar som behöver göras för planens nordöstra område med anledning av beräknad bullerexponering från väg 136. Inom det aktuella området beräknas det ekvivalenta bullret överskrida 60 dBA, varvid hälften av bostadsrummen i bostäder inom området behöver uppfylla ljuddämpad sida enligt 4§ förordning (2015:216) om trafikbuller.

I plankartan har planbestämmelse P_2 införts som lyder ”Byggnad ska placeras så att minst hälften av bostadsrummen vänds mot ljuddämpad sida där ekvivalent ljudnivå vid fasad inte överstiger 55dBA”

Kriterier för att uppfylla ljuddämpad sida enligt 4§ förordning (2015:216) om trafikbuller är att ekvivalent ljudnivå vid fasad inte ska överstiga 55dBA samt att 70 dBA maximal ljudnivå inte överskrids mellan klockan 22.00 och 06.00 vid fasaden.

Länsstyrelsen bedömer att planbestämmelsen P2 inte reglerar maximal ljudnivå nattetid 4§ förordning (2015:216) på ett korrekt sätt.

Kommunen behöver här förtydliga att det endast är fasaden åt väst/nordväst som klarar kraven på skyddad sida enligt 4§ förordning (2015:216) om trafikbuller. Att kriterierna för skyddad sida alltså inte uppfylls vid fasaderna åt söder eller norr.

Kommunens kommentar:

Bestämmelsen p_2 reglerar inte gällande kriterier för maximala ljudnivåer för ljuddämpad sida eftersom dessa riktvärden inte riskerar att överskridas inom området med bestämmelsen p_2. Eftersom detaljplanen gäller över lång tid och bullersituationen kan förändras kompletteras ändå bestämmelsen med kriterierna för maximal ljudnivå.

Eftersom byggnadens utformning har ett starkt samband med ljudnivåer invid fasad kan kommunen inte utesluta att byggnadskroppar kan utformas så att kriterierna för ljuddämpad sida kan uppnås vid andra fasader än rent västliga.

Genom att tydliggöra vilken fasad som de ljuddämpade bostadsrummen behöver orienteras mot skulle planbestämmelsen vara tydligare. Exempelvis med följande lydelse: ”Byggnad ska placeras så att minst hälften av bostadsrummen får en ljuddämpad västlig fasad.”

Råd enligt 2 kap. PBL

Naturmiljö

Det finns fynd av sandödla inrapporterade i planområdet i Artportalen. Kommunen behöver reda ut hur arten och deras livsmiljö kommer att påverkas. Naturvärdesinventeringen är från 2015.

Kommunens kommentar:

Kommunen bedömer att ett förtydligande i linje med länsstyrelsens förslag inte är förenlig med detaljplanens syfte.

Inventering av sandödla och potentiella livsmiljöer för sandödlan utfördes i fält den 3 maj 2024 och 5 juni 2024. Inventeringen följer i stora drag metoden beskriven i Naturvårdsverkets Manual för uppföljning i skyddade områden (2010). Lämpliga miljöer genomsöktes efter sandödla i ca 45 minuter. Små lokaler och lokaler med mindre lämpliga miljöer genomsöktes under kortare tid. Samtliga lokaler besöktes vid båda inventeringstillfällena. Inga observationer av arten gjordes under inventeringarna.

På Öland finns mycket få inrapporterade observationer av sandödla, utöver de fyra som rapporterats i planområdet från de senaste åren. Fynd före dessa utgörs av ett 1998, rapporterat som troligen utplanterat, samt 1996. I övrigt finns inga fynd registrerade i Artportalen. Bildunderlag som erhållits efter kontakt med rapportören bakom tre av fyra fynd av sandödla vid Rälla Tall visade att det i minst ett av fallen rörde sig om en felbestämd observation av skogsödla (Zootoca vivipara). I Åtgärdsprogrammet för sandödla (Naturvårdsverket 2015) nämns att det i Artportalen rapporterats sandödla från tveksamma lokaler, och att det möjligtvis kan bero på förväxling med skogsödla. Rapporter från Öland beskrivs som särskilt anmärkningsvärda och bör enligt åtgärdsprogrammet kontrolleras. En ytterligare indikator på att arten sannolikt inte finns i området är att sandtäkten söder om Rälla tall är välbesökt av biologer och allmänhet. Området har en mycket stor mängd observationer av arter, och om sandödla finns i området borde den ha noterats i täkten eftersom den utgör en generellt mycket passande miljö för arten.

Potentiella livsmiljöer kartlades med hjälp av flygbilder, jordartskarta och marktäckedata. Inom planområdet identifierades inga miljöer som skulle kunna utgöra äggläggningsplats. Potentiell jaktmiljö identifierades i planområdets nordöstra hörn och potentiellt spridningsstråk identifierades i planområdets västra del, utmed Vincents väg.

Naturvärdesinventeringen från 2015 är genomförd enligt standard.

2. Lantmäteriet, 2023-10-13

För plangenomförandet viktiga frågor där planen måste förbättras

Redovisning av befintliga servitut samt hur dessa påverkas

Inom planområdet finns ett flertal servitut och ledningsrätter, till exempel (nedan uppräkning är ej komplett):

- aktnr 0885-2779.1 avseende vägservitut till förmån för Rälla Tall 6:45
- aktnr 0885-3062.2 avseende vägservitut till förmån för Rälla Tall 6:47
- aktnr 0885-4318.2 avseende ledningsrätt för vatten

Utfartsservitut nämns schematiskt under rubriken ”Fastighetsrättsliga konsekvenser” i planbeskrivningen. Men det behövs en komplett redovisning av samtliga befintliga rättigheter inom planområdet. Genom att skriva in alla aktuella rättigheter med beteckningar blir det mycket tydligare för de som är berörda av planförslaget. Samtliga förmånshavare och belastade fastigheter är berörda i planprocessen och de behöver få möjlighet att förstå vad som händer med rättigheterna. Detta kan sammanställas i en fastighetsvis konsekvensbeskrivning.

På motsvarande vis nämns i vissa stycken i planbeskrivningen att det finns en ledningsrätt, men inte vad den heter. På sida 18 står att åtkomst till ledningsnätet säkras med ledningsrätt och på sida 44 står att ledningsrätt för ledningarnas nya sträckning behöver bildas. Det kan förtydligas att det redan finns en befintlig rättighet och att det istället kan bli aktuell med ombildning.

De bildmässiga redovisningarna av servituten (i förslaget bild 41 och 42) bör göras tydligare. Ledningsrätter saknas och servitut bör redovisas med egen färg för att särskiljas från ledningsrätter och gemensamhetsanläggningar. Även här borde beteckningar kunna användas. Allt för att förtydliga för berörda.

Redovisning av samfälligheter samt hur dessa påverkas

I nordvästra delen av planområdet löper samfälligheten Rälla s:1. Samtliga fastighetsägare till fastigheter som har del i samfälligheten berörs i planprocessen. Lantmäteriet noterar att det av den fastighetsförteckning som Metria tagit fram framgår vilka fastigheter detta är. I den nya fastighetsförteckningen som tagits fram står dock bara fastigheterna i en lista, utan att det nämns varför de berörs. Är avsikten att enbart den nya

Kommunens kommentar:

Kommunen har förtydligat redovisningen av befintliga servitut och ledningsrätter och hur dessa påverkas. I kartmaterialet redovisas inte servitut för elledningar eftersom dessa i flera fall inte kunnat lokaliseras. Inte heller redovisas ledningsrätt för allmänna vatten- och spillvattenledningar eftersom de förstnämnda omfattas av sekretess. Planbeskrivningen uppdateras med en mer detaljerad beskrivning av berörda samfälligheter och hur planförslaget påverkar dessa.

Den ursprungliga fastighetsförteckningen framtagen av Metria har uppdaterats efter genomförd fastighetsutredning och ett förändrat planförslag och bifogas handlingarna.

	Kommunens kommentar:
listan ska användas? Då behöver det förtydligas, det måste vara mycket tydligare för de som är berörda av planförslaget att förstå varför. Samfälligheten bör omnämnas i planbeskrivningen och i en fastighetsvis konsekvensbeskrivning.	
Fastighetsrättslig utredning Lantmäteriet har i både samråd och tidigare granskning lyft frågan om undersökning gällande eventuella oregistrerade rättigheter och samfälligheter kan behövas. I granskningsutlåtandet skriver kommunen att en sådan undersökning skett och att ingen sådant finns inom planområdet. Vid undersökning på måfå i denna granskning påträffas direkt utfartsservitut för Rälla 1:51 (akt 08-HGR-221) och Rälla 1:74 (akt 08-HGR-312) som ej registrerats och fortfarande verkar vara gällande (även om just dessa två är onyttiga till följd av gemensamhetsanläggningen Rälla Tall ga:2). Samtliga berörda fastigheter behöver gås igenom genom att akterna på dessa kontrolleras. Samtliga förmånshavare och belastade fastigheter är berörda i planprocessen och fastighetsägarna behöver få möjlighet att förstå vad som händer (eller inte händer) med rättigheterna.	En fastighetsrättslig utredning av oregistrerade servitut, rättigheter och samfälligheter har på uppdrag av kommunen utförts av Lantmäteriet, ärendenummer H23913. Utredningen visar att det utmed väg 136 finns två tidigare outredda samfälligheter. Rälla Tall S:6 och Rälla Tall S:7. Delägarna till dessa samfälligheter har blivit hörda, inga ytterligare yttranden inkom. Vidare visar utredningen att ett antal fastigheter med förmån i tidigare oregistrerade andelsservitut finns inom området tillsammans med ett par avtalsservitut till förmån för Olofström Hallandsboda 1:82 och Olofström Härnäs 1:94. Samtliga redovisas i uppdaterad fastighetsförteckning och beskrivs i planbeskrivningen. Terminologin korrigeras i planbeskrivningen.
Eventuell ersättning för upphävande av ga Gemensamhetsanläggningen Rälla Tall ga:2 omnämns ganska bra under rubriken ”Gemensamhetsanläggningar” i planbeskrivningen. Det kan dock förtydligas att anslutning av nytillkommande fastigheter sker genom en omprövningsförrättning. En mindre del av anläggningen behöver som en följd av planförslaget upphävas. Detta gäller norr om Rälla Tall 6:19, där området lagts ut som allmän plats med kommunalt huvudmannaskap. Enligt 40 a § anläggningslagen ska ägaren till den mark som blir av med belastning av en ga betala ersättning till de fastigheter som deltagit i ga:n om det uppkommer en skada. Här rör det sig om en mindre del, men detta borde ändå beskrivas i planbeskrivningen då dessa regler inte är dispositiva och numera gäller när en gemensamhetsanläggning upphävs eller begränsas.	Plangränsen norr om fastigheten Rälla Tall 6:19 justeras så att detaljplanen inte omfattar område för gemensamhetsanläggning Rälla GA:2.
Fastighetskonsekvensbeskrivning saknas Som nämnts ovan är det viktigt att alla som berörs av en detaljplan kan förstå planens konsekvenser för den egna fastigheten/gemensamhetsanläggningen/ledningsrätten. ”Av planbeskrivningen ska de konsekvenser som ett genomförande av detaljplanen medför för bland annat sakägare, andra berörda och miljön framgå. Med detta menas att det för i princip varje enskild	Kommunen kompletterar och förtydligar beskrivningen av konsekvenser för sakägare.

fastighet bör redovisas vad detaljplanen innebär med avseende på bland annat huvudmannaskap, allmänhetens tillträde, kommande fastighetsbildning, utförande och deltagande i gemensamhetsanläggningar. (Utdrag ur proposition 2009/10:170 s. 435)”

I det aktuella planförslaget finns beskrivningar i texten om en del åtgärder, men plangenomförandet och dess konsekvenser behöver beskrivas på ett samlat sätt där respektive fastighetsägare kan förstå vad som detaljplanens genomförande innebär för den aktuella fastigheten. Ett sätt att åskådliggöra detta på är att upprätta en fastighetsvis konsekvensbeskrivning.

Inlösen av allmän plats med kommunalt huvudmannaskap

Under rubriken ”Fastighetsrättsliga konsekvenser” i planbeskrivningen står att avtal kommer skrivas med berörda fastighetsägare för att fastighetsreglera allmän plats. Men det behöver även förtydligas att marköverföringen kan ske även utan stöd av överenskommelse. Lantmäteriet har inte hittat någon beskrivning om den rätt (enligt 6 kap. 13 § PBL) respektive skyldighet på fastighetsägarens begäran (enligt 14 kap. 14 § PBL) som kommunen har att lösa in de allmänna platserna med kommunalt huvudmannaskap utan stöd av överenskommelse. Det är viktigt att det finns en sådan beskrivning för att berörda fastighetsägare ska förstå vilka rättigheter och skyldigheter som detaljplanen medför.

Rubrik om enskilt huvudmannaskap troligen inte tillräckligt = Kommunalt huvudmannaskap?

Enligt planbeskrivningen ska planen delvis ha enskilt huvudmannaskap. Bland planbestämmelserna finns dock endast en rubrik ovanför användningarna för allmän plats som anger att det är enskilt huvudmannaskap, medan det saknas en särskild planbestämmelse om huvudmannaskap. Eftersom planbeskrivningen inte är juridiskt bindande gäller endast de bestämmelser som finns upptagna i handlingen plankarta med bestämmelser.

I Boverkets föreskrifter om detaljplan BFS 2020:5 som gäller för digitala detaljplaner är det ett tydligt krav att enskilt huvudmannaskap alltid ska regleras genom en särskild planbestämmelse. Boverket har i sina allmänna råd ända sedan 1987 rekommenderat att enskilt huvudmannaskap ska regleras genom att det införs en särskild (administrativ) planbestämmelse. Den aktuella detaljplanen tas fram enligt PBL med planstart under den period då Boverkets allmänna råd (2014:5) om

Kommunens kommentar:

Avsnittet om inlösen av allmän plats med kommunalt huvudmannaskap förtydligas.

Enligt Boverkets allmänna råd (2014:5) reglerar administrativa bestämmelser huvudmannaskap för allmänna platser, genomförandetid, ändrad lovplikt, villkor för lov, villkor för startbesked, markreservat för allmännyttiga ändamål, markreservat för gemensamhetsanläggningar, fastighetsindelning och rättighetsområden samt upphävande av strandskydd. Kommunen delar lantmäteriets syn på hur planbestämmelserna ska läsas och följer rekommendationen att införa en administrativ bestämmelse om huvudmannaskap i plankarta.

Kommunens kommentar:

planbestämmelser för detaljplan bör tillämpas.

Eftersom rubriker i listan med planbestämmelser inte är en planbestämmelse finns risken att nuvarande redovisning vid en domstolsprövning skulle innebära att huvudregeln enligt 4 kap. 7 § 1 men. PBL - att kommunen är huvudman för detaljplanen gäller för samtliga allmänna platser i det aktuella planförslaget. För att undvika denna osäkerhet om tolkningen rekommenderar därför Lantmäteriet starkt att en särskild planbestämmelse om enskilt huvudmannaskap för de aktuella allmänna platserna införs bland planbestämmelserna.

Ett sätt att redovisa regleringar i detaljplan är att följa Boverkets allmänna råd om redovisning av reglering i detaljplan. Vid redovisning enligt det allmänna rådet kan en egenskapsbestämmelse om huvudmannaskap anges med beteckningen a på plankartan (precis som a1 om marklov i den aktuella planen. Då kan a1, a2 och så vidare användas.)

Delar av planen som bör förbättras

Kontrollera fastighetsgränser av vikt för planläggningen

Lantmäteriet har fått in ansökan om fastighetsbestämning av flera fastighetsgränser som berörs av planförslaget, då dessa enligt digitala registerkartan har stor lägesosäkerhet. Lantmäteriet vill dock i denna granskning passa på att påtala att många fler gränser kan behöva bestämmas. Detta då det till exempel i planförslaget finns användnings- och planområdesgränser i samma läge som fastighetsgränser som är inlagda i den digitala registerkartan med mycket god lägesosäkerhet (0,025 meter). Denna lägesosäkerhet kan nämligen vara missvisande och det är möjligt att dessa fastighetsgränser inte har kontrollmätts när lägesosäkerheten sattes.

Vid övergången mellan referenssystemen RT 90 och nuvarande SWEREF 99 transformerades nämligen tusentals gränspunkter över hela landet utan kontroll i fält. Dessa fick lägesosäkerheten 0,025 eller 0,03 meter. Det har i efterhand visat sig att många av dessa punkter till exempel i områden med lokala stomnät kan ha god ”intern” lägesosäkerhet, men inte ligga rätt i förhållande till SWEREF 99.

Lantmäteriet uppmanar därför kommunen att vara extra uppmärksam vid planläggning av områden där det förekommer gränser med just lägesosäkerheten 0,025 eller 0,03 meter, och vid behov kontrollmäta sådana gränser.

Kommunen har låtit kontrollmäta gränser med mindre lägesosäkerhet i olika delar inom och i anslutning till planområdet och kan konstatera att transformation till SWEREF 99 har fungerat och att fastighetsgränserna har god lägessäkerhet även i förhållande till aktuellt koordinatsystem.

Plankartan

Detaljplanen tas fram enligt PBL med planstart under den period då Boverkets allmänna råd (2014:5) om planbestämmelser för detaljplan bör tillämpa s. Enligt dessa bör lagstödet för respektive planbestämmelse redovisas i anslutning till planbestämmelserna.

Rubriken ”Ändrad lovplikt, fastighetsplan” bör uppdateras på så sätt att ordet ”fastighetsplan” tas bort. Fastighetsplaner går numera (sedan nya PBL infördes våren 2011) inte att bilda (det verkar heller inte vara avsikten).

Grundkarta

Aktualitetsdatum för fastighetsredovisningen respektive för övriga detaljer i grundkartan är något föråldrat. Det är viktigt att grundkartan är aktuell i varje steg av planprocessen för att det ska vara lätt att överblicka de förutsättningar som finns för planläggningen.

En del fastighetsbeteckningar syns dåligt då de till exempel tangerar byggnader i grundkartan.

Delar av planen som skulle kunna förbättras
(Under denna rubrik redovisas synpunkter som inte direkt ligger inom Lantmäteriets lagstadgade bevakningsområden, men som enligt Lantmäteriet skulle förbättra detaljplanen.)

Markanvisningsavtal

I planer som påbörjats från och med januari 2016 ska kommunen, om avsikten är att genomföra markanvisningar och/eller teckna exploateringsavtal, enligt 4 kap. 33 § 3 st. 2 men. PBL redovisa avtalens huvudsakliga innehåll liksom konsekvenserna av att planen helt eller delvis genomförs med stöd av ett eller flera sådana avtal i planbeskrivningen. Detta ska enligt 5 kap. 13 § PBL göras redan i samrådsskedet. Det framgår inte av planhandlingarna när planstart skedde, men om det räknas som januari 2015 (när uppdraget gavs till samhällsbyggnadsförvaltningen) är det inte nödvändigt att redovisa detta på samma sätt. Lantmäteriet vill ändå passa på att informera om att det skulle kunna konkretiseras mer, till exempel med en karta om vilka områden som avses. I planbeskrivningen skulle även kommunens riktlinjer om markanvisning kunna skrivas ut. I planförslaget hänvisas till riktlinjer på kommunens hemsida, men några sådana finns åtminstone inte under rubriken riktlinjer på sidan med styrdokument.

Kommunens kommentar:

Med den programvara som kommunen behöver använda för att kunna publicera detaljplaner digitalt är möjligheterna att göra förändringar som håller för en publicering mycket begränsade. Även om det inte är ett lagkrav att just aktuell detaljplan ska kunna publiceras digitalt ser kommunen en vinst i att ändå göra det. Rubriken är i programvaran satt såsom plankartan redovisar och bygger på Boverkets allmänna råd 2014:5. Trots att kommunen kan hålla med om lantmäteriets synpunkt anser kommunen att det är tydligt nog att det saknas bestämmelser under fastighetsplan och bedömer att det är viktigare att den antagna plankartan och den publicerade plankartan överensstämmer.

Grundkartan aktualitetsprövas och kartografin förtydligas.

Aktuellt planförslag påbörjades 2014.

Kommunen har likväl infört en redovisning av kommunens riktlinjer för exploaterings- och markanvisningsavtal i enighet med lantmäteriets yttrande. Kommunen har inte för avsikt att teckna exploateringsavtal eftersom utbyggnad av infrastruktur sker på kommunal mark eller där kommunen har tecknat avtal med trafikverket.

	Kommunens kommentar:
Lantmäteriet har tagit fram ett material med information om regelverket vid ”Redovisning av genomförandeavtal i planbeskrivning” och tre exempel på hur redovisning av innehåll och konsekvenser kan se ut i en planbeskrivning. Använd gärna detta material som inspiration.	Planbeskrivningen kompletteras med information om varför exploateringsavtal inte tecknas.
Huvudmannaskap och ansvarsfördelning Med begreppet huvudmannaskap i en detaljplan avses normalt sett vem som är ansvarig för de allmänna platserna. I 1 kap. 4 § PBL definieras allmän plats som gata, väg, park, torg eller annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov. Det är bra om begreppet huvudman/huvudmannaskap reserveras för ansvaret för allmänna platser och att andra former av ansvar beskrivs med andra termer än huvudmannaskap för att undvika otydlighet och risk för sammanblandning. Andra ansvarsfrågor (till exempel vem som har hand om VA) bör i stället beskrivas med ett annat begrepp.	Enligt lagen om allmänna vattentjänster anges i 2 § att huvudman är den som äger en allmän VA-anläggning. Det är av vikt att planbeskrivningen korrekt beskriver planförslaget. Om begreppet huvudman används i annan lagstiftning bör det kunna användas i handlingarna. Kommunen anser i likhet med lantmäteriet att det är missvisande att redovisa huvudmannaskapet för allmänna vatten- och spillvattenledningar under rubriken huvudmannaskap. Meningen utgår.
Grundkarta En del fastighetsbeteckningar utanför planområdet täcks av teckenförklaringen till grundkartan.	Kommunen bedömer att relevanta fastighetsbeteckningar finns med på grundkartan. Teckenförklaringen kommer osvikligen täcka över någon del av grundkartan.
Handläggning enligt vilken lagstiftning? Det finns inte angivet i planhandlingarna vilken version av plan- och bygglagen (med hänvisning till SFS-nummer) som används vid handläggningen av detaljplanen. Med tanke på framtida digitalisering är det också bra om det anges vilka föreskrifter och allmänna råd som tillämpas i planarbetet.	Boverkets allmänna råd (2014:5) har tillämpats i planarbetet tillsammans med plan och bygglagen (2010:900). Planhandlingarna uppdateras med informationen.
Planekonomi För att det ska vara möjligt att följa planområdets påverkan på den kommunala budgeten bör det vara lämpligt att det på ett tydligare sätt framgår vilka nämnder/instanser som får intäkter respektive utgifter vid plangenomförandet.	Kommunen har ingen skyldighet att redovisa påverkan på den kommunala budgeten på nämndsnivå och bedömer att den ekonomiska redogörelsen är tillfyllest.

Remissinstanser

	Kommunens kommentar:
3. Räddningstjänsten, 2023-09-18 Räddningstjänsten har tagit del av reviderade planhandlingar och yttrar följande, utöver vad räddningstjänsten tidigare anfört:	
Aktuell vägsträcka är en av de mer olycksdrabbade på Öland. Planen medger byggnation som också kommer medföra ökad trafikmängd. Därför är det av vikt att genomförandet av planen och Trafikverkets planerade åtgärder, de facto genomförs i samtid.	Enligt samverkansavtal mellan Trafikverket och kommunen daterat 23 mars 2023 behöver kommunen genomföra delar av detaljplanen för att Trafikverket ska kunna utföra de åtgärder vägplanen reglerar. Kommunen avser genomföra de delar av detaljplanen som genererar ökad trafik först när trafikverkets planerade åtgärder är genomförda.
4. Trafikverket, 2023-10-11 Trafikverket har vid tidigare samråd och granskning lämnat omfattande yttrande vilka påtalat brister i förslag till detaljplan, brister som har varit så betydande att Trafikverket inte kunnat bifalla planen med hänsyn bland annat till trafiksäkerhet på väg 136 och befintlig korsning och hantering av riksintresse för kommunikationer, enligt Miljöbalken 3 kap 8§. Som framgår av planhandlingarna pågår ett samtida arbete med förbättringar av väg 136. För att kunna åstadkomma förändringarna behöver Trafikverket en fastställd vägplan. Eftersom kommunens detaljplan hänger samman med den nya utformningen av väg 136 och flytt av korsningen är även genomförandet av detaljplanen beroende av den fastställda vägplanen. Stora delar av trafikverkets tidigare yttranden har berört det faktum att kommunen bör invänta vägplanens fastställelse innan beslut om antagande av detaljplanen fattas.	
Av granskningsutlåtandet framgår det att kommunen inväntar fastställelsen av vägplan. Där framgår också att justeringar gjorts avseende frågor där Trafikverket tidigare haft invändningar eller önskat förtydliganden. Det tillsammans med ett nu upprättat samverkansavtal mellan Borgholms kommun och Trafikverket medför att Trafikverket inte har någon erinran mot att nu föreslagen detaljplan antas efter vägplanens fastställelse.	Enligt avtal daterat 23 mars 2023 regleras att genomförandet av vägplan och detaljplan sker samordnat. Samordningsarbetet har kommit så pass långt att kommunen bedömer att hinder för att anta detaljplanen saknas.
Trafikverket framhåller att vad som anges under konsekvenser av planens genomförande i frågan om vatten kommer inte en anläggning för stängning av tillflöde så som dagvattenutredningen föreslår att genomföras. Acceptabel nivå för hantering av risken bedöms kunna nås med andra insatser och förmågor.	Kommunen vill påminna om att dagvattenhanteringen kan riskera att påverka kommunens vattentäkt.

Kommunens kommentar:

5. E ON, 2023-10-11

E.ON Energidistribution AB (E.ON) har tagit del av inkomna handlingar i ovan rubricerat ärende och har inga ytterligare synpunkter.

6. Borgholms energi AB, 2023-10-16

Borgholm Energi, verksamheten Återvinning och avfall, vill härmed lämna följande synpunkt på ovanstående detaljplan.

Avfallshanteringen står inför stora förändringar, och om cirka två år kommer förpackningsinsamlingen att ske fastighetsnära i kommunen med tre kärl per fastighet. Det är bra om detta återspeglas i informationstexten. Nedan finns ett förslag till text att använda i planbeskrivningen.

Planbeskrivningen redogör för kommande förändringar i kommunens avfallshantering.

Avfall
Borgholm Energi AB sköter insamlingen av avfall under kommunalt ansvar från hushåll och verksamheter i kommunen. Mat- och restavfall hämtas i normalfallet vid fastigheten varannan vecka. Förpackningar och returpapper lämnas i dagsläget på återvinningsstationerna, men från hösten 2025 kommer dessa främst att samlas in fastighetsnära. Grovavfall lämnas på återvinningscentral. Närmaste återvinningsstation finns i de östra delarna av Rälla, cirka 3 km från planområdet. Närmaste återvinningscentral är belägen i Kalleguta cirka 25 km norr om planområdet.

Kommunens avfallsföreskrifter och beslutade riktlinjer anger hur vägar ska vara utformade för att anses farbara för de fordon som används för avfallsinsamlingen. Vägar ska dimensioneras och utformas utifrån dessa riktlinjer för att sopbilar ska kunna framföras, och vid behov vända, på ett säkert sätt.

För verksamheter planeras sophanteringen utifrån vilket avfall som hanteras.

Det är väldigt bra att föreskrifterna och riktlinjerna för farbar väg lyfts fram under avsnittet Teknisk beskrivning. Med tanke på att sopbilar för förpackningsinsamling kan komma att bli större än de nuvarande, är det väldigt viktigt att vändplatser faktiskt utformas i enlighet med beskrivningen i planförslaget.

Föreningar

7. Rällaskogens vänner, 2023-10-14

Föreningen hänvisar till vad vi tidigare anfört i granskningsyttrande 2021-10-21. Våra synpunkter kvarstår och de problem vi har påpekat år olösta. Detaljplanen, planbeskrivningen och miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) har så stora brister att planen inte bör antas. Bebyggelsen bör begränsas och bedömas i ett större sammanhang tillsammans med ett seriöst arbete för att ta fram en ny översiktsplan för Borgholms kommun. Samtliga föreslagna bebyggelseområden har höga naturvärden som gör dem olämpliga för bebyggelse- Det nordvästra området med radhus och parhus är särskilt olämpligt på grund av de komplikationer som uppkommer när vägen ska dras.

Den enda ändring av detaljplanen som gjorts sedan föregående granskning avser sträckningen av lokalgatan mellan bostadsområdet i nordväst och Stora Rörsvägen. Vi anser att den nya sträckningen är ännu mer olämplig än den tidigare föreslagna, se nedan.

Vi vill också påpeka följande:

Det är inte läge för nybyggnation av en ny förort till Kalmar i Stora Rör.
Kommunen anför i sitt granskningsutlåtande över inkomna synpunkter, att man är medveten om att det byggs på olika platser runt om på Öland och i Kalmar, men drar inga slutsatser. Man förklarar inte om planområdet har några fördelar i jämförelse med andra områden i bland annat Rälla, som också utpekas som bebyggelseområden i förslaget till ny översiktsplan. Det finns inte någon demografisk analys eller några prioriteringsdiskussioner.

Man hänvisar till att det i bostadsförsörjningsprogrammet anges behov av hyreshus, radhus och parhus och anser att utvecklingen i länet bekräftar att det finns ett otillfredsställt behov av bostäder. Men är det för att bygga bort bostadsbrist för invånarna i Borgholms kommun man vill bygga? Då behövs billiga bostäder för unga och anpassade bostäder för äldre enligt ”Bostadsmarknads analys för Kalmar län 2023”.

Det finns verkligen ett behov av att få yngre bofasta skattebetalare till Borgholms kommun, som har äldst invånare i Sverige. Men med inflation, höga räntor och stigande bostadskostnader för både hyrt och ägt boende är det risk för att nyproduktion blir för dyr för majoriteten av länets invånare och att efterfrågan avstannar. Då blir det

Kommunens kommentar:

Kommunen möjliggör för inflyttning genom planläggning. Att ha en god planberedskap är ett led i att vända trenden med en minskande befolkning. I den nyligen antagna tillväxtstrategin har kommunen pekat ut Stora Rör och Rälla som intressanta att utveckla på grund av närhet till förskola, skola, affär, service och kollektivtrafik men också på grund av närhet till friluftsliv och rekreation. Vid sidan av pågående planarbete i både Rälla och Stora Rör ser kommunen också en stor möjlighet att kunna utveckla Löttorp, Borgholm-Köpingsvik, Gärdslösa och Runsten.

Att möjliggöra för byggnation av bostäder är ett allmänt intresse och kommunen har ett ansvar att genom planläggning bidra till att minska bostadsbristen i landet. Eftersom alla har olika preferenser för sitt val av boende är det kommunens uppgift att kunna erbjuda planlagd mark med olika förutsättningar. Konkurrens mellan kommuner handlar sällan enbart om läget.

Planläggning innebär att kommunen skapar möjligheter. Med en flexibel plan finns möjligheten att anpassa bebyggelsen efter marknadsanalys vid försäljning och byggnation.

svårt för Borgholms kommun att konkurrera om pendlare. Det kommer att finnas gott om nyproduktion i Kalmar och Mörbylånga att välja mellan för de som har råd. De bostäderna ligger också närmare jobb och samhällsservice.

De föreslagna fastigheterna med utfart över Vincents väg kan säljas med vinst för kommunen och kanske blir det någon fastboende som bygger, men projektet i övrigt är knappast genomförbart under överskådlig tid. Det förutsätter i så fall att kommunen tar på sig mycket stora kostnader för genomförandet och subventionerar genom billigt markpris. Kommunen förväntar sig utan någon analys att projektet ska gå med vinst genom markförsäljningar. Men det är svårt att se att projekten skulle kunna genomföras på marknadsmässiga villkor. Det som särskilt oroar föreningen är om områden skulle säljas till exploatörer och att skogen fälls och vägar byggs för något som i slutänden blir ett antal fritidshustomter.

Föreningen anser att om det ska byggas i Stora Rör bör det ske med beaktande av vad som är på gång i närområdet i Mörbylånga och i Rälla-Ekerum-Halltorp. Vi hänvisar också till de synpunkter vi har lämnat 2022-08-27 på Borgholms kommuns förslag till ny översiktsplan (bifogas).

Kommunen kan också välja att bygga allmännyttiga hyreshus i form av flerfamiljshus, radhus eller parhus i egen regi med rimliga hyror. Det skulle vara bra för både nuvarande invånare och locka pendlare, men inte ge kommunen någon vinst av markförsäljning. Det skulle också kräva en kostsam uppbyggnad av samhällsservice i Stora Rör, till exempel en förskola som skulle konkurrera med den i Rälla och förmodligen tvinga fram nedläggning av den ena. Jämför med nedläggningen av förskolan i Björkviken.

Det är klart lämpligare att utveckla Rälla för att där få en mer blandad tätortsbebyggelse. Där finns redan samhällsservice. En stor utbyggnad av bostäder pågår inom Ekerum och nu finns också möjlighet att bygga enligt detaljplanen för Järnnian, med en säker undergång till skola och affär, idealiskt för barnfamiljer. Det stämmer också med vad som sägs om utvecklingsstrategin i förslaget till ny översiktsplan, där det föreslås utbyggnad i prioriterade knutpunkter, dvs i centralorten Borgholm/Köpingsvik och serviceorterna Löttorp och Rälla.

Om det ska byggas i Stora Rör måste kommunens nyinköpta fastighet Rälla Tall 6:1 planeras samtidigt.

Kommunens kommentar:

Kommunens målsättning är inte att tjäna pengar på markförsäljning. Målsättningen är att tillskapa nya fastigheter för bostadsändamål utan att belasta skattekollektivet.

Kommunen kommer inte utöka planområdet för att också omfatta fastigheten Rälla Tall 6:1. Kommunen anser dock att fastigheten är intressant ur en exploateringssynpunkt och är utpekad som

Kommunens kommentar:
lämplig att utreda för byggnation i aktuellt förslag till ÖP 2040.

Planbeskrivningen innehåller felaktigheter och inkonsekvenser

Kommunen beskriver detaljplanen på ett sätt som gör det omöjligt att förstå konsekvenserna av planen och hur genomförandet ska gå till. Det har inte gjorts några prioriteringar av vad man först ska satsa på och hur lång tid det kan tänkas ta innan planen är genomförd. I planbeskrivningen kvarstår uppgifter som avser detaljplaner som presenterades vid samrådet och vid den tidigare granskningen. Det gör att planbeskrivningen i stora delar blir obegriplig.

I planbeskrivningen finns ingen redogörelse för hur planområdena har förändrats. Det finns bara en hänvisning till den tidigare granskningen. Men ingenstans finns det någon förklaring till varför plankartan slutar vid den föreslagna lokalgatan och inte som det sägs i planbeskrivningen avgränsas av väg 136.

Det är konstigt att det på s. 54 står att kommunen behöver lösa in mark från fastigheten Rälla Tall 9:20, som i Plandata på s 7 anges tillhöra kommunen. I samrådsplanen ingick en stor del av Rälla Tall 9:20 i planområdet. När det inte finns någon förklaring i planbeskrivmingen är det svårt att förstå att det som ingår idag bara ett område för en liten vändplan och att den delen av planen tillkommit inför denna granskning.

Planbeskrivningen och genomförandebeskrivningen har förtydligats.

Enligt 4 kap 31 § framgår att en beskrivning av hur detaljplanen ska förstås och genomföras (planbeskrivning) ska finnas tillsammans med planen (plankartan) och av 32 § framgår att detaljplanen inte får vara mer detaljerad än som behövs med hänsyn till planens syfte. I 33 § anges att planbeskrivningen ska innehålla en redovisning av planeringsförutsättningarna, planens syfte, hur planen är avsedd att genomföras och de överväganden som har legat till grund för planens utformning med hänsyn till motstående intressen. Vidare ska planbeskrivningen redovisa planens konsekvenser tillsammans med de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som behövs för att planen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt samt vilka konsekvenser dessa åtgärder får för fastighetsägarna och andra berörda. *Lag (2011:335).*

Det innebär att kommunen har i uppgift att beskriva det planförslag som redovisas i plankartan och vilka avvägningar som har föranlett plankartans utformning. En planbeskrivning ska inte innehålla hur plankartan har förändrats under planprocessens gång. Information om hur planförslaget har förändrats går att läsa ut från samrådsredogörelse och granskningsutlåtande. Detaljplaner innehåller ofta så många olika parametrar att generaliseringar behövs för att göra texten läsbar. Också diskrepansen mellan vad som behöver utredas inom ett detaljplanearbete och vad som kan regleras i en detaljplan gör att det lätt kan uppstå förvirring.

På grund av regelverket kan inte en detaljplan detaljstyra hur ett område ska bebyggas. Det är olämpligt av flera anledningar där den mest konkreta är att den tekniska utvecklingen med lätthet springer ifrån planbestämmelser som kan gälla under mycket lång tid.

Felaktigheten att kommunen ska lösa in mark från Rälla Tall 9:20 korrigeras.

Kommunens kommentar:

En planbeskrivning ska vara lätt att begripa. Men denna planbeskrivning går inte att förstå, om man inte sedan tidigare är väl insatt i planarbetet. En normal läsare har ingen möjlighet att förstå innehållet i planbeskrivningen. Det är ett demokratiskt problem.

En flexibel plan kan inte fungera och strider mot avtal med Trafikverket

Kommunen lyfter på flera ställen fram att planen ska vara flexibel

”*Sammanlagt möjliggör planförslaget att mellan ca 90 och 180 nya bostäder kan tillskapas. Det stora spannet är en följd av att kommunen ser en stor nytta med att planförslaget är flexibelt för att kunna tillgodose ett varierat boendeutbud över lång tid. Det lägre antalet bostäder beskriver situationen om all kvartersmark bebyggs med villor och sammanbyggda en- och tvåbostadshus tillsammans med en förskola. Det högre antalet bostäder beskriver situationen om kvartersmarken bebyggs med sammanbyggda en- och tvåbostadshus och en stor andel flerbostadshus.”* (sid 33 i planbeskrivningen.)

Kommunen har 2023-03-23 ingått ett avtal med Trafikverket om ombyggnad av väg 136 sträckan Isgärde-Rälla. Enligt avtalet ska åtgärderna förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten både för motortrafik och oskyddade trafikanter och skapa ett trafiksäkert, attraktivt och sammanhängande nät för gång och cykeltrafik längs väg 136. Åtgärderna ska också leda till att ett antal utfarter till vägen kan stängas.

Trafikverket har åtagit sig att bygga ny utfart, undergång, nya busshållplatser och cykelbana norr om planområdet, dvs 500 meter över Ljungheden och 400 meter norr om Mor Helenas väg. Kommunen har åtagit sig att utveckla området öster om Stora Rör upp till väg 136 genom detaljplaneläggning. Genom samordning av de båda projekten bedöms de största totala vinsterna för samhället uppnås. Kommunen gör detaljplanen som ska innehålla belyst gång- och cykelmöjlighet som kopplar samman gång och cykelstråket från Stora Rörsvägen med Ljungheden. Att bygga gång och cykelvägen genom planerade bostadsområdena bedöms enligt avtalet som mer attraktivt än att dra cykelbana längs väg 136.

Enligt detaljplanen utformas gång- och cykelvägen som en lokalgata med blandtrafik mellan vad som kan bli två större bostadsområden.

Enligt avtalet arbetar kommunen också för att förlänga lokalgatan som krävs för att stänga av

	Kommunens kommentar:
direktutfarterna till fastigheterna på östra sidan av väg 136 fram till Rönnerumsvägen och för åtgärder bl.a. vid Mor Helenas väg. *”Samordningen mellan parterna skapar ett mervärde där samhällsutveckling främjas på så sätt att Trafikverkets ombyggnation av väg 136 kan integreras i en samtida bebyggelseutveckling med stor lokal nytta. Kommunen tar genom samordningen ansvar för att ta till vara och utveckla det värde som satsningen på infrastrukturen innebär.”*	
Kommunen har alltså åtagit sig att bygga lokalgatan och iordningsställa allmän platsmark inom, och där det behövs, utom planområdet. Respektive part finansierar själva sina anläggningar inklusive projektering och administrationskostnader. Detta till skillnad mot vad som gäller vid korsningen och Paviljongvägen i Rälla där kommunen betalar ett fast belopp på 1,7 miljoner kr uppräknat med index.	
I stället gäller: *”Parterna bestämmer självständigt i genomförandet av sina respektive anläggningar om det inte påverkar förutsättningarna för hela projektet.”*	
Detta avtal stämmer knappast överens med den flexibla detaljplan som beskrivs ovan. Avtalet kan inte tolkas på annat sätt än att lokalgatan vid väg 136 bör byggas så snart det går, om parterna ska hålla överenskommelsen att skapa ett sammanhängande cykelnät. Sker inte detta, måste det väl anses påverka förutsättningarna för projektet.	Flexibiliteten ligger i att inte styra i detalj vilken form av bostadsbebyggelse som medges. Eftersom en detaljplan gäller till dess att kommunen upphäver eller ändrar den styr detaljplanen hur ett område får bebyggas under lång tid. Kommunens äldsta gällande detaljplan är från 1911. Eftersom bostadsmarknaden är mycket rörlig är det därför viktigt att kommunen kan planlägga på ett sätt som gör att detaljplanen inte behöver ändras när bostadsmarknadens villkor förändras.
Det finns ingen redovisning alls i planbeskrivningen om avtalet och hur det ska genomföras. Vad ska kommunen börja med inom planområdet?	Enligt avtal och planförslaget ska kommunen bygga en lokalgata som i blandtrafik ska fungera som en del av en sammanhängande gång- och cykelväg utmed väg 136. Enligt avtalet ska den östra lokalgatan asfalteras och förses med belysning. Detta behöver göras oavsett om aktuellt förslag till detaljplan vinner laga kraft eller inte. Kommunen ser en nytta i att utnyttja den avtalade vägen som infart för att kunna tillskapa bostäder. Det innebär att bebyggelsen i öster sannolikt kommer att ske i en första etapp tillsammans med föreslagna fastigheter utmed Vincents väg. Genomförandebeskrivningen har förtydligats och redovisar ovan nämnda information.
Det går inte heller att förstå den ekonomiska redogörelsen på sid 54 i planbeskrivningen. Vad blir kommunens kostnader och när ska de betalas? Hur ska finansieringen gå till? När ska intäkterna komma från markförsäljningen? Avser kommunen att bygga gång, och cykelväg vid väg 136	Kommunen har ingen skyldighet att redovisa i detalj hur planen ska finansieras. Det viktiga är att kommunen inte avser avsätta skattemedel för att finansiera planläggning eller utbyggnad av infrastruktur och bebyggelse inom planområdet. Kommunen bygger enbart väg inom aktuellt plan-

	Kommunens kommentar:
eller anser man att det ska bli som vid Ekerum, där utlovad cykelväg fortfarande saknas?	område. Övriga sträckor av gång- och cykelvägen ligger under Trafikverkets ansvar.
Samtidigt som planen ska vara flexibel, utgår kommunen från att hela vägnätet inom planområdet utom Vincents väg ska vara en vägförening. Det finns inget som beskriver när och hur en sådan ska bildas, konsekvenserna för de befintliga fastigheterna och vilka kostnader som kan förväntas när de ansluts och senare när nya fastigheter tillkommer. Det kommer rimligen att åstadkomma massor av problem.	Av genomförandebeskrivningen framgår det att kommunen ansöker och bekostar den lantmäteriförrättning som bildar gemensamhetsanläggning för lokalgator inom området. Kommunen kommer också anlägga vägarna inom området och detta sker först när det behövs.
Om man tar bort området i nordväst och den planerade lokalgatan därifrån, blir det enklare. Då kan Mor Linas väg vara kvar som den är med utfart mot Stora Rörsvägen.	Detaljplanen är ett led i ett arbete tillsammans med Trafikverkets vägplan att förbättra trafiksäkerheten på samtliga vägar inklusive väg 965, Stora Rörvägen. Det innebär att utfarten vid Mor Linas väg behöver justeras oavsett eftersom dess läge inte bedöms vara trafiksäkert.
Planen ger inga säkra cykelvägar till skola och service i Rälla. Det planeras bara en separat cykelbana inom hela planområdet. Det är en bit av gamla Stora Rörsvägen mellan nuvarande Mor Linas väg, där den nya utfarten svänger av, och vägkorsningen där all trafik ska köra ut från och till de nya bostadsområdena inklusive trafiken till parkering och förskola. Cykelbanan är kanske femtio meter. Kommunen blir ansvarig enligt avtalet med Trafikverket.	
Det planeras varken trottoarer eller cykelbana längs Stora Rörsvägen nedanför Mor Linas väg. Inte ens sänkt hastighet trots att trafiken rimligtvis kommer att öka om invånarantalet mer än fördubblas och trycket ökar på badplatsen och på service i hamnen. Den som promenerar eller cyklar uppför Stora Rörsbacken för att nå undergången vid busshållplatserna eller lokalgatan längs väg 136 mot Rälla, kommer att möta kraftigt ökad trafik och en farlig vägkorsning. Nästan all cykling inom och utanför planområdet kommer att ske i blandtrafik. Trafiksituationen kommer att bli direkt avskräckande för barnfamiljer som överväger inflyttning.	Väg 965, Stora Rörvägen, fortsätter vara statlig väg och trafikverket ansvarar för utbyggnad av cykelväg längs statlig väg. Diskussioner pågår om gång- och cykelväg västerut mot Stora Rör, men det projektet ingår varken i detaljplanen eller i vägplanen.
Den minst trafikerade lokalgatan torde vara den öster om väg 136 till Rönnerumsvägen, som kan nås genom undergången. Men för att cykla vidare till Rälla måste man korsa väg 136 för att nå cykelbanan längs Ljungheden. Kommunen verkar hittills inte ha några planer på att dra en cykelväg från Rönnerumsvägen längs elledningen till vägen i Rälla som leder till idrottsplatsen och skolan. En sådan behövs även om det inte byggs stora bostadsområden i Stora Rör.	Med en planskild korsning både i Stora Rör och i Rälla bedömer kommunen att en säker skolväg kommer finnas mellan föreslagen tillkommande bebyggelse och service i Rälla.

Skogen kommer i praktiken att utplånas
Det anges att 12 hektar av områdets 30 hektar kommer att bebyggas. Genom den kvarvarande tallskogen planeras nya lokalgator med belysning och det ges enligt planbeskrivningen möjlighet till cykelvägar, lekplatser och lättillgängliga stigar. Det som kallas sammanhängande skogsområde och kanske omfattar drygt 10 hektar kommer att bli ett Det har vi kunnat konstatera genom att mäta upp områdena för bostäder och markera gränserna

Den skötselplan som är föreslagen är ambitiös, men den är kopierad från naturreservatet där man försöker få fram större sandmarker och betesmarker med tillväxt av framför allt ekar. Den lämpar sig inte för området. Det kommer också att bli dyrt för kommunen att anlägga och sköta parken enligt den föreslagna skötselplanen.

Skogen behöver sparas för friluftsliv och naturupplevelse, eftersom den inom ett litet område har dalar och sänkor med varierad vegetation som ger en upplevelse av att vara i en mycket större skog. Sanddynerna med tätbevuxen tallskog utgör en unik miljö som är på väg att försvinna i reservatet.

I de naturområden som ska sparas mellan villatomterna och bostadsområdena med parhus/radhus nedanför den nya vägen i slänten finns nästan enbart äldre knotiga och risiga träd. De är idag intressanta att se i sitt sammanhang och är viktiga för biologisk mångfald, men kommer inom bebyggelsen att upplevas som en förfulning av området.

Det dike som ska ligga mellan nuvarande fastigheter på Vincents väg och det nya bostadsområdet medför att marken grävs upp och en skogremsa med värdefull äldre skog försvinner.

Det finns risker med att bygga väg i slänten
Slänten har ansetts vara ett viktigt naturvårdsobjekt. I MKB:n till samrådsförslaget anges att den föreslagna planen bedöms ha anpassats till dynlandskapet genom att den markanta branten i nordsydlig riktning och höjdpartiet centralt inom området har sparats. Bostadsområdena anslöt då till Vincents väg, Hellners väg och Stora Rörsvägen. Men sedan samrådet har det stått klart att mer trafik inte ska ledas ut på Vincents väg och

Kommunens kommentar:

Planförslaget är utformat för att bevara så stor del av sammanhängande skogsområden som möjligt. Kvartersmark och vägar är placerade i kluster för att kunna bevara stora sammanhängande delar av skogen. Olyckligtvis sammanfaller inte områdets geologiska värden med partierna med vackrast skog. Med den skötselplan som finns framtagen finns dock goda möjligheter att skapa värdefull skog med rik biologisk mångfald i de områden som bevaras. Genom att åstadkomma en flerskiktad och luckig tallskog där befintliga ekar bevaras och yngre tät tallskog gallras för att skapa större gläntor med öppen sand eller florarik vegetation gynnas sandlevande flora och fauna. Kommunen ser inte hur en ambitiös skötselplan för området kan vara negativt. Med ett initialt arbete kan området komma i balans och då krävs minimalt med skötsel.

Kommunen är övertygad om att övervägande del av befolkningen har insett vikten av områden med biologisk mångfald för vår egen överlevnad och har därför svårt att se hur något så viktigt kan betraktas som en förfulning.

Naturmarken mellan föreslagen bebyggelse utmed Vincents väg och det föreslagna bebyggelseområdet i nordväst är som mest drygt 28 meter brett och som smalast drygt 19 meter brett. Enligt dagvattenutredningen behöver svackdikena vara 8 meter vid dikeskrönet och 2 meter brett i dikesbotten och cirka 1 meter djupa. I sandiga jordar tenderar växtligheten få djupa rotsystem och kommunen bedömer att med så pass breda naturområden är det möjligt att försiktigt anlägga svackdiken utan att alla träd försvinner.

Den lägre sandvallen, som sträcker sig genom planområdet är ett viktigt inslag i områdets geologi. Slänten sträcker sig från söder om Isgärde genom Rosti och svänger sedan av mot öster i höjd med Stugbyn. På denna sträcka påverkas formationen av ett antal vägar, befintlig bebyggelse och ett grustag. Eftersom kommunen anser att formationen är viktig att bevara, nyttjas befintligt stig- och vägsystem och föreslagen ny lokalgata

Kommunens kommentar:

Hellners väg på grund av risker för naturreservatet.

placeras i anslutning till befintlig bebyggelse för att kunna bevara större sträckor utan påverkan.

Man har sedan dess prövat olika sätt att få till en utfart från bostadsområdet närmast Vincents väg och funnit dem olämpliga. Nu har man ett förslag som förstör stora delar av den upp till fem meter höga slänten. Vägen dras diagonalt i nedre delen av sluttningen till den brantaste delen, där den gör en tvär sväng åt öster rakt upp för slänten i det som kan vara en gammal hålväg.

Slänten är en brant strandvall som byggdes upp av vågorna när inlandsisen smälte och landborgen bildades och är en viktig geologisk formation. Om den förstörs, kommer man inte ha möjlighet att se hur landskapet bildats. Vägen dras dessutom över områdets mest använda och uppskattade stigsystem

I MKB:n står utan närmare kommentar: *”...bebyggelsen bedömts ha anpassats till dynlandskapet genom att den markanta branten i nordsydlig riktning och höjdpartiet centralt inom området har sparats förutom att en lokalgata sneddar branten i den södra delen av planområdet.*” Det är dessutom fel. Vägen börjar i norra delen och går upp över branten i mitten av planområdet.

Att större delen av slänten kommer att förstöras framgår bland annat av den geotekniska undersökningen av Sweco, som dock förefaller att ha utgått från en tidigare tänkt rakare slänten kan *”utföras exempelvis genom tillförande av fyllnadsmassor (fyllnadsslänt) för att erhålla önskvärd lutning påt väg samt avjämnande slänter i sidled. Tillförsel av massor kommer att ha en positiv inverkan på den övergripande stabiliteten för slänten.”*

Slänten påverkas enbart på en kortare sträcka och kommunen bedömer att nyttan med att kunna tillskapa 20–40 nya boendeenheter överväger den skada som orsakas på formationen.

Det finns ingen bedömning av dagens förslag och det finns ingen information om vilka fyllnadsmassor som kan krävs för att bygga en väg utan rasrisk. Kommunen kan inte visa hur stort vägområde som behöver tas i anspråk eller vad det behöver vara för höjd på vägen. Enligt Sweco krävs ytterligare utredningar i samband med projekteringen. Det finns ingen redovisning av kostnader för kommunen och för kommande fastighetsägare.

All vägbyggnation föregås av en detaljerad projektering som innefattar de steg som är nödvändiga för att säkerställa att vägen blir stabil och trafiksäker. Eftersom enbart en översiktlig utredning genomförs i planskedet har kommunen föreslagit ett väl tilltaget vägområde för att det ska finnas förutsättningar för att anlägga en stabil och trafiksäker väg och för att minimera kostnader för massförflyttning.

Kommunen har låtit förprojektera vägen för att säkerställa att stabilitet och trafiksäkerhet går att uppnå.

I stället för att tona ner betydelsen av slänten som ett av de viktigaste naturvärdesobjekten inom området, borde man acceptera att det inte går att bygga det föreslagna bostadsområdet i nordväst.

Även trafiksäkerhetsskäl talar mot vägen. Vägen får en brant backe som uppifrån går i en smal glugg mellan två fastigheter. Nedanför backen gör vägen en tvär sväng. Sikten kommer att vara

Kommunens kommentar:

skymd både uppifrån och nerifrån. Vägen är avsedd för blandtrafik och kommer att vara den enda vägen mot busshållplats och cykelvägar längs väg 136.

MKB:n har så stora brister att den måste göras om.
I början av MKB:n står: ”Enligt Miljöbalken kap 12 § ska konsekvenser, eventuella åtgärder samt rimliga alternativ till förslag på detaljplanen med hänsyn till dess syfte och geografiska räckvidd identifieras beskrivas och bedömas.” Syftet anges vara ”att beskriva positiv och negativ miljöpåverkan som kan antas uppkomma på biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv.” (s.2). En MKB ska dessutom skrivas så att läsaren kan förstå den.

Den nu föreliggande MKB uppfyller inte på något sätt kraven.

Miljökonsekvensbeskrivningen har reviderats i takt med att planförslaget har förändrats. Kommunen kan se att revideringarna har påverkat läsbarheten. Miljökonsekvensbeskrivningen bearbetas inför antagande så att konsekvenserna för ett genomförande av aktuellt planförslag förtydligas.

Det saknas aktuella inventeringar av naturvärden och hänsyn har inte tagits till kunskaper som finns.
MKB:n daterad 2023-08-23 har i huvudsak upprättats 2015 inför samråd av det ursprungliga detaljplaneförslaget. Planen omfattade då området mellan Stora Rörsvägen och Ljungheden. Till grund för MKB:n låg en inventering av Ecocom i ett ännu större område.

Innehållet i dagens MKB är fortfarande detsamma även om det har gjorts vissa tillägg eftersom det har tillkommit utredningar med delvis andra slutsatser. Resultatet är en helt obegriplig produkt med motstridiga uppgifter när det gäller bedömningen av naturvärdena.

I Ecocoms rapport görs en summarisk bedömning av planområdet som anges mest bestå av produktionsskog utan påtagligt naturvärde. I övrigt redovisas bara de viktiga naturvärden som finns utanför det nuvarande planområdet.

Den inventering som genomfördes 2015 följer den standard som arbetades fram 2014. Visst naturvärde ingår inte som standard och efterfrågades inte i upphandlingen.

I MKB:n från 2023 redogörs för Ecocoms inventering, utan att det förklaras om det finns någon koppling till det planområde som nu är aktuellt för granskning. Man refererar bland annat Ecocoms anvisningar från 2015 för hur naturvårdsobjekten, som numera ingår i naturreservatet Rälla Ekerum, ska skyddas vid exploatering. Det är verkligen förvirrande. Utan att ifrågasätta Ecocoms inventering utgår man även i MKB:n från att planområdet saknar värdefull natur och att

Miljökonsekvensbeskrivningen bearbetas inför antagande och konsekvenserna av ett genomförande av aktuellt planförslag förtydligas.

planen inte medför betydande miljöpåverkan.

Det finns brister även i fågelinventeringen och i MKB:n anges det inte heller i vilka områden fågelinventering skett.

Pronaturas inventering av planområdet har inte beaktats

Det finns en inventering som omfattar skogen i planområdet. Den gjordes av Pronatura 2008-09-04 inför den fördjupade översiktsplanen för området Stora Rör-Rälla-Ekerum och omfattar i princip samma område som det Ecocom har inventerat. Skillnaden är att Pronatura har analyserat skogsområdena i detalj med utgångspunkt från ålder och växtsätt. Denna inventering har inte ens nämnts i MKB:n. Den stämmer dock väl med kommunens inventering av äldre träd från 2022.

I sammanfattningen sägs: ”*Rälla Tallområdet innehåller flera äldre tallskogar präglade av skogsbete och som ännu inte påverkats av modernt skogsbruk. Dessa har bedömts ha höga naturvärden (klass 2). Tallskogarna kännetecknas av gamla knotiga tallar och glesa och luckiga skogsbestånd. De ger en bild av hur skogarna här i Rälla såg ut en gång i tiden. Skogarna är ofta ganska små och ligger spridda i den sandiga delen av inventeringsområdet. Sådana skyddsvärda områden återfinns i följande delområden 1, 6, 8, 15, 33, 36, 46, 48, 51, 55, 57, 60, 69, 71, 77, 78, 79 och 80.*”

Områdena 6, 8,15, 51, 55, 57, 58, 60, ingår sedan 2021 i naturreservatet Rälla -Ekerum. Områdena 69, 77, 78, 79 och 80 ingår i det nuvarande planområdet. Övriga tillhör privata fastighetsägare.

Område 69 beskrivs: ” *Gles och luckig tallskog av skogsbeteskaraktär. Visst inslag av gran förekommer Tallarnas ålder varierar mellan c:a 100 och 150 år. I skogen finns en del lågor och torrträd. Buskskiktet är ofta rätt välutbildat med en blandning av ekuppslag, gran och enbuskar, Kruståtel dominerar skogens fältskikt. Andra vanliga växter är ängskovall, vårfryle och fläckar med blåbärsris. Utmed områdets norra sida löper en låg stenmur*.” Området planeras i detaljplanen för radhus/parhus.

Område 77: ”*Gles och ljusöppen tallskog ca 80–120 år gammal. Enstaka tallar är något äldre, 130–150 år. I skogen förekommer en del låga sanddyner. Buskskiktet är ganska tätt och består av yngre ek och enbuskar. Utmed vägen finns även en del hassel. Kruståtel dominerar markfloran i skogen. Mindre fläckar med blåbär och liljekonvalj är ganska vanliga*.” I området planeras

Kommunens kommentar:

Information om vilka områden som inventerats finns i rapporten Fågelinventering, Stora Rör, daterad 30 juni 2022.

Naturvärdesinventeringar runt om i landet kunde se väldigt olika ut beroende på var de gjordes och vem som gjorde dem. På grund av detta infördes 2014 en standard (SS 199000:2014) för naturinventering avseende biologisk mångfald (NVI) för att underlätta upphandling och kvalitetssäkring. Standarden innehåller grundkrav för utförandet och kompetens och ger riktlinjer för en enhetlig terminologi. Principen för inventeringen är att undersöka vilka förutsättningar ett område har för att hysa biologisk mångfald. Varje område bedöms utifrån två parametrar – artvärde och biotopvärde. Artvärdet bestäms av förekomst av sällsynta, rödlistade, skyddade eller andra arter som indikerar värdefulla miljöer. Biotopvärdet beskriver förutsättningar för en stor biologisk mångfald inom området.

Den översiktliga naturvärdesinventeringen som genomfördes av Pronatura 2008 har genomförts utanför dagens standard och kan därmed inte användas som kunskapsunderlag. Området hyser många sköna naturupplevelser och värdefulla element men har i den inventering som följer standarden SS 199000:2014 inte identifierat områden som hyser påtagliga, höga eller mycket höga naturvärden.

Kommunen har anpassat planförslaget för att bevara områdets geologiska formationer, möjliggöra för en öppen dagvattenlösning för dagvatten från väg 136 och till skyddsvärda och särskilt skyddsvärda träd. För att ta ner träd som är särskilt skyddsvärda krävs samråd med länsstyrelsen enligt miljöbalkens 12 kapitel 6 §. Blivande fastighetsägare behöver informeras om att de har särskilt skyddsvärda träd på sin fastighet och vilka regler som gäller för dessa träd.

lokalgata, parkering och förskola

Område 78: ”*Tallskog ca 80–90 år gammal. Mindre partier med ännu äldre tallar, 100–120 år finns spridda i skogen. Dessa delar är ofta lite glesare och luckigare. Troligen är skogen spontant uppkommen och senare kompletterad med planterade tallar. Buskskiktet är ofta glest och består av ekuppslag och enbuskar. Fältskiktet är gräsrikt och domineras av kruståtel. Här och var finns fläckar av ljung och blåbärsris. I botten finner man täta mattor av väggmossa. Genom skogen löper flera stigar. En har viss karaktär av hålväg.*” I området planeras bebyggelse med flerfamiljshus, radhus och villor och lokalgata till område 69.

Område 79: *”Gammal tallskog med rikligt uppslag av ek. Skogen verkar helt opåverkad av skogsbruk. Tallarna är 100–120 år gamla. Några av tallarna kan möjligen vara ännu äldre. Skogen är allmänt ganska luckig och gles vilket är typiskt för spontant uppkomna skogar. Förutom ekuppslaget växer här också en del enbuskar vilka fortfarande finns kvar från ett tidigare mer ljusöppet tillstånd. En stenmur löper genom skogen i nord-sydlig riktning”*. En remsa av skogen planeras bli sparad. Resten bebyggt tillsammans med område 78.

Ett område i norr, 73, har getts mycket högt naturvärde (klass 1): *”Liten naturskogsartad tallskog uppe på ett mindre dynområde. Tallarna är gamla och har lågt ansatta kronor med grova grenar. Flera av dessa är 140–150 år gamla. I skogen finns även ett litet inslag av björk och ek, och av vilka några bär spår av hamling. Någon av björkarna verkar vara påverkad av skottsskogsbruk. I skogen finns flera torrträd och högstubbar. Buskskiktet utgörs av en del yngre tallar. Markfloran domineras av kruståtel. Här växer även fläckar av blåbärsris och ett stort bestånd av liljekonvalj. I de torraste delarna uppe på dynerna växer sandstarr, ljung och renlavar.”* Området sparas men bebyggelse från både öster och väster planeras inom ca hundra meters avstånd.

Sammantaget drabbas all den värdefullaste skogen av bebyggelse. Det är en brist att detta inte framgår av MKB:n.

Ecocoms har inte inventerat planområdet. Nya inventeringar behövs.
2015 gjorde Ecocom en inventering av naturvärden, insekter och kärlväxter i samband med framtagande av detaljplanen, som då omfattade ett område från Stora Rörsvägen till Ljungheden. Men inventeringen omfattade ett mycket större

Kommunens kommentar:

Den fältinventering som utfördes av Ecocom omfattade ett område från Rosti i söder till Stugbyn i norr. Aktuellt planområde ingick i inventeringen. Metodiken som användes följer svensk standard för naturvärdesinventering,

område söder om väg 136 och inkluderade Landborgsbranten i väster, Ljungheden i norr och den före detta grustäkten Rosti i söder.

Vad gäller skogen har Ecocom visserligen konstaterat att deras inventeringsområde omfattar Rällafältet, ett stort isälvsfält med mäktiga sand och gruslager som enligt länsstyrelsen har naturvärdesklass 2 i naturvårdsplan för Öland. Men de har utan förklaring åsatt all tallskog inom Rällafältet naturvärdesklass 3. Även tallskogsområden som idag på grund av sina höga naturvärden ingår i naturreservatet Rälla -Ekerum. Det utmärkande för Rällafältet är att det växer tallskog på sanddynerna. MKB:n har följt Ecocom och har funnit att skogen i planområdet har lågt naturvärde. Samtidigt har man har redovisat kommunens undersökningar av äldre träd 2023, men utan att låta det påverka bedömningen.

Inventeringen av kärlväxter ägde rum 6 juli och 19 augusti till 2 september. Den gjordes med inriktning att finna den rödlistade arten ryl, genom besök i områden där den tidigare hittats och i närliggande områden. Andra rödlistade arter som tidigare noterats eftersöktes inom hela området med tyngdpunkt på Ljungheden, öppna ängar och Landborgsbranten.

Det framgår inte om någon inventering har gjorts inom det nuvarande planområdet. Det kan finnas ryl eftersom det i nordöstra området finns tallskog med liknande egenskaper som skogen har i de 12 lokaler där ryl har hittats. ”*Likåldrig tallskog på mager mark bevuxen med gräs och mossa samt ställvis blåbärs -och lingonris. Förekomsten av ryl* (i naturvårdsobjekt 4 där tio lokaler hittats*) är främst knutna till de svaga höjder som lokalt finns inom objektet*.” sid.12. Höjder finns också gott om inom planområdet.

Det är okänt vilka växter som finns inom planområdet. En fördjupad inventering bör genomföras. Kanske bör man också titta på lavar och mossor. Tallticka har konstaterats på en äldre tall. Fler svampar kan finnas.

Kommunens kommentar:

NVI (SS 199000:2014). Naturvärdesinventeringen är utförd på fältnivå med detaljeringsgrad medel, vilket innebär att minsta obligatoriska karteringsenhet är en yta av 0,1 hektar eller mer, eller ett linjeformat objekt med en längd av 50 meter eller mer och en bredd av 0,5 meter eller mer. Naturvärdesinventering i fält föregicks av en förstudie över områdets tidigare kända naturvärden. Fältinventering av naturvärden har genomförts med en detaljeringsgrad som möjliggör att samtliga geografiska områden av positiv betydelse för biologisk mångfald ned till minsta obligatoriska karteringsenhet kan identifieras.

Planförslaget har justerats så att presumtivt värdefulla och särskilt värdefulla träd kan bevaras trots exploatering.

Inventeringen identifierade tre områden med högt naturvärde och fyra områden med påtagligt naturvärde. Visst naturvärde efterfrågades inte. Samtliga identifierade naturvärdesobjekt ligger utanför aktuellt planområde.

Kommunen inventerade skyddsvärda och särskilt skyddsvärda träd i området efter fynd av tallticka som inrapporterades till artportalen under juli-september 2022. Skyddsvärda och särskilt skyddsvärda träd mättes in och planförslaget har justerats med hänsyn till dessa.

Metodiken som användes följer svensk standard för naturvärdesinventering, NVI (SS 199000:2014). Naturvårdsarter som är klassificerade som rödlistade, signalarter eller fridlysta arter eftersöktes över hela inventeringsområdet vilket inkluderar aktuellt planområde. Samtliga arter som påträffades över hela inventeringsområdet noterades.

Fördjupad artinventering av insekter ägde rum genom utsättning av fällor 7 maj och insamling 22 maj 2015. Fällorna har satts i miljöer där det tidigare hittats höga miljövärden, dvs huvudsakligen vid Ljungheden, Rosti och på andra öppna ytor. Enligt bifogad karta har inga fällor satts inom eller i anslutning till dagens planområde. av insekter inom planområdet. Vi har noterat att det finns stekelbon i marken längs den sandiga stigen ovanför slänten, som ska bli lokalgata.

På fastigheter vid Mor Linas väg, vid den sandiga delen av slänten och i sandområden nedanför i kanten av planområdet har vid ett antal tillfällen under de senaste åren setts stora ljusa ödlor. Sådana har enligt uppgift setts ända sedan femtiotalet när området var en ljungbevuxen sandhed.

Det är okänt vilka insekter och kräldjur som finns inom planområdet. Det finns också gott om fladdermöss, som förmodligen är trädlevande. Det måste göras nya inventeringar.

Fågelinventeringen har brister
2022 gjorde WSP en inventering två morgnar 10 maj och 22 maj 2022 från gryning och ett par timmar framåt. Inventeringsområdet är på 60 hektar, dvs omfattar det planområdet som var aktuellt vid samrådet. Hur mycket tid som lagts på det nuvarande planområdet som omfattar 30 hektar framgår inte. Inventeringen har enligt karta utgått från noteringar i artportalen som 2022 i huvudsak gällde området utanför dagens planområde. I den samlade bedömningen sid 13 står att inventeringsområdet präglas av sammanhängande skogsmark med få öppna gläntor och öppen sandig mark. Det tyder på att man inte besökt de områden som beskrivs ovan av Pronatura. Det står också att generellt bedöms träden vara för klena för att bära upp rovfågelsbon. Det strider både mot Pronaturas inventering och kommunens nyligen gjorda inventering av stora äldre träd i planområdet. Båda anger förekomst av träd som kan vara närmare 200 år gamla och ger ytterligare belägg för att fågelinventering inte skett i relevanta delar av planområdet.

Det är mycket troligt att man bland annat har missat rödlistade häckfåglar. Idag finns en mängd observationer i planområdet. Nattskärra flyger regelbundet över planområdet vid Mor Linas och Almas väg. Spillkråka syns och hörs ofta när man promenerar i skogen i planområdet och det är tydligt att de häckar. Nya inventeringar behövs.

Kommunens kommentar:

Platser för den fördjupade insektsinventeringen valdes med utgångspunkt att så många miljöer som möjligt med höga naturvärden ska bli representerade i insektsinventeringen. Kommunen bedömer att inventeringen har skett enligt beprövad metodik och ser inte att den behöver göras på nytt.

För att vid ett genomförande av detaljplanen kunna anlägga vägar så skonsamt som möjligt har kommunen föreslagit generösa områden för lokalgator så att en detaljprojektering kan undvika eventuella stekelbon men också andra rödlistade insekter och kärlväxter.

Aktuell skötselplan bidrar till att skapa attraktiva miljöer för insekter och fladdermöss.

Inventeringen genomfördes enligt metodiken för linjetaxering (Ekblom, R. 2007.) som är vedertagen för inventering av standardrutter som följs av svensk fågeltaxering (SLU). Denna metodik rekommenderas som standardmetod när syftet med inventeringen är att inhämta allmänna kunskaper om fågelförekomsten inom och i anslutning till ett område där det till exempel planeras etablering av vindkraft, eller annan typ av exploatering. I metodiken för standardruttsinventering som svensk fågeltaxering tagit fram anges standardtid för inventering i Götaland mellan 15 maj – 10 juni. För den aktuella inventeringen valdes två inventeringstillfällen för att dels öka säkerheten i insamlade data, dels minska risken att missa sent ankommande flyttfåglar.

Området inventerades10 maj 2022 från 04.45 till 07.30 och 25 maj 2022 från 04:15 till 07:00. Nattskärra inventerades 23 juni mellan kl. 23.30 och 01.30.

Observationen av nattskärran sammanfaller platsmässigt med tidigare rapporter i Artportalen, vilket leder till bedömningen att nattskärra häckar norr om Ljungheden och inte inom inventeringsområdet. Liksom för trädlärka bedöms biotopen inom inventeringsområdet inte vara optimalt för nattskärran som föredrar mer öppen barr- och lövskog, särskilt på glesa tallhedar och tallåsar samt i anslutning till hyggen med frötallar.

Spillkråka, som även den är upptagen i fågeldirektivets bilaga 1, noterades överhuvudtaget inte

Kommunens kommentar:

Bild 1. Kartering enligt fågelinventering visar att område med äldre tallar har besökts.

under inventeringen, men äldre spår av födosök noterades på en död stående trädstam i inventeringsområdets sydöstra del

Av kartan framgår det att inventeringen har skett inom område med grövre tallar. Eventuella rovfågelbon bör ha haft goda chanser för att upptäckas, antingen okulärt eller om någon adult fågel lyft från boet på grund av störning från inventeraren. Inga rovfågelhäckningar kunde upptäckas inom inventeringsområdet.

Kommunen bedömer att inventeringen har skett enligt beprövad metodik och ser inte att den behöver göras på nytt.

Nollalternativet har inte prövats på det sätt som avses i lagen.
I en MKB ska alltid ett nollalternativ prövas. Det ska göras en beskrivning av vilken utveckling som är trolig om planen inte genomförs. Ingen relevant beskrivning finns. Nollalternativet anges i detta fall som ”*att befintliga grönområden sparas”* utan ytterligare kommentarer. Det borde finnas positiva effekter att lyfta fram med hänsyn till att skogen är värdefull som kolsänka, för klimatanpassning och för djur, fåglar, växter och insektsliv. Och också viktig för friluftslivet. Skogen ligger på Rällafältet som har stora geologiska

Nollalternativet utvecklas. Dels kan skogen inom planområdet fungera som en kolsänka och den är viktig för rekreation och friluftsliv, dels kommer området påverkas av Trafikverkets vägplan oavsett om aktuellt planförslag vinner laga kraft eller inte.

Sandvallen och landborgen sammanfaller inte här. Landborgen är den kalkstensbrant som här i princip ligger utmed väg 136.

värden, med ett solfjäderformat system av sanddyner som på den relativt lilla del som utgör planområdet skapar kullar och dalar som ger skydd för djurliv och gör landskapet varierat och spännande. Den skarpa slänten genom området med en höjdskillnad på 5 meter är en strandvall som är viktig för att man ska kunna se hur landborgen bildats. Att det höga geologiska värdet bevaras är viktigt.

I en trolig utveckling borde ingå att kommunen sköter sin mark på ett bra sätt och att viss begränsad utbyggnad på sikt kan bli aktuell.

Huvuddelen av Rällaskogen är sedan 2021 skyddad och ingår i naturreservatet Rälla-Ekerum. Skogen i planområdet har liknande naturvärden. Ännu större kan uppstå med en skötselplan för att utveckla områden med relativt nyplanterad tall till mer varierad skog. Området var tidigare känt för många insektfynd. En viktig uppgift är att återställa spridningsvägar för sandlevande insekter. Sparas grönområdena blir det är lättare att göra. De negativa effekterna av nollalternativet anges som:

1.”Att underlaget för service i Stora Rör, Rälla och Glömminge, som exempelvis butik, skola och kollektivtrafik, inte skulle förbättras.”

Ingen analys görs av om planen faktiskt har förutsättningar att uppnå det som anges. I detaljplanen ingår varken skola eller butik i Stora Rör. Kollektivtrafiken påverkas inte eftersom byggande av nya busshållplatser ändå planeras av Trafikverket.

Det är mycket tveksamt om servicen i Rälla, där butik och skola finns, får förutsättningar att öka. Eftersom det som planeras är en förort till Kalmar kommer serviceutbudet där bli styrande. Fler elever kommer att göra skolval i annan kommun. Ökad service i Stora Rör riskerar underlaget för service i Rälla.

Ökad service i Glömminge kanske är mindre intressant för Borgholms kommun.

2.”Om planen inte genomförs minskar möjligheten för kommunen att erbjuda tomter på pendlingsavstånd från Kalmar i ett läge i närheten av service och regionalt kollektivtrafikstråk”

Ingen analys görs av lämpligheten att erbjuda villatomter och bostäder i flerfamiljshus i Stora Rör för pendlare. Orten ligger tre till fyra kilometer från butik, skola, förskola, idrottsplats m.m. i Rälla och saknar service vintertid. Om utbyggnad sker succesivt under 15 år, kommer de familjer man hoppas ska flytta till Stora Rör, att under lång tid tvingas använda bil för att nå service.

Kommunens kommentar:

2020 beslutade länsstyrelsen om naturreservat i området. Aktuellt planområde ingår inte i naturreservatet. Med föreslagen skötselplan bedömer dock kommunen att kvarvarande skogsområdes naturvärden kan öka.

Det är inte möjligt att förutspå hur områdets befintliga serviceutbud kommer att förändras. Avstånd, pris och kvalité är faktorer som brukar anges vid analys av våra vanor. Men ett ökat underlag skapar förutsättningar för en utökad service. På samma sätt är till exempelvis turtäthet och biljettpris beroende av reseunderlaget. Med ett ökat antal boende i området ökar förutsättningarna för en förbättrad kollektivtrafik.

Båda kommunerna strävar efter att hela Öland ska vara attraktivt att bo och verka på.

Kommunens kommentar:

Det innebär negativa miljökonsekvenser. Om det skulle ske en snabb utbyggnad och byggas upp service för en befolkning som kan bli dubbelt så stor som den i Rälla, rycks grunden undan för servicen där.

I MKB:n sägs också att det inte finns anledning att pröva om det finns några alternativa bebyggelseområden, eftersom man när planområdet halverades efter samrådet, ”*inte kunde hitta några alternativa likvärdiga platser till den borttagna bebyggelsen.”*

Skrivelsen i miljökonsekvensbeskrivningen om alternativa lokaliseringar revideras.

Detaljplanen ska stämma med översiktsplanen. Borgholms kommuns översiktsplan är från 2002 och kan inte ligga till grund för dagens planarbete. Planen överensstämmer däremot med den fördjupade översiktsplanen över Rälla-Stora Rör-Ekerum (inklusive Rönnerum) från 2011. Den pekar ut det nuvarande planområdet för bebyggelse, men också de områden som togs bort ur planen efter samrådet. Den innehåller också ett kombinerat verksamhets- och bostadsområde söder om infarten till Stora Rör (Fördjupade översiktsplanen s 86). En stor del av marken ägs av kommunen.

I det förslag till ny översiktsplan som var ute på samråd sommaren 2022 har bebyggelseområdena i den fördjupade översiktsplanen lagts in utan ändringar. Områdena kan alltså, tvärtemot vad som sägs i MKB:n. bli aktuella igen. Önskemål om planläggning har också aktualiserats av privata markägare i den del av planen som tagits bort.

Föreningen Rällaskogens Vänner har inget emot att privata markägare får bygga där det kan ske utan skada, men motsätter sig att det byggs upp nya bostadsområden uteslutande med syfte att locka bilpendlare. Det bör också en seriös MKB åtminstone problematisera. Det är en stor brist att det i MKB:n saknas redovisning för andra alternativ utanför planområdet, som skulle kunna locka inflyttare och ge bättre underlag för service i Rälla.

Arbetet pågår med den nya översiktsplanen. Då borde mycket omprövas. När samråd hölls 2009 om den fördjupade översiktsplanen bodde 750 personer permanent i området Stora Rör, Rälla. Ekerum och Rönnerum. Förhoppningen var att 676 till 711 bostäder skulle byggas och att man inom 25–30 år skulle öka invånarantalet till 2243. Efter 15 år är invånarantalet ungefär detsamma och enligt alla prognoser kommer invånarantalet i Borgholms kommun att minska.

Lägg ner denna detaljplan och gör nya detaljplaner i Rälla. Starta en förutsättningslös dialog om

Detaljplanen är viktig för kommunens möjlighet att erbjuda fastigheter för bostadsändamål och

	Kommunens kommentar:
Stora Rörsområdet för att få en bra utveckling både för fastboende och fritidsboende.	bidra till att stävja bostadsbristen i landet. Kommunen kommer inte lägga ner planarbetet.
8. Övre Stora Rörs vägförening, 2023-10-15	
Vägföreningen konstaterar att förslaget till detaljplan för Stora rör 2:1 delar vår uppfattning att de nya bostadsområdena ska ha en egen vägförening med egen utfart till Stora Rörs vägen. De nya bilvägarna får ingen anslutning till vår vägförenings vägar. Det minskar risken för framtida konflikter mellan gamla och nya områden. Framför allt skyddas Vincents väg som viktigt promenad- och cykelstråk för hela Stora rör, och som en del av Ölandsleden.	
Ett antal nya villafastigheter planeras längs Vincents väg. Det ökar trafiken, men vägföreningen räknar med att kunna bevara vägens karaktär av gångtrafik, där bilister tvingas ta hänsyn till gående och cyklister.	
De nya fastigheterna längs Vincents vägs östra sida bör placeras så att det finns en naturlig passage för de som ska promenera från det nya västra bostadsområdet till hamnen och badet. I planförslaget tvingas gående från det nya området ta omvägar.	Föreslagen lokalgata som tvärgata till Vincents väg och passage med natur mellan kvartersmark ger gena vägar till badet och hamnen.
En ny stickväg med vändplan ska byggas för några nya villor i föreningens område norr om Almas väg. En ny väg ska hålla föreningens standard: enkel grusväg, samma som Almas väg. Framtida tomtköpare i föreningens område bör göras medvetna om att föreningen inte kommer att asfaltera vägar eller investera i gatubelysning.	Kommunen delar uppfattningen om att vägstandarden på den nya stickvägen ska hålla samma standard som befintliga vägar med grusbeläggning och utan gatubelysning.
Detaljplanen bör ange en yta för allmännyttig verksamhet. Konkret en upplagsplats för föreningens lager av underhållsgrus. Lämplig plats är den vi har idag, i hörnet Vincents väg/stickvägen. Det ger också utrymme för en bekväm passage för gående från det nya området.	Kommunen anser att det inte är en lämplig plats att förvara grus i en korsning, vare sig ur säkerhetssynpunkt eller ur estetisk synpunkt. Det är inte heller lämpligt att förvara grus på Natur där kommunen är huvudman eller på kvartersmark. Vägområdet för lokalgata i öster utvidgas så att det förutom vändplats också ryms in ett upplag för grus.
Enligt planen kommer en del arbeten att göras på Vincents väg för att hantera dagvattnet från de nya områdena. Vi förutsätter att kommunen bekostar detta, och att vägen återställs i gott skick.	I de fall kommunen behöver göra åtgärder invid vägen som skadar denna, återställer kommunen vägen.
I kommunens trafikutredning drogs tidigare utfarten från det västra bostadsområdet till Stora Rörsvägen norr om den sista tomten på Mor Linas väg. (Bild 28 i granskningshandlingen.) I slutförslaget dras vägen istället diagonalt över områdets mest använda och uppskattade stigsystem till en betydligt brantare del av åsen, genom en smal glugg mellan två fastigheter. Vägen före-	Kommunen har anpassat förslaget på vägdragning för att kunna bevara stora sammanhängande områden av tallskogen utan att dessa genomkorsas av nya bilvägar. Nordost om bebyggelsen utmed Mor Linas väg finns en av områdets mest karaktäristiska geologiska formationer. Den vägdragning som föreslogs i trafikutredningen går rakt genom

faller trafikfarlig, med en skarp kurva i en backe strax intill en vägkorsning. Dragningen innebär större ingrepp i naturen och förstör mer av det gröna stråk nedanför åsen som ger hela området sin unika karaktär. Vägföreningen förordar trafikutredningens tidigare förslag.

Kommunens kommentar:
detta mycket speciella område och vägen föreslogs också skära rakt genom slänten. Kommunen har gjort en förprojektering av de båda förslagen på ny väg och kan konstatera att korsa slänten i 90 grader medför att vägen, på den sträcka som passerar genom slänten, kantas av cirka 5 meter höga slänter. Det innebär en stor mängd massor som antingen behöver användas för höjdjusteringar i området eller fraktas från området till dyra kostnader. Släntlutningen är enbart marginellt brantare i nuvarande föreslagna läge och jordlagren är enligt utredning homogena i området.

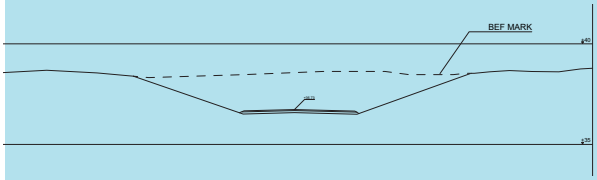

Bild 2. Sektion för vägdragning enligt trafikutredning.

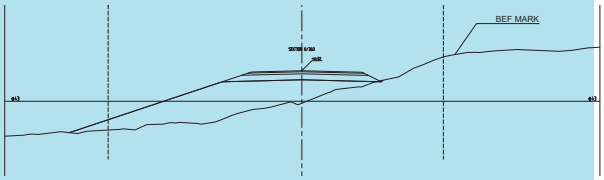

Bild 3. Sektion för vägdragning enligt planförslaget.

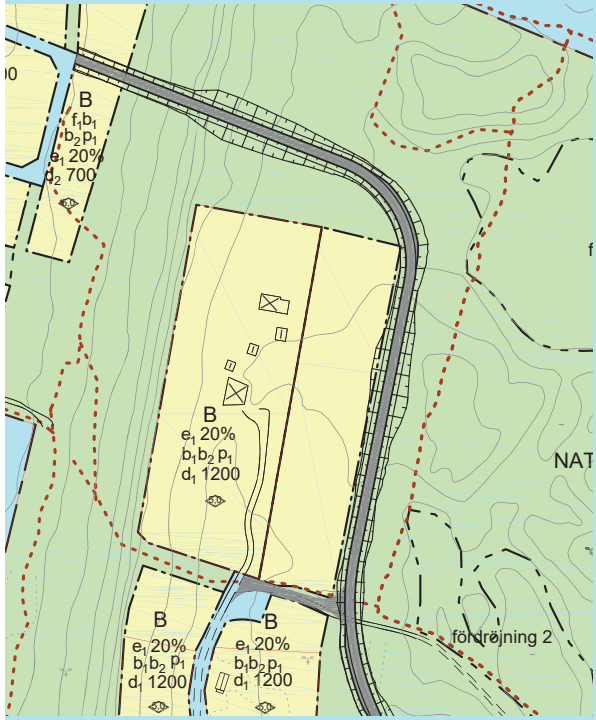

Bild 4. Planritning för vägdragning enligt trafikutredning.

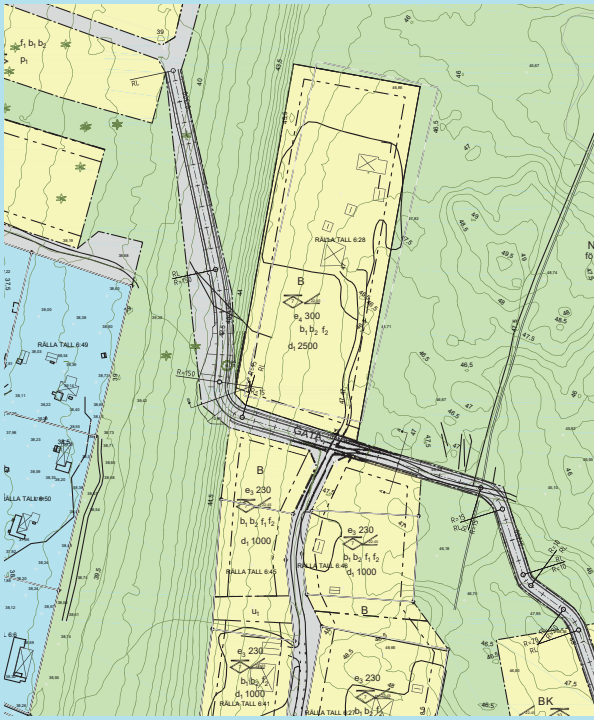

Bild 5. Planritning för vägdragning enligt planförslaget.

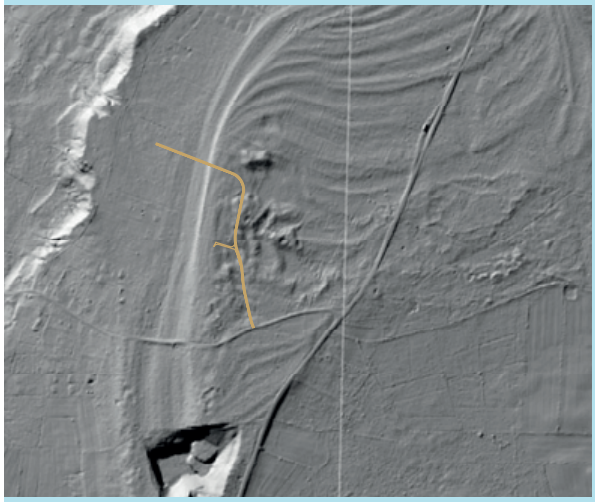

Bild 7. Flygskanningsbild hämtat från rapporten Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet (Vatten och Samhällsteknik 2015-10-27) med vägdragning enligt trafikutredning

Vägföreningen tar inte ställning till detaljplanen i sin helhet. Fler synpunkter lämnas av föreningens medlemmar. Men föreningen undrar ändå vilken marknadsundersökning planen bygger på. Stora rör 2:1 sägs vara en viktig överlevnadsfråga för Borgholm. Politikerna räknar med att upp till ett par hundra familjer (400–500 personer?) ska bosätta sig i övre Stora rör samtidigt som SCB spår att befolkningen i kommunen ska minska med 700 personer från 2020 till 2040. Stora rör 2:1 konkurrerar med ett stort antal planerade bostäder i centrala Borgholm och i Ekerum. Samtidigt finns hundratals byggklara tomter med betydligt bättre pendlings- och servicelägen i Mörbylånga kommun. Vi har sett ett stort bostadsprojekt haverera i Högsrums socken: I Halltorp förfaller 20-talet nybyggda, osålda radhus. Föreningen hoppas att kommunen inte hugger ner skogen i Stora rör på ren spekulation och anlägger nya vägar i förtid i hopp om att det i en osäker framtid ska dyka upp entreprenörer som vågar bygga ett, två och tre stora bostadsområden.

Kommunens kommentar:

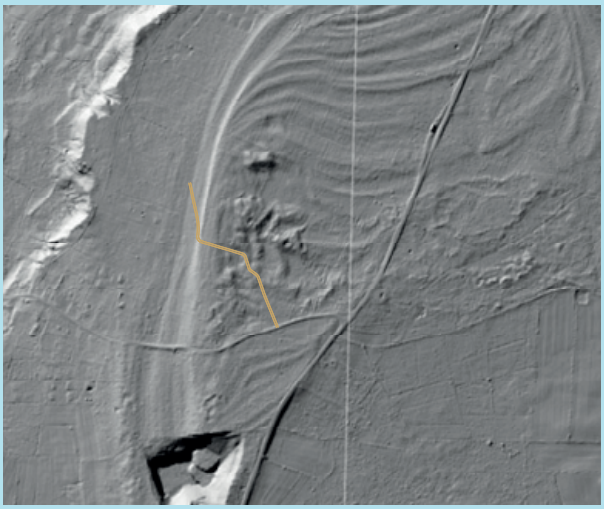

Bild 6. Flygskanningsbild hämtat från rapporten Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet (Vatten och Samhällsteknik 2015-10-27) med vägdragning enligt planförslaget

Statistiken från SCB tar också med kommunens planberedskap. Att möjliggöra för byggnation av bostäder är ett allmänt intresse och kommunen har ett ansvar att genom planläggning bidra till att minska bostadsbristen i landet. Den föreslagna vägen i öster behöver kommunen genomföra enligt avtal med Trafikverket i samband med att Trafikverket bygger om väg 136. I övrigt avser inte kommunen bygga ut dyr ofinansierad infrastruktur innan det behövs.

9. Naturskyddsföreningen Öland, 2023-10-16

Kommunens kommentar:

Ölands Naturskyddsförening anser att planerad exploatering av Stora Rör 2:1 medför en betydande miljöpåverkan, och vill med kraft avråda från såväl den sydligaste bebyggelseytan som ”diagonalvägen” i riktning SO–NV, främst utifrån följande såväl naturvårdande som rekreationsskäl:

1) den viktiga kontinuiteten, i tid och rum, av såväl skogen som öppnare sandiga ytor mellan Ljungheden och Rosti BRYTS på ett drastiskt och irreversibelt sätt;

Väg 965 utgör redan en betydande barriär. Kommunens bedömning är att en relativt smal och lågtrafikerad väg inte kan anses försämra situationen. Spridningskorridorer finns i grönområden mellan föreslagna bebyggelseområden. Kommunen gör bedömningen att nytta med planförslaget överstiger den påverkan planen medför på skogsområdet.

2) ny bebyggelse öster om Mor Linas väg minskar kraftigt känslan av ett stycke ”vild” natur, men denna skogsdel sparad ges tillsammans med de våtare (planerat obebyggda) ytorna norr därom, förutsättningar till bibehållna ekosystemtjänster och goda naturupplevelser;

Föreslagen bebyggelse öster om Mor Linas väg minskar känslan av vild natur men är anpassad efter skyddsvärda och särskilt skyddsvärda träd i området. Förtätning påverkar naturmiljö, kommunens uppgift är att göra det på ett sätt som inte får betydande konsekvenser. För att ta ner träd som är särskilt skyddsvärda krävs samråd med länsstyrelsen enligt miljöbalkens 12 kapitel 6 §. Blivande fastighetsägare behöver informeras om att de har särskilt skyddsvärda träd på sin fastighet och vilka regler som gäller för dessa träd.

3) de mera artinriktade underlagsstudierna bedöms som lite otillräckliga och deras användning i miljökonsekvens- och planbeskrivningarna är delvis missvisande. Dessutom lämnas några kommentarer kring vattenfördröjningsytan, framtida naturvårdsgynnande anpassning och vägdragningar, samt var hus ändå kan byggas.

Inventeringarna är utförda enligt standard och beprövade metoder. Kommunen bedömer att de utgör tillräckligt kunskapsunderlag.

Vi inser givetvis att bostäder behövs, och dessa kan troligen delvis tillskapas i det aktuella planområdet, men vi menar att exploateringen bör vara på en betydligt lägre nivå, av skäl som följer. Vi har besökt Rällaskogen vid två tillfällen och framför här vår syn på detaljplaneförslaget för Stora Rör 2:1 m. fl. Vi har dessutom studerat alla tillgängliga och relevanta dokument i ärendet.

Vi har bedömt och granskat området och detaljexploateringsplanerna utifrån de naturmässiga/biologiska kvaliteternas egenskaper och värden dels för naturens egna värden, ”i/för sig själv”, dels allmänhetens möjligheter till rekreation och upplevelser. Vi har i huvudsak undvikit att involvera upplevelseaspekter som är direkt kopplade till de redan bebyggda fastigheterna och dess ägare, vi har ej heller berört rena trafiktekniska och servicefunktionsfrågor.

Våra besök (5/9 och 6/10) har i huvudsak inte varit inriktade på detaljer (arter), delvis pga att vi var där på hösten, och att vi finner de underliggande ”inventeringsinriktade” dokumenten Miljökonsekvensbeskrivning (MKB), Naturvärdesinventering (NVI) och Fågelinventering (de senare refereras givetvis i det förstnämnda) relativt vederhäftiga och välgjorda.

Dock bedöms i MKB:n den planerade exploateringen ”inte medföra betydande miljöpåverkan”. Detta är ur naturvårdssynpunkt en både olycklig och delvis felaktig slutledning, av följande skäl:

1. Man säger att kontinuiteten, i tid och rum, av såväl skog som öppnare sandiga ytor mellan Ljungheden och Rosti är viktig att skydda. Men den absolut viktigaste och mest verkningsfulla effekten erhålles så klart av att inte bebygga skogen mellan Mor Linas väg och tänkt förskola m. m. Att med bebyggelse där, och en avskärande väg, (ändå) hävda att en sådan spridningskorridor skulle fungera är nog en utopi, vilket nog de flesta naturvårdskunniga skulle bekräfta.

2. Hela området öster om befintlig bebyggelse längs Mor Linas väg, inkl planerat utrymme för förskola med mera (”röd yta”) måste besparas exploatering. Här finns många äldre tallar, en tydlig olikåldrighet, en begynnande ekvegetation och andra buskbildande inslag. Att dra en väg tvärs genom denna yta är verkligen att förta en möjlig känsla av ”lite vild”/ursprunglig natur. Däremot, utan den här tänkta exploateringen bildas ett större naturområde tillsammans med den enligt planerna helt riktigt sparade fuktigare ytan norr därom, (”fördröjningsyta”). Därmed synes det rätt uppenbart att detta område behöver få ett formellt skydd. Då skulle delar av planområdet kunna förbli ett fint rekreationsområde för såväl närboende som besökare. Vår bedömning rimmar väl med synpunkter gjorda av Pro Natura (2008).

Kommunens kommentar:

Väg 965 utgör redan en betydande barriär och en lågtrafikerad grusväg kan inte anses försämra situationen. Spridningskorridorer finns i grönområden mellan föreslagna bebyggelseområden. Dessa är relativt smala på sina håll, men tomtplatser kan, om de utformas rätt, också fungera som spridningskorridorer och innehålla en rik biologisk mångfald, något som flera av de boende i området vittnar om. Bestämmelse om andel hårdgjord yta på fastighet bidrar till att säkra detta.

Öland med sin mycket speciella natur har en stor andel skyddad natur. Länsstyrelsen utredde området för naturreservat som bildades 2020. Aktuellt område införlivades inte i naturreservatet. Det finns värdefulla strukturer i området men planen syftar till en förtätning och föreslagna åtgärder är lokaliserad för att minimera negativ påverkan. Områdets större tallar har i stort undantagits från föreslagen kvartersmark. Inom kvartersmarken för bland annat skola, vårdboende och kontor finns ett antal potentiellt skyddsvärda träd som står inom prickmark med väl tilltaget skyddsavstånd för att undvika skador på rotsystemet. Träden skyddas med planbestämmelser. Kommunen hade gärna sett att bebyggelsen kunde förläggas i områden med yngre mer homogen skog som finns i området, men här finns geologiska värden som riskerar att gå förlorade vid byggnation. Med framtagen skötselplan finns möjligheter att återställa upplevelsevärden inom området och att öka antalet ekosystemtjänster, men geologiska formationer går inte att återskapa.

Naturvärdesinventeringen från 2008 är välgjord och pekar ut viktiga strukturer i området, men inventeringen följer inte den standard (SS 199000:2014) som infördes 2014 för att få en mer enhetlig bedömning om hur naturvärden ska beskrivas och klassas.

	Kommunens kommentar:
3. NVI:ns värde för bedömning av påverkan i det aktuella området kan ifrågasättas på grund av:	
a) den redovisar fram för allt sju värdefulla naturvårdsobjekt utanför planområdet, men med viss oklarhet för vad som finns av värden inne i detsamma,	Naturvärdesinventeringen är utförd på fältnivå med detaljeringsgrad medel, vilket innebär att minsta obligatoriska karteringsenhet är en yta av 0,1 hektar eller mer, eller ett linjeformat objekt med en längd av 50 meter eller mer och en bredd av 0,5 meter eller mer. Fältinventering omfattade ett område från Rosti i söder till Stugbyn i norr. Aktuellt planområde ingick i inventeringen. Metodiken som användes följer svensk standard för naturvärdesinventering, NVI (SS 199000:2014). Fältinventering av naturvärden har genomförts med en detaljeringsgrad som möjliggör att samtliga geografiska områden av positiv betydelse för biologisk mångfald ned till minsta obligatoriska karteringsenhet kan identifieras. I uppdraget ingick också en fördjupad artinventering av kärlväxter och insekter. Resultatet av de fördjupade inventeringarna har använts vid bedömning av naturvärdesobjekt. Inventeringen identifierade tre områden med högt naturvärde och fyra områden med påtagligt naturvärde. Samtliga identifierade naturvärdesobjekt ligger utanför aktuellt planområde.
b) den verkar mest luta sig mot tidigare kända fynd på Artportalen och fokuserar mest på växtarten ryl, den lär dock finnas även i planområdet(s nordvästra del),	Enligt den standard som finns framtagen för naturvärdesinventeringar inleds arbetet med ett skrivbordsarbete där redan noterade fynd i artportalen presenteras. Därefter inventeras hela området. I samrådet var planområdet mer än dubbel så stort men minskades efter genomförd naturvärdesinventering så att områden med påtagliga och höga naturvärden undantogs. En inventering av områden med visst naturvärde efterfrågades inte.
c) alla insektsfällorna var placerade utanför nu aktuellt planområde, d) en viss oklarhet om ”intensitet” och ”var” inom planområdet inventering skedde.	Platser för den fördjupade insektsinventeringen valdes med utgångspunkt att så många miljöer som möjligt med höga naturvärden ska bli representerade i insektsinventeringen.
e) Dessutom finns alltid osäkerheten att Artportalen bara speglar där besök gjorts. Denna kritik riktas dock i huvudsak inte mot NVI:n som sådan, utan hur den används som argument för att naturvärden inte i stort sett är hotade.	Kommunen bedömer att inventeringen har skett enligt beprövad metodik och ser inte att den behöver göras på nytt. Planarbete pågår under lång tid. För att göra arbetet möjligt finns framtagna metoder för hur inventeringar ska utföras. På Öland omfattas stora ytor av skydd, både på grund av skyddsvärd natur- och kulturmiljö. Att möjliggöra mark för bostadsbyggande är ett allmänt intresse. Kommunen bedömer det inte vara rimligt att ta hänsyn till naturvärden som framkommit i inventering som inte följer standarden.
4. Angående fåglar bör framhållas att den rödlistade spillkråkan har ganska frekvent observerats födosökande i planområdet, som alltså är viktigt för denna art, och som ju är allmänt känd för att	Kommunen finner ingen anledning att ifrågasätta beprövade metoder för fågelinventering eller konsultens noggrannhet. Nattskärran observerades på samma plats som tidigare inrapporterade

	Kommunens kommentar:
behöva relativt stora ytor för att trivas. Även frånvaron av hörd nattskärra torde vara en slumpberoende miss, arten är ju minst sagt lite lynnig. Med all respekt för metodens anvisning om 200 meters lucka, liksom även WSP:s inventerare, så förefaller summa 5,5 timmars fältinsats (dagtid) för 60 ha ganska lite.	observationer i Artportalen. Bedömningen är att nattskärra häckar norr om Ljungheden och inte inom inventeringsområdet. Biotopen inom inventeringsområdet bedöms inte vara optimalt för nattskärran som föredrar mer öppen barr- och lövskog, särskilt på glesa tallhedar och tallåsar samt i anslutning till hyggen med frötallar. Spillkråka noterades inte under inventeringen, men äldre spår av födosök noterades på en död stående trädstam i inventeringsområdets sydöstra del
5. Planbeskrivningen och Miljökonsekvensbeskrivningen pekar visserligen på att viss påverkan på de höga naturvärdena kommer att ske, men man verkar mena att denna är låg, och med föreslagna anpassningar, närmast försumbar (vår tolkning). Ovanstående synpunkter och verkligheter verkar snarare motsäga detta.	Området saknar höga naturvärden enligt utförda inventeringar. Det finns dock värdefulla strukturer som kommunen har anpassat planförslaget efter för att minimera påverkan. Men eftersom detta är mark som inte tidigare är ianspråktagen så kommer en förtätning innebära en viss påverkan på naturvärden.
Här följer ett antal lite mer ”fysisk planeringstekniska” synpunkter:	
1. Angående den ovan nämnda ”vattenfördröjningsytan”, hur kommer detta områdes nu lite vilda karaktär att påverkas av dagvatteninfiltrering, med risk för giftiga eller gödande ämnen från den nya bebyggelsen? Vilka åtgärder/ingrepp kommer att göras? Vi rekommenderar även att låta de befintliga stigarna räcka, möjligen med små vägvisande skyltar, men inga nya arrangemang!	Kommunens ambition är att behålla områdets vilda karaktär och göra så få och så skonsamma ingrepp som möjligt. Inom planområdet kommer framförallt dagvatten från väg 136 omhändertas. Kommunen har väckt frågan om oljeavskiljare eller andra mer avancerade reningsfunktioner eftersom väg 136 i detta avsnitt angränsar vattenskyddsområde.
2. Det finns nog anledning att experter på Länsstyrelsen bör bedöma om sandblottning och viss förändring av vegetationen i såväl ”det sparade” området som det bebyggda skulle kunna gynna såväl spridning som etablering av främst sandlevande insekter.	Länsstyrelsen är samrådsinstans och experter bedömer planens påverkan på naturmiljö utifrån sina expertområden. Länsstyrelsen har inte haft synpunkter på sandblottor. Vid ett genomförande kan ganska små faktorer avgöra huruvida det blir ett lyckat projekt eller inte. Kommunen kommer använda sig av rätt kompetens för att få så stor effekt ut av så liten insats som möjligt.
3. Att dra vägen snett över branten alldeles söder om Rälla Tall 6:28 (eller norr om, viss oklarhet vilken kartversion som gäller) skär av kontakten mellan befintlig bebyggelse och det ovan urskilda lite vildare naturområdet. En sådan väg bör alltså utgå, och befintlig stig kan möjligen förbättras något, dvs från Stora Rörsvägen till Mor Linas väg. Att gatan sålunda sneddar över branten verkar i MKB:n (sid. 21) anses som ett ringa problem, men vi menar att denna väg är ett betydande ingrepp i området.	Vägen innebär ett betydande ingrepp och kommer lokalt medföra en stor påverkan. Kommunen har på grund av detta föreslagit vägen där omkringliggande mark redan är påverkad av befintlig bebyggelse och där kommunen också föreslår ny bebyggelse. I och med detta kan större sammanhängande naturområden bevaras och vägens påverkan blir ringa i förhållande till området i stort.
4. Därmed föreslår vi att de måttliga antalet hus längs Mor Linas väg har fortsatt utfart till/via Stora Rörsvägen. I gengäld slipper de som bor där nybyggnation öster om sig.	

5. Eftersom det förefaller oss att skogsområdet norr om byggelsen vid den namnlösa vägen norr om Almas väg, dvs väster om branten, har relativt sett mindre naturvärden (mer likåldrig skog, homogen markvegetation, ingen kupering) och bör kunna bebyggas. Trafiken därifrån borde kunna gå norrut, via en förbättrad Vincents väg och ut via Hellners väg.

6. Den i vårt förslag uteblivna bebyggelsen öster om Mor Linas väg kanske kan kompenseras av något fler hus söder om det planerade området i planområdets nordöstra del. Och där kan byggas en förskola, vilken sannolikt behövs i området.

7. Som det antyds i MKB:n (sid. 17), bör de nya gatorna inte beläggas med traditionell asfalt, utan någon form av grusliknande material.

Kommunens kommentar:
Kommunen hade gärna sett att bebyggelsen kunde förläggas i områden med yngre mer homogen skog som finns i området, men här finns geologiska värden som riskerar att gå förlorade vid byggnation. Med framtagen skötselplan finns möjligheter att återställa upplevelsevärden inom området och att öka antalet ekosystemtjänster, men geologiska formationer går inte att återskapa.

Kommunen avser anlägga vägarna i området med grus- eller grusliknande beläggning och utan belysning. Enligt avtal med trafikverket är kommunen dock skyldig att belägga den östra vägen med asfalt och förse denna med belysning så att den håller Trafikverkets standard.

Sakägare, berörda och övriga

Sakägare, berörda grannar och boende i Stora Rör har inkommit med sammanlagt 45 yttrande. Många tar upp liknande frågor och flertalet stöder Rälla skogens vänners och Övfre Stora Rörs vägförenings yttrande. Kommunen har sammanfattat inkomna yttranden från privatpersoner i ämneskategorier. Yttrandena i sin helhet finns att tillgå hos kommunen.

10. Geologi

Kunskapen om Rällafältets historia är inte särskilt spridd på Öland, men välkänd bland geologer runt om i världen. Statsgeologen Lars Rudmark, tillsammans med sina medarbetare, tog under hela 1970-talet täta geologiska prover runt hela ön för att upprätta den geologiska kartan som vi nu känner.

I dokumentet "Geotekniska och Geohydriska förutsättningar" nämns att Länsstyrelsen klassade på 60-talet hela planområdet till klass 1, med unika geologiska bildningar. Bebyggelse och vägbyggnad räknas som exploatering till skada för oersättliga vetenskapliga värden. Området är även utpekat som ett värdefullt naturlandskap med mycket högt naturvärde i översiktsplanen, men en konsultfirma har nyligen nedklassat värdet. Om

Eftersom grus och grov morän är en ändlig naturresurs har inventeringar genomförts i hela landet under decennier för att ta fram förbättrade kunskaper om tillgångarna och på så sätt få ett bättre underlag för bedömning och planering av den framtida användningen. Grustäkter innebär stora ingrepp i naturen vilket medför att inventeringarna också innehåller en bedömning om naturvärdena vid större förekomster av grus. I rapporten Grusinventering i Kalmar län - Öland (*Länsstyrelsen Kalmar län 1962*) Pekas Rällafältets isälvsformation ut som ett område som ur geologisk synpunkt måste skyddas från all exploatering.

När en liknande grusinventering genomfördes på 1990-talet Grus- och moräntillgångar i södra Kalmar län ·Nybro, Kalmar, Borgholm, Mörby-

marken ska bebyggas borde detta prövas på högre nivå.

Öster om Mor Linas väg mot väg 136 och Stora Rörsvägen finns ett unikt isälvsfält med relikta sanddyner och 150 år gammal tallskog. De flesta kommuner i Sverige har skydd mot bebyggelse på denna typ av natur.

Kommunen planerar att exploatera den vackraste delen av planområdet. Området innehåller unika och sällsynta geologiska formationer. Enligt Länsstyrelsen innebär bebyggelse och vägbyggnad en skada för oersättliga vetenskapliga värden.

Kommunens kommentar:

långa, Emmaboda och Torsås kommuner (*Länsstyrelsen i Kalmar län. Meddelande 1996:14*) pekas Rällafältet ut som geovetenskapligt synnerligen skyddsvärt och som ett område som från naturvårdssynpunkt har särskilt stort värde och inte kan upplåtas för täkt. Beskrivningen av fältet lyder ”Där finns en mängd formelement som är både väl utbildade och storslagna strandvallar, strandhak, dynlandskap, vattenkällor, en ca 25 m hög sluttning i väster med brant lutning m.m. Fältet har mycket stor betydelse för den geovetenskapliga forskningen, bland annat genom att fältets inre uppbyggnad kan studeras. I grustaget norr om Rönnerum har exempelvis glacialtektoniska störningar studerats vilka tyder på en sen isrörelse från nordväst då fältet bildades.” och ”Vid sidan av de geovetenskapliga värdena har Rällafältet andra högsta skyddsvärden främst på grund av en särpräglad flora men även för tilltalande landskapsbild.”

I Natur och kultur på Öland (*Länsstyrelsen 2001)* bedöms Rällafältet ha mycket högt naturvärde och värdefulla geologiska bildningar.

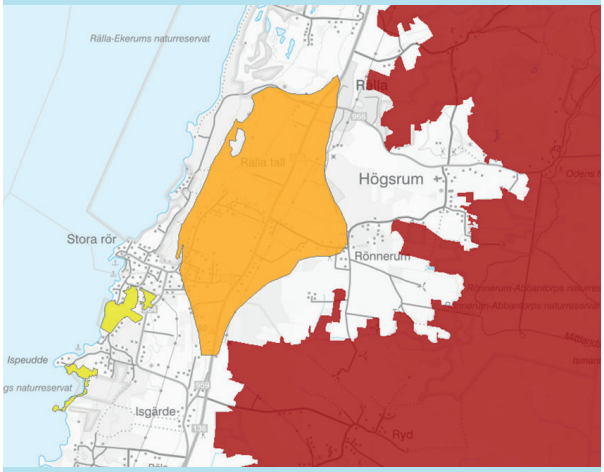

Bild 8. Utdrag ur Natur och kultur på Öland (Länsstyrelsen 2001)

Samtliga inventeringar avser områden som är betydligt större än planområdet. Stora delar ligger nu inom det naturreservat som bildades 2020.I rapporten Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet (*Vatten och Samhällsteknik 2015*) bedöms de flygsanddyner som också ligger inom planområdet ha ett geovetenskapligt värde men av något lägre dignitet.

Kommunens kommentar:

Områdets geologiska formationer är verkligen speciella. Tydligast syns flygsandsformationer inom utredningsområdet från bearbetad flygscanning presenterad i utredningen Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet (*Vatten och Samhällsteknik 2015-10-27*) sidan 6.

Kommunen har anpassat föreslagen bebyggelse för att undvika exploatering av områdets mest karaktäristiska formationer.

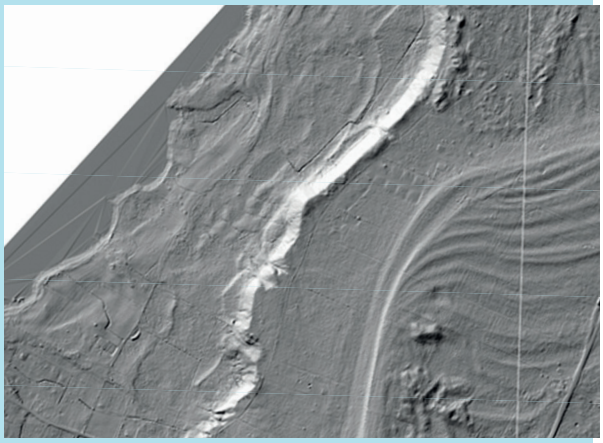

Bild 9. Flygskanningsbild hämtat från rapporten Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet (Vatten och Samhällsteknik 2015-10-27)

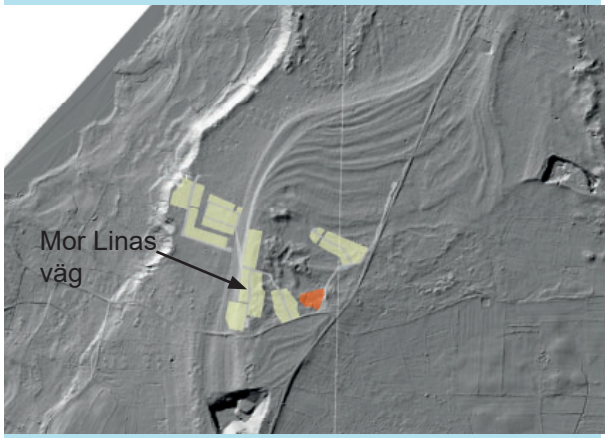

Bild 10. Samma bild med föreslagen kvartersmark. Kvartersmarken utmed Mor Linas väg säkrar i stor sett befintlig bebyggelse.

11. Naturmiljö

Vi är kritiska till kommunens planer på grund av de höga naturvärden som riskerar att förstöras. Området är populärt för rekreation med stigar som används flitigt för promenader och cykling. Att bebygga detta område skulle förstöra möjligheten till naturupplevelser och påverka den biologiska mångfalden negativt.

Länsstyrelsen klassade redan på 60-talet hela planområdet till klass 1.-område med högsta naturvärde.

Det finns en unik fauna med fåglar, fladdermöss, ödlor och sandlevande insekter som trivs i detta område. En insektskorridor mellan Rosti grustag och Halltorp är en bra idé, men resten av området bör inte förstöras som habitat. Borgholms kommuns löfte om villor med trädgårdar verkar orealistiskt med tanke på den näringsfattiga sanden.

Kommunens kommentar:

Den första naturvärdesinventeringen som ledde till en plan för hur Öland skulle bebyggas kom 1965 ”Naturvårds- och exploateringsplan för Öland” Den då kallade NOEX-planen. I denna redovisas översiktligt vilka områden som bör skyddas och vilka områden som kan exploateras. I Stora Rör var redan stora områden planlagda. Länsstyrelsens planeringsgrupp noterade att byggnadsplaneområden kunde enbart byggas ut om den mäktiga grusåsen inte behövde användas för infiltrering av färskvatten. Vidare beskrivs området mellan Stora Rör och Ekerum som ett vidsträckt tallbevuxet sand- och grusområde både nedanför och ovanför landborgen. Mot kusten begränsas detta grusområde på sina ställen av en upp till 20 meter hög abrasionsbrant. De centrala delarna utgörs av isälvsmaterial stundom i mäktiga dyner till exempel vid Stugbyn, där dessa kan nå en höjd upp till 12 meter. Planen angav

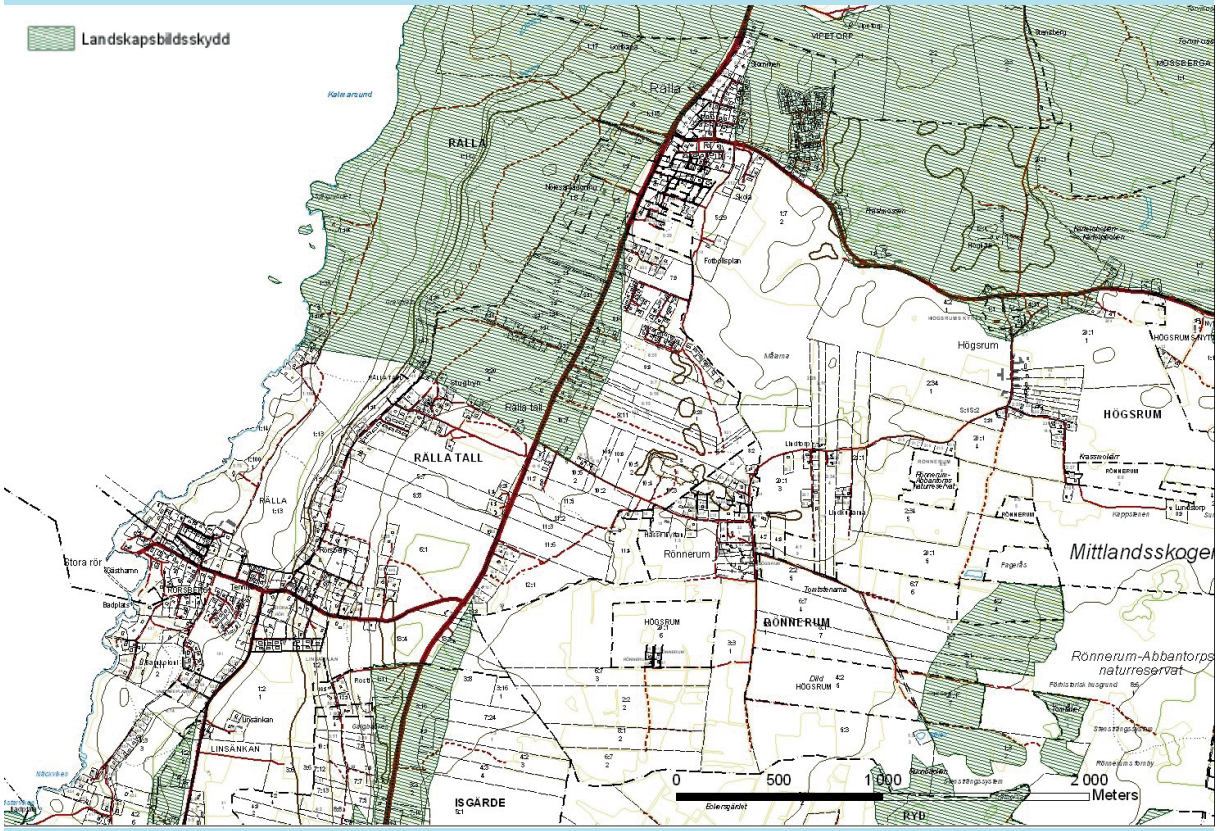

Bild 11. Utbredningen av landskapsbildsskyddet

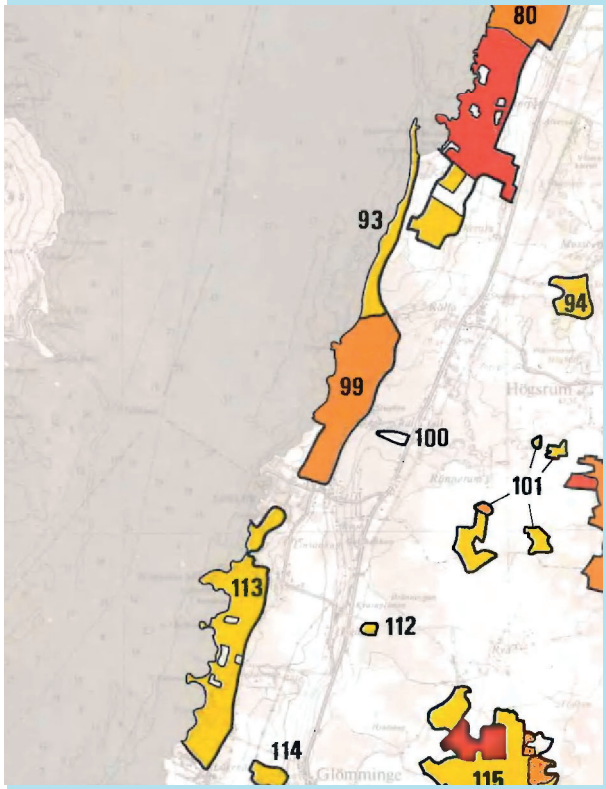

Bild 12. Utdrag ur Natur och Naturvård på Öland (Länsstyrelsen informerar 1982:9)

Kommunens kommentar:

att området från Stora Rör till Strandskogen bör skyddas ur geologisk synpunkt och inte minst för framtida vattenförsörjning. Därtill angav planen att området från Stora Rör till Ekerum kräver utökat skydd genom tillämpning av 19 § naturvårdslagen.

NOEX-planens arbete låg som underlag till efterföljande beslut om landskapsbildskydd. Dessa skyddade områden upphävdes strax efter att naturvårdslagen upphävdes.

I nästa utredning, ”Natur och Naturvård på Öland” (*Länsstyrelsen informerar 1982:9*) går det att läsa kritik mot hur NOEX-planen genomfördes och vad den föreslog. I ”Natur och Naturvård på Öland" är inte aktuellt planområde utpekat. I dess närhet anges att Stugbyns trappor (område 99) innehar mycket högt naturvärde. Området beskrivs som delvis sankt blandskogsområde på sluttningen mellan landborgskanten och stranden; därovanför gles tallskog på sanddyner. Ytterligare ett område, Ljunghed vid Rälla Tall (område 100) är utpekat norr om aktuellt planområde. Området beskrivs ha högt naturvärde och är en ljunghed med förekomst av hedblomster ett för Öland ovanligt landskapselement i omedelbar anslutning till landsvägen.

En ProNatura-utredning som grund för den fördjupade översiktsplanen påpekar att "den södra delen mot Stora Rörsvägen innehar höga naturvärden och bör beaktas i planeringen." Detta har inte konsekvent beaktats. Sandödlor och rödlistade arter som nattskärra och spillkråka observeras ofta i området, vilket kräver en uppdaterad fågel- och insektsinventering.

Sandödlor har observerats i sandbranten och närliggande mark samt i stenpartier kring Mor Linas väg. Dessa områden har bildat sandblottor som sandödlorna trivs i. Sandödlan är habitatskyddad på EU-nivå. Området har även flera rödlistade arter som grodor, spillkråka, glada, havsörn, tornseglare, fladdermöss, ekoxe och andra viktiga insektsarter. En uppdaterad naturinventering borde genomföras för att inkludera dessa arter, då den senaste inventeringen är från 2015.

Samtliga inventeringar från 1960-talets NOEX-plan fram till den översiktliga naturvärdesinventeringen som genomfördes av Pronatura 2008 har genomförts utanför dagens standard och kan därmed inte användas som kunskapsunderlag. Området hyser många sköna naturupplevelser och värdefulla element men har i den inventering som följer standarden SS 199000:2014 inte identifierat områden som hyser påtagliga, höga eller mycket höga naturvärden.

Inventering av sandödla och potentiella livsmiljöer för sandödlan utfördes i fält den 3 maj 2024 och 5 juni 2024. Inga observationer av arten gjordes under inventeringarna.

På Öland finns mycket få inrapporterade observationer av sandödla, utöver de fyra som rapporterats i planområdet från de senaste åren. Fynd före dessa utgörs av ett 1998, rapporterat som troligen utplanterat, samt 1996. I övrigt finns inga fynd registrerade i Artportalen. Bildunderlag som erhållits efter kontakt med rapportören bakom tre av fyra fynd av sandödla vid Rälla Tall visade att det

	Kommunens kommentar:
"Skydda skogen-domen" från EU-domstolen innebär ett förbud mot att störa fåglar, oavsett artens bevarandestatus. Denna dom har blivit praxis i MÖD via Välendomen. En ny naturinventering måste göras innan beslut om byggnation.	i minst ett av fallen rörde sig om en felbestämd observation av skogsödla (Zootoca vivipara).
I nuvarande bebyggelse i Rällaskogen bidrar de enskilda fastigheterna till skogens utbredning snarare än att begränsa den. Planprogrammet föreslår att så många träd som möjligt ska sparas, särskilt gamla träd, hålträd och döda träd, och att ved som avverkas placeras vid naturvärdesobjekten. Utan ett gestaltningsprogram anser vi dock att planen inte säkerställer tillräckligt skydd för träden. Vi föreslår krav på antal vuxna träd per fastighet i detaljplanen för att bevara skogskaraktären och säkra krontäckningen.	Kommunen finner det inte lämpligt att i detaljplan styra hur många och hur stora träd som ska krävas på enskild fastighet.
En ny detaljplan borde göras för att bevara områdets karaktär. Södra Rällaskogen bör skyddas som naturreservat för framtida generationer. Inventeringar av fåglar, ödlor, fladdermöss, insekter, träd, växter, mossor och svampar behövs för att säkerställa skyddet av de höga naturvärdena. Detta område är en viktig del av Ölands geologiska historia och bör bevaras för framtiden.	
Utan att gå in i detaljerna specifikt så vill jag bara framföra att trots att det handlar om utveckling av bostäder så anser jag att det är viktigare att bevara skogen orörd. Era nuvarande planer omintetgör skogen på ett kontraproduktivt sätt vilket jag anser är oacceptabelt.	Kommunen har anpassat planförslaget för att undanta stora sammanhängande skogsområden från exploatering och bedömer att nyttan av att planlägga för bostäder motiverar att ta marken i anspråk.
Det tar generationer för en skog att växa upp, ett ögonblick att förstöra, TÄNK EFTER FÖRE!	
12. Dagvatten	
Kommunen har presenterat en utredning om hur vattnet rör sig i området och benämner områden som våtmark, trots att boende sedan länge har konstaterat att det består av snustorr sandmark.	
Den planerade exploateringen innebär att dagvatten i framtiden kan bli betydligt större mängd på grund av hårdgjorda ytor och ökade nederbörd från klimatförändringar. Landskapet måste kunna absorbera denna vattenmängd, men de planerade fördröjningszonerna riskerar att förändra förutsättningarna för växter och djur i hela planområdet. Ledningsdragningen innebär ytterligare ingrepp i denna sköra natur. Dessutom, om man bygger hyreshus med två-tre våningar, eventuellt med källare i sandmarken, uppstår frågor om påverkan på den vattentäkt som vattenskyddsområdet är till för att skydda.	Området har god infiltrationsförmåga, det skapar goda förutsättningar för en robust dagvattenhantering. Enligt dagvattenutredningen förändras flödena till följd av en exploatering. Med hårdgjorda ytor ökar avrinningstakten och ställer krav på att ytor avsätts där dagvatten kan samlas. För att undvika allt för stora förändringar på dagvattenflödet regleras att enbart 50 % av fastighetsarean får hårdgöras. Ytterligare regleras att källare inte får finnas. Med tanke på markens goda infiltrationsförmåga i området bedömer kommunen att vatten enbart blir stående i fördröjningsytorna under kortare perioder.
Planen belyser inte hur vattenavrinningen ner till	

den rödlistade sumpskogen påverkas eller vad som händer när den gamla skogen, som anlades för att binda sanden, skövlas. Inga av dessa frågor besvaras eller ens belyses i detaljplanen på ett seriöst sätt.

I området lagras mycket vatten i sanden, vilket kräver ett uppsamlingsdike vid bebyggelsen vid Vincents väg. Det är viktigt att förstå hur ett sådant dike kommer att påverka miljön, bebyggelsen och Vincents väg, särskilt vid stora regnmängder. Den planerade bebyggelsen påverkar det vatten som rinner genom området och sedan västerut till de klara källorna i landborgen och den skyddade våtmarken nedanför branten. Frågor kvarstår om hur vattenkvaliteten i våtmarken påverkas av all verksamhet inom bebyggelsen.

En ny utredning kring vattenfrågan är nödvändig. Tallar har traditionellt planterats i området för att binda sanden och förhindra erosion. Om en stor mängd träd avverkas för bebyggelse och vägdragning över rasbranten, kommer sanden inte att ligga still. Byggandet av en stabil väg över branten kräver omfattande utfyllnadsmassor och skydd mot framtida slagregn.

13. Vattentäkt

Borgholms Kommun planerar att bygga upp till 180 bostäder, hyreshus, förskola och vårdinrättning i Södra Rällaskogen. Området där störst exploatering ska ske hör till de vackraste och mest skyddsvärda delarna och består av ett sandrikt isälvsfält med 150 år gammal tallskog, relikta sanddynor och en rik flora och fauna. Området ingår dessutom i det utökade vattenskyddsområdet.

En ny utredning kring vattenfrågan måste göras. I dokumentet "Geotekniska och Geohydrologiska förutsättningar" från 2015 står det: "Bebyggelse leder dock till en ökad risk för kontaminering av grundvattnet." Vattentäktsområdet har sedan dess utökats och sträcker sig nu över väg 136 i västlig riktning, vilket gör att bebyggelse hamnar närmare vattentäktsområdet. En nyare utredning behövs.

Oklarheten gäller bland annat hur planerna på ökat uttag av vatten på östra sidan av väg 136 skulle kunna påverka områdets stabilitet. Planen innebär att tallar kommer att fällas i en omfattning som vi inte skådat sedan den stora skövlingen för 200 år sedan, vilket lämnar stora ytor blottade för sol och vind. Vi bygger alltså på lös sand.

Kommunens kommentar:

Större delen av det dagvatten som beräknas fördröjas i området är vägvatten från väg 136. Dagvattenutredningen redovisar en dagvattenhantering som innebär en fördröjning och rening så att vattenregimen i sumpskogen inte påverkas negativt.

Kommunen bedömer att de utförda utredningarna, geoteknisk- och geohyrdologisk, dagvatten och utredning av vattentäkt skapar ett tillräckligt kunskapsunderlag.

Bebyggelse i sig leder inte till större risk för kontaminering. Det är risken för olyckor som ökar ju fler som bor och vistas inom vattenskyddsområde. Förslag till beslut om skyddsområde och föreskrifter har varit ute på samråd och beslut förväntas fattas under 2024. Enligt förslag till föreskrifter finns inga förbud mot byggnation eller andra restriktioner som påverkar kommunens möjligheter att genomföra detaljplanen. Att bebyggelse inte påverkar vattentäkten negativ säkerställs i föreskrifterna som reglerar vad som är tillåtet eller ej och vilka skyddsåtgärder som behöver företas inom vattenskyddsområdet. I förslag till beslut har den sekundära skyddszonen utökats för att omfatta befintligt bebyggda fastigheter för att föreskrifterna också ska omfatta dessa.

Kommunen bedömer att de utförda utredningarna, geoteknisk- och geohyrdologisk, dagvatten och utredning av vattentäkt skapar ett tillräckligt kunskapsunderlag.

Grundvattenströmmen är riktad åt väst till nordväst. Allt för stora uttag av grundvatten eller extrem torka kan orsaka lokala förändringar i flödesriktningen. Tillståndet som reglerar kommunens uttag av grundvatten bedöms vara formulerat för att inte påverka flödesriktningarna.

14. Klimatförändringar

Kommunens kommentar:

I en tid när klimatförändringarna är vår världs stora ödesfråga är det olyckligt att exploatera ett område som utöver sina oersättliga naturvärden dessutom utgör en viktig kolsänka. Kommunen har tillgång till annan lämplig mark utan att gammal skog skövlas. Den del av skogen som ska huggas ner har i tidigare utredningar haft "högt naturvärde", medan den del som sparas endast bedömts ha "naturvärde". Hur Borgholms Kommun tänkt här är obegripligt.

Tallskogen anlades här för 150 år sedan för att binda sanden. Vad som sker när en stor del av skogen försvinner vet ingen. Detta beaktas inte i planen, och vattenfrågan är inte relevant utredd. Senaste årets händelser i Sverige och världen vad gäller ras, erosion och översvämningar till följd av klimatförändringar borde väcka eftertanke. Att exploatera mark på ett vattenskyddsområde är obegripligt då vattenbrist väntas vara en av framtidens viktigaste utmaningar. Området ligger dessutom nära ett av de tio områden i Sverige som SGI anser är mest utsatta för kommande klimatförändringar.

2021 kom rapporten ”Riskområden för ras, skred, erosion och översvämning” där Statens geotekniska institut (SGI) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har haft regeringens uppdrag att identifiera särskilda riskområden för ras, skred, erosion och översvämning som är klimatrelaterade. Uppdraget har identifierat tio nationella riskområden för ras, skred, erosion och översvämning. Resultatet är baserat på geografiska områden där det finns klimatrelaterade risker som kan drabba många aktörer och många olika verksamheter. Enligt kartor i rapporten är risken för ras, skred och erosion mycket liten på Öland. Blekinge-Kalmarkusten har identifierats som ett riskområde på grund av översvämning. Aktuellt planområde ligger mellan + 37 och +44 meter över nollplanet i RH 2000 och större vattendrag saknas i området och riskerar därmed inte påverkas av översvämning.

Kommer skövlingen av skog för bostadsområdena att påverka markens stabilitet vid framtida klimatförändringar? Enligt Miljökonsekvensbeskrivningen har träd planterats i området för att binda marken i sandjorden. Nertagning av skog ökar också bullernivån mot vårt område. Man har kommit långt med bostadsbyggande runt Ekerum som konkurrerar med Halltorps Brf, som haft svårt att sälja sina lägenheter.

En exploatering av området bedöms inte påverka bullersituationen för befintlig bebyggelse negativt.

Planen bör anpassas till det hållbarhetstänkande och den klimatmedvetenhet som idag ska prägla samhällsplanering. EU har kraftfullt pekat på skogens betydelse för klimatet och beslutat att skogar som redan förstörts ska restaureras. Särskilt gammal skog är viktig för lagring av koldioxid. Sverige har kritiserats för att avverka mer skog än vad miljön tål. Borgholms kommun har möjlighet att lämna en del av den gamla skogen orörd, att låta bli att avverka träd som är uppemot 150 år gamla och att skydda markområden som varit koldioxidfällor under lång tid. Området har också en våtmark som är olämplig att bebygga av geologiska och klimatmässiga skäl. Öland har små ytor med tallskog och ännu mer begränsade sko-

Kommunens ambition är att bevara så stor del av tallskogen som möjligt så att den kan fortsätta växa och vara en kolsänka.

Kommunen saknar uppgifter om våtmark inom planområdet.

Kommunens kommentar:

gar som är lämpliga för friluftsliv. Allvarsmark och lövskog har inte samma betydelse för miljön. Skogen i södra delen av planområdet utgör en fantastisk miljö för friluftsliv.

15. Miljökonsekvensbeskrivningen

I miljökonsekvensbeskrivningen står det att "i den fördjupade översiktsplanen för Rälla, Stora Rör och Ekerum från 2011, finns många ytor föreslagna för ny bebyggelse. Efter samrådet reviderades planen och flera områden nära det aktuella planområdet togs bort. Inga alternativa platser till de borttagna områdena hittades, och därför beskrivs inga sidoalternativ." Vi ifrågasätter detta, eftersom översiktsplanen från samrådet 2022 inte hade tagit bort några områden. Det verkar som att man har delat upp området i flera detaljplaner, och vi vill att man specificerar vilka alternativa områden som har undersökts. Dessa områden kan ligga både inom och utanför kommunen.

Skrivelsen i miljökonsekvensbeskrivningen om alternativa lokaliseringar revideras.

Miljökonsekvensbeskrivningen anger att "om genomförandet av detaljplaner uteblir, förbättras inte underlaget för befintlig service i Stora Rör, Rälla och Glömminge." Men både Borgholms och Mörbylånga kommuns översiktsplaner visar att servicen kommer att förbättras genom att utveckla områden i Rälla och Glömminge. Vi anser att miljökonsekvensbeskrivningen inte har tagit hänsyn till pågående översiktsplansarbete och därför behöver göras om för att göra en ny analys utifrån de verkliga förutsättningarna.

Nollalternativet är underutvecklat. Detta är en obligatorisk del i en miljökonsekvensbeskrivning och innebär att "befintliga grönområden sparas" och "inga nya fastigheter skulle kunna säljas." Att bevara en värdefull skog kan innebära att Borgholms kommun satsar på naturturism och framstår som ett föredöme. Att exploatera skogen och bygga bostäder som det inte finns behov av är ett ekonomiskt riskprojekt. Ett alternativ är att bygga nya bostäder på kommunens fastighet Rälla Tall 9:20, vilket skulle minska kostnaderna för nya vägar. Att låta Stora Rör växa långsamt, som historiskt, och sälja de fastigheter som kommunen äger på Vincents väg skulle kunna minska kommunens underskott.

Nollalternativet utvecklas. Dels kan skogen inom planområdet fungera som en kolsänka och den är viktig för rekreation och friluftsliv, dels kommer området påverkas av Trafikverkets vägplan oavsett om aktuellt planförslag vinner laga kraft eller inte. Miljökonsekvensbeskrivningen kan dock inte ta hänsyn till pågående arbete med översiktsplanen. En översiktsplan är en översiktlig redovisning av hur kommunen avser använda sina mark- och vattenområden. För att bebyggelse ska komma till enligt en översiktsplan behöver områden planläggas och då kan det behöva upprättas en miljökonsekvensbeskrivning i kommande planarbete.

Vi anser att miljökonsekvensbeskrivningen har redigerats för det nya förslaget på vägsträckning utan någon ny analys. Samma text som i tidigare miljökonsekvensbeskrivning har använts med små ändringar inför justeringarna i detaljplanen. Detta är inte fackmannamässigt utfört.

Miljökonsekvensbeskrivningen har reviderats i takt med att planförslaget har förändrats. Kommunen kan se att revideringarna har påverkat läsbarheten. Miljökonsekvensbeskrivningen bearbetas inför antagande så att konsekvenserna för ett genomförande av aktuellt planförslag förtydligas.

Tidigare miljökonsekvensbeskrivning angav att

"bebyggelsen har anpassats till dynlandskapet genom att den markanta branten i nordsydlig riktning och höjdpartiet centralt inom området har sparats." I den aktuella beskrivningen står det att "bebyggelsen har anpassats till dynlandskapet, men en lokalgata sneddar över branten i den västra delen av planområdet."

16. Föreslagen bebyggelses omfattning och lokalisering

Jag vill med detta mejl meddela att jag anser att exploateringen är för hög. Lämplig exploatering är 10 till 20 bostäder.

Detaljplanen föreslår en väg genom området som kommer att innebära betydande ingrepp och förstöra naturvärden. Vi föreslår att antalet hus anpassas till befintliga vägsystem för att minska skadan på skogen.

Det finns andra marker som passar bättre för bebyggelse. Vi har under hela processen poängterat att kommunen borde satsa på att utveckla området runt Rälla, där skola, affär och service redan finns. Enligt Borgholms kommun är barnfamiljer den främsta målgruppen för inflyttning, och det är just närheten till dessa funktioner de efterfrågar. Om kommunen vill ha fler åretruntboende i området bör man prioritera områden närmare väg 136 och Rälla, där närheten till skola, busshållplats och affär är bättre tillgodosedd.

Kommunen har nyligen fått tillgång till markområden i Stora Rör för byggnation. Infarten till Stora Rör har flyttats, vilket påverkar både detaljplan och översiktsplan. Ett omtag behövs av hela planen, som inte är bra för Stora Rör eller Rälla. Båda orterna behöver utvecklas efter sina egna förutsättningar. I stället för att nya permanentboende i Stora Rör ska behöva köra till service i Rälla, Kalmar eller Färjestaden, bör invånarna i dessa orter lockas att bli besökare i det trevliga Stora Rör. Byn bör utvecklas med successiva tillskott av bostäder, varav en del så småningom blir permanent bebodda, men de flesta kommer inte att innehas av åretruntboende familjer. Att underminera attraktionskraften i Stora Rör för turismen omkullkastar hela den kommunalekonomiska kalkylen. Utan turism dör landsbygden. Invånarna kan fortsätta att utveckla Stora Rör med ytterligare näringsverksamheter och kultur. Rälla har en egen identitet och aktiva invånare som vill bygga

Kommunens kommentar:

Planförslaget är anpassat för att både uppnå kommunens mål om att bli 13 000 invånare till år 2030 där Rälla-Stora Rör är utpekat som ett prioriterat utvecklingsområde och att bevara tallskogen som ett välbesökt rekreationsområde med rika naturupplevelser. Det innebär att nya bebyggelsegrupper är placerade i anslutning till befintliga bebyggelsegrupper och att vägar har föreslagits där närområdet redan föreslagits för ny bebyggelse. Föreslagen vägdragning gör att stora sammanhängande skogsområden kan lämnas orörda utan att genomkorsas av nya bilvägar.

Kommunen har pekat ut Stora Rör och Rälla som intressanta att utveckla på grund av närhet till förskola, skola, affär, service och kollektivtrafik men också på grund av närhet till friluftsliv och rekreation. Vid sidan av pågående planarbete i både Rälla och Stora Rör ser kommunen också en stor möjlighet att kunna utveckla Löttorp, Borgholm-Köpingsvik, Gärdslösa och Runsten.

	Kommunens kommentar:
ut sin ort på bästa sätt. Ett bevis på detta är att Rälla varit utsedd till Årets Ölandsby, där Stora Rör inte ingår.	
Varför bygga skola och dagis i Stora Rör? Gör det mer attraktivt i Rälla där skola, idrottshall och annan service redan finns. Gör om detaljplanen och inkludera hela det område som frigörs när utfarten flyttas. Se över sträckningen av den av Trafikverket föreslagna lokalgatan från Rosti och norrut. Det måste skapas en cykelbana längs med väg 136 från Isgärde till Rälla. En cykelbana som fungerar för pendling mellan Borgholm och Färjestaden bör gå rakaste vägen på platt mark, ha god belysning och vara lätt att ploga. Minska bebyggelsen vid väg 136 och ta bort bebyggelseområdet i skogen öster om Mor Linas väg. Inga nya fastigheter bör tillkomma vid Mor Linas Väg. Om det finns behov av flerfamiljshus, äldreboende eller förskola i Stora Rör bör detta byggas så nära väg 136 som möjligt, på båda sidor av dagens Stora Rörsväg. Detta område kan bli en bra början för Borgholms kommun och Stora Rör utan att förstöra den sammanhängande skogen.	En detaljplan ger möjligheter och gäller över lång tid. Skola eller förskola byggs enbart i det fall en generationsväxling och en stor del permanentboende ger barnunderlag för ytterligare skola eller förskola. Enligt den fördjupade översiktsplanen och det förslag till översiktsplan som nu varit ute på granskning ställer sig kommunen positiv till att också bebygga andra delar av Stora Rör.
Det finns inget underlag för behov av ytterligare bostäder och förskolor i Borgholms kommun. Detta borde vara utgångspunkten om nya bostäder och förskoleplatser ska byggas. Det finns lediga förskoleplatser i Rälla, bostäder byggs i Borgholm och Ekerum, och tomter är till salu på olika ställen i kommunen. Enligt SCB-prognoser kommer Borgholms kommun att minska sin befolkning med 700 personer mellan 2020 och 2040.	
Om befolkningen i Stora Rör skulle öka med 400–500 personer eller mer, kommer Stora Rör att ändra karaktär. Södra Rällaskogen kommer att bli som en park, med stort slitage på de sanddynor som blir kvar. Fördröjningsytorna och nya stigar bidrar till detta. Redan idag saknas parkeringsplatser i Stora Rör under sommartid och större helger. Servicen i Rälla kommer inte att utvecklas genom denna plan.	Med en förtätning i Stora Rör ökar andelen personer som kan röra sig till hamnen till fots eller med cykel. Det torde inte föranleda ett större behov av parkering till skillnad från bebyggelse som planeras i Rälla med Stora Rör som attraktivt besöksmål.
Till sist: Ett dussin nya villor planeras längs Vincents väg, varav tre-fyra direkt vid min familjs tomt. Jag har inget emot denna realistiska förtätning av övre Stora Rör.	
Vi anser att om bebyggelsen vid Vincents väg i västra delen av planområdet inte kan matas från Vincents väg/Hellner väg så bör det strykas från planen.	
Ser fram emot utvecklingen av området Stora Rör / Rälla. Bra för södra delen av kommunen. Goda pendlingsmöjligheter till Borgholm/Kalmar. Hop-	

	Kommunens kommentar:
pas att en bra utfart på väg 136 kan hjälpa till. Kräv att köpta tomter/fastigheter bebyggs inom 5 år så att de inte köps in i spekulation för att rädda "sin" egen utsikt.	
Vi motsätter oss även den planerade tomten söder om vår tomtgräns i ett skogsområde med värdefull natur, då en bebyggelse där skulle försämra områdets karaktär.	Kommunen flyttade aktuell kvartersmark från öster om Mor Linas väg till den västra sidan för att skogen väster om vägen är mer homogen och likåldrig än skogen öster om vägen.
En tätbebyggelse i byns kärna bidrar till ett centrum och naturlig mötesplats. I en by som Stora Rör med en hamn och vattenkontakt så skapar det även solhörnor och lälägen. Idag finns även fina kvaliteter i centrum med Mormorsbageri, hamncafé, pensionat och hökarbod. Här skapas även förtätning av bebyggelsen genom naturlig avstyckning av tomter. Detta bidrar med att man successivt utökar befolkningstätheten och att arkitekturen blandas upp och man inte får utpräglade tidstypiska områden. Men med den förtätning som planen möjliggör i Rälla Skogen skiftar vikten i befolkningstätheten bort från centrum av byn. Byns förtätning bör vara i centrum av byn och inte i skogen.	
17. Synpunkter på planbestämmelser	
Vi anser att ”anpassad till områdets karaktär” och ”förtätning av villabebyggelse” står i motsatsförhållande till varandra. Vi vill därför att områdets karaktär behålls och att en förtätning av villabebyggelse inte genomförs. Detta genom att värdet på parametern d1 fördubblas för de tomter/fastigheter i planen som ligger efter nuvarande Vincents väg.	Anpassad till områdets karaktär är inte synonymt med att bevara området orört. Kommunen anser att bestämmelsen d_1 minsta fastighetsstorlek och exploateringsgraden är anpassad för att kunna följa liknande bebyggelsestruktur som den befintliga.
Vi anser vidare att definitionen av prickmark i Kap 6, avsnitt Planbestämmelser, inte är stark nog för att skydda de träd som anges i skrivningen ” För kvartersmarken väster om Vincents väg, längs landborgskanten i väster används prickmark för att skydda träd.”. För att skydda träden anser vi att marklov enligt Kap 9, 12 §, Plan- och bygglag (2010:900) skall krävas och tydliggöras i detaljplanen.	Planbeskrivningen förtydligas. Prickmarken skyddar i sig inte träden men genom att inte tillåta byggnation kan mötet mellan privatägd kvartersmark och naturreservatet bli mjukare och incitament för att ta ner träd är inte lika stort.
Vi önskar att man återgår till begränsningen enligt samrådshandling på 18% av fastighetens storlek utan några begränsningar utifrån tomternas storlek och områdets karaktär längs med Mor Linas väg. Om detta inte lyhörds, bör man förtydliga varför man har satt olika storlekskrav på tomter längs samma väg. Det är inte demokratiskt att sätta olika storlekar på tomter i ett litet område. Motiveringen för bestämmelsen om minsta fastighetsstorlek på 2500 m² saknar underbyggnad eftersom man samtidigt anser att det på samma	Den föreslagna byggrätten för aktuell fastighet är 230 m² vilket innebär en exploateringsgrad på cirka 13 % i de fall fastigheter styckas med föreskriven minsta fastighetsarea, som är 1 800 m². Detaljplanens syfte formulerar att utformningen av tillkommande bebyggelse ska vara väl anpassad till områdets karaktär. Ett viktigt karaktärsdrag är att bebyggelsen utmed Mor Linas väg och Vincents väg upplevs som gles bebyggelse omgiven av skog. Skalan på bebyggelsen varierar

lokalgata kan uppföras 60 nya bostäder samt mata ytterligare 40 nya bostäder i västra delen av planområdet.	Kommunens kommentar: och kommunen gör bedömningen att skalan kan bli mer homogen. Om byggytan ökar i relation till fastighetsstorleken riskerar karaktären av gles bebyggelse i skog försvinna. Bebyggelsens skala och framförallt fastighetens bredd utmed gatan påverkar hur luftigt eller tättbebyggt ett område upplevs. Målsättningen med planens regleringar är att fastigheter ska ha en generös bredd mot gatan. Eftersom djupet på fastigheterna varierar kraftigt varierar även regleringen om minsta fastighetsstorlek.
Vi har hållit på med bygglovshandlingar i två år och försökt anpassa oss till kommunens arbete med detaljplanen. Vi önskar bygga ett båthus och en ateljé (40 kvm resp. 100 kvm) i ett och ett halvt plan med en nockhöjd på 6,5 meter på vår tomt på 3 600 kvm. För fem år sedan hade detta varit möjligt, men med den föreslagna detaljplanen kan vi inte ens bygga ett båthus.	Aktuell fastighet är idag bebyggd med ca 110 m² vilket innebär att 120 m² byggrätt återstår. Nockhöjden är reglerad till 7 meter för huvudbyggnad och 5 meter för komplementbyggnad.
Kravet på "Fasad ska utformas i huvudsak av trämaterial och färgsättning ska ha en svarthet på minst 20% enligt NCS-systemet" är olämpligt för Mor Linas väg. Där finns stenbebyggelse och vita byggnader, och vi anser att detta krav ska tas bort för att bevara den varierade bebyggelsen för fritidsändamål längs denna väg. Minst två av sju byggnader längs Mor Linas väg har idag inte sadeltak.	Befintlig bebyggelse utmed Mor Linas väg omfattas inte av bestämmelsen om fasadutformning. Bestämmelsen om enbart sadeltak utgår från de fastigheter som idag inte har sadeltak. Bestämmelsen justeras också så att den enbart omfattar huvudbyggnader.
Vi vill ha en variation i nockhöjd för att skapa olika förutsättningar och uttryck längs Mor Linas väg.	Planförslaget reglerar maximal nockhöjd. Det innebär att det går att bygga lägre byggnader och på så sätt kan en variation uppnås.
Tomterna storlek gör också att det kanske blir svårt att få plats med bilar utöver hus. Det bör ju vara ett krav att man kan ställa sin bil på sin tomt.	Parkering ska ske på den egna fastigheten. Att detta går att ordna tillses i bygglovsprocessen.
18. Mor Linas Väg	
Vår grundinställning är att bevara Mor Linas vägs lantliga karaktär och sträckning med utfart mot Stora Rörsvägen. Vi vill inte dras in i en vägförening med den föreslagna bebyggelsen om den blir av. Väsentlighetsvillkoret för att tvinga in befintliga fastigheter längs Mor Linas väg i en ny gemensamhetsanläggning kan inte ses som uppfyllt. Utfarten från Mor Linas väg till Stora Rörsvägens nya sträckning är inte längre trafikfarlig och kan lämnas öppen.	Kommunen och Trafikverket strävar efter en helhetssyn kring trafiksäkerheten utmed väg 136 och anslutande vägar. Aktuell del av väg 965 ligger kvar som statlig väg och med föreslagen vägplan finns svårigheter i att bevara utfarten från Mor Linas väg till väg 965.
Vi vill inte anslutas till en vägförening kopplad till den nya planerade bebyggelsen. Vi är generellt positiva till den planerade bostadsutvecklingen kring Stora Rör men vill kommentera och få ut-	Kommunen ser inget hinder i att Mor Linas väg omfattas av en egen gemensamhetsanläggning. Handlingarna justeras för att beskriva att Mor

rett trafikfrågan, särskilt matningen till de tänkta bostäderna i nordvästra delen av planområdet. Vi föreslår att trafik matas via Vincents väg, norrifrån via Hellners väg, eller enligt Trafikverkets granskningshandling från 20230502.

Väsentlighetsvillkoret för att tvinga in befintliga fastigheter längs Mor Linas väg in i en ny gemensamhetsanläggning tycks inte heller uppfyllas. Utfarten från Mor Linas väg till den nya Stora Rörsvägen blir ju inte längre trafikfarlig och kan därmed lämnas öppen. Mor Linas väg kan förbli i sin nuvarande dragning, eventuellt som en egen samfällighetsförening.

Det är oklart hur Mor Linas väg 11 (6:28) ska angöras under utbyggnad av den föreslagna vägen, som korsar fastighetens infart.

Kommunens kommentar:

Linas väg ska omfattas av en egen gemensamhetsanläggning.

Trots att sikten vid befintlig utfart inte kommer vara skymt på grund av kurva efter att Trafikverkets vägplan är genomförd gör höjdskillnaderna att det fortsatt är skymd sikt i nuvarande korsning

19. Vincents väg

Antalet tomter utefter Vincents väg kommer på den västra sidan hacka sönder den fina stenmuren som borde vara biotopskyddad. Redan idag så har de befintliga tomterna behövt göra infarter igenom stenmuren till sina tomter och det kommer snart inte vara någon stenmur kvar alls.

Dagens befintliga gång och cykelväg parallellt med Vincents väg kan eventuellt komma att försvinna om det planeras för ytterligare fem fastigheter väster om Vincents väg. Vägföreningen som ansvarar för vägarna inom det planerade området kommer fortsätta att verka för att Vincents väg som är en grusväg fortsättningsvis hålls i ”lagom bra” skick för att minska höga hastigheter.

Utmed Vincents väg är nästan 100% fritidsboenden och de nya fastigheterna förväntas kommunen sälja till fastboende barnfamiljer som kommer trafikera Vincents väg dagligen, året runt. Utfarten från Vincents väg till Stora Rörsvägen går via Ingemar Johanssons grusplan och innan man kommer fram till den så är det ett stycke väg som är ”svårgrusat”. Mer daglig trafik kommer ge oss stora problem med det vägavsnittet.

Vincents väg bör behålla sin karaktär som grusväg utan gatubelysning och med nuvarande trafikbelastning. Husen ska passa in i befintlig bebyggelse, så att de som redan bor där kan fortsätta njuta av att bo på landet, inte i ett permanentbostadsområde med asfalterade gator och belysning. För att undvika spekulativ skogsavverkning måste de planerade vägarna byggas först när beslut om byggnation av bostäder fattats och exploateringen bör börja vid Väg 136.

Stenmurar i jordbruksmark omfattas av biotopskydd. Dock har de flesta stenmurar på Öland ett kulturhistoriskt värde. Kommunen ser att det med fördel går att samordna utfarter från föreslagna fastigheter för att minimera antalet murbrott.

Kommunen välkomnar att vägföreningen vill bevara karaktären på Vincents väg. Samordning av utfarter för föreslagna nya fastigheter innebär en mindre påverkan på mur och gång- och cykelväg.

Kommunen har ingen möjlighet att reglera permanentboende i detaljplan. Däremot kan kommunen genom fastighetsstorlek och byggrätt skapa förutsättningar för ett område att bebyggas med permanentbostäder.

För Vincetsväg beräknas trafiken enligt trafikutredningen öka med cirka 25 fordon per dygn på grund av exploateringen. Det är en mycket ringa ökning av mängden trafik.

20. Föreslagna nya vägar

Den nya vägen som löper västerut över branten innebär en stor förändring jämfört med förslaget i den förra granskningen. En så stor förändring av allmän plats och trafiksystem bör föranleda ytterligare en granskning. Planbeskrivningen visar flera kartor med ett gatualternativ till vägen snett nerför landborgen, vilket inte överensstämmer med plankartan. Det är oklart om trafikanalysen baserats på detta förslag.

Det nu föreliggande förslaget för vägdragning är aldrig tidigare presenterat och borde föranleda en ny granskningsprocess. Genom hela den långa planprocessen har det sagts att befintlig sommarbebyggelse inte skulle påverkas. Den nu föreslagna vägdragningen går mitt genom just sådan bebyggelse, korsar Mor Linas väg, en enkel skogsväg, för att sedan snedda ner över en sandbrant med en höjdskillnad om cirka 10 meter. Vi är helt emot denna vägdragning som är ett grovt ingrepp i vår närmiljö och utgör en fara för barn och andra som rör sig längs Mor Linas väg.

Den nya vägen nerför landborgen verkar vara upp till 19 m bred. Planbeskrivningen anger att detta beror på att vägdragningen och placering av mötesfickor kan behöva justeras för att skyddsvärda träd inte ska påverkas negativt och för att förhindra att dagvatten från vägen påverkar omkringliggande fastigheter. Sådana frågor bör dock vara utredda innan granskningsskedet. Det är svårt att få en bild av hur vägen är tänkt att se ut och vilka följder den kommer att få för landborgen.

Kommunens kommentar:

Förslaget i granskning I var att vägen skulle löpa parallellt med den lägre sandvallen strax öster om bebyggelsen utmed Almas väg och Per Johanssons väg. De synpunkter som inkom under granskning I föranledde att kommunen tog fram en trafikutredning som undersökte en lösning där en ny lokalgata föreslogs genom i princip hela

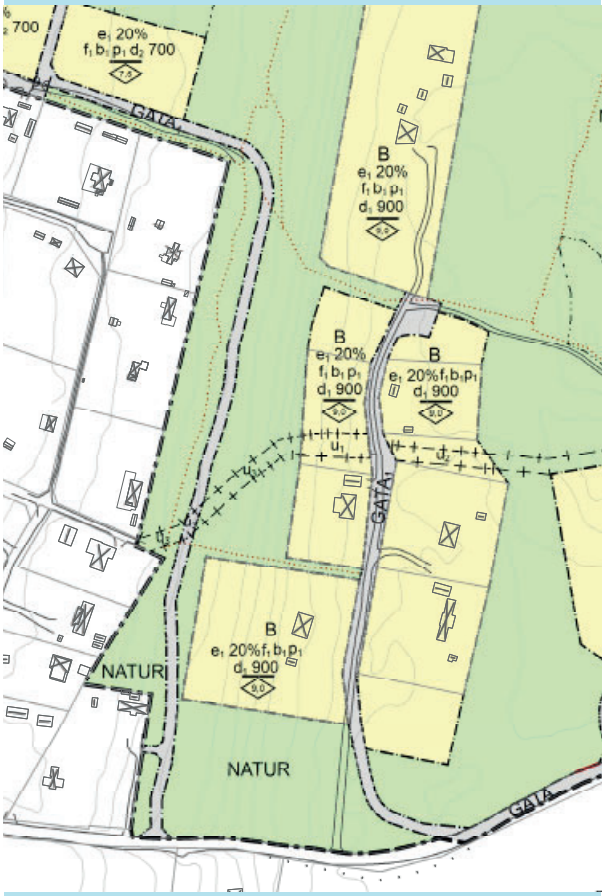

Bild 13. Föreslagen vägdragning enligt gansknings förslaget från 2021

planområdet för att sedan gå rakt genom slänten. I den första granskningen inkom också många synpunkter på att vi skulle vara försiktiga med skogen. Med hänsyn till dessa synpunkter föreslog kommunen en vägdragning som dels kunde bevara det mycket speciella området med geologiska formationer nordost om bebyggelsen utmed Mor Linas väg, dels samla bebyggelse och väg för att på så sätt påverka en mindre del av skogen.

Förslag på vägdragning har varit på granskning och kommunen har sammanställt de yttranden som inkommit under granskning II i detta dokument; Granskningsutlåtande II. Här redovisas hur och om vi avser att förändra förslaget.

Kommunens kommentar:

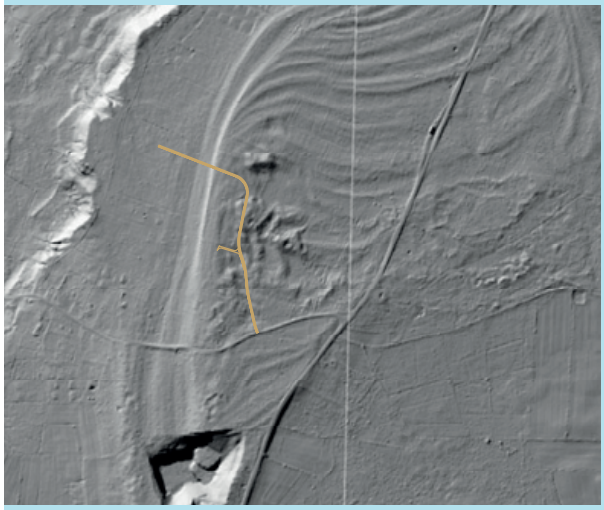

Bild 15. Flygskanningsbild hämtat från rapporten Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet (Vatten och Samhällsteknik 2015-10-27) med vägdragning enligt trafikutredning

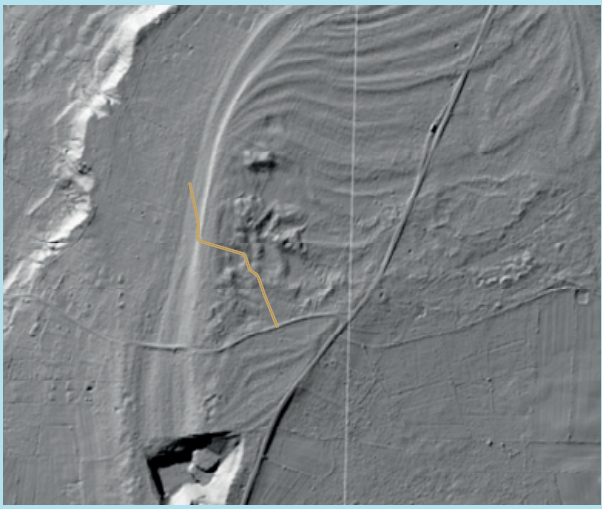

Bild 14. Flygskanningsbild hämtat från rapporten Geologiska och geohydrologiska förutsättningar, Rällafältet (Vatten och Samhällsteknik 2015-10-27) med vägdragning enligt planförslaget

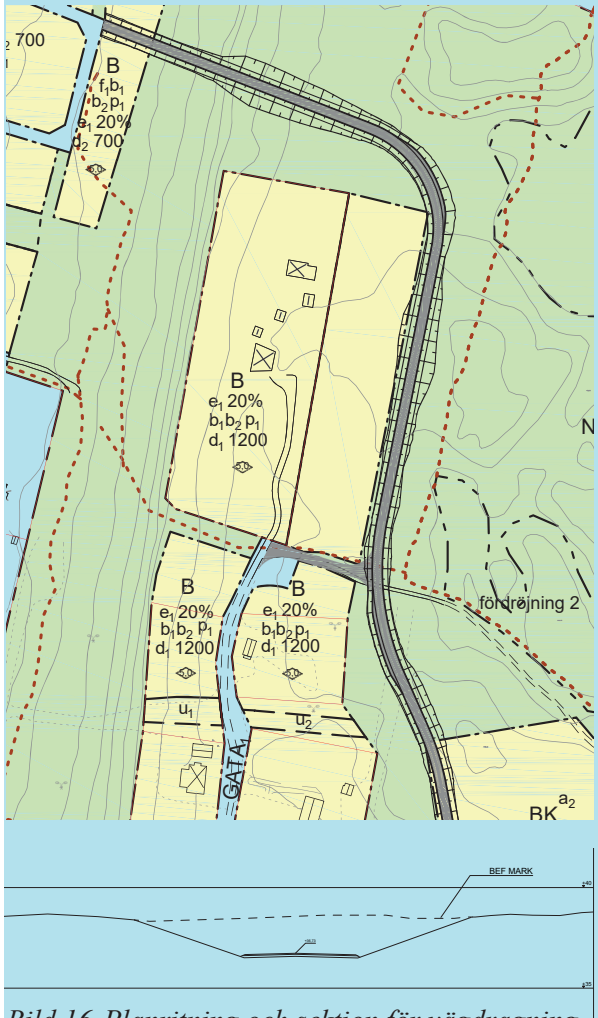

Bild 16. Planritning och sektion för vägdragning enligt trafikutredning.

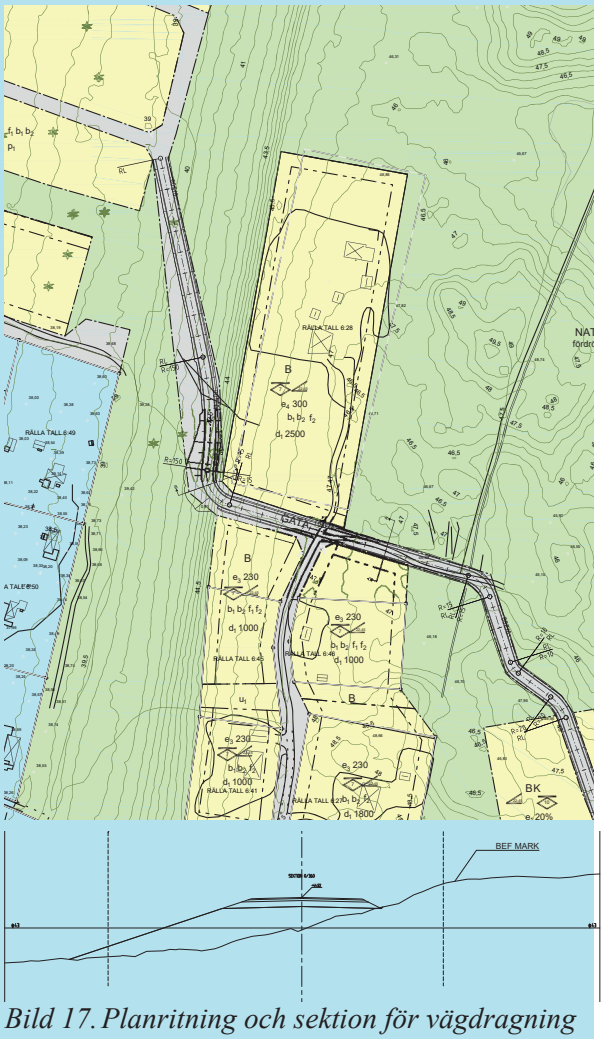

Bild 17. Planritning och sektion för vägdragning enligt planförslaget.

Kommunens kommentar:

Kommunen bedömer att vägdragning enligt planförslaget i granskning II är den mest lämpliga och en förprojektering visar att både stabilitet och trafiksäkerhet kan uppnås.

Innan vägen anläggs kommer den att detaljprojekteras. Vägområdet är 19 meter brett men vägen är tänkt att anläggas i enlighet med utredningen med en bredd på 4,5 meter.

I planbeskrivningen på sidan 41 (granskningshandling II) anges att ”Gatans sträckning har justerats efter att trafikutredningen tagits fram. Justeringen föreslås för att i större utsträckning kunna bevara ett större sammanhängande skogsområde centralt i området och för att minimera påverkan på de relikta geologiska formationerna i detta område.”

Eftersom den västra vägen och förlängningen av Vincents väg österut skiljs åt av allmän platsmark för natur ser inte kommunen hur det skulle kunna uppstå en smitväg. Motortrafik tillåts inte inom område för allmän platsmark natur.

Planbeskrivningen trycker på vikten av att inte leda ner all trafik från det nya området till Vincents väg. Nuvarande vägförslag innebär en risk för smitväg, både från öster till Vincents väg och hamnen, och från Vincents väg till 136

Det kan leda till att området nedanför branten får trafik längs både Vincents väg och den nyanlagda vägen genom skogsnaturen, vilket gör att grannar som bor nära varandra måste köra en lång omväg.

Den föreslagna vägdragningen utgör ett kraftigt ingrepp i gammal sandtallskog och en miljö som har klassats som skyddsvärd i decennier. Planbeskrivningen visar en vägdragning som inte överensstämmer med trafikplanen och det är oklart hur stora fyllnadsmassor som behövs eller vad de ska bestå av. Risken för sandslänten vid kraftiga regn bör också utredas.

Lokalgatorna kommer att asfalteras och få gatlyktor, vilket påverkar områdets karaktär och innebär risker för barn och vuxna som använder vägarna för rekreation.

På s. 30 i Granskningsutlåtande 2023-08-17 står: "Gatorna i området är tänkta att utformas med grusbeläggning eller motsvarande utan belysning med undantag för gatan som går parallellt med väg 136." Ambitionen kan lättare förverkligas genom att specificera utformningen av markbeläggningen som grus i plankartan. Ett alternativ kan vara en utförandebestämmelse om vägarnas genomsläpplighet. Mer eller mindre naturlig beläggning kan ju även bidra till den biologiska mångfalden i området, vilket ju är en av ambitionerna med förslaget. (Vägar med mer eller mindre naturligt underlag fungerar ju som gläntor i skog och kan därmed gynna den biologiska mångfalden). En annan fördel med att specificera markbeläggningen är dagvattenhanteringen: avrinningen från en eventuell asfaltsväg är 100%

Kommunen avser inte att asfaltera eller anordna belysning på den västra vägen. Vägen i öster behöver enligt avtal med trafikverket beläggas med asfalt och förses med belysning.

Kommunens kommentar:

medan avrinningen från till exempel gräs på sandmark närmar sig 0% (se https://se.thegreenciJes.eu/fler-tradbehovs-i-staderna/). Även belysningen på vägen borde vara en faktor att ta hänsyn till. Då det finns mycket fladdermöss och nattmörkret är viktigt för att bevara deras habitat. Vi önskar även att belysning (eller avsaknad av den) läggs in i plankartan. Gatubelysningen är inte bara störande för boende utan även för djur. Vi anser att den befintliga vägutformningen inkl. gatubelysning på Vincentsväg, Morlinas väg, Rälla Tall samt Rörbergsområdet bör vara samma som för de ny anlagda lokalgatorna och att det bör framgå på plankartan.

Nattmörker är generellt viktigt för den biologiska mångfalden.

21. Statliga vägar

I granskningshandling (ll) 2023-08-23 har vägdragningen för cykelled samt till/från de fyra fastigheterna åter blivit naturlig mellan garaget på den sydligaste och väg 136 med anslutning till Stora Rörsvägen i söder. Det innebär förbättring från ett helhetsperspektiv söderut och lokalt till Stora Rör. För det planerade området blir utfarten naturligt bäst även norrut. *Vi anser att kommunen och trafikverket har samverkat väl samt varit lyhörda för synpunkter i detta avseende.*

Eftersom trafiksäkerheten på väg 136 går att uppnå med parallellväg till väg 136 finns ingen anledning till att fyra privata fastigheter ska tvingas vända sina utfarter.

De fyra fastigheterna och det planerade området har in/utfart vid Stora Rörsvägen i söder. Detaljplanen är dessutom så utformad att det är bästa utfarten för alla resor från det planerade området och bästa utfarten för övervägande andelen av resorna även från de fyra aktuella fastigheterna som ligger nära väg 136. Emellertid finns situationer, exempelvis vid resa till Stugbyn, då det skulle vara omständligt och onödigt trafikfarligt att först åka söderut till Stora Rörsvägen för att sedan åka norr ut på 136:an samt därefter vid mötande trafik stanna innan vänstersväng in på Hellners väg mot Stugbyn. Bättre vore då om det fanns fysisk möjlighet att på cykelvägen norr ut direkt komma till Hellners väg. Ytterligare exempel är behov av framkomlighet denna väg för räddningstjänst samt sedan några år mopedbil från en av fastigheterna. Vid lågtrafik skulle även enstaka nordliga resor möjliggöras. Men vid högtrafik är utfart vid Stora Rörsvägen mycket bättre även vid nordlig resa.

Kommunen kan se att det skulle kunna vara en bra lösning, men med tanke på vilka åtgärder det för med sig att tillåta biltrafik på planerad gång- och cykelväg, så som bländskydd och avåkningsskydd bedömer kommunen att nyttan inte är stor nog för dessa åtgärder.

Vårt önskemål om passerbarhet för fordon vid vändplanen invid den nordligaste av de fyra fastigheterna på cykelvägen till Hellners väg innebär egentligen ingen förändring av detaljplanen. Det

	Kommunens kommentar:
är en utförandefråga som vi med varm hand överlåter till kommunen, trafikverket med flera Tre typer av hinder mot genomfart kan antas. Skyltar vid den sydligaste respektive den nordligaste av de fyra fastigheterna. Tydlig försmalning av väg vid dessa båda fastigheter då vägstandarden förändras. Det tredje och viktigaste hindret torde vara att det skulle vara ointressant väg, sämre och omständligare, utom för några av de nordligaste fastigheternas resor.	
Vi stödjer förslaget om lägre hastighet Stora Rörsvägen mellan väg 136 och den nya cykelpassagen/tätortsporten, men vi tycker att 50km/h blir bättre än de förslagna 60 km/h. Detta då det redan är 50 km/h-gräns bara några hundra meter längre ner i backen. Det blir enklare och säkrare med en och samma hastighetsgräns.	Aktuell väg är statlig och länsstyrelsen beslutar om hastigheten på vägen.
I Ekerum finns ännu ingen cykelbana och inget övergångsställe vid busshållplatserna. Där lever cyklister och gående farligt. Detta får mig att tvivla på Borgholms kommuns ambitioner, vad gäller trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter.	Trafikverket är huvudman för väg 136 och anlägger gång- och cykelvägar utmed vägen. Kommunen har ingen del i dessa gång- och cykelvägar.
22. Kollektivtrafik	
I planen står det ”Det blir lättare att göra rekreationsresor med kollektivtrafik och på så sätt minska bilberoendet.” Två busshållplatser, Stugbyn och Södra Rälla ska dras in av KLT. Det blir alltså längre avstånd att ta sig till bussen, än idag, för många.	Samordning av busshållplatser vid trafiksäker korsning kanske inte minskar avståndet till busshållplatserna, men dels minskar restiden något med färre busshållplatser dels kan en trafiksäker planskild korsning underlätta resandet med kollektivtrafik eftersom resenärer inte behöver invänta passerande biltrafik på väg 136.Detaljplanen reglerar inte flytt av busshållplatser.
Utfarten från Hellners väg mot väg 136 blir kvar. Där ska cyklister, gående och bilister ut på väg 136, med tillåten hastighet på 80 km/timmen. Eller ska man ta sig till gångtunneln i Rälla eller vid Stora Rörsvägen.	Trafikverket planerar för en separat gång- och cykelväg utmed väg 136.
23. Huvudmannaskap	
Att i en detaljplan införa enskilt huvudmannaskap för tex vägar kräver särskilda skäl. Enskilt huvudmannaskap är främst avsett för fritidsboendeområden. (Detta har sitt ursprung i den tidigare uppdelningen av byggnadsplaner respektive stadsplaner. Detta framgår av förarbetena till ursprungliga PBL (1987), se tex. https://data.riksdagen.se/fil/799D7D3FCC0B-4728-A67C-EF-70D367F028, eller mer kommenterat på https://www.lantmateriet.se/contentassets/4a728c7e9f0145569edd5eb81fececa7/lmvrapport_2008_6.pdf). Då avsikten med planen är att möjliggöra åretruntboende så ska vägar som servar denna bebyg-	Kommunen har ingen möjlighet att reglera permanentboende i detaljplan. Däremot kan kommunen genom fastighetsstorlek och byggrätt skapa förutsättningar för ett område att bebyggas med permanentbostäder. Eftersom huvudmannaskapet för vägar i Stora Rör är enskilt bedömer kommunen att det är lämpligt med enskilt huvudmannaskap på föreslagna vägar inom planområdet.

	Kommunens kommentar:
gelse ha kommunalt huvudmannaskap. Det tycks inte framgå av planbeskrivningen om kommunen skulle vara ansvarig för att anlägga vägar med föreslaget enskilt huvudmannaskap.	Planbeskrivningen anger att kommunen, i egenskap av exploatör, anlägger vägarna i området.
24. Ekonomi Det viktigaste som skrivs är att försäljningen av tomter kommer att gå jämt upp med kommunens kostnader för exploateringen. Vad man bygger detta på nämns inte. Ingen beräkning finns vad gäller anläggande av vägar. Borde inte invånarna i Borgholms kommun få mer information om vad en sådan här stor satsning kommer att kosta dem?	Kommunen har tagit fram preliminära beräkningar för att säkerställa att detaljplanen går att genomföra utan att belasta skattekollektivet. Detta är dock arbetsmaterial och krav på en detaljerad ekonomisk redovisning saknas.
Jag konstaterar att Borgholms kommun återigen försöker att med kuppartade metoder få igenom en dåligt genomtänkt plan att bebygga den del av Stora Rör som de fått köpa till ett lågt pris och nu vill berika sig igenom. Jag förutsätter att vägarna inte belastar Borgholm kommuns budget då det skulle bli en förlustaffär. Jag skulle gärna vilja ta del av vilka kostnader kommunen har lagt ut på planarkitekter och utredningar inför det planerade utbygget.	Framtagandet av detaljplanen har hitintills kostat cirka 3 miljoner kronor inklusive utredningar. Dessa kostnader finns med i kommunens preliminära beräkningar.
25. Plangenomförande Genomförandebeskrivningen säger att fastigheten med utfart mot Vincents väg ska påbörjas först och sedan resterande delar. Eftersom mycket kan hända (lågkonjunktur, avtal, politiska viljor) är det viktigt att inga större infrastrukturella projekt (till exempel vägsträckningen över Mor Linas väg) påbörjas innan behovet finns. Vi vill att detta tas med i genomförandebeskrivningen för att undvika onödiga, storskaliga investeringar som begränsar tillgången till naturen.	Genomförandebeskrivningen har förtydligats så att det bättre framgår i vilken ordning kommunen avser genomföra detaljplanen och inom vilken tidshorisont.
15 års genomförandetid för en detaljplan är den längsta tiden som kan sättas. Med tanke på detta anser vi inte att genomförandebeskrivningen är tillräckligt utförlig då den kan få stora konsekvenser om den inte färdigställs.	
Borgholms kommun måste ta ansvar både för miljön och för framtida generationers levnadsvillkor. Vad skulle en omfattande utbyggnad betyda för Stora Rör? Skulle de nya invånarna känna att de bor i Stora Rör, eller som i en nybyggd förort till Kalmar? Kommunen måste noga planera och redovisa hur de tänker bevara "Det starka varumärket Stora Rör."	Borgholms kommun anser sig ta ansvar för framtida generationers levnadsvillkor genom aktuellt planarbete. Att ha en god planberedskap i attraktiva lägen är positivt för alla kommunens medlemmar.

Kommunens kommentar:

Om något av kommunens byggplaner blir verklighet, måste en ny utfart från Stora Rörsvägen mot Väg 136 göras först. Har Trafikverket en fastslagen tidplan för ombyggnationen? Om detaljplanen går vidare, önskar jag att kommunen säljer färdigstyckade tomter för att undvika att en exploatör bygger likadana hus som sedan säljs till privatkunder, vilket skulle förstöra områdets karaktär.

Kommunen och trafikverket har tecknat avtal som reglerar en samordning av genomförandet av detaljplanen och vägplanen.

Kommunen köpte Södra Rällaskogen 2009 med löfte om att bevara skogen. Området består av unik natur och används för rekreation. Skogen bör bevaras för sina rekreationsvärden och för sin gamla tallskog. Området utmed Vincents väg har en speciell karaktär med gamla och nya sommarhus. Nya invånare i mindre skala än den föreslagna välkomnas, men det är viktigt att bevara karaktären av sommarbebyggelse.

Kommunen bedömer att tillräckliga områden för rekreation bevaras. Dessa kan också utvecklas i och med den skötselplan kommunen tagit fram för området.

Detaljplanen saknar grundläggande fakta som demografiska och ekonomiska utredningar, realistisk bedömning av bostadsmarknaden, framtida arbetsmarknadsanalys och jämförelser med andra områden. Tidigare misslyckade projekt som Fanerdun och Hospice-projektet visar på behovet av verklighetsförankring.

Kommunen anser att en bebyggelse i en mindre skala , som omfattar villor, radhus, parhus och mindre flerfamiljshus, är att föredra i området. Planbestämmelserna är formulerade för att uppnå detta.

Man får hoppas att kommunen inte sätter igång med något halvdant och skapar ännu en skamfläck som i Halltorp. Skamfläckar finns redan tillräckligt många. Syftet med förslaget att öka underlaget för service, skola och handel i Rälla gör att hela förslaget faller på sin egen orimlighet. Det planeras för 90–180 bostäder i området! Så många barnfamiljer kommer inte att bosätta sig i ett skogsparti mellan Stora Rör och Rälla. Det kommer finnas många andra mer attraktiva områden för barnfamiljer på Öland. Det planerade kvarteret i mitten av Rälla-skogen verkar malplacerat och infrastrukturen kommer att göra det krångligt att ta sig dit.

Planläggning innebär att kommunen skapar möjligheter. Med en flexibel plan finns möjligheten att anpassa bebyggelsen efter marknadsanalys vid försäljning och byggnation. Detaljplanen bedöms innehålla de utredningar som är nödvändiga.

Borgholms kommun ser Stora Rör 2:1 som en överlevnadsfråga för att öka befolkningen och antalet skattebetalare. De exploaterar ett naturskönt område i tron att det ska lösa problemet, men verkligheten visar att 2:1 konkurrerar med ett stort antal planerade bostäder i centrala Borgholm och hundratals tomter med bättre pendlings- och servicelägen i Mörbylånga kommun. Två stora bostadsprojekt har havererat i Högsrums socken de senaste åren, i Halltorp förfaller 20 osålda radhus och i Rälla har ett stort skogsområde huggits ner för 58 planerade radhus som kanske aldrig byggs.

Kommunens kommentar:

Vad händer med attraktionsvärdet när naturvärdena byggs bort? Borgholms kommun behöver fler invånare, men en så massiv utbyggnad leder till att en stor del av skogen huggs ner, viktiga naturvärden hotas och trängseln i byn/hamnen ökar. Det är därför viktigt att utbyggnaden sker i ett lugnt tempo så att byn kan anpassa sig. De underbara natur- och rekreationsområden som finns idag och nyttjas av invånare, sommargäster och turister föreslås nu bebyggas, vilket innebär att en stor del av värdet och attraktionen går förlorad.

Stigar som idag används ska behållas i möjligaste mån men anpassas för cyklar och rullstolar. Det kan inte betyda annat än asfaltering och gatubelysning – dvs att den fina natur för rekreation vi har idag går förlorad och antar parkliknande former. Konkurrensen om utrymmet i norra Rällaskogen är stor varför den södra delen behövs oförändrad för det ökade intresset av naturupplevelser.

Som åretruntboende på Vincents väg har jag granskat planen och ifrågasätter dess grundpremiss. Det vore värdefullt med fler grannar i skogen, men den planerade byggnationen innebär en stor förändring av områdets utveckling. Stora Rör har inte tidigare byggts upp genom storskalig och massproducerad tät bebyggelse. Istället har området utvecklats genom att familjer har byggt sommarhus och permanentboenden på stora tomter i harmoni med platsen.

Jag föreslår att istället för storskalig projektering, stycka av tomter och låta köparna bygga i egen takt för att bevara de kulturella och traditionella värden som finns i Stora Rör. En utspridd bebyggelse, expanderad med några hus om året, skulle bevara strövområdet och välkomna nya familjer.

Att stycka enskilda fastigheter kan få betydligt större omgivningspåverkan än att som kommunen nu gör, tar ett helhetsgrepp över ett större område och får på så sätt bättre möjligheter att reda ut konsekvenserna för föreslagen bebyggelse.

En detaljplan gäller i många år och utbyggnadstakten beror på många faktorer.

Stora Rörs attraktion består av befintlig tennisskola, båtsällskap och simskola som drivs ideellt i liten skala av dagens invånare. En stor utbyggnad av Stora Rör skulle göra att dessa föreningar inte kan absorbera det ökade antalet deltagare och värdefulla verksamheter/traditioner skulle gå förlorade.

26. Planprocessen

I kommunens översiktsplan från 2002 står: ”I Rälla bör bebyggelseutvecklingen ske mellan väg 966 (Rällavägen) och Rönnerumsvägen på östra sidan av väg 136.” Några nya bostadsområden i Stora Rör föreslås över huvud taget inte. I ProNatura 2008 står att södra delen mot Stora Rörsvägen bedöms ha ”höga naturvärden”, att de äldsta träden finns i områdets södra del och att här även

I gällande översiktsplan för Borgholms kommun anges att ”En mer detaljerad redovisning av den framtida mark- och vattenanvändningen för Rälla tätort kommer att redovisas i den fortsatta översiktsplaneringen genom en fördjupad översiktsplan.” På tillhörande karta ingår även Stora Rör i det område som ska omfattas av fördjupningen.

Kommunens kommentar:

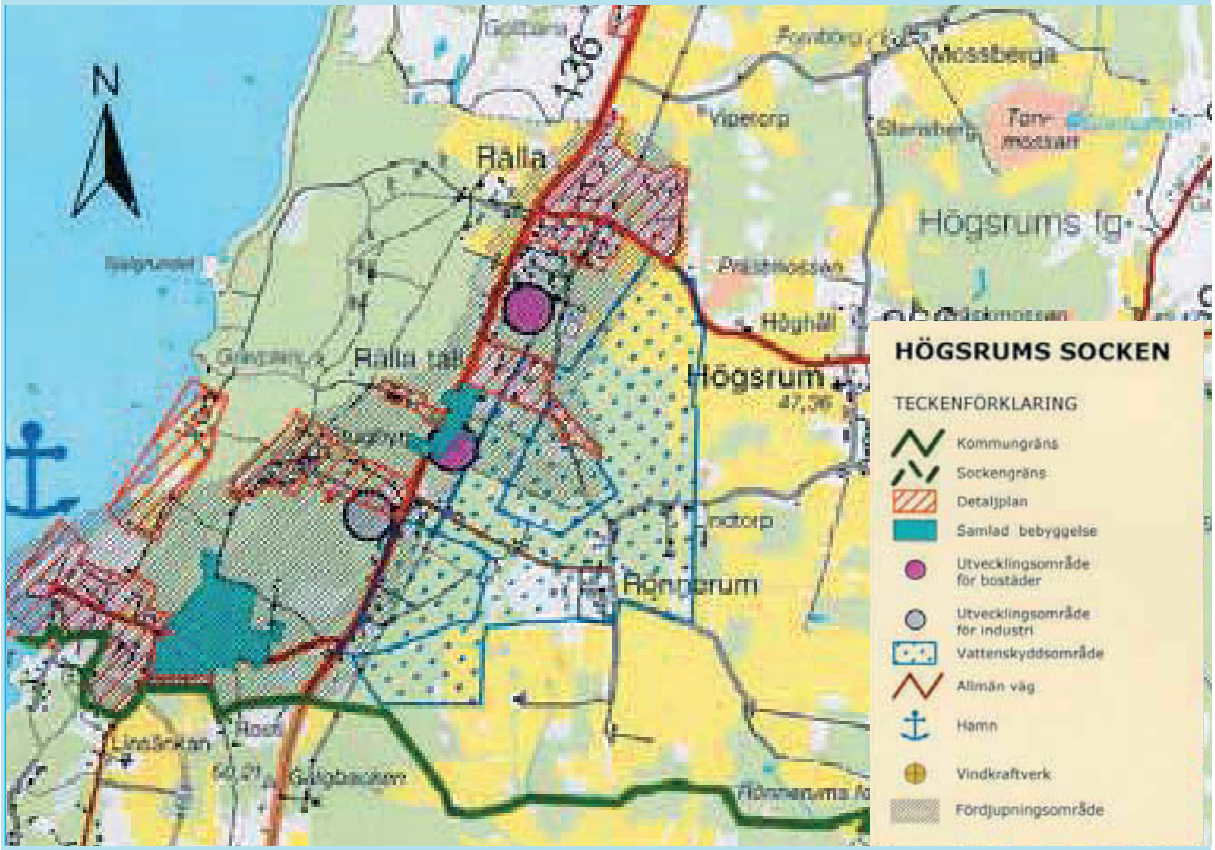

Bild 18. Utdrag ur kommunens gällande översiktsplan från 2002

finns större relikta sanddynor. ”Höga naturvärden och naturligt förekommande geologiska formationer ska beaktas vid planläggning av området.” Ändå ska just här den största exploateringen ske. Hur har det kunnat bli så?

Vi anser att detaljplanen bör gå ut på granskning igen då det är så stora förändringar i planen att det inte är samma plan som hanteras mellan samråd och granskning.

Om detta inte är genomförbart så bör det bli en granskningshandling III då underlaget inte är samordnat och i vissa delar motstridigt. Vi anser att det senaste förslaget är ett hastverk där sena ändringar har gjorts utan bakomliggande utredningar är uppdaterade.

Kommunen följer den lagstadgade planprocessen. Ett förslag på detaljplan presenterades för samråd under 2017. Efter samrådet sammanställdes inkomna yttrande och kommunens ställningstagande till inkomna yttranden presenterades i en samrådsredogörelse. Planförslaget reviderades i enlighet med kommunens ställningstagande. Revideringen innebar en stor förändring av planområdets utbredning men eftersom kretsen av berörda inte utökades beslutade kommunen att planförslaget kunde gå ut på granskning. Det bearbetade förslaget till detaljplan presenterades för granskning 2021 och efter granskningen sammanställdes på nytt inkomna yttranden. Kommunens ställningstagande till inkomna yttranden presenterades i ett granskningsutlåtande. Planförslaget reviderades återigen i enlighet med kommunens ställningstagande. Revideringarna bedömdes vara så omfattande att planförslaget på nytt skulle granskas av de som är berörda av planförslaget och av de som hade inkommit med synpunkter.

Planområdet har minskats mellan samrådshandling och granskningshandlingen. För oss som fastighetsägare i området så innebär det att vi inte vet vad vi granskar. Vi anser att en karta från Fördjupad översiktsplan bör ligga med i planförslaget. Tar vi ställning till enbart denna plan eller denna plan i kombination med kommande planer? Detta är avgörande utifrån att veta hur mycket skog som kommer bevaras och i vilken utsträckning som området kommer att bebyggas.

Vi anser ytterligare att det är oansvarigt att inte invänta översiktsplanen samt Trafikverkets beräknade fastställa av Vägplan för sträckan Isgärde-Rälla innan man skickar ut granskningshandlingar.

Bild 6 nedan visar stugbyn som ligger utanför området för detaljplanen och som vi anser är missvisande.

Bild 6. Bebyggelse i området

27. Flexibel plan

Det är stor skillnad mellan en förskola/skola och kontor, vård och bostäder. Vi önskar att området som är detaljplanerat som SDBK enbart är markerat som S, för att säkerställa planbeskrivningens intentioner.

Kommunens kommentar:

Aktuellt planförslag har varit ute på granskning II 2023 och berörda har fått lämna synpunkter på det reviderade planförslaget. Efter att kommunen nu har sammanställt de synpunkter som inkommit, kan kommunen konstatera att inga synpunkter har inkommit som gör att kommunen behöver revidera planförslaget. Däremot har handlingarna förtydligats och i vissa fall justerats. Kommunen kommer därför att fatta beslut om att anta aktuellt planförslag.

Berörda har i och med granskning II beretts möjlighet att ta ställning till aktuellt planförslag. Av den fördjupade översiktsplanen framgår kommunens intentioner för området i stort.

Kommunen är positiv till att planlägga söder om Stora Rörsvägen. Men området ingår inte i detta planärende.

Förslaget till översiktsplan som nu varit ute på granskning har mycket gemensamt med den gällande fördjupade översiktsplanen för området.

Enligt avtal daterat 23 mars 2023 regleras att genomförandet av vägplan och detaljplan sker samordnat. Samordningsarbetet har kommit så pass långt att kommunen bedömer att hinder för att anta detaljplanen saknas.

Vid framtagandet av ett planförslag behöver förutsättningarna i ett större område än bara planområdet analyseras och beskrivas.

Syftet med detaljplanen är att skapa ett varierat boendeutbud med en flexibel detaljplan där fokus ligger på att skapa ett naturnära boende med inslag av skola, kontor och vård.

Detaljplanen tillåter 90–180 olika typer av boenden (parhus, radhus, villor och hyreshus) i Södra Rällaskogen, för att locka fastboende, helst barnfamiljer. Ordet flexibel nämns många gånger. Det är någon/något annat politiken som ska styra hur många bostäder det i slutändan blir.

Det står i planen att ”graden av exploatering är relativt låg.” Det kan jag inte hålla med om, utifrån de stora konsekvenser planen innebär för skogen och det är skillnad på 90 hus jämfört med 180 hus.

Kommunens kommentar:

Kommunens bostadsförsörjningsprogram redovisar att det finns ett behov av fler bostäder i kommunen. Planförslaget är flexibelt eftersom kommunen ser en stor vinst i att kunna erbjuda ett varierat bostadsutbud. Målsättningen är att genom aktuellt planförslag skapa förutsättningar för fler att kunna bo och leva i denna del av kommunen. En detaljplan bestämmer hur ett område kan bebyggas över mycket lång tid och efterfrågan på boende kan variera kraftigt under en detaljplans livslängd. Planförslaget redovisar påverkan på omgivningarna utifrån att detaljplanen utnyttjas maximalt.

På tre ställen står det i planen **om möjligt**

”om möjligt kan vägen bli 4,5 m bred. ”

”om möjligt kan inmätta (av kommunen) gamla träd bevaras.”

”om möjligt bör lokalgatorna få samma naturliga karaktär som befintliga gator i området.”

Vad/vem som gör detta möjligt eller inte möjligt, förklaras inte.

På många ställen i planen står det att ”områdets karaktär ska bevaras.”

Anledningen till att detaljplanen så ofta beskriver ”om möjligt” är för att planbeskrivningen också redogör för kommunens ambition med området. Det rör saker som inte är möjliga eller lämpliga att reglera i detaljplan till exempel beläggning på vägar.

28. Gestaltningsprogram:

Ett gestaltningsprogram utformas där i första hand tomtens utseende skall beskrivas och styras för att låta den unika miljön i skogen bevaras.

Vi saknar fortfarande en helhetssyn på den nya bebyggelsen som skulle kunna utformas via ett gestaltningsprogram. Vi efterlyser en attraktiv och ortspecifik planering såsom "ekoby" eller "modern öländsk bygata" med ny bebyggelse samlad runt gemensamma samlingspunkter/projekt såsom en hage med djur, sanddyner eller odlingar. Området Artie i Mörbylånga kommun kan vara en inspirationskälla. https://artiearkitekt.se/

Som ni nämner i dokumentet skiljer sig bostadsområdet ”stugbyn” som byggdes i slutet av 80-talet markant från kringliggande bebyggelse och risken finns att det nya området också kommer göra det. Vi vill att planen motverkar detta genom ett tydligt gestaltningsprogram och en tydlig exploaterings-strategi.

Ett gestaltningsprogram är inte juridiskt bindande. Kommunen ägar marken och kan ställa krav på gestaltning vid markförsäljning. Eftersom detaljplanen fortsätter gälla tills den upphävs är det viktigt att kunna fatta avgörande beslut om så viktiga saker som gestaltning när området bebyggs eftersom byggmaterial, arkitektur och forskning om hur vi upplever offentliga rum hela tiden utvecklas.

§ 19

Diarienummer 2019/117 212 KS

Antagande av Översiktsplan för Borgholms kommun

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige

att$_1$ anta Översiktsplan 2040 som därmed ersätter nuvarande Översiktsplan med tillhörande fördjupningar.

att$_2$ godkänna granskningsutlåtandet som sitt eget.

Ärendebeskrivning

Borgholms kommun har en översiktsplan från 2002 samt fördjupade översiktsplaner för Rälla-Ekerum, Borgholm- Köpingsvik, Djupvik, Löttorp och Byxelkrok.

Kommunstyrelsens beslutade 2014-06-10 § 94 om att ta fram en ny översiktsplan. Då flera fördjupade översiktsplaner antagits sedan dess samt att lagstiftningen förändrats fattades ett nytt beslut av kommunfullmäktige 2021-03-15 § 23 att påbörja arbetet med ny översiktsplan.

Kommunstyrelsen fattade 2022-05-03 § 63 beslut om att godkänna förslag till översiktsplan 2040 för samråd. Samrådet för förslaget till ny översiktsplan genomfördes mellan 2022-06-01 och 2022-08-31. Under samrådet inkom totalt 80 synpunkter. 20 yttranden från myndigheter, organisationer med flera samt 60 yttranden från privatpersoner och intresseföreningar.

Kommunstyrelsen fattade 2024-04-30 § 61 beslut om att godkänna förslag till översiktsplan 2040 för granskning. Förslaget var ute för granskning mellan 2024-05-23 och 2024-08-25. Under granskningen inkom totalt 116 yttranden, varav 30 stycken från myndigheter, bolag och föreningar samt 86 yttranden från privatpersoner. Synpunkterna har föranlett ett antal justeringar av översiktsplanen inför antagande. Samtliga justeringar är redovisade på sidan 4 i granskningsutlåtandet. I granskningsutlåtandet finns också kommunens bemötande av inkomna synpunkter. Synpunkterna från privatpersoner har delvis sammafattats för att öka läsbarheten. Samtliga inkomna yttranden från privatpersoner finns i Bilaga 1 - yttranden från privatpersoner.

Översiktsplan 2040 har miljöbedömts av externa konsulter och bedömning finns beskriven i tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Den nya översiktsplanen ersätter vid ett antagande den tidigare översiktsplanen från 2002 och samtliga fördjupningar av översiktsplanen. Vindkraftsplanen, som är gemensam med Mörbylånga kommun, och utgör ett tematiskt tillägg till översiktsplanen ska dock fortsatt gälla.

Beslutsunderlag

- Översiktsplan 2040, antagandeversion, daterad 2025-02-06
- Miljökonsekvensbeskrivning översiktsplan 2040, daterad 2025-02-06
- Granskningsutlåtande, daterad 2025-02-06
- Bilaga 1 – yttranden från privatpersoner, daterad 2025-01-15
- Sändlista, daterad 2024-05-20
- Samrådsredogörelse, daterad 2024-05-08
- Tjänsteskrivelse - Översiktsplan 2040 inför antagande, daterad 2025-02-06

Bedömning

Förslaget till översiktsplan 2040 är uppbyggt i tre delar, en utvecklingsstrategi, ett mark- och vattenanvändningsavsnitt, samt en del som samlar relevanta planeringsförutsättningar. I utvecklingsinriktningen visas de övergripande strukturerna för bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer med ställningstagande för hur dessa strukturer bör utvecklas. I mark- och vattenanvändningskartan redovisas de geografiska ställningstagande i kartor och text. I planeringsförutsättningar redovisas förutsättningar, hänsyn och intressen som har utgjort underlag för arbetet med översiktsplanen och som även ligger till grund för efterföljande planering i kommunen.

Planen har utformats för att vara tillgänglig och att det tydligt ska framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Som utgångspunkt för planförslaget ligger gällande översiktsplan med tillhörande fördjupningar samt relevant planeringsunderlag. Övergripande inventeringar avseende natur- och kulturmiljö samt en riskanalys avseende stigande havsnivåer har genomförts och använts som underlag.

I och med en anpassning till gällande lagstiftning har klimatanpassning, miljökvalitetsnormer för vatten och jordbruksmark givits större utrymme i planen. Planen följer också Boverkets överskitsplanmodell i upplägg och benämning på markanvändning, detta bedöms underlätta en övergång till en helt digital översiktsplan framöver.

Alla de synpunkter som inkom under granskningen har tagits i beaktande och under framtagandet av antagandeförslaget har en bedömning gjorts gällande behovet av kompletteringar och justeringar. Flera ändringar och tillägg har gjorts för att göra översiktsplanen mer tydlig.

Konsekvensanalys

2040 föreslås ersätta nu gällande översiktsplan 2002 med tillhörande fördjupningar. Detta bedöms ge förbättrad överblick och tydlighet för hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen bedöms skapa utveckling och möjlighet för fler bostäder och verksamheter i hela kommunen. Översiktsplanen identifierar även aspekter inom vilket fördjupade strategier eller planer krävs, strategi för klimatanpassning, dagvattenstrategi, strategi för att minska risken för översvämning till följd av skyfall samt kulturmiljöprogram.

Dagens sammanträde

Planeringschef Leon Hansson informerar om processen av översiktsplanen 2040.

Kommunstyrelsen vill i stycket under rubriken U6 Kårehamn skärpa skrivningen i enlighet med miljö- och byggnadsnämndens granskningsyttrande:

Ny lydelse under rubriken U6 Kårehamn:
Naturvärdesinventering, fördjupad fågelutredning, utredning om markförhållanden och markfuktighet, dagvattenutredning och arkeologisk utredning kommer att krävas. Krav på ytterligare utredningar kan tillkomma.

Kartor för fokusområde Djupvik och Rälla- Stora Rör kommer att uppdateras innan beslutet i kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen tackar planeringschefen för ett bra arbete med framtagandet av översiktsplanen.

Yrkande

Marcel van Luijn (M) yrkar att tillägg på skarpare skrivning på U6 Kårehamn

Erik Arvidsson (SD) yrkar att samtliga skrivningar om fosilbränslefri (fritt) stryks i planen.

Sara Kånåhols (V) yrkar avslag mot Eriks Arvidssons (SD) yrkande.

Carl Malgerud (M), Staffan Larsson (C), Marie-Helen Ståhl (S), Sara Kånåhols (V), Erik Arvidsson (SD) yrkar bifall till Marcel van Luijns (M) tillägg på skarpare skrivning på U6 Kårehamn (sidan 45).

Ordförande konstaterar att det finns två förslag till beslut. Kommunstyrelsen beslutar enligt Marcel van Luijn (M) tilläggsyrkande.

Ordförande frågar sedan om kommunstyrelsen beslutar enligt Erik Arvidssons (SD) yrkande eller Sara Kånåhols (V) yrkade på avslag mot denna och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med Sara Kånåhols avslagsyrkande.

Reservation

Marcel van Luijn (M) och Erik Arvidsson (SD) reserverar sig mot andra att-satsen att godkänna granskningsutlåtandet som sitt eget.

Protokollsanteckning

Sara Kånåhols (V) lämnar följande protokollsanteckning:

Ärende 2. Antagande av Översiktsplan för Borgholms kommun Vänsterpartiet valde vid sammanträdet att lägga ner sin röst i denna fråga. Vi har noga beaktat samtliga yttranden som inkommit i samrådsprocessen och kommit till slutsatsen att sjömarken på Petgärde gård, en del av utredningsområde U6 Kårehamn, är strategiskt olämplig för utredning om bebyggelseutveckling. Vi anser att Översiktsplanens (ÖP) kartmaterial därför behöver uppdateras så att nordöstra delområdet i U6 Kårehamn utgår.
Översiktsplanens prioriteringar är i övrigt genomtänkta, motiverade och underbyggda. När det gäller U6 Kårehamn önskar vi därför klargöra varför en mindre kartändring är nödvändig. Planer på ny bebyggelse innebär i stort sett alltid konflikter med andra allmänna intressen. I avvägningen mellan att bevara natur- och kulturvärden på Petgärde sjömarker väger det samhälleliga intresset av exploatering lätt, i synnerhet om man jämför med värdet av att bebygga andra utpekade områden i Översiktsplanen. Dessa erbjuder alla bättre förutsättningar när det gäller tillgången till affärer, kollektivtrafik, skolor, förskolor, bibliotek och annan kommunal service. Rälla, Stora Rör, liksom utpekade områden på östra sidan, Spjutterum-Runsten, Gärdslösa, Bredsättra och Löt har alla bättre förutsättningar och potential att locka till inflyttning av barnfamiljer och andra permanentboende.
På kommunstyrelsens sammanträde var vi alla överens om att U6 Kårehamn, särskilt det nordöstra delområdet, är problematiskt med en lång rad förutsägbara hinder mot bebyggelseutveckling. Miljö- och byggnadsnämnden framhåller i sitt granskningsyttrande att fortsatt detaljplaneläggning kommer att kräva omfattande utredningar om arkeologi, mark- och vattenförhållanden, dagvattenhantering, naturvärdesinventeringar samt fördjupade fågelutredningar. I ÖP ska det redovisas vilka områden av riksintresse som finns inom kommunen och hur kommunen avser att tillgodose dessa intressen. I en ÖP bör alltså områden uteslutas om en exploatering riskerar att leda till "påtaglig skada" på kända riksintressen såvida det inte går att motivera en annan avvägning mellan oförenliga riksintressen. ÖP ska visa kommunens uppfattning och värdering om dessa riksintressen. Problemet ligger i svårigheten med att kombinera bebyggelseexploatering med bevarande av natur- och kulturvärdena. I de södra och nordöstra delområdena i U6 präglas vegetationen av att marken
under en stor del av året är dränkt eller vattenmättad. Exploatering kommer därför att kräva dränering och torrläggning. Där markerna torrläggs kommer det att vara svårt att bevara artrika kalkfuktängar och vätar även utanför bebyggelsen. Vidare leder fragmentering av naturbetesmarker i små rumsligt åtskilda ytor till att utdöenderiskerna ökar och att kolonisationshastigheterna minskar, alltså artutarmning och minskad mångfald. Exploatering inom U6 står i motsättning till de värden som vi i Översiktsplanen säger att vi ska bevara, vi ska exempelvis "långsiktigt bevara, stärka och hållbart nyttja naturresurser" och ekologisk hållbarhet ska uppnås genom "En hållbar mark- och vattenanvändning som säkerställer och utvecklar naturvärden och ekosystemtjänster.".
I granskningsyttrandena menar Ölands vattenråd att sjömarkerna på Petgärde gård inte är strategiskt lämpliga för utredning om utveckling och att de måste utgå ur planen. Vattenrådet framhåller också att vegetationstyperna visar att grundvattnet är ytligt och rörligt, att marken vintertid är dränkt eller vattenmättad och att en exploatering med dränerings- och dikningsarbeten riskerar att kraftigt påverka ytvatten liksom mark- och grundvattennivåer. Kårehamns vägförening hänvisar till betydelsen av områdets naturvärden och fågelförekomster och anser att området behöver skyddas mot exploatering. De menar också att de långsiktiga vinsterna i att bevara dessa värden vida överstiger de kortsiktiga vinsterna och andra effekter som investeringar kopplade till en exploatering av Östra skiftet kan ge. Ölands naturskyddsförening och Ölands botaniska förening skriver att det södra och

nordöstra delområdet måste utgå ur planen eftersom en exploatering riskerar att påtagligt skada naturvårdens- och kulturmiljövårdens riksintressen. De betonar också att betesmarkerna är viktiga delar i ekonomin för jordbruksföretag på östra sidan. Om kommunens strategiska målsättning är att ”värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk”, så behöver också sjömarkerna skyddas mot bebyggelseexploatering. De menar att exploatörsintresset inte uppväger aktuella riksintressen, och det strategiska behovet att säkerställa livskraftiga jordbruksenheter.
Sveriges Ornitologiska Förening – Birdlife Sverige, sammanfattar sitt yttrande med att ifrågasätta om det verkligen är lämpligt att ha med U6 som ett utredningsområde med tanke på allt som redan är känt om intressekonflikterna.
I granskningsyttrandena lyfts det flertalet gånger också ett större och bredare problem för utvecklingen av vår kommun. Det finns en berättigad oro för att kommunen i sin planering okritiskt möjliggör för byggbolag att exploatera jordbruksmark för bebyggelse. Det försvårar en
hållbar utveckling för jordbruksföretag på östra sidan och står i motsättning till kommunens strategiska vilja att "värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk.”.
Genom att öppna för exploatering av jordbruksmarker ökar markpriser och arrendeavgifter, vilket minskar möjligheterna att få ekonomi i det kreatursbaserade jordbruk som landskapet är lämpligt för. Gårdarna behöver både naturbetesmarker och åkermarker för att vara bärkraftiga. Om naturbetesmarkerna bebyggs minskar utrymmet för djurhållningen. Åkermarkerna kan producera vinterfoder, men är mindre dugliga för spannmålsproduktion. Miljöersättningarna och skötseln av naturbetesmarkerna är också en viktig del i ekonomin. Utvecklingen gynnas av att brukaren äger jordbruksmarken. Arrenden försvårar en långsiktig planering och en stabil utveckling. Viljan att arbeta med landskapsvård, naturvård, anlagda våtmarker och åtgärder som minskar läckagen från åkermark till havet är större om brukaren äger marken. Tomtavstyckningar på jordbruksmark ger förvisso ett kapitaltillskott, men minskar samtidigt fastighetens möjlighet till långsiktig avkastning från brukandet. Det ökar risken för avfolkning och avveckling av jordbruksföretag.
Översiktsplanen (ÖP) är ett viktigt instrument för att vägleda användningen av mark och vatten i kommunen. Det är också i den här fasen av kommunal planering som allmänheten och andra har störst möjlighet att påverka utvecklingen. Därför måste vi lyssna till de kloka, och samstämmiga, granskningsyttranden som inkommit från organisationer, föreningar och privatpersoner. Eftersom ÖP ska visa var det finns goda förutsättningar för att utforma detaljplaner är det också viktigt att ÖP inte inger falska förhoppningar. Vår sammantagna bedömning är att det inte är lämpligt med exploatering inom vissa områden i U6 Kårehamn och anser därför att kartmaterialet behöver uppdateras så att nordöstra området i U6 Kårehamn utgår.
Sara Kånåhols, ledamot kommunstyrelsen
Börje Ekstam, ersättare kommunstyrelsen
Vänsterpartiet Borgholm.

Beslutet skickas till

- Planeringschef
- Tillväxtchef

Protokollsanteckning

Kommunstyrelsen 2025-02-25

Vänsterpartiet Borgholm

Ärende 2. Antagande av Översiktsplan för Borgholms kommun

Vänsterpartiet valde vid sammanträdet att lägga ner sin röst i denna fråga. Vi har noga beaktat samtliga yttranden som inkommit i samrådsprocessen och kommit till slutsatsen att sjömarken på Petgärde gård, en del av utredningsområde U6 Kårehamn, är strategiskt olämplig för utredning om bebyggelseutveckling. Vi anser att Översiktsplanens (ÖP) kartmaterial därför behöver uppdateras så att nordöstra delområdet i U6 Kårehamn utgår.

Översiktsplanens prioriteringar är i övrigt genomtänkta, motiverade och underbyggda. När det gäller U6 Kårehamn önskar vi därför klargöra varför en mindre kartändring är nödvändig.

Planer på ny bebyggelse innebär i stort sett alltid konflikter med andra allmänna intressen. I avvägningen mellan att bevara natur- och kulturvärden på Petgärde sjömarker väger det samhälleliga intresset av exploatering lätt, i synnerhet om man jämför med värdet av att bebygga andra utpekade områden i Översiktsplanen. Dessa erbjuder alla bättre förutsättningar när det gäller tillgången till affärer, kollektivtrafik, skolor, förskolor, bibliotek och annan kommunal service. Rälla, Stora Rör, liksom utpekade områden på östra sidan, Spjutterum-Runsten, Gärdslösa, Bredsättra och Löt har alla bättre förutsättningar och potential att locka till inflyttning av barnfamiljer och andra permanentboende.

På kommunstyrelsens sammanträde var vi alla överens om att U6 Kårehamn, särskilt det nordöstra delområdet, är problematiskt med en lång rad förutsägbara hinder mot bebyggelseutveckling. Miljö- och byggnadsnämnden framhåller i sitt granskningsyttrande att fortsatt detaljplaneläggning kommer att kräva omfattande utredningar om arkeologi, mark- och vattenförhållanden, dagvattenhantering, naturvärdesinventeringar samt fördjupade fågelutredningar. I ÖP ska det redovisas vilka områden av riksintresse som finns inom kommunen och hur kommunen avser att tillgodose dessa intressen. I en ÖP bör alltså områden uteslutas om en exploatering riskerar att leda till "påtaglig skada" på kända riksintressen såvida det inte går att motivera en annan avvägning mellan oförenliga riksintressen. ÖP ska visa kommunens uppfattning och värdering om dessa riksintressen.

Problemet ligger i svårigheten med att kombinera bebyggelseexploatering med bevarande av natur- och kulturvärdena. I de södra och nordöstra delområdena i U6 präglas vegetationen av att marken

under en stor del av året är dränkt eller vattenmättad. Exploatering kommer därför att kräva dränering och torrläggning. Där markerna torrläggs kommer det att vara svårt att bevara artrika kalkfuktängar och vätar även utanför bebyggelsen. Vidare leder fragmentering av naturbetesmarker i små rumsligt åtskilda ytor till att utdöenderiskerna ökar och att kolonisationshastigheterna minskar, alltså artutarmning och minskad mångfald. Exploatering inom U6 står i motsättning till de värden som vi i Översiktsplanen säger att vi ska bevara, vi ska exempelvis "långsiktigt bevara, stärka och hållbart nyttja naturresurser" och ekologisk hållbarhet ska uppnås genom "En hållbar mark- och vattenanvändning som säkerställer och utvecklar naturvärden och ekosystemtjänster.".

I granskningsyttrandena menar Ölands vattenråd att sjömarkerna på Petgärde gård inte är strategiskt lämpliga för utredning om utveckling och att de måste utgå ur planen. Vattenrådet framhåller också att vegetationstyperna visar att grundvattnet är ytligt och rörligt, att marken vintertid är dränkt eller vattenmättad och att en exploatering med dränerings- och dikningsarbeten riskerar att kraftigt påverka ytvatten liksom mark- och grundvattennivåer.

Kårehamns vägförening hänvisar till betydelsen av områdets naturvärden och fågelförekomster och anser att området behöver skyddas mot exploatering. De menar också att de långsiktiga vinsterna i att bevara dessa värden vida överstiger de kortsiktiga vinsterna och andra effekter som investeringar kopplade till en exploatering av Östra skiftet kan ge.

Ölands naturskyddsförening och Ölands botaniska förening skriver att det södra och nordöstra delområdet måste utgå ur planen eftersom en exploatering riskerar att påtagligt skada naturvårdens- och kulturmiljövårdens riksintressen. De betonar också att betesmarkerna är viktiga delar i ekonomin för jordbruksföretag på östra sidan. Om kommunens strategiska målsättning är att "värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk", så behöver också sjömarkerna skyddas mot bebyggelseexploatering. De menar att exploatörsintresset inte uppväger aktuella riksintressen, och det strategiska behovet att säkerställa livskraftiga jordbruksenheter.

Sveriges Ornitologiska Förening – Birdlife Sverige, sammanfattar sitt yttrande med att ifrågasätta om det verkligen är lämpligt att ha med U6 som ett utredningsområde med tanke på allt som redan är känt om intressekonflikterna.

I granskningsyttrandena lyfts det flertalet gånger också ett större och bredare problem för utvecklingen av vår kommun. Det finns en berättigad oro för att kommunen i sin planering okritiskt möjliggör för byggbolag att exploatera jordbruksmark för bebyggelse. Det försvårar en

hållbar utveckling för jordbruksföretag på östra sidan och står i motsättning till kommunens strategiska vilja att "värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk.”.

Genom att öppna för exploatering av jordbruksmarker ökar markpriser och arrendeavgifter, vilket minskar möjligheterna att få ekonomi i det kreatursbaserade jordbruk som landskapet är lämpligt för. Gårdarna behöver både naturbetesmarker och åkermarker för att vara bärkraftiga. Om naturbetesmarkerna bebyggs minskar utrymmet för djurhållningen. Åkermarkerna kan producera vinterfoder, men är mindre dugliga för spannmålsproduktion. Miljöersättningarna och skötseln av naturbetesmarkerna är också en viktig del i ekonomin. Utvecklingen gynnas av att brukaren äger jordbruksmarken. Arrenden försvårar en långsiktig planering och en stabil utveckling. Viljan att arbeta med landskapsvård, naturvård, anlagda våtmarker och åtgärder som minskar läckagen från åkermark till havet är större om brukaren äger marken. Tomtavstyckningar på jordbruksmark ger förvisso ett kapitaltillskott, men minskar samtidigt fastighetens möjlighet till långsiktig avkastning från brukandet. Det ökar risken för avfolkning och avveckling av jordbruksföretag.

Översiktsplanen (ÖP) är ett viktigt instrument för att vägleda användningen av mark och vatten i kommunen. Det är också i den här fasen av kommunal planering som allmänheten och andra har störst möjlighet att påverka utvecklingen. Därför måste vi lyssna till de kloka, och samstämmiga, granskningsyttranden som inkommit från organisationer, föreningar och privatpersoner. Eftersom ÖP ska visa var det finns goda förutsättningar för att utforma detaljplaner är det också viktigt att ÖP inte inger falska förhoppningar. Vår sammantagna bedömning är att det inte är lämpligt med exploatering inom vissa områden i U6 Kårehamn och anser därför att kartmaterialet behöver uppdateras så att nordöstra området i U6 Kårehamn utgår.

Sara Kånåhols, ledamot kommunstyrelsen

Börje Ekstam, ersättare kommunstyrelsen

Vänsterpartiet Borgholm

Miljökonsekvensbeskrivning
Översiktsplan 2040
Borgholms kommun

SWECO

Icke-teknisk sammanfattning

Borgholms kommun arbetar med att upprätta en ny översiktsplan; ÖP 2040. Borgholms tidigare översiktsplan från 2002 ersätts därmed och ÖP 2040 anpassas utifrån nya lagkrav och uppdaterade förutsättningar. Målet är att den nya översiktsplanen ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling utifrån ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. I översiktsplanen, den så kallade ÖP2040, anges dels övergripande riktlinjer för bebyggelseutveckling respektive näringslivsutveckling inom kommunen. För att värna de karaktäristiska landskapsvärdena och verka för en hållbar bebyggelseutveckling är översiktsplanens övergripande strategi att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till eller som komplement till befintlig bebyggelse. Sedan den förra kommunövergripande översiktsplanen togs fram har fem fördjupade översiktsplaner (FÖP:ar) för områden med högt bebyggelsetryck arbetats fram. ÖP2040 föreslår inte så många nya utvecklingsområden i jämförelse med den tidigare översiktsplanen, utan har som huvudsyfte att sammanfoga de fem fördjupande översiktsplanerna samt att fortsätta den småskaliga men framåtsyftande utvecklingsinriktningen som kommunen redan tidigare har arbetat efter.

Borgholms kommun har i framtagandet av ÖP 2040 lyft blicken jämfört med ÖP2002 och kommunen är framåt vad gäller omvärldsbevakning. Man ser betydelsen av att utveckla och nyttja Öland på ett hållbart sätt och frågor gällande bebyggelseutveckling, nyttjande av naturresurser samt framtida scenarier som klimatförändringar har beaktats och hanterats i planen. Att det inom kommunen finns många natur-, kultur- och friluftsvärden med högt skydd, gör dock att viss påverkan är omöjlig att undvika. Med tydliga riktlinjer och åtgärder har dock kommunen försökt beakta att dessa frågor hanteras på ett fullgott sätt i kommande fysisk planering. Miljökonsekvensbeskrivningen har avgränsats till att studera påverkan och konsekvens av de aspekter som av kommunen har bedömts kunna ge upphov till en betydande miljöpåverkan, vilka är miljöaspekterna dagvatten, vatten och avlopp, klimatanpassning, kultur- och landskapsvärden, förorenade områden samt naturvärden, biologisk mångfald och grön infrastruktur. I MKB:n görs även en bedömning av påverkan på mellankommunala frågor.

Kommunen har tydliga riktlinjer och åtgärder gällande *dagvattenhantering* och en dagvattenstrategi ska tas fram. En utbyggnad inom tidigare obebyggda områden innebär alltid en risk för negativa konsekvenser på vattenkvaliteten i recipienterna, men denna risk bör kunna minimeras med kommunens ambitiösa riktlinjer och åtgärder, som även omfattar befintliga bebyggda områden. Genomförandet av ÖP2040 bedöms därmed innebära möjligheter till positiva konsekvenser för vattenkvaliteten samt bidra till att miljökvalitetsnormerna för ytvatten ska kunna uppnås. Den kommunala vattenresursplan som kommer att tas fram med åtgärder för att öka kvarhållning av ytvatten ger i kombination med de riktlinjer som finns angivna i ÖP2040 möjlighet till positiva konsekvenser för v*attenförsörjningen*. Dock innebär planerad utbyggnad i känsliga områden en risk för negativ påverkan på vattentäkterna. Om riktlinjerna följs bedöms dock risken för negativa konsekvenser för dricksvattenförsörjningen minska i jämförelse med nuläget.

ÖP 2040 anger tydliga riktlinjer och åtgärder för att möjliggöra en funktionell *klimatanpassning*. Som åtgärder i planen anges att en strategi för att minska risken för översvämningar till följd av skyfall ska tas fram, liksom en övergripande strategi för klimatanpassning i kommunen. Detta är positivt för den långsiktiga planeringen i kommunen och bedöms medföra positiva konsekvenser i förhållande till nuläget. ÖP 2040 anger även möjlig bebyggelseutveckling i områden med identifierad risk för översvämning. Kommunens framtagna riktlinjer öppnar dock för att bedömningar av risker görs för varje plan- och bygglovsärende. Risken för negativa konsekvenser bör därmed kunna minimeras.

Det finns höga naturvärden i anslutning till de områden som pekats ut för bebyggelseutveckling. Samtidigt undantar kommunen större sammanhängande naturområden samt kända naturvärden vid markanspråk inom fokusområdena. ÖP2040 anger betydelsen av att genomföra naturvärdesinventeringar i samband med kommande detaljplaner. En naturvärdesinventering säkerställer dock inte att tillräcklig hänsyn tas inför kommande exploatering, men i ÖP 2040 tydliggör kommunen att den fysiska planeringen behöver säkerställa att tillräcklig kunskap finns gällande naturvärden i samband med bebyggelseutveckling. Det möjliggör att negativa konsekvenser för *naturvärden, grön-blå infrastruktur och biologisk mångfald* vid kommande bebyggelseutveckling i kommunen bedöms kunna reduceras och i vissa fall landa på obetydliga eller neutrala konsekvenser. Om ett helhetsgrepp tas för att stärka den blå-gröna infrastrukturen finns det även möjlighet till positiva konsekvenser.

Kommunen har hög kunskap och kännedom om det *kulturhistoriska värdet* och markanspråket i ÖP 2040 utgår huvudsakligen utifrån att områden med höga kulturmiljövärden ska undantas från exploatering. Kommunen anger riktlinjer för att säkerställa landskapsbilden men rekommenderas att även ta hänsyn till den regionalt framtagna landskapsanalysen i kommande planering. Risken för negativ påverkan finns, men med rätt kunskapsunderlag inför vidare detaljplaneprocess, finns förutsättningar för att hantera kulturmiljö och landskap i kommande detaljplaner med möjliga positiva konsekvenser som följd.

Det finns områden med *förorenad mark* i anslutning till utvecklingsområdena i ÖP2040. Områdena är i viss mån inventerade men mer kunskap behövs vad gäller föroreningars utbredning och vilka föroreningar som faktiskt förekommer. Kommunen tydliggör att de kommer att ställa krav på nödvändiga mark- och grundvattenundersökningar i kommande detaljplanering, bygglov och andra anläggningsåtgärder. Med nödvändiga undersökningar och efterföljande sanering utifrån fastställda åtgärdsbehov, bedöms planförslaget medföra förväntade positiva konsekvenser.

Det *mellankommunala samarbetet* mellan Borgholms och Mörbylångas kommuner är väl etablerat vilket gynnar Ölands två kommuner, arbetet med havsplanen samt länet som helhet. Borgholms kommun anger en vidare utveckling av samarbete kring frågor rörande bland annat avloppshantering och klimatanpassning. Borgholms kommun föreslår inga förändringar i kommunens mark- och vattenanvändning som strider mot havsplanen. Planförslaget bedöms sammantaget kunna medföra positiva konsekvenser för det mellankommunala samarbetet.

Hela Öland berörs i form av *riksintresse* för rörligt friluftsliv samt obruten kust enligt 4 kapitlet miljöbalken. Borgholms kommun berörs även av flertalet olika riksintressen enligt 3 kapitlet miljöbalken. Dessa är riksintressen för naturvård, kulturmiljövård, yrkesfiske, totalförsvaret, friluftsliv, kommunikationer, värdefulla ämnen eller material samt energiproduktion. Den samlade bedömningen utgår från att påtaglig skada inte kan uteslutas för riksintresse för kulturmiljövård respektive naturvård, vid genomförandet av ÖP2040. Områdesspecifika ställningstaganden och åtgärder kan tydliggöra områdenas känslighet, samt hur påtaglig skada skulle kunna förebyggas.

ÖP 2040 bidrar till att nå *miljömålen* Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap och God bebyggd miljö. Planen bidrar obetydligt till miljömålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv. Den motverkar inga miljömål.

Innehåll

1 Inledning 5
1.1 Bakgrund 5
1.2 Om översiktsplanering 5
1.3 Den nya översiktsplanen 5
1.4 Strategisk miljöbedömning 6

2 Avgränsning 8
2.1 Saklig avgränsning 8
2.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning. 9
2.3 Omfattning 9

3 Metod och bedömningsgrunder 10
3.1 Processen 10
3.2 Bedömningsgrunder 10
3.3 Osäkerheter i bedömningar 11

4 Miljöförutsättningar 12
4.1 Borgholms kommun idag 12
4.2 Övergripande bedömningsgrunder 12

5 Planförslag och alternativ 15
5.1 Planförslaget – ÖP2040 15
5.2 Nollalternativet 21
5.3 Andra rimliga alternativ 23
5.4 Anpassningar under planprocessen 23

6 Miljökonsekvenser 25
6.1 Vattenkvalitet och dricksvattenförsörjning 25
6.2 Klimatanpassning 30
6.3 Naturvärden, biologisk mångfald samt grön och blå infrastruktur 33
6.4 Kultur- och landskapsvärden 36
6.5 Förorenade områden 38

7 Mellankommunala frågor med särskilt fokus på kust- och havsplanering. 40
7.1 Förutsättningar 40
7.2 Konsekvenser av planförslaget 40

8 Områden av riksintresse 41
8.1 Riksintresse enligt 4 kapitlet miljöbalken 41
8.2 Riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken 43
8.3 Planförslagets innehåll 44
8.4 Konsekvenser av planförslaget 45

9 Uppföljning och övervakning 46

10 Måluppfyllelse nationella miljökvalitetsmål 47

11 Kumulativa effekter 50
11.1 Mellankommunalt samarbete 50
11.2 Nationell livsmedelsstrategi 50
11.3 Miljökvalitetsnormer och minskad näringsbelastning till Östersjön 50

12 Samlad bedömning 51
12.1 Övergripande om riktlinjer och markanspråk 51
12.2 Samlad bedömning av konsekvenser 51

13 Referenser 55

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Borgholms kommun är en kommun i Kalmar län som omfattar norra Öland.

För närvarande pågår ett arbete inom kommunen med att upprätta en ny översiktsplan. Borgholms tidigare översiktsplan är från 2002 och ersätts för att anpassas till nya lagkrav och uppdaterade förutsättningar.

Sweco har på uppdrag av Borgholms kommun tagit fram en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för kommunens översiktsplan. Under 2022 var översiktsplanen ute på samråd och under 2024 var den på granskning. Där emellan reviderades planen samt MKB. Efter granskningsskedet har mindre justeringar gjorts i översiktsplanen som även medför mindre korrigeringar i miljökonsekvensbeskrivningen. Denna MKB utgör underlag till antagandehandlingen.

1.2 Om översiktsplanering

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en översiktsplan som omfattar hela kommunen. En översiktsplan är vägledande för hur mark- och vattenområden används och hur bebyggelse, verksamheter och naturområden ska utvecklas och bevaras. En aktualisering av översiktsplanen ska göras under varje mandatperiod.

Översiktsplanen är vägledande men inte bindande. Den är därmed inte absolut styrande när planer eller projekt ska genomföras men utgör det viktigaste övergripande dokumentet för efterföljande planering enligt plan- och bygglagen. Det är i översiktsplanen som allmänna intressen vägs mot varandra. Dessa avvägningar ligger sedan till grund för större samhällsinvesteringar samt bevarande och utveckling av värdefulla tillgångar, som exempelvis natur- och kulturmiljöer.

1.3 Den nya översiktsplanen

Den nya översiktsplanen ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling utifrån ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Borgholms kommun ska fortsätta att utvecklas som en attraktiv och hållbar kommun där de unika landskapen värnas med sina höga natur- och kulturvärden. Samtidigt är bebyggelsen och näringslivets utveckling centrala för den strategiska mark- och vattenanvändningen.

ÖP2040 har följande vägledande inriktning:

- Småskaligheten och närheten till natur, kultur, rekreation, kust och hav skapar attraktiva boendemiljöer.
- Ett starkt näringsliv skapar växtkraft i en levande landsbygd.
- Goda kommunikationer knyter ihop kommunens delar.
- Hållbar vattenhantering i landskapet skapar utveckling både genom bebyggelse och för kommunens näringar.

Utifrån den vägledande inriktningen har prioriteringar sedan angetts för fyra olika utvecklingsteman i översiktsplanen: Attraktiv livsmiljö, Goda kommunikationer, Levande landsbygd och Värna vattnet.

I ÖP:n presenteras en utvecklingsstrategi, vars intention är att stärka såväl tätorter som landsbygdsområden för att möjliggöra en god servicenivå, en gynnsam näringslivsutveckling samt attraktiva boendemiljöer och besöksmål i hela kommunen.

Borgholm-Köpingsvik är kommunens centralort och huvudsakligt centrum för handel. Rälla i den södra kommundelen och Löttorp i den norra kommundelen är de två primära serviceorterna utöver centralorten. Utöver dessa orter finns ett antal småorter som fungerar som mötesplatser på landsbygden. Bebyggelseutvecklingen mellan orter koncentreras till ett antal bebyggelsestråk som idag har en viss bebyggelsekoncentration. Kommunens olika besöksmål utgör en viktig grundsten för kommunens livaktighet och attraktivitet.

Figur 1 Utvecklingsstrategin som den presenteras i den nya översiktsplanen.

I utvecklingsstrategin lyfts de områden, platser och stråk fram, dit olika utvecklingsinsatser planeras, tillsammans med de delar av kommunen där kommunens största natur-, kultur och rekreationsvärdena finns. Se figur 1.

1.4 Strategisk miljöbedömning

Av 6 kapitlet 3 § miljöbalken framgår att *En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan*. En översiktsplan är enligt miljöbedömningsförordningen 2§ alltid att betrakta som betydande miljöpåverkan och därmed ska en strategisk miljöbedömning genomföras.

Av miljöbalken 6 kapitlet 9§ framgår att:

Om en strategisk miljöbedömning ska göras, ska myndigheten eller kommunen:
1. Samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (avgränsningssamråd).

2. Ta fram en miljökonsekvensbeskrivning.
3. Ge tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan eller program.
4. Ta hänsyn till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter innan planen eller programmet antas eller läggs till grund för reglering.

Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter och miljöhänsyn i utarbetandet av planen för att främja hållbar utveckling. Både miljöbedömningsprocessen och miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är viktiga verktyg för att följa och dokumentera denna ambition. Fokus ligger på de delar av planförslaget som bedöms medföra betydande miljöpåverkan.

Miljökonsekvensbeskrivningen ska redovisa kommunens bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan få. Det är den betydande miljöpåverkan som ska identifieras, beskrivas och bedömas i miljökonsekvensbeskrivningen. Miljöbalken reglerar vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla och att innehållet ska anpassas utifrån vad som är en rimlig omfattning och detaljeringsnivå. Plan- och bygglagen, PBL, reglerar vad översiktsplanen ska innehålla. För planer där strategisk miljöbedömning krävs ska planen uppfylla miljöbalkens krav på en miljökonsekvensbeskrivning för strategisk miljöbedömning.

Den strategiska miljöbedömningen utgår från antagandeversionen av översiktsplanen, daterad 6 februari 2025. Ändringar i översiktsplanen redovisas i kapitel 2.4.

2 Avgränsning

2.1 Saklig avgränsning

Den sakliga avgränsningen utgår från de miljöeffekter som definieras i 2 §, 6 kapitlet miljöbalken (1998:808). Avgränsningen har Borgholms kommun utarbetat och stämt av med Länsstyrelsen i Kalmar på ett avgränsningssamråd den 18 februari 2020. Eftersom en översiktsplan alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan genomfördes inte ett separat undersökningssamråd med länsstyrelsen innan avgränsningssamrådet.

Länsstyrelsens synpunkter har sammanfattats i ett yttrande daterat 2020-04-20.

Borgholms kommun har efter avgränsningssamrådet beslutat att miljökonsekvensbeskrivningen ska omfatta följande miljöaspekter, inom vilka planens genomförande kan medföra betydande negativ eller positiv miljöpåverkan:

1. Dagvatten och miljökvalitetsnormer för grundvatten, ytvatten och kustvatten
2. Vatten och avlopp
3. Klimatanpassningar med fokus på stigande havsnivåer
4. Naturvärden, biologisk mångfald och grön infrastruktur
5. Kultur- och landskapsvärden
6. Förorenade områden
7. Mellankommunala frågor med särskilt fokus på kust- och havsplanering

I denna MKB hanteras aspekterna under punkt 1 och 2 ovan i ett gemensamt avsnitt, Vattenkvalitet och vattenförsörjning (6.1).

De miljöaspekter som kommunen inte har bedömt ger risk för betydande miljöpåverkan behandlas inte i denna MKB. Däremot har dessa frågor hanterats under miljöbedömningsprocessen, för att säkerställa att översiktsplanen hanterar aspekter som går att säkerställa på ÖP-nivå, samt behov av vidare hantering i kommande detaljplaneprocesser. Det gäller följande miljöaspekter:

Klimatpåverkan, konsekvenser för rekreation och friluftsliv samt risker för människors hälsa och säkerhet, vilket innefattar bland annat buller, luftföroreningar samt olycksrisker kopplat till farlig verksamhet. Risker kopplat till vattenmiljön hanteras dock i MKB:n, under avsnitt 6.1.

Hushållning med naturresurser hanteras översiktligt i vattenavsnittet i kapitel 6.1 och vid bedömning av miljömålsuppfyllelse i kapitel 10.

2.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning

Den geografiska avgränsningen omfattar hela kommunens yta på land och i Östersjön vilket omfattar de inre vattnen och territorialhavet. Översiktsplanen kan leda till påverkan utanför kommungränsen. Därför har vissa frågor belysts ur ett mellankommunalt och regionalt perspektiv.

Konsekvenserna av översiktsplanen beskrivs med tidshorisonten 2040, vilket är samma tidshorisont som används för översiktsplanen. Vid den tidpunkten förväntas översiktsplanen ha genomförts, det vill säga dess föreslagna bebyggelseområden, infrastruktur med mera förväntas vara fullt utbyggda. De förändringar och konsekvenser som planen kan förväntas ge kommer dock ofta att framträda successivt under tidsperioden fram till dess.

Påverkan inom vissa miljöaspekter kan även sträcka sig längre än till ovan angivna tidshorisont. I den mån det är möjligt, rimligt och relevant, behandlar miljökonsekvensbeskrivningen även dessa effekter. Detta gäller framför allt

klimatanpassningsfrågor. Miljöeffekter på kort sikt kan inte bedömas på den översiktliga nivå som en översiktsplan omfattar och därför har miljöeffekter vid exempelvis byggskede avgränsats bort.

2.3 Omfattning

Miljökonsekvensbeskrivningens detaljeringsnivå har anpassats utifrån syftet med en översiktsplan. Ambitionen har varit att genomföra miljöbedömningen på en översiktlig nivå, men även att fånga upp särskilda förutsättningar om dessa är av vikt för bedömningen av planens samlade miljökonsekvenser. För att ge en helhetsbild av planförslagets miljökonsekvenser redovisas de utifrån översiktsplanens riktlinjer och ställningstaganden på övergripande planeringsnivå, snarare än att fokusera på detaljer som är mer lämpliga att hantera i senare skeden.

2.4 Omarbetning av översiktsplanen under planprocessen

Flera mindre ändringar och tillägg har gjorts efter samrådsskedet i både text och i kartor för att göra översiktsplanen mer tydlig. Nedan listas större förändringar som har tillkommit efter samrådet.

- Utredningsområden för vattenåtgärder har tillkommit och vattenskyddsområden redovisas i markanvändningskartorna för fokusområdena.
- Två av utvecklingsområdena i Byxelkrok har justerats. Den norra delen av SB 2, utgår som utpekat område då det de senaste åren tillkommit tomter för bostadsbebyggelse. Utbredningen av NF 2 har justerats och delar av området ingår nu i område för bostadsutveckling, SB14.
- U6 i Kårehamn har utökats med flera delområden för föreslagen bostadsbebyggelse.
- Två områden i fokusområdet Rälla-Stora Rör, SB 40 och SB 41, har utgått på grund av att de ligger inom vattenskyddsområdet.
- Vikten av att bevara jordbruksmark har fått skarpare formuleringar.
- Betydelsen av de höga kulturvärden som finns i kommunen har genomgående förtydligats i dokumentet.
- Avsnittet om förorenad mark har kompletterats med information om PFAS samt hantering av eventuella föroreningar till följd av blybensin längs med väg 136 i vidare fysisk planering.
- Avsnittet om kust- och havsplanering har kompletterats med miljökvalitetsnormer för havsmiljön.

Inför antagande har flera mindre justeringar gjorts, se granskningsutlåtandet. Den förändring som har bäring på MKB:n är att riktlinjen för havsnära bebyggelse justerats efter länsstyrelsens granskningsyttrande. Ny riktlinje lyder ”Ny bebyggelse ska placeras med en grundläggning på 3,05 meter över nollplanet i RH 2000.”

3 Metod och bedömningsgrunder

3.1 Processen

Arbetet med att genomföra miljöbedömningen har pågått från februari till och med april månad 2022 (inför plansamråd), respektive inför granskningsskede av översiktsplanen under mars 2024. Sweco blev inkopplade i arbetet med att genomföra miljöbedömningen först efter att avgränsningssamrådet med länsstyrelsen var genomfört och har därmed inte deltagit i arbetet med att identifiera vilka miljöaspekter som ger risk för betydande miljöpåverkan och som behandlas i denna MKB.

Det är huvudsakligen via de åtgärdsförslag som anges i denna MKB som miljöbedömningen ger möjlighet till påverkan på innehållet i översiktsplanen. I miljöbedömningsprocessen har medskick gjorts gällande planens utformning (februari och april 2022).

3.2 Bedömningsgrunder

Möjlighet till positiva och risk för negativa konsekvenser av planförslaget och nollalternativet bedöms och redovisas i text. Under varje miljöaspekt i kapitel 6 redovisas bedömningsgrunder, förutsättningar samt en beskrivning och bedömning av planförslagets påverkan, effekter och konsekvenser.

I miljökonsekvensbeskrivningen används en skala för att värdera konsekvenserna. Skalan bygger på relationen mellan befintliga värden och en bedömning av omfattningen av planförslagets påverkan och effekter på dessa. Skalan beskriver såväl positiva som negativa konsekvenser, se Figur 2.

Följande begrepp används i miljöbedömningssammanhang:

- *påverkan* beskriver den förändring av fysiska förutsättningar som planförslaget ger upphov till,
- *effekten* beskriver hur förhållandena för en viss miljöaspekt förändras till följd av planens påverkan, och
- *konsekvensen* beskriver en sammanvägning av påverkan och det påverkade värdet eller miljöns känslighet.

Med hänsyn till översiktsplanens mer övergripande karaktär är de direkta konsekvenserna ibland mycket svåra att bedöma. Därför görs bedömningarna utifrån om översiktsplanen medför möjlighet till positiva konsekvenser eller risk för negativa konsekvenser. I de fall ställningstagandena i planförslaget medför tydligare konsekvenser bedöms de som förväntade positiva eller negativa konsekvenser.

Under respektive miljöaspekt redovisas även förslag till åtgärder och fortsatt arbete för att stärka positiva konsekvenser eller mildra negativa konsekvenser av planförslaget.

Efter att respektive miljöaspekt konsekvensbedömts görs en samlad bedömning samt en bedömning av kumulativa effekter (kapitel 8). Bedömning görs även av hur skyddade områden påverkas samt av planens bidrag till uppfyllande av de nationella miljökvalitetsmålen samt miljökvalitetsnormer.

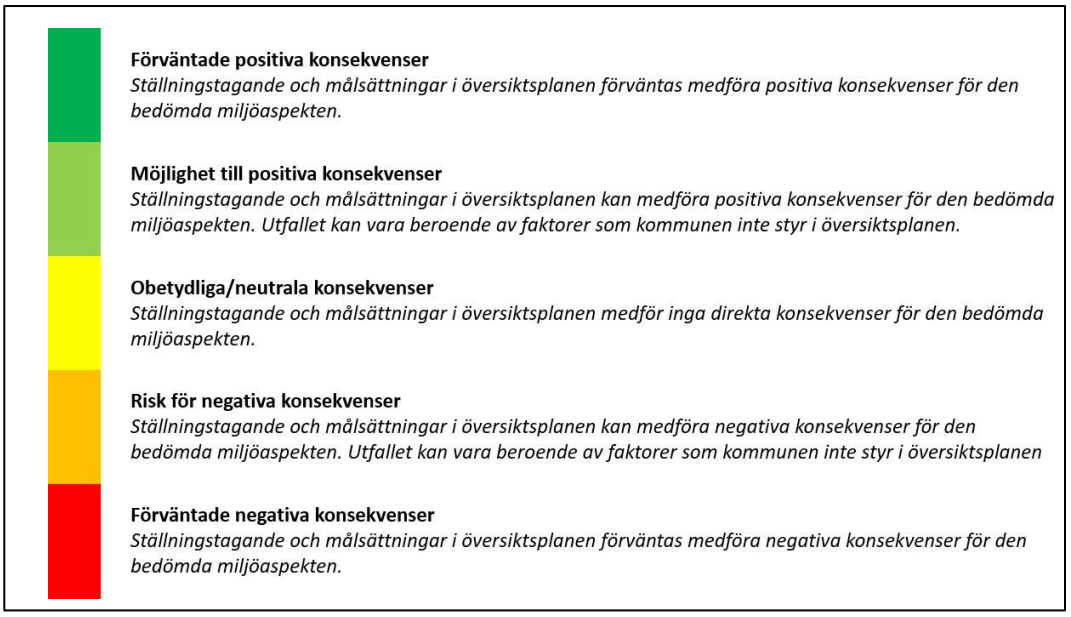

Figur 2. Bedömningsskala för att värdera planförslaget och nollalternativets konsekvenser.

3.3 Osäkerheter i bedömningar

En miljökonsekvensbeskrivning är alltid förknippad med osäkerheter. Det finns dels osäkerheter i alla antaganden om framtiden, dels kan det finnas osäkerheter förknippade med kunskapsläge och underlagsmaterial.

4 Miljöförutsättningar

4.1 Borgholms kommun idag

Borgholms kommun omfattar norra Öland och har 10 748 invånare 31 december 2023 enligt statistik från SCB (Statistiska centralbyrån). Angränsande kommuner är Mörbylånga, Kalmar, Mönsterås och Oskarshamn.

Borgholms kommun berörs av flertalet olika riksintressen, det vill säga mark- eller vattenområden som långsiktigt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada de värden som riksintresset grundas i. Dessa är riksintressen för naturvård, kulturmiljövård, yrkesfiske, totalförsvaret, friluftsliv, kommunikationer, värdefulla ämnen eller material och energiproduktion. Även de specifikt utpekade geografiska områdena i miljöbalkens kapitel 4 påverkar Öland i sin helhet i form av riksintressena för rörligt friluftsliv och obruten kust. Riksintressen och bedömd påverkan på dessa beskrivs i kapitel 8.

Ölands utmärkande geologiska och hydrologiska förutsättningar gör att vatten är en högt prioriterad fråga idag och för framtiden. Ön har många naturtyper som är känsliga för påverkan samtidigt som de tunna jordlagren ger en begränsad reningsförmåga mot föroreningar. Periodvis torka riskerar att ge en omfattande påverkan på dricksvattenförsörjningen.

Öland har en utpräglad byggnadsstruktur med lång historia. Exempelvis präglas den öländska landsbygden av sammanhållna bymiljöer i form av radbyar, kyrkbyar och klungbyar. Även jordbruksmarken utgör en stor del av kulturmiljön på Öland.

Tidigare omfattades hela Öland av ett utökat strandskydd om 300 meter vilket ändrades till ett differentierat strandskydd efter beslut av Länsstyrelsen 2012. Beslutet togs i enlighet med rapporten Översyn av strandskyddet på Öland som länsstyrelsen tog fram till följd av den nya strandskyddslagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 2009.

I Borgholms kommun finns ett flertal hamnar av betydelse. Främst nyttjas nuvarande hamnar av fiske- och fritidsbåtar. Byxelkrok och Böda är de hamnar som är mest livaktiga fiskehamnar medan Kårehamn fyller en funktion vid underhåll och utbyggnad av vindkraftsparker till havs. Byxelkrok och Kårehamn är av riksintresse som landningshamn för fisket. Byxelkrok fungerar även som färjehamn under sommaren då hamnen trafikeras av färja till Oskarshamn. Även Stora Rör och Borgholm har tidigare, och kan i framtiden, fungera som färjehamn.

Turismen är en av Borgholms kommuns största näringar. Under sommarmånaderna ökar invånarantalet på Öland markant och befolkningsmängden mångdubblas. Trycket på vägar, hamnar, sevärdheter, natur- och kulturmiljöer samt vatten och avlopp ökar. Besöksnäringen är även en mellankommunal och regional fråga. Samarbetet mellan Borgholms och Mörbylångas kommuner är väl etablerat vilket gynnar Ölands två kommuner och länet som helhet.

4.2 Övergripande bedömningsgrunder

I detta avsnitt beskrivs de övergripande bedömningsgrunder som gäller för bedömningen av konsekvenser för miljöaspekterna i kapitel 6. I tillägg till dessa redovisas ytterligare bedömningsgrunder även för respektive miljöaspekt där så är relevant.

Miljökvalitetsmål

Riksdagen har beslutat att det övergripande målet för Sveriges miljöpolitik är att till nästa generation lämna över ett samhälle där landets stora miljöproblem är lösta. För att uppnå detta har 16 miljökvalitetsmål antagits. Målen beskriver den miljömässiga dimensionen av politiken för en hållbar utveckling och anger det tillstånd i miljön som det samlade miljöarbetet ska leda till. Genom att uppnå de nationella miljökvalitetsmålen så uppnås även den ekologiska dimensionen av Agenda 2030.

I ÖP2040 anges att översiktsplanen berör samtliga miljökvalitetsmål förutom storslagen fjällmiljö och skyddande ozonskikt.

I kapitel 10 i denna MKB bedöms ifall genomförandet av översiktsplanen bidrar positivt till uppfyllandet av de nationella miljökvalitetsmålen eller inte. I samband med detta beskrivs miljömålen lite mer i detalj och en koppling görs till relevanta Agenda 2030-mål.

Agenda 2030

Till översiktsplanen har Borgholms kommun valt att prioritera ett antal globala hållbarhetsmål baserat på kommunens specifika förutsättningar och möjligheter samt vad översiktsplanen kan påverka. Se figur 3. För var och en av planeringsförutsättningarna i översiktsplanen går att läsa hur riktlinjerna arbetar mot att uppfylla de olika målen. De berörda Agenda 2030-målen innefattar samtliga 17 mål, förutom nr. 1 – Ingen fattigdom, 4 - God utbildning och 17 – Genomförande och globalt partnerskap.

	EKOLOGISKT				SOCIALT						EKONOMISKT			
	6	13	14	15	2	3	5	7	11	16	8	9	10	12
1. BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN		13	14	15	2			7	11			9		12
2. FRISK LUFT						3			11					
3. BARA NATURLIG FÖRSURNING			14	15										
4. GIFTFRI MILJÖ	6		14	15		3			11					12
5. SKYDDANDE OZONSKIKT														
6. SÄKER STRÅLMILJÖ						3		7						
7. INGEN ÖVERGÖDNING	6		14	15					11		8	9		12
8. LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG	6		14	15							8			
9. GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET	6					3			11					12
10. HAV I BALANS SAMT LEVANDE KUST OCH SKÄRGÅRD		13	14	15		3					8			
11. MYLLRANDE VÅTMARKER	6	13	14	15							8			
12. LEVANDE SKOGAR		13		15					11		8			12
13. ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP		13		15	2				11		8			12
14. STORSLAGEN FJÄLLMILJÖ														
15. GOD BEBYGGD MILJÖ				15		3	5		11	16		9	10	12
16. ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV		13	14	15	2				11		8			

Figur 3. Beröringspunkter mellan Agenda 2030 och Sveriges miljökvalitetsmål.

Andra viktiga samhällsmål

Den regionala utvecklingsstrategin för Kalmar län, även kallad RUS, lägger grunden för hur länet långsiktigt ska utvecklas (Regionförbundet i Kalmar län, 2016). Till den regionala utvecklingen i länet hör flertalet strategier som är relevanta för Borgholms kommuns samhällsplanering, exempelvis besöksnäringsstrategin, livsmedelsstrategin och bredbandsstrategin. Region Kalmar län har även ett regionalt serviceprogram där de övergripande målsättningarna utgör en grund för översiktsplanens prioriteringar av

landsbygden. Den regionala utvecklingsstrategin i Kalmar län grundar sig i sin tur i den nationella strategin för hållbar utveckling i hela landet som fokuserar på likvärdiga möjligheter, kompetensförsörjning, entreprenörskap, företagande samt tillgänglighet genom digital kommunikation och transportinfrastruktur.

För transportfrågor finns flertalet regionala mål och planer som kompletterar de nationella transportpolitiska målen om en effektiv, hållbar, jämställd, säker och tillgänglig transport. Den regionala transportplanen (Regionförbundet i Kalmar län, 2017) prioriterar länsvisa investeringar för all typ av transportinfrastruktur medan trafikförsörjningsprogrammet och den regionala kollektivtrafikstrategin för Kalmar län är de viktigaste styrdokumenten för kollektivtrafiken. De regionala dokumenten är i sin tur viktiga för Borgholms kommuns förbindelser till resten av länet.

Övergripande för hela länets och Borgholms kommuns transportmål finns det regionala handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region 2030 (Region Kalmar län, 2019), under begreppet ”nooil”, som grundas i Agenda 2030 och den regionala utvecklingsstrategin. Handlingsprogrammet berör också energianvändningen och det fossilbränslefria näringslivet, både regionalt och lokalt. En fossilbränslefri framtid är även ett av delmålen i länsstyrelsens klimat- och energistrategi, tillsammans med minskade utsläpp av växthusgaser och energieffektivisering, och vägleder regionens och kommunens arbete med att minska klimatpåverkan.

För övriga samhällsmål, såsom exempelvis folkhälsomålen och barnrättspolitiska mål, hänvisas till översiktsplanen.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är bindande nationella föreskrifter om lägsta godtagbara miljökvalitet. Det finns idag normer för föroreningar i utomhusluften, parametrar i vattenförekomster, kemiska föreningar i fisk- och musselvatten och för omgivningsbuller. Kommuner och myndigheter är ansvariga för att miljökvalitetsnormer följs samt att vidta de åtgärder som behövs enligt fastställda åtgärdsprogram.

Enligt 3 kapitlet 4 § plan- och bygglagen ska det av översiktsplanen framgå hur kommunen anser att miljökvalitetsnormer enligt 5 kapitlet miljöbalken ska följas. I arbetet med översiktsplanen finns förutsättningar att förutse på vilka platser och i vilka situationer som exempelvis föroreningshalter, värden för vattenkvaliteten och bullernivåer riskerar att överskridas.

Bedömd påverkan på MKN för vatten beskrivs i kapitel 6.1.

Miljökvalitetsnormerna för luft finns i luftkvalitetsförordningen (2010:477). I förordningen anges både gräns- och målvärden för luftkvaliteten. Det finns alltså både normer för hur hög koncentrationen av olika ämnen och partiklar i luften får vara som högst och normer för vilken koncentration av olika ämnen och partiklar som ska eftersträvas. Påverkan på luftkvaliteten uppstår främst i större tätorter och beror framförallt på utsläpp från trafik men kan även uppstå genom eldning i exempelvis braskaminer. I Borgholms kommun bedöms inte MKN för luft riskera att överskridas och därför hanteras frågan inte vidare i denna MKB.

Enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller är det endast kommuner med över 100 000 invånare och Trafikverket som är skyldiga att kartlägga bullersituationen samt upprätta åtgärdsprogram. Då Borgholms kommun har knappt 11 000 invånare är det inte relevant att bedöma påverkan på MKN för omgivningsbuller i denna MKB.

5 Planförslag och alternativ

5.1 Planförslaget – ÖP2040

Övergripande om planförslaget

Denna miljöbedömning utgår från den version av översiktsplan som ska gå ut på granskning. Beskrivningen av planförslaget baseras på den versionen. Där det saknas källhänvisning är det alltid översiktsplaneutkastet som är referens.

I översiktsplanen, den så kallade ÖP2040, anges dels övergripande riktlinjer för bebyggelseutveckling respektive näringslivsutveckling inom kommunen. Dels anges riktlinjer för varje enskilt fokusområde. Därefter beskrivs planeringsförutsättningar med tillhörande riktlinjer för följande delar: Naturvärden, Friluftsliv och rekreation, Vatten och avlopp, Klimatanpassning, Kulturmiljövärden, Infrastruktur och kommunikationer, Turism, Havsplanering, Energi, Avfall, Bostäder, Mellankommunala frågor, Areella näringar, Hälsa, risk och säkerhet, Områden av riksintresse,

För att värna de karaktäristiska landskapsvärdena och verka för en hållbar bebyggelseutveckling är översiktsplanens övergripande strategi att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till eller som komplement till befintlig bebyggelse. Syftet är bland annat att skapa ett större underlag för både kommunal service, kollektivtrafik och det lokala näringslivet samt att stärka lokalsamhällena och den sociala gemenskapen. ÖP2040 anger att ny bebyggelse ska ingå i ett tydligt socialt, ekonomiskt och ekologiskt sammanhang.

Sedan den förra kommunövergripande översiktsplanen togs fram har fem fördjupade översiktsplaner (FÖP:ar) för områden med högt bebyggelsetryck arbetats fram. ÖP2040 föreslår inte så många nya utvecklingsområden i jämförelse med den tidigare översiktsplanen, utan har som huvudsyfte att dels sammanfoga de fem fördjupande översiktsplanerna, dels fortsätta den småskaliga men framåtsyftande utvecklingsinriktningen som kommunen redan tidigare har arbetat efter. I och med den nya översiktsplanen lyfts dock utvecklingen av landsbygden samt nya utredningsområden i småorter runt om i kommunen på nytt.

I processen med att ta fram den nya översiktsplanen har nya utredningar tagits fram, såsom en översiktlig kulturmiljöanalys, analys över havsnivåhöjningen och dess möjliga påverkan på erosion och förorenade områden samt en naturvärdesinventering för hela kommunen. Resultatet från dessa har implementerats i ÖP2040.

Borgholms kommun har en gemensam vindkraftsplan tillsammans med Mörbylånga kommun (från 2011). De områdena redovisas i ÖP 2040, men är fullt utbyggda. Vindkraftsplanen är inte aktuell att uppdatera de närmaste åren, men kommunen avser att se över vindkraftsfrågan igen när det behövs en generationsväxling av vindkraftverken.

Kartorna i översiktsplanen är uppdelade dels geografiskt i tre delar, dels mer ingående för de fem fokusområdena. På grund av ett högre bebyggelsetryck har dessa fem områden tidigare utretts i fördjupade översiktsplaner, men ersätts av den nya översiktsplanen. De fem fokusområdena är från norr till söder Byxelkrok, Löttorp, Djupvik, Borgholm-Köpingsvik och Rälla-Stora Rör.

Förutom vilken typ av kategori som de respektive områdena tillhör, anges i kartorna om området är utvecklat eller ändrat jämfört med nuläget. Utvecklat innebär att den redan etablerade funktionen föreslås fortsätta utvecklas inom området. Ändrad innebär att ny användning jämfört med dagens föreslås.

I ÖP2040 anges följande riktlinjer för bebyggelseutveckling:

- För att undvika olämplig spridning ska ny bebyggelse i regel ansluta till befintlig bebyggelse.
- Sammanhållna obebyggda områden ska generellt så långt som det är möjligt bevaras obebyggda.
- All ny bebyggelse förutsätter att det finns en långsiktigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning. Beslut som möjliggör byggnation ska särskilt beakta vattenskyddsområdena.
- Ny bebyggelse ska förhålla sig till den kringliggande miljön, såsom befintlig bebyggelse och det omgivande landskapet.
- Ny bebyggelse ska utformas för långsiktig hållbarhet, med särskild hänsyn till boendemiljö, hälsa samt barn och äldre.
- Vid lokaliseringsprövning av ny bebyggelse, för både bostäder och verksamheter, ska jordbrukets intressen särskilt beaktas.
- Vid planläggning av brukningsvärd jordbruksmark ska en analys av samhällsintresset och alternativa platser ske.
- En balans på bostadsmarknaden vad gäller upplåtelseformer, efterfrågan och en socialt hållbar bostadsutveckling ska eftersträvas. En mångfald av bostadstyper ska främjas.
- Tillgängligheten till kusten får inte försämras.
- Nödvändiga inventeringar ska genomföras för att ta hänsyn till befintliga natur- och kulturvärden i detaljplane- och bygglovsärenden.
- Nödvändiga dagvattenutredningar ska tas fram inom varje detaljplaneärende.

Fokusområden i ÖP2040

De fördjupningar av den tidigare översiktsplanen från 2002 som har antagits och som ingår i både nollalternativ och planförslag (med vissa små skillnader) är följande:

- Borgholm-Köpingsvik
- Byxelkroksområdet
- Djupviksområdet
- Löttorps tätort med nära omgivningar
- Rälla, Stora Rör och Ekerum

Fokusområde Byxelkrok
Området ligger på Ölands nordvästkust och innefattar Byxelkroks samhälle med omnejd inklusive byarna Torp, Enerum och Mellby. Byxelkrok är ett område med ett högt bebyggelsetryck samtidigt som det finns omfattande bevarandevärden och ett behov av att utreda utmaningarna i den tekniska försörjningen mer ingående. Höga natur- och kulturvärden, attraktiva rekreationsområden och närheten till havet lockar både besökare och boende till orten. Delar av området omfattas av riksintressen för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv. Delar är också utpekade i länets naturmiljöprogram som värdefull naturmiljö respektive värdefull kulturmiljö. Se figur 4.

I och med det relativt långa avståndet till Borgholm och Kalmar är efterfrågan på fritidshus dominerande. Det övergripande målet är att Byxelkrok ska växa och utvecklas utan att befintliga värden går förlorade samt att fler ska kunna bosätta sig i Byxelkrok med omnejd.

Frågan gällande kommunal dricksvattenförsörjning är högt prioriterat, både på grund av Ölands generella vattenbrist och Byxelkroks vattentäkts höga sårbarhet. Majoriteten av fastigheterna i Byxelkrok är anslutna till kommunalt vatten. Varje bostad, verksamhet och väg inom vattenskyddsområdet ger upphov till en ökad risk att skada täkten. För att klara ett ökande vattenbehov och för att ge vattentäkten ett bättre skydd har ett förslag till nytt skyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter för grundvattentäkten nyligen tagits fram.

Utvecklingen i Byxelkrok ska enligt ÖP2040 genomsyras av följande fyra strategier:

- Människan i fokus
- Ett starkt centrum
- Områden med egen karaktär
- Länkar mellan områden

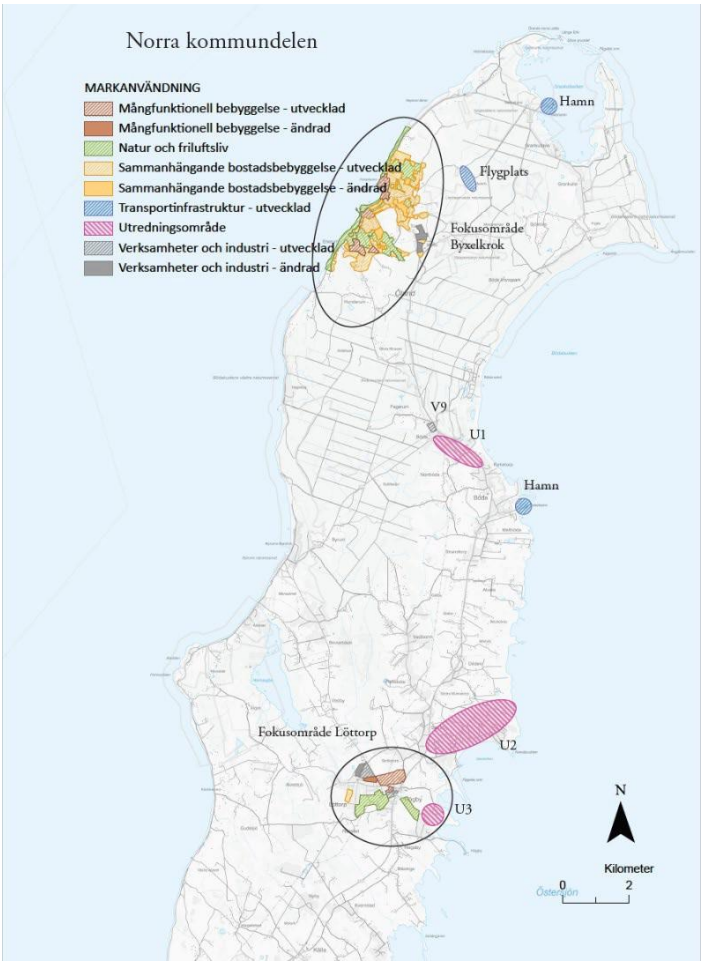

Figur 4. Utpekade utrednings- och fokusområden i Norra kommundelen (ÖP2040).

Fokusområde Löttorp

Löttorp ligger fyra mil norr om Borgholm inom ett för norra Öland typiskt odlingslandskap. Invånarantalet varierar mycket under året. Löttorp som tätort är ett ungt samhälle som fram till början av 1900-talet bestod av endast några gårdar och några små stugor. Idag är orten den enda serviceorten på norra Öland. Här finns affärer, skola, vårdcentral, bibliotek, badhus samt vård- och omsorgsboende. Löttorp är med sitt centrala läge på norra Öland, även om järnvägen försvann redan 1961, en naturlig knutpunkt och har därmed utvecklingsmöjligheter.

Fokusområde Djupvik

FÖP-området är beläget intill Kalmarsund väster om väg 136 mellan Borgholm och Löttorp. Området omfattas av byarna Djupvik, Lundebytorp och Grönvik. Planområdet avgränsas i väster av Kalmarsund och i övriga väderstreck av alvarsmark, strandängar och jordbruksmark. Djupviksvägen och Djupviks Kustväg utgör huvudvägarna inom planområdet.

Det har länge funnits en efterfrågan på bostäder och ett högt byggtryck inom området. De undermåliga vatten- och avloppslösningarna har tidigare begränsat utvecklingsmöjligheterna, men i och med nya kommunala vatten- och avloppsledningar öppnas möjligheterna till utveckling igen. Närheten till

tätorterna Borgholm och Löttorp innebär att området har förutsättningar att vara attraktivt för fler framtida permanentboende, vilket är ett av huvudmålen i utvecklingen.

Lofta Mosse är ett populärt friluftsområde och hela kustbandet, som ofta omtalas som stenkusten, har stor betydelse för områdets attraktivitet som besöksmål. Bebyggelsen inom planområdet domineras av småskalig fritidshusbebyggelse av varierad ålder.

I fördjupningen av Djupviks utveckling ligger fokus på att förstärka redan befintliga kvaliteter. Det görs genom att en avvägning mellan att inte påverka jordbruket och andra näringar negativt och samtidigt kunna möjliggöra att området utvecklas för fler boende, både permanentboende och sommarboende, samt genom bibehålla och utveckla värden för friluftsliv och tillfälliga turister. Se figur 5.

Den framtida utvecklingen av Djupvik har följande rekommendationer som utgångspunkt:

- Bevara höga värden (natur- och kultur) och utveckla befintliga kvaliteter.
- Se över bebyggelsestrukturen.
- Förstärk den historiska strukturen

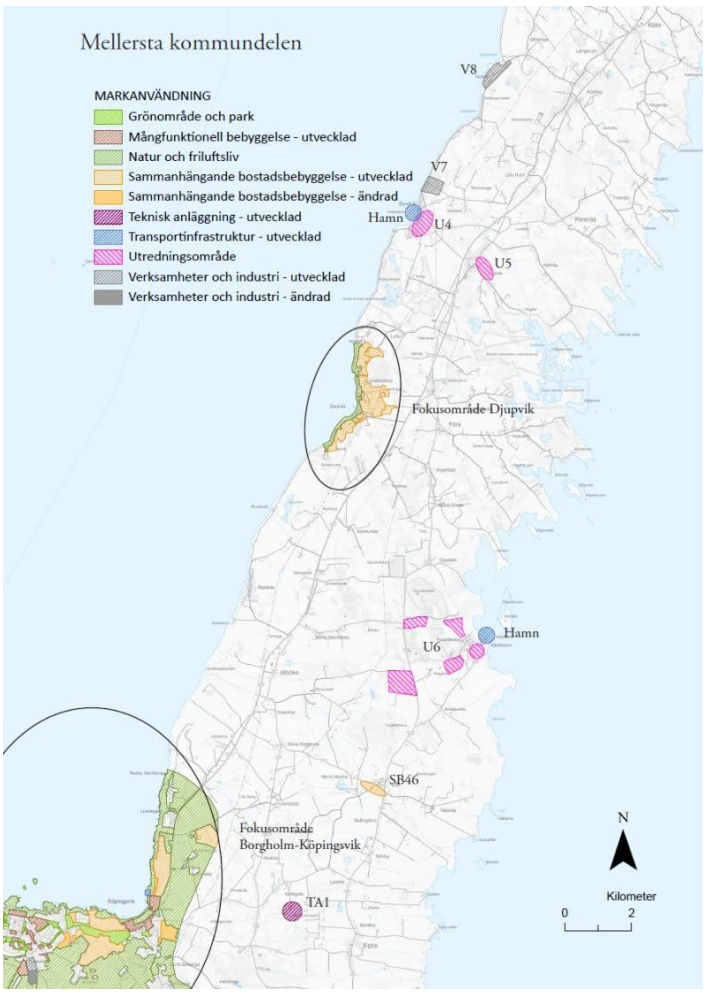

Figur 5. Utpekade utrednings- och fokusområden i Mellersta kommundelen (ÖP2040)

Fokusområde Borgholm-Köpingsvik

Borgholm och Köpingsvik har med tiden växt samman till en gemensam tätort och utgör kommunens centralort. Deras respektive ursprung skiljer sig åt där Borgholm är en stad med 200-åriga anor och Köpingsvik ett samhälle med en

äldre historia och rikt med fornlämningar. Planeringsstrategierna skiljer sig därmed också åt. I Borgholm riktas fokus på att hitta strategier för hur den befintliga stadskaraktären kan bevaras och utvecklas på bästa sätt. I Köpingsvik utgör de kulturhistoriska lämningarna, kyrkan, stranden, campingarna och vägen viktiga utgångspunkter för utvecklingen. Visionen för Borgholm och Köpingsvik är att genom en naturlig utveckling av strand- och kustområdet koppla samman orterna med bostäder, badplatser, grönytor och en strandpromenad. Det finns i ÖP2040 många specifika riktlinjer för Särskilt värdefulla byggnader eller Bebyggelsemiljöer som anges för just detta fokusområde.

Fokusområde Rälla – Stora Rör

Stora Rör och Rälla har ett attraktivt läge i närhet till skola, service och med god tillgänglighet till natur- och rekreationsområden. Tidsmässigt har området en av kommunens bästa pendlingsmöjligheter till Kalmar, Borgholm och Färjestaden. Det finns potential att utveckla de två orterna med deras olikheter och samtidigt behålla deras karaktär. Genom att skapa trivsamma boendemiljöer på pendlingsavstånd är kommunens förhoppning att öka permanentboendet, och till viss del fritidsboenden, i området. Genom att öka antalet boende i orterna ökar även förutsättningarna för utbyggnad av handel och service. Se figur 6. Omgivningen består av vackra naturområden med flera historiska lämningar. Dessa tillgångar bidrar i hög grad till möjligheterna att skapa attraktivt boende och till att locka besökare och turister. Kommunen ser det därför som mycket viktigt att värna om och ta tillvara dessa resurser genom att säkerställa förutsättningarna för det rörliga friluftslivet och skydda miljöer med stora natur- och kulturvärden.

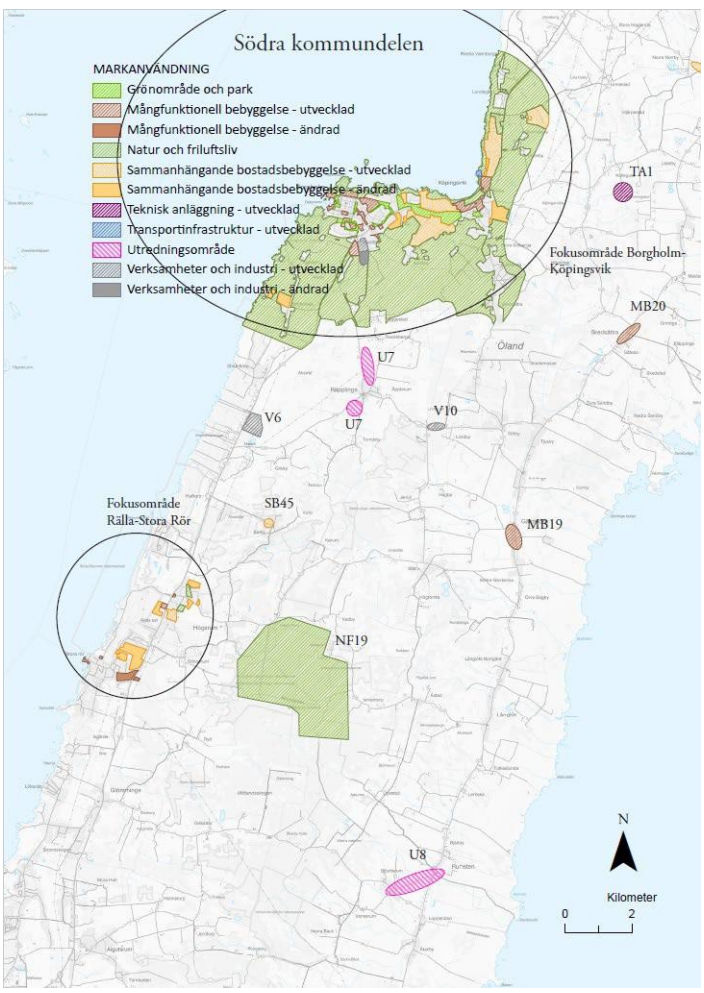

Figur 6. Utpekade utrednings- och fokusområden i Södra kommundelen (ÖP2040).

Utredningsområden i Norra kommundelen
Föreslagen sammanhängande bostadsbebyggelse i följande områden: U1 Böda, U2 Sandbybaden och U3 Hagaby-Högby. Naturvärdesinventering (NVI) och dagvattenutredning krävs vid detaljplan. Höga naturvärden och strandskydd gäller för U3, samt delvis inom riksintresse för naturvård. U1 och U2 ligger inom vattenförekomst norra Ölands kustvatten. Delar av område U2 är låglänt och inte lämpligt beaktat havsnivåhöjning.

Fortsatt utveckling i befintligt område för lättare industri (V9). Ett för vatten instängt område finns i västra delen av området. Ligger i anslutning till ett Natura 2000-område samt potentiellt förorenat område.

Inom området finns även en flygplats, samt hamnar vars funktion ska säkerställas enligt beskrivningen i ÖP2040.

Utredningsområden i Mellersta kommundelen
Föreslagen sammanhängande bostadsbebyggelse i U4 Sandvik, U5 Södvik och U6 Kårehamn. Ny överföringsledning medför bättre hantering av spillvatten i området kring U6. Flera utredningar, däribland naturvärdesinventering och artutredningar behövs för att göra en bedömning av den sammantagna effekten av exploatering för respektive delområde. Särskilt i relation till Natura 2000-område. Delar inom riksintresse för natur- och kulturmiljö berörs för U4 och U6. Södra delen av område U5 ligger lågt och havsnivåhöjning behöver beaktas.

Befintlig stenindustri där fortsatt och utvecklad användning föreslås (V7) samt befintligt stenbrott i Gillberga (V8) där fortsatt och utvecklad användning föreslås. Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövård, friluftsliv och naturvård samt i anslutning till ett Natura 2000-område.

Möjlighet till ny bebyggelse i ett delvis detaljplanelagd område (SB46).

Deponi och insamling samt hantering av grovavfall och farligt avfall i TA1 Kalleguta.

Inom området finns även en hamn, vars funktion ska säkerställas.

Utredningsområden i Södra kommundelen

Föreslagen sammanhängande bostadsbebyggelse i två områden i U7 Räpplinge. Högt naturvärde, jordbruksmark norr om och kulturmiljövärden.

Föreslagen mångfunktionell bebyggelse i U8 Spjutterum – Runsten. Här behöver särskild hänsyn tas till höga kulturmiljövärden med kyrkomiljö samt område av riksintresse för kulturmiljövård. Området finns med i VA-planen.

Befintlig stenindustri där fortsatt och utvecklad användning föreslås (V6 Greby) samt lättare industriverksamhet, tvätteri inom vattenskyddsområde (V10 Lindby). Potentiellt förorenad mark.

Möjlighet till ny bebyggelse i MB19 Gärdslösa. Potentiellt förorenad mark, riksintresse kulturmiljövård. Behov av förbättrad hantering av spillvatten. En ny överföringsledning finns med i VA-planen.

Möjlighet till ny bebyggelse i MB20 Bredsättra. Inom riksintresse för kulturmiljövård samt potentiellt förorenad mark. Behov av förbättrad hantering av spillvatten. En ny överföringsledning finns med i VA-planen.

Möjlighet till ny bebyggelse i SB45. Inom riksintresse naturvård. Området finns med i kommunens VA-plan.

Höga natur-, kultur och rekreationsvärden i NF19 Mittlandsskogen. Området ska stärkas och området tillgängliggöras genom förbättrade vandringsleder och skyltning.

5.2 Nollalternativet

Övergripande om nollalternativet

En MKB ska innehålla en beskrivning av miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs, ett så kallat nollalternativ.

För Borgholms kommun utgörs nollalternativet av översiktsplanen från 2002 med tillhörande fördjupningar och tillägg i form av vindkraftsplan. Det innebär att nollalternativet har många likheter med planförslaget i och med att de fördjupade översiktsplaner som är antagna kommer att infogas i den nya ÖP2040 i form av fokusområden. Det finns dock några små skillnader i FÖP-områdena, som beskrivs kort nedan.

En större skillnad mellan nollalternativet och planförslaget utgörs av de områden som är placerade utanför FÖP-områdena som utgår helt i och med den nya ÖP2040, se nästa sida.

I översiktsplanen från 2002 anges övergripande mål för olika kategorier såsom kommunikationer, natur- och kulturmiljöer, bebyggelseutveckling osv. Där finns även sockenvisa redovisningar med beskrivningar av planerade förändringar för den framtida mark- och vattenanvändningen. Dessa övergripande mål beskrivs under rubriken Övergripande mål i ÖP 2002

Viktiga antaganden för nollalternativet är att exploateringen inte kommer att ske lika strategiskt eftersom det i detta alternativ inte finns ett helhetsgrepp i den fysiska planeringen för områdena utanför FÖP-områdena.

I konsekvensanalysen av nollalternativet ligger fokus på de skillnader som finns mellan planförslaget och nollalternativet.

FÖP-områdena

Följande områden ingår i nollalternativet i och med att de är antagna fördjupningar av översiktsplanen från 2002. Se figur 7:

- Borgholm-Köpingsvik
- Byxelkroksområdet
- Djupviksområdet
- Löttorps tätort med nära omgivningar
- Rälla, Stora Rör och Ekerum

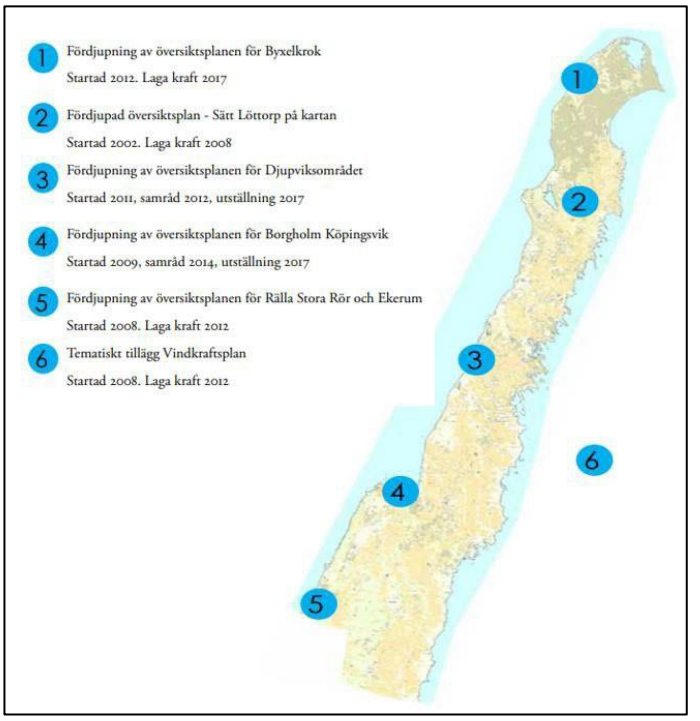

Figur 7. Fördjupande översiktsplaner tillhörande den nu gällande ÖP 2002.

Samtliga fem FÖP-områden har infogats i nya ÖP2040 (fokusområden) vilket innebär att planförslag och nollalternativ är i princip identiska vad gäller just dessa områden. Följande undantag finns:

Ett område i norra delen av Byxelkrok finns med i nollalternativet men utgår i ÖP 2040 på grund av otydlig och svagt utpekad bostadsutveckling i FÖP Byxelkrok samt på grund av höga kulturmiljövärden. Ytterligare en del av ett område utgår i södra delarna av Byxelkrok. Det stora kulturhistoriska värdet i området består i det gamla kulturlandskapet med alvarsmark, jordbruksmark och äldre bebyggelse och vägsträckningar. Två områden för bostadsutveckling (SB13 och 14) har utökats.

Några områden som är utpekade i FÖP Löttorp utgår framför allt för att värna jordbruksmark.

Två områden utmed Rälla strandväg som är utpekade för bostäder i FÖP Rälla utgår på grund av att de numera ligger inom naturreservat och strandskydd. Ytterligare några områden utgår på grund av jordbruksmark samt vattenskyddsområde. Ett område strax söder därom utmed Torpvägen utgår på grund av strandskydd. Ett område bostadsutveckling (SB43) tillkommer.

I övrigt finns inga skillnader i markanspråk mellan nollalternativet och planförslaget. Det kan dock finnas skillnader i riktlinjer, vilket inte har studerats närmare i denna MKB.

Övergripande mål i ÖP 2002

I översiktsplanen från 2002 (Borgholms kommun, 2002) anges övergripande mål som kan anses vara vägledande för ett antal miljöaspekter. Dessa har angetts nedan.

Natur- och kulturvärden
De natur- och kulturvärden som gjort Öland till ett av Sveriges skönaste landskap ska värnas. Vid nyetableringar och utveckling av jordbruksföretag måste hänsyn tas till dessa värden.

Ölands stora natur- och kulturvärden ska långsiktigt bevaras och utvecklas så långt detta kan ske med rimlig hänsyn till utvecklingen av andra näringar som jordbruk, turism och energiproduktion.

Ölands unika natur- och kulturarv ska levandegöras och göras tillgängligt för alla.

Ingrepp som hotar natur- och kulturvärden bör noga övervägas.

Ölands öppna odlingslandskap ska bevaras, den traditionella markanvändningen bibehållas och den biologiska mångfalden säkras.

Miljö- och riskfaktorer
Nyttjandet av mark- och vattenområden ska ske så att miljön och människors hälsa och säkerhet inte äventyras.

Allmänna intressen
Naturresurserna ska användas på ett sätt som dels främjar en långsiktig hushållning, dels möjliggör långsiktig utkomst för Ölands befolkning.

Vid konflikt mellan olika intressen ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål som de är bäst lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och föreliggande behov – sett ur såväl ett lokalt, regionalt, nationellt som internationellt perspektiv.

Borgholm och omvärlden
Olika former av regional samverkan ska etableras, bland annat samarbete med Östersjöns öar. EU:s möjligheter till utvecklingsstöd ska beaktas.

Miljön i Östersjön ska förbättras.

Tätort och landsbygd
Ett väl fungerande samspel mellan tätort och landsbygd eftersom det är grundläggande för Ölands utveckling.

Hushållning med Ölands naturresurser – jordbruksmark, lövskog, stenbrott med mera.

Kretsloppsanpassade lösningar.

Kretsloppsanpassade natur- och kulturvårdsinsatser.

Den biologiska mångfalden får inte minska – den ska helst öka.

Utpekade utvecklingsområden i ÖP 2002

I översiktsplanen från 2002 finns även ett antal övriga områden utpekade för bostäder eller verksamheter, som utgår i och med den nya ÖP2040. Dessa områden som alltså finns med i nollalternativet är i många fall placerade på jordbruksmark.

Dessa beskrivs kortfattat nedan:

Öster om Djupvik

Ett område öster om Djupvik, vid Föra Kyrkgata är utpekat för bostäder i ÖP från 2002, vilket utgår. Bebyggelse kan fortfarande tillkomma genom förhandsbesked, jordbruksmark.

Alböke bygata, norr om Borgholm

Utpekat för bostäder i ÖP från 2002, men inte i nya översiktsplanen. Bebyggelse kan fortfarande tillkomma genom förhandsbesked.

Nära Ekerumsbadet och Halltorp

Ett utvecklingsområde för bostäder som finns med i ÖP 2002 samt ett utpekat industriområde utgår.

Sättra

Ett utvecklingsområde för industri utgår.

5.3 Andra rimliga alternativ

En MKB ska enligt 6 kapitlet 12 § miljöbalken identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. Den geografiska räckvidden av en ÖP är lagstadgad varför det i detta fall endast kan handla om alternativa utformningar av planen.

I kommunens översiktsplanearbete har inte studerats eller övervägts några andra utformningar av översiktsplanen än den som nu har utarbetats. Några rimliga alternativ att behandla i MKB:n finns således inte.

De områden som har presenterats under avsnitt 5.2 ovan och som har valts bort i förhållande till den tidigare översiktsplanen visar på några av de överväganden som kommunen har gjort i arbetet med ÖP2040.

5.4 Anpassningar under planprocessen

Borgholms kommun har vid utpekandet av utredningsområden i ÖP2040 beaktat nedanstående underlag för att styra mot en lämplig mark- och vattenanvändning. Med lämplig markanvändning menas att mark- och vattenområden används på det lämpligaste sättet med hänsyn till dess beskaffenhet, läge och behov. Användningen ska säkerställa viktiga värden och funktioner idag och för framtiden, samt främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper och en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt.

- Riksintressen, strandskydd, våtmarker och markfuktighetsindex, klimatanpassning - havsnivåhöjning och lågpunkter, vattenskyddsområden, förorenade områden, bevarandeplan för odlingslandskapet, fornlämningar samt skyddad natur.
- Närhet till offentlig- och kommersiell service, befintlig infrastruktur och kommunikationer.

Ett antal områden har också utgått jämfört med gällande översiktsplan från 2002. Främst för att minimera eventuell negativ påverkan på natur- och friluftslivsvärden, vattenskydd samt för att minimera ianspråktagandet av jordbruksmark.

Efter att planförslaget till ÖP2040 tagits fram gjorde Sweco en första miljöbedömning av planförslaget (utkast daterat 25 mars 2022). De anpassningar och åtgärder som miljöbedömningen mynnade ut i redogörs för i denna MKB. Anpassningarna vägdes in i den fortsatta planprocessen innan samråd under 2022.

6 Miljökonsekvenser

6.1 Vattenkvalitet och dricksvattenförsörjning

I detta kapitel bedöms konsekvenser för vattenkvaliteten utifrån risk för påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten. Hantering av dagvatten samt avloppsvatten påverkar vattenkvaliteten och därför beskrivs också hur ÖP2040 beskriver dessa frågor. Förutom vattnets kvalitet är också själva tillgången på vatten en mycket prioriterad fråga och ett särskilt fokus ligger därför på just vattenförsörjning i detta avsnitt.

Bedömningsgrunder

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är juridiskt bindande och enligt plan- och bygglagen ska miljökvalitetsnormerna följas vid all planläggning. Av en översiktsplan ska det framgå hur kommunen avser att följa gällande MKN. Miljökvalitetsnormerna omfattar ekologisk och kemisk ytvattenstatus samt kemisk och kvantitativ grundvattenstatus. Vid sidan av MKN för yt- och grundvatten finns det även miljökvalitetsnormer för hav. Sveriges havsområden har delats in i två förvaltningsområden: Nordsjön och Östersjön.

Syftet med normerna är att säkra vattenkvaliteten. En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status och den får heller inte försämras. En vattenförekomst får alltså inte påverkas negativt av exempelvis ändrad markanvändning eller etablering av verksamheter så att statusen blir försämrad.

Öland tillhör Vattenmyndigheten för Södra Östersjöns vattendistrikt, vilket sträcker sig längs Östersjökusten från Bråviken i norr till Kullens spets i norra Öresund i väster. Hela Öland tillhör ett och samma avrinningsområde inom vilket den västra landborgen (strandvall) utgör den huvudsakliga vattendelaren. Det finns elva vattendrag, en sjö (Hornsjön) och fem kustvatten som tillsammans utgör kommunens 17 ytvattenförekomster. Därtill finns nio grundvattenförekomster.

15 av ytvattenförekomsterna har statusklassningen måttlig status och en har dålig status. Hornsjön har otillfredsställande status. Miljökvalitetsnormen är god status 2027 för två av vattendragen samt god status 2033 för nio vattendrag och sjön. Samtliga kustvatten har MKN god status 2039. Grundvattenförekomsterna har MKN god kemisk och kvantitativ status. Av nio grundvattenförekomster har sju otillfredsställande kvantitativ status och en även otillfredsställande kemisk status. (kommun, 2013)

Etappmål, dagvattenhantering i befintlig bebyggelse

De kommuner där det finns risk för betydande påverkan av dagvatten på mark, vatten och den fysiska miljön i befintlig bebyggelse, har senast 2025 genomfört en kartläggning och tagit fram handlingsplaner för en hållbar dagvattenhantering samt påbörjat genomförandet av planerna.

Etappmål, dagvattenhantering i ny eller ändrad bebyggelse

Alla kommuner har senast 2023 integrerat en hållbar dagvattenhantering i planläggning av ny bebyggelse eller vid påtagliga ändringar av befintlig bebyggelse.

Förutsättningar

Öland ligger i så kallad regnskugga och får förhållandevis lite årsnederbörd jämfört med västkusten. Normalt faller mest regn i juli och september och utgör då nederbörd som inte kan bilda grundvatten utan avdunstar eller tas upp av

växtlighet. Den viktigaste tiden för grundvattenbildning är i stället november till mars. Därför är höstregn och snö viktiga faktorer som styr tillgången på grundvatten nästkommande år. Samtidigt är magasineringskapaciteten för grundvatten begränsad på Öland eftersom jordtäcken ofta är tunna. Det finns också risk för saltvatteninträngning i berggrunden, vilket påverkar möjligheten till nyttjande av grundvatten som dricksvatten därifrån.

I Borgholms kommun finns nära 80 torrläggnings- och dikningsföretag samt ett antal ytterligare avvattningar. Samma vattendrag omfattas ibland av flera avvattningsföretag då en utdikning kan ha skapat behov av avvattning nedströms. Detta har över tid medfört att flödessäsongerna är snabba och korta med de allra högsta flödena några veckor mellan februari och mars. Dikningen har även medfört att grundvattenytan har sänkts över tid, vilket har ökat sårbarheten för torka.

Kommunens särskilda geologiska och hydrologiska förutsättningar gör sårbarheten för yt- och grundvattnet generellt stor. I kombination med periodvis vattenbrist utgör vatten- och avloppsfrågornas långsiktiga lösningar en viktig framtidsfråga. Ölands säregna natur är särskilt känslig och andelen skyddad natur är stor vilket gör att påverkan från undermåliga enskilda avlopp kan vara betydande.

Kommunens VA-plan (Borgholms kommun, 2013) är vägledande för en långsiktig och effektiv VA-planering och bidrar tillsammans med kommunens VA-policy till kommunens utveckling.

Dricksvattnet i kommunen kommer antingen från ytvatten eller grundvatten. Några av vattenresurserna inom kommunen är klassade som regionalt viktiga: Solbergafältet inklusive Lindby, Löttorpsformationen och Rällaformationen. Solbergafältet är även klassad som stor, vilket innebär att den på ett hållbart sätt ska försörja 20 000 personer eller fler med dricksvatten.

Dricksvattenbristen är redan idag ett problem på Öland, men förväntas förvärras med ett förändrat klimat (se avsnitt 6.2). Enligt VA-planen är grundvattenbildningen generellt tillräcklig för befolkningens behov i Borgholms kommun men lokalt kan bristen på vatten vara stor. Vattenproduktionen är hårt pressad sommartid på grund av den stora befolkningsökningen då. Det finns ett allmänt dricksvattennät i området med vatten från avsaltningsverket i Sandvik.

Större avloppsreningsverk finns i Borgholm, Sandvik, Böda och Byxelkrok.

Planförslagets innehåll

Den nya översiktsplanen lyfter fyra utvecklingsteman som beskriver hur kommunen genom samhällsplanering kommer att arbeta mot målen och redogör för prioriteringar för den kommande planeringen. Ett av dessa teman är Värna vattnet och följande prioriteringar anges:

- Säkerställ en långsiktigt hållbar dagvattenhantering i hela kommunen
- Öka grundvattenbildningen och säkra dricksvattenförsörjningen
- Minska näringsläckaget
- Tillskapa vattenmiljöer i landskapet

ÖP 2040 beskriver i avsnittet Vattnet i landskapet, landskapets historiska och nutida betydelse för funktion och rening. Utredningsområden för vattenåtgärder är utpekade i översiktsplanen tillsammans med vattenförekomster, våtmarker, vattendrag och vattenskyddsområden. Gemensamt är att utredningsområdena utgörs av fuktiga områden och utdikade våtmarker. De behöver utredas närmare för att kartlägga markanvändningen idag och om och hur en åtgärd kan utformas. I utredningsområden för vattenåtgärd ska främst rehabilitering och restaurering av våtmarksmiljöer vara i fokus i samklang med den aktuella markanvändningen. Det anges även som en åtgärd att en kommunövergripande dagvattenstrategi ska tas fram. Planen anger utbyggnad av kommunalt VA som en förutsättning för exploatering i flera av fokusområdena.

Följande riktlinjer med koppling till dagvatten och MKN anges i ÖP2040:

- Målet god status enligt MKN ska gälla som grund för kommunens åtgärder, beslut och planering
- Grundvatten, sjöar, vattendrag, vikar och våtmarker skyddas mot åtgärder som negativt kan påverka vattnets kvalitet och kvantitet. Befintlig status får ej försämras.
- Minska vattenburen näringstillförsel till Östersjön och öka kvarhållningen av ytvatten genom rehabilitering och återställande av våtmarker, svämytor och reglerad dränering.
- Samverkan ska ske mellan flera olika aktörer i planprocessen för att säkerställa att vattenfrågorna prioriteras.
- Arbeta aktivt med ekosystemtjänsternas funktioner för vatten, både kvalitativt och kvantitativt.
- Planeringen, utförandet och underhållet av dricks-, avlopps- och dagvattenhanteringen ska vara långsiktiga och inkludera tänkbara framtida ändrade förutsättningar, såsom klimatförändringar.
- Dricks-, avlopps- och dagvattenplanering ska finnas med i ett tidigt skede vid kommunens fysiska planering.
- Belastning på recipient och dagvattennät ska minimeras genom fördröjning och tröga system.
- Dagvattenhanteringen ska vara säker, ha samhälls- och miljömässig nytta och ge ett mervärde genom flerfunktionella, estetiskt tilltalande lösningar.
- Dagvattnet ska hanteras säkert för byggnader och värdefull natur och ska anpassas till kommande klimatförändringar.
- Nödvändiga dagvattenutredningar ska tas fram inom varje detaljplaneärende.

Följande riktlinjer med koppling till vattenförsörjning och vattenskyddsområden anges i ÖP2040:

Översiktsplanen anger att ny bebyggelse under inga omständigheter får inverka negativt på den allmänna dricksvattenförsörjningen. Dessutom listas följande övergripande riktlinjer:

- Inom primär skyddszon för vattentäkt bör ingen ny exploatering tillåtas.
- Inom primär skyddszon för Solbergafältet ska ingen ny exploatering tillåtas
- Inom sekundär och tertiär skyddszon för vattentäkt ska nya tomter tillåtas endast om de kan anslutas till kommunalt avlopp.
- Befintlig bebyggelse inom vattentäkt ska anslutas i enlighet med VA-planen.
- För verksamheter eller åtgärder som kan inverka negativt på vattentäktens kvalitet eller kvantitet gäller tillståndsprövning, skyddsåtgärder eller försiktighetsmått.
- Vattenskyddsföreskrifterna ska följas och hållas uppdaterade
- Information om vattenskyddsföreskrifterna ska nå alla berörda fastighetsägare
- Skyddet av vattentäkter ska säkerställas med insatser som minskar risken för föroreningar från vägtrafiken.
- Belastning på recipient och dagvattennät ska minimeras genom fördröjning och tröga system.
- Nödvändiga dagvattenutredningar ska tas fram inom varje
- detaljplaneärende.
- Dagvattenhanteringen ska vara säker, ha samhälls- och miljömässig nytta och ge ett mervärde genom flerfunktionella, estetiskt tilltalande lösningar.
- Dagvattnet ska hanteras säkert för byggnader och värdefull natur och ska anpassas till kommande klimatförändringar.
- Planeringen, utförandet och underhållet av dricks-, avlopps och dagvattenhanteringen ska vara långsiktigt och inkludera tänkbara

framtida ändrade förutsättningar, såsom klimatförändringar.
- Dricks-, avlopps- och dagvattenplanering ska finnas med i ett tidigt skede vid kommunens fysiska planering.

Kopplat till riktlinjerna finns även angivna åtgärder:
- Utveckla den kommunövergripande dagvattenplanen.
- Ta fram en kommunal vattenresursplan kopplad till översiktsplanen med åtgärder för att öka kvarhållning av ytvatten.

Det anges som en åtgärd i ÖP2040 att en kommunal vattenresursplan kopplad till översiktsplanen kommer att tas fram med åtgärder för att öka kvarhållning av ytvatten.

Konsekvenser av planförslaget

Dagvattenhantering och vattenkvalitet

Utvecklingstemat ”Värna vattnet” med tillhörande prioriteringar lyfts tidigt i översiktsplanen och frågor kopplade till vattenkvalitet och vattenförsörjning ges på så sätt en särskild tyngd. Att en kommunövergripande dagvattenstrategi ska tas fram ger ökade möjligheter till en förbättrad dagvattenhantering och därmed ökad möjlighet till förbättrad vattenkvalitet i recipienter. I dagvattenstrategin bör även den kartläggning som ska ha genomförts enligt etappmål för dagvatten och de handlingsplaner för en hållbar dagvattenhantering som ska ha tagits fram till år 2025 integreras.

En väl planerad dagvattenhantering är avgörande för att minska den negativa påverkan på kustvattenmiljön och andra vattenförekomster. I ÖP2040 anges flera riktlinjer för vatten som höjer ambitionsnivån i förhållande till den tidigare översiktsplanen. Särskilt tydligt blir det med riktlinjen att dagvattenfrågan behöver säkerställas vid varje detaljplaneärende. Detta ger goda förutsättningar för positiv påverkan framför allt för de så kallade utredningsområdena. Utbyggnaden i fokusområdena har tidigare utretts i samband med antagande av de fem fördjupade översiktsplanerna och det finns ofta bra och tydliga riktlinjer samt en tydlig koppling till VA-planen.

I översiktsplanen hänvisas till rapporten Samhällsnära våtmarker från 2012 för berörda fokusområden, vilket är positivt. De identifierade områdena utgör platser dit dagvattnet naturligt söker sig och det står i ÖP2040 att dessa med fördel kan utredas vidare för fördröjningsmagasin och/eller rening.

I Borgholms kommun finns cirka 130 verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt miljöbalken Det saknas i översiktsplanen riktlinjer för att hantera risker för vattenmiljön kopplade till miljöfarliga verksamheter. Enligt ÖP2040 är industriområdena i kommunen lokaliserade så att de olyckstyper som antas kunna inträffa bedöms bli begränsade inom industriområdenas gränser.

I ÖP2040 är det framför allt hamnarna som har identifierats utgöra en risk vad gäller utsläpp av petroleumprodukter, kemikalier samt utsläpp av näringsämnen. Dessa områden ligger inom områden som kan komma att översvämmas. Övriga potentiellt förorenade områden som har markerats i ÖP2040 befinner sig inte inom säkerhetsnivån för stigande hav.

Den planerade utbyggnaden inom Borgholms kommun kommer att innebära en risk för ökad belastning av föroreningar och näringsämnen till recipienter, vilket kan innebära risk för negativa konsekvenser. Samtidigt innebär de ambitiösa riktlinjerna i ÖP2040 att förutsättningarna är goda att en hållbar dagvattenhantering kommer att planeras inom område, vilket krävs för att garantera att vattenförekomster inte kommer att påverkas negativt. Det är viktigt att en negativ påverkan på vattenkvalitet och MKN undviks och att grundläggande kvalitetskrav på dricksvatten- och avloppshantering kan garanteras.

Under förutsättning att de riktlinjer och åtgärder som anges i ÖP2040 följs, bedöms planen innebära positiva konsekvenser med avseende på dagvattenpåverkan. Dock innebär utbyggnad inom tidigare obebyggda områden alltid en risk för negativa konsekvenser på vattenkvaliteten i recipienterna, men denna risk kan minimeras i och med de ambitiösa riktlinjerna och åtgärderna. Vad gäller befintlig bebyggelse så kan riktlinjerna i översiktsplanen liksom den dagvattenstrategi som ska tas fram innebära möjligheter till positiva konsekvenser för vattenkvaliteten och på så sätt bidra till att MKN ska kunna uppnås.

Dricksvattenförsörjning

Utbyggnaden inom kommunen, i anslutning till känsliga vattenmiljöer, utgör en risk för negativa konsekvenser för vattenförsörjningen. Som en åtgärd i ÖP2040 anges det att en kommunal vattenresursplan kopplad till översiktsplanen kommer att tas fram med åtgärder bland annat för att öka fördröjning av ytvatten. Detta är positivt ur vattenförsörjningssynpunkt och i planeringen behöver även påverkan vid turism ingå. Det görs en tydlig koppling till den redan tidigare antagna VA-planen, vilket är positivt. Inte bara vattnets kvalitet, utan även kvantitet av vatten ska säkerställas i viktiga ytvattenförekomster, vilket möjliggör en långsiktigt hållbar hantering av dricksvatten som resurs.

Inom kommunen finns flera känsliga vattentäkter med tillhörande skyddsområden. Solberga vattentäkt försörjer större delen av kommunen med vatten. Det anges i ÖP2040 att ingen exploatering ska tillåtas inom primär skyddszon för vattentäkten. Byxelkroks vattentäkt har en mycket hög sårbarhet och enligt ÖP2040 ger varje bostad, verksamhet och väg inom vattenskyddsområdet upphov till en ökad risk att skada täkten. Ett förslag till nytt skyddsområde har nyligen tagits fram för att skydda täkten bättre. I princip hela Löttorp omfattas av vattenskyddsområde för Hornsjöns ytvattentäkt. Även stora delar av Rälla omfattas av vattenskyddsområde, dock finns inga markanspråk inom utpekat vattenskyddsområde.

I ÖP2040 anges att all ny bebyggelse ska kopplas till det allmänna VA-nätet i Rälla samt att lokalt omhändertagande av dagvatten ordnas i anslutning till varje nytt bebyggelseområde.

I Borgholms kommun är väg 136 rekommenderad väg för transport av farligt gods. Farligt gods får även transporteras på alla vägar som inte är belagda med restriktioner från länsstyrelsen. Det anges i ÖP2040 att en övergripande analys ska utföras över de platsspecifika riskerna av farligt gods vid framtagandet av detaljplaner.

Sammantaget bedöms planen ge upphov till förväntade positiva konsekvenser för vattenförsörjningen i och med riktlinjerna och det faktum att en vattenresursplan ska tas fram. Dock innebär planerad utbyggnad i känsliga områden en risk för negativ påverkan på vattentäkterna. Om riktlinjerna följs och särskilt med koppling till långsiktig planering med åtgärder, bedöms dock risken för negativa konsekvenser minska.

Konsekvenser av nollalternativet

Den VA-plan för Borgholms kommun som finns framtagen har som övergripande syfte att vägleda kommunen i den framtida VA-försörjningen. Den täcker både dricksvatten- och spillvattenförsörjning samt inom tätorterna även hantering av dag- och dräneringsvatten. I nollalternativet saknas dock många av de riktlinjer och åtgärder som anges i nya ÖP2040. Det innebär att förutsättningarna bedöms vara något sämre än för planförslaget. För fokusområdena finns dock riktlinjer som är mer anpassade utifrån platsförutsättningar och som i flera fall är mera detaljerade än vad som framgår i nya ÖP2040.

Nollalternativet bedöms innebära en risk för negativa konsekvenserna för vattenkvaliteten och för vattenförsörjningen. För utbyggnad i FÖP-områdena finns dock riktlinjer och åtgärdsförslag som kan mildra risken för negativa konsekvenser.

6.2 Klimatanpassning

Bedömningsgrunder

I ÖP2040 hänvisas till den nationella strategin för klimatanpassning som anger att långsiktig hållbarhet ska vara en av de vägledande principerna för klimatanpassningsarbetet. Man listar även länsstyrelsens identifierade åtgärder med synergieffekter mellan minskad klimatpåverkan och klimatanpassning.

Förutsättningar

Klimatförändringarna kommer att medföra varmare temperaturer och värmeböljor, stigande havsnivåer, en ökad risk för långvarig torka, kraftigare skyfall och fler översvämningar av vattendrag. De mest påtagliga förändringarna i Borgholms kommun bedöms vara höjda havsnivåer och torkan som uppstår med ett generellt varmare klimat och längre värmeböljor. Även framtidens kraftigare skyfall kan få en påtaglig påverkan för kommunen.

Borgholms kommun har långa kuststräckor som gör havsnivåhöjningen till en prioriterad fråga. Framför allt de norra och östra delarna av kommunen samt centralorten ligger låglänt, vilket kan medföra risk för översvämning av samhällsviktiga funktioner.

Översiktsplanen är ett viktigt instrument för att hantera klimatanpassning då den skapar ramarna för efterföljande planering. Klimatanpassning har även regionala och mellankommunala kopplingar då många av klimatfrågorna sträcker sig utanför kommungränsen och kräver samordning.

Kalmar län är ett av områdena i Sverige med minst nederbörd och Öland har i sin tur minst nederbörd i länet. I och med ett förändrat klimat kommer nederbörden att öka men likaså perioderna med torka i både marken och i vattenmagasin.

Både översvämningar, höjda havsnivåer och ett varmare och fuktigare klimat kan utgöra stora påfrestningar och skador på kulturmiljön, genom bland annat mögel och röta. Dessutom hotas många forn- och kulturmiljölämningar längs med kusten av översvämning. Även naturvärden påverkas av effekterna av ett förändrat klimat.

Planförslagets innehåll

Riktlinjer och åtgärder

I ÖP2040 anges som åtgärder att man kommer att ta fram en strategi för att minska risken för översvämningar till följd av skyfall, samt att man ska ta fram en övergripande strategi för klimatanpassning i kommunen. Vidare anger ÖP2040 att översvämningsrisk till följd av skyfall ska beaktas i all dagvattenplanering.

Följande riktlinjer anges i ÖP2040:

- Hänsyn till ett förändrat klimat ska tas vid all framtida planläggning av mark och vatten. Vid exploatering ska förutsättningarna för översvämning bedömas i plan- och bygglovsärenden och eventuella skyddsåtgärder säkerställas.
- Ny bebyggelse ska placeras med en grundläggning på 2,8 meter över nollplanet i RH 2000. Ny bebyggelse får placeras lägre än föreskriven höjd om utredning konstaterat att skyddsåtgärder är genomförbara samt att beslut om åtgärd har fattats. Anläggningar och kompletteringar med enklare funktioner som är beroende av strandnära läge kan tillåtas på lägre höjd.

- Planeringen ska utgå från uppdaterat kunskapsunderlag och vara flexibelt för nya nationella och regionala rekommendationer och riktlinjer.
- Kommunen ska arbeta aktivt med ekosystemtjänster för klimatanpassning.
- Grönskans betydelse för klimatanpassning ska inkluderas i ett tidigt skede i detaljplaneringen. Åtgärder som stärker biologisk mångfald och ekosystemtjänster bör prioriteras.
- Strukturer som jämnar ut flödena vid skyfall och fördröjer avrinningen ska skapas. Ytorna ska utformas som multifunktionella ytor.

Konsekvenser av planförslaget

Riktlinjer och åtgärder

Riktlinjer och åtgärder kopplat till klimatanpassning är i huvudsak ambitiösa i ÖP2040. Som en åtgärd i ÖP2040 anges att man kommer att ta fram en strategi för att minska risken för översvämningar till följd av skyfall samt att man ska ta fram en övergripande strategi för klimatanpassning i kommunen. Detta är positivt för den långsiktiga planeringen vid genomförandet av detaljplaner och bedöms ge positiva konsekvenser i förhållande till nuläget. ÖP 2040 anger att översvämningsrisk till följd av skyfall ska beaktas i all dagvattenplanering. Det är viktigt att klimatanpassningsstrategin även omfattar förslag på åtgärder för befintlig bebyggelse och infrastruktur kopplat till havsnivåhöjning.

Det anges i ÖP2040 att lämpliga skyddsåtgärder ska säkerställas vid planläggning av områden som riskerar att översvämmas av havsnivåhöjningen. I ÖP2040 anges att inför beslut om åtgärdsförslag för havsnivåhöjningen ska platsens specifika förutsättningar utredas vidare. Vad som kan anses vara lämpliga skyddsåtgärder behöver dock även ställas i relation till lämplig markanvändning.

Att ny bebyggelse ska placeras med en grundläggning på 3,05 meter över nollplanet i RH 2000 innebär inte någon större förändring jämfört med nuläget. Länsstyrelsens tidigare riktlinje på 2,8 meter över nollplanet i RH 2000 har följts sedan tidigare i planeringen (beslut om detta fattades av samhällsbyggnadsnämnden 2015). I och med ÖP2040 inkluderas 3,05 metersriktlinjen i den strategiska planeringen i kommunen, vilket innebär en fördel så till vida att kommunen genom översiktsplanen fattar beslut om att följa gällande riktlinje.

I och med framtida klimatförändringar kommer dricksvattentillgången riskera att påverkas, se avsnitt 6.1. Ett varmare klimat medför även konsekvenser för jordbruket såsom torka, skadeangrepp och kraftigare översvämningar. Turismnäringen kommer också att påverkas av klimatförändringarna, inte minst på grund av en höjd havsnivå. Växt- och artsammansättningen förväntas förändras av de olika effekterna av ett förändrat klimat. Även kulturmiljön riskerar att skadas av översvämningar, höjda havsnivåer och ett varmare, fuktigare klimat. ÖP 2040 försöker samlat se till dessa aspekter då de med riktlinjer visar på betydelsen av att säkerställa grönskan i olika former av ekosystemtjänster.

Markanspråk

I arbetet med framtagandet av utvecklingsområden i översiktsplanen har instängda områden beaktats och ÖP2040 anger att särskild hänsyn behöver tas till vattenområden som är instängda. Utvecklingen intill tätorter innebär ofta en utbyggnad i strandnära lägen vilket innebär en risk ur översvämningssynpunkt. Om de föreslagna riktlinjerna följs bedöms det dock finnas möjligheter till positiva konsekvenser vid ett genomförande av planförslaget.

I samband med framtagandet av ÖP2040 har det utförts en övergripande analys (Norconsult, 2021) av stigande havsnivåer i kommunen och vilken bebyggelse och infrastruktur det påverkar. Sammantaget påverkas mest bebyggelse utmed kommunens östkust, inom Borgholms tätort och i samhällen

utmed Grankullaviken av havsnivåhöjningen. Havsnivåhöjningen riskerar även att omfatta förorenade områden och det finns därmed en risk för spridning av föroreningar till vatten, se avsnitt 6.1. Samtliga fokusområden, utom Löttorps tätort med omgivningar ligger inom utpekat område för stigande havsnivåer, vilket i ÖP2040 kallas ”säkerhetsnivå stigande hav”. Detta innebär att det är viktigt att säkerställa både att enskilda tillkommande byggnader och infrastruktur ligger över 3,05 meter såväl som att planera för skyddsåtgärder för fokusområdena i stort.

ÖP2040 redovisar även ”fokusområden stigande hav”, som en översiktlig riskbedömning avseende stigande havsnivåer och dess påverkan på den redan bebyggda miljön i Borgholms kommun (Norconsult, 2021). ”Fokusområden stigande hav” utgör en grund för framtida, djupare analyser kring åtgärder mot den stigande havsnivån. För vissa områden anges specifika förslag på åtgärder då det är delar av kommunen där många objekt påverkas samt där potentiellt förorenade och/eller erosions- och skredskänsliga områden riskerar att drabbas. I ”fokusområden stigande hav” kan flera typer av åtgärder krävas för att hindra till exempel föroreningsspridning och rasrisk. Byxelkrok samt Borgholm ligger inom ett sådant område. I övrigt är ”fokusområdena stigande hav” markerade runt hamnarna med omgivningar. Flera av utredningsområdena ligger dock delvis inom eller i anslutning till säkerhetsnivå stigande hav.

Borgholms tätort ligger lågt och FÖP:en pekar ut våtmarker och naturligt låglänta områden som kan tillåtas översvämmas. I FÖP:en anges även åtgärdsförslag som invallning, erosionsskydd, anpassad höjdsättning vid bebyggelse, avskärande diken, öppna dagvattenlösningar och bevarande av grönytor. I ÖP2040 finns inte motsvarande åtgärdsförslag för Borgholm med. Däremot återfinns vissa riktlinjer inbakade i löpande text i ÖP2040 och en hänvisning görs till rapporten Samhällsnära våtmarker.

Samlad bedömning

Riktlinjer och åtgärder kopplat till klimatanpassning är i huvudsak ambitiösa i ÖP2040. Som åtgärder i planen anges att man kommer att ta fram en strategi för att minska risken för översvämningar till följd av skyfall samt att man ska ta fram en övergripande strategi för klimatanpassning i kommunen. Detta är positivt för den långsiktiga planeringen vid genomförandet av detaljplaner och bedöms ge positiva konsekvenser i förhållande till nuläget. Det är viktigt att klimatanpassningsstrategin även omfattar förslag på åtgärder för befintlig bebyggelse och infrastruktur kopplat till havsnivåhöjning. Om så sker finns möjlighet till positiva konsekvenser för klimatanpassning. Dock innebär samtidigt utbyggnad inom områden som riskerar att översvämmas en risk för negativa konsekvenser. Kommunens framtagna riktlinjer öppnar dock för att bedömningar av risker görs för varje plan- och bygglovsärende. Risken för negativa konsekvenser bör därmed kunna minimeras.

Konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet hanteras klimatanpassning väldigt olika för olika områden, om man jämför med planförslaget, där det finns en enhetlighet med avseende på riktlinjer. För de olika FÖP-områdena har klimatanpassningsfrågan hanterats med olika detaljeringsgrad, se exempel nedan. Samtidigt finns i vissa fall platsspecifika åtgärdsförslag framtagna och redovisas i FÖP-dokumentet. Huruvida samtliga åtgärdsförslag har förts vidare och ingår i den nya ÖP2040 eller endast vissa av dem har inte utretts i arbetet med denna MKB.

I FÖP för Borgholm-Köpingsvik har man enligt tillhörande MKB en framförhållning gällande framtida klimatförändringar, även om planen föreslår en utbyggnad inom känsliga områden. I FÖP:en anges lokala åtgärder/ insatser för att skydda såväl befintlig som föreslagen bebyggelse och infrastruktur inför framtida klimatförändringar. Det finns en risk- och sårbarhetsanalys genomförd för området.

För de områden där det finns antagna fördjupande översiktsplaner bedöms det finnas möjlighet till positiva konsekvenser för klimatanpassning. För övriga områden bedöms konsekvenserna riskera att bli negativa då det i nollalternativet inte tas fram en övergripande strategi för att hantera klimatförändringarnas effekter för kommunens befintliga områden.

Förslag till åtgärder

Platsspecifika riktlinjer för de olika fokusområdena skulle med fördel kunna anges tydligare genom punktlistor. Åtgärdsförslag som anges i de olika FÖP:arna bör även anges i ÖP2040 så att de inte riskerar att gå förlorade när FÖP:arna upphävs vid antagande av ÖP2040.

I översiktsplanen vore det önskvärt att beskriva de specifika förslag på åtgärder för ”fokusområde stigande hav” som har föreslagits i Norconsults rapport (Norconsult, 2021).

6.3 Naturvärden, biologisk mångfald samt grön och blå infrastruktur

Bedömningsgrunder

MKB:n ska miljöbedöma översiktsplanens påverkan på naturvärdena och den biologiska mångfalden i både gröna och blå områden.

I arbetet med översiktsplanen har det genomförts en naturvärdesinventering (NVI) på förstudienivå, alltså översiktligt. NVI:n bygger på tidigare dokumenterad information över inventeringsområdens natur, flygbildstolkning samt inhämtad data från Artdatabanken.

I detta avsnitt hanteras även skyddade områden enligt 7 kapitlet miljöbalken.

Förutsättningar

Av de olika naturmiljöer som finns, binds den gröna infrastrukturen som skogar, odlingslandskapet, tätortsnära grönområden tillsammans ihop med den blå infrastrukturen som våtmarker, sjöar, vattendrag, kust- och havsområden till ett nätverk av livsmiljöer för biologisk mångfald samt olika former av ekosystemtjänster. Grönblå infrastruktur definieras som ”ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet” (Naturvårdsverket, 2022). Den grön-blå infrastrukturen utgör en väsentlig del av den byggda miljön. Planering, enligt plan- och bygglagen, ska främja en ändamålsenlig struktur av bebyggelse, grönområden och transportinfrastruktur (Boverket, 2012).

Borgholms grön-blå infrastruktur består av skogsområden, öländska sjömarker[1], alvar, våtmarker, vattendrag, insjön Hornsjö samt havet. Den tätortsnära grönstrukturen, i anslutning till fokusområdena, är ofta hög och utgör en del av orternas kulturarv. De större skogsområdena är i huvudsak koncentrerade till kommunens västra del, men med tyngdpunkt i de norra och södra delarna. Längs med östra kusten finns större sammanhängande naturområden med hävdade gräsmarker.

Flera av de större naturområdena är skyddade i form av naturreservat, Natura 2000- eller fågelskyddsområden. Strandskyddet vid kusten är oftast utökat till 300 meter och vid Hornsjön gäller 200 meter.

[1] Kustnära betesmarker

Planförslagets innehåll

Riktlinjer och åtgärder

Följande riktlinjer anges i ÖP 2040:

- Ölands unika natur- och kulturarv ska värnas och få en ökad tillgänglighet.
- Kommunen ska arbeta aktivt med att bevara, förstärka och skapa gröna och blå ekosystemtjänster i landskapet, i grönområden och vid planläggning.
- I utvecklingen av tätorterna ska tillgången till grönområden säkras.
- Grön och blå infrastruktur ska bevaras för att säkerställa livsmiljöer och spridningsstråk för växter och djur.
- Grönytor ska utformas multifunktionella för att främja ekologiska och rekreativa värden samt hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat.
- Nödvändiga inventeringar ska genomföras för att ta hänsyn till befintliga naturvärden i detaljplane- och bygglovsärenden.
- Befintliga element och strukturer i natur- och kulturmiljön ska värnas.
- Kommunen ska aktivt bidra till ett hållbart friluftsliv genom att förbättra tillgängligheten och kvaliteten i rekreations- och naturområden. Exempelvis genom cykelinfrastruktur, vandringsleder och kollektivtrafik.
- Kommunen ska underlätta för verksamheter och entreprenörer att utveckla naturturism på landsbygden.
- Kommunen ska arbeta för att förbättra förutsättningarna för natur- och kulturturism med hänsyn till de befintliga höga natur- och kulturvärdena.

Kommunen ska ta fram en strategi och handlingsplan för ekosystemtjänster. Det finns en hög andel med skyddade områden inom Borgholms kommun. Kommunen har tydliggjort betydelsen av att väga in risken för indirekt påverkan samt kantzonseffekter vid bebyggelseutveckling i anslutning till skyddade områden.

Markanspråk

Utvecklingen av fokusområdena medför ett markanspråk i anslutning till skyddade områden enligt 7 kapitlet miljöbalken, men inte inom. Markutvecklingen i anslutning till Kårehamn kan innebära en påverkan på närliggande Natura 2000-område, med tillkommande tillståndsprövning.

Den tätortsnära utvecklingen är i stort anpassad utifrån identifierade naturvärdesobjekt. Översiktsplanen anger en generell hänsyn för de utvecklingsområden som ligger i anslutning till skyddade områden, men med mer specifika riktlinjer och åtgärder för fokusområdena.

Konsekvenser av planförslaget

Riktlinjer

Kommunen tydliggör hanteringen av grön och blå infrastruktur med övergripande riktlinjer för det kommande arbetet med detaljplanerna där behov av inventeringar ska hanteras vidare i den fysiska planeringen. Generella riktlinjer gör att det exempelvis saknas riktlinjer för utvecklingen av verksamheter, där störning som buller kan medföra negativa konsekvenser för exempelvis fågelrika områden. Det är av särskild betydelse att den frågan hanteras inför kommande utveckling av verksamhetsområden, då översiktsplanen anger att störande verksamheter ska förläggas i mer avskilda lägen.

Markanspråk

Översiktsplanen har tagit hänsyn till kända naturvärden vid planerad markanvändning. Större sammanhängande områden av värde för naturmiljön samt majoriteten av identifierade naturvärdesobjekt har undantagits markanvändning i översiktsplanen, vilket medför positiva konsekvenser då den

gröna infrastrukturen inte fragmenteras samt områdenas biologiska och ekologiska värden säkerställs i kommande bebyggelseutveckling.

ÖP 2040 tydliggör att nödvändiga inventeringar ska genomföras för att tillräcklig hänsyn ska kunna tas till befintliga naturvärden i detaljplane- och bygglovsprocessen. Vissa markanvändningsområden för bebyggelse ligger i direkt anslutning till identifierade naturvärdesobjekt eller skyddade områden enligt 7 kapitlet miljöbalken. Risk finns för kantzonseffekter med en indirekt påverkan på arter eller naturvärden inom kärnområdet. För vissa arter kan även närliggande områden vara av ekologisk betydelse, även om en arts förekomst huvudsakligen är kopplad till de områden som undantagits från markanvändning i översiktsplanen. ÖP 2040 tydliggör behovet av att beakta risken för indirekt påverkan och eventuella kantzonseffekter vid bebyggelseutveckling i anslutning till skyddade områden. Det anges inte som en riktlinje, men tillsammans med kommunens riktlinje gällande krav på nödvändiga inventeringar för att ta hänsyn till naturvärden i detaljplane- och bygglovsärenden, möjliggör det förutsättningar för att erforderlig hänsyn ska kunna tas vid utveckling i anslutning till skyddade områden.

Vissa markanspråk medför en ökad användning av närliggande naturområden. I kombination med att kommunen vill utveckla turismnäringen med hänsyn till höga naturvärden i kommunen, rekommenderas att naturvärdesinventeringarna kompletteras med förslag på åtgärder för att säkerställa att inte naturvärden slits eller utarmas vid ett eventuellt ökat besökstryck. Den tätortsnära utvecklingen medför även en mer strandnära utveckling, ibland inom strandskyddat område. Genomförandet av kommande detaljplaner kan medföra ett ökat besökstryck och slitage i kustnära lägen. En kustnära utveckling kan även ställa krav på småbåtshamnar. De naturvärdesinventeringar som genomförs inför detaljplanering bör därmed även kartlägga eventuellt behov av hänsyn kopplat till känsliga strandområden och marina havsbottnar.

Kommunen undantar större sammanhängande naturområden samt tar hänsyn till kända naturvärden (Sweco AB, 2021) vid markanspråk i fokusområdena. En naturvärdesinventering säkerställer inte att tillräcklig hänsyn tas inför kommande exploatering, men i ÖP 2040 tydliggör kommunen att den fysiska planeringen behöver säkerställa att tillräcklig kunskap gällande naturvärden finns i samband med bebyggelseutveckling. Det möjliggör att negativa konsekvenser för naturvärden, grön-blå infrastruktur och biologisk mångfald vid kommande bebyggelseutveckling i kommunen kan reduceras och i vissa fall landa på obetydliga eller neutrala. Tar man ett helhetsgrepp för att stärka den blå-gröna infrastrukturen finns det även möjlighet till positiva konsekvenser. Sammantaget bedöms planförslaget medföra risk för negativa konsekvenser.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet redovisar ställningstaganden för att säkerställa naturvärden på en övergripande nivå. I jämförelse med ÖP2040, så saknas det i ÖP 2002 ett helhetsperspektiv för att säkerställa den gröna infrastrukturen samt påverkan på grön och blå infrastruktur vid kustnära utveckling.

I redovisade markanspråk saknas underlag för de identifierade naturvärden som finns i anslutning till respektive fördjupad översiktsplan. Risk finns därmed för att mark utan skydd enligt 7 kapitlet miljöbalken, men med höga naturvärden, ianspråktas för bebyggelse med negativa konsekvenser som följd. Riktlinjer saknas även gällande att genomföra naturvärdesinventeringar vid detaljplanering.

Vid nollalternativet saknas kunskap gällande ekosystemtjänster och dess värde.

Sammantaget riskerar konsekvenserna bli negativa vid genomförandet av nollalternativet.

Förslag till åtgärder

Med en grönstrukturplan går det att identifiera tätortsnära natur som är av värde inte bara för biologisk mångfald utan även för flertalet ekosystemtjänster, som kulturella och reglerande ekosystemtjänster. Kommunen tog fram en grönstrukturplan i samband med den fördjupade översiktsplanen för Borgholm-Köpingsvik. Motsvarande underlag kan även vara av värde för övriga fokusområden

I kombination med att kommunen vill utveckla turismnäringen rekommenderas att naturvärdesinventeringarna kompletteras med förslag på åtgärder för att säkerställa att inte naturvärden slits eller utarmas vid ett eventuellt ökat besökstryck.

6.4 Kultur- och landskapsvärden

Bedömningsgrunder

Miljökonsekvensbeskrivningen ska bedöma hur översiktsplanen tar hänsyn till landskapet och de kulturella värden som finns.

Sedan 2014 gäller nya nationella kulturmiljömål i Sverige. Regering och riksdag har uttalat att de ska kunna vara vägledande för kulturmiljöarbetet på regional och kommunal nivå. Målen tydliggör betydelsen av samhällsutveckling mot ett hållbart samhälle, där kulturmiljön utgör en del av den utvecklingen, tillsammans med en helhetssyn av kulturmiljö utifrån ett landskapsperspektiv (Boverket, 2022). Borgholms kommun anger att målen legat till grund för arbetet med kulturmiljöfrågorna i översiktsplanen.

I arbetet med översiktsplanen har det tagits fram en kulturmiljöanalys. Analysen identifierar och avgränsar värdefulla kulturmiljöer via riksintressebeskrivningar, bebyggelseregistret, byggnadsminnesförklaringar, fornlämningsregistret samt kommunala och regionala underlag och objekten har kompletterats med nya bedömningar och åtgärdsförslag.

Som ett underlag till den kommunala och mellankommunala havs- och kustzonsplaneringen togs det under 2018 fram en landskapsanalys (Mellankommunalt dok genom Borgholms kommun, 2018). Inför arbetet med ÖP2040 togs en kulturmiljöanalys fram över Borgholms kommun (Sweco AB, 2021).

Förutsättningar

Med kulturmiljö avses hela den av människor påverkade miljön, det vill säga som i varierad grad präglas av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter, som intensivt nyttjade stads-eller industriområden. Det kan omfatta en enskild anläggning eller lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bygd eller en region. Kulturmiljöer kan vara skyddade, genom kulturmiljölagen, byggnadsminnesförklaringar, reservatsbestämmelser eller bestämmelser i detaljplan. Fornlämningar och äldre kyrkor har ett direkt lagskydd, Men kulturmiljön är inte bara det som är utpekat och skyddat. Kulturmiljöaspekter på vardagslandskapet kan också behöva uppmärksammas i den fysiska planeringen (Naturvårdsverket, 2022). En analys av landskapet kan ses som en förutsättning för att kulturmiljövärdena kan hanteras på ett bra sätt (Riksantikvarieämbetet, 2022).

Hela Borgholms kommuns bebyggelsestruktur och jordbrukslandskap präglas av lång historia. Äldre gårdsmiljöer finns både inom och i anslutning till befintliga tätorter. Värden för landskapsbilden är starkt förknippade med äldre jordbrukslandskap.

Planförslagets innehåll

Riktlinjer och åtgärder

Följande riktlinjer anges i ÖP 2040:

- Kulturvärden ska integreras och tillvaratas i samhällsutvecklingen och i den fortsatta samhällsplaneringen för att vara en del av den utveckling som skapar attraktionskraft och identitet för kommunen.
- Arbeta för att fler ska ha möjlighet att ta del av Ölands kulturarv.
- Ny bebyggelse inom och i anslutning till kulturhistoriskt värdefulla miljöer ska förhålla sig till den befintliga miljön och landskapet.
- Nödvändiga inventeringar ska genomföras för att ta hänsyn till befintliga kulturvärden i detaljplane- och bygglovsärenden.
- Kommunen ska arbeta för att förbättra förutsättningarna för natur- och kulturturism med hänsyn till de befintliga höga natur- och kulturvärdena.
- Befintliga element och strukturer i natur- och kulturmiljön ska värnas.
- I vidare planering bör hänsyn tas till landskapsbilden.

Markanspråk

Översiktsplanen undviker exploatering i större sammanhängande områden där värden för kulturmiljö är prioriterade efter att utredningar gjorts i fokusområdena (Borgholms kommun, 2022b). Dock naggas de större områdena i kanterna av markanspråk för bebyggelse i anslutning till både fokus- och utredningsområden.

Konsekvenser av planförslaget

Riktlinjer

Kommunen tydliggör behovet av att värna kulturmiljöer och landskapsbilden både för de olika fokusområdena samt med övergripande riktlinjer i det kommande arbetet med detaljplanerna. För de fokusområden vars markanspråk sträcker sig in i områden med höga kulturmiljövärden anger översiktsplanen tydligt, utifrån genomförd kulturmiljöanalys, vilket behov av anpassning av bebyggelse som krävs för att inte påverka värdena negativt. Det anges även riktlinjer för kommande detaljplaner i anslutning till de höga kulturmiljövärden som ligger inom respektive fokusområden.

Markanspråk

Översiktsplanen undviker exploatering i större sammanhängande områden där värden för kulturmiljö är prioriterade. Ett undantag utgör Borgholm, där översiktsplanen medger både ny samt ändrad markanvändning inom utpekat kulturmiljö- och riksintresseområde; Borgholms slott och stad (RIK H23). Kommunen anger i översiktsplanen att fördjupade utredningar kan vara aktuella med behov av anpassningar, för att säkerställa områdets kulturhistoriska värden. För att säkerställa att rätt hänsyn tas vid uppförande av ny bebyggelse men även för att se behov av skydd för slitage på kulturmiljövärdet i samband med ett eventuellt ökat besökstryck, kan det vara aktuellt med fördjupade utredningar på fler platser i samband med detaljplanearbetet. Kommunen hänvisar även till behovet av att ett kulturmiljöprogram med en kulturmiljöinventering och att riktlinjer tas fram, som kan vägleda i den fortsatta planeringen.

Kommunens kunskap och kännedom om det kulturhistoriska värdet är hög och markanspråket utgår huvudsakligen utifrån att undanta områden med höga kulturmiljövärden från exploatering. Kommunen anger riktlinjer för att säkerställa landskapsbilden men kommer även behöva ta hänsyn till gjord landskapsanalys i den kommande planeringen. Risken för negativ påverkan finns, men med rätt kunskapsunderlag inför vidare detaljplaneprocess, finns förutsättningar för att hantera kulturmiljö och landskap i kommande detaljplaner med möjliga positiva konsekvenser.

Konsekvenser av nollalternativet

I ÖP2002 anges övergripande mål för kulturmiljöer, där Ölands kulturmiljövärden långsiktigt ska bevaras och utvecklas, men med rimlig hänsyn till utvecklingen av andra näringar som jordbruk, turism och energiproduktion. Länsstyrelsen har tagit fram ett natur- och kulturmiljöprogram och det finns också kulturmiljöutredningar för de fördjupade översiktsplanerna. ÖP2002 anger markanspråk för bebyggelseutveckling i landsbygdsområden, utanför de fördjupade översiktsplanerna där värdet för kulturmiljöerna generellt värderas högt i ÖP2040.

Vid genomförandet av nollalternativet finns ett kunskapsunderlag gällande kulturmiljövärden i befintliga tätorter och genomförandet av ÖP2002 medför att värdena trots övergripande riktlinjer, kan säkerställas i tätorterna med möjliga positiva konsekvenser. Med genomförandet av nollalternativet finns dock risk för att höga kulturmiljövärden byggs bort vid exploateringar på jordbruksmark. Att kulturvärdena ska kunna utvecklas men utan bekostnad av turistnäringen, innebär att ÖP 2002 saknar kopplingen mellan en stark turistnäring och ett högt kulturmiljövärde samt att de kulturmiljöområden som finns med höga värden bevaras, men inte tillåts utvecklas. Sammantaget bedöms därmed ÖP2002 riskera att innebära negativa konsekvenser.

Förslag till åtgärder

De områden som planerats för vindkraft i vindkraftsplanen (från 2011) är fullt utbyggda. Planen är inte aktuell att uppdatera de närmaste åren, men kommunen avser att se över vindkraftsfrågan igen när det behövs en generationsväxling av vindkraftverken. Det är viktigt att utreda huruvida kommunens landskaps- och kulturhistoriska värden tål en ytterligare utveckling. I vidare arbete kring vindkraft utgör även den mellankommunala landskapsanalysen ett viktigt underlag för att säkerställa kommunens kulturmiljö- samt landskapsvärden.

6.5 Förorenade områden

Förutsättningar

Inom Borgholms kommun finns flertalet områden som är riskklassade som potentiellt förorenade. Ett förorenat område är en plats som är så förorenad att den kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön, och som vid åtgärder i mark- och vattenanvändningen riskerar att sprida föroreningarna till omgivningen.

Förorenade områden i Borgholms kommun är i viss mån inventerade men mer kunskap behövs vad gäller föroreningars utbredning och vilka föroreningar som faktiskt förekommer. Förorenade områden sammanfaller ofta med gammal industrimark och nedlagda deponier. Förutom livsmedelsindustrin i Borgholm stad, samt stenindustrin och sågverken i norr, har det historiskt förekommit mestadels småskaliga industriverksamheter i Borgholms kommun. På grund av närheten till havet och den långa kuststräckan har fiske och sjöfart varit viktiga näringsgrenar och hamnarna har haft stor betydelse.

Inom Borgholms kommun finns det totalt 131 potentiellt eller konstaterat förorenade objekt. Av dessa är 52 inventerade och riskklassade enligt en standardiserad metodik för inventering av förorenade områden (MIFO). I kommunen finns 25 objekt i riskklass 1 och 2, vilket betyder att de bedöms utgöra en stor eller mycket stor risk för människors hälsa och miljön. 9 av dessa 25 objekt är nedlagda deponier. Resten består av till exempel sågverk, plantskolor, gamla bensinmackar och hamnområden.

Kommunstyrelsen ansvarar för gamla nedlagda deponier där kommunen står som verksamhetsutövare. En tidsplan och prioritetsordning för fortsatt inventering av nedlagda kommunala deponier enligt MIFO 2 har tagits fram.

Målet är att samtliga nedlagda kommunala deponier i riskklass 1 och 2 ska vara undersökta och riskbedömda senast slutet av 2024. Prioritetsordningen bygger på faktorer som ifall den nedlagda deponin är lokaliserad inom ett vattenskyddsområde, om det finns misstankar om förekomst av farligt avfall, om avfallet ligger i synlig dager eller om det finns skyddsvärden i nära anslutning till objektet. En annan aspekt att ta hänsyn till är om deponiområdet ligger bostadsnära eller om det finns ett uttalat intresse för exploatering på platsen.

Planförslagets innehåll

ÖP 2040 gör en övergripande beskrivning av de markföroreningar som finns i kommunen. Särskilda avsnitt redovisar provtagning kring PFAS samt hantering av blybensin längs med väg 136 i vidare fysisk planering. I samband med framtagandet av ÖP2040 har det utförts en övergripande analys av stigande havsnivåer (Norconsult, 2021). Havsnivåhöjningen riskerar att omfatta förorenade områden och det finns därmed en risk för spridning av föroreningar. Se avsnitt 6.1 där risken för spridning till vatten beskrivs.

Följande riktlinje kopplat till förorenad mark anges i översiktsplanen:

- Områden där mark, vatten eller sediment kan antas vara förorenade ska utredas och vid behov avhjälpas i samband med detaljplanering, bygglov och andra anläggningsåtgärder.

Konsekvenser av planförslaget

Det finns områden med förorenad mark i anslutning till fokusområden och utredningsområden. Utredningar / kartläggning av förorenad mark behöver göras i dessa områden inför detaljplaneprocess för att en negativ påverkan på människors hälsa inte ska uppkomma. Förorenade områden i Borgholms kommun är i viss mån inventerade men mer kunskap behövs vad gäller föroreningars utbredning och vilka föroreningar som faktiskt förekommer. Kommunen tydliggör att de kommer att ställa krav på de mark- och grundvattenundersökningar som är nödvändiga i kommande detaljplanering, bygglov och andra anläggningsåtgärder. Med nödvändiga undersökningar och efterföljande sanering utifrån fastställda åtgärdsbehov, bedöms planförslaget medföra förväntade positiva konsekvenser.

Konsekvenser av nollalternativet

I ÖP 2002 anges att nyttjandet av mark- och vattenområden ska ske så att miljön och människors hälsa och säkerhet inte äventyras. I övrigt anges inga riktlinjer för förorenad mark. Även vid genomförandet av ÖP2002 kommer framtida exploateringar ställa krav på undersökningar vid misstanke om markföroreningar. Med nödvändiga undersökningar och efterföljande sanering utifrån fastställda åtgärdsbehov, bedöms nollalternativet medföra förväntade positiva konsekvenser.

Förslag till åtgärder

Borgholms kommun bör verka för att massor ska provtas i detaljplaneskedet. Det för att få underlag för att planera för en hållbar masshantering med omhändertagande av massor samt att minimera massöverskott i samband med detaljplanering.

7 Mellankommunala frågor med särskilt fokus på kust- och havsplanering

7.1 Förutsättningar

Flera av översiktsplanens förutsättningar och strategier är ömsesidigt beroende av andra kommuner i regionen. Den främsta kontakten sker med Mörbylånga kommun som i och med ögeografin delar vissa områden av riksintresse, resurser, kuststräckor och organisationer inom turism, räddningstjänst genom Ölands kommunalförbund. Borgholms kommun har även en relation till Kalmar som regionalt nav och enda landförbindelsen till Öland. I Kalmar finns anslutningen till E22, tågtrafik och den regionala flygplatsen. Dessutom finns regionens universitet och länssjukhus i Kalmar. För en bättre gemensam beredskap är även risk- och sårbarhetsfrågor en mellankommunal fråga där utbyte sker med angränsande kommuner. Besöksnäringen/turismen är både en mellankommunal och en regional fråga.

Borgholms kommun har en gemensam vindkraftsplan tillsammans med Mörbylånga kommun (från 2011). De områden som där har planerats för vindkraft är fullt utbyggda. Planen är inte aktuell att uppdatera de närmaste åren, men kommunen avser att se över vindkraftsfrågan igen när det behövs en generationsväxling av vindkraftverken.

Både Borgholms och Mörbylånga kommuner berörs av havsplanen (Havs- och vattenmyndigheten, 2022) för Östersjön längs med den östra kusten. Den västra kusten mot Kalmarsund påverkas endast indirekt, då den inte ingår i någon nationell havsplan. Havsplanen utgör ett viktigt steg i att integrera olika användningar av havet på ett övergripande, effektivt och hållbart sätt. Havsplanen överlappar delvis den kommunala planeringen och utgör en samordning mellan kommuner, regioner och indirekt andra länder kring havet som en gemensam resurs. För kommunen innebär det en möjlighet och skyldighet att planera havet ända ut till kommungränsen i vattnet.

7.2 Konsekvenser av planförslaget

Samarbetet mellan Borgholms och Mörbylångas kommuner är väl etablerat vilket gynnar Ölands två kommuner, arbetet med havsplanen samt länet som helhet. Borgholms kommun anger en vidare utveckling av samarbete kring frågor rörande bland annat avloppshantering och klimatanpassning. Borgholms kommun föreslår inga förändringar i kommunens mark- och vattenanvändning som strider mot havsplanen.

I de fall där åtgärder planeras i eller i närhet av ett område som är av mellankommunalt intresse ska Borgholms kommun samråda med berörda kommuner eller andra statliga instanser. Planförslaget bedöms sammantaget kunna medföra positiva konsekvenser för det mellankommunala samarbetet.

8 Områden av riksintresse

Begreppet riksintresse används för två olika typer av områden. Dels omfattar det större områden där riksdagen fattat beslutat om utpekandet enligt 4 kapitlet miljöbalken. Dels omfattar det områden som pekas ut med stöd av de grundläggande hushållningsbestämmelserna och som utgår från en god hushållnings av mark- och vattenområden. De områdena pekas ut som områden av riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken och där är det den ansvariga nationella myndigheten har ett ansvar för att ange anspråk (Boverket, 2022).

Ett utpekande av områden av riksintresse syftar till att värna vissa värden eller egenskaper hos ett mark- eller vattenområde. Områden av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada intressena. De värden som ligger till grund för utpekandet är de man utgår ifrån vid bedömningen av om en åtgärd kan anses medföra en påtaglig skada[2]. För att en åtgärd ska bedömas som otillåten måste skadan vara påtaglig, vilket innebär att skadan måste vara av en viss dignitet. Åtgärden ska ha en bestående negativ inverkan på det aktuella intresset eller tillfälligt ha en mycket stor negativ påverkan på det. Det spelar alltså ingen roll om åtgärden är lokaliserad inom eller utanför det utpekade riksintresseområdet, utan det är åtgärdens konsekvenser för riksintressets värden och egenskaper som ska bedömas. En åtgärd som kan innebära påtaglig skada på ett riksintresse kan därför vara otillåten även om åtgärden vidtas utanför riksintresseområdets gränser. (Boverket, 2022c).

De specifikt utpekade geografiska områdena i 4 kapitlet miljöbalken berör Öland i sin helhet i form av riksintressena för rörligt friluftsliv samt obruten kust. Borgholms kommun berörs även av flertalet olika riksintressen enligt 3 kapitlet miljöbalken. Dessa är riksintressen för naturvård, kulturmiljövård, yrkesfiske, totalförsvaret, friluftsliv, kommunikationer, värdefulla ämnen eller material samt energiproduktion. Se Figur 8 nedan för en överblick av riksintresseområden enligt 3 kapitlet miljöbalken.

8.1 Riksintresse enligt 4 kapitlet miljöbalken

Förutsättningar

I 4 kapitlet miljöbalken har riksdagen pekat ut ett antal geografiska områden som i sin helhet är av riksintresse. Områdena, som i de flesta fall är stora, har pekats ut med hänsyn till de höga natur- och kulturvärden som finns i dem. Av 4 kapitlet miljöbalken följer också att Natura 2000-områden är av riksintresse. Dessa områden har, till skillnad från övriga riksintresseområden enligt kapitlet, inte pekats ut direkt i lagen utan förtecknas i särskild ordning enligt bestämmelser i 7 kapitlet 27 § miljöbalken (Boverket, 2022b). Natura 2000-områden är skyddade områden enligt 7 kapitlet miljöbalken och miljöbedöms samlat för skyddad natur i kapitel 6.3.

[2] I lagtexten används begreppet "påtaglig skada" bara i samband med natur- och kulturmiljön. När det gäller de övriga riksintressena används begreppet "påtagligt försvåra". ”Påtaglig skada” kan dock användas som en samlingsbeteckning för båda begreppen (Boverket, 2022c).

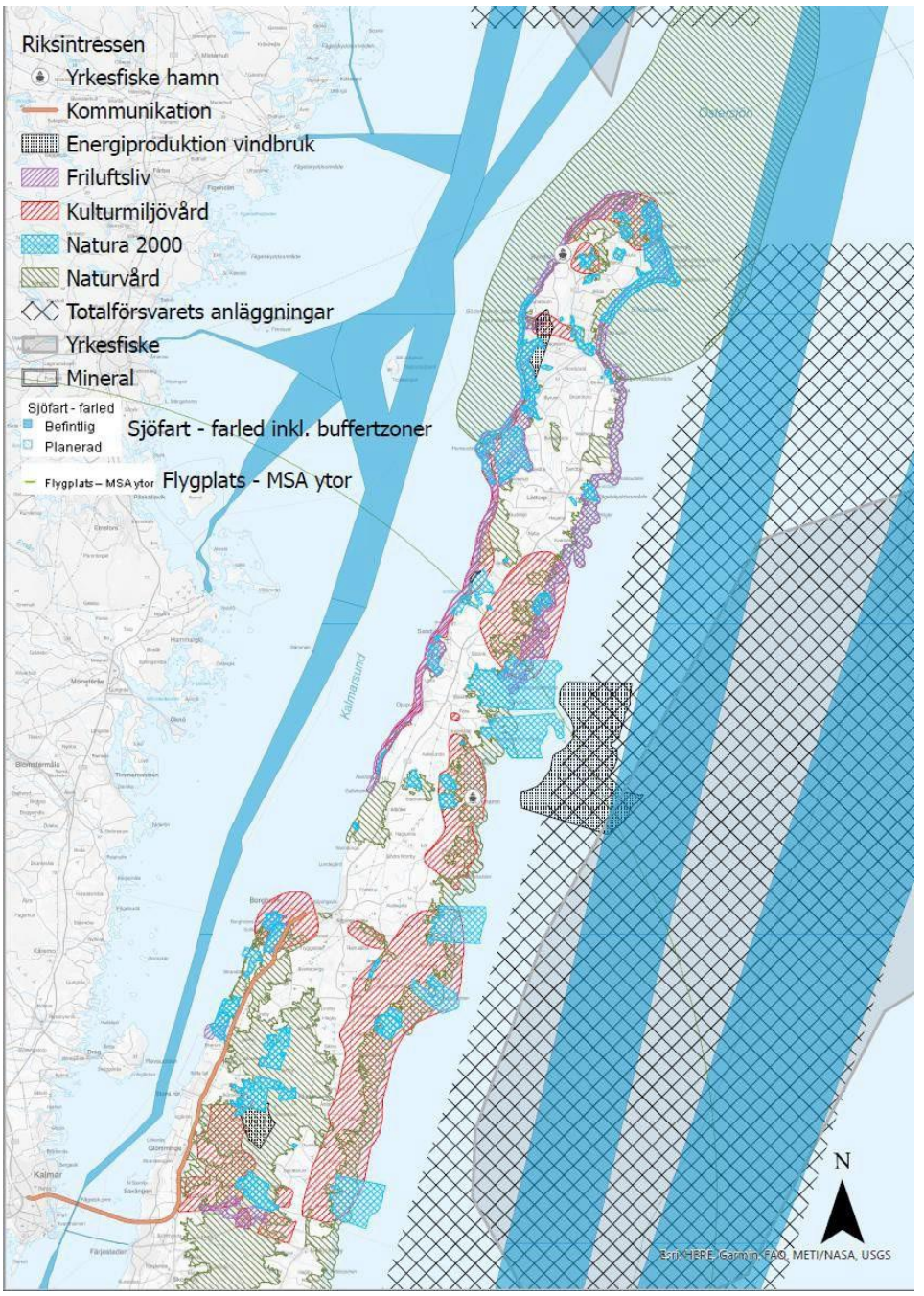

Figur 8. Utpekade områden av riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken.

Hela Öland är utpekat område av riksintresse för Obruten kust; Smålands skärgård-Simpevarp, enligt 4 kapitlet 3 § miljöbalken. Kusten ska skyddas mot större verksamheter och industrier. Öland är även utpekat område av riksintresse för Rörligt friluftsliv enligt 4 kapitlet 2 § miljöbalken. Inom riksintresset ska turismens och det rörliga friluftslivets intressen särskilt beaktas vid bedömning av tillåtlighet av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

8.2 Riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken

Yrkesfiske 3 kapitlet 5 § miljöbalken

Tillämpning av hushållningsbestämmelserna enligt 3 kapitlet 5 § miljöbalken innebär att den fysiska planeringen ska säkerställa fiskesektorns tillgång till fångstområden i både havet och inlandsvatten. Det är också avgörande att planeringen säkerställer att det finns hamnar som erbjuder service för fiskefartygen samt möjlighet för landning av fångsten (Havs- och vattenmyndigheten, 2022).

Riksintresset yrkesfiske på Öland omfattar både fångstområden och hamnar. Kårehamn och Byxelkrok är utpekade som fiskehamnar av nationell betydelse. Två områden utanför kommunens östra (Östra Öland) och norra kuster (Västervik utsjöområde) är utpekade fångstområden.

Naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård 3 kapitlet 6 § miljöbalken

Områden som pekats ut som riksintresse för naturvården enligt miljöbalkens 3 kapitel 6 §, motsvarar de mest värdefulla naturområdena i ett nationellt perspektiv. De ska också representera huvuddragen i den svenska naturen (Naturvårdsverket, 2006). I Borgholms kommun finns 18 områden av riksintresse för naturvård utpekade. Hela östkusten täcks in av riksintresseområden för naturvård och flertalet av områdena i kommunen sammanfaller även med Natura 2000-områden.

Områden som enligt motsvarande pekas ut som riksintresse för friluftslivet har stora friluftslivsvärden sett utifrån ett nationellt perspektiv och har särskilda natur- och kulturkvaliteter, variationer i landskapet och god tillgänglighet för allmänheten (Naturvårdsverket, 2006). I Borgholms kommun finns tre riksintresseområden för friluftsliv utpekade. Områdesgränserna följer både den västra och östra delen av kusten.

Utpekade områden av riksintresse för kulturmiljövården ska tillsammans förmedla en tydlig bild av vår kulturhistoria från forntid till nutid, som exempelvis bruksmiljöer, stadskärnor och äldre brukningslandskap (Riksantikvarieämbetet, 2022). I Borgholms kommun finns totalt 14 riksintresseområden för kulturmiljövården utpekade både i jordbrukslandskapet samt tätortsnära, som i Borgholm.

Värdefulla ämnen eller material 3 kapitlet 7 § miljöbalken

Fyndigheter som innehåller värdefulla ämnen eller material kan utpekas som riksintressen av Sveriges Geologiska Undersökning (SGU). Gillberga kalkstensbrott utgör riksintresse för värdefulla ämnen eller material i Borgholms kommuns.

Kommunikation och energiproduktion 3 kapitlet 8 § miljöbalken

Riksintresse för kommunikation omfattar de fyra trafikslagen – väg, järnväg, luftfart och sjöfart. Trafikverket bedömer vilka områden som är av riksintresse för trafikslagens anläggningar (Trafikverket, 2022). Energimyndigheten ansvarar för att peka ut områden som är av riksintressen för energidistribution och energiproduktion. Riksintressen för vindbruk anges för att de har särskilt goda förutsättningar för vindbruk ur ett nationellt perspektiv, för att de behövs för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället och/eller för en landsdels behov av viss energiproduktion (Energimyndigheten, 2022).

I Borgholms kommun finns riksintressområden för energiproduktion; vindbruk vid Ryd och Österskog (sträcker sig även in i Mörbylånga kommun), mellan Hagskog och Fagerum samt till havs i anslutning till befintliga vindkraftverk utanför Kårehamn. Det finns även utpekade riksintressen för kommunikation.

Totalförsvar 3 kapitlet 9 § miljöbalken

Försvarsmakten pekar ut områden av riksintresse för totalförsvarets militära del (Försvarsmakten, 2022). Försvarets sjöövningsområden Martin och Urban är utpekade riksintressen utanför Borgholms kommuns östra respektive norra kust.

8.3 Planförslagets innehåll

Riktlinjer och föreslagna justeringar

- Kommunens generella utveckling avser att värna riksintressena och säkerställa att dess värden inte påverkas negativt.
- Natur- och kulturvärden beaktas mer ingående i detaljplaneringen och även riksintressena som berör dessa värden kommer att behandlas i varje enskild detaljplaneprocess.
- Genom tidigare nämnda förslag att ta fram strategier för friluftsliv, ekosystemtjänster och kulturmiljö kommer flertalet riksintressen att tillgodoses och kunna utvecklas.
- Riksintresse för naturvård behöver justeras marginellt i Borgholms tätort för att överensstämma med hur marken brukas idag. Gäller område MB12 på mark- och vattenanvändningskartan.
- Riksintresse för naturvård behöver justeras i norra Rälla, i område SB37. Där föreslås ny bebyggelse i ett tillväxtområde som direkt ansluter till befintlig bebyggelse inom serviceorten.

Markanspråk

Planen medger markanspråk inom eller i anslutning till områden av riksintresse enligt 3 kapitlet 6 § för naturvård och kulturmiljö, i norra delen av kommunen, särskilt i området kring Kårehamn samt i Borgholm. Inga övriga områden av riksintresse enligt 3 kapitlet bedöms påverkas vid genomförandet av planen.

8.4 Konsekvenser av planförslaget

Att ett område har klassats som riksintresse betyder att det så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden. Hela Öland är utpekat område av riksintresse för Obruten kust samt Rörligt friluftsliv enligt 4 kapitlet. Planen tydliggör att turismens och det rörliga friluftslivets intressen ska värnas och utvecklas i kommunen, vilket kan medföra positiva konsekvenser för riksintresset. Inga större verksamheter och industrier planeras heller längs med kusten, varför det inte bedöms finnas risk för påtaglig skada på riksintresset Obruten kust.

Ett par områden av riksintresse enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken för natur- och kulturmiljövård berörs vid genomförandet av planen. Särskilt berörs riksintresseområden för kulturmiljövård vid en utveckling kring Byxelkrok och Borgholm. Enstaka delar av riksintresseområden för naturvård kommer beröras vid genomförandet av fokusområden, men i huvudsak kommer hela kuststräckan beröras vid genomförandet av utredningsområden på den östra sidan av kommunen.

Kommunen tydliggör att påtaglig skada ska undvikas med riktlinjer för både natur- och kulturmiljövärdena i den fortsatta fysiska planeringen. Nivån på angivna riktlinjer variera dock mellan de olika fokusområdena och är övergripande för angivna utredningsområden. Med framtaget fördjupat kunskapsunderlag; en kulturmiljöanalys som tydliggör värdena hos respektive riksintressen, finns förutsättningar för att förhindra att påtaglig skada ska kunna uppstå på riksintresseområdena för kulturmiljö. Kommunen anger även att det finns ambitioner om att förstärka värdena i riksintresseområdena för kulturmiljö. Det behöver dock utredas vidare på detaljplanenivå för att säkerställa att detta kan uppnås. Ett motsvarande kunskapsunderlag kan komma att behöva tas fram för de områden av riksintresse för naturvård som ligger inom eller i nära anslutning till fokus- och utvecklingsområden. Särskilt då risk för påtaglig skada

kan uppstå både inom samt i anslutning till ett område av riksintresse.

Kommunen är positiv till en utveckling av energiproduktion, vindkraft. Områden av riksintresse för vindkraft behöver pekas ut med stor omsorg till motstående riksintressen samt omgivande miljö. Vindkraftverk kan exempelvis upplevas som skrymmande anläggningar utifrån ett landskapsperspektiv.

Utifrån kommunens riktlinjer, med hänvisning till behov av fördjupade kunskapsunderlag vidare i den fysiska planeringen, finns en möjlighet att undvika påtaglig skada för berörda riksintresseområden för natur- och kulturmiljövård. Det finns dock en risk med att hänvisa till just ett senare skede i den fysiska planeringen. Fördjupade utredningar kan redan i skede översiktsplan tydliggöra behov av hänsyn och anpassningar för att undvika påtaglig skada. Ett sådant förarbete kan även underlätta detaljplaneskedet.

Den samlade bedömningen utgår från att påtaglig skada inte kan uteslutas för riksintresse för kulturmiljövård respektive naturvård, vid genomförandet av ÖP2040. Områdesspecifika ställningstaganden och åtgärder kan tydliggöra områdenas känslighet, samt hur påtaglig skada skulle kunna förebyggas.

9 Uppföljning och övervakning

En miljöbedömning för planer ska enligt 6 kapitlet 11 § miljöbalken innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför. Syftet med uppföljningen är att se om föreslagna strategier eller åtgärder bidrar till uppfyllelsen av planen, kontrollera att negativa miljöeffekter inte blir större än avsett samt att kunna upptäcka och åtgärda oförutsedda negativa miljöeffekter.

Borgholms kommun kommer att följa upp miljöpåverkan av översiktsplanen inom det befintliga miljöarbetet inom kommunen. Utvecklingen av kommunen granskas i samband med detaljplanering samt vid bygglov- och miljöärenden.

10 Måluppfyllelse nationella miljökvalitetsmål

I tabell 1 redovisas de nationella och globala miljömål som är relevanta för översiktsplanen. Bedömningen av måluppfyllelse görs för planförslaget och nollalternativet. Bedömningen görs utifrån följande bedömningsgrunder:

↗	Alternativet bedöms bidra till att uppnå målet.
→	Alternativet varken bidrar till eller försämrar möjligheten att uppnå målet.
↘	Alternativet bedöms motverka att målet uppfylls eller att planens möjlighet att bidra till målet uppfattas som otydligt och därmed osäkert.

Tabell 1. Nedan redovisas en bedömning utifrån planförslagets respektive nollalternativets möjlighet att bidra till målet. Berörda mål enligt Agenda 2030 redovisas också.

Miljömål	Planförslaget	Nollalternativ
Begränsad klimatpåverkan 	↗ Översiktsplanens klimatmål och riktlinjer grundar sig i havsplanen, det regionala handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region 2030 tillsammans med länsstyrelsens klimat- och energistrategi.	↗ ÖP2002 visar på betydelsen av vindkraftplanen i arbetet med att utveckla mot mer hållbar energianvändning. Vidare finns koppling till bredbandsutveckling och möjliggörandet av hållbara transporter.
Ingen övergödning 	↗ ÖP2040 anger riktlinjer och mål för en välplanerad dagvattenhantering. ÖP2040 anger betydelsen av att bevara samt skapa våtmarker som fördröjningsytor.	↘ Kommunens VA-plan ska vägleda kommunen i den framtida dagvattenhanteringen. Många av de riktlinjer och åtgärder som anges i nya ÖP2040 saknas dock. Det innebär att förutsättningarna bedöms vara något sämre än för planförslaget. För fokusområdena finns dock riktlinjer som är mer anpassade utifrån platsförutsättningar och som i flera fall är mera detaljerade än vad som framgår i nya ÖP2040.
Levande sjöar och vattendrag 	↗ ÖP2040 anger riktlinjer och mål för en väl planerad dagvattenhantering med målet att säkerställa biologisk mångfald och ekologisk funktion, genom att bland annat vattenkvaliteten i Hornsjön och vattendrag i kommunen inte får försämras.	↘ Kommunens framtagna VA-plan omfattar även hantering av dag- och dräneringsvatten. Förutsättningarna bedöms dock vara något sämre än för planförslaget. För fokusområdena finns dock mer tydliga riktlinjer som är mer anpassade utifrån platsförutsättningar.

Miljömål	Planförslaget	Nollalternativ
Grundvatten av god kvalitet 	↗ Inom kommunen finns flera känsliga vattentäkter med tillhörande skyddsområden. ÖP2040 anger tydliga riktlinjer för hantering av dricksvatten och en vattenresursplan ska tas fram. Inom primär skyddszon bör ingen exploatering ske, inom primär skyddszon för Solbergafältet ska ingen exploatering ske. .	↘ Kommunens framtagna VA-plan omfattar även dricksvattenförsörjningen. Förutsättningarna bedöms dock vara något sämre än för planförslaget. För fokusområdena finns dock tydligare riktlinjer som är mer anpassade utifrån platsförutsättningar.
Hav i balans samt levande kust och skärgård 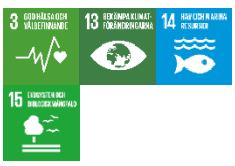	↗ ÖP2040 anger riktlinjer och mål för dagvattenhantering med målet att säkerställa vattenkvaliteten i havet. Ny exploatering längs med kusten undviks. Miljökvalitetsnormerna för havsmiljö redovisas som en grund att utgå ifrån för kommunala åtgärder.	↗ Kommunen anger generellt och specifikt för berörda sockenområden, behovet av att säkerställa ett väl fungerande avloppsnät. Kustzonerna ska bevaras obebyggda.
Myllrande våtmarker 	↗ Samtliga våtmarksområden är undantagna från markanvändning. Kommunen visar även på behov av anläggande av våtmarker i utvecklingen av vissa fokus- och utredningsområden.	↗ Betydelsen av att bevara våtmarker anges generellt, men också för respektive fördjupad översiktsplan. Våtmarkerna skyddas regionalt genom nya markavvattningsförbud och det anges mål om att återskapa våtmarksområden, särskilt längs den östra kuststräckan.
Levande skogar 	→ Kommunens yta består till 28 % av produktiv skogsmark. Huvuddelen av kommunens skogsområden är antingen skyddade eller identifierade naturvärdesobjekt. Kommunen tydliggör hanteringen av grön infrastruktur med övergripande riktlinjer samt naturvärdesinventeringar. Ökad kunskap kring naturvärden medför att negativa konsekvenser kan reduceras.	↘ Översiktsplanen anger övergripande riktlinjer gällande hänsyn, men saknar helhetsbilden gällande värden och behov av hänsyn.
Ett rikt odlingslandskap 	↗ Några få av de utpekade utvecklingsområdena ligger på jordbruksmark, men de flesta områdena gör inte det. Stora öppna jordbruksmarker har helt undantagits från planerad bebyggelse. Det säkerställer att kommunen fortsatt har jordbruk som en viktig näring, gynnar biologisk mångfald samt går i linje med regional och nationell livsmedelsstrategi.	↘ Nollalternativet ser ianspråktagandet av jordbruksmark för bebyggelse som en möjlig utveckling. Det motverkar bevarandet av biologisk mångfald samt målet med livsmedelsstrategin.
God bebyggd miljö 	↗ Kommunen har höga tätortsnära natur- och kulturvärden. Vid tätortsnära utveckling ska dessa värden bevaras samt utvecklas. Risken för negativ påverkan finns, men med rätt kunskapsunderlag inför vidare planarbete, finns förutsättningar för att hantera kulturmiljön i kommande detaljplaner. Tätortsnära grön infrastruktur undantas markanspråk. Planförslaget anger att en hållbar dagvattenhantering kommer att planeras inom utvecklingsområdena. Det kommer tas fram en strategi för att minska risken för översvämningar samt en övergripande strategi för klimatanpassning i kommunen.	↘ Kommunen har hög kunskap gällande kulturmiljövärdena i kommunen. Nollalternativet förespråkar dock en bebyggelseutveckling på jordbruksmark med kulturhistoriska värden. Bevarandet och utvecklingen av kulturmiljövärden bedöms utgöra motstående intressen. De fördjupade översiktsplanerna visar på att tätortsnära naturområden säkerställs i kommande utveckling. Den VA-plan för Borgholms kommun som finns framtagen har som övergripande syfte att vägleda kommunen i den framtida VA-försörjningen. I nollalternativet saknas dock många av de riktlinjer och åtgärder som anges i nya ÖP2040.

Miljömål	Planförslaget	Nollalternativ
Ett rikt växt- och djurliv 	Stora sammanhängande naturområden undantas från exploatering. Kommunen tydliggör hanteringen av grön och blå infrastruktur med övergripande riktlinjer samt naturvärdesinventeringar. Säkerställandet av den grön-blå infrastrukturen står även inför andra utmaningar som ökat slitage från turismnäringen samt risk för exploateringar längs kusten i samband med utveckling i tätorterna. Utifrån medskick gällande hur biologisk mångfald och blå-grön infrastruktur kan hanteras i kommande detaljplaneprocess finns dock en stor möjlighet att neutralisera påverkan.	Nollalternativet redovisar övergripande ställningstaganden för att säkerställa naturvärden, men en helhetsbild utifrån blå-grön infrastruktur saknas. Det saknas även kunskapsunderlag för naturvärden i anslutning till de fördjupade översiktsplanerna.

11 Kumulativa effekter

Kumulativa effekter utgör effekter som samverkar på olika sätt. De kan vara antingen additiva, synergistiska eller motverkande på kort, medellång eller lång sikt. Effekterna kan vara både negativa och positiva. I bedömningen av kumulativa effekter för Borgholms översiktsplan görs en översyn gentemot nationell, regional och mellankommunal samverkan och utveckling.

11.1 Mellankommunalt samarbete

Genomförandet av översiktsplanen möjliggör ett fortsatt positivt mellankommunalt arbete med Mörbylånga kommun gällande frågor som rör resurshantering, klimatanpassning och frågor som rör turism.

11.2 Nationell livsmedelsstrategi

Möjligheten att producera mat blir allt viktigare, då befolkningen ökar och världens åkerareal minskar. Den nationella livsmedelsstrategin med sikte mot år 2030 är den första svenska livsmedelsstrategin som omfattar hela livsmedelskedjan. Det övergripande målet för livsmedelsstrategin är att den ska vara konkurrenskraftig där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås (Regeringskansliet, 2022). Borgholms kommun har tillsammans med alla landets kommuner ett gemensamt ansvar för att värna jordbruksmarken som ett väsentligt samhällsintresse där varje minskning får en additiv effekt som minskar förutsättningarna att uppfylla nationella miljömål.

Borgholms översiktsplan har som övergripande strategi att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till eller som komplettering till befintlig bebyggelse. Det anges i ÖP2040 att kommunens målsättning är att värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk långsiktigt. Några få av de utpekade utvecklingsområdena ligger på jordbruksmark, men de flesta områdena gör det inte. Stora öppna jordbruksmarker har helt undantagits från planerad bebyggelse.

Genomförandet av planförslaget bedöms därmed medför neutrala kumulativa effekter i arbetet med att behålla jordbruksmark av nationellt värde och bidra till livsmedelsstrategin.

11.3 Miljökvalitetsnormer och minskad näringsbelastning till Östersjön

Utbyggnad i sig innebär en risk för negativa konsekvenser för vattenmiljön. En utbyggnad i kommunen bedöms trots det kunna ske utan en negativ påverkan på vattenkvaliteten om de föreslagna riktlinjerna i översiktsplanen följs och i och med de i planen föreslagna åtgärderna. Vad gäller befintlig bebyggelse så kan riktlinjerna i översiktsplanen liksom den dagvattenstrategi som ska tas fram innebära möjligheter till positiva konsekvenser för vattenkvaliteten och på så sätt bidra till att MKN ska kunna uppnås.

12 Samlad bedömning

12.1 Övergripande om riktlinjer och markanspråk

Översiktsplanen ger sammantaget goda förutsättningar för en hållbar och miljöanpassad samhällsutveckling. ÖP2040 bidrar med ett helhetsgrepp kring utvecklingen för centralort, serviceorter och småorter snarare än efter varje socken som i ÖP från 2002.

Översiktsplanens övergripande strategi; att undvika områden med höga värden och att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till eller som komplement till befintlig bebyggelse, ger goda förutsättningar för en genomtänkt och hållbar planering.

Översiktsplanen bedöms skapa förutsättningar för en genomtänkt och uppdaterad strategi för kommunen. Exempel på intressekonflikter som hanteras i Borgholms ÖP är den mellan nybyggnation å ena sidan och bevarandet av jordbruksmark, natur- och kulturvärden å andra sidan. Utifrån de riktlinjer och åtgärder som ÖP 2040 redovisar bör det dock finnas möjlighet att kunna hantera eventuella målkonflikter i ett tidigt skede i planeringen.

Kommunen har framtida utmaningar att hantera, exempelvis gällande påverkan på vattenkvaliteten i Östersjön, framtida klimatförändringar samt motstående intressen med exempelvis högt bebyggelsetryck i anslutning till områden med höga natur- och kulturvärden. Kommunen har planer på att ta fram styrdokument för delar av dessa områden. Det kommande arbetet kommer även att göras i regional och lokal samverkan med Mörbylånga kommun.

Fördjupade översiktsplaner i huvud- respektive nollalternativet

Generellt kan sägas att planförslaget, det vill säga en utbyggnad enligt ÖP2040 har likheter med nollalternativet genom att FÖP-områdena är de samma i de båda alternativen. En övergripande skillnad vad gäller just FÖP-områdena, som benämns fokusområden i nya ÖP2040 är att den nya översiktsplanen ger en mer samlad planering med riktlinjer i planförslaget då alla FÖP-områden samlas i ett dokument. Det finns dock en risk att vissa frågor såsom åtgärdsförslag från FÖP-områdena försvinner när de komprimeras i nya ÖP2040, vilket eventuellt ger en viss fördel för nollalternativet. Det är oklart hur de fördjupade översiktsplanerna med tillhörande utredningar ska hanteras efter att de har upphävts. De bör även fortsättningsvis utgöra viktiga underlag i planeringen av fokusområdena.

12.2 Samlad bedömning av konsekvenser

I detta avsnitt har en samlad bedömning gjorts vilken redovisas i Tabell 2 nedan. I tabellen framgår både risker och potentiella möjligheter med en utbyggnad enligt planförslaget och nollalternativet. Detta för att illustrera bredden i bedömningarna men därmed också potentialen för de olika aspekterna vid ett bra genomförande av planen. En intressant fråga för kommunen att ställa sig kan vara huruvida ytterligare åtgärder kan vidtas för att ”förflytta bedömningarna åt höger” i tabellen nedan, mot mer positiva konsekvenser.

Längre ner i avsnittet görs en sammanfattning av konsekvenserna för respektive miljöaspekt. Där beskrivs dels den huvudsakliga bedömningen för varje miljöaspekt, vilken markeras med ett kryss i Tabell 2 nedan, och dels beskrivs eventuella risker för mer negativa konsekvenser respektive möjligheter till mer positiva konsekvenser.

Tabell 2. Tabellen illustrerar spannet i konsekvensbedömningarna, där det för flera av miljöaspekterna både finns möjligheter till positiva konsekvenser och risker för negativa konsekvenser. Krysset markerar den huvudsakliga bedömningen för miljöaspekten.

Miljöaspekter	**Konsekvenser av planförslaget**				
Bedömning av konsekvens	Förväntade negativa	Risk för negativa	Obetydliga/ neutrala	Möjlighet till positiva	Förväntade positiva
Vattenkvalitet				X	
Dricksvatten-försörjning				X	
Klimatanpassning				X	
Naturvärden		X			
Kulturmiljö				X	
Förorenad mark					X

Vattenkvalitet

Utvecklingstemat ”Värna vattnet” med tillhörande prioriteringar lyfts tidigt i översiktsplanen och frågor kopplade till vattenkvalitet och vattenförsörjning ges på så sätt en särskild tyngd.

Under förutsättning att de riktlinjer och åtgärder som anges i ÖP2040 följs, bedöms planen innebära positiva konsekvenser med avseende på dagvattenpåverkan. Dock innebär utbyggnad inom tidigare obebyggda områden alltid en risk för negativa konsekvenser på vattenkvaliteten i recipienterna, men denna risk kan minimeras i och med de ambitiösa riktlinjerna och åtgärderna. Vad gäller befintlig bebyggelse så kan riktlinjerna i översiktsplanen liksom den dagvattenstrategi som ska tas fram innebära möjligheter till positiva konsekvenser för vattenkvaliteten och på så sätt bidra till att MKN ska kunna uppnås.

Dricksvattenförsörjning

Den kommunala vattenresursplan kopplad till översiktsplanen som kommer att tas fram med åtgärder för att öka kvarhållning av ytvatten ger i kombination med de riktlinjer som finns angivna i ÖP2040 möjlighet till positiva konsekvenser ur vattenförsörjningssynpunkt. Dock innebär planerad utbyggnad i känsliga områden en risk för negativ påverkan på vattentäkterna. Om riktlinjerna följs bedöms dock risken för negativa konsekvenser minska jämfört med nuläget.

Klimatanpassning

Riktlinjer och åtgärder kopplat till klimatanpassning är i huvudsak ambitiösa i ÖP2040. Som åtgärder i planen anges att man kommer att ta fram en strategi för att minska risken för översvämningar till följd av skyfall samt att man ska ta fram en övergripande strategi för klimatanpassning i kommunen. Detta är positivt för den långsiktiga planeringen vid genomförandet av detaljplaner och bedöms ge positiva konsekvenser i förhållande till nuläget. Det är viktigt att klimatanpassningsstrategin även omfattar förslag på åtgärder för befintlig bebyggelse och infrastruktur kopplat till havsnivåhöjning. Om så sker finns möjlighet till positiva konsekvenser för klimatanpassning. Dock innebär samtidigt utbyggnad inom områden som riskerar att översvämmas en risk för negativa konsekvenser. Kommunens framtagna riktlinjer öppnar dock för att bedömningar av risker görs för varje plan- och bygglovsärende. Risken för negativa konsekvenser bör därmed kunna minimeras.

Naturvärden, biologisk mångfald och blå-grön infrastruktur

Kommunen undantar större sammanhängande naturområden samt tar hänsyn till gjord naturvärdesinventering vid markanspråk i fokusområdena. En naturvärdesinventering säkerställer inte att tillräcklig hänsyn tas inför kommande exploatering, men i ÖP 2040 tydliggör kommunen att den fysiska planeringen behöver säkerställa att all kunskap gällande naturvärden finns i samband med bebyggelseutveckling. Det möjliggör att negativa konsekvenser för naturvärden, grön-blå infrastruktur och biologisk mångfald vid kommande bebyggelseutveckling i kommunen kan reduceras och i vissa fall landa på obetydliga eller neutrala. Tar man ett helhetsgrepp för att stärka den blå-gröna infrastrukturen finns det även möjlighet till positiva konsekvenser.

Kulturmiljö

Kommunens kunskap och kännedom om det kulturhistoriska värdet är hög och markanspråket utgår huvudsakligen utifrån att undanta områden med höga kulturmiljövärden från exploatering. Kommunen anger riktlinjer för att säkerställa landskapsbilden men kommer även behöva ta hänsyn till gjord landskapsanalys i den kommande planeringen. Risken för negativ påverkan finns, men med rätt kunskapsunderlag inför vidare detaljplaneprocess, finns förutsättningar för att hantera kulturmiljö och landskap i kommande detaljplaner med möjliga positiva konsekvenser.

Förorenad mark

Det finns områden med förorenad mark i anslutning till fokusområden och utredningsområden. Utredningar / kartläggning av förorenad mark behöver göras i dessa områden inför detaljplaneprocess för att en negativ påverkan på människors hälsa inte ska uppkomma. Förorenade områden i Borgholms kommun är i viss mån inventerade men mer kunskap behövs vad gäller föroreningars utbredning och vilka föroreningar som faktiskt förekommer. Kommunen tydliggör att de kommer att ställa krav på de mark- och grundvattenundersökningar som är nödvändiga i kommande detaljplanering, bygglov och andra anläggningsåtgärder. Med nödvändiga undersökningar och efterföljande sanering utifrån fastställda åtgärdsbehov, bedöms planförslaget medföra förväntade positiva konsekvenser.

Mellankommunala frågor med särskilt fokus på kust- och havsplanering

Samarbetet mellan Borgholms och Mörbylångas kommuner är väl etablerat vilket gynnar Ölands två kommuner, arbetet med havsplanen samt länet som helhet. Borgholms kommun anger en vidare utveckling av samarbete kring frågor rörande bland annat avloppshantering och klimatanpassning. Borgholms kommun föreslår inga förändringar i kommunens mark- och vattenanvändning som strider mot havsplanen.

I de fall där åtgärder planeras i eller i närhet av ett område som är av mellankommunalt intresse ska Borgholms kommun samråda med berörda kommuner eller andra statliga instanser. Planförslaget bedöms sammantaget kunna medföra positiva konsekvenser för det mellankommunala samarbetet.

Områden av riksintresse enligt 3 och 4 kapitlet miljöbalken

Hela Öland är utpekat område av riksintresse för Obruten kust samt Rörligt friluftsliv enligt 4 kapitlet. Planen tydliggör att turismens och det rörliga friluftslivets intressen ska värnas och utvecklas i kommunen, vilket kan medföra positiva konsekvenser för riksintresset. Inga större verksamheter och industrier planeras heller längs med kusten, varför det inte bedöms finnas risk för påtaglig skada på riksintresset Obruten kust.

Ett par områden av riksintresse enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken för natur- och kulturmiljövård berörs vid genomförandet av planen. Särskilt berörs riksintresseområden för kulturmiljövård vid en utveckling kring Byxelkrok och

Borgholm. Enstaka delar av riksintresseområden för naturvård kommer beröras vid genomförandet av fokusområden i den nordvästra delen av kommunen, men i huvudsak kommer hela den östra kuststräckan beröras vid genomförandet av utredningsområden på den östra sidan av kommunen.

Kommunen tydliggör att påtaglig skada ska undvikas med riktlinjer för både natur- och kulturmiljövärdena i den fortsatta fysiska planeringen. Nivån på angivna riktlinjer variera dock mellan de olika fokusområdena och är övergripande för angivna utredningsområden. Med framtaget fördjupat kunskapsunderlag; en kulturmiljöanalys som tydliggör värdena hos respektive riksintressen, finns förutsättningar för att förhindra att påtaglig skada ska kunna uppstå på riksintresseområdena för kulturmiljö. Kommunen anger även att det finns ambitioner om att förstärka värdena i riksintresseområdena för kulturmiljö. Det behöver dock utredas vidare på detaljplanenivå för att säkerställa att detta kan uppnås. Ett motsvarande kunskapsunderlag kan komma att behöva tas fram för de områden av riksintresse för naturvård som ligger inom eller i nära anslutning till fokus- och utvecklingsområden. Särskilt då risk för påtaglig skada kan uppstå både inom samt i anslutning till ett område av riksintresse.

Kommunen är positiv till en utveckling av energiproduktion i form av vindkraft. En eventuell utredning kring potentiella områden i ny vindbruksplan i anslutning till utpekade riksintresseområden för vindkraft, kan komma att behöva hantera risk för motstående intressen samt påtaglig skada på andra riksintresseområden, då vindkraftverk kan upplevas som skrymmande anläggningar utifrån ett landskapsperspektiv.

Utifrån kommunens riktlinjer, med hänvisning till behov av fördjupade kunskapsunderlag vidare i den fysiska planeringen, finns en möjlighet att undvika påtaglig skada för berörda riksintresseområden för natur- och kulturmiljövård. Det finns dock en risk med att hänvisa till just ett senare skede i den fysiska planeringen. Fördjupade utredningar kan redan i skede översiktsplan tydliggöra behov av hänsyn och anpassningar för att undvika påtaglig skada. Ett sådant förarbete kan även underlätta detaljplaneskedet.

Den samlade bedömningen utgår från att påtaglig skada inte kan uteslutas för riksintresse för kulturmiljövård respektive naturvård, vid genomförandet av ÖP2040. Områdesspecifika ställningstaganden och åtgärder kan tydliggöra områdenas känslighet, samt hur påtaglig skada skulle kunna förebyggas.

13 Referenser

Borgholms kommun. (2002). *Översiktsplan 2002 - Borgholms kommun.*

Borgholms kommun. (2013). *VA-plan för Borgholms kommun.*

Borgholms kommun. (2022b). *WebbGIS Borgholms kommun*.

Boverket. (2012). *Grönstruktur i landets kommuner.*

Boverket. (2022). *PBL Kunskapsbanken_Kulturmiljömålen*. Hämtat från https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/andra-Styrmedel-for-kulturvarden/kulturmiljomalen/

Boverket. (2022). *Riksintressen är nationellt betydelsefulla områden.* Hämtat från https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/nationell-planering/riksintressen-ar-betydelsefulla-omraden/

Boverket. (2022b). *Riksintressen enligt 4 kap Miljöbalken*. Hämtat från https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/riksintressen/riksintressen-enligt-4-kap-mb/

Boverket. (2022c). *Påtaglig skada*. Hämtat från https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/riksintressen/riksintressen-i-pbl/pataglig-skada/

Energimyndigheten. (2022). *Riksintresse vindbruk*. Hämtat från https://www.energimyndigheten.se/fornybart/vindkraft/vindlov/planering-och-tillstand/svenskt-vatten/inledande-skede/riksintresse-for-vindbruk/

Försvarsmakten. (2022). *Riksintressen*. Hämtat från https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/forsvarsmakten-i-samhallet/samhallsplanering/riksintressen/

Havs- och vattenmyndigheten. (2022). *Havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet.*

Havs- och vattenmyndigheten. (2022). *Riksintresse yrkesfisket*. Hämtat från https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/atgarder-skydd-och-rapportering/skyddade-omraden/riksintressen/riksintresse-yrkesfisket.html

kommun, B. (2013). *VA-plan för Borgholms kommun.*

Mellankommunalt dok genom Borgholms kommun. (2018). *Landskapsanalys av Kalmar läns kust- och havszoner (Borgholms, Mörbylånga, Oskarshamns, Torsås och Västerviks kommuner genom Borgholms kommun.).*

Naturvårdsverket. (2006). *Tema fakta. Riksintresse för naturvård och friluftsliv.*

Naturvårdsverket. (2022). *Grön infrastruktur*. Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/gron-infrastruktur

Naturvårdsverket. (2022). *Om begreppet kulturmiljö, landskap och bebyggelse*. Hämtat från https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/strategisk-miljobedomning/kulturmiljo-landskap-och-bebyggelse/

Norconsult. (2021). *Stigande hav - risker och åtgärder Borgholm.* Norconsult AB.

Regeringskansliet. (2022). *Vision och mål för livsmedelsstrategin fram till 2030*. Hämtat från https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2017/01/mal-for-livsmedelsstrategin-fram-till-2030/

Region Kalmar län. (2019). *Handlingsprogram för Fossilbränslefri region 2030.*

Regionförbundet i Kalmar län. (2016). *Klimat att växa i - Regional utvecklingsstrategi för Kalmar län 2030.*

Regionförbundet i Kalmar län. (2017). *Regional transportplan Kalmar län 2018-2029.*

Riksantikvarieämbetet. (2022). *Landskapsanalys*. Hämtat från https://www.raa.se/samhallsutveckling/samhallsplanering/miljokonsekvensbeskrivningar/landskapsanalys/

Riksantikvarieämbetet. (2022). *Om riksintresseområden för kulturmiljövård*. Hämtat från https://www.raa.se/samhallsutveckling/riksintresse-for-kulturmiljovarden/om-riksintresse-for-kulturmiljovarden/

Sweco AB. (2021). *Kulturmiljöanalys för ÖP i Borgholms kommun.*

Sweco AB. (2021). *Naturvärdesinventering, förstudie. Borgholms kommun. .*

Trafikverket. (2022). *Riksintressen*. Hämtat från https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/samhallsplanering/Riksintressen/

Granskningsutlåtande

Översiktsplan 2040

2025-03-07
Dnr KS 2019/117

Borgholms kommun

Innehållsförteckning

Inledning	3
Vad är ett granskningsutlåtande	3
Processen	3
Sammanfattning av synpunkter	3
Ändringar	4
Inkomna yttranden	5
Statliga myndigheter	5
Grannkommuner och regionen	12
Nämnder och bolag	14
Föreningar, organisationer och företag	17
Privatpersoner	61

Borgholms kommun
Översiktsplan 2040
Granskningsutlåtande, KF xxxx-xx-xx §xx
Dnr KS 2019/117

Inledning

Vad är ett granskningsutlåtande?

När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan ska vissa krav uppfyllas. Förslaget ska samrådas med myndigheter, kommuner och andra som är berörda. Efter samrådet bearbetas förslaget och kommunens ska låta förslaget granskas för att slutligen antas av kommunfullmäktige. För att beskriva hur granskningen har gått till, vilka synpunkter som framkommit och visa vilka justeringar som gjorts inför antagande sammanställs ett särskilt utlåtande enligt 3 kap 17 § plan- och bygglagen.

Granskningsprocessen

Kommunstyrelsen beslutade 2024-04-30 § 61 att godkänna förslaget till översiktsplan för granskning. Granskning av förslaget till ny översiktsplan genomfördes mellan 23 maj och 25 augusti 2024. Granskningshandlingar och information om granskningen skickades till berörda remissinstanser enligt separat sändlista. Handlingarna fanns under granskningstiden tillgängliga fysiskt på biblioteken i Löttorp och Borgholm och i servicecenter i stadshuset. De var även tillgängliga digitalt på kommunens webbplats borgholm.se/oversiktsplanering.

Samrådet för förslaget till ny översiktsplan genomfördes mellan 1 juni och 31 augusti 2022. Allmänheten gavs även möjlighet att tycka till om den kommande översiktsplanen vid de sju dialogmöten som hölls digitalt under 2021 och genom en digital enkät under vintern 2021/2022.

Översiktsplanens möjligheter och begränsningar

Översiktsplanen har en bred ansats men syftar främst till att redogöra för kommunens framtida mark- och vattenanvändning. Översiktsplanen är viktig som övergripande planeringsinstrument och underlag för hela kommunen men många frågor måste redas ut i senare skeden. Det finns synpunkter som framförs som är väsentliga men som berör aspekter som inte är lämpliga att behandla i en översiktsplan.

Inkomna yttranden

Under granskningen inkom totalt 116 yttranden, varav 30 stycken från myndigheter, bolag och föreningar samt 86 yttranden från privatpersoner. Inkomna yttranden är offentliga handlingar och fullständiga yttranden med tillhörande bilagor finns tillgängliga hos kommunen.

I detta utlåtande har kommunen sammanställt inkomna yttranden tillsammans med kommunens kommentarer och redogörelse av de justeringar som synpunkterna gett anledning till. Yttranden från privatpersoner är delvis förkortade och sammanfattade till förmån för läsbarheten. Samtliga yttranden från privatpersoner finns samlade i bilaga 1.

Sammanfattning av ändringar inför granskning

Alla inkomna synpunkter har tagits i beaktande och efter granskningen har en bedömning gjorts gällande behovet av kompletteringar och justeringar av planförslaget.

Följande justeringar av planförslaget har gjorts inför antagandet, angiven sida i översiktsplanen inom parentes.

- Hänvisning till MB 3 kap 4 § andra stycket under rubriken jordbruksmark (s 30).
- Förtydligat behov av kartläggning av förorenad mark (s 140).
- Ändrat riktlinje för havsnivåhöjning till + 3.05 m i RH2000 (s 120,123)
- Förtydligat behovet av att beakta havsnivåhöjning för delar av utredningsområde U6 (s 45)
- Förtydligat ställningstagandena gällande riksintresse vindkraft och kommunikationer (s 142, 143 och 158)
- Förtydligat i avsnitten **Klimatanpassning** och **Hälsa, risk och säkerhet** avseende behovet av att säkerställa räddningstjänstens möjlighet att nå bebyggelse, även vid extremhändelser (s 120, 140).
- Lagt till Ölands museum Himmelsberga under avsnittet **Mellankommunala frågor** (s 158).
- Förtydligat att byggnadsminnet Ölands forngård är Borgholms stadsmuseum (s 74).
- Justerat beskrivningen för område MB11 med siktlinjer mot Kalmarsund samt beaktande av skyddsavstånd från reningsverket (s 83).
- Omformulerat riktlinje om tillägg i befintlig miljö (s 74).
- Förtydligat att enskilt huvudmannaskap ska gälla framgent (s 65, 89).
- Uppdaterat texten utifrån korsningsåtgärder som genomförts (s 66).
- Förtydligat formulering om framtida möjlig användning för område MB3 (s 58).
- Uppdaterat skrivningar om avfall, bland annat utifrån nya direktiv om fastighetsnära insamling (s 50, 154, 166).
- Ersatt begreppet ”rörlig camping” med ”campingplatser avsedda för enkelt flyttbara enheter” (s 86, 127).
- Noterat länsstyrelsens avvikande mening angående vattenskydd (s 117).
- Riktlinjen om att utpekade kulturmiljöer ska beaktas har förtydligats (s 97).
- Uppdaterat vattenskyddsområdet till nu gällande i kartan för fokusområde Rälla - Stora Rör (s 90).
- Uppdaterat kartan för fokusområde Djupvik med naturvärde i södra delen av området (s 67).
-

Inkomna yttranden

Statliga myndigheter

Länsstyrelsen i Kalmar län

Granskning över förslag till Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun
Beskrivning av ärendet
Borgholms kommun har i enlighet med 3 kap. 14 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, översänt ett förslag till översiktsplan till Länsstyrelsen för granskning.

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap. 16 § PBL. Yttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL i ett senare planeringsskede. Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av yttrandet framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (1998:808), MB,
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och 5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Yttrandet är en del av översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits. Där Länsstyrelsen inte har godtagit planen i viss del, ska det anmärkas i översiktsplanen (3 kap. 20 § PBL).

I rollen att ta tillvara och samordna statens intressen har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter på förslaget till översiktsplan från berörda myndigheter. Yttranden över planförslaget har inkommit från Sveriges geologiska undersökning (SGU), Statens geotekniska institut (SGI), Energimyndigheten samt Trafikverket. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Länsstyrelsen har lämnat samrådsyttrande med ärendenummer 5048-2022 den 12 oktober 2022.

Länsstyrelsens övergripande synpunkter
Länsstyrelsen konstaterar att kommunen på många punkter gjort ett bra jobb med arbetet med den nya översiktsplanen och har bearbetat planförslaget efter Länsstyrelsens samrådsyttrande. Några synpunkter kvarstår dock. Rådgivande synpunkter bifogas i ett separat dokument.

Länsstyrelsens synpunkter - enligt 3 kap. 16 § PBL

Riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken (MB)

Riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § MB
Kommunens prioriteringar avseende natur och kulturmiljö riskerar att stå i målkonflikt med utvecklingen av väg 136 som också prioriteras. Målkonflikten innebär att olika riksintressen står mot varandra och utan tydlig vägledning i översiktsplanen försvåras framtida planering.
För rådgivande synpunkter se Trafikverkets yttrande.

Riksintresse för energiproduktion, vindkraft enligt 3. kap. 8 § MB.
Kommunen ska förtydliga om det finns områden där riksintresset för vindkraft ska prioriteras framför andra riksintressen.

Riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB
Länsstyrelsen bedömer i stort att det inte finns uppenbara konflikter mellan statens och kommunens intressen. Några synpunkter kvarstår dock:
Länsstyrelsen saknar fortsatt kommunens bedömning av hur de marina riksintressena ska behandlas eftersom översiktsplanen inte hanterar kustområdet.

I övriga fall där riksintressen eller mellankommunala frågor som rör naturvärden berörs så är Länsstyrelsen bedömning att kommunen tydligt anger vilka fortsatta utredningar som kommer att krävas av en eventuellt fortsatt planering.
I Mittlandsområden finns (fortfarande) i Utvecklingsstrategins angivna bebyggelsestråk (karta sid 21) som kolliderar med väsentliga naturvårdsintressen inom riksintresseområdet Mittlandet. Här kommer fortsatt detaljplanering kräva särskild anpassning till riksintresseområdets värdekärnor för att undgå risk för påtaglig skada.
Område U6 har till granskningsskedet utökats med flera utredningsområden. Områdena ligger i eller i anslutning till strandskyddade områden, naturreservat, natura 2000-område samt flera riksintressen. Länsstyrelsen förutsätter att kommunen genomför utredningar för att undersöka markens lämplighet och exploateringens påverkan på ovan nämnda allmänna intressen. Exploatering kan innebära särskild tillståndsprövning enligt miljöbalken.
Länsstyrelsen kan inte utifrån det material som presenterats i översiktsplanen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivningen ta ställning till hur vida en detaljplaneläggning är möjlig.

Hälsa och säkerhet

Förorenad mark och buller
Borgholms kommun har generellt sett arbetat föredömligt med frågor som rör föroreningar och buller inom ramen för översiktsplanearbetet.
Då kommunen inte har någon övergripande kartläggning/sammanställning över konstaterat förorenade områden som länsstyrelsen bedömer lämplig, bedömer länsstyrelsen att kommunen behöver beskriva att det för detta sakområde behövs ett utvecklingsarbete i den löpande ÖP-processen.
Rådgivande synpunkter bifogas i ett separat dokument.

Klimatrelaterade risker

Länsstyrelsen utgår från Boverkets tillsynsvägledning vad gäller fysisk planering i strandnära läge. Den säger att för samlad bebyggelse ska kommuner i plansammanhang utgå från beräknad högsta översvämningsnivå utifrån medelvattennivån i RH 2000 och beräknad planeringshorisont. Länsstyrelsen utgår från planeringshorisonten på 100 år det vill säga 2125 och då blir nivån 3,05 meter över medelvattennivån i RH 2000. Det är upp till varje kommun att räkna om nivåerna för beräknad högsta översvämningsnivå utifrån den planeringshorisont för nybyggnationer som länsstyrelsen bestämt.
Länsstyrelsen påpekar att kommunen behöver ta hänsyn till denna miniminivå om 3,05 meter i kommande planarbeten.

Dricksvatten och vattenskyddsområden
Länsstyrelsen bedömer att Borgholms kommun har gjort tydliga ställningstaganden för när byggnation skulle kunna medges inom vattenskyddsområden, men bedömer att den hänsyn som behöver tas till dricksvattenintresset har kommit i skymundan till förmån för exploatering. Länsstyrelsen anser att kommunens ställningstaganden gällande möjlighet till exploatering inom vattenskyddsområden är så frikostiga att de behöver justeras.
Kommunen gör följande ställningstaganden:
- Inom primär skyddszon för vattentäkt bör ingen ny exploatering tillåtas.
Länsstyrelsens bedömning om denna skrivning ska vara kvar i någon form: Inom primär och sekundär skyddszon bör ingen ny exploatering tillåtas.
- Inom primär skyddszon för Solbergafältet ska ingen ny exploatering tillåtas.
Länsstyrelsens bedömning om denna skrivning ska vara kvar i någon form: Inom primär skyddszon för Solbergafältet ska ingen ny exploatering tillåtas. Inom sekundär zon bör ingen ny exploatering tillåtas.
- Inom sekundär och tertiär skyddszon för vattentäkt ska nya tomter tillåtas endast om de kan anslutas till kommunalt avlopp.
Länsstyrelsens bedömning om denna skrivning ska vara kvar i någon form: Inom sekundär och tertiär skyddszon för vattentäkt ska nya tomter tillåtas endast om de kan anslutas till kommunalt avlopp. Inom primär zon avses ingen exploatering medges (om så ändå skulle vara fallet ska samma skrivning gälla som för sekundär och tertiär zon).

De som medverkat i beslutet
Beslutet har fattats av enhetschef Pär Hansson med planarkitekt Hanna Nilsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har även Katarina Sundberg, kulturmiljöenheten, Tomas Järnetun, naturskyddsenheten, Åsa Axheden, vattenenheten, samt Mikael Anjar Ödegården, miljöenheten deltagit.
Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor
Yttranden från
Sveriges geologiska undersökning
Trafikverket
Statens geotekniska institut
Statens Energimyndighet

Kommunens kommentar:

Förtydligat på sidan 142 att kommunen är positiva till en utbyggnad av vindkraft utanför Kårehamn och prioriterar riksintresset framför andra riksintressen.

Förtydliganden har gjorts i översiktsplanen avseende riksintresse för kommunikation, se svar på Trafikverkets yttrande.

Förtydligat på sidan 140 att kommunen avser arbeta med sammanställning av miljötekniska utredningar.

Översiktsplanen har uppdateras med länsstyrelsens uppdaterade riktlinje gällande havsnivåhöjning.

Kommunen står kvar vi de ställningstaganden angående vattenskyddsområden som framgick i granskningsversionen och ändrar inga riktlinjer inför antagandet av översiktsplanen. På sidan 114 i planen framgår att ny bebyggelse under inga omständigheter får inverka negativt på den allmänna dricksvattenförsörjningen. Kommunen anser att riktlinjerna är väl avvägda och tillsammans med riktlinjen "För verksamheter eller åtgärder som kan inverka negativt på vattentäktens kvalitet eller kvantitet gäller tillståndsprövning, skyddsåtgärder eller försiktighetsmått" säkerställer att frågan om vattenskydd hanteras mer i detalj i vidare planering. Kommunen för in en notering om länsstyrelsens avvikande mening på sidan 117 i översiktsplanen.

Länsstyrelsens rådgivande synpunkter rörande Borgholms översiktsplan

Hälsa och säkerhet
Vatten
Ställningstagande kring dricksvattenresurser och vattenskyddsområden.
Sammantaget är översiktsplanen det mest betydelsefulla verktyget för att säkerställa en trygg dricksvattenförsörjning genom fysisk planering. Vattenförsörjning utgör ett allmänt intresse enligt 2 kap. 5 § plan- och bygglagen. Genom översiktsplanen gör kommunen en övergripande avvägning mellan olika intressen som grund för planläggning av användningen av mark- och vattenområden. Det är viktigt att de aktuella dricksvattenresurserna redovisas på karta i översiktsplanen, eftersom det utgör ett viktigt underlag för avvägning mellan olika intressen vid planläggning.

Det behövs också tydliga ställningstaganden som anger vilken hänsyn som krävs i anslutning till dessa dricksvattenresurser, samt om och i så fall vilken typ av användning som kan tillåtas i de aktuella områdena.

Länsstyrelsen bedömer att det saknas skrivningar som i högre grad tillgodoser det skydd som redan är avsatt för vattentäkterna inom kommunen. Exempel på skrivningar som Länsstyrelsen gärna hade sett ingå i översiktsplanen och som tar sikte på att skydda viktiga vattentillgångar (även om de är generellt hållna):
- Vattenområden som är särskilt lämpliga för vattenförsörjning ska så långt som möjligt skyddas mot exploatering.
- Tillgången till dricksvatten ska alltid väga tungt i förhållande till andra intressen.
- Vattenskyddsområden ska beaktas genom att kommunen är mycket restriktiv när det gäller byggnation inom primär och sekundär skyddszon. Inom skyddsområden kommer endast nya verksamheter som inte påverkar vattentäkten negativt att tillåtas.

En detaljupplysning: På kartan på sidan 90 finns vattenskyddsområdet med i kartan, men det saknas förklaring om detta i legenden (dvs info saknas i legenden).

Föroreningar
Förorenade områden – Risk för klimatpåverkan för förorenade områden
Kommunen har i samrådsredogörelsens redovisat:
En analys av vilka konstaterade förorenade områden som sammanfaller med riskområden för höga vattenstånd från havshöjning eller skyfall är genomförd av Norconsult.
Korsreferens till kapitel om klimatanpassning.

Bedömning: Bra genomförd fördjupning av kommunen. Viktigt att de tar omhand den problematik som uppmärksammats och som de själva har skrivit: ”Det finns ett behov att fortsätta utreda havsnivåhöjningens påverkan på potentiellt och konstaterat förorenade områden.” Hur kommer det säkerställas att detta verkligen tas om hand och att det sker fortsatta utredningar inom området?

Förorenade områden – Hantering av lovgivning inom detaljplaner där föroreningssituationen eventuellt inte uppmärksammats i tillräcklig omfattning.
Kommunen har i samrådsredogörelsens redovisat:
Andelen förorenade tomter med byggrätt är liten inom kommunen och frågan är därför inte relevant för översiktsplanen. 2 kapitlet i Plan- och bygglagen ska alltid uppfyllas vid lovgivning.

Bedömning: Om det inte är något stort problem inom kommunen behöver de ju inte tillsätta utredning/omprövning av några detaljplaner.
Men även om detta inte är ett stort problem inom kommunen bör det finnas någon översiktlig beskrivning, referens till rutiner eller bedömt behov att ta fram rutiner för detta. Detta för att säkerställa att bygglovshandläggare + miljöhandläggare ska veta hur dessa ärenden ska hanteras.

Kulturmiljö
Länsstyrelsen har granskat de delar som berör kulturhistoriskt värdefulla miljöer och samband. Borgholms kommun har tagit till sig synpunkterna förtydligat i hela dokumentet.

Det är positivt att kommunen gör ett tydligt ställningstagande för att det krävs ett kommunövergripande kulturmiljöprogram för att bevara och utveckla dessa värden.

Koppling till de kulturmiljöpolitiska målen i huvuddokumentet saknas. Detta är inget kommunerna måste ha med men det är en viktig grund att stå på i tanken hur kulturmiljön och kulturarvet ska bli en resurs för hållbar utveckling i kommunen.
Begreppet fast fornlämning används i vissa fall. Detta begrepp övergavs för flera år sedan, idag används bara fornlämning.

Arkeologisk utredning beskrivs som åtgärd i områden med många fornlämningar. Detta är ett verktyg som Länsstyrelsen har att tillgå när myndigheten misstänker att idag okända fornlämningar kan beröras i ett område. Inte något kommunen själv kan använda Det kan även bli aktuellt med andra typer av arkeologiska åtgärder beroende på fornlämningsbilden i området. Kommunen kan dock ta fram kulturmiljöutredningar inför detaljplaner som underlag för att anpassa ny bebyggelse och därmed undvika skador på fornlämningar eller fornlämningsmiljöer.

Naturmiljö
Utbredningen av NF 2 har justerats och delar av området ingår nu i område för bostadsutveckling, SB14. Detta område utgör del av ett värdenätverk för ädellöv, vilket bör tas i särskilt beaktande inför kommande planering.

Kommunens kommentar:

Tack för era rådgivande synpunkter.
Begreppet fast fornlämning har tagits bort ur översiktsplanen enligt er rekommendation.

De kulturmiljöpolitiska målen beskrivs kortfattat på sidan 9 i översiktsplanen.

Trafikverket

Granskningsyttrande

Av samrådsredogörelsen framgår att inga sådana ändringar av förslaget till ny översiktsplan för Borgholms kommun har gjorts som ger Trafikverket anledning att ändra sitt tidigare yttrande. Kommunens arbete är fortsatt ambitiöst och i granskningsversionen presenteras på det stora hela ett väl utvecklat förslag.

Trafikverket anser fortsatt riksintresse kommunikationer, MB 3 kap 8§, ännu inte samspelar med den i övrigt höga ambitionen. Kommunen har stora möjligheter att förstärka de kvaliteter som finns i Trafikverkets riksintresseanspråk och värna dessa i kommunens utveckling. Kommunen har också möjlighet att argumentera emot, ifrågasätta och säga sin mening om anspråket. Kommunens uppfattning om riksintressena ska framgå av översiktsplanen. Det är viktigt att det framgår om kommunen och staten i form av länsstyrelsen har olika åsikter om något riksintresseanspråk i översiktsplanen. Riksintressen - Bransch (trafikverket.se)

Väg 136 är utpekat som anspråk enligt kriteriet - väglänkar som bidrar till att upprätthålla nationellt viktiga strukturer och ska som sådant skyddas mot åtgärder som kan försvåra möjligheterna till drift, underhåll och framtida utveckling. Det är först i översiktsplaneringen som det går att få en tydlig bild av hur ett riksintresse harmoniserar med andra riksintressen och den utveckling som kommunen önskar. Det är viktigt att redovisa hur den planerade markanvändningen tar hänsyn till Trafikverkets riksintresseanspråk.

Sträckan mellan Stora Rör och Rälla utgör en stor del av det Riksintresse för kommunikationer som Trafikverket aviserat anspråk för genom MB 3 kap 8 §. Av riksintressekartan framgår inte i attributtabellen hur hänsyns ska tas till riksintresset. I kommunens förslag till översiktsplan finns all den information och ställningstagande som behövs. En fördel vore om korsreferenser tydliggjorde/ samlade informationen samt att attribut hänsyn adderas i karttjänst med hänvisning till relevant avsnitt. Exempelvis framgår det av avsnittet fokus Rälla att nya anslutningar till väg 136 ska undvikas. Detta är ett ställningstagande till förmån för riksintresset som bör framgå tydligare.

Från Rälla till Borgholm föreslås ingen sammanhållen bebyggelseutveckling och/eller verksamhetsutveckling som riskerar att påverka väg 136 negativt. Det är fortsatt viktigt att vägens funktion skyddas och beaktas i frågor som rör markanvändning.

Kommunens prioriteringar avseende natur och kulturmiljö riskerar att stå i målkonflikt med utvecklingen av väg 136 som också prioriteras. Målkonflikten innebär att olika riksintressen står mot varandra där kommunikationer, väg 136, enligt Trafikverket tydligare bör prioriteras och anspråk klargöras. Riksintresse kommunikationer bör omnämnas som ett mellankommunalt intresse och med hänsyn till det samt föreslagen utvecklingsinriktning ”Goda kommunikationer” ges ett tillgodosett markanspråk.

Övrigt

Trafikverket ser gärna att förslag till översiktsplan uppdateras så att det framgår att åtgärder på väg 136 är genomförda i de fall så skett, ex korsning Djupvik är vid antagandet redan ombyggd och bör beskrivas så. Vid genomförande av byggnation i bebyggelsestråk som sammanfaller med statliga vägar i kommunen är det väsentligt att Trafikverket involveras i ett mycket tidigt skede innan ny bebyggelse blir aktuell. Det är inte klargjort att tillkommande bebyggelse är lämplig i stråken som helhet med hänsyn till trafiksäkerheten mm.

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

Kommunens ställningstagande gällande riksintresse kommunikationer har förtydligats i attributtabellen på sidan 143.

Beskrivningen av riksintresse kommunikationer har förtydligats under avsnittet mellankommunala frågor på sidan 158.

Översiktsplanen har uppdaterats så att genomförda åtgärder beskrivs korrekt.

Skogsstyrelsen

Planförslaget följer Boverkets modell för översiktsplanering och har det innehåll som förväntas av en kommun motsvarande Borgholm. Översiktsplanen har en relativt bra struktur och man kan via karttjänsten få en bra överblick och möjlighet att fördjupa sig i olika teman.
Det som förändrats något sedan samrådsomgången 2022 är att efterfrågan på mark för anläggning av solenergianläggningar har ökat på nationell nivå. Med det stora antalet soltimmar är Öland av stort intresse för solenergi. Detta kan till viss del leda till konflikter med andra markanvändningsintressen.
En stor del av den skogbevuxna marken har höga natur- och kulturmiljövärden och är viktig för biologisk mångfald, friluftsliv och turism. Av naturliga skäl är skogsbruk inte en särskilt viktig näring i kommunen även om det i norra delen finns relativt stora arealer med skog som brukas för virkesproduktion.
I översiktsplanen är skogsbruket omnämnt i betydligt kortare ordalag än andra areella näringar. Skogsstyrelsen ser dock inte detta som något anmärkningsvärt, då merparten av produktionsskogen inte är kommunägd och skogsbruket är relativt oberoende av vad som står i översiktsplanen.

Kommunens kommentar

Tack för visat intresse, yttrandet föranleder ingen justering av planen.

Grannkommuner och regioner

Mörbylånga kommun

Kommunens synpunkter

I granskningsversionen har Borgholms kommun uppdaterat och förtydligat de gemensamma frågor och resurser som togs upp i Mörbylånga kommuns samrådsyttrande. Sedan samrådsskedet har robusthet inför kris, höjd beredskap och krig lyfts ytterligare i hela samhället. Som exempel kan nämnas skyddet av civilbefolkningen och behovet av att upprätthålla livsmedels- och dricksvattenförsörjning och energiproduktion i störda förhållanden och förändrat klimat. I dessa frågors rumsliga dimensioner har kommunerna flera uppdrag som bör ses gemensamt och i ett större geografiskt perspektiv. Även fysiska kopplingar till fastlandet (el, vatten, mobilitet och transporter) är gemensamma frågor och hur dessa kan upprätthållas även i störda förhållanden kan uppmärksammas tydligare.
Det tematiska tillägget till översiktsplanen gällande vindkraft togs fram gemensamt med Mörbylånga kommun. Mörbylånga kommun kommer i sitt pågående arbete med ny översiktsplan att se över förutsättningar för vindkraft.
Borgholm och Mörbylånga kommuner kommer fortsatt att ha tät kontakt för att på bästa sätt förvalta och utveckla de gemensamma intressena.

Kommunens kommentar:

Tack för visat intresse, yttrandet föranleder ingen justering av planen.

Kommunen delar bilden av att frågor som rör samhällets robusthet inför kris, höjd beredskap och krig blivit allt viktigare. Beaktat den känsliga karaktären på vissa av dessa frågor menar vi att översiktsplanen inte är rätt forum för dessa, även om de kan behöva beaktas i den fysiska planeringen.

Fortsatt samarbete med Mörbylånga kommun inom områden som vatten, avlopp, kollektivtrafik och vindkraft är avgörande för båda kommunernas utveckling och vi ser samma utmaningar som ni.

Kalmar kommun

Kalmar kommun har tidigare lämnat yttrande i samband med översiktsplanen under 2022. Kalmar kommun har tagit del av granskningsförslaget och har inget ytterligare att erinra.

Kommunens kommentar:

Noteras.

Oskarshamns kommun

Sedan Oskarshamns kommun lämnade sitt yttrande över samrådsförslaget till översiktsplan för Borgholms kommun, har Region Kalmar län påbörjat en dialog med länets kommuner kring revideringen av den regionala utvecklingsstrategin, RUS. Den regionala utvecklingsstrategin realiseras till stor del på lokal nivå i kommunernas översiktsplaner. I samband med

revideringen har en kunskapssammanställning tagits fram tillsammans med andra sydsvenska regioner kring funktionella, regionala och interregionala rumsliga samband. Region Kalmar län har också tagit fram tre olika scenarier som man utgått ifrån i dialogen med länets kommuner. Sammanfattningsvis kan Oskarshamns kommun konstatera att det finns stora geografiska utmaningar i länets mellersta kommuner, oavsett vilken rumslig utveckling som sker. Samma utmaningar har Borgholms kommun.
Oskarshamns kommun erfar att samtliga aktörer är förhållandevis överens om att infrastruktursatsningar är viktiga för att stärka de funktionella sambanden. Att förlita sig på denna typ av åtgärder är emellertid tidskrävande och osäkra. I Oskarshamn är vi medvetna om att det kommer att krävas mer för att uppnå den utveckling som eftersträvas i kommunen och i länet som helhet. Oskarshamns- och Borgholms kommuner har en geografisk närhet till varandra. Den fysiska närheten är emellertid lång då möjligheten att resa mellan våra kommuner är tidskrävande. Med detta sagt, är vi måna om att upprätthålla mellankommunala angelägenheter som stärker våra funktionella och rumsliga samband, oavsett om det handlar om fysisk eller digital mobilitet, besöksnäring, arbetspendling eller utveckling av besöksnäring. En färjelinje mellan Oskarshamn och Borgholm som trafikeras året runt, hade exempelvis kunnat medföra möjlighet att utöka vår gemensamma arbetsmarknadsregion. Vi är också måna om att gemensamt med Borgholms kommun möjliggöra för farleder och färjetrafik. För Oskarshamns kommun är Farled 33 mellan Oskarshamn och Visby särskilt viktig. Kansli- och utvecklingsenheten konstaterar att tidigare ställningstaganden kring vindkraftsetableringar i Kalmarsund kvarstår. Oskarshamns kommun har nu ett tematiskt tillägg till översiktsplanen på remiss till och med den 30 juni, en plan som omfattar både vindkraft och solkraft. Inget område har pekats ut som lämpligt för vindkraft i Kalmarsund.
Dock har ett område norr om Ölands norra udde pekats ut, se figur nedan.

Kommentar

Tack för visat intresse, yttrandet föranleder ingen ändring av planen.

Borgholms kommun ser fram emot fortsatt samarbete med Oskarshamns kommun för att utveckla färjetrafiken mellan våra båda kommuner.

Region Kalmar län

Region Kalmar län har inga synpunkter på granskningsförslaget av Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun.

Kommunens kommentar

Noteras.

Nämnder, bolag och förbund

Miljö- och byggnadsnämnden

Miljö- och Byggnadsnämnden har getts möjlighet att yttra sig över granskningsversionen av Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun.
Nämnden instämmer i att översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste strategiska dokument och det viktigaste för den fysiska planeringen. Det är därmed också i högsta grad styrande för nämndens arbete. Nämnden välkomnar därför att den tidigare översiktsplanen från 2002 uppdateras för att möta dagens förutsättningar.
Som konstateras under rubriken ”Rekommendationer för detaljplan, bygglov och förhandsbesked” på sidan 33 så ska ny bebyggelse och nya byggnadsverk lämplighetsprövas genom detaljplan, förhandsbesked eller bygglov. Vidare lyfts att detaljplanekravet gäller vid ny sammanhållen bebyggelse om det behövs med hänsyn till bebyggelsens karaktär, omfattning eller inverkan på omgivningen, eller om det finns ett större behov av samordning samt att en detaljplan också kan krävas i områden där det råder stor efterfrågan.
Nämnden upplever ett högt bebyggelsetryck i vissa områden utan detaljplan och med äldre detaljplaner. I flera fall ligger dessa i de fem områden som tidigare utretts i fördjupade översiktsplaner och i granskningsversionen kallas fokusområden. Under åren 2018 till 2023 har drygt 200 förhandsbesked för nya tomter beviljats, och en stor mängd bygglovsansökningar med avvikelser, inom attraktiva områden med äldre detaljplaner, har hanterats.
Nämnden ser det därför som mycket angeläget att kravet på att upprätta detaljplan följs, särskilt i områden där det råder stor efterfrågan, för att kunna göra en samlad prövning av markanvändningen. Vidare är det av stor vikt att delvis föråldrade detaljplaner uppdateras eller i vissa fall upphävs. Dessa planer omfattar i flera fall de viktigaste utvecklingsmöjligheterna för framtiden - inte minst tätortsnära.
När det gäller Utvecklingsområde 6, Kårehamn, konstaterar nämnden att flera delområden ligger i eller i direkt anslutning till utpekade riksintressen för naturvård och kulturmiljövård och två delområden ligger i direkt anslutning till Natura 2000-områdena Petgärde träsk och Djurstads träsk. Här sägs att ”närheten till Natura 2000-områden kan innebära särskild tillståndsprövning enligt miljöbalken” och att ”utredningar som kan komma att krävas är naturvärdesinventering, fördjupad fågelutredning, utredning om markförhållanden och markfuktighet, dagvattenhantering och arkeologisk utredning”. Nämnden menar att det är ställt utom rimligt tvivel att det kommer att krävas och anser att det i stället ska formuleras så.
Vidare konstaterar nämnden att de fem glest utspridda delområdena i Utvecklingsområde 6 inte har någon motsvarighet i andra utvecklingsområden i ÖP och går emot ställningstagandet under rubriken ”Bebyggelseutveckling” på sidan 29: Att samla bebyggelsen främjar en effektiv markanvändning och stärker nyttjandet av befintlig infrastruktur. Det minimerar även ianspråktagandet både av jungfrulig mark som prioriteras i miljöbalken 3 kap. 2 § och brukningsvärd jordbruksmark enligt miljöbalken 3 kap. 4 §.

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

Det är länsstyrelsen som bestämmer om huruvida en viss åtgärd kräver natura 2000-tillstånd. Därav skrivningen i översiktsplanen. Länsstyrelsen skriver i sitt granskningsyttrande att exploatering kan innebära särskild tillståndsprövning enligt miljöbalken, men att de utifrån underlaget i översiktsplanen inte kan ta ställning till detta i nuläget.

Avseende vilka utredningar som kommer att krävas har skrivningen på sidan 45 i översiktsplanen justerats utifrån nämndens synpunkter. Ny skrivning lyder: ”Naturvärdesinventering, fördjupad fågelutredning, utredning om markförhållanden och markfuktighet, dagvattenutredning och arkeologisk utredning kommer att krävas. Krav på ytterligare utredningar kan tillkomma”.

I arbetet med översiktsplanen har utbredningen av område U6 noga övervägts. Ett alternativ som övervägts var att peka ut ett större sammanhängande område som skulle innefatta samtliga nuvarande delområden. Detta alternativ förkastades då det utifrån ett jordbruks- och arronderingsperspektiv inte bedömts som lämpligt att utreda ändrad markanvändning för mellanliggande mark. De områden som pekats ut ligger därtill i anslutning till befintlig bebyggelse, vilket överensstämmer med riktlinjen om att ny bebyggelse ska ansluta till befintlig bebyggelse.

Borgholm energi AB

Borgholm Energi, avdelningen Återvinning och avfall, vill lämna följande synpunkter och förslag på Översiktsplan 2040.
Sid 42, 44 och 46: Mark- och vattenanvändningskartor
I teckenanvändning för de tre kartorna finns inte kategorin Teknisk anläggning med, även om Kalleguta ÅVC är markerad som en TA i kartorna för mellersta och södra kommundelen. Böda reningsverk är inte markerat på kartan, och inte heller Böda ÅVC. Ska även återvinningsstationer finnas med som teknisk anläggning? Vissa av dem kan komma att tas bort inom några år, men ännu inte klart vilka.

Sid 50: avsnittet Avfall
Borgholm Energi är sedan 2024-01-01 ansvarig för de återvinningsstationer som finns i kommunen. Därför önskar vi att texten i den första meningen ändras till: Kommunen ska i samråd med Borgholm Energi utreda …
Vad innebär meningen: ”Även alternativa metoder för att hantera avfallet bör studeras”?

Sid 154
Lägg till följande miljömål:
3 God hälsa och välbefinnande
11 Hållbara städer och samhällen
14 Hav och marina resurser

”Det pågår en översyn för att skapa ett mer fastighetsnära insamlingssystem av förpackningar”: Här har vi kommit längre sedan den förra texten skrevs. Ändra till: ”Fastighetsnära insamling av förpackningar kommer att införas under hösten 2025. Detta är ett krav i hela Sverige och kommer av ett EU-direktiv. Syftet är att öka materialåtervinningen. Utvecklingen går snabbt när det gäller utsortering av fler avfallsfraktioner för materialåtervinning. EU-direktiv och lagstiftning driver utvecklingen framåt i hela Europa.”

Lägg även till text: ”Det pågår ett arbete med att förbättra arbetsmiljö och säkerhet i avfallshämtningen. Det innebär krav på åtgärder för framkomlighet på mindre vägar i kommunen. Det är viktigt att hänsyn tas till farbarhet och säkerhet i all kommunal

planering.”

Under Se även, lägg till
Föreskrifter för avfallshantering för Borgholms kommun
Borgholms kommuns Avfallsplan
Sid 166
Lägg till Föreskrifter för avfallshantering i Borgholms kommun och Riktlinjer för farbar väg under Styrdokument.

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter.

Kommunen har inte redovisat återvinningsstationer då det är mindre enheter med begränsad miljöpåverkan, de är relativt lätta att omlokalisera och det vore synd att låsa vid sin nuvarande placering. I övrigt har översiktsplanen justerats utifrån synpunkterna.

Räddningstjänsten sydost

Utöver räddningstjänstens tidigare yttrande i ärendet lämnas följande kommentarer, som kan ses som reflektioner utifrån räddningstjänstens perspektiv och intressen.
• Rekrytering av deltidsbrandmän är en högt prioriterad fråga för räddningstjänsten. Svårigheten ligger i att man behöver bo och arbeta inom 5 minuters avstånd från brandstationerna. Saker som påverkar är att det finns tillgång till bostäder och arbetstillfällen på orterna Löttorp, Borgholm och Runsten. I förlängningen är man således även beroende av exempelvis skola, matvaruhandel, drivmedel osv, dvs. saker som gör det attraktivt att bo på orten. Andra exempel är badplatser, grönområden, lekplatser mm.
• Kommunen behöver ha en strategi för att i större utsträckning än idag arbeta för att dess medarbetare ska ges möjlighet att vara en del av räddningstjänstorganisationen, eftersom räddningstjänst är en kommunal angelägenhet.
• Framkomlighet till hamnar/badplatser behöver säkerställas.
• Strategi för ett redundant samhälle bör finnas - reservkraft för samhällsviktiga anläggningar såsom vattenverk, vård/omsorg, räddningstjänst och ambulans, drivmedelsanläggningar, även för verksamheter där ett strömavbrott kan innebära fara för omgivningen.
• Placering av verksamheter med inneboende risker för omgivningen (liv/hälsa, egendom, miljö) begränsas av vad som redan är byggt i dagsläget. Tex är det olämpligt att placera en verksamhet med stora mängder giftig gas i närheten av bostadsområden. Ställningstagande bör vara att tidigt i samhällsbyggnadsprocessen beakta placering av verksamheter som kan komma att klassas som farlig verksamhet och omfattas av Sevesodirektivet, i syfte att placera dessa på ett sådant sätt att risken för skada på omgivningen minimeras.
• Vid etablering av vindkraft bör kastlängd vid fallerande vindkraftverk beaktas, detta för att minimera skador på omgivande bebyggelse vid olycka. Man bör även beakta om det finns riskobjekt (exempelvis biogasanläggningar) i omgivningen som kan påverkas av ivägkastade delar från vindkraftverk.

• Räddningstjänstens möjlighet att nå bebyggelse behöver säkerställas med hänsyn till klimatförändringar (havsytans höjning). Riktvärde – max 50 meter till byggnaders angreppsväg.
- Befintlig bebyggelse – säkerställande av framkomligheten när havsnivån höjs
- Planerad bebyggelse – havsnivåhöjningen styr hur nära vattnet man kan bygga. (Alternativet är om det finns andra tekniska lösningar).
• Värmebölja/torka/vattenbrist
- Ökad risk för omfattande bränder i skog och mark.
- Tomma brandbrunnar ställer högre krav på ett fungerande och väl utbyggt brandpostnät.

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter, vi tar med oss dessa i kommande planering och arbete med risk- och sårbarhetsanalyser.

Borgholms kommun strävar efter att skapa förutsättningar för en levande landsbygd och att människor ska välja att bo och verka i alla delar av vår kommun. Att det finns bofast befolkning är avgörande för möjligheterna att upprätthålla en fungerande samhällsservice.

Kommunen avser att arbeta vidare med en strategi för klimatanpassning i kommunen för att hantera de frågor ni lyfter. Förtydliganden har gjorts i avsnitten Klimatanpassning och Hälsa, risk och säkerhet avseende behovet av att säkerställa räddningstjänstens möjlighet att nå bebyggelse, även vid extremhändelser.

Företag, organisationer och föreningar

E.ON Energidistribution AB

E.ON Energidistribution AB (E.ON) har tagit del av inkomna handlingar i ovan rubricerat ärende och har inga ytterligare synpunkter att framföra.

Kommunens kommentar

Noteras.

Skanova AB/Telia Company

Skanova har tagit del av förslag till översiktsplan enligt ovan, och låter framföra följande: Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet, det vill säga när detaljplanarbete påbörjas, för att få med befintliga ledningar i planeringsunderlaget. På så sätt kan oförutsedda hinder i planeringen som berör Skanovas nät undvikas för att få en smidigare och snabbare planprocess.

Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på planeringsunderlaget. Kontakta ledningskollen.se

För ledningssamordning kontakta
Nätförvaltningen telia-natforvaltning@teliacompany.com

Kommunens kommentar

Noteras.

LRF sydost

LRF är en intresse- och medlemsorganisation med drygt 140 000 medlemmar som företräder de gröna näringarna. LRF har 17 regioner. LRF Sydost är en av dessa och har ca 14 300 medlemmar. Regionens medlemsorganisation är uppbyggd av lokalavdelningar, kommungrupper och en regionstyrelse.

LRFs synpunkter beskrivs ur ett perspektiv där vikten av hållbarhet, möjlighet till utveckling av de gröna näringarna och framtida livsmedelsproduktion, inte minst ur ett beredskapsperspektiv, är grunden. LRF värnar om landsbygdsutveckling och äganderätt. LRF har under samrådstiden skickat in sina synpunkter till kommunen och vill nu komplettera med följande.

Utredningsområde U6, Kårehamn
I jämförelse med samrådsversionen så har det i granskningsversionen lagts till flera delområden avseende U6 Kårehamn, vilka föreslås för bostadsbebyggelse. De områden som har lagts till berör delvis jordbruksmark som idag används som bete. Det är viktigt för de gröna näringarna på Öland att det finns såväl åker- som betesmark att tillgå för att fortsatt kunna bedriva sina verksamheter. Förmågan att producera livsmedel får inte hindras eller begränsas av framtida exploateringar. Det är viktigt att i framtida utredningar kring om det är möjligt att exploatera de föreslagna områdena ta hänsyn till livsmedelsproduktion och beredskap. Granskningsversionen presenterar tydliga riktlinjer om hur jordbruksmark får exploateras vilka LRF ställer sig bakom. Vi vill dock poängtera att när lagstiftningen skriver jordbruksmark så avses både åker och bete.

Nybyggnation av enstaka bostäder
För att fortsätta utveckla landsbygden och för att underlätta generationsskiften är det viktigt att bygglov för enstaka bostadsbebyggelse hanteras utifrån varje områdes specifika förutsättningar. Vissa skiften har det historiskt bedrivits jordbruk på men med dagens förutsättningar dessa för små för att kunna bedriva ett rationellt och modernt jordbruk på. Dessa områden kan dock vara lämpliga för enstaka bostäder, vilket i vissa fall blir avgörande för om jordbruket kan leva vidare på övrig mark.

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter. Yttrandet föranleder ingen ändring av översiktsplanen.

Kalmar läns museum

Kalmar läns museum (KLM) lämnade ett omfattande yttrande under samrådstiden 2022. I samrådsredogörelsen framgår att KLMs synpunkter har noterats, kommenterats och i flera fall åtgärdats. KLM väljer därför att inte lämna ett nytt yttrande över granskningsförslaget som helhet.

Ett tillägg som gjorts av kommunen mellan samrådsversionen och granskningsversionen vill KLM dock kommentera. Det gäller planerna på utvecklingen av Petgärde Gårdsby, området som kallas U6 Kårehamn på kartorna och beskrivningarna över mark- och vattenanvändning. Eftersom det är relativt stor exploatering som föreslås på flera ytor i ett känsligt kulturlandskap vill KLM särskilt betona vikten av att ta fram bra kunskapsunderlag inför eventuell exploatering och lägga stor vikt vid utformning av eventuell ny bebyggelse. Som framgår av översiktsplanen är landskapets känsligt utifrån kulturmiljö-/landskapsbild och det finns också risk att fornlämningar berörs.

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter. Enligt översiktsplanens generella riktlinjer ska ny bebyggelse förhålla sig till den kringliggande miljön, såsom befintlig bebyggelse och det omgivande landskapet. Vad detta innebär för ny bebyggelse på en specifik plats utreds inom ramen för detaljplaneprocessen för att utifrån områdes karaktär uppnå en god helhetsverkan.

Borgehage byalag

Ang. Översiktsplan 2040 Granskningsversion & Samrådsredogörelse mm Synpunkter mm jämte begäran, särskilt avseende område Borgehage SB 36 (västra o. östra)

1.1 Borgehage Byalag har tagit del av Översiktsplan 2040 Granskningsversion KS 2024-04-30 § 61 & Samrådsredogörelse Översiktsplan mm, (nedan även ”Granskningsförslaget”) vari bla anges att områdena västra och östra SB 36 i Borgehage, skall upphöra att vara jordbruksmark för att i stället nyttjas för ”Sammanhängande bostadsbebyggelse”.

1.2 Översiktsplanen berör området SB 36 särskilt (direkt och indirekt) å sid 47, sid 73 [avsnittet ”Jordbruksmark”], sid 77 [området ”SB 36”], sid 80 samt i Bilagan ”Områdesspecifika varsamhetskrav för fokusområde Borgholm-Köpingsvik”, särskilt sid 175 där varsamhetskraven för Borgehage numera infogats vid p. 29.

2.1 Borgehage Byalag har i skrivelse av den 30 augusti 2022 lämnat synpunkter på Översiktsplan 2040 Samrådsversion KS 2022-05-03 § 63.

2.2 Borgehage Byalag hänvisar till samt vidhåller och åberopar vad som anförts i skrivelsen av den 30 augusti 2022 med avseende även på nu föreliggande Granskningsförslag. Skrivelsen bilägges (Bilaga 1).

3.1 Borgehage Byalags synpunkter i skrivelsen av den 30 augusti 2022 berörs i Samrådsredogörelsen under avsnittet ”Borgehage Byalag” (sid 46-47).

3.2 Borgehage Byalag noterar bland Kommunens kommentarer, särskilt:

- ”I detaljplaneringsprocessen utreds platsens lämplighet bland annat utifrån trafikförutsättningar, ianspråktagande av jordbruksmark och hänsyn till kultur och naturvärden”.

3.3 Borgehage Byalag finner att de synpunkter mm som Borgehage Byalag anfört i sin skrivelse av den 30 augusti 2022 således ej närmare beaktats med avseende på nu föreliggande Granskningsförslag men att så rimligen bör och måste komma att ske i vart fall senast under kommande detaljplaneringsarbete.

4 **Begäran och omständigheter till stöd för denna**

4.1 Borgehage Byalag begär med åberopande av vad som anförs i denna skrivelse och i skrivelsen av den 30 augusti 2022 (Bilaga 1) att det i Översiktsplan 2040 angivna jordbruksmarksområdet SB 36 i Borgehage, såväl de västra som östra delarna, ej skall användas för bostadsändamål utan även i framtiden förbli jordbruksmark och därför i sin helhet utgå som utredningsområde för byggnation.

4.2 Sammanfattningsvis anser Borgehage Byalag att exploatering av jordbruksmarksområdet SB 36 i Borgehage för bostadsändamål kommer

- att utarma ett månghundraårigt kulturarv
- att förstöra en av norra Europas mest unika biologisk miljöer
- att drabba förutsättningarna att bedriva jordbruk, livsmedelsproduktion och således livsmedelsförsörjningen samt
- att medföra en svår och trafikfarlig miljö i Borgehage

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter. Som framgår av samrådsredogörelsen ligger det i kommunens intresse att utveckla Borgehage. Med sin placering nära väg 136 söder om Borgholm är det en plats med goda förutsättningar för permanentboende.

För området är planbesked sökt och beviljat, vilket innebär att kommunen ser positivt på att utreda möjligheten att tillskapa nya bostadsfastigheter i en detaljplaneprocess. I detaljplaneprocessen utreds platsens lämplighet utifrån de riktlinjer som finns i översiktsplanen gällande bland annat ianspråktagande av jordbruksmark, dagvattenhantering, trafikfrågor, och hänsyn till kultur- och naturvärden. Kommunen har också att förhålla sig till gällande lagstiftning, kunskap från utredningar och synpunkter och information som framkommer i planprocessen. Kommunen tar med sig de synpunkter ni nu framfört i det kommande planarbetet. De som äger fastigheter i området och bedöms som sakägare har möjlighet att yttra sig i detaljplaneprocesssen. Information kommer skickas ut till berörda när planarbetet påbörjas.

Borgehage vägsamfällighet

Ang. Översiktsplan 2040 Granskningsversion & Samrådsredogörelse mm
Synpunkter mm jämte begäran, särskilt avseende område Borgehage SB 36 (västra o.

östra)

1.1 Borgehage Vägsamfällighet, (enskild väg med nr 19032), även benämnd Borgehagevägen, Borgehage, har tagit del av Översiktsplan 2040 Granskningsversion KS 2024-04-30 § 61 & Samrådsredogörelse Översiktsplan mm, (nedan även ”Granskningsförslaget”) vari bla anges att områdena västra och östra SB 36 i Borgehage, skall upphöra att vara jordbruksmark för att i stället nyttjas för ”Sammanhängande bostadsbebyggelse”.

1.2 Översiktsplanen berör området SB 36 särskilt (direkt och indirekt) å sid 47, sid 73 [avsnittet ”Jordbruksmark”], sid 77 [området ”SB 36”], sid 80 samt i Bilagan ”Områdesspecijika varsamhetskrav för fokusområde Borgholm-Köpingsvik”,särskilt sid 175 där varsamhetskraven för Borgebage numera infogats vid p. 29.

2.1 Borgehage Vägsamfällighet har i skrivelse av den 30 augusti 2022 lämnat synpunkter på Översiktsplan 2040 Samrådsversion KS 2022-05-03 § 63

2.2 Borgehage Vägsamfällighet hänvisar till samt vidhåller och åberopar vad som anförts i skrivelsen av den 30 augusti 2022 med avseende även på nu föreliggande Granskningsförslag. Skrivelsen bilägges (Bilaga 1).

3.1 Borgehage Vägsamfällighets synpunkter i skrivelsen av den 30 augusti 2022 berörs i Samrådsredogörelsen under avsnittet” Borgehage Vägsamfiillighef’ (sid 47-48).

3.2 Borgehage Vägsamfällighet noterar bland Kommunens kommentarer, särskilt:

- ”I detaljplaneringsprocessen utreds platsens lämplighet bland annat utifrån trafikförutsättningar, ianspråktagande av jordbruksmark och hänsyn till kultur och naturvärden”.

3.3 Borgehage Vägsamfällighet finner att de synpunkter mm som Borgehage Vägsamfällighet anfört i sin skrivelse av den 30 augusti 2022 således ej närmare beaktats med avseende på nu föreliggande Granskningsförslag men att så rimligen bör och måste komma att ske i vart fall senast under kommande detaljplaneringsarbete.

4 Begäran och omständigheter till stöd för denna

4. l Borgehage Vägsamfällighet begär med åberopande av vad som anförs i denna skrivelse och i skrivelsen av den 30 augusti 2022, att det i Översiktsplan 2040 angivna jordbruksmarksområdet SB 36 i Borgehage, såväl de västra som östra delarna, ej skall användas för bostadsändamål utan även i framtiden förbli jordbruksmark och därför i sin helhet utgå som utredningsområde för byggnation.

5 Omständigheter till stöd för Begäran

Trafikmiljön

5.1 Enda möjliga tillfarten till området SB 36 är via Borgehagevägen. Borgehagevägen

sträcker sig från väg 136 över allvarsmarken ned genom Borgehage by mot Kalmarsund.

5.2 Borgehagevägen är en enskild smal enfilig väg utan möjlighet till möte mellan bilar undantaget några få mötesplatser. Borgehagevägen är till icke ringa del brant och har därtill flera skymda kurvor, vissa i kombination med stark lutning. Borgehagevägen präglas av dålig sikt.

5.3 Borgehagevägen är redan i dag, särskilt sommartid, underdimensionerad för befintlig trafik.

5.4 Borgehage är en gammal radby från artonhundratalet med närhet till Solliden, Borgholms slottsruin och Borgholms kungsgård. På en karta från ca 1646 benämns platsen Ekeskog och omnämns redan i skrift från 1515.

5.5 Borgehages karaktär präglas av jordbruk och betesmark. Jordbruksfastighetema är traditionellt parallella och långsmala. Husen i byn står nära varandra med den smala Borgehagevägen emellan sig med murar som avgränsningar på vägens båda sidor.

5.6 Markområdena som direkt omger bägge sidor av Borgehagevägens östra sträckning från muren vid alvarsporten vid väg 136 och infarten fram till byn (nedan även ”Markområdet”), är biotopskyddsområden med tillhörande skötselplan från Naturvårdsverket med finansiering från Länsstyrelsen för att bla bevara rödlistade arter. Även delar av SB 36 - särskilt lövskogsområdena - är biotopskyddsområden med tillhörande skötselplan.

5.7 Markområdet är även föremål för ett Naturvårdsavtal i ett sk KOMET-projekt för restaurering av bla alvarsmark och lövskog.

5.8 Enligt naturvårdsavtalet får Markområdet inte tas i anspråk för anläggande av väg, grävning, schaktning mm.

5.9 Den västra delen av Borgehagevägen från Nedre Gärdesvägen beläget vid mitten av SB 36, ner till Kalmarsund, är en mycket smal gmsväg som inte tillåter möten förutom på ett par mötesplatser.

5.10 Denna del av Borgehagevägen går genom strandskogen i vilken det enligt en Naturvärdesinventering utförd 2018, konstaterades finnas ett mycket stort antal skyddsvärda arter.

5.11 Borgehagevägen är en enskild väg och inte möjlig att till någon del bredda, således bla på grund avhänsyn till omgivande naturområden, rådande naturvårdsavtal, omgivande stenmurar och icke minst rådande ägoförhållanden avseende såväl vägen i sig, som avseende kringliggande fastigheter vilka skulle ha att tagas i anspråk.

5.12 Det saknas därför adekvat vägförbindelse till ett exploaterat område SB 36. Redan detta omöjliggör de facto helt exploatering av jordbruksmarken.

5.13 Skulle SB 36 upphöra att vara jordbruksmark för att istället nyttjas som ”Sammanhängande bostadsbebyggelse”, skulle detta innebära en mångdubbling av dagens trafik och bla medföra en väsentligt försämrad trafiksituation i Borgehage och särskilt avseende

Borgehagevägen i hela dess sträckning från väg 136 till och förbi det avsedda exploateringsområdet SB 36.

5.14 En ökad trafik på Borgehagevägen till följd av exploatering skulle således medföra betydande risker för trafikolyckor och andra trafikproblem, något som redan i dag kan inträffa. 5.15 Detta påverkar direkt inflödet av fordon från Övre Gärdesvägen. Övre Gärdesvägens anslutning till Borgehagevägen (i krysset vid brevlådorna) är redan idag problematisk vad gäller sikt och framkomlighet vilket otaliga mindre incidenter och tillbud kan vittna om.

5.16 Övre Gärdesvägens anslutning till Borgehagevägen kommer att drastiskt försämras om område SB 36 tillåts att exploateras för boendeändamål.

5.17 En ytterligare belastning på Borgehagevägen och därmed ökad köbildning på Borgehagevägens anslutning till väg 136, innebär sammantaget även en menlig påverkan på Borgehagevägens - och Övre Gärdesvägens - användning för bland annat jordbruksmaskiner, utryckningsfordon, Sollidens försörjning och säkerhet/bevakning.

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter. Se svar till Borgehage Byalag

Övre Gärdesvägens vägsamfällighet

. Ang. Översiktsplan 2040 Granskningsversion & Samrådsredogörelse mm Synpunkter mm jämte begäran, särskilt avseende område Borgehage SB 36 (västra o. östra)

1.1 Övre Gärdesvägens Vägsamfällighet, Borgehage, (enskild väg med nr 19473), har tagit del av Översiktsplan 2040 Granskningsversion KS 2024-04-30 § 61 & Samrådsredogörelse Översiktsplan mm, (nedan även ”Granskningsförslaget”) vari bla anges att områdena västra och östra SB 36 i Borgehage, skall upphöra att vara jordbruksmark för att i stället nyttjas för ”Sammanhängande bostadsbebyggelse”.

1.2 Översiktsplanen berör området SB 36 särskilt (direkt och indirekt) å sid 47, sid 73 [avsnittet ”Jordbruksmark”], sid 77 [området ”SB 36”], sid 80 samt i Bilagan ”Områdesspecifika varsamhetskrav för fokusområde Borgholm-Köpingsvik”, särskilt sid 175 där varsamhetskraven för Borgehage numera infogats vid p. 29.

2.1 Övre Gärdesvägens Vägsamfällighet har i skrivelse av den 30 augusti 2022 lämnat synpunkter på Översiktsplan 2040 Samrådsversion KS 2022-05-03 § 63

2.2 Övre Gärdesvägens Vägsamfällighet hänvisar till samt vidhåller och åberopar vad som anförts i skrivelsen av den 30 augusti 2022 med avseende även på nu föreliggande Granskningsförslag. Skrivelsen bilägges (Bilaga 1).

3.1 Övre Gärdesvägens Vägsamfällighets synpunkter i skrivelsen av den 30 augusti 2022 berörs i Samrådsredogörelsen under avsnittet ” Övre Gärdesvägens Vägsamfällighet”

(sid 48-49).

3.2 Övre Gärdesvägens Vägsamfällighet noterar bland Kommunens kommentarer, särskilt:

- ”I detaljplaneringsprocessen utreds platsens lämplighet bland annat utifrån trafikförutsättningar, ianspråktagande av jordbruksmark och hänsyn till kultur och naturvärden”.

3.3 Övre Gärdesvägens Vägsamfällighet finner att de synpunkter mm som Övre Gärdesvägens Vägsamfällighet anfört i sin skrivelse av den 30 augusti 2022 således ej närmare beaktats med avseende på nu föreliggande Granskningsförslag men att så rimligen bör och måste komma att ske i vart fall senast under kommande detaljplaneringsarbete.

4 Begäran och omständigheter till stöd för denna

4.1 Övre Gärdesvägens Vägsamfällighet begär med åberopande av vad som anförs i denna skrivelse och i skrivelsen av den 30 augusti 2022, att det i Översiktsplan 2040 angivna jordbruksmarksområdet SB 36 i Borgehage, såväl de västra som östra delarna, ej skall användas för bostadsändamål utan även i framtiden förbli jordbruksmark och därför i sin helhet utgå som utredningsområde för byggnation.

5 Omständigheter till stöd för Begäran

Trafikmiljön

5.1 Enda möjliga tillfarten till området SB 36 är via Borgehagevägen. Borgehagevägen är en smal enfilig väg utan möjlighet till möte mellan bilar undantaget några få mötesplatser. Vägen är redan i dag, särskilt sommartid, underdimensionerad för befintlig trafik.

5.2 Borgehagevägen är en enskild väg och inte möjlig att till någon del bredda, bla på grund av hänsyn till omgivande naturområden, rådande naturvårdsavtal, stenmurar och icke minst rådande ägoförhållanden avseende såväl vägen i sig, som avseende kringliggande fastigheter vilka skulle ha att tagas i anspråk.

5.3 Det saknas därför adekvat vägförbindelse till ett exploaterat område SB 36. Redan detta omöjliggör de facto helt exploatering av jordbruksmarken.

5.4 Skulle SB 36 upphöra att vara jordbruksmark för att istället nyttjas som ”Sammanhängande bostadsbebyggelse”, skulle detta innebära en mångdubbling av dagens trafik och bla medföra en väsentligt försämrad trafiksituation i Borgehage och särskilt avseende Borgehagevägen i hela dess sträckning från väg 136 till och förbi det avsedda exploateringsområdet SB 36.

5.5 En ökad trafik på Borgehagevägen till följd av exploatering skulle således medföra betydande risker för trafikolyckor och andra trafikproblem, något som redan i dag kan inträffa.

5.6 Detta påverkar direkt Övre Gärdesvägen. Övre Gärdesvägens anslutning till Borgehagevägen (i krysset vid brevlådorna) är redan idag problematisk vad gäller sikt och fram-

komlighet vilket otaliga mindre incidenter och tillbud kan vittna om.
5.7 Övre Gärdesvägens anslutning till Borgehagevägen kommer att drastiskt försämras om område SB 36 tillåts att exploateras för boendeändamål.

5.8 En ytterligare belastning på Borgehagevägen och därmed ökad köbildning på Borgehagevägens anslutning till väg 136, innebär sammantaget även en menlig påverkan på Övre Gärdesvägens - och Borgehagevägens - användning för bland annat jordbruksmaskiner, utryckningsfordon, Sollidens försörjning och säkerhet/bevakning.

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter. Se svar till Borgehage Byalag

Ölands hembygdsförbund

Vi framför våra synpunkter sammanfattat i följande punkter.

1. Ett önskemål är att ÖP hade innehållit mera ingående riktlinjer för förändringar i kulturmiljön. Alternativt utpekat detta som ett kommande uppdrag. (Jämför kap ”riktlinjer för byarna” Översiktsplan Mörbylånga kommun 2015.)

2. Under kapitlet ”Mark och vattenanvändning”, Bebyggelseutveckling finns utpekat ett behov av ett kommunövergripande kulturmiljöprogram (sid 30). Detta främst med hänvisning till planering. ÖP i förslaget föreslås vidare ”Rekommendationer för detaljplan, bygglov och förhandsbesked” med tillhörande riktlinjer. Detta är mycket positivt även om ÖP även skulle kunna innehålla något mera konkreta och pedagogiska riktlinjer.
De förslag som redovisas riktar sig främst till myndighetsbeslut och inte till enskilda fastighetsägare. Det är angeläget med ett ökat samarbete mellan Ölands båda kommuner.

3. I avsnittet om näringslivsutveckling (sid 38) betonas vikten av att förvalta kulturmiljön för ”fortsatt attraktivitet”. För att kunna tillämpa de föreslagna riktlinjerna krävs kunskap, inte bara i samhällsplaneringen och lovgivning utan också hos allmänheten och fastighetsägare vid små och stora förändringar. Över tid kan ”de små förändringarnas tyranni” slå sönder de värden som finns och som kan vara svåra att återskapa. När det gäller visuellt exempel och kunskapsbank för allmänheten är Ölands museum Himmelsberga i dag den enda platsen på Öland som är tillgänglig för allmänheten.
Tillsammans med Hembygdsrörelsen, Ölands hembygdsförbund och Ölands hembygdsföreningar kan kommunerna på Öland gemensamt skapa ett än mera tydligt pedagogiskt centra för att föra kunskap om vår öländska miljö vidare. Det finns ett ökande intresse från allmänhet och fastighetsägare att lära mera och förstå och ”göra rätt” vid förändringar i miljön. Det är ett intresse som rimligtvis borde finnas även på kommunal nivå.

4. Ölands Hembygdsförbund och Ölands hembygdsmuseum Himmelsberga ser fram emot brett och utökat samarbete med Ölands båda kommuner. Redan nu finns ju samarbeten i dessa frågor med Ölands Folkhögskola och Capellagården. Tillsammans kan det då spridas bred kunskap om Ölands specifika värden och traditioner hur dessa kan beaktas.

5. I avsnittet ”Övergripande riktlinjer Borgholm – Köpingsviksområdet” anges bl a att ” vid byggnation förordas att den avspeglar och uttrycker vår tids arkitektur hellre än att imitera äldre bebyggelse”. Denna formulering bör förändras eller förtydligas då det finns risk för att den kan uppfattas. Äldre bebyggelse och byggnadsteknik utgår i större utsträckning från ett hållbart och cirkulärt synsätt än den byggnadsteknik och de byggnadsmaterial som ”vår tids arkitektur” har inneburit.
Två av planens utpekade fyra utvecklingsområde (sid 15) berör bebyggelsetradition och kulturmiljö. ”Småskaligheten och närhet till natur, kultur, rekreation, kust och hav skapar attraktiva boendemiljöer” samt ”Ett starkt näringsliv skapar växtkraft i en levande landsbygd.” Vi vill framhålla att dessa intressen kan värnas genom ökad kunskap och förståelse för den bebyggda miljön och för kulturlandskapet.

6. Under rubriken Utvecklingsstrategi”, Bebyggelseutveckling, finns en uppräkning av de större besöksmålen. Ölands museum Himmelsberga finns med som en punkt. Tyvärr är det endast i denna uppräkning som museet nämns i Översiktsplanen.
Det hade varit önskvärt om ÖP kunde ha belyst museets värde och verksamhet mera ingående utifrån ovanstående möjligheter och inte endast noterat platsen som ”besöksmål” utan vidare visioner.
Den publika radbyn liksom dess verksamhet bör därför beskrivas utifrån ett något mera visionärt arbete (synsätt) tillsammans med kommunen än vad ÖP redovisar. Det är dess unika kulturmiljövärden för inte enbart landskapet Öland utan även i ett nationellt och europeiskt perspektiv som platsen att vara ett attraktivt ”besöksmål”.

7. Vidare noteras att Ölands Museum Himmelsberga inte återfinns som ett mellankommunalt intresse i ÖP. Det kunde vara värt att nämnas för att tydliggöra det öländska intresset av att bevara hela öns kulturmiljö. Ölands Museum Himmelsberga är viktigt för att öka förståelsen för kulturlandskap och bygds miljö i hela landskapet Öland.

8. Under kapitlet ”Mark och vattenanvändning”, Bebyggelseutveckling finns utpekat ett behov av ett kommunövergripande kulturmiljöprogram (sid 30). Detta främst med hänvisning till planering. Vilket vi starkt biträder och ser som angeläget.

9. ÖP i förslaget föreslås vidare ”Rekommendationer för detaljplan, bygglov och förhandsbesked” med tillhörande riktlinjer. Detta är mycket positivt även om ÖP även skulle kunna innehålla något mera konkreta och pedagogiska riktlinjer.
De förslag som redovisas riktar sig främst till myndighetsbeslut och inte till enskilda fastighetsägare.

10. I fråga om visuellt exempel och kunskapsbank för allmänheten är Ölands Museum Himmelsberga i dag den enda platsen på Öland som är tillgänglig för allmänheten. Tillsammans med Hembygdsrörelsen, Ölands hembygdsförbund och Ölands hembygdsföreningar kan kommunerna på Öland gemensamt skapa ett än mera tydligt pedagogiskt centra för att föra kunskap om vår öländska miljö vidare. Det finns ett ökande intresse från allmänhet och fastighetsägare att lära mera och förstå och ”göra rätt” vid förändringar i miljön. Det är ett intresse som rimligtvis borde finnas även på kommunal nivå.
Ölands Hembygdsförbund och Ölands Museum Himmelsberga ser därför fram emot brett och utökat samarbete med Ölands båda kommuner. Redan nu finns ju samarbeten i dessa frågor med Ölands Folkhögskola och Capellagården. Tillsammans kan det då spridas bred kunskap om Ölands specifika värden och traditioner hur dessa kan beaktas.

11. Det är angeläget att det tydligare och mer konsekvent framgår att avsikten är, när det gäller planering av nya boendeområden, att medverka till ökad året runt boende med möjligheter till arbete samt möjligheter till offentlig och kommersiell service. Det är därför angeläget att den fortsatta analysen kring kommande utvecklingsområden, s k U-områden har anknytning till de servicestråk som föreslås. Så är inte fallet för samtliga Utvecklingsområden som nämns för ytterligare konsekvensanalys.

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter. Kommunen har valt att hålla en relativt övergripande och generell nivå på riktlinjerna i översiktsplanen, detta för att planen inte ska bli alltför omfattande. Tanken är att ett kulturmiljöprogram i stället kan innehålla de mer detaljerade riktlinjer ni efterfrågar. I ett sådant kommande arbete ser kommunen fram emot att ta del av det kunnande som hembygdsrörelsen besitter.

Av samma skäl som ovan, och av den anledningen att det är ett tydligt fokus på mark och vattenanvändningsfrågor i översiktsplanen, har kommunen valt att inte beskriva Ölands museum Himmelsberga mer ingående i planen. Detta görs med fördel i andra strategiska dokument, så som kultur- och fritidsstrategi.

Avsnittet mellankommunala frågor har justerats, Ölands museum Himmelsberga finns med som ett mellankommunalt intresse.

Riktlinjen avseende arkitektur och tillägg i befintlig miljö har omformulerats. Ny riktlinje lyder: ”Tillägg i befintlig miljö bör anpassas till det befintliga, utan att en otydlighet gentemot den äldre autentiska bebyggelsen uppkommer.”

De utpekade utvecklingsområdena ligger i huvudsak inom central-, service- eller småort eller inom bebyggelsestråk eller landsbygdsområde som pekats ut på strategisk nivå. Beroende på inom vilket område det aktuella utvecklingsområdet är beläget finns vägledande resonemang om vilken hänsyn och förutsättningar som är viktiga att beakta, detta framgår på sidan 23 i översiktsplanen.

Ölands kulturminnesförening

Vi har tittat speciellt på området Borgholm Köpingsvik och vill anföra följande.

* Glädjande noterar vi i texten…

Borgholm och Köpingsvik har en historik av att jordbruk och djurhållning är en integrerad del i samhället. Upplevelsevärdet och landskapsbilden som är en följd av betesdjuren framför exempelvis Borgholms slottsruin är ytterligare ett starkt argument för att bevara djurhållningen även tätortsnära.

* Här vill vi starkt påpeka hur synnerligen unik vår entré Porten till Borgholm är, med den orörda kulturhistoriska miljön som Slottet, Vasahuset, Vilohemmet och den stora kungsladugården utgör! Var rädda om detta, låt oss slippa all industribebyggelse här!
* Glädjande läser vi också…

Borgholms hamn nyttjas främst av fritidsbåtar men även en del fiskebåtar. Tidigare färjetrafik liksom möjlighet att i beredskapssyfte angöra hamnen innebär att plats för färjeläge, ytor för uppställningsplatser för köande bilar och transporter till hamnen via buss ska

finnas med i arbetet med utveckling av yttre hamnen. Vidare ska hamnen kunna erbjuda bunkringsmöjlighet för fiskefartyg och fritidsbåtar.

* Däremot blir vi tveksamma till vad som menas med…

Vid nybyggnation förordas att den avspeglar och uttrycker vår tids arkitektur hellre än att imitera äldre bebyggelse.

* Ska man inte kunna få bygga nya hus i äldre stil? Det tycker vi naturligtvis är fel! Vi ser gärna fler nya hus i den gamla klassiska Borgholmsstilen från tiden före badorten.

* men det fortsätter bra …

Tillägg i en befintlig miljö kan göras på olika sätt med anpassning till det befintliga, utan att en otydlighet gentemot den äldre autentiska bebyggelsen uppkommer. • Vid ändringar i områden av särskilt kulturhistoriskt värde ska detta ske så att stadsbilden kan behålla sitt tidstypiska uttryck.

* Slutligen vill vi påpeka att vårt museum visserligen är byggnadsminnesförklarat under namnet Ölands Forngård 1985, men är officiellt numera känt som Borgholms stadsmuseum.

Kommunens kommentar

Riktlinjen avseende arkitektur och tillägg i befintlig miljö har omformulerats.

Handlingarna har förtydligats med att Ölands forngård är stadsmuseet.

Köping - Egby hembygdsförening

Föreningen anser att ny bebyggelse bör planeras för att binda samman Borgholm och Köping inåt ön samt utgå från att bygga vidare på befintlig tätorts-och bybebyggelse. Utgångspunkten bör vara att planera utifrån behovet av social service och infrastruktur för fastboende i kommunen och att skapa förutsättningar att köpa bostäder i prislägen som inte blir orimliga för fastboende med normalinkomst. Vidare planering av bebyggelse i kustnära lägen utmed köpingsviken och norrut bör ske med stor restriktivitet.

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter. Yttrandet föranleder ingen ändring av översiktsplanen.

Löts hembygdsförening

ÖP 2040:s samrådsversion för utvecklingen i Löts socken är tydlig och ligger i linje med kommunens intentioner och kriterier. Där talas om att viss förtätning kan ske i Löt (Palmelund) och att ett mindre område i Kårehamn kan betraktas som utvecklingsområde (U6). Vi ansåg då att vi inte behövde yttra oss.

I samband med samrådet har U6 utökats med 4 delområden vart och ett större än det ursprungliga U6.

Föreningens styrelse hyser oro för att exploateringen av de nya områdena förändrar natur- och kulturarvslandskapet på ett negativt sätt, vilket inte kan uppvägas av den av exploatören skisserade visionen.

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter.

Det det finns en vilja hos kommunens om att tillskapa bostäder i kommunens östra delar. Skälet att utredningsområdet U6 utökats är flera; att kommunen genom det kommunala bolaget Borgholm Energi genomför en utbyggnad av allmänt vatten- och avlopp mellan Borgholm och Djurstadtorp; att det under samrådet inkommit yttranden med förslag att bygga bostäder kring Petgärde och Kårehamn; men även att områdena ligger i anslutning till befintlig bebyggelse som till viss del är detaljplanelagd sedan tidigare.

Enligt översiktsplanens generella riktlinjer ska ny bebyggelse ska förhålla sig till den kringliggande miljön, såsom befintlig bebyggelse och det omgivande landskapet. Vad detta innebär för ny bebyggelse på en specifik plats utreds inom ramen för detaljplaneprocessen för att utifrån områdes karaktär uppnå en god helhetsverkan. Vad gäller en enskild exploatörs skisser är inte den en del av översiktsplanen. Markens lämplighet för bebyggelse samt bebyggelsens utbredning och utformning prövas i en eventuell framtida detaljplaneprocess.

Karsevägens samfällighetsförening

I kommunens översiktsplan 2040 framgår det att söder om Karsegatan är det planerat för ett utvecklingsområde (U6) Kårehamn. För det första vill vägföreningen för Karsegatan med denna skrivelse ifrågasätta varför befintliga fastigheter vid Karsegatan är med i det norra utvecklingsområdet U6.
För det andra vill vi informera och tillika understryka att om denna plan genomförs finns det ingen möjlighet för trafik till och från detta område via Karsegatan. Med tanke på gatans uppbyggnad, bredd och beläggning samt de barn som bor längs vägen delar av året gör att den inte är anpassad för en ökad trafikmängd än den som är i dag. På motsvarande sätt är gatans befintliga fastigheter bebyggda efter den trafik som råder idag.
Sammantaget vill vi med denna skrivelse med bestämdhet således understryka att vi från vägföreningens sida inte, utifrån de planer kommunen har idag, kommer att tillåta någon framtida trafik till och från utvecklingsområde 6 via Karsegatan.

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter. Frågan om väganslutning hanteras i efterföljande detaljplaneprocess.

Bostadsrättsföreningen Landmärket

Vi har naturligtvis i huvudsak ägnat oss åt det område där vår fastighet är belägen i Yttre hamnen. I Översiktsplanen med beteckningen MB11 på sidorna 82-83 har vi följande synpunkter:

Vi anser, att den detaljerade beskrivningen av hur bebyggelsen bör utformas inom området inte hör hemma i en Översiktsplan! Det är ett ensidigt ställningstagande från kommunen! En detaljerad beskrivning hör hemma i detaljplaner och bör vara föremål för den demokratiska processen. Vi uppfattar det som ett sätt att föregripa det pågående arbetet med ny detaljplan för Yttre hamnen.

1.Meningen på sid 82, som tillkommit, och börjar med ” Stadsdelen bör utformas med tät bebyggelse i kvartersstruktur för att uppnå en effektiv markanvändning” skall utgå! Jfr med vad som står på sid 144 som tar upp Kulturmiljövård (3 kap. 6§) som ett Riksintresse för Borgholm! ”Borgholm som småstadsmiljö, trästad och badort samt slottsmiljö från medeltiden som visar den historiska kungliga närvaron.”

2. Samma synpunkt har vi på detaljerna kring att den gamla spannmålssilon tillåts vara ett riktmärke på en ny byggnad med höjd och utbredning likt den gamla siloanläggningen. Det finns inga skäl som styrker, att detta ska regleras i Översiktsplanen! Effektiv markanvändning kan uppnås på många sätt och ett behov av höghusbebyggelse i Yttre hamnen förklaras inte som ett absolut behov. Det är den unika Borgholmskaraktären som är så viktig för staden!
Vi yrkar således på att meningen överst på sid 83, som också tillkommit, skall utgå: ”I läget för den stora spannmålssilon som var ett landmärke för staden bör en ny byggnad med höjd och utbredning lik siloanläggningen kunna godtas.” Jfr med vad som står på sid 97 Kulturmiljövärden. Skydd enligt Plan och bygglagen som säger att: ”I plan- och bygglagen anges bland annat att hänsyn ska tas till stads- och landskapsbilden och platsens natur- och kulturvärden vid all exploatering och förändring.”

3. Vi anser också att det som verkligen utmärker området är läget invid Kalmarsund. Detta bör tydligt framgå i tredje stycket på sid 83 som handlar om siktlinjer. ”Siktlinjerna mot Borgholms slottsruin och Kalmarsund ska hållas fria så att den klassiska silhuetten av slottet och utsikten mot vattnet kan upplevas från både land och hav.”

4. Den 9 november 2023 nådde EU-länderna en överenskommelse om en våtmarkslag som bland annat innebär att grönområden och totala antalet träd i städerna inte får minska. Detta framgår inte av Översiktsplanen och är av betydelse för området MB11!

5. För området MB10 påtalas skyddsavståndet till fjärrvärmeverket. För område MB11 saknas motsvarande uppgift med avseende på skyddsavståndet till reningsverket. Det är viktigt för nybyggnation inom området att det framgår. Något som Länsstyrelsen har påtalat i det pågående detaljplanearbetet för området.

Vi anser att tillräcklig hänsyn inte har tagits i föreliggande Översiktsplan i de fall vi yttrar oss över. Vi anser också att de i p 1 och p 2 ovan tillförda meningarna har tillkommit för att tillgodose kommunens förslag i det pågående detaljplanearbetet. Det är anmärkningsvärt att på detta sätt köra över medborgarna i den pågående demokratiska processen! Våra synpunkter ger utrymme för en fortsatt utveckling av området utan detaljerade låsningar i en Översiktsplan! Lyssna på medborgarna!

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter.

Det stämmer att detaljplaner är mer detaljerade än översiktsplaner. Det finns dock möjlighet för kommunen att i översiktsplanen redovisa delar av kommunen med en annan detaljeringsgrad än kommunen i övrigt. I översiktsplanen redovisas de områden som sedan tidigare omfattas av fördjupade översiktsplaner med en högre detaljeringsgrad än kommunen i övrigt, dessa områden benämns fokusområden. Borgholm och Köpingsvik är ett av dessa fokusområden.

Vad gäller skrivningen av om kvartersstruktur och spannmålssilon har dessa tillkommit mellan samråd och granskning till följd av att vi sett över översiktsplanens innehåll. Ingen av dessa skrivningar är dock nya utan återfinns i nu gällande fördjupad översiktsplan för Borgholm-Köpingsvik och har således varit föremål för den demokratiska processen i samband med att den planen togs fram. Kommunen bedömer att en hög exploateringsgrad i Borgholms hamn bör vara möjlig att pröva vidare i detaljplaneprocessen.

Formuleringen gällande siktlinjer justeras enligt ert förslag.

Att skyddsavstånd till reningsverket ska beaktas förtydligas i översiktsplanen.

Föreningen Rällaskogens vänner

Granskningsförslaget är i princip oförändrat jämfört med samrådsförslaget. Det har bara gjorts några små ändringar som inte alls är tillräckliga för att bota bristerna som länsstyrelsen, andra myndigheter och kritiska medborgare har lyft fram i sina samrådsyttranden. Synpunkterna som föreningen lämnat i skrivelse 2022-08-27 kvarstår i sin helhet.

Dialog med medborgarna saknas
Föreningen pekade i sitt samrådsyttrande på att förslaget lades fram utan att det föregåtts av någon dialog med medborgarna och att remisstiden löpte under sommaren 2022. Även Länsstyrelsen har lyft frågan om vikten av en tidig dialogstrategi i sitt samrådsyttrande och rekommenderat kommunen att ur ett tillgänglighets-, jämlikhet- och jämställdhetsperspektiv ställa frågor om t.ex. Hur arbetar vi? Vem är det vi bygger för och på vilket sätt gör vi det? Vad får besluten och planerna för konsekvenser för olika grupper? Som länsstyrelsen påpekar kan olika kritiska frågor göra att negativa förhållanden uppmärksammas och det blir också möjligt att hitta nya lösningar.

Ändå har kommunen även när det gäller granskningsförslaget lagt remisstiden under sommaren utan att annonsera kungörelsen på annat sätt än i små närmast osynliga tidningsannonser och utan presentation på hemsidan. Inget utåtriktat förberedelsearbete har ägt rum under två års tid. Kommunen kunde ju t.ex. ha presenterat samrådsyttrandena som diskussionsunderlag. Nu gjordes dessa tillgängliga först i samband med kungörelsen i maj 2024. De som yttrat sig över samrådsförslaget har inte fått underrättelse om granskningen, alltså är det en ren slump om de har fått möjlighet att yttra sig igen. Föreningen fick kännedom om förslaget först i slutet av juli.

Planen fungerar inte som underlag för detaljplanering
Planen har i inledningen och i avsnittet planeringsförutsättningar, sid 94, bra beskrivningar av agenda 2030 och olika miljömål och lagar som kommunen ska följa. Men det saknas kopplingar till bebyggelseområdena i planen. I Länsstyrelsens yttrande konstateras att det kommer att krävas djupare analyser och utredningar inför varje detaljplanering, både ur vatten och natursynpunkt så att inte landskapet och stadens/ortens gröna miljöer fragmentiseras i alltför stor omfattning. Föreningen instämmer och konstaterar också att det inte går att utläsa några vägledande prioriteringar för planeringen.

I Borgholm/Köpingsvik, i serviceorterna Rälla och Löttorp, i småorter, på landsbygden och längs vägstråk mellan orter, överallt i kommunen ska det kunna byggas. Det innebär att

planen i praktiken saknar värde som planeringsinstrument.

Det saknas analyser av demografi och bostadsbyggande
Det finns fortfarande ingen redovisning av befolkningsutvecklingen i Borgholms kommun eller näraliggande kommuner. Enligt alla rimliga uppskattningar kommer invånarna i Borgholms kommun att bli färre. Även Kalmar och Mörbylånga som under senare år ökat antalet invånare, kan förväntas minska. Barnafödandet minskar i Sverige och ännu mer i Europa, samtidigt som politiken går ut på att stoppa arbetskraftsinvandring av andra än högavlönade forskare och tekniker. Inget tyder på att barnafödandet kommer att öka eller på att inflyttning kommer att ske till Kalmar län. Risken är stor för utflyttning till storstäder och Norrland.

Det finns ingen analys t.ex. av vad det växande antalet äldre innebär för utmaningar i form av äldreboenden och service. Konsekvenserna av att unga inte kan köpa bostäder som byggs för en köpstark grupp av delårsboende diskuteras inte. Det saknas beräkning av barnantal för planering av förskolor och skolor.

Det finns ingen redovisning av hur mycket bostäder som byggts sedan den gällande översiktsplanen antogs 2002. Det framgår inte vad som håller på att byggas eller var det finns färdiga detaljplaner eller pågående detaljplanearbete. På kartorna över det som kallas fokusområden betecknas vissa områden som utvecklade, andra som ändrade. Detta bygger dock inte på verkliga förhållanden utan grundas på jämförelser mellan den gamla översiktsplanen och den nu föreslagna, jämförelser som idag är helt irrelevanta.

Det finns inga kopplingar till översiktsplanerna i Mörbylånga och Kalmar eller till byggnationen och utvecklingen i regionen.

Det görs ingen analys av skillnaderna mellan bostäder för permanentboende, för delårsboende eller för tillfälliga besökare. Och det sägs inget om faktiska problem och behov av byggnation i samband med utvecklingen av besöksnäringarna.

Besöksmål nämns som viktiga att stödja för kommunens attraktivitet, men vilken kopplingen är till byggnationen förklaras inte. Långe Erik, Bödabukten, Byrum, Borgholms Slottsruin, Sollidens slott, Ekerum Resort och Himmelsberga nämns särskilt, men det saknas analys av deras olika förutsättningar och deras helt olika slags besökare och hur det påverkar eventuell ny bebyggelse och kommunikationer.

Det saknas också en översikt och genomgång av kommunens badplatser, där åtminstone EU-badplatserna bör vara viktiga besöksmål som kräver utvecklingsinsatser.

Natur-och friluftsliv
Utvecklingsstrategins intention är att bevara kommunens unika naturmiljöer samt att knyta ihop dem med varandra och med bebyggelsestrukturen. Länsstyrelsen påpekar i sitt samrådsyttrande att det är svårt att förstå vad som menas med att knyta ihop naturområden och bebyggelsestruktur. Frågan är befogad. Ska bebyggelsen spridas ut i naturområden som saknar skydd eller ska idag oexploaterade naturområden behållas oexploaterade? Det är två olika strategier. Föreningen anser att huvudmålet för kommunen bör vara att se till att inte bara jordbruksmark utan all sammanhängande naturmark behålls och utvecklas för hållbarhet, friluftsliv och turism. Borgholms kommuns stora konkurrensfördel är tillgången

till många olika typer av natur och stränder inom korta avstånd. Därför är det så viktigt att behålla oexploaterad naturmark.

Gröna samband och spridningskorridorer i bebyggda områden är nödlösningar för att kunna behålla biologisk mångfald. Kommunen verkar istället se dem som något eftersträvansvärt, som legitimerar nybyggen i naturområden.
Kommunen vill bevara de unika natur- och kulturmiljöerna. Vilka som anges som unika utgår helt från Länsstyrelsens naturvårdsplan ”Natur och kultur på Öland” som det hänvisas till ett antal gånger i planen. Föreningen har inte kunnat hitta någon senare naturvårdsplan än utgåvan från 2010. Sedan dess har mycket hänt. Framför allt har det tillkommit nya natura 2000-områden och naturreservat och fler förväntas. Nya lagar om miljö och hållbarhet innebär ändrade prioriteringar för naturvårdsinsatser.

Översiktsplanens MKB ger ingen ledning alls. Som föreningen påpekat tidigare bygger MKB:n på underlag från 2002 och har inget med verkligheten att göra. Även Länsstyrelsen anser att MKB:n borde innehålla konsekvensbeskrivningar med utgångspunkt från vad som anges i planen och anser också att det är viktigt att identifiera mindre naturvärdeskärnor och skyddsvärda arter inom oexploaterad natur.

De besöksmål som utpekas som lockande för naturintresserade är Trollskogen, Neptuni åkrar, Ekopark Böda, Byrums raukar, sjömarkerna längs östra kusten och Stenkusten norr om Djupvik. De ses som tyngdpunkten i naturturismen och ska stärkas och tillgängliggöras. Inget om t.ex. Halltorps hage, Skede mosse, Ismanstorps borg eller Mittlandskogen och alla de naturreservat som finns inom Borgholms kommun och ingen tanke på att det finns en mängd besöksmål att utveckla och göras tillgängliga inom gång- och cykelavstånd från orter med många besökare.

Kommunikationer
Länsstyrelsens har kritik mot att det saknas samband med övriga kommuner och resonemang om väg 136. Men i planen står bara att det är avgörande för kommunen att tillgängligheten på väg 136 är god.

Tillgängligheten till kollektivtrafiken ska också vara god enligt planen. Lokaltrafiken ska komma hela kommunen till del genom bytespunkter i Rälla, Borgholm, Köpingsvik, Södvik/Sandvik och Löttorp. Men det står inget om kollektivtrafiken till Mörbylånga kommun och Färjestaden. Något mål för hur kollektivresandet ska kunna utvecklas på Öland för pendlare och till besöksmål finns inte. Kommunikationerna förutsätts även i fortsättningen ske med biltransporter längs vägstråken till bytespunkterna. Föreningen anser att kollektivtrafiken måste ha högsta prioritet.

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen också ska ge stöd och vägledning i frågan om vem som ska vara huvudman för vägnätet. Staten strävar efter att vägar med nummer under 500 ka vara statliga, tätortsvägar vara kommunala och små vägar på landsbygd enskilda. Föreningen instämmer i att det behövs klargörande. Ombyggnaden av vägnätet i Rälla har lett till stor förvirring om vem som ska vara huvudman för nybyggda Paviljongvägen som byggts för en ännu inte i anspråkstagen detaljplan ”Järnnian” som omfattar ett femtiotal hus. Den ännu inte antagna vägplanen Isgärde -Rälla bygger på att kommunen antar en detaljplan för Stora Rör 2:1, där det föreslås att en enda enskild vägförening ska bildas för ett område med upp till 180 nya fastigheter, vilket borde räknas som tätort.

Hamnarnas roll framställs som i det närmaste försumbara. Bara Borgholm och Byxelkrok bedöms ha visst strategiskt intresse. Annars är de bara viktiga för fritidsbåtar. Men när det under avsnittet Näringslivsutveckling på sid 37 redogörs för yrkesfisket framkommer att två hamnar Byxelkrok och Kårehamn är utpekade som riksintressen och att flertalet hamnar har betydelse för det kustnära fisket och att det är viktigt att bevara hamnarnas funktion. Kommunen borde göra en framtidsanalys när det gäller möjlighet att utveckla hamnarna för båttransporter.

Övriga riksintressen
När det gäller kulturmiljövård påpekar Länsstyrelsen att det saknas underlag i form av kulturmiljöprogram, inventering eller liknande för bebyggelsen. Det ska tydliggöras hur existerandevärden ska tas om hand och inte skadas. Och ges styrmedel för hur offensivt framåtsyftande kulturmiljöarbete. Föreningen instämmer.

När det gäller kvalitetsnormer för vatten efterlyser Länsstyrelsen mer specifika planeringsmål som är relevanta för att uppnå lagstadgade krav. Underlag för god naturbaserad hantering av vatten behövs både för ny bebyggelse och för den redan byggda. I avsnittet vatten och avlopp borde alla vattenskyddsområden beskrivas mer ingående och systematiskt. Föreningen instämmer och undrar också varför det inte står något om avsaltningsverket eller ledningen från fastlandet till Stora Rör i översiktsplanen. Det finns ingen länk till Borgholms kommuns VA-plan. Det saknas en vattenresursplan kopplad till översiktsplanen. På kartan över vatten saknas alla källor från Rällafältet som skapar sumpskogen nedanför branten.

När det gäller Hälsa och säkerhet anser länsstyrelsen att det behövs ytterligare kartläggning av förorenade områden och hur de ska hanteras inför hot om naturolyckor, höjda havsnivåer, skyfall och stridare strömmar. Man vill också att trafikbuller ska behandlas med utgångspunkt i att det är helt skilda bullernivåer vinter och sommar och att det inte går att använda medelvärden.

Gällande Klimat och risker efterlyser Länsstyrelsen mer om förebyggande åtgärder för hållbar tillgänglighet till friluftsliv, infrastrukturanpassningar, fossilfri energiförsörjning och naturturism och analys av samhällsförändringar och trender t.ex. rörelsemönster, turism och säsongsvariationer. En del av det ingår i det som föreningen har efterlyst tidigare och som finns med i Kalmar kommuns analys av olika framtidsbilder. Inget sådant finns i översiktsplanen. När det gäller att förebygga skador, är klimatriskerna bara bedömda i Borgholm-Köpingsviksområdet. Enligt Länsstyrelsen bör översiktsplanen identifiera riskområden, ge strategisk inriktning för lokalisering av bebyggelse, fastställa planeringsnivåer och peka ut områden med särskilda krav på riskreducering.

Föreningen instämmer och kan konstatera att översiktsplanen inte alls uppfyller länsstyrelsens krav eller följer länsstyrelsens goda råd.

Fokusområdet Rälla -Stora Rör
Tyngdpunkten i översiktsplanen utgörs av redovisningen av ett antal fokusområden från norr till söder. Föreningen har i sitt samrådsyttrandeende tagit upp ett antal problem som gäller området Rälla- Stora Rör. Kommunen har dock varken kommenterat problemen eller gjort några ytterligare analyser.

Förslaget bygger i denna del på den fördjupade översiktsplan över området Rälla- Ekerum-Stora Rör som efter flera års utredningar, samråd och granskning antogs 2011. Vad gäller området Rälla-Stora Rör har de utpekade områdena i den fördjupade översiktsplanen flyttats över till förslaget om ny översiktsplan utan att det gjorts några nya analyser. Underlagen för planförslagen är närmare tjugo år gamla och mycket har hänt sedan dess både vad gäller utveckling och miljö- och klimatanpassning, bl.a. har naturreservatet Rälla-Ekerum tillkommit 2020.

Området Ekerum ingick i den fördjupade översiktsplanen, men ingår inte i fokusområdet, vilket föreningen påtalade i sitt samrådsyttrande. Kommunen har inte kommenterat eller förklarat varför.

Det har skett en stor utveckling av bostäder inom Ekerum Resorts område och färdiga detaljplaner finns för mer bebyggelse. Bostäder har tillkommit både för fastboende, delårsboende och för tillfällig uthyrning inom bekvämt gångavstånd till Rälla centrum. Ekerum Resort pekas av kommunen ut som ett av de stora besöksmålen och det är anmärkningsvärt att bebyggelseutvecklingen inom området inte ens nämns i förslaget till översiktsplan.

Vida museum, Halltorps gästgiveri och Halltorps Hage är andra viktiga besöksmål i nära anslutning till Rälla. Där har bostadsutveckling med inriktning på fritids och uthyrningsboende lett till problem, vilket borde belysas i översiktsplanen. Området Halltorpsbyn som ligger norr om Rälla på ungefär samma avstånd som söderut belägna Stora Rör och dessutom på rätt sida av väg 136 bör ingå fokusområdet, eftersom det bör vara lätt att knyta ihop området med Rälla centrum.

Området Stora Rör - Rälla behandlas i planen som ett enda område trots att det är 3,5 km avstånd mellan orterna och väg 136 ligger som en barriär emellan.

Hela området Halltorp-Ekerum-Rälla-Stora Rör måste behandlas samlat som ett fokusområde. Och ett helt nytt underlag bör tas fram.

Analysera behovet av bostäder och verksamhetsområden inom området
Hur mycket nya bostäder är det rimligt att planera för i området Halltorp-Ekerum- Rälla -Stora Rör om hela kommunen ska leva och utvecklas? Vilken sorts bostäder behövs och för vilka kategorier? Hur bevara naturen i området och utveckla besöksnäringen?

När samråd hölls 2009 om den fördjupade översiktsplanen bodde 750 personer permanent i området Stora Rör, Rälla, Ekerum och Rönnerum. Förhoppningen var att 676 till 711 bostäder skulle byggas och att man inom 25 till 30 år skulle öka invånarantalet till 2243. Femton år senare är invånarantalet ungefär detsamma som 2009. De nya områden som har byggts har i i huvudsak byggts för delårsboende eller uthyrning. En realistisk uppskattning av möjlig inflyttning av permanentboende måste göras med hänsyn till befolkningsutvecklingen och behovet av att utveckla hela kommunen.

Orten Stora Rör borde enligt översiktsplanens definitioner behandlas som en småort på landsbygden där olika lokala funktioner och lokal service ska stärkas och främjas och bostäder byggas med stor hänsyn till landskapets värden. I stället föreslås en kraftig utbyggnad som skulle göra Stora Rör betydligt större än Rälla och helt förändra tyngdpunkten i områ-

det. Enda skälet till att offra naturvärdena i Rällaskogen är att Stora Rör ligger i anslutning till kommungränsen och att nya bostäder ska locka pendlare att bosätta sig i Borgholms kommun i stället för i Mörbylånga kommun. Det är inte ett bra skäl för att helt bryta mot de principer som man i övrigt säger sig stå för i översiktsplanens utvecklingsstrategi för miljö, hållbarhet, natur och bevarande av levande kultur.

Den utbyggnad som efter analys bedöms vara nödvändig, bör i enlighet med kommunens utvecklingsstrategi ske i serviceorten Rälla, Orten har alla möjligheter att vara attraktiv för inflyttare, med affär, barnomsorg, skola, bibliotek, idrottsplats, närheten till besöksmålet Ekerum och naturreservaten i Halltorp, Rälla-Ekerum och Mittlandsskogen. För en pendlare är skillnaden mellan att bo i Stora Rör i stället för i Rälla två minuters körtid. Men skolvägen kommer att kännas lång för ett barn som ska ta sig mellan Stora Rör och Rälla.

Rädda den oexploaterade naturmarken i Stora Rör
Stora Rör gränsar till naturreservat både i norr och söder och har stora möjligheter att bli ett nav för naturturism och friluftsliv längs kusten och i Rällaskogen. Tillgången till naturen i Rällaskogen är en viktig för invånarna både i Stora Rör och Rälla. Skogen ligger mellan de båda orterna. Det är ett tallskogsområde med höga natur-, kultur- och friluftsvärden på en unik isälvsavlagring med höga rasbranter och sandkullar mellan Ekerum och grustaget Rosti vid kommungränsen. Länsstyrelsen har i ”Natur och kultur på Öland” pekat ut hela området som värt att skydda både på grund av geologin och naturvärdena. Genom bildandet av naturreservatet Rälla -Ekerum 2020 har den norra delen närmast Rälla, d.v.s.cirka halva skogen, fått skydd.

Hela den södra delen av skogen väster om väg 136 är i översiktsplanen utlagd för bebyggelse och verksamhetsområden, trots att den har samma natur-, kultur- och friluftsvärden som naturreservatet. Det borde vara självklart att bevara den hittills oexploaterade skogen, med dess stora naturvärden och stora betydelse för friluftslivet. Skogen utgör också en viktig kolsänka.

Detaljplanearbetet för nya bostadsområden på kommunens mark, Stora Rör 2:1, f.d. Rälla-Tall, i södra delen av Rällaskogen har mött svårigheter på grund av dåligt utredningsarbete. Kommunen, som från början hävdat att området saknar naturvärden, har tvingats göra nya utredningar och ändra sina bedömningar. Detaljplaneområdet har minskats med mer än hälften. Men de områden som tagits bort ur detaljplanen ligger fortfarande kvar som bebyggelseområden i översiktsplanen (område SB 42). Ingen analys har gjorts med utgångspunkt från erfarenheterna av detaljplaneringsarbetet. Gränserna på kartan för bebyggelsen i SB 42 stämmer inte med utformningen av detaljplanen för Stora Rör 2:1. Det visar att man inte brytt sig om att uppdatera materialet. Det finns inga nya naturvärdesanalyser i planen. Kommunen hänvisar till att utredningar i detaljplaneskedet får visa hur stor exploatering som är möjlig, trots att det framkommit nytt underlag i samband med detaljplanearbetet.

Översiktsplanen har till uppgift att stämma av mål och strategier med vad som händer i kommunen. Det står helt klart att översiktsplanen misslyckats med detta. Och MKB:n uppfyller inte på något sätt kraven på avvägningar mellan intresset av att bevara naturen och intresset av utbyggnad. Intresset av hållbarhet och att bevara naturen har helt fått ge vika för ett påstått behov av utbyggnad.

Rädda Stora Rörs miljö- och kulturvärden
Stora Rör uppräknas inte bland småorterna och finns inte markerad som småort på kartan som illustrerar bebyggelsestrategi på sid. 22. Det verkar finnas en tydlig avsikt bakom detta. Det ska för den som inte känner till området framstå som Rälla-Stora Rör är ett samlat område och att skogen i Stora Rör är ett naturligt utvecklingsområde för Rälla tätort.
Men så här beskrivs ändå Stora Rör på sid. 88 i översiktsplanen: ”Stora Rör är en mindre ort med en stor andel fritidshus, precis vid kommungränsen till Mörbylånga. Det är ett mycket attraktivt område med en del äldre bebyggelse som hamnmagasin och äldre sommarvillor. Orten har en lång historia och idag används hamnen främst för fritidsbåtar och hobbyfiske”.

Beskrivningen stämmer. Stora Rör är huvudsakligen en sommarort, med ett viktigt inslag av fastboende. Den är belägen i både Borgholms och Mörbylånga kommuner. Postadresserna är Färjestaden, även för bostäderna i Borgholms kommun och förbindelsen med service i Färjestaden är viktig. För Stora Rörsborna är samarbetet mellan kommunerna och hänsynstagandet till vad som händer med bebyggelse, natur och miljövård i Mörbylånga kommun vitalt. Men i översiktsplanen nämns inget om detta.

Stora Rör kan utvecklas ytterligare när det gäller besöksmål och aktiviteter, men då krävs det fokus på att lösa miljö och trafikproblem. Tyvärr har kollektivtrafiken upphört. Bara busshållplatserna är kvar. Avståndet från väg 136 till hamnen är närmare 2 km. I översiktsplanen berörs detta inte alls.

Stora Rör har en kulturell historia, som kan följas genom de olika lager av bebyggelse som kommit till i samband med förändring av kommunikationerna. Postrodd, färjereglementen, ångbåtstrafik, järnväg och biltrafik har ändrat förutsättningarna för arbete och boende. Länsstyrelsen har i sitt samrådsyttrande påpekat att kommunen saknar underlag i form av kulturmiljöprogram. Det behövs tydlig vägledning för hur kulturmiljöerna ska utvecklas. I Stora Rör har kulturmiljöerna inte analyserats och riskerar att gå förlorade vid en massiv utbyggnad av nya radhus, villaområden, flerbostadshus och verksamheter.

I planen pekas hamnen i Stora Rör ut som en plats med högt kulturvärde som ska skyddas, men man har inte på något sätt förklarat vad som är skyddsvärt och hur det ska gå till. Hamnen är den plats som hittills ändrats mest genom historien och den måste naturligtvis fortsätta att utvecklas. Men förutsättningarna för hamnen blir helt olika om det byggs en förstad till Kalmar med många hundra fastboende eller om Stora Rör fortsätter att i huvudsak vara en sommarort med ett mindre tillskott av bebyggelse.

Tänk om när det gäller utbyggnad i Stora Rör
All fokus är på att bygga nya bostäder och verksamhetsområden för pendling vid kommungränsen. Det är en farlig väg att gå om hela kommunen ska leva.

En utbyggnad av den storlek som planeras i Stora Rör, med verksamhetsområdet på båda sidor av väg 136 och många hundra bostäder minskar underlaget för utveckling i serviceorten Rälla, som i översiktsplanen pekas ut som navet i den södra kommundelen. Kommunen vill, sid 88, att Rälla utvecklas vidare som serviceort för hela det närliggande området. En ny förstad till Kalmar i Stora Rör skulle orientera sig helt mot Mörbylånga och Kalmar kommuner.

Det föreslås att ett verksamhetsområde för vård, skola, handel och kontor ska ligga söder om nuvarande Stora Rörsvägen (område MB17) och på båda sidor av väg 136. Hela skogsområdet mellan Stora Rörsvägen och kommungränsen täcks av verksamhetsområdet. Länsstyrelsen påpekar i sitt samrådsyttrande att det kommer att gå en ny väg genom området och att detta borde framgå av karta och beskrivning. Det gör det fortfarande inte, trots att vägplanen, med ny utfart från Stora Rörsvägen. är klar för antagande.
Det kommer att bildas en marktriangel mellan den nya utfarten och den nuvarande Stora Rörsvägen. Föreningen anser att fastigheten som ägs av kommunen borde vara lämplig och räcka till för att bilda ett verksamhetsområde, med plats också för eventuella nya bostäder om behov finns. Närmast väg 136 skulle det kunna byggas en välkomnande entré till Borgholms kommun med presentation av kommunens sevärdheter och natur. Det skulle göra det möjligt att lämna skogen norr om Stora Rörsvägen orörd och ge skäl att ompröva detaljplanen för Stora Rör 2:1.

Stora Rör bör behandlas som den småort den är och utvecklas som den hittills gjort med småskalig utbyggnad av bostäder när behov uppstår. Det finns möjlighet både till förtätning och nya mindre bostadsområden i anslutning till befintlig bebyggelse. Rälla bör utvecklas till en attraktiv tätort, gärna med satsningar på flerfamiljshus, äldreboende m.m. servicefunktioner som kan skapa ett gott samhälle där allt finns inom bekvämt gångavstånd. Då blir det trovärdigt att som på sid. 88 säga ”Det finns potential att utveckla de två orterna utifrån deras olikheter och samtidigt behålla deras karaktär.”

Kommunens kommentar

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska nyttjas, utvecklas och bevaras.

I översiktsplanen hanteras de allmänna intressen som framgår av plan- och bygglagens andra kapitel. Det innebär att avvägningar också måste göras mellan de olika allmänna intressena. Kommunen avgör utifrån sina förutsättningar och behov vilka allmänna intressen som är relevanta för kommunens fysiska planering. I arbetet med Översiktsplanen har det underlag som bedömts relevant tagits fram. Omvärldsanalyser och framtidsspaningar blir sällan precisa nog att planera efter och våra resurser har därför lagts på annat material. Bland annat en kommunövergripande riskanalys gällande havsnivåhöjning. Se mer i avsnittet klimatanpassning på sidan 118.

Översiktsplanens övergripande strategi är att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till befintlig bebyggelse. Att samla bebyggelsen främjar en effektiv markanvändning och stärker nyttjandet av befintlig infrastruktur och att bygga kollektivtrafiknära bidrar till att skapa hållbara transportsystem.

Det är kommunens intention att möjliggöra för inflyttning. Att ha en god planberedskap är ett led i att vända trenden med en minskande befolkning. I den nyligen antagna tillväxtstrategin har kommunen pekat ut Stora Rör och Rälla som intressanta att utveckla på grund av närhet till förskola, skola, affär, service och kollektivtrafik men också på grund av närhet till friluftsliv och rekreation.

Vid sidan av pågående planarbete i både Rälla och Stora Rör ser kommunen också en stor möjlighet att kunna utveckla Löttorp, Borgholm-Köpingsvik, Gärdslösa och Runsten. Att möjliggöra för byggnation av bostäder är ett allmänt intresse och kommunen har ett ansvar att genom planläggning bidra till att minska bostadsbristen i landet. Eftersom alla har olika preferenser för sitt val av boende är det kommunens uppgift att kunna erbjuda planlagd mark med olika förutsättningar.

I kartan för fokusområdena innebär begreppet ***utvecklad*** *att markens redan etablerade funktion föreslås fortsätta utvecklas inom området, exempelvis genom förtätning av befintlig bostadsbebyggelse.* ***Ändrad*** *innebär att ny användning föreslås jämfört med idag, se sidan 40 i översiktsplanen.*

Kommunen har en strategi för badplatser och offentliga toaletter, hänvisningen till denna finns på sidan 124 i översiktsplanen.

Hänvisning till VA-planen finns på sidan 114 i översiktsplanen. VA-planen finns tillgänglig på kommunens hemsida. VA-planen kommer inom kort ersättas av en vattentjänstplan. I vattentjänstplanen avhandlas vattenfrågor mer i detalj.

Kommunens ställningstagande vad gäller utgångspunkt för bullerberäkning framgår tydligt på sidan 135 i översiktsplanen.

Att enskilt huvudmannaskap ska vara huvudspåret även i framtiden förtydligas.

Det finns ingen lagakraftvunnen vägplan, kommunen har därför valt att inte redovisa ny utformning av korsningen Stora Rörsvägen/väg 136.

Behovet av förbättrade bytesmöjligheter för bussresenärer mellan norra och södra Öland framgår på sidan 158.

De delar av den fördjupade översiktsplanen som är utbyggda har inte inkluderats i den nya översiktsplanen, exempelvis den befintliga planen norr om Rälla strandväg. Det är förtydligat i inledningen av planen.

Information om granskning av översiktsplanen har lagts upp på kommunens hemsida och sociala medier samt annonserats i tidningen och anslagits på kommunens anslagstavla. Då kommunen har som flest kommunmedlemmar på plats under sommaren har kommunen valt att förlägga samråd och granskning av översiktsplanen under sommaren, med syftet att nå så många som möjligt. Inkomna yttranden är allmän handling och kan begäras ut. Samrådsredogörelsen med inkomna yttranden och kommunens bemötande av desamma är politiskt beslutad och blir således fastställd först efter att handlingen beslutats av kommunstyrelsen.

Stora Rörs intresseförening

Det är med beklagande Stora Rörs Intresseförening konstaterar att den föreslagna översiktsplanen inte kommer att fungera som en vägledning för framtida detaljplanering. Det gäller särskilt för fokusområdet Rälla - Stora Rör, där underlaget har stora brister.

I översiktsplanen inledning och i kapitlet planeringsförutsättningar, sid 94, finns beskrivning av olika miljömål och lagar som kommunen är skyldig att följa när beslut fattas om användningen av mark och vatten. Men det har inte gjorts tillräckliga prövningar av hur de föreslagna bebyggelseområdena stämmer överens med miljökraven, vilket bl.a. framgår av Länsstyrelsens samrådsyttrande. Det innebär att allt måste prövas i detaljplanearbetet och

att översiktsplanen i praktiken saknar värde som planeringsinstrument. Det är också svårt att utläsa några vägledande prioriteringar i materialet.

Borgholms kommuns målbild 2040 bygger på fyra allmänt hållna utvecklingsteman: ”Attraktiv livsmiljö, ”Goda kommunikationer”, ”Levande landsbygd” och ”Värna vattnet”. I dessa betonas småskalighet, utveckling av småorter och landsbygd, rik natur- och kulturmiljö, hållbarhet m.m. Såväl tätorter som landsbygdsområden ska växa och utvecklas. Målet är att få fler invånare och ett starkt näringsliv. Det omsätts till tre lika allmänt hållna utvecklingsstrategier för ”Bebyggelse”, ”Natur och friluftsliv” och ”Kommunikationer”. Bebyggelse kan ske i hela kommunen, utan tydliga prioriteringar.

- I centralorten Borgholm-Köpingsvik genom varierad bebyggelse i en relativ tät struktur i stadsmiljö.
- I serviceorterna Rälla och Löttorp genom mer småskaliga bostadsområden och ett varierat utbud av arbetsplatser.
- I ett antal uppräknade småorter på landsbygden, där olika lokala funktioner och lokal service ska stärkas och främjas och bostäder byggas med stor hänsyn till landskapets värden och jordbrukets behov.
- Längs väg 136 och lokala vägar kan attraktiva bebyggelsestråk för nya bostadsmiljöer skapas.
- Även på övriga landsbygden finns behov av bostadsutveckling i samband med jordbruk och näringsverksamhet.

I planen pekas det ut ett stort antal mer eller mindre lämpliga platser för bebyggelse- och verksamhetsområden med spridning över hela kommunen. Det görs utan att det redovisas några siffror om förväntad befolkningsutveckling i Borgholms kommun eller näraliggande kommuner. Enligt alla rimliga uppskattningar kommer invånarantalet i kommunen att minska. Även Kalmar och Mörbylånga som ökat sina invånarantal under senare år kan förväntas minska.

Det finns ingen demografisk analys, t.ex. om vad antalet äldre innebär för bostadsutmaningar eller konsekvenser av att unga inte kan köpa bostäder som byggs för en köpstark grupp delårsboende.

Det finns ingen redovisning av hur mycket bostäder som byggts sedan den gällande översiktsplanen antogs 2002. Det framgår inte vad som håller på att byggas eller var det finns färdiga detaljplaner eller pågående detaljplanearbete. På kartorna över det som kallas fokusområden betecknas vissa områden som utvecklade, andra som ändrade. Detta bygger dock inte på verkliga förhållanden utan grundas på jämförelser mellan den gamla översiktsplanen och den nu föreslagna, jämförelser som idag är helt irrelevanta.

Det finns inget om koppling till översiktsplanerna i Mörbylånga och Kalmar eller till byggnationen och utvecklingen i regionen.

Det görs ingen analys av skillnaderna mellan byggnation för permanentboende, för delårsboende och för tillfälliga besökare. Och det sägs inget om faktiska behov och problem i samband med utvecklingen av besöksnäringarna.

Besöksmål nämns under ”Bebyggelse” som viktiga att stödja för kommunens attraktivitet, men hur kopplingen är till utökad bebyggelse förklaras inte. Långe Erik, Bödabukten, Byrum, Borgholms Slottsruin, Sollidens slott, Ekerum Resort och Himmelsberga nämns särskilt, men det saknas analys av deras helt olika publik och förutsättningar och hur det påverkar eventuell bebyggelse.

Det saknas också en översikt och genomgång av kommunens badplatser, där åtminstone EU-badplatserna bör vara viktiga besöksmål som kräver utvecklingsinsatser.

Natur-och friluftsliv
Utvecklingsstrategins intention är att bevara kommunens unika naturmiljöer samt att knyta ihop dem med varandra och med bebyggelsestrukturen. Länsstyrelsen påpekar i sitt samrådsyttrande att det är svårt att förstå vad som menas med att knyta ihop naturområden och bebyggelsestruktur. Det är mycket som inte är skyddat som naturreservat. Frågan är befogad. Ska bebyggelsen spridas ut i naturområden som saknar skydd eller ska idag oexploaterade naturområden behållas oexploaterade? Det är två olika strategier. Det borde vara ett viktigt mål för kommunen att se till att naturområden inte fragmentiseras. Gröna samband och spridningskorridorer är en nödlösning för att få behålla biologisk mångfald. Kommunen verkar istället se det som något eftersträvansvärt.

De besöksmål som utpekas som lockande för naturintresserade är Trollskogen, Neptuni åkrar, Ekopark Böda, Byrums raukar, sjömarkerna längs östra kusten och Stenkusten norr om Djupvik. De ses som tyngdpunkten i naturturismen och ska stärkas och tillgängliggöras. Inget om Halltorps hage, Skede mosse, lsmanstorps borg eller Mittlandskogen och alla de naturreservat som finns inom Borgholms kommun och ingen tanke på att det finns en mängd besöksmål att utveckla.

Kommunikationer
Väg 136 och Ölandsbron är grunden för Borgholms kontakt med omvärlden. Länsstyrelsen anser i sitt samrådsyttrande att kommunen bör utveckla ett resonemang om hur riksintresset väg 136 Brofästet- Borgholm tillgodoses och om samarbetet mellan kommunerna. Om detta står det ingenting i planen. Det står bara att det är avgörande för kommunen att tillgängligheten på väg 136 är god.

Inget står om utvecklingen av cykelleder. Inget står om utveckling av elflyg, eller laddinfrastruktur.

Tillgängligheten till kollektivtrafiken ska vara god. Kopplingen till Kalmar anges som viktig. Lokaltrafiken ska komma hela kommunen till del genom bytespunkter i Rälla, Borgholm, Köpingsvik, Södvik/Sandvik och Löttorp. Men det står inget om kollektivtrafiken till Mörbylånga kommun och Färjestaden. Och något mål för hur kollektivresandet ska kunna utvecklas på Öland för pendlare och till besöksmål finns inte. Kommunikationerna förutsätts även i fortsättningen, ske med biltransporter längs vägstråken till bytespunkterna.

Hamnarnas roll framställs som i det närmaste försumbara. Bara Borgholm och Byxelkrok bedöms ha visst strategiskt intresse. Annars är de bara viktiga för fritidsbåtar. Men när det under avsnittet Näringslivsutveckling på sid 37 redogörs för yrkesfisket framkommer att två hamnar Byxelkrok och Kårehamn är utpekade som riksintressen och att flertalet hamnar har betydelse för det kustnära fisket och att det är viktigt att bevara hamnarnas funktion.

Kommunen borde göra en framtidsanalys när det gäller möjlighet att utveckla hamnarna för båttransporter.

Fokusområdet Rälla -Stora Rör
Tyngdpunkten i översiktsplanen utgörs av redovisningen av ett antal fokusområden från norr till söder. Intresseföreningen begränsar sitt yttrande till att gälla området Rälla- Stora Rör.

Förslaget bygger i denna del på den fördjupade översiktsplan över området Rälla- Ekerum-Stora Rör som efter flera års utredningar, samråd och granskning antogs 2011. Vad gäller området Rälla-Stora Rör har de utpekade områdena i den fördjupade översiktsplanen flyttats över till förslaget om ny översiktsplan utan att det gjorts några nya analyser. Underlagen för planförslagen är närmare tjugo år gamla och mycket har hänt sedan dess både vad gällerutveckling och miljö- och klimatanpassning, bl. a. har naturreservatet Rälla-Ekerum tillkommit.

Förvånande nog ingår inte längre området Ekerum i fokusområdet, trots att det skett en stor utveckling av bostäder inom Ekerum Resorts område och att färdiga detaljplaner finns för mer bebyggelse. Bostäder har tillkommit både för fastboende, delårsboende och för tillfällig uthyrning inom bekvämt gångavstånd till Rälla centrum. Ekerum Resort pekas av kommunen ut som ett av de stora besöksmålen och det är anmärkningsvärt att bebyggelseutvecklingen inom området inte ens nämns i förslaget till översiktsplan.

Vida museum, Halltorps gästgiveri och Halltorps Hage är andra viktiga besöksmål i nära anslutning till Rälla. Där har bostadsutveckling med inriktning på fritids och uthyrningsboende lett till problem, vilket borde belysas i översiktsplanen. Området Halltorpsbyn som ligger norr om Rälla på ungefär samma avstånd som söderut belägna Stora Rör och dessutom på rätt sida av väg 136 bör ingå fokusområdet, eftersom det bör vara lätt att knyta ihop området med Rälla centrum.

Området Stora Rör - Rälla behandlas i planen som ett enda område trots att det är 3,5 km avstånd mellan orterna och väg 136 ligger som en barriär emellan. Orten Stora Rör borde enligt översiktsplanens definitioner behandlas som en småort på landsbygden där olika lokala funktioner och lokal service ska stärkas och främjas och bostäder byggas med stor hänsyn till landskapets värden. I stället föreslås en kraftig utbyggnad som skulle göra Stora Rör betydligt större än Rälla och helt förändra ortens karaktär. Enda skälet till detta är att Stora Rör ligger i anslutning till kommungränsen och att nya bostäder ska locka pendlare att bosätta sig i Borgholms kommun i stället för i Mörbylånga kommun.

Det är inte ett bra skäl för att helt bryta mot de principer som man i övrigt säger sig stå för i översiktsplanens utvecklingsstrategi för miljö, hållbarhet och bevarande av levande kultur.

Utbyggnaden bör ske i serviceorten Rälla som har alla möjligheter att vara en attraktiv ort för inflyttare, med affär, barnomsorg, skola, bibliotek, idrottsplats, närheten till besöksmålet Ekerum och naturreservaten i Halltorp, Rälla-Ekerum och Mittlandsskogen. För en pendlare är skillnaden mellan att bo i Stora Rör i stället för i Rälla två minuters körtid. Men skolvägen kommer att kännas lång för ett barn som ska ta sig mellan Stora Rör och Rälla.

Stora Rör uppräknas inte bland småorterna och finns inte markerad som småort på kartan som illustrerar bebyggelsestrategi på sid. 22. Men så här beskrivs Stora Rör på sid. 88 i översiktsplanen: ”Stora Rör är en mindre ort med en stor andel fritidshus, precis vid kommungränsen till Mörbylånga. Det är ett mycket attraktivt område med en del äldre bebyggelse som hamnmagasin och äldre sommarvillor. Orten har en lång historia och idag används hamnen främst för fritidsbåtar och hobbyfiske”.

Beskrivningen stämmer. Stora Rör är huvudsakligen en sommarort belägen i både Borgholms och Mörbylånga kommuner. Postadresserna är Färjestaden, även för bostäderna i Borgholms kommun och förbindelsen med service i Färjestaden är viktig. För Stora Rörsborna är samarbetet mellan kommunerna och hänsynstagandet till vad som händer med bebyggelse och miljövård i Mörbylånga kommun vitalt. Men i översiktsplanen nämns inget om detta.

Stora Rörs hamn hade innan bron byggdes färjetrafik till Revsudden och hamnområdet var välutvecklat med många verksamheter. Under det senaste årtiondet har hamnen blivit levande igen med samlingslokal i Hamnmagasinet, sommarrestauranger, bageri, ställ platser för husbilar, och besöksmöjligheter för fritidsbåtar.

Det populära badet på Borgholmssidan, med bl.a. simskola, bidrar till att biltrafiken blivit ohållbar. Antalet besökare uppgår till mer än 200 om dagen, vilket medför att kommunen måste följa regler för EU-badplatser.

Stora Rör kan utvecklas ytterligare när det gäller besöksmål och aktiviteter, men då krävs det fokus på att lösa miljö och trafikproblem. Tyvärr har kollektivtrafiken upphört. Bara busshållplatserna är kvar. I översiktsplanen berörs detta inte alls. All fokus är på att bygga nya bostäder och verksamhetsområden för pendling.

Stora Rör har en kulturell historia, som kan följas genom de olika lager av bebyggelse som kommit till i samband med förändring av kommunikationerna. Postrodd, färjereglementen, ångbåtstrafik, järnväg och biltrafik har ändrat förutsättningarna för arbete och boende. Länsstyrelsen har i sitt samrådsyttrande påpekat att kommunen saknar underlag i form av kulturmiljöprogram. Det behövs tydlig vägledning för hur kulturmiljöerna ska utvecklas. I Stora Rör har kulturmiljöerna inte analyserats och riskerar att gå förlorade vid en massiv utbyggnad av nya radhus, villaområden, flerbostadshus och verksamheter.

Kommunen har satt upp hamnen i Stora Rör som en plats med högt kulturvärde som ska skyddas, men har inte på något sätt förklarat vad som är skyddsvärt och hur det ska gå till. Hamnen är den plats som hittills ändrats mest genom historien och den måste naturligtvis fortsätta att utvecklas. Men förutsättningarna för hamnen blir helt olika om de fastboende ökas med många hundra eller om Stora Rör fortsätter att i huvudsak vara en sommarort med tillskott av fritidsbebyggelse.

Stora Rör gränsar till naturreservat både i norr och söder och har stora möjligheter att bli ett nav för naturturism och friluftsliv längs kusten. Rällaskogen är ett tallskogsområde med höga natur-, kultur och friluftsvärden på en unik isälvsavlagring med höga rasbranter och sandkullar mellan Ekerum och grustaget Rosti vid kommungränsen. Genom bildandet av reservatet Räl la -Ekerum 2020 har den norra delen, cirka hälften av skogen, fått skydd. Hela den södra delen av skogen är i översiktsplanen utlagd för bebyggelse och verksamhets-

områden, trots att den har samma natur-, kultur- och friluftsvärden som i reservatet. Det borde vara viktigt att bevara hittills oexploaterad skog med stora naturvärden.

Detaljplanearbetet för nya bostadsområden på kommunens mark, Stora Rör 2:1, f.d. RällaTall, i södra delen av Rällaskogen har mött svårigheter på grund av dåliga utredningar. Kommunen som från början hävdat att området saknar naturvärden har tvingats ändra sina bedömningar. Detaljplaneområdet har minskats. Men ändå ligger områden som tagits bort ur detaljplanen kvar som bebyggelseområden i översiktsplanen (område SB 42). Det finns inga nya naturvärdesanalyser. Man hänvisar till att utredningar i detaljplaneskedet får visa hur stor exploatering som är möjlig. Gränserna på kartan för bebyggelsen i SB 42 stämmer inte med utformningen av detaljplanen för Stora Rör 2:1. Det tyder på att man inte brytt sig om att uppdatera materialet.

Det föreslås att ett verksamhetsområde för vård, skola, handel och kontor ska ligga intill kommungränsen (område MB17) söder om Stora Rörsvägen och på båda sidor av väg 136. Länsstyrelsen påpekar i sitt samrådsyttrande att det kommer att gå en ny väg genom området på västra sidan och detta borde framgå av karta och beskrivning. Det finns en färdig, men inte slutligt antagen vägplan, med ny utfart för Stora Rörsvägen. I granskningsförslaget är kartan densamma som vid samrådet och det som sägs om utfarten är obegripligt.

Det kommer att bildas en marktriangel mellan den nya utfarten och den nuvarande Stora Rörsvägen. Fastigheten som ägs av kommunen borde vara lämplig och räcka till för att bilda ett verksamhetsområde, med plats för flerfamiljshus och kanske med en välkomnande entré till Borgholms kommun med presentation av kommunens sevärdheter och natur närmast väg 136.

En utbyggnad av den storlek som planeras i Stora Rör, med verksamhetsområdet på båda sidor av väg 136 och många hundra bostäder riskerar att minska underlaget för utveckling i serviceorten Rälla, som i översiktsplanen pekas ut som navet i den södra kommundelen. Kommunen vill, sid 88, att Rälla utvecklas vidare som serviceort för hela det närliggande området. Då bör det inte byggas en ny förstad till Kalmar i Stora Rör.

Stora Rör bör behandlas som den småort den är och utvecklas som den hittills gjort med småskalig utbyggnad av bostäder när behov uppstår. Det finns möjlighet både till förtätning och nya mindre bostadsområden i anslutning till befintlig bebyggelse. Då blir det trovärdigt att som på sid. 88 säga ”Det finns potential att utveckla de två orterna utifrån deras olikheter och samtidigt behålla deras karaktär.”

Kommentar

Tack för era synpunkter.

Det är kommunens intention att möjliggöra för inflyttning. Att ha en god planberedskap är ett led i att vända trenden med en minskande befolkning. I den nyligen antagna tillväxtstrategin har kommunen pekat ut Stora Rör och Rälla som intressanta att utveckla på grund av närhet till förskola, skola, affär, service och kollektivtrafik men också på grund av närhet till friluftsliv och rekreation. Vid sidan av pågående planarbete i både Rälla och Stora Rör ser kommunen också en stor möjlighet att kunna utveckla Löttorp, Borgholm-Köpingsvik, Gärdslösa och Runsten. Att möjliggöra för byggnation av bostäder är ett allmänt intresse och kommunen har ett ansvar att genom planläggning bidra till att

minska bostadsbristen i landet. Eftersom alla har olika preferenser för sitt val av boende är det kommunens uppgift att kunna erbjuda planlagd mark med olika förutsättningar.

Samtliga hamnar av större betydelse finns med i översiktsplanen, antingen i markanvändningskartorna på sidorna 42 och 44 eller i respektive fokusområde. Kommunens intention är att säkerställa tillgängligheten till hamnarna och deras funktion.

Beskrivningen av riksintresset för kommunikation har förtydligats, se kommunens svar till Trafikverket.

Det finns ingen lagakraftvunnen vägplan, kommunen har därför valt att inte redovisa ny utformning av korsningen Stora Rörsvägen/väg 136.

De delar av den fördjupade översiktsplanen som är utbyggda har inte inkluderats i den nya översiktsplanen, exempelvis den befintliga planen norr om Rälla strandväg. Det är förtydligat i inledningen av planen.

Birdlife Sverige

Efter att ha läst och gått igenom de underlag och dokument som publicerats på kommunens hemsida kan vi konstatera att planen är väl genomarbetad och tydlig. Planprocessen beskrivs tydligt och som läsare erbjuds vi goda inledande förklaringar av översiktsplanens syfte, struktur och funktion.

Det är glädjande att se att två av de fyra utvecklingsteman som presenteras på sid 15 i granskningsversionen, berör de fina styrkor som vi ser att Borgholms kommun har att arbeta med - närheten till värdefull och unik natur samt hantering av vatten i landskapet. Här är tydligt att kommunen är medveten om vilka unika miljöer som finns att värna om och vara stolta över.

I avsnittet för ”Natur och friluftsliv” presenteras viktiga och relevanta områden. Dock känns det glest med utpekande av punkter (sid 24) för viktiga besöksmål på Östra sidan av ön. Vi förstår att de presenterade punkterna i nordväst har flest besökare men för en framtida hållbar besöksnäring vore det kanske klokt att även ta med och planera för några från östra sidan, då t.ex. Böda Hamn, Sandby, Löttorp - Hagbyhamn , Kårehamn, Skedemosse, Petgärde träsk, Kapelludden m.fl.

I avsnittet där det presenteras Mark – och vattenanvändningskartor finner vi en beskrivning av bland annat ”Utredningsområden” (geografiska) - områden vars lämplighet för utveckling bör utredas vidare i kommande planering.

Vi vill från BirdLifes Sverige lyfta två av dessa, de som benämns som ”U3” och ”U6”
I båda fallen ser vi redan nu att det kommer bli nödvändigt med nogsamma och fördjupade utredningar kring påverkan av ändrad markanvändning / utökad bebyggelse. Här finns utan tvivel höga naturvärden som behöver utredas och bedömas enligt den lagstiftning vi har för skydd och bevarande av unika biologiska förekomster och livsmiljöer för dessa.

Området U6 utgörs av flera mindre områden, vars placering ”omringar” två Natura

2000-områden och ett fågelskyddsområde. Här ser vi att det kommer krävas noggranna utredningar kring hur exploatering av dessa områden eventuellt kommer att behöva ta hänsyn till detta faktum och därmed inte få en negativ påverkan på dessa. Det enskilda område som är utritat direkt nordväst om befintlig bebyggelse i Kårehamn, angränsar och berör en strandängsmiljö som hyser höga naturvärden och här ser vi att otvivelaktigt kommer krävas mycket hänsyn vid en eventuell exploatering. På sid 45 beskrivs också detta mycket tydligt: ” Närheten till Natura 2000-områden kan innebära särskild tillståndsprövning enligt miljöbalken. Exempel på utredningar som kan komma att krävas är naturvärdesinventering, fördjupad fågelutredning, utredning om markförhållanden och markfuktighet, dagvattenhantering och arkeologisk utredning. Delar inom riksintresse kulturmiljö och naturvård.”

Detta är bra att problematiken redan nu nämns i översiktsplanen, men vi ställer oss frågan om det utifrån denna tidiga insikt är värt att ha med U6 som ett tänkt utbredningsområde. Ett mycket svårt område att exploatera helt enkelt utifrån redan kända natur – och kulturvärden! För att gå tillbaka till den skrivning som beskrev syftet med utredningsområdena – ”områden vars lämplighet för utveckling bör utredas vidare i kommande planering”. Lämpligheten för utveckling torde redan här vara tydlig att den är låg.

Svar:

Tack för era synpunkter.

Borgholms kommun strävar efter att skapa förutsättningar för en levande landsbygd och att människor ska välja att bo och verka i vår kommun. Detta genom bland annat tillskapande av nya bostäder men även utveckling av nya och befintliga verksamheter. Hela kommunen, såväl tätorter som landsbygdsområden, behöver ges kraft att växa.

Till detta kommer strävan att värna, tillvarata och utveckla de höga natur- och kulturvärden, landskapets unika karaktär och närheten till kust och hav som finns i kommunen. Borgholms kommun värnar det rika natur- och kulturarvet, tillgången till friluftsområden och det stora utbudet av upplevelser som lockar många människor till Öland.

Att förena dessa intentioner är en komplex uppgift där inte sällan målkonflikter uppstår.

Det finns en vilja hos kommunen om att tillskapa bostäder i kommunens östra delar. Skälet att utredningsområdet U6 utökats är flera; att kommunen genom det kommunala bolaget Borgholm Energi genomför en utbyggnad av allmänt vatten- och avlopp mellan Borgholm och Djurstadtorp; att det under samrådet inkommit yttranden med förslag att bygga bostäder kring Petgärde och Kårehamn; men även att områdena ligger i anslutning till befintlig bebyggelse som till viss del är detaljplanelagd sedan tidigare

Kommunen har genom det så kallade kommunala planmonopolet möjlighet att utreda markanvändningen i detalj, och väga enskilda och allmänna intressen mot varandra i en detaljplaneprocess. Kommunen har som framgår av översiktsplanen kännedom om de många och höga värden som finns på platsen och det många utredningar som bedöms krävas i detlajplaneprocessen.

Kommunen har i översiktsplanen endast pekat ut ett begränsat antal av öns många besöksmål. Urvalet bygger på hur många besökare respektive besöksmål

lockar samt besöksmålens kontinuitet över tid.

Ölands vattenråd

Ölands vattenråd tycker att översiktsplanen överlag är bra och att det är klart positivt att vattnet nu får mer utrymme och finns med som ett eget utvecklingstema ”Värna vattnet”. Det är därför positivt att stort fokus avses läggas på vatten i landskapet och de viktiga prioriteringarna att minska näringsläckaget och öka grundvattenbildningen, samt att kanske inse vattnets helt avgörande värden för landskapets biologiska mångfald. Det är också bra att översiktsplanen pekar ut flera utredningsområden lämpliga för vattenvårdsåtgärder.

Det gäller dock att de goda intentionerna blir verklighet och beaktas. Därför vill rådet med skärpa framhålla följande:

Angående ”Vatten i landskapet”:
En insikt att avrinningsområden, eller i flertalet fall delavrinningsområden, är centrala för all landskapsplanering och vattenförvaltning. Anläggningar, bebyggelse och andra åtgärder som förändrar vattenbalansen lokalt kan få stora effekter nedströms i delavrinningsområdet. Det innebär t.ex. att detaljplaner, medförande ändrad/ökad dränering, som påverkar vattnets avrinning kan kräva anläggningar och åtgärder även utanför själva planområdet, i avsikt att hindra oväntad och oönskad uttorkning av såväl ytvatten som mark- och grundvattentillgång, samt givetvis vattnets betydelse för biologisk mångfald. Vi menar därför att riktlinjerna i avsnittet ”Vattnet i landskapet” bör utökas med ytterligare en utgångspunkt: ”All planering beaktar vattnet i landskapet utifrån ett avrinningsområdesperspektiv”. Aktuella exempel där ett negligerande av sådan insikt i hög grad riskerar att få negativa konsekvenser är tänkt detaljplan ”uppströms” Lofta mosse, och förhoppningarna att få bebygga f.f.a. Östra skiftet i projektet Petgärde gårdsby.

Angående ”Utredningsområden vattenåtgärder”:
Med något undantag uppnår inte kommunens vattenförekomster god ekologisk status med avseende på näringsämnen, samt även betydelsen av vattnets kvalitet och säsongsmässiga förekomst för landskapets biologi. Vissa vattendrag är i mycket större behov av åtgärder än andra. Det gäller t.ex. Silverbäcken och Bödakanalen som både har ”dålig status”. Vi menar att översiktsplanen bör beakta skillnaderna i åtgärdsbehov så att arbetet med utredningsområden för vattenåtgärder avspeglar vilka delavrinningsområden som behöver prioriteras.

Generellt måste det alltså föreligga bättre/tydligare koppling mellan åtgärdsbehovet och en hydrologisk helhetssyn, detta nödvändigt för att leva upp till den önskade ekonomiska hållbarheten ska ske med respekt för ekologiska och sociala värden….
(sid. 12 i ÖP).

Ölands Vattenråd samverkar gärna med Borgholms kommun för att genomföra vattenvårdsåtgärder framöver.

Ang utredningsområde 6, sjömarkerna på Petgärde gård
Sjömarkerna på Petgärde gård bedöms i ÖP2040 vara strategiskt lämpliga för utredning om utveckling (U6, sid 45). Vi menar att det är en felaktig bedömning och att några av delområdena måste utgå ur planen. Vegetationstyperna med vätar, kalkfuktängar och alvartyper med uppfrysningsbenägna siltjordar visar att grundvattnet är ytligt och rörligt och att

marken vintertid är dränkt eller vattenmättad. Det innebär att en exploatering av området kommer kräva omfattande dränerings och dikningsarbeten vilket riskerar att kraftigt påverka ytvattnet i avrinningsområdet liksom mark- och grundvattennivåer.

Områden som är av riksintresse för naturvården ska enligt 3 kap. 6 § miljöbalken skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön. Med det menas åtgärder som kan ha en bestående negativ inverkan på det aktuella intresset. I detta fallet omfattar ”östra” och ”södra” skiftet naturtyper, utpekade som särskilt värdefulla i EUs habitatdirektiv (6280, 6210 och 6410).

Det norra delområdet saknar värdefulla naturtyper men läget intill de båda reservaten, Djurstad träsk och Petgärde träsk, gör att exploatering bara kan få ske efter noggranna utredningar av miljökonsekvenserna, både när det gäller effekter på hydrologin och reservatens ekologiska infrastruktur.

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

Kommunen har inte haft möjlighet att inom ramen för arbetet med översiktsplanen prioritera i vilken ordning vattenåtgärder bör genomföras. De utredningsområden som pekas ut är områden där förutsättningar för åtgärder bedömts som goda. Att genomföra dessa åtgärder är komplexa processer med många aktörer involverade. Kommunen avser att arbeta vidare med frågan i samverkan med lokala aktörer och ser gärna en samverkan med Ölands vattenråd i arbetet med detta.

Kommunen bedömer att riktlinjerna på sidan 109 i översiktsplanen gällande miljökvalitetsnormer, ekosystemtjänster och att ”grundvatten, sjöar, vattendrag, vikar och våtmarker ska skyddas mot åtgärder som negativt kan påverka vattnets kvalitet och kvantitet” på ett fullgott vis fångar upp avsikten att hindra oväntad och oönskad uttorkning av såväl ytvatten som mark- och grundvattentillgång, samt givetvis vattnets betydelse för biologisk mångfald.

Plan- och bygglagen ger i sin nuvarande lydelse inte kommunen möjlighet att i en enskild detaljplan förlita sig på åtgärder utanför planområdets gränser oavsett vad som står i kommunens översiktsplan.

Det ligger i kommunens intresse att utveckla Kårehamn då den allmänna VA-anläggningen byggs ut i området samtidigt som det finns en vilja att tillskapa bostäder i kommunens östra delar. Därav har utredningsområde U6 utökats mellan samråd och granskning.

Ölands naturskyddsförening och Ölands botaniska förening

Yttrande från Ölands Naturskyddsförening och Ölands Botaniska förening, ang. Översiktsplan 2040 – Granskningsversion (dvs den 2024 reviderade versionen)

Utifrån vår syn på samhällsplanering och dess problem att på ett hållbart sätt beakta natur-

vård och naturens behov för att kunna tillhandahålla dess ekosystemfunktioner diskuterar vi främst det aktuella fallet/exemplet Petgärde Gårdsby och planerna för Rällaskogen. I övrigt hänvisar vi till synpunkterna som 2022-10-09 lämnades på Samrådsversionen av ÖP 2024. Se dock nedan några poängteringar/upprepningar av viktiga synpunkter i yttrandet 2022-10-09.

Ang. ”Mark- och vattenanvändningskartor - Utredningsområden Mellersta kommundelen”, sid. 44 – 45

Sjömarkerna på Petgärde gård bedöms i ÖP 2040 vara strategiskt lämpliga for utredning om utveckling (U6, sid 45). Vi menar att det är en felaktig bedömning och att två av delområdena (kallade ”skiften” i projektplanen for Petgärde Gårdsby, ej nämnd i kommunens dokument) måste utgå ur planen av tre anledningar.

1) En exploatering riskerar att påtagligt skada riksintressen for naturvården och kulturmiljövården.

2) Betesmarkerna är viktiga delar i ekonomin for jordbruksföretag på östra sidan. Exploateringen står alltså i motsättning till kommunens strategiska målsättning att ”värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk”.

3) Enskilda exploatörsintressen måste väga lätt i jämförelse med de aktuella riksintressena och det strategiska behovet att säkerställa livskraftiga jordbruksenheter. Inom kommunen finns vidare annan mark som ar bättre lämpad for boende av barnfamiljer och andra permanentboende. Det är för övrigt ologiskt att placera ny bebyggelse här i ett område som saknar affär, förskola och andra servicefunktioner och som dessutom har dåliga bussförbindelser.

Områden som är av riksintresse for naturvården ska enligt 3 kap. 6 § miljöbalken skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön. Med det menas åtgarder som kan ha en bestående negativ inverkan på det aktuella intresset. I det föreliggande fallet omfattar ”östra” och ”södra” skiftet naturtyper som utpekats som särskilt värdefulla i EUs habitatdirektiv (6280, 6210 och 6410). En exploatering med vägar och bebyggelse innebar att dessa naturtyper skadas påtagligt. Dels direkt genom anläggandet av bebyggelse och trädgårdstomter, dels indirekt, utanför anläggningarna, genom de dränerings- och dikningsarbeten som kommer att krävas for att kunna bebygga de aktuella markområdena. Vegetationstyperna med vätar, kalkfuktängar och alvartyper med uppfrysningsbenägna siltjordar visar att grundvattnet ar ytligt och rörligt och att marken vintertid ar översvämmad eller vattenmättad.

Att den nya planen lägger byggnationen ovanför strandskyddets 300 meter förändrar inget i var bedömning. Dessutom är all påverkan av området ner mot Östersjön, inkl. själva strandlinjen, negativ eftersom det fyller flera funktioner, nämligen:
Område för födosökande fåglar, strandzonens roll for minskning av näringsämnen (från det med närsalter tungt belastade Petgärde träsk), inflygningsväg för rastande fåglar till Petgärde och Djurstad, samt erosionsskydd. Sannolikt är stranden också av stort värde for fåglar från nämnda två träsk (såväl vadare som kanske ängshök), men även från Kåreholm. Området är SPA-klassat (Special Protection Area, en lista på de mest skyddsvärda arterna inom EU:s fågeldirektiv) för sitt fågelliv.

Dessutom visar Jordbruksverkets inventering på många sällsynta växter i det området som är planerat att bebyggas. Detta bekräftas av vårt besök i maj i år och senare (132 arter av kärlväxter hittades, varav 12 rödlistade (mest NT), se bifogad bilaga. Anmärkningsvärd är den ovanligt rika förekomsten av Ölandssolvända (NT) för att vara utanför alvaret. Det samtidigt besökta Södra skiftet uppvisade betydligt färre arter, men en rik förekomst av stenmalört.

Att bebygga och samtidigt bevara områdets biologiska värden, mångfald och ekosystemfunktioner är nog dömt att misslyckas. Att förstöra denna värdefulla natur, gammal slåttermark, med 10-12 exceptionellt stora tomter ar oförsvarligt.

Allmänt bör framhållas dels att det föreslagna projektet innebar en kraftig fragmentering av detta kustavsnitt, vilken går stick i stäv med att bevara ”det obrutna kustområdet”. Dessutom innebär all förändring (≈ irreversibel reduktion/dränering) av ett områdes naturliga vattenregimer, markstruktur och vegetationen att den biologiska mångfalden minskas. Därutöver har dessa områden, kanske främst det östra skiftet, potentiellt stora värden för det rörliga friluftslivet och naturturism, alltså ”det allmännas” intressen utestängs av den tänkta bebyggelsen. Som övergripande princip bör man i ett sådant här exploateringsärende i hög grad tillämpa Försiktighetsprincipen.

Konflikterna mellan nödvändig natur- och kulturvårdshänsyn och den i projektplanen for Petgärde Gårdsby önskade exploateringen belyses påtagligt i den nyligen publicerade filmen på https://www.youtube.com/watch?v=Sr9flw8g6sM&t=7s.

Det norra delområdet saknar värdefulla naturtyper men läget intill de båda reservaten, Djurstad träsk och Petgärde träsk, gör att exploatering bara kan få ske efter noggranna utredningar av miljökonsekvenserna, både när det gäller effekter på hydrologin och reservatens ekologiska infrastruktur. Byggnation ökar ofta slitage och olämplig användning av närliggande mark, dvs påverkan på denna ”kanal” skulle sannolikt ge negativa effekter på framför allt Petgärde träsk, vars näringshalter och hydrologi redan är av klart negativ karaktär, men även längre nedströms och ut i havet.

Ang. Områdesbeskrivningar Rälla – Stora Rör, SB42 på sid 90 – 91
Här föreslås en detaljplaneläggning av planerna på ett omfattande byggande av främst permanentbostäder. Dessa har orsakat en mängd protester vilka förts utifrån andra fördjupande dokument. I översiktsplanen 2040 tas ingen hänsyn till de diskussionerna, vi vill därför åter framföra de viktigaste av de synpunkter vi lämnade till miljö- och byggnadsnämnden 2023-10-16:

Detta område bör inte bebyggas i så stor omfattning som detaljplanerna föreslår, och som är antytt i ÖP 2040. Har måste man i betydligt högre grad beaktas kontinuiteten hos vegetationen mellan Ljungheden och Rosti. Detta eftersom tänkt bebyggelse skulle allvarligt skada/eliminera denna del av den rest av spridningskorridor med skog i nord-syd som ännu finns längs kommunens västra kustområden. (Punkt 1 i vår skrivelse 2023-10-16.)

Samma allvarliga kritik kan riktas mot inlämnade exploateringsplaner vid Borga hage, se vår skrivelse till Miljö- och Byggnämnden 2021-10-20, bor alltså beaktas även i ÖP 2024. Nu, i nya ÖP, anges att skogen mellan de bägge SB36-områdena sparas, men denna korri-

dor i nordsydlig riktning borde kunna utvidgas, på bekostnad av åkermark i det mindre av områdena.

Den östra delen av SB42 är tillsammans med de fuktigare partierna ett viktigt närströvområde, för lokalboende och besökare. Dessa delar bör därför undantas från bebyggelse. Att anlägga en väg snett ner över branten vore olämpligt, och den behovs dessutom inte, enligt ovan. (Punkt 2 nämnd skrivelse 2023-10-16.) Avsätt området som ett kommunalt NR.
Vi presenterade viss skepsis mot företagna biologiska värderingar, främst hur de används för slutsatsen att området hyser ganska måttliga biologiska värden. (Punkt 3-5 nämnd skrivelse.)

Bland de i förra yttrandet framförda synpunkterna kring ÖP 2040 vill vi särskilt åter framhålla de följande.
Vi efterlyste en tydligare konkretion, avseende löftenas måluppfyllelse, planinstrument och beslutsvägar. Till exempel: Var ska beaktas/åtgärdas si eller så? Varför? Förväntningar? Konflikter eller svarigheter? Bonuseffekter?

”Gröna kilar” räcker inte som ett framgångsrikt naturvårdsinstrument, deras värde är nog mest estetiskt. För goda effekter på biologisk mångfald och ekosystemtjänster behövs större sammanhållna ytor, utan fragmentering.

För Byxelkrok föreslår vi att man tar bort planerna på byggnation för merparten av områdena SB 1, 3, 4, 6, 8, 10, 13, 14, 15 och 19, så att de blir kvar som ”gröna” i samhället. Även om naturreservat oftast är Länsstyrelsens bord, hade det varit bra med dessa inritade på kartorna, och med lite utförligare kommentarer. Finns kommunala naturreservat, eller planer på? Det nämns att ett kulturmiljöprogram för kommunen behövs, men det behövs också ett kommunövergripande naturmiljöprogram. Även ett övergripande natur-/ekoturismprogram finns god anledning att ta fram, särskilt om man menar om att sådan verksamhet ska kännetecknas av hållbarhet och stor hänsyn till natur och resurser etc. Öland har en enorm potential i detta avseende. Med viss förvåning har vi konstaterat att kommunen inte är särskilt positiv till tanken på en nationalpark i Sveaskogs områden i Böda, man inser kanske inte att de ekonomiska och samhällsutvecklingsmässiga fördelarna av detta vida överstiger några enskilda skogsinnehavares protester och ganska obefogade farhågor.

Var finns omsorgen om naturen för sin egen skull? Inte bara naturen som en resurs för oss…. Etik och estetik? Givetvis lite kopplat till ekosystemtjänster. Problemet är ju dock att kunskapsnivån vad gäller dessas funktioner och deras mätbarhet fortfarande är rätt låg; från vackra ord till mätbara fakta….?

Cykelleder och anpassning för cykling bör lyftas fram och ges högre prioritet. Cykelfrämjande åtgärder kommer sannolikt att bli allt mera nödvändiga i framtiden, inte minst på Öland. Naturen upplevs mer intensivt när den kan nås med cykel, något som allt fler kunnat konstatera, inte minst bland många Ölandsbesökare.

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

Borgholms kommun strävar efter att skapa förutsättningar för en levande landsbygd och att människor ska välja att bo och verka i vår kommun. Detta genom

bland annat tillskapande av nya bostäder men även utveckling av nya och befintliga verksamheter. Hela kommunen, såväl tätorter som landsbygdsområden, behöver ges kraft att växa.

Till detta kommer strävan att värna, tillvarata och utveckla de höga natur- och kulturvärden, landskapets unika karaktär och närheten till kust och hav som finns i kommunen. Borgholms kommun värnar det rika natur- och kulturarvet, tillgången till friluftsområden och det stora utbudet av upplevelser som lockar många människor till Öland.

Att förena dessa intentioner är en komplex uppgift där inte sällan målkonflikter uppstår.

Det finns en vilja hos kommunen om att tillskapa bostäder i kommunens östra delar. Skälet att utredningsområdet U6 utökats är flera; att kommunen genom det kommunala bolaget Borgholm Energi genomför en utbyggnad av allmänt vatten- och avlopp mellan Borgholm och Djurstadtorp; att det under samrådet inkommit yttranden med förslag att bygga bostäder kring Petgärde och Kårehamn; men även att områdena ligger i anslutning till befintlig bebyggelse som till viss del är detaljplanelagd sedan tidigare

Kommunen har genom det så kallade kommunala planmonopolet möjlighet att utreda markanvändningen i detalj, och väga enskilda och allmänna intressen mot varandra i en detaljplaneprocess. Kommunen har som framgår av översiktsplanen kännedom om de många och höga värden som finns på platsen och det många utredningar som bedöms krävas i detlajplaneprocessen.

Det är kommunens intention att möjliggöra för inflyttning. Att ha en god planberedskap är ett led i att vända trenden med en minskande befolkning. I den nyligen antagna tillväxtstrategin har kommunen pekat ut Stora Rör och Rälla samt Borgholm och Köpingsvik som intressanta att utveckla på grund av närhet till förskola, skola, affär, service och kollektivtrafik men också på grund av närhet till friluftsliv och rekreation. Att möjliggöra för byggnation av bostäder är ett allmänt intresse och kommunen har ett ansvar att genom planläggning bidra till att minska bostadsbristen i landet. Enligt riktlinjerna i översiktsplanen ska ny bebyggelse i regel ansluta till befintlig och större sammanhållna obebyggda områden i möjligaste mån fortsatt hållas obebyggda.

Kommunen arbetar aktivt med ekosystemtjänster utifrån den av kommunen 2022 upprättade handlingsplanen för ekosystemtjänster.

Kommunens inriktning är att aktivt bidra till ett hållbart friluftsliv genom att förbättra tillgängligheten och kvaliteten i rekreations- och naturområden. Exempelvis genom förbättrad cykelinfrastruktur, vandringsleder och kollektivtrafik. Bland annat samverkar kommunen med Borgholm Energi för att där så är möjligt bygga ut gång- och cykelinfrastruktur i samband med VA-utbyggnad.

Djupviks Samfällighetsförening

Djupviks samfällighetsförening, nedan kallad Dsmf, välkomnar att kommunen nu efter drygt 20 år har tagit fram ett nytt förslag till översiktsplan för kommunen. Vi yttrar oss här

specifikt över fokusområdet Djupvik och då främst över infrastruktur och trafik som är föreningens huvudsakliga ändamål som väghållare i Djupvik. Vi har tidigare yttrat oss 2018 över förslag till FÖP för Djupviksområdet som i flera avseenden även är relevanta i dag.

Av planförslagets angivna syfte framgår att målet är att utreda möjliga exploateringsområden samtidigt som befintliga värden ska skyddas. Vi delar den inriktningen men saknar hur detta mer konkret ska genomföras. Kommunen anger behov av ökat permanentboende men vi tycker att man på flera punkter inte vill ta kostnadsansvaret för kommunens del i den framtida utvecklingen av området.

Vi noterar att arbete på nya detaljplaner (Djupvik Södra, Djupvik Centrala) påbörjats innan den nya översiktsplanen antagits. Gällande detaljplan är 22 år gammal och bör rimligen inte utgöra underlag för en genomgripande detaljplanering av Djupviksområdet. Vi utgår dock ifrån att den fördjupade översiktsplan för Djupvik som antogs 2018 har varit ett viktigt underlag i arbetet med Översiktsplan 2040.

Trafik och vägar
Vi är förvånade över att kommunen bara anger att samtliga vägar inom planområdet är enskilda utan att ange vad som ska gälla i framtiden. Med ökad exploatering för permanentboende kommer också behov av utbyggt vägnät och högre standard som kräver kommunalt huvudmannaskap. Kommunen har tidigare angivit i huvudsak ekonomiska skäl till sitt ställningstagande genom att huvuddelen av fastighetsägarna inte betalar skatt till kommunen. Dock betalas kommunal fastighetsavgift och framför allt Djupviksvägen och kustvägen nyttjas i mycket stor utsträckning av besöksturismen som är en av kommunens två huvudnäringar.

Trafiksäkerhet och oskyddade trafikanter ska prioriteras anges i förslaget vilket föreningen givetvis ställer sig bakom och vi har under lång tid arbetat med denna fråga.
Den för området viktigaste trafiksäkerhetsåtgärden att åtgärda korsningen med väg 136 vilket Trafikverket var klar med på försommaren 2024 beskrivs i förslaget som att den ännu inte är genomförd? Här har ett flertal allvarliga olyckor och incidenter inträffat under årens lopp och Dsmf har under de senaste 20 åren argumenterat för åtgärder som nu äntligen genomförts. Dsmf har också framfört andra trafiksäkerhetshöjande åtgärder bl.a. en utvidgad hastighetsbegränsning i området sommartid vilket länsstyrelse, polis och transportstyrelse tidigare avslagit! Glädjande att kommunen delar vår uppfattning men behöver också visa detta i handling mot beslutande myndigheter. I förslaget anges behov av GC-vägar vilket vi delar men frågan är vem som ska bekosta dessa investeringar?

Kustvägen berörs allmänt i förslaget där man konstaterar behov av åtgärder som hastighetsbegränsning och parkeringar.
Kommunen har 2016 tillsammans med trafikverk och regionförbundet bekostat en upprustning av kustvägen mellan Äleklinta och Grönvik samt mellan Lofta och Sandvik. Trafiken på sträckan genom Djupvik har ökat drastiskt då åtgärderna som vidtogs gjort vägen mer tillgänglig för husbilar och övrig fordonstrafik. Här behöver åtgärder vidtas vilket vi framfört till kommunen men vi har hittills bara sett Länsstyrelsens skyltar.
Betr. parkering har vi haft en dialog med kommunen om uppgradering av befintlig p-plats norr om campingplatsen för att öka kapaciteten men kommunen valde att inte gå vidare med projektet trots att man nu anger i förslaget att fler parkeringar behövs.

Vi har påtalat att den trafikfarliga parkering som sker vid sidan av kustvägen i direkt anslutning till badplatsen bör förhindras och vi ser ingen möjlighet att tillskapa ytterligare p-platser i anslutning till badplatsen förutom den befintliga norr om campingen.

Vi ser positivt på angivna ambitioner vad gäller trafiksäkerhet m.m. i förslaget och är som väghållare beredda att i dialog med kommunen bidra till en positiv utveckling för ökad trafiksäkerhet.

Områdesbeskrivningar
Angivet avsnitt i planförslaget berör inte direkt föreningens ansvar som väghållare men har avgörande betydelse för föreningens medlemmar varför vi lämnar följande kommentarer:
Vi välkomnar att förslaget anger att strandområdet (NF8) ska vara fredat för all form av bebyggelse som inte är ämnad att främja det rörliga friluftslivet samt att detsamma gäller för området NF9.
Vi förutsätter att den gedigna naturvärdesinventeringen som togs fram under arbetet med FÖP Djupvik 2018 fortsatt ska vara vägledande i framtida detaljplanearbeten.

I granskningsförslaget anges fortsatt i viss mån motstridiga ambitioner vad gäller utformning av tillkommande bebyggelse. Dels sägs att ny bebyggelse ska utformas så att de överensstämmer med bebyggelsekaraktären i omgivningarna samtidigt som det anges att bebyggelsen bör vara anpassad för permanentboende.
Dagens krav på permanentboende kan vara svåra att förena med tidigare byggnadstraditioner och nuvarande bebyggelse som till dominerande del utgörs av fritidshushus. Vi hoppas dock att de riktlinjer för utformning av tillkommande bebyggelse som angivits i FÖP Djupvik 2018 ska fortsatt tillämpas i kommande detaljplaner och bygglovshantering. Vi ser det som väsentligt att den vidare utvecklingen av området bevarar områdets karaktär och att grönområden närmast kustvägen samt mellan bakomliggande mark och kustområdet fortsatt skyddas som förslaget anger.

Sammanfattning
Vi yrkar på, att mot bakgrund av vad som ovan angivits, följande synpunkter beaktas/förtydligas i det slutliga förslaget:

- trafiksäkerhetsaspekterna
- hanteringen av parkeringsproblematiken.
- kommunalt huvudmannaskap för ett framtida utbyggt vägnät
- att framtida bebyggelseutformning inte påverkar områdets karaktär i någon större grad.

Kommunens kommentar

Tack för era synpunkter.

Nu gällande fördjupad översiktsplan för Djupviksområdet utgör underlag för pågående detaljplanearbetet i området samt ett viktigt underlag för arbetet med översiktsplan 2040.

Då det sedan tidigare är enskilt huvudmannaskap i Djupviksområdet talar en enhetlig förvaltning av ett större område för ett enskilt huvudmannaskap även framgent, även vid ny eller kompletterande detaljplaneläggning. Enskilt huvud-

mannaskap för allmänna platser i detaljplan kan accepterats även för bostadsområden avsedda för permanent boende, särskilt tydligt framstår den situationen vid ett blandat boende, dvs områden som består av både permanentboende och fritidsboende. Kommunen framhåller följande skäl för ett fortsatt enskilt huvudmannaskap: avsaknaden av kommunalt bedrivna anläggningar; samfälligheter förvaltar sedan tidigare vägar och grönområden; en relativt begränsad utbyggnad; områdets småskaliga karaktär avses att bevaras; grönområden framförallt av stor vikt för de boende; enskilt huvudmannaskap i likartade omvandlingsområden.

Att enskilt huvudmannaskap ska vara huvudspåret även i framtiden förtydligas. Texten om korsningen vid väg 136 uppdateras utifrån Trafikverkets genomförda åtgärder.

Karaktären i ett område beror inte bara på skalan på bebyggelsen utan också på färgsättning och materialanvändning, på hur byggnader är placerade på fastigheterna och standard på vägar för att nämna några parametrar. För att möjliggöra för permanentboende kommer en viss skalförskjutning behöva ske men kommunen bedömer att områdets karaktär i stort kan bevaras.

Kårehamns vägförening

Genom ett nyligen gjort tillägg i översiktsplanen beträffande utvecklingsområdet U6 (ÖP sid 44-45) möjliggörs exploatering av vad exploatören benämner Östra skiftet (det nordöstra av de fem utredningsområdena U6 som finns med i översiktsplanen, reds. anm.). För ”Östra skiftet” planerar exploatören totalt tolv huskroppar med havsläge/havsutsikt. Tomtstorlek 4 000 – 6 000 kvadratmeter beroende på hustyp. Östra skiftet ligger i omedelbar anslutning till, och är inramat av, tre fågelskyddsområden; Petgärde Träsk, Djurstad Träsk och Kårholm (Kåreholm). De två förstnämnda områdena är Natura 2000-områden.

Med hänvisning till de betydande natur- och fågelintressen, liksom den unika biotop området representerar, anser vi att området behöver skyddas mot exploatering. Det långsiktiga värdet för dagens och morgondagens generationer, inte bara för Borgholm och Öland utan också som riksintresse, överstiger vida de kortsiktiga vinster och andra effekter som investeringar kopplade till en exploatering av Östra skiftet kan ge.

Vi hemställer att kommunens översiktsplan utformas så att den skyddar områdena i Petgärde/Kårehamn och då särskilt ”Östra skiftet” utifrån de intressen som beskrivs i detta brev med bilagor liksom filmen vi refererar till. Detta bl a innebärande att fågel- och naturintressena beaktas och att en exploatering inte medges i delområdet ”Östra skiftet”

Skulle en detaljplan komma att utarbetas som inbegriper delområdet Östra skiftet, så hemställer vi att den utformas så att en exploatering inte medges i Östra skiftet.

En insiktsfull beskrivning av de natur-, fågel- och arkeologiska värden, som står på spel beträffande Östra skiftet, ges i en film som tidigare i augusti publicerats av Ölands Naturskyddsförening. Filmen understryker de skyddsintressen som finns liksom behovet att skydda Östra skiftet från exploatering. Vi hänvisar till filmen.
Filmen nås via följande länk:
https://youtu.be/Sr9flw8g6sM

Information från Ölands Naturskyddsförening relaterad till den föreslagna exploateringen och nyss nämnda film, kan också läsas på Ölands Naturskyddsförenings hemsida https://oland.naturskyddsforeningen.se/2024/08/11/hotade-strandangar-pa-oland/

Vi konstaterar att en exploatering av Östra skiftet bland annat innebär att:

- Den fågel- och naturskyddande funktion som Natura 2000-områdena Petgärde träsk och Djurstad träsk liksom fågelskyddsområdet Kårholm har, går om intet alternativt påverkas väsentligt i negativ riktning. Östra skiftet riskerar då att få ett hinder i inflygningsområdet - därmed en allvarlig störning.

- Funktionen att ostört tillhandahålla fåglar inklusive flyttande fåglar, rastlokal och föda i Östra skiftets strandområde samt fuktmarken längre upp på Östra skiftet liksom den grunda vik som ligger mellan Östra skiftet och Kårholm, går om intet. Detta skulle kunna innebära ökad risk för påtaglig störning av fågellivet och försvåra bevarandet av arter i området
- Områdets natur (Östra skiftet) i vid bemärkelse liksom insektslivet, som är viktigt för bevarande av berörda arter och fågellivet, förbyts till ett område med en helt annan karaktär, bl a vägar och hus. Detta riskerar att utgöra en påtaglig störning av fågellivet som kan försvåra bevarandet av arterna i området.
- Områdets flora är anmärkningsvärt rik. Detta visar bl a en inventering gjord i maj 2024 på initiativ av Ölands Naturskyddsförening. Vid inventeringen medverkade bl a en allmänt erkänd och erfaren botaniker. Vad gäller detaljinformation kring inventeringsresultatet, hänvisas till Ölands Naturskyddsförening. De naturvärden som området idag representerar går förlorad för generationer på ett irreparabelt sätt.
- En avsevärd fragmentering görs av kuststräckan ur ett naturperspektiv. Jmfr bl a miljöbalken och syftet att skydda obruten mark liksom det stora allmänintresset av strandängar samt att kuststräckan gränsar till föreslaget nytt utökat Natura 2000-område. Länsstyrelsen beskriver i sin rapport Bilaga 2 till vårt brev 2023-04-11 (sid 11, avsnitt 5.1 om IBA-området Östra Ölands kust och strandängar) fågelskyddsaspekten på detta:

  > ”Att skydda större öppna och sammanhängande sjömarksområden är viktigt för att kunna vidmakthålla livskraftiga bestånd av hotade kustfågelarter. Om sammanhängande miljöer fragmenteras löper häckande fågelbestånd större risk att försvinna när kopplingar mellan områden bryts och antalet individer i varje enhet blir för lågt.”

- Både under bygg- och färdigfas genom grävarbeten och de nya markförutsättningar och markanvändning som byggnation, vägar, el, belysning och annan infrastruktur innebär, så kommer bl a vattenbalans och markstruktur i detta känsliga område (Östra skiftet) att påverkas högst påtagligt. Det blir en dränerande effekt rent allmänt och det befintliga fuktområdet (id H05H3D04) försvinner eller ändrar kraftigt karaktär, med betydande negativa följder för insekts- och djurliv och därtill en direkt och indirekt påtagligt negativ effekt också för fågellivet. Det bör också observeras att effekterna av dränering mm ger en risk för negativa effekter, bl a gällande hydrologi och näringshalter, på intilliggande områden. Allvaret i dessa frågor illustreras av att markavvattning är förbjudet i Kalmar län och det krävs tillstånd från länsstyrelsen för

att genomföra åtgärder som kan påverka de hydrologiska förhållandena i marken.

- I utredning beställd av Borgholms kommun (bilaga Miljöbedömning av föreslagen bebyggelse vid Kårehamn, Borgholms kommun, Norconsult 2023-10-27), noteras bl a:

  ”En exploatering av området kommer ha permanent påverkan på hydrologin då stora delar av marken är påtagligt fuktpåverkad och vegetationen vittnar om tidvis vattendränkta marker. Huskroppar och tillfartsvägar förändrar mark och vegetation permanent där de anläggs. Sammantaget riskerar en exploatering i området att innebära påverkan på skyddade arter och fornlämningar samt förändring av de hydrologiska förutsättningarna (markavvattning).”

- De nya markförhållanden som uppstår vid en byggnation skadar vidare påtagligt den biotop som byggts upp under lång Ld, en väsentlig rubbning som också ger en indirekt negativ effekt på förutsättningarna för fågelliv och artbevarande kopplat till Petgärde träsk, Djurstad träsk och Kårholm.

- Bebyggande av Östra skiftet innebär att området går från att vara ett naturområde med allt vad det innebär till att få en bebyggelse och infrastruktur med betydande belysnings– inslag under större delen av året. De senaste årens forskning och studier har visat att detta har en avsevärd direkt och indirekt negativ effekt på insekts-, fågel- och naturliv.
  Se bilaga 8 i vårt brev 2023-04-11 liksom bl a följande artiklar i skriften Biodiverse som ges ut av Sveriges Lantbruksuniversitet, Centrum för biologisk mångfald:
  i) Insekter och ljusföroreningar.
  https://www.biodiverse.se/articles/insekter-ochljusfororeningar/ Jonas Victors son, fil dr i Zooekologi och Samordnare för grön infrastruktur, Länsstyrelsen i Kalmar län samt Olle Håstad, fil dr i Zooekologi och forskningssekreterare.
  ii) Fåglar och ljus. https://www.biodiverse.se/articles/faglar-och-ljus/ Susanne Åkesson, Professor i zooekologi vid Lunds universitet.

- De skadeeffekter och störningar som nämnts ovan är irreparabla och kan inte kompenseras med motåtgärder.

Vi uppfattar att regelverket som skall ta tillvara skyddet för fågel- och djurliv samt natur som beskrivs ovan, har innebörden att indirekta effekter och effekter från närliggande områden skall beaktas, se exempelvis Mark- och miljööverdomstolen, 2012-06-20, mål nr M 9438-11. ”Tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken har inte meddelats för bostadsbyggande i områden utanför eI Natura 2000-område när försämrade spridningsvägar riskerar att medföra stora konsekvenser för en gynnsam bevarandestatus av trädlevande skalbaggsarter inom Natura 2000-området.”
Mark- och miljödomstolen, 2016-12-20, mål nr M 2627-15. Konstaterar att Natura 2000-området Stora Alvaret har ängshök och höksångare som särskilt utpekade skyddsvärden och även om de planerade vindkraftverken faktiskt står utanför själva skyddsområdet så skulle de innebära att syftet med att utpeka området som Natura 2000 motverkas. Det faktum att fågeltrafiken över södra Öland är betydande påpekas också som en viktig punkt. Domen sammanfattas med domstolens egna ord: ”Mark- och miljödomstolen bedömer att bolaget inte på ett övertygande sätt har visat att påverkan på fågellivet, såväl avseende det närliggande Natura 2000-området som fågellivet i allmänhet med flyttfågelsträckningar och

förflyttningar mellan olika fågelskyddsområden i områdets närhet gör området lämpligt för vindkraftsetablering."

Under alla förhållanden hemställer vi att hänsyn tas till samtliga i brevet beskrivna direkta och indirekta risker för skada utifrån en försiktighetsprincip.

Vi konstaterar vidare att:

- Östra skiftet ansluter geografiskt till förslag om nytt (utökat) Natura 2000-område www.lansstyrelsen.se/kalmar/natur-och-landsbygd/skyddad-natur/nya-natura-2000-omraden-for-faglar.html I en rapport från Länsstyrelsen Kalmar Län 2022-05-03 beskrivs de överväganden och förutsättningar som utgjort grund till förslaget att östra Ölands kust skall ha Natura 2000 status, se Bilaga 2 i vårt brev 2023-04-11 och särskilt sid 11-20.
  Övergripande motiv till Länsstyrelsens klassificering av Ölands östra kust som Natura 2000-område ("SPA-område", Special Protection Area):

  > "SPA-området längs Ölands Östra kust bildas för att bevara: (a) nationellt unika sjömarker/strandängar med stort antal häckande vadare, andfåglar och måsfåglar, varav flera arter är nationellt hotade, (b) vattenområden med stora antal övervintrande sjöfåglar, inklusive alfågeln som är en regionalt och globalt hotad art, och (c) ett välkänt flyttningsstråk för miljontals europeiska sjöfåglar och andra fåglar."
- Östra skiftet är en del av "Riksintresset obruten mark" vilket innebär skyddsregler inskrivna i Miljöbalken, se Bilaga 3 i vårt brev 2023-04-11.
- Östra skiftet är ett område som bl a innefattar strandängar och i dess mitt finns ett fuktmarksområde. Det kan innebära att området också omfattas av biotopskyddsregelverket. Se också nedan beträffande Jordbruksverkets inventering och objektsbeskrivningen i Bilaga 7 till vårt brev 2023-04-11.
- En avveckling av fuktmarksområdet i Östra skiftet går på tvärs mot de åtgärder Sverige nu vidtar samt har att vidta utifrån EUs våtmarksdirektiv, dvs att återställa denna typ av ytor.
- Vi ser varje år under främst vår och höst att Östra skiftet är ett inflygningsområde för fåglar till fågelskyddsområdena Petgärde Träsk, Djurstad Träsk och Kårholm. Fåglarna undviker regelmässigt att flyga över fritidshusområdet Kårehamn och flyger istället över Östra skiftet.
- Östra skiftets strandområde liksom den grunda vik som ligger mellan Östra skiftet och Kårholm, är områden som fågelsträck och enskilda fåglar nyttjar som rastlokal. Strandängarna samt ovan beskrivna fuktmark är attraktiv för fåglarna, vidare kommer de ostört åt föda i den grunda viken. Östra skiftet är också häckningsplats för många fåglar. Östra skiftet har hittills nyttjats av nötkreatur för bete, vilket bidrar positivt till att hålla landskapet öppet.
- Fågellivet är rikt även utanför fågelskyddsområdena vilket vi och andra observerat kopplat till Östra skiftet. Fågellivet på Öland och i dess olika delgeografier framgår av två underbilagor till rapporten från Länsstyrelsen i Kalmar (Bilaga 2 i vårt brev 2023-04-11). Dessa två underbilagor är bilagda som Bilaga 4 respektive Bilaga 5 i vårt brev 2023-04-11. Bilaga 5 speglar en inventering uppdelat på 80 geografiska delområden.

- I en rapport från Länsstyrelsen Kalmar som behandlar strandskyddet och som återger status för den geografiska sträckan Föra-Kårehamn, se Bilaga 6 i vårt brev 2023-04-11 och sid 46-47 i dess underbilaga 1, konstateras bl a följande och där Östra skiftet får anses vara en representativ geografisk delmängd som innehåller ett flertal av nedan beskrivna karaktäristika:

  Naturvärden

  Funktion: Längs den flikiga kustremsan med vikar och uddar breder i huvudsak öppna havsstrandängar ut sig. I området finns flera fågelskyddsområden som utgörs av hävdade strandängar så kallade sjömarker. Sjömarkerna i området är viktiga häcknings- och rastlokalerför ett flertal fågelarter bl.a. stjärtand, årta, roskarl, skräntärna, kentsk tärna, svarttärna, småtärna, bergand, sydlig kärrsnäppa, rödspov, svärta och storspov. På strandängarna finns en rik flora som är beroende av välhävdade marker med arter som blåsklöver, dvärgarun, kustarun, gulkämpar och salttåg. Rödlistade hävdberoende kärlväxter är bl.a. saltmålla, trubbstarr och honungsblomster. De marina delarna av strandskyddsområdet utgörs till stora delar av undervattensandbankar. På dessa finns växtsamhällen med bandtång/ålgräs som är viktiga lekplatser och reproduktionslokaler för fisk. Närmast land har det på vissa håll upplagrats sediment som blottas vid lågvatten och utgör då en mycket viktig matresurs för fågellivet

  Kvalitet: Flera rödlistade arter, framförallt knutna till de hävdade strandängarna.

  Rödlistade arter

  Svampar: pälsticka, oxtungsvamp, saffransticka, borstriska, bleksopp, brunluddig roting

  Skalbaggar: guldgrön sammetslöpare, klöverborre

  Fåglar: Stjärtand, årta, roskarl, svärta, skräntärna, kentsk tärna, svarttärna, småtärna, bergand, sydlig kärrsnäppa, kornknarr, rödspov, storspov, rapphöna, brushane, småfläckig sumphöna, jorduggla, silltrut, sydlig gulärla

  Kärlväxter: honungsblomster, riddarsporre, åkerranunkel, sommarklynne, slidsilja, saltmålla, raggsträfse, trubbstarr

  Fjärilar: krisslesorgmott

  Grod och kräldjur: långbensgroda

  Bedömning: Det höga naturvärdet som områdets hävdade strandängar utgör med flera småbiotoper och ett stort antal rastande och häckande fågelarter tillsammans med områdets orördhet utgör motiv för ett bibehållet strandskydd på 300 meter både på land som i vatten.”

- I en utredning Borgholms kommun beställt (se bilaga, Miljöbedömning av föreslagen bebyggelse vid Kårehamn, Borgholms kommun, Norconsult 2023-10-27) rapporteras bl a följande vad gäller artförekomst:

  ”Ett antal fynd av arter inom området finns registrerade i Artportalen, bland andra orkidéerna honungsblomster, flugblomster, Johannesnycklar och krut-

brännare, vilka är fridlysta. Det finns även rapporterat fuktängsväxter så som majviva, älväxing och gåsört. Bland noterade fåglar återfinns till exempel havsörn, ärtsångare, brun kärrhök, och kornknarr."

Vad avser växtliv och blommor har vi uppfattat att den inventering som gjorts i maj 2024 på initiativ av Ölands Naturskyddsförening, se sid 2, visar en högst betydande artrikedom.

- Ur ett kulturarvsperspektiv innehåller Östra skiftet två platser som fått antikvarisk bedömning som "Fornlämning" (L1957:37, L1957:36), se bild nedan från Riksantikvarie– ämbetets databas Fornsök. Värdet av dessa är såvitt bekant inte utrett. Berörda platser/områden behöver av försiktighetsskäl bevaras för att medge framtida arkeologisk utgrävning och analys. Eventuellt utgör de del av helhet, se de tre identifierade fornlämningar som finns omedelbart norr om Östra skiftet.
- I utredning beställd av Borgholms kommun (bilaga) noterar man bl a:

  "Sammantaget riskerar en exploatering i området att innebära påverkan på skyddade arter och fornlämningar samt förändring av de hydrologiska förutsättningarna (markavvattning)."

- Den å som löper utefter Östra skiftets södra sida och som lite förenklat går österut från området Petgärde träsk för att utmynna i viken mot Kårholm, utgör bl a en komponent ifiskbeståndets reproduktionsprocess. Initiativ pågår enligt uppgift för att vidareutveckla dess funktion, vilket är positivt. Dock riskerar en exploatering av Östra skiftet att negativt påverka den ostördhet som krävs.
- Östra skiftet är inventerat ur ett ängs- och betesperspektiv, se grönmarkerad areal nedan benämnd "065-TZC" i Jordbruksverkets Tuva-system. I Bilaga 7 till vårt brev 2023-04-11 visas Jordbruksverkets objektbeskrivning. Området ligger i omedelbar anslutning till befintliga Natura 2000-områden och en ändrad markanvändning är bl a känslig mht EUs grundvillkor GAEC 9, inte minst eftersom stranddelen skulle kunna anses ingå i förslaget om nytt utökat Natura 2000-område då arealen överstiger gränsvärdet i regelverket (0,1 ha). Även om den senare frågan primärt berör Länsstyrelsen och inte kommunen, vill vi ändå peka på att detta i grunden illustrerar skyddsintresset för Östra skiftet och vikten av att bevara områdets naturvärden.

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

En enskild exploatörs version vad gäller antal huskroppar, tomtstorlek etc är inte den en del av översiktsplanen. Markens lämplighet för bebyggelse samt bebyggelsens utbredning och utformning prövas i en eventuell framtida detaljplaneprocess. Med andra ord möjliggörs ingen bebyggelse direkt genom översiktsplanen utan vidare prövning av markens lämplighet krävs.

Borgholms kommun strävar efter att skapa förutsättningar för en levande landsbygd och att människor ska välja att bo och verka i vår kommun. Detta genom bland annat tillskapande av nya bostäder men även utveckling av nya och befintliga verksamheter. Hela kommunen, såväl tätorter som landsbygdsområden,

behöver ges kraft att växa.

Till detta kommer strävan att värna, tillvarata och utveckla de höga natur- och kulturvärden, landskapets unika karaktär och närheten till kust och hav som finns i kommunen. Borgholms kommun värnar det rika natur- och kulturarvet, tillgången till friluftsområden och det stora utbudet av upplevelser som lockar många människor till Öland.

Att förena dessa intentioner är en komplex uppgift där inte sällan målkonflikter uppstår.

Det finns en vilja hos kommunen om att tillskapa bostäder i kommunens östra delar. Skälet att utredningsområdet U6 utökats är flera; att kommunen genom det kommunala bolaget Borgholm Energi genomför en utbyggnad av allmänt vatten- och avlopp mellan Borgholm och Djurstadtorp; att det under samrådet inkommit yttranden med förslag att bygga bostäder kring Petgärde och Kårehamn; men även att områdena ligger i anslutning till befintlig bebyggelse som till viss del är detaljplanelagd sedan tidigare

Kommunen har genom det så kallade kommunala planmonopolet möjlighet att utreda markanvändningen i detalj, och väga enskilda och allmänna intressen mot varandra i en detaljplaneprocess. Kommunen har som framgår av översiktsplanen kännedom om de många och höga värden som finns på platsen och det många utredningar som bedöms krävas i detlajplaneprocessen.

Privatpersoner

Totalt har 86 yttranden inkommit från privatpersoner. Av dessa rör 60 yttranden utredningsområde U6 Kårehamn samt 11 stycken Stora Rör. Många av de synpunkter som lyfts återkommer i flertalet yttranden. För att uppnå en god läsbarhet och tydlighet i kommunens bemötande har kommunen valt att sammanfatta dessa yttranden och besvarar således dessa gemensamt för respektive område. Övriga 15 yttranden besvaras var och en för sig. Samtliga yttranden finns samlade i en bilaga, personuppgifter har tagits bort från yttrandena.

Privatperson 1

Befolkningssammansättning
Om den här planen ska gälla i drygt 20 år som den förra har vi kommit fram till en tidpunkt då mycket är annorlunda. Vi ska under denna tid ha brutit vårt fossilberoende, vidtagit åtgärder för att återskapa biologisk mångfald, ökat självförsörjningsgraden i Sverige, förhoppningsvis ha ett friskare hav och skapat en arbetsmarknad som gör det möjligt för unga människor att hitta försörjning och bostäder på ön. Sammantaget innebär detta en stor utmaning för de styrande inom kommunen samtidigt som påverkan från omvärlden gör all planering svårare och framtiden mer svårförutsägbar.
I förordet talar man om att Borgholm är en attraktiv kommun som inte bara lockar tillfälliga besökare utan även allt fler som vill bo permanent i vår kommun. För att leva upp till ambitionen att skapa ”olika typer av bostäder för alla utifrån livets olika behov” behövs en närmare analys av befolkningsutvecklingen. SCB:s befolkningsstatistik visar på stora förändringar i befolkningssammansättningen. Totalt sett har invånarantalet i Borgholm

inte förändrats särskilt mycket. Att antalet invånare i yngre och yrkesverksamma åldrar har minskat har säkert varit föremål för ingående analyser. Saknas åretruntjobben? Tränger de fritidsboende undan yngre, mindre köpstarka personer från bostadsmarknaden?
Lika viktigt är att man funderar över vilken betydelse det har att antalet personer 70-89 har ökat med fler än 1000 personer. Av dessa har säkert många flyttat hit efter pensioneringen och kommer att bo kvar även framöver. Många av dem bidrar skattemässigt, men kan med stigande ålder behöva hjälp med bostadsanpassning och olika former av service. Planerad ny bebyggelse, t ex i yttre hamnen i Borgholm och i Ekerum, verkar främst vara avsedd för denna grupp. I planförslaget skriver man bl a att det behöver förberedas för fler platser på särskilt boende och att efterfrågan på andra former av trygghetsboenden beräknas öka. Men det är viktigt att det också finns personal. Redan idag verkar det vara problem att hitta boenden för personer som flyttat hit för att arbeta inom äldreomsorgen. Kanske borde det finnas en kommunal bostadsgaranti för jobbsökande?

VA-plan
Hornsjöns vattenskyddsområde är mycket stort och inkluderar även Löttorps tätort. Reningsverket i Böda byggdes ut år 2015, men trots detta har inga större kompletteringar gjorts på VA-sidan i området väster om tätorten. Man hänvisar fortfarande till den VA-plan som fastställdes 2013, dvs innan utbyggnaden i Böda stod klar.
Initiativ har nu tagits bland fritidsboende i området till att skapa en privat VA-ledning mellan Löttorp och Alvedsjöbodar. Vi tror inte på denna lösning utan hoppas i stället på ett ökat kommunalt engagemang. Den inventering av avloppsstatus som gjordes för ett antal år sedan borde visa vilka åtgärder som måste genomföras för att varje fastighet ska ha en godkänd avloppsanläggning. Det bör speciellt gälla de fastigheter som bebos året runt. Vattenfrågan är mycket angelägen för de ca 60 fritidsfastigheterna i området väster om Alvedsjö och det borde vara en prioriterad kommunal skyldighet att sörja för hälsosamt dricksvatten. De senaste årens torrsomrar har försämrat tillgången på enskilt vatten och framtida klimatförändringar kommer inte att förbättra situationen.

Kulturmiljön
Det är bra att man i planen uppmärksammar natur- och kulturmiljöns betydelse, inte bara för besöksnäringen utan även för den fasta befolkningen, inte minst de som vill flytta hit. Då handlar det inte bara om uppräknade besöksmål för turismen utan framför allt det som fortfarande gör ön till ”helt annorlunda än de andra av Sveriges provinser” för att citera Carl von Linné.
Miljö- och byggnadsnämnden bedömde i ett ärende att en fastighet väster om kustvägen vid Alvedsjö bodar inte var en del av ett särskilt värdefullt bebyggelseområde enligt Plan- och bygglagen 8 kap 13§, trots att det ligger inom riksintresse för kulturmiljövården. Miljö- och byggnadsnämnden utgår från reglerna för strandskydd och gör alltså här en egen bedömning av vad som är kulturmiljö värd att bevara, en bedömning som skiljer sig från den som gjordes när området klassades som riksintresse.
Förhoppningsvis kommer Himmelsberga att få en utvidgad funktion som bärare och förmedlare av det öländska byggda kulturarvet. Allt fler äldre fastigheter övertas av fritidsboende som saknar kunskap om vad som gör det öländska kulturlandskapet unikt. Då handlar det om betydligt mer än radbyar och väderkvarnar. Det inkluderar även berättelserna om de människor som en gång bodde här. På norra Öland lever bytraditionen med spridda gårdar med mellanliggande små åkerstycken kvar sedan järnåldern. Så kallade klungbyar kan inte kallas sammanhållen bebyggelse, men vid förändringar är det ändå viktigt att man beaktar den visuella upplevelsen och anpassar nybyggnationen därefter.

Mål för en hållbar utveckling
De prioriteringar som behövs för att långsiktigt klimatanpassa samhället och minska klimatpåverkan är allmänt hållna. Klimatanpassning är inte ett av översiktsplanens fyra utvecklingsteman trots att detta är en ödesfråga för framtiden.
När det sedan gäller konkreta förslag lyfter man fram behovet av ”ett robust och effektivt kollektivtrafiknät som fler kan använda i vardagen”. Bra! Det saknas dock mätbara mål: ”För att minska utsläpp av växthusgaser och för att hushålla med jordens resurser är omställningen till mer hållbara drivmedel inom transportsektorn avgörande”, slås fast i planen. Hur ska man minska klimatavtrycket från kommunens egna verksamhet, kommuninvånare och tillfälliga besökare när näringsverksamheten i så hög grad är beroende av den bilburna turismen? Finns det något man kan göra mer än att se till att det finns laddstationer? Det finns ett motsatsförhållande mellan ambitionerna att minska klimatpåverkan och öka besöksantalet, inte minst i samband med de många bilevenemang som blivit allt frekventare på ön. Här saknas problematisering.

Hur mycket styr planen egentligen?
Man har tydligt pekat ut s k utvecklingsområden, dvs områden dit ny bebyggelse i huvudsak ska förläggas. Man verkar då i första hand mena permanentbebyggelse, dvs bostäder som kan attrahera fastboende, både yrkesverksamma och pensionärer. Utvecklingsområden i kommunens södra del ska till exempel locka människor som arbetar i Kalmar. Det är dock oklart om man även menar att kommande fritidshusbebyggelse ska förläggas till dessa områden. Priserna inom attraktiva områden längs kusterna har blivit så höga att ”vanligt folk” trängs undan. Exploatörer från fastlandet ser en möjlighet att tjäna stora pengar när jordbruksmark köps upp och förvandlas till tomtmark. Ska alltså även mer omfattande fritidshusbebyggelse styras till dessa s k utvecklingsområden

Man skriver att tillgången till natur och friluftsområden är av stor betydelse för kommunens långsiktiga hållbarhet och attraktivitet. Utvecklingsstrategins intention är att bevara kommunens unika naturmiljöer. Dock känns den uppräkning av besöksmål som finns lite torftig. Hela ön är ett enda stort besöksmål där mycket skulle kunna göras för att locka fler besökare på andra tider än högsommaren. Till exempel i form av ”paket” där natur- och kulturupplevelser kombineras med aktiviteter.

Det är bra att man har pekat ut större sammanhängande områden där friluftsliv, natur- och kulturmiljö och biologisk mångfald är prioriterade. Det krävs dock ett förtydligande av vad som avses med camping inom dessa områden. Det får inte handla om s k fricamping med husbilar och husvagnar i naturen.

Oklarheter och tillägg

- Vad menar man när man skriver ”en vidareutveckling av landsbygdens bebyggelse i kombination med ett öppet odlingslandskap, är betydelsefullt för att stärka kommunen som turistmål?”
- Texten som beskriver serviceorten Löttorp (sid 59) bör kompletteras med dygnetruntambulans.
- Bisatsen ”trots att järnvägen försvann redan 1961” (sid 59) är möjligtvis lite udda. Löttorp var bara en av många hållplatser.

- Vad menar man med ”rörlig camping” när man skriver att man ska arbeta för en balans mellan permanent turismbebyggelse (?) och rörlig camping som bevarar öppenheten och tillgängligheten i landskapet? (sid 127)
- En riktlinje som inte kommenteras i texten är: ”kommunen ska främja möjligheten för fritidshus att bli permanentboende genom ökade byggrätter och utbyggnad av det kommunala vatten och avloppsnätet.” Vad innebär detta för områden som inte ingår i s k verksamhetsområden?

Kommunens kommentar:
Tack för era synpunkter.

I arbetet med Översiktsplanen har det underlag som bedömts relevant tagits fram. Framtidsspaningar blir sällan precisa nog att planera efter och våra resurser har därför lagts på annat material.

Den demografiska strukturen med en åldrande befolkning medför utmaningar som Borgholms kommun delar med många andra mindre kommuner. Detta behandlas i översiktsplanen, främst under rubriken ”Bostäder”. Specifika lösningar, som bostadsgaranti för anställda inom vissa yrken, hör inte hemma i den övergripande planeringen.

Borgholms kommunstyrelse beslutade 2024-12-10 §150 att samråd ska inledas för kommunens vattentjänstplan. Tillväxtavdelningen har tagit fram ett förslag till vattentjänstplan som visar kommunens långsiktiga planering för hur de allmänna vattentjänsterna ska tillgodoses samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid skyfall, havsnivåhöjning och torka. Befintlig VA-plan (2013) har aktualiserats, och kompletterande delar har arbetats in i dokumentet.

Angående beslut om enskilda byggnader inom riksintresse så ska översiktsplanen vara vägledande för kommande beslut och behandlar inte hur Miljö- och byggnadsnämnden tidigare resonerat i ett enskilt ärende. Riksintressenas tillgodoseende ligger till grund för hela översiktsplanen och den framtida utveckling som planen förespråkar. Kommunen ser inte en motsättning i att utveckla dessa områden och samtidigt tillgodose riksintressena så länge tillräcklig hänsyn tas i vidare planering. Översiktsplanen belyser behovet av en uppdaterad kulturmiljöinventering.

Anledningen till att kommunen har valt att inte beskriva Ölands museum Himmelsberga mer ingående i översiktsplanen är att riktlinjerna hålls på en relativt övergripande nivå för att planen inte ska bli allt för omfattande. En beskrivning av Himmelsberga görs med fördel i andra strategiska dokument, så som kultur- och fritidsstrategi.

En av de åtgärder som översiktsplanen förordar är att ta fram en övergripande strategi för klimatanpassning i kommunen.

För transportfrågor finns flertalet regionala mål och planer som trafikförsörjningsprogrammet och cykelstrategin för Kalmar län samt den regionala kollektivtrafikstrategin. Cykelstrategin påverkar Borgholms kommun främst genom att skapa attraktiva sammanhängande turistcykelnät och genom ambitionen att ansluta kollektivtrafikens bytespunkter på landsbygden med trafiksäker cykelväg.

Utredningsområden är utifrån översiktsplanens strategiska perspektiv lämpliga att utreda för utveckling. Att bygga på platser som har förutsättningar för en okomplicerad vardag är viktigt för att få fler att bosätta sig permanent. Utanför de utpekade områdena gäller de generella riktlinjer som återfinns i kapitlet Planeringsförutsättningar.

Kommunens inriktning är att den brukningsvärda jordbruksmarken ska minska så lite som möjligt.

En översiktsplans övergripande karaktär gör att det inte är möjligt att lista allt som finns att uppleva inom kommunen. Angående vad besöksnäring erbjuder och inte så är kommunens roll att uppmuntra och möjliggöra en bred besöksnäring, inte att detaljstyra den.

- *Kommunen ser att det finns förutsättningar för ny bebyggelse, förutsatt att hänsyn tas till kulturlandskapet och jordbrukets förutsättningar.*
- *Det är viktigt för kommunen att alla snabbt kan få vård i akuta situationer, oavsett var i kommunen man befinner sig. Frågan är dock inte ett föremål för den översiktliga fysiska planeringen.*
- *Angående formuleringen om järnvägen i Löttorp så föranleder kommentaren ingen ändring i dokumentet.*
- *”Rörlig camping” har ersatts med ”Campingplatser avsedda för enkelt flyttbara enheter”.*
- *Utanför verksamhetsområdet är det de enskilda fastighetsägarnas ansvar att ordna med vatten-, avlopps- och dagvattenlösningar, via egna anläggningar på den egna fastigheten eller gemensamt med grannar.*

Privatperson 2

Rälla
Lägg till Rällaskogen under besöksmål-naturmiljöer, mycket välbesökt naturområde, hit åker allmänheten både från söder och norr för att uppleva den fantastiska naturen och områdets geologi samt närhet till Kalmarsund, sid 25 ÖP.

Rälla, NF17 (SB37) har mycket höga naturvärden och kan beskrivas som en kalkfuktäng, här står vatten upp i markytan under vår-höst och vinter. Marken sköts som en slåtteräng och slås en gång per år, både fridlysta-, rödlistade- och signalarter återfinns här, tex höskallra, rosettjungfrulin, majviva, gul-, vit- och stormåra, sankt Pers nycklar, ängsnycklar, prästkrage, stor- och liten blåklocka, fältvädd, rödklöver, brudsporre, krutbrännare, backnejlika, smörblommor, Johannesnycklar, Jungfru Marie nycklar, tvåblad, daggkåpa, gåsört, puktörne, svarkämpar, röllika, getväppling, kärrknipprot och humlebloster mm. Att endast påpeka i ÖP att NF17 kommer att fungera som en lunga för norra Rälla och vara omgivet av bebyggelse, både befintlig bebyggelse och kommande förtätningar är att förbise områdets höga naturvärden. Här föreslås att dra en GCväg rätt genom området, sid 92 i ÖP, där det sägs att ’Kraftledningen som går genom området måste tas hänsyn till i vidare planering, se mer i avsnittet hälsa, risk och säkerhet. Natur- och parkmark sparas lämpligen i områdets centrala delar där kraftledningen går. Gång- och cykelanslutningar bör anläggas söder-, väster- och österut.’ Det finns en mycket stor risk att områdets naturvärden påverkas på ett påtagligt negativt sätt.

Rälla, SB37, Delar av området som föreslås för utveckling kan tillhöra ovan område. Mycket olämpligt att föreslå ny bebyggelse här. Skogsområdet har mycket död ved och består av ädellöv med ek, ask, alm, lönn med blommande buskskikt i kantzonerna. I området likt ovan område (NF17) ansamlas mycket vatten under vår-höst och vinter. Markskiktet tyder tydligt på det även under sommarmånaderna. Skogsområdet avgränsas av en stenmur. Noterat i området är arter som gröngöling, hackspettar och ekoxe, sid 91 ÖP.

Båda områdena NF17 och SB37 har en stor betydelse för klimatpåverkningar, då de båda är vattenhållande vilket såväl arter som markskikt tyder på.

Stora Rör, MB17, Söder om infarten till Stora Rör planeras ett kombinerat verksamhets och bostadsområde med goda pendlingsmöjligheter. All verksamhet planeras vara lätt verksamhet som exempelvis vård, skola, handel och kontor. Det pågående arbetet med detaljplaner i Stora Rör, norr om Stora Rörs vägen borde kopplas ihop med detta utredningsområde, eftersom naturmiljöer bör hållas ihop för att få fungerande spridningskorridorer (gröna stråk), och undvika kumulativa effekter på växt- och djurlivet, eftersom det finns befintlig bebyggelse längs hela Stora Rörsvägen från öster till väster, sid 92 ÖP.

I den till ÖP hörande miljökonsekvensbeskrivningen saknas en beskrivning av den betydande miljöpåverkan de nya utvecklingsområdena och andra åtgärder kommer att få på områden med dokumenterat höga till mycket höga naturvärden. Anser att MKB är undermålig i de delarna.

Kommunens kommentar:
Tack för era synpunkter.

Naturvärden och hantering av ytvatten utreds närmare i framtida detaljplane-processs i enlighet med de generella riktlinjer som finns i översiktsplanen.

Även lämplig utbyggnad av gång- och cykelvägar utreds i vidare planering.

Privatperson 3

Öland ska fortsatt älskas av besökare. Vi som bor på Öland ska fortsatt välkomna turisterna. Men vi ser idag överallt i Europa, och även i Sverige, en överturism som hotar både turistens trivsel och befolkningens vardag; framkomlighet i trafiken, boendemöjligheter för fastboende, trängsel på restauranter och konserter, slitage på naturen och nedskräpning som exempel. Redan om 15-20 år kan turisttillströmningen norrut i Europa ha ökat avsevärt på grund av klimatförändringar och då riskerar dessa problem att bli än mer påtagliga.
Även fritidshusbebyggelsen är en form av turism. På Öland är ett allt större problem att lediga fastigheter ofta inte kan köpas för åretruntboende på grund av resursstarka fritidshusköpare från övriga Sverige. Drygt 60% av bostadsbeståndet ägs av fritidsboende. Var går gränsen? I vår by på norra Öland används idag två av de tjugo husen av fastboende. I förslaget till ny översiktsplan saknas en diskussion och planering avseende oönskade följder av turismen. Detta är en diskussion som ständigt bör hållas levande mot bakgrund av förväntade förändringar av turistströmmarna. Hur hanterar vi hotet om överturism och

vem har ansvaret för att man tänker före istället för när det är försent?
Hur Öland kommer att utvecklas har alla vi som bor på Öland ett ansvar för. Som turist ska man överväga hur man hanterar sin roll som gäst på en plats. Men ytterst är utvecklingen ett ansvar för politiker och andra ledare. Vi behöver en översiktlig strategi för hur vi ska undvika en oönskad utveckling.
Det handlar inte om att avstå från turism. Det handlar om att så långt möjligt reglera turismen, att tala om vad man vill och inte vill. Vi behöver visa förmåga att reglera det som behöver regleras och kan regleras.
I anslutning till översiktsplanen bör riskerna för en oönskad utveckling av turistströmmen till Öland diskuteras på politisk nivå.

Kommunens kommentar:
Tack för era synpunkter.

Turismen är en av Borgholms kommuns största näringar och av stor betydelse för kommunens möjligheter att tillhandahålla samhällsservice. Precis som alla större näringar har den en påverkan på platsen. Utifrån gällande lagstiftning arbetar kommunen proaktivt tillsammans med näringen, länsstyrelsen och andra aktörer för ett så bra samspel som möjligt för att utveckla näringen samtidigt som vi hanterar de utmaningar som de stora besöksströmmar och en stor andel deltidsboende medför. Tillsammans med Öland & Co arbetar vi, exempelvis, ständigt med att förlänga säsongen, vilket skulle kunna innebära en jämnare tillströmning av människor och dessutom möjlighet för fler att bosätta sig permanent.

Privatperson 4

Jag vill framföra synpunkten att Ni har missat att det finns ett bostadsbehov i området Åkerby-Loppertsad. Det är nära till både Färjestaden och Kalmar med acceptabla vägförbindelser. Ni bör ta med området som intressant för kompletterande bostadsbebyggelse. Området är tydligen glömt, men det flyttar in yngre familjer som förstår områdets potential.

Kommunens kommentar:
Tack för era synpunkter.

Kommunen delar bilden av att det finns en efterfrågan på bostäder i de sydöstra kommundelarna. Området är därför utpekat som ett bebyggelseråk och ett utredningsområde, U8, finns utpekat mellan Runsten och Spjutterum. En förbättring av de allmänna VA-lösningarna är en förutsättning för mer betydande tillskott av bostäder och området finns med i kommunens VA-plan.

Privatperson 5

Anser att område SB33 skall bevaras och inte exploateras med ny bebyggelse. Speciellt skyddsvärd är den norra delen av området som är jordbruksmark och en värdefull jordbruksmiljö. Norra delen av SB33 har ett högt kulturmiljövärde och utgör en viktig del av upplevelsen av strandpromenad mellan Borgholm och Lundegård. En exploatering av området skulle ge stor negativ påverkan på landskapsbilden och går emot kommunens målsättning om att värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk långsiktigt.
De kustnära delarna av SB33 ligger inom utökat strandskyddsområde. Tidigare avsteg från utvidgat strandskyddat område är inget argument för fortsatta avsteg. Tvärtom är det ett

argument för att inte göra ytterligare avsteg från utvidgat strandskyddat område.
Området är inte lämpligt att exploatera med hänsyn till framtida klimatförändringar och den höjning av havsnivån som kommer att ske.
Förslaget får stor negativ påverkan på befintliga fastigheter som angränsar till området som är tänkt att exploateras.
Förslaget går emot flera av riksintressena, framförallt för obruten kust, friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård utgör en stor del av området. Exploatering av området strider mot målen för ekologisk hållbarhet samt Sveriges miljömål ”Ett rikt odlingslandskap” och ”Ett rikt växt och djurliv”.

Kommunens kommentar:
Tack för era synpunkter.

Område SB33 omfattas inte av utökat strandskydd. I det fall en ny detaljplan tas fram för området återinträder det generella strandskyddet med 100 meter från strandkanten.

Området är idag jordbruksmark och en prövning av ny markanvändning ska ske enligt de riktlinjer som beskrivs i avsnitt bebyggelseutveckling och utifrån gällande lagstiftning. Kapitlet bebyggelseutveckling kompletteras med tydligare hänvisningar till lagstiftningen som reglerar ianspråktagandet av jordbruksmark.

Privatperson 32

Förbättra badplatserna i sydöstra delen av kommunen, särskilt Bjärbybadet som behöver bli säkrare för barn och mer tillgängliga för funktionsnedsatta badare.
Utveckla Runsten-Spjutterum till sekundär centralort på sydöstra sidan med en mindre vårdcentral. Det vore naturligt att att en sekundär centralort i kommunen förläggs till sydöstra sidan och ger utökad service.
Utveckla cykelbana längs östra sidans landsväg och sänk hastigheten genom hela Runsten och Bjärby till 40km/h. Många cyklar gärna på östra sidan, något som idag är förenat med livsfara med tanke på alla bilar, husvagnar och stora, breda jordbruksmaskiner. Det är inte tillräckligt att som idag endast hänvisa till mindre vägar längre in på östsidan som cykelleder. En ordentlig cykelbana längs östra landsvägen är behövligt om Borgholms kommun vill marknadsföra sig som en miljövänlig och turistvänlig kommun!

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

Badplatserna hanteras enligt kommunens ”Strategi för badplatser och offentliga toaletter”.

Kommunen har som ambition av att utveckla Runsten-Spjutterum. Området är därför utpekat som småort som ett utredningsområde, U8.

Behovet av förbättrade gång- och cykelvägar överstiger vida de resurser som finns för att åtgärda bristerna. Även säsongsvariationen med en stor andel gång- och cykeltrafikanter under sommaren men färre under övriga delar av året är en utmaning. Kommunen arbetar löpande med att förbättra gång- och cykelvägarna i kommunen men måste prioritera för att få ut mesta möjliga nytta av de investeringar som görs.

Privatperson 34

Texten för område SB 25, Kolstad, är inte formulerad på samma sätt som i den fördjupade översiktsplanen som antogs 2018. Hänvisningen till de skyddsregler för jordbruket som återfinns i Miljöbalken samt Plan- och bygglagen har tagits bort och ersatts av en hänvisning till det mer allmänt hållna kapitlet ”Bebyggelseutveckling”. För undvikande av tolknings- och tillämpningsproblem i framtida detaljplaneärendet bör i den slutliga versionen av Översiktsplan 2040, beträffande område SB35, intas den text som återfinns i den fördjupade översiktsplanen för Borgholm-Köpingsvik och samrådsversionen av Översiktsplan 2040 som lyder: ”Ett första steg är att pröva områdets förenlighet med kraven i PBL 2 kap 2 § att följa MB 3 kap 4 §. Hela eller delar av området ska fortsätta vara jordbruksmark tills områdets lämplighet för byggnation utretts färdigt. Visar utredningarna att delar eller hela området är olämpligt för byggnation ska befintlig markanvändning som jordbruksmark kvarstå”

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

Texten har justerats mellan samråd och granskning för att inte vara missvisande. Skrivningarna från fördjupad översiktsplan Borgholm- Köpingsvik och från samrådsversionen av översiktsplan 2040 kan tolkas som att kommunen fullt ut äger frågan om huruvida jordbruksmark ska fortsätta brukas som sådan eller ej. Kommunen äger genom det så kallade planmonopolet beslutanderätten om ett stycke jordbruksmark ska prövas lämpa sig för bebyggelse eller ej. I det fall marken skulle visa sig vara olämplig för bebyggelse eller kommunen beslutar att en prövning inte ska ske, kan jordbruksmark tas ur produktion genom exempelvis plantering av skog. Att ta jordbruksmark ur produktion räknas som en väsentlig ändring av naturmiljön och en sådan åtgärd ska därför alltid prövas enligt miljöbalken, prövningen görs av länsstyrelsen.

Kapitlet bebyggelseutveckling kompletteras med tydligare hänvisningar till lagstiftningen som reglerar ianspråktagandet av jordbruksmark.

Privatperson 47

Vill lämna följande synpunkter angående översiktsplanen och omkringliggande frågeställningar. Det gäller vindkraftsutbyggnad, cykelbanor, vägar och arkitektur.

Vindkraft

Vindkraft är viktigt att värna, men det behöver vara småskaligt och komma i andra hand i förhållande till ovärderliga värden som intressen för andra riksintressen, natur, friluft- och kulturliv och människors hälsa.

Det är med stor tillfredsställelse vi ser skrivning om att havsbaserad vindkraft i Kalmar sund inte är aktuellt. Samtidigt som vi oroas över att kommunen i vindkraftsplanen ställer sig positiv till en fortsatt utbyggnad av havsbaserad vindkraft och att havet utanför kommunens östra kuststräcka kan rymma ett fåtal större vindkraftsetableringar.

Det bör tilläggas i planen att med större etableringar avses att vindkraftsverken inte är högre än 80 m. Det bör i sammanhanget också finnas ett ställningstagande att riksintresset för

rörligt friluftsliv och obruten kust väger högre än etablering av nya vindkraftverk.
Det behövs oberoende beräkningar, med jämförelser och konsekvensutredningar för moderna låga (45 respektive 80 meter höga) respektive höga vindkraftverk (350 och 370 meter höga) ur olika perspektiv på kort och lång sikt.
Höga vindkraftsverk har en stor påverkan på landskapsbilden, skapar ljusföroreningar och alstrar buller inklusive infraljud som kan påverka människors hälsa.

Cykelvägar och vägnät
Beskrivningen av infrastruktur för cykel är för vag och bör förtydligas. Det bör i planen tydligare framgå var och hur säkra cykelbanor ska utvecklas. En sammanhållen bättre skyltad säker cykelbana från norr till söder via de större orterna med närhet till caféer och möjligheter till övernattning skulle gynna cykelturism.
De cykelvägar som anläggs är alltför smala och kommer vara alltför små när cykelturismen utvecklas. Det är stor skillnad mellan att använda cykel för en mysigt tur och att använda cykel på samma vägar som transportmedel – stor skillnad i hastighet och hur man cyklar.
Att en breddning av cykelvägarna skulle vara på bekostnad av natur- och kulturvärden eller att de skulle behöva inkräkta på biltrafiken är svårt att förstå, kommunen behöver utveckla infrastrukturen för både gång, cykel och bil
Översiktsplanen borde ha en plan för att göra väg 136 mer framkomlig för biltrafik sommartid. Detta skulle uppnås genom att bitvis göra vägen trefilig och anlägga fler rondeller.
För både cykelvägar och väg 136 borde kommunen söka EU-medel för infrastruktursatsningar.

Arkitektur
Det framgår i planen att en modern arkitektur ska värnas. Borgholm och flera andra platser har en fantastisk och charmig historisk arkitektur som istället borde prioriteras och skyddas. Att vid nybyggnation ”imitera” den äldre bebyggelsen bör inte vara fel, varför inte istället satsa på en mer homogen stil med de äldre byggnaderna som förebild? Vi föreslår att skrivningen om att det inte ska imiteras tas bort. Kullerstensgator, mysiga torg, vackra gamla hus – det drar besökare. Om det ändå ska vara modernt så är skala, färg och materialval i samklang med den historiska miljön viktig.
Det borde ställas krav om ett snyggare yttre på hus som huserar livsmedelsbutiker, turistaffärer mm så att de passar bättre in i den harmoniska miljön som helhet.
Infartsvägarna till Borgholm borde ges en rejäl upplyftning och stora delar av Löttorp centrum skulle behöva stöd för miljöutveckling. Eftersom planen ska gälla till 2040 så vore det bra att få med upprustning av dessa miljöer.

Kommunens kommentarer:

Tack för era synpunkter.

Kommunen har i arbetet med översiktsplanen inte uppdaterat den för de bägge Ölandskommunerna gemensamma vindkraftsplanen. Således står de ställningstaganden som gjort i vindkraftsplanen fast. Bland annat att kommunen anser att havet utanför kommunens östra kuststräcka kan rymmer ett fåtal större etableringar. Vissa förtydliganden gällande riksintresse för energiproduktion har gjort utifrån länsstyrelsens synpunkter, se mer under kommunens svar på länsstyrelsens yttrande.

Behovet av förbättrade gång- och cykelvägar överstiger vida de resurser som finns för att åtgärda bristerna. Även säsongsvariationen med en stor andel gång- och cykeltrafikanter under sommaren men färre under övriga delar av året är en utmaning. Kommunen arbetar löpande med att förbättra gång- och cykelvägarna i kommunen men måste prioritera för att få ut mesta möjliga nytta av de investeringar som görs. Väg 136 är statlig och kommunen samverkar kontinuerligt med Trafikverket för att förbättra framkomlighet och säkerhet för oskyddade trafikanter.

Riktlinjen avseende arkitektur och tillägg i befintlig miljö har omformulerats.

Privatperson 60

Har i yttrande den 30 augusti 2022 lämnat synpunkter på samrådsversionen av översiktsplan 2040 och vidhåller och åberopar vad som anförts i samrådsyttrande med avseende även på nu föreliggande granskningsförslag: Att det i Översiktsplan 2040 angivna jordbruksmarksområdet SB 36 i Borgehage, såväl de västra som östra delarna, ej skall användas för bostadsändamål utan även i framtiden förbli jordbruksmark och därför i sin helhet utgå som utredningsområde för byggnation. Till grund för begäran åberopas särskilt att jordbruksmark, med vissa undantag, inte får tas i anspråk för bebyggelse. Att bevara jordbruksmark är nu ett allt annat överskuggande väsentligt samhällsintresse. Likaså åberopas särskilt att den till området SB 36 befintliga anslutande vägen - Borgehagevägen - endast har ett körfält jämte några mötesplatser och att denna inte till någon del går att bredda.

Därtill åberopas särskilt de hänsyn som måste tagas till att området SB 36 ligger inom

- riksintresse för obruten kust
- riksintresse för rörligt friluftsliv
- riksintresse för naturvård innefattande kustädellövskog samt
- riksintresse för kulturmiljö.

Yttranden noterar bland kommunens kommentarer i samrådsredogörelsen, särskilt: ”I detaljplaneringsprocessen utreds platsens lämplighet bland annat utifrån trafikförutsättningar, ianspråktagande av jordbruksmark och hänsyn till kultur och naturvärden”.
Yttranden finner att de synpunkter som de anfört i sin skrivelse av den 30 augusti 2022 således ej närmare beaktats med avseende på nu föreliggande granskningsförslag men att så rimligen bör och måste komma att ske i vart fall senast under kommande detaljplaneringsarbete.

Yttranden vill därtill bla. notera särskilt följande av vad som anges och följer av granskningsförslaget.

SB 36 Västra delen, ligger enligt granskningsförslaget, såvitt detta torde vara att förstås, till mer än ca 50 % inom utökat strandskyddsområde. Redan detta förhållande bör medföra att exploatering av området omöjliggörs.
SB 36 Östra delen, ligger enligt granskningsförslaget, såvitt detta torde vara att förstås, till ca 25% inom detaljplanelagt område – varmed torde avses bla 1953 års Byggnadsplan (Akt nr 08-RÄP-333).

Av särskilt intresse nu är bla följande besked i 1953 års Byggnadsplan:
”Planförslaget har tillkommit för att begränsa och hålla samman bebyggelsen, då ett ytterligare bebyggande av sluttningen skulle kunna verka ödeläggande för landskapsbilden och dels genom silhuettverkan bryta alvarskaraktären, dels på ett mycket olyckligt sätt framträda i den åt väster öppna terrängen.”
Av 1953 års Byggnadsplan får anses följa att den östra delen av område SB 36 Östra delen, ej skall bebyggas utan behållas som öppen terräng. Även dessa förhållande bör medföra att exploatering av området omöjliggörs.

Yttranden vill redan här erinra om följande av vad de anförde i sin skrivelse av den 30 augusti 2022, nämligen att ”skulle SB 36 upphöra att vara jordbruksmark för att i stället nyttjas som ”Sammanhängande bostadsbebyggelse”, skulle detta medföra att inte bara Borgholm Borgehage 1:73 upphör att vara jordbruksmark utan även att ett ekonomiskt och ändamålsenligt brukande av övrig jordbruksmark i Borgehage skulle omöjliggöras eller i vart fall i väsentlig mån försvåras.

Kommunens kommentarer:

Tack för era synpunkter.

Som framgår av samrådsredogörelsen ligger det i kommunens intresse att utveckla Borgehage. Med sin placering nära väg 136 söder om Borgholm är det en plats med goda förutsättningar för permanentboende.

För området är planbesked sökt och beviljat, vilket innebär att kommunen ser positivt på att utreda möjligheten att tillskapa nya bostadsfastigheter i en detaljplaneprocess. I detaljplaneprocessen utreds platsens lämplighet utifrån de riktlinjer som finns i översiktsplanen gällande bland annat ianspråktagande av jordbruksmark, dagvattenhantering, trafikfrågor, och hänsyn till kultur- och naturvärden. Kommunen har också att förhålla sig till gällande lagstiftning, kunskap från utredningar och synpunkter och information som framkommer i planprocessen. Kommunen tar med sig de synpunkter ni nu framfört i det kommande planarbetet. De som äger fastigheter i området och bedöms som sakägare har möjlighet att yttra sig i detaljplaneprocesssen. Information kommer skickas ut till berörda när planarbetet påbörjas.

I byggnadsplanen från 1953 beskrivs intentionen att behålla marken mellan vägen och skogsridån obebyggd. Byggnadsplanen ändrades 1972 för att tillskapa tre bostadstomter väster om Övre Gärdesvägen. Dessa ligger öster om det område som nu är utpekat för vidare utredning. Inom området ligger också en gård som bryter siktlinjen. Sammantaget gör detta att utvecklingsområdet bedöms vara mindre känsligt för ny bebyggelse än marken längre norrut på vägens västra sida.

Privatperson 62

Översiktsplanen bör kompletteras med målsättningen att minska ljudnivå för privat som näringsinriktad verksamhet som skapar regelbunden och daglig störning av ljudmiljön, utifrån målen för hållbar utveckling. En hållbar ljudmiljö berör både ekologisk som social hållbarheten och innefattas i de globala målen, God hälsa och välbefinnande, Hållbara städer och samhällen och Ekosystemet och biologisk mångfald.
Omgivningsbuller är ett begrepp i översiktsplanen som används och beskrivs som oönskat

störande ljud som kan utgöra en olägenhet för människors hälsa. Ljudmiljön som jag vill lyfta fram ingår även under ” Attraktiv livsmiljö” där översiktsplanen belyser det rika natur, kultur och friluftslivet men även attraktiva boendemiljöer. Bostäder i närheten av stora vägar eller industrier är minder attraktiva än de som ligger i ljudmässigt lugna lägen. Ljudmiljön berör alla i kommunen, naturen såväl som fastboende, sommarboende och turister. Även många vilda djur, fiskar och insekter är stark beroende av ljudmiljön.
Idag förekommer starka ljud från exempelvis musik från ljudanläggningar med högvolym som berör vår ljudmiljö utomhus som jag menar inte går i linje med hållbar utveckling och de globala målen och inte ska acceptera i Borgholms kommun.
Ett aktuellt exempel är badbryggan i Köpingsvik, Sinus där en stor ljudanläggning är placerad med högtalarna riktade ut mot vattnet i änden på piren. Ljudet från anläggningen transporteras flera kilometer över vattnet och upplevs som störande längs hela kusten i Köpingsviksbukten.
Detta är ett exempel på en anläggning som inte går i linje med hållbarhetsmålen och borde begränsa då de stör ljudmiljön regelbunden och har stor och skadlig påverkan på människors, djurens och insekternas miljö. Det finns säkert andra miljöer och platser på ön som bör skyddas från en utveckling som hindrar en hållbara utveckling för kommunen både socialt och ekologiskt.

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

Kommunens målsättning är att störningar från verksamheter ska minimeras. I planläggningen utreds vid behov bullersituationen och vilka skyddsåtgärder som eventuellt behöver vidtas för att uppnå en god ljudmiljö. Samtidigt är det viktigt att det finns en förståelse för att arrangemang och aktiviteter ibland kan medföra tillfälliga störningar i en kommun med en betydande besöksnäring och stora säsongsvariationer. Kommunen utför vid behov tillsyn för att säkerställa att gällande riktvärde följs.

Privatperson 64

I förslag till översiktsplan för Borgholms kommun noteras att område MB3 anges som ”Mångfunktionell bebyggelse - utvecklad” och i den förklarande texten står att ”Det bör vara möjligt att komplettera golfbanan med exempelvis elljusspår eller lokaler för andra verksamheter som båda kan vinna på en samlokalisering.”. Undertecknade anser att markanvändningen är alltför vagt formulerad och skapar därför osäkerhet för berörda fastighetsägare vad gäller områdets framtid - i strid med översiktsplanens syfte att vara vägledande gällande mark- och vattenanvändningen. Innebörden av ”andra verksamheter” måste därför preciseras för att översiktsplanen ska ge förutsägbarhet och vägledning för områdets fortsatta utveckling. Det framgår inte heller var en utveckling av golfverksamheten kan ske. En precisering av markanvändningen är också nödvändig för att kunna bedöma översiktsplanens konsekvenser för områdets höga natur- och kulturvärden samt för berörda fastigheters ekonomiska värden.

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

Formulering justeras enligt nedan för att förtydliga att området är tänkt att utvecklas i linje med nuvarande användning.

*Det bör vara möjligt att komplettera golfbanan med exempelvis elljusspår eller lokaler för andra **för området lämpliga** verksamheter som båda kan vinna på en samlokalisering.*

Av områdesbeskrivningen för område MB3 framgår också att området ska utvecklas med stor hänsyn till omgivningen.

Privatperson 70

I översiktsplanen står det på flertalet ställen om lantbrukets roll för att Öland ska vara en attraktiv plats både för turister och fast boende. Ändå finns det flertalet ställen i översiktsplanen där man föreslår att bygga på både produktiv och högt produktiv åkermark. Där vi som företagare och privatpersoner ska bli av med våra förutsättningar att bedriva och utveckla våra företag både för denna generation och kommande.

På sidan 133 i Översiktsplanen står det- ” Ur ett långsiktigt perspektiv bidrar jordbruket med en lokal livsmedelsproduktion som är viktig för nutida och framtida livsmedelsförsörjning. Det är en aspekt som behöver vägas in när tätortsnära jordbruk kommer i konflikt med växande samhällen. Om markanvändningen ska förändras krävs att det långsiktiga perspektivet vägs mot det nya användandet, speciellt då jordbruksmark är svårt att återskapa. Samhällsplaneringen behöver därför ta stor hänsyn till jordbruksmarkernas värde vid beslut om framtida utveckling. Se vidare i kapitlet Bebyggelseutveckling.

Att Borgholms kommun har en betydande andel aktiva jordbruk gör att mängden stallgödsel som produceras är stor. Därmed finns ett generellt stort behov av spridningsareal. Balansen mellan djurhållning och spridningsarealer av gödsel blir ofta en begränsande faktor för jordbruken. I vissa fall behövs skogs- och betesmark omvandlas till åkermark för att täcka behovet av spridningen av gödsel. När jordbruksmark exploateras och spridningsarealerna minskar innebär det ytterligare begränsningar i jordbrukets möjligheter att expandera och kan påverka framtida livsmedelsproduktion. ”
Vi bedriver företag som är stadsnära, vilket innebär att så fort Borgholms kommun vill bygga nya bostäder så är det vi som måste lämna plats åt andra, vilket inte är rimligt. Det finns många fler sätt att bygga hus på, än att ständigt se den ”enkla” utvägen och förstöra böndernas förutsättningar. Att tillåta bebyggelse på områden SB 32, SB 34 och SB 35 kommer förstöra för dagens företagare och ägare men även framtidens. Vi bidrar med både jobbtillfällen, skatteintäkter och ett landskap som är besöksvärt, vilket borde vara viktigare än att bygga bostäder för sommargäster eller pensionärer som ändå inte bidrar till varken barn i skolan eller skatteintäkter. I framtagande av översiktsplanen har kommunen chansen att ta ställning för de fast boende, företagandet och de unga som vill fortsätta bo och utveckla denna plats. Att ta jordbruksmark i anspråk är något som aldrig kan göras ogjort.

Att exploatera åkermark ger unga noll framtidstro. Vi ser redan idag en trend i att unga inte vill eller kan ta över företag eller starta nytt pga. osäkerheten kring kommunens

ställningstaganden och exploatering. Godkänner ni denna exploatering så kommer den att ligga till grund för prissättning på åkermark framöver, vilket gör det omöjligt för unga och redan befintliga företag att bedriva företag eller köpa sig ett hus, lönsamheten i jordbruket räcker inte till att betala tomtpriser på åkermark som ska försörja befolkningen med livsmedel.

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

Borgholms kommun strävar efter att skapa förutsättningar för att fler människor ska välja att bo och verka i vår kommun. Jordbruket och produktionen av livsmedel är en basnäring som skapar arbetstillfällen i hela kommunen. Lantbruket behöver ha möjlighet att bedriva och utveckla sin verksamhet utan att komma i alltför stor konflikt med andra intressen. Att bevara produktiv jordbruksmark är en viktig del i att hålla landsbygden levande. Samtidigt innebär ambitionen om att vi ska bli fler i kommunen också att hela kommunen, såväl tätorter som landsbygdsområden, behöver ges kraft att växa och utvecklas. Detta genom bland annat tillskapande av nya bostäder men även utveckling av nya och befintliga verksamheter. För detta kan jordbruksmark till viss komma att behöva tas i anspråk.

Privatperson 72

I handlingen framgår att Trafikverket gjort en åtgärdsstudie för att förbättra trafiksäkerheten på väg 136 Mellby-Byxelkrok. Studien sägs visa att det är möjligt att anlägga gång- och cykelväg mellan Mellby -Torp men inte mellan Torp genom samhället till Byxelkrok pga att vägen där är för smal.
Vi föreslår att Trafikverket gör en ny studie och i samråd med fastighetsägare längs vägen tillskapar det utrymme som behövs för att bygga någon variant av gång- och cykelväg. Kommunen bör vara behjälplig i kontakten med fastighetsägarna. Det är känt att det finns förslag på att anlägga cykelväg med alternativ sträckning, men det kommer inte att lösa trafiksäkerheten längs väg 136 på nämnd sträcka. Frågan är särskilt aktuell med anledning av planerad flytt av ortens livsmedelsbutik till Mellby. En förbättrad trafiksäkerhet på aktuell vägsträcka bör ha högsta prioritet.

Kommunens kommentar:

Kommunen arbetar tillsammans med Borgholm Energi och Trafikverket för att få till en bättre trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter längs sträckan. Den åtgärdsvalsstudie som är gjord blev klar 2021 och det är inte troligt att en ny studie skulle komma fram till någon annan slutsats. Kommunen arbetar vidare med de förslag på lösningar som presenterades i åtgärdsvalsstudien.

Privatperson 81

Min synpunkt är att i förslagets del som rör områden av riksintresse, bör området vid kusten från Gudesjöbodar fram till åtminstone Gudesjövägen ges status av riksintresse för naturvård.
I förslaget utgör området utmed kusten söder om Gudesjöbodar ett riksintresse för natur-

vård, men just norr om bodarna har en ”tårtbit” karvats ut där området inte enligt förslaget är av sådant riksintresse (däremot är det ett föreslaget område av riksintresse för kulturmiljövård).
Jag menar att detta område, på samma sätt och av liknande skäl, bör ha samma status i översiktsplanen som området just söderöver.

Kommunens kommentar:

Tack för din synpunkt.

Naturvårdsverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten är de myndigheter som har i uppdrag att peka ut riksintressen för naturvård. Riksintressesystemet bygger på att det tas fram kunskap om områdenas värden och där staten tydligt redovisar sina anspråk och intressen och där kommunerna aktivt förhåller sig till dem i den kommunala översiktsplaneringen. Kommunen gör i detta fall ingen annan bedömningen än de statliga myndigheterna ifråga om utbredningen på det aktuella riksintresseområdet.

Privatperson 86

Detta måste stoppas. Kan ej förstå hur det kan va möjligt att bara tänka tanken att bebygga där.

Kommunens kommentar:

Noteras

Kårehamn/Petgärde - utredningsområde U6

Av de inkomna yttrandena rör 60 stycken utredningsområde 6 i Kårehamn/Petgärde. Av dessa har 6 yttranden skrivits under av två personer. Ett av dem har skrivits under av 174 personer och återges här i sin helhet. Åtta av de som yttrat sig har använt sig av den text som Naturskyddsföreningen lagt ut på sin hemsida, även denna återges i sin helhet.
19 av yttrandena är korta och uttrycker att de är emot att området bebyggs på grund av de höga värden som finns här.
Utredningsområde 6 i Kårehamn/Petgärde berörs i yttrandena från privatperson 6, 7, 8 , 9 , 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 35, 36, 37,

39, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 59, 63, 65, 66, 68, 69, 71, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 84 och 85. Samtliga yttranden finns samlade i bilaga 1.

Granskningsyttrande privatperson 69
underskrivet av 174 personer

Yttrande Översiktsplan 2040/ utredningsområde Petgärde gårdsby.
Projektet Petgärde gårdsbys koncept lyder som följer:
”Vårt koncept bygger på vår vision om att skapa en modern, trygg livsmiljö i samklang med natur och landsbygdens stora fördelar”.
Så här ser vi det:
Om projektet går igenom innebär det att man öppnar upp den fria marknaden för försäljning av jordbruksmark till tomtpriser, priser få eller inga bönder har råd att betala, vilket innebär att lantbruken kommer att försvinna och med dem de skatteintäkter som både verksamhet och anställda inbringar till kommunen.
I kommunens målbild för levande landsbygd kan man läsa:
”Jordbruket och produktionen av livsmedel är en viktig näring för kommunen som behöver värnas. Lantbruket behöver ha möjlighet att bedriva och utveckla sin verksamhet utan att komma i konflikt med annan verksamhet och andra intressen. Att värna produktiv jordbruksmark är en viktig del i att hålla landsbygden levande”.
”Äng är åkerns moder”
Betesmark är lika viktig som åkermark och är av stor betydelse för jordbruket. Utan betande djur kommer dessutom landskapet snabbt att växa igen, vilket påverkar Ölands unika fauna och flora negativt.
Egen helikopterplatta på Petgärde gård och 15 min till flygplats för privatplan utlovas i marknadsföringen. Detta vittnar främst om vilket klientel man vänder sig till och att miljöaspekten inte är så viktigt trots allt.
I Petgärde gårds projektplan hävdar man att minst hälften av bostäderna ska vara permanent bebodda minst 6 månader/år. Husförsäljningen i kommunen har inte genererat i särskilt många permanenta invånare hittills (här har kommunen sin egen bekräftande statistik).
Under första halvåret 2024 har invånarantalet minskat med 54 personer enligt Ölandsbladet (sid.5, 22/8-2024)
Rent krasst är det ytterst få människor som, bortom den romantiserade bilden av livet på landet som marknadsförs av företaget, faktiskt vet hur det är att leva på lantgård, med extrema mängder flugor, skitlukt, stora maskiner och allt annat som livet på landet innebär i verkligheten.
Till syvende och sist handlar det bara om pengar- möjligheten för olika företag att öppna upp marknaden för bebyggelse av jordbruksmark där man kan tjäna stora pengar medan öns livsviktiga jordbruk går i graven ett efter ett…
Innan något beslut fattas hoppas vi innerligt att varje ansvarig tjänsteperson och framför allt varje politiker noggrant tar i beaktning att man inte kan flytta ett jordbrukslandskap eftersom det är just här, utifrån rådande resurser och möjligheter, jordbruken existerar.
Lantbruken bidrar till en hållbar livsmedelsproduktion för ökad självförsörjning, vilket är en av målsättningarna
i Livsmedelsstrategin 2.0 - från jord till bord- som regeringen påbörjade 2023.
Ett beslut som gynnar projekt Petgärde gårdsby skulle alltså innebära att man går rakt emot både den nationella livsmedelsstrategin och kommunens egen målbild för en levande landsbygd.

Om man verkligen förstår och är insatt i jordbrukets innebörd och stora värde för en levande landsbygd, då är beslutet inte det minsta ”svårbalanserat”, det borde vara en självklarhet att värna om våra bönders framtid.

Granskningsyttrandet nedan är inskickat av åtta personer
Exploatera inte Petgärde sjömarker!
I granskningsversionen av Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun anges att sjömarkerna på Petgärde gård är strategiskt lämpliga för utredning om utveckling (U6, sid 45). Det är en felaktig bedömning som inte tar hänsyn till de stora natur- och kulturvärdena (riksintresen) i området. Betesmarkerna på östra sidan är också viktiga för att behålla en levande landsbygd med livskraftiga jordbruk. Exploateringen står alltså i motsättning till kommunens målsättning att ”värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk”. Den kan inte heller motiveras med hänvisning till väsentliga samhällsintressen och avsaknad av alternativa, mer lämpliga placeringar inom kommunen. Ett vida större samhällsintresse, för allmänhetens tillgång till öländsk natur för rekreation och turism, samt det i ÖP 2024 framhävda vårdandet av ekosystemens funktioner, är att dessa områden bevaras intakta.
Det östra och södra delområdet i U6 består av artrika naturtyper som av Europeiska unionen pekas ut som mycket skyddsvärda. Båda dessa områden är av flera skäl direkt olämpliga för explatering med bebyggelse och bör utgå ur översiktplanen.
Det norra delområdet saknar värdefulla naturtyper men läget intill de båda reservaten, Djurstad träsk och Petgärde träsk, och vattendraget dem emellan, gör att exploatering bara kan få ske efter att noggranna hydrologiska utredningar av miljökonsekvenserna.

Sammanfattning av övriga yttranden
De som yttrar sig tar alla upp de höga naturvärdena som ett skäl till att inte exploatera området, främst avseende det östra och norra skiftet.
14 av yttrandena tar upp ianspråkstagandet av jordbruksmark för bostadsbebyggelse som ett stort problem. Följden blir minskad livsmedelsproduktion och höjda markpriser för jordbruksmark, vilket gör det svårt för lantbrukarna att expandera. Att marken brukas är också direkt kopplat både till platsens kulturhistoria och biologiska mångfald.
De betade sjömarkerna utgör är ett för östra Öland unikt kultur- och naturlandskap som ger kusten dess karaktär. Att marken betats kontinuerligt under mycket lång tid har skapat en livsmiljö för flora och fauna som inte återfinns på andra platser.
Åtta yttranden tar upp att alla delar av utredningsområde 6, förutom det öster om väg 974, ligger inom riksintresse för kulturmiljö, naturvård och friluftsliv. Det norra och östra skiftet gränsar till naturreservaten Petgärde träsk och Djurstad träsk, vilka även är Natura 2000-områden.
Två yttranden belyser att det finns registrerade fornlämningar inom utredningsområdet.
De som yttrar sig menar att det inte går att bebygga området utan att dessa värden skadas.
Tre yttranden pekar på att det är motsägelsefullt av kommunen att peka ut området i översiktsplanen samtidigt som det i samma plan betonas vikten av att värna jordbruksmark samt natur- och kulturvärden. Att exploatera områdena skulle kräva så pass omfattande utredningar att det inte är motiverat att peka ut området som aktuellt för ny bebyggelse.
Tre av yttrandena tar upp aspekter kopplade till klimatförändringar, översvämningsrisk som en följd av havsnivåhöjningen, våtmarkernas förmåga att lagra koldioxid och vikten av att bevara marken för livsmedelsförsörjning. I ett av yttrandena uttrycks också en oro för att man skulle behöva genomföra stora ingrepp i naturen för att skydda ny bebyggelse mot översvämningar i och med havsnivåhöjningen.

Sex av yttrandena tar upp att Petgärde och Kårehamn inte har någon bussförbindelse, att det inte finns några cykelvägar och att det är långt till närmaste serviceort med butik och skola.
Tillkommande bebyggelses påverkan på grundvattnet tas upp i fyra yttranden.
Frågan om hur man löser avlopp tas upp i två yttranden.

Petgärde gårdsby
Av yttrandena som rör utredningsområde 6 är det 15 stycken som kommenterar planerna för projektet ”Petgärde gårdsby” som drivs av ägarna till den fastighet där en stor del av utredningsområde 6 ligger. Konceptet bygger på att bygga bostäder runt den befintliga Petgärde gård som skulle utgöra en samlingsplats med gårdsbutik, kontorsplatser för distansarbete, övernattningshus för gäster med mera. Gården skulle fortsätta drivas som jordbruk med nötdjur. Man marknadsför sig också med att det kommer finnas tillgång till helikopterplatta och närhet till flygfält för privatplan.
De som kommenterar projektet i yttrandena uttrycker en oro över att ekonomiska intressen ställs mot intresset av att bevara det natur- och kulturlandskap som jordbruket skapat. Den här typen av projekt när jordbruksmark säljs till priser för tomtmark gör det svårt för lantbrukarna att expandera. De som yttrar sig uttrycker också oro för att potentiella köpare har en romantiserad bild av att leva nära ett jordbruk och att de inte räknar med de olägenheter i form av flugor och lukt som det medför, något som i förlängningen kan hindra att marken brukas och då växer igen.
De som yttrar sig ställer sig också tveksamma till att det skulle locka andra målgrupper än höginkomsttagare som skulle bo där delårsvis och inte bidra till några skatteintäkter för kommunen.
Några av yttrandena kommenterar detaljer i den presentation de som driver projektet visat. Det rör frågor om trafiklösningar, befintliga servitut och behovet av anställda.
Två av de som yttrat sig föreslår att man istället borde satsa på att renovera och sälja ödehus.

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska nyttjas, utvecklas och bevaras.

I översiktsplanen hanteras de allmänna intressen som framgår av plan- och bygglagens andra kapitel. Det innebär att avvägningar också måste göras mellan de olika allmänna intressena. Kommunen avgör utifrån sina förutsättningar och behov vilka allmänna intressen som är relevanta för kommunens fysiska planering.

Borgholms kommun strävar efter att skapa förutsättningar för en levande landsbygd och att människor ska välja att bo och verka i vår kommun. Jordbruket och produktionen av livsmedel är en basnäring som skapar arbetstillfällen i hela kommunen. Lantbruket behöver ha möjlighet att bedriva och utveckla sin verksamhet utan att komma i alltför stor konflikt med andra intressen. Att be-

vara produktiv jordbruksmark är en viktig del i att hålla landsbygden levande. Samtidigt innebär ambitionen om att vi ska bli fler i kommunen också att hela kommunen, såväl tätorter som landsbygdsområden, behöver ges kraft att växa och utvecklas. Detta genom bland annat tillskapande av nya bostäder men även utveckling av nya och befintliga verksamheter. För detta kan jordbruksmark till viss del komma att behöva tas i anspråk.

Till detta kommer strävan att värna, tillvarata och utveckla de höga natur- och kulturvärden, landskapets karaktär och närheten till kust och hav. Borgholms kommun vill värna det rika natur- och kulturarvet, tillgången till friluftsområden och det stora utbudet av upplevelser som lockar många människor till Öland.

Att förena dessa intentioner är en komplex uppgift där inte sällan målkonflikter uppstår. Kommunen har genom det kommunala planmonopolet möjlighet att utreda markanvändningen i detalj, och väga enskilda och allmänna intressen mot varandra i en detaljplaneprocess.

Områdena som är utpekade i översiktsplanen kring Kårehamn och Petgärde, benämnda U6, är vad kommunen valt att benämna som utredningsområden. Det innebär att föreslagna områden bedömts lämpa sig för utredning om utveckling utifrån översiktsplanens strategiska perspektiv. Avgränsningen av områdena är endast schematisk och områdenas lämplighet för ändrad markanvändning behöver utredas vidare i kommande planering om en sådan önskan finns hos de enskilda markägarna. Ett första steg är då att pröva frågan om planbesked i miljö- och byggnadsnämnden. I det fall nämnden beviljar planbeskedet ges förvaltningen i uppdrag att ta fram en detaljplan. Därefter följer detaljplaneprocessen i vilken markens lämplighet för bebyggelse prövas i detalj.

Det finns en vilja hos kommunen om att tillskapa bostäder i kommunens östra delar. Skälet att utredningsområdet U6 utökats är flera; att kommunen genom det kommunala bolaget Borgholm Energi genomför en utbyggnad av allmänt vatten- och avlopp mellan Borgholm och Djurstadtorp; att det under samrådet inkommit yttranden med förslag att bygga bostäder kring Petgärde och Kårehamn; men även att områdena ligger i anslutning till befintlig bebyggelse som till viss del är detaljplanelagd sedan tidigare.

I arbetet med översiktsplanen har ett antal stort antal frågor som behöver utredas i vidare planering för områden U6 identifierats, här kan nämnas naturvärdesinventering, fördjupad fågelutredning, utredning om markförhållanden och markfuktighet, dagvattenhantering och arkeologisk utredning. Även havsnivåhöjning blir en fråga för det delområde av U6 som är beläget i nordöst. Detta till följd av länsstyrelsens uppdaterade riktlinjer vad gäller havsnivåhöjning. Att detta ska beaktas i vidare planering förs in i beskrivningen för område U6 i översiktsplanen.

Kommunen är medveten om att detaljplaneläggning inom utredningsområde U6 kan innebära att särskild tillståndsprövning enligt miljöbalken krävs. Av länsstyrelsens granskningsutlåtande framgår att de utifrån befintligt underlag inte kan ta ställning i frågan som således får hanteras i vidare planering.

En stor fråga i sammanhanget är den om ianspråktagande av jordbruksmark. Som framgår av översiktsplanen är kommunens målsättning är att värna jord-

bruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk på lång sikt. Det innebär inte att jordbruksmark inte kan komma i fråga för prövning om ändrad markanvändning. Kommunen har att förhålla sig till 3 kapitlets 4 § i miljöbalken som fastställer att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och att detta behov inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk.

I en detaljplaneprocess som omfattar jordbruksmark utreds huruvida det är frågan om brukningsvärd jordbruksmark, om det är ett väsentligt samhällsintresse som tillgodoses och om det är möjligt att tillgodose detta intresse genom att annan mark tas i anspråk. Här utreds också detaljfrågor som storlek på tomter, utformning och placering av hus och vägar, detaljer som inte hanteras i översiktsplanen.

Allmänt vatten- och avlopp är under utbyggnad i området och planeras vara färdigt under 2028.

Stora Rör

Av de inkomna yttrandena rör 11 stycken utvecklingsområde SB42 och MB17 vid Stora Rör, Det gäller yttrande från privatperson 13, 21, 25, 38, 45, 49, 57, 58, 61, 67, 75. Nedan följer en sammanfattning av de yttrandena, samtliga yttranden finns samlade i bilaga 1.

Fyra av yttrandena är underskrivna av två personer. I tio av yttrandena framförs att de som yttrar sig ställer sig bakom yttrandet från Rällaskogens vänner. I två av dessa yttranden tilläggs inget ytterligare.

Naturvärden
Utöver de två yttranden som inte gör något ytterligare tillägg lyfts i samtliga yttranden södra Rällaskogens höga naturvärden som skäl att inte bebygga området. Här finns fridlysta- rödlistade- samt signalarter av växter och djur. Det finns också ett flygsandfält inom området, en för Öland ovanlig naturtyp. Intilliggande område blev år 2020 naturreservat och naturvärdena inom utvecklingsområde SB42 skiljer sig inte från dem inom reservatet. Skogen är också viktig ur hydrologisk- och klimatsynpunkt som då den reglerar vattenflöden och träden lagrar koldioxid. Den dämpar även buller från väg 136, vilket kan komma att bli ett problem för både nya och befintliga bostäder om skogen avverkas.
Det lyfts också att naturvärdena på platsen gör södra Rällaskogen till ett viktigt rekreationsområde och att kommunen bör värna om naturen som en stor resurs som lockar turister och får människor att flytta hit.

Kommunikationer och service/ Sociala värden
I flera av de inkomna yttrandena som handlar om utvecklingsområde SB42 tas service och kommunikationer upp. Idag finns förskola, skola och matbutik i Rälla och i yttrandena uppmanas kommunen att bygga mer där för att låta Stora Rörs karaktär som sommaridyll bevaras.
Det uttryck också en farhåga om att de som bosätter sig i det nya området inte kommer bidra till mer service eller elevunderlag för skolorna i Borgholms kommun utan nyttja den i grannkommunerna Möbylånga och Kalmar

Det ifrågasätts också att barnfamiljer kommer ha råd att bosätta sig i det nya området vid Stora Rör utan att det kommer bli delårsboende för äldre höginkomsttagare.

Kommunens kommentar:

Tack för era synpunkter.

Det är kommunens intention att möjliggöra för inflyttning. Att ha en god planberedskap är ett led i att vända trenden med en minskande befolkning. I den nyligen antagna tillväxtstrategin har kommunen pekat ut Stora Rör och Rälla som intressanta att utveckla på grund av närhet till förskola, skola, affär, service och kollektivtrafik men också på grund av närhet till friluftsliv och rekreation. Vid sidan av pågående planarbete i både Rälla och Stora Rör ser kommunen också en stor möjlighet att kunna utveckla Löttorp, Borgholm-Köpingsvik, Gärdslösa och Runsten. Att möjliggöra för byggnation av bostäder är ett allmänt intresse och kommunen har ett ansvar att genom planläggning bidra till att minska bostadsbristen i landet. Eftersom alla har olika preferenser för sitt val av boende är det kommunens uppgift att kunna erbjuda planlagd mark med olika förutsättningar.

Platsens lämplighet för ändrad markanvändning utreds i en detaljplaneprocessen utifrån de riktlinjer som finns i översiktsplanen gällande bland annat dagvattenhantering, trafikfrågor, och hänsyn till kultur- och naturvärden. Kommunen har också att förhålla sig till gällande lagstiftning, kunskap från utredningar och synpunkter och information som framkommer i planprocessen.

Översiktsplan 2040

Antagen av kommunfullmäktige
xxxx-xx-xx § xx

Borgholms kommun

Det här är Borgholms kommuns förslag till ny översiktsplan med sikte på år 2040. Översiktsplanen visar hur hela Borgholms kommun ska utvecklas för att bidra till en hållbar framtid.

Planen har varit på samråd och granskning innan antagandet i kommunfullmäktige. Samrådet genomfördes mellan 2022-06-01 och 2022-08-31 och granskningen mellan 2024-05-23 och 2024-08-25. Synpunkter som inkommit under processen finns samlade i samrådsredogörelsen samt granskningsutlåtandet.

Sweco har på uppdrag av Borgholms kommun tagit fram en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för kommunens översiktsplan.

Borgholms kommun
Översiktsplan 2040
Antagandehandling, 2025-03-07
Dnr KS 2019/117
Tryck:

Förord

Borgholms kommun är en attraktiv kommun som lockar många människor! Det märks på flera sätt, inte minst på det stora antalet besökare och delårsboende, men även genom att allt fler vill bo permanent i vår kommun. Att bli fler som delar på gemensamma åtaganden och behov är i grunden positivt men innebär samtidigt många utmaningar som måste hanteras på ett bra sätt. Vi har ett ansvar mot alla som redan bor här och mot de som flyttar hit. Det innebär att vi måste växa med kvalitet och säkerställa att förutsättningarna för fortsatt tillväxt är långsiktigt hållbara.

Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste strategiska dokument och det viktigaste för den fysiska planeringen. Planen visar på betydelsefulla ställningstaganden gällande hur vi ska använda mark- och vattenområden med sikte på 2040. Det är många faktorer som måste beaktas för att nå en långsiktigt hållbar utveckling av kommunen. Natur- och kulturmiljö, vattenförsörjning, jämställdhet, ekonomi, tillgänglighet, hälsa och trygghet är några av dessa. För den fortsatta utvecklingen är det viktigt att det finns olika typer av bostäder för alla utifrån livets olika behov samt att näringslivet kan utvecklas och stärkas.

För att översiktsplanens strategier och riktlinjer ska bli framgångsrika är det viktigt att det finns största möjliga samsyn kring dessa hos politiker, näringsliv, medborgare och besökare. Översiktsplanen ska ligga till grund för prioriteringar under många år och kommunens invånare ska känna tillit och förtroende för kommunens långsiktiga vilja att planera mot ett hållbart samhälle och en fortsatt attraktiv kommun.

Arbetet med översiktsplanen har varit omfattande, utmanande och intressant. Många synpunkter inkom under samråd och granskning vilket föranlett en del justeringar av planen under processens gång. Vi tackar alla som varit med och engagerat sig och tagit sig tid att lämna synpunkter och kommit med kunskap. Tack vare er hjälp har vi nu lagt grunden för vårt fortsatta arbete för ett robust och hållbart samhälle i vilket Borgholms kommun kan växa utifrån våra unika förutsättningar och värden.

Ilko Corkovic
Kommunstyrelsens ordförande

Jens Odevall
Kommunchef

Innehållsförteckning

Introduktion 5

Mål och vision 8
- Nationella och regionala mål 9
- Mål för en hållbar utveckling 11
- Målbild Borgholm 2040 15
  - Attraktiv livsmiljö 16
  - Goda kommunikationer 17
  - Levande landsbygd 18
  - Värna vattnet 19

Utvecklingsstrategi 20
- Bebyggelse 22
- Natur och friluftsliv 24
- Kommunikationer 26

Mark- och vattenanvändning 28
- Bebyggelseutveckling 29
- Näringslivsutveckling 36
- Mark- och vattenanvändningskartor 40
  - Norra kommundelen 42
  - Mellersta kommundelen 44
  - Södra kommundelen 46
  - Fokusområde Byxelkrok 48
  - Fokusområde Löttorp 59
  - Fokusområde Djupvik 64
  - Fokusområde Borgholm-Köpingsvik 70
  - Fokusområde Rälla-Stora Rör 88

Planeringsförutsättningar 94
- Kulturmiljövärden 95
- Naturvärden 99
- Vattnet i landskapet 106
- Vatten och avlopp 114
- Klimatanpassning 118
- Friluftsliv och rekreation 124
- Turism 126
- Infrastruktur och kommunikationer 128
- Areella näringar 132
- Hälsa, risk och säkerhet 135
- Riksintressen 142
- Energi 152
- Avfall 154
- Bostäder 156
- Mellankommunala frågor 158
- Kust- och havsplanering 162

Referenser 166

Bilaga Områdesspecifika varsamhetskrav för fokusområde Borgholm-Köpingsvik 168

Länsstyrelsens granskningsyttrande 176

Introduktion

Vad är en översiktsplan?

En översiktsplan visar i stora drag kommunens intentioner för hur mark- och vattenområden ska användas samt hur bebyggelsen ska utvecklas och bevaras. Borgholms kommuns tidigare översiktsplan är från 2002 och ersätts för att anpassas till nya lagkrav och uppdaterade förutsättningar.

Översiktsplanens viktigaste funktioner är:

- visa kommunens vision för den framtida utvecklingen
- vara vägledande gällande mark- och vattenanvändningen
- utgöra plattform för dialogen mellan kommunen och staten om de allmänna intressenas innebörd, avgränsning och tillgodoseende

Översiktsplanen är vägledande men inte bindande. Den är därmed inte absolut styrande när planer eller projekt ska genomföras men utgör det viktigaste övergripande dokumentet för efterföljande planering enligt plan- och bygglagen.

Det är i översiktsplanen som de allmänna intressena vägs mot varandra. Dessa avvägningar ligger sedan till grund för större samhällsinvesteringar samt bevarande och utveckling av värdefulla tillgångar, som exempelvis natur- och kulturmiljöer.

Avvägningen mellan enskilda och allmänna intressen görs först vid prövningen av detaljplaner och bygglov eller andra beslut enligt exempelvis miljöbalken och väglagen.

Planprocessen

Översiktsplanering ska spegla den rådande kommunala politiska majoritetens inställning kring byggande, mark- och vattenanvändning samt hushållning med naturresurser. Planen måste vara aktuell för att fungera som vägledning vid såväl kommunens egna som andra myndigheters beslut om bland annat detaljplaner, bygglov och tillstånd enligt miljöbalken. För en kontinuerlig översiktsplanering måste kommunen senast 24 månader efter varje ordinarie val ta fram en planeringsstrategi för att utvärdera planens aktualitet.

Genom en tidig dialog med många olika parter tas ett planförslag till ny översiktsplan fram. Därefter hålls ett samråd med länsstyrelsen, berörda kommuner, andra myndigheter, medborgare, näringsliv, intresse-organisationer med flera. Resultatet av samrådet och kommunens ställnings-taganden till framförda synpunkter redovisas i en samrådsredogörelse. Planförslaget bearbetas sedan för att därefter ställas ut igen i minst

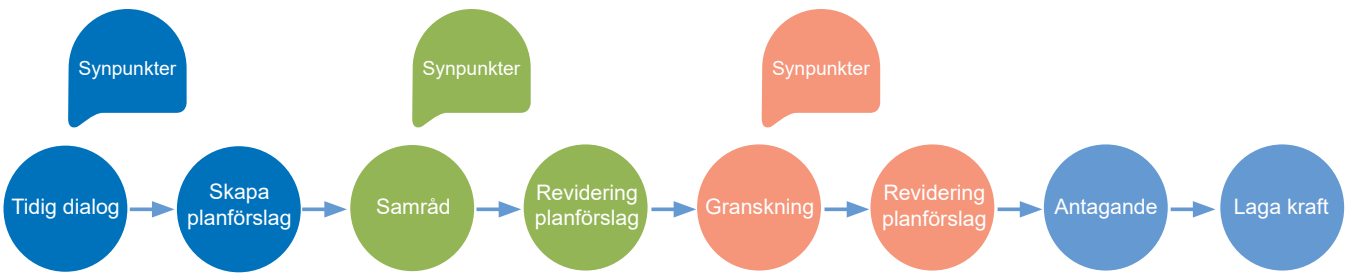

två månader för granskning. Efter utställningen sammanställer kommunen de inkomna synpunkterna i ett särskilt utlåtande. Därefter kan planen antas av kommunfullmäktige. Om planförslaget efter utställningen ändras väsentligt måste det ställas ut på nytt.

Kommunens olika roller

I planprocessen kan kommunen agera i flera olika roller: som fastighetsägare, som uttolkare av allmänna intressen och som beslutande myndighet i avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen. De många rollerna kontrolleras av länsstyrelsens, och därigenom statens, betydande roll i processen. Länsstyrelsen samråder, granskar och kan överpröva eller upphäva kommunala beslut att anta detaljplaner utifrån vissa i lagen angivna punkter. Kommuens roll att precisera de allmänna intressena balanseras i planeringsprocessen på två sätt, dels genom en dialog mellan stat och kommun i översiktsplanen, dels i detaljplaneprocessen.

Motstående intressen

Olika allmänna intressen kan i många fall samexistera och stärka varandra. Men samtliga allmänna intressen kan inte tillgodoses fullt ut överallt, utan prioriteringar måste ske i planläggning av mark- och vattenanvändningen. Exempelvis kan tillkomsten av ny infrastruktur, bostadsbebyggelse, besöksanläggningar och arbetsplatser innebära vissa konflikter med bevarandet av jordbruksmark eller befintliga natur- och kulturvärden. Översiktsplanens funktion är att göra en värdering av de motstående intressena som uppstår för att skapa riktlinjer anpassade efter kommunens förutsättningar och behov. På så sätt skapas strategiska vägledande prioriteringar för kommande planeringsskeden.

Översiktsplanens struktur

Översiktsplanen följer Boverkets modell för översiktsplanering med viss anpassning utifrån kommunens förutsättningar. Först presenteras en målbild för översiktsplanen, som grundar sig i nationella och regionala mål samt kommunens vision. Målbilden mynnar ut i fyra utvecklingsteman med tillhörande prioriteringar. Prioriteringarna ligger sedan till grund för översiktsplanens utvecklingsstrategi, som i sin tur vägleder den planerade framtida mark- och vattenanvändningen. Översiktsplanen avslutas med kommunens planerings-förutsättningar och tillhörande riktlinjer. Tanken med strukturen är att skapa en tydlig röd tråd från de övergripande tematiska delarna ner till den konkreta fysiska markanvändningen.

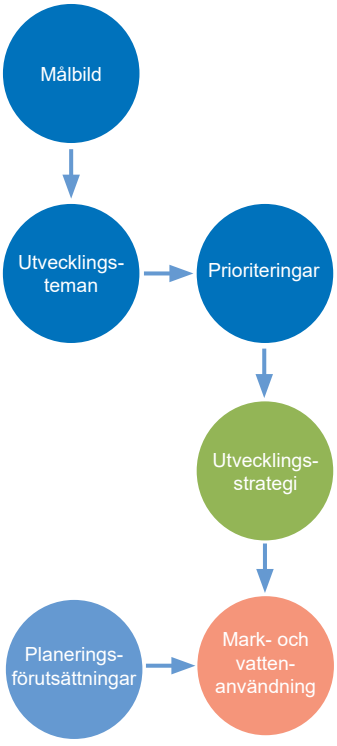

Projektorganisation

Översiktsplanen har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner på kommunens tillväxtavdelning.

Beställare:
Kommunstyrelsen

Politisk styrgrupp:
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Projektledare:
Leon Hansson, planeringschef

Planförfattare:
Annie Bartos, samhällsplanerare
Frida Gustafsson, miljöstrateg
Mia Olsson Hedman, VA-strateg
Kristin Bertilius, projektledare vatten
Lovis Moreau, bygglovshandläggare

Medverkande:
Åsa Mårtensson, miljöinspektör
Tina Olsson, utredare Borgholm Energi
Tillväxtavdelningen Borgholms kommun

Utvecklingsstrategin och den generella dispositionen av översiktsplanen togs fram av Sweco i samverkan med arbetsgruppen.

Tidigare översiktsplaner för Borgholms kommun

Kommunens nu gällande kommuntäckande översiktsplan är från 2002.

Följande fördjupningar har därefter tagits fram:

- Fördjupad översiktsplan för Löttorp, laga kraft 2008-03-06
- Fördjupad översiktsplan för Rälla, Stora rör och Ekerum, laga kraft 2013-02-12
- Fördjupad översiktsplan för Byxelkroksområdet, laga kraft 2017-02-14
- Fördjupad översiktsplan för Djupviksområdet, laga kraft 2018-09-20
- Fördjupad översiktsplan för Borgholm och Köpingsvik, laga kraft 2019-05-15

Den nya kommuntäckande översiktsplanen kommer efter antagande att ersätta både den tidigare översiktsplanen från 2002 och de fördjupningar av översiktsplanen som nämns ovan. De områden som har bebyggts sedan ovan nämnda planer antogs har inte tagits med i denna plan. Översiktsplanen är mer detaljerad när så krävs, det gäller främst de fem fokusområdena där trycket på en ändrad mark- och vattenanvändning är som störst. Det tematiska tillägget till översiktsplanen om vindkraft kommer att fortsätta gälla.

Mål och vision

Översiktsplanen grundas i de nationella och regionala mål som är relevanta utifrån kommunens förutsättningar. Här ingår även nationella och internationella hållbarhetsmål i form av Agenda 2030 och de svenska miljökvalitetsmålen. Utifrån dessa mål har en målbild för översiktsplanen arbetats fram. Målbilden för översiktsplanen bryts sedan ner i fyra utvecklingsteman: attraktiv livsmiljö, goda kommunikationer, levande landsbygd och värna vattnet. Varje tema sammanfattas i prioriteringar hur målen ska uppfyllas.

Nationella och regionala mål

Det finns en stor mängd nationella och regionala mål som tillsammans utgör viktiga utgångspunkter för den fysiska planeringen. Översiktsplanen hanterar målen strategiskt och redogör för vad efterföljande planeringsprocesser ska beakta för att kommunen ska bidra till måluppfyllelsen nationellt och regionalt. Nedan beskrivs de mål som Borgholms kommun prioriterar utifrån de kommunspecifika förutsättningarna på vägen mot en mer hållbar framtid.

Den regionala utvecklingsstrategin för Kalmar län, även kallad RUS, lägger grunden för hur länet långsiktigt ska utvecklas. Till den regionala utvecklingen i länet hör flertalet strategier som är relevanta för kommunens planering, exempelvis besöksnäringsstrategin, livsmedelsstrategin och bredbandsstrategin. Region Kalmar län har även ett regionalt serviceprogram där de övergripande analyserna och prioriteringarna utgör en grund för översiktsplanens prioriteringar av landsbygden. Den regionala utvecklingsstrategin i Kalmar län grundar sig i sin tur i den nationella strategin för hållbar utveckling i hela landet som fokuserar på likvärdiga möjligheter, kompetensförsörjning, entreprenörskap, företagande samt tillgänglighet genom digital kommunikation och transportinfrastruktur.

De nationella målen för sociala frågor vägleder kommunen inom social hållbarhet. De mål som har starka kopplingar till översiktsplanen och kommunens förutsättningar är de jämställdhets- och barnrättspolitiska målen som kan kopplas till fysisk planering. Även de folkhälsopolitiska målen om en god och jämlik hälsa i hela befolkningen har betydelse för kommunens planering och har kopplingar till bland annat tillgänglighet, friluftsliv, besöksnäringen och en äldre befolkning.

För bevarandet och utvecklingen av kulturmiljön vägleder de nationella målen för kulturmiljöarbetet. Målen har som fokus att främja en mångfald av kulturmiljöer, öka delaktigheten, lyfta fram kulturmiljön som en gemensam resurs och tillvarata kulturmiljön i samhällsutvecklingen. Den nationella politiken för gestaltad livsmiljö verkar vägledande för kommunen bland annat för hur arkitektur och kulturarv tar plats i samhällsplaneringen.

För transportfrågor finns flertalet regionala mål och planer som kompletterar de nationella transportpolitiska målen om en effektiv, hållbar, jämställd, säker och tillgänglig transport. Den regionala transportplanen prioriterar länsvisa investeringar för all typ av transportinfrastruktur medan trafikförsörjningsprogrammet för Kalmar län och den regionala kollektivtrafikstrategin är de viktigaste styrdokumentet för kollektivtrafiken. Cykelstrategin för Kalmar län strävar efter att det ska finnas ett regionalt sammanhängande cykelnät som är attraktivt och trafiksäkert. Cykelstrategin påverkar Borgholms kommun främst genom att skapa attraktiva sammanhängande turistcykelnät och genom ambitionen att ansluta kollektivtrafikens bytespunkter på landsbygden med trafiksäker cykelväg. Övergripande för länets och kommunens transportmål finns det

regionala handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region 2030, under begreppet *nooil*, som grundas i Agenda 2030 och den regionala utvecklingsstrategin. Handlingsprogrammet berör också energianvändningen och det fossilbränslefria näringslivet, både regionalt och lokalt. En fossilbränslefri framtid är även ett av delmålen i länsstyrelsens klimat- och energistrategi, tillsammans med minskade utsläpp av växthusgaser och energieffektivisering, och vägleder regionens och kommunens arbete med att minska klimatpåverkan.

Borgholms kommun - en del av Kalmar län

Kartan visar viktiga regionala kopplingar som behöver upprätthållas och stärkas för att Borgholms kommun fortsatt ska utvecklas och samtidigt bidra till måluppfyllelsen i regionala och nationella strategier. Ölandsbron och väg 136 utgör stommen och är grundläggande infrastruktur för kommunens tillväxt och näringslivsutveckling.

Mål för en hållbar utveckling

Översiktsplanen ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling utifrån ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Dessa tre perspektiv är tätt sammanlänkade. Ekologisk hållbarhet sätter ramarna för det hållbara samhället, medan den sociala hållbarheten säkerställer ett jämställt och rättvist samhälle med god livskvalitet. Dessa två perspektiv är en förutsättning för en hållbar ekonomi, som även kan vara ett medel för att nå ekologisk och social hållbarhet.

Definition av hållbar utveckling

Begreppet hållbarhet kan ha många olika betydelser. Översiktsplanen är ett viktigt strategiskt dokument för att säkerställa att den fysiska planeringen skapar förutsättningar för en hållbar utveckling och det är därför viktigt att definiera vad hållbar utveckling innebär för Borgholms kommun.

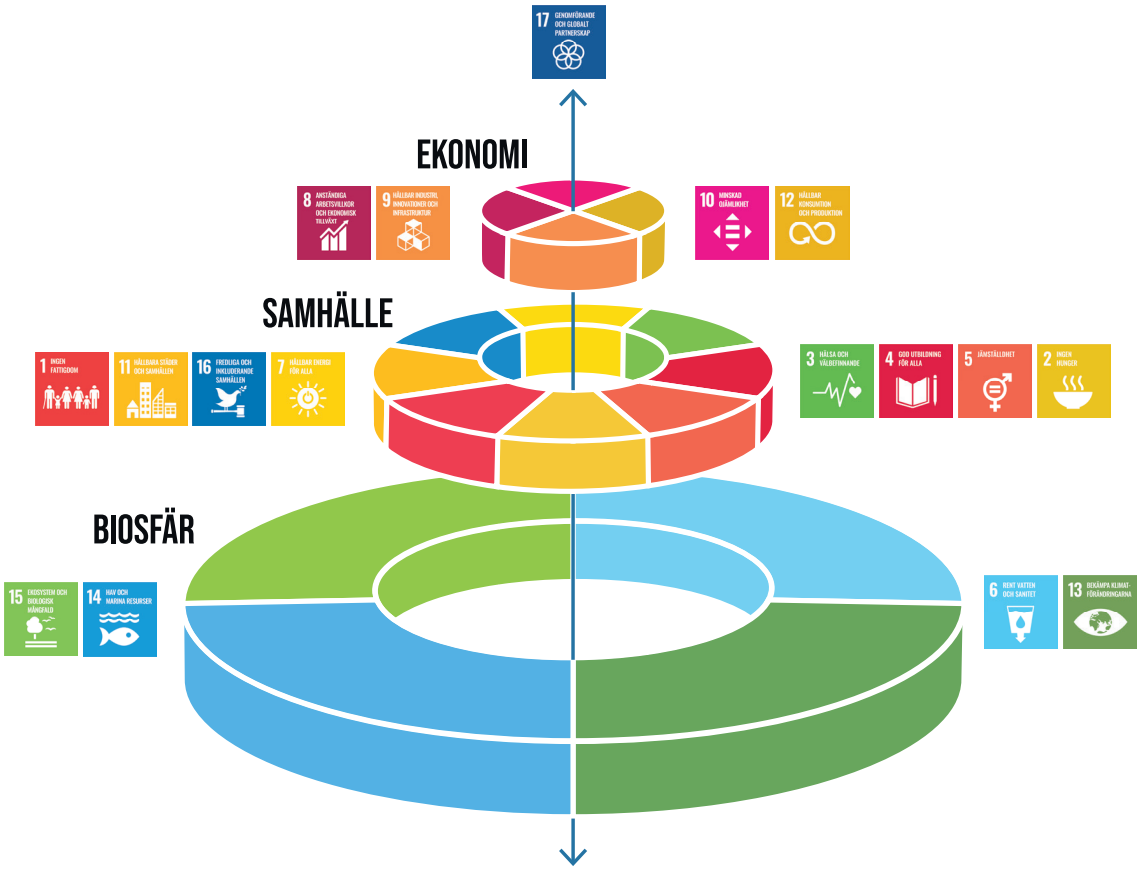

Källa: Azote för Stockholm Resilience Centre vid Stockholms universitet.

Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet handlar om att nyttja naturens resurser på ett sätt som långsiktigt bevarar fungerande ekosystem och dess ekosystemtjänster såsom biologisk mångfald, matproduktion, rekreation, rent vatten och klimatreglering.

För Borgholms översiktsplan innebär ekologisk hållbarhet:

- Att långsiktigt bevara, stärka och hållbart nyttja naturresurser.
- En hållbar mark- och vattenanvändning som säkerställer och utvecklar naturvärden och ekosystemtjänster.
- Att långsiktigt klimatanpassa samhället och minska dess klimatpåverkan.
- Att göra det enkelt för invånare och besökare att välja hållbara resealternativ.

Social hållbarhet

Social hållbarhet innefattar en möjlighet till en god livsmiljö och livskvalitet, oavsett socioekonomiska förutsättningar, funktionsförmåga, ålder, kön, identitet och bakgrund. Det är viktigt att värna om sociala värden såsom trygghet, tillit, delaktighet, integration och jämlikhet. Hänsyn måste därför tas till vilka konsekvenser mark- och vattenanvändning får för människan utifrån jämlikhets-, jämställdhets- samt barnperspektiv.

För Borgholms översiktsplan innebär social hållbarhet:

- Att i planarbetet prioritera alternativ som minskar sociala skillnader och främjar jämlikhet, jämställdhet, trygghet och en social mångfald.
- Att alla invånare ges möjlighet till delaktighet och inflytande över planering och utformning av sin boende- och närmiljö.
- Att miljöer med unik identitet utifrån kulturvärden ses som en resurs i planarbetet för att tillvarata och utveckla identitetsskapande värden.
- Att skapa förutsättningar för välbefinnande och en god hälsa genom att bevara och utveckla natur-, kultur- och rekreationsmiljöer och dess tillgänglighet.
- Att verka för en trygg uppväxt och stimulerande utveckling för barn och unga, både i det geografiska närområdet och i det offentliga rummet.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet handlar om att hushålla med resurser, både materiella och mänskliga. Ekonomisk hållbarhet ska med respekt för ekologiska och sociala värden säkerställa att den planerade mark- och vattenanvändningen främjar ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning.

För Borgholms översiktsplan innebär ekonomisk hållbarhet:

- En mark- och vattenanvändning som bevarar och stärker attraktiva boendemiljöer, verksamhetsområden samt areella näringar.
- Goda kommunikationer både inom kommunen och till närliggande kommuner och knutpunkter.
- Goda förutsättningar för företagande som främjar invånarnas möjlighet att utvecklas och försörja sig.
- Att minska kommunens driftkostnader och investeringsbehov.

Globala mål

FN:s 17 globala hållbarhetsmål är vägledande för Borgholms översiktsplan, med syftet att väga in och balansera ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Översiktsplanens utvecklingsstrategi, riktlinjer och mark- och vattenanvändning ska bidra till att uppfylla Agenda 2030. Genom att låta Agenda 2030 vägleda översiktsplanen förverkligas den globala visionen på en lokal nivå.

Till översiktsplanen har kommunen valt att prioritera ett antal globala hållbarhetsmål baserat på dels kommunspecifika förutsättningar, dels vad översiktsplanen har möjlighet att påverka. De berörda Agenda 2030-målen är markerade i figuren nedan.

För var och en av planeringsförutsättningarna i översiktsplanen går att läsa hur riktlinjerna arbetar för att uppfylla de olika målen.

Borgholms kommun arbetar med samtliga mål i Agenda 2030, men har genom beslut i kommunfullmäktige valt att fokusera på fyra mål för hela den kommunala verksamheten. Dessa fyra är:

Agenda 2030-målen som översiktsplanen kan påverka.

Sveriges miljömål

Det nationella generationsmålet ”*att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka miljö- eller hälsoproblem utanför Sveriges gränser*” är tillsammans med Sveriges 16 miljökvalitetsmål grundläggande för Sveriges miljöarbete.

Översiktsplanen berör samtliga miljökvalitetsmål förutom storslagen fjällmiljö och skyddande ozonskikt. Vidare i översiktsplanen kommer endast symbolerna för Agenda 2030-målen att användas, med hänvisning till denna tabell för inkludering av de svenska miljökvalitetsmålen.

	EKOLOGISKT				SOCIALT						EKONOMISKT			
	6	13	14	15	2	3	5	7	11	16	8	9	10	12
1. BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN		13	14	15	2			7	11			9		12
2. FRISK LUFT						3			11					
3. BARA NATURLIG FÖRSURNING			14	15										
4. GIFTFRI MILJÖ	6		14	15		3			11					12
5. SKYDDANDE OZONSKIKT														
6. SÄKER STRÅLMILJÖ						3		7						
7. INGEN ÖVERGÖDNING	6		14	15					11		8	9		12
8. LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG	6		14	15							8			
9. GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET	6					3			11					12
10. HAV I BALANS SAMT LEVANDE KUST OCH SKÄRGÅRD		13	14	15		3					8			
11. MYLLRANDE VÅTMARKER	6	13	14	15							8			
12. LEVANDE SKOGAR		13		15					11		8			12
13. ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP		13		15	2				11		8			12
14. STORSLAGEN FJÄLLMILJÖ														
15. GOD BEBYGGD MILJÖ				15		3	5		11	16		9	10	12
16. ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV		13	14	15	2				11		8			

Beröringspunkter mellan Agenda 2030-målen och Sveriges miljökvalitetsmål.

Målbild Borgholm 2040

Med grund i internationella, nationella och regionala mål samt Borgholms kommunövergripande vision har en målbild skapats för översiktsplanen:

Borgholms kommun är ett inkluderande samhälle där vi värdesätter våra unika förutsättningar och är stolta över den lilla kommunens fördelar. Attraktiva boendemiljöer, goda kommunikationer och en stark besöks- och jordbruksnäring skapar växtkraft och ligger till grund för en robust och hållbar utveckling av kommunen.

Översiktsplanens målbild ska bidra till att uppnå kommunens vision. Visionen lyder:

Borgholms kommuns vision:
”Med gemensamma krafter utvecklar vi hela Borgholms kommun till något vi är stolta över. Nu och för framtiden.”

Den vägledande målbilden för översiktsplanen har resulterat i fyra utvecklingsteman. Dessa beskriver hur kommunen genom samhällsplanering kommer att arbeta mot målen och redogör för prioriteringar för den kommande planeringen. De fyra temana presenteras på följande sidor.

Översiktsplanens fyra utvecklingsteman

Småskaligheten och närheten till natur, kultur, rekreation, kust och hav skapar attraktiva boendemiljöer.

Goda kommunikationer knyter ihop kommunens delar.

Ett starkt näringsliv skapar växtkraft i en levande landsbygd.

Hållbar vattenhantering i landskapet skapar utveckling både genom bebyggelse och för kommunens näringar.

Attraktiv livsmiljö

Natur, kultur och friluftsliv

Det rika natur- och kulturarvet, tillgången till friluftsområden och det stora utbudet av upplevelser lockar många besökare till Öland. Hållbart brukade ekosystem ger tjänster som klimatanpassning, ett levande Östersjön och ett rikt friluftsliv. Att tillgängliggöra, utveckla och bevara dessa värden är viktiga framtidsfrågor för att stärka identiteten och attraktiviteten för såväl besökare som invånare.

Småskalighet

Småskaligheten är ett tydligt karaktärsdrag för Borgholms kommun, såväl i tätorterna som på landsbygden, och något som skapar en närhet mellan människor och till olika viktiga funktioner. Det bidrar till trygga livsmiljöer som skapar möjligheter att bo och verka här, men lockar även till inflyttning.

Kust och hav

Kommunen är omgiven av hav och detta utgör en stor del av upplevelsevärdet och attraktiviteten. Ett friskt hav med fungerande ekosystem, en kustmiljö som är tillgänglig för gång-, cykel- och kollektivtrafik samt ett rikt utbud av attraktiva badplatser bidrar till hög livskvalitet i kommunen.

Barn och ungas livsmiljö

Att planera utifrån barnfamiljers behov är en förutsättning för en hållbar samhällsutveckling i kommunen. Barn ska ges hög livskvalitet i trygga, trivsamma och hälsosamma uppväxtmiljöer. Säkra och trygga gång- och cykelvägar, tillgång till offentliga utemiljöer som gynnar lek och rörelse samt god tillgång till skola och förskola är viktiga faktorer i detta sammanhang.

Boende för alla

Bostadsmarknaden behöver vara öppen och tillgänglig för olika gruppers behov och erbjuda attraktiva alternativ för människor i livets olika skeden. En bostadsförsörjning som har ett långsiktigt perspektiv, följer befolkningsutvecklingen samt erbjuder varierande boendetyper och upplåtelseformer stärker förutsättningarna för att människor med olika bakgrund och förutsättningar ska kunna bo blandat i samma områden. På så sätt gynnas mångfald, integration och en övergripande social hållbarhet.

Digital kommunikation

Möjligheten till en bra uppkoppling är grundläggande för att hela kommunen ska leva och vara attraktiv. Det skapar möjligheter att arbeta och studera mer flexibelt, vilket på sikt kan bidra till fler såväl permanent- som delårsboende.

Prioriteringar:

- Tillvarata kommunens karaktär
- Stärka småorterna
- Skapa ett varierat bostadsutbud
- Skapa trygga och trivsamma uppväxtmiljöer
- Verka för en god servicenivå i hela kommunen

Goda kommunikationer

Kollektivtrafik

En effektiv och väl fungerande kollektivtrafik är en viktig del i ett hållbart transportsystem. Genom en samhällsutveckling i de starka kollektivtrafikstråken förstärks ett effektivt och robust kollektivtrafiknät som fler kan använda i vardagen. Välutformade och strategiskt placerade bytespunkter stärker kollektivtrafikens attraktivitet och förbättrar möjligheterna till samåkning.

Säkra trafikmiljöer

Det är viktigt med effektiva och trafiksäkra transportsträckor för persontrafik, godstrafik, utryckningsfordon och för jordbrukets transporter. Både för att skapa god framkomlighet och tillgänglighet, men också för att säkerställa att viktiga samhällsfunktioner som till exempel vattentäkter skyddas. Säkra trafikmiljöer innefattar även välutformade och trygga korsningspunkter för oskyddade trafikanter och att olika trafikslag kan samutnyttja vägar och gator på ett ändamålsenligt sätt.

Gång- och cykelinfrastruktur

I en attraktiv kommun är det enkelt och säkert att ta sig fram med cykel, såväl inom tätorter som på landsbygden. Ett sammanhängande gång- och cykelnät binder samman bostäder, arbetsplatser och målpunkter på ett sätt som underlättar det dagliga resandet, något som främjar folkhälsan och hälsosamma livsmiljöer. Ett sammanhängande och välutformat gång- och cykelnät är också av betydelse för en attraktiv besöksnäring och för cykling som rekreationsform.

Hållbar och effektiv kommunikation

Det är viktigt med bra kommunikationer, både avseende transporter och digital kommunikation. Ett trafiksäkert vägnät som beaktar de skilda behoven från boende samt jordbruks- och besöksnäringen är av avgörande betydelse för kommunens utveckling. För att nå målen om ett fossilbränslefritt samhälle är det viktigt att tillgången till förnybara drivmedel och laddningsmöjligheter säkerställs över hela kommunen. Samtidigt är digitalisering och robust IT-infrastruktur en viktig del i omställningen med ökade möjligheter för distansarbete, näthandel och ett sätt att möjliggöra permanentboende i hela kommunen.

Prioriteringar:

- Skapa stråk och knutpunkter för kollektivtrafiken
- Verka för säkra trafikmiljöer
- Verka för sammanhängande gång- och cykelnät
- Tydliggör och förstärk regionala och lokala vägstråk
- Skapa en digital infrastruktur som täcker hela kommunen

Levande landsbygd

Bebyggelseutveckling i hela kommunen

En levande landsbygd innebär att hela kommunen, såväl tätorter som landsbygdsområden, behöver ges kraft att växa och utvecklas. Samhällsutvecklingen behöver ta fasta på och utveckla attraktiviteten som skapas av höga natur- och kulturvärden, landskapets småskaliga karaktär och närheten till kust och hav.

Besöksnäring

De många besökare som kommer till Öland och Borgholms kommun genererar såväl arbetstillfällen som underlag för handel och service. En förlängd turistsäsong och en utveckling av natur- och kulturturismen är viktiga faktorer för att stärka besöksnäringen ytterligare och på så sätt bidra till hela kommunens utveckling. En vidareutveckling av exempelvis campingplatser och landsbygdens bebyggelse, i kombination med ett öppet odlingslandskap, är betydelsefullt för att stärka kommunen som turistmål.

Service och arbetstillfällen

Arbetstillfällen och god service är en förutsättning för att människor ska ha möjlighet att bo permanent i Borgholms kommun. Omvänt är permanent- och delårsboende en förutsättning för att stärka underlaget för befintlig samhällsservice och handel och dess upprätthållande även i framtiden. Det är viktigt att befintliga och nya verksamheter ges möjlighet att utvecklas.

Livsmedelsproduktion

Jordbruket och produktionen av livsmedel är en viktig näring för kommunen som behöver värnas. Lantbruket behöver ha möjlighet att bedriva och utveckla sin verksamhet utan att komma i konflikt med annan bebyggelse och andra intressen. Att värna produktiv jordbruksmark är en viktig del i att hålla landsbygden levande.

Förnybara drivmedel

För att minska utsläpp av växthusgaser och för att hushålla med jordens resurser är omställningen till mer hållbara drivmedel inom transportsektorn avgörande. För att verka för en hållbar tillväxt finns goda möjligheter att tillvarata lokala resurser. I omställningen mot ökad andel förnybara drivmedel är såväl utbyggnaden av produktionsanläggningar som tillgången på laddnings- och drivmedelsstationer viktig.

Prioriteringar:

- Verka för ett brett utbud av service, boende och arbetstillfällen i hela kommunen
- Stärk besökspunkter och småorter
- Skapa förutsättningar för ett hållbart jordbruk
- Främja en infrastruktur med förnybara drivmedel i hela kommunen

Värna vattnet

Dricksvattenförsörjningen

Genom skyddsområden, tillsyn och information kan grundvattenkvaliteten skyddas långsiktigt. Att skydda den allmänna dricksvattenförsörjningen i ett förändrat klimat är en viktig framtidsfråga. Vatten med olika kvalitet ska ses som en resurs som styrs mot lämpliga verksamhetsprocesser för att säkra grundvattenkvaliteten och att dricksvattenresursen används rätt.

Vatten i landskapet

Genom att behålla mer vatten i landskapet kan vattenbristen hanteras, grundvattenbildningen öka och dricksvattenkvaliteten säkras. När mossar och våtmarker återskapas ökar motståndskraften mot både översvämningar och torka samtidigt som de tillbakapressade våta livsmiljöerna ökar till nytta för den biologiska mångfalden och för kommunens rekreationsvärden.

Näringsläckage

Främjandet av våtmarker och mindre vattenvårdsåtgärder för att rena dag- och ytvatten innan det når havet kan bidra till att uppfylla målet med renare kust- och havsmiljöer. När hav- och kustplaneringen integreras i översiktsplaneringen kan höjd tas för nya typer av vattenbruk som kan lyfta näring ur havet och skapa arbetstillfällen på landsbygden.

Dagvattenhantering

Med ett förändrat klimat förutspås kraftigare nederbörd och oftare förekommande extremväder. Genom att förebygga och åtgärda problem i dagvattennätet nu och för framtida belastning skapar kommunen en hållbar dagvattenhantering. En dagvattenhantering som är säker, har samhälls- och miljömässig nytta och som ger ett mervärde genom flerfunktionella, estetiskt tilltalande lösningar är en viktig del av en hållbar utveckling. Det kan också bidra till att stärka attraktiviteten i stadsmiljöer och på landsbygden.

Prioriteringar:

- Öka grundvattenbildningen och säkra dricksvatten-försörjningen
- Tillskapa vattenmiljöer i landskapet
- Minska näringsläckaget
- Säkerställ en långsiktigt hållbar dagvattenhantering i hela kommunen

Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategin för Borgholms kommuns översiktsplan utgår från Boverkets modell. Strategin är vägledande och illustrerar på en övergripande nivå kommunens långsiktiga intentioner för den fysiska strukturen i hela kommunen. Områden, platser och stråk dit olika utvecklingsinsatser prioriteras lyfts fram tillsammans med särskilt viktiga områden och samband som i ett översiktligt perspektiv har de största natur-, kultur- och rekreationsvärdena. Utgångspunkten är de prioriteringar som formuleras under respektive utvecklingstema och som i sin tur är kopplade till målbilden. Alla prioriteringar har dock inte en tydlig geografisk och fysisk koppling, utan vissa fångas istället upp i översiktsplanens planeringsförutsättningar. Strategin visar även hur kommunen bör utvecklas i ett mellankommunalt och regional sammanhang.

Utvecklingsstrategin är uppdelad i kategorierna *Bebyggelse*, *Natur och friluftsliv* samt *Kommunikationer*.

UTVECKLINGSSTRATEGI
Centralort
Småort
Serviceort
Bebyggelsestråk
Lokala stråk
Regionala stråk
Bytespunkter
Hamn
Primär koppling
Sekundär koppling
Besöksmål natur
Besöksmål kultur
Samband natur
Natur
Landsbygdsområden
N

Bebyggelse

Ny bebyggelse av olika slag är väsentlig för att kommunen ska kunna utvecklas långsiktigt, dels för att människor ska kunna bosätta sig i kommunen, dels för att olika funktioner ska kunna stärkas och tillskapas.

Utvecklingsstrategins intention är att stärka såväl tätorter som landsbygdsområden för att möjliggöra en god servicenivå, en gynnsam näringslivsutveckling samt attraktiva boendemiljöer och besöksmål i hela kommunen.

Tätorter och landsbygd behöver komplettera varandra för att skapa en hållbar helhet med närhet och god tillgänglighet till såväl attraktiva boendemiljöer som viktiga servicefunktioner.

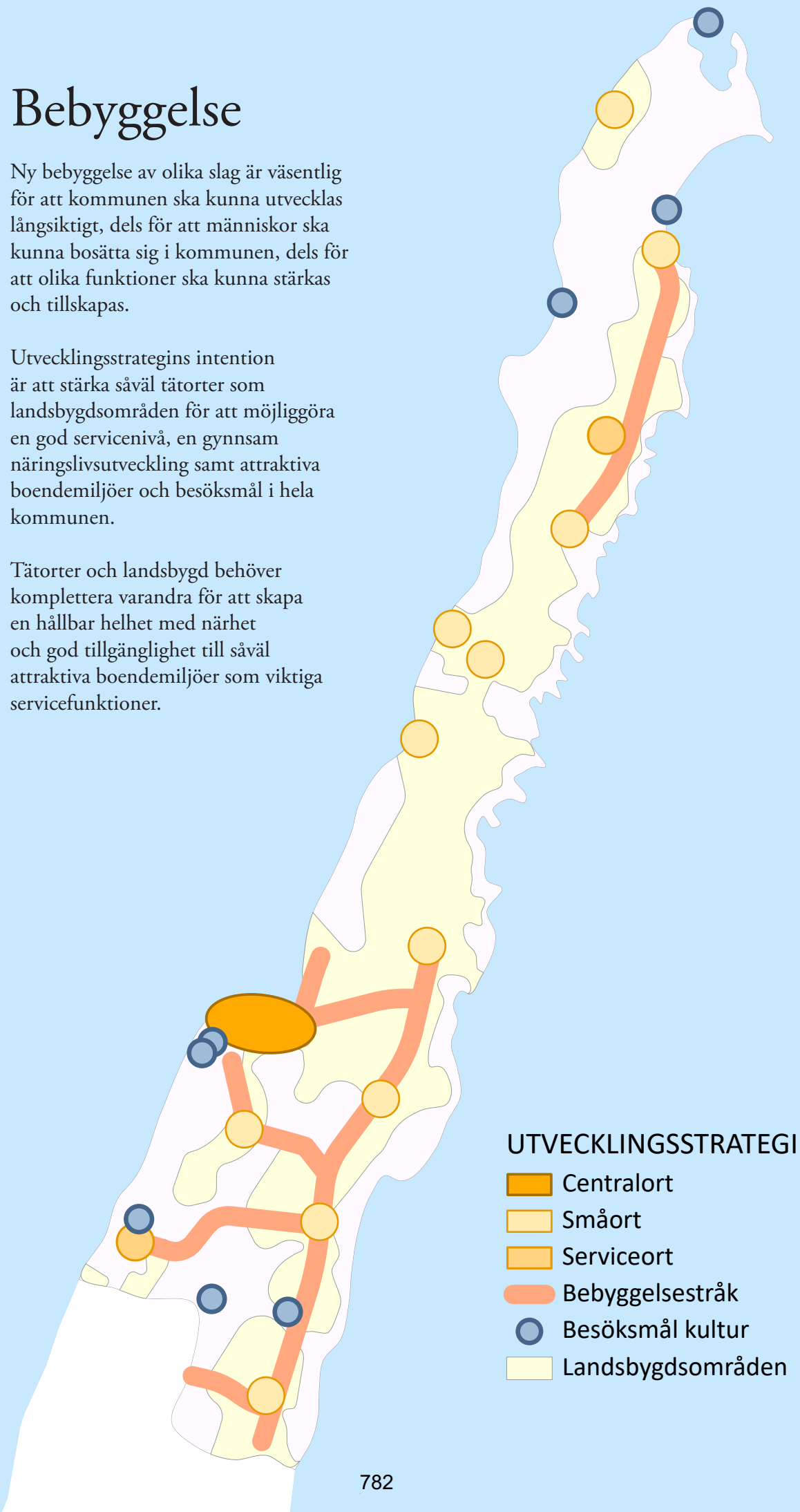

Centralort, serviceorter och småorter

Borgholm-Köpingsvik är kommunens centralort och huvudsakliga centrum för handel och har ett stort utbud av restauranger och evenemang. Hit koncentreras kommunen centrala funktioner och service av både regional och kommunal betydelse. Blandade bebyggelsetyper i en relativt tät struktur skapar ett varierat bostadsutbud i en levande, småskalig stadsmiljö.

Rälla i den södra kommundelen och Löttorp i den norra kommundelen är de två primära serviceorterna utöver centralorten. Dessa fungerar som levande knutpunkter i respektive kommundel. Hit koncentreras olika lokala servicefunktioner, mer småskaliga bostadsområden tillskapas och ett varierat utbud av arbetsplatser främjas.

Utöver dessa orter finns ett antal småorter i form av Runsten och Spjutterum, Gärdslösa, Räpplinge, Bredsättra, Löt, Djupvik, Sandvik och Södvik, Källa, Böda och Byxelkrok. Dessa småorter fungerar som de naturliga mötesplatserna på landsbygden och här stärks och främjas olika lokala funktioner och lokal service för upprätthållandet av en levande landsbygd. I småorterna sker bostadsutveckling med stor hänsyn till landskapets värden och jordbrukets behov för att skapa förutsättningar för både inflyttning och näringslivsutveckling.

Bebyggelsestråk

Bebyggelseutvecklingen mellan orter koncentreras till ett antal bebyggelsestråk som redan idag har en viss bebyggelsekoncentration. Dessa är belägna i anslutning till lokala och regionala vägstråk vilket skapar en god tillgänglighet i attraktiva landsbygdsmiljöer. Här främjas utveckling av nya bostadsmiljöer med hänsyn till den befintliga glesa bebyggelsestrukturen.

Landsbygdsområden

Även i landsbygdsområden utanför orter och bebyggelsestråk främjas en utveckling av nya bostäder men i högre grad tillsammans med andra landsbygdsfunktioner som till exempel jordbruk. Att olika typer av utveckling sker även i dessa delar är viktigt för att skapa en helhet där orter och landsbygd kan samverka och stärka varandra, något som är av stor vikt för kommunens identitet och långsiktiga hållbarhet.

Besöksmål

De olika besöksmålen utgör en viktig grundsten för kommunens livaktighet och attraktivitet. De är representativa för kommunens och hela Ölands identitet och lockar stora mängder besökare som både gör kommunen levande, stärker serviceutbudet och genererar arbetstillfällen. Att stärka och synliggöra dessa är grundläggande för kommunens utveckling, såväl under sommaren som under övriga delar av året. De större besöksmålen är koncentrerade till kommunens norra del i form av Långe Erik, Bödabukten och Byrum, samt till den södra delen i form av Borgholms slottsruin, Sollidens slott, Ekerum resort och Ölands museum Himmelsberga.

Natur och friluftsliv

Gröna och blå strukturer samt tillgången till natur- och friluftsområden är av stor betydelse för kommunens långsiktiga hållbarhet och attraktivitet. Det handlar både om attraktiva livsmiljöer för kommunens invånare men också om ekosystemtjänster, biologisk mångfald och klimatanpassning.

Utvecklingsstrategins intention är att bevara kommunens unika naturmiljöer samt att knyta ihop dem med varandra och med bebyggelsestrukturen. Intentionen är även att stärka de besökspunkter som finns kopplat till natur och friluftsliv.

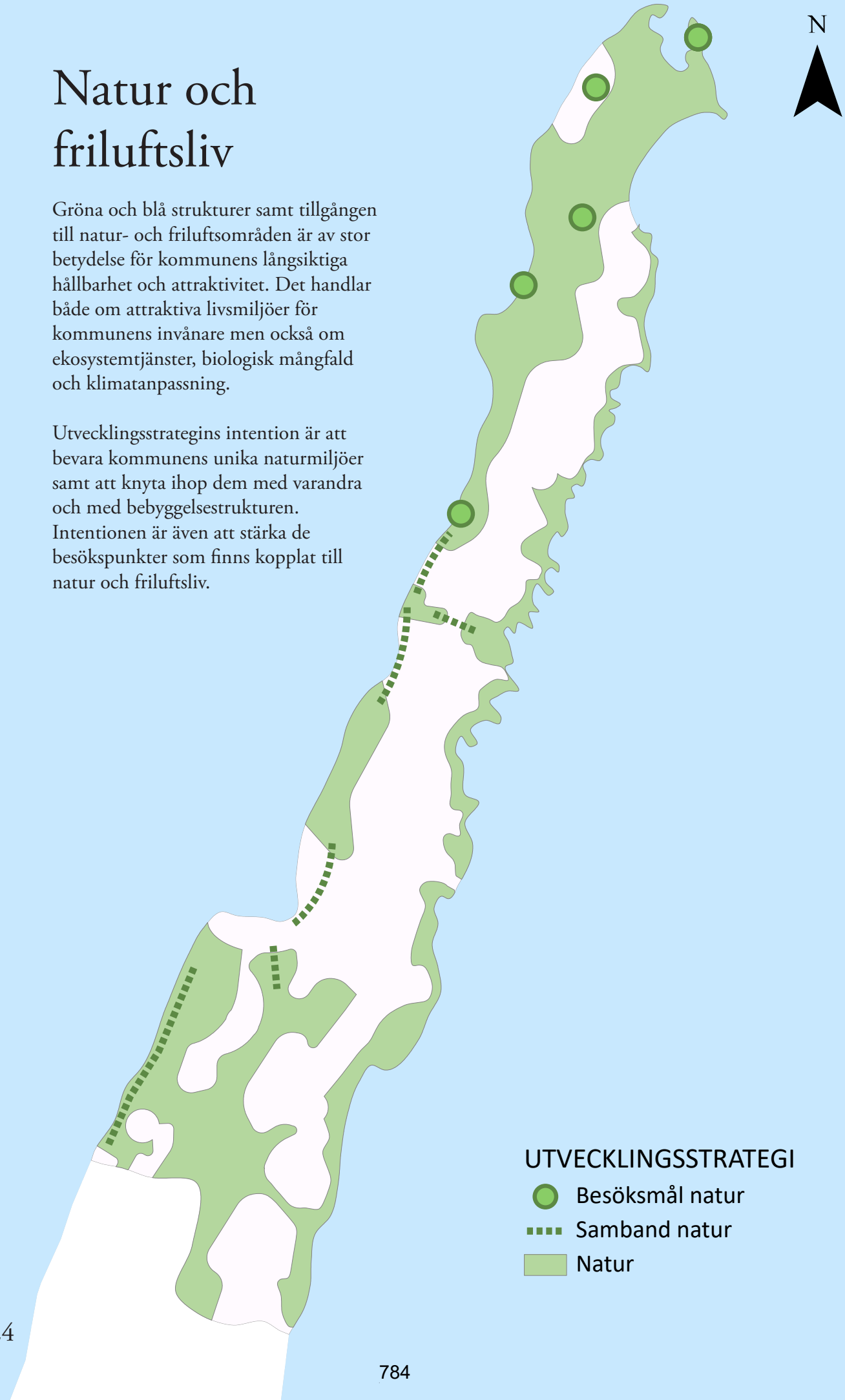

Naturområden

Kommunens sammanhängande grönstruktur innehåller unika miljöer och flertalet höga naturvärden. De utgör tillsammans ett väldigt stort värde som bör främjas och stärkas. De består av både skogsområden, av öländska sjömarker och av alvar samt utgör en väsentlig del av kommunens identitet och attraktivitet. Naturområdena inbjuder till friluftsliv och rekreation samtidigt som de erbjuder goda och långsiktigt hållbara livsmiljöer för växt- och djurlivet. I områdena kan jord- och skogsbruk och andra näringar fortsatt bedrivas men på ett sätt som är förenligt med natur- och kulturmiljövårdens intressen och som inte förstör förutsättningarna att bedriva friluftsliv eller upprätthålla ekosystemtjänster. I många fall är de större naturområdena skyddade i form av naturreservat, Natura 2000 eller fågelskyddsområden.

De större naturområdena kopplat till skogslandskapet är i huvudsak koncentrerade till kommunens västra sida med tyngdpunkt i de norra och södra delarna. Längs med östra kusten finns större sammanhängande naturområden av hävdade gräsmarker. Att på olika sätt knyta ihop dessa områden med varandra och med tätorter, småorter och övrig bebyggelse skapar en grön helhet och gör naturen närvarande i invånarnas livsmiljöer. Genom att bjuda in till rekreation och friluftsliv samtidigt som ekosystemtjänster tillskapas och den biologiska mångfalden stärks så skapas förutsättningar för långsiktigt hållbara naturmiljöer som bidrar till kommunens attraktivitet.

Gröna samband

Verktyget för att stärka de större naturområdena och koppla dem till såväl varandra som till den byggda miljön är de gröna sambanden. Dessa binder ihop den övergripande grönstrukturen och skapar förutsättningar för spridningskorridorer som kan stärka den biologiska mångfalden. De fungerar också som länkar mellan naturområdena och tätorter, småorter och bebyggelseområden, vilket bidrar till att skapa attraktiva boende- och livsmiljöer. I kommunens sydvästra del illustrerar det gröna sambandet också det långsmala naturstråket som följer kusten och som knyter ihop ett samlat naturområde från kommungränsen upp till centralorten.

Besöksmål

Naturmiljöerna i kommunen utgör en stor del av det som lockar besökare till Öland. Besöksmålen kopplade till dessa naturvärden utgör viktiga knutpunkter för besöksnäringen och är i huvudsak koncentrerade till kommunens nordligaste del i form av Trollskogen, Neptuni åkrar, Ekopark Böda och Byrums raukar. Därtill är sjömarkerna med sitt rika fågelliv längs den östra kusten och stenkusten norr om Djupvik populära besöksmål. Dessa besöksmål är tyngdpunkten i naturturismen som gynnar kommunen och bidrar till en levande landsbygd genom att stärkas och tillgängliggöras.

Kommunikationer

Goda kommunikationsmöjligheter är en viktig förutsättning för att hela kommunen ska kunna leva och utvecklas. Det underlättar invånarnas vardag och knyter kommunen närmare den övriga regionen.

Utvecklingsstrategins intention är att skapa starka kommunikationsstråk som ger alla transportslag goda förutsättningar och som ger hela kommunen en god tillgänglighet.

Regionala stråk

Länsväg 136 utgör det huvudsakliga stråket genom kommunen och knyter ihop norra Öland med de södra delarna av ön samt fastlandet via Ölandsbron. Längs vägen är såväl kommunens centralort som de två serviceorterna belägna. Från väg 136 sträcker sig också ett flertal viktiga mindre vägar som knyter ihop kommunens övriga delar med det regionala stråket. Det är av stor vikt att framkomligheten är god längs detta stråk och att det är utformat på ett sätt som ger trygga och säkra trafikmiljöer samt god tillgänglighet till olika funktioner och områden. På så sätt ges kommunen en stark koppling till det större regionala sammanhanget och kommunens olika delar binds ihop.

Lokala stråk

Väg 136 kompletteras av ett antal lokala stråk som kopplar kommunens alla delar till det regionala stråket och som knyter ihop landsbygdsområden, småorter och tätorter. Det nordsydliga lokala stråket fungerar som en ryggrad längs kommunens östra sida, medan de lokala stråk som går över ön är av stor vikt för att knyta den östra sidan till ett regionalt sammanhang. De lokala stråken är viktiga för att hela kommunen ska kunna leva och utvecklas. Tillgängligheten och trafiksäkerheten för olika trafikslag är en viktig utvecklingsfaktor, både för att kunna ta sig till arbete, service och andra samhällsfunktioner, men också för att hela kommunen ska vara tillgänglig för besöksnäringen.

Bytespunkter

Kollektivtrafiken utgör en betydande del av ett hållbart samhälle och spelar en viktig roll för att hela kommunen ska ha förutsättningar att leva. Även i detta fall utgör det regionala stråket den främsta sträckan för den regionala kollektivtrafiken och kopplingen till bland annat Kalmar. Denna stomme behöver kompletteras med lokala länkar så att en god kollektivtrafik kommer hela kommunen till del. Övergången mellan den lokala och regionala kollektivtrafiken sker i ett antal strategiskt utplacerade bytespunkter längs det regionala stråket. På så sätt binds orter och landsbygdsområden ihop till en helhet. Bytespunkterna är placerade i Rälla, Borgholm, Köpingsvik, Södvik/Sandvik och Löttorp. Det är av stor vikt att dessa bytespunkter utformas på ett ändamålsenligt sätt och möjliggör samåkning och smidiga byten mellan olika trafikslag.

Hamnar

I egenskap av kustkommun med vatten i tre av fyra väderstreck har båttrafiken historiskt haft en central roll, både för kommunikation med fastlandet och för fiskenäringen. Båda dessa funktioner för idag en annan tillvaro jämfört med tidigare och istället har fritidsbåtarnas andel ökat. Hamnarna spelar en fortsatt viktig roll i sin funktion, men även som mötesplatser och i vissa fall som servicepunkter. Framför allt hamnarna i Borgholm och Byxelkrok utgör viktiga strategiska platser i det sammanhanget. I Byxelkrok förekommer även färjetrafik till Oskarshamn.

Regionala kopplingar

Den klart starkaste regionala kopplingen är väg 136 mot Ölandsbron. Att denna koppling är stark och tillgängligheten är god är avgörande för kommunens utvecklingsmöjligheter. Därutöver är även två kopplingar i den sydöstra delen viktiga i såväl regionalt som lokalt perspektiv, samt färjeförbindelsen från Byxelkrok till Oskarshamn.

Mark- och vattenanvändning

Borgholms kommun ska fortsätta att utvecklas som en attraktiv och hållbar kommun. Utvecklingen ska värna de unika landskapen som med sina höga natur- och kulturvärden utgör öns identitet och den livsmiljö som så många uppskattar. Samtidigt vill kommunen skapa möjligheter för att fler ska kunna bo och verka här. Bebyggelsens och näringslivets utveckling är därför centrala för den strategiska mark- och vattenanvändningen.

I mark- och vattenanvändningskapitlet ges översiktsplanens mål, utvecklingsteman och utvecklingsstrategi en utformning i den fysiska miljön. Kapitlet definierar nutida och framtida mark- och vattenanvändning på en mer detaljerad nivå med utvecklingsstrategin som grund. Områdena är kategoriserade som antingen utvecklade eller ändrade.

Bebyggelseutveckling

För att värna de karaktäristiska landskapsvärdena och verka för en hållbar bebyggelseutveckling är översiktsplanens övergripande strategi att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till befintlig bebyggelse. Detta tar sig i uttryck i översiktsplanens utpekade utvecklingsområden i mark- och vattenanvändningskartorna. Det är i dessa områden som bebyggelseutveckling och planeringsresurser i första hand koncentreras. Utanför de utpekade områdena gäller istället de generella riktlinjer som återfinns i kapitlet *Planeringsförutsättningar*.

Att samla bebyggelsen främjar en effektiv markanvändning och stärker nyttjandet av befintlig infrastruktur. Det minimerar även ianspråktagandet både av jungfrulig mark som prioriteras i miljöbalken 3 kap. 2 § och brukningsvärd jordbruksmark enligt miljöbalken 3 kap. 4 §.

När bebyggelsen samlas skapas ett större underlag för kommunal service, kollektivtrafik och det lokala näringslivet. Närheten bidrar till mervärden för de boende och underlättar för individen att göra hållbara transportval i vardagen. Det skapar även fler möjligheter för barn, unga och personer utan tillgång till bil att friare röra sig i samhället. Dessutom främjas gång och cykel som transportslag när fler funktioner samlas inom ett mindre område, vilket har flera positiva effekter för folkhälsan. Utvecklingen av ett hållbart transportsystem är på så sätt beroende av samverkan med bebyggelseutvecklingen.

En samlad bebyggelse bidrar med sociala och ekonomiska fördelar då det stärker lokalsamhällena och den sociala gemenskapen. För barn och unga skapar närheten en tryggare fysisk miljö att vistas i. Även ett mer hållbart nyttjande av resurser främjas, både i form av transporteffektivitet och en ökad användning av befintliga tekniska försörjningssystem.

> Ny bebyggelse ska stärka sociala och ekonomiska sammanhang och värna ekologiska strukturer.

Ölands utmärkande geologiska och hydrologiska förutsättningar gör att vatten är en högt prioriterad fråga idag och för framtiden. Ön har många naturtyper som är känsliga för påverkan samtidigt som de tunna jordlagrena ger en begränsad reningsförmåga mot föroreningar. Periodvis torka riskerar även en omfattande påverkan på dricksvattenförsörjningen. Ett väl fungerande och effektivt vatten- och avloppssystem utgör därför en grundläggande förutsättning för bebyggelseutvecklingen i kommunen.

Sedan 2020 är barnkonventionen lag i Sverige vilket medför ett ökat fokus på barnens perspektiv även i samhällsplaneringen. Barn och unga skiljer sig från vuxna i den fysiska miljön, i deras behov och deras preferenser. De är bland annat känsligare för buller, föroreningar och stress och har egna perspektiv på sin omgivning. Att väga in barnens specifika förutsättningar och deras möjlighet till delaktighet i olika delar av bebyggelseutvecklingen är därför en viktig aspekt för en socialt hållbar planering. Det är även av vikt att inte se

till barn som en homogen grupp, utan att de många olika åsikterna och viljorna beaktas.

Sedan den förra kommunövergripande översiktsplanen antogs har fem fördjupade översiktsplaner för områden med högt bebyggelsetryck arbetats fram, vilket har bidragit till helhetsbilder för bebyggelseutvecklingen. Dessa områden presenteras i översiktsplanen som fokusområden med högre detaljeringsgrad men utgör inte separata planer. I och med den nya översiktsplanen följs dessa planer upp och sätts i ett gemensamt perspektiv så att de kan fortsätta utvecklas som central-, service- och småorter.

Riksintressenas tillgodoseende ligger till grund för hela översiktsplanen och den framtida utveckling som planen förespråkar. Flera av riksintressena, framförallt för obruten kust, friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård utgör stora ytor och vissa utvecklings- och utredningsområden ligger inom dessa. Kommunen ser inte en motsättning i att utveckla dessa områden och samtidigt tillgodose riksintressena så länge tillräcklig hänsyn tas i vidare planering.

Kulturmiljövärden och bebyggelseutveckling

Öland har en utpräglad byggnadsstruktur med lång historia. Exempelvis präglas den öländska landsbygden av sammanhållna bymiljöer i form av radbyar, kyrkbyar och klungbyar. Karakteristiskt för dessa är de olika byggnadstypernas inbördes placering i bymiljöerna, med kringbyggda gårdar och malmboställen. Dessa värden ska även i framtida utveckling bevaras. Även jordbruksmarken utgör en stor del av kulturmiljön.
Hänsyn till kulturmiljön handlar inte om att hindra nya tillägg i bebyggelsen utan att medvetet säkerställa att de nya värdena tillför något till de befintliga värdena på platsen. För att avvägningen mellan intressen ska kunna utföras på ett så utförligt sätt som möjligt finns ett behov av en uppdaterad kulturmiljöinventering med riktlinjer som vägleder vidare planering. Genom att grunda beslut i ett strategiskt underlag kan mer grundade bedömningar göras, vilket är av stor vikt i en kommun med många och höga kulturvärden.
På ett strategiskt plan bör även landskapets betydelse som kulturmiljö i samhällsutvecklingen lyftas fram och tydliggöras.

Ett kommunövergripande kulturmiljöprogram behövs för att i ett tidigt strategiskt skede väga in kulturmiljön i planeringen.

Jordbruksmark

Jordbruksmark är och har länge haft en viktig betydelse för matproduktionen både nationellt, regionalt och lokalt. I och med ett varmare klimat ställs ytterligare högre globala förväntningar på jordbruksmarkens framtida användning. Jordbruksmarken har även höga kulturvärden att beakta, såsom specifikt utpekade kulturmiljöer eller landskapsbilden i sin helhet.

När jordbruksmark ska omprövas för ny markanvändning behöver det utredas om marken i fråga är brukningsvärd jordbruksmark, om den nya markanvändningen tillgodoser väsentliga samhällsintressen och om det finns alternativ mark som istället kan användas för syftet. Detta enligt 3 kapitlets 4 § i miljöbalken.

För att Borgholms kommun ska kunna växa och samtidigt värna de stora

sammanhängande områdena med värdefull natur och kultur behöver delvis ny mark tas i anspråk. De utpekade utvecklingsområdena ligger till viss del på jordbruksmark. I arbetet med översiktsplanen har analyser och avvägningar skett på en övergripande nivå som resulterat i bedömningen att den föreslagna berörda jordbruksmarken kan exploateras, med hänvisning till väsentliga samhällsintressen och i jämförelse med alternativa placeringar. Genom att samla exploateringen till mindre områden av jordbruksmark som är strategiskt placerade för bebyggelseutveckling så möjliggörs bevarandet av större arealer av jordbruksmark på andra platser. Strategin att förtäta och komplettera befintlig bebyggelse går hand i hand med strategin att värna jordbruksmark.

Kommunens målsättning är att värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk långsiktigt.

Brukningsvärd jordbruksmark

En av de viktigaste anledningarna till att bevara jordbruksmark är att marken är nästintill omöjlig att återställa när den väl är bebyggd. Kommunens inriktning är att den brukningsvärda jordbruksmarken ska minska så lite som möjligt.

Med brukningsvärd jordbruksmark avses mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion.

Väsentliga samhällsintressen

Kommunen anser att för att exploatering ska räknas som ett väsentligt samhällsintresse krävs att den bidrar till att stärka en strategiskt långsiktig hållbar utveckling av kommunen. En samlad utveckling av tätorter, serviceorter, småorter, bebyggelsestråk och de areella näringarna räknas till ett sådant väsentligt samhällsintresse. Jordbruksmark närmare tät- och småorterna anses ha starkare incitament att utvecklas med bebyggelse. Behovet och det kommunala ansvaret för bostadsförsörjning samt möjligheten att lokalisera bostäder och arbetsplatser nära varandra anses båda vara väsentliga samhällsintressen. Likaså möjligheten att skapa effektiva tekniska försörjningssystem, såsom vatten- och avloppssystem, fiberutbyggnad och transportinfrastruktur.

Alternativ mark

De områden som i översiktsplanen är utpekade för utveckling är utvalda för att de redan har ett tydligt sammanhang och är placerade med goda förutsättningar att knyta an till de funktioner och infrastrukturer som finns etablerade. Hänsyn har även tagits till natur-, kultur- och landskapsvärden, havsnivåhöjningen och vattenskyddsområden. Nedan följer en sammanfattning av avvägningar mellan alternativa ortsnära platser för respektive fokus- och utredningsområde där den utveckling som föreslås delvis är på jordbruksmark.

- I Byxelkrok finns höga naturvärden i utkanten av orten vilket gör möjligheterna till utveckling begränsade annat än inom samhället. Att delvis ianspråkta jordbruksmarken inom orten skulle förutom bebyggelseutveckling även förbättra trafiksituationen.
- I Löttorp begränsar vattenskydds-området utveckling söderut vilket medför att ortens utveckling behöver ske norröver.
- I Köpingsvik begränsas

ortsutvecklingen av vattenskyddsområdet söderut. Söder om Borgholm finns höga natur- och kulturvärden som gör en alternativ utveckling i den riktningen olämplig.

- I Rälla begränsar vattenskyddsområdet och naturreservat i vilken riktning utvecklingen kan ske. Den mark som är föreslagen för ny bebyggelse i översiktsplanen utgör en naturlig fortsättning av tätorten med hänsyn till dessa.
- Alternativa lokaliseringar av utredningsområde Högby-Sandby begränsas av höga naturvärden och havsnivåhöjningen.
- Utredningsområdena i Räpplinge och Spjutterum är utpekade i områden med generellt stor andel jordbruksmark. Utifrån de höga natur-, kultur- och landskapsvärdena har de mest lämpliga områdena för utveckling lokaliserats, delvis på jordbruksmark.
- Utredningsområdet i Böda är lokaliserat i norra delen av den befintliga bebyggelsen då det i söder finns höga naturvärden och havsnivåhöjningen att ta hänsyn till.

Sedan tidigare fördjupade översiktsplaners antagande har även ett antal utpekade utvecklingsområden utgått till förmån för bevarandet av jordbruksmark.

Förlängd besökssäsong

Genom aktiva åtgärder i bebyggelseutvecklingen vill kommunen fortsätta att skapa ett åretruntfokus i besöksnäringen. Med det milda vädret och en väl utbyggd besöksnäring finns stora förutsättningar för besökare att upptäcka ön under fler årstider och inte enbart under intensiva sommarveckor. En aktiv inriktning i bebyggelseutvecklingen kan bidra genom att främja möjligheten till permanentboende med hjälp av ett utbyggt vatten- och avloppsnät och större byggrätter.

Klimatanpassning

Klimatförändringarna bidrar med utmaningar för bebyggelseutvecklingen i kommunen. Dels måste kommunen arbeta för att minska utsläppen, både inom den egna organisationen och genom att göra det lättare för invånare och besökare att göra hållbara val. Dels behöver kommande bebyggelse anpassas till ett förändrat klimat för att skapa en robust fysisk miljö för framtiden. Genom att analysera klimatförändringarnas troliga påverkan på bebyggelsen i kommunen undviks att olämpliga områden bebyggs, även med ett förändrat framtida klimat i åtanke. Utifrån ett hållbarhetsperspektiv ska bebyggelsen klara av att stå länge vilket kräver att rätt åtgärder genomförs vid rätt tid.

Den stigande havsnivån kommer att påverka delar av kommunens kustbebyggelse och olika typer av kustskydd kommer att behövas i framtiden. Utformning och placering kommer att utredas i ett senare skede, men åtgärder kommer att krävas för att säkra befintlig och framtida bebyggelse.

Som regel kommer ingen ny bebyggelse att tillåtas lägre än 2,8 meter över nollplanet i RH 2000. De områden där tillräckliga skyddsåtgärder med hänsyn till ett förändrat klimat har vidtagits kan dock bebyggas. För att identifiera vilka platser som kräver en klimatanpassningsåtgärd för att vara lämpliga för bebyggelse krävs uppdaterade utredningar i samband med efterföljande planering.

Framöver kan det bli aktuellt att lämna områden obebyggda för att hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat. Dessa kan vara lågpunkter, grönstråk

eller kustzoner vars ytor kan fungera som en bufferzon för exempelvis havsnivåhöjningen och ökad nederbörd. Bebyggelseutvecklingen i Borgholms kommun ska ha ett tydligt fokus på grönområdenas betydelse inom och i närheten av tätorter, vilket är av vikt i klimatanpassningsarbetet. När orterna växer behöver de gröna värdena beaktas för att inte riskera att byggas bort. De gröna områdena bidrar med, förutom att fungera som en bufferzon med klimatanpassningsegenskaper, att ge skugga och sänka temperaturen i gaturummet, ge möjlighet till rekreation och lek samt att skapa naturliga mötesplatser. Läs mer i kapitlet *Klimatanpassning*.

Rekommendationer för detaljplan, bygglov och förhandsbesked

Ny bebyggelse och nya byggnadsverk ska lämplighetsprövas genom detaljplan, förhandsbesked eller bygglov.

Detaljplan

Enligt plan- och bygglagen 4 kap. 2 § måste prövning i vissa fall ske genom detaljplan. Detaljplanekravet gäller vid ny sammanhållen bebyggelse om det behövs med hänsyn till bebyggelsens karaktär, omfattning eller inverkan på omgivningen, eller om det finns ett större behov av samordning. Kravet gäller även vid bebyggelse som ska förändras eller bevaras om det behöver ske med hänsyn till den fysiska miljön, åtgärdens karaktär eller omfattningen. En detaljplan kan också krävas i områden där det råder stor efterfrågan.

Syftet med detaljplanekravet är att göra en samlad prövning av mark-användningen och för att berörda ska ha möjlighet att delta i processen. När detaljplanekravet råder är kommunen inte skyldig att upprätta en detaljplan, även om dessa ärenden kräver planläggning för att en bygglovsansökan ska beviljas.

Den som planerar att vidta en åtgärd som förutsätter att en detaljplan antas, ändras eller upphävs har rätt att få veta om kommunen har för avsikt att börja ett sådant planarbete. Den som vill vidta åtgärden kan då begära ett planbesked av kommunen. En ansökan om planbesked bedöms utifrån de ramar som ges av plan- och bygglagen, PBL, och i första hand i förhållande till bestämmelserna om allmänna och enskilda intressen i andra kapitlet i PBL.

I detta ingår både en bedömning av platsens förutsättningar och vad planen tillför för värden. Planer som antingen bedöms ge samhällsnytta i form av arbetstillfällen, tillskapar bostäder som det finns behov av enligt bostadsförsörjningsprogrammet, eller på andra sätt svarar mot allmänna behov inom exempelvis skola, vård, omsorg har större förutsättningar att beviljas och påbörjas. Platsens förutsättningar är till viss del utredd i översiktsplanen vilket innebär att förfrågningar om planbesked inom de områden som i översiktsplanen är utpekade för bebyggelse även de har större förutsättningar att beviljas.

I handläggningen av planbesked undersöks om planen eller projektets förslag kan antas påverka miljön så mycket att en strategisk miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) behövs. Varje detaljplan och program som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska i enlighet med 6 kap. 6 § miljöbalken föregås av en strategisk miljöbedömning. Miljöpåverkans betydelse styrs dels av lagstiftningen, dels av en avvägning av den sammanlagda påverkan och platsens lokala förutsättningar. En undersökning

om betydande miljöpåverkan ska också göras om kommunen ändrar en detaljplan.

Bygglov och förhandbesked

Vid prövning av bygglov inom detaljplan ska byggnadsnämnden pröva om åtgärden överensstämmer med den detaljplan som gäller på platsen. Det ska inte göras någon lokaliseringsprövning eftersom det gjordes när detaljplanen togs fram.

Prövning av bygglov utanför detaljplan och områdesbestämmelser innebär, till skillnad från bygglov inom plan, en fullständig prövning av kraven på lokalisering, placering, utformning och omgivningspåverkan. Om åtgärden är en kompletteringsåtgärd till ett en- och tvåbostadshus är prövningen inte lika omfattande.

Förhandsbesked innebär att byggnadsnämnden prövar om den aktuella åtgärden kan tillåtas på platsen genom en lokaliseringsprövning. Ett positivt förhandsbesked är bindande vid kommande bygglovsprövning, om ansökan om bygglov görs inom två år från den dag då förhandsbeskedet vann laga kraft.

Lov- och anmälningsplikt utanför detaljplan

Vissa mindre åtgärder som utgör komplement till bostäder är undantagna från lov- och anmälningsplikt utanför område med detaljplan. Det kan vara en mindre tillbyggnad eller komplementbyggnad. Undantagen gäller inte inom sammanhållen bebyggelse där bygglov eller anmälan behövs med hänsyn till omfattningen av byggnadsverk i bebyggelsen. En bedömning måste göras i varje specifikt fall.

En bebyggelse är ”sammanhållen bebyggelse där bygglov behövs med hänsyn till omfattningen av byggnadsverk i bebyggelsen” om båda nedanstående kriterier är uppfyllda:

- En bebyggelsegrupp som består av minst 10-20 hus.
- De bebyggda tomterna gränsar till varandra eller åtskiljs endast av väg, parkmark och dylikt.

Viktigt att beakta är skillnaden mellan fastighet och tomt. Medan en fastighet har fastställda gränser har en tomt inte det. Tomt är istället mark som ligger i anslutning till bebyggelse och kan på så sätt utgöra en del av fastigheten. På mindre fastigheter sammanfaller dock ofta fastighetsgränsen med tomten.

Ordet ”hus” syftar här på bostadshus men inkluderar även andra byggnader såsom butiker och industribyggnader.

Bygglov krävs för vissa andra anläggningar än byggnader exempelvis fritidsanläggningar, upplag, cisterner, parkeringsplatser, murar och plank.

Riktlinjer

- För att undvika olämplig spridning ska ny bebyggelse i regel ansluta till befintlig bebyggelse.
- Sammanhållna obebyggda områden ska generellt så långt som det är möjligt bevaras obebyggda.
- Tillgängligheten till kusten får inte försämras.
- Ny bebyggelse ska utformas för långsiktig hållbarhet, med

särskild hänsyn till boendemiljö, klimatpåverkan, hälsa samt barn och äldre.

- En balans på bostadsmarknaden vad gäller upplåtelseformer, efterfrågan och en socialt hållbar bostadsutveckling ska eftersträvas. En mångfald av bostadstyper ska främjas.
- Ny bebyggelse ska förhålla sig till den kringliggande miljön, såsom befintlig bebyggelse och det omgivande landskapet.
- Vid lokaliseringsprövning av ny bebyggelse, för både bostäder och verksamheter, ska jordbrukets intressen särskilt beaktas.
- Vid planläggning av brukningsvärd jordbruksmark ska en analys av samhällsintresset och alternativa platser ske.
- All ny bebyggelse förutsätter att det finns en långsiktigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning. Beslut som möjliggör byggnation ska särskilt beakta vattenskyddsområdena.
- Nödvändiga inventeringar ska genomföras för att ta hänsyn till befintliga natur- och kulturvärden i detaljplane- och bygglovsärenden.
- Nödvändiga dagvattenutredningar ska tas fram inom varje detaljplaneärende.

Se även

- Tillväxtstrategi 2024-2030

Berörda miljömål

Näringslivsutveckling

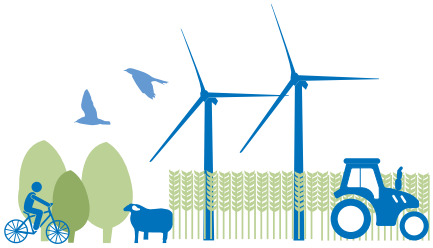

I Borgholms kommun finns sedan länge en stor företagaranda med ett högt antal företag per invånare och många nystartade företag per år. Det finns med andra ord goda förutsättningar för näringslivsutveckling och nya arbetstillfällen i hela kommunen. Genom en god fysisk planering ska översiktsplanen bidra till att stärka attraktions- och konkurrenskraften hos kommunens företag och underlätta möjligheten att starta nya företag och etablera verksamheter. Ett innovativt näringslivsklimat ger förutsättningar för fler arbetstillfällen och ett starkt och varierat näringsliv. Entreprenörskap och företagande bidrar till en ekonomisk hållbarhet som är viktigt för samhällsutvecklingen, inflyttning och välfärdssatsningar.

För en landsbygdskommun som Borgholm är jordbruket, besöksnäringen och landsbygdsutvecklingen en väsentlig del av tillväxtförutsättningarna. Kommunen ska erbjuda utvecklingsmöjligheter för såväl etablerade näringar som för nya företag där idéer kan prövas och utvecklas. Kommunens småskalighet, trygghet, höga natur- och kulturvärden samt närhet till havet bidrar gemensamt till att göra kommunen attraktiv för fler besökare, boende, inflyttare och företag. Ett levande kulturliv ger människor chansen att uttrycka sig kreativt och utveckla nya tankar. Det ger även möjlighet till gränsöverskridande möten och skapar en bra grund för att skapa nya verksamheter och företag.

Att upprätthålla vägnätets funktion är avgörande inte minst för näringslivets fortsatta utveckling. För Borgholms kommun är det viktigt att fortsatt dra fördel av att tillsammans med övriga kommuner i södra Kalmar län utgöra en gemensam arbetsmarknadsregion. Detta breddar den lokala arbetsmarknaden vilket är viktigt för kompetensförsörjningen och sysselsättningen. För att ytterligare stärka den lokala arbetsmarknadsregionen krävs investeringar i såväl väginfrastruktur som digital infrastruktur med tillgång till snabb internetuppkoppling.

Vidare är det av vikt att förbättra förutsättningarna för kombinationsresor med buss, cykel och bil för arbetspendling och skolresor, vilket även är positivt ur ett barn- och jämställdhetsperspektiv. Detta främjas genom att förbättra trafiksäkerheten vid bytespunkter såsom korsningar, passager och busshållplatser. I utformningen är det särskilt viktigt att beakta jordbrukets behov av transporter som ofta sker med utrymmeskrävande maskiner.

Sammanfattningsvis ska översiktsplanen:

- Bidra till möjligheten att erbjuda mark för utveckling av befintliga företag och etablering av nya.
- Skapa förutsättningar för en utveckling av jordbruks- och besöksnäringarna.
- Bidra till skapandet av en ändamålsenlig infrastruktur för både personresor, godstransporter och jordbrukets transporter.

Areella näringar - jordbruk, skogsbruk och fiske

Borgholm är en kommun med en levande landsbygd och ett livskraftigt jordbruk. Jordbruket och livsmedelsförädlingen utgör tillsammans med besöksnäringen huvudnäringarna inom kommunen. Jordbruket ger en god tillgång till närproducerade livsmedel och är en viktig del av livsmedelsförsörjningen och hållbar tillväxt såväl lokalt som nationellt. Jordbruket har en avgörande betydelse för en levande landsbygd och bibehållandet av det öppna natur- och kulturlandskapet vilket också är av stort värde för turismen. En betydande del av Ölands särskilda natur- och kulturvärden har utvecklats genom ett långvarigt samspel mellan människa och natur vilket fortsatt ska beaktas.

Spridd bebyggelse i jordbruks-landskapet ska undvikas för att inte försvåra jordbruksföretagens brukande av sin mark.

Yrkesfiskare har tidigare varit en betydande yrkesgrupp på Öland. På grund av nationella och internationella restriktioner avseende torsk- och laxfisket har fiskarnas utkomstmöjligheter radikalt förändrats. Idag finns det cirka 15-20 licensierade yrkesfiskare i kommunen och det finns mindre rökerier och fiskhandlare i Borgholm, Kårehamn, Sandvik, Böda och Byxelkrok. Dessa verksamheter är till stor del uppbyggda kring den betydande besöksnäringen i kommunen.

Flertalet hamnar har betydelse för det kustnära fisket, särskilt kan nämnas Byxelkrok, Böda, Kårehamn och Sandvik. Byxelkroks och Kårehamns hamn är utpekade som riksintresse. Därtill är ett trålområde öster om Öland och ett område norr om Ölands norra udde utpekat som riksintresseområden för yrkesfisket.

Även om fisket idag inte är betydande kan såväl utsjöfisket som det mer kustnära fisket utgöra en viktig del av livsmedelsförsörjningen i framtiden. Det är därför viktigt att bevara hamnarnas funktion och att möjligheten att landa fångst inte försämras. Även tillgängligheten till hamnarna, såväl från land som från sjön, ska värnas.

Stenindustri

Stenindustrin utgör av tradition en av Ölands basnäringar. Idag är industrin koncentrerad till ett fåtal företag. Stenen används främst som bygg- och golvmaterial men även konsthantverkare använder kalksten i sin konstutövning. Stenbrottet i Gillberga i Persnäs socken, är ett riksintresse för att säkra tillgången på byggnads- och monumentsten.

Besöksnäring och hållbar turism

Översiktsplanen skapar förutsättningar för besöksnäringens utveckling. En utvecklad besöksnäring ställer krav på en förbättrad infrastruktur i form av cykelvägar, vatten och avlopp, vägar, parkeringsplatser, kollektivtrafik och digital kommunikation. En av de främsta utvecklingsfrågorna är hur den rörliga turismen kan utvecklas för att skapa fler gästnätter året om. Kommunen ska därför arbeta för att främja utvecklingen av verksamheter som breddar och diversifierar besöksnäringen på ett socialt och miljömässigt hållbart sätt, gärna med ett åretruntfokus. De många campingarna måste även utvecklas utifrån dagens krav på standard, utan att för den delen begränsa allmänhetens tillgång till

kust och hav. Under högsäsong finns även ett betydande behov av boende för säsongsanställda inom näringen.

På Öland finns stora möjligheter att ytterligare utveckla natur-, kultur- och landsbygdsturism utifrån ett hållbarhetsperspektiv. En hållbar turism ska vara ekonomiskt bärkraftig och socialt genomförbar, utan att undergräva den naturmiljö och lokala kultur den är uppbyggd kring. Besökare kommer troligen att ställa allt högre krav på genuina upplevelser som bygger på platsens natur, kultur och historia. Öland har därmed mycket goda förutsättningar att framöver växa som ett attraktivt besöksmål.

Natur- och kulturmiljöerna ska förvaltas och utvecklas långsiktigt hållbart för Ölands fortsatta attraktivitet och besöksnäringens utveckling.

Kulturella och kreativa näringar

För att stärka kommunens konkurrenskraft krävs goda förutsättningar för nya och växande företag. Här kan kultur vara en viktig resurs. Entreprenörskap och konstnärskap har många beröringspunkter eftersom dessa ytterst handlar om att tänka nytt och skapa. En vanlig form av företagslokalisering i kommunen är mindre företag inom kreativa yrkesområden, där arbete på distans är möjligt. Tillgången till Ölands attraktiva boendemiljö samt digital kommunikation kan vara en avgörande faktor för etableringen. Kultursektorn är samtidigt en viktig del av besöksnäringen i Borgholms kommun och på hela Öland. Omvänt drar kultursektorn fördel av den marknad som de många besökarna ger upphov till.

Energi

Inom Borgholms kommun finns en betydande produktion av förnyelsebar energi i det stora antal vindkraftverk som finns inom kommunen, både på land och till havs. Kommunen är positiv till en fortsatt utbyggnad av havsbaserad vindkraft samt en generationsväxling av de landbaserade vindkraftverken.

Det finns en stor utvecklingspotential vad gäller produktion av förnybar energi i kommunen. Framförallt i produktion av biogas genom rötning av gödsel men också i produktionen av solenergi.

Se även

- Vindkraftsplan, tematiskt tillägg till översiktsplanerna för Mörbylångas och Borgholms kommuner.

Utpekande av ny verksamhetsmark

Kommunen ska arbeta för att ha tillgång till detaljplanelagd kommunal mark med lämplig infrastruktur för snabb nyetablering av industri-, kontors- och annan näringslivsverksamhet. Till detta krävs ett aktivt arbete med privata markägare. Där så är möjligt bör en blandning av verksamheter, handel och bostäder tillåtas för att skapa flexibilitet i markanvändningen för framtida behov.

En blandad bebyggelse med arbetsplatser och service i kombination med bostäder medför att människor rör sig i området under fler av dygnets timmar, vilket skapar en levande miljö och ökar tryggheten. En förutsättning för en blandad bebyggelse är att störande verksamheter med omgivningspåverkan kan lokaliseras till platser som lämpar sig för detta. Därav finns ett behov av att även tillskapa verksamhetsmark i mer avskilda och perifera lägen.

Se även

- Näringslivsstrategi för Borgholms kommun 2024-2027

Berörda miljömål

Mark- och vattenanvändningskartor

På följande sidor presenteras översiktsplanens föreslagna mark- och vattenanvändning. Inledningsvis följer en beskrivning av kategorierna för mark- och vattenanvändningen och därefter presenteras kartor. Kartorna är uppdelade dels geografiskt i tre delar, dels utifrån de fem fokusområdena. På grund av ett högre bebyggelsetryck har dessa fem områden tidigare utretts i fördjupade översiktsplaner, men ersätts nu av översiktsplanens förslag. De fem fokusområdena är från norr till söder Byxelkrok, Löttorp, Djupvik, Borgholm-Köpingsvik och Rälla-Stora Rör.

Förutom vilken typ av kategori som de respektive områdena tillhör anges i kartorna även om området föreslås utvecklas eller ändras.

Utvecklad innebär att den redan etablerade funktionen föreslås fortsätta utvecklas inom området, exempelvis genom förtätning av befintlig bostadsbebyggelse. *Ändrad* innebär att ny användning föreslås jämfört med idag.

Utanför de områden som är utpekade i översiktsplanen gäller generella riktlinjer och planeringsöverväganden snarare än specifika för varje användningsområde.

Kartor över vattensystemen i kommunen återfinns även i planeringsförutsättningarna i kapitlet *Vatten i landskapet*.

Kategorier

Mångfunktionell bebyggelse (MB)

Områden med tätortsmässig karaktär med flera olika typer av servicefunktioner tillsammans med bostäder. Kategorin inkluderar även mindre orter med offentlig och kommersiell service med betydelse för ett större omland.

Sammanhängande bostadsbebyggelse (SB)

Områden som utgörs av småorter, fritidshusområden, bybildningar och bostadsområden som huvudsakligen består av bostadsbebyggelse. Viss service inkluderas, såsom vård, skola, handel och besöksanläggning, men tyngdpunkten ligger i den höga andelen bostäder.

Natur och friluftsliv (NF)

Större sammanhängande områden där värden för friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade och förvaltas med hänsyn till friluftslivet. Områdena ska vara tillgängliga för allmänheten och kan innehålla camping för det rörliga friluftslivet.

Grönområde och park (GP)

Område av stor betydelse för ett större omland, inom eller i närheten av tätorter. Kategorin innefattar bland annat parker, naturmark i tätortsmiljö, närrekreationsområden, lekplatser och anlagda fritidsaktiviteter utomhus.

Transportinfrastruktur

Transportinfrastruktur vars funktion är viktig att upprätthållas. Här inkluderas flygplatser och hamnar.

Teknisk anläggning (TA)

Områden som försörjer samhället, exempelvis med energiförsörjning, energiproduktion, vatten, avlopp, avfall eller telekommunikation. Den tekniska anläggningens funktion har här företräde framför andra användningar.

Utredningsområde (U)

Föreslagna områden som utifrån översiktsplanens strategiska perspektiv lämpar sig för utredning om utveckling. Avgränsningen av områdena är endast schematisk. Områdenas lämplighet för utveckling behöver utredas vidare i kommande planering.

Verksamheter och industri (V)

Områden med verksamheter som inte bör blandas med bebyggelse för att de är störande för omgivningen, exempelvis genom att ta mycket mark i anspråk, kräva tung trafik eller medföra lukt eller buller.

Norra kommundelen

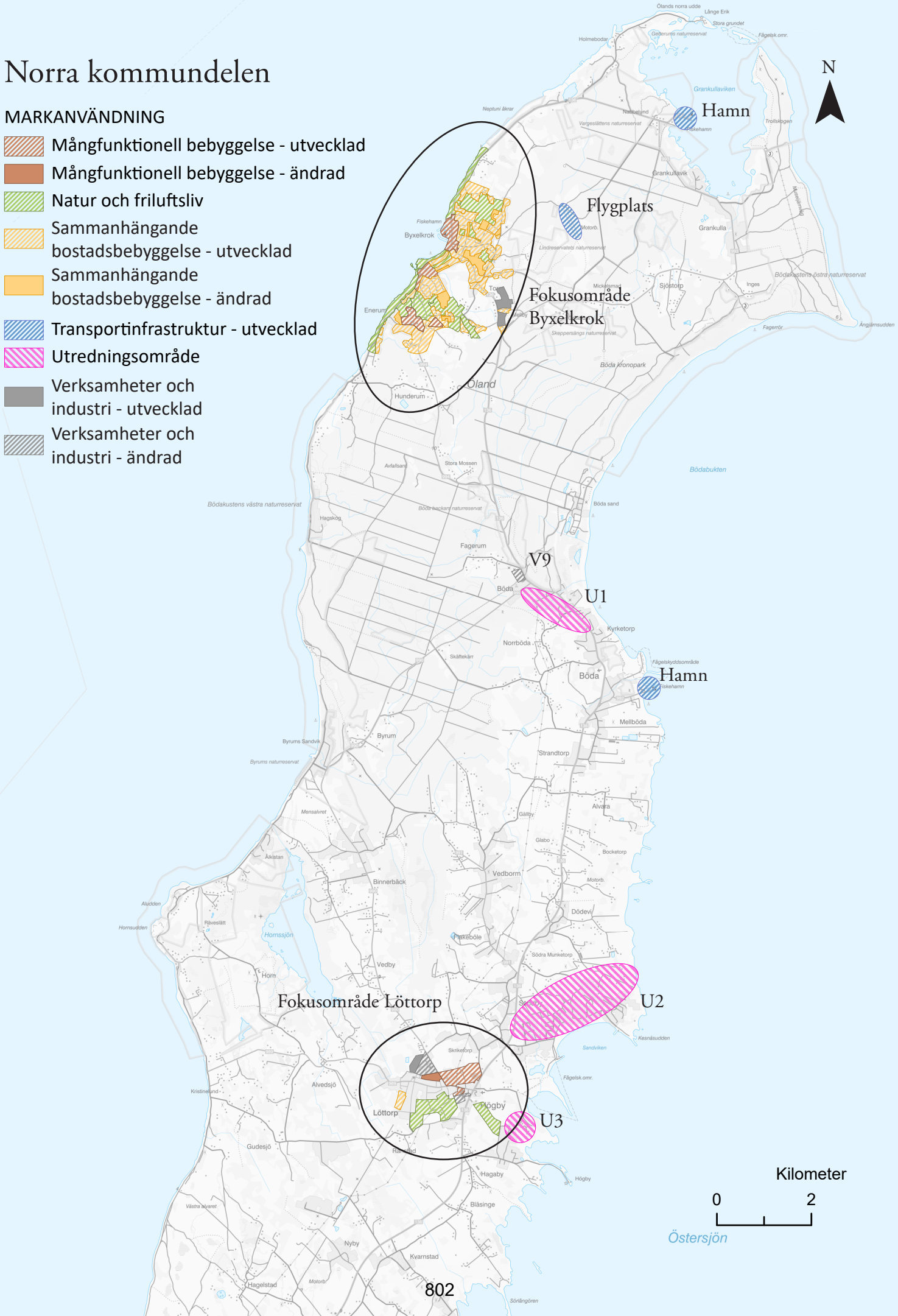

Norra kommundelen

U1 Böda

Föreslagen sammanhängande bostadsbebyggelse. Område som till stora delar är detaljplanelagt. Bör finnas möjlighet att pröva mer bebyggelse genom detaljplan. Området ligger inom vattenförekomst norra Ölands kustvatten. Gång- och cykelmöjligheterna längs väg 136 behöver förbättras. Potentiellt förorenat område i södra delen. Säkerhetsavstånd till kraftledningen måste beaktas i vidare planering. En VA-utbyggnad av Norrböda finns med i VA-planen. Böda avloppsreningsverk kommer att utvecklas som det största reningsverket i den norra kommundelen. Det pågår ett arbete att utveckla och eventuellt omlokalisera Böda återvinningscentral.

U2 Sandbybaden

Föreslagen mångfunktionell bebyggelse. Område som till stora delar är detaljplanelagt. Bör finnas möjlighet att pröva mer bebyggelse genom detaljplan. Påtagligt naturvärde i östra delen. Området ligger inom vattenförekomst norra Ölands kustvatten. Delar av området är låglänt och inte lämpligt beaktat havsnivåhöjningen. Anslutning mot väg 136 behöver åtgärdas för att förbättra trafiksäkerheten. Trafikverket har genomfört en åtgärdsvalsstudie i vilken bland annat gångytor till busshållplats, ordnad passage över väg 136 och vänstersvängfält föreslås.

U3 Hagaby-Högby

Föreslagen sammanhängande bostadsbebyggelse. Kommunalt VA är en förutsättning för bebyggelseutveckling, området finns med i VA-planen. Stora delar av området är detaljplanelagda och kan behöva ersättas. Höga naturvärden och strandskydd måste hanteras i detaljplan. Delvis inom riksintresse naturvård. Havsnivåhöjning riskerar att påverka befintlig bebyggelse vilket ska beaktas vid efterföljande planering.

V9 Böda

Befintligt område för lättare industri vid före detta Bödasågen. Fortsatt och utvecklad användning föreslås. Ett för vatten instängt område finns i västra delen av området. Potentiellt förorenat område. Ligger i anslutning till ett Natura 2000-område.

Hamnar

Hamnarnas funktion ska säkerställas och tillgängligheten ska inte påverkas negativt.

Flygplats

Befintlig flygplats med landningsbana av asfalt. Flygplatsens funktion ska säkerställas och tillgängligheten bör inte påverkas negativt.

Mellersta kommundelen

MARKANVÄNDNING

- Mångfunktionell bebyggelse - utvecklad
- Mångfunktionell bebyggelse - ändrad
- Natur och friluftsliv
- Sammanhängande bostadsbebyggelse - utvecklad
- Sammanhängande bostadsbebyggelse - ändrad
- Transportinfrastruktur - utvecklad
- Utredningsområde
- Verksamheter och industri - utvecklad
- Verksamheter och industri - ändrad

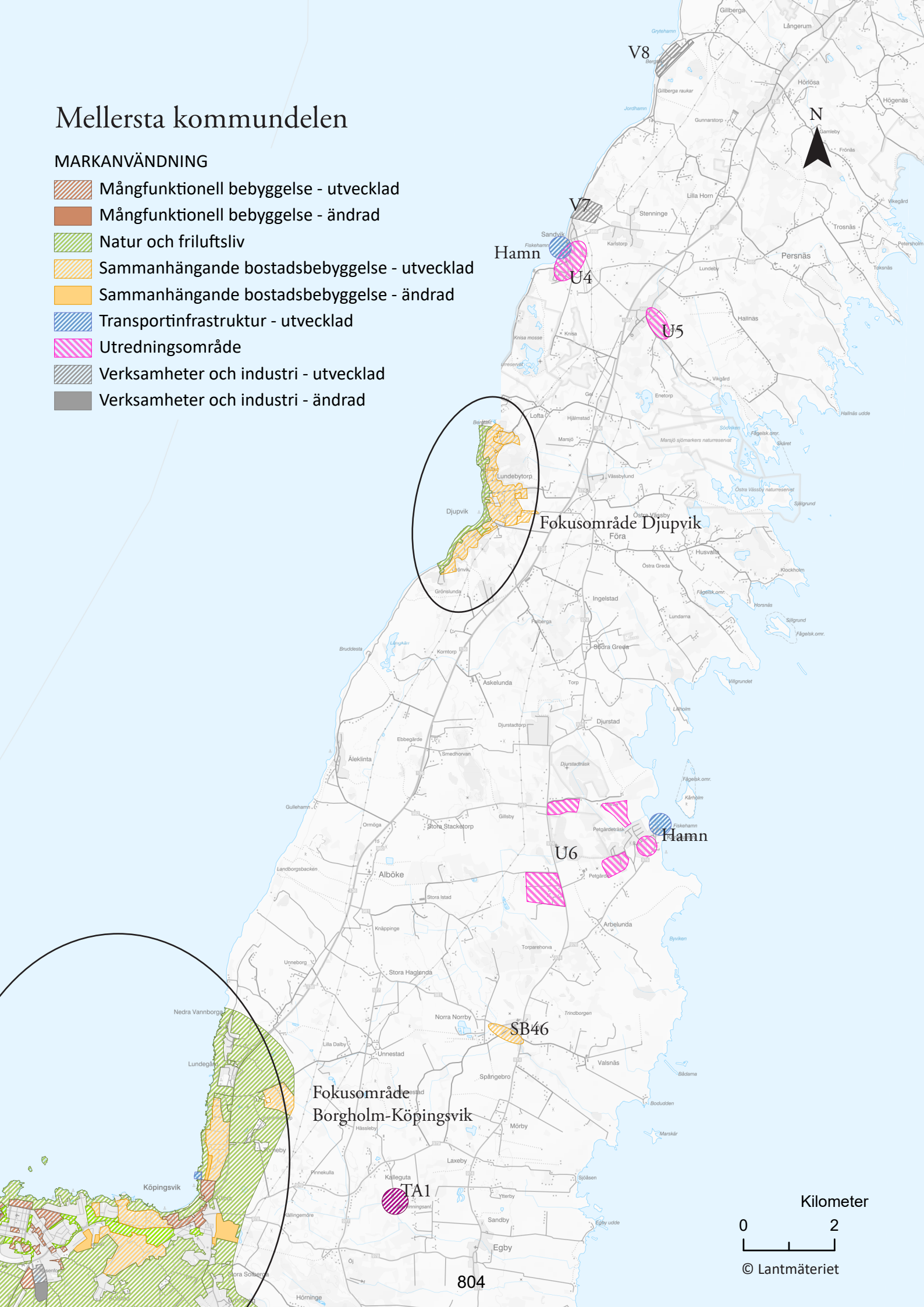

Mellersta kommundelen

U4 Sandvik
Föreslagen sammanhängande bostadsbebyggelse. Möjlighet till fler bostäder i anslutning till Sandvik. Möjliggör stärkt underlag för befintlig service. Det finns avloppsreningsverk på orten och ett avsaltningsverk för produktion av dricksvatten. Det finns kapacitet att ansluta ytterligare områden. Hänsyn till flygfältets utveckling krävs i östra delen av området. Fornlämningar medför att arkeologisk utredning kan krävas. Riksintresse kulturmiljövård och friluftsliv.

U5 Södvik
Föreslagen mångfunktionell bebyggelse. Möjliggör stärkt underlag för befintlig service som förskola och kommunikationer. Södra delen av området ligger lågt och havsnivåhöjning behöver beaktas.

U6 Kårehamn
Flera delområden för föreslagen bostadsbebyggelse i anslutning till befintliga detaljplanelagda områden. Möjliggör fortsatt utveckling av Kårehamn. Omhändertagande av spillvatten kommer att förbättras då området kopplas på en ny överföringsledning. Respektive delområdes förutsättningar måste utredas vidare och den sammantagna effekten av exploateringen beaktas. Närheten till Natura 2000-områden kan innebära särskild tillståndsprövning enligt miljöbalken. Naturvärdesinventering, fördjupad fågelutredning, utredning om markförhållanden och markfuktighet, dagvattenutredning och arkeologisk utredning kommer att krävas. Krav på ytterligare utredningar kan tillkomma. Delar inom riksintresse kulturmiljö och naturvård. Delvis låglänt, havsnivåhöjning ska beaktas. Exploatering får inte inverka negativt på hamnens funktion. För Petgärde och Djurstad träsk pågår samverkan för att förbättra hydrologin i våtmarkerna och ta bort vandringshinder i vattendragen.

V7 Sandvik
Befintlig stenindustri där fortsatt och utvecklad användning föreslås. Ligger inom riksintresse för friluftsliv och kulturmiljövård samt i nära anslutning till ett Natura 2000-område.

V8 Gillberga
Befintligt stenbrott där fortsatt och utvecklad användning föreslås. Riksintresse för värdefulla ämnen eller material. Ligger inom riksintresse för kulturmiljövård, friluftsliv och naturvård samt i anslutning till ett Natura 2000-område.

SB46 Löt
Möjlighet till ny bebyggelse. Delvis detaljplanelagt. Ny bebyggelse bör så långt som möjligt anpassas till den befintliga bebyggelsen vad gäller placering, utformning och färgsättning. I befintlig bebyggelse ska det vara möjligt att komplettera med mindre verksamheter som inte är miljöstörande. Omhändertagande av spillvatten kommer att förbättras då området kopplas på en ny överföringsledning.

TA1 Kalleguta
Insamling och hantering av grovavfall och farligt avfall samt deponi. På sikt kan området behöva utökas, då lämpligen österut. Befintlig deponi kan lämpa sig för solceller.

Hamnar
Hamnarnas funktion ska säkerställas och tillgängligheten inte påverkas negativt.

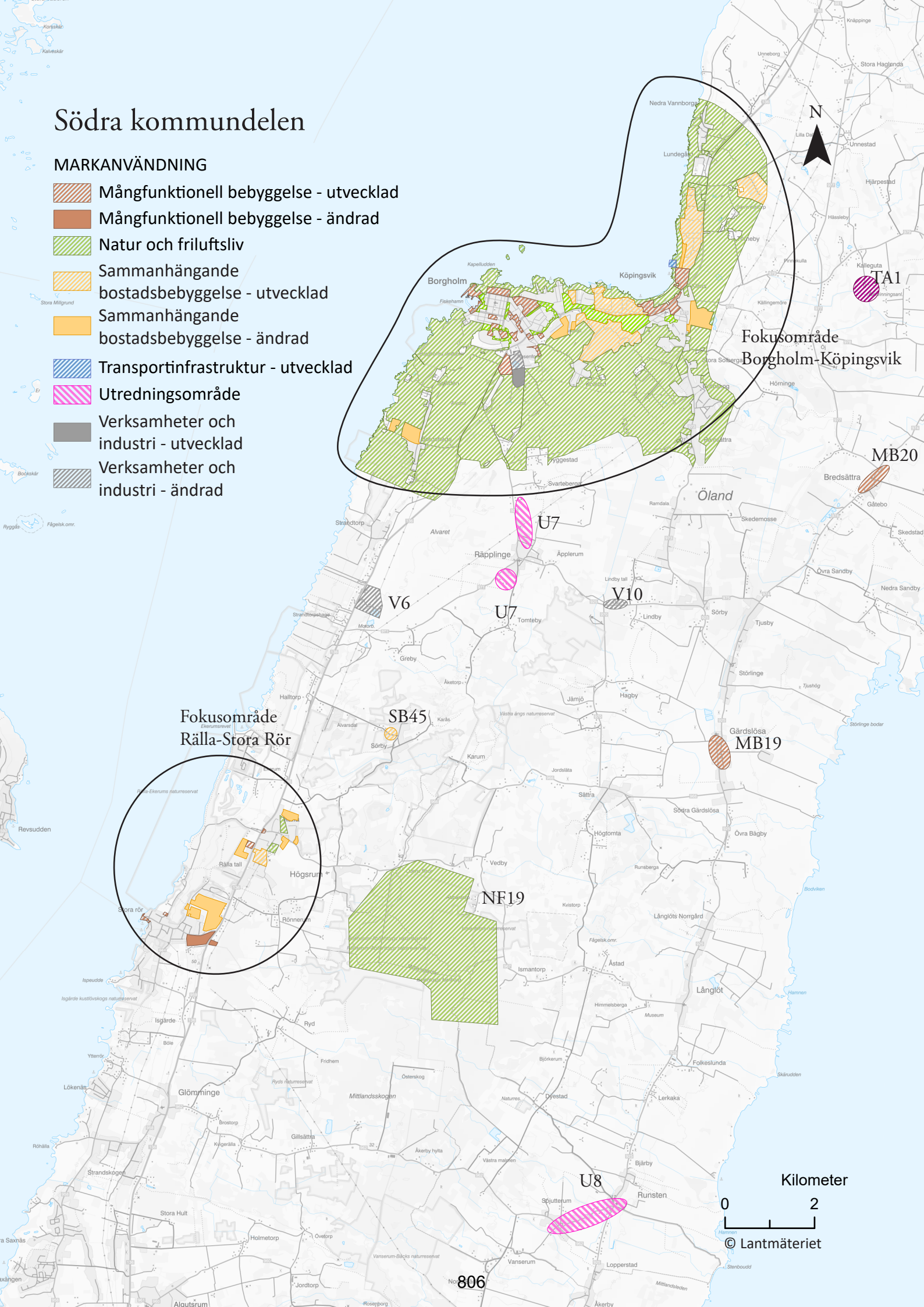
Södra kommundelen
MARKANVÄNDNING
Mångfunktionell bebyggelse - utvecklad
Mångfunktionell bebyggelse - ändrad
Natur och friluftsliv
Sammanhängande bostadsbebyggelse - utvecklad
Sammanhängande bostadsbebyggelse - ändrad
Transportinfrastruktur - utvecklad
Utredningsområde
Verksamheter och industri - utvecklad
Verksamheter och industri - ändrad
N
Fokusområde Borgholm-Köpingsvik
Fokusområde Rälla-Stora Rör
TA1
MB20
MB19
U7
U7
U8
V6
V10
SB45
NF19
Öland
Borgholm
Köpingsvik
Kilometer
0
2
© Lantmäteriet
806

Södra kommundelen

U7 Räpplinge
Föreslagen sammanhängande bostadsbebyggelse i två områden som idag utgörs av jordbruksmark. Högt naturvärde norr om området. Kulturmiljövärden i form av stenmurar som omfattas av biotopskydd. Gång- och cykelvägen till Borgholm behöver förbättras. Pendlingsparkering och säkrare busshållplatser vid Greby vägskäl kan främja ett hållbart resande. Säkerhetsavstånd till kraftledningen måste beaktas i vidare planering.

U8 Spjutterum - Runsten
Föreslagen mångfunktionell bebyggelse. I västra delen finns möjlighet till förtätning. Både flerbostadshus och enbostadhus utgör en naturlig vidare-utveckling av befintlig bebyggelse och skulle stärka underlaget för service och skola. Möjlighet finns att pröva områdets lämplighet för handel och vård. Förskola och bibliotek finns centralt i området. I områdets östra delar kan det eventuellt vara möjligt med komplettering av befintlig bebyggelse. Här behöver särskild hänsyn tas till höga kulturmiljövärden med kyrkomiljö och riksintresse kulturmiljövård. Respektavstånd till befintligt jordbruk måste beaktas. Potentiellt förorenad mark. Det finns behov av att förbättra omhändertagandet av spillvatten, området finns med i VA-planen.

V6 Greby
Befintlig stenindustri där fortsatt och utvecklad användning föreslås. Ligger i anslutning till riksintresse för naturvård.

V10 Lindby
Befintlig lättare industriverksamhet och tvätteri. Inom vattenskyddsområde vilket särskilt måste beaktas. Potentiellt förorenad mark.

MB19 Gärdslösa
Möjlighet till ny bebyggelse. Inom området finns skola. Ny bebyggelse bör så långt som möjligt anpassas till befintlig bebyggelse vad gäller placering, utformning och färgsättning. I befintlig bebyggelse ska det vara möjligt att komplettera med mindre icke miljöstörande verksamheter. Potentiellt förorenad mark. Ligger inom riksintresse för kulturmiljövård. Det finns behov av att förbättra omhändertagandet av spillvatten och en ny överförings-ledning norrut finns med i VA-planen.

MB20 Bredsättra
Möjlighet till ny bebyggelse i norra delen öster om vägen. Ny bebyggelse bör så långt som möjligt anpassas till befintlig bebyggelse vad gäller placering, utformning och färgsättning. I befintlig bebyggelse ska det vara möjligt att komplettera med mindre icke miljöstörande verksamheter. Ligger inom riksintresse för kulturmiljövård. Potentiellt förorenad mark. Det finns behov av att förbättra omhändertagandet av spillvatten och en ny överförings-ledning norrut finns med i VA-planen.

SB45 Västra Sörby
Möjlighet till ny bebyggelse. I befintlig bebyggelse ska det vara möjligt att komplettera med mindre verksamheter som inte är miljöstörande. Inom riksintresse naturvård. Kommunalt VA är en förutsättning för bebyggelseutveckling i området och finns med i VA-planen.

NF19 Mittlandsskogen
Höga natur-, kultur- och rekreations-värden. Dessa värden ska stärkas och området ska tillgängliggöras genom förbättrade vandringsleder och skyltning.

Fokusområde Byxelkrok

Byxelkrok är ett område med ett högt bebyggelsetryck samtidigt som det finns omfattande bevarandevärden och ett behov av att utreda utmaningarna i den tekniska försörjningen mer ingående. Höga natur- och kulturvärden, attraktiva rekreationsområden och närheten till havet lockar både besökare och boende till orten. I och med det relativt långa avståndet till Borgholm och Kalmar är efterfrågan på fritidshus dominerande.

På sommaren utgör orten ett populärt turistmål med flertalet restauranger, hotell och campingar. Byxelkroks hamn har historiskt haft en stor betydelse för ortens framväxt både som fritidshamn, fiskehamn och med färjeförbindelse till Oskarshamn. I bebyggelseutvecklingen ska besöksnäringens betydelse för orten inte underskattas, men det bör även finnas utrymme för andra näringar, som exempelvis lättare industri och verksamheter.

Det övergripande målet är att Byxelkrok ska växa och utvecklas utan att befintliga värden går förlorade samt att fler ska kunna bosätta sig i Byxelkrok med omnejd. Byxelkrok ska erbjuda något för alla och vara attraktivt att både bo i och besöka. Målet med planförslaget är en väl avvägd samhällsutveckling där lämpliga områden tillåts bebyggas, samtidigt som bevarandevärda områden utvecklas för sitt ändamål och integreras i boendemiljön. Särskild vikt har lagts vid hanteringen av vatten och dricksvatten som prioriterats högst i förslaget.

Utvecklingen i Byxelkrok ska genomsyras av följande fyra strategier:

- **Människan i fokus.** Framtidens Byxelkrok ska tillgodose och tillvarata individens behov i samhället och utvecklingens skala ska vara mänsklig.
- **Ett starkt centrum.** Centrumkaraktären ska stärkas genom ett rikt serviceutbud, många mötesplatser och en tydligt definierad väg- och parkeringsinfrastruktur. Området kring marinan utvecklas till ett välbesökt besöksmål med plats för lokala näringsetableringar och korsningen Enerumsvägen och Byxelkroksvägen utvecklas till en mötespunkt.
- **Områden med egen karaktär.** Byxelkrok ska ha en varierad och mångfaldig bebyggelsestruktur som tar hänsyn till och stärker befintliga kvaliteter och karaktärsdrag. Framtida utveckling låter befintliga unika särdrag vara fortsatt tydliga så att miljöerna är läsbara och förståeliga även för kommande generationer.
- **Länkar mellan områden.** Byxelkroksområdet ska vara tryggt, säkert och gent att ta sig runt i. Områden ska vara sammanlänkade genom bil-, gång- och cykelvägar för att både integrera samtliga områden av samhället och öka framkomligheten. Befintliga stråk ska bevaras för framtida utbyggnad av vägar och gång- och cykelvägar. Ny bebyggelse placeras där det redan finns förbindelser eller där det finns möjlighet att skapa nya länkar till närliggande områden.

Vatten i landskapet

Centralt genom området rinner Tokenäsbäcken. Rapporten *Samhällsnära våtmarker* (2012) pekar strategiskt ut tre platser med utredningsmöjlighet till dagvattenhantering: Marknadsplatsen, nordväst om Torp samt Tokenäsbäcken tillsammans med Tokes grav. Kommunen och Borgholm Energi har kartlagt Tokenäsbäckens avrinningsområde för ökad grundvattenbildning och förbättrad ytvattenkvalitet genom ett LONA-projekt. Vattendraget är öringförande vilket gör att åtgärder för magasinering och flödesutjämning måste utformas med hänsyn till öringens livscykel.

Vatten och avlopp

Kommunal dricksvattenförsörjning är högt prioriterat, både på grund av Ölands generella vattenbrist och Byxelkroks vattentäkts höga sårbarhet. Majoriteten av fastigheterna i Byxelkrok är anslutna till kommunalt vatten. Varje bostad, verksamhet och väg inom vattenskyddsområdet ger upphov till en ökad risk att skada täkten.

För att klara ett ökande vattenbehov och för att ge vattentäkten ett bättre skydd beslutades det år 2020 att utvidga skyddsområdet för grundvattentäkten.

I Byxelkrok är avloppsnätet utbyggt och flertalet fastigheter anslutna. På grund av att reningsverket i Byxelkrok under sommarmånaderna är uppe i sin maximala belastning planeras för en överföringsledning till Böda reningsverk för avlastning. Samtidigt kommer vattenförsörjningen i Byxelkrok att förstärkas med vatten från Böda. Projektet kan samordnas med byggande av cykel- och gångväg på delar av sträckan.

Det finns inget utbyggt dagvattennät i området vilket bör utredas för att minska risken för påverkan på vattenförekomsternas status.

Klimatförändringar

Byxelkrok omfattas inte av så stor risk för översvämning till följd av framtida havsnivåhöjningar tack vare landborgen. Däremot kan extremflöden orsaka tillfälliga översvämningar som kan leda till skador på byggnader och teknisk försörjning. Kraftiga flöden kan också orsaka erosion, vilket det finns en viss risk för i de centrala delarna av Byxelkrok, längs Enerumsvägen och Neptunivägen. Havsnivåhöjningen behöver särskilt beaktas i hamnområdet som på grund av sin funktion innehåller potentiellt förorenade områden.

Natur- och kulturvärden

Byxelkrok omfattas delvis av riksintressen för kulturmiljö. Viss utveckling föreslås inom dessa områden, dels i anslutning till Lundsbackarna, dels längs delar av Fiskevägen. Stor hänsyn till befintliga värden bör tas vid utvecklingen av dessa områden. Bedömningen är att en utveckling kan bidra till en positiv inverkan på riksintresset om det görs på ett sätt som lyfter fram bebyggelsemönster och håller respektavstånd till kulturvärdesobjekt. Höga kulturvärden finns även kopplat till den sedan länge brukade jordbruksmarken och flertalet fornlämningar. Områdenas specifika kulturvärden anges i varje områdesbeskrivning.

Gården i den södra kanten av fokus-området (söder om område SB13) är mycket väl bevarad. Inga förändringar som inte gynnar de befintliga värdena tillåts.
Strukturen på bebyggelsen i Byxelkrok gör att naturen kommer nära inpå och flera bebyggda områden har endast en liten påverkan på landskapsbilden. Det finns även sparade gröna områden som öar i bebyggelsemönstret som är speciellt värdefulla för rekreation.

Naturområdena i utkanten av Byxelkrok har höga värden och omfattas delvis av flera riksintressen. De avgränsande naturområdena bidrar till samspelet mellan landskapet, de gamla gårdarna och dess odlingsmark och de öppna vyerna. De bidrar även till att bevara alvarmarken och att binda ihop naturområdena inne i Byxelkrok med det större omlandet.

I mitten av fokusområdet återfinns Torps jordbruksbygd som är ett stort sammanhängande jordbruksområde med en viktig relation till flera av bebyggelsegrupperna i närheten, framförallt kulturvärdena i Torps by.

Söder om Byxelkrok finns en ädellövskog med höga natur- och kulturvärden som ska bevaras.

Trafik

Det stora flertalet vägar inom området är enskilda med vägföreningar och samfälligheter som väghållare. Staten genom Trafikverket är väghållare för väg 136 och Enerumsvägen.

Det finns behov av att förbättra trafiksäkerheten längs väg 136 mellan Mellby och Byxelkrok. Trafikverket har genomfört en åtgärdsvalsstudie. Från Torp och söderut bedöms en separerad gång- och cykelväg vara en lämplig lösning. Denna lösning bedöms inte genomförbar norr om Torp mot Byxelkrok då vägen är för smal. Här bör möjligheten att nyttja parallellt vägnät förbättras genom tydligare skyltning. Vid framtida detaljplanering ska förbättrade gång- och cykelmöjligheter beaktas.

Väg 136 går genom vattenskyddsområdet samtidigt som vägen är rekommenderad för farligt gods. Detta utgör ett potentiellt hot mot grundvattentäkten. Alternativet att flytta farligt gods till väg 994 är dock inte aktuellt då detta skulle kräva breddning och bärighetshöjande åtgärder. Det finns också stora miljö- och boendevärden längs väg 994 som skulle utsättas för ökad risk vid flytt av farligt godstransporter. Skyddet av vattentäkten bör istället säkerställas med insatser som minskar risken för föroreningar från vägtrafiken.

Planlagda områden

Stora delar av Byxelkroksområdet är detaljplanelagt. Detaljplanerna är till stor del inaktuella i förhållande till dagens situation och behöver på sikt ersättas för att möjliggöra en vidare utveckling.

Avfall

Kommunen kommer i samverkan med Borgholm Energi att fortsätta utreda och besluta om en ny lokalisering av återvinningsstationen i Byxelkrok.

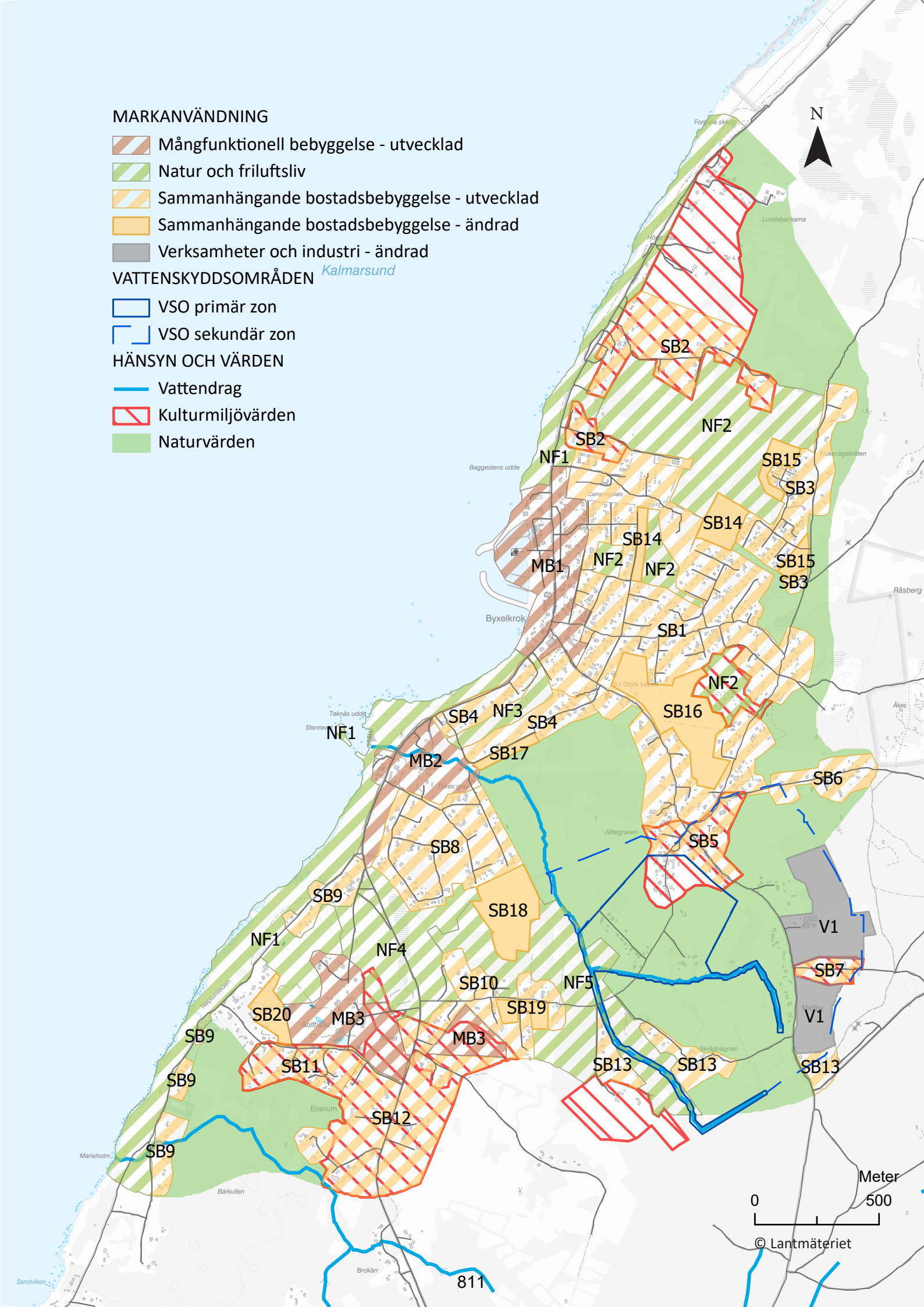
MARKANVÄNDNING
Mångfunktionell bebyggelse - utvecklad
Natur och friluftsliv
Sammanhängande bostadsbebyggelse - utvecklad
Sammanhängande bostadsbebyggelse - ändrad
Verksamheter och industri - ändrad
VATTENSKYDDSOMRÅDEN
VSO primär zon
VSO sekundär zon
HÄNSYN OCH VÄRDEN
Vattendrag
Kulturmiljövärden
Naturvärden
N
Kalmarsund
Lundsbackarna
Baggestens udde
Byxelkrok
Toknäs udde
Jättegraven
Skråphägnen
Enerum
Marieholm
Bärkullen
Brokärr
Sandviken
Råsberg
Åker
SB2
NF2
NF1
SB15
SB3
SB14
MB1
SB1
SB16
SB4
NF3
SB17
MB2
SB6
SB5
SB8
SB9
SB18
V1
NF4
SB7
SB10
NF5
SB19
SB20
MB3
SB11
SB13
SB12
811
Meter
0
500
© Lantmäteriet

Områdesbeskrivningar Byxelkrok

SB1

Småhusområde och camping där förtätning av befintlig bebyggelse föreslås, men där tillägg och förändringar måste ske med hänsyn till områdets karaktär och kulturvärden. Åtgärder som bidrar till ett mer levande centrum är positivt. Handel och service bör framförallt möjliggöras utmed huvudlederna och i centrumkärnan. Området lämpar sig även för äldreboende, servicebostäder eller förskola.

På ytan längst i nordväst, som idag utgör campingplats, föreslås låg, tät villabebyggelse. Förhoppningen är att området även fortsättningsvis kommer att användas för campingändamål på grund av dess stora betydelse för besöksnäringen, men att området effektiviseras och att bostäder kan inrymmas där det är möjligt.

Nya byggnader ska placeras med hänsyn till befintligt landskap och tomtens förutsättningar. Tomterna bör ha en storlek som behåller delar av den naturliga vegetationen i gränser och mellan byggnader för att kontakten med det ursprungliga kultur- och naturlandskapet ska bevaras. Även relationen mellan hus och väg är viktig att bibehålla och ny bebyggelse utmed vägsträckningarna ska därför placeras indragen från gatan. Större byggrätter kan utredas, eventuellt där möjlighet till någon form av enklare verksamhet kan inrymmas.

I anslutning till kustvägen och Byxelkroksvägen, men även längs Svältergatan, är kulturmiljön särskilt känslig för ytterligare exploatering eller andra förändringar. En varsam förtätning kan vara möjlig längs Byxelkroksvägen och Svältergatan om särskild hänsyn tas till de kulturhistoriska värdena. Större sammanhängande stugområden ska undvikas i anslutning till Torps bykärna.

SB2

Viss bebyggelseutveckling är möjlig med stor hänsyn till befintliga värden. Området innehåller framförallt höga kulturhistoriska värden, både i form av ålderdomlig gårdsbebyggelse med öppna arealer och områdets åker- och betesmarker. Delar omfattas även av flertalet riksintressen och strandskydd. Samspelet mellan den äldre gårdsbebyggelsen och det omgivande landskapet, med alla ingående detaljer; stenmurar, gamla träd, grindar, bruksvägar och öppna vyer, är viktiga upplevelsevärden. I området samspelar det ålderdomliga landskapet med kusten på ett för platsen karaktäristiskt sätt. Området närmast kustvägen är särskilt känsliga, i synnerhet i anslutning till de gamla gårdsmiljöerna. I de välbevarade gårdsmiljöerna är byggnadernas placering och deras inbördes relationer en viktig del av den kulturhistoriska miljön. Förtätning innebär en risk att dessa kulturvärden försvagas. All eventuellt tillkommande bebyggelse bör ligga utanför gårdsbebyggelsens struktur för att bibehålla läsbarheten. Möjligheten att utveckla rekreativa värden ska beaktas då området angränsar till ett rekreationsområde i söder. Stengärden, odlingsrösen och grövre träd bör genomgående bevaras och omgivande mark, även inne på enskilda tomter, bör behålla en naturmarkskaraktär.

SB3

Området ska fortsättningsvis bestå av tät och småskalig bebyggelse men kompletteringar är möjliga. De kulturhistoriska värdena i området består av det ursprungliga natur- och kulturlandskapet, den försiktiga

inplaceringen av husen och närheten till jordbruksmarker. Möjligheten att skapa välfungerande stråk för rekreation och friluftsliv ska beaktas vid en komplettering av bebyggelsen, särskilt fägatan till Fiskvägen ska värnas. Befintliga murar och större stenar i landskapet är viktiga element som så långt det är möjligt bör bevaras vid en utveckling av området.

SB4

Område av blandad småhusbebyggelse där främst den modernare bebyggelsen bedöms tåla en förtätning. Nya byggnader ska placeras med hänsyn till befintligt landskap och tomtens förutsättningar.

SB5

Torps by utgör den kulturhistoriska kärnan för orten Byxelkroks historiska utveckling. Den gamla bystrukturen är till stora delar bevarad. Hus med tidigare funktioner ligger nära vägen medan gårdarnas huvudbyggnader är indragna, omgärdade av stora trädgårdar. Själva bebyggelsen utgörs till största delen av relativt små trähus, med snickrade verandor, fönster och grindar samt gamla smidesräcken.

Inom området ska bara en utveckling som gynnar det kulturhistoriska värdet vara möjlig. Vid eventuell detaljplanering bör det utredas om området ska hanteras som särskilt värdefull miljö, det vill säga att särskilda krav ska ställas vid olika åtgärder som i normala fall är bygglovsbefriade. Att bevara en öppen, obruten utblick från bykärnan mot väster över de sista resterna av den gamla ängsmarken är mycket värdefullt från såväl landskapsbilds- som kulturmiljösynpunkt. Byggnation som bryter kontakten mellan samhället och jordbruksmarken tillåts inte. Gårdsmiljöerna längs Kärrslundsgatan bör bevaras intakta och avstyckningar av tomtmark bör undvikas. I övrigt bedöms en försiktig förtätning och förändring vara möjlig utan att de kulturhistoriska värdena går förlorade. För förståelsen av jordbrukslandskapet är det viktigt att viss åker- och betesmark mellan husen även fortsättningsvis hålls öppen.

SB6

Längs Östra gatan bedöms möjlighet till komplettering av befintlig bebyggelse. Kulturmiljövärden norr om vägen som innebär att kompletteringar kan vara svårare att inpassa här än på södra sidan. Området omfattas av riksintresse för kulturmiljö, samt i det som i kulturmiljöutredningen beskrivits som Torps by. De olika karaktärsdragen i bebyggelseområdena samt gränserna mellan dem är viktigt att bevara och tydliggöra.

SB7

En välbevarad större gårdsstruktur i jordbrukslandskapet där en försiktig förtätning och förändring bedöms vara möjlig utan att de kulturhistoriska värdena går förlorade. En utveckling invid gårdsstrukturen måste ta hänsyn till områdets karaktär och kulturvärden. Området ligger inom sekundär zon för vattenskydsområde, detta ska särskilt beaktas. Vid eventuell framtida detaljplanering av intilliggande föreslaget verksamhetsområde bör det utredas om området ska ingå och i så fall hanteras som särskilt värdefull miljö. Det medför särskilda krav vid olika åtgärder som i normala fall är bygglovsbefriade.

SB8

Området gränsar till öppna marker, Enerums alvar i söder och delar av jordbruksmark i öster. Karaktären präglas av den ursprungliga landskapsbilden eftersom byggnaderna, som är små och generellt har en enkel utformning,

är utplacerade utan att marken på tomten har tagits i anspråk i särskilt stor utsträckning. Viss komplettering kan ske inom befintligt bebyggelseområde. Gröna kilar bör dock bevaras så att områdets luftiga karaktär bibehålls. Kopplingar mellan norr och söder bör utvecklas för ökad tillgänglighet och framkomlighet, i första hand för gång och cykel. Avsaknaden av markerade tomtgränser och markbeläggningar är ett viktigt karaktärsdrag. Kontakten med det ursprungliga landskapet är stark och därmed en viktig del av befintligt områdes karaktär.

SB9

Föreslagen utveckling av bebyggelsen öster om befintlig bebyggelserad. För området gäller ett utökat strandskydd om 300 meter. Skäl för upphävande bedöms vara befintlig bebyggelse som skärmar av. Bedömningen blir att det finns ett särskilt skäl för dispens från strandskyddet. Vidare utredning måste visa på att strandskyddets syften inte påverkas. Vissa kulturhistoriska värden är knutna till området genom det gamla kulturlandskapet med alvarmark, jordbruksmark, äldre bebyggelse och vägsträckningar. Kulturvärdena bedöms kunna tillgodoses genom allmänt hänsynskrav enligt PBL 2 kap. 6 § och varsamhetskrav.

SB10

Gårdsmiljöerna längs Kärrslundsgatan bör bevaras intakta och avstyckningar av tomtmark undvikas. Förtätningar och andra förändringar får bara ske på ett sådant sätt att de kulturhistoriska värdena inte går förlorade. För förståelsen av jordbrukslandskapet är det viktigt att viss åker- och betesmark mellan husen även fortsättningsvis hålls öppen. Bedömningen är att åkermarken i möjligaste mån ska finnas kvar inom området och att tillkommande bebyggelse anpassas till ytor där emellan.

SB11

Inom området ska bara en utveckling som gynnar det kulturhistoriska värdet vara möjlig. Vid detaljplanering bör det utredas om området ska hanteras som särskilt värdefull miljö, det vill säga att särskilda krav ska ställas vid olika åtgärder som i normala fall är bygglovsbefriade. Området består av fritidshusbebyggelse med kvaliteter vad gäller material, färgsättning och gestaltning. Bebyggelsen bidrar även till förståelsen för samhällets moderna historia och välfärdssamhällets framväxt under 1900-talet med ökad levnadsstandard och rätt till semester.

SB12

En viss komplettering kan vara aktuell men stor hänsyn ska tas till landskapsbild och gårdsmiljöerna. Det kulturhistoriska värdet består av de äldre gårdsmiljöerna och det karaktärsskapande omlandet som inkluderats i avgränsningen.

SB13

Området bedöms kunna utvecklas genom kompletteringar i anslutning till befintlig bebyggelse. Utpekade områden är till stora delar bebyggda och delar av området ingår i ett större jordbrukslandskap. Marken är redan ianspråktagen och en utveckling i form av förtätning bedöms möjlig utan att värden går förlorade. Exploatering måste dock ske med särskild hänsyn till befintliga natur- och kulturvärden. De östra delarna ligger inom sekundär zon för vattenskydsområde, detta ska särskilt beaktas. Möjligheten att tillåta större enheter ska beaktas. Potentiellt förorenad mark.

SB14

Tidigare naturområde som utifrån befintlig infrastruktur lämpar sig för förtätning, främst genom ny

bostadsbebyggelse. Tomterna bör ha en storlek som gör det möjligt att delar av den naturliga vegetationen bevaras i gränser och mellan byggnader för att kontakten med det ursprungliga kultur- och naturlandskapet ska bevaras. Vid planarbete ska förbättringar av de rekreativa värdena vara en utgångspunkt.

SB15

Område som kan komplettera anslutande tät och småskalig bebyggelse. De kulturhistoriska värdena i området består av det ursprungliga natur- och kulturlandskapet, den försiktiga inplaceringen av husen och närheten till jordbruksmarker. Möjligheten att skapa välfungerande stråk för rekreation och friluftsliv ska beaktas vid en komplettering av bebyggelsen, särskilt fägatan till Fiskvägen ska värnas. Befintliga murar och större stenar i landskapet är viktiga element som så långt det är möjligt bör bevaras vid en utveckling av området. Naturvärdena i området behöver utredas vidare.

SB16

Utveckling av nytt område. Delar av området omfattas av jordbruksmark men marken är till viss del redan ianspråktagen för bebyggelse vilket tillsammans med ortens behov av yta för bebyggelseutveckling bedöms utgöra skäl för att fortsätta ta marken i anspråk. Sett till det övergripande förslaget för hela Byxelkrok utgör detta ett område att strategiskt utveckla för ny bebyggelse. Till skäl för detta finns svårigheten att bruka marken effektivt och ändamålsenligt då den gränsar till befintlig bebyggelse samt består av en mosaik av flera mindre brukningsarealer. En följd är också att andra ytor med större arealer jordbruksmark inom Byxelkrok fortsatt markeras som jordbruksmark. Jordbruksmarken tas också i anspråk för andra angelägna intressen då den tilltänkta bebyggelsen ska bidra till att komplettera vägstrukturen i Byxelkrok.

SB17

Möjlighet att komplettera befintlig bebyggelse med ytterligare en rad av bostäder och en ny väg. Vid utbyggnad bör det utredas om området ska sluta som idag med obebyggd mark söder om vägen. Tomterna bör ha en storlek som gör det möjligt att delar av den naturliga vegetationen bevaras i gränser och mellan byggnader för att kontakten med det ursprungliga kultur- och naturlandskapet ska bevaras.

SB18

Föreslagen ny bebyggelse i anslutning till befintligt område. Området utgörs idag av jordbruksmark med små åkrar. Jordbruksmarken bedöms vara fragmenterad och svår att bruka, men har ett visst värde som buffertzon till Enerums alvar. Utbyggnaden ska föregås av detaljplan i vilken tillfarter särskilt utreds för både motortrafik, gång och cykel. Det bedöms möjligt att tillkomst ordnas genom förlängning av befintliga gator eller en ny utfart mot Kärrslundsgatan med möjlighet till ytterligare ett fåtal tomter. Ny bebyggelse bör få en arkitektonisk karaktär av hus i natur. Framtida utveckling bör följa befintligt bebyggelsemönster avseende skala och placering av byggnader, där en dov färgskala eftersträvas. Tomterna bör ha en storlek som gör det möjligt att delar av den naturliga vegetationen bevaras i gränser och mellan byggnader för att kontakten med det ursprungliga kultur- och naturlandskapet ska bevaras. Avsaknaden av markerade tomtgränser och markbeläggningar är ett viktigt karaktärsdrag som bör bibehållas. Gamla stenmurar ska bevaras. Kontakten med det ursprungliga landskapet är stark och därmed en viktig del av befintligt områdes karaktär. Avsaknaden av moderna garage, markbeläggningar och

trädgårdsanläggningar, såsom uppfarter och altaner bidrar till karaktären och blir därmed viktigt att beakta i kommande detaljplan.

SB19

Befintligt område som kan utvecklas med fler bostäder. En utveckling bör i första hand ske med enstaka byggnader, naturmark och öppna ytor bevaras ska bevaras däremellan. Stor hänsyn ska tas till de kulturhistoriska värdena. Inventering av naturvärden krävs vid exploatering då området inte ingår i tidigare områdesspecifika inventeringen. Bedömningen är att delar av jordbruksmarken kan tas i anspråk för bebyggelse. Kvarvarande jordbruksmark ska inte fragmenteras och kopplingen till marken söder om området ska bevaras.

SB20

Föreslagen utveckling av bebyggelsen öster om befintlig bebyggelserad i riktning mot golfbanan. För området gäller ett utökat strandskydd om 300 meter. Skäl för upphävande bedöms vara befintlig bebyggelse som skärmar av. Bedömningen blir att det finns ett särskilt skäl för upphävande av strandskydd i detaljplan. Vidare utredningar måste visa på att strandskyddets syften inte påverkas. Delar av området är lågt beläget och en risk för översvämning finns på sikt. Därför föreslås ett lokalt omhändertagande av dagvatten och en planering av ytor som kan översvämmas. Det bedöms möjligt att nyttja samlat vatten till bevattning. Den obebyggda marken norr om området där alvarmarken möter kustvägen bevaras så att kopplingen mellan strand och öppet landskap bibehålls.

NF1

Inom området finns mycket höga natur- och kulturhistoriska värden som också har starka rekreationsvärden. Landskapsbilden med utblicken över Kalmarsund har varit oförändrad under mycket lång tid. De verksamheter som har funnits inom platsen och som varit kopplade till havet har ett stort kulturhistoriskt värde. Även kustvägen som slingrar sig genom det gamla jordbrukslandskapet efter stranden har ett stort värde och bör bevaras. Många rödlistade och ovanliga arter finns inom området, liksom flera mycket sällsynta svampar. Den lilla ön utanför Tokenäs udde utgör häckningsplats för fåglar.

NF2

Områdena har stora möjligheter att utvecklas till värdefulla rekreationsområden i anslutning till bebyggelse, höga natur- och kulturmiljövärden. Delar omfattas av riksintresse för kulturmiljövård. Områdena är variationsrika och vackra, dominerade av öppna betade gräsmarker inramat av stenmurar med träd- och buskridåer samt solitära träd, träddungar och skogspartier. Områdena skulle få en ökad betydelse för rekreation genom att knyta samman naturområdena i öster med kusten. Framkomligheten mellan Fiskvägen och Lundgatan kan förbättras samt kopplingar mellan Fiskvägen och kusten. Framkomligheten kan förbättras med uppsättning av stängselövergångar på strategiska platser. Det är viktigt att landskapet fortsättningsvis hålls öppet genom exempelvis bete och röjning av sly för att naturvärdena ska bestå.

Tre mindre områden söder om bebyggelsen räknas till området varav ett inom utpekad kulturmiljö. Den västra av de tre används som parkeringsplats vid stora evenemang i Byxelkrok. Platsen skulle även fortsättningsvis kunna användas flexibelt men kan kompletteras med lekutrustning. Området bör dock inte exploateras med permanenta byggnader utan vara tillgänglig för rekreation, friluftsliv och

potentiell dagvattenhantering. Det mellersta av de tre mindre områdena ligger som en grön kil invid bebyggelsen vars tillgänglighet kan förbättras i samband med tillkomsten av ny utpekad bebyggelse i SB14. Områdena berörs av skyddsavstånd till reningsverket.

Området i öster, Knarrhagarna, innehar kulturmiljövärden och ett flertal fornlämningar i form av gravfält, husgrunder och hägnader. Vid en utveckling av SB16 ska hänsyn tas till detta områdes natur- och kulturmiljöer.

NF3

Den smala remsan har särskild betydelse för rekreation och friluftsliv. Genom större delen av området löper en promenadstig. Det centrala och skyddade läget, den goda framkomligheten och den relativt öppna skogsmiljön gör att området har stort värde för närrekreation. Området består av ekdominerad sluten lövskog med välutvecklat buskskikt som övergår i gles tallskog med öppna gläntor. Inom området finns en mycket grov, gammal, vidkronig ek av stort naturvärde. Skogen kompletterar i detta sammanhang den karga, öppna kusten och gör att boendemiljön berikas genom tillgången till två kontrasterande naturtyper. De värden som finns ska bevaras, skyddas och utvecklas.

NF4

Enerums alvar är ett av de allra minsta småalvaren på norra Öland och är känt för sin rika förekomst av orkidéer. Området har en skyddsvärd flora med inslag av flera sällsynta arter. Tillsammans med kusten och ett öppet tidvis odlat område mellan alvaret och kusten binds de södra delarna av bebyggelsen samman med jordbruksmarkerna i Torp. De sammanhängande naturområdena har potential att bli ett attraktivt friluftsområde då det utgör ett vackert, tätortsnära och varierat naturstråk. Området ska bevaras och skyddas och möjligheten att utveckla ett större sammanhängande gång- och cykelstråk bör utredas.

NF5

Området består av mindre partier med stor variation, från små odlingsskiften med betydelsefulla trädridåer till lundartade skogsområden. Flera delar av området har ett värde som buffertzon åt de intilliggande naturområdena eller genom att vara del av ett grönt stråk mellan alvaret och skogsområden i sydost. Fragmentering av områdena ska undvikas då de har ett betydligt högre värde som sammanhängande marker än var och en för sig. Naturvärdet beskrivs sammanfattande som en viktig spridningskorridor.

Ett stort område med ek- och hassellundar på gammal ängsmark har inslag av äldre spärrgreniga lövträd vilket är av stort värde för den biologiska mångfalden. Bitvis finns rikligt med stubbskott från en äldre generation grova alar. Skogsstråket hyser stora estetiska värden, framför allt under vårblomningen. En återinsatt hävd skulle sannolikt öka värdena i området. Det är dessutom viktigt för identiteten hos det småskaliga odlingslandskap som ännu präglar området runt Torps by. Området är även kulturhistoriskt intressant med flera lämningar.

MB1

Ett planprogram har tagits fram för att samordna utvecklingen av Byxelkroks hamnområde. Området bedöms tåla förändringar, men det måste ske med hänsyn till områdets karaktär och kulturvärden. Övergripande för området är att placera allmänna promenadstråk, platsbildningar och publika byggnader med uteserveringar i

det mest attraktiva västerläget mot havet. Väl utformade stråk och målpunkter tydliggörs och kopplingarna stärks såväl inom programområdet som mellan omkringliggande områden i de centrala delarna av Byxelkrok. Generellt föreslås ny bebyggelse ha en småskalig karaktär i enlighet med det befintliga. Dessutom tillskapas utökade och mer strukturerade parkeringsplatser för husbilar och personbilar samt fler båtplatser. Potentiellt förorenad mark.

MB2

Befintlig bebyggelse som är möjlig att komplettera och utveckla men med största hänsyn till landskapet och de kulturhistoriska värdena, i huvudsak knutna till det gamla kulturlandskapet med alvarmarken, jordbruksmark, äldre bebyggelse och vägsträckning. Det är viktigt att campingområdet hålls öppet och tillgängligt för allmänheten att röra sig genom. Området söder om campingområdet består av en öppen yta som bedöms ha betydelse att bevara för upplevelsen av kustvägen. Stora delar av området omfattas av strandskydd.

MB3

Golfverksamheten är viktig för det lokala näringslivet, med rekreationsmöjligheter och aktiviteter. På området ges utrymme till utveckling men med stor hänsyn till omgivningen. Det bör vara möjligt att komplettera golfbanan med exempelvis elljusspår eller lokaler för andra för området lämpliga verksamheter som båda kan vinna på en samlokalisering. Söder om golfbanan finns höga naturvärden som är viktiga att beakta. I öster breder ett kulturlandskap med jordbruksmarker ut sig. Det sistnämnda området är redan idag till viss del ianspråktaget för byggnation och verksamhet vilket talar för att en utveckling av golfverksamheten.

V1

Område nära väg 136 och befintlig verksamhet med möjlighet till verksamhetsutveckling för att stärka det lokala näringslivet. Utbyggnad i området ska regleras i detaljplan när det råder stor efterfrågan på mark eller då dagvattenlösningar måste hanteras i ett sammanhang. Hänsyn till vattenskyddsområdet måste utredas i detaljplan. Stor vikt ska läggas vid möjligheten att anordna en säker dagvattenhantering, även vad gäller vägdagvatten, för att på så sätt skydda vattentäkten. Potentiellt förorenad mark.

Fokusområde Löttorp

Löttorp ligger fyra mil norr om Borgholm inom ett för norra Öland typiskt odlingslandskap. Bebyggelsen i området är tidstypisk med stora variationer av byggnadsstil och material. De flesta av husen är villor, men det finns även hyresrätter och bostadsrätter i tätorten.

Den framtida utvecklingen av Löttorp är beroende av den allmänna samhällsutvecklingen. De områden som är föreslagna för utveckling är belägna så att de i så stor utsträckning som möjligt inte påverkar gällande områdesskydd och riksintressen.

Löttorp som tätort är ett ungt samhälle som fram till början av 1900-talet bestod av endast några gårdar och stugor. När järnvägen drogs till byn kom Löttorp att bli en central plats och utgjorde mellan 1952 och 1973 centralort i Ölands Åkerbo kommun. Idag är orten den enda serviceorten på norra Öland och här finns affärer, skola, vårdcentral, bibliotek, badhus samt vård- och omsorgsboende. Löttorp är med sitt centrala läge på norra Öland en naturlig knutpunkt med utvecklingsmöjligheter, trots att järnvägen försvann redan 1961.

Skillnaden mellan årstiderna i Löttorps-området är påtaglig då det lokala näringslivet främst har utvecklats mot service och handel för den omfattande turismen. I området finns också ett fjärrvärmeverk.

Inom området är det endast en liten del av bebyggelsen i Hagabyområdet mot Östersjön som kan anses vara hotad av stigande havsnivåer. I övrigt är bebyggelsen i Löttorp med omnejd inte nämnvärt känslig för översvämning bortsett från eventuella tillfällen med extrema nederbördssituationer. I området finns ett antal potentiellt förorenade och konstaterat förorenade områden.

Trafik

Det stora flertalet vägar inom området är enskilda med vägföreningar och samfälligheter som väghållare. Staten genom Trafikverket är väghållare för väg 136 samt Löttorpsvägen och Byrumsvägen. Kommunen är väghållare för vägen norr om skolan.

Det finns behov av att förbättra möjligheterna för oskyddade trafikanter att passera, samt att röra sig längs med väg 136 såväl norrut som söderut mot Hagaby. Behov av att åtgärda de säkerhetsbrister som finns i korsningen mot Sandbybaden. I centrum finns behov av att förbättra busshållplatsernas läge i centrum med möjlighet till rundkörning för bussen.

Ölandsleden ansluter till Löttorp på den före detta banvallen från söder och sträcker sig förbi skolan och idrottsplatsen vidare norrut mot Sandby.

Vatten i landskapet

I Löttorp används det grundvatten som finns i vattentäkten till produktion av dricksvatten. Den naturliga vattentillgången förstärks med konstgjord infiltration från Hornsjön, Vedby- och Vedborm träsk. Formationen öster om Hornsjön är den största norr om Borgholm och mycket viktig för vattenförsörjningen på hela norra Öland.

Borgholm Energi driver ett rehabiliteringsprojekt i Vedborm träsk för

att förbättra vattenkvaliteten i Hornsjön. En vattendom har meddelats för att höja vattennivån i sjön och samtidigt anlägga en vandringsväg för fisk och andra organismer i utloppet mot Kalmarsund.

Vatten och avlopp

I princip hela orten omfattas av vattenskyddsområde. Hela Löttorp och ett omfattande område mot norr ligger inom skyddsområde för Hornsjöns ytvattentäkt. Vattentäkten med vattenverket söder om Löttorps centrum har både ett inre och yttre skyddsområde.

VA-nätet är utbyggt och omfattar de flesta fastigheterna i Löttorps samhälle. Avloppsvattnet transporteras till Böda reningsverk. Löttrops vattenverk producerar vatten till stora delar av den norra kommundelen.

Dagvattennät finns i en liten del av samhället. Det pågår ett arbete att förbättra dagvattenhanteringen i de centrala delarna av Löttorps samhälle, där bland annat behovet av ett eventuellt verksamhetsområde kommer att utredas. För att skydda vattentäkten bör inte förorenat dagvatten filtreras ner till grundvattnet.

Fritidshusområdet Hagaby-Högby har en egen grundvattentäkt, eget vattenverk samt enskilda avloppslösningar. Området är planerat för kommunal utbyggnad.

Geologi

Berggrunden i markytan består av rödbrun och grå ordovicisk kalksten och överlagras av sandiga och grusiga jordarter. Västligaste delen av Löttorp, ett område efter Skogsvägen och Byrumsvägen liksom några områden ute vid kusten har mer finkorniga jordarter. En flack sandslänt i Löttorp utgjorde fokusområde vid en översiktlig stabilitetskartering för bebyggelse (MSB, 2021) där de ringa till måttliga erosionsindikatorerna i fält bedömdes ha hög säkerhet.

Natur- och kulturvärden

Odlingslandskapet runt Löttorp utgör ett kulturlandskap. Området kring Löttorp är platt och till stora delar uppodlat men det finns även busk- och skogsmark. Inom området finns bland annat hässlen som är en naturtyp som kan hysa många ovanliga arter. Natura 2000-området Högby kyrkoreservat är en lundartad ädellövskog med ek, lind, lönn, alm och ask. I skogen finns flera gamla och vidkroniga ekar. Området har höga naturvärden och hyser en rik lav- och svampflora. Längs kusten finns också riksintresset östra Ölands strandängar.

De högsta kulturhistoriska värdena finns vid kyrkan. Kyrkan är gammal och ombyggd i flera omgångar. De äldsta delarna av dagens kyrka utgörs av tornet och uppfördes redan under medeltiden. Intill kyrkan ligger kyrkstallarna som är de enda som finns kvar på Öland. Kring kyrkan finns även rester av gravfält. Bebyggelsen kring Högby kyrka ligger i ett mycket välbevarat kulturlandskap och har ett högt kulturhistoriskt värde. Högby fyr och Högby kvarn utgör områdets byggnadsminnen. Det finns även ett antal kända fornlämningar i området, i huvudsak gravar och husgrunder samlade runt Högby kyrka och Gaxabacken. Sydväst om Löttorp finns lämningar efter det kulturhistoriska odlingslandskapet i form av husgrunder, stensträngar och röjningsrösen.

Friluftsliv och grönområden

Området söder om bebyggelsen, Selmas Backe och runt vattentäkten är i huvudsak det område som invånarna i Löttorp använder för närrekreation. Närheten till såväl östra som västra kusten och området runt Hornsjön

med tillhörande naturområden är av de boende i Löttorp väl utnyttjat för rekreation och friluftsliv.

Planförhållanden

Stora delar av Löttorp är detaljplanelagt. Många av planerna är äldre och har ett visst behov att ersättas för att anpassas till efterfrågan och dagens lagstiftning.

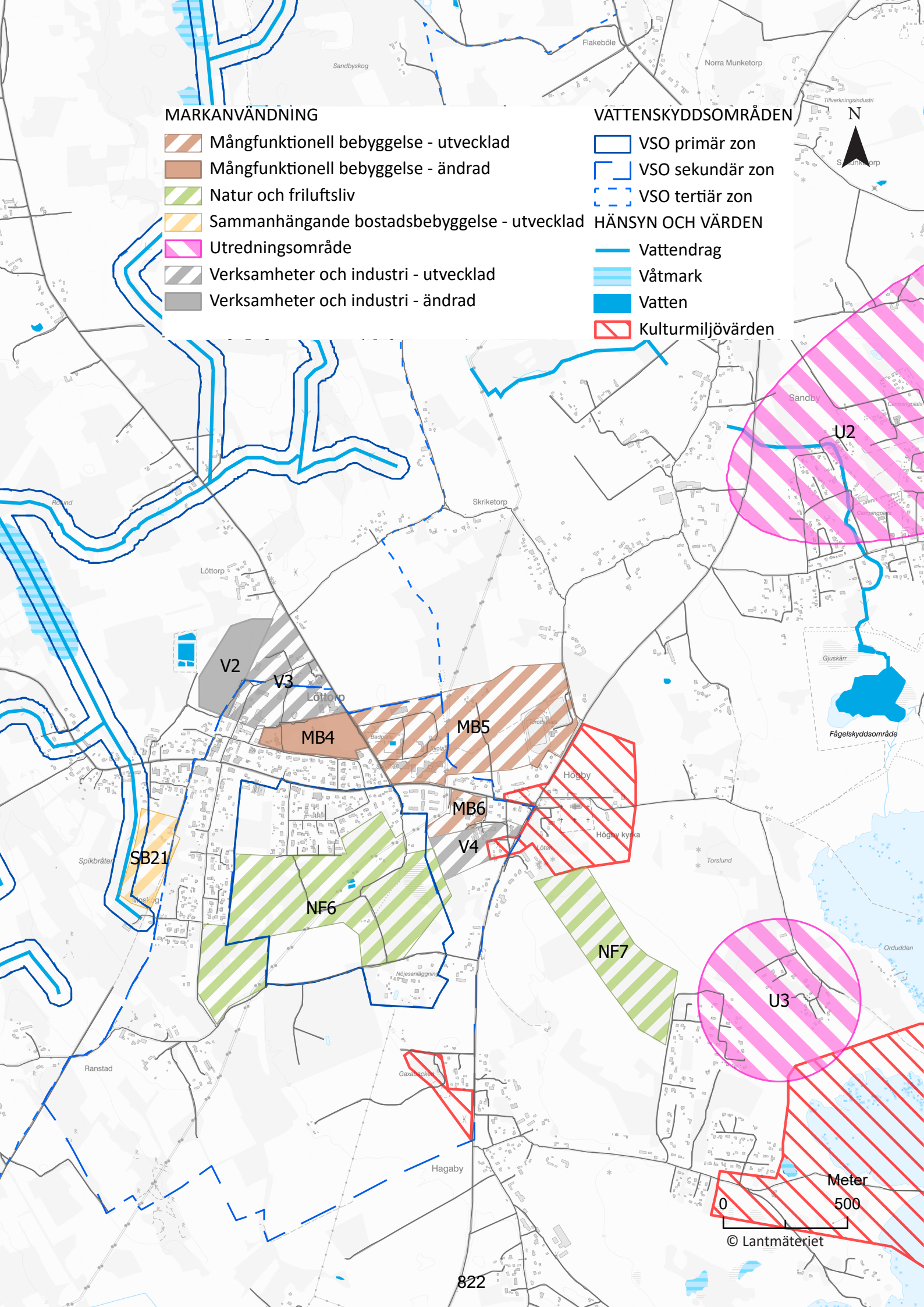
MARKANVÄNDNING
Mångfunktionell bebyggelse - utvecklad
Mångfunktionell bebyggelse - ändrad
Natur och friluftsliv
Sammanhängande bostadsbebyggelse - utvecklad
Utredningsområde
Verksamheter och industri - utvecklad
Verksamheter och industri - ändrad
VATTENSKYDDSOMRÅDEN
VSO primär zon
VSO sekundär zon
VSO tertiär zon
HÄNSYN OCH VÄRDEN
Vattendrag
Våtmark
Vatten
Kulturmiljövärden
N
V2
V3
MB4
MB5
MB6
V4
SB21
NF6
NF7
U2
U3
Sandby
Skriketorp
Löttorp
Högby
Hagaby
Ranstad
Fågelskyddsområde
Meter
0
500
© Lantmäteriet

Områdesbeskrivningar Löttorp

SB21
Området ägs av Borgholms kommun och ligger nära centrum. Området har tidigare varit föremål för planläggning där endast en liten del av planen fastställdes. Ett av skälen för att den större delen av planen inte fastställdes var att samhället då saknade en godtagbar avloppshantering. Den del av planområdet som fastställdes saknar planlagd väganslutning. Området bör bli föremål för en ny detaljplan där platsens naturliga förutsättningar tas tillvara i större grad än i tidigare förslag.

MB4
Mellan Idrottsvägen och befintligt industriområde finns ett område avsett för idrottsändamål och en större parkering. Området är för närvarande till största delen outnyttjat. I framtiden kan området prövas lämpligt för annat ändamål som kan inordnas mellan bostäderna utmed Idrottsvägen och industriområdet.

MB5
Mark för expansion av befintlig skola och idrottsplats. Befintligt område omfattas inte av detaljplan. Området avser även en komplettering av den befintliga bebyggelsegruppen mellan skolan och idrottsplatsen. Ny trafikförsörjning av området mot väster bör prövas i samband med planläggningen. Säkerhetsavstånd till kraftledningen måste beaktas.

MB6
Mark för utveckling av Åkerbohemmet med tillhörande äldreboende reserveras mot sydväst. Befintligt område för äldreboende omfattas inte av detaljplan.

NF6
Område av betydelse för närrekreation. Används av invånarna och skolan för promenader och motion.

NF7
Högby kyrkoreservat. Natura 2000-område. Ädellövskogsbestånd med stort inslag av rödlistade kryptogamer. Området bör bevaras som det är och skötas så att dess karaktär och värden inte förvanskas. Inga förändringar som påtagligt kan skada dessa intressen föreslås.

V2
I anslutning till befintligt industri- och handelsområde bedöms ett markområde lämpligt för alternativa verksamheter som inte är miljöstörande. Med anledning av närheten till de tidigare avloppsdammarna bedöms inte verksamheter som innebär fasta arbetsplatser möjliga att etablera. Området kan exempelvis användas för upplag, tillfällig parkering, tillfälliga aktiviteter eller tillfällig handel.

V3
Befintligt industri- och handelsområde som kan utökas norrut i enlighet med gällande detaljplan.

V4
Inom området för den före detta handelsträdgården kan alternativt användningssätt vara möjlig. Utgör potentiellt förorenat område vilket ska utredas i samband med vidare planläggning.

U2
Se *Norra kommundelen*.

U3
Se *Norra kommundelen*.

Fokusområde Djupvik

I Djupvik finns kvaliteter som är unika och attraktiva för både besökande turister och fritids- och permanentboende. Det har länge funnits en efterfrågan på bostäder och ett högt byggtryck inom området. De undermåliga vatten- och avloppslösningarna har tidigare begränsat utvecklingsmöjligheterna, men i och med nya kommunala vatten- och avloppsledningar öppnas möjligheterna till utveckling igen. Närheten till tätorterna Borgholm och Löttorp innebär att området har förutsättningar att vara attraktivt för fler framtida permanentboende, vilket är ett av huvudmålen i utvecklingen.

I fördjupningen av Djupviks utveckling ligger fokus på att förstärka redan befintliga kvaliteter. Det görs genom en avvägning mellan att inte påverka jordbruket och andra näringar negativt, att kunna möjliggöra för fler både fritids- och permanentboende samt genom att bibehålla och utveckla värden för friluftsliv och besöksnäringen.

Den framtida utvecklingen av Djupvik har följande rekommendationer som utgångspunkt:

- **Bevara höga värden och utveckla befintliga kvaliteter.** Tack vare de höga natur- och kulturvärdena är Djupvik ett mycket attraktivt område för besökare och efterfrågan på fritidsbostäder är hög. I framtida utveckling bör målet vara att bevara de områden som omfattas av höga värden genom skydd eller skötsel i detaljplan.
- **Se över bebyggelsestrukturen.** Djupviks bebyggelsestruktur kan beskrivas som gles, en karaktär som även fortsättningsvis bör eftersträvas. Målet med bebyggelseutvecklingen är i huvudsak att underlaget för service förbättras samt att Djupvik blir levande under hela året. Det innebär att bebyggelsestrukturen behöver ses över och att möjligheterna till permanentboenden utvecklas.
- **Förstärk den historiska strukturen.** Djupvik har en lång historia vilket finns att utläsa i bland annat vägstrukturen och en del bebyggelse. Stor hänsyn ska tas till dessa kulturhistoriska spår. En utveckling bör inte ske på bekostnad av dessa värden utan bör om möjligt förtydliga dem.

Natur- och kulturmiljö

Den södra delen av planområdet innehåller delar av de stora betesmarkerna med höga naturvärden vid Uggletorp, utpekade i länsstyrelsens naturvårdsprogram. I nordöstra delen av planområdet ligger Lofta mosse, även det beskrivet i naturvårdsprogrammet som ett område med höga naturvärden. De rödlistade arter som finns i Djupviksområdet är främst knutna till miljöer med öppen och torr mark som alvar, ängar och naturbetesmarker.

I Djupviksområdet präglas landskapsbilden av den nära kontakten till havet och det öppna landskapet. Det finns naturlig vegetation längs hela kusten, i ägogränser på obebyggda tomter, i gräsmarker bland bebyggelse och i de betes- och alvarmarker som breder ut sig längs de västra och södra gränserna. Vegetationsbilden är öppen med inslag av skogspartier. Djupviksområdet är ett kulturlandskap

med stora naturvärden där ingen del är opåverkad av människans aktiviteter. Jordbruk och stenhantering har bidragit till områdets stora skönhetsupplevelser och mycket höga naturvärden. Stenkusten samt busk- och betesmarkerna längs östra Djupvik utgör särskilt viktiga spridningsstråk som ska bevaras.

Kulturmiljövärdena i områden är många och inkluderar både jordbruksmarker, kustmarker, stenkusten, alvarmarker, Lofta mosse samt den äldre bebyggelsen i centrala Djupvik. Viss kulturhistoriskt värdefull bebyggelse finns även i södra Djupvik och Grönvik med länge bevarad karaktär. Området innehåller också ett flertal kända fornlämningar.

Bebyggelsen ligger spridd längs ett småskaligt vägnät och består främst av enfamiljshus som används för fritidsboende. Permanentboende förekommer i huvudsak i den centrala delen. Trädridåer reser sig över bebyggelsen vilket bidrar till att bebyggelsen smälter in väl i miljön. Längs med stranden finns välbevarade sjöbodar i form av stenbodar, några med äldre kalkputs. Bebyggelsestrukturen upplevs som gles och luftigt jämfört med typiska öländska radbyar där bebyggelsen ligger mycket tätt. Byggnadsepokerna i Djupvik har resulterat i olika utbyggnadssätt men de gemensamma dragen är tydliga.

Möjligheterna till rekreation och friluftsliv är rik. Många stigar finns inom området och framkomligheten för vandring är god. Besökare är till största delen bilburna sommarbesökare samt naturintresserade som även besöker området under vår och höst. De värdefulla natur- och kulturhistoriska områdena har potential att ytterligare berika friluftslivet och turismen. Djupviksområdet ska även fortsättningsvis ha stor tillgång till naturliga grönområden inom orten. Strukturer som stenmurar, buskmarker och naturliga vägrenar som bidrar lokalt till värdena ska finnas kvar. En servicebyggnad i anslutning till badplatsen med toaletter och duschar kan upprättas. Vid en nyexploatering bör förutsättningarna för en lekplats i området utredas. Behov av skötselplan för grönområde i detaljplaner ska noga övervägas i varje fall.

En liten del av marken inom planområdet består av jordbruksmark. Inom området har den jordbruksmark som pekats ut som utredningsområden för byggnation bedömts vara lämplig att pröva för en annan markanvändning. Den jordbruksmark som föreslås utredas för bostadsändamål har generellt mager jordmån och är uppdelad på små skiften där storleken varierar från 0,2 till 2 hektar som ligger insprängda i befintliga bebyggelseområden och har begränsningar gällande möjligheten att bruka marken.

De mest störande anläggningsarbetena som exempelvis sprängning, även utanför skyddszonen till Lofta mosse, bör förläggas till vinter, sensommar eller höst för att minimera störning på fågelliv.

Trafik och vägar

Samtliga vägar inom planområdet är enskilda med vägföreningar och samfälligheter som väghållare. För att bibehålla en enhetlig förvaltning av området ska enskilt huvudmannaskap även gälla framgent, också vid ny eller kompletterande detaljplaneläggning. Västra kustvägen från Äleklinta till Byrum som passerar Djupvik har mycket höga natur- och kulturvärden och storslagen utsikt över kuststräckan och Kalmarsund. Vägen är ett populärt utflyktsmål samt utgör en sträcka av Ölandsleden vilket innebär att den under sommarsäsongen har

hög trafikbelastning, både vad gäller oskyddade trafikanter samt motorfordon. För att förbättra trafiksäkerheten och minimera slitaget på naturmiljön utefter kuststräckan bör högsta tillåtna hastighet sänkas och fler parkeringar iordningsställas.

Korsningen mellan Djupviksvägen och väg 136 har förbättras. Trafikverket har genomfört åtgärder i from av bland annat gångytor till busshållplats, ordnad passage över väg 136 och vänstersvängfält. Även längs Djupviksvägen finns behov av förbättrad trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter. Oskyddade trafikanter bör prioriteras i framtida detaljplanering i området.

Vatten i landskapet

Inom fokusområdet finns Lofta mosse med höga naturvärden och Förakanalen. Eventuella åtgärder i ytterkanterna kan påverka förutsättningarna inom hela mossen, därför bör exploatering inte vara möjlig. Strax norr om Djupvik ligger Knisa mosse som är en av Ölands få odikade våtmarker och är skyddat som Natura 2000-område.

Vatten och avlopp

Det finns ett allmänt dricksvattennät i området med vatten från avsaltnings-verket i Sandvik. Ledningsnätet för dricksvatten klarar en utökad bebyggelse. Verksamhetsområdet har utökats i Djupviksområdet och ett stort antal fastigheter har kunnat anslutas till kommunalt vatten och avlopp.

Ett allmänt dagvattennät saknas och det finns heller inget verksamhetsområde för dagvatten. I dagsläget finns problem med översvämningar inom området både på grund av brister i omhändertagandet av dagvatten och av markens dåliga infiltrationsmöjlighet. Dagvatten bör omhändertas lokalt inom området.

Erosion, ras och skred

Eftersom kustremsan till största delen består av klappersten och sluttar cirka fem meter på en sträcka av cirka 100 till 200 meter från vattenlinjen, finns risk för erosion. Det finns byggnader och vägar inom 200 meter från erosionsriskområdet vilka hamnar inom riskområde. På sikt kan det behövas åtgärder och nyexploatering inom riskområdet ställer krav på särskilda utredningar och åtgärder. Dessa bör utredas vidare i kommande detaljplaneskeden. Befintliga bebyggelseområden är huvudsakligen byggda på fast lagrad friktionsjord i form av morän och grus/sand. Även de områden som föreslås för framtida exploatering består huvudsakligen av fast lagrad friktionsjord. Inom vissa områden med föreslagen exploatering i västra delen av området förekommer sand med sämre grundläggningsegenskaper där det kan finnas behov av grundförstärkningar, framförallt vid större belastningar.

Planlagda områden

Gällande detaljplaner är i huvudsak från 60-talet och redovisar endast enplanshus för bostadsändamål. Ett fåtal planer för mindre områden eller enstaka tomter är från början av 90-talet. En detaljplan centralt i området är från 2024.

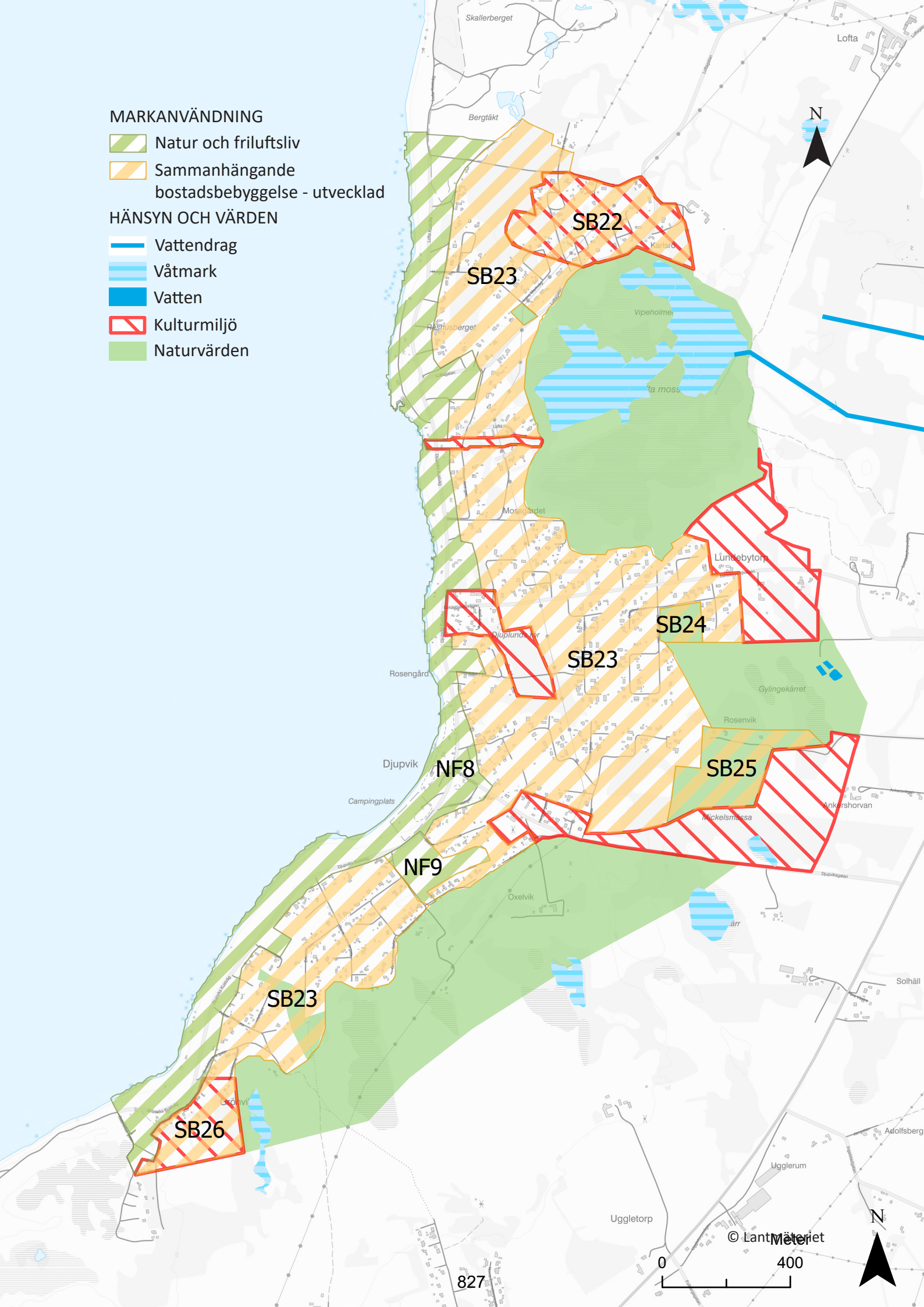
MARKANVÄNDNING
Natur och friluftsliv
Sammanhängande bostadsbebyggelse - utvecklad
HÄNSYN OCH VÄRDEN
Vattendrag
Våtmark
Vatten
Kulturmiljö
Naturvärden
SB22
SB23
SB24
SB25
SB26
NF8
NF9
Skallerberget
Lofta
Bergtäkt
Karlsrö
Vipeholmen
Rashusberget
Mossgärdet
Lundebytorp
Djuplundsvör
Rosengård
Gylingekärret
Rosenvik
Djupvik
Campingplats
Ankershorvan
Mickelsmässa
Oxelvik
Solhäll
Adolfsberg
Ugglerum
Uggletorp
Meter
0
400
N
© Lantmäteriet
827

Områdesbeskrivningar Djupvik

SB22
Ny bebyggelse kan tillkomma om utformning sker med stor hänsyn till den angränsande kulturmiljön norr om området. Placering, materialval, byggnadshöjd och utformning får inte påverka de värdefulla kulturmiljöerna negativt. All exploatering som innebär markingrepp bör föregås av en arkeologisk utredning. Östra delen av området är av riksintresse för kulturmiljö vilket ska beaktas i vidare planering. Även säkerhetsavstånd till kraftledningen måste beaktas.

SB23
Områdena anses vara möjliga utredningsområden för bebyggelse då de inte omfattas av så pass höga natur- och kulturhistoriska värden eller har så stor betydelse för friluftslivet att det måste skyddas från påverkan. Undantaget är längst i norr inom planområdet med mycket höga kulturmiljövärden. De höga kulturvärdena, närhet till störande verksamhet i form av stenbrottsindustri samt geologiska förutsättningar kommer i det området få en given påverkan på det framtida detaljplanearbetet.

Nyexploatering bör i huvudsak vara anpassad för permanentboende. Byggrätterna i gällande detaljplaner är idag anpassade för fritidsboende och ska i nya detaljplaner utökas.

En utbyggnad bör ske genom att i första hand förtäta längs befintliga vägar, i andra han förlänga befintliga vägar och bebygga längs med dessa samt i sista hand exploatera nya områden. Befintlig äldre bebyggelse bör bevaras.

Nya byggnader ska utformas så att de överensstämmer med bebyggelsekaraktären i omgivningarna. Av betydelse är husens fasadmaterial, takbeläggning, utvändiga färgsättning och placering på tomten. Av vikt är även husens proportioner, skala och utformning så att stora byggrätter som kraftigt avviker från den småskaliga bebyggelsen undviks. Nya byggnader bör förläggas i anslutning till befintliga tomter eller i skogsbryn på liknande sätt som nuvarande bebyggelse.

Vid ny bebyggelse inom 400 meter från kusten på annan grund än berg kan det finnas risk för erosion. Därför ska samråd med länsstyrelsen angående behov av riskanalys ske tidigt i processen. Säkerhetsavstånd till kraftledningen måste beaktas.

SB24
Området bedömdes ha naturvärde i den områdesspecifika naturvärdesinventeringen. Bebyggelseutveckling bedöms möjlig, om det inte visar sig i detaljplaneskedet att det finns värden som kan påverkas negativt.

SB25
Området bedömdes ha naturvärde i den områdesspecifika naturvärdes-inventeringen. Bebyggelseutveckling bedöms möjlig, om det inte visar sig i detaljplaneskedet att det finns värden som kan påverkas negativt.

SB26
I södra Grönvik finns kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Den befintliga bebyggelsen har till stor del kvar sin karaktär och ny bebyggelse innebär ett direkt hot mot dessa värden. Ny bebyggelse och förändring av befintlig bebyggelse i den känsliga kulturmiljön ska noggrant prövas. En försiktig förtätning med småskaliga byggnader bedöms möjlig.

NF8

Stenkusten bedöms ha mycket höga kulturhistoriska värden i form av stenbrottsmiljöer, sjöbodar, odlingsbygder samt det visuella sambandet mellan dessa. Området är även rikt på fornlämningar och ingår i riksintresse för kultumiljö och friluftsliv. Kustvägen är utpekad som en väg med särskilt höga värden och högsta bevarandevärde. Vägen beskrivs som kanske den vackraste vägen på Öland med storslagen utsikt över Kalmarsund. Området öster om kustvägen omfattas av strandskydd och bedöms ha stor betydelse för bevarandet av den öppna bebyggelsestrukturen som är karaktäristisk för Djupvik. Ingen påverkan i form av ny exploatering är möjlig. Endast enstaka åtgärder och byggnader som gynnar det rörliga friluftslivet och inte påverkar befintliga värden negativt bör tillåtas.

NF9

Området består av typisk öländsk alvarmark och bedömdes ha naturvärde i den områdesspecifika naturvärdesinventeringen. Grusalvaret är känsligt för körskador och ska skyddas från motortrafik. Området utgör en viktig utblick och ett värdefullt område för landskapsbilden. Endast enstaka åtgärder och byggnader som gynnar det rörliga friluftslivet och inte påverkar befintliga värden negativt bör tillåtas.

Fokusområde Borgholm-Köpingsvik

Borgholm och Köpingsvik har med tiden växt samman till en gemensam tätort och utgör kommunens centralort. Deras respektive ursprung skiljer sig åt där Borgholm är en stad med 200-åriga anor och Köpingsvik ett samhälle med en lång historia och rikt med fornlämningar. Planeringsstrategierna skiljer sig därmed också åt. I Borgholm riktas fokus på att hitta strategier för hur den befintliga stadskaraktären kan bevaras och utvecklas på bästa sätt. I Köpingsvik utgör de kulturhistoriska lämningarna, kyrkan, stranden, campingarna och vägen viktiga utgångspunkter för utvecklingen. Det är av stor vikt att en framtida utveckling av området sker med stor hänsyn till de många värden som finns.

Visionen för Borgholm och Köpingsvik är att genom en naturlig utveckling av strand- och kustområdet koppla samman orterna med bostäder, badplatser, grönytor och en strandpromenad. Området har ett brett serviceutbud året runt. För att upprätthålla detta finns ett behov av ett ökat underlag till befintliga verksamheter i stadskärnan. Kommunens målsättning är att störningar från verksamheter minimeras genom lämpliga åtgärder. Samtidigt är det viktigt att det finns en fortsatt förståelse för att arrangemang och aktiviteter ibland kan medföra störningar i en stad med en betydande besöksnäring. Planeringen syftar till att skapa attraktiva bostäder med olika upplåtelseformer, tillgång till lämplig mark för näringslivets behov, samt möjligheter för en stärkt offentlig och kommersiell service.

Trafikfrågorna har stor prioritet för att skapa säkra vägar med god framkomlighet för såväl motorfordon, kollektivtrafik och oskyddade trafikanter.

De pågående klimatförändringarna ställer ökade krav på dagvattensystem och skydd av befintlig bebyggelse. Det är därför viktigt att gröna genomsläppliga ytor behålls samt att lågpunkter planeras för att vara översvämningsbara.

Efterfrågan på fritidsboende är stor i Borgholm-Köpingsviksområdet. Kommunen har sett ett ökat behov av att aktualisera dessa områdens detaljplaner för att möjliggöra permanent boendestandard.

Borgholm

När Borgholms stad växte fram placerades störande verksamheter och industrier i stadens ytterkanter. Efterhand som staden växte har även dessa områden kommit att hamna centralt. Under de senaste decennierna har en trend iakttagits där tillverkningsindustrin minskar samtidigt som andelen tjänsteföretag ökar. Hamnverksamheten och järnvägen har försvunnit och ersatts av vägtrafik. För Borgholm innebär denna utveckling att det som tidigare var stadens ytterområden nu står inför omvandlingen att införlivas i stadens centrum. Eftersom dessa områden redan är ianspråktagna kan bostäder och ytor för handel och verksamheter tillkomma utan att inkräkta på natur- och jordbruksmark.

Köpingsvik

I Köpingsvik finns förutsättningar att tillskapa bostäder i attraktiva lägen nära skola, service och kommunikationer. Den rörliga campingen i Köpingsvik ska värnas och tillåtas utvecklas för att värna de öppna ytorna mot stranden.

Det är viktigt att hitta trafiklösningar för väg 136 som kan hantera den stora variationen i trafikbelastning mellan hög- och lågsäsong. Det är även viktigt att tillskapa fler säkra passager och förbättrade gång- och cykelmöjligheter längs vägen.

Vatten i landskapet

Sydost om Borgholm finns Ölands största sand- och grusförekomst som står för drygt 70 procent av dricksvattenförsörjningen i Borgholms kommun. Flera projekt genomförs för att förbättra kvaliteten på ytvattnet som används för infiltration och för att öka grundvattenbildningen i området. Borgholm Energi driver ett LOVA-projekt i bäcken Kolstad-Tings Ene och en LOVA-åtgärd i Lindbykanalen. Kommunen driver ett LONA-projekt där olika åtgärder projekterats, inklusive en kommande kartläggning av fler områden för kvarhållning av ytvatten i täkten. I samverkansprojekt kartlägger Länsstyrelsen i Kalmar län näringsläckage i delavrinningsområdet och LEVA-projekt förankrar åtgärder för vattenvård med bibehållen eller ökad produktion. En kartläggning av åtgärder i Strömmen/Rosenforsbäcken är genomförd och en fiskevårdsåtgärd i utflödet har genomförts av Sportfiskarna.

Grönytor har sedan tidigare identifierats för magasinering och fördröjning för att vattnet som leds ut i Kalmarsund ska hålla en bättre kvalitet. Hörninge mosse och Källingemöre ligger utanför området men är av värde för vattenhanteringen inom orterna.

Vatten och avlopp

Stora delar av Borgholm-Köpingsvik har kommunalt vatten och avlopp. Det kommunala avloppsnätet i området är kopplat till reningsverket i Borgholm som har god kapacitet för ökade mängder.

För att skydda vattentäkten ska ingen exploatering tillåtas inom primär skyddszon för Solberga vattentäkt.

För att minska risken för förorening av Strömmen från länsväg 136 behöver åtgärder genomföras. Förbud mot genomfartstrafik för farligt gods ska utredas för Ramsättravägen samt del av Räpplingevägen. Åtgärder har genomförts för att öka olycksberedskapen vid flygfältet. Ny bebyggelse ska anslutas till kommunalt vatten och avlopp, befintlig bebyggelse ska anslutas i enlighet med VA-plan. Fastigheter inom vattenskyddsområdet prioriteras i utbyggnaden. Ett fåtal fastigheter med enskilda avlopp som inte omfattas av VA-utbyggnad kommer att tillsynas för att uppnå dagens krav.

Ledningssystemet för dagvatten i Borgholm är delvis ett slutet system och vid kraftiga regn uppstår kapacitetsproblem. Liknande problem finns även i Köpingsvik. Stora mängder tillskottsvatten från omgivande marker leds in i dagvattennätet och kapaciteten behöver förbättras. Åtgärder behöver genomföras både uppströms och i det befintliga ledningsnätet. De slutna ledningarna kommer gradvis ersättas med öppna system. Befintliga diken kan utvecklas till ett anpassat system med svackdiken och översilningsytor som kan fördröja större mängder vatten.

Verksamhetsområdena i Borgholm och Köpingsvik har reviderats och separerats till *dagvatten fastighet* respektive *dagvatten gata* för att bättre anpassas till behovet. Idag finns verksamhetsområde för dagvatten gata i delar av Borgholm och Köpingsvik. Dagvatten fastighet finns enbart i Borgholm, i övrigt gäller lokalt omhändertagande på fastigheterna.

Genom att de stora förtätningsområdena som föreslås i Borgholms stad pekas ut på redan hårdgjorda ytor, som exempelvis hamnområdet, stationsområdet och industriområdet, så bedöms inte belastningen på dagvattennätet i staden påtagligt öka för dessa ytor. Belastingen och förhindrad påverkan på vattenförekomsternas kvalitet kommer dock att utredas vidare i detaljplanearbetet. Ett helhetgrepp för hantering av dagvatten i Borgholm och Köpingsvik är högt prioriterat i kommunens planering.

Klimatanpassning

I Borgholm-Köpingsviksområdet bedöms högvattensituationer med en stigande havsnivå på 30 års sikt inte ha några påtagliga konsekvenser för samhällsviktig verksamhet och kulturvärden, men enskilda kustnära byggnader kan komma att påverkas. Bedömningen är dock att det innan 2040 inte kommer att krävas några permanenta åtgärder för att skydda befintlig bebyggelse. På 100 års sikt leder högvattensituationer till att stora delar av Borgholms tätort riskerar att översvämmas. Detta påverkar både ett flertal samhällsviktiga funktioner samt samhället i stort. Den befintliga bebyggelse och infrastruktur som ligger lågt i Borgholm-Köpingsviksområdet bör till så stor del som möjligt skyddas. Innan dessa områden har utretts och möjlighet att finansiera skyddsåtgärder har konstaterats ska dessa områden inte få tillskott i form av nya tomter. Bedömningen är att det på 100 års sikt kommer att krävas permanenta skyddsåtgärder.

I *Risk- och sårbarhetsanalys avseende klimatförändringarnas påverkan för tätorterna Borgholm och Köpingsvik* (DHI, 2014) har även en analys kring ett framtida 100-årsregn utförts. Analysen visar att över hälften av Borgholm-Köpingsviksområdets samhällsviktiga byggnader skulle löpa risk att bli översvämmade. Även flertalet gator samt privata fastigheter riskerar att stå under vatten. Detta ger ytterligare anledning till att redan idag spara ytor för att möjliggöra framtida åtgärder för hantering av dagvattnet. Ökad hårdgjord yta från exempelvis vägar, tak, gårdsytor och parkeringar med asfalt ökar behovet av dagvattenhantering. Avskärande diken vid Borgholms tätorts utkant bör prioriteras, för att hindra avrinning från högre belägna naturområden runtomkring att översvämma bebyggelsen. Mark i framförallt lågpunkter, grönstråk och kustzoner ska lämnas obebyggda. Detta för att kunna leda vatten till dessa översvämningsbara områden vid extremregn för att fördröja avrinningen till Kalmarsund och ge naturlig rening. Men även för att säkra ytor för eventuellt framtida kustskydd.

I risk- och sårbarhetsanalysen beskrivs Köpingsviks strand som ökat känslig för strandlinjereträtt till följd av stigande havsnivåer. Erosionen som orsakas av en stigande havsnivå kan motverkas något av den långsamma tillsandningen som sker idag. Det kan vara nödvändigt att vidta korrigerande åtgärder för att förhindra förlust av byggnader eller egendom på lång sikt.

Naturvärden, grönstruktur och friluftsliv

Inom området ryms ett rikt växt- och djurliv samt många arter av sällsynta slag. Det är av stor vikt för den biologiska mångfalden att dessa arter ges möjlighet att sprida sig över större områden. De större sammanhängande ytor som pekas ut i kartan för grönområden är en viktig del av grönstukturen och där bevarandet av och tillgången till respektive område ska värnas. Se även *Grönstrukturplan för Borgholm-Köpingsvik* (2018) samt *Trädvårdsplan och trädinventering* (2016).

Borgholm-Köpingsvik har en stor tillgång till friluftsliv, rekreation och turism i sina olika grönområden och närhet till havet. Det finns åkrar, skogar, våtmarker, strandområden, parker och privata trädgårdar. Inom området är Borga Hage/Slottsskogen, Slottsalvaret, Köping tall och strandområdena exempel på flitigt använda tätortsnära rekreationsområden som även har stora sociala värden.

Det finns även många cykel- och vandringsstråk. Genom att förbättra skyltningen finns det stora möjligheter för ökad användning. En risk med en ökad mängd bebyggelse är att minska upplevelsevärdena av de rekreationsområden som finns idag. Ett promenadstråk längs kusten mellan Köpingsvik och Borgholm är nästan helt utbyggt, men framkomligheten hindras fortfarande på några platser. Även inne i Borgholm är det svårt att röra sig längs stranden. I Köpingsvik är det enklare att ta sig fram, ibland på mindre vägar och stigar och ibland direkt på stranden. Här saknas dock tydliga kopplingar från strandremsan upp till väg 136.

Strandskydd

Inom Borgholm-Köpingsviksområdet finns flera områden som bedöms uppfylla de särskilda skälen för upphävande av strandskydd. Både yttre hamnen och gamla stationsområdet är platser som trots sin närhet till strandlinjen kan tåla mer bebyggelse utan att inkräkta på allmänhetens tillgång till stranden eller goda livsvillkor för växter och djur. Inom Borgholm-Köpingsvik gäller att inget ytterligare ianspråktagande av mark som minskar allmänhetens tillgång till kusten ska tillåtas. Tillgången till stranden ska även förbättras, genom strandpromenad och anslutande gångvägar till och från målpunkter.

Jordbruksmark

En stor del av marken inom planområdet består av jordbruksmark. Inom området har den jordbruksmark som pekats ut som utredningsområden för byggnation bedömts vara lämplig att pröva för en annan markanvändning. För att nyttan med att bebygga odlingsmark ska överväga befintlig användning ska marken utnyttjas effektivt. Respektavstånd till kvarvarande jordbruksmark är en förutsättning för att inte ytterligare begränsa brukandet av marken. Endast tät bebyggelse med samhällsstöttande verksamheter i direkt anslutning till utbyggd infrastruktur bedömts ge fler vinster än förluster.

Borgholm och Köpingsvik har en historik av att jordbruk och djurhållning är en integrerad del i samhället. Upplevelsevärdet och landskapsbilden som är en följd av betesdjuren framför exempelvis Borgholms slottsruin är ytterligare ett starkt argument för att bevara djurhållningen även tätortsnära.

Kulturmiljö

I Borgholm-Köpingsviksområdet finns många höga kulturvärden, både i form av fornlämningar, byggnadsminnen och särskilt värdefulla byggnader och byggnadsmiljöer. På många platser inom fördjupningsområdet kan förekomsten av olika kulturvärdesaspekter betyda att det genom utredningar måste tas fram ett fördjupat kunskapsunderlag om vad som faktiskt finns, göra avvägningar utifrån detta och anpassa bebyggelseområdena efter förutsättningarna.

Borgholms slottsruin, Köpingsviks historia, kallmurade kalkstensmurar och byggnader, fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar är några exempel på kulturmiljöer som är viktiga för besökare.

Kulturmiljövärdena för Borgholm-Köpingsvik presenteras i en karta i översiktsplanen och de tillhörande beskrivningarna till områdena finns som bilaga.

Fornlämningar
Hela området är rikt på fornlämningar från samtliga förhistoriska tidsperioder. Till stor del syns lämningarna idag inte ovan mark. De förhistoriska lämningarna i och runt Köpingsvik har varit kända länge. I hela samhället finns rester efter boplatser från stenåldern, bronsåldern samt vikingatid/tidig medeltid. Till dessa stora boplatser hör ett stort antal gravfält, gravar och monument som exempelvis Slottsruinen, Ölands nu största gravröse Blå Rör, Ölands förmodligen dåtida största röse Sote hög samt den kända runstenen Tings flisa i Köpingsvik. I området runt Vasahuset finns lämningar från stenålder till nutid och föreslås som kulturcentrum där kulturhistorian med fördel kan framhävas.

Byggnadsminnen
Ett flertal byggnadsminnen finns inom planområdet. Exempel på byggnadsminnen är Borgholms bio, Vasahuset, Kronomagasinet, Ölands forngård (Borgholms stadsmuseum), Borgholms slottsruin samt Gerlofssonska, Wollinska och Ekströmska villorna som är karaktäristiska sommarvillor från förra sekelskiftet.

Särskilt värdefulla byggnader eller bebyggelsemiljöer
För Borgholm-Köpingsviksområdet har särskilt värdefulla byggnader eller bebyggelsemiljöer pekats ut, se kartan över kulturmiljöerna i fokusområdet. Dessa byggnader och miljöer beskrivs utifrån sina respektive förutsättningar, kvaliteter och karaktärer. Vid om-, till-, eller nybyggnation inom de markerade områdena krävs att både de övergripande och de områdesspecifika riktlinjerna följs. Angivna övergripande riktlinjer och områdesspecifika varsamhetskrav gäller även lovbefriade åtgärder enligt 9 kap. PBL. Bedömning av varsamhetskraven sker av kommunens arkitekt i samband med kommunens bygglovsprövning och rådgivning i särskilt värdefulla kulturmiljöer. Utöver angivna övergripande riktlinjer och områdesspecifika varsamhetskrav gäller även åtgärder angivna i PBL 9 kap. 4-6 §§.

Övergripande riktlinjer för Borgholm-Köpingsviksområdet:

- Tillägg i befintlig miljö bör anpassas till det befintliga, utan att en otydlighet gentemot den äldre autentiska bebyggelsen uppkommer.
- Vid ändringar i områden av särskilt kulturhistoriskt värde ska detta ske så att stadsbilden kan behålla sitt tidstypiska uttryck.
- Nytillkommande bebyggelse ska beakta den befintliga miljön. Exempelvis avseende volym, placering, färgsättning och/eller detaljeringsgrad.
- Olika byggnader och byggnadsmiljöer har olika toleransnivåer för hur stor ändringen kan vara för att den ska betraktas som väsentlig. Ändringar som syftar till att återställa byggnaden till ursprunglig utformning eller om ändringen stämmer överens med traditionell utformning enligt aktuell tidsepok ses som positivt.
- Nedan listade åtgärder ska genomföras med särskild hänsyn då de har stor påverkan på byggnadens karaktär:
    - Tillbyggnad av huvudbyggnad
    - Komplementbyggnader eller andra åtgärder.
    - Tak, byte av material som exempelvis tegel, betong eller plåt. Byte av matt till blankt

eller väsentligt byte av kulör. Ändra storlek på vindskivor, tjocklek på tak eller andra ändringar i byggnadens proportioner. Framträdande tillägg exempelvis taksäkerhet eller takkupor.

- Fasad, byte av material som exempelvis puts, liggande eller stående panel eller tegel. Väsentligt byte av kulör. Vid ny färgsättning eftersträvas i första hand originalutförandet. I andra hand kan annan färg från samma tidsperiod och stil användas.
- Fönster, ändra karm och båges mått. Även byte av kulör eller indelning av fönstret kan vara avgörande för byggnadens utseende. Lägga till, ändra eller ta bort takkupor.

Trafik

Det stora flertalet vägar inom centrala delarna av Borgholm är kommunen väghållare för. I Köpingsvik och Kolstad är samtliga vägar enskilda med vägföreningar och samfälligheter som väghållare. Staten genom Trafikverket är väghållare för väg 136.

Väg 136 går genom tätorten och förbinder den norra delen av ön med den södra och utgör förbindelsen till fastlandet via Ölandsbron. Det finns två anslutningar från väg 136 som leder in till de centrala delarna av Borgholm, korsningen med trafiksignaler vid Storgatan samt rondellen vid norra infarten. Vid höga trafikflöden sommartid skapas långa köer som kan sträcka sig förbi korsningen vid Sollidenvägen i söder och genom Köpingsvik vidare norrut. I Köpingsvik uppstår under denna tid ofta köer och problem med att ta sig ut från tillfarter. Framförallt är det vid infarterna till campingarna från väg 136 där problem uppstår då ett stort antal vänstersvängande fordon snabbt bildar köer. Väg 136 innebär en stor barriär för gång- och cykeltrafiken och gör det svårt att röra sig mellan områden på olika sidor om vägen, det finns därför ett stort behov av säkra passager.

Beaktat de höga natur- och kulturvärden i området samt att köer främst uppstår under begränsade perioder under sommaren bör trafiksituationen så lång som möjligt lösas inom befintligt vägområde. Nya direktutfarter mot väg 136 bör undvikas. Det är viktigt att gaturummet utformas med hänsyn till både gående, cyklande och motortrafikanter. En åtgärdsvalsstudie behöver genomföras som ett första steg för att förbättra trafiksituationen genom Köpingsvik. Där cykelvägen på gamla banvallen korsar väg 136 i Köpingsviks västra del bör en gång- och cykeltunnel anläggas.

Korsningen mellan Sollidenvägen och väg 136 kan under högsäsong vara besvärlig. Trafikverket har genomfört en åtgärdsvalsstudie i vilken bland annat gångytor till busshållplats och ordnad passage över väg 136 föreslås.

För att stärka kollektivtrafikens attraktivitet ytterligare behöver hållplatserna inom tätorten moderniseras och tillgänglighetsanpassas. Vid Tullgatan bör ny hållplats anläggas för att förbättra tillgängligheten till hälsocentralen. Behov av nya hållplatser längs norra infarten bör utredas i takt med att bostäder tillskapas inom området Hammaren.

Borgholms hamn nyttjas främst av fritidsbåtar men även en del fiskebåtar. Tidigare färjetrafik liksom möjlighet att i beredskapssyfte angöra hamnen innebär att plats för färjeläge, ytor för uppställningsplatser för köande bilar och transporter till hamnen via buss

ska finnas med i arbetet med utveckling av yttre hamnen. Vidare ska hamnen kunna erbjuda bunkringsmöjlighet för fiskefartyg och fritidsbåtar.

Förorenade områden

Inom området ryms havskust, ett flertal mindre vattendrag och ett stort vattenskyddsområde. Vid ett tillbud kan dessa vatten på kort tid påverka en stor mängd människor och djur, varför det är viktigt att vara aktsam med utsläpp. Markföroreningar inom området bör saneras efter de krav som bostäder ställer. Området är så pass tätbebyggt att det kan bli en realitet på alla platser där föroreningar förekommer.

Planförhållanden

Huvuddelen av planområdets bebyggda delar är planlagda med stadsplan, byggnadsplan eller detaljplan. Borgholms stadsplan har många kvaliteter samtidigt som framtida förändrade förutsättningar kommer att innebära att en ny plan alternativt en ändring av planen kan behövas. Huvudsakligen ska stigande havsnivåer och ökade dagvattenmängder vid extremregn arbetas in. Inom området finns ett antal inaktuella planer som antingen bör upphävas, ersättas eller ändras.

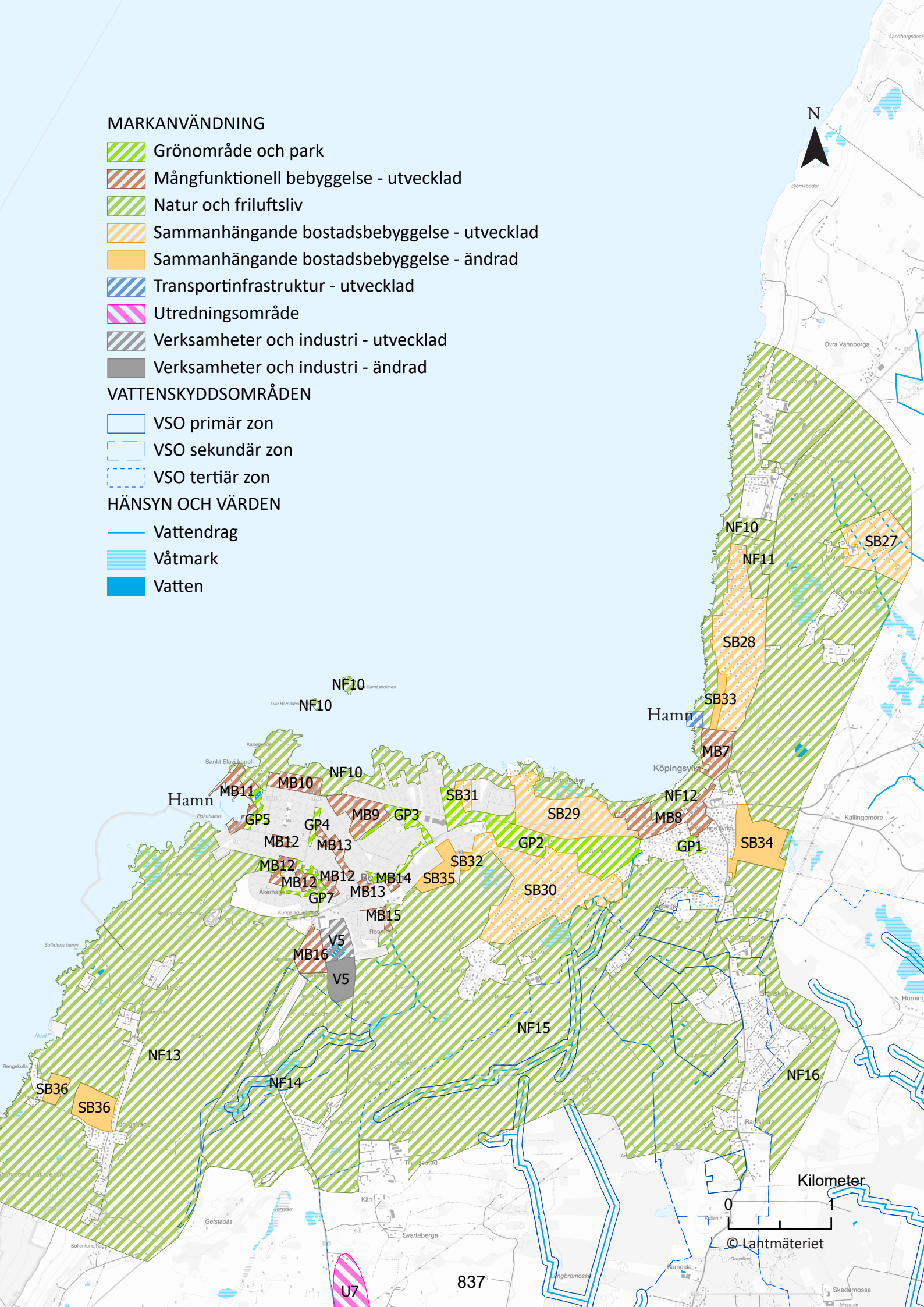
MARKANVÄNDNING
Grönområde och park
Mångfunktionell bebyggelse - utvecklad
Natur och friluftsliv
Sammanhängande bostadsbebyggelse - utvecklad
Sammanhängande bostadsbebyggelse - ändrad
Transportinfrastruktur - utvecklad
Utredningsområde
Verksamheter och industri - utvecklad
Verksamheter och industri - ändrad
VATTENSKYDDSOMRÅDEN
VSO primär zon
VSO sekundär zon
VSO tertiär zon
HÄNSYN OCH VÄRDEN
Vattendrag
Våtmark
Vatten
N
Hamn
Hamn
NF10
NF10
NF10
NF10
NF11
SB27
SB28
SB33
MB7
NF12
MB8
SB34
GP1
SB29
GP2
SB31
SB32
SB35
SB30
MB9
GP3
GP4
GP5
MB10
MB11
MB12
MB13
MB12
MB12
MB13
MB14
GP7
MB15
V5
MB16
V5
NF15
NF16
NF13
NF14
SB36
SB36
U7
Kilometer
0
1
© Lantmäteriet
837

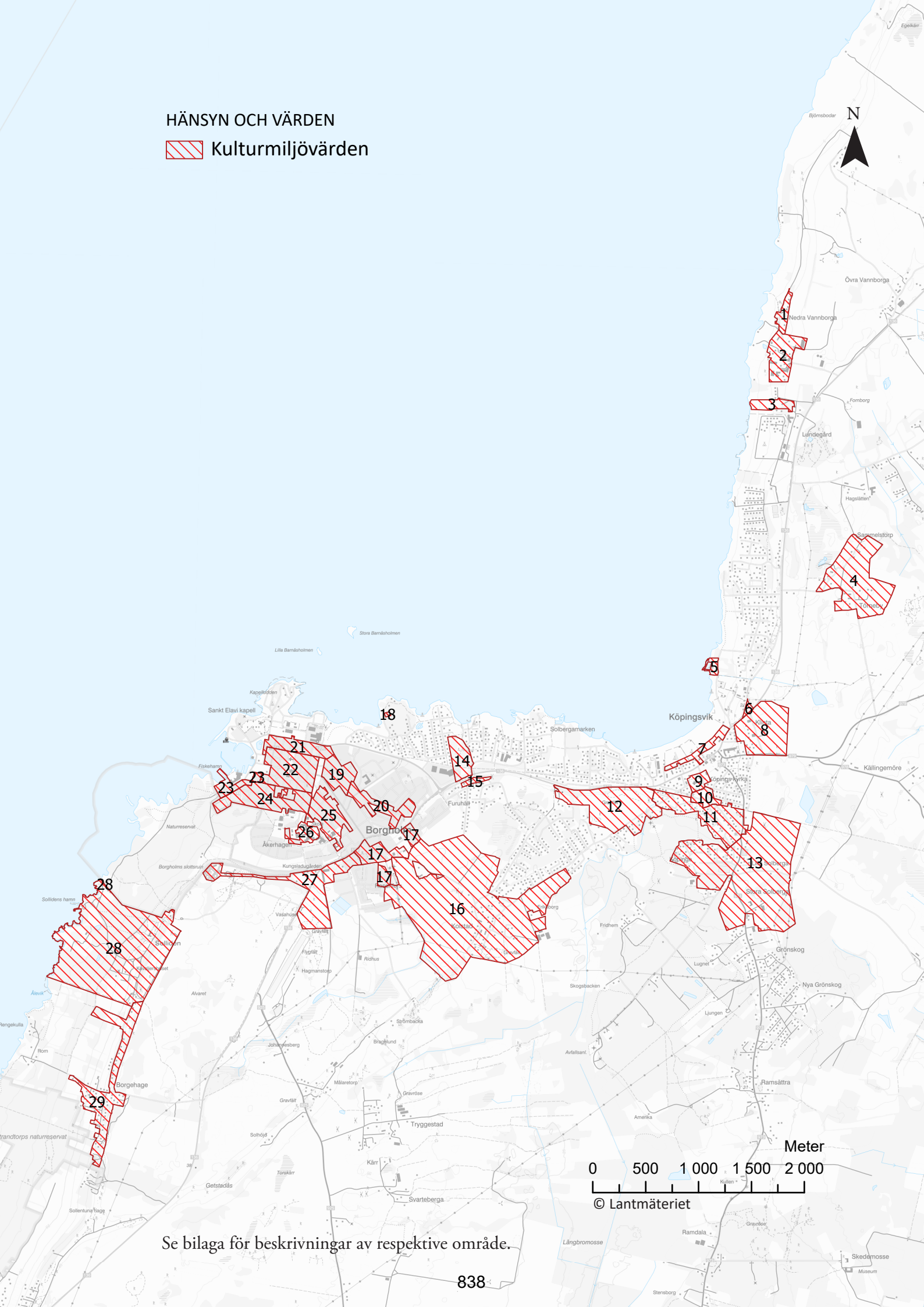

Se bilaga för beskrivningar av respektive område.

Områdesbeskrivningar Borgholm - Köpingsvik

SB27
Området sydöst om bäcken som korsar Dalbyvägen kan i en framtida detaljplan utredas för fler och utökade byggrätter. De gröna kilarna mellan de befintliga bostäderna ger platsen sitt eget uttryck och tillför värden till området och ska till största del alternativt helt bevaras. Lämpligheten att ta viss del av grönkilarna i anspråk och eventuell utökning av tomtmark till befintliga tomter ska undersökas. Området innefattar till viss del jordbruksmark. Nya tomter ska prövas för en bebyggelsestruktur med större tomtstorlekar. Detta för att ge möjlighet till självhushållning med egen odling och/eller egen djurhållning. Det är viktigt att området utformas så att värdena i kulturlandskapet tas tillvara. Potentiellt förorenad mark.

SB28
Bebyggt område som kan utredas för fler och utökade byggrätter. Området har utformats i ett öppet landskap men bostäderna ligger idag inbäddade i vegetation. Bland husen tillför grönskan en kvalitet till området. I de gemensamma ytorna var den ursprungliga tanken att bevara havsutsikten från respektive tomt men har förlorat sin funktion. Ett LONA-projekt genomförs i delar av området för att sträva efter att bevara det öppna landskapet och det sammanhängande strand- och rekreationsområdet. Ett mindre antal tomter kan tillkomma eller att befintliga tomter kan ges möjlighet att utvidgas. Det är viktigt att tillkommande byggnation i området beaktar landborgskanten och bevarar den fria sikten. Ny bebyggelse vars höjd reser sig över landborgen ska inte tillåtas. Hänsyn till Klinta bodar ska tas.

SB29
Mestadels bebyggt område som kan utredas för fler och utökade byggrätter. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder bör utredas i samband med ny detaljplan. Viktigt att mark säkerställs för att ge plats åt åtgärder för att skydda bebyggelse vid stigande havsnivå samt dagvattenhantering. Särskilt viktigt är att spara mark vid lågpunkter, längs kusten samt längs vägar. Stranden mellan strandpromenaden och vattnet ska hållas öppen för allmänhetens rekreation och det är viktigt att enskilda intressen inte inkräktar på allmänhetens fysiska eller upplevda tillgång till området.

SB30
Prioriterat område för utredning av fler och utökade byggrätter för bostäder inom eller i anslutning till bebyggda områden. Ett behov av att aktualisera detaljplanerna har konstaterats inom stora delar av området. Dagvattensituationen behöver utredas. Gång- och cykelvägar genom naturmark mellan målpunkter bör förbättras. Potentiellt förorenad mark i sydost.

SB31
Område som kan utredas för fler tomter på befintlig kvartersmark. Framkomligheten till och längs stranden ska prioriteras. Stranden mellan strandpromenaden och vattnet ska hållas tillgängligt för allmänheten. Det är viktigt att enskilda intressen inte inkräktar på allmänhetens fysiska och upplevda tillgång till området. Idag upplevs bitvis strandsträckan som en barriär och en ny utformning av strandpromenaden för att tillgängliggöra passagen är därför viktig att genomföra. Bronsåldersröset är viktigt att framhäva som den betydelsefulla plats den är idag och historiskt har varit.

SB32
Föreslagen sammanhängande bostadsbebyggelse. Trafikanslutning bör kunna lösas från öster. Området är delvis planlagt som natur/park. Brukas som jordbruksmark. Prövning av ny markanvändning ska ske enligt de utgångspunkter och riktlinjer som redogörs för i kapitlet *Bebyggelseutveckling*.

SB33
Obebyggt område som kan utredas för fler byggrätter. Det är viktigt att vidare byggnation i området sker med hänsyn till områdets kvaliteter. Hänsyn till Klinta bodar ska tas. Prövning av ny markanvändning ska ske enligt de utgångspunkter och riktlinjer som redogörs för i kapitlet *Bebyggelseutveckling*.

SB34
Område att utreda för natur/park i kombination med små grupper av nya bostäder och verksamheter. Flera höga värden finns och en kulturinventering och naturinventering krävs för att avgränsa var ny bebyggelse kan placeras. Idag består området av jordbruksmark. Prövning av ny markanvändning ska ske enligt de utgångspunkter och riktlinjer som redogörs för i kapitlet *Bebyggelseutveckling*.

SB35
Nytt område för bostäder föreslås. Säker anslutning till väg 136 ska ske via rondellen. Ny bebyggelse ska placeras och utformas för att minimera påverkan på landskapsbilden kring Kolstad radby. Tillkommande byggnader, staket och andra tillbehör ska ges en dov färgsättning och bebyggelsen ska hållas låg. Respektavstånd till pågående jordbruk. Potentiellt förorenad mark. Framtida översvämningsrisk, föroreningar samt fornlämningar ska beaktas, inventeras och/eller åtgärdas. Området är idag jordbruksmark. Prövning av ny markanvändning ska ske enligt de utgångspunkter och riktlinjer som redogörs för i kapitlet *Bebyggelseutveckling*.

SB36
Område som kan utredas för bostäder och byutveckling. Byns unika läge och agrara historia ska vägas in i utformning och färgsättning av tillkommande bebyggelse. Hur områdena ska nås med bil ska utredas vidare. Byggnader, staket och andra tillbehör ska ges en dov färgsättning. Hänsyn ska tas till siktlinjer och utblickar från Övre Gärdesvägen ut över Kalmarsund. Hänsyn ska tas till omgivningens natur- och kulturmiljöer. Området är idag jordbruksmark. Prövning av ny markanvändning ska ske enligt de utgångspunkter och riktlinjer som redogörs för i kapitlet *Bebyggelseutveckling*.

För det östra området finns ett planprogram, radonundersökning är genomförd och vatten och avlopp finns framdraget. Området ligger omringat av höga naturvärden och ett LONA-projekt har genomförts. Detaljplanens utformning och genomförande ska ske på sådant sätt att det minimerar påverkan på de skyddsvärda arter som finns i närområdet.

I det västra området är ett första steg att pröva byggnationens förenlighet med platsens naturvärden och strandskyddets syften.

MB7
Område som kan utredas för utveckling av rekreation och camping. I norr och väster ska framkomligheten till och längs stranden prioriteras. Stranden mellan strandpromenaden och vattnet ska hållas tillgänglig för allmänheten. Det är viktigt

att enskilda intressen inte inkräktar på allmänhetens fysiska eller upplevda tillgång till området. Idag upplevs strandsträckan bitvis som en barriär och en ny utformning av strandpromenaden för att tillgängliggöra passagen är därför viktig att genomföra. För sydöstra delen ska campingens utvecklingsmöjligheter prioriteras framför andra enskilda intressen. Viktiga siktlinjer från Klintabacken ut över Köpingebukten är viktiga att bibehålla. Potentiellt förorenad mark.

MB8

Köpingsvik har en befintlig åretruntservice med utrymme för ett ökat underlag. För att möjliggöra en ökad inflyttning av permanentboende föreslås förtätning genom utökade och fler byggrätter. Vid kyrkan i Köpingsvik och ner mot väg 136 finns en större öppen plats med extensiv användning som kan utvecklas till ett nytt centralt torg som knutpunkt för busstrafik, evenemang, marknader och andra aktiviteter. Bullerdämpande åtgärder kan behövas mot väg 136.

Tillgängligheten till stranden är av stor betydelse för områdets attraktivitet. Strandpromenaden utgör ett viktigt stråk till vilket allmänhetens tillgång prioriteras. Längs sträckan finns ett flertal vackra utblickar där strand, bänkar eller gläntor kan iordningställas. Det finns samtidigt ett behov av att förbättra kopplingarna mellan stranden och de centrala delarna av Köpingsvik. För att öka tillgänglighet och orienterbarhet bör tydligare stråk skapas genom förbättrad skyltning och avhjälpande av hinder.

Större delen av Köpingsvik är utpekat som fornlämningsområde och alla markingrepp ska därför föregås av kontakt med länsstyrelsen. Det är viktigt att möjligheterna att lyfta fram dessa värden bibehålls. Området mellan Köpingsviken och de centrala delarna är en speciellt intressant plats som endast i ringa mån lyfts fram tidigare.

Det är av stor vikt att befintliga verksamheter längs Köpingbukten ges goda möjligheter för fortsatt verksamhet.

Den västra delen av området utgör besöksverksamhet, camping och stugor.

Idag upplevs väg 136 som en barriär till stranden. En centrumutveckling bör möjliggöras genom att utreda var och på vilket sätt ytterligare byggnation längs vägen kan vara lämplig. Genom en tätare stadsstruktur kan gaturummet bli tydligare. Idag finns en konflikt mellan olika trafikslag sommartid. En utformning av gaturummet så att det stämmer överens med den tillåtna hastigheten hos motortrafiken, ökad trafiksäkerhet och ett tydliggörande av gatans funktioner föreslås. Exempelvis genom byte av markbeläggning, genom upphöjda passager/övergångsställen eller att cykeltrafiken separeras från väg 136.

Potentiellt förorenad mark i östra delen av området.

MB9

Nuvarande industriområde där utredning för verksamheter i kombination med bostäder prioriteras. En blandning av verksamheter, handel och bostäder i en tätare och högre struktur än idag ska tillåtas. Viktiga samhällsfunktioner som brandstation, hälsocentral och återvinningsstation finns här. Närheten till väg 136 och stadskärnan ger goda förutsättningar att lokalisera kontor och icke-störande verksamheter. Förorenad mark förekommer. Högt nyttjande av marken ger bättre möjligheter att fördela eventuella saneringskostnader.

Med närheten till havet och till stadens centrum är det möjligt att utveckla

området till en ny attraktiv stadsdel. En förutsättning är att plats frigörs, till exempel genom att ytkrävande verksamheter flyttar till stadens nuvarande utkanter som Triangeln och Rosenfors. Att ge möjlighet till flyttkedjor och genom att ha en långsiktig plan för stadens utveckling kan staden växa fram långsamt eller snabbt beroende på behov och konjunktur. Genom att tillåta en blandning av funktioner skapas en flexibilitet i markanvändningen.

För att hantera extrema regn ska avrinningen ges utrymme i ny detaljplanering, då infiltrations-möjligheterna är små. Norra infarten är utformad för högre hastigheter än vad som tillåts, i en ny plan för området bör vägen integreras i en stadsstruktur.

Området ska infogas med fler lokalgator i en kvartersstruktur. Stadsdelen ges tydliga stadsfronter mot Norra infarten och Ängsgatan. Inne i området kan en större olikhet tillåtas, exempelvis i storlek på kvarter, hustyper och upplåtelseformer. Längs Ängsgatan placeras ny bebyggelse med handel och verksamheter. Vånings-höjden i området kan vara upp till tre eller fyra våningar. Hus får gärna placeras mot gatan med tydliga entréer. Längs gatorna föreslås kantstensparkering indragen mellan träd.

MB10

Stationsområdet utgör ett av stadens prioriterade områden för förtätning och rekreation. En tät byggnation i rutnätsstruktur på stationsområdet med fria siktlinjer mot sundet föreslås. Det är viktigt att området utformas för att ge ett distinkt möte mellan den täta stadsstrukturen och öppenheten på Kapelludden. Campingverksamheten är viktig för staden och gör att antalet sovplatser flexibelt kan öka sommartid och vara grönområde under lågsäsong. Särskild hänsyn ska tas till kyrkogården.

I östra delen av området ligger fjärrvärmeverket, vars skyddsavstånd till bostäder ska beaktas vid planläggning.

Nya stadskvarter kan tillföras med blandad bebyggelse i struktur likt den gamla rutnätsstaden med bostäder, handel och icke-störande verksamheter. Stråk, utblickar och siktlinjer mot havet är viktiga att bibehålla och förstärka. Rutnätsstaden, järvägsstationen och siktlinjer mot sundet är uttryck för riksintresse kulturmiljö. Sandgatan kan läggas om mot Norra infarten och istället dras i tidigare järnvägssträckning. Ett grönt brett esplanadstråk norr om Sandgatan ska fungera som entré till staden och både skilja och sammanlänka nya och gamla kvartersstaden.
Den nya busstationen infogas i esplanadstrukturen. Parkeringstorg och platser för evenemang, lek och fritid kan även infogas i esplanadstrukturen.

Vid fortsatt detaljplaneläggning är ett första steg att pröva byggnationens förenlighet med strandskyddets syften och hur byggnationen kan utföras anpassat till ett förändrat klimat. Badhus, camping, bowlinganläggning, tennishall, gym etcetera bör tillgängliggöras. Framtida stigande havsnivåer ska vägas in och rekommendationer från fokusområdets risk- och sårbarhetsanalys ska följas.

MB11

Havsnära bebyggelse, främst flerbostadshus men också verksamhetslokaler för ickestörande verksamheter i kombination med fortsatt hamnverksamhet föreslås i yttre hamnen. Stadsdelen bör utformas med tät bebyggelse i kvartersstruktur för att uppnå en effektiv markanvändning.

Området kommer att ses som en del

av Borgholms entré sett från havet och det därmed är av betydelse hur siluetten utformas. I läget för den stora spannmålssilon som var ett landmärke för staden bör en ny byggnad med höjd och utbredning lik siloanläggningen kunna godtas.

Särskild hänsyn ska tas till kyrkogården. Exempelvis kan kyrkogårdens trädallé fortsätta in i det nya området.

Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövård, vilket motiverar att särskild hänsyn måste tas när det gäller den nya bebyggelses karaktär. Siktlinjerna mot Borgholms slottsruin och Kalmarsund ska hållas fria så att den klassiska siluetten och utsikten mot vattnet kan upplevas från både land och hav. Rutnätsstadens kontakt med hamnen ska tillvaratas genom att vyn inte skyms. Vänthallen på yttre kajen, maltfabrikens magasin samt Kalmar Lantmäns lagerbyggnad är centrala för bevarad hamnkaraktär.

Skyddsavstånd till reningsverket ska utredas och beaktas i kommande detaljplanearbete. Framförallt ska de kända faktorer som lukt, buller och trafik som idag kan uppstå hanteras i planarbetet.

Hamnen i Borgholm är av Sjöfartsverket utpekad som en potentiell hamn för kustsjöfart. Vid planering av belysningspunkter ska hänsyn tas så att dessa inte påverkar sjöfartens navigation. Hamnens funktion ska bevaras så att den även i framtiden kan ta emot mindre passagerarbåtar och fraktfartyg.

En hamnpromenad som kopplar yttre hamnen till omkringliggande kust- och hamnområden och Storgatan är ett huvudgrepp för området. Syftet är att skapa en levande stadsmiljö med nya offentliga platser. Ambitionen är att knyta samman stadskärnan med den nya stadsdelen samt att utveckla och levandegöra hela hamnområdet. Detta kräver en god avvägning i att få in blandade funktioner, men också hänsyn gentemot stadens historiska och kommersiella centrum. På området mellan Beckmanska parken och Societetsparken kan ges plats för en profilbyggnad.

Kvarteret Strandbo bör fortsatt nyttjas för hotell-, konferens- och nöjesverksamhet, där turister och lokalbor kan samlas. Hamnvägen har minskats och Societetsparken har förlängts fram till vattnet genom en terrassering/ trappa som ger vattenkontakt och fler naturliga sittplatser. En stor del av den nödvändiga strukturen är redan byggd. Förbättringsåtgärder och utveckling av verksamheter ska tillåtas.

Förorenad mark förekommer.

MB12

Utvecklingsområde för skola, vård, verksamheter och bostäder. Här finns utrymme för en mer effektiv markanvändning. Dagvattenhanteringen måste särskilt utredas. Hänsyn måste tas till kulturmiljön. Offentliga institutioner, flera med god arkitektur. Rutnätsstadens struktur och fria siktlinjer mot sundet är viktiga att bibehålla.

MB13

Det finns sedan länge en ambition att ge Storgatan karaktär av den stadsentré den utgör. Utanför rutnätsstaden har den brokiga bebyggelsen längs gatan utvecklats utan en tydlig helhetstanke, vilket bidrar starkt till att Storgatan som rum upplevs odefinierat.
Med varierad markbeläggning, mer stadsgrönska och kantstensparkering får gatan en annan skala. Innehållet kan vara en blandning av bostäder, bokaler,

verksamhetslokaler, handel och kultur som är anpassade till en mer stadsmässig karaktär i mänsklig skala. Behov finns att förbättra busshållplatserna och infrastrukturen för oskyddade trafikanter. Gatan ges en tydligare struktur genom en mer effektiv markanvändning. Inom området finns identifierad förorenad mark. Järnvägsspårens tidigare läge går fortfarande att urskilja.

Området inkluderar även Folkets hus med höga kulturmiljövärden. Se även bilaga om områdesspecifika varsamhetskrav.

Kvarteret Vitkålen söder om väg 136 innehåller handelsträdgård. I sydvästra hörnet av kvarteret finns en äldre kalkstensbyggnad vars yttre inte får ytterligare förvanskas. Kvarteret rymmer förtätning med bostäder, handel och/eller ickestörande verksamheter. Potentiellt förorenad mark.

Korsningen Östra Järnvägsgatan-Storgatan har potential för förtätning av verksamheter och möjlighet att skapa en platsbildning i gaturummet. Den befintliga bebyggelsen ersätts på sikt med ny bebyggelse med bättre förhållande till stadsmässighet där också parkeringsfrågan kan lösas på ett mer tillfredsställande sätt.

MB14
Område som kan utredas för verksamheter. Här finns utrymme för en mer effektiv markanvändning. Potentiellt förorenad mark.

MB15
Befintlig kommunal verksamhetsyta med möjlighet till måttfull utökning. Mötet mellan stad och land ska ges en distinkt utformning exempelvis genom att avgränsa med en ridå av vegetation och/eller hålla verksamheten kompakt och inte utspridd. En elanläggning finns i östra delen av området.

MB16
Område för utredning av nytt kulturcentrum, avses inte utredas för byggnation. Området har högsta kulturhistoriska kvalitet med Vasahuset som en av Borgholms äldsta byggnader. Området söder och väster om Vasahuset innehåller fornlämningar som visar på en lång tids mänsklig närvaro. Områdets historiska värden kan bli en historisk park med Vasahuset som centrum där Ölands historia kan presenteras. Förändringar ska ske med stor försiktighet och med fokus på kulturmiljövärden.

GP1
Rekreationsområde bakom Köpings kyrka med fotbollsplaner och lekplats. Potentiellt förorenad mark.

GP2
Klinten med närområde. Utgör kultur- och naturområde av högsta lokala värde. Röjning och hävd samt stigar skulle öka områdets tillgänglighet.

Kolstad stenbrott. Ett gammalt stenbrott med ett mindre våtmarksområde och avrinningsområde på kala brottsytor med öppna markytor samt ett skogsområde i öster med fritidshus runt omkring. Röjning, hävd, stigar, en vandringsled och ett eventuellt fågel- eller utkikstorn skulle öka områdets tillgänglighet och rekreationsvärde. Utpekat i rapporten *Samhällsnära våtmarker* (2012) som område med potential.

Blå Rör. Lövskogsområde mellan Borgholm och Köpingsvik. Gammal kulturmiljö med ett stort bronsåldersröse. Betad hagmark med björk, alm, ask, ek, oxel, asp och äldre fruktträd. Markskiktet är rikt på örter som mandelblom, humleblomster, teveronika och

smörblomma.

Grön zon mellan väg 136/Norra infarten och bostadsområden.

GP3

Låglänt grön kil väster om Triangeln och grön kil i bostadsområdet Linden-Rönnen. BEAB och kommunen har gemensamt genomfört en dagvattenåtgärd för rening och magasinering.

GP4

Norra och Södra parken. Parkområde med grova ädellövträd. Lindallé som sträcker sig längs hela parken. Askar, ekar, lönnar och almar. Området ingår i riksintresse för kulturmiljö, stadens rutnätsplan med regelbunden tomtstruktur och ett stort inslag av trädplanteringar är uttryck för riksintresset.

GP5

Societetsparken, Kay Wieståls park och Beckmanska parken/Tvättfatet. Utgör en viktig grönyta för staden, bland annat för dagvattenhantering och klimatanpassning.

GP7

Grönområde norr om Åkerhagen. En frodig och örtrik ek-hasselskog med inslag av andra ädla lövträd. Området ingår i riksintresse för naturvård, riksintresse för friluftsliv och riksintresse för kulturmiljö.
Grönområde vid Ekbacka. En frodig och örtrik ek-hasselskog med inslag av andra ädla lövträd.

NF10

Sammanhängande stråk med stort värde för friluftsliv och rekreation. Hinder som blockerar fri passage bör avhjälpas. Små, enkla byggnader som gynnar områdets användning för det rörliga friluftslivet kan tillåtas.

Beskrivning av delsträckorna nedan från norr till söder:

Från Vannborga till Klinta bodar. Hela den obebyggda kustremsan genom stad och tätort upp till Vannborga har ett stort värde för friluftsliv och rekreation. Utgör del av strandpromenad mellan Borgholm och Lundegård där hinder som blockerar fri passage bör avhjälpas. Även den upplevda tillgängligheten är viktig.

Strandnära friskängar vid Klinta bodar. Naturvärde av lokalt intresse då strandnära öppna marker utgör skyddsvärda miljöer. Viktigt att kontakten längs hela kusten är god och att det tysta området består.

Köpingbukten Klinta till Blå Rör. Bevara obebyggt. Plantering som kan hindra erosion bör övervägas. Kopplingen till stranden behöver stärkas. Även den upplevda tillgängligheten är viktig.

Solbergamarken. Området har biologiska värden och får inte tillföras förorenat dagvatten. Inkluderar hamn.

Dovreviken. Strand med rekreationsstråk, dagvattendamm och badplats.

Sjöstugeviken. Viktigt rekreationsområde med badplatser och hundbad. Sjöstugan har kulturvärden som är viktiga att bevara.

Mejeriviken/Marknadsplatsen. Öppna havsstrandängar med buskar och träd som ek, rönn och ask. Låglänt område vid Mejeriviken för dagvattenhantering vid behov. Aktivitetsområde för fritid och rekreation, skatepark, motionsspår och utegym. Finns möjlighet för fortsatt utveckling av området. Förorenad mark,

markingrepp kräver tillstånd.

Kapelludden, bostadsnära natur, campingområde, stugor. Naturvärde av lokalt i intresse då grova träd utgör skyddsvärda miljöer. Flera rödlistade arter. Viktigt att skyddsvärda träd bevaras och att möjligheten att ta sig in i området förbättras. Ytterligare plantering av träd för att binda marken för att undvika erosion ska övervägas. Campingverksamheten vid Kapelludden är viktig för staden och gör att antalet sovplatser kan öka sommartid och samtidigt fungera som grönområde under lågsäsong. Kapelludden ska fortsatt vara en grön lunga för den växande staden och tillgången till denna ska förbättras. Uddens risk för att översvämmas ökar vilket gör platsen olämplig för tillkommande byggnation. I utvecklingen är det viktigt att strand- och naturområden blir mer tillgängliga. Strandpromenaden ska gå längsmed vattnet genom området och värna både fysisk och upplevd tillgänglighet. Området mellan promenaden och vattnet ska inte ianspråktas.

Borgholms kyrkogård med parkkvalitéer. Viktiga utblickar ska skyddas och det tysta bör bevaras. Kapellet saknar en traditionell altartavla, utformningen bygger istället på utblicken från kyrkorummet över havet och den obrutna horisonten. Det finns en intakt siktlinje mellan staden och kapellet som tydliggör dess koppling. Kyrkogården länkar samman viktiga grönstråk från stadens norra till stadens södra delar via Kapelludden och Beckmanska parken. För att inte inkräkta på platsens värden ska det finnas en buffertzon till nytillkommande kringliggande bebyggelse.

NF11
Utveckling av rekreation och evenemang, inte avsedd för byggnation.

NF12
Campingplatser avsedda för enkelt flyttbara enheter. Viktigt med fysisk och upplevd tillgänglighet till kusten och stranden inom området.

Privatiserande permanenta byggnationer ska undvikas. Vid ny detaljplaneläggning kan även andra relaterade verksamheter utredas inom området, som exempelvis marknadsplats, tillfällig handel, lägerverksamhet, utvidgning av campingytor eller parkering.

NF13
Slottsalvaret, Natura 2000-område. Representativt odlingslandskap med betade alvarmarker med lång kontinuitet. Slottsalvaret utgörs framförallt av örtrika torrängar med förekomst av alvarmalört och kalkkrassing. Området har högsta rekreations- och upplevelsevärde. Av stor vikt för områdets värden är fortsatt skötsel i form av bete samt förbud mot trafik. Ett gestaltningsprogram för slottsområdet finns och ger goda riktlinjer.

Solliden utgör en värdefull park och jordbruksmiljö.

Borga hage. Större sammanhängande lövskogsområde mellan kusten och landborgen. Tät ekskog med stort inslag av hassel dominerar, men även alm- och avenbokskog förekommer. Lövskogen innehåller en mycket rik flora och fauna med hundratals rödlistade arter. Högsta naturvärde av nationellt och regionalt intresse då kustnära ädellövskogar utgör ovanliga och skyddsvärda miljöer. Natura 2000-område, naturreservat samt riksintresse för natur- och kulturmiljö. Inslag av jordbruksmark.

NF14
Strömmen, vattenskyddsområde. Utpekat

i rapporten *Samhällsnära våtmarker* (2012) som område med potential. Dricksvattenförsörjningen ska prioriteras, tillskott av tomter är inte lämpligt. Omgivande odlings- och betesmarker ska behållas. Åtgärder behövs på väg 136 och Räpplingevägen för att minska risken för förorening av täkten, exempelvis i form av avåkningsskydd.

NF15

Stort sammanhängande grönområden i anslutning till Borgholm och Köpingsvik. Av vikt för både naturvärden, vattenhantering och rekreation.

Prästhag. Naturområde av högsta lokala värde söder om Köpingsvik. Tätortsnära hässle med högvuxen och valvbildande hassel. Trädskikt av klibbal, getapel, oxel, tall, ask och sälg. Rik svampflora med flera rödlistade arter. Området är starkt igenväxt på sina ställen. Högt naturvärde av kommunalt intresse då dess hässlen utgör livsmiljöer för många rödlistade arter. Potentiellt förorenad mark.

Köping tall. Mycket högt naturvärde söder om Köpingsvik. Av regionalt intresse då sandiga öppna miljöer och äldre naturskogsartade skogar hyser värdefull flora och fauna. Sandiga marker med till största delen tallskog och åkermark, med inslag av och mindre bestånd med lövträd. I länets natur- och kulturmiljöprogram har Solbergafältet klassats till mycket högt naturvärde och Lindbyfältet till högt naturvärde. Tillsammans utgör markerna det största sandfältet på Öland. I Solbergafältet finns ett mindre tallskogsområde med biotopskydd. Naturområde av högsta lokala rekreationsvärde med välutvecklade stigsystem även med inslag av odlingsmark.

Tings Ene/Kolstad med tillhörande Kolstadbäcken. Utgör ett LOVA-projekt för att fördröja bäcken.

Kolstad skog. Våtmarksområde med delvis sumpskog, viktig för den naturliga dagvattenhanteringen samt för biologisk mångfald. Genom att skapa stigar skulle fler kunna ta del av detta vackra område. Möjligheter till utvidgning av naturligt fördröjningsmagasin genom restaurering av våtmarken.

Odlingsmark vid Rosenfors. Marker kring Kolstad och Målaretorp. Odlings-, betes- och naturmark ska prioriteras inom området.

NF16

Lummig natur öster om Ramsättra som delvis utgörs av sumpskog. Innehåller kärrskog med tall och glasbjörk och kan tidvis vara blött. Ligger i anslutning till den regionalt viktiga dricksvattenresursen Solbergafältet.

V5

Område som kan utredas för verksamheter/handel. Befintligt område i norr och detaljplan under framtagande på obebyggd mark i söder. En förtätning av befintligt verksamhetsområde bör ske innan ny mark tas i anspråk. En variation av storlek på tomter ska eftersträvas för att komplettera befintligt utbud.

Området gränsar i väster mot Borgholms entré. Det är mycket viktigt att ny byggnation inom området inte syns från entréns siktlinjer vid Vasahuset och Kungsladugården. Detta skulle inkräkta på upplevelsen av stadens möte med kultur- och naturmiljön. Mötet ska ges en distinkt utformning, exempelvis genom att avgränsa med en ridå av vegetation. Potentiellt förorenad mark.

Hamn

Hamn och sjöbodar med kulturvärden. Den gamla sjöbodsplanen ska hållas i minnet och ytterligare tillskott ska inte tillåtas.

Fokusområde Rälla-Stora Rör

Stora Rör och Rälla har ett attraktivt läge i närhet till skola, service och natur- och rekreationsområden. Tidsmässigt har området en av kommunens bästa pendlingsmöjligheter till Kalmar, Borgholm och Färjestaden. Det finns potential att utveckla de två orterna utifrån deras olikheter och samtidigt behålla deras karaktär. Genom att skapa trivsamma boendemiljöer på pendlingsavstånd är kommunens förhoppning att öka inflyttningen av barnfamiljer. Genom att öka antalet boende i orterna ökar även förutsättningarna för utbyggnad av handel och service. Samtidigt ska besöksnäringen ges möjlighet att utvecklas och ytor för det lokala näringslivet tillskapas.

Genom platsernas unika förutsättningar och genom att utnyttja orternas framtida möjligheter vill kommunen att området ska fortsätta utvecklas till två funktionella samhällen. Rälla består övervägande av villabebyggelse och nästintill all bebyggelse finns utsträckt utmed den östra sidan av väg 136. Här finns både permanentboenden och fritidshus, med de bofasta i majoritet. I Rälla finns skola, affär, sporthall, barnomsorg och bibliotek. Kommunen vill att Rälla utvecklas vidare som serviceort för hela det närliggande området.

Stora Rör är en mindre ort med en stor andel fritidshus, precis i vid kommungränsen till Mörbylånga kommun. Det är ett mycket attraktivt område med en del äldre bebyggelse som hamnmagasin och äldre sommarvillor. Orten har en lång historia och idag används hamnen främst för fritidsbåtar och hobbyfiske. De föreslagna områdena för utveckling utgör naturliga tillväxt- och förtätningsområden för de båda orterna.

Omgivningen består av vackra naturområden med flera historiska lämningar. Dessa tillgångar bidrar i hög grad till möjligheterna att skapa attraktiva boenden och till att locka besökare och turister. Kommunen ser det därför som mycket viktigt att värna om och ta tillvara dessa resurser genom att säkerställa förutsättningarna för det rörliga friluftslivet och skydda miljöer med stora natur- och kulturvärden.

För att orterna ska fungera som attraktiva pendlingsorter krävs utbyggda kommunikationsmöjligheter med god framkomlighet och hög trafiksäkerhet inom vägnätet. Trafikfrågan är av hög prioritet i området, framförallt kopplat till väg 136. Tillkommande bebyggelse ökar även kraven på en säker och fungerande trafikmiljö.

Vid framtida havsnivåhöjningar finns erosionsriskområden i kustnära delar av Stora Rör.

Natur och kultur

Naturmiljön i området varierar mycket. En stor del består av skog, resten består av jordbruksmark och kustmiljö. Skogen varierar från hedartad tallskog på isälvsavlagringen till ädellövskog längs kusten och sumpskogar. Vissa delar har höga biologiska värden och i området finns ett antal rödlistade arter.

Det största naturområdet är den sammanhängande Rällaskogen som till stora delar är skyddat som naturreservat. Inom skogen finns ett välutvecklat

och välanvänt stigsystem som delvis är cykelbart. Det finns även flertalet mindre närnaturområden.

I området finns fyra utpekade områden med höga kulturvärden som ska bevaras. All utveckling inom kulturområdena måste ske på den befintliga bebyggelsens eller miljöns villkor. Dessa områden är hamnen i Stora Rör, minneslunden och begravningsplatsen i Rällaskogen, Rälla gård och radbyn Rönnerum.

Andra kulturmiljöer eller särdrag i området utgörs av bland annat rester efter lövängar, tidigare ängsmarker och stenmurar. Många stenmurar återfinns i skogsmark vilket visar på ett tidigare öppnare landskap eller på skogsbeten. Området omfattar även delar av Mittlandets järnåldersmiljöer vilket ett stort antal fornlämningar visar.

Vatten i landskapet

Inom området finns Rällafältet, som är den näst största isälvsavlagringen på Öland och därmed viktig för dricksvattenproduktionen.

Flera våtmarksområden går att utveckla i anslutning till området, exempelvis Prästmossen och Mossbergadomen. Dessa har potential att jämna ut flöden och skapa viktiga vattenytor i landskapet högt uppe i delavrinningsområdena.

Vatten och avlopp

Stora delar av Rälla omfattas av vattenskyddsområde. De allmänna näten är utbyggda i stort sett i hela området. Ett mindre kvarvarande område planeras för anslutning till kommunalt vatten och avlopp i närtid. Avloppsvattnet pumpas från Stora Rör och Rälla till Färjestadens reningsverk. VA-nätet har kapacitet för ytterligare utveckling i området.
All ny bebyggelse ska kopplas till det allmänna VA-nätet. Dagvattennät saknas i stora delar av området och verksamhetsområde saknas. För ny bebyggelse behöver dagvattnet hanteras genom lokalt omhändertagande (LOD). Väg 136 inom vattenresursen kan utgöra en risk och skyddsåtgärder behövs.

Trafik

Det stora flertalet vägar inom området är enskilda med vägföreningar och samfälligheter som väghållare. Staten genom Trafikverket är väghållare för väg 136 samt Högsrumsvägen och Stora Rörsvägen. Kommunen är väghållare för ett par vägar väster om skolan. För att bibehålla en enhetlig förvaltning av vägarna ska enskilt huvudmannaskap i regel gälla även framgent, också vid ny eller kompletterande detaljplaneläggning.

Väg 136 som sträcker sig i nord-sydlig riktning genom området är Ölands viktigaste transportled och leder så gott som all trafik till och från norra Öland. Vägen är utpekad som riksintresse för kommunikation och framkomligheten längs vägen är mycket viktig. Nya direktutfarter mot väg 136 bör därför undvikas.

Trafikverket tillsammans med kommunen planerar för förbättringar av framkomlighet både för gående, cyklande och motortrafikanter. Korsningarna vid Högsrumsvägen och Stora Rörsvägen är båda planerade att förbättras med vänstersvängfält samt gång- och cykeltunnel. Därtill är en separerad gång- och cykelväg planerad väster om väg 136 som kommer utgöra del av Ölandsleden. Denna kan bitvis nyttjas av motorfordon för att minimera antal direktutfarter mot väg 136.

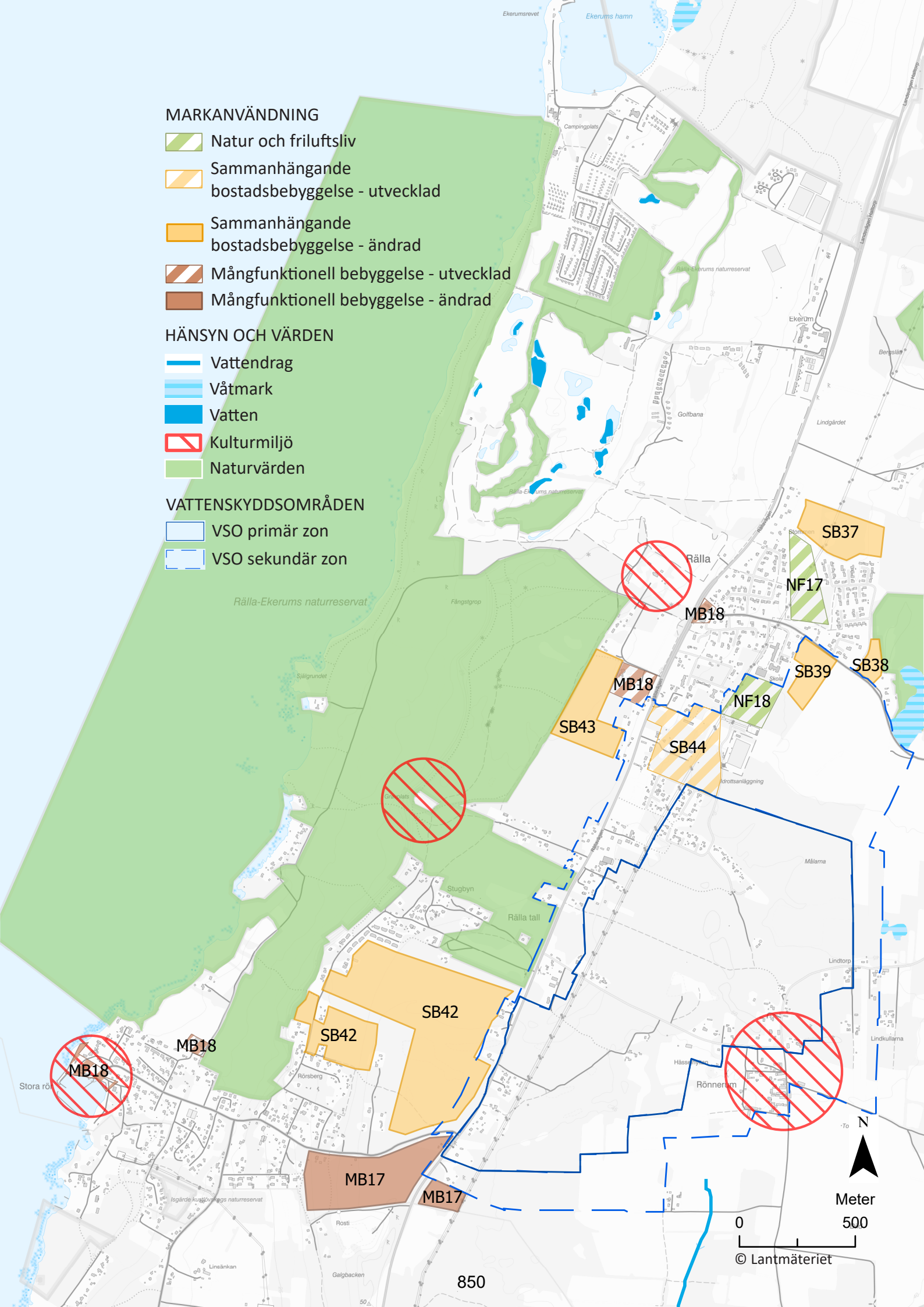
MARKANVÄNDNING
Natur och friluftsliv
Sammanhängande bostadsbebyggelse - utvecklad
Sammanhängande bostadsbebyggelse - ändrad
Mångfunktionell bebyggelse - utvecklad
Mångfunktionell bebyggelse - ändrad
HÄNSYN OCH VÄRDEN
Vattendrag
Våtmark
Vatten
Kulturmiljö
Naturvärden
VATTENSKYDDSOMRÅDEN
VSO primär zon
VSO sekundär zon
Ekerums hamn
Ekerumsrevet
Campingplats
Rälla-Ekerums naturreservat
Ekerum
Golfbana
Lindgärdet
Bergslätt
Rälla
Stommen
SB37
NF17
MB18
SB38
SB39
NF18
SB43
SB44
Fångstgrop
Själgrundet
Idrottsanläggning
Målarna
Stugbyn
Rälla tall
Lindtorp
Lindkullarna
SB42
Rörsberg
Rönnerum
Stora rö
Isgärde kustlövskogs naturreservat
Rosti
Linsänkan
Galgbacken
MB17
N
Meter
0
500
© Lantmäteriet
850

Områdesbeskrivningar Rälla - Stora Rör

SB37
Område i anslutning till Rälla tätort som består av odlingsmark, åkermark och skog. Området bidrar till att bygga ihop Rällas olika bebyggelseområden. Skogsområdet genomkorsas av ett flertal diken som avvattnar omkringliggande mark. Bebyggelsen planeras som småhus med ungefär samma tomtstorlek som anslutande befintliga tomter. Naturmark bör sparas i områdets södra del mot befintlig bebyggelse. Både öppen mark och skogsmark bör sparas som rekreationsområden. Området trafikmatas från Gullvivevägen och alternativa lösningar ska undersökas i detaljplaneskedet. Höga naturvärden finns i direkt anslutning till området i nordöst i naturreservat. Inom området finns även stenmurar. Den östra delen av området ingår i riksintresse för naturvård.

Kraftledningen som går genom området måste tas hänsyn till i vidare planering, se mer i avsnittet *hälsa, risk och säkerhet*. Natur- och parkmark sparas lämpligen i områdets centrala delar där kraftledningen går. Gång- och cykelanslutningar bör anläggas söder-, väster- och österut.

SB38
Ny bebyggelse föreslås som småhus alternativt radhus. Området trafikmatas från Gullvivevägen. Angränsar till naturreservat och riksintresse för naturvård, vilket kan kräva särskild hänsyn. Inom området finns stenmurar.

SB39
Ny bebyggelse föreslås som småhus och radhus med tätare exploatering i de västra delarna av området. Det kan bli aktuellt med lägre flerbostadshus i närheten av skolan. Området trafikmatas från väg 966 i en eller två anslutningspunkter, eventuellt med ny fyrvägskorsning tillsammans med befintlig anslutningsväg för nordöstra Rälla. Området innehåller befintliga stenmurar. Park- och naturmark föreslås ingå i området i anslutning till stenmurarna och ska beaktas i kommande detaljplan. Området ligger inom sekundär zon för vattenskyddsområde, detta ska särskilt beaktas.

SB42
Område som idag består av glest gallrad tallskog med äldre bestånd, gräsbeväxt mark och mossa men utgör ett av de bästa pendlingslägena i kommunen. Idag finns stigsystem i området och används som närströvområde. Innan och i samband med detaljplaneskedet får utredningar visa hur stor exploatering som är möjlig. Med hänsyn till landskapsbilden och läget i övrigt bör krav ställas på byggnaders volym, utseende, material och färgsättning vid framtagande av detaljplan.

En ny säkrare vägkorsning kommer att anläggas vid väg 136 vid infarten till Stora Rör söder om befintlig korsning. Delområdena kommer att trafikförsörjas från Stora Rörsvägen med en eller två matargator som mynnar ut i lokalgator i kvarteren. Direktutfarter från enskilda fastigheter till väg 136 samlas via parallella lokalgator till färre och säkrare utfarter. Gång- och cykelväg kommer att anläggas väster om och längs med väg 136. Även inom området kommer gena och säkra gång- och cykelvägar att anläggas för en ökad tillgänglighet mellan bebyggelseområdena. Inga kända fornlämningar finns inom områdena.

Den bostadsbebyggelse som föreslås är villor, parhus och flerbostadshus. Med fördel läggs flerbostadshus i östra delen

av området. Bebyggelsen ska anpassas till områdets naturliga förutsättningar. Hänsyn ska tas till de höga naturvärdena i området. För att bevara höga naturvärden bör naturmark i södra delen av området säkerställas i kommande detaljplan. Skogspartier och träd sparas som naturmark i bebyggelseområdet för att bibehålla spridningskorridorer men även som avskärmning mot väg 136.

I västra delen av området finns stora höjdskillnader där ny bebyggelse och tomtstorleken ska anpassas efter naturen.

SB43
Område för sammanhållen bostadsbebyggelse i läge med goda kommunikationer, närhet till natur och friluftsliv samt service och skola. Möjligt kulturhistoriskt värde, stenmurar i området.

SB44
Området består av obebyggd naturmark i anslutning till befintlig bebyggelse och kan utvecklas med småhustomter alternativt en blandning av små- och flerbostadshus. Trafiken kopplas dels med ny väg till Idrottsvägen i öster dels med ny väg i södra delen av området till länsväg 136 i ny anslutning. Säkerhetsavstånd till kraftledningen genom området måste beaktas i vidare planering. Området ligger inom sekundär zon för vattenskyddsområde, detta ska särskilt beaktas. Inom området finns ett grönområde som förvaltas av Rälla Talls samfällighetsförening.

MB17
Söder om infarten till Stora Rör planeras ett kombinerat verksamhets- och bostadsområde med goda pendlingsmöjligheter. All verksamhet planeras vara lätt verksamhet som exempelvis vård, skola, handel och kontor.

Skogspartier och träd sparas som naturmark i området för att bibehålla spridningskorridorer, vid behov även som avskärmning mot väg 136. Ny bebyggelse ska anpassas efter de stora höjdskillnader som finns i området.

Ny trafiksäkrare anslutningspunkt för Stora Rörsvägen mot väg 136 samt lokalgata i öster planeras. Området har även utpekats som lämpligt för pendlingsparkering. Vattenskyddsområdet norr om området får inte påverkas negativt. Större geologiska formationer som dynbildningar och landborgskant ska beaktas i detaljplan. Även säkerhetsavstånd till kraftledningen behöver beaktas.

MB18
Befintliga områden med funktioner som hamn, besöksanläggning, butik, verksamheter och parkering. Här finns möjlighet till en fortsatt utveckling av användningarna och eventuell även inkludering av bostäder.

NF17
Området kommer att fungera som en lunga för norra Rälla och vara omgivet av bebyggelse, både befintlig bebyggelse och kommande förtätningar.

NF18
Området ligger i direkt anslutning till skolan och öppnar sig österut över åkermarken. Ligger i nära anslutning till fotbollsplanen i söder.

Planerings-förutsättningar

I detta kapitel redovisas förutsättningar, hänsyn och intressen som har utgjort underlag för arbetet med översiktsplanen och som även ligger till grund för efterföljande planering i kommunen. Det handlar dels om de enligt plan- och bygglagen obligatoriska delarna som redovisning av riksintressen och de allmänna intressena, dels om underlag av mer vägledande karaktär. Majoriteten av planeringsförutsättningarna anger riktlinjer för kommande planering.

Kulturmiljövärden

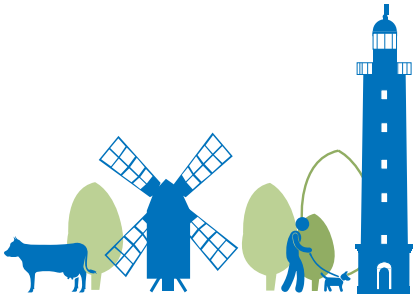

Kulturmiljön, spåren i den fysiska miljön från historiska och geografiska sammanhang, består av både stora och små aspekter. Det berör landskapsbilder och utblickar i sin helhet, men också specifika objekt som byggnader eller historiska lämningar. Miljöerna och objekten innefattar både det unika särskilt värdefulla men även det vardagliga.

Kulturmiljö och kulturarv har starka kopplingar till både besöksnäringen, en attraktiv livsmiljö och hållbarhet. Det bidrar med en historisk förankring till kommunens dåtid och en förståelse för vad som präglar kommunen idag. Kulturmiljöerna används dessutom för att ge möjlighet till att utvärdera vilka historiska och nutida kvaliteter som ska bevaras i ett framtida samhälle och den fysiska miljön. Medan kulturvärdena på vissa platser behöver bevaras kan kulturvärdenas kvaliteter på andra platser istället utgöra en utgångpunkt för utveckling eller förändring. Hänsyn ska visas till historien och sociala värden, men livsmiljöerna ska också utvecklas i takt med samhällets och invånarnas behov.

Borgholms kommun och Öland har generellt väldigt höga kulturmiljövärden. Kommunen har analyserat de många olika kulturmiljöerna som återfinns för att identifiera värdetrakter med extra höga värden som särskilt bör iakttas i vidare planering. De kulturmiljöer som är av störst betydelse för kommunen bedöms inkluderas i stor utsträckning i de utpekade riksintressena för kulturmiljövård. Se kapitlet *Riksintressen* för att ta del av värdebeskrivningarna. Förutom de utpekade riksintressena för kulturmiljövård finns flera andra viktiga kulturvärden att tillvarata i Borgholms kommuns fortsatta planering. Både kommunens och Ölands kulturmiljö präglas av många fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen, vilka alla är reglerade i kulturmiljölagen. Det öländska landskapet utgör även i sig ett högt kulturvärde som behöver beaktas vid framtida exploatering.

Fornlämningar och fornvård

Alla hittills kända fornlämningar finns registrerade i fornlämningsregistret, men många lämningar är ännu oupptäckta. Både de upptäckta och de oupptäckta omfattas av lagen och ska därför skyddas. Länsstyrelsen hanterar tillstånd och beslut om fornlämningar i länet.

Borgholms kommun har 35 fornlämningsområden som ingår i Kalmar läns fornvårdsprogram. Fornvårdprogrammet syftar till att vårda ett antal fornlämningar så att de blir tillgängliga, begripliga och intressanta för allmänheten. Länsstyrelsen ansvarar för områdena men skötseln utförs av entreprenörer, enskilda privatpersoner eller föreningar. Vården består i huvudsak av att områdena röjs manuellt. Vården klarar sig dock inte utan betesdjur inom ett flertal områden. Enligt fornvårdsprogrammet ska samtliga fornvårdsområden ha informationsskyltar.

Lämningarna inom fornvårdsprogrammet utgör representativa miljöer och har ett stort värde då de är synliga i landskapet. Flertalet av dessa fornlämningar ingår

även i utpekade riksintresseområden för kulturmiljövården.

Målsättningen med fornvårdsprogrammet är bland annat:

- att urvalet ska spegla Kalmar läns historia och utveckling såväl lokalt som regionalt.
- att fornvården integreras med länets arbete med regional utveckling och turism.
- att de vårdade områdena blir tillgängliga, begripliga och intressanta med hjälp av bland annat informationsskyltar och parkeringsmöjligheter.
- att kommuner och markägare/ brukare engageras i skötseln med mera.

Utöver detta program finns 13 fornlämningar utpekade som fornvårdsobjekt. Dessa utgörs av boplatser, gravfält, husgrunder, en ruin samt en försvarsanläggning. De flesta av objekten ingår även i fornvårdsprogrammet.

Fornlämningar har ett starkt lagskydd då det är förbjudet att utan tillstånd på något sätt förändra, ta bort, skada eller täcka över en fornlämning. Vid eventuella exploateringar i anslutning till fornlämningar är det av stor vikt att en arkeologisk utredning genomförs eller att kulturmiljöunderlag tas fram i tidiga skeden.

Eventuella exploateringar i anslutning till fornvårdsområden som ingår i länets fornvårdsprogram kan kräva anpassningar och skyddsåtgärder. Detta för att fornvårdsområdena fortsatt ska var synliga i landskapet och tillgängliga för allmänheten.

Byggnadsminnen

Det finns två typer av byggnadsminnen och båda finns närvarande i Borgholms kommun. Den ena typen är byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen där länsstyrelsen är tillsynsmyndighet och den andra är statliga byggnadsminnen där riksantikvarieämbetet har tillsyn. Båda skyddsklassningarna är införda för att bevara byggnader som bidrar till förståelse för det historiska arvet och ger människor möjligheten att ta del av det nu och i framtiden. Det finns totalt 21 byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen registrerade i Borgholms kommun. I kommunen utgörs de statliga byggnadsminnena av Borgholms slottsruin, Högby fyr, Kapelluddens fyr, Källa gamla kyrka och Ölands norra uddes fyrplats.

Vid ingrepp och förändring inom ett statligt eller enskilt byggnadsminne ska stor hänsyn tas till miljöns höga kulturvärden. Behovet av ändringen ska vägas mot den eventuella minskning av det kulturhistoriska värdet som ändringen kan medföra. Ändringar i strid mot skyddsföreskrifterna kan genomföras för att byggnadsminnet ska kunna användas. Förslag till sådana ändringar ska motiveras, och noga prövas av respektive tillsynsmyndighet.

Även miljön runt ett byggnadsminne bör värnas i planläggningsprocessen. Ny bebyggelse med tydlig visuell påverkan och påtagligt avvikande eller dominerande utformning i anslutning till statliga byggnadsminnen bör undvikas. Antikvarisk kompetens ska kopplas in i projektet för att bevaka att lagkrav inom kulturmiljölagen och förordningen om statliga byggnadsminnen tillgodoses.

Kyrkliga kulturminnen

Inom kommunen finns ett stort antal kyrkomiljöer med kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser tillkomna före 1940 som är skyddade enligt kulturmiljölagen. Kyrkobyggnader, i kulturmiljölagens mening, är byggnader som invigts för Svenska kyrkans gudstjänst före den 1 januari 2000 och vid samma tidpunkt ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan. Kyrkotomt utgörs av det område kring en kyrkobyggnad som hör samman med byggnadens funktion och miljö. Begravningsplats avser allmänna och enskilda begravningsplatser för såväl Svenska kyrkan som för andra trossamfund som omfattas av 1 kap. 1 § begravningslagen. För att ändra i ett kyrkligt kulturminne krävs tillstånd från länsstyrelsen.

Vid exploatering och förändring av kyrkliga kulturminnen ska stor hänsyn tas till miljöns höga kulturvärden. Miljön runt ett kyrkligt kulturminne bör även värnas vid planläggningsprocess. Vid åtgärd inom kyrkomiljö och tillståndsansökan om ändring i kyrkligt kulturminne ska antikvarisk kompetens kopplas in för att bevaka att lagkrav inom kulturmiljölagen tillgodoses.

Skydd enligt Plan- och bygglagen

I plan- och bygglagen anges bland annat att hänsyn ska tas till stads- och landskapsbilden och platsens natur- och kulturvärden vid all exploatering och förändring. Vidare uttrycks förbud mot att förvanska särskilt värdefulla byggnader. Ändringar av byggnader ska alltid göras varsamt och byggnaders värden och kvaliteter ska tillvaratas.

Vid exploatering och förändring ska åtgärden ställas mot bebyggelsens och miljöns utpekade kulturvärden. Skydd i detaljplan och riktlinjer i översiktsplan, fördjupad översiktsplan och i områdesbestämmelser ska vara vägledande vid förändring.

Värnade vägar

Inom kommunen finns sex utpekade kulturhistorisk värdefulla vägar som förvaltas av Trafikverket. Fem av vägarna är klassade som grupp A, vilket innebär att de har högsta bevarandevärde. De fem ingår även i utpekade riksintresseområden för kulturmiljövården och utgör viktiga element i dessa.

Länsstyrelsens kulturmiljövårdsplan

I Borgholms kommun finns 51 områden som ingår i länsstyrelsen kulturvårdsmiljöplan. Dessa områden finns beskrivna i skriften *Natur- och kultur på Öland* från länsstyrelsen i Kalmar län. Områdena utgörs av bland annat bebyggelsemiljöer, stadsmiljöer, odlingslandskap, kyrkomiljöer, radbyar och fornlämningsmiljöer.

Utpekade kulturmiljöer ska beaktas vid exploatering och förändring av bebyggelsen. I anslutning till kommunens kyrkomiljöer ska kulturmiljövärdena särskilt beaktas.

Industriarv

Inom kommunen finns 59 utpekade byggnader eller platser där olika typer av industriverksamheter har förekommit. Verksamheterna utgörs bland annat av stenbrott, sågverk, kalkbruk och kvarnar. En del av dessa lämningar ingår i utpekade riksintresseområden för kulturmiljövården. Status för industriarven i kommunen är osäker, en del är bevarade och andra är registrerade som försvunna.

Antikvarisk status för varje enskilt objekt ska fastställas i vidare planering. Eventuella värden ska beaktas vid exploatering genom att ta fram kulturmiljöunderlag i ett tidigt skede.

Bevarandeplaner för odlingslandskapet

De nationella och regionala bevarandeplanerna för odlingslandskapet syftar till att säkerställa ett representativt urval av olika typer av värdefulla odlingslandskap, men är inte reglerat i lag. Den nationella bevarandeplanen ska ses som en samlad redovisning av natur- och kulturmiljövårdens bevarandeintressen i odlingslandskapet. Den regionala bevarandeplanen är av mindre betydelse för kulturmiljön men kan vara av betydelse vid uppföljning av miljömålet ett rikt odlingslandskap.

Riktlinjer

- Kulturvärden ska integreras och tillvaratas i samhällsutvecklingen och i den fortsatta samhällsplaneringen för att vara en del av den utveckling som skapar attraktionskraft och identitet för kommunen.
- Arbeta för att fler ska ha möjlighet att ta del av Ölands kulturarv.
- Ny bebyggelse inom och i anslutning till kulturhistoriskt värdefulla miljöer ska förhålla sig till den befintliga miljön och landskapet.
- Nödvändiga inventeringar ska genomföras för att ta hänsyn till befintliga kulturvärden i detaljplane- och bygglovsärenden.

Se även
Riksantikvarieämbetets söktjänst fornsök

Berörda miljömål

Naturmiljövärden

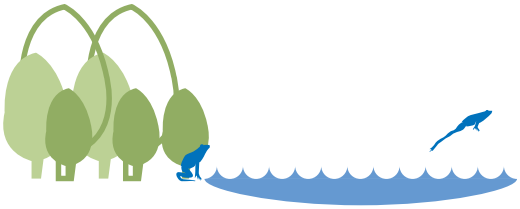

Borgholms kommun har mycket höga naturvärden som karaktäriseras av ädellövskog, betade strandängar och alvarmark. Kalkberggrund, tunna jordar och ett milt klimat bidrar till unika miljöer med en stor biologisk mångfald. Även de långa kuststräckorna och vattenmiljöerna på land utgör betydande och bevarandevärda naturmiljöer.

Naturvärdena är tätt sammankopplade med kulturmiljövärden och kulturlandskapet. Borgholms rika biologiska kulturarv har tillkommit genom samverkan mellan naturliga förutsättningar och många generationers bruk och påverkan. Detta är tydligt i de gamla inägornas ängar men även i Mittlandets ädellövskog och mosaikmarker och i de betade utmarkerna på sjömarker och alvar. Dessa stora hävdade ytor har därmed höga kulturmiljövärden som behöver fortsatt bete och slåtter för att bevaras och utvecklas. De unika öländska natur- och kulturmiljövärdena har en stor betydelse för Borgholms kommuns identitet och attraktivitet, för både boende och besökare.

Att värna om naturvärdena är därför inte bara att värna om biologisk mångfald och specifika naturtyper utan ger även livskvalitet med stora möjligheter till rekreation och friluftsliv. Naturområden är viktiga för mental och fysik återhämtning, med chans till lek och träning såväl som långsamma promenader och umgänge. Grundläggande är att naturområdena ska vara tillgängliga, med både fysisk och upplevd tillgänglighet i åtanke, så att alla ska kunna ta del av naturvärdenas många fördelar. Grönområdena berättar ofta om såväl växt- och djurliv som gamla tiders brukande av platsen och är därför både lärande och identitetsbildande.

Naturvärdena är på flera sätt nödvändiga för en långsiktig och hållbar framtid. Att främja en välfungerande grön infrastruktur som bibehåller och stärker den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna behövs för en livskraftig miljö, både för naturens och människans bästa. Ekosystemtjänster behövs både på landsbygden och i tätortsnära natur i den bebyggda miljön, då olika grönområden fyller olika funktioner.

Se även:

- Grönstrukturplan Borgholm-Köpingsvik (2017)
- Länsstyrelsens regionala handlingsplan för grön infrastruktur (på gång)

Grön infrastruktur

Tillsammans bildar olika naturmiljöer ett nätverk som benämns som grön infrastruktur. Olika sammanlänkade miljöer av tillräcklig kvalitet och storlek är en nödvändighet för många hotade arters möjlighet att leva, spridas och föröka sig. En välfungerande grön infrastruktur bidrar till biologisk mångfald och är avgörande för många ekosystemtjänster. Grön infrastruktur gör arterna dessutom mer motståndskraftiga mot exempelvis klimatförändringarna. En viktig planeringsförutsättning för en stark grön infrastruktur är att planera för den både inom enskilda planer i kommunen och att samordna frågorna mellankommunalt och regionalt. Ett steg

i utvecklingen är länsstyrelsernas uppdrag av regeringen att upprätta regionala handlingsplaner för grön infrastruktur i respektive län.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla de tjänster som naturen bistår oss med och utgör på så sätt grundförutsättningen för vår hälsa och livskvalitet. Ekosystemtjänster delas in i fyra kategorier: försörjande, reglerande, kulturella och stödjande. Medan de försörjande tillhandahåller livsviktiga råvaror som vatten och livsmedel bidrar de reglerande exempelvis med att rena luft och vatten och att pollinera. De kulturella ekosystemtjänsterna bistår med naturmiljöer för friluftsliv, rekreation och lärande och de stödjande är grundläggande processer som stödjer de andra tjänsterna, såsom fotosyntes och jordmånsbildning. Ekosystemen är multifunktionella och bidrar med flera tjänster samtidigt.

En förståelse för ekosystemtjänster är viktigt att inkludera i det fortsatta planeringsarbetet för att kunna främja och värna om nyttan de bistår med. Ekosystemtjänsterna kan också utgöra en betydande nyckel för att tackla nutida och framtida utmaningar relaterat till klimatförändringar och klimatanpassning.

Skyddsklassningar

Borgholms kommuns höga naturvärden har uppmärksammats såväl regionalt, nationellt som internationellt. I kommunen finns 39 naturreservat och 18 riksintressen för naturvård. Kommunen har 46 områden som ingår i EU:s nätverk av särskilt värdefulla naturmiljöer, Natura 2000, efter EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv. Dessutom finns skyddade områden genom biotopskyddsområden, naturminnen och genom den internationella våtmarkskonventionen Ramsarkonventionen. Se detaljer i kartan på nästa sida och i kapitlet *Riksintressen*. Fridlysta djur-, växt- och svamparter är även skyddade genom artskyddsförordningen. Det är av vikt att utvecklingsområden i anslutning till skyddade områden och identifierade naturvärdesobjekt beaktar den indirekta påverkan och eventuella kantzonseffekter som kan uppstå samt tar hänsyn till detta i vidare planering.

Strandskydd

Borgholms kommun präglas av långa kuststräckor där strandskyddet säkerställer inte bara allmänhetens tillgång till stränderna för rekreation och friluftsliv utan även fungerar som ett skydd för djur och växter. Förutom vid kusten gäller strandskyddet även vid alla sjöar och vattendrag. Det generella strandskyddet omfattar 100 meter från strandlinjen, både på land och i vattnet. Vid kusten är strandskyddsområdet oftast utökat till 300 meter och vid Hornsjön gäller 200 meter, även dessa både på land och i vattnet. I detaljplanerade områden kan strandskyddet vara upphävt.

Särskilt skyddsvärda träd

Särskilt skyddsvärda träd är jätteträd som är grövre än en meter i diameter, mycket gamla träd eller träd som är grövre än 40 cm i diameter och som har håligheter i stammen. Både levande och döda träd ingår i definitionen. Äldre och grova träd är ofta ett levande kulturminne och en nödvändig livsmiljö för många hotade arter. Åtgärder som riskerar att skada ett särskilt skyddsvärt träd ska anmälas om samråd till länsstyrelsen.

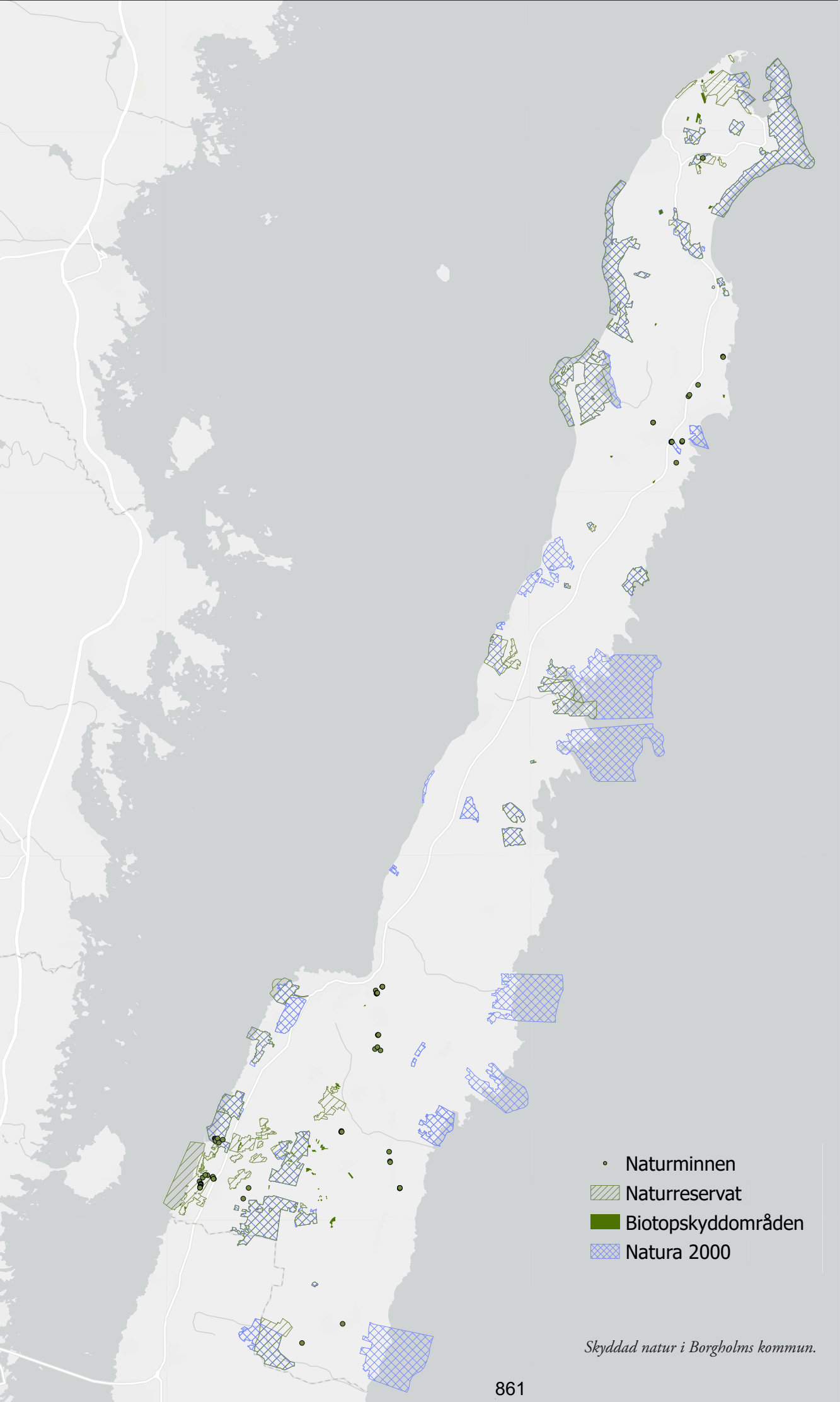

Skyddad natur i Borgholms kommun.

Landskapstyper

Borgholms kommun innefattar flera olika landskapstyper som utgör viktiga rumsliga perspektiv för den framtida utvecklingen av respektive område. Kommunen består av olika typer av sandmark, kalkrikt jordbrukslandskap och lövskogsmosaik på land. Utmed kusten återfinns landskapstyperna grund sundkust i väster och grund havskust i öster. Till havs återfinns landskapstypen sund i väster, den norra delen av Kalmarsund, och djup havskust i öster, vilka presenteras i kapitlet *Havsplanering*. Nedan beskrivs de fem landskapstyperna som omfattar kommunens land- och kustområden.

Sandmark

Landskapstypen karaktäriseras av relativt flacka områden med magra jordar som påverkas av närheten till havet. Den vidsträckta skogen är ofta planterad mot sanddriften vilket gör att den särskiljer sig från omkringliggande landskap. Landskapstypen har småskalig infrastruktur och domineras främst av turism och småskaliga jordbruk. I kommunen återfinns landskapstypen på Ölands norra udde.

Ölands norra udde har många olika utseenden utan tydlig visuell sammankoppling, men det som binder samman karaktärsområdet är sandmarken. Längst i norr finns den sandiga och långgrunda Grankullaviken som skyddas från havets stormar av revlar och näs. De större samhällena skiljer sig från det övriga karaktärsområdet med tätare bostäder och centrumbebyggelse. I de öppnare delarna ligger gårdar och bostadshus relativt tätt och koncentrerat kring vägarna. Stora trädplanteringar täcker största delen av området och i skogsområdena finns mycket lite bebyggelse.

Kalkrikt jordbrukslandskap

Stora delar av Ölands låglänta och kustnära landskap har starkt påverkats av mänskligt brukande under en lång tid. Bebyggelsen varierar mellan mindre samhällen, långsmala byar, sommarstugebebyggelse och fiskebodar. Åkerstrukturen är ofta kantad av stenmurar, trädrader eller skogsremsor vilka tillsammans med den stora andelen betade och vallodlade gräs-, alvar- och sjömarker ger landskapet hög biologisk mångfald. I kommunen återfinns landskapstypen i norra och sydöstra Ölands jordbrukslandskap.

Norra Ölands jordbrukslandskap är ett platt och mycket skiftande landskap som karaktäriseras av små till medelstora skiften i irreguljära mönster som i en gradient blir kargare åt norr. Området används för jordbruk, boende, turism och rekreation. Strandängar skapar vidsträckta siktlinjer ut mot havet. Inom området finns många små byar som fortfarande har kvar den medeltida strukturen och bebyggelsen är ofta samlad till småbyar och längs vägar men det finns även enskilda gårdar. Nyare bostadshus är ofta adderade till befintliga gårdar, vilket ger ett tydligt bebyggelsemässigt tidsdjup.

Sydöstra Ölands jordbrukslandskap identifieras av fisket som binäring som bedrivits här i högre utsträckning än på västra kusten. Det är främst synbart med små hamnlägen och fiskebodar. Jordbruket är den största näringen och vindkraftverken fungerar som landmärken i det flacka landskapet. Radbyarna och den större vägen ligger på den sandbank som genomskär området. Sjöängarna översvämmas ofta och utgör vidsträckta marker med mycket tunt jordtäcke och speciella växtbetingelser. De är av stort värde för en lång rad fågelarter.

Lövskogsmosaik

Landskapstypen är relativt flack men högländ. I de centrala delarna är mosaiken grövre med främst större områden av skog som domineras av lövskog. Några landsvägar skär tvärs igenom landskapet men infrastrukturen är generellt småskalig. I utkanterna sker energiutvinning i form av vindkraft. Landskapstypens bebyggelse är grupperad till mindre och glesa samlingar. Här finns småskaligt jordbruk och den historiska strukturen hos landskapet går fortfarande att utläsa. De många våtmarkerna skapar ytterligare variation och det finns även många täta grupperingar av fornlämningar. I kommunen återfinns landskapstypen i Mittlandsskogen.

Mittlandsskogen innefattar allt från torra alvarsområden i norr till betydligt fuktigare, kärriga områden i de centrala delarna och är som helhet ett av landets i särklass artrikaste områden. Karaktärsområdet är en fin mosaik av olika markanvändningar och bebyggelsemönster från forntid till modern tid. Området innefattar flera byggnader och historiska monument över sin tid och det finns många fornlämningar. Inom området finns vindkraftsverk, jordbruk, betesdrift och flera vattenförekomster. Bebyggelseutvecklingen har skett successivt med små kompletteringar vilket ger en tydlig läsbarhet.

Grund sundkust

Landskapstypen karaktäriseras av grunda vattendjup tillsammans med strandzonens flacka resning. Sundkustens utsikt avgränsas av en motstående kust, har småbruten till obruten strandlinje och strandzonen är relativt skyddad från de mest extrema väderväxlingarna. Användandet av landskapet ökar markant på sommarhalvåret då turism, bad och strandliv lockar besökare. Det finns lite bebyggelse och den som finns utgörs främst av fritidsboende och hamnar. I kommunen återfinns landskapstypen längs den sydvästra kusten och längs med stenkusten.

Sydvästra Ölandskusten är en mycket långgrund kustremsa där vattenlinjen är relativt jämn med stora stenar som bildar glesa revlar långt ut i vattnet. På landsidan kantas strandzonen av både skog, alvar och jordbruksmark. Landborgskanten samt master, slott och kyrkor utgör tydliga landmärken. Inom karaktärsområdet finns även strand- och hamnområdet i Borgholm. Få vindkraftsverk förekommer inom landskapstypen men flera är synliga både inåt land och till havs.

Stenkusten särskiljer sig karaktärsmässigt från övriga Öland. Terrängen är ofta tydligt trappad med klintkanten som översta trappsteget och efterföljande nivåer med strand och havsbotten sjunker i avsatser djupare under ytan. Kusten är i princip obruten och innehåller flertalet strand- och hamnområden och mycket besöksturism. De tidigare industri- och stenhuggarbyarna har kompletterats med mycket sommarstugebebyggelse medan det mellan byarna är sparsamt bebyggt.

Grund havskust

Landskapstypen består av grunt vatten, en öppen horisont och en strandremsa som påverkas starkt av det öppna havets väder och strömmar. Området har ett starkt säsongsbetonat användande med turism och sommarboende. Den sparsamma bebyggelsen utgörs främst av funktionsbyggnader såsom sjöbodar, båthus, hamnar och pirar. I vattnet återfinns flera fornlämningar. I kommunen återfinns landskapstypen vid Skans-, Gryt och Bredgrund, i Bödabukten och söderut längs östkusten.

Skans-, Gryt- och Bredgrund är ett långgrunt område där havsbotten långsamt sluttar nedåt från vattenbrynet och på vägen formar flera grund. Området är ett lekområde för fisk, har flera musselbankar och ingår i ett kärnområde för Östersjötumlaren. Naturmiljön i detta grundområde är tämligen dåligt känd och mycket lite data finns. Inga större farleder finns men området trafikeras relativt mycket av både tung och lätt trafik.

Bödabukten utgörs av långgrunda förhållanden där havet möter land genom den långsamma stigningen av kalkberggrunden. Den södra delen av bukten är exploaterad med fritidshus och flera turistanläggningar av olika storlek, medan norra delen av bukten är skyddat som naturreservat. Karaktärsområdet är viktigt för friluftsliv och rekreation.

Ölands östkust är en långsamt sluttande och relativt obruten kuststräcka. Karaktärsområdet är mycket öppet och utsikten mot öppet hav har fri horisont. Det finns mycket lite bebyggelse och den som finns består främst av sommarstugor och fiskebodar i trä samt mindre hamnar. Vindkraften och jordbrukets kustnära silor utgör områdets landmärken. På flera håll förekommer sjömarker som har mycket värdefull flora och fauna samt utgör livsmiljö för ett stort antal fågelarter.

Hav och blåstruktur

Närheten till havet och kusten präglar Ölands unika miljö. De långa kuststräckorna bidrar med rekreationsmöjligheter, vackra naturmiljöer, livskvalitet och ett rikt växt- och djurliv. Havet bildar tillsammans med vattendrag, våtmarker och andra vattenförekomster på land ett vattennätverk som likt grön infrastruktur har stor vinningar i att ses som en sammanhängande blå infrastruktur, inte minst för att gynna ekosystemtjänsterna och den biologiska mångfalden. Under 2022 antogs de första nationella havsplanerna, bland annat för att lyfta havets status inom samhällsplaneringen, vilket går att läsa mer om i kapitlet *Havsplanering*.
Liksom samtliga vattenförekomster berörs havet av miljökvalitetsnormen för vatten, efter EU:s vattendirektiv. Miljökvalitetsnormerna är uppdelade i ytvatten och grundvatten, där ytvattnet innefattar sjöar, vattendrag och kustvatten. Havet klassificeras som kustvatten medan övrigt ytvatten och grundvatten beskrivs mer i kapitelet *Vattnet i landskapet*. Den största utmaningen för att kustvattnet i Borgholms kommun ska uppfylla miljökvalitetsnormerna är övergödning.

Havet innefattar även infrastruktur i form av farleder och hamnar. Besöksnäringen och möjligheten till bad och vattensport påverkas av tillgängligheten av infrastrukturen både till havs, på land och kopplingen dem emellan, vilket behandlas mer i kapitlet *Friluftsliv och rekreation*. Tillgängligheten påverkar även yrkesfisket som bedrivs i kommunen.

Naturbaserade lösningar

Havet och kusten utgör en viktig faktor i anpassningen till ett varmare klimat och de konsekvenser som havsnivåhöjningen, skyfall och torka medför. Att anpassa vattensystemen till mer utmanande förhållanden och värna om dricksvattnet är därför en kärnfråga för framtiden, inte minst på Öland och i Borgholms kommun. Samtidigt som utmaningarna är påtagliga finns flertalet lösningar som naturliga processer, så kallade naturbaserade lösningar, kan bistå med. Dessa lösningar bygger ofta på att främja ekosystemtjänster, alltså naturens egna funktioner och nyttor. Ett talande exempel är restaurerade våtmarker.

Historiskt har många av Ölands våtmarker dikats ur till förmån för mer åkermark vilket har lett till att vattnet snabbare rinner ut i havet. Borgholms kommun har de senaste åren lett flera arbeten med att återskapa våtmarker för att minska utsläppet av näringsämnen till Östersjön och för att behålla mer vatten från nederbörd så att det hinner bli till grundvatten. Våtmarkerna utgör även viktiga livsmiljöer för växter och djur och kan handskas med översvämningar. Se mer om vattnets relation till klimatanpassning i kapitlet *Klimatanpassning*.

Riktlinjer

- Ölands unika natur- och kulturarv ska värnas och få en ökad tillgänglighet.
- Kommunen ska arbeta aktivt med att bevara, förstärka och skapa gröna och blå ekosystemtjänster i landskapet, i grönområden och vid planläggning.
- I utvecklingen av tätorterna ska tillgången till grönområden säkras.
- Grön och blå infrastruktur ska bevaras för att säkerställa livsmiljöer och spridningsstråk för växter och djur.
- Grönytor ska utformas multifunktionella för att främja ekologiska och rekreativa värden samt hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat.
- Nödvändiga inventeringar ska genomföras för att ta hänsyn till befintliga naturvärden i detaljplane- och bygglovsärenden.
- Befintliga element och strukturer i natur- och kulturmiljön ska värnas.
- I vidare planering bör hänsyn tas till landskapsbilden.

Se även

- Handlingsplan för ekosystemtjänster.
- Naturvårdsverkets karttjänst skyddad natur.
- Skogsstyrelsens karttjänst skogens pärlor.

Berörda miljömål

Vattnet i landskapet

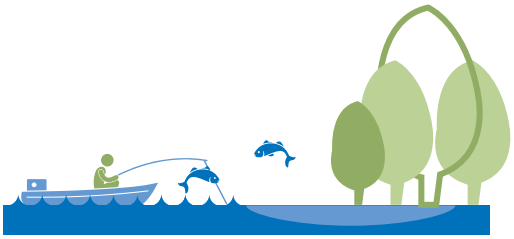

Översiktlig lägesbeskrivning

De senaste seklerna har vattenlandskapet på Öland förändrats dramatiskt. I ett skifte för att odla mer spannmål och i jakt på odlingsbar mark för att föda en växande befolkning subventionerades utdikning av våtmarker. Öland som var ett boskapstätt landskap med mycket våtmarksslåtter var sent i gång och deltog delvis motvilligt i utdikningen som ändå till slut formade om landskapet ända fram till mitten av 1900-talet. Så mycket som 6 000 hektar våtmarker har torrlagts på hela Öland.

I Borgholms kommun finns nära 80 torrläggnings- och dikningsföretag samt ett antal avvattningar som inte är lagligförklarade men ändå åtnjuter rätt att avvattna. Samma vattendrag kan omfattas av flera avvattningsföretag då en utdikning kan ha skapat behov av avvattning nedströms. Hydrologin förändrades till att få snabba och korta flödessäsonger där de allra högsta flödena ofta infaller några veckor mellan februari-mars, beroende på hur mycket nederbörd som kommit.

Sjöarna på Öland kallades mosse eller träsk. Namnen lever kvar och visar var vatten tidigare fanns i landskapet, som exempelvis Lindsmossen, Långlöts mosse och Vedborm träsk. Vinsten med utdikningen blev kortvarig och bidrog med förhållandevis lite långsiktigt odlingsbar mark, som i till exempel Skede- och Långbromosse. De utdikade sjöarna utgör fortfarande lågpunkter och våtmarker i landskapet. De är ofta fuktiga och blöta delar av året, men dräneras fort när vårflödena avstannar och är torra under sommaren och hösten.

Tillsammans med en ökad användning av konstgödsel och effektivisering i jordbruket skapades en ökad transport av näringsämnen till kusten. Den oönskade gödande effekten av kusten har ökat påväxt av ettåriga alger som påverkar fleråriga alger och sjögräs negativt samt gett en ökad mängd röd- och brunalger.

Ekosystemtjänster knutna till vatten

De ekosystemtjänster som är knutna till vattendrag och våtmarker består av grundvattenbildning, magasinering av både värme och vatten, utjämning av flöden samt utgör livsmiljö för de organismer som behöver eller uthärdar fuktiga och blöta förhållanden. Dessutom är vatten och våta miljöer viktiga för rekreation och friluftsliv, livsmedel och primärproduktion.

I och med utdikningen och ändrad markanvändning har sårbarheten för höga flöden ökat genom att den högsta hydrauliska belastningen blir längst ner i systemen. Våtmarker kan fördela höga flöden längs hela vattendraget och jämna ut den högsta belastningen. Detsamma gäller vid torka eller magasinering under den tid då det inte är några eller låga flöden i vattendragen. Magasineringen bidrar till att flödena i vattendragen förlängs och blir mer naturliga samtidigt som de våta miljöerna finns kvar i landskapet längre fram på försommaren och kan bidra med framsipprande grundvatten för växter och djur. Vattendragens brist på kantzoner som översvämmas har minskat betydelsen som livsmiljö för både växter och djur.

Funktionen som livsmiljö och som länk mellan våtmarker är viktig för den biologiska mångfalden. Den unika växlingen mellan flödande vatten på våren och uttorkning på sommaren är ett fenomen som är livsviktigt för många småkryp som ofta är betydande för nedbrytning av organiskt material och som utgör föda för andra organismer.

Grundvattenbildning på Öland

Öland ligger i så kallad regnskugga och får förhållandevis lite årsnederbörd, cirka 500 mm jämfört med västkusten som får det dubbla. Normalt faller mest regn i juli och september och utgör då nederbörd som inte kan bilda grundvatten utan avdunstar och tas upp av växtlighet. Den viktigaste tiden för grundvattenbildning är i stället november till mars. Det grundvattnet som bildas då ska räcka så länge inte grundvatten nybildas. Därför är höstregn och snö viktiga faktorer och styr tillgången på grundvatten nästkommande år.

Ölands jordtäckens tjocklek är varierande men ofta tunna, vilket gör att magasineringskapaciteten för grundvatten kan vara begränsad. Berggrunden är rik på sprickor som kan vara vattenförande och har potential att vara ett stort grundvattenmagasin, men riskerar till exempel saltvatteninträngning vid stora djup och vattenuttag.

Genom utdikningen påverkades inte bara vattendragen genom rätning och fördjupning, det ledde även till att grundvattenytan sänktes, vilket ökade sårbarheten för torka. Dessutom försämrades möjligheten till grundvattenbildning då det tar tid att bilda grundvatten när nederbörden ska infiltreras genom jordlagren. I den största täkten i kommunen tar det tre månader för grundvatten att bildas.

Grundvattenbildningen kommer i framtiden att påverkas av klimatförändringarna med fler skyfall, mer torka samt mer nederbörd som regn istället för snö.

Utredningsområden vattenåtgärder

De utdikade våtmarkerna har stor potential att vara del av lösningen för att minska utflödet av näringsämnen, öka grundvattenbildningen och klimatanpassa samhället. Områdena som är utpekade som utredningsområde för vattenåtgärd i kartorna på följande sidor kan vara lämpliga för en stor eller flera mindre åtgärder för att ge de önskade ekosystemtjänsterna och berika landskapet. Gemensamt är att utredningsområdena är fuktiga områden och utdikade våtmarker. De behöver utredas närmare för att kartlägga markanvändningen idag och om och hur en åtgärd kan utformas. I utredningsområden för vattenåtgärd ska främst rehabilitering och restaurering av våtmarksmiljöer vara i fokus i samklang med den aktuella markanvändningen.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljökvalitetsnormer för vatten omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. Syftet med normerna är att säkra både vattenkvalitet och kvantitet. En miljökvalitetsnorm för vatten är ett rättsligt verktyg och beskriver den kvalitet en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt.

Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status och den får heller inte försämras. Vattenförekomsten får alltså inte påverkas av exempelvis ändrad markanvändning

eller etablering av verksamheter så att statusen blir försämrad. Är statusen sämre än god (dålig eller otillfredsställande) så är normen oftast att den måste förbättras till god eller hög status.

Öland tillhör Vattenmyndigheten för Södra Östersjöns vattendistrikt. Distriktet sträcker sig längs Östersjökusten från Bråviken i norr till Kullens spets i norra Öresund i väster. Vattenmyndigheten samordnar arbetet för bättre vatten genom att genomföra EU:s vattendirektiv och tar fram och reviderar förvaltningsplaner och åtgärdsprogram för distriktet samt miljökvalitetsnormer för distriktets vattenförekomster. Arbetet med vattenförvaltningen påbörjades 2002 och sker i sjuårscykler.

Hela Öland utgör ett och samma avrinningsområde inom vilket den västra landborgen utgör den huvudsakliga vattendelaren. Inom avrinningsområdet finns ett antal vattenförekomster som är klassade och har beslutad miljökvalitetsnorm. I Borgholms kommun finns det elva vattendrag, en sjö (Hornsjön) och fem kustvatten som tillsammans utgör kommunens 17 ytvattenförekomster. Därtill finns nio grundvattenförekomster.

15 ytvattenförekomster har statusklassningen måttlig status och en har dålig status, sjön har otillfredsställande status. Miljökvalitetsnormen är god status 2027 för två av vattendragen och god status 2033 för nio vattendrag och sjön. Samtliga kustvatten har miljökvalitetsnormen god status 2039. Grundvattenförekomsterna har miljökvalitetsnormen god kemisk och kvantitativ status. Av nio grundvattenförekomster har sju otillfredsställande kvantitativ status och en även otillfredsställande kemisk status.

Ytvatten

Statusklassningen för ytvatten utgår från kemisk och ekologisk status. Statusklassningarna av vattenförekomsterna utgår från provtagningar av bland annat olika ämnen och artsammansättning.

Den ekologiska statusen vägs samman utifrån biologiska (fisk, kiselalger, bottenfauna), fysikalisk-kemiska (exempelvis kväve och fosfor) och hydromorfologiska (vattendragets form och hydrologi) bedömningsgrunder. Sammanvägningen utgår från principen att sämst styr, vilket innebär att den kvalitetsfaktor med sämst status får avgöra den slutliga statusen. Det vill säga, om en biologisk kvalitetsfaktor är måttlig

och övriga är god blir den ekologiska statusen måttlig.

God kemisk ytvattenstatus innebär att halterna av giftiga ämnen i en vattenförekomst inte får vara högre än vad som anges i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter. Kemisk status bestäms genom att mäta halterna av miljögifter eller föroreningar. Det räcker att ett ämne överskrider gränsvärdet för att status ska bedömas till ”uppnår ej god”.

Utifrån statusklassningarna beslutas sedan en miljökvalitetsnorm om vilken status vattenförekomsten ska uppnå inom vilken tid.

Grundvatten

Statusklassning för grundvatten utgår från kemisk och kvantitativ status. Den kemiska statusen grundas i provtagning av ett antal miljögifter eller föroreningar. Gränsvärdena bestäms specifikt för varje grundvattenförekomst utifrån bakgrundshalter och risken för negativ påverkan. Grundvattnets kemiska

status kan antingen vara ”god” eller ”otillfredsställande”.

Den kvantitativa statusen klassificeras utifrån om det råder balans mellan den långsiktiga uttagsnivån och grundvattenbildning med hänsyn till grundvattenförekomstens användning och anslutna ekosystem. Om grundvattenuttaget är för stort riskeras saltvatteninträngning och förorening av inträngande ämnen eller att grundvattenberoende ekosystem som är anslutna till förekomsten påverkas.

Mer information om miljökvalitetsnormer och de olika vattenförekomsterna och deras klassning finns på https://viss.lansstyrelsen.se/

Riktlinjer

- Målet god status enligt miljökvalitetsnormerna ska gälla som grund för kommunens åtgärder, beslut och planering.
- Grundvatten, sjöar, vattendrag, vikar och våtmarker ska skyddas mot åtgärder som negativt kan påverka vattnets kvalitet och kvantitet. Befintlig status får inte försämras.
- Minska vattenburen näringstillförsel till Östersjön och öka kvarhållningen av ytvatten genom rehabilitering och återställande av våtmarker, svämytor och reglerad dränering.
- Samverkan ska ske mellan flera olika aktörer i planprocessen för att säkerställa att vattenfrågorna prioriteras.
- Arbeta aktivt med ekosystemtjänsternas funktioner för vatten, både kvalitativt och kvantitativt.
- Kommunen strävar efter tidig dialog och samverkan mellan berörda aktörer i planering av vattenåtgärder.

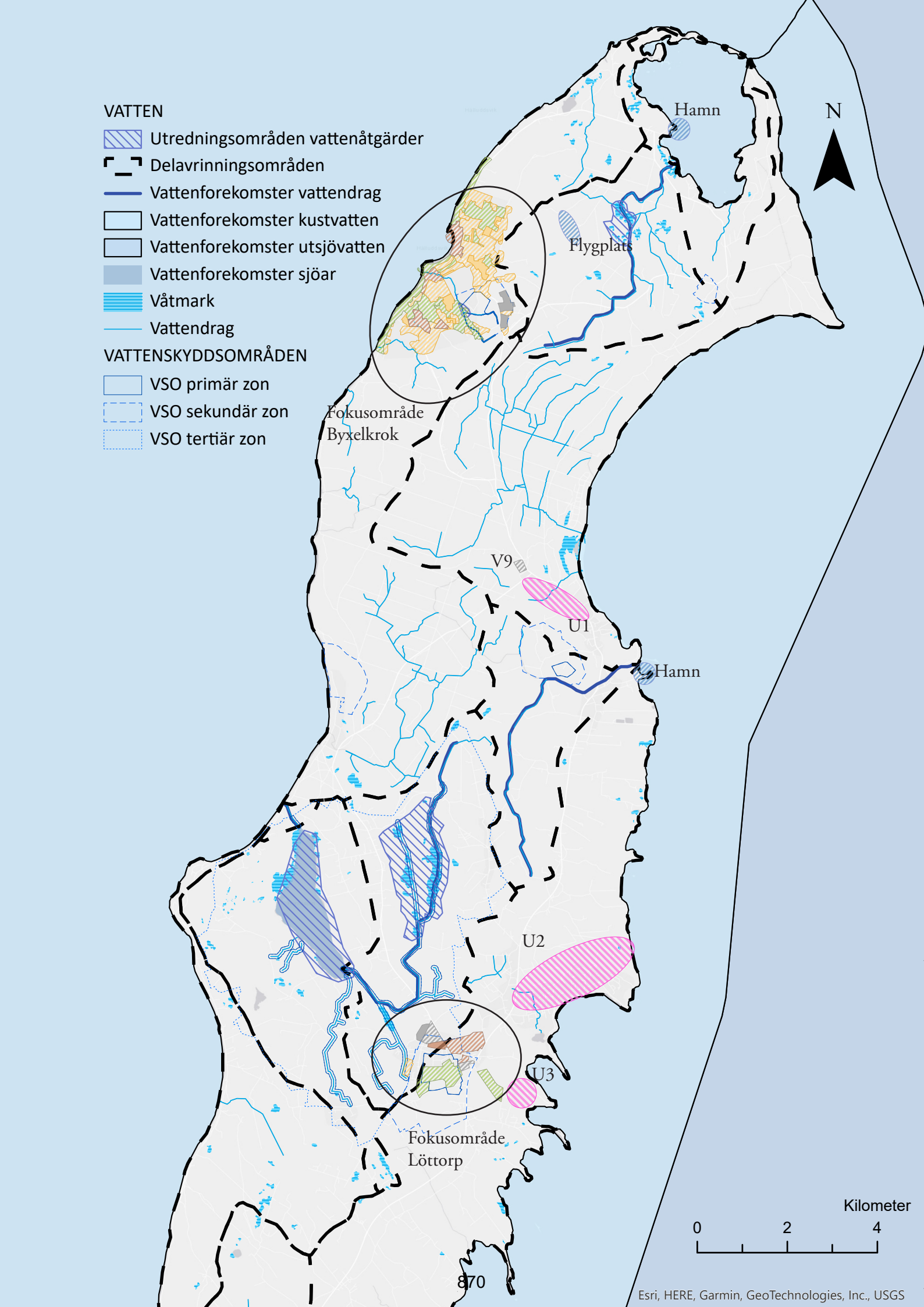
VATTEN
Utredningsområden vattenåtgärder
Delavrinningsområden
Vattenforekomster vattendrag
Vattenforekomster kustvatten
Vattenforekomster utsjövatten
Vattenforekomster sjöar
Våtmark
Vattendrag
VATTENSKYDDSOMRÅDEN
VSO primär zon
VSO sekundär zon
VSO tertiär zon
Hamn
N
Flygplats
Fokusområde
Byxelkrok
V9
U1
Hamn
U2
U3
Fokusområde
Löttorp
Kilometer
0
2
4
870
Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., USGS

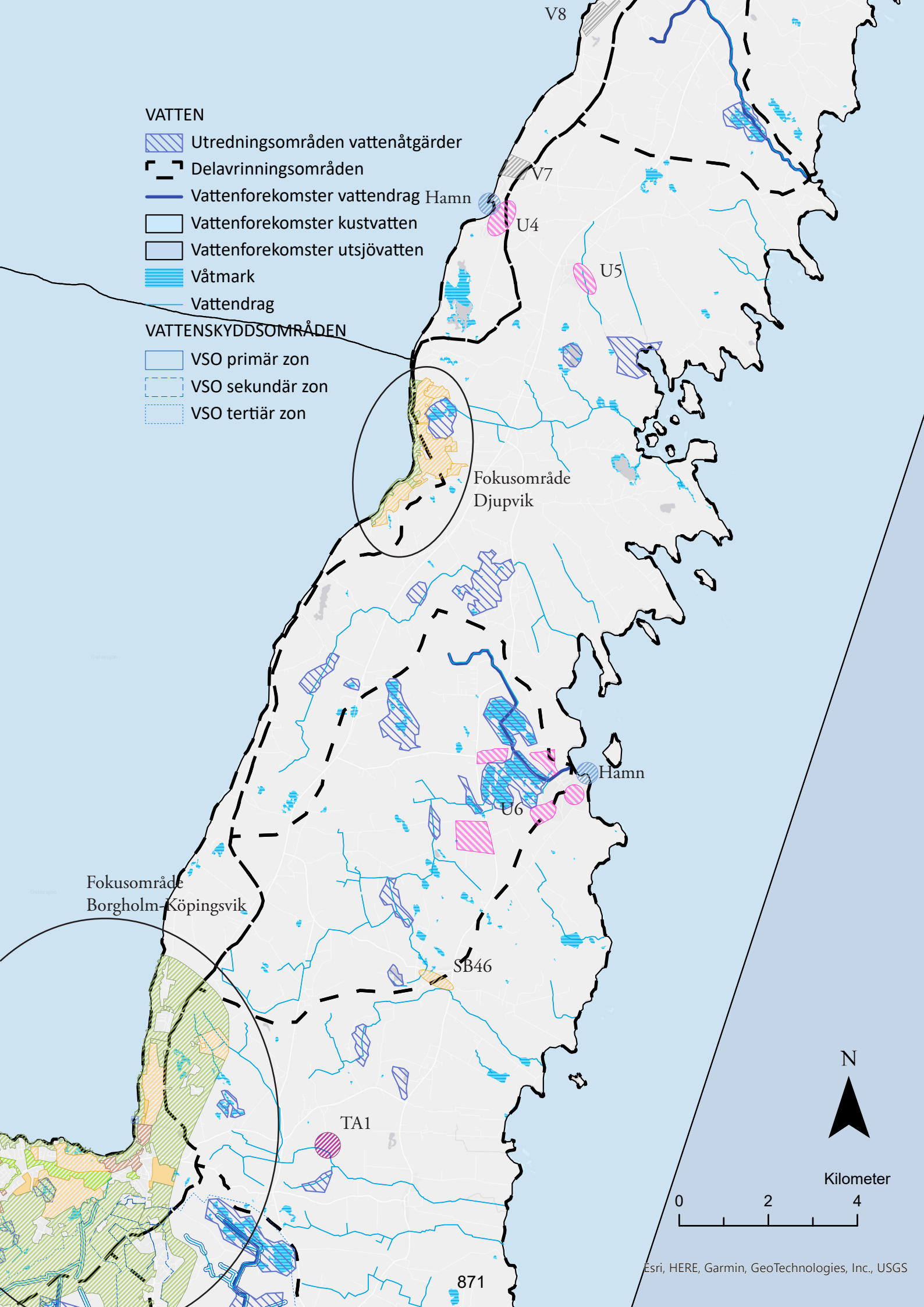
VATTEN
Utredningsområden vattenåtgärder
Delavrinningsområden
Vattenforekomster vattendrag
Vattenforekomster kustvatten
Vattenforekomster utsjövatten
Våtmark
Vattendrag
VATTENSKYDDSOMRÅDEN
VSO primär zon
VSO sekundär zon
VSO tertiär zon
V8
V7
Hamn
U4
U5
Fokusområde
Djupvik
Hamn
U6
Fokusområde
Borgholm-Köpingsvik
SB46
TA1
871
N
Kilometer
0
2
4
Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., USGS

VATTEN
Utredningsområden vattenåtgärder
Delavrinningsområden
Vattenforekomster vattendrag
Vattenforekomster kustvatten
Vattenforekomster utsjövatten
Våtmark
Vattendrag
VATTENSKYDDSOMRÅDEN
VSO primär zon
VSO sekundär zon
VSO tertiär zon
Fokusområde
Borgholm-Köpingsvik
Fokusområde
Rälla-Stora Rör
TA1
MB20
MB19
U7
V6
V10
SB45
NF19
U8
872
N
Kilometer
0
2
4
Esri, HERE, Garmin, GeoTechnologies, Inc., USGS

Vatten och avlopp

Vatten är en av våra viktigaste naturresurser, som dricksvatten för människor och djur, för ekosystemens funktion och som grund för upprätthållandet av samhällsviktiga funktioner. Det är därför av största vikt att säkra tillgången till vatten, både kvantitativt och kvalitativt.

Borgholms kommuns invånare har antingen vatten- och avloppsförsörjning från allmän (kommunal) anläggning eller från enskilda anläggningar. Kommunen är skyldig att ordna vatten, avlopp och/eller dagvattenhantering till de fastigheter som ligger inom det geografiska område som kallas verksamhetsområde. Utanför verksamhetsområdet är det de enskilda fastighetsägarnas ansvar att ordna med vatten-, avlopps- och dagvattenlösningar, via egna anläggningar på den egna fastigheten eller gemensamt med grannar.

Ett välfungerande VA-nät utgör en grund i samhällsutvecklingen. Kommunens särskilda geologiska och hydrologiska förutsättningar gör sårbarheten för yt- och grundvattnet generellt stor. I kombination med periodvis vattenbrist utgör vatten- och avloppsfrågornas långsiktiga lösningar en viktig framtidsfråga. För att möta problematiken finns kommunens VA-plan som är vägledande för en långsiktig och effektiv VA-planering. Tillsammans med VA-policyn ska planen bidra till kommunens utveckling och samtidigt skydda miljön och människors hälsa.

Se även:

- VA-plan
- VA-policy Öland

Dricksvattenförsörjning

Vattnet i kranarna kommer från antingen ytvatten eller grundvatten, som båda kan ge mycket bra dricksvatten. Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel och det är därför nödvändigt att genom långsiktig planering säkra dess kvantitet och kvalitet, nu och i framtiden. I och med ett förändrat klimat förväntas risken för vattenbrist att öka då torka och stora uttag tär hårt på täkterna som ska hinna återfyllas med nytt vatten. Både allmänna och privata yt- och grundvattentäkter måste skyddas så att de inte förorenas eller övernyttjas.

Ny bebyggelse får under inga omständigheter inverka negativt på den allmänna dricksvatten-försörjningen.

Några av vattenresurserna inom kommunen är klassade som regionalt viktiga: Solbergafältet inklusive Lindby, Löttorpsformationen och Rällaformationen. Solbergafältet är även klassad som stor, vilket innebär att den på ett hållbart sätt ska försörja 20 000 personer eller fler med dricksvatten. Bedömningen grundar sig på både kvantitativa kriterier som vattenbildning och magasineringsförmåga och kvalitetsaspekter som tillgänglighet.

Grundvattenkvaliteten ska inom hela kommunen skyddas långsiktigt genom skyddsområden, tillsyn och information. Inom vattenskyddsområden ska därför vattenförsörjningsintresset ha högsta prioritet och exploateringar får inte riskera att påverka vatten-försörjningsintresset negativt. I dessa

områden ska säkerhetshöjande åtgärder vidtas och exploatering ska i första hand undvikas. Detta gäller även områden av intresse för den framtida kommunala vattenförsörjningen såsom utökade skyddsområden, nya uttagsområden och områden för konstgjord grundvattenbildning samt infiltration.

Läs mer:

- Regional vattenförsörjningsplan Kalmar län

Avloppsnät

Omhändertagande och rening av avloppsvatten är ett lagkrav och nödvändigt för att minimera påverkan på natur, vattendrag och hav samt för att skydda människors hälsa.

Utbyggnad av VA-nätet bidrar dels till att trygga en långsiktig vatten- och avloppsförsörjning för fler, dels till att ersätta bristfälliga enskilda avloppsanläggningar som kan påverka vattenkvaliteten negativt. Nya områden ansluts kontinuerligt till verksamhetsområde för VA i enighet med VA-planen och i takt med att den kommunala anläggningen byggs ut. I områden som inte inom överskådlig tid kan försörjas genom kommunal VA-anslutning finns alternativa lösningar antingen i form av gemensamhetsanläggningar eller förbättrade enskilda lösningar. Genom information, rådgivning och tillsyn ska kommunala, gemensamma och enskilda avlopp uppfylla dagens reningskrav.

Ölands säregna natur är särskilt känslig och andelen skyddad natur är stor. Markförhållanden med tunna jordlager och närhet till kalkstensberggrunden gör reningsmöjligheterna sämre. Tillsammans med den sprickiga berggrunden blir sårbarheten stor och föroreningar från enskilda avlopp kan lätt nå grundvattnet. Inom vissa områden ställs därför extra reningskrav från enskilda avlopp, så kallad hög skyddsnivå. Tillsyn och åtgärdande av enskilda avlopp inom vattenskyddsområde, nära sjöar, vattendrag och kust eller nära skyddad natur prioriteras.

För att trygga en långsiktig bebyggelseutveckling ska VA-planen och översiktsplanen samverka med varandra. I planprocesser och vid bygglovsprövning ska en hållbar VA-försörjning säkerställas i alla lägen. Utbyggnad av VA-nätet (dricks-, avlopps- och eventuellt dagvatten) behöver hanteras i god tid i planeringsprocessen för att säkerställa ett effektivt nät med tillräcklig kapacitet.

Dagvatten

Dagvatten innefattar regn-, smält- och spolvatten som avleds från tak, gator, parkeringar och grönytor samt framträngande grundvatten. Regn- eller smältvatten på naturlig mark renas genom infiltrering via jordlagren för att så småningom nå grundvattnet. Vid byggnation ersätts ofta de gröna ytorna med hårdgjorda ytor vilket både påverkar möjligheten till infiltrering och ändrar förutsättningarna för vattnets avrinning.

Planering för omhändertagande och rening av vattnet i samband med byggnation behöver ske i både kvalitativt och kvantitativt perspektiv. Dagvattensystemet behöver även klara ett förändrat klimat med större variationer i flöden och intensivare regn utan att dagvattnet skadar byggnader, orsakar olägenhet eller försämrar status i sjöar, vattendrag och grundvatten.

Kommunen arbetar strategiskt för att dagvattnet ska fördröjas och renas innan recipient. Hanteringen ska vara klimatsäker och samhällsekonomiskt motiverbar i fråga om val av modell,

den ska klara en säker avledning och genom sin reningseffekt även klara miljökvalitetsnormerna för vatten.

Kommunen arbetar med etappmålen kopplade till de svenska miljökvalitetsmålen som rör dagvatten. Integrering av dagvattenhantering i planläggning av ny bebyggelse eller vid påtagliga ändringar av befintlig bebyggelse sker redan kontinuerligt i kommunens planprocesser. I den kommande uppdateringen av VA-planen inkluderas en handlingsplan för en hållbar dagvattenhantering, för både befintliga och nybyggda miljöer, och kartläggningen är påbörjad. Åtgärder för hur målen ska nås beskrivs vidare i VA-planen.

Det finns många olika lösningar på rening av dagvatten, där de vanligaste är fördröjningssystem och sedimentering i dammar eller avskiljning av föroreningar. Fokus i framtida lösningar bör ligga på reducering och rening genom robusta system anpassade till ett förändrat klimat samt lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) på enskilda fastigheter.

Omhändertagande och rening av dagvatten ska ske lokalt och så nära källan som möjligt.

Vid utveckling av nya eller befintliga områden ska lämplig lösning utredas. Ny bebyggelse ska utformas på ett sätt som förebygger översvämningsrisker vid regn genom att anpassa höjdsättning och grönytors utformning. Dessutom behöver regelbunden kontroll, översyn, reparation och underhåll av befintligt dagvattennät ske.

Lämpliga platser för fördröjande magasin och diken är grönområden och öppna ytor längs med huvudsakliga flödesvägar. Flera åtgärder har genomförts under senare år och nya åtgärder sker kontinuerligt, i huvudsak på allmän platsmark.

Behovet av verksamhetsområden för dagvatten i kommunen behöver utredas vidare. Generellt finns ett sådant behov i tätbebyggda områden.

Ökad grundvattenbildning och säkrad dricksvattenförsörjning ska främjas genom fördröjning av ytvatten.

Riktlinjer

- Inom primär skyddszon för vattentäkt bör ingen ny exploatering tillåtas.
- Inom primär skyddszon för Solbergafältet ska ingen ny exploatering tillåtas.
- Inom sekundär och tertiär skyddszon för vattentäkt ska nya tomter tillåtas endast om de kan anslutas till kommunalt avlopp.
- Befintlig bebyggelse inom vattentäkt ska anslutas i enlighet med VA-planen.
- För verksamheter eller åtgärder som kan inverka negativt på vattentäktens kvalitet eller kvantitet gäller tillståndsprövning, skyddsåtgärder eller försiktighetsmått.
- Vattenskyddsföreskrifterna ska följas och hållas uppdaterade.
- Information om vattenskydds-föreskrifterna ska nå alla berörda fastighetsägare.
- Skyddet av vattentäkter ska säkerställas med insatser som minskar risken för föroreningar från vägtrafiken.
- Belastning på recipient och

dagvattennät ska minimeras genom fördröjning och tröga system.

- Nödvändiga dagvattenutredningar ska tas fram inom varje detaljplaneärende.
- Dagvattenhanteringen ska vara säker, ha samhälls- och miljömässig nytta och ge ett mervärde genom flerfunktionella, estetiskt tilltalande lösningar.
- Dagvattnet ska hanteras säkert för byggnader och värdefull natur och ska anpassas till kommande klimatförändringar.
- Planeringen, utförandet och underhållet av dricks-, avlopps- och dagvattenhanteringen ska vara långsiktigt och inkludera tänkbara framtida ändrade förutsättningar, såsom klimatförändringar.
- Dricks-, avlopps- och dagvattenplanering ska finnas med i ett tidigt skede vid kommunens fysiska planering.

Åtgärder

- Utveckla den kommunövergripande dagvattenplanen.
- Ta fram en kommunal vattenresursplan kopplad till översiktsplanen med åtgärder för att öka kvarhållning av ytvatten.
- Ta fram en strategi för att minska risken för översvämningar till följd av skyfall.

Berörda miljömål

Länsstyrelsen bedömer att den hänsyn som behöver tas till dricksvattenintresset har kommit i skymundan till förmån för exploatering. Se länsstyrelsens granskningsyttrande.

Klimatanpassning

Ett förändrat klimat ställer nya krav på både den befintliga och den framtida fysiska miljöns motståndskraft. Klimatförändringarna kommer att medföra varmare temperaturer och värmeböljor, stigande havsnivåer, en ökad risk för långvarig torka, kraftigare skyfall och fler översvämningar av vattendrag.

Beroende på varierande naturliga förutsättningar kommer landets kommuner att påverkas av klimatförändringarna på olika sätt. De mest påtagliga förändringarna i Borgholms kommun bedöms vara höjda havsnivåer och torkan som uppstår med ett generellt varmare klimat och längre värmeböljor. Även framtidens kraftigare skyfall kan få en påtaglig påverkan på länet och kommunen. Dessa aspekter påverkar i sin tur många delar av samhället, såsom jordbruket, bebyggelseutvecklingen, stranderosion och kommunens höga natur- och kulturvärden.

Forskning kring klimatmodeller och effektiva anpassningsåtgärder inkluderar en osäkerhetsaspekt då det inte är säkert i vilken utsträckning påverkan kommer att ske. Det pågår en ständig kunskapsuppbyggnad kring ämnet och det är viktigt att planeringen håller sig fortsatt uppdaterad kring utvecklingen. Det är även av vikt att kommunens planering är flexibel för utvecklade rekommendationer och riktlinjer från regionala och nationella myndigheter. Inom kommunen finns ett behov av fler och fördjupade underlag kring klimatanpassning, men även regionala underlag då klimatanpassning ofta är en mellankommunal fråga.

Samhällsplaneringens roll

Klimatanpassning är en sektorsövergripande fråga och är därför närvarande på samtliga planeringsnivåer. I kommunens planarbete tar sig klimatanpassningen främst i uttryck i översiktsplaneringens strategiska planläggning, i detaljplaneringens praktiska anpassningar och i bygglovshandläggningens uppföljning av tidigare ställningstaganden. Översiktsplanen är extra viktig då den verkar i ett tidigt skede och skapar ramarna för efterföljande planering. Klimatanpassning har även regionala och mellankommunala kopplingar då många av klimatfrågorna sträcker sig utanför kommungränsen och kräver samordning.

Klimatförändringarnas konsekvenser kommer att ta större plats i den fysiska miljön framöver. Att låta viss mark naturligt vattenfyllas, såsom vid översvämning eller höjd havsnivå, kan vara ett viktigt verktyg för att hantera vattenmassorna. Att reservera mark för vattenåtgärder bidrar samtidigt med möjligheter att utveckla den flexibla marken med andra tillfälliga funktioner i ett kortare perspektiv. Ett anpassningsbart och hänsynstagande förhållningssätt är därför viktigt i den långsiktiga strategiska mark- och vattenplaneringen.

Det är av vikt att klimatanpassningen går hand i hand med att minska klimatpåverkan för att åtgärderna inte ska motarbeta varandra.

Klimatanpassad planering kan medföra många synergieffekter för samhället, speciellt om de grundas i naturbaserade lösningar och ekosystemtjänster. Exempelvis ger grönska ljuddämpning i ett gaturum, sänker temperaturen, tar hand om dagvatten, ger möjliget till odling, förbättrar luftkvaliteten och har estetiska värden. Dessutom bidrar naturmiljöerna till en bättre hälsa genom minskad stress, möjlighet till lek och rekreation samt genom skapandet av mötesplatser.

Jämfört med att reparera skador i efterhand har förebyggande klimatanpassning samhällsekonomiska vinster, både för enskilda och för samhället i stort. Genom en förutseende planering har även kulturella och miljömässiga värden större chans att inte bara bevaras utan även möjlighet att utnyttja de förändrade förutsättningarna för att skapa nya värden.

Även om mycket av ansvaret i den strategiska planeringen ligger på offentliga aktörer har även den enskilde fastighetsägaren ett eget ansvar att skydda sin egendom genom förebyggande klimatanpassning.

Se även:

- Risk- och sårbarhetsanalys för Borgholms tätort och Köpingsvik, med fokus på havsnivåhöjning och extrem nederbörd.

Havsnivåhöjning

I och med ett varmare klimat så kommer havsnivån att stiga. Det beror både på att glaciärerna smälter och att varmare vatten tar upp mer plats än kallt vatten. Havsnivåhöjningen kommer att märkas av tydligare i södra Sverige än i de norra delarna av landet eftersom den pågående landhöjningen inte är lika stor här. Extremväder med tillfälligt höga havsnivåer når högre upp på land och kan riskera att utsätta nya områden för ras eller erosion. Havsnivån kommer, oavsett fortsatt utsläppstakt, att fortsätta öka i hundratals år vilket ställer krav på en långsiktig och väl tilltänkt samhällsplanering. I hur stor utsträckning havet kommer att stiga i ett längre perspektiv påverkas av hur snabbt den globala uppvärmningen bromsas.

Borgholms kommun har långa kuststräckor som gör havsnivåhöjningen till en prioriterad fråga. I samband med framtagandet av översiktsplanen har det utförts en övergripande analys av stigande havsnivåer i kommunen och vilken bebyggelse och infrastruktur det påverkar. Analysen är utförd efter scenarion från FN:s mellanstatliga klimatpanel IPCC och grundar sig i scenariot RCP 8,5, vilket är det mest extrema. Högsta högvatten är ett värde som är sällsynt med låg sannolikhet att inträffa, medan högsta medelhögvatten statistiskt sett inträffar varje år. Viktigt att poängtera är att beräkningarna bygger på utsläppsscenarier och därmed innefattar en osäkerhet.

Analyserade havsnivåer som representerar högsta beräknade medelhögvatten och högsta beräknade högvatten för år 2050 respektive 2100 i Borgholms kommun, avrundat till närmaste 50 cm, baserat på RH 2000.

	År 2050	År 2100
Högsta medelhög-vatten	+100 cm	+150 cm
Högsta högvatten	+200 cm	+250 cm

Havsnivåhöjningen och dess strandlinjeförskjutning kommer att medföra en markförlust, både för kommunen som helhet och för enskilda markägare. Sammantaget påverkas mest bebyggelse av havsnivåhöjningen

utmed kommunens östkust, inom Borgholms tätort och i samhällen utmed Grankullaviken.

Värde och år	Antal byggnader som översvämmas i hela kommunen
Högsta medelhög-vatten år 2050	ca 20 st
Högsta högvatten år 2050	ca 150 st
Högsta medelhög-vatten år 2100	ca 560 st
Högsta högvatten år 2100	ca 1040 st

Analysen av den stigande havsnivån visas i kartan på samma sida. Här har fem områden valts ut som fokusområden på grund av den stora mängd bebyggelse eller infrastruktur som påverkas samtidigt som det finns potentiella föroreningar och/eller erosions- och skredkänslighet. Dessa är Grankullaviken, Byxelkrok, Böda, Kårehamn och Borgholm-Köpingsvik.

Dessa fokusområden berör befintlig bebyggelse och utgör en grund för framtida djupare analyser inför åtgärder mot den stigande havsnivån. Se mer i rapporten ”*Stigande hav – Risker och åtgärder Borgholm*”. Säkerhetsnivån för stigande hav gäller för tillkommande bebyggelse och baseras på 3,05 meter över nollplanet i RH 2000. Se riktlinjen i sin helhet i slutet av kapitlet.

På vissa platser är det viktigt att beakta vad som är en accepterad översvämning av vägar och bebyggelse i det specifika fallet. Provisoriska lösningar för att hantera översvämningar för mer osannolika händelser kan ibland vara ett bättre alternativ i stället för ett permanent skydd. Det är också viktigt att säkerställa räddningstjänstens möjlighet att nå bebyggelse även vid extremhändelser som högvatten eller skyfall.

Inför beslut om åtgärdsförslag för havsnivåhöjningen ska platsens specifika förutsättningar utredas vidare.

De områden inom kommunen med störst känslighet för erosion och skred finns utmed östkusten i den centrala och norra delen av kommunen. Dessa områden påverkas, om än i olika mån, vid samtliga scenarier

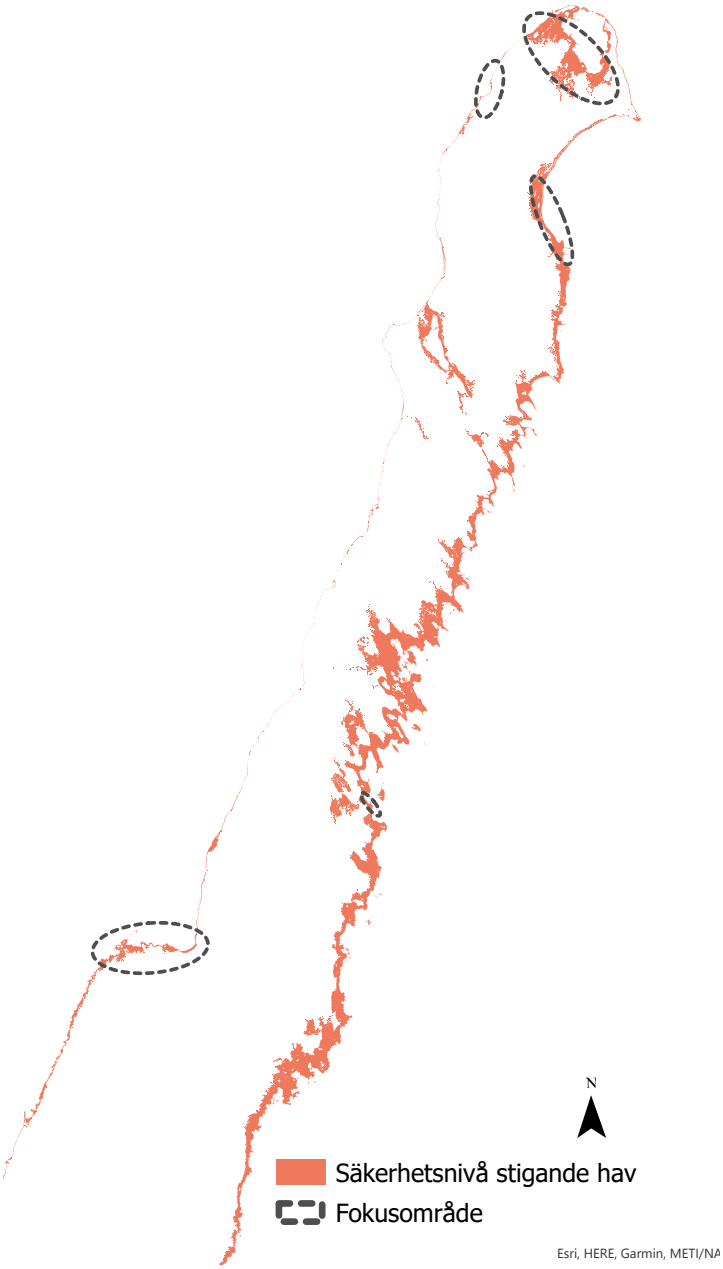

av förhöjda havsnivåer. Läs mer om klimatförändringarnas påverkan på risken för ras, skred och erosion i kapitlet *Hälsa, risk och säkerhet*.
Om havsnivåhöjningen når förorenade områden kan det leda till att föroreningarna sprids. I Borgholms kommun gäller det främst hamnarna som naturligt ligger nära dagens havsnivå och som riskerar utsläpp av petroleumprodukter, kemikalier från bottenfärg samt utsläpp av näringsämnen från latrin och diskvatten från båtar. Hamnen i Borgholm har även områden med högre riskklassningar som riskerar att översvämmas vid högvattenstånd vid en höjd havsnivå. Det finns ett behov att fortsätta utreda havsnivåhöjningens påverkan på potentiellt och konstaterat förorenade områden.

Översvämningar från skyfall

I och med ett förändrat klimat förväntas både nederbördsmängden och dess intensiteten att öka och fler skyfall är att vänta. Borgholms kommun har inga vattendrag som statistiskt sett förväntas översvämmas vid ett 100- eller 200-årsregn, men översvämningar från skyfall kan ske. Det är speciellt viktigt att inkludera skyfallsriskerna i planeringen i tätbebyggd miljö med stor andel hårdgjord yta för att leda bort vattnet från bebyggelse och låta utvalda ytor översvämmas. Vid nyexploatering är det viktigt att anpassa höjdsättningen för att undvika översvämning och särskild hänsyn behöver också tas till vattenområden som är instängda. Det finns ett behov av att strategiskt utreda skyfallsproblematiken framöver. Läs mer om översvämningar i kapitlet *Vatten och avlopp*.

Översvämningsrisk till följd av skyfall ska beaktas i all dagvatten-planering.

Värme och torka

I framtiden förväntas medeltemperaturen öka under alla årstider även om störst skillnad kommer att märkas under vintrarna. Dessutom ökar längden på värmeböljorna och dess återkomsttid minskar. Höga temperaturer under en längre tid kan medföra hälsoproblem för befolkningen, där framförallt barn, äldre och sjuka är särskilt utsatta. Anpassad utformning av grönytor kan bidra till att lindra konsekvenserna av ett varmare klimat. Detta ska särskilt beaktas i de fall riskgrupper, som barn och äldre berörs.

Kalmar län är ett av områdena i Sverige med minst nederbörd och Öland har i sin tur minst nederbörd i länet. I och med ett förändrat klimat kommer både nederbörden och perioderna av torka att öka. Regnen kommer att bli intensivare samtidigt som avdunstningen ökar. Den varmare säsongen blir längre och snömängden, och därmed snösmältningen, kommer att minska.

Torkan medför en ökad brandrisk, risk för brist på foder och kommer framförallt att få konsekvenser för dricksvattentillgången. Dricksvattenbristen är redan idag ett problem på Öland, men förväntas förvärras med ett förändrat klimat. Speciellt under den längre sommarperioden med många besökare och varmare temperaturer kommer det att vara en betydande fråga.

Se även: värmekartering MSB

Klimatförändringarnas påverkan på jordbruks- och besöksnäringarna

Ett varmare klimat medför flertalet konsekvenser för jordbruket. Även om värmen bidrar till att växtsäsongen blir längre och att nya grödor kan odlas så utgör både torkan och nya skadeangrepp framtida utmaningar. Likaså kan den ökade nederbörden översvämma marker i större utsträckning. Även de stigande havsnivåerna hotar odlingsmarken närmast kusten och betade strandängar kan komma att översvämmas av havsvatten. Då klimatförändringarna har inverkan på jordbruket påverkar det indirekt även den natur- och kulturmiljö som odlingslandskapen utgör.

Turismnäringen i sin tur kommer också att påverkas av en höjd havsnivå, främst då många campingar är belägna nära strandlinjen. Även havsnivåhöjningens påverkan på strändernas eroderbarhet kan få konsekvenser för populära besöksmål.

Klimatförändringarnas påverkan på natur- och kulturmiljön

Både översvämningar, höjda havsnivåer och ett varmare och fuktigare klimat kan utgöra stora påfrestningar och skador på kulturmiljön. Mögel och röta uppskattas bli vanligare, vilket påverkar kommunens träbebyggelse, medan ökad fukt och frost sliter på sten- och putsbyggander och monument. Dessutom hotas många av forn- och kulturlämningarna längs med kusten att långsiktigt översvämmas av de stigande havsnivåerna. Speciellt järnålderslämningar i form av stensträngar, gärdesgårdar och gravfält längs med kommunens östkust kommer att påverkas av en höjd strandlinje. Även Ölands karaktäristiska äldre väderkvarnar kan komma att skadas av vind och kraftiga stormar, även om det är mer osäkert hur det kommer att te sig i framtiden.

De olika effekterna av ett förändrat klimat kommer även att påverka naturvärdena. Speciellt växt- och artsammansättningen kommer att förändras, bland annat av mer sötvatten i havet, en förflyttad strandlinje, nya invasiva arter och varmare temperaturer som skapar obalans mellan pollinatörer och växter.

Den nationella strategin för klimatanpassning anger att långsiktig hållbarhet ska vara en av de vägledande principerna för klimatanpassningsarbetet. Vid val av åtgärder ska hänsyn tas till åtgärder som:

- Har en positiv effekt på miljön och ekosystemtjänster.
- Är givande oavsett graden av klimatförändring och har positiva effekter på andra sektorer.
- Är förebyggande och bidrar till samhällsekonomisk effektivitet genom att minska skadekostnader.
- Har positiva effekter på social sammanhållning, bidrar till hållbar ekonomisk tillväxt och sysselsättning, goda livsmiljöer och hälsa och som inte missgynnar någon social grupp.

Länsstyrelsens identifierade åtgärder med synergieffekter mellan minskad klimatpåverkan och klimatanpassning:

- Restaurering av våtmarker och svämplan
- Ekologiska kantzoner
- Stora träd
- Grönområden och parker
- Gröna tak och väggar

För mer information:

- Länsstyrelsens *Kalmar län i ett förändrat klimat – en kartberättelse*

Riktlinjer

- Hänsyn till ett förändrat klimat ska tas vid all framtida planläggning av mark och vatten. Vid exploatering ska förutsättningarna för översvämning bedömas i plan- och bygglovsärenden och eventuella skyddsåtgärder säkerställas.
- Ny bebyggelse ska placeras med en grundläggning på 3,05 meter över nollplanet i RH 2000. Ny bebyggelse får placeras lägre än föreskriven höjd om utredning konstaterat att skyddsåtgärder är genomförbara samt att beslut om åtgärd har fattats. Anläggningar och kompletteringar med enklare funktioner kan tillåtas på lägre höjd.
- Planeringen ska utgå från uppdaterat kunskapsunderlag och vara flexibelt för nya nationella och regionala rekommendationer och riktlinjer.
- Kommunen ska arbeta aktivt med ekosystemtjänster för klimatanpassning.
- Grönskans betydelse för klimatanpassning ska inkluderas i ett tidigt skede i detaljplaneringen. Åtgärder som stärker biologisk mångfald och ekosystemtjänster bör prioriteras.
- Strukturer som jämnar ut flödena vid skyfall och fördröjer avrinningen ska skapas. Ytorna ska utformas som multifunktionella ytor.

Åtgärder

- Ta fram en övergripande strategi för klimatanpassning i kommunen.

Berörda miljömål

Friluftsliv och rekreation

Tillgången till grönområden och rörelse utomhus har många fysiska och psykiska hälsofördelar. Friluftslivet består av både aktivitet, rekreation, avkoppling och återhämtning, vilka är grundläggande förutsättningar för en välmående befolkning. Dessutom skapar friluftslivet arbetstillfällen inom natur- och kulturturism som bidrar till en levande landsbygd. Borgholms kommun har goda förutsättningar för ett aktivt friluftsliv, både vad gäller närheten till vardagsrörelse för invånarna såväl som utbudet av unika värden som lockar långväga besökare. Den som söker aktivitet och avkoppling har nära till kust, stränder och landskap rika på natur- och kulturvärden. Det finns även cykel- och vandringsleder, utomhusgym och aktivitetsparker.

För en likvärdig tillgång till friluftsliv och naturen är närhet samt mental och fysisk tillgänglighet viktiga aspekter att beakta i planeringen. Att prioritera tillgängligheten till den tätortsnära naturen är också viktigt för att skapa attraktiva livsmiljöer i kommunen. För att främja friluftslivets tillgänglighet utanför orterna behöver transportinfrastrukturen vara anpassad, exempelvis genom tillgång till parkering och möjligheten att ta sig till målpunkter med olika färdsätt. Speciellt tillgängligheten till kollektivtrafik bidrar till mer jämlika förutsättningar.

Friluftsliv och rekreation hänger även ihop med förvaltande och värnande av natur- och kulturmiljöer. Att röra sig i natur- och kulturmiljö bidrar med en ökad förståelse för naturens värden och vår historia, vilket kan utgöra en viktig pusselbit för att främja mer hållbara livsstilar. Den ökade förståelsen är framförallt betydande för barn och unga, för vilka vistelse i naturmiljöer därtill ger många hälsovinster, utvecklad motorik och främjat lärande.

Borgholms kommun har ett ökat tryck på rekreationsområden under sommarhalvåret, framförallt i anslutning till de långa kuststräckorna. Samtidigt som friluftslivet har många samhällsfördelar är en helhetssyn viktig för att natur- eller kulturvärdena som inte ska skadas av slitage. Friluftslivet grundar sig i allemansrättens rättigheter och skyldigheter, men skyddas i olika lagstiftningar eller lokala myndighetsbeslut. Det strategiska arbetet för friluftslivet behöver därför ta hänsyn till både skyddade och oskyddade områden.

Se även:

- Strategi för badplatser och offentliga toaletter.

Riktlinjer

- Kommunen ska aktivt bidra till ett hållbart friluftsliv genom att förbättra tillgängligheten och kvaliteten i rekreations- och naturområden. Exempelvis genom cykelinfrastruktur, vandringsleder och kollektivtrafik.
- Kommunen ska underlätta för verksamheter och entreprenörer att utveckla natur- och kulturturism på landsbygden.
- Kustnära områden som är värdefulla för friluftslivet ska tas särskild hänsyn till och värnas i utvecklingen av kommunen.

Åtgärder

- Ta fram en policy eller strategi för friluftslivet för att strategiskt utveckla och bevara kommunens stora tillgångar.

Berörda miljömål

Turism

Öland och Borgholms kommun är sedan länge en attraktiv besöksdestination. Besökare lockas av höga natur- och kulturvärden, närhet till kust och hav samt ett rikt kulturliv och många evenemang. Dessutom kan Öland erbjuda ett gynnsamt klimat och en långvarig tradition av lokala mat- och dryckesupplevelser. Sedan 1800-talet har kommunen utvecklats som turistdestination, speciellt efter 1972 då Ölandsbron invigdes.

Turismen är en av Borgholms kommuns största näringar och de många besökarna genererar både arbetstillfällen och bidrar till ett bättre underlag för lokal handel. Besöksnäringen innehar på så sätt en nyckelroll för kommunens ekonomiska hållbarhet framöver. Att skapa ett tydligare åretruntfokus för besöksnäringen är sedan länge ett kommunalt mål som ytterligare skulle öka möjligheterna för lokala investeringar.

En god status för havet är en grundläggande förutsättning för turismen och besöksnäringen på Öland och prioriteras högt i kommunens utveckling och åtgärder.

Under sommarmånaderna ökar invånarantalet på Öland markant och befolkningsmängden mångdubblas. När fler besöker kommunen ökar betydelsen av att de unika värdena som värdesätts av både boende och besökare inte går förlorade. Turismen har stor effekt på kommunens infrastruktur och när besöksantalet stiger så ökar även trycket på vägar, hamnar, sevärdheter, natur- och kulturmiljöer samt vatten och avlopp. Turismen blir på så sätt påverkad av, och påverkar, samhällsplaneringen och mark- och vattenanvändningen.

En framstående gemensam aspekt mellan besöksnäringen och samhällsplanering är transportinfrastrukturen och trafikplaneringen. Idag är turismen främst samlad till intensiva sommarveckor, som framförallt påverkar trafiken på väg 136 och dess tillgänglighet. Samtidigt måste långsiktiga infrastrukturinvesteringar noga balanseras samhällsekonomiskt av den stora säsongsvariation som besökstrycket bidrar med.

Transportens hållbarhetsaspekter blir en alltmer prioriterad fråga för turismen, där kommunens långsmala geografi bidrar med utmaningar för kollektiva färdmedel. I takt med att nya mer hållbara drivmedel etableras är det viktigt att kommunens infrastruktur följer utvecklingen för en snabb omställning och för att motsvara efterfrågan. Läs mer i kapitlet *Trafik och kommunikation* samt *Energi*.

Att erbjuda en utbyggd digital infrastruktur är inte bara viktigt för permanentboende utan spelar stor roll för besöksnäringen, både för lokala näringsidkare och besökare. I och med utvecklingen mot ett allt mer digitaliserat samhälle är det även en betydande framtidsfråga.

I många anseenden är havet en grundläggande förutsättning och en av de attraktiva aspekterna för Öland som turismdestination. Östersjöns

otillfredsställande status med algblomning och syrefattiga bottnar till följd av en lång tids övergödning riskerar att påverka möjligheten till bad och strandliv. I och med ett varmare klimat förväntas Östersjöns status dessutom få ännu sämre förutsättningar. Att begränsa tillförseln av näringsämnen i havet är därför en central fråga inom flera olika områden, däribland turismnäringen.

Besöksnäringen är inte bara en kommunal angelägenhet, utan är även en mellankommunal och regional fråga. Samarbetet mellan Borgholms och Mörbylångas kommuner är väl etablerat vilket gynnar Ölands två kommuner och länet som helhet.

Riktlinjer

- Småföretagandet och besöksnäringen ska ges förutsättningar att fortsätta utvecklas i hela kommunen.
- Arbeta för en balans mellan permanent turismbebyggelse med åretruntstandard och campingplatser avsedda för enkelt flyttbara enheter som bevarar öppenheten och tillgängligheten i landskapet.
- Kommunen ska arbeta för att förbättra förutsättningarna för natur- och kulturturism med hänsyn till de befintliga höga natur- och kulturvärdena.
- Kommunen ska främja möjligheten för fritidshus att bli permanentboende genom ökade byggrätter och utbyggnad av det kommunala vatten- och avlopps-nätet.

Berörda miljömål

Infrastruktur och kommunikationer

Vägar

I en landsbygdskommun som Borgholm utgör vägen en stor del av det gemensamma offentliga rummet. Här samsas biltrafik och jordbruksmaskiner med cyklister och gångtrafikanter i olika åldrar. Under sommaren tillkommer en stor mängd turister med husbilar och husvagnar. Utifrån förutsättningarna kan det därför vara svårt att hitta lösningar som passar alla behov, särskilt sett över hela året. För att skapa trygga och attraktiva boendemiljöer på landsbygden är en utveckling av vägrummet med cykelvägar, säkra passager, belysning och ändamålsenliga busshållplaster väsentligt. Samtidigt är tillgängligheten för bilen och större jordbruksmaskiner avgörande för många för att ta sig till arbete, skola och service samt för möjligheten att bedriva jordbruk. En god samverkan mellan olika aktörer, som kommun, Trafikverket och enskilda vägföreningar, är en förutsättning för kloka och kostnadseffektiva lösningar som kan skapa en förbättrad infrastruktur på landsbygden.

Staten genom Trafikverket ansvarar för de allmänna vägarna i Sverige, undantaget de allmänna vägar som ingår i kommunal väghållning. Ansvaret innefattar bland annat trafiksäkerhet, framkomlighet, miljöpåverkan och tillgänglighet. Borgholms kommun är väghållningsmyndighet för majoriteten av gatorna i Borgholms tätort samt för enstaka gator i Löttorp och Rälla. Därutöver förvaltas ett stort antal vägar av vägföreningar eller samfällighetsföreningar, i vilka många även kommunen är delägare. Många av dessa enskilda vägar får bidrag av stat eller kommun mot att de hålls tillgängliga för allmänheten.

Väg 136 söder om Borgholm till och med Färjestaden samt Ölandsbron, väg 137, är klassad som riksintresse för kommunikation enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Väg 136 genom hela kommunen är även rekommenderad väg för transport av farligt gods samt utpekad som kompletterande regionalt viktigt väg för långväga personresor i Trafikverkets funktionellt prioriterade vägnät. Syftet med att peka ut ett funktionellt prioriterat vägnät är att kommuner, regioner och Trafikverket gemensamt tar ett ansvar för att det vägnät som är särskilt viktigt samt har god och säker framkomlighet. Exploatering som är störningskänslig vad gäller buller, vibrationer och luftkvalitet kan försvåra upprätthållandet av vägens funktion. Åtgärder kan därför krävas för att kompensera så att tillgängligheten kan bibehållas. Välplanerade anslutningar till vägen ökar tillgängligheten. Nya anslutningar ska undvikas längs de statliga vägarna till förmån för att i största möjliga mån nyttja befintlig anslutningspunkt och infrastruktur. Kopplingar i bytespunkter för kollektivtrafiken till andra färdmedel ökar också tillgängligheten och förbättrar funktionen.

Enligt 47 § väglagen gäller ett generellt förbud mot att utan tillstånd från länsstyrelsen uppföra byggnader, göra tillbyggnader eller utföra andra anläggningar samt att vidta andra åtgärder som kan påverka trafiksäkerheten negativt inom ett avstånd av 12 meter från ett vägområde. Länsstyrelsen har vidare föreskrivit med

stöd av samma paragraf i väglagen att utöka området från 12 meter till 30 meter avseende väg 136 om inte frågan är reglerad i detaljplan. När enskild väg ska anslutas till allmän väg, eller när befintlig anslutning ska ändras, krävs tillstånd av väghållningsmyndigheten, i detta fall Trafikverket.

Se även: Trafikverkets vägtrafikflödeskarta för detaljerad redovisning av trafikmängder och trafikflöden.

Biltrafik

På grund av kommunens geografi och behovet att pendla till andra orter kommer bilen fortsatt att vara det dominerande färdsättet för många invånare och besökare i Borgholms kommun. I och med utvecklingen av förnybara drivmedel kan biltrafiken troligen inom en snar framtid minska utsläppen av växthusgaser. För att bidra till att minskade utsläpp och för att vara en plats som är enkel att besöka med fordon som drivs av el eller fossilfria drivmedel är det därför viktigt att kommunen arbetar för att främja infrastrukturen för förnybara drivmedel. En hållbarhetsåtgärd är också att i större utsträckning underlätta för samåkning och för kombinationen av biltrafik och kollektivtrafik, exempelvis genom pendelparkeringar i anslutning till vältrafikerade busshållplatser.

Cykelvägar

Separata cykelvägar finns framförallt i kommunens större orter. De cykelvägar som finns utanför tätorterna har huvudsakligen byggts ut i samband med cykelprojektet Ölandsleden och har i regel sträckningar som lämpar sig för rekreation. Ölandsleden sträcker sig genom hela kommunen och även genom Mörbylånga kommun. Leden går bitvis i blandtrafik på lågtrafikerade vägar medan det finns separata cykelvägar för leden i framförallt Böda och Högby socken samt längs med väg 136 mellan Borgehage och Alböke. Behovet av en förbättrad cykelinfrastruktur är stort, inte minst utefter den under sommartid hårt belastade väg 136 och längs med den östra landsvägen, väg 974 och 925. Ölands höga natur- och kulturvärden kan dock göra det svårt att bredda befintliga vägar eller att anlägga separata cykelvägar. Därtill är trafikbelastningen mycket ojämn över året vilket kan göra det svårare att motivera större investeringar för de vägar där årsmedeldygnstrafiken är relativt låg. Nya lösningar som förbättrar tillgängligheten för cyklister på bilarnas bekostnad kan vara en lösning, exempelvis genom cykelfält eller bymiljöväg där vägen målas och skyltas så att alla trafikanter samsas om utrymmet och tar hänsyn till varandra. Kostnadseffektiva lösningar för utbyggnad av cykelvägnätet går även att uppnå genom en utökad samverkan mellan kommunen och Borgholm Energi vid utbyggnad av VA-nätet. Att planera för gång- och cykeltrafik bidrar till ett mer jämlikt och tillgängligt samhälle där också barn och unga samt de som saknar tillgång till bil ges möjlighet att transportera sig på ett säkert sätt.

Se även:

- Cykelstrategi för Borgholms kommun 2020-2025

Busstrafik

Linjetrafiken är idag ojämnt fördelad över kommunen och över året. Längs med väg 136, söder om Köpingsvik, är turtätheten hög året runt. Norr om Köpingsvik finns linjelagd trafik, med hög turtäthet sommartid, men med färre avgångar under vinterhalvåret. Längs med kommunens östkust saknas linjetrafik helt norr om Runsten. Utöver denna trafik finns skoltrafiken

som är öppen för alla samt närtrafik som är anropsstyrd och kompletterar linjelagd trafik inom vissa geografiska områden. Region Kalmar län har i rollen som regional kollektivtrafikmyndighet ansvar för att utveckla en attraktiv och effektiv kollektivtrafik i länet. Att planera för en god kollektivtrafik bidrar till ett mer jämlikt och tillgängligt transportsystem som skapar möjligheter för fler att självständigt röra sig i samhället.

Utvecklingen av kollektivtrafiken behöver i ett hållbart samhälle vara tätt sammankopplat med bebyggelseutvecklingen. Genom att fokusera ny bebyggelse till platser med goda kollektivtrafikmöjligheter eller i anslutning till redan befintlig bebyggelse stärks underlaget för en bättre och effektivare kollektivtrafik.

Se även:

- Regionalt trafikförsörjningsprogram 2021-2029
- Regional kollektivtrafikstrategi 2050

Flyg och tåg

Kalmar flygplats är den närmast belägna flygplatsens med reguljär- och chartertrafik. Härifrån finns direktförbindelser till Stockholm. I kommunen finns tre mindre flygfält. Flygfältet Ölanda öster om Byxelkrok har asfaltsbana medan de övriga två, i Sandvik och Borgholm, har gräsbana. Kalmar centralstation är närmaste tågstation med tågförbindelser till omkringliggande län och till Göteborg, Stockholm och Malmö/ Köpenhamn. Tågstationen fyller en viktig funktion för möjligheterna att resa till och från Borgholms kommun och bussförbindelser och parkeringsmöjligheter i anslutning till stationen är av stor betydelse för kommunen.

Sjöfart

I Borgholms kommun finns ett flertal hamnar av betydelse. Främst nyttjas nuvarande hamnar av fiske- och fritidsbåtar. Byxelkrok och Böda är de hamnar som är mest livaktiga fiskehamnar medan Kårehamn fyller en funktion vid underhåll och utbyggnad av vindkraftsparker till havs. Byxelkrok och Kårehamn är av riksintresse som landningshamn för fisket. Byxelkrok fungerar även som färjehamn under sommaren då hamnen trafikeras av färja till Oskarshamn. Även Stora Rör och Borgholm har tidigare, och kan i framtiden, fungera som färjehamn.

Elnät

Elförsörjningen är en grundläggande förutsättning för utveckling av kommunens näringsverksamhet och bostadsbyggande. I Borgholms kommun finns ett regionalt ledningsnät för elförsörjning. Det regionala nätet är kopplat till ett förgrenat lokalnät vilket når användaren.
Samhällets behov av el förväntas öka under de kommande decennierna i och med att användningen av fossila drivmedel minskar. För att garantera god leveranssäkerhet kommer utbyggnad och ombyggnad av elnätet behövas. Detta ska tas i beaktande i kommunens planering för ny bebyggelse.
Särskild hänsyn ska tas till ledningsstråken för regionnätledningar och de anläggningar som är av vikt för regionens elnät.

Bredband och telekommunikation

Att obehindrat kunna ringa och surfa via mobil- eller bredbandsnätet får en allt större betydelse i takt med att utbudet och användandet av digitala tjänster

ökar. Tillgängliga och stabila digitala tjänster är numera en förutsättning för en fungerande vardag för både medborgare och företag och behovet av snabba uppkopplingar ökar. För Borgholms kommun som ytmässigt består av stor andel landsbygd är utbyggnad av bredband, mobilmaster och digital infrastruktur en strategiskt viktig fråga. Det ger hela kommunen tillgång till den mångfald av företags-, arbets- och bostadsformer som en god uppkoppling kan bidra med. Även för Borgholms kommuns framtida invånare kan dessa frågor vara centrala i val av bostad och arbete.

Se även:

- Riktlinjer för etablering av elektroniska kommunikations-anläggningar inom Borgholms kommun.
- Bredbandsstrategi 2020-2025.

Riktlinjer

- Jordbrukets behov av transporter ska beaktas vid utveckling av vägnätet.
- Trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter ska prioriteras i framtida väg- och detaljplanering.
- För att underlätta pendling med buss bör parkering för bilar och cyklar i anslutning till busshållplatser utmed väg 136 anläggas.
- Verka för en utbyggd infrastruktur för fordon med fossilfria drivmedel.
- Integrera utbyggnad av fiber i kommunens detaljplanearbete.
- Mobilsändare ska samlokaliseras och i största möjliga mån placeras på befintliga master och byggnader.
- Transportsystemet ska vara tillgängligt för alla och trafikmiljöerna ska vara hinderfria.

Berörda miljömål

Areella näringar

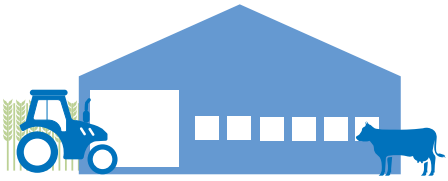

I Borgholms kommun präglar de areella näringarna stora delar av näringslivet. De står för en betydande del av markanvändningen och har en unik roll som förvaltare av landskapets natur- och kulturvärden. Detta ger även förutsättningar för att bedriva annan näringsverksamhet på landsbygden, exempelvis verksamheter kopplade till upplevelser och rekreation. Den mest utmärkande näringen i landskapet är jordbruket, men i mindre utsträckning förekommer även skogsbruk, en aktiv stenindustri och yrkesfiske, vilka alla har en lång historia på ön.

Jordbruk

Jordbruk utgör en stor andel av Borgholms kommuns sysselsättning och är en bidragande faktor till en levande landsbygd. Förutom den lokala betydelsen är jordbruksmarken utpekad i 3 kap. 4 § miljöbalken som ett nationellt intresse av vikt, men utan att geografiska platser har preciserats. Därmed är jordbruket lagstadgat som en fråga att beakta i samhällsplaneringen.

Det öländska landskapet har länge brukats tack vare de gynnsamma förhållandena med långa vårar och somrar. Dock skiljer sig jordbrukstypen något åt i kommunen då de naturliga förutsättningarna skiftar. Medan Gärdslösa och Runsten är fullåkersbygder är jordbruken i norr generellt mer småskaliga. Det mesta av arealen i kommunen används för att bistå mjölkproduktionen på grund av Ölands magra mark, ofta genom bete och odling av vall. Specialgrödor och spannmål förekommer men inte i lika stor utsträckning. Jordbruket står för en stor del av markanvändningen i kommunen och fungerar som en kulturbärare av det ölandska landskapet. Landskapet är i många avseenden beroende av ett fortsatt brukande för att upprätthålla de öppna markernas historiska hävd och skydda den biologiska mångfalden mot igenväxning. På så sätt utgör jordbruksmarken en kulturmiljö med kulturhistoriska värden som i den framtida planeringen behöver beaktas för att dess kvaliteter inte ska försämras. De brukade kulturmiljöerna och det öppna landskapet, som bidrar till kommunens identitet, skapar dessutom en attraktivitet som både medborgare och besökare uppskattar. Produktionen och förädlingen av livsmedel utgör även ett besöksmål i sig.

Inom jordbruksmarken på Öland finns många stenmurar som utgör ett arv från 1800-talets åkergränser. Genom att åkern var uppdelad på många brukare kom stenmurarna att ligga tätt och gör så fortfarande på många platser. Dagens stora jordbruksmaskiner gör att små stenomgärdade åkrar blir svåra att bruka. Stenmurarna omfattas av det generella biotopskyddet då de utgör viktiga livsmiljöer för växt- och djurarter. Att bevara de värden som stenmurarna har för både den biologiska mångfalden och kulturmiljön kan därmed utgöra odlingshinder för dagens effektiva jordbruk.

Jordbruket och djurhållningen är förutsättningen för ett variationsrikt och öppet landskap. Det är därför viktigt att det även framöver finns möjligheter för jordbruket att utvecklas med tiden. Samtidigt måste en sådan utveckling gå hand i hand med ett bevarande av

de unika natur- och kulturvärden som finns i kommunen. För att det öppna odlingslandskapet i Borgholms kommun ska bevaras och fortleva krävs att det finns lantbrukare och en bärkraftig djurhållning. Öland är framför allt en mjölkproducerande region och mycket beroende av lönsamheten inom denna produktion. Vid en kraftig lönsamhetsförsämring skulle hela det unika odlingslandskapet hotas.

Odlingslandskapet har en dubbel relation till ekosystemtjänster då det både bistår med många tjänster och samtidigt är beroende av att andra tjänster fungerar. Odlingslandskapet bidrar med bland annat vattenreglering, klimatreglering, turism, kulturarv och utgör en del av den gröna infrastrukturen. Samtidigt är jordbruket beroende av ekosystemtjänster som pollinering, vattenrening, naturlig skadedjursbekämpning och ett upprätthållande av bördiga jordar. Att undvika utarmningen av den biologiska mångfalden och ekosystemen är därför grundläggande för livsmedelsförsörjningen.

Ur ett långsiktigt perspektiv bidrar jordbruket med en lokal livsmedelsproduktion som är viktig för nutida och framtida livsmedelsförsörjning. Det är en aspekt som behöver vägas in när tätortsnära jordbruk kommer i konflikt med växande samhällen. Om markanvändningen ska förändras krävs att det långsiktiga perspektivet vägs mot det nya användandet, speciellt då jordbruksmark är svårt att återskapa. Samhällsplaneringen behöver därför ta stor hänsyn till jordbruksmarkernas värde vid beslut om framtida utveckling. Se vidare i kapitlet *Bebyggelseutveckling*. Jordbruket kan medföra ett näringsläckage som påverkar vattenkvaliteten och övergödning i vattendrag och slutligen i havet. Med aktiva åtgärder kan dock den näring som inte tagits upp av grödorna minska genom att hållas kvar på land. Ett sätt att göra det är genom restaurering av våtmarker, vilket förutom att kvarhålla näringsämnen även har fördelar för Ölands växt- och djurliv och påfyllning av grundvattendepåer.

Att Borgholms kommun har en betydande andel aktiva jordbruk gör att mängden stallgödsel som produceras är stor. Därmed finns ett generellt stort behov av spridningsareal. Balansen mellan djurhållning och spridningsarealer av gödsel blir ofta en begränsande faktor för jordbruken. I vissa fall behövs skogs- och betesmark omvandlas till åkermark för att täcka behovet av spridningen av gödsel. När jordbruksmark exploateras och spridningsarealerna minskar innebär det ytterligare begränsningar i jordbrukets möjligheter att expandera och kan påverka framtida livsmedelsproduktion.

Avståndet till djurhållning ska beaktas vid ny eller utvecklad bebyggelse, både för att minska olägenheter för människor och för jordbruksnäringens möjlighet att bedriva och utveckla sina verksamheter. Varje bedömning ska göras utifrån de lokala förutsättningarna.

Fiske och vattenbruk

Aktivt fiske bedrivs från de kommunala hamnarna i Böda, Byxelkrok och Sandvik. Borgholm, Kårehamn och Nabbelund har tidigare varit aktiva fiskehamnar där funktionen fortsatt bör beaktas för att täcka upp för eventuella framtida behov. Därtill finns ett flertal mindre privatägda aktiva fiskehamnar. Historiskt har fisket som sysselsättning ofta kombinerats med jordbruk vilket har bidragit med en småskalighet som till viss del finns kvar än idag.

Övergödning i Östersjön genom kväve och fosfor orsakar problem som påverkar ekosystem längs kommunens kust negativt. På så sätt påverkas yrkesfiske såväl som turismen i form av sportfiske negativt. Övergödningen leder till stor produktion av alger och cyanobakterier som faller till botten, bryts ner och bildar syrefria bottnar. Både syrafria bottnar och algblomning försvårar både fisklek och överlevnad hos fiskyngel, vilket ger ytterligare övergödningseffekter.

En del av lösningen för att minska halterna av kväve och fosfor kan vara odling av musslor i kommunens havsområde. Musslorna filtrerar vattnet och tar upp en del av de näringsämnen som har läckt ut i haven. Flera samverkansprojekt har genomförts för att få igång musselodlingar. Kommunen ställer sig positiv till odling av musslor som ett komplement till åtgärder för att minska övergödningen i Östersjön.

Vattenbruk på land med recirkulation av vatten, så kallad RAS-odling, är en näring som kan utnyttja tomma ladugårdar eller andra lokaler för att odla fisk utan att släppa ut övergödande eller oönskade ämnen till omgivningen. Att odla matfisk och använda foder gjort på musslor från Östersjön kan ge en mångfacetterad hållbar landsbygdsutveckling och livsmedelsproduktion i kommunen. Kommunen ser gärna fler entreprenörer som bidrar till en hållbar livsmedelsproduktion och ger möjlighet till en lokal matprofil för både kommunala och restaurangkök.

Skogsbruk

Kommunens yta består till 28 % av produktiv skogsmark. Trots det finns ingen betydande skogsindustri som i flera andra kommuner i länet. Historiskt har skogsindustrin varit mer utvecklad i kommunen, speciellt i de norra delarna i anslutning till Böda kronopark. Det har funnits aktiva sågverk i Nabbelund och Böda med tillhörande skogsjärnvägar som idag utgör viktiga lämningar från kommunens tidigare industrier.

Stenindustri

Ölands kalkstensberggrund utgör speciella förutsättningar för stenindustri på ön. Stenen har här brutits, bearbetats och exporterats åtminstone sedan medeltiden. Sandvik kom att bli norra Ölands främsta industri med storskalig stenhantering, även om den mer småskaliga hanteringen även funnits vid sidan om. Sandvik utgör ett kulturhistoriskt industriarv och är idag fortfarande en levande näring.

Riktlinjer

- Jordbruksmark är en långsiktig resurs och ska i första hand bevaras. Om marken bedöms som mer lämplig för annat ändamål ska det vara för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och föregås av prövning av alternativa platser.
- Småföretagandet, areella näringar och livsmedelsproduktion ska ges förutsättningar att fortsätta utvecklas.
- Vid planering av ny bebyggelse ska hänsyn tas till lukt, buller och transporter så att befintliga jordbruk och dess verksamhet inte begränsas. Hänsyn bör också tas till eventuella behov av jordbrukets expansion.

Berörda miljömål

Hälsa, risk och säkerhet

Omgivningsbuller

Buller är oönskat störande ljud som kan utgöra en olägenhet för människors hälsa. Det är därför viktigt att ta buller i beaktande i planering.

Den vanligaste källan till omgivningsbuller inom kommunen kommer från trafiken, men verksamheter som jordbruk och industri kan också vara bulleralstrande. Buller från vindkraft klassificeras som en egen bullerkategori. För tillsynen finns riktvärden från Naturvårdsverket.

För att skapa en god boendemiljö ska risken för störande ljud tas i beaktande i plan- och bygglovsärenden. Vid planläggning av nya områden i utsatt läge ska bebyggelsen och allmänna platser utformas på ett sådant sätt att bullerexponeringen förebyggs eller minskas.

Vid bullerutredningar bör ekvivalentnivån beräknas med utgångspunkt i trafikbelastningen under sommarmånaderna. Detta för att ta hänsyn till att trafikbelastningen är betydligt större under sommaren än under vinterhalvåret.

Borgholms kommun inkluderar förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggande i kommande plan- och bygglovsärenden för att säkerställa att människors hälsa inte påverkas negativt av trafikbuller.

Borgholms kommun berörs inte av miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller.

Luftkvalitet

Luftkvalitetsförordning anger miljökvalitetsnormerna och reglerar vilka gränsvärden i luftkvaliteten som inte får överskridas. Miljökvalitetsnormer för luftkvalitet i utomhusluft inkluderar både olika gaser och partiklar.

Borgholms kommun är del av Kalmar läns luftvårdsförbund som genom samverkan övervakar luftkvaliteten i länet. Medan vägtrafiken bedöms vara den dominerande källan till utsläpp anges även privat vedeldning på landsbygden ha möjlig påverkan på luftkvaliteten, men i vilken omfattning är okänt.

Borgholms kommun har god luftkvalitet och överstiger inte värdena för miljökvalitetsnormerna vid mätning av de mest exponerade platserna i Borgholms tätort. De uppmätta värdena ligger även under den nedre utvärderingströskeln.

Naturolyckor och klimatförändringar

I Borgholms kommun består jordarterna främst av morän med inslag av isälvsavlagringar i form av grus och sand i de centrala och norra delarna. Enligt Sveriges geologiska undersöknings (SGU) översiktliga bedömning har mindre partier längs med den västra kusten av kommunen en pågående långsam erosion i klint. Bödabukten och mindre sträckor utmed kusterna utgör stränder med förutsättningar för stranderosion. Vidare identifierar SGU benägenheten för jordskred som liten

i de finkorniga sedimenten i den norra delen av kommunen och längs med delar av kusterna. Erosionsbedömning för kommunens kuststräcka idag och beaktat en framtida havsnivåhöjning finns tillgänglig via SGUs kartvisare, stranderosion och geologi.

I en översiktlig stabilitetskartering för bebyggelsen i länet (MSB, 2021) har ett område i kommunen med ringa till måttliga erosionsindikatorer valts ut för vidare undersökning. Området, som ligger i centrala Löttorp, utgör en flack slänt huvudsakligen bestående av sand. Släntavsnittet bedömdes vid vidare undersökningar ha hög säkerhet.

Risken för ras, skred och erosion påverkas av klimatförändringarna. Ökad nederbörd, fler och kraftigare skyfall och stigande havsnivåer ökar risken för naturolyckor. Länsstyrelsen i Kalmar län pekar i sin klimatförändringsanalys ut de öländska kusterna som områden med risk för stranderosion. Främst sandkusten längs med den nordöstra kusten och utmed klintkusten i nordväst är berörda. Med en ökad erosionsrisk finns risken att bebyggelse och infrastruktur påverkas. Riskerna har utretts på en kommunövergripande nivå i samband med framtagandet av översiktsplanen. Erosionsrisken måste vidare studeras i specifika planer med högre detaljeringsnivå för att säkerställa att ny bebyggelse inte placeras på olämpliga platser.

Mot den stigande havsnivån kan det på längre sikt vara motiverat att skydda bebyggelse och infrastruktur med ett kantskydd eller en vall i de delar av kommunen där den stigande havsnivån har störst påverkan på den byggda miljön. Alternativ och utformningar av förebyggande åtgärder för havsnivåhöjningen är något som kommunen kommer att utreda i detalj på sikt. De stränder som främst påverkas av stranderosion kan åtgärdas exempelvis genom strandfodring, såsom stränderna i Köpingsvik och Böda. Det är även av vikt att i framtida bebyggelse skydda potentiellt förorenade områden så att föroreningarna inte riskerar att påverka dricksvattnet och känsliga naturmiljöer vid framtida höga vattenstånd. Havsnivåhöjningen inkluderas i detaljplanehandläggningen i kommunen redan idag och kommer att få större betydelse framöver. Läs mer om riktlinjer för att minska riskerna för skador på den bebyggda miljön till följd av ett förändrat klimat i kapitlet *Klimatanpassning*.

Radon och magnetfält

Radon utgör en vanligt förekommande hälsorisk. Enligt SGU finns det alltid tillräckligt med radon i marken för att gällande gräns- och riktvärden för radon ska kunna överskridas i en byggnad om konstruktionen inte är tät mot marken, även i så kallade lågriskområden. I Borgholms kommun är förekomsten av radon i marken varierande. Områden med särskilt hög radonrisk i marken finns utmed västra landborgskanten på grund av förekomsten av den uranrika bergarten alunskiffer. Även ett fåtal områden med förhöjda markradonhalter har konstaterats på östra Öland. I högriskområden för radonstrålning från berggrunden finns det även risk för förhöjda värden av radon i dricksvattnet från enskilda brunnar.

Boverkets byggregler anger att gränsvärdet för radonhalt och gammastrålning i nya byggnader är 200 Bq/m3 inomhusluft respektive 0,3 µSv/h. Detta gäller för rum där människor vistas mer än tillfälligt.

Även magnetfält är vanligt förekommande och finns på många

platser i samhället. Strålsäkerhetsmyndigheten anger att magnetfält i bostäder upp till 200 nT i årsmedelvärde är normala medan årsmedelvärden över 2000 nT anses vara kraftigt förhöjda. Värdena har i sig ingen koppling till eventuella hälsorisker men planering bör ske med försiktighet. Det ska därmed undvikas att placera nya bostäder och service nära befintliga elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.

Detaljplaner och bygglov inom 30 meter från regionnätsledningen ska anmälas till E.ON. för magnetfältsberäkning.

Ett generellt säkerhetsavstånd om 25 meter i vardera rikning mellan ny bebyggelse och regionnätsledningen gäller i vidare planering.

Farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har sådana farliga egenskaper att de kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom om de inte hanteras på rätt sätt under en transport. Om en olycka skulle ske kan det få stora konsekvenser, där specifikt tätbebyggda områden och vattenskyddsområden medför förhöjda risker. I Borgholms kommun är väg 136 rekommenderad väg för transport av farligt gods. Farligt gods får även transporteras på alla vägar som inte är belagda med restriktioner från länsstyrelsen. Kommunens uppfattning är att riskfrågan först och främst ska hanteras av verksamhetsutövaren så nära källan som möjligt. Det kan bland annat gälla högre krav på behållare för farligt gods.

Rekommenderade parkeringsplatser för tillfällig uppställning av fordon med farligt gods är rastplats Norra Glömminge vid väg 136, rastplats Solliden väster om väg 136 samt parkeringsplats Södra Löttorp vid väg 136. Vid läckage är kommunförrådet i Borgholm påbjuden uppställningsplats.

Vid framtagande av detaljplaner ska en övergripande analys utföras över de platsspecifika riskerna av farligt gods. I vilken utsträckning och på vilket sätt riskerna ska beaktas beror på riskbilden för det aktuella planförslaget.

Oljeläckor till havs

Havsområdena utanför Ölands och Borgholms kommuns kuster är vältrafikerade. Att ha beredskap för en oljeolycka till havs som kan nå land är därför viktig, även ett förebyggande skydd är nästintill omöjligt. En stor del av den öländska kusten har flera höga skyddsvärden i form av bevarandevärda natur- och kulturmiljöer som är känsliga för oljepåslag. Borgholms kommun har tillsammans med Mörbylånga kommun upprättat en oljeskyddsplan för gemensam beredskap för oljeolyckor till havs.

Industri och störande verksamhet

Inom kommunen finns ingen industri som klassats att utgöra en fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljö. Inga Sevesoverksamheter som lagrar stora mängder kemikalier finns heller i kommunen eller på Öland. Norra Öland ligger dock geografiskt nära kärnkraftverket i Oskarshamn, vilket är en risk som inte kan bortses. Sannolikheten för ett haveri på kärnkraftverket är mycket liten men konsekvenserna skulle vara förödande.

Inom industriområden finns i regel större risker än i övriga områden. Industriområdena i kommunen är lokaliserade så att de olyckstyper som antas kan inträffa bedöms bli begränsade inom industriområdenas gränser. Utanför industriområdena förekommer risker främst i form av förvaring av brandfarliga, miljöfarliga eller giftiga ämnen. Förekomsten bedöms av räddningstjänsten dock vara begränsad till den omfattning som anses rimlig i ett modernt samhälle. Utsläpp av oljor, kemikalier och liknande i anslutning till vattentäkter medför dock alltid att saneringsåtgärder måste vidtas för att trygga fortsatt nyttjande av täkten.

Miljöfarlig verksamhet

I Borgholms kommun finns cirka 130 verksamheter som kan ha negativ påverkan på miljö och hälsa och på grund av det är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt miljöbalken. Till miljöfarlig verksamhet hör anläggningar där utsläpp till luft, mark eller vatten förekommer, liksom verksamheter som hanterar miljöfarliga ämnen eller har processer som vid brand eller olycka kan innebära risker för närliggande områden. Hit räknas också verksamheter som kan ge upphov till olägenheter för omgivningen i form av damm, lukt, buller och störande ljus från strålkastare. När befintliga företag utvidgar eller ändrar inriktning kan nya störningar uppkomma, samtidigt som införande av ny teknik också kan innebära en minskad störning till omgivningen.

Miljöfarlig verksamhet delas in i A-, B- och C-anläggningar beroende på verksamhetens omfattning och miljöpåverkan. För att få anlägga och driva vissa miljöfarliga verksamheter krävs tillstånd och anmälan.

I Borgholms kommun finns ingen A-anläggning. För att få driva exempelvis flygplats eller ett oljeraffinaderi i kommunen behövs tillstånd från mark- och miljödomstolen.

Det finns cirka 20 B-anläggningar i kommunen, vilka till över hälften består av täkter och lantbruk. Tillstånd för B-verksamheter söks hos länsstyrelsen.

I kommunen finns även cirka 110 C-anläggningar som är verksamma inom exempelvis lantbruk, vindkraft och avfallshantering. C-verksamheter anmäls och prövas av kommunens miljö- och byggnadsnämnd.

I Borgholms kommun dominerar småskaligt företagande. För att begränsa omgivningspåverkan från störande verksamheter behöver mark inom verksamhetsområden i avskilda lägen kunna erbjudas.

Lantbruksföretag räknas som miljöfarlig verksamhet eftersom miljön bland annat påverkas vid djurhållning, lagring och spridning av gödsel samt vid användning av bekämpningsmedel. För att förebygga olägenhet för människors hälsa bör bostäder inte placeras för nära brukningscentrum för djurhållning eller i närheten av betesmark. Se även kapitlet *Areella näringar*.

Förorenade områden

Inom Borgholms kommun finns flertalet områden som är riskklassade som potentiellt förorenade. Ett förorenat område är en plats som är så förorenad att den kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön, och som vid åtgärder i mark- och vattenanvändningen riskerar att sprida föroreningarna till omgivningen. Förorenade områden i Borgholms

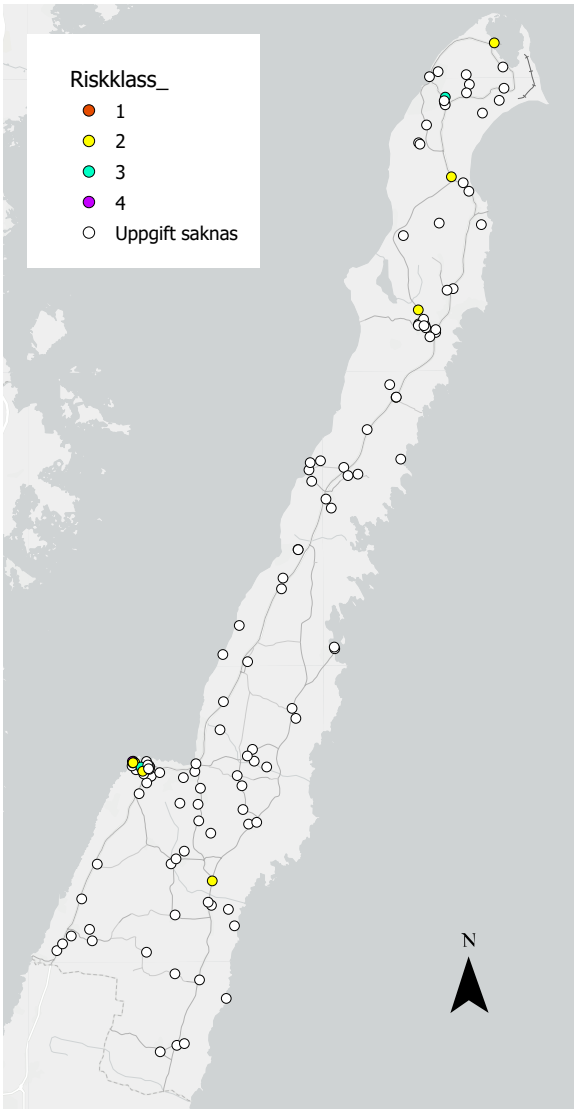

Förorenade och potentiellt förorenade områden samt dess riskklassning.

kommun är i viss mån inventerade men mer kunskap behövs vad gäller föroreningars utbredning och vilka föroreningar som faktiskt förekommer. Förorenade områden sammanfaller ofta med gammal industrimark och nedlagda deponier. Förutom livsmedelsindustrin i Borgholm stad, samt stenindustrin och sågverken i norr, har det historiskt förekommit mestadels småskaliga industriverksamheter i kommunen. På grund av närheten till havet och den långa kuststräckan har fiske och sjöfart varit viktiga näringar och hamnarna har haft stor betydelse.

Inom Borgholms kommun finns det totalt 131 potentiellt eller konstaterat förorenade objekt. Av dessa är 52 inventerade och riskklassade enligt en standardiserad metodik för inventering av förorenade områden (MIFO). I kommunen finns 25 objekt i riskklass 1 och 2, vilket betyder att de bedöms utgöra en stor eller mycket stor risk för människors hälsa och miljön. 9 av dessa 25 objekt är nedlagda deponier. Resten består av exempelvis sågverk, plantskolor, gamla bensinmackar och hamnområden. 20 av de potentiellt eller konstaterat förorenade objekten riskerar att påverkas av framtida havsnivåhöjning, se mer i avsnittet *klimatanpassning*.

I Borgholm har hamnområdet fyllts ut i omgångar med fyllnadsmassor av okänt ursprung som senare visat sig innehålla föroreningar. Borgholms yttre hamn är ett område som är attraktivt ur bostadssynpunkt och där planer på ny bebyggelse har funnits under lång tid. Eftersom det är industrimark behöver markanvändningen ändras och behovet av sanering utredas innan exploatering kan ske.

Kommunstyrelsen ansvarar för gamla nedlagda deponier där kommunen står som verksamhetsutövare. En tidsplan och prioritetsordning för fortsatt inventering av nedlagda kommunala deponier enligt MIFO 2 har framtagits. Målet är att samtliga nedlagda kommunala deponier i riskklass 1 och 2 ska vara undersökta och riskbedömda senast slutet av 2024. Prioritetsordningen bygger på faktorer som ifall den nedlagda deponin är lokaliserad inom ett vattenskyddsområde, vid misstankar om förekomst av farligt avfall, om avfallet ligger i synlig dager eller om det finns skyddsvärden i nära anslutning till objektet. En annan aspekt att ta hänsyn till är om deponiområdet ligger bostadsnära eller om det finns ett uttalat intresse för exploatering på platsen.

Kommunen avser framöver att arbeta med kartläggning och sammanställning av slutsatser av information från miljötekniska mark- och grundvattenundersökningar med syftet att underlaget kan utgöra ett stöd i den fysiska planeringen.

I Mejeriviken i Borgholm finns en nedlagd deponi vars yttre kant ligger mindre än 50 meter ifrån strandkanten. Området ligger bostadsnära och intresse finns från kommunens sida att använda platsen för rekreation. I Köpings tall finns en nedlagd deponi inom vattenskyddsområdet.

PFAS är ett samlingsnamn för en grupp ämnen vars egenskaper gör att de används bland annat för brandskum, klädimpregnering och ytbehandling. På grund av ämnenas egenskaper och rörlighet kan PFAS spridas överallt i naturen och över stora avstånd, även i områden där de inte har använts. Ämnena är mycket svårnedbrytbara, och kommer att finnas kvar under mycket lång tid. I Sverige är det främst genom dricksvatten, mat och inomhusmiljö som människan får i sig PFAS.

De mest relevanta spridningskällorna av PFAS är brandövningsplatser där brandskum har hanterats. Platser där räddningstjänsten har släckt bränder med brandskum har också högre risk för förorening. I Borgholm finns inga brandövningsplatser, men brandskum innehållande PFAS har sannolikt använts i släckningsinsatser i kommunen. Provtagning av PFAS i grundvatten gjordes under 2020 på tre platser i kommunen (Solberga-Lindby, Rälla och Löttorp). Analysresultat visade på inga eller väldigt låga nivåer av PFAS.

Ytterligare infomation och vägledning om förorenade områden finns på EBH-portalen och i länsstyrelsens EBH-karta

I närhet av väg 136, där det sedan länge funnits ett omfattande trafikarbete, finns risk för lokal spridning av blybensin vilket bör beaktas vid ändrad markanvändning.

Bebyggelse och brandrisker

För att möjliggöra en räddningsinsats eller sjukvårdsinsats ställs det krav i PBL på att tomter ska förses med anordningar som tillgodoser kravet på framkomlighet för utryckningsfordon. För att räddningstjänsten ska kunna anses ha tillträde till en byggnad bör avståndet mellan uppställningsplats för räddningstjänstens fordon och byggnadens angreppspunkt normalt inte överstiga 50 meter.

Kommunen är den aktör som har ett helhetsansvar för att säkerställa tillgången på brandvatten. Det är därför viktigt att planeringen av brandvattentillgången sker tidigt i planprocessen. Vid val av placering och kapacitet på brandposter bör Svenskt Vattens branschstandard följas.

Räddningstjänsten på Öland har lyft två bebyggelsemiljöer som extra brandfarliga. Den första är sluten kvartersbebyggelse i träkonstruktion som återfinns i Borgholms stad. Den andra är de många radbyarna som på grund av närheten mellan byggnaderna riskerar att en eventuell brand sprids fort.

Höga byggnadsverk

Höga objekt ska remitteras till berörda myndigheter så att de inte negativt påverkar nationella intressen. För att inte hindra den civila luftfaren ska alla byggnadsverk som är högre än 20 meter över mark- eller vattenytan remitteras till Luftfartsverket. Om objektet planeras

i en sjö eller till havs ska ärendet även remitteras till Kustbevakningen i Karlskrona. Höga byggnadsverk som är högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse ska samrådas med myndigheten för samhällsskydd- och beredskap (MSB) för att inte riskera att störa radiokommunikationssystemet RAKEL. Även Försvarsmakten ska remitteras vid höga byggnader, se kapitlet *Riksintressen*.

Hantering av risker i vidare planering

För det löpande arbetet med riskhantering har kommunen en aktuell kommunomfattande risk- och sårbarhetsanalys och ett kontinuerligt mellankommunalt och regionalt samarbete i frågan. Räddningstjänsten deltar även som remissinstans i översiktsplaner och detaljplaner.

Riktlinjer

- För radon och elektromagnetiska fält ska de riktlinjer och gränsvärden som statliga myndigheter fastställer tillämpas.
- Områden där mark, vatten eller sediment kan antas vara förorenade ska utredas och vid behov avhjälpas i samband med detaljplanering, bygglov och andra anläggningsåtgärder.
- Risken för ras, skred och erosion beaktas i vidare planering där platsens specifika egenskaper undersöks utifrån uppdaterat underlag. Påverkan av klimatförändringarna ska inkluderas i analyserna.
- Geoteknisk lämplighet ska hanteras i detaljplanering samt bygglov.
- Ett skyddsavstånd till drivmedelsstationer om 100 meter gäller vid nyetablering av exempelvis bostäder och skola.

Berörda miljömål

Riksintressen

Riksintressen är mark- eller vattenområden som långsiktigt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada de värden som riksintresset grundas i. Riksintressen skyddas enligt hushållningsbestämmelserna i miljöbalkens kapitel 3 och 4. Staten och dess myndigheter definierar riksintressena och deras respektive värden. Kommunen förhåller sig sedan till dessa och tar ställning till dem i översiktsplanen. Boverket har det övergripande ansvaret och länsstyrelsen har i uppdrag att bevaka riksintressena.

Borgholms kommun berörs av flertalet riksintressen. Dessa är riksintressen för naturvård, kulturmiljövård, yrkesfiske, totalförsvaret, friluftsliv, kommunikationer, värdefulla ämnen eller material och energiproduktion. Även de specifikt utpekade geografiska områdena i miljöbalkens kapitel 4 påverkar Öland i sin helhet i form av riksintressena för rörligt friluftsliv respektive obruten kust.

Vissa av beskrivningarna för riksintressena som anges nedan är förkortade. Fullständiga motiveringar och uttrycksbeskrivningar finns hos respektive ansvarig myndighet.

Obruten kust (4 kap. 3 §)

Hela Öland utgör riksintresse för obruten kust vilket innebär att kusten ska skyddas mot större verksamheter och industrier.

Rörligt friluftsliv (4 kap. 2 §)

Hela Öland omfattas av riksintresset för det rörliga friluftslivet vilket särskilt ska beaktas i exploatering och ingrepp i områdets miljö.

Energiproduktion - vindbruk (3 kap. 8 §)

I Borgholms kommun finns tre riksintressen för energiproduktion som alla rör vindbruk: ett utpekat område mellan Ryd och Österskog som även berör Mörbylånga kommun, ett område mellan Hagskog och Fagerum samt till havs i anslutning till befintliga vindkraftverk utanför Kårehamn. Kommunen är positiva till en utbyggnad utanför Kårehamn och prioriterar riksintresset framför andra riksintressen.

Yrkesfiske (3 kap. 5 §)

Riksintresset för yrkesfisket innefattar både viktiga fångstområden och hamnar. I Borgholms kommun är Kårehamn och Byxelkrok utpekade som fiskehamnar av nationell betydelse samt två fångstområden utanför kommunens östra (Östra Öland) och norra kuster (Västervik utsjöområde).

Värdefulla ämnen eller material (3 kap. 7 §)

Gillberga kalkstensbrott utgör riksintresse för värdefulla ämnen eller material i Borgholms kommun.

Totalförsvar (3 kap. 9 §)

Försvarets sjöövningsområden Martin och Urban är utpekade riksintressen utanför Borgholms kommuns östra respektive norra kust. Påverkansområdet berör även flertalet andra kommuner som angränsar till havs.

Hela Sverige är dessutom samrådsyta för höga objekt. Höga objekt innebär en höjd över 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Se även kapitel *Hälsa, risk och säkerhet*.

Friluftsliv (3 kap. 6 §)

Riksintressena för friluftsliv bedöms ha stor nationell betydelse för människors vilja till utevistelse tack vare områdenas särskilda natur- och kulturkvaliteter och deras goda tillgänglighet för allmänheten.

Område	Värdebeskrivning
Halltorp	Omväxlande område med ädellövskog, kärr, strandängar och stränder för naturupplevelser, naturstudier och bad.
Borgehage – Slottsalvaret	Lättillgängliga natur- och kulturupplevelser i ädellövskog och på alvarmarker i anslutning till Borgholms slottsruin.
Norra Ölands kuster	Kuststräcka med goda förutsättningar för bad, fritidsfiske och natur- och kulturupplevelser.

Kommunikationer (3 kap. 8 §)

Riksintresse för kommunikationer är områden som har nationell betydelse för väg, järnväg, luftfart och sjöfart.

Kommunikation	Beskrivning
Väg 136 Färjestaden - Borgholm	Väg av särskild betydelse för trafik inom regionen och mellan regioner. Kommunens ställningstagande är att framkomligheten längs vägen är mycket viktig och nya direktutfarter bör därför undvikas. Åtgärder som syftar till att förbättra trafiksäkerhet och framkomlighet bör prioriteras.
Farled 301 – Kalmar (Omböjningen) - Dämman	
Farled 30 – Ölands södra udde – Svenska Björn	
Farled 31 – Ölands södra udde - Landsort	
Farled 32 - Kalmarsund – Svenska Björn	
Farled 33 – Oskarshamn - Visby	

Kulturmiljövård (3 kap. 6 §)

Riksintresse för kulturmiljövård syftar till att skydda och bevara områden med höga kulturvärden som avspeglar landets historia.

Område	Beskrivning
Vanserums malm-Norra Bäck	Bymiljöer och en av Ölands bäst bevarande malmmiljöer.
Östra Ölands kust- och odlingsbygder	Område som ger uttryck åt utvecklingen av kulturlandskapet med markindelning från medeltiden och fornlämningar från järnålderns bondesamhälle och radbyar.
Rönnerums fornby	Sammanhållen fornlämningsmiljö från äldre järnålderns bondesamhälle.
Karums alvar	Bymiljö och fornlämningar på alvar.
Borgholm	Borgholm som småstadsmiljö, trästad och badort samt slottsmiljö från medeltiden som visar den historiska kungliga närvaron.
Hörninge	Bymiljö och odlingslandskap med markindelning från medeltiden som präglat kulturlandskapet.
Södra Greda-Valsnäs	Kust- och odlingslandskap med fornlämningar och bymiljöer som uttrycker jordbrukets och fiskets betydelse sedan järnåldern fram till 2000-talet.
Föra sockencentrum	Kulturmiljö och bebyggelse som visar hur ett öländskt sockencentrum har utvecklats sedan medeltiden.
Ölands stenkust	Kust- och industrimiljö fokuserat kring stenbrytning sedan medeltiden och dess påverkan från fiske, sjöfart och boskapsskötsel.
Källa-Persnäs kust- och odlingsbygder	Kust- och odlingslandskap som visar på förhållandet mellan sockencentrum och diverse näringar på land och till havs från medeltiden till 2000-talet.
Bödaskogens järnåldersmiljöer	Fornlämningar från det öländska bondesamhällets storhet under äldre järnåldern.
Ebbeskogs och Åkers järnåldersmiljöer	Fornlämningar från äldre järnålderns byar och bondesamhällen.
Ölands norra udde	Kulturmiljö fokuserat kring norra Ölands och Grankullaviks hamns kommunikationer till havs från både medeltiden, 1800- och 1900-talen.

Algutsrum-Ryd	Odlingslandskap, sockencentrum och fornlämningsmiljöer.

Naturvård (3 kap. 6 §)

Inom Borgholms kommun finns 18 riksintressen för naturvård utpekade. Riksintresse innebär att miljön är skyddsvärd ur ett nationellt perspektiv, men inte att miljön automatiskt är skyddad. Flertalet av områdena sammanfaller även med Natura 2000-områden.

Område	Beskrivning
Vattenområde utanför Ölands norra udde	Kust- och vattenområde av geovetenskapligt och marinekologiskt intresse. Variationsrika bottenområden och artsammansättningar. Viktigt område för fisk- och fågelarter. Fiskeribiologiskt referensområde.
Ölands norra udde-Bödabukten	Mycket variationsrikt område med ett flertal sällsynta och artrika naturtyper. Klapperstenskust, dynområden, flygsandfält med sandtallskogar av hög ålder och ovanlig kalktallskog. Innehåller artrika slåtterängar, våtmarker, lövskogar, alvar och naturbetesmarker samt en stor strandlagun med ett av de ornitologiskt mest värdefulla områdena på Öland. Många rödlistade arter förekommer.
Östra Ölands strandängar	12 mil lång kuststräcka med representativa och välbevarade strandängar samt våtmarker av internationellt värde. Den flacka kusten, de öppna betesmarkerna och radbyarna präglar hela landskapet. Flera växtsamhällen med mycket begränsad utbredning i övriga landet såsom kalkfuktängar, stäppartade torrängar och alvar. Betydande områden för fisk- och fågellivet. Även fossilfauna i berggrunden.

Hornsjöområdet och kuststräckan Byrum-Byxelkrok	Mycket variationsrikt område med olika naturtyper representativa för norra Öland samt Ölands enda egentliga sjö. Stora geologiska värden utmed kusten med klint och raukar. Rikt fågelliv och höga värden kopplade till insekter. Även rik flora med ovanlig kalktallskog samt flera olika skogstyper, alvar och våtmarker. Många rödlistade arter förekommer.
Vedbormeträsk	Igenväxande våtmark med värdefulla lövsumpskogar och videkärr. Både botaniska och ornitologiska värden.
Västra Alvaret – Hagelstad	Representativt och artrikt odlingslandskap med hagmarker, stora strandnära betesmarker, strandvallar, torr- och fuktängar, vätar och alvar. Området har stora skönhetsvärden.
Jordhamn	Utgörs av strandvallar och klapperfält som bryter av mot västra kustens klint. Finns antydan till raukbildningar vid Gillberga raukar, landets enda fossila raukområde i ordovicisk kalksten. Området har mycket höga skönhetsvärden.
Lilla horns löväng	En av få lövängar med slåttring och spår av hamling på Öland. Artrik flora med bland annat en sällsynt variant av ögontröst.
Knisa mosse	Mycket omväxlande våtmarkskomplex helt opåverkat av dikningar. Stor variationsrikedom med höga ornitologiska och botaniska värden.
Alböke alvar - Äleklinta	Hög klintkust omgivet av ett representativt och välbevarat odlingslandskap med alvar, öppna utmarker och havsstrandängar. Även en viktig plats för flertalet fågelarter. Det öppna beteslandskapet har mycket höga skönhetsvärden.
Petgärde och Djurstad träsk	Representativa öländska våtmarker med höga botaniska och ornitologiska värden, delvis tack vare restaureringar. Djurstad träsk är en av de större sammanhängande agmyrarna på Öland.
Unnestad och Gillsby mosse	Representativa och välbevarade natur-betesmarker med öppen och buskrik utmark. Artrika växtsamhällen. Gillsby mosse är värdefull och representativ för Ölands våtmarker och har höga ornitologiska värden.

Hörninge mosse	Stor agmyr med artrik flora. Stor orkidérikedom och häckningsplats för våtmarksbundna fåglar.
Ancylusvallen	Delvis intakt del av ancylusvallen och Ölands största sandstäpp med mycket höga botaniskt och entomologiska värden.
Köpings klint	Fossil klint i anslutning till hällmarker och torrängar. På klinten finns ett alvar med hällmarks- och stäppartad flora och förekomst av sällsynta skalbaggar i vattensamlingar.
Alvarmarker söder om Borgholm	Representativt odlingslandskap med betade alvarmarker, örtrika torrängar och ett källkärr med artrikt fågelliv. Greby-Räpplinge alvar är ett av de största alvaren utanför Stora Alvaret.
Kustädellövskog	Lövskogsområde mellan landborgen och kusten med ädellövskog av stor ekologisk variation. Halltorp utgör en internationellt värdefull lokal för skalbaggar, lavar och svampar. Mycket värdefull flora med ett flertal sällsynta arter samt rikt småfågelliv.
Mittlandsområdet	Norra Europas största sammanhängande lövskogsområde. Mosaikartat och mångformiga skogar och odlingslandskap. Flera naturtyper med begränsad utbredning i landet och området innefattar större delen av Sveriges hässlen. Flera representativa odlingslandskap och våtmarker ingår. Mycket värdefull flora och fauna med ett mycket stort antal rödlistade arter. Svampfloran är unik med flera globalt hotade arter.

Natura 2000 (4 kap. 8 §)

I och med Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet har ett sammanhängande ekologiskt nätverk av Natura 2000-områden upprättas. Syftet med Natura 2000 är att bevara den europeiska biologiska mångfalden och lyfta fram representativa naturmiljöer från alla EU:s medlemsländer. Borgholms kommun har totalt 46 Natura 2000-områden.

Område	Beskrivning
Vanserum – Bäck - Övetorp	Naturligt utvecklad ädellövskog och del av Mittlandsskogen. Hög biologisk mångfald med flera nationellt utrotningshotade arter.
Rönnerum - Abbantorp	
Ismanstorp	
Dyestad	
Karås	
Karum	En mosaik av ädellövskog, trädbevuxna betesmarker, ängar, alvar och fält. Höga värden för flora på odlingsmarken.
Halltorp	Ädellövskog med lång kontinuitet som representerar ett tidigare utbrett habitat i södra Sverige.
Strandskogen	Större, ädellövträdsdominerat lövskogsområde huvudsakligen av naturskogskaraktär och med stort värde för fauna och flora.
Strandtorp	
Slottsalvaret	Representativt odlingslandskap med betade alvarmarker och torrängar med lång kontinuitet.
Borga hage	Värdefull ädellövskog med lång kontinuitet och god konnektivitet med ädellövsområdena i söder. Flertalet rödlistade arter.
Björnsbodar	Betesmarker med hög artrikedom.
Gillsby mosse	Representativ för våtmarkerna på Öland med höga botaniska och zoologiska värden.
Äleklintabrottet	Klintkust och alvarmarker.
Knisa mosse	En av få ostörda mossar på norra Öland med hög biologisk mångfald i flera olika våtmarkstyper. Även höga värden för fågellivet.
Sandvik	Hävdade kalkgräsmarker, klapperstens-stränder samt ruderatmark.
Jordhamn - Gillberga	Artrika betade kalkgräsmarker i en mosaik av alvar- och enbuskmarker.
Lilla Horns löväng	En av få kvarvarande ängar för hö på Öland. Rik flora med flera olika orkidéer.
Hagelstad	Ädellövskogsbestånd typiskt för norra Ölands lundar med hög andel lind.

Horns kungsgård	Hög biologisk mångfald i både torra, våta och insjömiljöer.
Bödakustens västra	Ädellövskog, naturbetesmark och ett stort sanddynområde med marinekologiska värden.
Idegransreservatet	Område av naturskogskaraktär med förekomst av gamla och grova träd, lågor och död ved. Riklig förekomst av idegran och andra hotade, sällsynta och hänsynskrävande växter.
Stora mossens biotopskyddsområde	Olikåldrig barrblandskog med inslag av ek.
Böda backar	Taiga med unik karaktär då beståndet växer i en dynamik präglad av sanddynmiljö.
Svartvikskärret	Ett mångformigt kalkkärr med höga botaniska och zoologiska värden.
Skeppersäng	Område med naturskogskaraktär med stora mängder äldre träd och död ved. Värdefull ädellövskog med flera rödlistade arter.
Lindreservatet	En mosaik av ädellövskog, alvar, våtmarker och ängar med flera rödlistade arter.
Sjöstorp	Artrik barrskog på kalksten med inslag av hassel som utgör en ovanlig naturtyp i landet. Flera rödlistade arter finns här.
Nabbelund	En mosaik av saltvattenspåverkad betesmark, ostörda våtmarker, träsk samt tall- och ekskog med hög biologisk mångfald och flertalet rödlistade arter.
Trollskogen	Skogsbetesmark med äldre tall- och ekbestånd samt betade kustmarker.
Bödakustens östra	Kustnära område med typiska sanddynshabitat, naturskogslika miljöer och viktiga marina grundområden för lekande fisk.
Böda prästgård	Trädbärande hagmarker dominerade av ek samt arter knutna till dessa.
Högby hamn	Hävdade sjömarker utefter kusten med höga ornitologiska och botaniska värden.
Högby kyrkoreservat	Ädellövskogsbestånd med stort inslag av rödlistade kryptogamer.
Högenäs orde	Del av norra Ölands strandvallsområde. Utgörs av en långsträckt moränudde med betade strandängar och enbuskmarker.
Södviken	Viktig häcknings-, rast- och utfordringsplats för flertalet fågelarter.

Husvalla sjömarker	Sedan länge betade kustmarker med rik flora och viktiga häcknings- och rastplatser för fågellivet.
Södra Greda löväng	En av få kvarvarande ängar för hö på Öland. Rik flora med flera olika orkidéer.
Djurstadträsk	Öppen och hävdpräglad våtmark med rikt fågelliv, bland annat ängshök.
Petgärde träsk	Våtmark med rikt fågelliv, speciellt viktig för änghöken.
Egby sjömarker	Kuststräcka med representativa och välbevarade betespräglade strandängar och kustvattenmiljöer. Mycket rikt fågelliv och av stor betydelse för häckande och rastande fågel. Utgör viktiga lek- och uppväxtområden för fisk.
Kapelludden	
Åkeby – Runstens sjömarker	
Skedeås	Kalkrika gräsmarker med flertalet rödlistade arter.
Störlinge sjömarker	Sedan länge betade kustmarker med rik flora och viktiga häcknings- och rastplatser för fågellivet.
Tjusby sjömarker	Grunda bräckta habitat samt öppna eller halvöppna betesmarker. En lång kontinuitet av bete har skapat en artrik flora och viktiga platser för häckande vadarfåglar och rastande flyttfåglar.

Riktlinjer

- Kommunens generella utveckling avser att värna riksintressena och säkerställa att dess värden inte påverkas negativt.
- Samtliga riksintressen beaktas mer ingående i varje enskild detaljplaneprocess.
- Genom förslag att ta fram strategier för friluftsliv, ekosystemtjänster och kulturmiljö kommer flertalet riksintressen att tillgodoses och kunna utvecklas.

Föreslagna justeringar

- Riksintresse för naturvård behöver justeras i norra Rälla, i område SB37 i mark- och vattenanvändningskartan. Där föreslås ny bebyggelse i ett tillväxtområde som direkt ansluter till befinlig bebyggelse inom serviceorten.
- Riksintresse för naturvård behöver justeras marginellt i Borgholms tätort för att överensstämma med hur marken brukas idag. Gäller område MB12 i mark- och vattenanvändningskartan.

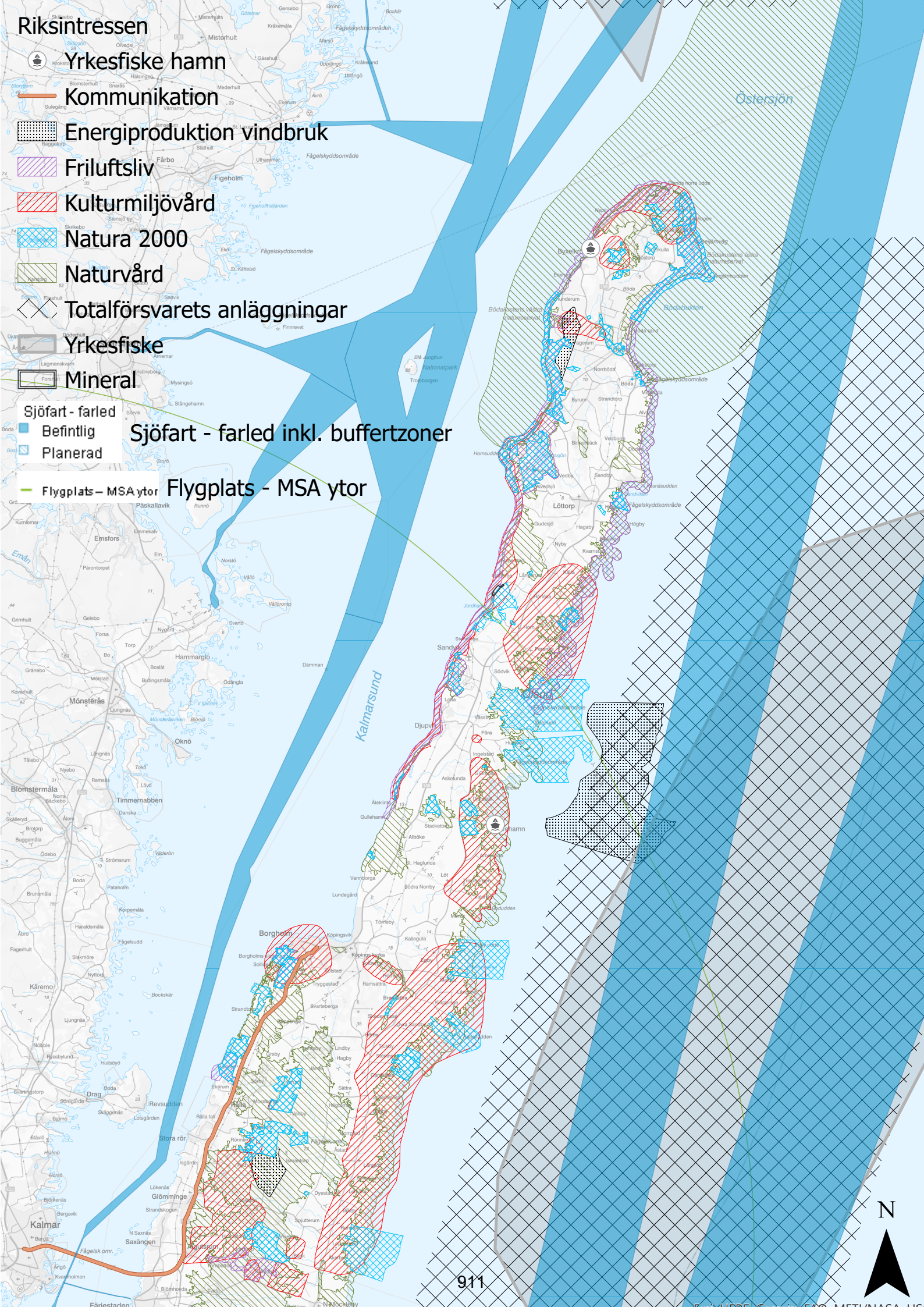
Riksintressen
Yrkesfiske hamn
Kommunikation
Energiproduktion vindbruk
Friluftsliv
Kulturmiljövård
Natura 2000
Naturvård
Totalförsvarets anläggningar
Yrkesfiske
Mineral
Sjöfart - farled
Befintlig
Planerad
Sjöfart - farled inkl. buffertzoner
Flygplats – MSA ytor
Flygplats - MSA ytor
Östersjön
Kalmarsund
Borgholm
Kalmar
Löttorp
Djupvik
Sandvik
Hammarglo
Mönsterås
Oknö
Timmernabben
Blomstermåla
Påskallavik
Emsfors
Figeholm
Misterhult
Byxelkrok
Böda
Norrböda
Böda sand
Bödaviken
Fågelskyddsområde
Blå Jungfrun Nationalpark
Trollaborgen
Kråkelund
Ölvedal
Gässhult
Mederhult
Fårbo
Uthammar
Finnrevet
Mysingsö
Stångehamn
Sörvik
Saltvik
Lagmanskvarn
Kristineberg
Forsahult
Djupedal
Århult
Sikrikebo
Stensjö by
Ekö
St. Kättelsö
Fågelskyddsområde
Figeholmsfjärden
Ölands norra udde
Nebbelunda
Högsrum
Byxelkrok
Ölandsstenar
Ölandsstenarna
Ölandsstenarnas
Ölandsstenarnas naturreservat
Ölandsstenarnas naturreservat
Ölandsstenarnas naturreservat

Energi

Borgholms kommun har en stor andel förnybar energi, både sett till tillförsel och användning. Det produceras mycket vindkraft inom kommunen och det finns en stor potential i att utöka produktionen av solenergi och biogas.

Nästintill all förbrukning av fossil energi i Borgholms kommun sker dels genom transporter, dels genom arbetsmaskiner inom jordbruket. För att på sikt bli fossilbränslefria deltar kommunen i det länsövergripande arbetet *Nooil* med år 2030 som tidshorisont.

Borgholms kommun har en gemensam vindkraftsplan tillsammans med Mörbylånga kommun som inte är aktuell att uppdatera de närmaste åren. Av vindkraftsplanen framgår kommunens ställningstagande att inga vindkraftsetableringar ska ske utmed kommunens västra kuststräcka men att havet utanför kommunens östra kuststräckan kan rymma ett fåtal större vindkraftsetableringar. När en generationsväxling av vindkraftverken blir aktuell bör dock frågan ses över igen och planen omarbetas.

Produktion

I Borgholms kommun produceras cirka 400 GWh årligen från vindkraften och ungefär hälften exporteras.

Solenergi-produktionen i kommunen har en stor potential att utvecklas tack vare de många soltimmarna. Kommunen ser positivt på etableringen av fler solenergianläggningar. Både mindre privata, främst för eget bruk, och större anläggningar för försäljning av el. Oavsett storlek är det av stor vikt att etableringen tar hänsyn till omgivningen avseende placering och utformning.

Biogasproduktionen har även den en stor potential att utvecklas och täcka betydande delar av kommunens bränsleförbrukning. Redan nu sker rötning av gödsel på individuella gårdar i kommunen där elproduktionen delvis används i de egna gårdsverksamheterna. Kommunens många jordbruk producerar en stor mängd gödsel vilket medför goda möjligheter att utveckla biogasproduktionen. I reningsverken i kommunen produceras biogas av rötslam som sedan används för värmeproduktion.

I kommunen kan fastighetsägare i Löttorp och Borgholm anslutas till fjärrvärmenätet, vars värme produceras av biobränslen från Öland och Småland.

Förbrukning

Elanvändningen i kommunen uppgår till cirka 150 GWh per år, vilket är mindre än hälften av vad som produceras på årsbasis. Dock sker en import av el, då väder och behov varierar över året.

Transporterna i kommunen utgörs av en stor andel fossildrivna fordon och 93 % av alla registrerade fordon i kommunen år 2020 drevs med fossila drivmedel. Antalet elbilar i kommunen är relativt få men då besöksnäringens säsongsvariation ökar antalet markant under sommaren finns ett behov att bygga ut laddinfrastrukturen ytterligare. Tillgången till andra fossilfria drivmedel är begränsad och kommunen har som mål att verka för att förbättra det.

De två stora näringarna i kommunen, jordbruket och den ofta motorburna besöksnäringen, är idag de stora förbrukarna av fossila bränslen. Den största energiförbrukningen från Ölands många besökare utgörs av transporter till och från ön. Besökarnas resor mellan olika platser på Öland är förhållandevis korta men utgör de resor som kommunen har störst möjlighet att påverka. Detta kan exempelvis ske genom att främja kollektivtrafik och cykel. Jordbruken i kommunen står för ungefär 14 procent av energiförbrukningen, men bidrar till 74 procent av utsläppen av växthusgaser. Detta beror främst på djurproduktionens utsläpp av kväv- och metangas som står för ungefär hälften av jordbrukets växthusgasutsläpp. Att kommunen har relativt höga utsläpp av växthusgaser beror på att livsmedelsproduktionen per capita är stor jämfört med andra kommuner.

Läs mer:

- Energibalans 2018 - Borgholm
- Vindkraftsplan, tematiskt tillägg till översiktsplanerna för Mörbylånga och Borgholms kommuner.

Berörda miljömål

Riktlinjer

- Kommunen ska arbeta för ett utbyggt nät av fossilfria bränslealternativ.
- Energiproduktion som är förnybar och lokal ska prioriteras.
- För vindkraftsfrågor ska kommunens vindkraftsplan följas.

Avfall

Avfallshantering är en grundläggande infrastruktur i samhället och kan ha stor påverkan på hållbarhetsaspekter i form av återvinning, cirkulär ekonomi omhändertagandet av farliga ämnen. Alla har en skyldighet enligt miljöbalken att minimera mängden avfall och att se till att det avfall som uppstår behandlas på det mest miljövänliga och resurseffektiva sättet.

Hantering och insamling av avfall under kommunalt ansvar utförs av Borgholm Energi AB utifrån kommunens avfallsplan och föreskrifter. I planprocessen beaktas möjligheten att anordna ändamålsenlig avfallshantering genom kommunens detaljplaner och bygglov.

I Borgholms kommun finns två bemannade återvinningscentraler, i Kalleguta och i Böda. Där lämnar hushållen sitt grovavfall, elavfall, farliga avfall och material för återbruk. I kommunen finns även flertalet återvinningsstationer där hushållen källsorterar sina förpackningar och tidningar.

Fastighetsnära insamling av förpackningar kommer att införas under hösten 2025. Detta är ett krav i hela Sverige och kommer av ett EU-direktiv. Syftet är att öka materialåtervinningen. Det pågår samtidigt ett arbete med att förbättra arbetsmiljö och säkerhet i avfallshämtningen. Det innebär krav på åtgärder för framkomlighet på mindre vägar i kommunen. Det är viktigt att hänsyn tas till farbarhet och säkerhet i all kommunal planering.

Sedan 2015 samlas matavfallet i Borgholms kommun in separat och återvinns till biogas och biogödsel. Att sluta kretsloppet och hushålla med resurserna kan bidra till mindre utsläpp av växthusgaser och utgör en cirkulär tillgång för gödslingen i jordbruket. Läs mer om utvecklingen av biogas inom kommunen i kapitlet *Energi*.

Se även:

- Riktlinjer för farbar väg för Borgholms kommun

Berörda miljömål

Bostäder

Bostadsförsörjning

Goda bostäder och boendemiljöer är grundläggande kvaliteter i en kommun och ger förutsättningar för såväl välfärd som en god ekonomisk tillväxt. Attraktiva boendemiljöer utgör en viktig del i att skapa möjligheter för människor att bo kvar i kommunen och för fler att vilja flytta hit. Ett attraktivt bostadsutbud är också en nyckelfaktor för företag för att kunna rekrytera rätt kompetens. Bostadsbyggande och strategisk utveckling av bostadsbeståndet är därför en viktig del av kommunens långsiktiga planering.

Det är kommunens ansvar att planera för bostadsförsörjningen och att främja att rätt åtgärder förbereds och genomförs, vilket regleras i lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Kommunernas generella ansvar enligt bostads-försörjningslagen medför inte någon ovillkorlig rätt till bostad för alla, utan vissa grupper har istället en lagstadgad rätt till bostad enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Kommunerna ansvarar även för att det finns boende för nyanlända med uppehållstillstånd som har anvisats plats i en kommun.

Befintligt bestånd och framtida behov

Borgholms kommuns bostadsbestånd består huvudsakligen av ägda bostäder i form av småhus eller bostadsrätter. Andelen bostäder med hyresrätt i kommunen utgör ungefär 20 %, vilket är lägst i länet. Takten i bostadsbyggandet har, undantaget fritidshus, varit låg i kommunen de senaste 25 åren.

Nyproduktionen av flerfamiljshus med hyresrätter har under samma tid var nästintill obefintlig. Dock har det skett ett trendbrott de senaste åren och återigen byggs hyresrätter i kommunen. Behoven överstiger fortsatt utbudet och det finns därmed ett generellt behov av fler hyreslägenheter i kommunen.

Fler hyresrätter skapar fler alternativ till boende i olika skeden i livet. Det bidrar till en rörligare bostadsmarknad med fler möjligheter att både byta bostad inom kommunen och för nya invånare att flytta hit. Därtill finns ett stort behov inte minst inom besöksnäringen att hitta lämpliga boenden för sin personal.

Det finns även en efterfrågan och potential för attraktiva bostads-lokaliseringar för barnfamiljer på pendlingsavstånd till Kalmar. Detta är av stor betydelse för att stärka och integrera kommunen som en del av den regionala bostads- och arbetsmarknaden.

I likhet med många andra mindre kommuner präglas den demografiska strukturen i Borgholms kommun av en åldrande befolkning. För att möjliggöra kvarboende och främja en god hälsa hos dessa grupper, som har större behov av stöd och service, behöver bostaden vara anpassad för äldre individers behov. Samtidigt behöver fler platser på särskilt boende förberedas. Efterfrågan på andra former av boenden, såsom trygghetsboenden, beräknas även att öka framöver.

Se även

- Strategi för bostadsförsörjning 2021-2024.

Social hållbarhet

Bostaden och en god livsmiljö är grundläggande förutsättningar för den sociala hållbarheten i den byggda miljön. Det påverkar i sin tur aspekter som en god hälsa, trygghet och möjlighet att påverka sin livssituation.

En fungerande och bred bostadsmarknad är en viktig aspekt för att alla grupper i samhället ska inkluderas. Borgholms kommun har i nuläget ett underskott av bostäder för äldre, unga, studenter, nyanlända och personer med en funktionsnedsättning. Genom att arbeta aktivt med bostadsbeståndet och främja olika upplåtelseformer har kommunen möjlighet att skapa en mer varierad bostadsmarknad och erbjuda olika boendemiljöer. Det kan i sig även skapa flyttkedjor som både gör att det befintliga beståndet utnyttjas effektivare och att fler har möjlighet att komma in på bostadsmarknaden. Det är speciellt viktigt att personer med särskilda behov har möjlighet att hitta en passande bostad.

Borgholms kommun är en av samverkansparterna i den regionala strategin för integration. I strategin är det övergripande målet att utrikes födda ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter i samhället som inrikes födda. Bostaden utgör en viktig faktor i uppfyllandet av målet, bland annat genom att främja en god boendemiljö och öka möjligheten till en egen bostad.

Berörda miljömål

Mellankommunala frågor

Flera av översiktsplanens förutsättningar och strategier är ömsesidigt beroende av andra kommuner i regionen. Den främsta kontakten sker med Mörbylånga kommun som i och med ögeografin delar resurser, kuststräckor och organisationer inom IT, turism och räddningstjänst. Det finns även föreningar som är knutna till hela eller delar av ön, oaktat kommunindelning, så som idrottsföreningar och hembygdsförbundet med Ölands Museum Himmelsberga. Borgholms kommun har även en relation till Kalmar som regionalt nav och enda landförbindelsen till Öland. I Kalmar finns anslutningen till E22, tågtrafik och den regionala flygplatsen. Dessutom finns regionens universitet och länssjukhus i Kalmar.

För en bättre gemensam beredskap är även risk- och sårbarhetsfrågor en mellankommunal fråga där utbyte sker med angränsande kommuner.

Transport och kommunikationer

Den fysiska infrastrukturen gynnas av ett mellankommunalt och regionalt samarbete, både vad gäller vägnätet, kollektivtrafikförsörjningen och den digitala infrastrukturen. Inte minst i den strategiska planeringen är regionala och nationella transport- och kommunikationssatsningar viktiga för att skapa en bättre helhet. Det bidrar även till att Borgholms kommun har ett intresse av att underhålla och säkerställa transportinfrastrukturen även utanför kommungränserna.

Kalmar är en viktig knutpunkt för den regionala trafiken och det är av intresse från Borgholms kommun att kommunikationerna och tillgängligheten till och från flygplatsen och tågstationen är goda, exempelvis i form av busstrafik och parkeringar. Likaså är Ölandsbrons effektivitet av stor vikt för kommunen, där ett aktivt underhåll krävs för att upprätthålla kapaciteten.

Både väg 137 och väg 136 mellan Färejstaden och Borgholm är utpekade som riksintresse för kommunikationer och väglänkar som bidrar till att upprätthålla nationellt viktiga strukturer. Utifrån Borgholms kommuns geografiska läge och beroende av ovan nämnda vägar är det av största vikt att berörda aktörer som stat, region och kommuner fortsätter förbättra och utveckla infrastrukturen.

I den regionala transportplanen för länet åren 2022-2033 inkluderas utveckling av väg 136 från Isgärde till Borgholm och färdigställandet av cykelleden Ölandsleden. De två projekten delas med Mörbylånga kommun då båda kommunerna gynnas av ökad framkomlighet, säkerhet och tillgänglighet för såväl invånare som besökare. Det är av största vikt för Borgholms kommun att det även sker förbättringar av väg 136 söder om Isgärde mot brofästet. Väg 136 från brofästet och norrut är prioriterad då sträckan är avgörande för kommunens utveckling samt för möjligheterna att pendla till skola och arbete, för näringslivets transporter och för besökare.

Samtidigt som förbindelsen med Kalmar är väldigt viktig behöver kommunikationerna med Mörbylånga förstärkas. Speciellt länken mellan

kommunerna längs den östra kusten är begränsad och utgör ett gemensamt mellankommunalt intresse att stärka. Den regionala kollektivtrafikplaneringen gör i nuläget även pendlingen mellan norra och södra Öland bristfällig. Kollektivtrafik mellan kommunerna är en viktig hållbarhetsfråga, dels för att erbjuda ett konkurrenskraftigt alternativ till bilen, dels utifrån en jämställdhetssynpunkt. För att förbättra möjligheterna att resa med kollektivtrafik mellan de båda Ölandskommunerna är det viktigt att få till smidiga byten mellan busslinje 101 och 105. Hållplatser för resandebyte mellan södra och norra Öland i anslutning till brofästet är av största vikt för att möjliggöra detta och skulle skapa möjligheter till en hållbar arbetspendling mellan Borgholm, Färjestaden och Mörbylånga.

Kommunens kommunikationer till havs utgörs av hamnarna och de många farlederna som passerar Öland. Hamnarna används för färje-, yrkes- och fritidsändamål och utgör både mellankommunala, nationella och internationella förbindelser. I ett mellankommunalt sammanhang är färjetrafiken mellan Byxelkrok och Oskarshamn särskilt viktig.

Regionens länssjukhus ligger i Kalmar vilket trafikplaneringen behöver ta hänsyn till, främst i form av framkomligheten för akutsjukvårdstransport till och från sjukhuset. Även framkomligheten för andra utryckningsfordon, såsom den kommungemensamma räddningstjänsten, behöver planeringen ha i åtanke i trafikutformningen. Likaså regionens lantbrukare som rör sig mellan kommunerna måste beaktas.

Arbetsmarknad och kommunal service

Då det är relativt långt mellan de större orterna på Öland måste samhällsplaneringen förhålla sig till att invånare rör sig utanför kommungränsen för besök i närmaste tätort. Exempelvis har boende i Rälla närmare till Färjestaden än till Borgholm. Även delar av skolverksamheten är ett mellankommunalt intresse då barn och ungdomar går i grundskola och gymnasium i andra närliggande kommuner. Borgholms, Kalmars, Mörbylångas och Torsås kommuner utgör tillsammans Kalmarsunds gymnasieförbund för ett gemensamt arbete med regionens gymnasier.

Borgholms kommun delar bostads- och arbetsmarknad med främst Kalmars och Mörbylångas kommuner, vilket bygger på goda möjligheter till pendling. Formellt täcker den lokala arbetsmarknadsregionen också Torsås, Emmaboda och Nybro kommuner. Förbindelserna mellan Borgholms kommun och Kalmar är mycket viktiga både för utbudet av arbetstillfällen, för att tillsammans skapa en god bostadsförsörjning för alla och för att främja en positiv befolkningsökning. Se vidare i kapitlet *Bostadsförsörjning*.

Vattenförvaltning

Vattenförvaltningen är i sin natur en mellankommunal fråga, men delvis även regional, nationell och internationell. Som del av en ö med havet som främsta avgränsning är Borgholms kommun relativt oberoende av andra kommuner i form av avrinningsområden uppströms och nedströms, bortsett från den naturliga kopplingen till Mörbylånga kommun. De vattenförekomster som delas av kommunerna är Pelnabrobäcken, bäck vid Runsten, Mörbylånga-Borgholms kalkberg, södra Ölands kustvatten, västra Ölands kalkberg, östra Ölands kalkberg och Rällaformationen.

För att skapa robusta och mindre känsliga system är dricksvattennäten i Borgholms och Mörbylånga kommun sammankopplade på västra sidan av ön och planer finns att koppla samman dricksvattennätet även på den östra sidan. Planering för att även lösa avloppsfrågan för de sydöstra delarna av kommunen pågår tillsammans med Mörbylånga kommun. I och med klimatförändringarna är vattnet en viktig mellankommunal fråga för framtiden. Borgholms kommun kan inte själv lösa i grunden internationella frågor som den allmänna statusen på Östersjön, men kan bidra utifrån de egna resurserna. Det pågående nationella arbetet med havsplanering och införandet av havsplaner utgör en viktig del i att lyfta havet som en gemensam resurs som kräver kollektiva insatser. Det är ett arbete som Borgholms kommun följer utvecklingen av och bidrar till utifrån de kommunala förutsättningarna. Läs mer i kapitlet *Havsplanering*.

Vindkraft

Vindkraft är på grund av sin storlek och visuella påverkan långt utanför kommungränserna en mellankommunal fråga. Borgholms och Mörbylångas kommuner har en gemensam vindkraftsplan för att tillsammans arbeta med riktlinjer och lokalisering. Även vindkraftverk som uppförs längs med fastlandskusten i Kalmarsund kommer att synas från Öland. Av vindkraftsplanen framgår kommunens ställningstagande att inga vindkraftsetableringar ska ske utmed kommunens västra kuststräcka men att havet utanför kommunens östra kuststräckan kan rymma ett fåtal större vindkraftsetableringar.

Natur, friluftsliv och turism

Det gemensamma ansvaret för Öland tillsammans med Mörbylånga kommun gäller även naturvärdena, såsom grönstrukturen och djurlivet. Framförallt Mittlandskogen, med sin unika karaktär, sin stora betydelse för den biologiska mångfalden, den kulturhistoriska miljön och friluftslivet delas och samförvaltas. Flera av Ölands cykel- och vandringsleder är gemensamma för Borgholms och Mörbylångas kommuner, exempelvis cykellederna Ölandsleden och Fyr till fyr. Samförvaltningen är viktig för Ölands många besökare som ofta inte stannar inom en kommun. Det bidrar även till att stärka det lokala näringslivet och Ölands fortsatta utveckling som cykeldestination. För turismens tillgänglighet och hållbarhet är det även viktigt att den mellankommunala och regionala kollektivtrafiken fungerar så att det är lätt att ta sig omkring utan bil.

Riksintressen

Borgholms kommun delar vissa riksintressen med Mörbylånga kommun. Längs med den östra kusten delas det militära sjöövningsområdet Martin, riksintresset för naturvård kallat Östra Ölands strandängar och i liten utsträckning ett fångstområde som utgör riksintresse för yrkesfiske. I Mittlandsskogen delas både riksintressen för naturvård, kulturmiljövård och vindkraft samt Natura 2000-områden. Dessutom utgör hela Öland riksintresse för rörligt friluftsliv och obruten kust.

Kust- och havsplanering

För Borgholms kommun ingår delar av Kalmarsund och det territoriella havet på östra sidan i den kommunala kust- och havsplaneringen. Planeringen behöver ske i de tre dimensionerna bottnen, i vattnet och i luftrummet. Kust- och havsplaneringen inbegriper områden som energiproduktion, militära intressen, transporter, fiske, vattenbruk (till exempel odling av musslor eller alger) naturmiljö (ålgräsängar, mjuk- och hårdbottnar) och kulturmiljö (vrak och fyrar), samt dricksvatten vid avsaltningsverket och utvinning eller deponering av ämnen

År 2022 antogs de första nationella havsplanerna av regeringen. De utgör ett viktigt steg i att integrera olika användningar av havet på ett övergripande, effektivt och hållbart sätt. Havsplanerna överlappar delvis med den kommunala planeringen och utgör en samordning mellan kommuner, regioner och indirekt andra länder kring havet som en gemensam resurs. För kommunen innebär det en möjlighet och skyldighet att planera havet ända ut till kommungränsen i vattnet. Borgholms kommun föreslår inga förändringar i kommunens mark- och vattenanvändning som strider mot havsplanen.

Den nationella havsplaneringen inkluderar även de viktiga ekosystemtjänsterna, som bland annat ligger till grund för en betydande del av turismen, klimatanpassning och minskning av klimatpåverkan.

Borgholms kommun berörs av havsplanen för Östersjön längs med den östra kusten medan den västra kusten i Kalmarsund inte ingår i någon nationell havsplan utan endast påverkas indirekt.

De tre nationella havsplanerna. Källa: Havs- och vattenmyndigheten, 2022.

Miljökvalitetsnormer för havsmiljön

För att nå god miljöstatus har elva miljökvalitetsnormer (MKN) för havsmiljön och ett åtgärdsprogram fastställts i ”Marin strategi för Nordsjön och Östersjön”. Åtgärderna vänder sig till myndigheter och kommuner för att MKN för havsmiljön ska kunna uppnås.

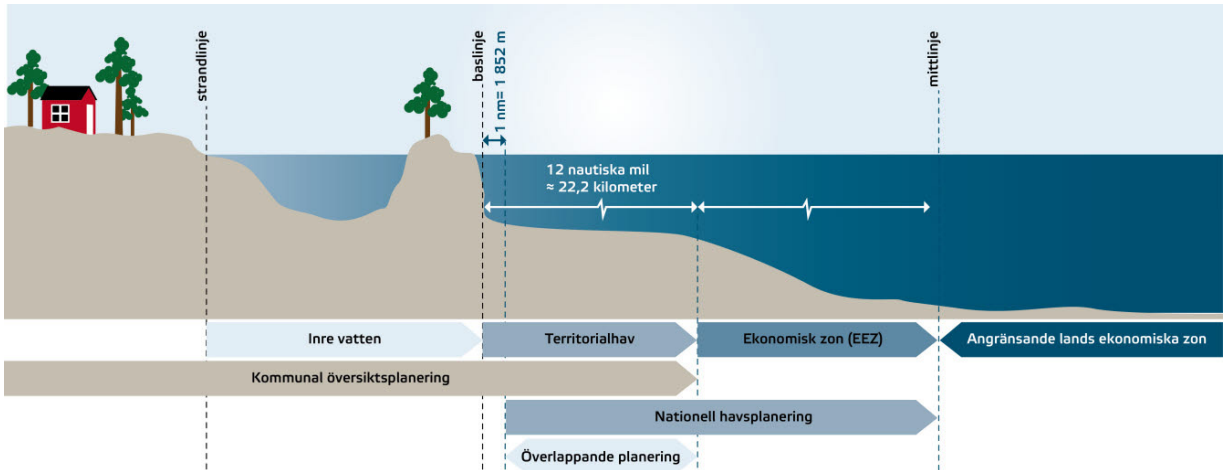

Geografisk utbredning av den kommunala översiktsplaneringen och den nationella havsplaneringen. Källa: Boverket, 2021.

Kommunernas åtgärder omfattar åtgärder och målsättning för avfallsplanen som bidrar till att minska marint skräp, samt årlig rapportering av hur arbetet genomförs.

Landskapstyper

Till havs återfinns två landskapstyper inom kommunen i form av sund och djup havskust.

Sund

Landskapstypen begränsas av den visuella landkontakten på sundets båda landremsor vilket ger orienterbarhet och en tydlig riktning. Riktningen förstärks även av de farleder som följer sundets längd med infarter mot olika hamnar längs vägen. Farlederna trafikeras av tung och lätt kommersiell trafik, yrkesfiskebåtar och fritidsbåtar. I kommunen återfinns landskapstypen vid Norra djupsundet.

Norra djupsundet är ovan ytan ett vidsträckt landskapsrum som begränsas av land på två sidor. Blå jungfrun i Oskarshamns kommun och Borgholms slottsruin utgör tydliga landmärken. Området består främst av marint lågland men även kuperade grundområden.

Fiske och besöksnäring till Blå Jungfrun är de största näringarna och en del fritidsbåtstrafik rör sig inom området sommartid.

Djup havskust

Landskapstypen djup havskust karaktäriseras av djup över 12 meter samt den visuella kontakten med land. Jordarterna består främst av glacial lera, postglacial lera, gyttjelera och lergyttja. Öppenheten ger god genomströmning av vatten.

Den djupa havskusten har land i horisonten åt ena hållet vilket gör landskapstypen relativt orienterbar. Farleder för tyngre kommersiell trafik passerar genom landskapstypens yttre delar medan delarna närmare land används mer frekvent av fritidsbåtar och i stråk av kommersiell trafik för infart till hamnar. I landskapstypen sker även fiske. Det finns ett antal övriga kulturhistoriska lämningar i landskapstypen å som vrak, förlisningsplatser och sjömärken.

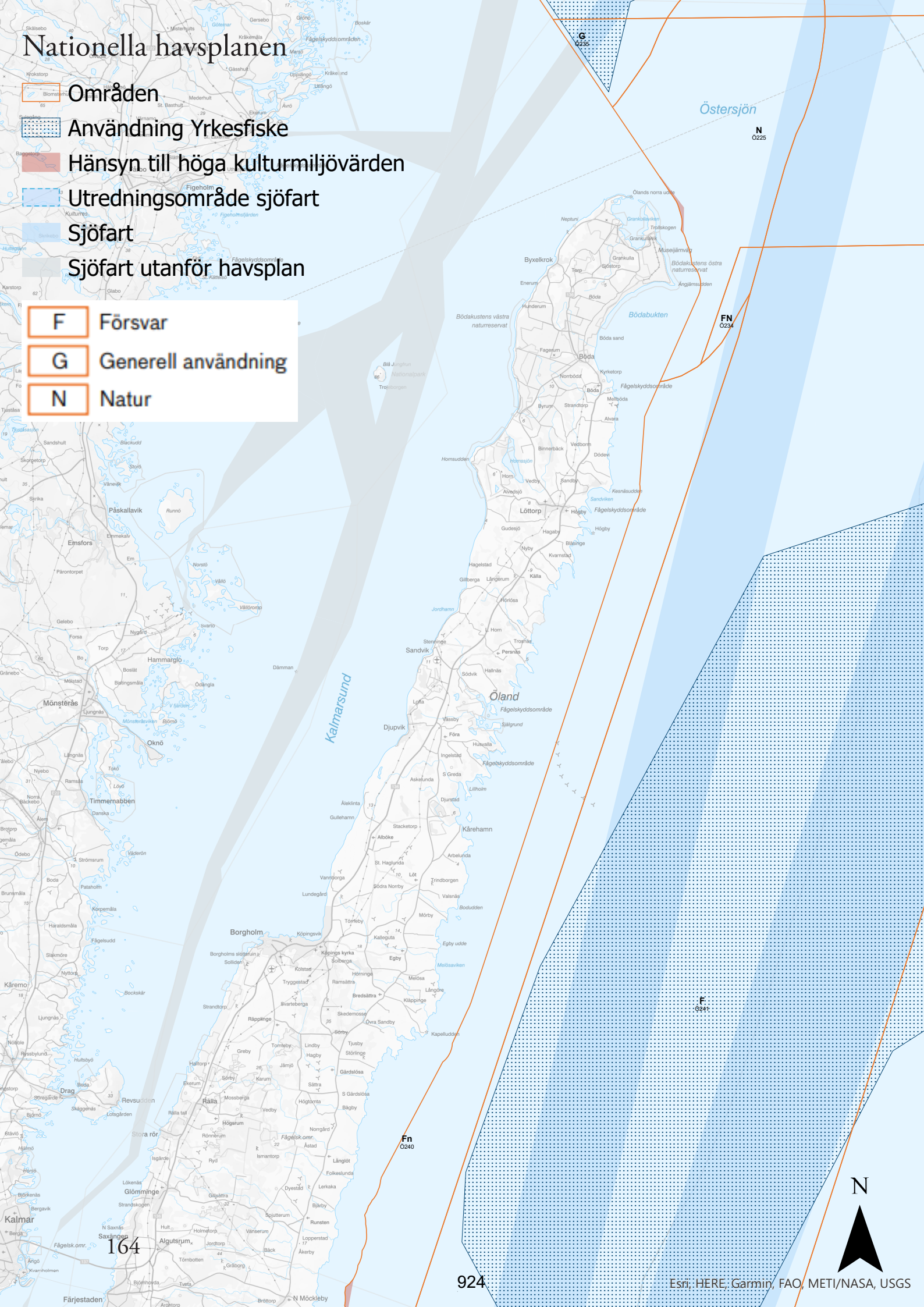
Nationella havsplanen
Områden
Användning Yrkesfiske
Hänsyn till höga kulturmiljövärden
Utredningsområde sjöfart
Sjöfart
Sjöfart utanför havsplan
F Försvar
G Generell användning
N Natur
Östersjön
Kalmarsund
Öland
Bödabukten
Borgholm
Kalmar
Mönsterås
Emsfors
Hammarglo
Oknö
Timmernabben
Byxelkrok
Böda
Löttorp
Sandvik
Djupvik
Kårehamn
Fn
Ö240
N
Ö225
G
Ö235
FN
Ö234
F
Ö241
N
Esri, HERE, Garmin, FAO, METI/NASA, USGS

Områdesbeskrivningar från havsplanen

Område	Användningar	Särskild hänsyn	Företräde
Ö225	Natur, sjöfart	Höga kulturmiljövärden	
Ö234	Försvar, sjöfart, natur		
Ö235	Generell användning, sjöfart, yrkesfiske		
Ö240	Försvar, sjöfart, yrkesfiske.	Höga kulturmiljövärden, höga naturvärden: revmiljö, fågel- och däggdjursområde med särskild låg miljöpåverkan	Försvar ges företräde framför utökad energiutvinning.
Ö241	Försvar, sjöfart, yrkesfiske		Försvar ges företräde framför ökad energiutvinning.

Referenser

Kommunala styrdokument

Borgholms kommun

Avfallsplan (KF 2019-12)
Bredbandsstrategi (KF 2019-10)
Cykelstrategi för Borgholms kommun 2020-2025 (KF 2020-09)
Energi- och klimatstrategi för Borgholms kommun (KF 2019-11)
Föreskrifter för avfallshantering i Borgholms kommun (KF 2019-12)
Hållbarhetspolicy (KF 2020-05)
Näringslivsstrategi för Borgholms kommun 2018-2022 (KF 2018-05)
Riktlinjer för etableringar av elektroniska kommunikationsanläggningar inom Borgholms kommun (KS 2019-11)
Riktlinjer för farbar väg (MBN 2020-12)
Risk- och sårbarhetsanalys (KF 2019-10)
Strategi för badplatser och offentliga toaletter (KF 2020-10)
Strategi för bostadsförsörjning 2021-2024 (KF 2022-02)
Undersökning och riskklassning av nedlagda deponier i Borgholms kommun (MBN 2021-01)
VA-plan för Borgholms kommun (KF 2013-11)
VA-policy Öland (KF 2012-09)
Vindkraftsplan – tematiskt tillägg till översiktsplan för Borgholms kommun och översiktsplan för Mörbylånga kommun (KF 2011-11)

Ölands kommunalförbund

Handlingsprogram för Räddningstjänsten Öland 2019-2022. (Ölands kommunalförbund, 2019).
Oljeskyddsplan Öland. (Ölands kommunalförbund, 2013).
Turismstrategi Öland – Vägen mot en hållbar och konkurrenskraftig destination. (Ölands kommunalförbund, 2012)

Kommunala utredningar och kunskapsunderlag

DHI, 2014. Risk- och sårbarhetsanalys avseende klimatförändringarnas påverkan för tätorterna Borgholm-Köpingsvik.
Kreera samhällsbyggnad AB, 2018. Landskapsanalys av Kalmar läns kust- och havszoner.
Norconsult, 2021. Stigande hav – Risker och åtgärder Borgholm.
Norconsult, 2023. Miljöbedömning av föreslagen bebyggelse vid Kårehamn.
Sweco, 2021. Kulturmiljöanalys för ÖP i Borgholms kommun.
Sweco, 2021. Naturvärdesinventering förstudie för ÖP i Borgholms kommun.
WSP Environmental, 2018. Energibalans Borgholm 2018.
Ecocom, 2016. Trädvårdsplan och trädvårdsinventering, Borgholms stad.

Kommunala planer och program

Fördjupad översiktsplan Borgholm-Köpingsvik, 2019.
Fördjupad översiksplan Byxelkroksområdet, 2017.
Fördjupad översiktsplan Djupviksområdet, 2018.
Fördjupad översiktsplan Löttorps tätort med nära omgivningar, 2008.
Fördjupad översiktsplan Rälla, Stora Rör och Ekerum, 2011.
Grönstrukturplan för Borgholm-Köpingsvik, 2017.
Planprogram för Byxelkroks hamn, 2020.

Övriga referenser

Azote för Stockholm Resilience Centre vid Stockholms universitet, 2016. The SDGs wedding cake (CC BY 4.0). *https://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-the-sdgs-wedding-cake.html*

Boverket, 2021. Kommunal och nationell havsplanering. *https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmanna-intressen/hav/kommunal/*

Boverket, 2020. Regler och vägledning för radon vid uppförande av ny byggnad. *https://www.boverket.se/sv/byggande/halsa-och-inomhusmiljo/radon/nybyggnation/*

Boverket, 2018. Sammanhållen bebyggelse. *https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/anmalningsplikt/bygglovbefriade-atgarder/sammanhallen-bebyggelse/*

Boverket, 2011. Vägledning för planering för och invid djurhållning. Rapport 2011:6.

Centrum för naturvägledning och Albaeco, 2017. Upptäck ekosystemtjänster i den svenska naturen - En vägledning och exempelsamling för att upptäcka och synliggöra ekosystemtjänster i svensk natur.

Forslund, M. (red.), 2001. Natur och kultur på Öland. Kalmar: Länsstyrelsen i Kalmar län.

Havs- och vattenmyndigheten, 2022. Havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet.

IVL Svenska miljöinstitutet, 2018. Kontrollstrategi avseende luftkvalitet för Kalmar län.

Kalmar läns museum, 2008. Borgholms kommuns industriarv.

Länsstyrelsen Kalmar län, 2020. Regional handlingsplan för klimatanpassning - Länsstyrelsen Kalmar 2020-2024.

Länsstyrelsen Kalmar län, 2020. Klimat- och sårbarhetsanalys för Länsstyrelsen Kalmar - 2020.

Länsstyrelsen Kalmar län, 2019. Kulturarv och klimatförändringar i Kalmar län - Underlag för klimatanpassning av värdefulla miljöer.

Länsstyrelsen Kalmar län, 2015. Översvämningsrisker på Öland - Vattenplanering i ett förändrat klimat.

Länsstyrelsen Kalmar län, 2013. Regional vattenförsörjningsplan Kalmar län 2013.

Länsstyrelsen Kalmar län, utan år. Kalmar län i ett förändrat klimat - En kartberättelse. *https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/arcgis/apps/MapSeries/index.html?appid=0b90b5ed95e64628a162931a3058e4d5*

Länsstyrelen i Kronobergs län, 2020. Brukningsvärd jordbruksmark - Ett kunskapsunderlag för Kronobergs län.

Länsstyrelserna, 2016. Checklista för klimatanpassning i fysisk planering - Ett verktyg för handläggare på kommun och länsstyrelse.

Länsstyrelserna, 2015. Planera för hållbarhet - Energiaspekter i fysisk planering - översiktsplaner.

Länsstyrelserna, 2012. Klimatanpassning i fysisk planering - Vägledning från länsstyrelserna.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2021) Översiktlig stabilitetskartering Kalmar län - Borgholms kommun.

Region Kalmar län, utan år. Fakta om Kalmar län - Mark, miljö och bostäder.

SGU, 2020. Översikt av Sveriges stranderosion. *https://www.sgu.se/samhallsplanering/risker/stranderosion/oversikt-stranderosion-sverige/*

SGU, 2020. Riksöversikt över finkorniga jordars skredbenägenhet. *https://www.sgu.se/samhallsplanering/risker/skred-och-ras/riksoversikt-over-finkorniga-jordars-skredbenagenhet/*

SGU, 2020. Radon och strålning. *https://www.sgu.se/samhallsplanering/risker/radon-och-stralning/*

Strålsäkerhetsmyndigheten, 2012. Magnetfält i bostäder.

Trafikanalys, 2021. Fordon på väg. *https://www.trafa.se/vagtrafik/fordon/*

VISS – Vatteninformationssystem Sverige.

WSP, 2018. Biogas från stallgödsel - Systemstudie och samhällsekonomiska effekter för Kalmar län.

Bilaga
Områdesspecifika varsamhetskrav för fokusområde Borgholm-Köpingsvik

1. Bebyggt område med närhet till viktig kulturmiljö, Nedra Vannborga by. I storlek och utformning ska nya byggnader samt ändringar av befintliga byggnader underordna sig genom att vara låga, ej vara iögonfallande samt ha en dov färgsättning.

2. Nedra Vannborga bymiljö med ålderdomlig struktur och en ovanlig lokalisering nära vatten på västra sidan ön. Stor hänsyn måste tas vid kompletteringar i byn och dess omgivningar. Såväl bostadshus som ekonomibyggnader är viktiga att behålla. Vid kompletteringar ska förebild tas med volymer från byn. Ekonomibyggnaderna är av stor vikt för byns värden, därför är omvandling av dessa positivt för att undvika förfall. Avstyckningar är direkt olämpliga. Gårdarna ska bevaras i sin helhet, det historiska värdet ligger i att gårdarna finns kvar i sina sammanhang med öppen mark omkring. Det är därför viktigt att hålla ett byggnadsfritt avstånd, både upplevt och fysiskt omkring byn.

3. Gulaschbaronen Heineckes högkvalitativa tegelvilla från 1930-talet är idag exteriört oförändrad och villan får inte förvanskas. Den noggrant formade parken som sträckte sig ända till sundet är sedan länge naggad i kanten av sentida avstyckningar. Trots detta bör parkens utsträckning behållas för att vi i framtiden ska förstå anläggningens storhet. Ytterligare avstyckningar bör inte tillåtas.

4. Törnebys odlingslandskap. Bevara öppna och obebyggda omgivningar, kulturlandskap. Värdet finns i det öppna odlingslandskap som står i kontrast till radbyns täthet. Markerna får ej ytterligare bebyggas eftersom värdet ligger i att radbyns omgivningar hålls öppna och obebyggda.

Radbyn Törneby är ursprungligen en radby med präktiga gårdar. Mangårdsbyggnaderna ska fortsatt vara de bostadshus som dominerar byn. Kompletteringar i och omkring radbyn ska underordna sig i storlek och färg. Två Nedra Vannborga bymiljö utmärkta exempel på detta finns i sen tid utförda i gatan mot Salomonstorp. Ekonomibyggnaderna är av stor vikt för radbyns värden, därför är omvandling av dessa positivt för att undvika förfall. Avstyckningar är direkt olämpliga. Gårdarna ska bevaras i sin helhet, radbyns värden ligger i att gårdarna finns kvar i sina sammanhang med öppen mark omkring. Det är därför viktigt att hålla ett byggnadsfritt avstånd, både upplevt och fysiskt omkring radbyn.

5. Klinta bodar, en ålderdomlig sjöbodplan som på 70-talet mångdubblats genom byggnadsplan. I Klinta bodars fall ska den gamla sjöbodplanen hållas i minnet och ytterligare tillskott ska inte tillåtas. Ändrad användning till ex bostäder ska ej tillåtas och hamnen bör inte göras för vidlyftig.

Klinta bodars närområde. Sjöbodplanen har en lång historia på Öland. Här hade varje gård i sin sjöbod för husbehovsfiske och kustjakt på säl och sjöfågel. Sjöbodarna låg ofta långt från respektive by den tillhörde. En sjöbodplan behöver därför särskilt långt respektavstånd till omkringliggande bebyggelse för att dess funktion ska kunna förstås i framtiden. Byggnation inom området ska därför inte tillåtas.

6. Från bronsåldern finns ett antal större rösen i Köpingsvik, bland annat den nu skadade men ursprungligen sannolikt närmare 60 m i diameter stora Sote hög. Sote hög är en grav uppbyggd av stenar i form av ett röse beläget precis ovanför Klintabacken invid landborgskanten. Det är lätt att föreställa sig att intrycket av det mäktiga röset nerifrån bukten och till havs måste ha varit ansenlig, liksom utsikten från platsen då som nu är mäktig och sträcker sig vida ut över Kalmarsund, fastandet och Borgholms slott. Sote hög var förmodligen Ölands största röse men är numer skadad av tidigare odling, pålagd röjningssten, vägbygge och bortschaktning. Rösets värde ligger i dess placering högst upp i Klintabacken med öppen mark omkring. Det är därför viktigt att hålla ett byggnadsfritt avstånd, både upplevt och fysiskt omkring platsen för att inte inkräkta på dessa värden. Informationsskylt föreslås.

7. Köpingbuktens övre strand. Platsen har högsta kulturhistoriska värde. Många lämningar har upptäckts som visar att Köpingsvik var en av Sveriges tidigaste och viktigaste vikingatida handelsplatser. Stora delar av området är ännu inte undersökt. Kopplingen mellan samhället och stranden är av största vikt att upprätthålla. Därför ska öppna passager/vägar finnas från väg 136 till stranden. Området används som camping del av året, övrig tid av året finns det stort värde i att området är öppet och tillgängligt både fysiskt och visuellt. Även olåsta grindar är ett hinder som ska undvikas. Området måste förbli obebyggt för att man ska kunna förstå den historiska platsens unika värden samt säkra tillgången till stranden som är viktig för hela Köpingsvik med omland. Dessa värden ska för all framtid säkras.

Gröndals krog är en av Köpings äldsta bevarade miljöer. Viktig verksamhet och mötesplats i ortens utveckling. Köping bildades mellan handelsplatsen på stranden och de viktiga vägarnas skärningspunkt. På denna plats fanns en krog som med kyrkan var två nav kring vilka socknens liv utspelade sig. Vid ombyggnation ska hänsyn tas till byggnadernas ursprung. Det är viktigt att det forna krogområdet inte görs än mer otydligt med tillkommande bebyggelse och att detta beaktas i en framtida detaljplan.

8. Klinta by är något så unikt som en så när intakt enkelsidig radby. Att den har ett magnifikt läge där byn från sitt höga läge vakar över Köpingsbukten och dess rika förflutna gör Klinta by än mer bevarandevärd. Stor hänsyn måste därför tas vid kompletteringar i byn och dess omgivningar. I byns norra del är fortfarande bytomten obebyggd åt väster och ska så förbli. I dess södra del kan komplettering ske i anslutning till Gröna gatan. Såväl bostadshus som ekonomibyggnader är viktiga att behålla. Vid kompletteringar ska förebild tas med volymer från byn. En tidigare riven lada har i bygatans södra del ersatts på ett förtjänstfullt sätt liksom en huvud-byggnad i byns mitt. Ekonomi-byggnaderna är av stor vikt för radbyns värden, därför är omvandling av dessa positivt för att undvika förfall. Avstyckningar är direkt olämpliga. Gårdarna ska bevaras i sin helhet, radbyns värden ligger i att gårdarna finns kvar i sina sammanhang med öppen

mark omkring. Det är därför viktigt att hålla ett byggnadsfritt avstånd, både upplevt och fysiskt omkring radbyn.

9. Köpings kyrka och gamla skolan. Kyrkogården och den första kyrkan på platsen har sitt ursprung från 1000-talet. Av denna kyrka finns inte mycket kvar efter andra rivningen år 1805. Den medeltida kyrkan, var den största på Öland och större än den första domkyrkan i Lund, med sina 42 meter. Kyrkan låg i direkt anslutning till handelsplatsen. Den nuvarande kyrkan är den fjärde i ordningen och är uppförd år 1955, dock i mindre format än de från 1100-tal och från år 1805. Delar av 1100-talskyrkan finns bevarad inne i kyrkan. Gamla skolan är numera församlingshem och museum. Kyrkan och dess omgivningar är av högsta vikt att respektera i den fortsatta planeringen. Detta utesluter inte att platsen norr om kyrkogården utvecklas till ett vackert utformat torg utan permanenta byggnader.

10. Tings flisa med omgivning. Mångbottnad historisk plats vars användning sträcker sig över flera tusen år. Högsta bevarandevärde. Tings flisa är en runsten av kalksten, tre meter hög och 2 meter bred. Runstenen är placerad på en artificiell kulle där den forna tingsplatsen låg. Historiskt har ytan varit öppen och obebyggd och ska så bevaras för att inte inkräkta på platsens betydelse. Kyrkalléns koppling till prästgården ska återskapas i sin helhet med en gångväg i gammal sträckning.

11. Gamla banvallen och bostäder söder därom. Stationshuset som är exteriört i behåll har blivit inklämt i ett villaområde. Viktigt är att stationen bevaras och görs tydligare i sin omgivning genom att ytterligare byggnader nära stationshuset inte ska tillåtas. Den gamla banvallen är ej ianspråktagen och ska heller inte tillåtas bli det.

Bostäder söder om järnvägen. Området angränsar i nord och öst till kulturmiljö och i sydväst till naturområde med högt rekreationsvärde. Respekt till dessa värden anbefalles. Tillskott utöver vad detaljplanen medger är därför inte lämpligt.

12. Klinten vid vattentornet. Äldre sommarhus där flera har hög arkitektonisk kvalité. Dessa hus som ofta var av måttfull storlek hotas av att försvinna där stora villalika nytillskott kommer nära inpå. Området angränsar i nordväst till viktig natur- och kulturmiljö och i söder till naturområde med högt rekreationsvärde. I en framtida översyn bör därför hänsyn till områdets äldre unika bebyggelse tas. Kompletteringar ska göras med volymer som tar förebild i områdets äldre bebyggelse.

13. ”Lilla Solberga”, ursprungligen gården Solberga med koppling till Solberga gård och Prästgården. Dessa är tre gårdscentra av hög kulturhistorisk och arkitektonisk kvalité. Värdet i denna ålderdomliga agrara kulturmiljö ligger i sammanhanget med det öppna jordbrukslandskapet. Dessa miljöer är viktiga för förståelsen av Köpings ursprung. Samtliga tre gårdars omgivningar har tidigare behandlats ovarsamt och ytterligare bebyggelse runt dessa miljöer är olämpligt. Avstyckningar ska inte tillåtas. Prästgårdens koppling till kyrkan genom kyrkallén ska återskapas i sin helhet genom ny gångväg längs gammal sträckning.

Bostäder i Prästhag. Till stor del inom sekundär zon för vattenskyddsområde. Angränsar i norr och väst till naturområde med högt rekreationsvärde. Angränsar i söder till prästgården med kulturvärden. I en framtida översyn av detaljplanen bör ytterligare hänsyn till områdets omgivningar tas. Förändringar inom området ska underordna sig ovan nämnda värden. Byggnation/

verksamheter i området får endast tillkomma om det kan ske utan risk för vattentäktens kvalité/kvantitet. Det är av största vikt att boende och verksamma inom vattenskyddsområdet följer gällade vattenskyddsföreskrifter.

14. Blå rör är Ölands mest kända bronsåldersröse och samtidigt det största med en diameter på 40 meter och höjd på 3 meter. Graven finns nedanför vägen mellan Borgholm och Köpingsvik och anlades helt nära stranden i ett flackt och låglänt område. I omgivningen finns även flera skålgropsblock. Rösets värde gynnas av det bete som håller markerna omkring röset öppet. Viss igenväxning på delar av området där ytterligare skötsel vore positivt. Det är viktigt att hålla ett byggnadsfritt avstånd, både upplevt och fysiskt omkring platsen för att inte inkräkta på dessa värden.

15. Furuhällsvägen. Ålderdomlig bebyggelse längs gamla landsvägen. Tidiga byggnader för turism. I branten söder om landsvägens gamla sträckning finns några före detta pensionatsbyggnader och ett vandrarhem i behåll. Dessa är av olika utförande men tillsammans visar de på en viktig fas i turismens utveckling, området ska ej styckas vidare.

16. Kolstad by med omgivande odlingslandskap. Kolstad by med främst traditionell bebyggelse. Inom riksintresse för kulturmiljö. Gårdsmiljöer från 1800-tal samt tillskott på 1900-tal. Gårdarnas koppling till odlingsmark har gjorts otydliga åt sydväst, väst och norrut (väster om Kolstad Kyrkgata). Forfarande går dock gårdsmiljöernas koppling till odlingsmark och betesmark att se omkring byn trots att en mängd nya bostäder har tillkommit under de senaste decennierna. Byns värde ligger i dess sammanhang med dess tillhörande öppna marker, för att bevara dessa värden är det av stor vikt att behålla ett respektavstånd till bykärnan där ytterligare bebyggelse ej bör tillåtas. Tillkommande bebyggelse ska underordna sig befintliga kulturvärden. Ekonomibyggnaderna är av stor vikt för byns värden, därför är omvandling av dessa positivt för att undvika förfall. Avstyckningar är direkt olämpliga. Gårdarna ska bevaras i sin helhet, byns värden ligger i att gårdarna finns kvar i sina sammanhang med öppen mark omkring. Det är därför viktigt att hålla ett byggnadsfritt avstånd, både upplevt och fysiskt omkring byn. Områdena med bostäder söder och norr om Kolstad by. Närhet till viktig kulturmiljö, Kolstad radby, tillskott ska underordna sig radbyn. I storlek och utformning ska nya byggnader samt ändringar av befintliga byggnader underordna sig genom att vara låga, ej vara iögonfallande samt ha en dov färgsättning.

Odlingsmark omkring Kolstad. Värdet i denna ålderdomliga agrara kulturmiljö ligger i sammanhanget med det öppna jordbrukslandskapet. Dessa miljöer är viktiga för förståelsen av Kolstads ursprung. Därför ska jordbruksmarken i sin helhet hållas obebyggd.

17. Området runt Nydala, Guntorp och Rosenfors. Nydala är ett litet charmigt villaområde som länge tillhört Köpings socken. Gatorna är smala och saknar trottoarer. Husen var ursprungligen enkla, områdets egenart ska respekteras. Vid om- och nybyggnad ska områdets egna byggnadsstil vara förebilden.

Malmsborg. I sydvästra hörnet av kvarteret Vitkålen finns en äldre kalkstensbyggnad som användes för sidenframställning på 1800-talet. Husets yttre får ej ytterligare förvanskas. I övrigt prioriteras området för verksamheter.

Villor längs Malmsborgsgatan och Tingstugatan. Villabebyggelse av god

klass. Huvudsakligen från 50-70-tal. Respektive tidsuttryck ska respekteras.

Guntorps herrgård. Gårdsanläggning från tidigt 1900-tal som utvecklats till hotell, vars grundkaraktär bör behållas. Hänsyn till befintlig struktur krävs.

Tingstugatan 1A-1S, Guntorp, enhetlig radhusbebyggelse av god klass. Området är ovanligt väl bevarat i sin ursprungliga utformning. Exteriöra förändringar tillåts ej eftersom områdets värde ligger i dess enhetlighet.

Kvarteret Sockerbetan, enhetlig villabebyggelse av god klass danskinpirerad arkitektur. Exteriöra förändringar på huvudbyggnad och garage tillåts ej eftersom områdets värde ligger i dess enhetlighet. Enstaka förändringar av byggnadernas ursprungliga utformning har skett. Ytterligare exteriör förvanskning tillåts ej. Vid ombyggnad ska byggnadens ursprungliga utformning i möjligaste mån återställas.

18. Sjöstugan. Inom sjöbodplanen finns en ålderdomlig sjöbod, sannolikt från 1700-talet bevarad på Sjöstugans tomt. ”Sjöstugan”, är av samma ålder men ditflyttad 1927 efter att varit tingshus och gästgivargård i Isgärde. År 1942 inköptes stugan av Borgholms stad, som avsåg att bevara den som kulturminnesmärke. Konstnären Axel Kargel och hans hustru hyrde under 30-talet och decennierna som följde huset som kom att kallas Sjöstugan. Under Kargels tid blev Sjöstugan en kaffeservering och en kulturell oas i Borgholm som många konstnärer besökte. En av Kargels vänner var poeten Nils Ferlin som ofta besökte Sjöstugan, en annan besökare var författaren Ivar Lo Johansson. Kvällarna på Sjöstugan ägnade konstnärsvännerna åt sång, musikackompanjemang av luta och fiol och konstdiskussioner. Både Sjöstugan och den ditflyttade sjöboden har starka kulturhistoriska värden. Sjöstugan med sitt höga väggliv och flacka tak har i snart ett århundrade varit ett kännetecken för udden. Bebyggelsen är därför viktig att bevara.

19. Lilla Nyborg. Utpekat byggnadsminne. En småländsk gård från 1700-talet som flyttades från Småland till sin nuvarande plats, utanför den gamla stadstullen år 1865. En del av byggnaden användes länge för handelsverksamhet. I huset finns handelsbodens fasta inredning bevarad och på gården finns magasin, stall och vagnslider kvar. Vera Nilsson, en av 1900-talets främsta konstnärer ägde och var verksam i Lilla Nyborg.

Folkets hus, ursprungligen en herrgård som arbetarrörelsen förvärvade omkring 1930. Byggnaden har byggts om och till. Även en konservfabrik och mjölkbutik byggdes här upp av kooperationen. KF hade butik först på fastigheten Qvarnen 7 och sedan på Gästgivaren 18. Ny- och ombyggnation ska prövas restriktivt från fall till fall. Hänsyn till befintlig struktur krävs.

Betlehemsområdet med tidig bebyggelse utanför tullarna från första halvan av 1900-talet. Området innehåller en blandning av tidiga småstugor och egnahemsbebyggelse. Släktskap med Stensbergsområdet (se nr 25) och Nydala (se nr 17). Området har en egen småskalig grammatik med smala gator utan trottoarer. En förtätning genom att tillåta delning av befintliga tomter längs Sandgatan föreslås. Ny- och ombyggnation ska prövas från fall till fall. Hänsyn till befintlig struktur krävs.

20. ”Kolstad villastad”. I samklang med det tidiga 1900-talets ideal ville även Borgholm följa Djursholms exempel och pröva en ”villastad” som uppfördes

under 1940-50-talen i funktionalistisk stil. Resultatet blev ett område norr om Storgatan med tomter för friliggande enbostadshus samt de tre flerbostadshusen i Päronträdet. Området med sitt lugna läge har god kvalitet. Vid om- och nybyggnad ska områdets egna byggnadsskick vara förebilden. Gaturummet med separat gångbana, husens placering mot gatan och övriga tidstypiska drag i stadsplanen har stora kvalitéer och ska bevaras.

Kvarteren Eken och Oxeln. Område med enhetliga atriumhus av god klass. Exteriöra förändringar på huvudbyggnad och garage tillåts ej. Enstaka förändringar av byggnadernas ursprungliga utformning har skett. Vid ombyggnad ska byggnadernas ursprungliga utformning återställas i möjligaste mån. Området kallades ursprungligen skämtsamt för ”Kumla” då de mur-omgärdade atriumgårdarna var nya inslag i stadsmiljön och att byggnationen sammanföll med Kumlaanstaltens tillkomst. Området är idag mycket uppskattat.

21. Borgholms järnvägsstation i sitt läge i fonden av västra Kyrkogatans med järnvägshotellet mittemot måste den nyanlände resenären imponerats. Stationen som är uppförd i tegel är förutom bemålade hörnkedjor utvändigt intakt. Vid utvecklingen av Borgholms norra stadsdelar är det viktigt att stationen bevaras och ges respektutrymme. Vid ombyggnad/ ommålning ska byggnadens ursprungliga utformning och färgsättning återställas i möjligaste mån.

Norra Trädgårdsstaden. Kvarteren mellan Sandgatan och Kvarngatan, från Strandgatan till Tullgatan. Bebyggelse av blandad ålder och stil, huvudsakligen från 1900-tal. Inslag av mycket hög klass. Karaktär av trädgårdsstad med inslag av flera institutioner och verksamheter. Respektive tidsuttryck ska respekteras vid om- och nybyggnation.

Kvarteren Korallen och Atollen. Husen, uppförda 1955, i en serie om fyra följer en stadsplan som var skräddarsydd för just dessa villor tillsammans med den ”Beckmanska parken”. Projektet var resultatet av en donation där givaren fick ge sitt namn till parken. I parkens mitt ligger ”Tvättfatet” som ursprungligen var ett grunt sund mellan fasta landet och den ö där det medeltida kapellet låg. Sundet har successivt dämts upp. Landets då ledande landskapsarkitekt Sven Hermelin anlitades. Villorna som för sin tid var mycket moderna ritades av arkitekterna Arne Delborn och Reed Andersson. Villorna som fram tills nu fått vara relativt oförändrade håller hög nationell nivå och är av byggnadsminnes-klass. Uppmärksammad i dåtidens arkitekturlitteratur som handboken Bygg, delen Husbyggnad. År 2000 belönad med första pris i Tyck om Hus, en tävling där varje kommuns bästa byggnader alla kategorier korades. Husen bedöms med ovanstående bakgrund ha unika kvalitéer och högsta arkitektoniska värde. Exteriöra förändringar på huvudbyggnad och garage tillåts ej. Enstaka förändringar av byggnadernas ursprungliga utformning har skett. Vid ombyggnad ska därför byggnadens ursprungliga utformning behållas och där förändringar gjorts återställas.

22. Rutnätsstaden. Innerstaden är fortfarande starkt präglad av sin tillkomst på 1800-talet och funktionen som handelscentrum, med hamn, stort torg och en stadsmässig bebyggelse med fasaderna i gatulinjen. Även där hus med tiden bytts ut eller byggts om efter nya behov har de oftast behållit eller anpassats efter den befintliga karaktären och skalan, och den gamla strukturen är ännu tydligt avläsbar. De

dominerande fasadmaterialen är puts och trä i ljusa färger, med mest puts runt Storgatan och mer trä längs långgatorna. Innerstaden kan delas upp i en östlig och en västlig del där den östra främst var en köpmannastadsdel och den västra en hantverkarstadsdel. Båda hade i regel borgarhus längs Storgatan och långgatorna och magasinlängor längs tvärgatorna, men den östra delen var mer välbärgad och enhetlig. Här återfinns också de flesta av de bevarade husen i så kallad Borgholmsstil med bottenvåning i kalksten och timrad övervåning, av vilka ett par har byggnadsminnesförklarats.

Borgholms första stadsplan från 1817 är i empire vilket är ovanligt för vårt land. Få städer anlades under 1800-talets första del då statsfinanserna var i botten efter förlusten av Finland. Däremot anlades städer i Finland och Baltikum av ryssarna efter det mönster som Borgholm följer. Stadsplanens utformning är bevarad i sin helhet och utgör stadens främsta kulturhistoriska tillgång. Ursprungligen bestod varje kvarter av fyra tomter där varje tomt hade måttet 50 x 60 alnar (ca 30 x 36 meter). Det sammanlagda antalet tomter uppgick till 100 stycken. Tomterna har sedan delats både på längden och på tvären, alltid rätvinkligt. En utvidgning av rutnätsplanen mot söder skedde 1886 samtidigt som de nuvarande gatunamnen stadfästes. Tidigare hette Kvarngatan Norra Vallgatan, Tullgatan Östra Vallgatan, Badhusgatan Södra Vallgatan och Slottsgatan Skeppargatan. Tomtindelningen har förändrats under årens lopp men följer ett angivet mönster som är viktigt att inte gå ifrån i framtiden.

Ursprungligen fanns havsutsikt i två riktningar i varje korsning, de är idag till stor del förbyggda och de siktlinjer mot havet som kvarstår är viktiga att inte bygga igen. I rutnätsstaden finns inslag av kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Innerstadens mest väsentliga värde från kulturhistorisk synpunkt är miljön som helhet. Likväl är det i hög grad enskilda byggnader som förmedlar utvecklingsförloppet och bär associativa värden. Det finns inte något kvarter som helt är utan kulturhistoriskt eller miljömässigt värdefull bebyggelse. Respektive byggnads karaktär ska därför bevaras, nytillskott ska förhålla sig till befintlig bebyggelse på ett respektfullt sätt. För bebyggelse tillkommen före år 1900 ska kulturvärden prioriteras. Borgholmsstilen med bottenplan i kalksten och ovanvåning i trä är av stor vikt att bevara intakt. Ny- och ombyggnation ska prövas från fall till fall. Hänsyn till befintlig struktur krävs. Borgholms bio, Borgholms stadsmuseum, Sjöbergska gården, Kronomagasinet och Gamla rektorbostället (Ölandsbladet) är byggnadsminnen som finns inom rutnätsstaden. Vid nybyggnation i innerstaden ska nuvarande byggnadstradition följas. Äldre byggnadsstilar ska ej kopieras.

23. Villagatan och kallbadhuset. Ekströmska, Gerlofssonska och Wollinska villorna är byggnadsminnen inom området. Hela gatan är viktig att bevara för förståelsen av Borgholm som badort. Vid ombyggnad/ommålning ska byggnadens ursprungliga utformning och färgsättning återställas i möjligaste mån.

Del av kvarteret Verdandi, ”Restis”. Tidstypiskt flerbostadshus av god klass med butiker i bottenplan från 1980-tal. Byggnadens särdrag ska respekteras.

24. Offentliga institutioner samt skola, flera av god arkitektonisk klass. Exteriöra förändringar ska därför undvikas. Varje byggnads särdrag och karaktär ska respekteras.

Villabebyggelse av god klass från badortstid, jugend och funktionalism. Respektive tidsuttryck ska respekteras. Vid ombyggnad ska byggnadernas ursprungliga utformning behållas/återställas i möjligaste mån.

25. Stensbergsområdet. Tidig bebyggelse utanför tullarna. Egen småskalig grammatik. Varje byggnads uttryck ska respekteras.

26. Offentliga institutioner, flera med god arkitektur. Exteriör förvanskning tillåts ej. Vid ombyggnad ska byggnadernas ursprungliga utformning återställas i möjligaste mån.

Ålderdomshem. Huvudbyggnaden på Strömgården är av hög arkitektonisk kvalitét och ska utvändigt bevaras. Vid ombyggnad ska byggnadens ursprungliga utformning återställas i möjligaste mån.

27. Entrén till Borgholm. En kavalkad av byggnader från medeltiden och framåt möter besökaren som kommer landvägen till Borgholm. Borgholms slott, Vasahuset, Kungsladugården, Vita villan och Drottning Victorias Vilohem. Samtliga dessa byggnadsverk enskilt och samspelet dem emellan är av stor vikt att vidmakthålla och utveckla. Även Rosenfors herrgård och banvaktarstugan Lyckås är viktiga i detta sammanhang. Största försiktighet vid förändringar ska tas. Vasahuset samt Borgholms slott är byggnadsminnen.

28. Solliden. Högsta arkitektoniska värde. Anläggning med sekelskiftesvilla i park. Viktigt att bevara helheten med park, natur och byggnader.

29. Kreugervillan. Höga arkitektoniska värden. Viktigt att bevara sammanhanget mellan villa och park. Skydda exteriören mot förvanskning och behålla parken väster om Övre Gärdesvägen obebyggd.

Borgehage radby, Ölands yngsta radby. Stor hänsyn måste tas vid kompletteringar i byn och dess omgivningar. Såväl bostadshus som ekonomibyggnader är viktiga att behålla. Vid kompletteringar ska förebild tas med volymer från byn. Ekonomibyggnaderna är av stor vikt för radbyns värden, därför är omvandling av dessa positivt för att undvika förfall. Avstyckningar är direkt olämpliga. Gårdarna ska bevaras i sin helhet, radbyns värden ligger i att gårdarna finns kvar i sina sammanhang med öppen mark omkring. Det är därför viktigt att hålla ett byggnadsfritt avstånd, både upplevt och fysiskt omkring radbyn.

Borgehage, bebyggelse av malmkaraktär, hantverkarbostäder och äldre fritidshus. Mycket av god kvalitet där varje enskild byggnads särdrag ska bevaras. Hänsyn till radbyns kulturvärden ska tas genom att nytillkommande bebyggelse samt ändringar av befintlig ska underordna sig radbyn i volym, samt ha en dov färgsättning. Arkitektonisk prövning från fall till fall.

Länsstyrelsen
Kalmar län

Datum
2024-09-09

Diarienummer
5133-2024

Borgholms kommun
kommun@borgholm.se

Granskning över förslag till Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun

Beskrivning av ärendet

Borgholms kommun har i enlighet med 3 kap. 14 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, översänt ett förslag till översiktsplan till Länsstyrelsen för granskning.

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap. 16 § PBL. Yttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL i ett senare planeringsskede. Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av yttrandet framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (1998:808), MB,

2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,

3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,

4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och

5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Yttrandet är en del av översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits. Där Länsstyrelsen inte har godtagit planen i viss del, ska det anmärkas i översiktsplanen (3 kap. 20 § PBL).

I rollen att ta tillvara och samordna statens intressen har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter på förslaget till översiktsplan från berörda myndigheter. Yttranden över planförslaget har

Postadress: 391 86 Kalmar Telefon: 010-223 80 00 E-post: kalmar@lansstyrelsen.se Webb: lansstyrelsen.se/kalmar
www.lansstyrelsen.se/kalmar/personuppgifter

inkommit från Sveriges geologiska undersökning (SGU), Statens geotekniska institut (SGI), Energimyndigheten samt Trafikverket. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Länsstyrelsen har lämnat samrådsyttrande med ärendenummer 5048-2022 den 12 oktober 2022.

Länsstyrelsens övergripande synpunkter

Länsstyrelsen konstaterar att kommunen på många punkter gjort ett bra jobb med arbetet med den nya översiktsplanen och har bearbetat planförslaget efter Länsstyrelsens samrådsyttrande. Några synpunkter kvarstår dock. Rådgivande synpunkter bifogas i ett separat dokument.

Länsstyrelsens synpunkter – enligt 3 kap. 16 § PBL

Riksintressen enligt 3 och 4 kap. Miljöbalken (MB)

Riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § MB

Kommunens prioriteringar avseende natur och kulturmiljö riskerar att stå i målkonflikt med utvecklingen av väg 136 som också prioriteras. Målkonflikten innebär att olika riksintressen står mot varandra och utan tydlig vägledning i översiktsplanen försvåras framtida planering.

För rådgivande synpunkter se Trafikverkets yttrande.

Riksintresse för energiproduktion, vindkraft enligt 3. kap. 8 § MB.

Kommunen ska förtydliga om det finns områden där riksintresset för vindkraft ska prioriteras framför andra riksintressen.

Riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB

Länsstyrelsen bedömer i stort att det inte finns uppenbara konflikter mellan statens och kommunens intressen. Några synpunkter kvarstår dock:

Länsstyrelsen saknar fortsatt kommunens bedömning av hur de marina riksintressena ska behandlas eftersom översiktsplanen inte hanterar kustområdet.

I övriga fall där RI eller mellankommunala frågor som rör naturvärden berörs så är Länsstyrelsen bedömning att kommunen tydligt anger vilka fortsatta utredningar som kommer att krävas av en eventuellt fortsatt planering.

I Mittlandsområden finns (fortfarande) i Utvecklingsstrategins angivna bebyggelsestråk (karta sid 21) som kolliderar med väsentliga naturvårdsintressen inom riksintresseområdet Mittlandet. Här kommer fortsatt detaljplanering kräva särskild anpassning till riksintresseområdets värdekärnor för att undgå risk för påtaglig skada.

Område U6 har till granskningsskedet utökats med flera utredningsområden. Områdena ligger i eller i anslutning till strandskyddade områden, naturreservat, natura 2000-område samt flera riksintressen. Länsstyrelsen förutsätter att kommunen genomför utredningar för att undersöka markens lämplighet och exploateringens påverkan på ovan nämnda allmänna intressen. Exploatering kan innebära särskild tillståndsprövning enligt miljöbalken. Länsstyrelsen kan inte utifrån det material som presenterats i översiktsplanen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivningen ta ställning till hur vida en detaljplaneläggning är möjlig.

Hälsa och säkerhet

Förorenad mark och buller

Borgholms kommun har generellt sett arbetat föredömligt med frågor som rör föroreningar och buller inom ramen för översiktsplanearbetet.

Då kommunen inte har någon övergripande kartläggning/sammanställning över konstaterat förorenade områden som länsstyrelsen bedömer lämplig, bedömer länsstyrelsen att kommunen behöver beskriva att det för detta sakområde behövs ett utvecklingsarbete i den löpande ÖP-processen.

Rådgivande synpunkter bifogas i ett separat dokument.

Klimatrelaterade risker

Länsstyrelsen utgår från Boverkets tillsynsvägledning vad gäller fysisk planering i strandnära läge. Den säger att för samlad bebyggelse ska kommuner i plansammanhang utgå från beräknad

högsta översvämningsnivå utifrån medelvattennivån i RH 2000 och beräknad planeringshorisont. Länsstyrelsen utgår från planeringshorisonten på 100 år det vill säga 2125 och då blir nivån 3,05 meter över medelvattennivån i RH 2000. Det är upp till varje kommun att räkna om nivåerna för beräknad högsta översvämningsnivå utifrån den planeringshorisont för nybyggnationer som länsstyrelsen bestämt.

Länsstyrelsen påpekar att kommunen behöver ta hänsyn till denna miniminivå om 3,05 meter i kommande planarbeten.

Dricksvatten och vattenskyddsområden

Länsstyrelsen bedömer att Borgholms kommun har gjort tydliga ställningstaganden för när byggnation skulle kunna medges inom vattenskyddsområden, men bedömer att den hänsyn som behöver tas till dricksvattenintresset har kommit i skymundan till förmån för exploatering. Länsstyrelsen anser att kommunens ställningstaganden gällande möjlighet till exploatering inom vattenskyddsområden är så frikostiga att de behöver justeras. Kommunen gör följande ställningstaganden:

- Inom primär skyddszon för vattentäkt bör ingen ny exploatering tillåtas.

  Länsstyrelsens bedömning om denna skrivning ska vara kvar i någon form: Inom primär och sekundär skyddszon bör ingen ny exploatering tillåtas.

- Inom primär skyddszon för Solbergafältet ska ingen ny exploatering tillåtas.

  Länsstyrelsens bedömning om denna skrivning ska vara kvar i någon form: Inom primär skyddszon för Solbergafältet ska ingen ny exploatering tillåtas. Inom sekundär zon bör ingen ny exploatering tillåtas.

- Inom sekundär och tertiär skyddszon för vattentäkt ska nya tomter tillåtas endast om de kan anslutas till kommunalt avlopp.

  Länsstyrelsens bedömning om denna skrivning ska vara kvar i någon form: Inom sekundär och tertiär skyddszon för vattentäkt ska nya tomter tillåtas endast om de kan anslutas till kommunalt avlopp. Inom primär zon avses ingen

exploatering medges (om så ändå skulle vara fallet ska samma skrivning gälla som för sekundär och tertiär zon).

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Pär Hansson med planarkitekt Hanna Nilsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har även Katarina Sundberg, kulturmiljöenheten, Tomas Järnetun, naturskyddsenheten, Åsa Axheden, vattenenheten, samt Mikael Anjar Ödegården, miljöenheten deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

Yttranden från

Sveriges geologiska undersökning
Trafikverket
Statens geotekniska institut
Statens Energimyndighet

Borgholms kommun

2025-01-15

Bilaga 1 -
yttranden från privatpersoner

Privatperson 1

KOMMENTARER TILL GRANSKNINGSVERSIONEN AV ÖVERSIKTSPLAN 2040 FÖR BORGHOLMS KOMMUN

Borgholms kommuns nya översiktsplan ersätter planen från 2002. Denna har alltså fått vara vägledande för kommunens långsiktiga planeringsarbete i drygt 20 år. Om den här planen ska gälla lika länge har vi kommit fram till en tidpunkt då mycket är annorlunda. Vi ska under denna tid ha brutit vårt fossilberoende, vidtagit åtgärder för att återskapa biologisk mångfald, ökat självförsörjningsgraden i Sverige, förhoppningsvis ha ett friskare hav och skapat en arbetsmarknad som gör det möjligt för unga människor att hitta försörjning och bostäder på ön. Året runt! Sammantaget innebär detta en stor utmaning för de styrande inom kommunen samtidigt som påverkan från omvärlden gör all planering svårare och framtiden mer svårförutsägbar.

Befolkningssammansättningen

I förordet talar man om att Borgholm är en attraktiv kommun som inte bara lockar tillfälliga besökare utan även allt fler som vill bo permanent i vår kommun. En av remissinstanserna efterlyser en närmare analys av befolkningsutvecklingen, viktigt inte minst om man har ambitionen att skapa ”olika typer av bostäder för alla utifrån livets olika behov.” För att kunna se framåt måste man se bakåt. Vad har hänt de senaste 10 – 15 åren? SCB:s befolkningsstatistik visar på stora förändringar i befolkningssammansättningen. Totalt sett har invånarantalet i Borgholm inte förändrats särskilt mycket. Men minskningen av antalet invånare i yngre och yrkesverksamma åldrar har säkert varit föremål för ingående analyser. Saknas åretruntjobben? Tränger de fritidsboende undan yngre, mindre köpstarka personer från bostadsmarknaden? Lika viktigt är att man funderar över vilken betydelse Borgholms ställning som ”Sveriges Florida” har på sikt. Antalet personer i åldern 70 - 79 år har ökat med närmare 64 procent de senaste 15 åren. Gruppen 80 - 89-åringar har under samma tid ökat med 37 procent. Sammanlagt har dessa två grupper ökat med fler än 1000 personer. Av dessa har säkert många flyttat hit efter pensioneringen och kommer att bo kvar även framöver. Förmodligen tillhör de flesta den kategori som i ett annat planeringssammanhang kallades WHOPs (Wealthy Healthy Older People). De bidrar skattemässigt, men kan med stigande ålder behöva hjälp med bostadsanpassning och olika former av service. Planerad ny bebyggelse, t ex i yttre hamnen i Borgholm och i Ekerum, verkar främst vara avsedd för denna grupp. I planförslaget skriver man bl a *”För att möjliggöra kvarboende och främja en god hälsa hos dessa grupper som har ett större behov av stöd och service behöver bostaden vara anpassad för den äldre individens behov. Samtidigt behöver fler platser på särskilt boende förberedas. Efterfrågan på andra former av trygghetsboenden, beräknas även öka framöver.”* Men det är viktigt att det också finns personal. Redan idag verkar det

vara problem att hitta boenden för personer som flyttat hit för att arbeta inom äldreomsorgen. Kanske borde det finnas en kommunal bostadsgaranti för jobbsökande?

	2008	2013	2018	2023
0885 Borgholm				
0-9 år	903	835	869	768
10-19 år	1 277	1 029	1 054	945
20-29 år	867	949	853	660
30-39 år	904	830	926	930
40-49 år	1 323	1 163	1 079	1 017
50-59 år	1 632	1 526	1 470	1 389
60-69 år	1 866	1 956	1 837	1 829
70-79 år	1 181	1 474	1 862	2 022
80-89 år	735	716	773	1 010
90-99 år	163	138	145	170
100+ år	4	3	5	8

VA-plan (Vattentjänstplan)
I den fortfarande gällande översiktsplanen från 2002 finns följande text:

Hornsjöns vattenskyddsområde
Våra vattenskyddsområden är mycket känsliga och därför är det viktigt att spillvattnet i områdena tas tillvara på bästa sätt. Hornsjöns vattenskyddsområde är särskilt känsligt och därför har Miljö- och byggnadsnämnden tagit ett policybeslut avseende avloppsanläggningar inom Hornsjöns vattenskyddsområde samt ett beslut i Miljö- och byggnadsnämnden angående slutna tankar.

Policy – avloppsanläggningar inom Hornsjöns vattenskyddsområde
Ur alla aspekter skulle omhändertagandet av spillvattnet i området med ett allmänt spillvattennät vara bäst. Reningsverket i Böda har redan idag nått upp till sin kapacitet och detta visar att det inte är helt problemfritt när det gäller avloppsfrågan inom Hornsjöns vattenskyddsområde. Inom en inte alltför avlägsen framtid kommer det troligen att bli nödvändigt att bygga ut det allmänna avloppsnätet i området och då krävs även en utbyggnad av reningsverket i Böda.

Kraven för att få anlägga enskilt avlopp inom Hornsjöns vattenskyddsområde är högre än inom övriga kommunen

Hornsjöns vattenskyddsområde är mycket stort och inkluderar även Löttorps tätort. Reningsverket i Böda byggdes ut år 2015, men trots detta har inga större kompletteringar gjorts på VA-sidan i området väster om tätorten. Det har därmed förblivit en vit fläck på kartan över kommunens verksamhetsområden. Man hänvisar fortfarande till den VA-plan som fastställdes 2013, dvs innan utbyggnaden i Böda stod klar.

Initiativ har nu tagits bland fritidsboende i området till att skapa en privat VA-ledning mellan Löttorp och Alvedsjöbodar.[1] Vi tror inte på denna lösning utan hoppas i stället på ett ökat kommunalt engagemang. Den inventering av avloppsstatus som gjordes för ett antal år sedan borde visa vilka åtgärder som måste genomföras för att varje fastighet ska ha en godkänd avloppsanläggning. Det bör speciellt gälla de fastigheter som bebos året runt (sex i Alvedsjö, tre i Gudesjölund, två i Kristinelund och en utmed Horns kustväg söder om Hornsudden) varav flertalet, efter besked från kommunen att avloppsnätet inte kommer att byggas ut, redan skaffat avancerade enskilda avloppssystem som tillgodoser ställda krav. Vattenfrågan är dock mycket angelägen för de ca 60 fritidsfastigheterna i området väster om Alvedsjö och det borde vara en prioriterad kommunal skyldighet att sörja för hälsosamt dricksvatten. De senaste årens torrsomrar har försämrat tillgången på enskilt vatten och framtida klimatförändringar kommer inte att förbättra situationen.

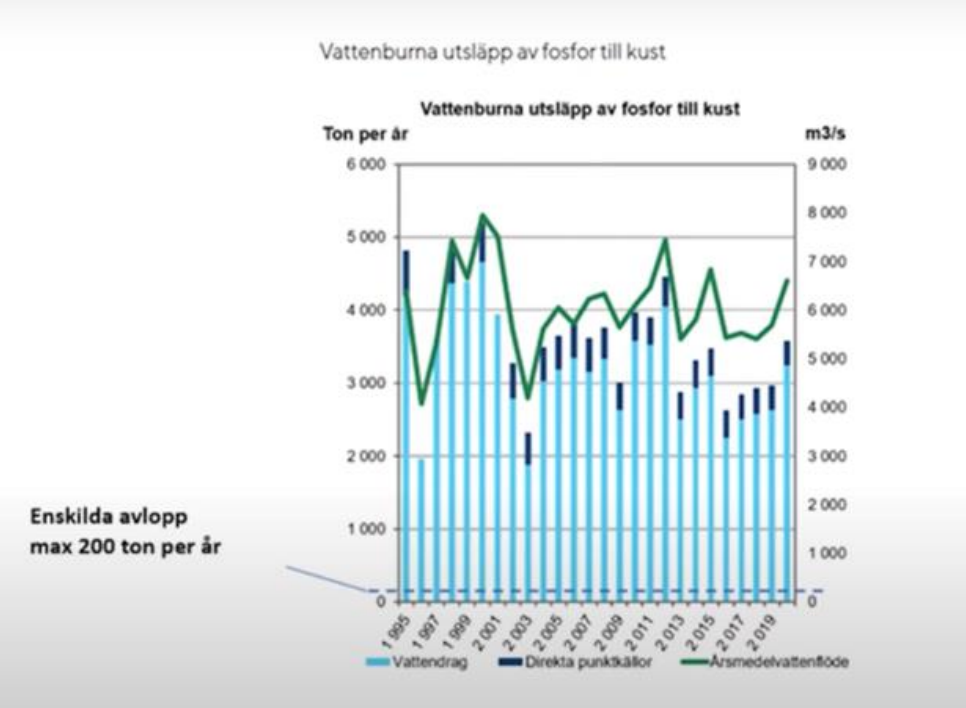

[1] Förslaget inkluderar Lammet och Grisens 34 000 middagsgäster och planerad hotellutbyggnad med 50 hotellrum. En samfällighetsförening håller därför på att skapas där delägarna erbjudits ett ”förmånspris” för VA på ca 160 000 kronor (exkl anslutningsavgift till kommunen och lantmäterikostnader) om man ansluter sig tidigt. En beräknad kostnad på 7,2 Mkr för ca 8,5 km ledning, till stor del i kalkstensmark, innebär en kostnad per meter på ca 850 kronor

Texten på sid 116,, *” Inom sekundär och tertiär skyddszon för vattentäkt ska nya tomter tillåtas endast om de kan anslutas till kommunalt avlopp”* antyder att man inte tror att enskilda lösningar kan vara lika bra som kommunal avloppshantering vid spridd bebyggelse. Här skiljer sig åsikterna. Se länk till en intervju med en av de främsta experterna inom området Peter Ridderstolpe där han bl a jämför utsläppen av fosfor från enskilda avlopp med övriga utsläpp. (se figur på föregående sida)
https://www.youtube.com/watch?v=Cd-rBKLPlNk&t=1s

Kulturmiljön

Det är bra att man i planen uppmärksammar natur- och kulturmiljöns betydelse, inte bara för besöksnäringen utan även för den fasta befolkningen, inte minst de som vill flytta hit. Då handlar det inte bara om uppräknade besöksmål för turismen utan framför allt det som fortfarande gör ön till ”helt annorlunda än de andra av Sveriges provinser” för att citera Carl von Linné.

Men vad definierar en kulturmiljö? Gör man olika bedömningar som ”hemmablind” ölänning alternativt som besökande eller nyhitflyttad? För den som vill fördjupa sina kunskaper kan den rapport ”Stenkustens kulturlandskap” som publicerades av Länsstyrelsen i Kalmar år 2005 vara läsvärd. https://catalog.lansstyrelsen.se/store/36/resource/2005_19

Ett citat:

” *”Utmed Stenkusten på norra Öland finns ett så unikt kulturlandskap att det saknar motsvarighet på andra håll i landet. Trots att stora förändringar skett i det öländska kulturlandskapet, bland annat med syfte att anpassa sig till ett säsongsvis högt besökstryck, har denna kustmiljö ändå kunnat behålla en karaktär som väl belyser den historiska utvecklingen. Här finns därför ett historiskt landskap med så kompletta kulturmiljöer att de tillsammans mycket bra belyser de näringar som präglat utvecklingen på norra Öland; boskapsskötsel, fiske/sjöfart och stenbrytning.”*

Ett annat citat:

Miljö- och byggnadsnämnden §224/22:

”Området ligger inom riksintresse för: kulturmiljövården (Ölands stenkust) och naturvården (Hornsjöområdet och kuststräckan Byrum-Byxelkrok).

Närheten till Alvedsjö bodar gör att fastigheten bedöms ligga i anslutning till ett särskilt värdefullt bebyggelseområde enligt Plan- och bygglagen 8 kap 13 §.

…..

Dagens sammanträde

Bygglovshandläggaren redogör för ärendet. Ordförande tackar för redogörelsen.

Miljö- och byggnadsnämnden delar arbetsutskottets bedömning gällande att fastigheten och Alvedsjö bodar avskiljs dels av en väg, men även av befintlig lada på fastigheten. Fastigheten anses därmed inte ligga inom särskilt värdefullt bebyggelseområde enligt Plan- och bygglagen 8 kap 13 §. Startbesked för den sökta åtgärden kan därmed beviljas enligt regeln för attefall.”

Miljö- och byggnadsnämnden utgår från reglerna för strandskydd och gör alltså här en egen bedömning av vad som är kulturmiljö värd att bevara, en bedömning som skiljer sig från den som gjordes när området klassades som riksintresse på grund av att man här - på en plats som besöks av många, inte minst tillfälliga besökare - tydligt kunde se sambanden mellan de ursprungliga näringarna.

Förhoppningsvis kommer Himmelsberga att få en utvidgad funktion som bärare och förmedlare av det öländska byggda kulturarvet. Allt fler äldre fastigheter övertas av fritidsboende som saknar kunskap om vad som gör det öländska kulturlandskapet unikt. Då handlar det om betydligt mer än radbyar och väderkvarnar. Det inkluderar även berättelserna om de människor som en gång bodde här. På norra Öland lever bytraditionen med spridda gårdar med mellanliggande små åkerstycken kvar sedan järnåldern. Så kallade klungbyar kan inte kallas sammanhållen bebyggelse, men vid förändringar är det ändå viktigt att man beaktar den visuella upplevelsen och anpassar nybyggnationen därefter.

Det lilla röda krysset visar den planerade placeringen av Attefallshuset väl synligt från kustvägen och inom det område som utgör riksintresse/kulturmiljö (röd punktmarkering på kartan)

Hur mycket styr planen egentligen?

Den nya översiktsplanen för Borgholms kommun har i många delar högt ställda ambitioner och i den mån man sätter ner foten för att skapa tydliga riktlinjer kommer den förhoppningsvis att utgöra ett fast rättesnöre för kommande planeringsperioder.

Man har tydligt pekat ut s k utvecklingsområden, dvs områden dit ny bebyggelse i huvudsak ska förläggas. Man verkar då i första hand mena permanentbebyggelse, dvs bostäder som kan attrahera fastboende, både yrkesverksamma och pensionärer. Utvecklingsområden i kommunens södra del ska till exempel locka människor som arbetar i Kalmar. Det är dock oklart om man även menar att kommande fritidshusbebyggelse ska förläggas till dessa områden. Idag håller en stor del av kommunen på att bli gentrifierad. Priserna inom så kallade attraktiva områden längs kusterna har

idag blivit så höga att ”vanligt folk” trängs undan. Exploatörer från fastlandet ser en möjlighet att tjäna stora pengar när jordbruksmark köps upp och förvandlas till tomtmark.
Ska alltså även mer omfattande fritidshusbebyggelse styras till dessa s k utvecklingsområden? Eller kan man ana en flexibel tillämpning i MBNs yttrande: ”...det finns fler attraktiva områden runt om i kommunen som kan vara lämpliga för bebyggelseutveckling.” På sidan 5 slår man fast att planen endast ska vara vägledande och inte bindande.

”Utvecklingen ska värna om de unika landskapen som med sina höga natur- och kulturvärden utgör öns identitet och den livsmiljö som så många uppskattar”. Detta konstaterande i planen har fått styra utpekade utvecklingsområden. Man skriver att tillgången till natur och friluftsområden är av stor betydelse för kommunens långsiktiga hållbarhet och attraktivitet. Utvecklingsstrategins intention är att bevara kommunens unika naturmiljöer. Dock känns den uppräkning av besöksmål som finns på sidan 25 lite torftig. Vad är Byrums raukar jämför med öns alla orkidé- och gullviveängar? Svampmarkerna på hösten eller fågelsträcken förbi Hornsudden i april? Alla fornminnen och promenadstigarna i naturreservaten. Hela ön är ett enda stort besöksmål där mycket skulle kunna göras för att locka fler besökare på andra tider än högsommaren. Till exempel i form av ”paket” där natur- och kulturupplevelser kombineras med aktiviteter.

Det är bra att man har pekat ut större sammanhängande områden där friluftsliv, natur- och kulturmiljö och biologisk mångfald är prioriterade. Man skriver ”områdena ska vara tillgängliga för allmänheten och kan innehålla camping för det rörliga friluftslivet.” Detta kräver ett förtydligande. Det får inte handla om s k fricamping med husbilar och husvagnar i naturen. Innebörden i terrängkörningslagen bör förtydligas. Alltför många säger sig tro att parkering på stränderna sker i enlighet med allemansrätten. Områden för riksintressen/ friluftsliv har följande huvudkriterier:

- Områden med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljöer.
- Områden med särskilt goda förutsättningar för friluftsaktiviteter och därmed berikande upplevelser.
- Områden med särskilt goda förutsättningar för vattenanknutna friluftsaktiviteter och därmed berikande upplevelser

Mål för en hållbar utveckling
”Översiktsplanen ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling”. Efter att ha presenterat nationella och regionala mål redovisas målbilden för Borgholms kommun. Man framhåller och definierar behovet av ekologisk hållbarhet och skriver att bland annat att det innebär att man måste ”långsiktigt klimatanpassa samhället och dess klimatpåverkan”. Angivna prioriteringar är dock allmänt hållna. Klimatanpassning är inte ett av översiktsplanens fyra utvecklingsteman (sid 15) trots att detta är en ödesfråga för framtiden.

När det sedan gäller konkreta förslag lyfter man fram behovet av ”ett robust och effektivt kollektivtrafiknät som fler kan använda i vardagen”. Bra! Det saknas dock mätbara mål: Vilka platser bör få en bättre kollektivtrafik? När och hur ska detta ske? En infrastruktur för förnybara drivmedel i hela kommunen ska främjas. Näringsläckaget ska minskas. Det finns ett motsatsförhållande mellan ambitionerna att minska klimatpåverkan och öka besöksantalet, inte minst i samband med de många bilevenemang som blivit allt frekventare på ön. Här saknas problematisering. Hur mycket utsläpp genererar till exempel 500 trucks som samlas i Löttorp?

”För att minska utsläpp av växthusgaser och för att hushålla med jordens resurser är omställningen till mer hållbara drivmedel inom transportsektorn avgörande”, slås fast i planen. Kommunen ska använda

de styrmedel man har till att minska kommunens klimatavtryck, såväl från kommunens egen verksamhet som från kommuninvånare och tillfälliga besökare. Detta är svårt i en kommun där näringsverksamheten i så hög grad är beroende av den bilburna turismen. Finns det något man kan göra mer än att se till att det finns laddstationer? Transportsektorn, det vill säga även privata personbilar och husbilar, står för en tredjedel av Sveriges totala utsläpp. Fram till år 2030, dvs ganska snart, ska dess utsläpp ha minskat med 70 procent jämfört med 2010.

Kartor

Flera kartor hade för tydlighetens skull vunnit på att få huvudvägar och namn på större orter utsatta. På kartan över Naturminnen (sid 101) saknas Skogsstyrelsens nyckelbiotopsområden (Skogens pärlor, omnämnda på sid 105) och områden av riksintresse/ natur (sid 151).

Oklarheter och tillägg

Vad menar man när man skriver ”en vidareutveckling av landsbygdens bebyggelse i kombination med ett öppet odlingslandskap, är betydelsefullt för att stärka kommunen som turistmål?”

Texten som beskriver serviceorten Löttorp (sid 59) bör kompletteras med dygnetruntambulans.

Bisatsen ”trots att järnvägen försvann redan 1961” (sid 59) är möjligtvis lite udda. Löttorp var bara en av många hållplatser.

Vad menar man med ”rörlig camping” när man skriver att man ska arbeta för en balans mellan permanent turismbebyggelse (?) och rörlig camping som bevarar öppenheten och tillgängligheten i landskapet? (sid 127)

En riktlinje som inte kommenteras i texten är: ”kommunen ska främja möjligheten för fritidshus att bli permanentboende genom ökade byggrätter och utbyggnad av det kommunala vatten och avloppsnätet.” Vad innebär detta för områden som inte ingår i s k verksamhetsområden?

Sammanfattande synpunkter

1. Med en ökande äldre befolkning följer även ett behov av bostäder för yngre, till exempel personer som jobbar inom servicenäringar och hemtjänst. Vid nybyggnation bör fastboendes bostadsbehov prioriteras.
2. Många bor i dag i områden där man enbart har enskilt vatten av varierande kvalitet. Enligt SGU kommer det att bli ännu sämre framöver. För att människor ska kunna bo kvar måste vatten till alla vara en prioriterad kommunal angelägenhet.
3. Allt som skrivs i planen om värdet av en sammanhållen och bevarad natur-och kulturmiljö är bra både för fastboende och besökare.
4. Det är bra att översiktsplanen ska ses som ett verktyg för en hållbar utveckling. Men vi saknar konkreta åtgärder och en diskussion av vad det t ex innebär för Öland som turistmål om privatbilismen och övriga inom transportsektorn redan till år 2030 ska ha minskat sina utsläpp med 70 procent jämfört med 2010. (www.sverigesmiljomal.se)
5. Vi skulle gärna se en tydlig och konkret vision i planen: Hur vill vi att Öland ska se ut år 2040? Hur ska vi jobba för att nå dit? Vad menar vi med tillväxt och vilken tillväxt är det som prioriteras? Finns det någon tillväxt som istället bör hållas tillbaka?

Privatperson 2

Yttrande Granskning ÖP 2040

Rälla

Lägg till Rällaskogen under besöksmål-naturmiljöer, mycket välbesökt naturområde, hit åker allmänheten både från söder och norr för att uppleva den fantastiska naturen och områdets geologi samt närhet till Kalmarsund, sid 25 ÖP.

Rälla, NF17 (SB37) har mycket höga naturvärden och kan beskrivas som en kalkfuktäng, här står vatten upp i markytan under vår-höst och vinter. Marken sköts som en slåtteräng och slås en gång per år, både fridlysta-, rödlistade- och signalarter återfinns här, tex *höskallra, rosettjungfrulin, majviva, gul-, vit- och stormåra, sankt Pers nycklar, ängsnycklar, prästkrage, stor- och liten blåklocka, fältvädd, rödklöver, brudsporre, krutbrännare, backnejlika, smörblommor, Johannesnycklar, Jungfru Marie nycklar, tvåblad, daggkåpa, gåsört, puktörne, svarkämpar, röllika, getväppling, kärrknipprot och humlebloster mm*. Att endast påpeka i ÖP att NF17 kommer att fungera som en lunga för norra Rälla och vara omgivet av bebyggelse, både befintlig bebyggelse och kommande förtätningar är att förbise områdets höga naturvärden. Här föreslås att dra en GC-väg rätt genom området, sid 92 i ÖP, där det sägs att 'Kraftledningen som går genom området måste tas hänsyn till i vidare planering, se mer i avsnittet hälsa, risk och säkerhet. Natur- och parkmark sparas lämpligen i områdets centrala delar där kraftledningen går. Gång- och cykelanslutningar bör anläggas söder-, väster- och österut.' Det finns en mycket stor risk att områdets naturvärden påverkas på ett påtagligt negativt sätt.

Rälla, SB37, Delar av området som föreslås för utveckling kan tillhöra ovan område. Mycket olämpligt att föreslå ny bebyggelse här. Skogsområdet har mycket död ved och består av ädellöv med ek, ask, alm, lönn med blommande buskskikt i kantzonerna. I området likt ovan område (NF17) ansamlas mycket vatten under vår-höst och vinter. Markskiktet tyder tydligt på det även under sommarmånaderna. Skogsområdet avgränsas av en stenmur. Noterat i området är arter som *gröngöling, hackspettar och ekoxe*, sid 91 ÖP.

Båda områdena NF17 och SB37 har en stor betydelse för klimatpåverkningar, då de båda är vattenhållande vilket såväl arter som markskikt tyder på.

Stora Rör, MB17, Söder om infarten till Stora Rör planeras ett kombinerat verksamhets och bostadsområde med goda pendlingsmöjligheter. All verksamhet planeras vara lätt verksamhet som exempelvis vård, skola, handel och kontor. Det pågående arbetet med detaljplaner i Stora Rör, norr om Stora Rörs vägen borde kopplas ihop med detta utredningsområde, eftersom naturmiljöer bör hållas ihop för att få fungerande spridningskorridorer (gröna stråk), och undvika kumulativa effekter på växt- och djurlivet, eftersom det finns befintlig bebyggelse längs hela Stora Rörsvägen från öster till väster, sid 92 ÖP.

I den till ÖP hörande miljökonsekvensbeskrivningen saknas en beskrivning av den betydande miljöpåverkan de nya utvecklingsområdena och andra åtgärder kommer att få på områden med dokumenterat höga till mycket höga naturvärden. Anser att MKB är undermålig i de delarna.

Privatperson 3

Synpunkter på Granskningsversionen av Borgholms kommuns Översiktsplan 2040.

Ur Förslag till Översiktsplan 2040: ”*Översiktsplanen skapar förutsättningar för besöksnäringens utveckling”*

Öland ska fortsatt älskas av besökare. Vi som bor på Öland ska fortsatt välkomna turisterna. Men vi ser idag överallt i Europa, och även i Sverige, en överturism som hotar både turistens trivsel och befolkningens vardag; framkomlighet i trafiken, boendemöjligheter för fastboende, trängsel på restauranter och konserter, slitage på naturen och nedskräpning som exempel. I Sverige har överturism på olika sätt blivit verklighet på platser som Visby, Strömstad, Fjällbacka, Jämtlands och Lapplands fjällvärld och andra säsongsorter. Redan om 15-20 år kan turisttillströmningen norrut i Europa ha ökat avsevärt på grund av klimatförändringar och då riskerar dessa problem att bli än mer påtagliga.

Definition: ”Överturism beskriver ett tillstånd när det kommer så många turister till en plats att det får negativ påverkan på såväl lokalbefolkningens livskvalitet som på turisternas upplevelse av platsen.”

Det handlar inte om att avstå från turism. Det handlar om att så långt möjligt reglera turismen, att tala om vad man vill och inte vill. Flera års forskning inom området turism visar bl a hur svårt det är att ändra på en redan etablerad oönskad utveckling.

”Turisterna klagar på att det är så många turister” (Santorini, Grekland).

Även fritidshusbebyggelsen är en form av turism. På Öland är ett allt större problem att lediga fastigheter ofta inte kan köpas för åretruntboende på grund av resursstarka fritidshusköpare från övriga Sverige. Drygt 60% av bostadsbeståndet ägs av fritidsboende. Var går gränsen? I vår by på norra Öland används idag två av de tjugo husen av fastboende.

I förslaget till ny översiktsplan saknas en diskussion och planering avseende oönskade följder av turismen. Detta är en diskussion som ständigt bör hållas levande mot bakgrund av förväntade förändringar av turistströmmarna. Hur hanterar vi hotet om överturism och vem har ansvaret för att man tänker före istället för när det är försent?

Hur Öland kommer att utvecklas har alla vi som bor på Öland ett ansvar för. Som turist ska man överväga hur man hanterar sin roll som gäst på en plats. Men ytterst är utvecklingen ett ansvar för politiker och andra ledare.

Vi behöver en översiktlig strategi för hur vi ska undvika en oönskad utveckling. Vi behöver visa förmåga att reglera det som behöver regleras och kan regleras.

Förslag:
I anslutning till översiktsplanen bör riskerna för en oönskad utveckling av turistströmmen till Öland diskuteras på politisk nivå.

Källa:
Vad är överturism?: En kunskapsöversikt. Lunds Universitet 2020

Privatperson 4

Jag vill ge ett yttrande om Er Översiktsplan

Jag äger ett hus.
Jag köpte detta för renovering och uthyrning.
Då jag testade marknaden för uthyrning så visade det
att det fanns ett mycket stort intresse att hyra på Ölands östra sida.
Jag vill framföra synpunkten att Ni har missat att det finns
ett bostadsbehov i området Åkerby-Loppertsad.
Det är nära till både Färjestaden och Kalmar.
Vägförbindelserna är också acceptabla.
Ni bör ta med området som intressant för kompletterande bostadsbebyggelse..
Området är tydligen glömt, men det flyttar in yngre familjer som förstår områdets potential.
Har varit med om att göra en översiktsplan för Mörbylånga kommun och vet betydelsen för bostadsbebyggelseområden.

Privatperson 5

Synpunkter på Översiktsplan 2040, fokusområde Borgholm-Köpingsvik

Jag har tagit del av ”Översiktsplan 2040 granskningsversion” fastställd KS 2024-04-30 § 61
Som boende i Klinta Köpingsvik har jag speciellt tittat på fokusområde Borgholm-Köpingsvik, utredningsområde SB33.

Beskrivningen av området SB33 i Översiktsplan 2040 (sid 80) är bristfällig och delvis missvisande och måste rättas till:

-Markanvändningen för SB33 är jordbruksmark. Det framgår inte heller på kartan över markanvändning på sid 77.
-Det har ett högt kulturmiljövärde. Detta saknas också på kartan över kulturmiljövärden på sid 78.
-Området utgör en viktig del av upplevelsen av strandpromenad mellan Borgholm och Lundegård.
- Det är en värdefull jordbruksmiljö.

Jag anser att området SB33 skall bevaras och inte exploateras med ny bebyggelse. Speciellt skyddsvärd är den norra delen av området som är jordbruksmark och en värdefull jordbruksmiljö. Norra delen av SB33 har ett högt kulturmiljövärde och utgör en viktig del av upplevelsen av strandpromenad mellan Borgholm och Lundegård.

Viktiga argument för att inte vidare exploatera utredningsområdet SB33 med nya bostäder och bevara det för framtida generationer är:

- Den norra delen av SB33 är en värdefull jordbruksmiljö och jordbruksmark som aktivt brukas.
- Området har ett högt kulturmiljövärde
- Området utgör en viktig del av upplevelsen av strandpromenad mellan Borgholm och Lundegård. En exploatering av området skulle ge stor negativ påverkan på landskapsbilden.
- De kustnära delarna av SB33 ligger inom utökat strandskyddsområde.
  I Länsstyrelsen Kalmar läns handling och Bilaga 1 ”Översyn av strandskyddet på Öland 2010” med Dnr 511-392-12 / 511-2477-11 står det att läsa på sida 31 följande bedömning för området och avsnittet ”B 10 Nedre Vannborga – Borgholm: ”En kuststräcka med högt besökstryck och flera badstränder. I stort sett hela sträckan är reglerad via olika planer. **För de få sträckor som ej är planlagda ska det utökade strandskyddet bibehållas.**
  https://www.borgholm.se/wp-content/uploads/2014/01/5211-2477-11-Strandskyddsbeslut-Borgholm-bilaga-1.pdf
- Tidigare avsteg från utvidgat strandskyddat område är inget argument för fortsatta avsteg. Tvärtom är det ett argument för att inte göra ytterligare avsteg från utvidgat strandskyddat område.
- Förslaget går emot Sveriges miljömål ”Ett rikt odlingslandskap” och ”Ett rikt växt och djurliv

- Förslaget går emot kommunens målsättning om att värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk långsiktigt. Det är en av kommunens prioriteringar att skapa förutsättningar för ett hållbart jordbruk. Värdefull jordbruksmark försvinner. Norra delen av området SB33 (nedanför Klinta 4:31) är attraktiv jordbruksmark som brukas aktivt. För närvarande används det till slåtter och ger upp till två skördar per säsong.
- På sid 73 under jordbruksmark står det: ”Inom området har den jordbruksmark som pekats ut som utredningsområden för byggnation bedömts vara lämplig att pröva för en annan markanvändning” Detta påstående är generaliserat och stämmer inte för norra delen av området SB33. Det framgår inte på vilken grund jordbruksmarken i SB33 skulle vara lämplig för en annan markanvändning.
- Området är inte lämpligt att exploatera med hänsyn till framtida klimatförändringar och den höjning av havsnivån som kommer att ske. Strandlinjen och strandpromenaden kommer att flyttas inåt landet och lämna kvar ett smalare område med obebyggd yta. De värdefulla öppna ytorna kring strandpromenaden riskerar att försvinna.
- Den strategiska och ekonomiska betydelsen för kommunen att exploatera norra delen av SB33 som är jordbruksmark eller ligger inom det utökade strandskyddsområdet måste anses vara låg. Det bör finnas mark som kan användas för bostäder som ligger utanför den här typen av skyddsvärda områden.
- Förslaget får stor negativ påverkan på befintliga fastigheter som angränsar till området som är tänkt att exploateras.
- Förslaget går emot flera av riksintressena, framförallt för obruten kust, friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård utgör en stor del av området.
- Exploatering av området strider mot målen för ekologisk hållbarhet.
    - Att långsiktigt bevara, stärka och hållbart nyttja naturresurser.
    - En hållbar mark- och vattenanvändning som säkerställer och utvecklar naturvärden och ekosystemtjänster.
    - Att skapa förutsättningar för välbefinnande och en god hälsa genom att bevara och utveckla natur och rekreationsmiljöer och dess tillgänglighet-

Privatperson 6

Jag har ägt en stuga i Djupvik, som numera ägs av min mor.
Öland är unikt med sitt natur och djurliv.
Fantastiska historiska sevärdheter med mera.
Det vore förödande att bygga på de strandängar som finns vid Petgärde. Viktigt att framtida barn får möjligheten att upplevs det natur och djurliv som unikt finns där.
Jag är emot exploateringsförslaget.

Privatperson 7

Hej!

Som aktiv inom Ölands Botaniska Förening och Svenska Botaniska föreningen ser jag med förfäran att det markerats stora utredningsområden runt Petgärde träsk i översiktsplanen 2040. Petgärde träsk och marken kring Petgärde gård hyser stora naturvärden både vad gäller växter, fåglar och biologisk mångfald. Jag invänder mot att området kring Petgärde Träsk bebyggs eller på annat sätt exploateras.

Privatperson 8

Hej! Jag protesterar starkt mot planerna att bebygga Petgärde träsk!

Privatperson 9

Synpunkter på Översiktsplan 2040 Borgholms kommun – Granskningsversion

Då vår fastighet ligger inom ett av utredningsområden i föreslagen Översiktsplan 2040, utredningsområde Kårehamn, vill vi som fastighetsägare lämna följande synpunkter.

Utredningsområde Kårehamn – Fastigheter utmed Karsegatan

Vissa fastigheter utmed Karsegatans södra del är inlagda i utredningsområdet Kårehamn, vilket gäller för bland annat vår fastighet. Utredningsområdet Kårehamn utgår från ett nytt koncept för gårdsprojekt, Petgärde gårdsby, som framtagits av ägarna till Petgärde gård. Enligt Petgärde gårds VD och det marknadsföringsmaterial som presenterats för Petgärde gårdsby omfattar inte projektet berörda fastigheter utmed Karsegatan. I konsekvens med detta bör berörda fastigheter utmed Karsegatan utgå ur utredningsområdet och utredningsområdet Kårehamn bör således omfatta enbart Petgärde gårds fastighetsinnehav.

Utredningsområde Kårehamn – Angöring nybebyggelse

VD för Petgärde Gård, har informerat om planerna för utvecklingen av konceptet Petgärde gårdsby. Den tilltänkta bebyggelsen inom projektet Petgärde gårdsby ska ske inom fyra skiften, Norra, Östra, Västra och Södra skiftet, med Petgärde gårdsbys brukargård i centrum. Enligt VD ska angöring till den planerade nybebyggelsen ske via Petgärde brukargård, för att möjliggöra bästa samverkan mellan de nya bostäderna och brukargården Petgärde. Visionen bakom Petgärde gårdsby bygger på detta koncept med gården som ett naturligt centrum för tillkommande bebyggelse.

Från vår sida utgår vi från att angöring till planerad nybebyggelse sker via Petgärde gårdsbys brukargård. Det skulle också möjliggöra för brukaren av Petgärde gård att använda dessa vägar för maskintransporter inom gårdens ägor, vilket inte är möjligt idag. Det skulle även medföra att intilliggande vägar i anslutning till Petgärde gård avlastas från tung jordbrukstrafik, vilket är positivt för bland annat den östra landsvägen och även Karsegatan.

Utredningsområde Kårehamn – Norra skiftet och naturreservatet Petgärde samt Natura 2000

Vad gäller den planerade bebyggelsen inom Norra skiftet i Petgärde gårdsby har VD informerat att planer finns för ca 8 tomter i den östra delen av Norra skiftet. Den västra delen av Norra skiftet var inte prioriterad för bebyggelse. Norra skiftet ligger mellan två naturreservat och angränsar till flera fastigheter utmed Karsegatan.

Planerad bebyggelse inom Norra skiftet ligger i anslutning till naturreservatet Petgärde träsk och berörs även av EU-bestämmelser för Natura 2000 områden. Vi förutsätter därför att de bestämmelser som gäller för Petgärde träsk och Natura 2000 efterföljs vid den fortsatta planeringen inom utredningsområde Kårehamn. Frågan är om den planerade nybebyggelsen inom Norra skiftet överhuvudtaget är förenlig med de restriktioner som gäller för Petgärde naturreservat och Natura 2000.

Utredningsområde Kårehamn – Kulturlandskap

Petgärde gårdsby planerade bebyggelse med samverkande enheter/service är tänkt att placeras i ett idag aktivt jordbrukslandskap med öppna jordbruksmarker och betesområden. Det är därför av största vikt att eventuell framtida bebyggelse integreras på ett sådant sätt att dagens kulturlandskap säkerställs så att områdets landskapskaraktär bevaras. I annat fall riskeras en snabb igenväxning kring den planerade bebyggelsen och områdets naturvärden förstörs. Eventuell bebyggelse bör placeras med största hänsyn till befintlig bebyggelse och följa Petgärde gårdbys koncept med gles bebyggelse kopplad till brukargården Petgärde.

Privatperson 10

Hej,
Jag tog del av planerna för Petgärde träsk och uttrycker här mina synpunkter.

Natur-och kulturvärdena kring Petgärde träsk är så stora att de är av allmänt intresse att bevara. Att tillåta bebyggelse där är att frånta framtida generationers möjligheter att uppleva artrikedomen på de betade sjömarkerna.

Utökad bebyggelse i dessa områden kommer störa naturlivet på fler sätt än bara genom markomvandlingen. Exv ökad belysning stör både nattflyn och fladdermöss.

Öland har sin rikedom i sin höga biologiska mångfald. Betade sjömarker är ett signum.

Sätt stopp för planerna för bebyggelse kring Petgärde.

Privatperson 11

Jag hoppas verkligen att alla förståndiga människor i borgholms kommunhus sansar sig inför planerna på att bebygga strandängarna.Det är ju ett totalt vansinne att förstöra något så unikt.Jag har själv strand mark i störlinge och vet hur unikt och värdefullt det är.

Privatperson 12

Hej!

Jag vill uttrycka min oro för projekt som det i Petgärde. Grundvattnet måste skyddas, och Ölands unika natur får inte förstöras.

Dessutom anser jag inte att Öland behöver fler turister och deltidsboende. Vi behöver folk som skriver sig och betalar skatt i Borgholm!

Hoppas ni säger nej till exploatering!

Privatperson 13

Till ansvariga politiker o tjänstemän/kvinnor,

Som uppvuxen i Borgholm och numera helårsboende i kommunen så vill jag härmed ansluta mig till Rällaskogens vänners yttrande över översiktsplanen.

RÄLLASKOGEN är en unik resurs i kommunen och det allra bästa är att låta den fortsätta vara detta genom att lämna den orörd och tom utöka skyddet av skogen och området runt omkring.
Det finns avskräckande exempel av bebyggelse redan i kommunen och närliggande (Strandskogen i Mörbylånga tex) och det är väldigt naivt att tro att exploatering på det sätt som beskrivs skulle bli annat än delårsboende, läs sommarhus för personer med bättre inkomster än unga fastboende i Borgholm.
Skatteinkomsterna i Borgholm kan bara öka genom att bevara naturvärdena för framtiden tillsammans med vettiga kommunikationer och service.
Att exploatera på det sätt ni försöker göra här innebär det totalt motsatta.

Privatperson 14

Hej
Jag vill sälla mig till skaran av människor som oroas över Petgärdes ägares planer på bebyggelse på strandängarna och dess närområden. Dessa privata ägares planer är pengar och att öka sitt kapital. Dom har betalat dyrt för gården och behöver därför avkastning nu. Historien och utvecklingen världen över visar att detta alltid sker på bekostnad av djur naturliv och vattentillgång. Man tänker stort och då är en blomma eller en särskild fågels överlevnad inte värt särskilt mycket.

Jag hoppas att kommunen inte låter sig lockas av orden tillväxt och pengar. Vi behöver vända vårt fokus. Utvecklingen och miljöförstörelsen runt om i världen visar detta med stor tydlighet.

Sälj därför inte ut Ölands strandängar vid Petgärde och dess vackra och unika flora för några korvören till smarta företagares smicker och säljargument.

Privatperson 15

Hej.
Jag vill inlämna en protest mot att
konceptet Petgärde Gårdsby genomförs. Det är viktigt att områdena det projektet berör bevaras. Dess mångfald och dess artrikedom.

Privatperson 16

Som sommarboende i över 60 år i Djurstad har jag sett vad som hänt runt omkring.
Då tänker jag på grundvattnet som är en återkommande fråga varje år, finns det vatten i brunnen?
Ser ju även på fisket i Östersjön där det inte finns vandringsleder för fiskarna längre.
Så stoppa planerna på Petgärdeträsk.

Låt Öland förbli Öland

Privatperson 17

Jag vill överklaga att byggnation görs på Petgärde ängar.
Vår natur och vårt vatten kan aldrig återställas. Att använda denna natur för exploatering är helt fel. Vi måste värna vår natur och bevara den. Vi kan inte leva utan vatten och växt-och djurliv.

Öland är känd för sin vackra och unika natur. Vi pratar om att få en längre turistsäsong och turister och bofasta året runt och marknadsföring ön för dess natur. Då är det fel att bygga på mark som Petgärde ängar.
Låt naturen och lantbruket leva och använd området som det är för att locka människor hit. Det ska inte förstöras och få nyttjas av ett fåtal och förstöras av de som har pengar och inte ser det vackra och inte ser behovet av att denna typ av natur behövs för att människor djur och natur ska få existera.
Generationer efter oss ska också leva av naturen

Privatperson 18

Vi protesterar mot planerna att bygga på Petgärde träsk. Jag tycker att Petgärde Träsk planer ölands naturskyddsföreningen låter bra.

Privatperson 19

Hej

Jag vill inte att exploatering av område U6 Kårehamn skall ske enligt kommunens Översiktsplan 2040.

Detta berör växt- och fågelliv högst väsentligt. Det finns flera gamla gravar som kan vara från järn- eller bronsåldern. Grundvattnet kan påverkas negativt. Det finns inga cykelvägar i området och ingen bussförbindelse med Borgholm vilket kommer öka trafiken på de smala vägarna i området.

Privatperson 20

Det är anmärkningsvärt att kommunen kan tänka sig att bebygga sjöängar överhuvudtaget. Denna natur är ju utöver alvaren det som är karaktäristiskt för Öland och som måste bevaras för kommande generationer.
Jag protesterar således emot era planer på att bygga på sjöängar vid Petgärde.

Privatperson 21

Angående Borgholms Kommuns översiktsplan
Jag instämmer till fullo i Rällaskogens Vänners inskickade Yttrande.

Privatperson 22

Petgärde träsk
Jag protesterar mot att denna fina naturmark exploateras . Håller helt med naturvårdsverket !!!

Privatperson 23

Hej, jag vill lämna synpunkter med anledning av information som jag snubblat över på internet. Framför allt kommunens översiktsplan (sidan 44) kring Petgärde träsk,

https://www.borgholm.se/wp-content/uploads/2024/05/Oversiktsplan-2040-Granskningsversion.pdf

Av planen framgår det att Petgärde träsk, öster om landsvägen, i stort sett blir helt kringbyggt samt att ett naturligt födosökområde för många fågelarter blir avskuret från Karsevik upp till träsket. De planerade områden riskera att helt förändra Djurstad och Petgärdes naturreservat, både flora och fauna.

Vid vidare googling fann jag att det är planer av Petgärde gårdbys byggande av ny Ölandsby som ligger till grund. Det är en intressant och trevlig idé men val av geografisk placering krockar med värdefulla naturvärden.
Den plan som finns för återställa ”kanalen” mellan träsken samt utflödet norr om Kårehamn är mycket bra – ser dock en risk med det stora kväveutsläpp, med övergödning av sjöbotten, som kan bli följden av en stor djurhållning nära kanalen.

Något som jag vill göra er uppmärksam på förutom den stora inverkan på fågellivet och som jag tror är del i skyddet som Naturreservat- och Natura 2000-område är de sällsynta fjärilsarterna samt fladdermössen som finns i området. Jag ser inte hur utbredningen av bebyggelse beaktar hur dessa djur påverkas.

Jag kan inget om fladdermöss men under sommaren 2023 träffade jag en stor grupp från ett danskt universitet som var där för att spela in en sällsynt fladdermus. Jag undrade hur de hade möjlighet att filma en så liten och snabb varelse i mörkret men det visade sig att den mycket avancerade utrustningen var endast för att spela in fladdermusens ljud! Vi förstod varandra kanske inte helt och hållet men som jag uppfattade det så fanns den här fladdermusarten endast här i hela Sverige.

Vid än mer gooling ser finner jag att Naturskyddsföreningen har lämnat ett inofficiellt yttrande som jag är mer underbyggt med större kunskap än jag besitter och bör beaktas som ett officiellt yttrande:
https://oland.naturskyddsforeningen.se/wp-content/uploads/sites/98/2023/08/Petgarde-by-inoff.-yttrande-till-kommunen.pdf

Som jag förstår kan man inte återskapa floran i dessa unika markområden om de exploateras.

Privatperson 24

Projektet Petgärde gårdsbys koncept lyder som följer: ” Vårt koncept bygger på vår vision om att skapa en modern, trygg livsmiljö i samklang med natur och landsbygdens stora fördelar”.

Finn fem fel:
-Om projektet går igenom innebär det att man öppnar upp den fria marknaden för försäljning av jordbruksmark till tomtpriser, priser få eller inga bönder har råd att betala, vilket innebär att lantbruken kommer att försvinna då deras odlings- och betesarealer tunnas ut.

-Utan betande djur kommer landskapet snabbt att växa igen, vilket påverkar Ölands unika fauna och flora negativt.

-Egen helikopterplatta på Petgärde gård och 15 min till flygplats för privatplan utlovas i marknadsföringen, detta vittnar främst om vilket klientel man vänder sig till och att miljöaspekten kanske inte är så viktig trots allt.

-I Petgärde gårds projektplan hävdar man att minst hälften av bostäderna ska vara permanent bebodda minst 6 månader/år.
Husförsäljningen i kommunen har inte genererat i särskilt många permanenta invånare hittills. Eventuella intäkter från fastighetsskatt går till hemkommunen där man är folkbokförd.

-Ett av kraven för att få bedriva verksamhet på Petgärde gård var att minst en av ägarna skulle skriva sig och bo på gården, ett krav som aldrig uppfylldes.

-Rent krasst är det ytterst få människor som, bortom den romantiserade bilden av livet på landet som marknadsförs av företaget, faktiskt vet hur det är att leva på lantgård, med extrema mängder flugor, skitlukt, stora maskiner och allt annat som livet på landet innebär i verkligheten.

Gott folk, till syvende och sist handlar det bara om pengar- möjligheten för olika företag att öppna upp marknaden för bebyggelse av jordbruksmark där man kan tjäna stora pengar medan öns livsviktiga jordbruk går i graven ett efter ett…

Senast den 25/8 kan man lämna sina åsikter till kommunen på:
oversiktsplan@borgholm.se
Vilket jag härmed gör.

Mvh
Stolt företagare som gärna ser fler företag i området, men inte på bekostnad av våra livsviktiga jordbruk!

Privatperson 25

Rällaskogens vänner lämnade genomtänkta synpunkter 220827. Jag ser inga förändringar i det nya granskningsförslaget som visar att kommunen tagit till sig några synpunkter utan det är samma förslag som kommer igen. Därför hänvisar jag till skrivelsen från 220827 och till den den som Rällaskogens vänner lämnar nu som svar på det senaste granskningsförslaget. Jag stödjer dessa helt och fullt.

Här finns en mängd viktiga fakta och synpunkter som i många fall Översiktsplanen inte nämner alls.

Rälla är den serviceort som ska utvecklas enligt planen. Stora Rör är en småort som inte ens nämns på kartan på sid 22.. Dessa orter har olika historia och utvecklingsprocesser. Det står i planen att de ska fortsätta att ha sina olika karaktärer.

I planen beskrivs dessa två orter som om de är en och samma. Det är mer än 3 kilometer mellan dem, lika långt som till Halltorp. Halltorp/ Ekerum borde i så fall ingå i samma område. Varför är inte dessa orter nämnda?

Trots att det är Rälla som är serviceort, och som ska satsas på,ska Södra Rällaskogen kunna bebyggas, så att det som nu finns kvar av Södra Rällaskogen helt kan försvinna. Då kommer Stora Rör att bli större än Rälla. Det blir en pendlingsort till Kalmar. Det som är Stora Rörs karaktär kommer inte att finnas kvar.

Ingen analys om befolkningsutvecklingen finns i planen. Borgholms kommun har inte fått en ökad befolkning och förväntas inte få det heller. Det har inte fötts så få barn i Sverige på 25 år. Ingen invandring är aktuell. Dessutom byggs det på många andra ställen i kommunen, t.ex. i Borgholm och i Rälla planeras nya bostäder.

Vad Borgholms kommun däremot har mycket av är en fantastisk natur.
Turismen är viktig och hur den ska utvecklas och bli hållbar borde det finnas mer tankar kring i planen.

Cykelbanor saknas mellan Isgärde och Borgholm. Hur ska detta lösas?
Inga konkreta förslag om detta och hur kollrktivtrafiken ska fungera bättre, så man slipper åka över till Kalmar för att komma till Färjestaden som nu är situationen på en del turer.
Inget konkret nämns om hur Borgholmns kommun ska samordna sig med Mörbylånga kommun. Det borde finnas med i en Översiktsplan. Hur kan båtturismen utvecklas?

Södra Rällaskogen är en viktig resurs för Borgholms kommun för friluftsliv och rekreation och ett grönt stråk för djur och insekter. Det har samma höga naturvärden som den del av Rällaskogen som nu är naturreservat. Detta område utpekas som bebyggelseområde i planen och till och med ett dubbelt så stort område kan bebyggas där, än det som är med i detaljplanen för Stora Rör 2:1. Översiktsplan och detaljplan stämmer inte heller överens på planens karta.

I Södra Rällaskogen finns tallticka, som är en signalart, spillkråka, nattskärra, paddor och fladdermöss i skogen och ett unikt dynlandskap med en landborg på fem meters höjd. (Se artdatabasen hos SLU vad som registrerats)

Det står i planen att naturvärden som behöver skyddas i området ska bedömas när det ska detaljplaneras, En översiktsplans viktigaste uppgift är att peka ut skyddsvärd natur.. Men det har man struntat i här.

Södra Rällaskogen har större värde för framtiden, som rekreationsområde, som skydd mot torka, och skyfall, som kolsänka och hem för djur och insekter än som bostadsområde. Utveckla Rälla, istället, som planen beskriver som är serviceorten i området.

När den nya utfgarten kommer, blir det en triangel av mark som kan användas som verksamhetsområde och till bostäder om behovet finns.

Lågt Södra Rällaskogen bli Borgholms kommuns ingång till kommunens fantastiska natur, i form av ett naturrum.

Privatperson 26

Petgärdeprojektet

Hej

Efter att ha sett planerna för detta projekt blir man inte mer än mörkrädd rent utsagt
Jag hoppas att ni som sitter och styr med översiktsplanen verkligen inte tänker genomföra detta.
Denna marken som det handlar om är fruktansvärt ömtålig och dem enda som kan sköta om dessa marker är våra bönder. Det skulle med högsta sannolikhet vara frukansvärt att behöva som insatt i det öländska jordbruket behöva se när sådan mark förstörs, om inte annat för bonden som drabbas av minskad betesmark för något sådant som detta. Öland är inte oändligt och vi som sköter om dess mark vill vi nog alla att det ska kunna drivas vidare på ett så hållbart sett som möjligt så att fler generationer kan få ta del av denna underbara natur som vi har idag.

Tack för mig.

Privatperson 27

Eftersom en framtida eventuell bebyggelse av Petgärde gård skulle påverka mitt närområde, kan jag inte låta bli att grubbla över vissa saker.
Noterar att man uttrycker sig i personligt pronomen pluralis på sin hemsida. Vi, vårt, oss – men ingen av herrarna i ägarkonstellationen är skrivna på gården, så deras liv påverkas inte? Eller har de för avsikt att flytta till ”Gårdsbyn” allihop?
I vår omvärld rasar den ena krigshärden efter den andra, om – eller kanske när – vi blir indragna, hur ska nationen Sverige försörja sina innevånare med livsmedel? I dagsläget har vid en självförsörjningsgrad på 50%, när importen av de andra 50 % upphör, vad gör vi då om stora delar av befintlig jordbruksmark har förvandlats till semesterparadis. Petgärde Gårdsby talar själva om att folk kommer att vara bofasta 6 månader om året – är det att vara bofast? Kan politiken hänga med och kräva att man betalar kommunal skatt i den kommun man bor halvårsvis?
Att öppna för köpstarka grupper att överta fungerande jordbruk och förvandla till denna form av samhällen, i konkurrens med lantbrukare som vill producera livsmedel, låter riskabelt med tanke på ovanstående.
Låter det inte mer som en utopi att dela på maskiner, verktyg och arbetslokaler – har det funkat någonstans, någonsin?
Förmodligen skulle det behövas fast anställd personal för att hålla ordning och sköta underhåll, inte tror man väl att
”bonden” ska hinna med det utöver jordbruket med boskap och odling.
”Nära till allmänna kommunikationer” säger de i sitt prospekt – vilka allmänna kommunikationer? Här på östra sidan lyser de endast med sin frånvaro, förutom schemalagd närtrafik och vem kan använda den till vardags?
Fanerdun och Halltorpsbyn är tidigare projekt i länet, lite i samma anda, man kan väl säga att de inte har varit särskilt lyckade!
Jag vill inte se den här formen av semesterparadis för välsituerade!
Förmedla istället gärna ödehus till dem som vill rusta upp, bosätta sig och bli ett med det fungerande samhälle som vi redan har här. Den andan hos inflyttande bidrar mer till utveckling av vår bygd än planerad avveckling av jordbruk i projekt som Halltorpsbyn och Petgärde Gårdsby.

som tidigare levt på ett familjejordbruk där man producerade mjölk, kött, foderspannmål och rotfrukter och heller aldrig saknade det mest grundläggande - mat på bordet!

Privatperson 28

Synpunkter på förslag till ny översiktsplan Borgholms kommun

Hej Öland!

Med viss erfarenhet av arbete i projektgrupper för stadsutbyggnad i Stockholms kommun som exploatör och även som Ölandsbo på deltid mer och mer ser jag med undran och oro för en del inslag i förslag till ny ÖP för Borgholms kommun.
Jag har inte besökt alla platser som omnämns, men känner väl till de olika landskapstyperna , likväl småorterna intill naturgrönytor.

I Stockholm där jag bor har vi en situation med avsaknad av lämplig mark för bostads bebyggelse med tillhörande service.
Situationen kan resultera i fortsatt utflytt till närkommuner, minskad rörlighet och sämre underlag för tjänste- och utbildnings/forskarsektorn.
Men faktum är att trots detta har redan nu påverkan av klimatförändringarna minskat beredvilligheten att exploatera då sådan verksamhet kommer att bli kostsam och förutsättningarna är mycket osäkra. Tillsammans med befarad ökad intensitet i nederbörd/ torka / brandrisk/ översvämningar etc. har det gjort att kommunala myndigheter har pausat några projekt eller så är de vilande i väntan på att omarbetas.
Detta oavsett den alarmerande bostadsbristen- som inte bara beror av senare års finansiella krisläge.
Man tenderar snarare att pröva mindre projekt med tillbyggnad, infills och planerar att bygga på höjden i vissa områden där det lämpar sig.
Möjligen kommer nu annonserade kravet på egenförsörjning för livsmedelproduktion framöver kräva markytor i planeringen för lager/odlingar, utöver buffertyta för att motverka klimatförändringarnas effekter, såsom grön översvämningsyta mm.

Borgholms kommun lär inte ha bostadsbrist, men några funderingar här..
I förslag till ny ÖP 2040 omnämns bla
U6 - som ett framtida utrednings-område, Petgärde Gårdsby vid Kårehamn och området omnämns i utkastet med beskrivande text av mig fritt tolkat

1. rika våtmarker med restaurerade vandringsleder
2. typiska landskapsområden med höga botaniska o ornitologiska värden.
3. unikt fågelliv för vandringar och turister, en rikedom och intresse för framtiden

En eventuell bostadsexploatering här tycker inte jag rimmar med ansatsen i den Agenda 2030- baserade målbilden för ÖP som uppgetts i utkastet;
För Borgholms översiktsplan innebär ekologisk hållbarhet:

• Att långsiktigt bevara, stärka och hållbart nyttja naturresurser.
• En hållbar mark- och vattenanvändning som säkerställer och utvecklar naturvärden och ekosystemtjänster.
• Att långsiktigt klimat-anpassa samhället och minska dess klimatpåverkan.
• Att göra det enkelt för invånare och besökare att välja hållbara resealternativ.

...inte heller med de några av fyra utvecklings-teman..
attraktiv småskalighet och närhet till natur o kultur, rekreation kust och hav...
hållbar vattenhantering i landskapet
och ett starkt näringsliv-(som bygger på turism i stora delar)

Man riskerar att privatisera marker och i praktiken skära av kuststråk (oavsett strandskydd) från allmänheten utifall markyta avsätts för bostadsbebyggelse och detta går väl inte ihop med ovanstående ambitioner?
Dessutom finns kulturvärdet med betesmarkerna som brukats i sekler, blivande kandidat för ytterligare världsarv på Öland?
Det är ett stort vågspel att rubba den ekologiska balansen. Här finns även naturliga våtmarker, som har en stor ekologisk god stabiliserande påverkan för vattenförsörjning, rening av yt/dagvatten och är en härlig vagga för spirande mångfald och artrikedom.

Ett eventuellt projekt som Gårdsbyn stämmer inte alls med min bild av Öland.
Årets besökare från Tyskland, NL och Polen som rörde sig kring Hornsjön, längs stenkusten och Klosterholmarna uppgav att det attraktiva med Öland var "det ursprungliga, lugnet och enkelheten.
Allt fler önskar närhet till natur- naturlig sådan. Detta som skiljer ut och gör Öland verkligt unikt.

ÖP siktar på 2040. Det är långt fram i tiden och vi kommer nog att tänka på ett annat sätt då och uppskatta det gemensamma.

Privatperson 29

Jag besöker östra öland varje år för att kunna ta del av den unika naturen. Har till min förfäran tagit del att strandängar vid Petgärde planerad säljas för villabebyggelse. Den här typen av natur är mycket känslig. Hur ska husen klara översvämningar? Vallar kommer att byggas som stör fågelliv och vattenkvalite. Förstår att kommunen behöver pengar. Gör dessa ängar tillgängliga för småskalig turism istället för att förstöras av villabyggande.

Privatperson 30

Exploatera inte Petgärde sjömarker!
Jag protesterar mot att alls bebygga östra och södra skiftet i planerna i projektet Petgärde Gårdsby!

Privatperson 31

Hej!
Låt bli att exploatera naturbetesmarkerna på östra Öland! De behövs för mångfaldens skull!

Privatperson 32

Synpunkter avseende sydöstra delen av Borgholms kommun

1. Förbättra badplatserna i sydöstra delen, särskilt Bjärbybadet. Rensa bort stora stenar i havet belägna inom badområdet i Bjärby. De syns ofta inte och riskerar att skada badare, inte minst barn, som inte känner till vattnet. Rensa bort tång och alger samt snygga till stranden flera gånger under badsäsongen! Lägg i brygga med nergång per badstege men även rampnergång för funktionsnedsatta badare. Ställ i ordning två bra toaletter nära bilparkeringen.
2. Utveckla Runsten-Spjutterum till sekundär centralort på sydöstra sidan. Se till att en mindre vårdcentral tillkommer i denna del. Vore naturligt att att en sekundär centralort i kommunen förläggs till sydöstra sidan och ger utökad service.
3. Utveckla cykelbana längs östra sidans landsväg. Vägen är mindre bred än väg 136, och ändå så gott som helt utan cykelbana. Eftersom vägen dessutom är betydligt mindre trafikerad än väg 136 är det många cyklister som gärna cyklar på östra sidan, något som idag är förenat med livsfara med tanke på alla bilar, husvagnar och stora, breda jordbruksmaskiner. Det är inte tillräckligt att som idag endast hänvisa till mindre vägar längre in på östsidan som cykelleder. En ordentlig cykelbana längs östra landsvägen är behövligt om Borgholms kommun vill marknadsföra sig som en miljövänlig och turistvänlig kommun!
4. Hastigheten genom hela Runsten och Bjärby bör sänkas till 40 km.
5. Påverka Svenska Kyrkan att fräscha upp och kalka om torndelen på det idag helt nersmutsade tornet på Runstens kyrka.

Privatperson 33

Byggplaner på Petgärde sjömarker!

Jag protesterar mot att alls bebygga östra och södra skiftet i planerna i projektet Petgärde Gårdsby!

Privatperson 34

Ang Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun; granskningsversion april 2024, dnr KS 2019/17

Rubr granskningsversion är utställd för synpunkter senast den 25 ds. ...får jag avge följande syn - punkter **avseende den mellan Borgholm och Kolstad belägna åkermarken** (utredningsområde **SB 35**).

Ifrågavarande åkermark utgörs av högproduktiv, oavbrutet brukad jordbruksmark om cirka 9 hektar som skyddas av 3 kap 4 § miljöbalken (MB). Marken är belägen på Kolstad 9:1 och 39:32 samt Borgholm 11:1.

Enligt ett den 24 juni 2014 för samråd utställt förslag till fördjupad översiktsplan för Borgholm-Köpingsvik skulle jordbruksmarken mellan Borgholm och Kolstad behållas som ”odlings-, betes- och naturmark”. Sedan ägaren till Kolstad 39:32 – ett hus- och exploateringsföretag – protesterat mot detta, ställdes ett reviderat förslag till fördjupad översiktsplan för Borgholm-Köpingsvik ut för samråd den 28 juni 2017. Rörande jordbruksmarken mellan Borgholm och Kolstad (då med beteckningen 16 Furuhäll) föreslogs nu:

> Nytt område för bostäder föreslås. Säker anslutning till väg 136 ska ske via rondellen. Ny bebyggelse ska placeras och utformas för att minimera påverkan på landskapsbilden kring Kolstad radby. Tillkommande byggnader, staket, och andra tillbehör ska ges en dov färgsättning och bebyggelsen hållas låg. Respektavstånd till pågående jordbruk. Potentiellt förorenad mark, se sida 94 f. Framtida översvämningsrisk, föroreningar samt fornlämningar ska beaktas, inventeras och/eller åtgärdas.

Sedan det påtalats att jordbruksmarken mellan Borgholm och Kolstad är brukningsvärd och därmed skyddad enligt 3 kap 4 § MB men att ingen prövning enligt det lagrummet skett, föreslog kommunens plan- och byggchef och planarkitekt i en tjänsteskrivelse den 10 jan 2018 att marken skulle utgå ur planförslaget. Trots detta blev området hanterat på följande sätt i den översiktsplan för Borgholm-Köpingsvik som antogs av kommunfullmäktige den 18 juni 2018, § 142:

> Nytt område för bostäder föreslås. Säker anslutning till väg 136 ska ske via rondellen. Ny bebyggelse ska placeras och utformas för att minimera påverkan på landskapsbilden kring Kolstad radby. Tillkommande byggnader, staket, och andra tillbehör ska ges en dov färgsättning och bebyggelsen hållas låg. Respektavstånd till pågående jordbruk. Potentiellt förorenad mark, se sida 94 f. Framtida översvämningsrisk, föroreningar samt fornlämningar ska beaktas, inventeras och/eller åtgärdas. *Ett första steg är att pröva områdets förenlighet med kraven i PBL 2 kap 2 § att följa MB 3 kap 4 §. Hela eller delar av området ska fortsätta vara jordbruksmark tills områdets lämplighet för byggnation utretts färdigt. Visar utredningarna att delar eller hela området är olämpligt för byggnation ska befintlig markanvändning som jordbruksmark kvarstå* (kursiverat här).

I Översiktsplan för Borgholm 2040, samrådsversion maj 2022, dnr KS 2019/117, där området betecknas SB35, återfinns exakt samma text.

I den i april 2024 utställda granskningsversionen av samma översiktsplan är texten däremot ändrad. Sålunda anförs nu beträffande område SB35:

> Nytt område för bostäder föreslås. Säker anslutning till väg 136 ska ske via rondellen. Ny bebyggelse ska placeras och utformas för att minimera påverkan på landskapsbilden kring Kolstad radby. Tillkommande byggnader, staket, och andra tillbehör ska ges en dov färgsättning och bebyggelsen hållas låg. Respektavstånd till pågående jordbruk. Potentiellt förorenad mark. Framtida översvämningsrisk, föroreningar samt fornlämningar ska beaktas, inventeras och/eller åtgärdas. *Området är i dag jordbruksmark. Prövning av ny markanvändning ska ske enligt de utgångspunkter och riktlinjer som redogörs för i kapitlet Bebyggelseutveckling* (kursiverat här).

Kapitlet Bebyggelseutveckling är allmänt hållet och saknar de skarpa hänvisningar till skyddsreglerna för jordbruket som återfinns i MB och PBL. För undvikande av tolknings- och tillämpningsproblem i framtida detaljplaneärenden *bör i den slutliga versionen av Översiktsplan 2040 beträffande område SB35 intas den text som, efter kommunfullmäktiges beslut den 18 juni 2018, enligt ovan återfinns i översiktsplanen för Borgholm-Köpingsvik och i 2022 års samrådsversion av Översiktsplan 2040*.

Privatperson 35

Petgärdeprojektet
Exploatera inte detta unika och fantastiska naturområde! Det måste bevaras!

Privatperson 36

Exploatera inte Petgärde sjömarker och betesmarkerna intill Petgärde och Djurstad träsk!

Jag protesterar mot att alls bebygga östra och södra skiftet i planerna i projektet Petgärde Gårdsby! De utgör ett hot mot de stora naturvärden som i tusen år har vårdats av ett otal generationer bönder som med varsam hand och i samklang med naturen utformat ettför Sverige unikt landskap med sina sjömarker, naturbetesmarker och våtmarker och som utgör ett lika värdefullt område som Södra Ölands Jordbrukslandskap.

Privatperson 37

Hej!
Lämnar synpunkter på Översiktsplan2024!

Exploatera inte Petgärde sjömarker!
I granskningsversionen av Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun anges att sjömarkerna på Petgärde gård är strategiskt lämpliga för utredning om utveckling (U6, sid 45). Det är en felaktig bedömning som inte tar hänsyn till de stora natur- och kulturvärdena (riksintresen) i området. Betesmarkerna på östra sidan är också viktiga för att behålla en levande landsbygd med livskraftiga jordbruk.
Exploateringen står alltså i motsättning till kommunens målsättning att ”värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk”. Den kan inte heller motiveras med hänvisning till väsentliga samhällsintressen och avsaknad av alternativa, mer lämpliga placeringar inom kommunen. Ett vida större samhällsintresse, för allmänhetens tillgång till öländsk natur för rekreation och turism, samt det i ÖP 2024 framhävda vårdandet av ekosystemens funktioner, är att dessa områden bevaras intakta.
Det östra och södra delområdet i U6 består av artrika naturtyper som av Europeiska unionen pekas ut som mycket skyddsvärda. Båda dessa områden är av flera skäl direkt olämpliga för explatering med bebyggelse och bör utgå ur översiktplanen.
Det norra delområdet saknar värdefulla naturtyper men läget intill de båda reservaten, Djurstad träsk och Petgärde träsk, och vattendraget dem emellan, gör att exploatering bara kan få ske efter att noggranna hydrologiska utredningar av miljökonsekvenserna.

Privatperson 38

Åsikt på Borgholms kommuns översiktsplan

Hej!

Jag har tagit del av detta förslag som jag fortfarande tycker är fundamentalt fel.
I dagens läge så är St Rör mer värt för kommunen orört än att bebygga det. Frågan om varför och för vem bebyggelse är för, har ännu inte besvarats med befolkningen antalet som sjunker så är det bättre att reda ut Halltorp och bygga i Rälla närmare skola etc. Ingen vill att St Rör blir ett nytt Saxnäs eller Björkviken i Borgholm. Det finns inget behov av att bygga här. Men området fyller ett behov och lockar året runt besökare som det är med skog, hamn och natur upplevelser!
Jag håller med Rällaskogens Vänner på alla deras punkter i deras svar på denna översiktsplan.

Privatperson 39

Översiktsplan, Petgärde

Tror att projektet Petgärde blir katastrof förlust för naturen. Varför peta i och förstöra det mest genuina på Öland. Det finns ju fullt med förfallna hus längs östra vägen för en entreprenör att renovera och göra pengar på.
Före detta Stockholmare. Skattebetalare på Öland.

Privatperson 40

Översiktsplan

Lovar runt men håller tunt..

Projektet Petgärde gårdsbys koncept lyder som följer: ” Vårt koncept bygger på vår vision om att skapa en modern, trygg livsmiljö i samklang med natur och landsbygdens stora fördelar”.

Finn fem fel:
-Om projektet går igenom innebär det att man öppnar upp den fria marknaden för försäljning av jordbruksmark till tomtpriser, priser få eller inga bönder har råd att betala, vilket innebär att lantbruken kommer att försvinna.

”Äng är åkerns moder”

-Utan betande djur kommer landskapet snabbt att växa igen, vilket påverkar Ölands unika fauna och flora negativt.
Betesmark är lika viktig som åkermark.

-Egen helikopterplatta på Petgärde gård och 15 min till flygplats för privatplan utlovas i marknadsföringen, detta vittnar främst om vilket klientel man vänder sig till och att miljöaspekten inte är så viktigt trots allt.

-I Petgärde gårds projektplan hävdar man att minst hälften av bostäderna ska vara permanent bebodda minst 6 månader/år.
Husförsäljningen i kommunen har inte genererat i särskilt många permanenta invånare hittills.

-Rent krasst är det ytterst få människor som, bortom den romantiserade bilden av livet på landet som marknadsförs av företaget, faktiskt vet hur det är att leva på lantgård, med extrema mängder flugor, skitlukt, stora maskiner och allt annat som livet på landet innebär i verkligheten.

Gott folk, till syvende och sist handlar det bara om pengar- möjligheten för olika företag att öppna upp marknaden för bebyggelse av jordbruksmark där man kan tjäna stora pengar medan öns livsviktiga jordbruk går i graven ett efter ett…

Privatperson 41

Exploatera inte Petgärde sjömarker!
Jag protesterar mot att alls bebygga östra och södra skiftet i planerna i projektet Petgärde Gårdsby!

Privatperson 42

Exploatera inte Petgärdes sjömarker.
Området röjdes för sly och enbuskar för några år sedan, vilket återgav sjömarken den flora och fauna som den uråldriga betesdriften skapat.
Satsa på betesdrift istället för åkgräsklippare.

Privatperson 43

Översiktsplan 2040

Jag protesterar mot bebyggelse på Petgärdes sjömarker, strandskyddslagen gäller väl där?

Privatperson 44

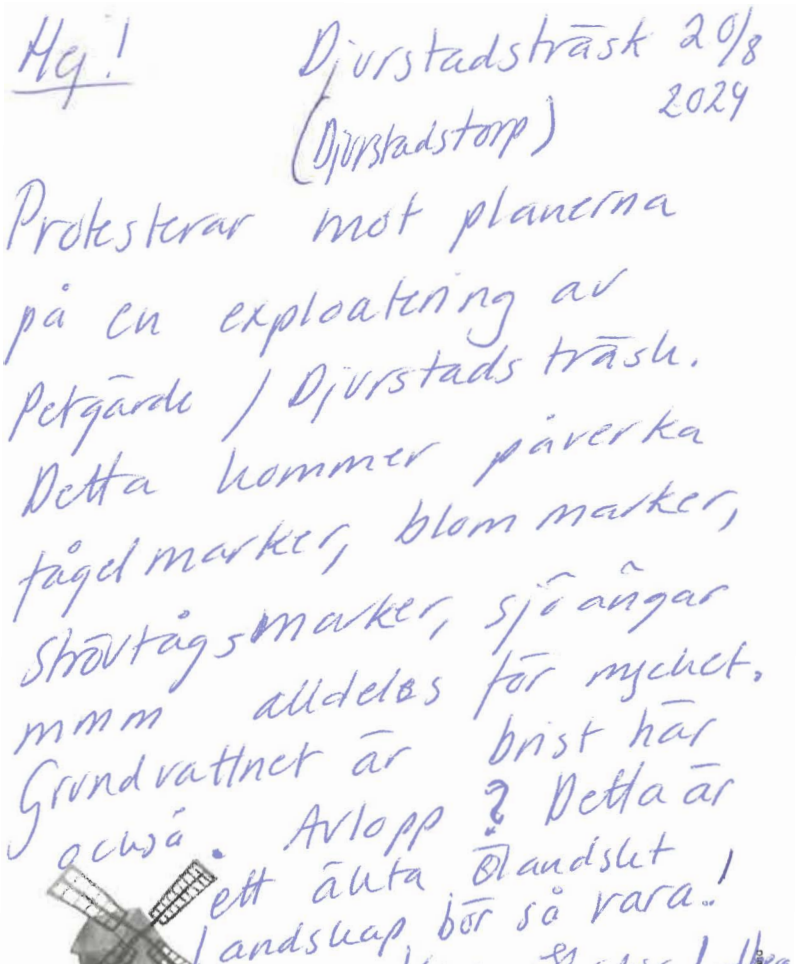

Privatperson 45

Synpunkter på Borgholms kommuns förslag till ny översiktsplan 2040.

Vi vill lämna följande synpunkter på den nya Översiktsplanen:

Då vi finner det anmärkningsvärt att den nya planen i stort sett är identisk med den tidigare och helt verkar ha avstått att lyssna till den omfattande kritik som kommit från myndigheter, intresseföreningar och privatpersoner kvarstår de synpunkter vi tidigare lämnat. Som påminnelse för kommunen bifogas dessa i en bilaga.

Vi ansluter oss i allt väsentligt till det yttrande som lämnats på den nya översiktsplanen från Rällaskogens Vänner, men vill till detta anföra följande:

1. De rika naturvärden som finns i området, i synnerhet i Rällaskogens södra del mot nuvarande Stora Rörsvägen, uppmärksammas inte på ett adekvat sätt. Exempelvis utgörs det kuperade området av ett unikt flygsandsfält med gammal skog och en fauna och flora med flera rödlistade arter.
2. Av den hydrologiska rapport som gjort för området saknas avtryck i planens kartor.

Privatperson 46

Översiktsplan 2040 - protest mot utveckling av bostäder i område utpekat som U6

Hej!

Det är naturligtvis viktigt med planering och utveckling i takt med behov i samhället.

Däremot borde vi värna om känsliga naturområden och använda allmänna medel på det mest effektiva sätt.

I min mening är utnämningen i planen för området benämnt U6 (4 spridda områden i närheten av Kårehamn) för utveckling oacceptabelt. Följande är anledningar till att området inte är lämpat för utveckling.

1. Det finns redan kännedom om att områdena har höga naturvärden. Områdena angränsar eller ligger nära Natura 2000 områden.

2. Utdikningar av våtmarker som utveckling av området innebär leder till förlust av biologisk mångfald och det har direkt och oförutsägbar konsekvens för grundvatten nivåer. Det går emot vad som rekommenderas med anpassning till klimatförändringar.

3. Havsängar återskapas och bevaras på andra håll därför att det är klimatsmart att göra det. Det är en del av skyddet mot ökad kust erosion med stigande havsnivåer som vi idag vet att klimat förändringarna som redan skett leder till.

4.Det finns ingen bra existerande infrastruktur för skola, kommunal transport, vägtransport, affär eller annan service i närheten av områdena.

5. Det finns inga arbetstillfällen i närområdet och med bristande kommunikationer är det inte troligt att bebyggelsen är attraktiv för permanent boende.

6. Förtätning inskränker på frilufts aktiviteter i området. Det är redan svårt under turist säsong. Strand remsan vid Kårehamn är högt belastad bara med existerande boende, stugby och camping plats. Har själv hundar och det finns inte många promenad stråk som är tillgängliga som det är idag.

Skulle ni kunna vidare befordra dom kriterier som tillämpas för att klassificera ett område för utveckling så som ni har föreslagit görs för U6?

Av specifikt intresse för mig är att veta i vilket stadium ni gör någon form av samhällsekonomisk konsekvens analys.

Som relativt ny fastighetsägare i kommunen fick jag veta om planen av en slump, vid ett möte vid brevlådorna. Hur ska jag se till att jag får del av liknande viktig information andra åtgärder som påverkar mig i framtiden?

Från ett samhällsekonomiskt perspektiv verkar det inte logiskt med fyra utspridda bostads områden i en känslig natur miljö där infrastruktur saknas och det är långt till arbetstillfällen.

Privatperson 47

Hej!

Vi har båda två nästan hela livet varit många veckor årligen på Öland, Öland är vårt andra hem där vi njuter av natur och friluftsliv. Vi vill lämna följande synpunkter angående översiktsplanen och omkringliggande frågeställningar. Det gäller vindkraftsutbyggnad, cykelbanor, vägar och arkitektur. Vi missade tyvärr förra tillfället och hoppas att det svar vi nu lämnar ändå kan tas hänsyn till.

Innehåll

Vindkraftverk 1
Underlag som utgångspunkt 1
Våra synpunkter angående vindkraft; kommunen behöver ta ett betydligt tydligare ställningstagande och stå fast vid tidigare beslut om omfattning och höjd avseende vindkraftverk . 3
Småskalighet och värnande om ovärderliga värden – tydligare ställningstagande 3
Vikten av egen djupare utredning och beräkningar av alternativen – uppdaterad vindplan och tydligare skrivningar i ÖP 3
Oroande utveckling med allt högre vindkraftverk 4
Landskapsbild 4
Ljusföroreningar 4
Buller – utveckla skrivningarna och vilka hänsyn som ska tas 5
Mer om höjder - Vindkraftverk högre än Eiffeltornet 5
Cykelvägar 6
Vägnät 6
Arkitektur 6
En helt annan fråga - Turistskatt 7

Vindkraftverk

Underlag som utgångspunkt

En utgångspunkt för de synpunkter vi lämnar längre ner avseende vindkraftverk är följande information från remissvar och miljökonsekvensbeskrivning.

Kalmar kn

Kalmarsund omnämns som ett gemensamt landskapsrum, men det framgår inga ståndpunkter med betydelse för Kalmar kommun. Vindkraftsplan (2011) anges fortsatt gälla, men i den aktuella **samrådsversionen till ny översiktsplan redogörs att kommunen är positiv till utbyggnad av havsbaserad vindkraft och generationsväxling av landbaserade verk**. Vad detta kan medföra för **konsekvenser i landskapet** och för elförsörjningen utifrån ett mellankommunalt perspektiv kunde tyvärr inte utläsas i föreliggande förslag.

Svenska kraftnät

Inom Borgholms kommun har Svenska kraftnät inga ledningar tillhörande transmissionsnätet för el i dagsläget. Sjökabel Svenska kraftnät utreder ny förbindelse till Gotland från fastlandet. Då placeringen av kabeln/kablarna inte är utredd ännu finns en möjlighet att kabeln/kablarna kan placeras inom Borgholm kommuns territorium.

Havsplanering Länsstyrelsen vill uppmuntra kommunen att göra tydligare ställningstaganden för användningen av havet inom territorialgränsen. På så sätt kan förutsättningarna för ett gott samspel mellan hav och land stärkas samtidigt som den nationella havsplaneringen lättare kan utformas med hänsyn till lokala behov och förutsättningar.

Havsbaserad vindkraft - Svenska kraftnät har fått in en ansökan om anslutning av havsbaserad vindkraft kopplat till havsplaneområdet Ö226 och som berör kommunens översiktsplanering. Ö226 är ett s.k. G-område, där G står för ”Generell användning”. **Arbetet med en översyn av de nyligen beslutade nationella havsplanerna har inletts av Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med en rad andra myndigheter, varav Svenska kraftnät är en. Med anledning av de goda nätmässiga förutsättningarna att ansluta förnybar elproduktion utmed Smålandskusten, så har Svenska kraftnät i detta arbete lyft vikten av att peka ut fler områden för energiutvinning i vattnen runt Öland**.

I svar till Kalmar kommun skriver Borgholms kommun att Gällande ställningstagande till vindkraft gäller fortfarande vindkraftsplanen. Det har förtydligats att vindkraftsverk i Kalmar sund inte är aktuellt.

I miljökonsekvensbeskrivningen står också: De områden som planerats för vindkraft i vindkraftsplanen (från 2011) är fullt utbyggda. **Planen är inte aktuell att uppdatera de närmaste åren**, men kommunen avser att se över vindkraftsfrågan igen när det behövs en generationsväxling av vindkraftverken. **Det är viktigt att utreda huruvida kommunens landskaps- och kulturhistoriska värden tål en ytterligare utveckling. I vidare arbete kring vindkraft utgör även den mellankommunala landskapsanalysen ett viktigt underlag för att säkerställa kommunens kulturmiljö- samt landskapsvärden.**

Vidare framgår att Energimyndigheten ansvarar för att peka ut områden som är av riksintressen för energidistribution och energiproduktion. Riksintressen för vindbruk anges för att de har särskilt goda förutsättningar för vindbruk ur ett nationellt perspektiv, för att de behövs för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället och/eller för en landsdels behov av viss energiproduktion (Energimyndigheten, 2022). I Borgholms kommun finns riksintressområden för energiproduktion; vindbruk vid Ryd och Österskog (sträcker sig även in i Mörbylånga kommun), **mellan Hagskog och Fagerum** samt **till havs i anslutning till befintliga vindkraftverk utanför Kårehamn…**

Kommunen uppger sig vara positiv till en utveckling av energiproduktion, vindkraft. Områden av riksintresse för vindkraft behöver pekas ut med stor omsorg till motstående riksintressen samt omgivande miljö. Vindkraftverk kan exempelvis upplevas som skrymmande anläggningar utifrån ett landskapsperspektiv. Utifrån kommunens riktlinjer, med hänvisning till behov av fördjupade kunskapsunderlag vidare i den fysiska planeringen, finns en möjlighet att undvika påtaglig skada för berörda riksintresseområden för natur- och kulturmiljövård. Det finns dock en risk med att hänvisa till just ett senare skede i den fysiska planeringen. **Fördjupade utredningar kan redan i skede översiktsplan tydliggöra behov av hänsyn och anpassningar för att undvika påtaglig skada. Ett sådant förarbete kan även underlätta detaljplaneskedet. Den samlade bedömningen utgår från att påtaglig skada inte kan uteslutas för riksintresse för kulturmiljövård respektive naturvård, vid**

genomförandet av ÖP2040. Områdesspecifika ställningstaganden och åtgärder kan tydliggöra områdenas känslighet, samt hur påtaglig skada skulle kunna förebyggas.

Våra synpunkter angående vindkraft; kommunen behöver ta ett betydligt tydligare ställningstagande och stå fast vid tidigare beslut om omfattning och höjd avseende vindkraftverk

Småskalighet och värnande om ovärderliga värden – tydligare ställningstagande

Vindkraft är viktigt att värna, men det behöver vara småskaligt och komma i andra hand i förhållande till ovärderliga värden som intressen för andra riksintressen, natur, frilufts- och kulturliv och människors hälsa. Det ligger i linje med planens utvecklingstema *”Småskaligheten och närheten till natur, kultur, rekreation, kust och hav skapar attraktiva boendemiljöer”*.

Det behöver utredas mer i ÖP och att kommunen visar på tydliga ställningstaganden, t.ex. **där påtala att kommunen vidhåller att högst 80 meter höga vindkraftverk tillåts**, vi skulle dessutom gärna se det förstärkt med att hellre många låga vindkraftverk än få stora, optimal höjd 45 meter så att natthimlen inte behöver störas av fasta och blinkande röda och vita ljus.

Vikten av egen djupare utredning och beräkningar av alternativen – uppdaterad vindplan och tydligare skrivningar i ÖP

Det är med stor tillfredsställelse vi ser skrivning om att havsbaserad vindkraft i Kalmar sund inte är aktuellt. Men kommunens beskrivning i granskningsversion av ÖP är **djupt oroande** *”Kommunen är positiv till en fortsatt utbyggnad av havsbaserad vindkraft samt en generationsväxling av de landbaserade vindkraftverken.”…” Av vindkraftsplanen framgår kommunens ställningstagande att inga vindkraftsetableringar ska ske utmed kommunens västra kuststräcka men att havet utanför kommunens östra kuststräckan kan rymma ett fåtal **större** vindkraftsetableringar*”. Det bör tilläggas i planen att med *större* etableringar avses att vindkraftsverken inte är högre än 80 m. Det bör i sammanhanget också finnas ett ställningstagande att riksintresset för rörligt friluftsliv och obruten kust väger högre än etablering av nya vindkraftverk.

Att kommunen inte har för avsikt att uppdatera Vindkraftplanen är synd. Den blir svag när d**en är gammal samtidigt som det pågår så stark utveckling** och många motstående krafter, exempelvis Svenska kraftnät som driver utveckling av vindkraft i vattnen runt Öland, eller de ansökningar från exploatörer som lämnats. Starka exploatörer gör allt för att få tillstånd för i detta sammanhang stora vindkraftparker (i höjd), - **natur, kultur- och friluftsliv, hälsa, områden fria från mänsklig påverkan (synligt och ljudmässigt) väger i praktiken väldigt lätt idag**. Vi tycker att det är viktigt att kommunerna gör egna utredningar och tar tydlig ställning avseende vilken påverkan vindkraftparker kan tillåtas få och uttrycka det både i ÖP och i Vindkraftplan. Det behövs oberoende beräkningar, med jämförelser och konsekvensutredningar för moderna låga (45 respektive 80 meter höga) respektive höga vindkraftverk (350 och 370 meter höga) ur olika perspektiv på kort och lång sikt. Ur perspektiven ekonomi – hållbarhet och livslängd, effekt, underhållsarbete för systemet i sig men också kostnader för omgivningen. Perspektiv med mätningar av betydelse för andra riksintressen, landskapsbilden och natthimlen, för nationalparken, natura 2000-områden, för obruten kustlinje, turism och friluftsliv, hälsa och inte minst för invånarna på Öland, fastlandet och på Gotland och för den vackra solnedgången från västra kusten med Blå Jungfrun i fonden.

Det är angeläget att i denna djupare utredning även använda erfarenheter och forskning. Kommunen bör därför i utredningen också ta del av de erfarenheter som finns hos invånare från de redan byggda

större vindparkerna i landet och forskning och inte bara lita till de miljökonsekvensbeskrivningar som lämnas av exploatörerna och de ej tillräckligt djupa utredningarna från myndigheterna som stödjer utvecklingen. Det finns ett flertal artiklar och annan information, exempelvis sammanställningen av vetenskapliga rapporter i Vetenskapliga rapporter - Rättvisa Vindar Norra Östergötland (rvno.se), Hälsorisker av vindkraft kräver vidare forskning - Rättvisa Vindar Norra Östergötland (rvno.se), läkartidningen Infraljud från vindkraftverk – en förbisedd hälsorisk (lakartidningen.se), https://hinderbelysning.se men också utredningar från exempelvis Timbro om kostnader för vindkraftparker till havs som tyder på en mycket kort livslängd och höga kostnader för både bygge och underhåll, https://timbro.se/smedjan/havsbaserad-vindkraft-en-bla%CC%8Asning/ , den pekar också på att mindre vindkraftverk håller betydligt längre och med lägre underhållskostnader. Gör studiebesök och upplev stora vindparker för buller och ljusföroreningar och för landskapsbilder - i dagsljus för skuggning och när det är mörkt för ljusen. Varför ska man bygga större när man istället kan bygga många små?

Om svenska kraftnät drar en kabel hela vägen till Gotland ger det förutsättningar för havsbaserad vindkraft så pass långt ut till havs att de inte märks från land (varken från Gotland eller Öland eller fastlandet), förutsatt att de inte är för höga. Detta bör kunna vara ett argument i fortsatta diskussioner om havsbaserad vindkraft liksom utvecklingen av vågkraft som alternativ.

Kommunerna behöver vara en stark och kunnig motkraft till exploatörer och i diskussion med myndigheter för att värna de ovärderliga värdena och människors hälsa men också kunna visa på var vindkraft är lämpligt och under vilka förutsättningar för att gynna vindkraftverk utan att riskera andra intressen. En beslutad ÖP som tydligt beskriver detta är ett bra stöd liksom en uppdaterad Vindplan.

Oroande utveckling med allt högre vindkraftverk

Landskapsbild

När det gäller vindkraftparker generellt, är det en oroande utveckling att vindkraftverken blir allt högre. Det påverkar landskapsbilden enormt negativt. De småskaliga fina vindkraftverk som idag finns på Öland fungerar utmärkt i landskapet, det räcker att komma en liten bit ifrån så syns och hörs de inte och man kan då värja sig om man vill. Medan de nya vindkraftverken, t.ex. de som ansöks av företag att förläggas till Kalmar sund och mellan Öland och Gotland till och med är högre än Eiffeltornet och mer än fyra ggr högre än Blå Jungfrun - de går inte att skydda/värja sig från någonstans eftersom Öland är lågt land.

Ljusföroreningar

Med höga vindkraftverk kommer kraven på vita och röda fasta och blinkande ljus som ljusförorenar stjärnhimlen och naturmiljön. Vi vill lägga in i diskussionen vikten av att fortsatt hålla vindkraftverken i låg höjd såsom kommunen har uppgett i sin Vindplan och ännu lägre både av skälet att inga ljus krävs och att det går att smälta in i landskapsbilden. Oavsett var de placeras.

Det bör tas i beaktande att havsbaserade vindkraftverk generellt är svårare för landskapsbilden, även då de inte är så höga eftersom ingen natur döljer dem på avstånd och därför bör de förläggas mycket långt ut till havs istället för nära land. Alla vindkraftverk över 45 meter ska förses med ljus. Vindkraftverk som är 45 -150 meter ska förses med blinkande **medelintensivt** rött ljus och vindkraftverk över 150 meter med blinkande **högintensivt** vitt ljus. De verk som idag planeras är så höga att förutom det högintensiva vita blinkande på turbinen ska det även finnas tre röda lampor på mitten av tornet och eventuellt ytterligare ljus. Ljusmarkeringar stör människor dag, kvälls och nattetid. Olika mycket beroende på var man befinner sig i förhållande till verken. Det talas om

kompensation till de som bor nära vindkraft, men det kan inte kompenseras eftersom det är ovärderliga värden som går till spillo.

Buller – utveckla skrivningarna och vilka hänsyn som ska tas

Kommunen uppger också att ”*Buller från vindkraft klassificeras som en egen bullerkategori*.” Den skrivningen bör utvecklas med vad som avses och vikten av att hänsyn tas till olika typer av buller inklusive infraljud och det bör beskrivas att buller från vindkraftverk som placeras tillsammans ger ett adderande buller. Det bör framgå hur kommunen avser hantera detta. Värna möjligheten till tystnad utomhus (frihet från ljud av mänsklig påverkan), det är angeläget särskilt ur hälsoperspektiv.

Mer om höjder - Vindkraftverk högre än Eiffeltornet

Eiffeltornet är **ett** torn om 324 meter högt och syns över hela Paris. Det är en vacker kulturhistorisk byggnad och är synd att jämföra med nya vindkraftparker i Sverige, men det ger ändå en viss förståelse för hur stor påverkan på landskapsbilden de nya vindkraftparkerna kan få. Natur, kultur- och friluftsvärdena och människors hälsa måste skyddas.

Aurora i Östersjön är OX2:s största vindparksprojekt- hittills. Vindkraftverken planeras att stå ute till havs, ungefär 20 kilometer från Gotland och 30 kilometer från Öland. När vindparkens **370 verk** som är **370 m höga** är i drift genererar de upp till 24 terawattimmar. Det är lika mycket el som används i 5 miljoner svenska hem på ett år. Att ersätta dessa med några tusen små vindkraftverk behöver nödvändigtvis inte innebära att större land/havsyta behöver tas i anspråk, mer än marginellt beroende på höjden på tornen.

Simpevarps vindkraftspark 3 terawattimmar av Cloudberry tillsammans med partnern Svea vind offshore. Cloudberrys vindkraftverk, 98 stycken, är 350 meter höga, mer än **4 gånger högre än Blå Jungfrun**, **98 stycken** som är högre än Eiffeltornet därtill kommer de vindkraftverk som deras partner Svea vind offshore ska bygga intill. Frågan om vindkraftprojekt Simpevarp är inte på något sätt ur världen än.

I jämförelse kan nämnas att Oskarshamns kärnkraftverk 2,5 mil bort syns tydligt en klar dag från Öland, det är bara 70 meter högt. Vindkraftverken vid kusten på fastlandet syns tydligt från norra Öland särskilt kvällstid med sina röda och vita fasta och blinkande ljus, även fast de är nästan hälften så höga och ligger längre bort än Simpevarpsparken. Simpevarpsparken hindrar även möjligheten att se solnedgången från norra Ölands östra kust, t.ex. från Byrum.

Det finns också oro för hur vindparken ska påverka möjligheten att se stjärnhimlen och stjärnfallen i augusti med de ljusföroreningar som följer av högintensiva röda och vita fasta och blinkande ljusen så nära. Att därtill lägga buller inklusive infraljud från så många vindkraftverk kommer förta en stor del av upplevelsen av fridfullhet som hela norra västkusten ger, ljud över öppet vatten förs lätt vidare med vinden och påverka många människors hälsa.

I den gällande Vindkraftplanen framgår att maxhöjd för vindkraftverk bör vara 80 meter men att även det kan vara för högt för vissa områden, samt att ingen vindkraft ska tillåtas på norra västra kusten eller i norra Kalmar sund men kan tillåtas på några andra platser på östkusten och västkusten. Det är bra, men med anledning av de enorma vindkraftverk som nu byggs runt om i landet och de kommande som är föremål för ansökningar – t.ex. Simpevarp och Aurora bör kommunen som sagt ta ett tydligt och förnyat ställningstagande. Inga vindkraftverk över 80 meter, helst så låga att ingen belysning krävs, och inte några alls som stör norra östra kusten, nationalpark och Natura 2000-områden och visa att alternativen kan vara lika effektiva men med mycket mindre konsekvenser på kort och lång sikt (och troligen ger bättre ekonomi).

Cykelvägar

Kommunen beskriver vikten av fortsatt utveckling av turism och gäster året runt, för att gynna det och minskad biltrafik är säkra cykelvägar angeläget. Det är enkelt att cykla ett par mil om dagen för de flesta. Men beskrivningar av infrastruktur för cykel är för vag och bör förtydligas även om Ölandsleden lyfts. Det bör i planen tydligare framgå var och hur säkra cykelbanor ska utvecklas. En sammanhållen bättre skyltad säker cykelbana från norr till söder via de större orterna med närhet till caféer och möjligheter till övernattning skulle gynna cykelturism.

Det är med glädje vi på senare år sett en utbyggnad av cykelbanor och information om dessa. Men cykelvägarna är alltför smala, de bör vara dubbelt så breda alternativt breddas med omkörningsfil, och det bör vara separata vägar för gående (för deras säkerhet – särskilt barn och hundar) och cyklister (sök EU-bidrag). De kommer vara alltför små när cykelturismen utvecklas. Det är stor skillnad mellan att använda cykel för en mysigt tur i blåbärsskogen och att använda cykel på samma vägar som transportmedel – stor skillnad i hastighet och hur man cyklar – i bredd eller på led.

I planen sägs att *”Ölands höga natur- och kulturvärden kan dock göra det svårt att bredda befintliga vägar eller att anlägga separata cykelvägar. Därtill är trafikbelastningen mycket ojämn över året vilket kan göra det svårare att motivera större investeringar för de vägar där årsmedeldygnstrafiken är relativt låg. Nya lösningar som förbättrar tillgängligheten för cyklister på bilarnas bekostnad kan vara en lösning, exempelvis genom cykelfält eller bymiljöväg där vägen målas och skyltas så att alla trafikanter samsas om utrymmet och tar hänsyn till varandra*.” Detta är svårt att förstå, kommunen behöver utveckla infrastrukturen för både gång, cykel och bil – att de ska inkräkta på varandra kan inte vara rätt och inte en säker lösning när biltrafiken är nära infarkt varje sommar, kommunen vill dessutom öka antalet besökare året runt och infrastrukturen behöver fungera väl för både gång, cykling och bilkörning. Sök EU-medel för infrastruktursatsningar. Även om vägarna är långa så krävs inte så stor markyta ytterligare för att förbättra situationen, men det är såklart kostsamt.

Passar på att lämna synpunkt om läget idag. Kommunen har satt upp bommar för att hindra bilar från att köra in på cykelvägarna, det är bra men dessa syns alldeles för dåligt när man kommer på cykel i fart, de bör kompletteras med stora ”varning för bom”-skyltar en bit innan man kommer fram till dem för att förhindra risk för olyckor (som ju redan inträffat).

Vägnät

Hasigheten på 136:an sänks under sommaren och det är ju nödvändigt med anledning av trycket, men det bör i ÖP finnas med plan att bitvis göra vägen trefilig för omkörningar och kanske även fler rondeller då det ibland är mycket svårt att komma ut på vägarna sommartid. Vill kommunen ha fler turister och sommargäster som blir fastboende är det nödvändigt med bättre framkomlighet på de större vägarna. Även här, undersök möjligheter till EU-bidrag ur de olika fonder som finns som kan ge stöd för t.ex. investeringar för klimat, landsbygdsutveckling och turism.

Arkitektur

Det framgår i planen att en modern arkitektur ska värnas. Borgholm och flera andra platser har en fantastisk och charmig historisk arkitektur som istället borde prioriteras och skyddas. Att vid nybyggnation ”imitera” den äldre bebyggelsen bör inte vara fel, varför inte istället satsa på en mer homogen stil med de äldre byggnaderna som förebild? Vi föreslår att skrivningen om att det inte ska

imiteras tas bort. Det fina med Öland är småskaligheten, äldre charmiga hus och miljöer – känslan av att vara på landet. Vad som däremot skulle vara bra är att istället för modern arkitektur återställa stilen – delar av Borgholm t.ex. har en del rejält trista lite klumpiga hus som vid ersättning borde ges en mer äldre stil – eller i samklang med de äldre miljöerna - vid ombyggnad istället för modern. Kullerstensgator, mysiga torg, vackra gamla hus – det drar besökare. Om det ändå ska vara modernt så är skala, färg och materialval i samklang med den historiska miljön viktig.

Det finns även i vårt tycke oestetiska klumpiga hus som huserar livsmedelsbutiker, turistaffärer mm över hela ön. Det borde ställas krav om ett snyggare yttre på dessa så att de passar bättre in i den harmoniska miljön som helhet t.ex. när det gäller fasadmaterial och färg och utemiljön omkring. Köpcentrumet vid norra infarten till Borgholm med byggmarknad mm tex. känns inte som en trevlig infart till det vackra mysiga Borgholm, infartsvägarna till Borgholm borde ges en rejäl upplyftning. Stora delar av Löttorp centrum känns trist och eftersatt och skulle behöva stöd för miljöutveckling - marken framför konditoriet som gjordes iordning för några år sedan är ett gott exempel på vad som behöver göras liksom förbättra fasader mm, den nya skolan är fin. Eftersom planen ska gälla till 2040 så vore det bra att få med upprustning av dessa miljöer.

Undersök vad för miljöer turister, fritidsboende och invånare uppskattar med Öland, och förstärk dessa.

En helt annan fråga - Turistskatt

En helt annan sak, appropå diskussioner om turistskatt. Kommunen skulle kunna driva möjligheten till regeländringar för att möjliggöra för fritidshusboende att skriva sig i kommunen över sommaren/de veckor de vistas på ön för att få in inkomstskatt till kommunen.

Lycka till i slutarbetena med planen!

Privatperson 48

I översiktsplanen presenteras planer för villabebyggelse i Kårehamn, närmare bestämt Petgärde sjömarkerna.
Att bygga lyxvillor på området, fr a på östra och södra skiftet färstör kulturhistoriskt oersättliga värden, likaså blir värdefull öländsk natur förstörd.
Jag motsätter mig dessa planer och tror dessutom att både entrepenören och Öland förlorar på denna etablering: istället för win win så blir det en loose loose- affär. Vem efterfrågar denna typ av boende? Risken finns att ingen gör det. Reklamen ger dessutom en idealiserad och falsk bild av vad livet på den öländska landsbyggden innebär.
Bättre att behålla Ölandsprofilen som en genuin ö med levande landsbyggd istället för ett ingrepp typ Petgärdegårdsprojektet som bäddar för att ön har en framtid som lekplats för rika.

Privatperson 49

Synpunkter på Borgholms kommuns förslag till ny översiktsplan 2040

Jag ställer mig helt bakom Rällaskogens Vänners yttrande till kommnunens förslag till ny översiktsplan men vill här göra några kompletteringar.

Kartan över hydrologi saknar flera befintliga källor som ligger i sumpskogen. Det är viktigt att kartan blir komplett då bebyggelse kan påverka vattenmängden som rinner från vattendelaren längs väg 136 och västerut mot naturreservatet. En minskning av vattenflödet där påverkar naturreservatet.

Det finns ingen planering för att dämpa bullerstörning. Många upplever att störningarna även i dag från väg 136 är oacceptabla. Det kommer att förvärras vid trädavverkning för ny bebyggelse.

Hela flygsandsfältet bör skyddas i sin helhet. Skogen från Stugbyn i norr till Stora rörsvägen i söder och från väg 136 i öster och tom den 10 m höga sandbranten består också av sanddynor precis som området vid Perssons grav och bör därför skyddas på samma vis. Det är för Öland en ovanlig naturmiljö.

Naturskyddsföreningen Öland har tidigare skrivit att här finns mycket höga naturvärden. Utdrag ur artdatabasen visar klart på bristerna i den fågel- och naturinventeringar som gjorts. I underlaget för detaljplaneförslaget 2023 är också flera delar bland annat sydvästra delen av planområdet utpekat som område med stort naturvärde

Flygsandsfältet är en av Ölands geologiskt sett mer karakteristiska platser som berättar om öns tillkomst och historia. Den befintliga sandbranten som är spår av en högre vattennivå för länge sedan är också värd att skyddas. Genom att tillföra stora mängder fyllnadsmassor vid vägbygge förstörs detta geologiska avtryck

Länsstyrelsen i Kalmar län publicerade under 1960-talet rapporten Grusinventering i Kalmar län. Här klassas flygsandsfältet som ett område som ur geologisk synpunkt måste skyddas från all exploatering och att även bebyggelse och vägbyggnad m.m. räknas som exploatering till skada för oersättliga vetenskapliga värden. Flygsandsfältet i sin helhet ett sådant område som ska sparas för framtiden och för alla människor att njuta av.

Privatperson 50

Härmed önskar vi lämna vårt yttrande angående Översiktsplan 2040 och speciellt den del av U6 som gäller Petgärde gård där dessa områden bedöms som lämpliga för utredning om utveckling.

Vi anser att bedömningen är helt felaktig, och måste utgå. Detta av följande övergripande skäl:

- Det går emot kommunens egen vision om ett attraktivt grönt företagande.
- Det går dessutom helt emot den regionala och nationella livsmedelsstrategin, där man värnar produktion och landskapsvård och där kulturmiljö och naturvård ska värnas.
- Slutligen går det emot FN:s agenda 2030 och FN:s konvention om biologisk mångfald.

Förtydligande:

Att en mjölkgård köps in i syfte att exploatera för byggnation får förödande konsekvenser för hela den gröna näringen. Markpriser stiger till nivåer ingen aktiv lantbrukare kan matcha.Det slår undan benen i en av Ölands viktigaste näringar, lantbruket, där många arbetstillfällen skapas. Jordbruket är en av väldigt få näringar som inte kan flyttas utan både företagaren och de anställda verkar lokalt, dvs bidrar med skattekraft i kommunen.

Exploateringen ger dessutom mycket negativa signaler till de ungdomar som tänker sig en framtid som bönder. Ska de behöva konkurrera med kapitalstarka investerare och ta hänsyn till sommarstugeägare mitt i odlingslandskapet? Vi har ju redan nu ett färskt exempel där FALK biogas stoppats av sommarboende.

Att bebygga betesmark gör att underlaget för djurproduktionen minskar och markerna på sikt växer igen.

Det är inte brist på byar på Öland, och behövs således inte en till. Det som är eftersträvansvärt är liv året runt i de byar vi redan har.

Privatperson 51

Petgärde sjömarker

I granskningsversionen av Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun anges att sjömarkerna på Petgärde gård är strategiskt lämpliga för utredning om utveckling (U6). Det är en felaktig bedömning som inte tar hänsyn till de stora natur- och kulturvärdena (riksintresse) i området. Betesmarkerna på östra sidan är viktiga för att bibehålla en levande landsbygd med livskraftiga jordbruk. Exploateringen står i direkt motsättning till kommunens målsättning att ”värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk”. Den kan inte heller motiveras med hänvisning till väsentliga samhällsintressen och avsaknad av alternativa, mer lämpliga placeringar inom kommunen.

De östra och södra delområdena i U6 består av extremt artrika naturtyper som av Europeiska unionen pekas ut som mycket skyddsvärda. De innehåller anmärkningsvärt många rödlistade arter och är ur den synvinkeln t o m värdefullare än angränsande befintliga naturreservat och borde därför omgående avsättas som naturreservat med nuvarande skötsel. Båda dessa områden är av dessa skäl direkt olämpliga för exploatering med bebyggelse och bör helt utgå ur översiktsplanen.

Det norra delområdet i U6 saknar värdefulla naturtyper, men läget intill de båda reservaten, Djurstad träsk och Petgärde träsk, gör att exploatering är olämplig och bara kan få ske efter noggranna utredningar av miljökonsekvenserna.

Privatperson 52

Exploatera inte Petgärde sjömarker!

Jag protesterar mot att alls bebygga östra och södra skiftet i planerna i projektet Petgärde Gårdsby!

Privatperson 53

Exploatera inte Petgärde sjömarker

Jag protesterar mot att alls bebygga östra och södra skiftet i planerna i projektet Petgärde gårdsby

Privatperson 54

Exploatera inte Petgärde sjömarker!

Jag protesterar mot att alls bebygga östra och södra skiftet i planerna i projektet Petgärde Gårdsby!

Privatperson 55

Exploatera inte Petgärde sjömarker!

I granskningsversionen av Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun anges att sjömarkerna på Petgärde gård är strategiskt lämpliga för utredning om utveckling (U6, sid 45). Det är en felaktig bedömning som inte tar hänsyn till de stora natur- och kulturvärdena (riksintresen) i området. Betesmarkerna på östra sidan är också viktiga för att behålla en levande landsbygd med livskraftiga jordbruk. Exploateringen står alltså i motsättning till kommunens målsättning att ”värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk”. Den kan inte heller motiveras med hänvisning till väsentliga samhällsintressen och avsaknad av alternativa, mer lämpliga placeringar inom kommunen. Ett vida större samhällsintresse, för allmänhetens tillgång till öländsk natur för rekreation och turism, samt det i ÖP 2024 framhävda vårdandet av ekosystemens funktioner, är att dessa områden bevaras intakta. Det östra och södra delområdet i U6 består av artrika naturtyper som av Europeiska unionen pekas ut som mycket skyddsvärda. Båda dessa områden är av flera skäl direkt olämpliga för explatering med bebyggelse och bör utgå ur översiktplanen.
Det norra delområdet saknar värdefulla naturtyper men läget intill de båda reservaten, Djurstad träsk och Petgärde träsk, och vattendraget dem emellan, gör att exploatering bara kan få ske efter att noggranna hydrologiska utredningar av miljökonsekvenserna.

Privatperson 56

Yttrande ÖP2040/Utredningsområde Petgärde gårdsby

Som en ung framtida lantbrukare måste jag säga hur mycket jag är emot Petgärde gårdsby som koncept. Detta koncept sätter både skräck och ångest i mig som ungdom i lantbruket, då jag vet att om det här igenom så kommer det inte att finnas en chans för lantbruket på Öland och definitivt inte ens chans för några unga företagare inom lantbruket att frodas.

Vi har på Öland länge varit stolta över våran natur och den biologiska mångfald vi har, att tillåta ett sådant här koncept skulle inte bara vara ytterst motsägelsefullt utan även ta död på det vi så länge har varit stolta över. Den biologiska mångfalden finns inte utan våra lantbrukare och betesmarker med betande djur. Vi kan inte låta miljardbolag börja bebygga våra viktiga jordbruksmarker för detta kommer bara bli ett precedensfall för fler miljardbolag att vilja göra detsamma och det finns inte en lantbrukare erfaren eller oerfaren som kan konkurrera mot dessa företag.

Så innan ni gör några beslut tänk noga på vad detta kommer göra för unga företagare inom lantbruket nu och i framtiden och Ölands lantbruk och natur. Det finns ingen värld där konceptet Petgärde gårdsby kan gå hand i hand med ett ungt och grönt Öland.

Privatperson 57

Synpunkter på Borgholms kommuns förslag till ny översiktsplan

Vi reagerar starkt över den okänsliga exploatering som föreslås och den totala avsaknaden av viljan att bevara och vårda den öländska särarten.
Våra synpunkter från 2022-06-20 kvarstår angående översiktsplan 2040 Borgholms kommun och trafikutredning från Sweco.
Vi ställer oss dessutom bakom föreningen Rällaskogens vänners synpunkter angående ny översiktsplan daterat 2024-08-16.

Dessutom vill vi framhålla det märkbart tilltagande trafikbullret som råder under sommarmånaderna på väg 136, som förorsakas av både bil-och tunga transportfordon.
Det är därför ytterst anmärkningsvärt att det i anslutning till väg 136 planeras för olika typer av bebyggelse som förskola och bostadshus. I detta område med höga naturvärden och med en skog som väl skyddar mot föroreningar är det ytterst olämpligt med exploatering eftersom skogen bidrar till att förhindra en ökad växthuseffekt.

Privatperson 58

Synpunkter på Borgholms kommuns förslag till ny översiktsplan

Då ändringarna från tidigare förslag synes små och inte tillräckliga kvarstår de synpunkter som vi tidigare lämnat (Yttrande om Detaljplan för Stora Rör 2:1 m fl ”Östra Stora Rör” den 231015).

Bland Borgholms kommuns åtgärder för att öka befolkningen och därmed antalet skattebetalare sägs Stora Rör 2:1 vara en överlevnadsfråga. Man exploaterar ett naturskönt område i tro att det ska lösa problemet.

Men verkligheten visar att

- 2:1 konkurrerar med ett stort antal planerade bostäder i centrala Borgholm
- 2:1 konkurrerar med hundratals planlagda tomter med bättre pendlings- och servicelägen i Mörbylånga kommun.
- två stora bostadsprojekt har havererat i Högsrums socken de senaste åren
- i Halltorp förfaller 20 osålda radhus
- i Rälla har ett stort skogsområde huggits ner och en bred väg anlagts till 58 planerade radhus som möjligen aldrig kommer att byggas.

Ska det här missriktade initiativet leda till att kommunen på ren spekulation hugger ner skogen i Stora Rör och anlägger vägar i hopp om att det senare ska dyka upp byggherrar som vågar bygga ett, två eller tre stora bostadsområden, på en plats där attraktionskraften är ifrågasatt pga markpriser och läge, så att Stora Rör 2:1 bli ytterligare ett havererat bostadsprojekt i socknen?

Det kan inte vara värt att exploatera Rällaskogen för en spekulation om attraktiviteten i Stora Rör!

Vi har under flera års tid följt hela planarbetet samt senast deltagit i mötet som hölls i Hamnmagasinet i Stora Rör den 27 sept 2023 och nu har vi av en slump fått veta att möjlighet att yttra sig över granskningsförslaget går ut idag. Vi vill anföra följande:

1. **Är områdets placering verkligen attraktivt för pendlare?**

   Stora Rör beskrivs i översiktsplanen som en by med ett attraktivt läge för familjer med närhet till skola, service och natur- och rekreationsområden, vilket delvis är sant. Mörbylångas initiativ i Färjestaden, Saxnäs m fl måste ses som mer attraktivt för pendlare. Området Stora Rör – Rälla behandlas i planen som ett enda område trots att det är ca 3,5 km avstånd mellan orterna. Service som skola och matbutik finns i Rälla, varför det ter sig mer naturligt att göra en större utbyggnad där än i Stora Rör, dvs bygga från centrum. Borgholms kommun vill locka nyinflyttade med pendlingsavstånd till Kalmar men att anta att stressade föräldrar ska resa åt fel håll för att lämna barnen vid skolan innan de vänder in mot Kalmar är en miss i planeringen vilket gör att vi starkt ifrågasätter behovet av dessa bostäder precis vid kommungränsen.

2. **Vad händer med attraktionsvärdet när naturvärdena byggs bort?**
   Borgholms kommun behöver fler invånare men en så massiv utbyggnad leder till att en stor del av skogen huggs ner, viktiga naturvärden hotas och trängseln i byn/hamnen kommer att

öka vilket får konsekvenser. Det är därför viktigt att den utbyggnad som ändå blir av sker i ett lugnt tempo så att byn kan anpassa sig.

De underbara natur- och rekreaktionsområden som finns idag och nyttjas av invånare, sommargäster och turister är de som nu föreslås bebyggas och en stor del av värde och attraktion går därmed förlorad! På mötet som hölls i Hamnmagasinet i Stora Rör den 27 sept 2023 sades att stigar som i dag används ska behållas i möjligaste mån men anpassas för cyklar och rullstolar. Det kan inte betyda annat än asfaltering och gatubelysning – dvs att den fina natur för rekreation vi har idag, dit folk kommer åkandes för att njuta, går förlorad och antar parkliknande former.

Konkurrensen om utrymmet i norra Rällaskogen är idag stor varför den södra delen behövs oförändrad för det ökade intresset av naturupplevelser.

Utöver detta så består mycket av den attraktion som Stora Rör idag besitter av befintlig tennisskola, båtsällskap och simskola med många år på nacken. De drivs och har drivits ideellt i liten skala av dagens invånare, föräldragenerationen, samt nu våra barn. En så stor utbyggnad av Stora Rör som föreslås skulle dessa föreningar inte kunna suga upp och värdefulla verksamheter/traditioner/engagemang skulle gå förlorade!

3. **Behåll karaktären på nuvarande område samt närliggande kommande byggnation!**
   Området utmed Vincents väg och närmast öster därom har en speciell karaktär med gamla och nya sommarhus. Nya invånare i mindre skala än den föreslagna välkomnas men för dem som redan bor där är det viktigt att behålla karaktären av sommarbebyggelse
   - Vincents väg bör behålla sin karaktär (grusväg, ej gatubelysning) och nuvarande trafikbelastning.
   - Husen ska passa in i befintlig bebyggelse – de som redan har sommarhus i området vill fortsatt njuta av att bo på landet och inte i ett permanentbostadsområde med asfalterade gator och belysning.

Pga risken för att skogen huggs ner på spekulation likt den i Rällaskogen, måste rekommendationen bli att de planerade vägarna ej får byggas innan beslutad byggnation av bostäder samt att börja exploateringen uppe vid 136 för att vid behov fortsätta västerut.

Privatperson 59

I granskningsversionen av Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun anges att sjömarkerna på Petgärde gård är strategiskt lämpliga för utredning om utveckling (U6, sid 45). Det är en felaktig bedömning som inte tar hänsyn till de stora natur- och kulturvärdena (riksintresen) i området. Betesmarkerna på östra sidan är också viktiga för att behålla en levande landsbygd med livskraftiga jordbruk. Explateringen står alltså i motsättning till kommunens målsättning att "värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk". Den kan inte heller motiveras med hänvisning till väsentliga samhällsintressen och avsaknad av alternativa, mer lämpliga placeringar inom kommunen.

Det östra och södra delområdet i U6 består av artrika naturtyper som av Europeiska unionen pekas ut som mycket skyddsvärda. Båda dessa områden är av flera skäl direkt olämpliga för explatering med bebyggelse och bör utgå ur översiktplanen.

Det norra delområdet saknar värdefulla naturtyper men läget intill de båda reservaten, Djurstad träsk och Petgärde träsk, gör att explatering bara kan få ske efter att noggranna utredningar av miljökonxekvenserna.

Privatperson 60

Ang. Översiktsplan 2040 Granskningsversion & Samrådsredogörelse mm Synpunkter mm jämte begäran, särskilt avseende område Borgehage SB 36 (västra o. östra)

1.4 Huvuddelen av den samlade arealen är jordbruksmark som brukas av arrendator som jordbruksmark och för andra odlingsändamål.

2.1 Översiktsplan 2040 Granskningsversion, Borgholms kommun, KS 2024-04-30 § 61 (nedan även "Översiktsplanen") – anger att områdena västra och östra SB 36 skall upphöra att vara jordbruksmark för att i stället nyttjas för "*Sammanhängande bostadsbebyggelse*".

2.2 Översiktsplanen berör området SB 36 särskilt (direkt och indirekt) å sid 47, sid 73 [avsnittet "*Jordbruksmark*"], sid 77 [området "*SB 36*"], sid 80 samt i Bilagan "*Områdesspecifika varsamhetskrav för fokusområde Borgholm-Köpingsvik*", särskilt sid 175 där varsamhetskraven för Borgehage numera infogats vid p. 29.

2.3 Markägarna har i skrivelse av den 30 augusti 2022 lämnat synpunkter på Översiktsplan 2040 Samrådsversion KS 2022-05-03 § 63.

2.4 Markägarna hänvisar till samt vidhåller och åberopar vad som anförts i skrivelsen av den 30 augusti 2022 med avseende även på nu föreliggande Granskningsförslag. Skrivelsen bilägges (Bilaga 1).

3.1 Markägarnas synpunkter i skrivelsen av den 30 augusti 2022 berörs i Samrådsredogörelsen under avsnittet ”*Privatperson 28*” (sid 84-86).

3.2 Markägarna noterar bland Kommunens kommentarer, särskilt:

- *”…att det föreslagna planområdets lämplighet för bebyggelse kan utredas vidare i ett detaljplaneringsarbete. I detaljplaneringsprocessen utreds bland annat trafik, ianspråktagande av jordbruksmark och hänsyn till kultur och naturvärden”.*

3.3 Markägarna finner att de synpunkter mm som Markägarna anfört i sin skrivelse av den 30 augusti 2022 således ej närmare beaktats med avseende på nu föreliggande Granskningsförslag men att så rimligen bör och måste komma att ske i vart fall senast under kommande detaljplaneringsarbete.

4.1 Markägarna vill därtill bla. notera särskilt följande av vad som anges och följer av Granskningsförslaget.

4.2 SB 36 Västra delen, ligger enligt Granskningsförslaget, såvitt detta torde vara att förstås, till mer än ca 50 % inom utökat strandskyddsområde. Redan detta förhållande bör medföra att exploatering av området omöjliggörs.

4.3 SB 36 Östra delen, ligger enligt Granskningsförslaget, såvitt detta torde vara att förstås, till ca 25% inom detaljplanelagt område – varmed torde avses bla 1953 års Byggnadsplan (Akt nr 08-RÄP-333).

4.4 Av särskilt intresse nu är bla följande besked i 1953 års Byggnadsplan:

- ”*Planförslaget har tillkommit för att begränsa och hålla samman bebyggelsen, då ett ytterligare bebyggande av sluttningen skulle kunna verka ödeläggande för landskapsbilden och dels genom silhuettverkan bryta alvarskaraktären, dels på ett mycket olyckligt sätt framträda i den åt väster öppna terrängen*.”

4.5 Av 1953 års Byggnadsplan får anses följa att den östra delen av område SB 36 Östra delen, ej skall bebyggas utan behållas som öppen terräng.

4.6 Även dessa förhållande bör medföra att exploatering av området omöjliggörs.

5.1 Markägarna vill redan här erinra om följande av vad de anförde i sin skrivelse av den 30 augusti 2022, nämligen att

- *”skulle SB 36 upphöra att vara jordbruksmark för att i stället nyttjas som "Sammanhängande bostadsbebyggelse", skulle detta medföra att inte bara Borgholm Borgehage 1:73 upphör att vara jordbruksmark utan även att ett ekonomiskt och ändamålsenligt brukande av övrig jordbruksmark i Borgehage skulle omöjliggöras eller i vart fall i väsentlig mån försvåras. Således inte bara avseende Borgholm Borgehage xx utan även andra av ovan angivna och av andra ägda jordbruksmarker*.”

5.2 Markägarna återger nedan sin ”*Sammanfattning*” av skrivelsen av den 30 augusti 2022 (Se Bilaga 1 pp. 11.1—11-4).

11 ***Sammanfattning***

11.1 Markägarna anser, med beaktande av i första hand den nu allt mer livsavgörande betydelsen som bevarande av jordbruksmark redan har fått och framför allt kommer att få, icke minst till följd av Rysslands krigföring mot Ukraina och den dramatiskt eskalerande klimatförändringen med bla torka som Öland och Europa lider av med minskande skördar som följd, att det är högst olämpligt att i Översiktsplan 2040, förorda att områdena västra SB 36 och östra SB 36, skall användas för bostadsändamål istället för jordbruksmark. En sådan ordning skulle stå i strid med det väsentliga samhällsintresset att möjliggöra livsmedelsproduktion.

11.2 Även med anledning av de synpunkter som lämnats mot sk område 25B (= SB36) av bla Länsstyrelsen avseende den fördjupade översiktsplanen och bedömningen i tjänstemannaskrivelsen, är det inte lämpligt att i Översiktsplan 2040, förorda att områdena västra SB 36 och östra SB 36, skall användas för bostadsändamål i stället för jordbruksmark.

11.3 *Slutligen - och icke minst - frånvaron av adekvat vägförbindelse till område SB 36, omöjliggör de facto helt exploatering av jordbruksmarken - område SB 36.*

11.4 *Således kan område SB 36, såväl de västra som östra delarna, ej användas för bostadsändamål utan måste även i framtiden förbli jordbruksmark. Område SB 36 skall därför i sin helhet utgå ur Översiktsplanen som utredningsområde för byggnation.*

6 Begäran och omständigheter till stöd för denna

6.1 Med åberopande av vad som nu anförts i denna skrivelse och i skrivelsen av den 30 augusti 2022, begär Markägarna att det i Översiktsplan 2040 angivna jordbruksmarksområdet SB 36, såväl de västra som östra delarna, ej skall användas för bostadsändamål utan även i framtiden förbli jordbruksmark och därför i sin helhet utgå som utredningsområde för byggnation.

6.2 Till grund för begäran åberopas särskilt att jordbruksmark, med vissa undantag, inte får tas i anspråk för bebyggelse. Att bevara jordbruksmark är nu ett allt annat överskuggande väsentligt samhällsintresse.

6.3 Likaså åberopas särskilt att den till området SB 36 befintliga anslutande vägen - Borgehagevägen - endast har ett körfält jämte några mötesplatser och att denna inte till någon del går att bredda.

6.4 Därtill åberopas särskilt de hänsyn som måste tagas till att området SB 36 ligger inom

- riksintresse för obruten kust
- riksintresse för rörligt friluftsliv
- riksintresse för naturvård innefattande kustädellövskog samt
- riksintresse för kulturmiljö.

Privatperson 61

Synpunkter på översiktsplan 2040.

Jag ansluter mig till de synpunkter föreningen Rällaskogens Vänner och Stora Rörs Intresseförening har anfört. Planen är full av brister och tar inte på allvar att det är naturen som är Borgholms kommuns stora resurs.

Oexploaterad natur måste bevaras i hela kommunen, till exempel Petgärde Sjömarker som har stora natur- och kulturvärden. En exploatering där kommer att allvarligt skada framtida naturturism.

En exploatering vid kommungränsen i Stora Rör förstör inte bara naturen utan också Borgholms kommuns framtida utveckling genom att service förskjuts mot Mörbylånga kommun och Kalmar.

Privatperson 62

Översiktsplan 2040 – synpunkter

I översiktsplanens innehåll vill jag lyfta fram en ljudmiljö för Borgholms kommun utifrån målen för hållbar utveckling. En hållbar ljudmiljö berör både den ekologisk som social hållbarheten och innefattas i de globala målen 3. God hälsa och välbefinnande, 11. Hållbara städer och samhällen och i mål 15. Ekosystemet och biologisk mångfald.

Omgivningsbuller är ett begrepp i översiktsplanen som används och beskrivs som oönskat störande ljud som kan utgöra en olägenhet för människors hälsa. Ljudmiljön som jag vill lyfta fram ingår även under ” Attraktiv livsmiljö” där översiktsplanen belyser det rika natur, kultur och friluftslivet men även attraktiva boendemiljöer. Bostäder i närheten av stora vägar eller industrier är minder attraktiva än de som ligger i ljudmässigt lugna lägen. Ljudmiljön berör alla i kommunen, naturen såväl som fastboende, sommarboende och turister.

Hur vi upplever en ljudmiljö beror inte bara på hur starkt ljudet är, utan också på våra egna förutsättningar, exponeringstid, efterklangstid, frekvens samt typ av ljud. Lågfrekvent bakgrundsljud upplevs ofta som mycket störande även om det inte är starkt. Dessa benämns även som infraljud som ligger i området 20 – 200Hz och skapas exempelvis av ljudanläggningar för musik. Impulsljud, som är korta impulser av starkt ljud, skapar stress, högt blodtryck och obehag hos en del människor och även dessa kan skapas i ljudanläggningar. Den här typen av ljud är inte reglerade och det finns heller inga riktvärden men det forskas på området internationellt.

Även många vilda djur, fiskar och insekter är stark beroende av ljudmiljön. De använder sin hörsel för många ändamål och exempelvis ugglor använder den i samband med jakt, koltrasten lyssnar efter mask, skogsmöss och många andra djur lyssnar efter hot. Humlor ”lyssnar” med sina antenner och många insekter har utvecklat olika organ för att lyssna efter ljud. Fladdermusen är helt beroende av ljudmiljön då den jagar byten med hjälp av hörseln. (Läs gärna artikeln i Land samt inlägg från Bullernätverket på nedanstående länkar!)

https://www.land.se/djur-natur/utan-perfekt-horsel-ar-manga-djur-chanslosa

https://www.bullernatverket.se/498b68/siteassets/nyhetsbrev-pdfer/bullernatverkets-nyhetsbrev-april-2022-tema-djur.pdf

Idag förekommer starka ljud från exempelvis musik från ljudanläggningar med högvolym som berör vår ljudmiljö utomhus som återkommer dag efter dag, kväll efter kväll, natt efter natt som jag menar inte går i linje med hållbar utveckling och de globala målen och inte ska acceptera i Borgholms kommun.

Ett aktuellt exempel är badbryggan i Köpingsvik, Sinus där en stor ljudanläggning är placerad med högtalarna riktade ut mot vattnet i änden på piren. Musiken och talet från denna anläggning används dagligen sommartid. Ljudet från anläggningen transporteras flera kilometer över vattnet och upplevs som störande längs hela kusten i Köpingsviksbukten. Flera hundra människor påverkas och de har ingen möjlighet att välja bort ljudet. Ljudet påverkar med största säkerhet även vilda djur och insekter i naturområdena runt bukten i Köpingsvik. Eftersom ljudanläggningen står långt ute på vattnet och skapar starka infraljud finns även risker för påverkan på fiskar och det marina livet.

Detta är ett exempel på en anläggning som inte går i linje med hållbarhetsmålen och borde begränsa då de stör ljudmiljön regelbunden och har stor och skadlig påverkan på människors, djurens och insekternas miljö. Det finns säkert andra miljöer och platser på ön som bör skyddas från en utveckling som hindrar en hållbara utveckling för kommunen både socialt och ekologiskt. Översiktsplanen bör kompletteras med målsättningen att minska ljudnivå för privat som näringsinriktad verksamhet som skapar regelbunden och daglig störning av ljudmiljön.

Privatperson 63

Synpunkter på Översiktsplan 2040 Borgholms kommun – granskningsversion

Som ägare till två fastigheter som båda berörs av det nya förslaget till Översiktsplan 2040, lämnar vi nedan synpunkter.

Utredningsområde 6, Kårehamn – utökning med fyra delområden

I Översiktsplan 2040 Granskningsversionen har en betydande förändring skett av Utredningsområde 6 som har utökats med fyra nya delområden för bostadsbebyggelse jämfört med Samrådsversionen. Både i Samrådsredogörelsen, Granskningsversionen och i den uppdaterade Miljökonsekvensbeskrivningen omnämns denna ändring som en större förändring. Det är därför anmärkningsvärt att en så omfattande förändring inte motiveras närmare i Granskningsversionen.

Det enda skäl som står att läsa i Samrådsredogörelsen om denna stora förändring är att en ”Privatperson 21” har inkommit med önskemål om att exploatera och vill se en utökning av utredningsområdet i Kårehamn. Kommunens enda korta svar är: Utredningsområdets utbredning har justerats utifrån områdets planeringsförutsättningar.

Två av de tillagda områdena saknar dessutom helt geografisk koppling till Kårehamn vilket uppges vara fallet både i Miljökonsekvensbeskrivningen och i Granskningshandlingen.

Vilka skäl har kommunen till att en så genomgripande förändring så lättvindigt läggs in i ett för framtiden så avgörande och vägledande dokument som en Översiktsplan? Hur har detta förankrats och handlagts av kommunen?

Ianspråktagande av produktiv jordbruksmark

På flertalet ställen står att läsa i Granskningshandlingen vikten av att värna produktiv jordbruksmark, och att värna befintliga natur- och kulturvärden och i enligt Miljöbalkens 3 kap 4§ ska ju brukningsvärd jordbruksmark enbart tas i anspråk om det inte finns annan mark att ianspråkta.

Samtliga tillkommande delområden i Utredningsområde 6 utgörs idag av brukningsvärd jordbruksmark lämplig för odling och/eller bete vilket är av vikt bl.a. för kulturvärden och matproduktion. Att minska produktiva jordbruksarealer strider mot kommunens egna mål och borde väga tyngre än att tillmötesgå enskilda exploatörers önskan om vinning och förtjänst.

Flera av de tillkommande delområdena saknar koppling till redan detaljplanelagt område, sammanhängande bostadsbebyggelse och möjlighet att kopplas till nödvändig infrastruktur såsom vägar, vatten och avlopp eftersom de saknar förbindelse med Kårehamn.

I avsnittet där skälen till att ianspråkta jordbruksmark till utvecklingsområden (s 31) saknas en motivering till varför Kårehamn kommer i fråga. Varför saknas det och vilken motivering finns?

Äventyrande av naturvärden

På flertalet ställen står att läsa i Granskningshandlingen vikten av att värna befintliga natur- och kulturvärden.

Flera av delområdena ligger mellan och eller invid två viktiga och känsliga Natura 2000 områden och naturreservat; Petgärde och Djurstad träsk och dessutom nära kanaler och diken livsviktiga för dessa

träsk. Ett delområde ligger också i direkt anslutning till Östersjön. Bevarandet av växt- och djurliv och riksintressen borde väga tyngre än bostadsexploatering i detta känsliga område.

Det beskrivs i Granskningshandlingen och särskilt i Miljökonsekvensbeskrivningen att flera utredningar, däribland naturvärdesinventering och artutredningar behövs för att göra en bedömning av den sammantagna effekten av exploatering för respektive delområde. Särskilt i relation till Natura 2000-område och att delar inom riksintresse för natur- och kulturmiljö berörs liksom strandskydd och höga naturvärden.

Hur motiverar kommunen att dessa delområden som så uppenbart är olämpliga att exploatera ur miljöhänseende ska ingå i ett utvecklingsområde för bostäder? Att hänvisa detta till kommande utredningar i detaljplaneskedet är att vara ovarsam med kommunala medel, varför är de tillkommande delområdena med över huvud taget?

Omöjliggörande av brukande av lantbruksegendom och servitut

Den ena av våra fastigheter belastas idag av ett servitut till förmån för bl a Naturreservatet Petgärde Träsk och övriga angränsande fastigheter söderut.

Servitutet inrättades ursprungligen 2001 då Naturvårdsverket köpte marken till Petgärde träsk. Syftet med servitutet var då att kunna nå reservatet för underhållsåtgärder och det medger enbart rätt till väg för jordbrukstransporter över vår lantbruksegendom.

Skulle planerna på en större bostadsexploatering mellan oss och Petgärde träsk bli verklighet är det stor risk att de tillkommande tomterna skulle behöva ta väg över vår lantbruksfastighet. Någon sådan rätt finns inte idag och skulle medföra en trafiksituation som skulle omöjliggöra möjligheten att fortsätta med den djurhållning som bedrivs på markerna idag. En sådan lösning skulle också innebära en ohållbar situation för den småskaliga grusväg som Karsegatan utgör.

Felaktig utbredning av Utredningsområde 6

Vissa fastigheter utmed Karsegatans södra del är inlagda i Utredningsområde 6 Kårehamn. Utredningsområde 6 är vad vi förstår enbart baserat på planerna för Petgärde gårdsby, som framtagits av ägarna till Petgärde gård. Under inga omständigheter ingår vår fastighet i det projektet.

Sammanfattning

Vi begär svar på ovan ställda frågor och att de tillkommande fyra delområdena i Utredningsområde 6 tas bort ur Översiktsplanen 2040.

Privatperson 64

Synpunkter på översiktsplan 2040 Borgholms kommun, granskningshandling

Undertecknade är ägare av fastighet som sedan 1965 är bebyggd med bostadshus. I förslag till översiktsplan för Borgholms kommun noteras att fastigheten ingår i område som anges "Mångfunktionell bebyggelse - utvecklad" och i den förklarande texten på sid 58 står att "Det bör vara möjligt att komplettera golfbanan med exempelvis elljusspår eller lokaler för andra verksamheter som båda kan vinna på en samlokalisering.". Undertecknade anser att markanvändningen är alltför vagt formulerad och skapar därför osäkerhet för berörda fastighetsägare vad gäller områdets framtid - i strid med översiktsplanens syfte att vara vägledande gällande mark- och vattenanvändningen. Innebörden av "andra verksamheter" måste därför preciseras för att översiktsplanen ska ge förutsägbarhet och vägledning för områdets fortsatta utveckling. En precisering av markanvändningen är också nödvändig för att kunna bedöma översiktsplanens konsekvenser för områdets höga natur- och kulturvärden samt för berörda fastigheters ekonomiska värden. För övrigt verkar texten under rubriken MB3 på sid 58 vara ofullständig - det framgår inte var en utveckling av golfverksamheten kan ske.

Privatperson 65

Till Borgholms kommun angående översiktsplanen 2040,

Som fastboende sedan mer än trettio år i närheten av Petgärde träsk ser vi med stor oro på Petgärde gårds planer på utbyggnad av bostäder på den mycket känsliga naturen runt träsket och i sjömarkerna, som har betats sedan urminnes tider, vilket skapat en unik flora och fauna och en viktig fågellokal av riksintresse, som vid flera tillfällen varit omskriven i rikspressen. Vi ser det som oerhört viktigt att bevara marker som dessa som skapats under lång tid och som snabbt kan förstöras utan att sedan kunna återskapas igen. De klimatförändringar vi redan ser effekterna av med översvämningar, torka och ökad risk för skogsbränder, och stor förlust av biologisk mångfald och pollinerande insekter har stor och ökande inverkan på vår livsmiljö och på sikt även matförsörjning. Att värna den inhemska matförsörjningen kommer att bli allt viktigare i framtiden med tanke på det osäkra omvärldsläget. Därför anser vi det viktigt att kommunen inte godkänner förslag som på kort sikt kan generera inkomster till kommunen, men som långsiktigt kan visa sig ha förödande konsekvenser i miljöhänseende och dessutom skada besöksnäringen. Av dessa skäl motsätter vi oss att projekt av den typ som Petgärde gårds planer representerar skrivs in i kommunens översiktsplan för 2040. Dessa planer väcker även vår oro för att de kan bana väg för liknande projekt på andra känsliga och skyddsvärda områden.

Privatperson 66

Synpunkter på Borgholms kommuns förslag till ny översiktsplan Petgärde Strandängar

Exploatera inte Petgärde Strandängar,

Privatperson 67

Vi ansluter oss till de synpunkter som har inskickats av Föreningen Rällaskogens Vänner och lämnar följande yttrande

Synpunkter Översiktsplan 2040

Då tidigare synpunkter inte har hörsammats upprepar vi våra synpunkter från tidigare.
Vi som fastighetsägare är mycket kritiska både mot förslaget på Översiktsplan 2040 och mot det sätt som ärendet hanterats på. Vi är inte emot utbyggnad och utveckling av området men det är nödvändigt att det görs en ordentlig justering av förslaget för att uppnå kommunens mål och vision.

För vem ska kommunen bygga?
Vi noterar att den nya Översiktsplanen saknar en analys av förväntad befolkningsutveckling, arbetsmarknad, turism, handel, framtida trafik- och energilösningar m.m. Förändringarna är små, jämfört med den gällande Översiktsplanen från 2002, även om hållbarhets- och miljöaspekter betonas på ett annat sätt.

Avgörande för valet av bostad för den som arbetar i Kalmar, är goda pendlingsmöjligheter, nära till busshållplats, service med åretruntöppna affärer och restauranger, gångavstånd till skola och idrottsplatser mm. Kommunen framställer det i Översiktsplanen att detta kommer att finnas i anslutning till nya bostadsområden i Stora Rör vilket inte stämmer. Alla dessa avgörande faktorer finns däremot redan i Rälla, inte i Stora Rör. En obalanserad utbyggnad mellan Rälla och Stora Rör skulle kräva en dubblering av goda pendlingsmöjligheter, nära till busshållplats, service med åretruntöppna affärer och restauranger, gångavstånd till skola och idrottsplatser mm. för att få personer som jobbar i Kalmar att bosätta sig i Stora Rör. Annars skulle de redan ha gjort det. Stora möjligheter finns däremot att bygga ut, mer än vad som har föreslagits i Översiktsplanen, i Rälla.

Stora Rörs värden, som kommunen marknadsför, bygger på att Stora Rör är en trevlig sommarort med hamn, bad, sommarverksamhet och aktiva invånare, varav de flesta inte är permanentboende. I dag saknas all service på vintern. Ett tre- eller fyrdubblat invånarantal, som planen möjliggör, kräver uppbyggnad av helt ny samhällsservice och infrastruktur och skulle göra Stora Rör större än Rälla och helt krossa och förstöra den idyll som kommunen marknadsför. Det går inte att få personer att flytta hit med hänvisning till något som inte finns längre. Däremot att bo i Rälla med service, trygghet, skolor och kommunikationer samtidigt som man har tillgänglighet till Stora Rör är mycket attraktivt. Kommunen måste tänka igenom vem man säljer till och vad man egentligen säljer för något. En orealistisk vision kommer sluta i en osäljbar verklighet.

Bygg bostäder för kommuninvånarna där det behövs för att utveckla det lokala näringslivet och satsa på turism och service till sommarboende och besökande turister som kan lockas bli fastboende där det passar bäst.

Bättre att bygga i Rälla än i Stora Rör.
I Rälla finns service och byggbar mark och Rälla har väl utvecklad infrastruktur. Vägplanen för en undergång under 136:an har vunnit laga kraft. Den kommer att göra det lätt att nå dit man vill. Dessutom nås naturreservat, busshållplats, affär, idrottshall och skola inom gångavstånd. Allt detta skulle behöva dubbleras i Stora Rör för att tillfredsställa nya invånares behov.

Kommunen vill bygga i Stora Rör för att få fler skattebetalare, fler skolelever och ett större underlag för service i Rälla. Eftersom avståndet är så stort mellan Rälla och Stora Rör krävs mycket stora och dyra insatser för att lösa infrastrukturen. I det skenet blir det ett mer smidigt alternativ för nya invånare att handla, utföra ärenden och vård på vägen mellan Kalmar och Stora Rör. Även alternativ barnomsorg och skola kommer lösa invånarnas behov på ett bättre sätt än en halvbra och halvnära lösning i Stora Rör – Rälla. Målen kommer därför inte att kunna uppfyllas.

Planen på att bygga längs 136:an och Stora Rörsvägen kan heller inte genomföras förrän Trafikverket byggt en ny utfart från Stora Rörsvägen. Kommunen räknar med att området kan vara bebyggt 2037. Så länge ska det alltså kunna dröja innan det finns en undergång, nya busshållplatser och utvecklad service och det är inte säkert att något av detta faktiskt kommer att byggas.

Enligt planbeskrivningen är bebyggelsen tänkt att bli större i Stora Rör än i Rälla och rimligt är att anta att kommunen hoppas på flera hundra invånare här annars kan inte investeringarna rättfärdigas. Stora Rör hade 2018 en folkmängd på 199 personer. En måttlig ökning innebär en förhållandevis liten påfrestning på samhället och dess infrastruktur och natur, som kan hanteras. En tre eller fyrdubbling av invånarantalet skulle göra Stora Rör betydligt större än Rälla (409 invånare 2020) och innebär en total omdaning av hela området vad gäller infrastruktur och service. Det innebär stora trafikflöden, miljöbelastning, trafiksäkerhetsrisker och ineffektivitet när bebyggelse planeras så långt från existerande skola, affärer, service och trafikplatser. Detta berörs inte alls i planbeskrivningen, där fördelarna med att bo i Stora Rör beskrivs utifrån dagens förutsättningar.

Låt orterna utvecklas på sina egna sätt

Denna plan är varken bra för Stora Rör eller för Rälla. Båda orterna behöver utvecklas efter sina egna förutsättningar. I stället för att nya permanentboende i Stora Rör ska köra bil till service i Rälla, Kalmar eller Färjestaden bör invånarna i dessa orter lockas att bli besökare i det trevliga Stora Rör. Byn bör få utvecklas som den gjort hittills med succesiva tillskott av bostäder varav en del så småningom blir permanent bebodda, men de flesta kommer inte att innehas av åretruntboende familjer. Att underminera attraktionskraften i Stora Rör för turismen omkullkastar hela den kommunalekonomiska kalkylen. Utan turism dör landsbygden. Tillsammans kan invånarna fortsätta att utveckla Stora Rör med ytterligare näringsverksamheter och kultur. Rälla har en egen identitet och aktiva invånare som vill bygga ut sin ort på bästa sätt. Ett bevis på detta är Rälla som Årets Ölandsby! Där ingår inte Stora Rör.

Spara skogen/naturen

Södra Rällaskogen används för friluftsliv och har ett utvecklat system av stigar, som nyttjas av de som promenerar, joggar, orienterar och mountainbikecyklister m fl. Ju större trycket blir på reservatsområdet Rälla-Ekerum, dessto viktigare är det att skogen vid Stora Rör, området mellan väg 136, nerfarten Stora Rörsvägen och Vincents väg blir kvar, för att uppnå kommunens visioner och mål rörande naturintressen och att området planeras med hänsyn till detta. Skogsområdet behöver vara så stort och samman-hängande som möjligt för att ge skogskänsla och naturupplevelse och möjlighet att lyssna till fågelsång och se djurliv. Varje tättbebyggt bostadsområde som skjuter in i skogen ger störningar långt in och medverkar till att fragmentisera den.

Trots att det framgår av kartorna i översiktsplanen att det i området Ekerum -Rälla -Stora Rör finns ett mycket stort antal naturreservat analyseras inte detta alls vare sig utifrån naturaspekter eller som besöksmål. Inte heller alla fornborgar finns med.

Förslaget når inte alls upp till den kvalité som krävs enligt PBL och Miljöbalken. Särskilt intressant är det att läsa miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) som gjorts av en konsult som erkänner att det saknas underlag för att göra relevanta bedömningar.

En storskalig bebyggelse medför ändrad kultur- och samhällsmiljö till ett högt pris. Den skulle allvarligt försvåra möjligheterna att bevara naturen med bl a gammal tallskog, sandmark och djurliv.

Vi vill att kommunen innan en detaljplan antas för någon del av Södra Rällaskogen överväger att utöka det kommunala naturreservatet för att bevara skogen för natur och friluftsliv.
Naturen förändras och blir vad man gör den till. Se till att fortsätta skapa naturvärden som inte förstörs av de åtgärder människor väljer att göra.

Sammanfattning
Vi föreslår att kommunen justerar översiktsplanen beträffande Stora Rör och Rälla så att den innehåller mer konsekventa, sammanhängande och effektivare lösningar. Nuvarande plan är inte det effektivaste sättet att använda kommunen finanser. De uppsatta målen kan uppnås betydligt säkrare, effektivare och billigare. Detta görs genom att inte dela på bebyggelse och service/vård etc mellan Rälla och Stora Rör utan istället fortsätta den framgångsrika utvecklingen Rälla som ort.

Privatperson 68

Tillägg till synpunkter på Översikstplanen

Stoppa den planerade exploateringen av Petgärde Sjöängar, vid Naturreservatet Petgärde Träsk. Ta bort den från planen.

Privatperson 69

Yttrande Översiktsplan 2040/ utredningsområde Petgärde gårdsby.

Projektet Petgärde gårdsbys koncept lyder som följer:
”Vårt koncept bygger på vår vision om att skapa en modern, trygg livsmiljö i samklang med natur och landsbygdens stora fördelar”.

Så här ser vi det:

Om projektet går igenom innebär det att man öppnar upp den fria marknaden för försäljning av jordbruksmark till tomtpriser, priser få eller inga bönder har råd att betala, vilket innebär att lantbruken kommer att försvinna och med dem de skatteintäkter som både verksamhet och anställda inbringar till kommunen.

I kommunens målbild för levande landsbygd kan man läsa:
”Jordbruket och produktionen av livsmedel är en viktig näring för kommunen som behöver värnas. Lantbruket behöver ha möjlighet att bedriva och utveckla sin verksamhet utan att komma i konflikt med annan verksamhet och andra intressen. Att värna produktiv jordbruksmark är en viktig del i att hålla landsbygden levande”.

”Äng är åkerns moder”
Betesmark är lika viktig som åkermark och är av stor betydelse för jordbruket.
Utan betande djur kommer dessutom landskapet snabbt att växa igen, vilket påverkar Ölands unika fauna och flora negativt.

Egen helikopterplatta på Petgärde gård och 15 min till flygplats för privatplan utlovas i marknadsföringen. Detta vittnar främst om vilket klientel man vänder sig till och att miljöaspekten inte är så viktigt trots allt.

I Petgärde gårds projektplan hävdar man att minst hälften av bostäderna ska vara permanent bebodda minst 6 månader/år. Husförsäljningen i kommunen har inte genererat i särskilt många permanenta invånare hittills (här har kommunen sin egen bekräftande statistik).
Under första halvåret 2024 har invånarantalet minskat med 54 personer enligt Ölandsbladet (sid.5, 22/8-2024)

Rent krasst är det ytterst få människor som, bortom den romantiserade bilden av livet på landet som marknadsförs av företaget, faktiskt vet hur det är att leva på lantgård, med extrema mängder flugor, skitlukt, stora maskiner och allt annat som livet på landet innebär i verkligheten.

Till syvende och sist handlar det bara om pengar- möjligheten för olika företag att öppna upp marknaden för bebyggelse av jordbruksmark där man kan tjäna stora pengar medan öns livsviktiga jordbruk går i graven ett efter ett…

Innan något beslut fattas hoppas vi innerligt att varje ansvarig tjänsteperson och framför allt varje politiker noggrant tar i beaktning att man inte kan flytta ett jordbrukslandskap eftersom det är just här, utifrån rådande resurser och möjligheter, jordbruken existerar.
Lantbruken bidrar till en hållbar livsmedelsproduktion för ökad självförsörjning, vilket är en av målsättningarna i Livsmedelsstrategin 2.0 - från jord till bord- som regeringen påbörjade 2023.

Ett beslut som gynnar projekt Petgärde gårdsby skulle alltså innebära att man går rakt emot både den nationella livsmedelsstrategin och kommunens egen målbild för en levande landsbygd.
Om man verkligen förstår och är insatt i jordbrukets innebörd och stora värde för en levande landsbygd, då är

beslutet inte det minsta ”svårbalanserat”, det borde vara en självklarhet att värna om våra bönders framtid.

Undertecknat av 174 personer

Privatperson 70

I översiktsplanen står det på flertalet ställen om lantbrukets roll för att Öland ska vara en attraktiv plats både för turister och fast boende. Ändå finns det flertalet ställen i översiktsplanen där man förslår att bygga på både produktiv och högt produktiv åkermark. Där vi som företagare och privatpersoner ska bli av med våra förutsättningar att bedriva och utveckla våra företag både för denna generation och kommande.

På sidan 133 i Översiktsplanen står det- ” Ur ett långsiktigt perspektiv bidrar jordbruket med en lokal livsmedelsproduktion som är viktig för nutida och framtida livsmedelsförsörjning. Det är en aspekt som behöver vägas in när tätortsnära jordbruk kommer i konflikt med växande samhällen. Om markanvändningen ska förändras krävs att det långsiktiga perspektivet vägs mot det nya användandet, speciellt då jordbruksmark är svårt att återskapa. Samhällsplaneringen behöver därför ta stor hänsyn till jordbruksmarkernas värde vid beslut om framtida utveckling. Se vidare i kapitlet Bebyggelseutveckling.

Att Borgholms kommun har en betydande andel aktiva jordbruk gör att mängden stallgödsel som produceras är stor. Därmed finns ett generellt stort behov av spridningsareal. Balansen mellan djurhållning och spridningsarealer av gödsel blir ofta en begränsande faktor för jordbruken. I vissa fall behövs skogs- och betesmark omvandlas till åkermark för att täcka behovet av spridningen av gödsel. När jordbruksmark exploateras och spridningsarealerna minskar innebär det ytterligare begränsningar i jordbrukets möjligheter att expandera och kan påverka framtida livsmedelsproduktion. ”

Vi bedriver företag som är stadsnära, vilket innebär att så fort Borgholms kommun vill bygga nya bostäder så är det vi som måste lämna plats åt andra, vilket inte är rimligt. Det finns många fler sätt att bygga hus på, än att ständigt se den ”enkla” utvägen och förstöra böndernas förutsättningar. Att tillåta bebyggelse på områden SB 32, SB 34 och SB 35 kommer förstöra för dagens företagare och ägare men även framtidens. Vi bidrar med både jobbtillfällen, skatteintäkter och ett landskap som är besöksvärt, vilket borde vara viktigare än att bygga bostäder för sommargäster eller pensionärer som ändå inte bidrar till varken barn i skolan eller skatteintäkter. I framtagande av översiktsplanen har kommunen chansen att ta ställning för de fast boende, företagandet och de unga som vill fortsätta bo och utveckla denna plats. Att ta jordbruksmark i anspråk är något som aldrig kan göras ogjort.

Att exploatera åkermark ger unga noll framtidstro. Vi ser redan idag en trend i att unga inte vill eller kan ta över företag eller starta nytt pga. osäkerheten kring kommunens ställningstaganden och exploatering. Godkänner ni denna exploatering så kommer den att ligga till grund för prissättning på åkermark framöver, vilket gör det omöjligt för unga och redan befintliga företag att bedriva företag eller köpa sig ett hus, lönsamheten i jordbruket räcker inte till att betala tomtpriser på åkermark som ska försörja befolkningen med livsmedel.

Privatperson 71

Petgärde mm
Hej

Jag citerar, och håller med Naturskyddsföreningen.

I granskningsversionen av Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun anges att sjömarkerna på Petgärde gård är strategiskt lämpliga för utredning om utveckling (U6, sid 45). Det är en felaktig bedömning som inte tar hänsyn till de stora natur- och kulturvärdena (riksintresen) i området. Betesmarkerna på östra sidan är också viktiga för att behålla en levande landsbygd med livskraftiga jordbruk. Explateringen står alltså i motsättning till kommunens målsättning att "värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk". Den kan inte heller motiveras med hänvisning till väsentliga samhällsintressen och avsaknad av alternativa, mer lämpliga placeringar inom kommunen.

Det östra och södra delområdet i U6 består av artrika naturtyper som av Europeiska unionen pekas ut som mycket skyddsvärda. Båda dessa områden är av flera skäl direkt olämpliga för explatering med bebyggelse och bör utgå ur översiktplanen.

Det norra delområdet saknar värdefulla naturtyper men läget intill de båda reservaten, Djurstad träsk och Petgärde träsk, gör att explatering bara kan få ske efter att noggranna utredningar av miljökonxekvenserna.

Privatperson 72

Synpunkter översiktsplan gällande trafiksäkerhet väg 136 Mellby-Byxelkrok.

Ber att få framföra följande synpunkt gällande väg 136 Mellby -Byxelkrok.
I handlingen på sid 50 framgår att Trafikverket gjort en åtgärdsstudie för att förbättra trafiksäkerheten på väg 136 Mellby-Byxelkrok. Studien sägs visa att det är möjligt att anlägga gång- och cykelväg mellan Mellby -Torp men inte mellan Torp genom samhället till Byxelkrok pga att vägen där är för smal.
Vi föreslår att Trafikverket gör en ny studie och i samråd med fastighetsägare längs vägen tillskapar det utrymme som behövs för att bygga någon variant av gång- / cykelväg. Kommunen bör vara behjälplig i kontakten med fastighetsägarna. Det är känt att det finns förslag på att anlägga cykelväg med alternativ sträckning men det kommer inte att läsa trafiksäkerheten längs väg 136 på nämnd sträcka. Frågan är särskilt aktuell med anledning av planerad flyttning av ortens livsmedelsbutik till Mellby. En förbättrad trafiksäkerhet på aktuell vägsträcka bör ha högsta prioritet.

Privatperson 73

Exploatera inte Petgärde sjömarker!

I granskningsversionen av Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun anges att sjömarkerna på Petgärde gård är strategiskt lämpliga för utredning om utveckling (U6, sid 45). Det är en felaktig bedömning som inte tar hänsyn till de stora natur- och kulturvärdena (riksintresen) i området. Betesmarkerna på östra sidan är också viktiga för att behålla en levande landsbygd med livskraftiga jordbruk. Exploateringen står alltså i motsättning till kommunens målsättning att ”värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk”. Den kan inte heller motiveras med hänvisning till väsentliga samhällsintressen och avsaknad av alternativa, mer lämpliga placeringar inom kommunen. Ett vida större samhällsintresse, för allmänhetens tillgång till öländsk natur för rekreation och turism, samt det i ÖP 2024 framhävda vårdandet av ekosystemens funktioner, är att dessa områden bevaras intakta.

Det östra och södra delområdet i U6 består av artrika naturtyper som av Europeiska unionen pekas ut som mycket skyddsvärda. Båda dessa områden är av flera skäl direkt olämpliga för explatering med bebyggelse och bör utgå ur översiktplanen.

Det norra delområdet saknar värdefulla naturtyper men läget intill de båda reservaten, Djurstad träsk och Petgärde träsk, och vattendraget dem emellan, gör att exploatering bara kan få ske efter att noggranna hydrologiska utredningar av miljökonsekvenserna.

Översiktplanen för Borgholms kommun ska bidra till en förnuftig utveckling genom en sammanvägning av olika allmänna intressen.
När det gäller sjömarkerna på Petgärde gård bedöms de vara strategiskt lämpliga för utredning om utveckling (U6, sid 45). Vi menar att det är en felaktig bedömning där framförallt det östra och södra delområdet borde strykas ur planen.

Det allmänna intresset att bebygga de här markerna är litet och kan inte jämföras med den skada som exploateringen skulle innebära på riksintressen för naturvården och kulturmiljövården. Här finns unika naturbetesmarker och talrika lämningar från järnåldern.
En exploatering motverkar också
kommunens strategiska målsättning att "värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk”. Naturbetesmarkerna är en viktig del av ekonomin för de kreatursbaserade jordbruksföretagen på östra sidan.

Privatperson 74

Synpunkter på Översiktsplan 2040 Borgholms kommun – Granskningsversion

Utredningsområde 6 Kårehamn – utökning med 4 delområden

U6 har utökats med 4 nya delområden i ÖP 2040 granskningsversionen jämfört med samrådsversionen. Dessa har införts utan motivering och i strid med flera av kommunens prioriteringar och mål som dokumenterat i ÖP 2040. Det finns inte heller någon förklaring att finna i samrådsredogörelsen varför dessa områden har lagts till. Hur är detta möjligt att synbarligen lättvindigt göra dessa relativt stora förändringar? Varför redogörs inte kommunens intentioner med det utökade U6 på ett tydligt sätt?

Utredningsområde 6 – nya delområden strider mot kommunens mål och prioriteringar

Kommunens mål och prioriteringar listas tydligt i ÖP 2040; skydda natur och kulturvärden av riksintresse, prioritera ny bebyggelse i anslutning till befintlig för att skapa sammanhållen bebyggelse, undvika olämplig spridning av ny bebyggelse, värna jordbruksmarken mot irreversibla ingrepp, etc. De nya delområdena för U6 är i direkt konflikt med samtliga av dessa mål. Hur har kommunen resonerat när dessa delområden av U6 lades till i ÖP 2040? Är det inte stor risk för att skapa omfattande framtida utredningskostnader om dessa områden ligger kvar i ÖP 2040?

I Miljökonsekvensbeskrivningen står inledningsvis att det är en stor förändring med de utökade delområdena av U6, men i resten av dokumentet behandlas inte denna förändring alls. Det står fortfarande att U6 är avsett för en ”föreslagen sammanhängande bostadsbebyggelse” i direkt anslutning till befintlig bebyggelse i Kårehamn. Detta stämmer inte för åtminstone två av de nya delområdena för U6. Ingen analys eller förklaring till varför dessa har kunnat läggas till. Hur kan man göra en stor förändring i ÖP 2040 utan att det behandlas i miljökonsekvensbeskrivningen?

Ytterligare aspekter och följdverkningar

I beskrivning av prioriterade områden för bostadsbebyggelse som påverkar jordbruksmark på sidan 31 i ÖP 2040 poängteras vikten av att ny bebyggelse ligger i anslutning till befintlig bebyggelse. Detta på grund av att på ett effektivt sätt nyttja existerande tekniska försörjningssystem. Dock innefattar listan av dessa prioriterade områden ej U6 överhuvudtaget.

I beskrivningen av U6 Kårehamn på sidan 45 i ÖP 2040 finns en rad påståenden som motiverar att ta bort de nytillagda områden från U6:

- föreslagen bostadsbebyggelse i anslutning till befintliga detaljplanelagda områden
- möjliggör fortsatt utveckling av Kårehamn
- omhändertagande av spillvatten kommer att förbättras då området kopplas på en ny överföringsledning
- närheten till Natura 2000-områden

Inget av dessa gäller de nya delområdena i norr och öster eftersom de ligger geografiskt skilda från befintlig bebyggelse i Kårehamn och det norra området ligger istället i direkt anslutning till två naturreservat och Natura-2000 områden.

Utöver detta listas exempel på utredningar som kan komma att behöva göras. Dock är den listan förmodligen för kort, då även utredningar förmodligen behövs för påverkan på jordbruksmark, effektiva tekniska försörjningssystem, såsom vatten- och avloppssystem, fiberutbyggnad och transportinfrastruktur som nämnts ovan.

Vid en bebyggelse enligt de utökade delområdena kommer också trafiklasten öka på östra landsvägen och närliggande Stacketorpsvägen, som i praktiken används som ett lokalt stråk men ej beskrivits som sådant i ÖP 2040. Oskyddade trafikanter (gång- och cykeltrafikanter längs Stacketorpsvägen och östra landsvägen kommer att påverkas ytterligare negativt från en redan ohållbar situation under delar av året.

Sammanfattning

Baserat på ovanstående beskrivning av att de nya delområdena av U6 strider mot kommunens mål och prioriteringar samt risken för omfattande utredningskostnader för kommunen, yrkar vi på att de nytillkomna delområdena av U6 tas bort från ÖP 2040, framförallt de som ej ligger i direkt anslutning till Kårehamn och den befintliga bebyggelsen där.

Privatperson 75

Synpunkter översiktsplan

Undertecknad ansluter sig till yttrandet avseende Borgholms kommuns översiktsplan som inskickats av Föreningen Rällaskogens Vänner augusti 2024

Privatperson 76

Hej,
Jag protesterar mot att projektet Petgärde Gårdsby överhuvudtaget ska får uppföras. Detta gäller samtliga i Petgärdes Gård AB:s projektplans benämnda områden; Norra Skiftet, Östra Skiftet, Södra Skiftet och även det Västra Skiftet.

I granskningsversionen av Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun anges att sjömarkerna på Petgärde gård är strategiskt lämpliga för utredning om utveckling (U6, sid 45).
Det är en felaktig bedömning som inte tar hänsyn till de stora natur- och kulturvärdena som finns i områdena. Vissa av dem ingår dessutom i naturvårdsplan som områden med högsta naturvärde, N-36, och ligger i angränsning till naturreservatet Petgärde Träsk. Betesmarkerna på östra sidan är också viktiga för att behålla en levande landsbygd med livskraftiga jordbruk.
Den planerade exploateringen står i motsättning till kommunens målsättning att ”värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk”.
Den planerade exploateringen kan inte heller motiveras med hänvisning till väsentliga samhällsintressen och avsaknad av alternativa, mer lämpliga placeringar inom kommunen.

Ett vida större samhällsintresse, för allmänhetens tillgång till öländsk natur för rekreation och turism, samt det i ÖP 2024 framhävda vårdandet av ekosystemens funktioner, är att dessa områden bevaras intakta.
Det östra och södra delområdet i U6 består av artrika naturtyper som av Europeiska unionen pekas ut som mycket skyddsvärda. Båda dessa områden är av flera skäl direkt olämpliga för exploatering med bebyggelse och bör utgå ur översiktsplanen.
Det norra delområdet saknar värdefulla naturtyper men läget intill de båda reservaten, Djurstad träsk och Petgärde träsk, och vattendraget dem emellan, gör att exploatering bara kan få ske efter att noggranna hydrologiska utredningar av miljökonsekvenserna.
Det Västra skiftet är förvisso till största del bestående av åkermark utan några högre naturvärden, men även för åkermarken ska enligt lagstiftningen avvägningar göras mellan olika intressen.
Markområden ska nyttjas effektivt samt med god hushållning. Skyddet av jordbruksmark återfinns i 3 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) som bland annat anger att jordbruksmark är av nationell betydelse och ska skyddas från exploatering.

Privatperson 77

Hej!

I granskningsversionen av Översiktsplan 2040 för Borgholms kommun anges att sjömarkerna på Petgärde gård är strategiskt lämpliga för utredning om utveckling (U6, sid 45). Det är en felaktig bedömning som inte tar hänsyn till de stora natur- och kulturvärdena (riksintresen) i området. Betesmarkerna på östra sidan är också viktiga för att behålla en levande landsbygd med livskraftiga jordbruk. Explateringen står alltså i motsättning till kommunens målsättning att "värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk". Den kan inte heller motiveras med hänvisning till väsentliga samhällsintressen och avsaknad av alternativa, mer lämpliga placeringar inom kommunen.

Det östra och södra delområdet i U6 består av artrika naturtyper som av Europeiska unionen pekas ut som mycket skyddsvärda. Båda dessa områden är av flera skäl direkt olämpliga för explatering med bebyggelse och bör utgå ur översiktplanen.

Det norra delområdet saknar värdefulla naturtyper men läget intill de båda reservaten, Djurstad träsk och Petgärde träsk, gör att explatering bara kan få ske efter att noggranna utredningar av miljökonxekvenserna.

Privatperson 78

Synpunkter Översiktsplan 2040

Jag har tagit del av förslaget till ny Översiktsplan för Borgholms kommun och begränsar mig till att protestera mot planerna på bostadsbebyggelse i Petgarde sjömarker, Omradet har mycket höga naturvärden, som kommer att ta irreversibel skada om planerna förverkligas och jag anser att planen i denna del måste revideras så att de höga naturvärdena kan bevaras

Privatperson 79

Petgärde yttrande

Hej! Den planerade exploateringen av Petgärde strandängar är olämplig och bör stoppas. Där är alltför stora natur- och kulturvärden som utvecklats under årtusenden och som nu riskerar att förstöras . Särskilt när det gäller växter och djur blir det omöjligt att återställa i framtiden. Området är särskilt intressant eftersom det ligger i nära anknytning till naturreservat Petgärdeträsk och Djurträsk, vilket innebär ett större sammanhängande skyddsområde. För klimatanpassning i framtiden viktigt också för människan att våtmarker bibehålls och inte utsätts för stora infrastrukturprojekt.

Privatperson 80

Den exploatering som föreslås i Petgärde sjömarker
är olämplig av flera skäl och därför önskar jag att kommunen sätter stopp för detta. Området är av riksintresse för sitt kulturarv men också för sina stora naturvärden. En bebyggelse med åtföljande infrastruktur som den föreslagna skulle helt förstöra dessa värden för all framtid. Särskilt bör beaktas det känsliga djur- och växtlivet i det s.k. Östra och Södra skiftet. Eftersom två naturreservat finns i närheten (Petgärde och Djurträsk) finns här chans att bevara ett stort område med betesmarker och strandängar värdefulla för framtida generationer både för människor och djur. Jag önskar att Borgholms kommun hittar områden som passar bättre för byggnation.

Privatperson 81

Hej,

Jag har tagit del av ovan förslag och min synpunkt är att i förslagets del som rör områden av riksintresse, bör området vid kusten från Gudesjöbodar fram till åtminstone Gudesjövägen ges status av riksintresse för naturvård.

I förslaget utgör området utmed kusten söder om Gudesjöbodar ett riksintresse för naturvård, men just norr om bodarna har en ”tårtbit” karvats ut där området inte enligt förslaget är av sådant riksintresse (däremot är det ett föreslaget område av riksintresse för kulturmiljövård).

Jag menar att detta område, på samma sätt och av liknande skäl, bör ha samma status i översiktsplanen som området just söderöver.

Privatperson 82

Angående Borgholms kommuns Översiktsplan 2040 – utredningsområde U6 Kårehamn

Härmed lämnas synpunkter i rubricerat ärende.

Efter samråd har förändringar tillkommit gällande rubricerad översiktsplan. Tio ”större förändringar” har sammanfattats och sammanställts i punktform i Borgholms kommuns Samrådsredogörelse Översiktsplan 2040 (2024-04-30) under rubriken Sammanfattning av ändringar inför granskning.

Angående utredningsområde U6 Kårehamn kan följande på sid 4 läsas:

”U6 i Kårehamn har utökats med flera delområden för föreslagen bostadsbebyggelse.”

Här saknas uppgifter om antal utökade delområden samt en bilagd karta som tydligt visar lägena för dessa. Dock anges i sista punkten angående större förändringar att ”Planen har utökats med hänvisningar till fler relevanta karttjänster och planeringsunderlag.” Informationen härvidlag bör vara tydligare formulerad och som referens ska det vara enklare för läsaren att hitta ändringarna i det digitala kartmaterialet.

Sammantaget rör det sig om fem delområden varav fyra nya tillkommit efter samråd till det tidigare förslagna utredningsområdet U6 Kårehamn vari sammanhängande bostadsbebyggelse planeras inom samtliga delområden. Fyra av fem planerade delområden finns förlagda inom Riksintresseområde för kulturmiljövård (RIK H27 S Greda-Valsnäs) och ett delområde gränsar till nämnda riksintresses omedelbara närhet. De nytillkomna fyra delområdena är dessutom planerade i mycket nära anslutning till Riksintresse för Naturvård, Naturreservaten och Natura 2000-områdena Petgärdeträsk och Djurstadträsk.

I flertalet av delområdena eller i deras omedelbara närhet finns fornlämningar och kulturhistoriska lämningar enligt Riksantikvarieämbetets Fornsök (webbbaserad söktjänst med information om alla kända registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige). Detta material utgör ett viktigt kunskapsunderlag som planeringsunderlag. Det saknas som referens i ÖP 2040 samt i Swecos Miljökonsekvensbeskrivning (2024-03-27).

Riksintresset för kulturmiljövård (RIK H27 S Greda-Valsnäs, länsstyrelsen i Kalmar län) innefattar förhistoriska boplatslämningar från huvudsakligen järnålder i form av husgrunder och gravar. Dessutom förekommer omfattande system av odlingslämningar i form av stensträngar. I området ingår även en fornborg. Karaktäristiskt för landskapsbilden är också stenmurarna. Dessa är av varierande ålder och belyser markutnyttjande alltsedan medeltid. Inom riksintresseområdet finns även ålderdomliga väg- och bystrukturer. Som exempel på de senare kan nämnas Arbelunda omkring 2,5 km sydsydväst om Kårehamn, en form av radby med ursprung i medeltid. Exempel på en by av ännu äldre karaktär med terränganpassade osymmetriskt placerade gårdar, så kallad klungby, är Djurstad by. Kårehamn är som fiskehamn känt i varje fall från 1600-talet. Fisket har varit betydande och till byarna och dess gårdar hör sjöbodar och en rad fiskelämningar.

Föreslagna exploateringsområden inom U6 Kårehamn berör närområdena till två Naturreservat, Riksintresse för Naturvård, Natura 2000, gällande Djurstadträsk och Petgärdeträsk där Djurstad träsk är en av Ölands större sammanhängande agmyrar. De två områdena utgör artrika och värdefulla våtmarker. De hyser förekomst av sällsynta växter, fjärilsarter och fågelarter. De beskrivs av länsstyrelsen i Kalmar som ett ”våtmarksparadis” för fåglar med bland annat

häckande enkelbeckasin, småfläckig sumphöna samt förekomst av flera andra fågelarter som till exempel ängshök.

Det kan konstateras att berörda riksintressen är bristfälligt presenterade i såväl ÖP 2040 som i Swecos reviderade MKB (2024-03-27).

De fyra föreslagna nytillkomna delområdena som tillkommit i samrådsredogörelsen bidrar till att stycka upp den sammanhållna landskapsbilden och dess värden gällande kulturmiljö och natur. Såväl inom som i omedelbar närhet till delområdena förekommer fornlämningar och kulturhistoriska lämningar som representerar riksintressets värden som måste respekteras och beaktas. De två naturreservaten Djurstadträsk och Petgärdeträsk omgärdas av exploateringarna för föreslagen bostadsbebyggelse. Denna omfattande planerade bebyggelse i naturreservatens omedelbara närområde medför skador och störningar på natur och djurliv genom t.ex. trafik på nya infartsvägar, buller och störningar av främmande ljus- och ljudkällor samt inte minst omfattande markexploateringar inklusive ledningsdragningar m.m. som även kan negativt påverka hydrologiska förhållanden.

Sammanfattningsvis ingår utredningsområdet U6 Kårehamn med dess delområden planerade för bostadsbebyggelse inom ett landskapsavsnitt med rika kulturhistoriska värden och rika naturvärden vilka i symbios bildar ett sammanhållet och skört kulturlandskap. De föreslagna nya delområdena U6 Kårehamn medför permanenta skador på kulturmiljö, natur och djurliv och bör utgå som föreslagna exploateringsområden för bostadsbebyggelse.

Privatperson 83

Hej!

Som bygglovshandläggare i Västsverige sedan 2000, känner jag väl till hur det fungerar med planarbete och detaljplaner. Jag är också naturvän och har under många år njutit av den vackra och speciella natur som karaktäriserar Öland, allt ifrån norra Ölands vackra glesa tallskog till allvarsmarkerna på södra Öland. Likaså fågellivet och den rika floran.

Jag är inte insatt i detaljerna runt Petgärde Gårds expansiva planer, men känner en oro för att stora naturvärden kan komma att förloras pga starka ekonomiska intressen i projektet! Det Naturskyddsföreningen lyfter måste tas på största allvar! Det är ett stort ansvar som vilar på planhandläggare och beslutsfattare i detta! Hoppas förnuftet segrar för dagens och kommande generationer, och att området får bevaras intakt!

Privatperson 84

Vi har noga läst igenom förslaget till Översiktsplan för Borgholms kommun där politikerna på många sidor med viss stolthet poängterar hur stora riksintressen för natur- och kulturmiljövården det finns i Borgholms kommun.
Om den slutliga versionen tog hänsyn till de tongångarna behövde ingen vara orolig.

Kruxet är att riksintressena ska vägas mot de intressen som finns av att skapa nya områden för boende och för att behålla en stark jordbruks- och besöksnäring.
För ett år sedan presenterades konceptet Petgärde Gårdsby som innebär att en grupp vill skapa ett ”modernt bondesamhälle där alla ska leva i samklang med naturen”. Detta ska formas i fyra skiften, för 80 hushåll.
Skiftena ligger delvis på sjömarker som har ett mycket högt skyddsvärde.
Ägarna har förklarat att de måste få ta de markerna i anspråk, det är allt eller inget som gäller.
I en helsidesannons i höstens skördefestblad betonar ägarna att deras ansökan om varsam bebyggelse ska skickas in i slutet av året efter det att Översiktsplanen antagits, en Översiktsplan som de i stort sett är övertygade om att projektet finns med i, det är en ren formsak.

Ölands Naturskyddsförening och Ölands Botaniska förening har producerat en film som lyfter fram de unika riksintressena och uppmanar borgholmsborna att protestera mot planerna.

Vi anser att de sjömarker som Petgärde Gårdsby vill ta i anspråk för sitt ”koncept” måste skyddas och undantas från exploatering. Därför ska de inte föras in i Översiktsplanen.

I bokverket Natur och Kultur på Öland som getts ut av länsstyrelsen finns gott om argument för att Petgärde Gårdsby inte ska få tillgång till sjömarkerna.
”Längs den östra sidan av Öland finner man ett mycket öppet kulturlandskap. Närmast kusten ligger en bred remsa av öppna betesmarker, så kallade sjömarker, som sätter sin prägel på denna del av Öland. Sjömarkerna sträcker sig från Böda i norr till Ottenby i söder. De har en mycket lång tradition som betes- och slåttermarker. Troligen har de hävdats kontinuerligt, efterhand som de stigit ur havet, i bortåt två tusen år.”

Privatperson 85

Exploatera inte Petgärde sjömarker!

Jag protesterar mot att alls bebygga östra och södra skiftet i planerna i projektet Petgärde Gårdsby!

Privatperson 86

Detta måste stoppas. Kan ej förstå hur det kan va möjligt att bara tänka tanken att bebygga där.

Sändlista för granskningsversionen av översiktsplan 2040 för Borgholms kommun.

Namn
Länsstyrelsen Kalmar län
Region Kalmar län
Mörbylånga kommun
Oskarshamns kommun
Kalmar kommun
Mönsterås kommun
Region Gotland

Skogsstyrelsen
Boverket
Trafikverket
Post- och telestyrelsen
Svenska turistföreningen
EON Elnät Sverige AB
Postnord
Telia Sonera Skanova Access AB
Naturskyddsföreningen Öland
IP Only
Kalmar läns museum
Teracom
Telenor
LRF Sydost
Polismyndigheten i Kalmar län
Räddningstjänsten Öland
Svenska kyrkan, Växjö stift
Ölands botaniska förening
Ölands kulturminnesförening
Ölands ornitologiska förening
Ölands vattenråd
Ölands hembygdsförbund
SCR regional kontakt för Öland
Hyresgästföreningen, Kalmar/Torsås/Öland
Sportfiskarna, projekt Ölandsvatten
Birdlife Sverige

Miljö- och byggnadsnämnden Borgholms kn
Socialnämnden Borgholms kn
Utbildningsnämnden Borgholms kn
Borgholms Energi AB
Borgholmshem AB

Framtid Öland Borgholm
Centerpartiet Borgholm
Vänsterpartiet Borgholm
Kristdemokraterna Borgholm
Socialdemokraterna Borgholm
Moderaterna Borgholm
Sverigedemokraterna Borgholm

Bredsättra-Sikehamn Hembygdsförening
Böda hembygdsförening
Föra hembygdsförening
Föreningen Gärdslösa Prästgård
Gärdslösa hembygdsförening
Högby hembygdsförening
Högsrums hembygdsförening
Källa hembygdsförening
Köpings-Egby hembygdsförening
Långlöts hembygdsförening
Löts hembygdsförening
Persnäs hembygdsförening
Runstens hembygdsförening
Räpplinge hembygdsförening
Alböke bygdegårdsförening
Klockaregården i Högsrum
Källa bygdegårdsförening
Långlöts bygdegårdsförening
Löttorps bygdegårdsförening
Norrgårdens bygdeförening
Runstens bygdegårdsförening
Borgholms cykelklubb
Byxelkroks AIK
IFK Borgholm

Högby IF
Persnäs AIF
Runsten/Möckleby IF
Föra AIK
Byxelkroks golfklubb
Ekerums golfklubb
STF Öland
Svenska kyrkan norra Öland
Ölands idrottskrets
SPF Seniorerna Blåelden Borgholm
SPF Seniorerna Nordöland
PRO Borgholm
PRO Ölands Norra

Samrådsredogörelse

Översiktsplan 2040

Borgholms kommun

Innehållsförteckning

Inledning	3
Vad är en samrådsredogörelse	3
Samrådsprocessen	3
Sammanfattning av synpunkter	3
Sammanfattning av ändringar	4
Inkomna yttranden	5
Statliga myndigheter	5
Grannkommuner och regionen	29
Nämnder och bolag	38
Föreningar, organisationer och företag	40
Privatpersoner	61

Borgholms kommun
Översiktsplan 2040
Samrådsredogörelse, KS 2024-04-30 §61
Dnr KS 2019/117

Inledning

Vad är en samrådsredogörelse?

När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan ska vissa krav uppfyllas. Förslaget ska samrådas med myndigheter, kommuner och andra som är berörda. Efter samrådet bearbetas förslaget och kommunens ska låta förslaget granskas för att slutligen antas av kommunfullmäktige. För att beskriva hur samrådet har gått till och visa vilka förändringar som har gjorts efter avslutat samråd och inför granskning sammanställs en samrådsredogörelse. I samrådsredogörelsen sammanställer kommunen alla de synpunkter, tankar och idéer som inkommit från privatpersoner, föreningar och myndigheter under samrådet, så kallade yttranden. I dokumentet redovisar också kommunen sin syn på de inkomna yttrandena. Samrådsredogörelsen ingår som en bilaga till granskningsversionen av översiktsplanen och ligger därmed till grund för och motiverar planförslaget.

Kommunstyrelsen beslutade 2022-05-03 § 63 att genomföra samråd för översiktsplanen.

Samrådsprocessen

Samrådet för förslaget till ny översiktsplan genomfördes mellan 1 juni och 31 augusti 2022. Samrådshandlingar och information om samrådet skickades till berörda remissinstanser enligt separat sändlista. Handlingarna fanns under samrådstiden tillgängliga fysiskt på biblioteken i Runsten, Rälla, Löttorp och Borgholm och i servicecenter i stadshuset. De var även tillgängliga digitalt på kommunens webbplats borgholm.se/oversiktsplanering. Under samrådstiden hölls fem samrådsmöten runt om i kommunen, i Byxelkrok, Löttorp, Borgholm, Runsten och Rälla. Under samrådsmötena fanns det möjlighet att diskutera förslaget med kommunens tjänstepersoner och politiker. Förutom genom att besöka samrådsmötena gavs möjlighet att lämna skriftliga synpunkter via mail, post, en digital enkät eller genom att fylla i översiktsplanevykort.

Samrådet kungjordes i Barometern, i Ölandsbladet och på kommunens anslagstavla den 28 maj 2022.

Tidigare har allmänheten haft möjlighet att tycka till om innehållet i den kommande översiktsplanen vid sju dialogmöten som hölls digitalt under 2021 och genom en digital enkät under vintern 2021/2022.

Sammanfattning av inkomna synpunkter

Under samrådet inkom totalt 80 synpunkter. 20 yttranden från myndigheter, organisationer med flera samt 60 yttranden från privatpersoner och intresseföreningar. Inkomna samrådsyttranden är offentliga handlingar och finns tillgängliga hos kommunen. Kommunens kommentarer fokuserar på det som berör översiktsplanen. De synpunkter som har inkommit som inte handlar om översiktsplanen har skickats vidare till berörd förvaltning inom kommunen.

Nedan presenteras samtliga inkomna synpunkter som berör översiktsplanen. Synpunkterna från privatpersoner och föreningar är delvis förkortade och sammanfattade till förmån för läsbarheten av samrådsredogörelsen.

Sammanfattning av ändringar inför granskning

Alla inkomna synpunkter har tagits i beaktande och efter samrådet har en bedömning gjorts gällande behovet av kompletteringar och justeringar av planförslaget.
Flera mindre ändringar och tillägg har gjorts i både text och i kartor för göra översiktsplanen mer tydlig.

Följande större förändringar har gjorts från samrådsversionen.

- Utredningsområden för vattenåtgärder har tillkommit och vattenskyddsområden redovisas i markanvändningskartorna för fokusområdena.
- Två av utvecklingsområdena i Byxelkrok har justerats. Den norra delen av SB 2 utgår som utpekat område då det de senaste åren tillkommit tomter för bostadsbebyggelse. Utbredningen av NF 2 har justerats och delar av området ingår nu i område för bostadsutveckling, SB14.
- U6 i Kårehamn har utökats med flera delområden för föreslagen bostadsbebyggelse.
- Två områden i fokusområdet Rälla-Stora Rör, SB 40 och SB 41, har utgått på grund av att de ligger inom vattenskyddsområdet.
- Skrivningar om jordbruksmark har setts över för mer konsekventa ställningstagande i dokumentet.
- Betydelsen av de höga kulturvärden som finns i kommunen har genomgående förtydligats i dokumentet.
- Avsnittet om förorenad mark har kompletterats med information om PFAS samt hantering av eventuella föroreningar till följd av blybensin längs med väg 136 i vidare fysisk planering.
- Avsnittet om buller har förtydligats.
- Avsnittet infrastruktur och kommunikation har utökats med ett stycke om elnät samt förtydligats gällande riksintresse kommunikation.
- Planen har utökats med hänvisningar till fler relevanta karttjänster och planeringsunderlag.

Inkomna yttranden

Statliga myndigheter

Länsstyrelsen i Kalmar län

Förslag till översiktsplanen 2040 för Borgholms kommun
Rubricerat förslag har insänts till Länsstyrelsen för samråd enligt plan- och bygglagen 3 kap 8 § (PBL 2010:900). Handlingarna utgörs av själva planförslaget samt en miljökonsekvensbeskrivning

En översiktsplan ska enligt 3 kap 2 § PBL ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den fysiska miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Härutöver preciseras innehållskraven närmare i 3 kap 2–6 §, där det bland annat framgår att planens innebörd och konsekvenser ska tydligt framgå.

Enligt 3 kap 10 § PBL ska Länsstyrelsen under samrådet särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt. Lag (2020:76).

Inför detta yttrande har länsstyrelsen även inhämtat yttranden från följande statliga myndigheter: Försvarsmakten, Statens geologiska undersökningar, Statens geotekniska institut, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Post och telestyrelsen, Svenska kraftnät, Skogsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Energimyndigheten, MSB, Kalmar läns museum samt Trafikverket. Dessa yttranden bifogas.

Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska detta anmärkas i planen. Den antagna översiktsplan (ÖP) skall sedan spridas till sådana myndigheter och övriga som har väsentligt intresse av ÖP och som använder den som beslutsunderlag.

Länsstyrelsens granskningsyttrande ska sedan i enlighet med bestämmelserna i 3 kap PBL redovisas tillsammans med översiktsplanen.

Länsstyrelsens synpunkter
Kontroll enligt 3 kap 10 § PBL

Riksintressen
Riksintresse för kommunikation
Trafikverket planerar att fatta beslut om nya anspråk för riksintresse kommunikationer under hösten 2022. Kommunen bör revidera planen utefter vad som beslutas samt om möjligt utveckla ett resonemang om hur riksintresset väg 136, Brofästet Borgholm, tillgodoses.

Väg
Vid Rälla och Stora Rör har vägplaner fastställts eller håller på att arbetas fram. Syftet med Trafikverkets arbete med väg 136 är att bibehålla framkomligheten och kapaciteten på vägen samt att förbättra trafiksäkerheten. Vid Stora Rör kommer anslutningen med 965 att flyttas söder ut. De områden för verksamhet/mångfunktion söder om Stora Rörskorsningen som redovisas i planen (MB17) kommer inte att kunna anslutas direkt mot väg 136.

En revidering av kartan bör göras som tydligare redovisar hur respektive område relaterar till de ombyggnationer som är planerade.

Länsstyrelsen anser att riktlinjerna för bebyggelse bör kompletteras med en punkt som ges innebörden att nya anslutningar ska undvikas längs de statliga vägarna till förmån för att befintlig infrastruktur och anslutningspunkt nyttjas i större utsträckning.

I samband med en utveckling av befintlig bebyggelse eller då nya områden kommer till bör översiktsplanen också ge ett stöd och vägledning i frågan om vem som ska vara huvudman för vägnätet. Staten genom tTafikverket strävar efter målbilden att vägar med nummer under 500 fortsatt ska vara statliga, tätortsvägar ska vara kommunala och små vägar på landsbygd enskilda.

Riksintresse för kulturmiljövård
Bra att riksintressen för kulturmiljövården ses som en resurs och inte ett hinder. Detta tydliggörs även bra i de olika områdena. Ur kulturmiljösynpunkt för bebyggelsen är den framtagna ÖP tydlig och förklarar på flera olika sätt hur områden kan utvecklas och vilka ramar för detta som finns vilket är positivt.

Viktigt att det uppmärksammats att det saknas underlag i form av kulturmiljöprogram/ inventering eller liknande för bebyggelsen.

När det gäller riktlinjerna för Borgholms- Köpingsviksområdet är dessa välvilligt utformade men kan ändå bli fel i tolkningen. Att uppmana till att allt skall göras i en modern arkitekturstil kan missuppfattas. Att ibland ansluta till den befintliga stilen kan i vissa fall krävas för att helheten inte skall missgynnas. Exempelvis om en av badortsvillorna skulle ersättas med en modern villa vore denna katastrof för villagatan. Den kan inte vara kommunens mening att allt skall vara modernt utformat, ibland måste en byggnad anpassas för att inte påverka helheten negativt. Bör omformuleras för att det skall bli tydligt.

Bra med tydliggörande exempel på vad som kan påverka en byggnad.

Vad gäller riksintressen för kulturmiljövården saknar länsstyrelsen ett tydliggörande i hur kommunen tänker kring hur man ska undvika påtaglig skada. Riksintressena är mycket kortfattat redovisade i tabellform och det är svårt att förstå vad och hur utveckling ska ske så att riksintressets värden inte skadas. Det behövs ett strategiskt underlag som kan beskriva hur dessa värden ska tas om hand på ett tydligt sätt för de som ska använda ÖP så att detta långsiktigt kan utgöra viktiga värden i kommunens utveckling.

Nationella målen för kulturmiljöarbetet bör lyftas fram tydligare i ÖP och utgöra en vägledning för hur kommunen arbetar med att bevara, använda och utveckla kommunens rika kulturmiljöer. Kommunen kan ju välja att göra detta till viktigt styrmedel vilket skapar tydlighet i kommunikationen med länsstyrelsen och utåt i samhället. De nationella kulturmiljömålen syftar ju till att skapa goda förutsättningar för offensivt kulturmiljöarbete där dessa bidrar till ökad livskvalitet och det mänskliga perspektivet i samhällsutvecklingen, tillsammans med andra viktiga värden.

Statliga byggnadsminnen
I Borgholms kommun finns fem statliga byggnadsminnen: Borgholms slottsruin, Högby fyr, Kapelluddens fyr, Källa gamla kyrka och Ölands norra uddes fyrplats. Ändringar i strid med skyddsbestämmelser prövas av RAÄ efter ansökan från den förvaltande myndigheten.

”Ölands norra uddes fyrplats” kallas felaktigt för Långe Erik vilket är benämningen på själva fyrbyggnaden som ingår i fyrplatsen. Benämningen Borgholms slott förekommer på vissa ställen istället för ”Borgholms slottsruin” som är rätt benämning.

Ny bebyggelse med tydlig visuell påverkan och påtagligt avvikande eller dominerande utformning i anslutning till statliga byggnadsminnen bör undvikas.

Riksintresse naturvård
Riksintressen är bra redovisade och samlade på en översiktskarta på sid. 148 i ÖP.
Det har alltid visat sig svårt för kommunerna att närmare precisera hur man avser att tillgodose riksintressena, annat än att man avser att värna dem. Ser man på planens övergripande prioriteringar och på de prioriterade värden som markanvändningskartan framhåller kan länsstyrelsen visserligen hävda att ÖP har potential att kunna tillgodose naturvårdens och friluftslivets riksintressen i stort.

I Mittlandsområden finns i Utvecklingsstrategins angivna bebyggelsestråk (karta sid 21) som kolliderar med väsentliga naturvårdsintressen inom riksintresseområdet Mittlandet. Här kommer fortsatt detaljplanering kräva särskild anpassning till riksintresseområdets värdekärnor för att undgå risk för påtaglig skada. Se även nedan under avsnittet Grön Infrastruktur.

Förslaget att ta fram strategier för friluftsliv, ekosystemtjänster och kulturmiljö är en god möjlighet att kunna tillgodose och utveckla flera av riksintresseområdena. Kommunen föreslår följande justeringar (dvs kommunen ifrågasätter det utpekade riksintresse anspråket i dessa begränsade delar)

- Riksintresse för naturvård behöver justeras i norra Rälla, i område SB37 i mark- och vattenanvändningskartan. Där föreslås ny bebyggelse i ett tillväxtområde som direkt

ansluter till befin(t)lig bebyggelse inom serviceorten.

Detaljavgränsningen för detta RI Mittlandsskogen sammanfaller med underlag från naturvårdsplanen (Natur och kultur på Öland). Länsstyrelsen ska se avgränsningen som översiktlig och i varje enskild del varierar värdet. Den aktuella delen omfattar dels en åkermark som inte representerar värden beskrivna i riksintresset, dels ett avgränsat lövskogsparti som i Länsstyrelsens trädinventering dokumenterats ha en större mängd döda stående och liggande träd av yngre ålder och vissa artfynd. Detta parti har dock inte sådana kända värden att det har bedömt vara en skoglig värdekärna inom Länsstyrelsens arbete med grön infrastruktur.

Värt att notera är område i kraftledningsgatan som har gräsmarksvärden och är angiven som en sådan värdekärna. En sammanfattande naturvärdebedömning av det aktuella området bör ske inom ramen för fortsatt planering och innan Länsstyrelsen slutligt ställer sig bakom behovet av en justering av riksintresseanspråket.

- Riksintresse för naturvård behöver justeras marginellt i Borgholms tätort för att överensstämma med hur marken brukas idag. Gäller område MB12 i mark- och vattenanvändningskartan.

Detaljavgränsningen för detta riksintresse sammanfaller med underlag från naturvårdsplanen (Natur och kultur på Öland). I detta fall finns underlag från Länsstyrelsens trädinventering och vissa artfynd som gör att omgivningen håller flera värdekärnor knutna till ädellövträd. Länsstyrelsen ser dock inga hinder för den justering som kommunen anger.

Natura 2000
Länsstyrelserna har regeringens uppdrag att föreslå nya marina fågelområden till Natura 2000-nätverket. I oktober ska Länsstyrelsen redovisa det slutliga förslaget till Naturvårdsverket som sedan överlämnar en samlad redovisning av alla länsstyrelsers förslag till regeringen som ska besluta. För Borgholms kommuns del berörs Östra Ölands kust och sjömarker men i en omfattning som för närvarande är under beredning. Se Nya Natura 2000-områden för fåglar | Länsstyrelsen Kalmar (lansstyrelsen.se)

Det område som regeringen slutligen beslutar kommer alltså att bli riksintresse enligt 4 kap 1 och 8 §§ MB. Nuvarande planförslag kan dock inte behandla detta förhållande på annat sätt än vad som nu ha skett, där det sammanfallande riksintresset för naturvård Östra Ölands strandängar redovisats.

Kommentar

Ett tillägg har gjorts i stycket om regionala stråk för att tydliggöra att väg 136, utöver att sammankoppla kommunen med fastlandet, även är den viktigaste kopplingen till den södra delen av ön.

I kapitlet Fokusområde Rälla-Stora Rör har det under rubriken Trafik förtydligats att väg 136 är ett riksintresse för kommunikation, samt att direktutfarter ska undvikas. Förtydliganden har även gjorts i kapitlet Planeringsförutsättningar–Infrastruktur och kommunikationer under rubriken vägar.

Vem som ska vara huvudman för vägnätet bedöms i varje enskilt planärende.

Behovet av ett kulturmiljöprogram framgår under rubriken "Kulturmiljövärden och bebyggelseutveckling".

Kulturmiljöernas värden har förtydligats genom att det lagts till som rekreationsvärde tillsammans med natur under "Social hållbarhet" samt att kulturturismen, likt naturturismen, benämns som en viktig faktor för besöksnäringen.

De statliga byggnadsminnena "Ölands norra uddes fyrplats" och "Borgholms slottsruin" benämns nu vid sina rätta namn i dokumentet. Att miljön runt byggnadsminnen ska värnas framgår av dokumentet.

Länk till VISS är tillagt.

Miljökvalitetsnormer
gällande miljökvalitetsnormer (MKN). MKN gäller för vissa fisk- och musselvatten (SFS 2001:554), föroreningar i utomhusluft (förordning 2001:554), omgivningsbuller (SFS 2004:675) samt för yt- och grundvatten (SFS 2004:660). Kommunerna ska i sin planering och planläggning iaktta att gällande miljökvalitetsnormer (MKN) följs genom att detaljplaner, områdesbestämmelser och lovgivning inte medför att en miljökvalitetsnorm överträds.

Miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten
Planförslagen lyfter frågor om vattenkvalitet och vattenförsörjning kopplat till ett utvecklingstema vilket är positivt och viktigt utifrån de utmanande förutsättningar som finns på Öland och för att kunna följa miljökvalitetsnormerna för vatten. Ytterligare bebyggelseutveckling förväntas öka kraven på en god hantering med bland annat naturbaserade lösningar. Åtgärder som till exempel förbättrad dagvatten- och avloppshantering behövs också för redan bebyggda miljöer.

Beskrivs under avsnittet Vattnet i landskapet. Som gemensamma riktlinjer för vatten anges: Målet god status enligt miljökvalitetsnormerna ska gälla som grund för kommunens åtgärder, beslut och planering samt Befintlig status får inte försämras.

Detta är mer en upplysning än en riktlinje eftersom miljökvalitetsnormer (MKN) är juridiskt bindande och enligt plan- och bygglagen och miljökvalitetsnormerna ska följas vid all planläggning (detta framgår av MKB).
Har kommunens mer specifika planeringsmål som är relevanta för att klara MKN?
Det kan vara lämpligt att redovisa en länk till VISS och dess vattenkarta.

Vattenmyndigheten Södra Östersjön arbetar med en Delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka 2021—2027 som förväntas beslutas under aug/sep 2022. Kommunens översiktsplan kan med fördel ta utgångspunkter i och hänvisa till delförvaltningsplanen.

Översiktsplanen skulle också kunna förtydliga att syftet med miljökvalitetsnormerna är att säkra både vattenkvalitet och kvantitet och inte bara kvalitet. För miljökvalitetsnormerna ytvatten måste kvantitet säkerställas för god ekologisk kvalitet.

Texten om grundvatten skulle kunna förtydligas med att det finns miljökvalitetsnormer för grundvatten för kvantitativ och kemisk status. Även texten om vatten och avlopp bör

förtydligas med en koppling till miljökvalitetsnormer, Södra Östersjöns åtgärdsprogram och Delförvaltningsplanen med åtgärder mot vattenbrist och torka 2021—2027 inklusive relevanta åtgärder.

Miljökvalitetsnormer för havsmiljön är normer enligt 5 kap. 2 § första stycket 4 miljöbalken (1998:808). Eftersom det av en översiktsplan enligt 3 kap 4 § plan- och bygglagen (2010:900) ska framgå hur kommunen anser att gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap miljöbalken ska följas anser länsstyrelsen att en beskrivning av status och relevanta belastningar som påverkar möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna för havsmiljö bör tillföras planförslaget.

Grunden för miljökvalitetsnormer för havsmiljön återfinns i havsmiljödirektivet som beslutades i EU 2008 och införlivades i svensk lagstiftning 2010, genom havsmiljöförordning (2010:1341). Det är Havs- och vattenmyndigheten som ansvarar för de olika moment som ska genomföras enligt direktivet bl. a. bedömning av miljöstatus och framtagande av föreskrifter. Miljökvalitetsnormerna är, med stöd av havsmiljöförordningen, fastställda i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön (HVMFS 2012:18).

Miljökvalitetsnormerna är framtagna och strukturerade för att möta de viktiga belastningar som HaV identifierat: tillförsel av näringsämnen och organiskt material, tillförsel av farliga ämnen, biologisk störning, fysisk störning samt skräp och buller. Dessa normer är verktyg för att minska dessa belastningar så att den övergripande miljökvalitetsnormen att god miljöstatus enligt 17 § havsmiljöförordningen kan följas i Sveriges förvaltningsområden. Vad god miljöstatus innebär förtydligas i HaV:s föreskrifter. Havsmiljöarbetet, relaterat till bedömning av miljöstatus, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer, är en cyklisk process som inleds med en inledande bedömning. Resultatet i bedömningen blir antingen att god miljöstatus uppnås eller inte uppnås, för en viss deskriptor. Jämfört med vattenkvalitetsnormerna, finns alltså ingen skala. Se vidare i HaV:s föreskrifter (HVMFS 2012:18) om god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer.

Kommentar

Syftet att miljökvalitetsnormer ska säkra både vattenkvalitet och kvantitet är förtydligat.

Havsplaneavsnittet är kompletterat.

Kommunens ansvar enligt åtgärdsprogrammet är beskrivet, de nationella myndigheternas ansvar beskrivs ej.

Hälsa och säkerhet

Förorenad mark

Länsstyrelserna har tagit fram en vägledning kring hur förorenade områden ska hanteras inom planläggning https://www.ebhportalen.se/wp-content/uploads/PMFOFysPlan.pdf
På sidan 9 i vägledningen finns information om vad som behöver utredas med avseende på förorenade områden översiktsplaner.
Det är länsstyrelsens ställningstagande att förorenade områden behöver kartläggas och

analyseras inom ramen för översiktsplansarbetet.
Kartläggning av förorenade områden bör utgå från minst

- 1. Potentiellt förorenade områden av industriell karaktär genom historisk inventering enligt MIFO-metodiken
- 2. Förekomst av pågående miljöfarliga verksamheter
- 3. Större brandsläckningsinsatser med risk för utsläpp av PFAS
- 4. Närhet till vägnät där det funnits ett omfattande trafikarbete med risk för lokal spridning av blybensin
- 5. Sammanställning av konstaterat förorenade områden
- 6. Ortstypiska föroreningar i fyllnadsmassor.

Sammanställningar och slutsatser av information och erfarenhet från miljötekniska mark- och grundvattenundersökningar samt avhjälpande av förorenade områden bör ligga till grund för punkt 5-6 ovan.

Länsstyrelsen kan konstatera att er samrådsversion av översiktsplanen innehåller kartläggning inom punkt 1, 2 och 6. Översiktsplanen bör kompletteras med kartläggning inom punkt 3-5 ovan.

I analys av förorenade områden behöver det fastställas ifall det finns förorenade områden inom kommunen som särskilt utmärker sig gällande föroreningsgrad, farlighet, typ av förorening eller läge. Särskild vikt bör här läggas på föroreningar med hög allvarlighetsgrad eller större arealutbredning. I samrådsversionen av översiktsplanen har föroreningssituationen vid vissa hamnområden och deponier beskrivits. Länsstyrelsen ser positivt på den analys som gjorts men skulle gärna se att den utvecklas för fler områden. Bland annat områden som särskilt utmärker sig gällande föroreningsgrad, farlighet samt typ av förorening.

Ett förändrat klimat komma att påverka spridningen av och exponeringen för genom exempelvis naturolyckor, höjda havsnivåer eller stridare strömmar i vattendrag. En analys bör genomföras av vilka konstaterade förorenade områden som sammanfaller med riskområden för höga vattenstånd från havshöjningar eller skyfall. Utfallet av analysen bör ligga till grund för lämplighet i markanvändning inom berörda markområden.

I översiktsplanen bör det finnas en översiktlig beskrivning av hur föroreningssituationen ska utredas och hanteras inom områden som är utpekat i översiktsplanen för planläggning och där det finns en historik som gör att området kan vara förorenat.

Det bör också beskrivas hur kommunen i lovgivning kommer att utreda och hantera lovgivning inom detaljplaner där föroreningssituationen eventuellt inte uppmärksammats i tillräcklig omfattning. Detta kan vara äldre planer med en byggrätt men där förekomster av förorenade områden behöver utredas och eventuellt saneras innan marken kan bli lämplig för planens byggrätt.

Sevesoanläggningar
Vägledning om samhällsplanering och Sevesoanläggningar MSB har tagit fram en vägledning som beskriver hur storskalig kemikaliehantering och dess risker kan hanteras

vid etablering av de storskaliga kemikaliehanterande verksamheterna och exploatering i nära anslutning till dessa. I vägledningen föreslås bl.a. att ett riskhanteringsavstånd kring storskaliga kemikaliehanterande anläggningar bör finnas som ett planeringsunderlag för kommunens översiktsplan. Vägledningen beskriver hur ett sådant kan tas fram. Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering, MSB1053 (2017)
https://www.msb.se/sv/publikationer/samhallsplanering-och-riskhantering-i-anslutningtill-storskalig-kemikaliehantering

Buller
Efter de senaste årens revidering av bullerriktvärden för omgivnings- och industribuller samt utvecklad byggteknik avseende fasaddämpning finns möjligheter att klara gällande riktvärden avseende fasad- och inomhusbuller även vid mer bullerexponerade platser. Men även vid uppfyllelse av riktvärden inomhus kvarstår negativa effekter av hög bullerexponering utomhus vid tomtmark och allmän platsmark vid byggande inom bullerexponerade områden. Utomhusvistelse vid en bostads närområde fyller en viktig funktion för avkoppling och återhämtande fritidsaktiviteter. Dessa utomhusfunktioner påverkas negativt av buller. Höga bostadsnära bullernivåer kan därför ge en försämrad möjlighet för boendes återhämtning och därmed dess hälsa. Kommunen bör inom översiktsplanearbetet översiktligt utreda utomhusexponeringen av omgivnings- och industribuller inom utbyggnadsområden för bostadsbebyggelse. För att därefter
• i första hand anpassa utbyggnadsområdenas utbredning i den mån att utredningen påvisat svårigheter att uppnå en god ljudmiljö så väl inomhus som utomhus.
•i andra hand beskriva hur detaljplanprocesser avses att bedrivas i bullerexponerade områden samt vad för investeringar i övergripande bullerskyddsåtgärder som kommunen avser och behöver utföra i bullerexponerade områden för att säkerställa en god ljudmiljö så väl inom kvartersmark som allmän platsmark.

Förhållningssätt till trafikbuller vid ökad trafik sommartid
Vid modellering och beräkning av trafikbulleremissioner används trafikbelastning genom genomsnittlig årsdygnstrafik som utgångspunkt vid beräkningarna. Detta ger en god uppskattning av bullersituationen inom områden med jämn trafikbelastning.

I områden där betydande variationer i trafikbelastningen förekommer under året har det i rättspraxis fastställts att trafikbelastning mätt om årsdygnstrafik dock inte utgör en acceptabel grund för bedömning av bullerstörning. I MÖD 2007:16 (Mål nr 3434-06), som gällde Ölandsleden uttalade domstolen följande ”En särskild omständighet i detta fall är variationerna i trafikbelastning under året, där belastningen är betydligt större under sommaren än under vintern. För att ta hänsyn till detta förhållande bör ekvivalentnivån enligt Miljööverdomstolens mening beräknas med utgångspunkt i trafikbelastningen under sommarmånaderna.” (jmf även MMD mål nr M 5009-17).

I merparten av Borgholms kommun bör trafikbelastningen ha en variation under året som medför att årsdygnstrafik inte utgör en acceptabel grund för bedömning av bullerstörning. I översiktsplanen behöver det finnas en beskrivning av hur trafikbuller ska utredas och hanteras inom områden som är utpekat i översiktsplanen för planläggning och där det finns risk att trafikbelastningen har en variation under året som medför att årsdygnstrafik inte utgör en acceptabel grund för bedömning av bullerstörning.

Klimat och risker
År 2018 infördes en lagändring i PBL (3 kap 5§ p. 4) med krav på riskbedömning i översiktsplanen. Följande ska framgå av kommunens översiktsplan; kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Efter lagändringen har det blivit tydligare att kommunen ska bedöma och värdera risken för skador på den bebyggda miljön på grund av klimatförändringar. Kommunerna blir också skyldiga att arbeta strategiskt med hur riskerna kan minska eller upphöra. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt och strategiskt kommunalt klimatanpassningsarbete. Länsstyrelsen anser att detta har genomförts i och med rapporten ”Stigande hav – risker och åtgärder Borgholm”. Den bör dock ges en tydligare koppling till översiktsplanen, förslagsvis genom att hänvisas till som bilaga i innehållsförteckningen.

Länsstyrelsen anser att urbana värmeöeffekten bör beaktas tydligare i den fortsatta planeringen av bland annat den sociala infrastrukturen då särskilt små barn, äldre och sjuka kan påverkas negativt av hög värme. Ihållande värmeböljor väntas öka i framtidens klimat, och fram för allt i sydöstra Sverige.

Översiktsplanen tar upp aspekter som syftar till förebyggande arbete för att minska klimatpåverkan. Dessa delar skulle dock kunna förtydligas genom en mer samlad text och stärkas. Det gäller till exempel hållbar tillgänglighet till friluftsliv, infrastrukturanpassningar, fossilfri energiförsörjning och naturturism. Se till exempel Regeringens strategi för hållbar turism och växande besöksnäring4. Som en följd av bland annat klimatförändringar ser vi samhällsförändringar och trender rörande till exempel rörelsemönster, inhemsk naturbaserad turism och säsongsvariationer som kan ha stor inverkan på Borgholms kommun.

Översvämningsförordningen
Förordning (2009:956) om översvämningsrisker syftar till att minska ogynnsamma följder av översvämningar. Arbetet sker genom att systematiskt kartlägger översvämningshot och översvämningsrisk och sedan tar fram riskhanteringsplaner. Kalmar har identifierats som ett område med betydande översvämningsrisk där en riskhanteringsplan ska tas fram. Det är Länsstyrelsens uppgift att utarbeta riskhanteringsplanen i samråd med kommuner och andra aktörer. Fysisk planering är ett viktigt verktyg för att förebygga och minska konsekvenserna av en översvämning, skydda liv och begränsa skador på verksamheter och egendom. Den är relevant i samtliga stadier av riskhanteringsplanen, från förebyggande till återställning. Att identifiera åtgärder i den kommunala planeringen som sedan kan redovisas i riskhanteringsplan är en viktig uppgift för översiktsplanen. Kommunens översiktsplan kan exempelvis identifiera riskområden, ge strategiska inriktningar för lokalisering av ny bebyggelse, fastställa planeringsnivåer, och pekar ut område för särskilda skydds och riskreduceringsåtgärder.

Karteringar av översvämningsrisker MSB har i uppdrag att stödja kommuner och länsstyrelser med karteringar av översvämningsrisker. En hotkarta finns för området som identifierats ha en betydande översvämningsrisk enligt förordning om översvämningsrisker (SFS 2009:956). Genomförda karteringar finns att tillgå via MSB:s översvämningsportal. https://gisapp.msb.se/Apps/oversvamningsportal/index.html

Vägledningar för arbete med naturolyckor
MSB har tagit fram två vägledningar för att kommuner ska kunna komplettera nationellt underlag med egna karteringar och kunskapsunderlag:

- Vägledning för översvämningskartering av vattendrag, MSB 631 (2014) https://rib.msb.se/filer/pdf/27432.pdf
- Vägledning för skyfallskartering Tips för genomförande och exempel på användning, MSB1121 (2017) https://rib.msb.se/filer/pdf/28389.pdf

För alla naturrelaterade händelser bör kommunen redovisa hur den förväntade klimatförändringen påverkar sannolikhet för eller konsekvenser av extrema naturhändelser. I detta fall kan det också vara av intresse att belysa hur kommunen kan drabbas av storm, stora skogsbränder, värmebölja och andra typer av naturhändelser som inte alltid kan ges en geografisk placering.

Dagvatten
Generellt ska ordet avlopp förtydligas i hela planen dvs att det avser både spillvatten och dagvatten. Där kommunen använder ordet avlopp (vilket är på många ställen i översiktsplanen) kan det, t ex inom parentes, skrivas till att det avser både spillvatten och dagvatten. Detta enligt definition i lagen om allmänna vattentjänster (LAV) §2.

Dagvatten ska också i förlängningen inte enbart hanteras lokalt enligt LOD utan kommunala verksamhetsområden behöver inrättas även för dagvattenhantering. Länsstyrelsen är fullt medveten om att Borgholms kommun just nu förbättra spillvattennätet i hela kommunen men mycket kvarstår att göra särskilt på östra sidan. Eftersom kommunala verksamhetsområden även behöver inrättas för dagvatten, då i hela kommunen, måste detta arbete också sättas igång parallellt med spillvatten-utbyggnad. Det är olika tekniska lösningar som krävs; spillvatten går oftast i ledning under jord mot reningsverket, dagvattenhantering kan renas i mer öppna system på markytan och detta ansvar ska tas av kommunen i bebyggelseområden som överstiger ca 20-30 hus.

Vilka verksamhetsområden som ska inrättas och i vilken tidsordning ska preciserat i kommunens VA-plan (vilken just nu håller på att uppdateras till ett tillägg till ÖP). Där kommer man att se hur kommunen kommer att prioritera avseende spillvatten- och dagvattenhantering. Länsstyrelsen kommer fortsättningsvis att följa kommunen VA-arbete i detta tillägg till ÖP.

Utredningsområdena behöver utredas mer i detalj avseende närhet till berörda vattentäkter samt en mer långsiktig lösning för avloppshantering. I dagsläget föreslås bebyggelse alldeles intill, indelat i flera mindre bebyggelseområden, intill vattenskyddsområdet och värdefull natur. Vattenskyddsområde inkl vattentäkten borde framgå tydligare t ex i Byxelkroks-kartan på s 50.

Länsstyrelsen kan konstatera att djupare analyser och utredningar måste göras inför varje detaljplanering för bebyggelse/exploatering, då både ur vatten- och natursynpunkt, så att inte landskapet och stadens/ortens gröna miljöer fragmenteras (t ex med hårdgjorda ytor) i alltför stor omfattning.

I avsnittet om vatten och avlopp s 112–115 borde alla vattenskyddsområden i kommunen

beskrivas mer ingående och systematiskt via t ex en karta och därefter en hänvisning till uppdaterad VA-plan.

Höga objekt
MSB har i uppdrag av regeringen att införa, förvalta och utveckla radiokommunikationssystemet RAKEL för skydd och säkerhet. För att vindkraftverk eller andra höga installationer inte ska bli ett hinder för radiokommunikationssystemet bör placeringen av exempelvis vindkraftverk på landsbygden och höga byggnader i tätorter ske i samråd med MSB:s verksamhet för Rakel och ledningssystem. Detta gäller konstruktioner högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. I samband med samråd om förslag till placering av områden för vindkraft eller inför andra beslut rörande vindkraftverk och höga byggnadsverk bör samråd ske med MSB. Bifoga i samband med samrådet koordinater för vindkraftverkens placeringar för analyser av signalstråken.

Vägledning för totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen
MSB har med stöd av Länsstyrelsen i Västra Götaland, Försvarsmakten samt Boverket tagit fram en vägledning för totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen. Vägledningen riktar sig till de aktörer som genom att ta fram planeringsunderlag, planer eller fattar beslut ska bevaka totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen. Vägledningens fokus är totalförsvarets civila intressen i fysisk planering. Texten riktar sig till samhällsplanerare och beredskapssamordnare med målet att stärka kunskapen om beredskapsfrågorna inom samhällsplaneringen genom tydligare och bättre processer för detta. Totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen, MSB1646 (2021) https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farligaamnen/samhallsplanering/totalforsvarets-intressen-i-samhallsplanering/

Kommentar

Översiktsplanen har kompletterats med information om PFAS och risk för blybensin längs väg 136. Hänvisning till EBH-portal och EBH-karta har lagts till. Kommunen har ingen sammanställning över konstaterat förorenade områden.

En analys av vilka konstaterade förorenade områden som sammanfaller med riskområden för höga vattenstånd från havshöjning eller skyfall är genomförd av Norconsult. Korsreferens till kapitel om klimatanpassning.

En översiktlig beskrivning av hur föroreningssituationen ska utredas och hanteras framgår av riktlinjerna och har förtydligats i områdesbeskrivningarna för de områden som är potentiellt förorenade.

Andelen förorenade tomter med byggrätt är liten inom kommunen och frågan är därför inte relevant för översiktsplanen. 2 kapitlet i Plan- och bygglagen ska alltid uppfyllas vid lovgivning.

Vad buller är samt kommunens intentioner om hur det ska hanteras har förtydligats. Förhållningssättet till trafikbuller vid ökad trafik sommartid har förtydligats.

Riktlinjer för arbetet med grönstruktur och ekosystemtjänster finns i dokumentet. Dessa syftar i stora delar till att hantera konsekvenserna av ett förändrat och varmare klimat. Förtydliganden har skett i avsnittet klimatanpassning.

Strandskydd och LIS-områden
Beskrivs övergripande, men redovisas inte i mark- och vattenanvändningskarta vilket bör framgå. Utvecklingsområdenas koppling till strandskyddet behandlas nedan.

Mellankommunala intressen
Infrastruktur är till sin karaktär ofta mellankommunal. På Öland är t.ex. vägarna 136 och 925 samt turistcykeln Ölandsleden sådana stråk som för sin funktion behöver hanteras likvärdigt av Ölandskommunerna. Samsyn mellan de båda är mycket angelägen när det gäller bl.a. dessa stråk. Frågor kring framkomlighet och kapacitet till/från och på Ölandsbron är angeläget för hela Öland och Kalmar, vilket med fördel kan beskrivas vid redogörelse för riksintressen enligt tidigare kommentar.

Trafikverket tillhandahåller trafikflödeskartor som skulle kunna ligga till grund för en illustrering av infrastrukturens betydelse och funktion, se mer på trafikverket.se och Vägtrafikflödeskarta, på Öland som helhet men också kopplingen till fastlandet.

Havsområdet
Kommunen redovisar havsplaneringen, men kustplanering saknas! Hur anser kommunen att det kustnära vattenområdet ska hanteras planmässigt? Miljökonsekvensbeskrivningen konstaterar att för kommunen innebär det en möjlighet och skyldighet att planera havet ända ut till kommungränsen i vattnet.

> *Kommentar*
>
> *För att uppnå en god läsbarhet redovisas inte strandskydd i mark- och vattenanvändningskartan.*
>
> *Hänvisning till Trafikverkets vägtrafikflödeskarta är tillagt.*
>
> *Kustplanering hanteras till viss del i avsnitten om naturmiljövärden samt kust- och havsplanering. Kommunen avser att arbeta vidare med frågan men har hitintills saknat resurser och planeringsunderlag. Bland annat finns behov av bättre kunskap om de kustnära havsbottnarna.*

Rådgivande synpunkter

Utredningsområden
Rekommendationer för det fortsatta arbetet med detaljplan, bygglov finns genom skrivning på sid 34: ”Nödvändiga inventeringar ska genomföras för att ta hänsyn till befintliga naturvärden i detaljplane- och bygglovsärenden.”

Hur frågor som kräver annan prövning (enligt exempelvis miljöbalken eller kulturmiljölagen) ska hanteras vid lovgivning inom detaljplaner anges däremot inte särskilt. Detta bör övervägas.

Det är visserligen bra att noterade anspråk, områdesskydd eller värden anges. Exempelvis: ”Höga naturvärden och strandskydd måste hanteras i detaljplan. Delvis inom riksintresse naturvård.” Detta gör att förhållandena inte förloras i kommande hantering.

Bebyggelsestråken längs östra landsvägen kolliderar relativt lite med kända värdekärnor. De flesta kända värdekärnorna för skog och gräsmarker ligger en bit ifrån vägen. Undantaget är sträckan mellan Övra Sandby och Gåtebo där värdekärnor för gräsmark ligger i direkt anslutning till vägen.

Vägarna som går in i Mittlandet österifrån där bebyggelsestråk planeras ligger i värdetrakter för ädellöv och gräsmark. I Mittlandet ligger ett stort antal värdekärnor i nära anslutning till dessa vägar. I östligaste delarna av de förslagna bebyggelsestråken längs tvärvägarna finns dock endast små och spridda värdekärnor så där är konflikterna mindre. Men i de västra delarna av tvärvägarna, inne i den del av Mittlandet som är ett Riksintresse för naturvård, ligger värdekärnor nära vägarna längs stor delar av vägarna. Här behöver man titta i detalj på var värdekärnorna ligger så inte bebyggelseutveckling riskerar att fragmentera den gröna infrastrukturen i området.
Bebyggelsestråket i norr från Löttorp till Kyrketorp ligger också i värdetrakter för ädellöv och gräsmarker. Längs en del av den vägsträckningen ligger gräsmarksvärdekärnor i anslutning till vägen men längs större delen av vägsträckningen är det inga konflikter. Återigen behöver man titta i detalj var värdekärnorna ligger när man planerar bebyggelsen.

Planens övergripande strategi är att i första hand utveckla bebyggelsen i anslutning till befintlig bebyggelse (sid 29). Detta är en bra utgångspunkt för att behålla den gröna infrastruktur man har i landskapet. Vid nybyggnation i tätorterna konstaterar man på sid 33 att de gröna värdena behöver beaktas för att inte riskera att byggas bort. På sidan 34: Sammanhållna obebyggda områden ska generellt så långt som det är möjligt bevaras obebyggda.

I planen på sid. 24 nämns att knyta samman naturmiljöer med bebyggelsestrukturen. Vad innebär det konkret? Att göra naturen tillgänglig eller att närma eller blanda in bebyggelse i naturmiljöer? Det första är ju i de flesta fall positivt, men det sistnämnda riskerar att utarma befintliga värden om det är så man menar. I riktlinjerna på sid. 34 lyfts att man vill behålla sammanhållna obebyggda områden vilket är en ur naturmiljösynpunkt god utgångspunkt.

Kommunen har regelmässigt redovisat kända intressen som berörs av de mycket översiktligt redovisade utvecklingsområdena. Det är naturligtvis bra så att dessa förhållanden kan komma att hanteras i den fortsatta planeringen. Då planen inte innehåller slutliga planeringsavvägningar mellan dessa intressen kan inte heller Länsstyrelsen uttala sig om lämpligheten i detta skede.

Utredningsområden U1, U2, U3
U1- i norra delen. Figuren på kartan får ses som symbolisk. Höga naturvärden finns i direkt närhet till U1. T. ex. Böda backars naturreservat. Skogsbestånd vid Böda har ett stort skyddsvärde och kan vara av intresse för fortsatt utredning om områdesskydd.
U2-känslig natur finns i form av ett Natura 2000-område samt i form av värdefulla strandängar. Lämplig buffert krävs till dessa naturvärden. Större potential finns norröver mot befintlig bebyggelse vid Sandby.
U3-svårt att exakt tyda cirkeln men den berör inte Natura 2000-området. Strandskydd gäller och riksintresse för naturvården. U3 har höga naturvärden enligt MKB och detaljerade utredningar erfordras. Det går inte att redovisa alla fynd i detta format utan

man får utreda artfrågor vid detaljplaneläggning. Väster och nordväst om Löttorp finns det skogsbestånd med värdefulla träd. Signalarter finns. Delar av Löttorp ingår i ett vattenskyddsområde. Enligt MKB får ingen exploatering tillåtas inom primär zon inom vattentäkten Löttorp.

Hamnarnas funktion ska säkerställas och tillgängligheten ska inte påverkas negativt. Nabbelunds hamn - Vattenområde utanför Ölands norra udde inkluderar Grankullaviken och hela området berörs av Riksintresse Naturvård. Hela området har höga naturvärden och är att betrakta som en värdetrakt kopplat till det marina fågellivet, för fiskreproduktion etc. Den befintliga hamnen bör inte kollidera med dessa värden, men all utveckling kommer att kräva särskild hänsyn.

Utredningsområden U4, U5, U6, verksamhetsområde V7 och V8
U4 och U5 - ingen tydlig kollision med naturvärdena. Utpekade naturreservat och Natura 2000-områden ska skyddas från exploatering.
U6 Kårehamn ligger öster om Petgärde träsk naturreservat, strandskydd och riksintresse för naturvård berörs. Även själva hamnen i Kårehamn omfattas av utökat strandskydd. Exploateringsåtgärder som berör dessa intresseområden förutsätter prövning med beaktande av nämnda intressen.
V7 och V8 utgörs av befintlig stenindustri samt befintligt stenbrott där fortsatt och utvecklad användning föreslås. Angränsande Natura 2000-område är korrekt beskrivet.

Utredningsområden: U7, U8, V6, V10, MB19, MB20, SB45 (inom riksintresse naturvård).
U7 och U8 - rätt naturvårdsintressen är beskrivna i översiktsplanen för dessa utredningsområden.
NF19 inkluderar naturreservaten Rönnerum-Abbantorp samt Ismantorp. Åtgärder för att stärka tillgängligheten av området ska ske i dialog med länsstyrelsens reservatsförvaltning.

Djupvik och Lofta. Stora delar av detta fokusområde är detaljplanelagt. Bra att Lofta mosse har status natur och att man inte har planer på bebyggelse inom strandskyddat område i väster som är ett område med status natur och friluftsliv. Detta längs strandnära utsträckta område är ett riksintresse för friluftsliv och kulturmiljövården. Lofta mosse ingår i länsstyrelsens naturvårdsprogram. Det är även positivt att ett område söder om Lofta mosse har fått status Natur.

Utökat strandskydd råder men detta område som även är riksintresse för friluftsliv är klassade som natur-friluftsliv. Utpekat utvecklingsområde SB23 för bebyggelse berör främst redan bebyggda ytor och avsikten är förtätning av bebyggelsen här i framtiden. Området ingår i grusinventeringen så framtida exploatering ska ta hänsyn till det. Störningskänslig fauna förekom i området kring Lofta mosse på 1970- och 1980-talet.

SB34 är lagd på en befintligvåtmark. De högsta naturvärdena finns i översiktsplanens södra och sydvästra del med naturreservat och riksintresse för naturvården. Vissa ytor ingår i åtgärdsprogram för hotade arter, t. ex. ett område öster om Solliden på alvaret, torra sandmarker för skalbaggar. Öster om Borgholm och vidare mot nordväst längs väg 136 finns det färre naturvärden och detta delområde längs landsvägen är tätt bebyggt väster om vägen och det finns åkerlandskap öster om denna väg. Köpings klint är angeläget att bevara och inte pressa in bebyggelse mot klinten. Med tanke på ovan bör det inte finnas större

konflikter med naturvårdsintressen. Dock har sökning i Artportalen visat att i området öster om Borgholm och fram till Lundegård finns det gott om arter (1000-tals). Dessa kan inte redovisas här men man ska vara beredd på en dialog om arter där exploatering blir tänkt att äga rum. I området söder/sydväst om Borgholm finns de högsta naturvärdena från naturvårdssynpunkt och här finns det uppemot 5000 artobservationer. Länsstyrelsen bedömer dock att det inte föreligger något hot mot dessa arter då översiktsplanens klassning stämmer med det formella naturskyddet i området. Område MB11 kan ligga inom strandskyddat område, bör tittas närmare. I övrigt är strandskydddat område i detta fokusområde inte berört utan är utpekat som grön- och friluftsområde.

Miljökonsekvensbeskrivningen
MKB bör utveckla (om än kortfattat) bedömning av konsekvenser av planförslaget. Samtliga relevanta områden finns redovisade i MKB. Bedömningen är översiktlig till sin natur eftersom planförslaget anger att uppmärksammade konfliktområden kommer att behandlas närmare i den kommande planeringen.

Havsplanering
Länsstyrelsen vill uppmuntra kommunen att göra tydligare ställningstaganden för användningen av havet inom territorialgränsen. På så sätt kan förutsättningarna för ett gott samspel mellan hav och land stärkas samtidigt som den nationella havsplaneringen lättare kan utformas med hänsyn till lokala behov och förutsättningar.

Fornlämningar
Länsstyrelsen vill betona att fornlämningar har samma lagskydd oavsett om de ingår i fornvårdsprogram eller inte. I ÖP kan man tolka det som att fornvårdsområden är prioriterade av länsstyrelsen vad gäller skydd. Så är det inte. Detta behöver förtydligas.

Under kapitlet Fornlämningar – Åtgärdsförslag så önskar länsstyrelsen att det förtydligas att länsstyrelsen bestämmer om arkeologisk utredning ska genomföras men kommunen kan ju ta fram kulturmiljöutredningar på tidigt stadium för att ha ett underlag att kommunicera med myndigheten. Viktigt att samråd sker tidigt så att man så tidigt som möjligt kan planera för hänsynstagande.
Översiktsplanen har fyra uppgifter att fylla kopplat till fornlämningar;

1. Öka medvetenheten om kulturarvet med fornlämningarna och hur dessa i olika av kommunen ska bli en tillgång, gärna i samverkan med andra värden
2. Informera om att tillstånd krävs från länsstyrelsen om fornlämning berörs av fornlämning och var mer information kan hittas.
3. Signalera i vilka situationer som ytterligare kunskap kan behöva inhämtas inför beslut om planering eller byggande med anledning av förslag enligt ÖP.
4. Underbygga argument för exploaterings samhälleliga nytta som underlag för länsstyrelsens prövning av ärenden som kopplar till ÖP:s intentioner.

För att uppnå detta behöver fornlämningarna i ÖP redovisas på ett översiktligt vis utifrån vad som finns i landskapet och vad de berättar om kommunens och kommundelens historiska utveckling. Kunskap i ÖP kring detta utgör ett viktigt underlag för samhällsplaneraren i värdering av fornlämningen i sitt sammanhang i samband med upprättande av t.ex. detaljplan, ett viktigt underlag och ställningstagande både i kommunikationen med kommuninvånare och länsstyrelsen som antikvarisk myndighet.

Utbyggd kunskap i mark- och vattenanvändningsområden kring fornlämningar och vad de står för i karta och text underlättar också i arbetet med att värna dem och använda dem i utveckling av nya bostads-, rekreation-, pedagogiska- och grönområden. I ÖP finns text om att det kan komma att krävas vidare inhämtning av kunskap inför vidare planering och byggnation, men ansvarsförhållandet kan behöva utvecklas. Med en välutvecklad beskrivning av kulturlandskapet med fornlämningarna, och vad dessa betyder samt berättar i ett historiskt perspektiv, underlättar för läsaren av ÖP och underlättar i planeringen och förväntningarna i hur processen framåt kommer att se ut. Det är ju också väldigt bra om kommunen i ÖP tar ställning till och resonerar på hur man ser på de nationella kulturmiljöpolitiska målen kopplat till kulturmiljövärden och hur de ska bidra till att utveckla samhället framåt, vilket är oerhört viktigt som underlag för kommunens handläggare och i länsstyrelsens beslut i avvägning mellan olika värden i samband med framtagande av planer.

Naturvård
Länsstyrelsen konstaterar att regeringens uppdrag till Naturvårdsverket att genomföra ett förberedande arbete för att föreslå bildande av nationalpark för delar av ekopark Böda inte omnämns i ÖP. Sverige ska få fler nationalparker - Regeringen.se

Stora opåverkade områden
Beskrivs inte, inte heller en bedömning om kommunen anser att de inte förekommer. Bör framgå. Analys för tysta områden på länsstyrelsernas geodataportal Bedömer kommunen att det finns tysta områden att särskilt värna inom kommunen?
Ekologiskt särskilt känsliga områden
Denna hushållningsbestämmelse beskrivs inte särskilt. Men man kan säga att många ekologiskt särskilt känsliga områden beskrivs indirekt genom planens texter om naturförhållandena.

Kartan ”Skyddad natur i Borgholms kommun” på sid 100 redovisar naturminnen, naturreservat, biotopskyddsområden samt Natura 2000. Möjligen bör djurskyddsområdena komplettera kartbilden. Dessutom saknas en beskrivning över dessa instrument. Kanske en hänvisning till miljöbalken eller till NV:s webbplats för att komplettera kartan. https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/?

Artskydd
Omnämns inte i planförslaget. Artskyddsbestämmelserna ger fridlysta arter ett skydd som i vissa fall också omfattar deras livsmiljöer. Detta bör allmänt omnämnas i ÖP eftersom det är en omständighet och planeringsförutsättning som kan komma att inverka på fortsatt detaljplanering. Avsnittet Naturvärden skulle kunna kompletteras. Här exempel på skrivning från Oskarshamns ÖP: ”Artskyddet i fridlysningsbestämmelserna i 4–15 §§ artskyddsförordningen innebär förbud mot att genomföra vissa åtgärder. Frågan om skyddade arter ska komma in tidigt i planerings- och prövningsprocesser för att säkra att det finns möjlighet att bedöma om utformningen av planen eller programmet är lämplig samt om det är möjligt att vidta tillräckliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått som gör att planen eller programmet kommer att kunna godkännas”.

Grön infrastruktur och övriga relaterade underlag
Planen identifierar väl de höga naturvärdena i Mittlandet, Böda och längs båda kusterna. Men den centrala delen av ön norr om Borgholm har en hög täthet av värdekärnor, främst

för gräsmarker men även för ädellöv och våtmarker vilket inte framgår av det översiktliga kartmaterialet i planen. Tittar man på kartorna i planen får man intrycket att det inte finns några värden där. I själva verket finns en täthet av gräsmarksvärdekärnor där som har få motsvarigheter i landet. Detta måste man ta hänsyn till vid planering av bebyggelse m.m.

Det finns inga direkta hänvisningar till de lager med värdekärnor, värdetrakter m.m. som kommunen fått. Men de utpekade områdena med höga naturvärden överensstämmer i mångt och mycket med identifierade värdetrakter och värdenätverk. I kartmaterialet skiljer kommunen dock inte på de olika naturtyperna gräsmark, våtmark och skog - allt är natur. Här missar man lite av den hjälp man kan ha av att använda de kartlager som finns över värdekärnor och värdenätverk i de olika naturtyperna.

Kartan på sidan 24: Natur och friluftsliv fångar upp de höga naturvärden i Mittlandet, Böda , och de stora stråken av värdefulla gräsmarker längs östra och västra kusterna (inklusive sjömarkerna). Den skala och grad av förenkling som används i kartan sid 24 fångar väsentliga delar av områdena med höga naturvärden längs kusterna. Men de områden som inte är markerat i grönt (”natur”) är markerat i gult och är ”landsbygdsområden” enligt kartan på sid 22. I dessa landsbygdsområden ska ”en utveckling av nya bostäder” ske med hänsyn till jordbruket. Men man trycker på att utvecklingen av dessa områden är viktiga för kommunens ”identitet”. I dessa gulmarkerade områden finns gott om värdekärnor för främst gräsmarker men även värdekärnor för lövskog. Faktum är att tätheten av gräsmarker med höga naturvärden i det gulmarkerade området är unikt hög om man tittar i riket i sort. Det verkar bara lite glest eftersom andra delar av Öland har ännu högre täthet av värdefulla gräsmarker. Så det finns många områden med mycket höga naturvärden som kommunen måste ta stor hänsyn till vid exploatering och bebyggelseutveckling - uppdelningen i naturområden och landsbygdsområden är inte alls lika skarp som man kan få intryck av om man tittar på kartmaterialet i dokumentet. I det GI-material som kommunen fått så är detta tydligt.

Så i landsbygdsområdena finns många värdekärnor med mycket höga naturvärden som man måste ta stor hänsyn till vid exploatering och bebyggelseutveckling - uppdelningen i naturområden och landsbygdsområden är inte lika skarp som man kan få intryck av om man tittar på planens kartor. Eftersom bostadsutvecklingen i landsbygdsområdena ska ske med hänsyn till jordbruket bör man poängtera att i den hänsynen ingår att man tar hänsyn även till de höga naturvärdena i de gräsmarksvärdekärnor som finns i området. Den viktigaste faktorn för att behålla de höga naturvärdena i dessa värdekärnor är utan tvekan fortsatt hävd så en hänsyn till jordbruket i området bör öka möjligheterna för en fortsatt hävd även i gräsmarkerna med höga naturvärden.

Det är bra att kommunen pekar ut möjligheterna att knyta ihop de värdefulla gräsmarkerna som finns längs de båda kusterna. Det Samband natur som pekas ut tvärs över ön söder om Sandvik är definitivt ett lämpligt område där man kan jobba med att binda ihop gräsmarkerna på östra och västra sidan. Men det finns flera områden norr om Sandvik där det finns gott om värdekärnor för gräsmark som också kan användas för att knyta ihop östra och västra sidans gräsmarker.

Ekosystemtjänster
Det är positivt att kommunen planerar att ta fram en strategi och handlingsplan för ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster tas upp på många ställen i texten. Särskilt i samband

med klimatanpassning och vatten i landskapet. Specifika ekosystemtjänster som tas upp är multifunktionella våtmarker och alla de ekosystemtjänster som är kopplade till vatten i landskapet. Till exempel våtmarkers betydelse för att behålla vatten i landskapet och minska problemen med sommartorka. Kulturella ekosystemtjänster tas upp och det poängterar vikten av att människor har tillgång till natur för rekreation och upplevelser. Besöksnäringens intresse av natur poängteras på flera ställen.

Ekosystembaserade lösningar tas upp på flera ställen. Till exempel på sid 32: Framöver kan det bli aktuellt att lämna områden obebyggda för att hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat. […] De gröna områdena bidrar med, förutom att fungera som en bufferzon med klimatanpassningsegenskaper, att ge skugga och sänka temperaturen i gaturummet, ge möjlighet till rekreation och lek samt att skapa naturliga mötesplatser. Naturbaserade lösningar har också en egen rubrik i kapitlet om Naturvärden. Där kommunen bland annat tar upp de multifunktionella våtmarkerna. Kommunen ska arbeta med ekosystemtjänster som ett led i sin klimatanpassning och klimatanpassningsåtgärder som samtidigt stärker den biologiska mångfalden ska prioriteras (sid 121 i riktlinjerna för klimatanpassning).

Kommentar

Avsnittet om fornlämningar har förtydligats.

Då det inom kommunen är tätt mellan områden för skyddad natur bedöms ytterligare benämningar av dessa områden inte behövas.

Hänvisning till Naturvårdsverkets karttjänst skyddad natur och Skogsstyrelsens dito skogens pärlor samt info om artskyddsförordningen är tillagt.

Riktlinjer som är kopplade till att klara MKN finns i flera delar av dokumentet, exempelvis i avsnittet bebyggelseutveckling.

Social hållbarhet
Ur ett socialt hållbarhetsperspektiv gör Länsstyrelsen bedömningen att det är positivt att Borgholm kommuns översiktsplan genomgående bygger på hållbarhetsmålen i Agenda 2030, Sveriges miljömål och även flera regionala mål. Dessa mål löper som en röd tråd genom hela planen integrerat med de tre övergripande hållbarhetsdimensionerna. Det vill säga ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Utifrån de globala, nationella och regionala målen ihop med kommunens vision presenteras en målbild för översiktsplanen. Bland annat ska Borgholms kommun vara ett inkluderande samhälle och kommunens unika förutsättningar ska värdesättas. Målbilden för översiktsplanen har brutits ner i fyra utvecklingsteman varav Länsstyrelsen bedömer att tre teman, attraktiv livsmiljö, goda kommunikationer och levande landsbygd, har särskild betydelse för arbetet med social hållbarhet.

Mål – Samtidigt som globala, nationella och regionala mål utgör utgångspunkt för översiktsplan ser Länsstyrelsen att planen skulle kunna bli ännu starkare om fler mål inkluderades. Utöver jämställdhetspolitiska-, folkhälsopolitiska- och barnrättspolitiska mål skulle kommunen även kunna synliggöra det funktionhinderpolitiska målet om ”att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning”. Länsstyrelsen menar också att hänvisning till mål inom jämställdhetsarbetet kan stärkas. Till exempel har Borgholm som alla kommuner i länet ställt sig bakom den regionala

jämställdhetsstrategin.

Nulägesbild – För att nå god social hållbarhet i utformningen av den fysiska miljön så är det viktigt att beakta olika rättigheter, inkludera olika perspektiv och rättighetsbärargrupper som bland annat kvinnor och män, flickor och pojkar, personer med funktionsnedsättning och särskilt utsatta grupper. Länsstyrelsen saknar dock en tydlig nulägesbild i översiktsplanen med bilagor vilket gör att det är svårt att förstå och bedöma kommunens sociala utmaningar i relation till planarbetet och vice versa. En tydlig nulägesbild kan också ge ökad förståelse för prioriteringar inom ramen för planarbete.

Intersektionalitet – Som en form av förlängning av punkten om nulägesbild gör Länsstyrelsen även bedömningen att ett tydligare intersektionellt perspektiv skulle kunna stärka översiktsplanen ytterligare. Länsstyrelsen menar att översiktsplanen i sin jämlikhetsambition kan bli ännu tydligare. Ett intersektionellt perspektiv kan till exempel handla om att särskilt se till personer som lever i socioekonomisk utsatthet, olika grupper av barn och till viss del äldre. De facto vet vi att olika faktorer, till exempel kön, etnisk tillhörighet och sexuell läggning, är avgörande för vem som gynnas och missgynnas. Genom att lyfta fram ett intersektionellt perspektiv kan en tydligare bild skapas över de sociala konsekvenser som planförslaget kan få för olika samhällsgrupper.

Jämställdhet – Länsstyrelsen menar också att det, ihop med ett intersektionellt perspektiv, vore önskvärt med ett tydligare jämställdhetsperspektiv i översiktsplanen. Aspekter av social hållbarhet, som till exempel trygghetsfrågor, tillgänglig kollektivtrafik och service i form av närhet till förskola och handel lyfts i planen, men de kopplas inte tydligt till frågan om jämställdhet. Dock vet vi att bland annat tillgång och närhet till barnomsorg och kommersiell service är en viktig jämställdhetsfråga då kvinnor tar ett större ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet samtidigt som de yrkesarbetar. Länsstyrelsen menar att olika resonemang om jämställdhet med fördel skulle kunna lyftas fram för att skapa förtydliganden. Med ett tydligare jämställdhetsperspektiv skulle även hänvisning till Agenda 2030 mål fem kunna ske i avsnitt som handlar om bostadsmarknad, näringsliv och tillväxtfrågor, friluftsliv och rekreation, kommunikation och infrastruktur samt naturvärden. Ännu ett sätt att förtydliga jämställdhetsperspektivet kan vara genom att beköna dokumentet ytterligare. Det vill säga att skriva ut män och kvinnor blandat med mera neutrala och könsblinda begrepp som till exempel ”alla”, ”medborgare” eller ”boende”. Det finns en risk utifrån dagens rådande könsnormer att ett manligt perspektiv per automatik gör sig gällande om inte ett aktivt ställningstagande görs.

Barnkonventionen – Länsstyrelsen ser positivt på att det finns hänvisningar till barnkonventionen som lag när det medför ett ökat fokus på barnens perspektiv även i samhällsplaneringen. Att väga in barnens specifika förutsättningar och deras möjlighet till delaktighet i olika delar av samhälls- och bebyggelseutvecklingen är en viktig aspekt för en socialt hållbar planering. Samtidigt finner Länsstyrelsen att översiktsplanen kan bli skarpare i sina mål och ambitioner med hänvisning till barnkonventionen genom att tydligare specificera på vilket sätt planen bidrar till trygg uppväxt, stimulerande utveckling samt minskade sociala klyftor för olika grupper av barn och unga.

Tillgänglighet – Begreppet tillgänglighet återkommer i olika avsnitt, men Länsstyrelsen bedömer att det kan vara oklart vad som menas. I mål och riktlinjer bör det vara tydligt vad som avses. Tillgänglighet kan vara synonymt med framkomlighet, i form

av att självständigt kunna ta sig fram, men också användarbarhet, som i att ha åtkomst till samhällsservice, transporter, kultur och friluftsliv med mera. Tillgänglighet är en förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva oberoende och självständigt samt för att de ska kunna delta fullt ut och jämlikt i samhället. Delmålen i Agenda 2030 pekar bland annat ut områden där insatser för personer med funktionsnedsättning behövs särskilt. Här finns områden som tillgänglighet till transportsystem, tillgång till offentliga miljöer, bli inkluderad i det sociala-, ekonomiska- och politiska livet vilket berör framför allt mål tio och elva i Agenda 2030. En översiktsplan som innehåller strategier för tillgänglighet bidrar också generellt till ett öppnare samhälle för alla. Principen om universell utformning kan användas som ett sätt att öka tillgängligheten i både den byggda miljön som i utformandet av dialoger. Detta genom att det som byggs eller att former för dialoger är tillgängliga redan från början. Principen om universell utformning stämmer också väl överens med kommunens målbild om ett inkluderande samhälle, boende för alla samt en god livsmiljö för alla. I översiktsplanen menar därför Länsstyrelsen att det skulle kunna finnas ett ställningstagande för att bygga funktionellt, tillgängligt och hållbart från början. Riktlinjerna för bebyggelseutveckling skulle kunna förtydligas med att ny bebyggelse ska utformas för långsiktig hållbarhet, med särskild hänsyn till boendemiljö, hälsa, tillgänglighet samt barn och äldre.

Trygghet – Liknande resonemang som förts om jämställdhet, barnkonventionen och tillgänglighet går igen i frågan om brott och trygghet. Trygghetsfrågan är minst sagt högaktuell. Liksom många aspekter av social hållbarhet skär densamma genom planen på både längden och bredden. Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen avseende trygghetsaspekten skulle kunna stärkas genom dels en tydlig definition, dels genom att resonemang om trygghet kopplas samman med olika delar i planen. Vad är till exempel skillnaden mellan säkra miljöer och trygga miljöer? Hur utgör trygghet del av ett attraktivt boende eller attraktiva landsbygdsmiljöer? Hur påverkar frågan om trygghet näringslivsutvecklingen kopplat till planarbetet? Bland annat talar Svenskt näringsliv om att brottsligheten kommit att bli ett av de största hoten mot företagande i Sverige. Hur hänger trygghet samman med små orter och bebyggelsestråk? Länsstyrelsen bedömning är med andra ord att trygghet som begrepp både skulle kunna definieras tydligare och även vävas in tydligare i olika resonemang.

Dialogstrategi – Som ett sista medskick gällande frågor om sociala hållbarhet vill Länsstyrelsen lyfta vikten av delaktighet. Att översiktsplanen i sig tar hänsyn till olika aspekter av temat är centralt, men av betydelse är också arbetet med att ta fram och genomföra planen. Bland annat bör ett tillgänglighets-, jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv finnas med i alla steg av planeringsprocessen och gärna i ett tidigt skede. Inom samhällsplaneringen innebär det att ställa frågor som till exempel hur arbetar vi? Vem är det vi bygger för och på vilket sätt gör vi det? Vad får besluten och planerna för konsekvenser för olika grupper? Vems kunskap är det som har legitimitet? I medborgardialoger kan det handla om att ställa frågor om vem som får möjlighet att vara delaktig? Vilka mötesformer används? Hur fördelas ordet mellan de medverkande?

Genom att ställa olika kritiska frågor kan negativa förhållanden uppmärksammas. Det blir också möjligt att hitta nya lösningar. Utifrån detta rekommenderar därför Länsstyrelsen att Borgholms kommun tar fram en dialogstrategi i samband med arbetet med översiktsplanen. En sådan strategi skulle kunna säkerställa att medborgare har delaktighet i och inflytande över kommunens framtida utveckling. För att säkerställa olika gruppers

inflytande och delaktighet, inte minst barn och ungdomar, bör dialogstrategin tas fram utifrån ett intersektionellt perspektiv.

Slutligen. Som ett stöd till kommunerna har Länsstyrelsen tagit fram ett enklare ”verktyg” för social hållbarhet i fysisk planering. ”Verktyget” består av två dokument, en vägledning och en checklista och det finns på Länsstyrelsens hemsida. Planeringsunderlag | Länsstyrelsen Kalmar (lansstyrelsen.se)

Fritid och friluftsliv
Besöksnäringen lyfts som en av de viktiga näringarna för kommunen och flera bra resonemang förs i planen. Under delen om näringslivsutveckling lyfts flera viktiga grundförutsättningar och hållbarhetsaspekter för att en fortsatt god utveckling i samklang med både naturmiljö och boende. Däremot så lyfts inte besöksnäringen så tydligt i de formulerade prioriteringarna under målbilderna eller i de framtagna kartbilderna med fördjupningar. T ex skulle kommunen kunna lyfta prioriteringar som att verka för en ökad användning av kollektivtrafik för besöksnäringens del, planera för lokala stråk och bytespunkter anpassat till viktiga besöksmål inom besöksnäringen såväl som för lokalbefolkningen, verka för en förlängd turistsäsong, planera för hållbart besökstryck på attraktiva besöksmål etc, som konkreta prioriteringar.

Under Friluftsliv och rekreation föreslås åtgärden att ta fram en policy eller strategi. Det är en bra och viktig åtgärd att ta tag i för att övrigt kartmaterial och kommande prioriteringar ska vara välgrundade. Särskilt för en kommun som Borgholm som är så beroende av besöksnäring kopplat till just friluftsliv. Grundläggande är en kartläggning av befintliga friluftslivsvärden. En sådan kartläggning ligger sedan till grund för den fortsatta kommunala friluftslivsplaneringen och för båda dessa moment har Naturvårdsverket bra metoder och vägledningar. God samordning med framförallt Mörbylånga i dessa frågor är givetvis att föredra då både invånare och besökare sällan bryr sig så mycket om kommungränser när det rör dessa frågor.

Energiförsörjning
Angående generationsväxling av vindkraftverk framgår det i kapitel 5.1 (sida 149 i översiktsplanen) att kommunen inte planerar att uppdatera vindkraftsplanen från 2011 medan frågan ska tas upp när det behövs en generationsväxling av vindkraftverken. 20 verk (av 68 i hela kommunen) med en totaleffekt på 24,45 MW (av 83 MW i hela kommunen på land) är byggd mellan 1998 och 2004. Det betyder att det finns vindkraftverk i kommunen som når sin ekonomiska livslängd snart och förmodligen de flesta av de 20 verken innan 2030. Med tanke på detta är det nödvändig att ta upp frågan redan i närtid.

Kommentar

Intersektionell analys är ett viktigt redskap i förståelsen av individens förutsättningar i specifika sammanhang. Däremot är det inte användbart i ett så pass övergripande dokument som en översiktsplan då de skärningspunkter mellan maktstrukturer och diskrimineringsgrunder som uppstår är beroende av situation och individ. Samtidigt belyser dokumentet att kommunens invånare och besökare inte är homogena grupper.

Angående att beköna dokumentet är kommunens bedömning att begrepp som invånare, medborgare och alla är mer inkluderande än män och kvinnor. Att

använda begreppen män och kvinnor skulle även kunna uppfattas homogeniserande då kvinnor och män, som tidigare nämnts, inte är separata och homogena grupper.

Lantmäteriet

Lantmäteriet har enligt 3 kap. 9-10 §§ PBL ingen fristående roll i samrådsförfarandet när översiktsplaner tas fram. Lantmäteriet ska vid förfrågan lämna sina synpunkter till länsstyrelsen och har därför inte några synpunkter att lämna till kommunen i detta ärende.

Kommentar

Tack för ert svar.

Polisen

Lokalpolisområde Kalmar län har tagit del av föreslagen översiktsplan

Polisen har ingen erinran och saknar anledning till ytterligare kommentar.

Kommentar

Tack för visat intresse.

Riksantikvarieämbetet

RAÄ ser postivt på att Översiktsplan upprättas för Borgholms kommun.
”Ölands norra uddes fyrplats” kallas felaktigt för Långe Erik vilket är benämningen på själva fyrbyggnaden som ingår i fyrplatsen. Benämningen Borgholms slott förekommer på vissa ställen istället för ”Borgholms slottsruin” som är rätt benämning.
Ny bebyggelse med tydlig visuell påverkan och påtagligt avvikande eller dominerande utformning i anslutning till statliga byggnadsminnen bör undvikas, särskilt högre anläggningar som bryter horisontlinjen såsom vindkraftverk

Kommentar

Tack för visat intresse. Ölands norra uddes fyrplats och Borgholms slottsruin nämns nu vid sina rätta namn i dokumentet.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen har fått ärendet remitterat från länsstyrelsen och besvarat Länsstyrelsen med ett yttrande.
Vi avstår därför från att yttra oss direkt till Borgolms kommun

Kommentar

Tack för ert svar.

Svenska kraftnät

Inom Borgholms kommun har Svenska kraftnät inga ledningar tillhörande transmissionsnätet för el i dagsläget.

Sjökabel
Svenska kraftnät utreder ny förbindelse till Gotland från fastlandet. Då placeringen av kabeln/kablarna inte är utredd ännu finns en möjlighet att kabeln/kablarna kan placeras inom Borgholm kommuns territorium.

Havsbaserad vindkraft
Svenska kraftnät har fått in en ansökan om anslutning av havsbaserad vindkraft kopplat till havsplaneområdet Ö226 och som berör kommunens översiktsplane-ring. Ö226 är ett s.k. G-område, där G står för ”Generell användning”.
Arbetet med en översyn av de nyligen beslutade nationella havsplanerna har inletts av Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med en rad andra myndigheter, varav Svenska kraftnät är en.
Med anledning av de goda nätsmässiga förutsättningarna att ansluta förnybar el-produktion utmed Smålandskusten, så har Svenska kraftnät i detta arbete lyft vikten av att peka ut fler områden för energiutvinning i vattnen runt Öland.

Kommunens svar

Tack för visat intresse.

Trafikverket

Samråd gällande ”Översiktsplan – 2040” för Borgholms kommun
Trafikverket har tagit del av samrådshandlingarna för rubricerat ärende.

Mål kommunikationer
Den röda tråden från nationella mål till översiktsplanens ställningstaganden är tydlig och enkel att följa. Trafikverket ser positivt på kommunens höga ambitionsnivå och att man inför samrådet nått ett väl utvecklat förslag.
Trafikverket har som kommunen beskriver ett antal mål för transportpolitiken att förhålla sig till samtidigt är Trafikverkets verksamhet också en del av samhällsplaneringen i stort.

Riksintresse kommunikationer
Trafikverket planerar att fatta beslut om nya anspråk för riksintresse kommunikationer under hösten 2022. Kommunen bör revidera planen utefter vad som beslutas samt om möjligt utveckla ett resonemang om hur riksintresset väg 136, Brofästet Borgholm, tillgodoses i den egna kommunen samt även uttrycka betydelsen av att riksintresset värnas i stråket som helhet.

Tidigare fördjupningar av översiktsplanen och efterföljande planering.
Kommunens metod att inkludera fördjupningsområdena i den kommuntäckande nya översiktsplanen har fallit väl ut då fokusområdena sätts i ett sammanhang vilket tydliggör områdenas prioritet och roll i kommunen. Vad Trafikverket vill framföra är att då fördjupningarna funnits med en tid har efterföljande planering i flera fall redan genomförts. Trafikverket har arbetat fram Åtgärdsvalsstudier, där kommunen varit en aktiv part, för exempelvis Väg 136, korsningarna Djupvik, Södvik/Sandvik, Källa och Sandbybaden (TRV 2021/107287), Väg 136 Mellby-Byxelkrok – Oskyddade trafikanter (TRV 2019/96166) samt Korsning väg 136 - Entrén till Borgholm (TRV 2019/96153). Resultatet av dessa bör framgå av översiktsplanen.
För fördjupning Borgholm/ Köpingsvik med ett senare antagandedatum har ännu inte en sådan utredning genomförts. Värt att nämna är att utifrån Trafikverkets perspektiv är fyrstegsprincipen och åtgärdsvalsmetodiken som genererar målformuleringar och senare ger förslag på åtgärder. Beroende på vilka åtgärder detta resulterar i kan avtal om kommunal medfinansiering behöva upprättas mellan kommunen och Trafikverket. Ovanstående framgår också av det yttrande Trafikverket lämnade under framtagandet av fördjupningen.
Vid Rälla och Stora Rör har vägplaner fastställts eller håller på att arbetas fram. Syftet med Trafikverkets arbete med väg 136 är att bibehålla framkomligheten och kapaciteten på vägen samt att förbättra trafiksäkerheten. Vid Stora Rör kommer anslutningen med 965 att flyttas söder ut. De områden för verksamhet/ mångfunktion söder om Stora Rörskorsningen som redovisas i planen (MB17) kommer inte att kunna anslutas direkt mot väg 136.
En revidering av kartan bör göras som tydligare redovisar hur respektive område relaterar till de ombyggnationer som är planerade.

Markanvändningskartor
Planens tematiska indelning redovisar bland annat bebyggelseutveckling och kommunikationer. Att utveckla bebyggelsestråken samtidigt som framkomligheten på vägarna bibehålls kan vara en målkonflikt där översiktsplanen med fördel kan vara tydligare i vilken avvägning som bör göras i efterföljande skeden.

Riktlinjer för bebyggelse
Trafikverket anser att riktlinjerna bör kompletteras med en punkt som ges innebörden att nya anslutningar ska undvikas längs de statliga vägarna till förmån för att befintlig infrastruktur och anslutningspunkt nyttjas i större utsträckning.
I samband med en utveckling av befintlig bebyggelse eller då nya områden kommer till bör översiktsplanen också ge ett stöd och vägledning i frågan om vem som ska vara huvudman för vägnätet. Staten genom trafikverket strävar efter målbilden att vägar med nummer under 500 fortsatt ska vara statliga, tätortsvägar ska vara kommunala och små vägar på landsbygd enskilda.

Mellankommunalt
Infrastruktur är till sin karaktär ofta mellankommunal. På Öland är t.ex. vägarna 136 och 925 samt turistcykeln Ölandsleden sådana stråk som för sin funktion behöver hanteras likvärdigt av Ölandskommunerna. Samsyn mellan de båda är mycket angelägen när det gäller bl.a. dessa stråk.
Frågor kring framkomlighet och kapacitet till/från och på Ölandsbron är angeläget för hela Öland och Kalmar, vilket med fördel kan beskrivas vid redogörelse för riksintressen enligt tidigare kommentar.
Trafikverket tillhandahåller trafikflödeskartor som skulle kunna ligga till grund för en illustrering av infrastrukturens betydelse och funktion, se mer på trafikverket.se och Vägtrafikflödeskarta, på Öland som helhet men också kopplingen till fastlandet.

Genomförande av översiktsplanen
Av Översiktsplanen framgår att kommunen avser att arbeta vidare med vattenfrågorna i olika typer av strategier och planer. Det är angeläget att Trafikverket involveras i arbetet då åtgärder på vägnätet har många beröringspunkter med vattenfrågor. Exempelvis påverkas Trafikverket av föreskrifterna för Vattenskyddsområden i samband med drift och underhåll av vägarna. Här ser Trafikverket gärna att drift och underhållsfrågor ges utrymme och möjliggörs i föreskrifterna utan krav på dispenser eller allt för fördyrande inskränkningar i möjligheten att förvalta vägen. Ytterligare ett exempel är prioriteringen av åtgärder för att skydda viktiga vattenförekomster där Trafikverkets avvägningar och prioriteringar görs utifrån ett nationellt perspektiv emedan det för kommunen och lokalsamhället kan handla om varje enskilt hushålls dricksvattenförsörjning. Genom att beakta denna skillnad i det fortsatta arbetet ges också frågorna om finansieringsprinciper, Trafikverk, Region och kommun, utrymme i den långsiktiga planeringen för de viktiga vattenfrågorna.

Kommentar

Översiktsplanen har kompletterats med en text om hur riksintresset väg 136 ska tillgodoses under avsnittet infrastruktur och kommunikation.
Planen har uppdaterats med information om genomförda åtgärdsvalsstudier där det är relevant.

Att nya direktutfarter mot väg 136 bör undvikas har förtydligats.

Vem som ska vara huvudman för vägnätet bedöms i varje enskilt planärende.

Grannkommuner och regioner

Mörbylånga kommun

Sammanfattning
Mörbylånga kommun anser att förslaget till ny översiktsplan har goda intentioner och beskriver en positiv utveckling som går i linje med Mörbylånga kommuns ambitioner. Mörbylånga kommun ser fram emot ett fortsatt gott samarbete för att stärka Ölands förutsättningar att fortsatt skapa växtkraft och livskvalitet för de som bor, verkar eller besöker oss.

Digitalisering
Mörbylånga kommun ser gärna att Borgholms kommun överväger att göra översiktsplanen digital då fördelar och möjligheter med det är stora. En fullt ut digitalt tillgänglig översiktsplan bidrar till minskat dubbelarbete och att information kan återanvändas.
Digitala översiktsplaner ger troligen mer enhetliga planer vilket underlättar att utbyta erfarenheter, höja kompetensen samt på sikt höja kvalitén på planerna.

Mellankommunala frågor
De delade resurserna som nämns att Borgholm har med Mörbylånga kommun bör kompletteras med IT och exkluderas Räddningstjänsten som från 2023 ingår i annat förbund.
Mörbylånga kommun instämmer till att kommunikationer mellan de bägge Ölandskommunerna är viktigt att förstärka. Möjligheten till resor med kollektivtrafik mellan norra och södra Öland är idag mycket bristfällig varför detta är en viktig fråga att tillsammans arbeta för att utveckla.
Mörbylånga kommun har för avsikt att intensifiera arbetet med en lämplig bytespunkt för kollektivtrafiken i anslutning till brofästet och i det arbetet är det viktigt med gemensamma insatser från de bägge kommunerna såväl som Kalmar Länstrafik och Trafikverket. Utvecklingen av de allmänna kommunikationerna är för såväl arbetsmarknaden, bostadsmarknaden som besöksnäringen av stor betydelse för Öland och regionen.
Vattenförsörjningen på Öland är och kommer fortsatt vara en utmaning för Borgholm och Mörbylånga kommun. Ett bra samarbete och en hållbar utveckling vad gäller hantering av dricksvattenförsörjning såväl som avloppsvatten kommer vara en framgångsfaktor och Mörbylånga kommun ser positivt på att detta nämns i Borgholms översiktsplan.
Vindkraft
Som nämns i samrådsunderlaget har Borgholm och Mörbylånga sedan 2011 en gemensam Vindkraftsplan. Mörbylånga kommun ser det som av stor betydelse att Ölandskommunerna samverkar med Vindkraftsplaner eftersom såväl teknikutveckling för vindkraft som omvärldsläget avseende regional och nationell energiförsörjning har förändrats väsentligt sedan nuvarande vindbruksplan antogs.

Kommentar

Tack för visat intresse.

För att nå den fulla potential som digitaliseringen möjliggör krävs ett regelverk som anger hur informationen ska definieras och identifieras för att den ska kunna överföras, behandlas och tillgängliggöras digitalt. Borgholms kommun har valt att inte arbeta med en digitaliserad översiktsplan till dess att ett sådant regelverk finns på plats.

Fortsatt samarbete med Mörbylånga kommun inom områden som vatten, avlopp, kollektivtrafik och vindkraft är avgörande för båda kommunernas utveckling och vi ser samma utmaningar som ni.

Stycket om hur samarbetet våra kommuner emellan är strukturerat har uppdaterats.

Kalmar kommun

Allmänt

Kalmar kommun följer med intresse Borgholm kommuns process i den nya översiktsplanen. Kalmar kommun är angelägen att verka för en gemensam och hållbar mellankommunal utveckling, detta är dessutom av relevans då det i dagsläget pågår en process att ta fram en ny översiktsplan i Kalmar kommun. Generellt är Borgholm kommuns förslag till översiktsplan ett gediget material, det finns bland annat en tydlig och genomgående redogörelse av hur planeringsförutsättningar och riktlinjer är förankrade i globala miljömål. Nämnvärt är att Borgholm kommuns nya översiktsplan till skillnad från Kalmar kommuns inte är digital. En erfarenhet utifrån Kalmar kommuns arbete gällande översiktsplanen är att det finns vissa fördelar med den digitala varianten där materialet kan redovisas interaktivt. Till exempel kan läsbarheten öka i mark- och vattenanvändningskartorna genom att specifik information (såsom betydelsen av de olika lagren) finns tillgänglig genom ett knapptryck, i stället för att bläddra tillbaka till första sidan av avsnittet.
En annan möjlighet som finns vid en digital version av ÖP är att kunna tända och släcka olika lager i mark- och vattenanvändningskartan som sedan kan ställas i relation till planeringsförutsättningarna. Specifikt kan till exempel Havsnivåhöjning i avsnittet Klimatanpassning tydliggöras om risken för havsnivåhöjning visualiseras i relation till befintlig bebyggelse och föreslagen utveckling. Det blir då möjligt att utifrån ett översiktligt perspektiv förklara effekten av eventuell havsnivåhöjning.

Utvecklingsstrategier
Strategierna presenteras både temavis och i samlad form, detta visar på ett pedagogiskt sätt hur Borgholms kommun avser att utvecklas med hänsyn till bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer.
Det är positivt att strategin gällande kommunikationer syftar till att skapa goda och säkra regionala förbindelser. Det kan vara intressant att ytterligare tydliggöra hur utvecklingsstrategierna förhåller sig till en regional skala. Strategier och förutsättningar för de regionala stråken och kopplingar framgår delvis i text under avsnitt Kommunikationer samt Mellankommunala frågor, men kopplingarna kan med fördel även redovisas i bild. Att identifiera och visualisera kommunikationerna till fastlandet kan skapa en större förståelse för hur de regionala sambanden hänger ihop med den önskade strategiska planeringen. Det är möjligt att här redovisa hur kommunikationsmöjligheterna i Borgholms kommun förhåller sig till anslutande tågstationer eller Kalmar Öland Airport, och vidare.
Utöver kan det vara intressant med ett vidare resonemang av vad som avses med bebyggelsestråk och konsekvenserna av en sådan utveckling. Finns det en framtida potential att förse dessa nya bostadsmiljöer med kollektivtrafik eller andra hållbara resvalsmöjligheter? I översiktsplanen går att läsa att det är av stor betydelse att ha parkeringsmöjligheter i anslutning till tågstationen i Kalmar. Att skapa goda förutsättningar för kollektivtrafik i Borgholms kommun kan ur ett större perspektiv effektivisera framtida kommunikation över Ölandsbron och underlätta hantering av parkeringsfrågan vid viktiga målpunkter i Kalmar. Det är viktigt att alla kommuner i regionen samarbetar för att möjliggöra hållbara resmönster.
Mark- och vattenanvändning
Det finns i samrådsförslaget till nya översiktsplanen riktlinjer som möjliggör en utvecklad bebyggelse i prioriterade knutpunkter och som ämnar att undvika utspridd bebyggelse inom jordbruksmark. Att möjliggöra goda bostadsförhållanden och samtidigt värna om värdefull jordbruksmark bidrar till att bibehålla den regionala självförsörjningsgraden samt stärker regionen som en attraktiv arbetsmarknad.

Planeringsförutsättningar

Det kan inte utläsas några mätbara mål eller prognoser kring en förväntad framtida befolkning år 2040, men det finns en del förslag till framtida strategiska åtgärder listade. Det är bra om tidshorisonten angående de olika åtgärder och strategiska planer kan tydliggöras. För Kalmar kommun gäller det framför allt den kommunövergripande dagvattenplanen, med hänsyn till vår gemensamma recipient Östersjön samt policyn för friluftsliv, med hänsyn till Öland som ett viktigt besöksmål.

Mellankommunala frågor

Som mellankommunala frågor redovisas främst väg 136 och Ölandsbron samt trafikförbindelser till Kalmar och södra Öland. Vidare nämns den regionala arbetsmarknaden och Kalmar länssjukhus samt Kalmar Öland-Airport, men även kommunal service i form av skolverksamheter och Kalmarsunds gymnasieförbund. Det redovisas emellertid inga detaljer eller förslag kring eventuella förbättringar eller mellankommunala samarbeten. Kalmarsund omnämns som ett gemensamt landskapsrum, men det framgår inga ståndpunkter med betydelse för Kalmar kommun. Vindkraftsplan (2011) anges fortsatt gälla, men i den aktuella samrådsversionen till ny översiktsplan redogörs att kommunen är positiv till utbyggnad av havsbaserad vindkraft och generationsväxling av landbaserade verk. Vad detta kan medföra för konsekvenser i landskapet och för elförsörjningen utifrån ett mellankommunalt perspektiv kunde tyvärr inte utläsas i föreliggande förslag. Ställningstaganden kring VA-försörjning, natur-, kultur och friluftsliv beskrivs i huvudsak med koppling till Mörbylånga kommun.

Information

Kalmar kommun vill upplysa om att den nya översiktsplanen för Kalmar kommun är i slutskedet av planprocessen. Vi samverkar gärna med Borgholms kommun kring gemensamma frågor som berör båda kommunerna. En stark mellankommunal samverkan skapar gynnsamma förutsättningar för en gränslös och smidig vardag för människor och näringsliv. Ett gemensamt engagemang kring infrastruktur, mobilitetsfrågor, arbetstillfällen, utbildning och tjänster bidrar till att stärka en hållbar mellankommunal utveckling.

Kommentar

Tack för visat intresse.

För att nå den fulla potential som digitaliseringen möjliggör krävs ett regelverk som anger hur informationen ska definieras och identifieras för att den ska kunna överföras, behandlas och tillgängliggöras digitalt. Borgholms kommun har valt att inte arbeta med en digitaliserad översiktsplan till dess att ett sådant regelverk finns på plats.

Utvecklingsstrategier i förhållande till resten av regionen har uppdaterats med en kartbild.

Borgholms kommun arbetar för att främja hållbart resande med en välfungerande kollektivtrafik. För en landsbygdskommun som Borgholm ser vi dock att bilen även i framtiden kommer behöva vara en del av transportlösningen. Att underlätta för resenärer att kombinera det kollektiva resandet med andra transportsätt är en del i att skapa mer hållbara resmönster. För att det ska åstadkommas är det viktigt att få till bytespunkter med parkeringsmöjligheter längs hela stråket väg 136.

Gällande ställningstagande till vindkraft gäller fortfarande vindkraftsplanen. Det har förtydligats att vindkraftsverk i Kalmar sund inte är aktuellt.

Oskarshamns kommun

Borgholms kommun har i många avseenden liknande förutsättningar som Oskarshamns kommun. Förslaget till översiktsplan tar sin utgångspunkt i att utveckla kommunen med de fördelar som finns i en liten kommun, såsom möjlighet att skapa ett inkluderande samhälle, attraktiva boendemiljöer, goda kommunikationer, en levande landsbygd och att värna vattnet.
Som framgår av förslaget till översiktsplan, finns i Borgholms kommun ett ömsesidigt beroende av andra kommuner i regionen. Borgholms kommun har av geografiska skäl ett tydligt och konkret beroende till Mörbylånga kommun. Både Oskarshamn och Borgholms kommuner har ett gemensamt beroende till Kalmar kommun som regionalt utgör en nod när det gäller utbildning, sjukvård, infrastruktur och kommunikation, m.m. Kalmar kommun är också viktig för både Borgholms och Oskarshamns kommuner i det gemensamma arbetet att stärka regionen ur ett arbetsmarknads- och bostadsperspektiv. För Oskarshamns del är färjetrafiken till Byxelkrok en viktig del av besöksnäringen. Möjligheten att resa utan bil växlas upp genom Borgholms och Mörbylångas historiskt sett stora satsning på cykelturism och cykelinfrastruktur.
Som Borgholms kommun konstaterar, kan ingen kommun ensam lösa frågor som till exempel den allmänna statusen på Östersjön. Här behöver vi samarbeta för att åstadkomma förändring. I Östersjön och specifikt Kalmarsund finns många och ibland motstående intressen. Omställningen till fossilfri elproduktion har medfört att intresset för vindkraft ökat de senaste åren. Varken Oskarshamn eller Borgholms kommuner har områden för havsbaserad vindkraft utpekade i Kalmar sund. Vid revideringar av befintliga vindbruksplaner ser Oskarshamns kommun möjlighet till en tät dialog. Vindkraftverk som uppförs längs med fastlandskusten och längs Ölands västra kust kan komma att synas från Oskarshamn respektive Borgholm.
Oskarshamns kommun ser också möjligheter till samverkan i frågor som gynnar ett ökat kollektivt resande och ett minskat resande med bil. Tillgång till produktiv jordbruksmark poängteras i förslaget till översiktsplan, och har kommit att bli ännu mer aktuellt i och med den senaste tidens händelseutveckling internationellt och Rysslands invasion av Ukraina. Att bidra till att stärka den egna produktionen av livsmedel kommer att bli också ur ett hållbarhetsperspektiv.

Kommentar

Tack för visat intresse.

Fortsatt samarbete med Oskarshamns kommun, framförallt gällande vindkraft till havs, är viktigt för båda kommunernas utveckling.

Region Kalmar län

Sammanfattning

Region Kalmar län bedömer att kommunens förslag till översiktsplan är väldisponerat och strategiskt på rätt nivå, detta samtidigt som den är mer detaljerad när så krävs. Det senare gäller inte minst i de fem fokusområdena där trycket på en ändrad mark- och vattenanvändning är som störst.
Vad Region Kalmar län saknar är att kommunen och dess utvecklingsbehov sätts in i ett

större geografiskt perspektiv; mellankommunalt och regionalt i synnerhet men även mellanregionalt. I de kartor som presenteras saknas genomgående exempelvis södra Öland, arbetsmarknadsregionen Kalmar som kommunen är en del av, Kalmar län och våra grannregioner. Det leder till att det blir svårare för exempelvis Region Kalmar län att fånga upp och svara upp mot de utvecklingsbehov kommunen identifierar. Det kan handla om bland annat regional infrastruktur, kollektivtrafik eller digital infrastruktur.

Regionala mål, planer och program
I centrum för det regionala utvecklingsarbetet finns Klimat att växa i – Regional utvecklingsstrategi för Kalmar län 2030 (RUS), antagen av regionfullmäktige 2018. Tidigare regionala utvecklingsstrategier i såväl Kalmar län som andra län har ofta varit så pass övergripande och haft så självklara mål att de har återspeglats i kommunernas översiktsplaner utan att särskilda insatser har behövt göras i kommunerna. Nuvarande RUS handlar i hög grad om att länet tillsammans har gjort en tydligare prioritering som har mynnat ut i fyra för länet prioriterade utvecklingsområden med tillhörande strategier:

1. Delaktighet, hälsa och välbefinnande
2. God miljö för barn och unga
3. Hållbar samhällsplanering
4. Stärkt konkurrenskraft

Eftersom RUS är en övergripande strategi är det betydelsefullt att det i översiktsplanen framgår genom vilka insatser som kommunen ska uppnå de gemensamt uppsatta målen. Nuvarande RUS är under revidering och förväntas att antas under slutet av 2022.
Kommunen gör i översiktsplanens inledande kapitel en redovisning av de nationella och regionala mål, planer och program som har bedömts som mest relevanta utifrån kommunens specifika förutsättningar. Förutom RUS prioriteras följande regionala mål, planer och program: Besöksnäringsstrategin, Livsmedelsstrategin, Bredbandsstrategin, Regionalt serviceprogram, Länstransportplan, Kollektivtrafikstrategi, Trafikförsörjningsprogram, Cykelstrategin, Handlingsprogrammet för fossilbränslefri region samt Länsstyrelsen Kalmar läns Klimat- och energistrategi.
Region Kalmar län bedömer att kommunen har gjort en väl grundad prioritering men ser ett behov av att kommunen tydliggör genom vilka vägval och insatser som dessa regionala mål, planer och program ska uppnås genom föreslagen översiktsplan.

Regional planering
I regioner som saknar ett utpekat ansvar att ta fram regionplaner enligt PBL sker arbetet med regional planering vanligtvis genom ett strukturbildsarbete. Region Kalmar län har ett pågående arbete med att ta fram en strukturbild för Kalmar län i vilken vi fokuserar på att identifiera och ta fram strategier för de mest betydelsefulla strukturella och fysiska sambanden mellankommunalt, regionalt och mellanregionalt. Syftet med en strukturbild är inte minst att överbrygga gapet mellan RUS och kommunernas översiktsplaner.
Kommunen bedömer att länsväg136 som binder samman norra och södra Öland med varandra och i förlängningen Öland med tillväxtmotorn Kalmar som det tydligaste strukturbildande stråket i kommunen, en uppfattning Region Kalmar län delar. Region Kalmar län bedömer emellertid att det finns ett betydande behov av att kommunen sätter flertalet utvecklingsfrågor som digital och fysisk infrastruktur, kollektivtrafik och vattenförsörjning i framför allt ett mellankommunalt och regionalt perspektiv, men även i ett mellanregionalt. Strukturbildande stråk tar sällan slut vid administrativa gränser Det gäller stråket utmed

länsväg136 och till tillväxtmotorn Kalmar i synnerhet men i förlängningen också detta stråks förgreningar till andra tillväxtmotorer i Svealand och Götaland.
I Borgholms kommun, precis som i övriga kommuner i Kalmar län, ökar utpendlingen till andra kommuner. Det är ett exempel på att vi blir alltmer beroende av varandra i Kalmar län.

Infrastruktur
Region Kalmar län bedömer att kommunen på ett bra sätt redovisar vilka utmaningar som långa avstånd och stora säsongsvariationer ger för infrastrukturen och även kollektivtrafiken. Likväl ser Region Kalmar län som länsplanupprättare att det hade varit en styrka om kommunen på ett tydligare sätt hade redovisat hur man vill att den regionala och nationella infrastrukturen ska utvecklas fram till år 2040 i en större geografi än kommunens egen yta. Relevanta frågeställningar skulle exempelvis kunna handla om en bytespunkt för kollektivtrafiken i Färjestaden, möjligheterna att cykla mellan Öland och fastlandet, färdigställandet av Ölandsleden, utvecklingen av Kalmar Central och Kalmar Öland Airport. Det är frågor som med fördel hanteras i en översiktsplan. Det vore tillika ett bra stöd för inte minst Region Kalmar län och Trafikverket inför kommande revideringar av nationell och regional transportplan.

Kollektivtrafik
I planförslaget pekas det regionala stråket, länsväg136, ut som en pulsåder för kommunens fortsatta utveckling och stora delar av den tänkta bebyggelseutvecklingen föreslås också ske utmed detta stråk, förhållandevis nära länsväg 136. Det skapar enligt Region Kalmar län goda förutsättningar för ett hållbart och kollektivt resande.
För de flesta kollektivtrafikresenärer minskar kollektivtrafikens attraktivitet redan efter några hundra meter för gående till hållplatser och efter någon kilometer för cyklister. Kommunen behöver därför på ett mycket tydligt sätt, och med fördel tillsammans med Region Kalmar län, arbeta för att utveckla och främja användningen av strategiska bytespunkter med parkering för cykel och bil om bilanvändningen för arbetspendling ska kunna begränsas. Det är därför betydelsefullt att lyfta kollektivtrafiken till att handla om kombinerad mobilitet, att få hela resan att fungera så smidigt och hållbart som möjligt dörr till dörr. Därför bör kollektivtrafiken utmed länsväg 136 och i synnerhet föreslagna bytespunkter i Rälla, Borgholm, Köpingsvik, Södvik/ Sandvik och Löttorp betraktas som strukturbildande för den fysiska planeringen, som den blir i ett stationssamhälle.
Kommunens glesa och låga befolkningsunderlag i övrigt försvårar emellertid utvecklingen av en tät och linjelagd kollektivtrafik i andra delar av kommunen.

Digital infrastruktur och omställning samt digitalisering
I översiktsplanen finns enligt Region Kalmar län ett i huvudsak väl utvecklat och framsynt resonemang om hur den digitala kommunikationen bör utvecklas, vilket bedöms ligga väl i linje med målet i RUS om att möjliggöra en digital kommunikation i hela länet. Likaså är kommunens ställningstagande för utbyggnad av nya basstationer för trådlösa nät, att de i första hand ska placeras i befintliga byggnader eller annan befintlig infrastruktur, positiv. Skrivningarna kan med fördel stärkas ytterligare med stöd i den Regionala bredbandsstrategin enligt följande:

- Inkludera och ta hänsyn även till tillgången till digital infrastruktur i samband med detaljplaner och bygglov.

- Genom att aktivt och tidigt i planprocesser stödja att den trådlösa inomhustäckningen i nya och befintliga byggnader beaktas.
- Kommunen bör ha transparenta och tydliga villkor och prissättning för till exempel marktillträde och anläggningar för inplacering.
- Kommunen bör aktivt agera i enlighet med de principer och skyldigheter som följer av utbyggnadslagen och underlätta en kostnadseffektiv utbyggnad och förvaltning av ledningsnät.

Kommunen kan med fördel även tydliggöra och eftersträva de samhällsekonomiska vinster en samordning av system (ledningsnät) för teknisk försörjning för med sig. Dels genom samförläggning, dels genom samlad placering i exempelvis kulvertar som även förbättrar arbetsmiljön vid nybyggnation, underhåll och felavhjälpning. Det senare ger även avsevärt mindre påverkan på den fysiska miljön som exempelvis störningar av trafik.

Landsbygdsutveckling
I översiktsplanen tydliggörs vikten av tillgänglighet till service utifrån flera olika aspekter. Kommunens orter delas in i centralort, serviceorter, småorter och bebyggelsestråk, men samtidigt är det svårt att tolka vilken typ av service som kommunen vill prioritera på respektive plats. Ur ett regionalt serviceperspektiv vore det för Region Kalmar län önskvärt att kommunen i översiktsplanen pekar ut prioriterade serviceorter för kommersiell service (dagligvarubutik, drivmedelsstationer, betaltjänster, post och paket samt apotek), med fokus på dagligvarubutiker och drivmedelsstationer. Vid avsaknad av en kommunal serviceplan eller liknande, ser Region Kalmar län att en sådan prioritering i översiktsplanen är nödvändig för att Region Kalmar län ska ha möjlighet att bevilja stöd till aktörer inom kommersiell service i framtiden.

Miljö
I översiktsplanen beskrivs väl vikten av att arbeta med klimatanpassningsåtgärder på en strategisk nivå, såväl när det gäller höjd havsnivå, risk för torka och risk för översvämningar vid kraftiga regn. Översiktsplanen tar även upp frågan om minskad klimatpåverkan från transportsektorn och möjligheterna till ökad produktion av förnybar energi. Vad Region Kalmar län främst saknar är hur klimatpåverkan från befintlig och framtida bebyggelse kan minskas. Som ett exempel skulle riktlinjen om att ny bebyggelse ska utformas med särskild hänsyn till boendemiljö, hälsa samt barn och äldre kunna kompletteras med att hänsyn till minskad klimatpåverkan samt klimatanpassning också ska tas. Det hade också varit positivt om minskad klimatpåverkan ingått i miljökonsekvensbeskrivningen.
I planförslaget framgår att kommunen är positiv till en fortsatt utbyggnad av havsbaserad vindkraft samt en generationsväxling av de landbaserade vindkraftverken. Befintlig vindkraftsplan är från 2010 och kommer att gälla även när förslaget till ny översiktsplan har vunnit laga kraft. Kommunen anger att vindkraftsplanen behöver omarbetas när det är dags för en generationsväxling av befintliga vindkraftverk. Utvecklingen inom vindkraftsområdet går emellertid snabbt och Region Kalmar län ser därför att det vore strategiskt klokt att påbörja en sådan revidering redan nu. Även riktlinjer för större solcellsparker kan vara relevant.
Region Kalmar län instämmer i vikten av god tillgång till förnybara drivmedel och laddningsmöjligheter i hela kommunen. Region Kalmar län instämmer också i att det finns stora möjligheter till utökad produktion av biogas i kommunen. Hittills har transportsek-

torn varit den främsta användaren, men det kan i framtiden bli aktuellt med flera andra användningsområden. Översiktsplanens formuleringar kan därför behöva anpassas något.

Blåljusverksamhet
Region Kalmar län ser gärna att kommunen redan i den översiktliga planeringen identifierar blåljustrafikens behov av framkomlighet och vilka behov som behöver beaktas i den kommande plan- och byggprocessen.

Besöksnäring
Besöksnäringen är en betydande näringsgren i Kalmar län och på Öland i synnerhet. Det är därför positivt att betydelsen av besöksnäringen och dess utvecklingsbehov tas upp återkommande i översiktsplanen. Region Kalmar län vill uppmärksamma kommunen på att en turismstrategi för Öland är under framtagande med utgångspunkt i den regionala besöksnäringsstrategin som antogs av Regionfullmäktige så sent som i april 2022. För att skapa en långsiktigt hållbar besöksnäring kan med fördel de långsiktiga utmaningar som besöksnäringen potentiellt står inför adresseras tydligare i planförslaget, exempelvis överkonsumtion av vatten och energi, överturism och förhållandet mellan boende och turister.

Folkhälsa
Föreslagen översiktsplan bedöms enligt Region Kalmar län knyta väl an till nationella mål för folkhälsa genom att jämlikhetsperspektivet genomgående lyfts fram. Även ett jämställdhets- och barnperspektivet lyfts i planen. Ur ett folkhälsoperspektiv är det relevant att sträva efter att minska ojämlikheter i hälsa mellan olika grupper av invånare. Det innebär att särskilt utsatta grupper behöver tas i särskilt beaktande vid beslut. Att kunskap finns om detta blir tydligt i översiktsplanen i och med att det lyfts fram att alternativ som minskar sociala skillnader ska prioriteras. Region Kalmar län ser gärna att kommunen utvecklar hur ett trygghetsskapande arbete för utsatta grupper och då framför allt för flickor och unga kvinnor kan integreras i den fysiska planeringen.

Kommentar

Utvecklingsstrategier i förhållande till resten av regionen har uppdaterats med en kartbild.

Borgholms kommun arbetar för att främja hållbart resande med en välfungerande kollektivtrafik. För en landsbygdskommun som Borgholm ser vi dock att bilen även i framtiden kommer behöva vara en del av transportlösningen. Att underlätta för resenärer att kombinera det kollektiva resandet med andra transportsätt är en del i att skapa mer hållbara resmönster. För att det ska åstadkommas är det viktigt att få till bytespunkter med parkeringsmöjligheter längs hela stråket väg 136.

Vikten av digital kommunikation lyfts i planen. Mer detaljerade beskrivningar av praktiska lösningar är en fråga för vidare planering.

I översiktsplanen är två serviceorter utpekade, en i den norra delen av kommunen och en i den södra. De är båda lika högt prioriterade. Kommunfullmäktige antog år 2014 en service- och landsbyggdsutvecklingsplan för Borgholms kommun. Målsättningen i den, att motverka utglesningen av service, är fortfarande gällande.

Klimatpåverkan har lagts till som en aspekt det ska tas hänsyn till vid utformning av ny bebyggelse.

Förutom byggnaders miljöpåverkan vid byggande och förvaltning har placering av byggnader stor betydelse. Kommunens utpekande av bebyggelsestråk gynnar möjligheten för resurssnåla transporter och samnyttjande av infrastruktur.

Gällande ställningstagande till vindkraft gäller fortfarande vindkraftsplanen. Det har förtydligats att vindkraftsverk i Kalmarsund inte är aktuellt. Ambitionen är att i god tid ha en ny vindkraftsplan på plats.

Vikten av framkomlighet för utryckningsfordon har lagts till under ”Goda kommunikationer” .

För en kommun med många besökare och en hög andel delårsboende är det självklart att även de är inräknade i målen för social och ekologisk hållbarhet. Att turismen har stor effekt på kommunens infrastruktur och ökar trycket på vägar, hamnar, sevärdheter, natur- och kulturmiljöer samt vatten och avlopp står i dokumentet.

Översiktsplanen pekar på vikten av att värna sociala värden som trygghet, tillit, delaktighet, integration och jämlikhet i allt planeringsarbete. Att verka för en trygg uppväxt och stimulerande utveckling för barn och unga nämns särskilt.

Nämnder och bolag

Miljö- och byggnadsnämnden

- Miljö- och byggnadsnämnden anser att man bör peka ut fler utvecklingsområden i översiktsplanen än de som redan pekas ut. Detta då det finns fler attraktiva områden runt om i kommunen som kan vara lämpliga för bebyggelseutveckling.
- Miljö- och byggnadsnämnden ser gärna ett förtydligande kring den nya termen ”fokusområde” och hur den kommer påverka/ersätta de nuvarande fördjupade översiktsplanerna som finns i kommunen.
- Miljö- och byggnadsnämnden ser gärna att det i samband med att den nya översiktsplanen revideras i framtiden finns tillfällen att komma med nya synpunkter.

Kommentar

Fler områden för bebyggelseutveckling har tillkommit. I och med framtagandet av den nya översiktsplanen har det genomförts en analys av lämpliga platser för utveckling utifrån rådande förutsättningar med till exempel vatten och avlopp. Detta har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå.

Innebörden av fokusområde har förtydligats i dokumentet.

Miljö- och byggnadsnämnden kommer fortsatt involveras i processen.

Borgholm energi AB

Borgholm Energi, verksamheten Återvinning och avfall, vill härmed lämna följande synpunkter på förslaget till Översiktsplan 2040.

Sid 42, Böda återvinningscentral finns inte beskriven. Under planperioden kommer Böda återvinningscentral att utvecklas och eventuellt omlokaliseras.

Sid 49, Avfall, I juni 2022 beslutade regeringen om en förändring i förordningen om producentansvaret för förpackningar. I den nya förordningen ges kommunerna ansvar för insamling av förpackningar från och med 2024, och senast 2027 ska denna insamling ske fastighetsnära. Detta innebär att insamlingssystemet för förpackningar kommer att ses över i sin helhet under de närmaste åren.

Sid 160, Kommunala styrdokument

Nya avfallsföreskrifter antogs av KF i april 2022. För avfallsplanen stämmer dock fortfarande 2019-12.

Kommentar

Tack för era synpunkter. Information om Böda återvinningscentral har lagts till i dokumentet. Avfallskapitlet har utvecklats utifrån den nya förordningen om avfallshantering.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningen har inget att invända.

Kommentar

Tack för visat intresse.

Ungdomssamordnare

Bra med fokus på barn, cykelvägar och rekreationsområden/friluftslivs. Och en hel del kring hälsa och miljö i allmänhet. Har inget att tillägga

Kommentar

Tack för visat intresse.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till Översiktsplan 2040 samrådsversion och hoppas den kommer locka fler människor till Borgholms kommun så att nämndens verksamheter får fler barn, elever och personal.

Attraktiva boendemiljöer, goda kommunikationer och en stark besöks- och jordbruksnäring skapar förutsättningar för att locka fler människor till Borgholms kommun. Befolkningstillväxt i kommunen bedöms kunna ha en positiv påverkan på kompetensförsörjning samt barn- och elevunderlag till utbildningsnämndens verksamheter.

Kommentar

Tack för visat intresse.

Företag, organisationer och föreningar

E.ON

E.ON Energidistribution AB (”E.ON”) avger yttrande avseende Borgholm kommuns förslag till översiktsplan. E.ON vill såsom ägare av infrastruktur för elförsörjning inom kommunen tacka för möjligheten att inkomma med ett yttrande och avge följande synpunkter.

Befintlig elförsörjning
Elförsörjningen är en grundläggande förutsättning för utvecklingen av kommunens näringsverksamhet och bostadsbyggande. Inte minst är utbyggnad och ombyggnad av elnätet viktigt för att garantera fullgod leveranssäkerhet och en bidragande faktor till det förnybara samhället.

E.ON har nätkoncession för område gällande ledningar inom större delen av Borgholms kommun. Genom detta är bolaget, enligt ellagen, ensamt skyldigt att ansluta nya elanläggningar. Borgholm Energi Elnät AB innehar områdeskoncession och svarar för eldistributionen inom Borgholms tätort men matas i sin tur av E.ON från regionnätet.

Elnät i fysisk planering
E.ON:s utgångspunkt i den fysiska planeringen är att sträva efter att behålla befintlig infrastruktur i nuvarande utförande och i ianspråktaget läge. Det är särskilt viktigt att betona och bibehålla utrymme i den fysiska planeringen för de inmatande regionnätsledningar och anläggningar som står för försörjningen av hela regionen. Dess placering och utförande har noga utretts och sanktionerats genom koncessionsbeslut av Energimarknadsinspektionen (Ei) och markupplåtelser genom ledningsrätt och servitut.

Då regionnätsledningarna samt för elnätet i övrigt viktiga anläggningar har stor betydelse för regionen ser E.ON att det är välkommet om dessa redovisas som viktiga planeringsförutsättningar i kommunens översiktsplan. För oss som ledningsägare utgör ledningsstråken strategiska korridorer som försörjer en växande kommun med alltmer planlagd mark. Inom dessa planreservat måste vi ofta kunna säkra framtidens elförsörjning genom att förstärka och förnya ledningarna, vilket blir särskilt angeläget nu när samhällets behov av el kommer att påtagligt öka under de kommande decennierna. Det är ofta svårt och ovälkommet att skapa nya lägen för större ledningar i tätbebyggd miljö.

Med tanke på att det är en svår och lång process att få tillstånd och markupplåtelse för regionnätet är det även önskvärt att översiktsplaner betonar att ledningarna ska ges erforderligt utrymme med tanke på säkerhet och framtida behov vid nybyggnation i deras närhet. Genom att i översiktsplanen tydligt redovisa de stråk i vilka regionnätsledningarna finns bör det kunna säkerställas att det inte tillkommer byggnation eller annan verksamhet i dess närhet som inte är förenlig med de säkerhetsföreskrifter som omfattar anläggningarna. Det gäller både riskavstånd för fysisk påverkan på ledningarna och restriktioner för vilka verksamheter som kan bedrivas nära ledningarna. Borgholms kommun tar på ett tydligt sätt upp kraftledningarna som en förutsättning vid beskrivning av exploatering i närheten av regionnätets anläggningar, vilket vi uppskattar. Exakta säkerhetsavstånd och restriktioner för respektive ledning inom kommunen utreds närmare i detaljplaneprocessen, varför E.ON önskas kontaktas av kommunen i kommande steg i planeringen.

Förslag om ny bebyggelse
Översiktsplanen föreslår ett antal nya verksamhetsområden inom kommunens orter.
I vissa fall vid utveckling av nya verksamhetsområden kan en utökning av kapaciteten i elnätet krävas, beroende på vilken typ av etableringar som sker på dessa ytor. Vidare kan specifika verksamheter med stort effektbehov ställa ökade krav på en mer robust elförsörjning. Verksamheter med ett stort effektbehov kan alltså kräva ny infrastruktur, vilket förutsätter en gemensam planering mellan kommun och nätbolag med lång framförhållning.

Det är viktigt att se energiförsörjningsfrågan ur ett helhetsperspektiv och att kommunen tillsammans med E.ON på ett tidigt stadie uppskattar det framtida energibehovet kopplat till den tidshorisont man ser för utbyggnadstakten. Till det bör fogas de trender som påverkar behovet av el såsom ökningen av eldrivna transporter och uppbyggandet av nya laddningsmöjligheter. Allt detta sammantaget påverkar den kapacitet som behövs i E.ON:s anläggningar i lokalnätet och kanske även i det överliggande regionnätet. Om en beställning av ökad effekt blir nödvändig bör den göras i mycket god tid då de ombyggnader av regionnätet som kan bli följden är väldigt tidskrävande. Det är särskilt tillståndsprocesserna för koncessionsärenden som är mycket tidsdrivande.
Fortsatt planarbete
E.ON önskar vara delaktiga i en fortsatt planering av utbyggnaden i enlighet med översiktsplanen. Bolaget är angeläget om ett gott samarbete med kommunen vid dessa och andra infrastrukturella projekt. Det är önskvärt att kommunen tidigt i planprocesserna och i nära samråd med elnätsägare arbetar för att hitta bästa möjliga framdragning av nytt elnät med minsta möjliga intrång. Vid nya anslutningar till elnätet är det önskvärt att E.ON kontaktas i god tid. Detta i synnerhet när det gäller vindkraftsanslutningar då det ställer stora krav på var i elnätet man kan ansluta den levererade effekten.
Planärenden som berör E.ON tar vi tacksamt emot via pbl@eon.se .

Ledningsvisning
För kommunens fortsatta handläggning av detta planärende och för framtagande av ett bra planeringsunderlag vill vi hänvisa till www.ledningskollen.se, för utbyte av relevanta kartunderlag för de av E.ON:s anläggningar och ledningar som nämns ovan där det finns möjlighet att få dessa digitalt och i diverse filformat.

Kommentar

Tack för er genomläsning. Översiktsplanen har kompletterats med ett stycke, under Planeringsförutsättningar–Infrastruktur och kommunikationer, vilket behandlar elnät och elförsörjning.

LRF

Vi ser positivt till att kommunen i Översiktsplanen är medveten om många av de värden som jordbruket och de areella näringarna medför, liksom utmaningar. Det är också glädjande att man ser jordbruksnäringen som en grund för utvecklingen av kommunen (ss.15). Samtidigt vill vi förstärka delar i underlaget och lyfta fram andra faktorer, för att Borgholm även framåt ska vara en stark jordbruksbygd.

Jordbruksmarkens värde
Det är positivt att kommunen i flera avsnitt i Översiktsplanen betonar jordbruksmarkens

vikt både för livsmedelsförsörjning, näringsliv, landskapsvård och turism. Redan från början är man också tydlig med behovet av väsentligt samhällsintresse för att planera för exploatering. Här finns dock några aspekter att vara noga med.

För det första måste jordbruksmarken alltid värnas. Det får aldrig bli rutinmässigt att bygga på åkermark för att det är enkelt eller lokaliseringen är stadsnära. Det är också av yttersta vikt att all planerad exploatering föregås av en grundlig lokaliseringsutredning. Kommunen för ett mindre resonemang för områden aktuella för exploatering i Översiktsplanen. Dock bör varje kommande detaljplan jämföra områden och inte vifta bort andra alternativ på grund av olika orsaker. Bristen på lokaliseringsalternativ har under senare år varit den främsta orsaken till att mark- och miljödomstolen avslagit detaljplaner. Ett noggrant förarbete gynnar således både lantbruksnäringen men möjliggör också en snabbare process för kommunen.

En annan aspekt som är viktig att fånga upp är att det inte nödvändigtvis är självklart att bygga vidare på befintliga orter, där det är svårt att exploatera utan att ta jordbruksmark i anspråk. Ett alternativ kan vara att istället hitta områden med icke produktiv mark och etablera byggnation där det finns potential för framtida utbyggnad. På så vis kan nya serviceorter växa fram, där framtida tillväxt har bättre förutsättningar.

Vi vill också vara tydliga med vikten av att värna äganderätten och önskar ett tillägg i planen om att all exploatering som inte sker på kommunens egen mark bygger på frivilliga överenskommelser med markägaren. Vi ser gärna att kommunen i de fallen antingen kan stötta markägaren till att driva exploatering alternativt ersätter med annan mark eller en köpeskilling som motsvarar planerad mark, inte åkermarkspriset. I dessa processer kan LRF vara en samtalspart då vi många gånger har kunskaper om medlemmarna och eventuella intressen av försäljning.

I många av de områden där jordbruksmark kan komma att bli aktuell för exploatering anges att den har ett lägre brukningsvärde än omgivningarna. Det är förvisso bra att välja ut den sämre marken men det är också viktigt att vara medveten om att om den brukas idag eller har brukats under senare tid, så är den brukningsvärd. Vi vill också lyfta frågan hur kommunen kommit fram till detta? Vi ser vanligt att den graderade skalan används, något som är ett väldigt trubbigt instrument. Även i detta ämne kan LRF vara en behjälplig part.

I dagens jordbruk, inte minst mjölkproduktionen, är ofta maskiner och anläggningar noga anpassade efter brukade arealer. Ett bortfall av även mindre odlingar eller beten kan inte dessa fall vara avgörande för möjligheterna att fortsätta med sin drift.

Översiktsplanen nämner att synergieffekter kan nås genom att bygga ut i anslutning till befintlig bebyggelse. Vi vill dock passa på att påminna om att inte ta för lättvindigt på kravet på väsentligt samhällsintresse. Det krävs mer än bara en efterfrågan av boenden eller motsvarande för att nå upp till detta.

LRF skulle också gärna se ett tillägg som också är ett tillfälle för kommunen att gå i bräschen och både visa på nya metoder, hur viktigt jordbruket är och stötta hållbar livsmedelsförsörjning. I de fall där exploatering av jordbruksmarken inte går att undvika, skulle nyodling kunna införas som krav. Då jordbruksmark tas i anspråk för annat än odling så skulle krav kunna ställas att den ersätts med motsvarande areal nyodling. Nyodling är med

dagens teknik inte orealistiskt och det går att snabbt bygga upp ett matjordslager på ny plats med jorden från den mark som har exploaterats. Det som är viktigt är att marken blir i samma klass som den som tas i anspråk vid exploatering. Den part som vill exploatera åkermark för annat än odling blir då också skyldig att bekosta nyodlingen vilket i sig skapar ett intresse av alternativa lokaliseringar.

Fokus på landsbygden
Istället för att begränsa möjligheterna att utveckla lantbruksföretag genom att bebygga åker och betesmark, så bör istället kommunen fundera över hur de kan hjälpa till att göra den lokala livsmedelsproduktion som redan finns bli ännu effektivare och bättre. Jordbruket är exempelvis en viktig del för omställningen till fossilfri energi. Jordbruket ger en bra grund till biogas och många utav jordbrukets stora byggnader skulle kunna producera solenergi med hjälp av solceller. Som nämns i Översiktsplanen har Borgholm mycket goda förutsättningar för att utveckla denna del av energiproduktionen.

Vi vill också tolka det som att kommunens planer för bredband, lokal trafik och annan service gäller hela kommunen, såväl tätbebyggda områden som ren landsbygd.

Infrastruktur är en viktig del i sammanhanget och vi blev därför glada att läsa (s.128) om behovet av att beakta jordbruksmaskiner vid framkomlighet i trafiken. Det är bra men det bör också lyftas underhållet av det finmaskiga vägnätet. Det omfattande friluftslivet och turismen tenderar att medföra ett ökat slitage och det är av yttersta vikt med framkomlighet för exempelvis mjölkbilar och leveranser av insatsvaror. Kraven från yrkestrafiken på vägarnas standard kommer att fortsätta öka.

Tätortsnära lantbruk
LRF vill också belysa vikten av att inte begränsa lantbruksföretagen som är eller planeras bli tätortsnära. Om kommunen väljer att bygga bostadsområden i närhet till jordbruksmark så måste kommunen och de boende förstå att jordbruksmarken måste brukas för att vi ska få livsmedel i slutändan. Om man som privatperson väljer att bosätta sig i närheten av jordbruksmark får man också acceptera att det vissa delar av året kanske luktar lite mer och att det kör maskiner i närheten. Jordbruket är otroligt beroende av väder och har små möjligheter att anpassa arbetet till andra tider. Det är en väldigt naturlig del inom livsmedelsproduktionen och det måste samhället acceptera.

Vatten
Tillgången till vatten är en bärande fråga för lantbruket och produktionen av livsmedel. Att säkerställa tillgången är och kommer vara en av de största utmaningarna framåt inom kommunen. En viktig aspekt är möjligheten att uppföra bevattningsdammar på gårdarna, där önskar vi få en bättre möjlighet och smidigare handläggning. En annan aspekt av frågan är tillkomsten av vattendomar och vattenskyddsområden. Detta får inte bli ett hinder för lantbruket att fortsätta driva sin verksamhet. Vi skulle därför efterlysa en formulering om detta och önskar att LRF fortsatt kan få vara en samtalspart med kommunen för att driva frågan på ett bra sätt. Vi föreslår därför ett tillägg under avsnittet vatten, avseende arbete med att säkerställa och främja tillgången på vatten för lantbruket.

Rekreationsområden
Det är viktigt att det finns en fortsatt medvetenhet om jordbruket som en förutsättning och garant för det landskap och besöksmål vi idag har i kommunen och i förlängning-

en därmed även turismen. Detta är viktigt att ha med sig i planering och att undvika att lantbruket får ge vika när dessa intressen ställs mot varandra. Ett exempel är utbyggnaden av cykelvägar. Det är positivt för både friluftsliv och trafiksäkerhet men samtidigt innebär det ett väldigt stort intrång. Det kan tyckas som en liten breddning men med hänsyn till längden blir det snabbt stora arealer.

Sammanfattningsvis uppfattar vi det som positivt att kommunen i så stor omfattning uppmärksammar lantbrukets olika aspekter i översiktsplanen. Det finns dock anledning att vara väldigt restriktiv när det kommer till exploatering av jordbruksmark.

Kommentar

Tack för era synpunkter. Jordbrukets intressen och den brukade markens värde är allmänna intressen som vägs in i all kommunens planering. Det har förtydligats i dokumentet att det vid prövning av brukningsvärd jordbruksmark för exploateras ska en analys av samhällsintresset och alternativa platser ske.

Räddningstjänsten Öland

Räddningstjänsten har inget att erinra i detta skede.

Vid ny bebyggelse är det viktigt att tillgången på brandvatten är god för att räddningstjänsten ska kunna bedriva effektiva och säkra räddningsinsatser. Det kan vid en brand gå åt stora mängder vatten för brandsläckning eller för att skydda intilliggande bebyggelse/grönområden. Tillgången på brandvatten är också en förutsättning för att få uppföra bebyggelse enligt PBL. I ett bygglovsärende ska alltså tillgången på brandvatten (kapacitet/flöde, avstånd till brandpost) vara säkerställd för att slutbevis ska kunna ges. Kommunen är den aktör som har ett helhetsansvar för att säkerställa tillgången på brandvatten. Det är därför viktigt att planeringen av brandvattentillgången sker tidigt i planprocessen. Vid val av placering och kapacitet på brandposter bör kommunen följa Svenskt Vattens branschstandard, publikation p114.

Kommentar

Tack för visat intresse. Tillgången till brandvatten hanteras i detaljplanering och bygglovsskede. Översiktsplanen har kompletterats med ett stycke om brandvatten.

Kalmar läns museum

Kalmar läns museum kan efter att ha läst samrådsförslaget till ÖP konstatera att Borgholms kommun uttrycker en hög ambitionsnivå när det gäller tillvaratagande av kulturvärden. I utvecklingsstrategin skulle dock kulturmiljöerna som resurs för utveckling kunna lyftas fram än tydligare. Generellt menar Kalmar läns museum att natur- och kultur är tätt sammanvävda och inte minst på Öland är det väldigt framträdande. I vissa avsnitt om natur och friluftsliv i ÖP:s inledande delar kan även kulturmiljö tydligare lyftas fram. Detaljeringsgraden i beskrivningar av kulturmiljöer skiljer sig mycket över kommunen. Kalmar läns museum förstår att områden med högt tryck på förändring(fokusområden)

lyfts fram särskilt. Möjligen finns en risk i att detaljeringsgraden i beskrivningar blir lite ojämn över kommunen, och även mellan fokusområdena (särskilt kulturmiljöunderlag finns för Borgholm-Köpingsvik men inte för de andra fokusområdena).

Under rubriken Kulturmiljövärden och bebyggelseutveckling redogörs för synsätt som är angelägna för att kulturvärden ska kunna tas tillvara i samklang med utveckling, vilket är mycket bra. Kalmar läns museum håller med om resonemanget att det behövs ”en uppdaterad kulturmiljöinventering med riktlinjer som vägleder vidare planering”. Borgholms kommun har aldrig haft ett kulturmiljöprogram och det finns många fördelar med att ta fram ett sådant, liksom så många andra kommuner i Sverige och länet har gjort. Kan man i ÖP sträcka sig till att skriva att ett kommunövergripande kulturmiljöprogram ska tas fram, hade det varit ett viktigt steg framåt.

I avsnittet om rekommendationer för detaljplan, bygglov och förhandsbesked (s 33) bör nämnas att undantagna åtgärder från lov- och anmälansplikt inte gäller när det är särskilt värdefull bebyggelse eller särskilt värdefullt bebyggelseområde. Avslutande Riktlinjer (s 34) tar upp viktiga aspekter om ny bebyggelse. Här kan också en punkt läggas till om att befintlig bebyggelse ska hanteras varsamt och att särskilt värdefull bebyggelse/byggnad inte får förvanskas. Den näst sista punkten bör kompletteras så att det står ”Nödvändiga inventeringar ska genomföras för att ta hänsyn till befintliga natur- och kulturvärden i detaljplane- och bygglovsärenden”.

Generellt bör det framgå för alla fokusområdena att det är tätt mellan fornlämningar och kulturhistoriska lämningar i kommunen. Det är en viktigt information till de som bor, bosätter sig eller på annat sätt verkar i Borgholms kommun. Med fördel kan det hänvisas till Fornsök.

I mark- och vattenanvändningskartorna kallas en av kategorierna Natur och friluftsliv. I presentationen av kategorin framgår att den även inkluderar kulturmiljö. Men eftersom rubrikens namn följer med till kartorna framgår inte där att grön skraffering inte bara innebär natur och friluftsliv utan också kulturmiljö. Kalmar läns museum menar att det är viktigt att rubriken för grön skraffering byter namn till Natur, kulturmiljö och friluftsliv.

Kalmar läns museum ber kommunen titta över användningen av röda kvadrater på kartan och fundera på hur frågor kring kulturmiljövärden kan förtydligas när det gäller förhållande karta och beskrivningar i de olika fokusområdena. På kartorna som hör till fokusområdena Byxelkrok, Löttorp, Djupvik och Borgholm-Köpingsvik finns en markering med röda kvadrater som ska visa på ”Kulturmiljövärden”. KLM menar att markeringen blir otydlig. Är det här områden där kommunen har identifierat särskilt höga kulturmiljövärden? Då är det viktigt att just det framgår. För kulturmiljövärden finns ju även utanför markerade områden.

För fokusområdet Borgholm-Köpingsvik har ett mer handfast kunskapsunderlag tagits fram och lagts med som bilaga i samrådshandlingarna. När kulturhistoriskt värdering/utredning/analys görs är det av stor vikt att sammanhang och metodik tydligt redovisas. Därför är det viktigt att redovisa hur det här dokumentet ”Områdesspecifika varsamhetskrav för fokusområde Borgholm-Köpingsvik” har tagits fram. Vem/vilka har genomfört inventeringarna, vilka kompetenser har varit inblandade, vilken tid har man haft till förfogande, vilken metodik har använts och vilket källmaterial?

I punkterna under rubriken Övergripande riktlinjer för Borgholm-Köpingsviksområdet (s 73) framträder en god ambitionsnivå. Kalmar läns museum vill dock framföra några synpunkter i detalj: - Punkt 2. Varsamhet gäller vid alla ändringar på alla byggnader, i alla områden. I särskilt värdefulla områden får inte förvanskning ske och tillägg ska göras med hänsyn till stads- och landskapsbild och kulturvärdena på platsen. Kanske är inte intentionen att här framföra en lagtext men det är viktigt att punkten inte missförstås. Kanske kan bara ordet varsamt tas bort. - Punkt 5. Här blir också användandet av ordet varsamt otydlig, eftersom alla ändringar alltid ska utföras varsamt. Man kanske istället kan sägas att särskild hänsyn ska tas vid listade åtgärder.

Avsnittet kulturmiljövärden i kapitlet planeringsförutsättningar är en bra plats för att lägga till något om hur varsamhetskrav och förvanskningsförbud ska följas upp av kommunen i bygglovshantering och krav ställda i byggprocessen. Det skulle kunna vara en grön ruta, eller läggas till under Riktlinjer. Under rubriken Riktlinjer skulle det även passa att lägga till punkten om att kulturmiljöprogram ska tas fram och att behov finns av bebyggelseinventering. Jämför hur det står om naturvärden (s 104) ”Nödvändiga inventeringar ska genomföras för att ta hänsyn till befintliga naturvärden i detaljplane- och bygglovsärenden”. Använd gärna samma mening i kapitlet Kulturmiljövärden men byt ut naturvärden till kulturvärden. I samma avsnitt vore det bra att säga någon om hur kunskap om kulturmiljöernas värden ska kunna spridas och vad kommunen kan göra. Till exempel behövs en informationsinsats riktad till fastighetsägare i fokusområdena.

Kommentar

Tack för er genomläsning. Planen har justerats och kulturvärden lyfts fram tydligare i de inledande delarna och i riktlinjer gällande inventeringar. Kulturmiljön nämns nu genomgående tillsammans med naturmiljön, bland annat som bidragande till välbefinnande och besöksnäring. Inventering av kulturvärden har lagts till under riktlinjer för detaljplan, bygglov och förhandsbesked. Även användningen av begreppet varsamhet har setts över och en inledning har lagts till i kulturmiljöbilagan.

Synpunkterna om förtydligande om hur kommunen arbetar med uppföljning av varsamhetskrav och mer detaljerad information om när undantag från lov- och anmälningsplikt inte är tillämpliga föranleder ingen ändring av planen då detta bedöms bli alltför detaljerat.

Planens upplägg vad gäller exempelvis kategorier för markanvändning följer till stora delar Boverkets ÖP-modell. Beskrivningar av kategorierna samt natur- och kulturvärdena för varje fokusområde förtydligas för att underlätta tolkningen av kartan.

Borgehage byalag

Anser att område SB 36, såväl de östra som de västra delarna, ej skall användas för bostadsändamål utan även i framtiden förbli jordbruksmark och därför i sin helhet utgå som utredningsområde för byggnation.
Borgehage är en gammal radby med natur- och kulturvärden vars karaktär präglas av jordbruk och betesmark. Skulle område SB 36 bebyggas skulle detta medföra att inte bara

denna mark skulle upphöra att vara jordbruksmark utan även att ett ekonomiskt och ändamålsenligt brukande av övrig jordbruksmark i Borgehage skulle riskera att omöjliggöras eller i vart fall väsentlig mån försvåras. Att bebygga SB 36 skulle medföra skada för de stora natur- och kulturvärden som finns i och omkring Borgehage, områden som delvis omfattas av strandskydd.
Det har tidigare genomförts LONA-projekt i området vilket resulterade i en skötselplan och nya projekt för att restaurera alvaret, lövskogen och sjömarkerna är under uppstart. Områdena och de olika naturtyperna lever i symbios med varandra och den brukade jordbruksmarken. Naturvärdesinventeringen som finns i skötselplanen visar att området i och kring Borgehage hyser ett mycket stort antal skyddsvärda arter. Det finns många sällsynta rödlistade insektsarter som i lever i brynmiljöerna vid lövskogen, Nedre Gärdesvägen, de gamla stenmurarna och vid åkermarken.
Till följd av klimatförändringar och Rysslands krig mot Ukraina är bevarande, vårdande och omhändertagande av jordbruksmark ett allt annat överskuggande väsentligt samhällsintresse.
Den till området SB 36 befintliga anslutande vägen – Borgehagevägen – har endast ett körfält jämte några få mötesplatser och denna väg går inte till någon del att bredda. En ökad trafik på vägen till följd av exploatering skulle medföra betydande risker för trafikolyckor och andra trafikproblem.
Borgehage byalag känner stark oro för att exploatering av jordbruksmarksområdet SB 36 i Borgehage för bostadsändamål kommer att utarma ett månghundraårigt kulturarv, förstöra en av norra Europas mest unika biologiska miljöer, drabba förutsättningarna att bedriva jordbruk, livsmedelsproduktion och således livsmedelsförsörjningen samt medföra en svår och trafikfarlig miljö i Borgehage

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling. Detta har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå.

Att skapa en ny detaljplan för bostadsbebyggelse i Borgehage nämns i Översiktsplan 2002 och området finns utpekat som ett område för bebyggelseutveckling i den fördjupade översiktsplanen för Borgholm-Köpingsvik från 2017. Att möjliggöra bostadsbebyggelse på platsen är i linje med översiktsplanens övergripande strategi att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur. Borgehages placering nära länsväg 136, söder om Borgholm, gör att det är en plats som möjliggör en enkel vardag för permanent boende och därför ligger i kommunens intresse att utveckla.

För området är planbesked sökt och beviljat, vilket innebär att förvaltningen har fått i uppdrag av politiken att påbörja ett detaljplaneringsarbete. I detaljplaneringsprocessen utreds platsens lämplighet bland annat utifrån trafikförutsättningar, ianspråktagande av jordbruksmark och hänsyn till kultur- och naturvärden.

Borgehage vägsamfällighet

Anser att område SB 36, såväl de östra som de västra delarna, ej skall användas för bostadsändamål utan även i framtiden förbli jordbruksmark och därför i sin helhet utgå som utredningsområde för byggnation.

Enda möjliga tillfart till området SB 36 är Borgehagevägen. Vägen är en enskild smal enfilig väg utan möjlighet till möte mellan bilar undantaget några få mötesplatser. Vägen präglas av dålig sikt och är i dag, särskilt sommartid, underdimensionerad för befintlig trafik. Markområdena som direkt omger bägge sidor av Borgehagevägens östra sträckning är biotopskyddsområden med skötselplan från Naturvårdsverket. Detta område är även föremål för ett naturvårdsavtal i ett så kallat KOMET-projekt för restaurering av bland annat alvarsmark och lövskog. Enligt naturvårdsavtalet får området inte tas i anspråk för anläggande av väg, grävning, schaktning mm. Den västra delen av Borgehagevägen, från Nedre Gärdesvägen ner till Kalmarsund, är en mycket smal grusväg som inte tillåter möten förutom på ett par mötesplatser. Denna del av Borgehagevägen går genom strandskogen i vilken det enligt en naturvärdesinventering utförd 2018 konstaterades finnas ett mycket stort antal skyddsvärda arter.
Med hänsyn till omgivande naturområden, stenmurar, gällande naturvårdsavtal och ägandeförhållande, både avseende vägen i sig som intilliggande fastigheter, är det inte möjligt att till någon del bredda vägen. Det saknas därför adekvat vägförbindelse till ett exploaterat område SB 36.
Skulle SB 36 upphöra att vara jordbruksmark för att istället nyttjas som ”sammanhängande bostadsbebyggelse”, skulle detta innebära en mångdubbling av dagens trafik och bland annat medföra en väsentligt försämrad trafiksituation i Borgehage och särskilt avseende Borgehagevägen. Övre Gärdesvägens anslutning till Borgehagevägen är redan idag problematisk och kommer drastiskt försämras vid en exploatering av SB 36. Ytterligare trafikbelastning ökar köbildningen på Borgehagevägens anslutning till väg 136.
Till följd av klimatförändringar och Rysslands krig mot Ukraina är bevarande, vårdande och omhändertagande av jordbruksmark ett allt annat överskuggande väsentligt samhällsintresse.
Det har tidigare genomförts LONA-projekt i området. Naturvärdesinventeringen som genomfördes i samband med detta visar att området i och kring Borgehage hyser ett mycket stort antal skyddsvärda arter. Det finns många sällsynta rödlistade insektsarter som i lever i brynmiljöerna vid lövskogen, Nedre Gärdesvägen, de gamla stenmurarna och vid åkermarken.
Borgehage vägsamfällighet känner stark oro för att exploatering av jordbruksmarksområdet SB 36 i Borgehage för bostadsändamål kommer att utarma ett månghundraårigt kulturarv, förstöra en av norra Europas mest unika biologiska miljöer, drabba förutsättningarna att bedriva jordbruk, livsmedelsproduktion och således livsmedelsförsörjningen samt medföra en svår och trafikfarlig miljö i Borgehage.

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling. Detta har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå.

För området är planbesked sökt och beviljat, vilket innebär att förvaltningen har fått i uppdrag av politiken att påbörja ett detaljplaneringsarbete. I detaljplaneringsprocessen utreds platsens lämplighet bland annat utifrån trafikförutsättningar, ianspråktagande av jordbruksmark och hänsyn till kultur- och naturvärden.

Övre Gärdesvägens vägsamfällighet

Anser att område SB 36, såväl de östra som de västra delarna, ej skall användas för bostadsändamål utan även i framtiden förbli jordbruksmark och därför i sin helhet utgå som utredningsområde för byggnation.
Skulle SB 36 upphöra att vara jordbruksmark för att istället nyttjas som ”sammanhängande bostadsbebyggelse”, skulle detta innebära en mångdubbling av dagens trafik och bland annat medföra en väsentligt försämrad trafiksituation i Borgehage som direkt påverkar Övre Gärdesvägen. Övre Gärdesvägens anslutning till Borgehagevägen är redan idag problematisk och kommer drastiskt försämras vid en exploatering av SB 36. Ytterligare trafikbelastning ökar även köbildningen på Borgehagevägens anslutning till väg 136.
Till följd av klimatförändringar och Rysslands krig mot Ukraina är bevarande, vårdande och omhändertagande av jordbruksmark ett allt annat överskuggande väsentligt samhällsintresse.
Det har tidigare genomförts LONA-projekt i området. Naturvärdesinventeringen som genomfördes i samband med detta visar att området i och kring Borgehage hyser ett mycket stort antal skyddsvärda arter. Det finns många sällsynta rödlistade insektsarter som i lever i brynmiljöerna vid lövskogen, Nedre Gärdesvägen, de gamla stenmurarna och vid åkermarken.
Borgehage vägsamfällighet känner stark oro för att exploatering av jordbruksmarksområdet SB 36 i Borgehage för bostadsändamål kommer att utarma ett månghundraårigt kulturarv, förstöra en av norra Europas mest unika biologiska miljöer, drabba förutsättningarna att bedriva jordbruk, livsmedelsproduktion och således livsmedelsförsörjningen samt medföra en svår och trafikfarlig miljö i Borgehage.

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling. Detta har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå.

För området är planbesked sökt och beviljat, vilket innebär att förvaltningen har fått i uppdrag av politiken att påbörja ett detaljplaneringsarbete. I detaljplaneringsprocessen utreds platsens lämplighet bland annat utifrån trafikförutsättningar, ianspråktagande av jordbruksmark och hänsyn till kultur- och naturvärden.

Klinta samfällighetsförening

Föreningen är, med hänvisning till Borgholms kommuns övergripande mål med en långsiktig hållbar utveckling för bland annat natur, kultur, vattenförsörjning och tillgänglighet, bekymrade över skrivningen på sidan 79 område SB 33. ”Obebyggt utredningsområde för fler byggrätter. Det är viktigt att vidare byggnation sker med hänsyn till områdets kvaliteter. Hänsyn till Klinta bodar ska tas.”
Länsstyrelsen har fattat beslut om utökat strandskydd i Borgholms Kommun till 300 meter. Med detta beslut tillvaratas de öppna strandängarna och kulturmiljön i området. Vi anser det viktigt att det vidmakthålls och yrkar därför på att skrivningen i SB 33 stryks från Översiktsplanen och att strandängarna bibehålls.

Kommentar

SB33 är sedan tidigare detaljplanelagt och omfattas därmed inte av det utvidgade strandskyddet. I det fall en ny detaljplan tas fram återinträder det generella

strandskyddet om 100 meter.

Området ligger över säkerhetsnivån för stigande hav på 2,8 meter över nollplanet i RH 2000 som gäller för tillkommande bebyggelse enligt översiktsplanen.

Översiktsplanen har ett långsiktigt perspektiv och ytor kommer inte att exploateras i de fall det inte finns en efterfrågan. Gällande exploatering av jordbruksmark gäller de riktlinjer som finns på sidan 30-32.

Törneby samfällighetsförening

Föreningen ansökte om och beviljades medel i ett LONA-projekt 2019 för att ta fram en underhållsplan för området som till stor del ligger inom område SB 28. Stora delar i de aktiviteter som ingår i planen bygger på att öppna upp och skapa mer fri sikt mot Kalmarsund. Föreningen önskar en dialog med kommunen för att åstadkomma en utveckling av området som både föreningen och kommunen är nöjda med.

Kommentar

Kommunen är positiva till fortsatt dialog.

Pro Borgholm

Sid 82 Storgatans bredd ska minskas. Det finns risk för en försämrad trafiksäkerhet. Tung trafik vid leveranser till två livsmedelsbutiker.
Sid 122 Tillgängligheten till naturområden och promenadstråk för äldre förbättras om det finns bänkar med lämpligt avstånd.
Sid 152 Kommunen bör aktivt verka för att trygghetsboende byggs.

Kommentar

Tack för visat intresse.

Stycket om att minska Storgatans bredd är struket.

Vikten av fysisk tillgänglighet för en likvärdig tillgång till friluftsliv tas upp i avsnittet Friluftsliv och rekreation. Specifika lösningar för att tillgängliggöra rekreationsområden är en del av fortsatt planering.

Ett av målet med Översiktsplanen är att möjliggöra en varierad bostadsmarknad. Specifika boendeformer är en fråga för fortsatt planering.

SPF Nordöland

Anser att ett starkt kollektivtrafiknät är en förutsättning för samhällsutvecklingen, inte tvärtom. Utvecklingen av ett hållbart transportsystem är en förutsättning för bebyggelseutveckling. Gång- och cykelinfrastruktur borde framhävas mer på sidan 17.
På sidan 41 är Byrums raukar och mensalvaret, två av Ölands mest unika områden övertäckta och omnämns således inte av översiktsplanen.
Det som skrivs på sidan 127 om linje 101 motsvarar, norr om Köpingsvik, endast verkligheten under sommarsemestertid. Under större delen av området är ”sporadisk och icke behovsanpassad” en mer korrekt beskrivning av kollektivtrafiken norr om Köpingsvik.

Detta gäller även beställningstrafiken. Risken är ju att det aktuella planeringsunderlaget blir till åtgärdsplan så att ingen förbättring sker med konsekvens att kommundelen norr om Köpingsvik utarmas alltmer.
Byrums raukar och mensalvaret bör beskrivas under rubrikerna ”geologi” och ”natur- och kulturvärden” på sidan 58.

Kommentar

Tack för visat intresse.

Kartan har justerats så att Byrums raukar och mensalvaret syns.

Byrums raukar nämns som ett av de besöksmål som utgör tyngdpunkten i kommunens naturturism.

Kommunen delar er syn på kollektivtrafiken norr om Köpingsvik. Vi arbetar för att få till en bättre och mer tillgänglig kollektivtrafik. Texten om de busslinjer ni nämner har ändrats.

Ölands kulturminnesförening

Finner skrivningarna i förslaget vällovliga. I bilagan gällande områdesspecifika varsamhetskrav för kulturmiljö saknar vi dock avsnitt om mejeriviken, kapelludden, kyrkogården och yttre hamnen. Vi anser även att Borgholms Stadsmuseum borde vara med på exempellistan över byggnadsminnen inom planområdet (s.73)

Kommentar

Tack för er genomläsning.

Sambandet mellan natur, kultur och bebyggelse beaktas vid all planering. Dessa värden finns överallt och går inte att skilja från varandra. Översiktsplanens indelning i olika typer av områden måste därför ses som just översiktlig. De områden ni saknar under kulturmiljöbeskrivning för finns alla omnämnda i dokumentet och platsernas kulturvärden finns beskrivna.

Riktlinjer för yttre hamnens utveckling finns med i Översiktsplanen under MB 11, här framgår att platsens kulturvärden ska tas i beaktande vid fortsatt planering. Hänsyn till kyrkogården nämns särskilt som en förutsättning för utveckling av området. Planarbete pågår. Mejeriviken och Kapelludden beskrivs båda under NF 10.

Ölands forngård har lagts till som exempel på byggnadsminnen i staden.

Rällaskogens vänner

Planarbetet behöver startas om i dialog med invånarna. Planen har stora brister och saknar relevant underlag avseende byggnation, demografi, arbetsmarknad mm. Omvärlds- och framtidsbevakning saknas. I huvudsak bygger planen på den gällande planen från 2002 med senare fördjupningar. MKB:n är undermålig. Borgholms kommun borde lära av arbetet med översiktsplanerna i Kalmar och. Mörbylånga.

Borgholms kommun måste satsa på naturen och kulturen och kan inte konkurrera med Mörbylånga om pendlare till Kalmar. Målen för bebyggelseutvecklingen är oklara. Prioriteringarna under utvecklingstemana går inte ihop med utvecklingsstrategin. Utvecklingsstrategin bör ligga till grund för arbetet och i den sydliga delen av kommunen bör förtätning ske i Rälla som kan bli en ännu attraktivare ort. Naturen på Rällafältet måste skyddas. Bebyggelse i Stora Rör bör ske längs befintliga vägar och i det område som uppstår mellan dagens Stora Rörsväg och den nya utfart som Trafikverket föreslagit. Kommunens nyinköpta fastighet bör kunna bli en entré och mötesplats till allt vi vill visa upp i Borgholms kommun.

Dialogen har hittills uteblivit både med politiker, allmänhet och näringsliv. Förslaget publicerades utan förhandsinformation 1 juni och samma dag publicerades datum för presentationer vid fem tillfällen i olika delar av kommunen dagtid 7-15 juni. Få har haft möjlighet att delta i förberedelserna eller i samrådet. Förslaget har tagits fram av en grupp tjänstemän på kommunen, som det verkar utan medverkan av politiker i kommunfullmäktige. Det kan bero på att man har bråttom eftersom alla översiktsplaner beslutade före 2004 inklusive fördjupningar, kommer att sluta gälla vid utgången av 2025 enligt en lagändring 2020. Borgholms kommun bör snarast lägga upp en plan för den fortsatta dialogen och sätta ut nytt datum för att lämna synpunkter. Man bör också tydligt presentera hur kommunen kommer att arbeta vidare med uppföljningen av planen när den blir antagen och hur medborgarna kan involveras

Planen saknar relevant underlag. Det underlag man i huvudsak använt är hämtat från översiktsplanen från 2002 med senare fördjupningar av vissa byggelseområden. Mycket har hänt sedan dess. Det redovisas inte vad som har byggts eller var det finns antagna detaljplaner. Det saknas analys av förväntad befolkningsutveckling, arbetsmarknad, turism, handel, framtida trafik- och energilösningar m.m. I huvudsak lägger man fram samma bebyggelseplaner som antogs 2002. Förändringarna är små, även om hållbarhets- och miljöaspekter betonas på ett annat sätt i det nya förslaget. Inga helhetsperspektiv ges och inga socioekonomiska analyser.

Särskilt anmärkningsvärd är den dåliga kvalitén på miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) som gjorts av en konsult från Sweco. MKB:n är framtagen i efterhand, med planförslaget och den gällande planen från 2002 som enda underlag. Miljöbedömningarna görs alltså inte utifrån verkliga förhållanden utan från rena antaganden. En MKB ska innehålla en beskrivning av miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs, ett så kallat noll alternativ som förslaget ska jämföras med. I I MkB:n är nollalternativet den gamla planen som jämförs med den nya. Eftersom den nya har många fler miljö-och hållbarhetsmål bedömer konsulten att den nya planen är bättre för miljömålen och kan genomföras. En MKB ska identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte. Eftersom det i kommunens översiktsplanearbete inte har studerats några alternativ, finns inga rimliga alternativ att behandla för konsulten. MKB:n är alltså helt meningslös.

På kartorna över markanvändning anges att planerade bebyggelseområden är utvecklade eller ändrade. Med utvecklade verkar man avse att de finns med i gällande plan från 2002 eller fördjupningar. De behöver alltså inte vara utvecklade i verkligheten, dvs inte vara bebyggda eller detaljplanerade. Med ändrade avses att de är ändrade i förhållande till planen från 2002 eller fördjupningarna. Vilken bebyggelse eller detaljplaner som har tillkommit i verkligheten går inte att se.

Omvärlds-och framtidsbevakning saknas, exempelvis finns inga uppgifter alls om befolkning och befolkningsutveckling i översiktsplanen. Alt går därför ut på att hitta områden för bostadsbyggande. Övrigt som samhällsservice, besöksnäring, övrigt näringsliv, natur och kultur förutsätts i princip fortsätta som det är eller tillväxa vartefter det byggs bostäder, även om det också finns utmaningar.

Tankarna i denna analys (Kalmars omvärldsspaning) är viktiga att ta till sig även för Borgholms kommun. De bör kunna väcka en diskussion om vilka faktiska problem Borgholms kommun står inför, vilka alternativ som finns och vad som är en realistisk framtidsvision. Det kan inte vara att skapa fler pendelorter till arbetsmarknaden i Kalmar. Det byggs redan attraktiva sådana närmare Kalmar på båda sidor om bron.

Mörbylånga bygger och utvecklar sammanhängande förortsområden till Kalmar inom bekvämt pendelavstånd till Kalmar och kan rimligen i stor utsträckning tillgodose det behov som finns av sådana. Borgholms kommun måste hitta andra kvalitéer om man vill ha fler permanentboende i kommunen.

Borgholm kommun måste satsa på naturen och kulturen.

Det betyder att översiktsplanen bör innehålla en seriös analys av de natur- och kulturvärden som finns i Borgholms kommun . Utgångspunkten måste vara att varje område måste gås igenom systematiskt med det övergripande syftet att skydda och utveckla natur, biologisk mångfald och kultur. Inte bara i de områden som idag har skydd som natura 2000 eller som naturreservat, utan överallt. I planen bör finnas en ordentlig genomgång av alla de olika reservaten och deras särskilda naturtyper och hur det är möjligt att förena skyddet för biologisk mångfald med tillgänglighet, friluftsliv och näringsverksamhet. Även fornborgar, stensättningar, rösen och andra kulturminnen bör gås igenom och lämpligheten som besöksmål utredas.

Men vi kan skydda oss mot de värsta och inse möjligheterna av att kunna erbjuda en någorlunda oförstörd natur, kulturupplevelser och friluftsliv som inte skadar naturen. Allt måste gås igenom innan man bestämmer var man kan och vill bygga.

Föreningen anser att bostäder ska byggas i den utsträckning det behövs för att de som arbetar i kommunen ska få bostäder och för att permanentboende och delårsboende som sökt sig hit för naturen ska kunna få bostäder och service. Naturligtvis ska det vara möjligt att enkelt och med kollektivtrafik åka till Kalmar för jobb över dagen, men pendling ska inte vara huvudsyftet. Ett känt faktum är att många tomter köps och bebyggs för fritidsändamål. Inga tydliga resonemang förs om vilka konsekvenser det kan medföra inom olika planerade bebyggelseområden och i vilken utsträckning det ska främjas. Bra är att kommunen vill satsa på att ge möjlighet att omvandla fritidshus till permanentboende.
Målen och rekommendationerna för bebyggelseutvecklingen är oklara. Avseende de fyra utvecklingstemana är tydligt att avsikten främst är att kunna locka pendlare. ” Ett starkt näringsliv skapar växtkraft i en levande landsbygd” är en konstig floskel och ”Hållbar vattenhantering i landskapet skapar utveckling både genom bebyggelse och för kommunens näringar” är fullkomligt obegripligt.

Tyvärr resoneras inte om några nämnvärda förändringar av kommunikationerna i översikts-

planen jämfört med idag. Biltrafiken förutsätts vara norm, kanske dock med elbilar och förhoppningar om förbättrade befintliga vägar och cykelvägar. Hur allmänna kommunikationer ska utvecklas framgår inte. Inga tankar finns om olika slags båttrafik, elflyg eller drönare för transporter.

Under dessa teman finns ett antal prioriteringar. Dessa avviker på olika sätt från det som sedan sägs i utvecklingsstrategin för Borgholm kommun.

I avsnittet planeringsförutsättningar finns riktlinjer och förslag till åtgärder som delvis stämmer med och delvis avviker från vad som sagts under teman och utvecklingsstrategi. Det som utmärker alla texter förutom att det är gott om upprepningar är att de är allmänt hållna och innehåller mycket få fakta om Borgholms kommun. En översiktsplan ska vara lätt att förstå och målen ska vara tydliga. Det uppfyller tyvärr inte detta förslag.

Föreningen instämmer gärna i följande: ”Att samla bebyggelsen främjar en effektiv markanvändning och stärker nyttjandet av befintlig infrastruktur. Det minimerar även ianspråktagandet både av jungfrulig mark och brukningsvärd jordbruksmark, vilket prioriteras i miljöbalken.
Utvecklingsstrategin pekar ut centralorten Borgholm/Köpingsvik och serviceortena Löttorp i norr och Rälla i söder som knutpunkter för bebyggelse. I Rälla finns skola, affär, idrottsplats och restauranger, gångavstånd till besöksmålet Ekerum och till strand, badplats och tre naturreservat med olika karaktär, Ekerums tall- och sumpskog, Halltorps ekskog och mittlandsskogen. Det är nära till Vidamuseet i Halltorp och musikscenen i Västra Sörby. Det finns också direktbuss till Stockholm. Det borde vara självklart att första hand förtäta i Rälla, helt enligt utvecklingsstrategin. Rälla kan som ort bli en ännu mer attraktiv plats att bo på om man bygger i luckor och gör tydliga grönstråk som binder samman områden. Inga nya analyser har dock gjorts utifrån dagens verklighet.

Ingen redovisning finns för vilka detaljplaner som redan finns i Rälla eller för vad som har byggts och vilka slutsatser man kan dra av den hittillsvarande utvecklingen. Särskilt konstigt är att Ekerum, som ingick i bebyggelseplanerna i den fördjupade planen tillsammans med Stora Rör och Rälla, inte nämns i den nya översiktsplanen och att också Halltorpsområdet saknas. I både Ekerum och Halltorp har det skett utbyggnad av bostäder och finns detaljplaner för mer. Av de inledande kartorna och presentationen i översiktsplanen framstår det som om de största satsningarna i den sydligaste delen av kommunen planeras i Rälla. Det borde vara så, men det stämmer inte.

Föreningen anser att utbyggnad bara bör ske i mindre omfattning i anslutning till befintliga vägar och längs med den nya sträckningen av Stora Rörsvägen. Huvuddelen av den orörda skogen bör skyddas genom att bli ett kommunalt naturreservat.

Den planerade utbyggnaden i Stora Rör är mångdubbelt större än den i Rälla. Det redovisas dock inte tydligt i områdespresentationerna. På kartorna i början anges ett antal småorter som beskrivs som landsbygd och förutsätts behålla sina karaktärer när bebyggelsen kompletteras. Stora Rör finns inte ens med på ortskartorna, trots att det i MKB:n nämns att det kan finnas förutsättningar att använda hamnen för ny färjetrafik. När bebyggelseområdena presenteras i text behandlas Stora Rör som om det var en integrerad del av Rälla, med samma närhet till service m.m. som i Rälla. I själva verket ligger Stora Rör ungefär lika långt från Rälla som Halltorp. Ekerum ligger däremot i direkt anslutning till Rälla.

Den föreslagna utbyggnaden i Stora Rör strider mot principerna i utvecklingsstrategin. Detta mörkas i förslaget till översiktsplan.

Om man bygger nya bostadsområden i Stora Rör som mångdubblar bebyggelsen, måste kommunen bygga helt ny infrastruktur och ge förutsättningar för service året runt. Det krävs för att området ska kunna bli attraktivt och konkurrera med förortsområdena i Mörbylånga. Det skulle förstöra viktig natur, kosta mycket pengar och riskerar att utarma servicen i Rälla. Allt detta för att pendlare till Kalmar skulle få fyra kilometer kortare restid än från Rälla.

Närmast väg 136 där det inte är aktuellt med bostäder på grund av bullerstörningar borde kommunen och andra intressenter bygga ett nytt besöksmål med parkering och information om allt Borgholms kommun har att erbjuda i form av natur, kultur, friluftsliv, service och näringsliv med bokningsmöjligheter, cykel och elbiluthyrning m.m. Det ska också vara en tydlig entré till och presentera kommunens alla naturreservat. Det första reservatet ska ligga i direkt anslutning och börja i skogen på norra sidan av nuvarande Stora Rörsvägen. Därifrån kan man direkt fortsätta till reservatet Rälla -Ekerum och vidare till Halltorps Hage.

Det huvudsakliga sättet att ta sig till naturrummet och verksamheterna vid kommungränsen ska vara med buss från Kalmar eller båt från Kalmar längs kusten med stopp bl. a. i Stora rörs hamn. Det går att skapa särskilda turistkort för kollektivtrafiken kopplat till olika rabatter och se till att det går buss mellan olika besöksmål. Gör en tydlig plan för att minska biltrafiken till och inom Borgholms kommun för gästande turister.

Kommentar

I arbetet med Översiktsplanen har det underlag som bedömts relevant tagits fram. Omvärldsanalyser och framtidsspaningar blir sällan precisa nog att planera efter och våra resurser har därför lagts på annat material.

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov.

Borgholms kommun är en del av Kalmarsundsregionen och att personer rör sig över kommungränserna mellan arbete och boende är inte en motsättning till, utan en förutsättning för, ett starkt näringsliv inom kommunen. Det finns inte heller någon motsättning mellan att skapa förutsättningar för fler att bosätta sig här permanent, genom att utveckla de platser som möjliggör en enkel vardag, och att behålla kommunens attraktionskraft för fritidsboende och besökare.

Stora Rör har växt fram runt hamnen som anlades där Kalmar sund är som smalast och närheten till fastlandet har varit avgörande för ortens utveckling. Det strategiska läget är också skälet till att kommunen ytterligare vill utveckla Stora Rör och Rälla, i linje med kommunens mål för att uppnå en hållbar bebyggelseutveckling. Översiktsplanens övergripande strategi är att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till befintlig bebyggelse. Att samla bebyggelsen främjar en effektiv markanvändning och stärker nyttjandet av befintlig infrastruktur och att bygga kollektivtrafiknära bidrar till att skapa hållbara transportsystem.

Tack för förslagen om att presentera kommunen vid infarten till Stora Rör, samt om alternativa transportmedel.

Stora Rörs intresseförening

Vi reagerar främst mycket starkt på den skövling av unik tallskog och övrig gammal skog som är hemvist för flera rödlistade arter.
Vi vänder oss också mycket bestämt mot den storskaliga exploatering som planeras genom att bygga sönder Stora Rör med en 50 % ökning vilket innebär ett mycket stort antal fastigheter i en mycket skyddsvärd natur.

Vi anser också att Ölands akuta klimathot gällande vattenbristen bör beaktas, särskilt då en hydrolog har konstaterat att den storskaliga exploatering och skövlingen av skog som planeras skulle skada de vattenlager som är av yttersta vikt för både vår, djurens och växternas överlevnad.
Hela Rällafältet är ett unikt flygsandsområde med stora naturvärden för djurliv, insekter och växter. Området är nödvändigt för att bevara den biologiska mångfalden och ska skyddas. Det finns inga samhällsintressen som gör det viktigt att just detta område ska prioriteras för en massiv utbyggnad.

Vi anser att ny byggnation bör ske exakt så varsamt som ni tidigare har utlovat så att Stora Rörs unika karaktär, natur, djurliv och vattennivå bevaras. Ny byggnation bör, som också utlovats, ske med stor respekt för och hänsyn till befintlig bebyggelse.

Därför bör också ny byggnation ske i anslutning till befintligt vägnät som bör bevaras intakt istället för att det byggs onaturliga och opraktiska omvägar genom att göra våld på befintlig unik natur.
Det är för oss obegripligt att det inte planeras mer nybyggnation i Rälla där det finns affär, skola, idrottsmöjligheter och annan infrastruktur samt fungerande allmänna kommunikationer.

Kommentar

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov.

Värdet av en hållbar bebyggelseutveckling i prioriterade knutpunkter och stråk, vilket stärker nyttjandet av befintlig infrastruktur som VA och kollektivtrafik, ställs här mot värdet av att bevara hela skogsområdet intakt.

Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj. Som en del av planarbetet har naturvärdesinventeringar genomförts för att bebyggelsens påverkan på naturvärdena ska göras så liten som möjligt.

Mor Linas vägförening

Området kring Mor Linas väg är det som allvarligast drabbas genom den utbyggnad som

översiktsplanen föreslår.

Det är anmärkningsvärt hur planen så tydligt går emot inte bara grundläggande bestämmelser i miljöbalken att inte bygga i befintlig skog, utan även EU:s klimatdirektiv som tydligt håller fram hur äldre skog är av stor betydelse som omistlig kolsänka för att nå klimatmålen och bygga för en hållbar framtid. Att välja att exploatera orörd gammal skog, året runt använd för rekreation och fritid, med en rik biotop med flera rödlistade arter, när långt lämpligare mark existerar i områdets närhet där det dessutom redan finns en fungerande infrastruktur med skola och affär är obegripligt. Det är inte lätt att förstå varför Borgholms kommun vars attraktionskraft så starkt vilar på dess naturvärden väljer att satsa på framtida projekt som går emot de klimatmål som hela världen idag ser som den viktigaste frågan för vår planets överlevnad. Området kring Mor Linas väg är det som allvarligast drabbas genom den utbyggnad som översiktsplanen föreslår. Ett område med orörd natur, gammal skog med högt naturvärde och av stor betydelse för klimatarbetet samt rödlistade arter kommer att brytas upp av en vägdragning som saknar rimlighet både vad gäller dess inverkan på miljön och dess kostnader.

Området i Stora Rör som berörs av översiktsplanen utgörs till stor del av en unik isälvsavlagring som Sveriges Geologiska Undersökning menar har stort skyddsvärde.

Kommentar

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov.

Värdet av en hållbar bebyggelseutveckling i prioriterade knutpunkter och stråk, vilket stärker nyttjandet av befintlig infrastruktur som VA och kollektivtrafik, ställs här mot värdet av att bevara hela skogsområdet intakt.

Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj. Som en del av planarbetet har naturvärdesinventeringar samt geologiska undersökningar genomförts för att bebyggelsens påverkan på befintliga värden ska göras så liten som möjligt.

Stugbyns samfällighetsförening

Vi inom Stugbyns Samfällighetsförening invänder kraftigt mot ytterligare bebyggelse och vägar i södra Rällaskogen. Grunden för våra invändningar är de skyddsvärda kultur- och naturmiljöer som finns i anslutning till Stugbyn.

Hela idyllen med den gamla Stugbyn riskerar att oåterkalleligen skadas eller helt försvinna. Stugområdets kulturmiljö är unikt med stora avstånd mellan stugorna med fastigheter där oftast inga markerade tomtgränser finns. Den typ av miljö tar decennier att bygga upp och även förändringar i anslutning till området kan leda till skada som inte går att reparera. Med omfattande bebyggelse i Rällaskogen riskeras således både natur- och kulturmiljön. Att föreslå bebyggelse precis utanför reservatets gränser med allt vad detta innebär av störande vägar, många ljuskällor, oljud är stötande.

Fortsätter vi i denna takt med ytterligare bebyggelse och förstörelse har vi snart ingenting kvar att njuta av längre. Allvarligt eftersom områdets attraktionskraft till stor del ligger just i den naturupplevelse som går att få i området.

Ekosystemen på land såsom skogar, våtmarker, torrmarker och berg utgör livsmiljöer för miljontals arter samtidigt som de, förutom sitt egenvärde, även bidrar med ekosystemtjänster som att rena luft och vatten.

Den dragningskraft som Öland har bygger i stor del på dess natur och djurliv. Det vore en katastrof om de unika naturområdena som finns bebyggs. Den yngre tallskogen behövs som ett komplement till Rällaskogen där träden är betydligt äldre och miljön har en annan karaktär. Öland kommer med den här byggtakten att tappa sin egenart och istället för naturen bestå av villaområden som i vilken svensk ort som helst.

Kommentar

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov.

Värdet av en hållbar bebyggelseutveckling i prioriterade knutpunkter och stråk, vilket stärker nyttjandet av befintlig infrastruktur som VA och kollektivtrafik, ställs här mot värdet av att bevara hela skogsområdet intakt.

Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj. Hänsyn till närliggande bebyggelseområdens särart och platsens naturvärden tas i all planering.

Ölands naturskyddsförening

Det föreliggande dokumentet ÖP2040 är överlag välskrivet och begripligt, oftast med klara definitioner och förklaringar, möjligen känns texten lite upprepande. Den bifogade miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) känns dock mest som en återgivning av översiktsplanen, och kommenteras nästan inte vidare här.

Vid en kommande ”exploatering” ska ju en detaljinriktad MKB, med en ordentlig inventering av naturvärden göras. Ett generellt problem är att vid detaljplanläggning har man kommit så långt i processen att en betydande risk föreligger att planerna inte kan stoppas
En lösning skulle kunna vara att i översiktsplanen lägga in tydligare reservationer att ”där och där kan vi inte tillåta…”, av följande skäl…. Liknande texter finns förvisso i föreliggande ÖP, men borde utvecklas. Detsamma kan gälla förorenade områden.
Förvisso är en översiktsplanen ett ganska översiktligt dokument, och är inte bindande, men likväl torde läsaren, och handläggaren (i nästa steg), i många lägen önska att texten vore mer konkret vad avser potentiella områden för det ena eller andra syftet. För såväl akvatiska som terrestra fall; var menar man att det ska beaktas/åtgärdas si eller så? Och kopplat till detta ett Varför? Vad kan förväntas? Konflikter med andra intressen, eller andra svårigheter? Kan andra ”bonuseffekter” erhållas?
I flera texter finns begreppet ”(natur)kilar” alltså mindre ytor, kanske ganska smala. Om detta är rätt uppfattat, så menar vi att detta inte räcker som ett framgångsrikt naturvårdsin-

strument, deras värde är nog mest estetiskt. För goda effekter på biologisk mångfald och ekosystemtjänster behövs större sammanhållna ytor, utan fragmentering.

I översiktsplanen sid. 21 och 24 samt i MKB sid. 39 fjärde punkten, poängteras vikten av spridningsstråk och obrutna biotoper. Mot detta strider uppgiften på sid. 45 i översiktsplanen att man redan verkar ha tagit beslut att kunna föreslå att tillåta en stor mängd bostäder i Borge hage norr om Borgehagevägen från ”korsningen” ner mot Rom. Detta skulle ytterst allvarligt bryta kontinuiteten av ädellövskog från Slottet till Halltorp. Här räcker inte med att en ”kil” mellan bebyggelse på ömse sidor av densamma, den kommer snart att påverkas och slitas sönder. Detta som ett exempel på motsägelser i synen på vad som ÄR viktigt vad avser ekosystemfunktioner.

Det är bra att det stora skogsområdet NF19 avses ”sparas” (sid. 45), men ännu bättre om det får fortsätta ner till Åkerby hylta, och gärna längre, vilket behöver behandlas mellan kommunerna.

Den tänkta omfattande expansionen för bostäder söder om Rälla Tall är alltför stor, vi föreslår att bara halva ytan exploateras.

För Byxelkrok föreslås alltför mycket av bebyggelse på de fortfarande obebyggda naturområdena i samhället, vi föreslår att ta bort sådana planer för merparten av områdena SB 1, 3, 4, 6, 8, 10, 13, 14, 15 och 19, alltså de blir kvar som ”gröna” i samhället.

Även om naturreservat oftast är Länsstyrelsens bord, hade det varit bra med dessa inritade på kartorna, och med lite utförligare kommentarer. Finns kommunala naturreservat, eller planer på?
Det nämns att ett kulturmiljöprogram för kommunen behövs, men likaledes behövs ett kommunövergripande naturmiljöprogram. Detta inte minst när nu MKB på sid. 57 framhåller att översiktsplanen effekter riskerar att bli negativa. Hur ska detta motarbetas?

Begreppet ”naturturism” borde kunna ersättas av ”ekoturism”, särskilt om man menar om att sådan verksamhet ska kännetecknas av hållbarhet och stor hänsyn till natur och resurser etc. Öland har en enorm potential i detta avseende, men det behövs nog ett kommunövergripande ekoturismprogram, och en grupp som går igenom alla utvecklingsmöjligheter och behov; leder, besöksströmmar, övernattningsmöjligheter av olika slag, måltider och kunskapsförmedling etc. Detta gäller i synnerhet den förväntade omformningen av Sveaskogs ekopark Böda till en nationalpark. Detta är givetvis inte nära förestående, men det kommer, och då behöver kommunen var beredda att förverkliga en mängd liknande tankar och behov.

Sjöar och våtmarker ska ge vattenkvarhållande effekter och grundvattenbildning, men var, och ungefärligt bidrag från t.ex. Amunds mosse. Ett antal våtmarker har redan anlagts, främst vid kusten, och fler bör det kunna bli, men var? Just våtmarker får ju en mängd goda effekter, inte bara tekniska utan kan gynna även bredare samhällsintressen, t.ex. ett återskapande av Långbro mosse. Kopplat till detta hade det varit värdefullt med på kartorna inritade avrinningsområden.

Vatten behandlas oftast liktydigt med havsmiljöer och dess ekologiska funktioner, eller mängd sötvatten/dricksvatten, vi saknar insikten att man bör värna sötvatten även för sin

egen skull, dess biologi och ekosystemfunktioner.

Kommentar

Verksamhetsutövaren, det vill säga den som planerar att bedriva en verksamhet eller genomföra en åtgärd, ska se till att miljökonsekvensbeskrivningen tas fram med den sakkunskap som krävs. Kravet på sakkunskap kopplar till de allmänna hänsynsreglerna i andra kapitlet miljöbalken och det så kallade kunskapskravet i 2 §.

Begreppet gröna kilar syftar på grönområden som sträcker sig in i bebyggelsen från omkringliggande natur- och jordbruksmark. Syftet med dessa är alltså att motverka fragmentering.

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling och i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen.

För SB36, Borgehage, är arbetet med detaljplan ännu i sin linda. Område pekats i Översiktsplanen ut som möjligt att utreda för ny bebyggelse. I en detaljplaneringsprocess utreds platsens lämplighet bland annat utifrån trafikförutsättningar, ianspråktagande av jordbruksmark och hänsyn till kultur- och naturvärden.

Samverkansprojekt för Mittlandsskogen tillsammans med Mörbylånga kommun, Länsstyrelsen och andra aktörer pågår. Översiktsplanen omfattar dock endast Borgholms kommun.

För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

En översiktsplan kan normalt antas medföra en betydande miljöpåverkan vilket innebär att en strategisk miljöbedömning ska göras när en översiktsplan upprättas. Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

Kommunen har valt att använda det vidare begreppet naturturism i stället för ekoturism, vilket är ett mer definierat begrepp. Ekoturism kan dock inkluderas i naturturism.

Arbetet med att skapa en nationalpark i Böda ekopark är i ett tidigt skede. Om det blir aktuellt kommer genomförandet ske i dialog mellan Naturvårdsverket och berörda aktörer. Borgholms kommun är en självklar dialogpartner i ett sådant skede.

Angående Sveaskogs ekopark i Böda så pågår en förstudie som ska visa vilka områden som skulle kunna vara aktuella i skapandet av en nationalpark.

Planen har kompletterats med utvecklingsområden för vattenåtgärder.

Privatpersoner

Privatperson 1

I den nu gällande översiktsplanen från 2002 diskuteras att många av kommunens

detaljplaner är äldre och har förlorat sin aktualitet. Gäller dessa planer fortfarande som detaljplaner och kan man som markägare med stöd av dessa hävda byggrätter? Har man i och med det nya översiktsplanen påbörjat en översyn av gamla ”inaktuella” detaljplaner och att byggnation inom dessa måste anstå tills nya planer är klara? Eller med andra ord: Kan en plan som av kommunen anses vara inaktuell på grund av att den inte följer aktuell lagstiftning (olaglig?) fortfarande kallas detaljplan och därmed ge samma rätt till bygglov som en plan som tillkommit med stöd av gällande lagar och föreskrifter? Riksintressebeskrivningarna i förslaget beskrivs kortfattat i tabellform medan man i länsstyrelsens redovisning gör en utförligare beskrivning.

Kommentar

I och med framtagandet av den nya översiktsplanen har det genomförts en övergripande analys av lämpliga platser för kommunens fortsatta utveckling, men en detaljerad översyn av äldre detaljplaner har inte inkluderats i arbetet. Däremot finns ett befintligt långsiktigt projekt inom kommunen att se över äldre detaljplaner. Detaljplaner, även om de anses inaktuella, gäller fram tills de ändras, ersätts eller upphävs. Byggnation behöver alltså inte anstå medan den långsiktiga inventeringen av äldre detaljplaner pågår.

Angående riksintressebeskrivningar så har vi i samrådsförslaget valt att hålla beskrivningarna till de olika riksintressena relativt korta, likaså för exempelvis riksintressena för naturvård. Dels för att översiktsplanen inte ska bli mer omfattande än vad den redan är, dels för att länsstyrelsens mer utförliga beskrivningar inkluderas i vidare planering oavsett. Det har förtydligats i kapitlet Riksintressen att beskrivningarna i översiktsplanen är förkortade.

Privatperson 2

Anser att området SB33 inte ska exploateras med ny bebyggelse. Speciellt skyddsvärd är den del av området som är jordbruksmark. De viktigaste argumenten för att inte vidare exploatera utredningsområdet SB33 med nya bostäder och bevara det för framtida generationer är:

•De kustnära delarna av SB33 ligger inom utökat strandskyddsområde. De inkluderas i länsstyrelsens översyn av strandskyddet från 2012 där det beskrivs att för de få sträckor som ej är planlagda ska det utökade strandskyddet bibehållas.

•Tidigare avsteg från utvidgat strandskyddat område är inget argument för fortsatta avsteg. Tvärtom är det ett argument för att inte göra ytterligare avsteg från utvidgat strandskyddat område.

• Det finns en strategisk motsägelse för Köpingsviksområdet i utvecklingsstrategin. På en liten areal föreslås både ett samband natur och ett utvidgat bebyggelsestråk. De blir inte förenliga med varandra, kommer att påverka ekosystemen och försvårar eventuellt planarbete. Det är även av stor vikt att ett samband natur inte avskärmas från havet och sambandet bör koppla samman havet med landborgen.

• Det saknas tydliga alternativa förslag i översiktsplanen för att tillgodose behovet av bostäder där jordbruksmark inte exploateras. Utgångspunkten i överssiktsplanen bör vara förtätning inom existerande planlagda/bebyggda områden (t.ex. SB28) eller områden mellan Borgholm och Köpingsvik där det inte finns någon jordbruksmark.

• Förslaget går emot Sveriges miljömål ”Ett rikt odlingslandskap” och ”Ett rikt växt- och

djurliv”.
• Förslaget går emot kommunens målsättning om att värna jordbruksmarken mot ingrepp som försämrar möjligheterna att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk långsiktigt. Delar av området är attraktiv jordbruksmark som brukas aktivt.
• Avsnittet om jordbruksmark i fokusområde Borgholm-Köpingsvik är missvisande/felaktigt och stämmer inte för den jordbruksmark som brukas och används för slåtter och som uppenbart är produktiv. Den jordbrukare som har fått framföra sin åsikt är inte representativ. Texten bör tas bort eller omarbetas.
• En exploatering av det strandnära området skulle ge stor påverkan på landskapsbilden och de vackra öppna fält man idag kan se från strandpromenaden i Klinta. Ger negativ påverkan på besöksnäring och friluftsliv.
• Förslaget går emot flera av riksintressena, framförallt för obruten kust, friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård utgör en stor del av området.
• Exploatering av området strider mot översiktsplanens mål för ekologisk hållbarhet.
• Området är inte lämpligt att exploatera med hänsyn till framtida klimatförändringar och havsnivåhöjning. Strandlinjen och strandpromenaden kommer att flyttas inåt landet och lämna kvar ett smalare område med obebyggd yta. När det gäller klimatförändringarna bör man ha ett 100-års perspektiv. I översiktsplanen sägs att områden framöver kan bli aktuella att lämna obebyggda, exempelvis lågpunkter, grönstråk eller kustzoner.
• Den strategiska betydelsen för kommunen att exploatera de delar av SB33 som är jordbruksmark eller ligger inom det utökade strandskyddsområdet måste anses vara låg. Det bör finnas gott om mark som kan användas för bostäder som ligger utanför den här typen av skyddsvärda områden.
• Förslaget får stor negativ påverkan på befintliga fastigheter som angränsar till området som är tänkt att exploateras.

Kommentar

SB33 är sedan tidigare detaljplaneringsarbete och omfattas därmed inte av det utvidgade strandskyddet. I det fall en ny detaljplan tas fram återinträder det generella strandskyddet om 100 meter.

Området ligger över säkerhetsnivån för stigande hav på 2,8 meter över nollplanet i RH 2000 som gäller för tillkommande bebyggelse enligt översiktsplanen.

Stycket om jordbruksmark för fokusområde Borgholm – Köpingsvik har omformulerats.

Översiktsplanen har ett långsiktigt perspektiv och ytor kommer inte att exploateras i de fall det inte finns en efterfrågan. Gällande exploatering av jordbruksmark gäller de riktlinjer som finns på sidan 30-32.

Privatperson 3

Vill framhäva att satsa på lägenheter, småhus med mera norra Öland där våra unga kan ha möjlighet att flytta in. Husen som säljs idag på Öland har inte ungdomar möjlighet att köpa då de är för dyra. Ska ungdomarna ha möjlighet att bo kvar, komma tillbaka, till ön (vilket är nödvändigt för vår överlevnad) måste dessa boenden skapas och det på många av kommunens platser.

Personen anser även att gång- och cykelvägar borde finnas med som en utvecklingspunkt

när den finns det i södra delen (Rälla mot Borgholm). Som det är nu är det livsfarligt att ta sig från Böda till Löttorp och vidare till Källa. Det borde finnas cykelväg, alternativt mycket breda vägrenar där cyklister och gångare kan vara. Det borde främjas då det är bra för miljön samt också se till att det blir på ett säkert sätt. Att ge sig ut på en vacker tur längs cykelvägen fyr till fyr är ju trevligt men inte det som gör att man till exempel cyklar till jobbet, skolan eller för att handla.
Personen tillägger även att Böda och Stora Rörs hamnar inte är utmärkta på karta men de finns med i texten.

Kommentar

Översiktsplanen kan bara skapa förutsättningar. Det finns med i utvecklingsstrategin att hela kommunen ska leva och ytor för bostadsbebyggelse pekas ut på flera platser på norra Öland.

Behovet av förbättrade möjligheter för oskyddade trafikanter att röra sig längs med väg 136 har förtydligats.

Böda och Stora Rörs hamnar har lagts till under utvecklingsstrategi.

Privatperson 4

Anser att kommunens vision och boende för alla inte stämmer med verkligheten. Idag finns inte många bostäder för unga som vill stanna kvar på ön eller för barnfamiljer. Nya bostäder/fastigheter lockar andra målgrupper som har råd att betala för dem. I Rälla tar man Rällaskogen i anspråk för ny bebyggelse från de fast boende där det med största sannolikhet blir sommarboende eller visstid. Behåll värdefulla grönområden till de som betalar skatt här.

Angående område SB37 är skogsområdet under halva året mycket blött och markvatten/ dagvatten från befintlig bebyggelse i söder samlas här naturligt. Området har en betydelse som kvarhållande av vatten vilket är viktigt för både grundvattenbildning och för djur- och växtlivet. Det finns även en stenmur, mycket död ved samt trädslag som skogsalm, ek, ask och andra arter som blåsippa, ekoxe med flera . Området är olämpligt att ta i anspråk för ny bebyggelse och konsekvenserna kan bli stora. Personen hänvisar till utvecklingstemat Värna vattnet.

Det andra delen av SB37 består av jordbruksmark där vall odlas och slås varje åt. Kommande klimatförändringar gör att dessa åkrar kommer att bli än mer viktiga i framtiden. Kommunen har ett stort antal djurbesättningar och det krävs foder till djuren. Om dessa tas i anspråk för bebyggelse äventyras kommunens stora näring som är jordbruket. Mer framförhållning krävs. Denna åker kan inte komma att behövas, eftersom det ska byggas ett större antal hyreshus och villor i Stora Rör så borde även denna yta undantas från exploatering. Personen vill även uppmärksamma att ytan som föreslås för anläggande av en ny gång- och cykelväg består av en kalkfuktäng med mycket höga naturvärden. Fuktängen håller även markvatten större delen av året.

Angående område SB39 och SB38 bör kommunen tänka på jordbruksmarken i första hand. Man säger att man vill skydda jordbruksmark men tar ändå stora delar i anspråk

för ny bebyggelse. Kommunen bör kolla hur mycket jordbruksmark som egentligen tas i anspråk, genom att kolla upp på vilken mark bygglov beviljas. Då kan visionen att bevara jordbruksmark stämma bättre överens med verkligheten.

Angående område SB43 är väg 136 starkt trafikerad under några månader om året. Även om korsningar ska byggas om och en gångtunnel planeras så finns i dag informella övergångar som boende (och för den delen delårsboende) använder för att ta sig över vägen. Olämpligt att lägga ett nytt bostadsområde här. Mer folk ska passera och vi vet att människor tar genaste vägen, istället för att gå omvägar till en säkrare övergång. Områdena för byggnation i Rällaskogen, norr om Rälla strandväg, där det redan finns befintliga planer, håller arter som gröngöling, hackspett, skogsduva, viloplats för snok, kopparödla, vanlig padda och långbensgroda. Dessa arter påverkas negativt av bebyggelsen. En gång- och cykelväg längs väg 136 bör byggas snarast från Stora Rör i söder till Borgholm. Då kan boende våga cykla till och från arbetet. Gynnar även klimatet.

Kommentar

Översiktsplanen pekar ut olika områden för att bredda utbudet av boendeformer och har olika strategier för att öka den permanent boende befolkningen. En del i detta är att öka boende med bra pendlingsmöjligheter. Kommunen har dock ingen möjlighet att direkt reglera om de som flyttar in bosätter sig permanent eller under viss tid av året.

Översiktsplanen pekar ut grönområden som ska bevaras och vara tillgängliga för alla.

Beskrivningen för SB37 justeras. Översiktsplanen har ett långsiktigt perspektiv och ytor kommer inte att exploateras i de fall det inte finns en efterfrågan. Gällande exploatering av jordbruksmark gäller riktlinjer sidan 30-32.

Gällande exploatering av jordbruksmark gäller de riktlinjer som finns på sidan 30-32.

Synpunkten om informella övergångar noteras. Trafikverkets projekt för att förbättra för oskyddade trafikanter att passera samt att röra sig längs väg 136 pågår.

De delar av den fördjupade översiktsplanen som är utbyggda har inte inkluderats i den nya översiktsplanen, exempelvis den befintliga planen norr om Rälla strandväg. Det har förtydligats i inledningen av planen.

Privatperson 5

Konstaterar, efter att ha tagit del av översiktsplanen och förslag till nya vägar, att kommunen inte prioriterar trafiksäkerhet och påskyndar arbetet med adekvata lösningar för väg 136/Stora Rörsvägen. Vidare konstateras att kommunen inte förstått att trafiken sommarmånaderna ökat väsentligt de senaste åren, bland annat tack vare framgångsrikt lokalt företagande, inte bryr sig om den dagliga livsfara trafikanterna utsätts för vid avfart från väg 136, inte förstår det stora och omedelbara behovet av säker cykelväg motsvarande väg 136 sträckning från Algutsrum till Borgholm och att kommunen inte dragit lärdom av tidigare mycket svåra olyckor vid bland annat Isgärde och Strandtorp.

Genom att inte fastställa adekvata lokala planer omöjliggör kommunen Trafikverkets planering och akut nödvändigt bygge av en säker vägkorsning fördröjs ytterligare. Kommunen bör omedelbart och oavsett andra planer fastställa behovet av säker och flexibel trafiklösning vid avfarten från 136 mot Stora Rör. Samt påtala den orimliga och farliga fördröjningen för Trafikverket.

Kommentar

Tack för synpunkten. Dialog förs löpande mellan Trafikverket och kommunen för samordning av intressen. Arbete med detaljplan och vägplan i området pågår. Trafikutredningen tillhör det pågående detaljplaneringsarbete i området och är inte något som i detalj utreds i översiksplanen. Yttrandet föranleder ingen ändring av översiktsplanen.

Privatperson 6

På kartan finns ett område i norra Djupvik inom/mellan NF8 och SB23 som inte fått någon beteckning utan är vitt. Detta måste vara ett förbiseende. Detta område måste ha beteckningen Natur och friluftsliv – utvecklad. Se texten på sida 68 under NF8. Enligt den fördjupade översiktsplanen för Djupvik ingår detta område i 1. Områden som skall bevaras. Ingen ny exploatering får komma till stånd. 1A Stenkusten.

Med erfarenhet av Borgholms kommuns försummelser och debaclet vid tillkomsten av ”stugbyn/sjöbodarna” i Lofta hamn så är det mycket viktigt att översiktsplanen är tydlig och inte ger utrymme för några misstolkningar.

Inom norra Djupviks- och Loftaområdet pågår för närvarande detaljplaneläggning av ca 71 nya fastigheter där kommunen prioriterar åretruntbebyggelse. Detta plus hotell-/stugbyverksamheten i ”Lofta hamn” genererar naturligtvis många nya behov av infrastruktur, kollektivtrafik, P-platser, gång- och cykelvägar, skolor med mera. Här måste kommunen ta ett samlat ansvar och inte överlåta till vägsamfälligheter inom olika områden eller exploatörer att lösa.

Kommentar

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling, i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. En detaljerad utredning och prövning sker i den fortsatta planeringen.

Behovet av att förbättra trafiksituationen inom området Djupvik-Lofta konstateras i översiktsplanen. Specifika åtgärder för trafiksäkerhet hanteras detaljerat i den fortsatta planeringen. Vem som ska vara huvudman för vägnätet bedöms i varje enskilt planärende

Privatperson 7

Anser att en plan på sammanlagt 70 tomter i Djupvik genererar många frågor, inte minst kring vattenförsörjningen. Att bygga ut Djupvik-Lofta med ambitioner med

åretruntboende är inte realistiskt! Vägar med utrymme för cyklister? Badplatser förutom Djupvik? Fotbollsplan? Var ska alla människor promenera? Borgholms kommun måste fundera på en konsekvensanalys med experter! Trafik kan inte enbart lastas på vägföreningar. Hur klarar vår känsliga natur alla människor som rör sig innan allt förvandlats till grus? Har kommunen några planer på ytterligare badplatser exempelvis vid Lofta hamn? Eller ska detta upplåtas åt entreprenörer? Och vägarna som kommer att bli fullproppade med husbilar, familjer på cyklar etcetera, kommer kommunen att bidraga till bredare vägar, infrastruktur med mera? Eller ska detta betalas av vägföreningarna? Svåra frågor men en långsiktig konsekvensanalys krävs om Borgholms kommun godkänner planen.

Politiker har sedan länge beslutat enligt ”ad hoc”. Inte minst i turerna kring Lofta hamn! Nu behöver ni nog tänka och kanske engagera någon expert på samhällsbyggnad innan ni beslutar kring planen. Planen om den verkställs får stora konsekvenser kring miljö, trafik, vattenförsörjning, påverkan på natur mm.

Kommentar

Behovet av att förbättra trafiksituationen inom området Djupvik-Lofta konstateras i översiktsplanen. Specifika åtgärder för trafiksäkerhet hanteras detaljerat i den fortsatta planeringen. Vem som ska vara huvudman för vägnätet bedöms i varje enskilt planärende

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling, i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. En detaljerad utredning och prövning sker i den fortsatta planeringen.

Privatperson 8

Konstaterar att det är en dåligt genomtänkt plan att bebygga den del av Stora Rör som är kommunägd. Personen skulle gärna vilja ta del av vilka kostnader kommunen har lagt ut på planarkitekter och utredningar inför det planerade utbygget samt de tankar, idéer och övervägningar man lagt fram vid planerandet. Vad man grundat sina beslut på. Statistik och förväntade behov av bostäder, deras läge etc.

I tidigare fördjupad översiktsplan har tydligt deklarerats att befintlig fritidsbebyggelse ska behållas intakt och inte beröras av ny exploatering i sin omedelbara närhet. Såsom vi tidigare har påpekat lämpar sig Övfre Stora Rör sig inte för åretruntbebyggelse eller flerfamiljshus utan detta borde planeras i Rälla området öster om vägen där det finns skola, service och bra bussförbindelser.

Att hugga ner gammal skog som renar luften och agerar som en lunga för området och även skyddar mot bilavgaser från 136 samt reducerar bullret för den numera täta trafiken året runt är dålig miljöpolitik. Fritidsområden i och omkring Stora Rör används flitigt av Rällabor som således har en god miljö för promenader, cykling och skidåkning.

Den nya vägdragningen som föreslagits genom skogen, över branten och ner till den nya bebyggelsen är en total katastrof. En mer än halvkilometer lång sträcka genom gammal skog och över en brant slänt förstör både höjdskillnaden och den unika upplevelsen med

förkastningsbranter i området. Genom att ta bort träd binds inte sanden och man förändrar hela det ekologiska systemet. Det är sådana ingrepp som leder till naturkatastrofer och klimatförändringar.

Personen anser att det är en snedvriden uppfattning om vad man borde använda de värden Öland har till. Vi måste bli eniga om vad vi vill värna om och hur.

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling. Detta har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå. Kommunens ambition är att utveckla Stora Rör och Rälla då det är ett strategiskt läge med goda kommunikationer och befintlig service. Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling, i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Privatperson 9

Enligt förslag planeras en mycket stor utbyggnad i Södra Rällaskogen.
Klimatförändringarna märks i hela världen redan nu med mer extremväder, torka och översvämningar. Öland är inte förskonat. Detta står det om i planen, men dessa fakta kopplas inte ihop med det förslag man lägger.

Öland består till 28 % av skog. Skogar är koldioxidsänkor och att bebygga och anlägga vägar i ett område med en uppväxt tallskog, kan inte vara en hållbar planering med tanke på klimatet. Södra Rällaskogen, som i planen bedöms ha höga naturvärden, där isälvar har format en speciell miljö, att bygga många hus och vägar där, strider mot flera av målen i översiktsplanen. Som att bevara de viktiga naturvärden som denna del av Öland äger, att sammanhängande obebyggda områden ska så långt som möjligt bevaras obebyggda och att småorter ska behålla sina karaktärer. Öster om Södra Rällaskogen finns ett stort vattenskyddsområde sedan många år tillbaka. Nu finns det också ett stort naturreservat väster om Södra Rällaskogen ända ner till Kalmar sund och en bit ut i sundet i vissa delar. Vattnet är en av de viktigaste faktorer att ta hänsyn till vid planering för nya vägar och ny bebyggelse. Det finns viktigt grundvatten i Södra Rällaskogen.

Träd ger skugga och skyddar mot extremvärme. Hårdgjorda ytor hindrar vattnets avrinning och infiltrering i sanden och en mindre mängd vatten kommer att rinna ner till lövskogen och sumpskogen i naturreservatet nedanför. Detta riskerar att minska den biologiska mångfalden för träd, växter, djur och insekter i det nya reservatet.
”Grön infrastruktur” som det kallas i förslaget, sammanhängande skog ger möjlighet för viltet att förflytta sig från norr till söder. Det skapar också större skydd för sandlevande insekter som är ett viktigt mål som naturreservatet Ekerum/Stora Rör ska bidra till.
Ingen analys görs i översiktsplanen om hur bebyggelse och befolkningstillväxt m.m. utvecklats i Borgholms kommun sedan 2002. Detta måste vara en av grunderna för planeringen. Ändå föreslås i översiktsplanens att de allra flesta nya hus ska byggas i Södra Rällaskogen. Ingen analys görs om konsekvenserna för orten Stora Rör med en utbyggnad

som kan komma att mångdubbla befolkningen och kommer att öka biltrafiken. Redan nu är det stora problem med parkeringsmöjligheter i Stora Rör. Det är långt till skolan och affären i Rälla men i förslaget verkar det som om Rälla och Stora Rör gränsar till varandra. Orterna Ekerum och Halltorp nämns inte alls, trots att de var med i den fördjupade detaljplanen som gjordes 2011.

Södra Rällaskogen har många gamla stigar som används av människor som bor i Stora Rör, av turister och cyklister. Det kommer att komma fler turister till Rälla/Ekerum/Stora Rör ju mer känt det nya naturreservatet blir. Södra Rällaskogen bör bli en del av naturreservatet Ekerum/Stora Rör. Skogen skulle kunna bli en välkomnande ingång till det befintliga naturreservatet för människor som kommer söderifrån. Bevara Södra Rällaskogen som den vackra viktiga skog den är idag!

Kommentar

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov. Samtliga allmänna intressen kan inte tillgodoses fullt ut överallt, utan prioriteringar måste ske i planläggning, exempelvis kan tillkomsten av ny infrastruktur och bostadsbebyggelse innebära vissa konflikter med bevarandet av jordbruksmark eller befintliga natur-och kulturvärden.

Kommunens ambition är att utveckla Stora Rör och Rälla då det är ett strategiskt läge med goda kommunikationer och befintlig service. Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling och i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplanearbete där platsens lämplighet utreds på detaljerad nivå.

De områden som detaljplanerats och bebyggts sedan den fördjupade översiktsplanen antogs är inte med i detta förslag. Detta förtydligas i inledningen.

Privatperson 10

Den markanvändning som är angiven på sida 66 för den grönstreckade delen av området, Natur och friluftsliv – utvecklad finner vi väldigt märklig i sammanhanget i och med att en stor del av ytan utgörs av redan bebyggda privatägda fastigheter, en del av dessa för permanentboende. Det vill säga områden som definitivt inte är tillgängliga för natur och friluftsliv för allmänheten. Den benämningen borde i huvudsak endast användas för marken väster om kustvägen som de facto är avsedd just för en sådan användning, men då med epitetet Natur och friluftsliv endast.

Även om den nu aktuella Översiktsplan 2040 som det också nämns i dokumentet endast blir vägledande och inte bindande så bör benämningen Natur och friluftsliv – utvecklad inte heller vara aktuell för det område i Djupvik som fått positivt planbesked.

Kommentar

Kartan har justerats och begreppet utvecklad tas bort från bland annat kategorin

Natur och friluftsliv.

Privatperson 11

Om den nya vägdragningen mellan Vincents Väg och landsväg 136 Stora Rörsområdet. Planen är helt förkastlig. Hur är det möjligt att konstruera ett sådant ingrepp i den vackraste och äldsta delen av skogen att leda en asfalterad bilväg nerifrån och uppför branten för att sedan ansluta mot Stora Rörsvägen, bakom redan befintlig byggnation som funnits i ett 70-tal år. De husen har ju redan en väg, Mor Linas, som ansluter mot Stora Rörsvägen och fungerar utmärkt. Enligt den nya dragningen ska de som bor där åka tillbaks in i skogen runda sina egna tomter och köra bakom egna hus för att komma ut på vägen till Stora Rör.

För några dagar sedan fick jag veta om att man i dagarna hittat den rödlistade svampen tallticka i området där den nya vägen ska fram. Tickorna lever på furor som är minst 150 år gamla. Svampfynden är skickade till artbanken-portalen SLU.

Det mesta av Tallskogen ska fällas ända upp till väg 136, det vill kommunpolitikerna för sin planerade husbyggnation med 140 hus i första etappen. Vad ska då hålla sanden på plats om tallens ”armeringsjärn” rötterna är uppdragna? Och vart tar kolsänkorna vägen? Vår rika natur, våra sällsynta småkryp, rödlistade arter och skogens vilda djur? Vid väg 136 är ljud och bullernivån hög, och där har vi tall och lövskog att tacka för det naturliga bullerplanket.

Hur ska vattentäkten i Rälla med omnejd räcka till? Vi måste se klimatförändringarna i ögonen. Vi måste erkänna att vi lever i klimatkris.

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling som har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå. Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling och i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För delar av område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Bedömningar av vattentäktens kapacitet sker mer detaljerat i VA-plan och detaljplan. Översiktsplanen och VA-planen har samordnats.

Privatperson 12

Anser att område SB33 i översiktsplanen har en inbuktning i linjen på mitten som hade passat bättre längre söderut på området, då det ligger nära Klinta Bodar som det ska tas hänsyn till.

Kommentar

Tack för synpunkten. Kartan har justerats. Av områdesbeskrivningen framgår att hänsyn till Klinta bodar ska tas i efterföljande planering.

Privatperson 13

I det tidigare förslaget till översiktsplan fanns Borgehage med i beskrivningen område 25 A och B. Nu har man helt lyft bort Borgehage trots att man fortsätter med byggplanerna! Det skulle vara ur ett kultur- och historiskt perspektiv en stor skada att förstöra byns stora värde som har ett riksintresse om man tillät att bebygga åkermarken. Många arter i området lever i symbios med varandra och med den brukade jordbruksmarken, som binder dem samman. Speciellt viktigt är det för många mycket sällsynta rödlistade insektsarter.

25 B:
Eftersom området är delvis inom strandskyddat område och knippnejlika växer från 1:46 bort till Solliden, är området helt uteslutet för byggnation för det skydd som knippnejlikan och strandskyddet har. Det finns också på 1:63 gott om den fridlysta Ekoxe och på båda sidor om Borgehagevägen upp till åsen. Det krävs särskilda skäl för att bevilja dispens eller upphäva strandskyddet enligt Naturvårdsverket. Har man begärt särskild dispens?

25 A:
I det tidigare förslaget 25 A är ett första steg är att pröva områdets förenlighet med kraven i PBL 2 kap 2§ att följa MB 3 kap 4§. Hela eller delar av området ska fortsätta vara jordbruksmark tills områdets lämplighet för byggnation utretts färdigt. Har man gjort denna prövning och i så fall var kan man läsa den? Enligt 25 A ska man göra en Naturvärdesinventering. Hänsyn ska tas till omgivningens naturmiljöer? Har man gjort en naturvårdsinventering och efter den gjort en analys av konsekvenserna för naturen om man bebygger området?

Borgholms kommun, Länsstyrelsen i Kalmar och Borgehage byalag har genomfört ett LONA-projekt. Resultatet är att det finns 135 rödlistade arter och Borgehage hör till ett av norra Europas område, som har störst mångfald och flest rödlistade arter. I bilagan finns Borgehages rödlistade arter i excellarket och alla de blommor och insekter, som är direkt berörda av en bebyggelse rödmarkerade. Jag inte tagit med alla de rödlistade arter som finns på Borgehage alvar, som också kommer att beröras om trafiken ökar till Borgehage by. Det finns i Borgehage ett stort antal rödlistade insekter där man bara kan ange att de finns i området. De flesta av dessa rödlistade arter behöver både lövskogen, brynjeområdet området mellan lövskog och åkermarken. I område 25 A och B är inte omringat av stora naturvärden utan även 25 A och B har dessa höga naturvärden med olika insekter och exempelvis knippnejlikan, ekoxen och alla rödlistade insekter. Trots dessa extremt stora naturvärden fortsätter Borgholms kommun med att planera för en stor byggnation på åkermark. Hur kan Borgholms kommun försvara detta handlade?

Att ta åkermark urdrift nu när vi har denna stora miljökatastrof i världen och ett pågående krig i Ukraina är inte försvarbart.
Området söder om Borgholm är helt unikt eftersom man inom en diameter på 1 mil har följande värden:
- Två slott: Borgholms slott och Solliden
- Borgholms Kungsgård
- Svarteberga fornborg

- De arkeologiska intressanta byarna som flyttades då Borgholms Kungsgård bilades: Getungstad och Slät by. Slätt by ligger i Slottsalvarets södra kant och gränsar till Borgehage alvar (se bilaga karta).
- Räpplinge by med en kyrka från 1100-talet
- Unika naturvärden i Borgehage och dammarna som tillhört Borgehage Kungsgård.
- Ett av de största nu sammanhängande lövskogar från Borgahage reservat ner till Halltorp.
- Borgehage by är en dubbel radby i Nedre Bygatan, som är kulturminnesskyddas och malmbebyggelsen på Övre Bygatan med ett stort kulturvärde.

Att 2022 förstöra Borgehage by genom att tillåta en stor byggnation med stora natur- och kulturvärdens förstörelse, vore förfärligt för byn, Öland och Sverige.
Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) redovisar berörda riksintressen och påverkan på dem, däremot saknas redovisningen i planförslaget.

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling. Detta har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå.

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov. Samtliga allmänna intressen kan inte tillgodoses fullt ut överallt, utan prioriteringar måste ske i planläggning. Exempelvis kan tillkomsten av ny infrastruktur och bostadsbebyggelse innebära vissa konflikter med bevarandet av jordbruksmark eller befintliga natur-och kulturvärden.

Platsens lämplighet för ny bebyggelse utreds på detaljerad nivå i en detaljplaneprocess.

Privatperson 14

Gullebäcksvägen är delvis en tidigare bruksväg för jordbruket och tillkom i samband med att området började bebyggas. Den utformades för en ytterst begränsad trafik. Vägen är smal, delvis kantad av stenmurar och har några 90 graders kurvor vilket gör den svårframkomlig för dagens allt större fordon, inte minst lastfordon och avfallshämtningsfordon. Infarten från väg 136 sker via ett servitut över en villafastighet. I takt med tillkommande bebyggelse längs vägen har trafikmängden, såväl persontrafik som övriga transporter ökat drastiskt. Detta med skador på vägen och befintliga staket som följd. Vi bedömer att ytterligare trafik på Gullebäcksvägen är rent olämplig.
Vid Gullebäcksvägens nordöstra ände, (SB2-området i samrådsversionen av översiktsplanen, tidigare A1 nordost) beslutade Mark-och Miljööverdomstolen (MÖD) i februari 2021 att medge bebyggelse för tre fritidshus. Detta med motiveringen att just detta område inte har någon direkt anslutning till befintlig betes- eller åkermark, se MÖD 2021-02-03 mål nr P 7508-19. Dessutom finns infrastruktur såsom el och VA i direkt anslutning till de tre tomterna.

I den södra delen av det norra området SB2 ligger bebyggelsen i direkt anslutning till befintlig betes-åkermark söderut. Här har marken brukats i minst 100 år och nyttjas för

närvarande som betesområde för ett 50-tal får. Marken utgör med sina öppna fält en ovärderlig del av den samlade kulturmiljön kring lantgården. Med hänvisning till MÖD:s ställningstagande ovan bör därför denna del inte bebyggas utan bevaras som en del i kulturlandskapet. Till skillnad mot MÖD-avgörandet P7508-19 är skiftet inte insprängt mellan befintlig bebyggelse, istället är det en del av ett större jordbrukslandskap som läses ihop med gården längre söderut. Exploatering på skiftet är därmed inte förenlig med 2 kap. 6 § punkten 1 plan- och bygglagen.

Markområdet torde vara av sådan art som omfattas av 3 kap. 4 § miljöbalken. I samrådsversionen av Översiktsplan 2040 anger kommunen själv att jordbruksmark är nästintill omöjlig att återställa när den väl är bebyggd. Noterbart är att detta specifika område ligger endast några 100-tals meter ifrån kända och mycket välbesökta turistattraktioner.

Ett ytterligare skäl till att inte bebygga området (SB2 syd) är att detta skifte av fastigheten saknar direkt anslutning till all infrastruktur, till skillnad mot ovan nämnda område i nordost. För att lösa angöringsfrågan krävs nya vägdragningar via den redan överbelastade Gullebäcksvägen. Det skulle även strida mot 2 kap. 6 § punkt 6 Plan- och bygglagen. Vi anser att den inriktning som anges i planen om att pröva att exploatera några nya tomter redan är väl uppfyllt. Ett ytterligare ianspråktagande av det södra markområdet skulle utgöra en stor skada och potentiellt inte ge några fördelar varken för kommunen eller allmänheten.

Kommentar

Den norra delen av SB 2, utgår som utpekat område då det senaste åren tillkommit tomter för bostadsbebyggelse. Eventuella nya tomter prövas genom förhandsbesked. Översiktsplanen är endast vägledande.

Privatperson 15

Föreslår följande ändringar i skrivningen för SB33:
• Att med hänsyn till Borgholm kommuns övergripande mål med långsiktig hållbar utveckling för natur och kulturmiljö, vattenförsörjning och tillgänglighet inte avsätts till bostadbebyggelse.
• Att vattenförande åkermark inte heller avsätts till bostadsbebyggelse.
• Att Länsstyrelsens beslut 2012-01-27 om ökat strandskydd till 300 meter för att bevara och tillvarataga de öppna strandängarna och kulturmiljön skall kvarstå.
Detta innebär att skrivningen i SB 33 strykes från föreslagna översiktsplanen.
Vidare föreslås i detta sammanhang lämplig ändring i gällande byggnadsplan 08-KÖP-1027. För att uppnå mål om hållbar utveckling, attraktiv livsmiljö, goda kommunikationer, levande landsbygd och värna vattenförsörjningen föreslås strykning av prickmark, ökning av byggyta från nuvarande 100 m2, ledande till och möjliggör rationell bebyggelse för permanent boende.

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling som har resulterat i utpekandet av

utbyggnadsområden på en övergripande nivå. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen.

Nämnda byggnadsplan ligger inom område SB28 med beskrivningen "Bebyggt område som kan utredas för fler och utökade byggrätter".

Yttrandet föranleder ingen ändring i översiktsplanen.

Privatperson 16

Är mycket kritiska både mot förslaget på Översiktsplan 2040 och mot det sätt som ärendet hanterats på. Personerna är inte emot utbyggnad och utveckling av området men det är nödvändigt att det görs en ordentlig justering av förslaget för att uppnå kommunens mål och vision.

Den nya översiktsplanen saknar en analys av förväntad befolkningsutveckling, arbetsmarknad, turism, handel, framtida trafik- och energilösningar m.m. Förändringarna är små, jämfört med den gällande översiktsplanen från 2002, även om hållbarhets- och miljöaspekter betonas på ett annat sätt.

Det föreslås att kommunen justerar översiktsplanen beträffande Stora Rör och Rälla så att den innehåller mer konsekventa, sammanhängande och effektivare lösningar. Nuvarande plan är inte det effektivaste sättet att använda kommunen finanser. De uppsatta målen kan uppnås betydligt säkrare, effektivare och billigare. Detta görs genom att inte dela på bebyggelse och service/vård etc mellan Rälla och Stora Rör utan istället fortsätta den framgångsrika utvecklingen Rälla som ort.

Avgörande för valet av bostad för den som arbetar i Kalmar, är goda pendlingsmöjligheter, nära till busshållplats, service med åretruntöppna affärer och restauranger, gångavstånd till skola och idrottsplatser mm. Kommunen framställer det i översiktsplanen att detta kommer att finnas i anslutning till nya bostadsområden i Stora Rör vilket inte stämmer. Alla dessa avgörande faktorer finns däremot redan i Rälla, inte i Stora Rör. En obalanserad utbyggnad mellan Rälla och Stora Rör skulle kräva en dubblering av service för att få personer som jobbar i Kalmar att bosätta sig i Stora Rör. Stora möjligheter finns däremot att bygga ut, mer än vad som har föreslagits i Översiktsplanen, i Rälla.

Ett tre- eller fyrdubblat invånarantal, som planen möjliggör, kräver uppbyggnad av helt ny samhällsservice och infrastruktur och skulle göra Stora Rör större än Rälla och helt krossa och förstöra den idyll som kommunen marknadsför. Det går inte att få personer att flytta hit med hänvisning till något som inte finns längre. Det innebär stora trafikflöden, miljöbelastning, trafiksäkerhetsrisker och ineffektivitet när bebyggelse planeras så långt från existerande skola, affärer, service och trafikplatser.

Bygg bostäder för kommuninvånarna där det behövs för att utveckla det lokala näringslivet och satsa på turism och service till sommarboende och besökande turister som kan lockas bli fastboende där det passar bäst.

Kommunen vill bygga i Stora Rör för att få fler skattebetalare, fler skolelever och ett större underlag för service i Rälla. Eftersom avståndet är så stort mellan Rälla och Stora Rör krävs mycket stora och dyra insatser för att lösa infrastrukturen. I det skenet blir det ett mer

smidigt alternativ för nya invånare att handla, utföra ärenden och vård på vägen mellan Kalmar och Stora Rör. I Rälla finns service och byggbar mark och Rälla har väl utvecklad infrastruktur. Vägplanen för en undergång under 136:an har vunnit laga kraft. Den kommer att göra det lätt att nå dit man vill. Dessutom nås naturreservat, busshållplats, affär, idrottshall och skola inom gångavstånd. Allt detta skulle behöva dubbleras i Stora Rör för att tillfredsställa nya invånares behov.

Denna plan är varken bra för Stora Rör eller för Rälla. Båda orterna behöver utvecklas efter sina egna förutsättningar. I stället för att nya permanentboende i Stora Rör ska köra bil till service i Rälla, Kalmar eller Färjestaden bör invånarna i dessa orter lockas att bli besökare i det trevliga Stora Rör. Byn bör få utvecklas som den gjort hittills med succesiva tillskott av bostäder varav en del så småningom blir permanent bebodda, men de flesta kommer inte att innehas av åretruntboende familjer. Att underminera attraktionskraften i Stora Rör för turismen omkullkastar hela den kommunalekonomiska kalkylen. Utan turism dör landsbygden.

Planen på att bygga längs 136:an och Stora Rörsvägen kan heller inte genomföras förrän Trafikverket byggt en ny utfart från Stora Rörsvägen. Kommunen räknar med att området kan vara bebyggt 2037. Så länge ska det alltså kunna dröja innan det finns en undergång, nya busshållplatser och utvecklad service och det är inte säkert att något av detta faktiskt kommer att byggas.

Södra Rällaskogen används för friluftsliv och har ett utvecklat system av stigar, som nyttjas av de som promenerar, joggar, orienterar och mountainbikecyklister m fl. Ju större trycket blir på reservatsområdet Rälla-Ekerum, desto viktigare är det att skogen vid Stora Rör blir kvar för att uppnå kommunens visioner och mål rörande naturintressen och att området planeras med hänsyn till detta. Skogsområdet behöver vara så stort och sammanhängande som möjligt. Varje tättbebyggt bostadsområde som skjuter in i skogen ger störningar långt in och medverkar till att fragmentisera den.

Trots att det framgår av kartorna i översiktsplanen att det i området Ekerum-Rälla-Stora Rör finns ett mycket stort antal naturreservat analyseras inte detta alls vare sig utifrån naturaspekter eller som besöksmål. Inte heller alla fornborgar finns med.

Förslaget når inte alls upp till den kvalité som krävs enligt PBL och Miljöbalken. Särskilt intressant är det att läsa miljökonsekvensbeskrivningen som gjorts av en konsult som erkänner att det saknas underlag för att göra relevanta bedömningar.

Vi vill att kommunen innan en detaljplan antas för någon del av Södra Rällaskogen överväger att utöka det kommunala naturreservatet för att bevara skogen för natur och friluftsliv.

Kommentar

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov.

Stora Rör har växt fram runt hamnen som anlades där Kalmar sund är som smalast och närheten till fastlandet har varit avgörande för ortens utveckling.

Det strategiska läget är också skälet till att kommunen ytterligare vill utveckla Stora Rör i linje med kommunens mål för att uppnå en hållbar bebyggelseutveckling. Översiktsplanens övergripande strategi är att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till befintlig bebyggelse.

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling, i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Privatperson 17

Trafiksäkerheten skall förbättras och övervakas bättre! På trottoarer och övergångsställen skall det vara säkert för gående.

Kommentar

Trafiksäkerheten är inget som i detalj hanteras i översiktsplanen, men en av riktlinjerna för den långsiktiga utvecklingen är att trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter ska prioriteras i framtida väg- och detaljplanering. Se mer i kapitlet Infrastruktur och kommunikationer.

Privatperson 18

Jag protesterar mot ytterligare bebyggelse och vägar i södra Rällaskogen intill ljungheden som i översiktsplanen benämnes etapp 2.

Hela idyllen med den gamla stugbyn försvinner. Stugområdet är unikt med stora avstånd mellan stugorna och oftast inga markerade tomtgränser. Ser ni inte det vackra i området och vilken kulturskatt som i så fall förstörs.
Tidigare skulle mer eller mindre hela Rällaskogen bebyggas med hus och golfbanor ändra fram till minneslunden. Efter år av protester kom tills slut ett beslut från Naturvårdsverket om att göra området till naturreservat. Äntligen några som liksom vi insåg det värdefulla i detta lilla oerhört vackra skogsområde och som förhoppningsvis kommer att i framtiden sparas till kommande generationer. Detta borde innebära att man inte föreslår bebyggelse precis utanför reservatets gränser med allt vad detta innebär av störande vägar, många ljuskällor, oljud m.m. I området finns mycket vilt, många fågelarter, rovfåglar såsom ormvråk, fiskgjuse, glada, ugglor vidare fladdermöss, insekter, fjärilar och mycket mera. Vilken hänsyn tas tills att deras område hela tiden minskar. Fortsätter vi i denna takt med ytterligare bebyggelse och förstörelse har vi snart ingenting kvar att njuta av längre. Ekosystemen på land såsom skogar, våtmarker, torrmarker och berg utgör livsmiljöer för miljontals arter samtidigt som de renar luft och vatten.

Markförstöring och avskogning leder till ökade halter av växthusgaser och hotar såväl klimatet som djurarters överlevnad. Man häpnar när man ser politiker och medier som inte prioriterar annat än närliggande plånboksfrågor. Hur kommer framtida generationer att ha det. Utvecklingen är skrämmande.

Kommentar

Kommunen arbetar utifrån Agenda 2030. För att uppnå en hållbar bebyggelseutveckling är översiktsplanens övergripande strategi att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till befintlig bebyggelse.

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling och i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För delar av område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Privatperson 19

På sidan 39 under mark- och vattenanvändningskartor skriver man att område betecknat Natur- och friluftsliv också innefattar camping. På sidan 76 är marken mellan område SB28 och sundet redovisad som Natur- och friluftsliv. Antar att detta när ett misstag. Markanvändning ändras så att Camping inte tillåts.

I texten under rubriken SB28: ”I de gemensamma ytorna var den ursprungliga tanken att bevara havsutsikten från respektive tomt men har förlorat sin funktion och i ändrad plan ska ansvaret för skötseln utredas.” Texten är olyckligt formulerad och kan väcka förhoppningar som inte kan infrias. Det är av topografiska skäl inte möjligt att ”bevara havsutsikten från respektive tomt”. Om man håller ner vegetationen på allmänna ytor (och på enskild tomtmark) är det ändå bara tomterna närmast stranden eller på landborgsbranten som kan njuta utsikt.

Att bebyggelsen på ett naturligt sätt bäddats in i grönska är, som uttrycks i handlingen, av godo för det allmännas rörelse längs stranden. Fokus hamnar på mötet med vattnet och inte på bebyggelse.

I en framtida utredning om byggrätter och komplettering inom område SB28 vill jag framhålla vikten av att hålla landborgen ”ren”. Ny bebyggelse vars höjd reser sig över landborgen skall inte tillåtas längs Sotehögsvägen. En text som betonar vikten av landborgen för upplevelsen av landskapet bör föras in i översiktsplanen.

Kommentar

Användningen av kategorin Natur och friluftsliv är bred. Mer detaljerade beskrivningar finns i texten.

Stycket som rör SB 28 har utvecklats för att tydliggöra att rekreation och tillgänglighet prioriteras och att ny bebyggelse inte ska tillåtas högre än landborgen.

Privatperson 20

Har ni överhuvudtaget tittat på alla synpunkter som kom in till kommunen för ”detaljplan för Stora – Rör 2:1” hösten 2021?

Översiktsplanen 2040 saknar analys av befolkningsökning, arbetsmarknad, turism, handel, kultur samt framtida trafik och energilösningar. Delvis avsaknad av naturaspekter,

fornborgar och andra fornlämningar och imaginärt folkloristiskt kulturarv. Dimensionerna för trafikflöden 2045 ska enligt EU:s direktiv minska!

Ett ingrepp omöjligt att reparera innebär det, när det planeras för en gata från väg 136 genom en isälvsavlagring med märkliga sanddyner, genom gammal skog till ett planerat nytt bostadsområde som ligger granne med befintlig bebyggelse med utfart via Vincents väg. Bättre då att planera för ökat bostadsutbyggande i serviceorten Rälla, som redan har affär, skola, bibliotek mm. Det är även viktigt att också efter år 2040 kunna se och höra fåglar som Nattskärra, Morkulla, Kattuggla, Horsgöken (Enkelbeckasinen).

Inte någonstans i översiktsplanen 2040, står det om det viktiga imaginära kulturarvet/minnet, som kommer att bli än viktigare för kultur och turismnäring. Skogen i Rälla Tall har alltid varit ett gränsland mellan fantasi och verklighet, ofta utanför min och andra människors kontroll. Det är så det bör förbli!

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling som har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå. Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling och i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För delar av område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Fornborgar och fornlämningar finns beskrivet under rubriken Kulturmiljövärden på sidan 94.

Synpunkten om imaginära kulturarvet noteras men föranleder ingen ändring av planen.

Privatperson 21

Personerna presenterar markområden som de önskar bebygga och därmed vill ska beaktas i den nya översiktsplanen. För den fortsatta utvecklingen av Kårehamn är det viktigt att det finns olika typer av bostäder utifrån livets olika behov samt att näringslivet kan utvecklas och stärkas, något personerna vill medverka till. All övrig mark är avtalad att utgöra jordbruksmark för nyttjanderättsinnehavaren. Personerna föreslår kommunen att även ta i beaktan Kårehamns södra område som ett framtida utredningsområde.

Kommentar

Utredningsområdets utbredning har justerats utifrån områdets planeringsförutsättningar.

Privatperson 22

Avseende Borgehage SB36
Sida 16: Småskalighet skall vara ett tydligt karaktärsdrag för Borgholms kommun.

Sida 30: Hänsyn till kulturmiljön handlar inte om att hindra nya tillägg i bebyggelsen utan att medvetet säkerställa att de nya värdena tillför något till de befintliga värdena på platsen.
- Förtätad bebyggelse med ett stort antal hus i Borgehage förändrar och förstör en gammal öländsk by och kan inte tillföra något positivt for platsen.

Sida 17: En effektiv och väl fungerande kollektivtrafik är en viktig del.
- Med 2 till 3 km till närmaste busshållplats är det inte så lättillgänglig kollektivtrafik i Borgehage.

Sida 25: Gröna samband för att binda ihop den övergripande grönstrukturen och skapa förutsättningar för spridningskorridorer och stärka den biologiska mångfalden.
- Den tänkta bebyggelsen i Borgehage kapar det gröna sambandet mellan Natura 2000 området söder om den tänkta bebyggelsen och marken (åkrar och skog) norrut mot Solliden och Borgahaga naturreservat.

Sida 34: Jordbrukets intresse bör särskilt beaktas.

Sida 132: Jordbruksmark är en långsiktig resurs och ska i första hand bevaras.
Den tänkta bebyggelsen är på jordbruksmark som inte går att återskapa. Med tanke på konfliktläget i världen och klimatförändringarna är det viktigt att bevara jordbruksmark.

Sida 79: Hur områdena (SB36) ska nås med bil ska utredas vidare.
Den befintliga smala vägen ner mot den tänkta bebyggelsen kan inte hantera mer trafik än den som finns nu, och en breddning av den skulle påverka känslig och värdefull natur och gamla stenmurar. Under byggnation av ett stort antal hus med många tunga transporter kommer lokalbefolkningen inte att kunna färdas på vägen.

Sida 99: Vid kusten är strandskyddsområdet oftast utökat till 300 m.
I den känsliga miljön i Borgehage bör man inte tillåta ny storskalig bebyggelse inom 300 m av strandskyddsområdet.

Allmänt: Fler människor i en känslig miljö sliter på naturen och skapar oro för vilda djur inklusive fåglar och insekter. Borgehages badplats är liten och kan ej förändras nämnvärt med tanke på den känsliga naturen.

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling. Detta har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå.

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov. Samtliga allmänna intressen kan inte tillgodoses fullt ut överallt, utan prioriteringar måste ske i planläggning. Exempelvis kan tillkomsten av ny infrastruktur och bostadsbebyggelse innebära vissa konflikter med bevarandet av jordbruksmark eller befintliga natur-och kulturvärden.

Platsens lämplighet för ny bebyggelse utreds på detaljerad nivå i en detaljplaneprocess.

Privatperson 23

Anser att en målbild som uppmålas i planförslaget stämmer dåligt med den plan samt trafikutredning man sedan har presenterat.

Område SB 42 är i dag en sammanhängande del av Rällaskogen och bör därför benämnas som naturmark. I området finns många rödlistade arter. Tallbestånd som är 100-150 gammal. Då skogen är tätare i den här delen är också djurlivet mer intensivt. Just där ny vägdragning är tänkt genom skogen finns bl.a. talltickan. En signalart som indikerar en mycket värdefull skog och som bereder plats åt många insektsarter. Flera rödlistade fåglar bl. a. spillkråka och talltita har visat sig i sommar.

Här finns också en stor del av de Istidskullar som klassats som mycket skyddsvärda. I översiktsplanen står att nya husen ska anpassas till dessa. Det är föga troligt att detta kommer att efterlevas när plattor på mark ska gjutas och alla tillgänglighetskrav ska till. Denna del av skogen fungerar också som grön korridor till skog söderut. Bebyggs hela området så bryter man denna möjlighet för spridning.

Området är också flitigt använt som tränings- och rekreationsområde både av närboende och klubbar från andra orter.

Allt detta är värden som är mycket eftersträvansvärda enligt översiktsplanens målbild.
I planförslaget har området SB 42 i stället förlorat sin status som skyddsvärt och blivit sammanhängande bostadsbebyggelse med argumentet att det har ett fördelaktigt pendlingsavstånd till Kalmar.

En betydande del av en över 100 årig skog med höga naturvärden föreslås avverkas för att spara 3 min pendlingstid jämfört om man bor i Rälla där skolor och butik finns. Hur förklarar vi ett sådant beslut för nästa generation.

Översiktsplanen bör omarbetas och en ordentlig miljöanalys bör göras.

Trafikutredning
Här föreslås en ny väg dras från ny bebyggelse som leder upp över branten och genom hela skolen ut på Stora Rörsvägen. Denna väg bör utgå då eventuellt nya hus kan kopplas till befintliga vägar. Den föreslagna vägen segmenterar skogen vilket är negativt för många arter. Dragningen går genom partier med istidskullar samt den del av Rällaskogen där djurliv i nuläget är som mest fredat och intensivast.
Nya dragningen av Stora Rörsvägen är dock positiv då den ger en säkrare trafikkorsning.

Kommentar

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov. Samtliga allmänna intressen kan inte tillgodoses fullt ut överallt, utan prioriteringar måste ske i planläggning, exempelvis kan tillkomsten av ny infrastruktur och bostadsbebyggelse innebära vissa konflikter med bevarandet av jordbruksmark eller befintliga natur-och kulturvärden.

Kommunens ambition är att utveckla Stora Rör och Rälla då det är ett strategiskt läge med goda kommunikationer och befintlig service. Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling och i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Planen är miljöbedömd enligt kraven i PBL och MB

Specifika åtgärder för trafiksäkerhet är inget som hanteras i översiktsplanen, detta sker i den fortsatta planeringen på en mer detaljerad nivå.

Privatperson 24

Motsätter sig bebyggelsen som i fördjupad översiktsplan för Byxelkroksområdet planeras 2-5 tomter för bebyggelse nära Neptuni Åkrar och dess känsliga natur, i fördjupad översiktsplan kallat A1. Marken ligger dessutom på strandskyddat område med stort natur- och kulturhistoriskt värde. Naturen här bör bevaras i befintligt skick.

På vår tomt går en väg upp till de tomter som ligger bakom (ett gammalt servitut) och den vägen är redan nu överbelastad! När servitutet skrevs avsågs bondens tillgång till sina marker. På 50-60-talet såldes tomter som bebyggdes (5 st). Nu har det blivit 8 bebyggda tomter och de flesta har mer än en bil! Dessutom har de nyaste tomterna uthyrning sommartid vilket medför ännu mer trafik!

Bevara markerna som de är nu. Betesmark har stort naturhistoriskt värde!

Kommentar

Den norra delen av SB 2, utgår som utpekat område då det senaste åren tillkommit tomter för bostadsbebyggelse. Eventuella nya tomter prövas genom förhandsbesked. Översiktsplanen är endast vägledande.

Privatperson 25

Är mycket kritiska både mot förslaget på Översiktsplan 2040 och mot det sätt som ärendet hanterats på. Personerna är inte emot utbyggnad och utveckling av området men det är nödvändigt att det görs en ordentlig justering av förslaget för att uppnå kommunens mål och vision.

Den nya översiktsplanen saknar en analys av förväntad befolkningsutveckling, arbetsmarknad, turism, handel, framtida trafik- och energilösningar m.m. Förändringarna är små, jämfört med den gällande översiktsplanen från 2002, även om hållbarhets- och miljöaspekter betonas på ett annat sätt.

Det föreslås att kommunen justerar översiktsplanen beträffande Stora Rör och Rälla så att den innehåller mer konsekventa, sammanhängande och effektivare lösningar. Nuvarande plan är inte det effektivaste sättet att använda kommunen finanser. De uppsatta målen kan uppnås betydligt säkrare, effektivare och billigare. Detta görs genom att inte dela

på bebyggelse och service/vård etc mellan Rälla och Stora Rör utan istället fortsätta den framgångsrika utvecklingen Rälla som ort.

Avgörande för valet av bostad för den som arbetar i Kalmar, är goda pendlingsmöjligheter, nära till busshållplats, service med åretruntöppna affärer och restauranger, gångavstånd till skola och idrottsplatser mm. Kommunen framställer det i översiktsplanen att detta kommer att finnas i anslutning till nya bostadsområden i Stora Rör vilket inte stämmer. Alla dessa avgörande faktorer finns däremot redan i Rälla, inte i Stora Rör. En obalanserad utbyggnad mellan Rälla och Stora Rör skulle kräva en dubblering av service för att få personer som jobbar i Kalmar att bosätta sig i Stora Rör. Stora möjligheter finns däremot att bygga ut, mer än vad som har föreslagits i Översiktsplanen, i Rälla.

Ett tre- eller fyrdubblat invånarantal, som planen möjliggör, kräver uppbyggnad av helt ny samhällsservice och infrastruktur och skulle göra Stora Rör större än Rälla och helt krossa och förstöra den idyll som kommunen marknadsför. Det går inte att få personer att flytta hit med hänvisning till något som inte finns längre. Det innebär stora trafikflöden, miljöbelastning, trafiksäkerhetsrisker och ineffektivitet när bebyggelse planeras så långt från existerande skola, affärer, service och trafikplatser.

Bygg bostäder för kommuninvånarna där det behövs för att utveckla det lokala näringslivet och satsa på turism och service till sommarboende och besökande turister som kan lockas bli fastboende där det passar bäst.

Kommunen vill bygga i Stora Rör för att få fler skattebetalare, fler skolelever och ett större underlag för service i Rälla. Eftersom avståndet är så stort mellan Rälla och Stora Rör krävs mycket stora och dyra insatser för att lösa infrastrukturen. I det skenet blir det ett mer smidigt alternativ för nya invånare att handla, utföra ärenden och vård på vägen mellan Kalmar och Stora Rör. I Rälla finns service och byggbar mark och Rälla har väl utvecklad infrastruktur. Vägplanen för en undergång under 136:an har vunnit laga kraft. Den kommer att göra det lätt att nå dit man vill. Dessutom nås naturreservat, busshållplats, affär, idrottshall och skola inom gångavstånd. Allt detta skulle behöva dubbleras i Stora Rör för att tillfredsställa nya invånares behov.

Denna plan är varken bra för Stora Rör eller för Rälla. Båda orterna behöver utvecklas efter sina egna förutsättningar. I stället för att nya permanentboende i Stora Rör ska köra bil till service i Rälla, Kalmar eller Färjestaden bör invånarna i dessa orter lockas att bli besökare i det trevliga Stora Rör. Byn bör få utvecklas som den gjort hittills med succesiva tillskott av bostäder varav en del så småningom blir permanent bebodda, men de flesta kommer inte att innehas av åretruntboende familjer. Att underminera attraktionskraften i Stora Rör för turismen omkullkastar hela den kommunalekonomiska kalkylen. Utan turism dör landsbygden.

Planen på att bygga längs 136:an och Stora Rörsvägen kan heller inte genomföras förrän Trafikverket byggt en ny utfart från Stora Rörsvägen. Kommunen räknar med att området kan vara bebyggt 2037. Så länge ska det alltså kunna dröja innan det finns en undergång, nya busshållplatser och utvecklad service och det är inte säkert att något av detta faktiskt kommer att byggas.

Södra Rällaskogen används för friluftsliv och har ett utvecklat system av stigar, som nyttjas

av de som promenerar, joggar, orienterar och mountainbikecyklister m fl. Ju större trycket blir på reservatsområdet Rälla-Ekerum, desto viktigare är det att skogen vid Stora Rör blir kvar för att uppnå kommunens visioner och mål rörande naturintressen och att området planeras med hänsyn till detta. Skogsområdet behöver vara så stort och sammanhängande som möjligt. Varje tättbebyggt bostadsområde som skjuter in i skogen ger störningar långt in och medverkar till att fragmentisera den.

Trots att det framgår av kartorna i översiktsplanen att det i området Ekerum-Rälla-Stora Rör finns ett mycket stort antal naturreservat analyseras inte detta alls vare sig utifrån naturaspekter eller som besöksmål. Inte heller alla fornborgar finns med.

Förslaget når inte alls upp till den kvalité som krävs enligt PBL och Miljöbalken. Särskilt intressant är det att läsa miljökonsekvensbeskrivningen som gjorts av en konsult som erkänner att det saknas underlag för att göra relevanta bedömningar.

Vi vill att kommunen innan en detaljplan antas för någon del av Södra Rällaskogen överväger att utöka det kommunala naturreservatet för att bevara skogen för natur och friluftsliv.

Kommentar

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov.

Stora Rör har växt fram runt hamnen som anlades där Kalmar sund är som smalast och närheten till fastlandet har varit avgörande för ortens utveckling. Det strategiska läget är också skälet till att kommunen ytterligare vill utveckla Stora Rör i linje med kommunens mål för att uppnå en hållbar bebyggelseutveckling. Översiktsplanens övergripande strategi är att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till befintlig bebyggelse

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling, i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Privatperson 26

Stora Rör beskrivs i översiktsplanen som en by med ett attraktivt läge för familjer med i närhet till skola, service och natur- och rekreationsområden, vilket delvis är sant. Service som skola och matbutik finns i Rälla, varför det ter sig mer naturligt att göra en större utbyggnad där än i Stora Rör. Med stor sannolikhet så arbetar den tilltänkta populationen i Kalmar och att då anta att stressade föräldrar ska resa åt fel håll för att lämna barnen vid skolan innan de vänder in mot Kalmar är en miss i planeringen. De underbara natur- och rekreationsområden som finns idag och nyttjas av många är de som nu föreslås bebyggas och en stor del av värde och attraktion går därmed förlorad!

Konkurrensen om utrymmet i norra Rällaskogen är idag stor varför den södra delen behövs oförändrad för det ökade intresset av naturupplevelser.

Stora Rör behöver fler invånare men en så massiv utbyggnad leder till att en stor del av skogen, som idag används av invånare, sommargäster och turister för rekreation, huggs ner, viktiga naturvärden hotas och trängseln i byn/hamnen kommer att öka vilket får konsekvenser. Det är därför viktigt att den utbyggnad som ändå blir av sker i ett lugnt tempo så att byn kan anpassa sig. Mycket av den attraktion som Stora Rör idag besitter består av befintlig tennisskola, båtsällskap och simskola med många år på nacken. De drivs och har drivits ideellt i liten skala av dagens invånare, föräldragenerationen, samt nu våra barn. En så stor utbyggnad av Stora Rör som föreslås skulle dessa föreningar inte kunna suga upp och värdefulla verksamheter/traditioner/engagemang skulle gå förlorade!

En plan av denna dignitet bör beslutas i samarbete med Trafikverket för att först lösa frågorna om infrastrukturen inkl parkeringar, gång- och cykelbanor för de barnfamiljer som kommunen vill locka till Stora Rör, även nere i byn.

Det är en alldeles för stor del av skogen som tas i anspråk och det är för tätt mellan husen. Området utmed Vincents väg och närmast öster därom har en speciell karaktär med gamla och nya sommarhus. Nya invånare välkomnas men för dem som redan bor där är det viktigt att behålla karaktären av sommarbebyggelse
• Tomtstorleken i planen är för liten för att passa in i området
• Vincents väg bör behålla sin karaktär och nuvarande trafikbelastning
• Husen ska passa in i befintlig bebyggelse – de som redan har sommarhus i området vill fortsatt njuta av att bo på landet och inte i ett permanentbostadsområde. I planen framgår inte vilken typ av hus som planeras på vilka ytor.

Kommentar

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov. Samtliga allmänna intressen kan inte tillgodoses fullt ut överallt, utan prioriteringar måste ske i planläggning, exempelvis kan tillkomsten av ny infrastruktur och bostadsbebyggelse innebära vissa konflikter med bevarandet av jordbruksmark eller befintliga natur-och kulturvärden.

Kommunens ambition är att utveckla Stora Rör och Rälla då det är ett strategiskt läge med goda kommunikationer och befintlig service. Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling och i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Dialog förs med länsstyrelsen och Trafikverket för samordning av statliga och kommunala intressen.

Privatperson 27

Ansluter sig till Rällaskogens vänners yttrande och vill tillföra att det är synd att inte ett nytt helhetsgrepp tas om att utreda vägar, bebyggelse och kommunens utveckling samtidigt och långsiktigt. Med Agenda 2030 och FNs klimatmål och med ett samhällsutvecklingsmål kring både social och ekologisk hållbarhet. Landet, världen och våra lokalsamhällen har stora utmaningar framför oss och det finns viktiga roller även en kommun som Borgholm kan fylla i detta arbete.

Som icke bilburen med barn är bussar och cykelvägar till butiker och naturområden viktigt. Att lokaltrafiken kan ta oss till andra platser på Öland, att det blir fler busshållplatser, inte färre som i en av vägplanerna. Fler vill resa kollektivt och väljer bort bilen, både av ekonomiska och miljöskäl. Avfarten till Stora Rörsvägen måste bli säker att svänga av med med bil och kunna korsas på ett säkert sätt. En enkel åtgärd som att under de 3 sommarmånaderna har elektroniska skyltar som vid högtrafik minskar farten till 40 km (som i byn Rälla) skulle öka säkerheten mycket. Även för oss som reser med tåg och buss. Att så många olika utredningar och förslag görs från olika insatser men alla med kortsiktiga avgränsade visioner är inte modernt, samhällsnyttigt eller resursoptimalt. Kalmar Kommuns långsiktiga underlag, som sedan kan användas av andra myndigheter, forskare, byggare, etc är ett exempel som Borgholm borde ta inspiration av. Så att utveckling blir den rätta för hela kommunen. Borgholm har många potentiella USP:ar för fler framtida sommargäster och permanentboende, framförallt inom naturupplevelser och livsstil men de syns inte i de olika utvecklingsplanerna. Klimatet och samhällsbyggande är viktiga för allas framtid.

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling som har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå. Kommunens ambition är att utveckla Stora Rör och Rälla då det är ett strategiskt läge med goda kommunikationer och befintlig service Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling och i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Gällande trafiken och utveckling av väg 136 arbetar Trafikverket med en vägplan för berörd korsning. Dialog för löpande mellan Trafikverket och kommunen för samordning av intressen.

Privatperson 28

Personerna anser, med beaktande av i första hand den nu allt mer livsavgörande betydelsen som bevarande av jordbruksmark redan har fått och framför allt kommer att få, icke minst till följd av Rysslands krigföring mot Ukraina och den dramatiskt eskalerande klimatförändringen med bla torka som Öland och Europa lider av med minskande skördar som följd, att det är högst olämpligt att i översiktsplan 2040, förorda att områdena västra SB 36 och östra SB 36, skall användas för bostadsändamål i stället för jordbruksmark. En sådan ordning skulle stå i strid med det väsentliga samhällsintresset att möjliggöra livsmedelsproduktion.

Därtill åberopas de hänsyn som måste tagas till att området ligger inom riksintresse för: obruten kust, rörligt friluftsliv, naturvård samt kulturmiljövård. Området är även omgivet av naturreservat och indirekt en del av områden för Natura 2000 med skötselplan samt olika Naturvårdsavtal. Områdets västra delar omfattas även av strandskydd. Vidare åberopas att det inom området och i närheten finns en betydande mängd rödlistade arter registrerade, liksom skyddsvärda inventerade träd. Området består av ett odlingslandskap som utgör värdefull kulturmiljö med stenmurar och trädridåer och som även rymmer fornlämningar.

Även med anledning av de synpunkter som lämnats mot så kallade område 25B (= SB36) avbla Länsstyrelsen avseende den fördjupade översiktsplanen för Borgholm-Köpingsvik och bedömningen i tjänstemannaskrivelsen, är det inte lämpligt att i översiktsplan 2040, förorda att områdena västra SB 36 och östra SB 36, skall användas för bostadsändamål i stället för jordbruksmark.

Slutligen - och icke minst - frånvaron av adekvat vägförbindelse till område SB 36, omöjliggör de facto helt exploatering av jordbruksmarken - område SB 36. Vägen är redan i dag, särskilt sommartid, underdimensionerad för befintlig trafik. Borgehagevägen är en enskild väg och inte möjlig att till någon del bredda. Således kan område SB 36, såväl de västra som östra delarna, ej användas för
bostadsändamål utan måste även i framtiden förbli jordbruksmark. Område SB 36 skall därför i sin helhet utgå ur översiktsplanen som utredningsområde för byggnation.

Vad gäller bilagan ”Områdesspecifika varsamhetskrav för fokusområde Borgholm-Köpingsvik”, saknas å sid 169 redogörelse avseende område ”29”, dvs Borgehage.

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling. Detta har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå.

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov. Samtliga allmänna intressen kan inte tillgodoses fullt ut överallt, utan prioriteringar måste ske i planläggning. Exempelvis kan tillkomsten av ny infrastruktur och bostadsbebyggelse innebära vissa konflikter med bevarandet av jordbruksmark eller befintliga natur-och kulturvärden.

För området finns ett beviljat planbesked, vilket innebär att förvaltningen har fått i uppdrag av politiken att påbörja ett detaljplaneringsarbete Sammantaget är kommunens bedömning att det föreslagna planområdets lämplighet för bebyggelse kan utredas vidare i ett detaljplaneringsarbete I detaljplaneringsprocessen utreds bland annat trafik, ianspråktagande av jordbruksmark och hänsyn till kultur- och naturvärden.

Aktuellt område finns med i ÖP 2002 och fördjupad översiktsplan för Borgholm - Köpingsvik samt följer ÖP:ns intention att bebyggelsen ska utvecklas i stråk.

Förslaget till den nya översiktsplanen bygger på ÖP2002 och fördjupade översiktsplaner, med få större förändringar.

Privatperson 29

Instämmer i synpunkterna framförda av privatperson 2. Tillägger också att strandområdena längs Kalmarsund från Klinta bodar och utefter kustremsan norrut, bör inte bebyggas. Ölands strandområden bör i så stor utsträckning som möjligt reserveras som natur och rekreationsområden, markerna kan gärna tas i anspråk som betesmarker eller ängsmark även slåttermark (något som en del av området används till nu). Naturmarker är viktiga för vår miljö, för fågellivet, insekterna och småviltet. I Köpingsvik och Borgholmsområdet finns ju områden som kan bebyggas utan att fördärva värdefulla kust och naturområden.

Den befintliga stigen utmed kusten från Klinta bodar mot Lundegård, är i dag flitigt använd och mycket uppskattad av gående, motionärer och cyklister. En framtida höjningen av havsnivån kommer att göra att våra kustremsor flyttas längre in mot land. Det innebär att naturstigen och området däromkring måste flyttas längre upp från nuvarande stranden. Då bör ju det området inte vara bebyggt.

Kommentar

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling som har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen.

Texten om NF10 har utvecklats för att tydliggöra att området ska bevaras obebyggt samt att rekreation och tillgänglighet prioriteras.

Även om SB33 bebyggs bedöms inte framtida havsnivåhöjning i ett 100-årsperspektiv att hindra fri passage längs kusten.

Privatperson 30

Anser att översiktsplanen har många fina formuleringar, men de rimmar mycket illa mot de detaljplaner som tagits fram. Planen verkar snarast framtagen av en reklambyrå med uppgift att sälja in kommunen mot omvärlden. Översiktsplanens huvudsakliga underlag förefaller att vara den plan som antogs 2002. I föreliggande plan saknas relevant analys av framtida energi och trafiklösningar, befolkningstillväxt, arbetsmarknad, etc. MKB är framtagen i efterhand, med planförslag och gällande plan från 2002 som enda underlag. Det är naturligtvis orimligt och skäl nog för att planarbetet bör göras om från början. Vi har även tagit del av ”omvärldsanalys Kalmar - Översiktsplan 2035 med utblick mot år 2050” och jämfört denna med Borgholms översiktsplan. Det är då påtagligt hur bristfällig Borgholms plan är.

Särskilt anmärkningsvärt finner vi att man på kartorna på flera håll får intrycket att planerade bebyggelseområden framstår som utvecklade eller ändrade. På sidan 89 är området SB42 gulmarkerat som om det redan vore bebyggt. Området borde självklart vara grönmarkerat då det fortsatt utgör oexploaterade naturvärden.

Vad gäller området SB42 ser vi det som anmärkningsvärt att Borgholms kommun i en tid där stora delar av världen påverkas av allvarliga klimatförändringar och den biologiska mångfalden är hotad väljer att ta ner gammal skog med träd som är etthundrafemtio år gamla och har en rik natur med flera rödlistade arter. Just denna sorts skog är det som all forskning visar är en omistlig kolsänka och avgörande för planetens överlevnad. Det gör att planen står i strid med EU:s klimatdirektiv.

Vi ansluter oss till det yttrande som inkommit från Mor Linas Vägförening. Särskilt oroade är vi över att tidigare planers uttalade mål att nybyggnation inte ska påverka eller uppföras i omedelbar närhet till befintlig sommarbebyggelse i det här föreliggande planarbetet har åsidosatts. Vi vill även tillägga att den vägdragning som i Swecos förslag går genom skogen och över branten ner till det planerade området vid Vincents väg känns helt obegripligt. Att Borgholms kommun vars attraktionskraft i så stor utsträckning bygger på dess naturvärden väljer att profilera sig i strid med de klimat- och miljömål som hela vårt samhälle arbetar för är obegripligt.

Kommentar

Det stämmer att översiktsplanen tar sitt avstamp i ÖP 2002 och de fördjupade översiktsplanerna som arbetats fram sedan dess. Dessa är väl genomarbetade dokument utifrån lokala förutsättningar. Fokus i framtagandet av den nya översiktsplanen har varit att komplettera och utveckla de delar som tidigare saknats och som bedömts mest relevanta för Borgholms kommun kommande år, exempelvis klimatanpassning, bostadsförsörjning och vattenförsörjning.

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov. Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling, i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Privatperson 31

Upplever att den föreslagna utvecklingen av Stora Rör inte stämmer med kommunens mål eller de önskemål som finns av fastighetsägare i byn. Vi tror på en utveckling av byn, men inte så som översiktsplanen visar. Stora Rör är en by, med en koncentration mot hamnen. Hamnen är, som ni själv pekar ut i översiktsplanen, en samlingsplats och kärnan i byn. Idag sker en naturlig utveckling och förtätning av byn. Det stora område som kommunen förslår skall exploateras anser vi strider mot de mål för en hållbar utveckling som ni har definierat i översiktsplanen. Översiktsplanen låter inte byn bevara sin unika identitet. Den unika identiteten är en koncentration kring hamnen och verksamheterna som ligger där. Stora Rörs utveckling skall utgå från en naturlig förtätning av byn från hamnen och utåt, inte att skapa ”förorter” på landsbygden.

Genom att satsa på att förtäta Stora Rörs hamn och låta den igen bli en knutpunkt kan ny bebyggelse tillkomma i anslutning till befintlig och ianspråktagandet av jungfrulig mark minimeras , vilket uttrycks som ambition i översiktsplanen åstadkommas.

Som barn från Stora Rör så vet jag att den naturliga samlingsplatsen var hamnen. De säkra cykelvägarna fanns i skogen. Ibland var vi i Rälla och Högsrum, men det dagliga umgänget skedde i skogen, hamnen och på avstånd som man kunde gå eller cykla till. Ni planerar nu ett bostadsområde långt ifrån den bebyggelsen där vi växte upp och där det idag bor nya barnfamiljer. Genom den planering som pågår så skapar ni mer bilberoende då man kommer att åka bil ner till hamnen för att delta i de gemensamma aktiviteterna som sker där. För att skapa bättre kommunikationer och underlätta för barnfamiljer, skulle det vara t.ex. var bättre att återigen låta bussar trafikera busshållplatsen i Stora Rörs hamn. Ni uttrycker detta själva i planen.

Genom att placera bebyggelse mellan Stora Rör och Rällaskogen så skapar översiktsplanen ett avgörande avstånd mellan bebyggelsen och tillgängligheten till natur och rekreationsmiljöer. Bebyggelse av SB42 skär av stora delar av Stora Rör från tillgång till natur och rekreationsområden då de områden som i översiktsplanen är visade som natur består av obeträdbar åker/betesmarker och ointaglig natur på branta slänter. Boende i Stora Rör kommer bli hänvisade till alltmer trafikerade vägar för att kunna ta sig till rekreationsområden.

Enligt översiktsplanen skall man värna om olikheterna mellan Stora Rör och Rälla. Vi ser inte detta i detaljplanen. Översiktsplanen skapar mer av Rälla i Stora Rör och låter inte orterna utecklas utifrån deras olikheter och samtidigt behålla deras karaktär. Önskar att utvecklingsområdet SB42 minskas i storlek och att flerbostadshus och parhus flyttas närmare Rälla, som är en naturlig placering av dessa, för att orterna skall behålla sina olika karaktärer.

I kartbilden över utvecklingsstrategin i översiktsplanen är Stora Rör utpekat som landsbygdsområden och naturmark. När man sedan tittar på karta över fokusområdet Rälla- Stora Rör med SB42 så är detta inte längre fallet. Det rimmar illa med småskalighet att placera flerbostadshus inom ett område som är utmärkt som landsbygdsområden. Vidare anser vi inte att barn och ungas livsmiljö tas om hand i planens intention för Stora Rör.

Kommentar

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov.

Stora Rör har växt fram runt hamnen som anlades där Kalmar sund är som smalast och närheten till fastlandet har varit avgörande för ortens utveckling. Det strategiska läget är också skälet till att kommunen ytterligare vill utveckla Stora Rör i linje med kommunens mål för att uppnå en hållbar bebyggelseutveckling, samtidigt som befintliga värden inte ska ta påtaglig skada. Översiktsplanens övergripande strategi är att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till befintlig bebyggelse, infrastruktur och kollektivtrafik.

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling, i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen.

För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Privatperson 32

Anser att det utifrån det osäkra omvärldsläget är svårt att förutse samhällets behov av till exempel bostäder och industrimark. I syfte att undvika att lägga ned arbete på sådant som inte kommer att realiseras, tycker jag att det är på plats med en tydlig prioritering av i vilken ordning till exempel nya områden ska beredas för att takta med samhällets utveckling. I denna prioritering tycker jag att det är viktigare att behålla småskaligheten på bekostnad av ianspråktagande av ny mark. En förtätning av befintlig bebyggelse leder till att småskaligheten med mycket grönt inom bebyggelse försvinner – det som är det Öland och Borgholm som så många söker, det försvinner. Det blir bara ytterligare ett område, bland alla andra. Vi ska sticka ut och vara rädda om det vi har, utan att försaka expansion.

Angående Borgholms stadskärna tycker jag att man kan ha en ambition att ”återställa” fasader och liknande till att harmonisera med det gamla. Som turiststad hade det på sikt kunnat få mycket stor betydelse. En övergripande vision kanske kan vara att centrum estetiskt ska utvecklas mot att vara sammanhängande i badortstidens anda.

Det måste vara en del av en översiktsplan hur man vill att det estetiska intrycket ska utvecklas. Det kan inte vara som till exempel på triangeln – ett av de bästa skyltfönstren för staden Borgholm – där ligger ett av Sveriges fulaste hus, det måste ställas krav på hur man bygger.

En strandpromenad likt den från Hamnen via campingen mot Sjöstugan, är det mycket få städer förunnat att ha. Därför är det tråkigt att den är så dåligt nyttjad, det borde var en vision att man ska kunna gå längs ett trevligt stråk, med trivsam belysning och fina ställen, från hamnen till Sjöstugan. Det betyder att ställplats, vattenverk och vad det nu kan vara på sikt ska bort till förmån för en sammanhängande strandpromenad.
Som det är nu finns tämligen stora områden med industribebyggelse, till exempel runt mejeriet. Detta är något som ”drar ner helhetsintrycket”. Jag tycker att en vision kan vara ett centrum utan industribebyggelse. Stora kostnader, men marken har ett stort värde för annat bruk än industri.

Med dagens problematik gällande energi tycker jag att det ska tas upp i planen att nya och befintliga offentliga byggnader ska ha solceller. Det bör också vara kopplat till en estetisk vision där man faktiskt bygger snyggt och solcellerna inte blir något som skämmer det estetiska. Översiktsplanen bör vara en plan mot ett hållbarare och robustare samhälle. Betydelsen av källsortering ökar, och nya lösningar finns som förbättrar effektiviteten och samtidigt underlättar för de boende. En vision för en översiktsplan bör innehålla även denna aspekt av ett hållbart samhälle.

Hur vi transporterar oss är i omstöpningen – permanent. En så viktig förändring bör tas upp i översiktsplanen för att se till att behoven möts, men också för att tillse att till exempel den stora mängd laddstolpar som vi redan nu vet är tvungna att byggas, byggs på ett snyggt, bra sätt som inte skämmer den totala bilden och inte skapar ett logistiskt kaos
Jag tycker att man ska ha en offensiv vision av transporter, ett område där det händer mycket. Det finns ett antal större koncentrationer av folk, service och sevärdheter som lig-

ger lämpligt på ett pärlband lämpliga att sammanbindas. Borgehage (med nytt bostadsområde) -Slottet-Hamnen-Sjöstugan-Köpingsvik; eller liknande. Borgholm borde försök att med hjälp av bidrag eller med stöd av en leverantörs intresse, skapa en visningsanläggning för t.ex. spårtaxi eller hängbanor.

Kommentar

Kommunens ambition är att Borgholm både ska vara en stad som är attraktiv för besökare och en stad det är attraktivt att leva i. Närheten mellan bostäder, arbetsplatser och service är en av den lilla stadens kvaliteter. Att det finns plats för småindustri och verksamheter är därför viktigt för att behålla Borgholms attraktionskraft.

Badortsepoken har på många sätt präglat bilden av Borgholm och de spår som finns från denna epok ska bevaras. Det är dock inte det enda som präglat staden och inte den enda epok som ska vara läsbar i bebyggelsen.

I den fortsatta utvecklingen av Borgholm är ambitionen att utveckla och förtäta redan ianspråktagna ytor, som yttre hamnen och stationsområdet, och att bygga in nya kvaliteter i stadsbebyggelsen. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen

En sammanhängande strandpromenad finns med som ett mål i översiktsplanen.

Skräp och avfallssortering är inget som i detalj hanteras i översiktsplanen

Beskrivningen i kapitlen Avfall och Energi har utvecklats.

Tack för synpunkterna angående framtida transport.

Privatperson 33

För oss är det viktigt att skydda och bevara de höga naturvärden som området Stora Rör 2:1 innehåller. Den föreslagna bebyggelsen och planerade vägnätet är ett omfattande ingrepp i natur- och kulturlandskapet. Planen rimmar illa i relation till de miljö- och kulturmål som satts upp för Borgholms kommun.

Kommunens argument är att barnfamiljer i första hand ska etablera sig i det föreslagna nybyggarområdet. Med tanke på att de funktioner som barnfamiljer efterfrågar såsom förskola, skola, affär och bibliotek borde bostadsutvecklingen i första hand ske i Rälla med närområde, där dessa samhällsfunktioner redan finns.

Vi vill till Borgholms kommun framhålla vårt missnöje med bristande information angående de förändringar i översiktsplanen som tillkommit. Kommunens lagstadgade skyldighet till medborgardialog har varit bristfällig. Utlovad kontinuerlig information har inte sänts till oss berörda fastighetsägare. Med anledning av att vi bara var ca 10 personer vid informationsmötet den 15/6 vid biblioteket i Rälla, borde ansvariga förbättrat informationskanalerna. Vi utlovades en uppföljning med möjlighet för fler att kunna delta, men så har inte skett.

Vi ser allvarligt på de farhågor som Sweco-utredningen lyfter fram angående den långsiktiga hållbara dagvattenhanteringen. Vi saknar konsekvensanalyser från Borgholms kommun i

denna fråga.

Vi vill ännu en gång framhålla att vi motsätter oss en kraftig exploatering av berörda området Stora Rör 2:1 genom bebyggelse och vägdragning i ett gammalt skogsområde med höga naturvärden.

Kommentar

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov.

Översiktsplanens övergripande strategi är att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till befintlig bebyggelse, infrastruktur och kollektivtrafik. Att utveckla Stora Rör är i linje med kommunens mål för att uppnå en hållbar bebyggelseutveckling, samtidigt som befintliga värden inte ska ta påtaglig skada.

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling, i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Privatperson 34

Stora Rör beskrivs i översiktsplanen som en by med ett attraktivt läge för familjer med i närhet till skola, service och natur- och rekreationsområden, vilket delvis är sant. Service som skola och matbutik finns i Rälla, varför det ter sig mer naturligt att göra en större utbyggnad där än i Stora Rör. Med stor sannolikhet så arbetar den tilltänkta populationen i Kalmar och att då anta att stressade föräldrar ska resa åt fel håll för att lämna barnen vid skolan innan de vänder in mot Kalmar är en miss i planeringen. De underbara natur- och rekreationsområden som finns idag och nyttjas av många är de som nu föreslås bebyggas och en stor del av värde och attraktion går därmed förlorad!
Konkurrensen om utrymmet i norra Rällaskogen är idag stor varför den södra delen behövs oförändrad för det ökade intresset av naturupplevelser.

Stora Rör behöver fler invånare men en så massiv utbyggnad leder till att en stor del av skogen, som idag används av invånare, sommargäster och turister för rekreation, huggs ner, viktiga naturvärden hotas och trängseln i byn/hamnen kommer att öka vilket får konsekvenser. Det är därför viktigt att den utbyggnad som ändå blir av sker i ett lugnt tempo så att byn kan anpassa sig. Mycket av den attraktion som Stora Rör idag besitter består av befintlig tennisskola, båtsällskap och simskola med många år på nacken. De drivs och har drivits ideellt i liten skala av dagens invånare, föräldragenerationen, samt nu våra barn. En så stor utbyggnad av Stora Rör som föreslås skulle dessa föreningar inte kunna suga upp och värdefulla verksamheter/traditioner/engagemang skulle gå förlorade!

En plan av denna dignitet bör beslutas i samarbete med Trafikverket för att först lösa frågorna om infrastrukturen inkl parkeringar, gång- och cykelbanor för de barnfamiljer som kommunen vill locka till Stora Rör, även nere i byn.

Det är en alldeles för stor del av skogen som tas i anspråk och det är för tätt mellan husen. Området utmed Vincents väg och närmast öster därom har en speciell karaktär med gamla och nya sommarhus. Nya invånare välkomnas men för dem som redan bor där är det viktigt att behålla karaktären av sommarbebyggelse
• Tomtstorleken i planen är för liten för att passa in i området
• Vincents väg bör behålla sin karaktär och nuvarande trafikbelastning
• Husen ska passa in i befintlig bebyggelse – de som redan har sommarhus i området vill fortsatt njuta av att bo på landet och inte i ett permanentbostadsområde. I planen framgår inte vilken typ av hus som planeras på vilka ytor.

Man måste också starkt ifrågasätta hur kommunen har tänkt disponera hamnområdet. Det finns helt enkelt inte plats för många fler människor i vare sig hamnområdet eller badplatsen. Enligt min mening är det lite bedrägligt att locka människor till Stora Rör om man inte löst hamnproblematiken samt vägfrågorna.

Kommentar

En av översiktsplanens funktioner är att göra en värdering av olika intressen för att skapa riktlinjer och peka ut utbyggnadsområden utifrån kommunens förutsättningar och behov.

Stora Rör har växt fram runt hamnen som anlades där Kalmar sund är som smalast och närheten till fastlandet har varit avgörande för ortens utveckling. Det strategiska läget är också skälet till att kommunen ytterligare vill utveckla Stora Rör i linje med kommunens mål för att uppnå en hållbar bebyggelseutveckling, samtidigt som befintliga värden inte ska ta påtaglig skada. Översiktsplanens övergripande strategi är att utveckla bebyggelsen i prioriterade knutpunkter och stråk, i första hand i anslutning till befintlig bebyggelse, infrastruktur och kollektivtrafik.

Kommunen ser positivt på det stora engagemang som finns för Stora Rör och det rika föreningsliv som finns här.

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling, i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Privatperson 35

Tycker det är en dålig idé att göra undantag från strandskyddsregler för att möjliggöra bostäder när det på inte alltför lång sikt kan bli problem med stigande havsnivåer. I SB33 är det dessutom jordbruksmark som avses omvandlas, vilket är ytterligare ett argument emot.

Kommentar

SB33 ligger inte inom området som enligt prognos med ett 100-årsperspektiv riskerar att översvämmas av stigande havsnivåer. Området omfattas inte heller

av det generella strandskyddet. Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling som har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen.

Privatperson 36

Angående NF5 så känns det som ni har kopierat det som står i tidigare ÖP vilket även gäller SB13. Strandskyddet i anslutning till västra SB13 har delvis upphävts av LS och flertalet nya fastigheter har tillkommit i anslutning (Gräshoppsvägen), vilket borde påverka bedömningen (känns inte som det noterats alls i denna ÖP) rörande möjlig exploatering och därmed bör SB13 utökas till ett sammanhängande område. I NF5 nämns att en återinförd hävd skulle gynna området, vilket inte är möjligt om man inte samtidigt har möjlighet att bebygga området.

Kommentar

Tack för synpunkten, kartan och beskrivning justeras.

Privatperson 37

Förslag till byggnation på kommunens mark i Stora Rör: hyreslägenheter i ett plan med möjlighet till liten trädgård för alla äldre i området som fortfarande bor i ”för stora” hus. I området som bebyggs skulle det också finnas ett hus med rum för hemtjänst, sjuksköterska och läkare då många äldre skulle ha möjlighet att bo kvar i området. Kanske även övernattningslägenhet för besökande barn och barnbarn. En mindre gemensamhetslokal där gamlingarna kan träffas för gemensamma aktiviteter. Om möjligt plats för vävstuga. Med en sådan byggnation kommer det att finnas flera hus som kan bebos av barnfamiljer i stället.

Kommentar

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling och i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete.

Privatperson 38

Ungefär vid markeringen [i höjd med Gelträsket söder om Södvik reds. anm.] finns en tunnel under väg 136. För närvarande är den ej tillgänglig. Skulle det gå att använda denna tunnel för gång- och cykeltrafik?

Kommentar

Tack, synpunkten noteras men föranleder ingen ändring av översiktsplanen.

Privatperson 39

SB28: ”Grönskan tillför en kvalitet till omr.” - en sanning med modifikation. Det ger

förvisso en ökning i människors integritet samt skön känsla med buskar och lågväxande träd, men höga björkar, ekar m.m. är inte ett typiskt öländskt inslag och bör tagas bort. Riktlinjer (om ej tvingande krav, vilket säkerligen är olagligt) till enskilda fastighetsägare är önskvärt och en återgång till ursprungstanken. Vad gäller ansvaret av skötseln av vägar/vägunderhåll ser jag det som önskvärt att kommunen tar över den: t ex Jätten Bleks gata, som leder t flera fastigheter, är i dag under all kritik och vi har t.o.m. helårsbofast befolkning i området. Samma regler avseende häckars höjd i gatubildens hörn borde gälla på vårt område, precis som på kommunala gator, t ex är cykeltrafiken i hörnet. Kutterstigen/Pråmstigen farlig en baddag när alla ska ner/upp till badet, som den ser ut nu. Kan man trotsa allemansrätten och införa campingförbud utmed stranden Klinta Bodar - Lundegård? Vore bra!

Kommentar

Tack för synpunkten. Beskrivningen av SB28 har justerats.

Vägarna inom SB28 ingår i Klinta II vägförening och ansvar för skötsel ligger på föreningen. Borgholms kommun har som praxis att inte förvalta vägar utanför Borgholms centrum. Föreningar kan söka både söka vägbidrag från kommun och staten om vägavgifterna i föreningen inte räcker till underhåll av vägarna.

Det är fastighetsägarens skyldighet att se till att växtlighet på tomten klipps så att sikten är god för att begränsa risken för olyckor. Detta gäller oavsett huvudmannaskap för vägen.

Allemansrätten gäller och området ska hållas tillgängligt.

Privatperson 40

Angående kommunikationer önskar jag att KLT anordnar att köra 102 på sommaren samt att sträckan Borgholm-Färjestaden kan åkas utan byte av buss.
Angående Kulturmiljövärden sidan 94 – överläkarvillan?
Angående avfall sidan 151 inför för bättre sortering, var lägger man trädgårdsavfall.

Kommentar

Kommunen ser positivt på en förstärkning av kollektivtrafiken, men det är Region Kalmar län som är ansvarig myndighet och planerar och ansvarar för trafiken. Förbättrade resmöjligheter mellan norra och södra Öland är en prioriterad fråga för kommunen. Se mer i avsnittet mellankommunala frågor.

Överläkarvillan ingår i område 26 i kulturmiljöbilagan.

Avfallssortering är inget som i detalj hanteras i översiktsplanen.

Privatperson 41

Skräp i översiktsplanen?

Kommentar

Skräp och avfallssortering är inget som i detalj hanteras i översiktsplanen.

Privatperson 42

I samrådsversionen framhålls vikten av bevarandet av den speciella och säregna naturen samtidigt som bygden måste utvecklas genom företagande, boende, turism och service. Personerna instämmer men anser att man som markägare har rätt att styra över hur ägor används och kommer att användas.

Personerna anser att delar av NF2 delar av NF5, SB10 och SB18 samt delar av SB10 och SB19skulle förvaltas på ett lämpligare sätt än vad översiktsplanen har föreslagit genom att delvis bebygga områdena. Exempelvis skulle det kunna vara stugor, åretruntboende eller pensionärsbostäder utan att förbise behovet av rekreationsytor och service.

Byxelkrok behöver nu och i framtiden en injektion av nya näringar som genererar arbetstillfällen, ökad inflyttning och krav på ökad byggnation. Det borde inte bara vara ett strävansmål i översiktsplanen utan måste också vara realistiskt och kunna uppfyllas.

Kommentar

Områdena SB 10, SB 18 och SB 19 är redan utpekade för bostadsutveckling och intentionerna i översiktsplanen stämmer därmed överens med de önskemål som uttrycks i yttrandet. Utbredningen av NF 2 har justerats. Delar av området ingår nu i område för bostadsutveckling, SB14.

Markägarens enskilda intresse av att kunna nyttja sin mark för olika ändamål behöver vägas mot det allmänna intresset. Kommunens roll är att väga allmänna och enskilda intressen mot varandra genom detaljplanering samt prövning av bygglov och förhandsbesked. Översiktsplanen kan bara skapa förutsättningar, samt ge en samlad information om hur bestämmelserna om allmänna intressen ska tillgodoses i kommunen.

Privatperson 43

Böda hamn saknas på kartan för utvecklingsstrategin. Den bör finnas med precis som Kårehamn.

Kommunens svar

Böda och Stora Rörs hamnar har lagts till i utvecklingsstrategin.

Privatperson 44

SB19 är inte uppdaterad sedan den fördjupade översiktsplanen antogs.

Kommentar

Tack för din synpunkt. Riktlinjerna för område SB 19 har förtydligats.

Privatperson 45

Kartorna är otydliga och svåra att utläsa.

Kommentar

Tack för din synpunkt. Kartorna har setts över för att öka läsbarheten.

Privatperson 46

Svårt att se skillnad på bakgrundskartan och verksamhetsområdena när båda är grå.
Vad är nytt i förslaget till ny översiktsplan jämfört med de tidigare fördjupade översiktsplanerna?

Vad innebär ändrad och utvecklad i mark- och vattenanvändningskartorna? Vad innebär utvecklad för naturområden?

Kommentar

Kartan har justerats med bättre kontrast.

Vad som skiljer översiktsplanen från de tidigare fördjupade översiktsplanerna har förtydligats. i inledningen.

Användningen av begreppen utvecklad och ändrad har setts över och förtydligats. Utvecklad har tagits bort från kategorin Natur och friluftsliv.

Samrådsmöten

Byxelkrok

•Svårt att läsa kartan på datorn.
•Svårt att se vägarna på grundkartan och då svårt att orientera sig.
•Är det inte opedagogiskt att skriva ut år 2040? Svårt att kommunicera om ett datum så långt fram i tiden. Lever alla då?
•Positivt med utveckling av hamnen. Nu lyser lampor på höst och vinter, vilket är en liten sak men betyder mycket för de permanentboende.
•Område SB18 har diskuterats länge, bl.a. med trafik och storlek på exploatering.
•Önskan om att styra bostäder till att bli permanenta
•Finns behov av gång- och cykelväg längs med väg 136.
•Buss och kommunikationer, ser gärna förbättringar av dem.
•Tidsplan för VA-utbyggnad.

Kommentar

Kartorna har setts över för att öka läsbarheten.

Planen visar på viktiga ställningstaganden gällande hur vi ska använda mark- och vattenområden med sikte på 2040. För att uppnå kommunens visioner krävs

långsiktig planering.

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling och i områdesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Vidare utredning och prövning av utbyggnad inom område SB18 sker i den fortsatta planeringen.

Kommunen har ingen möjlighet att direkt reglera om inflyttare bosätter sig permanent eller under viss tid av året, men arbetar med olika strategier för att öka den permanent boende befolkningen.

Behovet av förbättrade möjligheter för oskyddade trafikanter att röra sig längs med väg 136 har förtydligats.

Kommunen arbetar för att få till en bättre och mer tillgänglig kollektivtrafik, men det är Region Kalmar län som är ansvarig myndighet och planerar och ansvarar för trafiken.

Planen för vatten och avlopp är under revidering och kommer ersättas av en vattentjänstplan. En uppdaterad utbyggnadsplan väntas kunna presenteras i samband med antagande av vattentjänstplanen. I denna kommer bara områden som ligger nära i tid för utbyggnad att vara preliminärt tidsatta. Övriga områden med identifierade behov planeras för utbyggnad inom ramen för vattentjänstplanens tidsperiod, fram till 2040 utan vidare specificering. Dessa områden kommer efter hand att aktualiseras för utbyggnad medan planen fortskrider.

Löttorp

•Mellan Löttorp och Böda behövs cykelväg längs väg 136. Böda har mycket turism och samhällsservice och är på sommaren större än Löttorp. Är idag farliga trafiksituationer, exempelvis från Hagaby till Löttorp vidare till Böda.
•Tidsplan för VA-utbyggnad.

Kommentar

Behovet av förbättrade möjligheter för oskyddade trafikanter att röra sig längs med väg 136 har förtydligats.

Planen för vatten och avlopp är under revidering och kommer ersättas av en vattentjänstplan. En uppdaterad utbyggnadsplan väntas kunna presenteras i samband med antagande av vattentjänstplanen. I denna kommer bara områden som ligger nära i tid för utbyggnad att vara preliminärt tidsatta. Övriga områden med identifierade behov planeras för utbyggnad inom ramen för vattentjänstplanens tidsperiod, fram till 2040 utan vidare specificering. Dessa områden kommer efter hand att aktualiseras för utbyggnad medan planen fortskrider.

Borgholm

•I SB30 behöver texterna förtydligas. Grönstråk i mitten bör bevaras, viktigt för dagvattenhantering. Underhåll av diket.
•Kollektivtrafiken på Öland skulle kunna lösas med anropsstyrda på- och avstigningar.
•Tidsplan för VA-utbyggnad.

Kommentar

Behovet av att utreda dagvattensituationen för område SB 30 är tillagt.

Kommunen arbetar för att få till en bättre och mer tillgänglig kollektivtrafik, men det är Region Kalmar län som är ansvarig myndighet och planerar och ansvarar för trafiken.

Planen för vatten och avlopp är under revidering och kommer ersättas av en vattentjänstplan. En uppdaterad utbyggnadsplan väntas kunna presenteras i samband med antagande av vattentjänstplanen. I denna kommer bara områden som ligger nära i tid för utbyggnad att vara preliminärt tidsatta. Övriga områden med identifierade behov planeras för utbyggnad inom ramen för vattentjänstplanens tidsperiod, fram till 2040 utan vidare specificering. Dessa områden kommer efter hand att aktualiseras för utbyggnad medan planen fortskrider.

Runsten

•Mycket är bra: förskolan, att idrottshallen rustas upp, bibliotek, nytt utegym.
•Synd att skolutvecklingen skedde i Gärdslösa och inte i Runsten.
•Det får gärna byggas mer.
•Tidsplan för VA-utbyggnad.

Kommentar

Översiktsplanen kan bara skapa förutsättningar. Det finns med i utvecklingsstrategin att hela kommunen ska leva. Sträckan mellan Löt och Runsten är utpekad som ett sådant bebyggelsestråk där utveckling av nya bostadsmiljöer ska främjas.

Planen för vatten och avlopp är under revidering och kommer ersättas av en vattentjänstplan. En uppdaterad utbyggnadsplan väntas kunna presenteras i samband med antagande av vattentjänstplanen. I denna kommer bara områden som ligger nära i tid för utbyggnad att vara preliminärt tidsatta. Övriga områden med identifierade behov planeras för utbyggnad inom ramen för vattentjänstplanens tidsperiod, fram till 2040 utan vidare specificering. Dessa områden kommer efter hand att aktualiseras för utbyggnad medan planen fortskrider.

Rälla

•Önskan om att ha kvar de busshållplatser som finns idag längs väg 136.
•Positivt att det byggs mer, bara det görs med omsorg och respekt.
•Stora ytor som är utpekade i SB42 och MB17.
•Viktigt med kommunikation med Mörbylånga kommun, bland annat om VA.

Kommentar

Att tillgängligheten till kollektivtrafik inte försämras är av stor vikt för kommunen, men det är Region Kalmar län som är ansvarig myndighet och planerar och ansvarar för trafiken.

Översiktsplanen innehåller generella riktlinjer för bebyggelseutveckling och i om-

rådesbeskrivningarna finns en sammanfattning av inriktningen för området. Att ny bebyggelse anpassas till omgivande landskap och befintlig bebyggelse är frågor som hanteras i detaljplan- och bygglovsskede.

Kommunen har i processen för översiktsplanen genomfört ett större arbete kopplat till kommunens långsiktiga utveckling. Detta har resulterat i utpekandet av utbyggnadsområden på en övergripande nivå. Kommunens ambition är att utveckla Stora Rör och Rälla då det är ett strategiskt läge med goda kommunikationer och befintlig service. Vidare utredning och prövning av utbyggnad sker i den fortsatta planeringen. För område SB42 (östra Stora Rör) pågår ett detaljplaneringsarbete där platsens lämplighet utreds i detalj.

Ölands två kommuner har en kontinuerlig dialog gällande vatten och avlopp.

§ 26

Diarienummer 2024/26 800 KS

Kultur- och fritidsstrategi för Borgholms kommun 2025–2027

Beslut

Kommunstyrelsen ~~besluta~~ föreslår Kommunfullmäktige besluta FL § 36

att anta *Kultur- och fritidsstrategi 2025–2027* enligt BILAGA

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade 2022-02-14 §19 anta Kultur- och fritidsstrategi 2022–2024. 2024 har kommunstyrelsens kultur- och fritidsutskott diskuterat, reviderat och uppdaterat strategin tillsammans med övriga berörda.

Beslutsunderlag

Kultur- och fritidsutskottet 2025-01-15 §1
Kultur- och fritidsstrategi 2022–2024, 2025-01-23
Kultur- och fritidsstrategi ARBETSMATERIAL 2025–2027, 2025-01-23

Dagens sammanträde

Yrkande

Marcel van Luijn (M), Sara Kånåhols (V), Staffan Larsson, Erik Arvidsson (SD) yrkar bifall till förslag.

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut.

Beslutet skickas till

Ekonomiavdelningen
Borgholms slott
Utbildningsnämnden
Förvaltingssekreterare

Borgholms kommun

Styrdokument

Ärendenummer
2024/26

Policy
Strategi
Riktlinje
Handlingsplan

Kultur- och fritidsstrategi 2025–2027

Antaget av kommunfullmäktige 2022-02-14 § 19
Reviderad av kommunstyrelsen 2025-xx-xx

Revideras senast: december 2027
Dokumentansvarig: tillväxtchef

Innehållsförteckning

1 INLEDNING 3

1.1 Syfte 3
1.2 Vision, kärnvärden och mål 3
1.3 Ansvarsområden och verksamheter 3

2 KULTUR OCH FRITID FÖR ALLA 4

3 KULTUR 4

4 LEVANDE KULTURARV 4

5 BORGHOLMS SLOTT 5

6 KONST, DESIGN OCH KREATIVT SKAPANDE 6

7 BIBLIOTEK 6

8 FÖRENINGAR OCH FÖRENINGSSTÖD 7

9 KULTUR- OCH FRITIDSANLÄGGNINGAR 8

10 FRILUFTSLIV, NATURTURISM OCH REKREATION 8

11 SKOLA & KULTUR 9

12 KULTURSKOLA 9

13 FRITIDSGÅRDAR 10

14 KULTUR- OCH FRITIDSSTRATGEIN I RELATION TILL ANDRA STYRANDE DOKUMENT 10

1 INLEDNING

Borgholms kommun ska vara en förebild och bidra till en ansvarsfull samhällsutveckling genom att främja en sund och god miljö för människor, djur och natur. Ett rikt och levande kultur- och fritidsliv är en viktig förutsättning för en plats attraktivitet. Det har en positiv inverkan på trygghet, hälsa och välbefinnande.

Kultur- och fritidslivet i Borgholms kommun ska vara tillgängligt och öppet för alla. I kommunens alla delar finns arenor för fritidsaktiviteter och idrott, samlingslokaler för kulturella arrangemang och bibliotek.

Samarbete och samverkan, både internt i kommunen och externt med föreningar, studieförbund, näringsliv, lokala nätverk, andra kommuner och institutioner är viktigt för utvecklingen av Borgholms och Ölands kultur- och fritidsliv.

1.1 Syfte

Syftet med strategin är att formulera en gemensam vilja kring våra kultur- och fritidsfrågor, ta tillvara de resurser som finns i kommunen samt stimulera till utveckling och skapa en beredskap för framtiden. Strategin utgår från den befintliga kultur- och fritidsverksamheten och pekar ut ett antal prioriterade områden.

1.2 Vision, kärnvärden och mål

Vision
”Med gemensamma krafter utvecklar vi hela Borgholms kommun till något vi är stolta över. Nu och för framtiden”.

Kärnvärden
Välkomnande – Utvecklande – Tillsammans

Mål
Borgholms kommun har följande strategiska mål utifrån Agenda 2030
- God hälsa och välbefinnande
- God utbildning för alla
- Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Hållbar konsumtion och produktion

1.3 Ansvarsområden och verksamheter

Ansvaret för kultur- och fritidsfrågor delas i huvudsak mellan kommunstyrelsen och utbildningsnämnden. Enligt antagen arbetsordning ska kommunstyrelsens kultur- och fritidsutskott bereda de ärenden gällande kultur och fritid som ska handläggas av kommunstyrelsen samt besluta i de ärenden om framgår av kommunstyrelsens delegationsordning.

Kommunstyrelsen
Allmän fritidsverksamhet, allmän kulturverksamhet, badplatser, bidrag till föreningar, Borgholms slott, cykel- och vandringsleder, idrotts- och fritidsanläggningar, inköp av konst och konstnärlig gestaltning samt lekplatser.

Utbildningsnämnden
Biblioteksverksamhet, fritidsgårdsverksamhet samt kulturskolan.

2 KULTUR OCH FRITID FÖR ALLA

I alla stadier av livet är det viktigt att alla ges möjlighet att ta del av kultur och fritid som innehåller både kvalitet i utbudet och rika möjligheter till eget utövande och skapande. Kultur- och fritidsverksamhet ska bidra till förhöjd livskvalitet och aktivt medborgarskap. Borgholms kommun ska vara en hälsosam och hållbar kommun. Målet är att skapa en attraktiv kommun att växa upp i, återvända till, bo, vara verksam och åldras i.

Barnkonventionen slår fast att alla barn och unga har rätt till fritid, lek och vila samt rätt att delta i kulturella och konstnärliga aktiviteter. Idrott för barn ska vara lekfull, allsidig och bygga på barnens behov och förutsättningar.

Lättillgängliga grönområden, cykel- och vandringsleder, öppna skolgårdar, flexibla spontanidrottsplatser och lekplatser ska locka fler, i alla åldrar, att röra sig mer i vardagen och känna en livslång rörelseglädje.

Borgholms kommun vill…

- prioritera barn- och ungdomsverksamheten.
- fortsätta utveckla och förbättra cykel- och vandringslederna.
- förbättra förutsättningarna för kultur- och fritidsverksamhet i hela kommunen.

3 KULTUR

Kultur är ett vitt begrepp och kan ha olika betydelser för varje individ. Gemensamt för alla kulturer världen över, är att kulturen speglar ett land genom olika seder, värderingar, språk, konst eller traditioner. En kultur speglar landets sociala aspekter och är viktig för samhället. Målet för kulturpolitiken är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

Kultursektorn ska vara en naturlig del av besöksnäringen i Borgholms kommun och på hela Öland. Människor ställer idag allt högre krav på genuina upplevelser som bygger på platsens kultur, historia och naturtillgångar.

Borgholms kommun vill …

- att kulturen ska bidra till att skapa en attraktiv och trivsam kommun.
- tillsammans med ideella krafter och andra aktörer erbjuda kommunens invånare och besökare ett brett utbud av kulturella aktiviteter på olika platser under hela året.
- att kulturen ska verka och utvecklas i dialog med Öland & Co.

4 LEVANDE KULTURARV

Kulturarv är vad tidigare generationer skapat och hur vi idag uppfattar, tolkar och för det vidare. Ett kulturarv har inga direkta tidsgränser vilket gör att det skapas av både dåtid, nutid och framtid. Kulturarvet är inte statiskt utan något som ständigt förändras och omformuleras. Varje tid bildar sig en egen uppfattning om vad som är kulturarv och vad det betyder.

Det gemensamma ansvaret är att främja ett levande kulturarv som bevaras, används, utvecklas och görs tillgängligt för alla. Kulturarvet bidrar till identitet och självbild, ger kunskaper om det förflutna och perspektiv på samtiden. Kulturarvet ska förvaltas för en hållbar samhällsutveckling. Att vårda kulturarvet och hålla det levande i människors medvetande är en grund för livskvalitet och hållbar utveckling. Kulturarvet handlar om själva livet, nu, i förfluten tid och i framtiden.

Varje plats på Öland har sina speciella förutsättningar, styrkor och utmaningar. Därför är också varje plats värdefull för helheten. Kulturarvsverksamheten ska utformas och utvecklas utifrån ett ”hela-Öland-perspektiv”. Det är en styrka att Ölands kulturarv är rikt och mångsidigt. De som bor och verkar på Ölands ska känna att det öländska kulturarvet är deras kulturarv. Besökanden på ön ska uppleva att Öland har ett unikt kulturarv. Ölands hembygdsförbund, alla hembygdsföreningar och Ölands museum Himmelsberga är viktiga parter i arbetet med kulturarvet.

Borgholms kommun vill …

- att kulturarvet bevaras, utvecklas och görs mer tillgängligt.
- att kulturarvet ska vara en del av den utveckling som skapar tillväxt, identitet och attraktionskraft för Borgholms kommun och hela Öland.

5 BORGHOLMS SLOTT

Borgholms slott är en av Sveriges mest kända kulturhistoriska byggnader och en värdefull del av vårt lands kulturarv. Statens fastighetsverk förvaltar byggnaden och Borgholms kommun hyr och bedriver sedan många år en bred publik verksamhet inom besöksmålet. Visningsverksamhet, utställningar, konserter, barnaktiviteter, uthyrning, café och andra evenemang lockar varje år ett stort antal besökare.

Historiskt var slottet en förutsättning för Borgholms tillkomst och idag bidrar slottet starkt till kommunens utveckling. För kommunen, dess invånare, näringsliv och föreningsliv är slottet med sin attraktionskraft betydelsefull i en mängd olika perspektiv; som stark symbol, inkomstbringande varumärke, motor för besöksnäringen och unik miljö för rekreation och upplevelser. Tillsammans har Borgholms kommun och Statens fastighetsverk de senaste 30 åren genomfört omfattande insatser för att utveckla slottets attraktivitet och konkurrenskraft som besöksmål. Arbetet har varit framgångsrikt och idag är Borgholms slott ett populärt besöksmål som erbjuder en mångfald av stora och små upplevelser för barn och vuxna.

Nu står slottet inför uppgiften att fortsätta förädla och utveckla de resurser och upplevelser som skapats under de senaste åren samt utveckla verksamheten vidare.

Statens fastighetsverk och Borgholms kommun har tecknat ett nytt tioårigt hyresavtal, 2025–2034. Parallellt kommer parterna även enas kring en ny samverkansplan där intentionen är att fortsätta utveckla verksamheten och dess olika delar. Parternas gemensamma ambition är att Borgholms slotts konkurrens- och attraktionskraft skall stärkas samt fortsätta vara relevant i den tid vi verkar.

Borgholms kommun vill …

- säkerställa slottets attraktivitet genom ständig förnyelse och utveckling av hela slottsområdet.
- affärsmässigt tillvarata och utveckla kärnvärden, miljöer och resurser.
- öka tillgängligheten till slottet och dess värden.
- att slottet är en förebild och motor i arbetet med att utveckla Borgholm och Öland till en starkare kulturhistorisk destination.
- säkerställa fortsatt hållbar utveckling av Borgholms slott genom strategiska samarbeten.

6 KONST, DESIGN OCH KREATIVT SKAPANDE

Det öländska ljuset och den unika naturen har under lång tid inspirerat och varit en bas för kulturskapare som till exempel författare, konstnärer och formgivare. Runt om på hela Öland finns ett stort antal privat- och föreningsägda gallerier, konsthallar och utställningslokaler. Öppna ateljéer och konstrundor arrangeras av lokala konstnärskollektiv och kulturföreningar flera gånger varje år. Konstnatten under Ölands skördefest är väletablerad sedan flera år tillbaka.

Kulturinkubatorn Kreativa Öland är en ettårig utbildning för kulturskapare som vill utveckla sin verksamhet. Inkubatorn drivs av de båda Ölandskommunerna, Capellagården och Ölands Folkhögskola.

Konst i det offentliga rummet medverkar till att skapa karaktär och sammanhang, ge estetiska upplevelser som kan vara rogivande, stimulerande och ger möjlighet till reflektion. Syftet med kommunens konstinköp är att förbättra den offentliga miljön för allmänheten och skapa en bra arbetsmiljö för anställda i kommunen, att skapa identitet till platser samt väcka intresse för konst hos allmänhet och personal. Konstinköp är även ett verktyg för kommunen att stödja konstnärernas kreativa skapande.

Enprocentregeln är en ekonomisk princip för investeringar som innebär att en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnationer av fastigheter, infrastruktur och offentliga miljöer investeras i byggnadsanknuten konstnärlig gestaltning. Majoriteten av Sveriges kommuner och regioner tillämpar principen.

Borgholms kommun vill …

- fortsätta utveckla inkubatorn kreativa Öland.
- utveckla och stödja kulturella och kreativa branscher (KKB).
- att enprocentregeln ska tillämpas vid alla kommunala ny-, om- och tillbyggnader.

7 BIBLIOTEK

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla” (Bibliotekslagen)

Biblioteket är en av de få öppna platserna i samhället där alla oavsett ålder, kön, etnicitet eller utbildning kan ta del av den service som finns lokalt och globalt, analogt och digitalt. Här sker möten mellan människan och ordet, mellan kunskap och fantasi, mellan besökaren och bibliotekarien. Här finns möjlighet att sjunka ner i nyhetsflödet bland alla tidningar och tidskrifter eller en stund för det fria botaniserandet eller de målmedvetna studierna.

Bibliotekets verksamhet ska präglas av samverkan och inspirerande möten där alla har lika värde, är delaktiga och bemöts med respekt. För att nå ut till olika målgrupper måste verksamheten arbeta med att hitta nya vägar för att synliggöra och marknadsföra biblioteket och anpassa verksamheten efter besökarnas behov. Biblioteket är en kulturbärare som speglar den tid som varit, verkar i samtiden och blickar mot framtiden. Biblioteket ska ses som en verksamhet – inte bara en fysisk plats.

Biblioteken är tillgängliga för alla men ska ägna särskild uppmärksamhet åt de prioriterade grupperna barn och unga, personer med funktionsvariationer, personer med annat modersmål än svenska, de nationella minoriteterna och de i digitalt utanförskap.

Verksamheten som bedrivs på kommunens skolbibliotek är en grundbult i demokratin och nödvändig för det livslånga lärandet och läsandet. Läsande ska uppmuntras och vara viktigt för alla generationer. Samtliga elever i Borgholms kommun har tillgång till skolbibliotek med utbildade bibliotekarier.

Tre av kommunens fyra folkbibliotek har meröppet vilket betyder att man kan besöka biblioteket även på obemannad tid.

Borgholms kommun vill …

- bli en läsande kommun för alla generationer.
- utveckla samarbetet mellan skolbibliotekarier, pedagoger och elever för att öka läs- och skrivförmågan hos barn och ungdomar.
- genomföra en förnyelse av huvudbiblioteket i Borgholm.
- utveckla bibliotekets digitala verksamheter.
- fortsätta erbjuda öppna och lättillgängliga mötesplatser på biblioteken i kommunen.

8 FÖRENINGAR OCH FÖRENINGSSTÖD

Kultur- och fritidslivet i kommunen vilar till stor del på ideella krafter. I Borgholms kommun är kultur-, idrotts- och föreningslivet betydelsefullt och högt prioriterat. De ideella föreningarna utgör basen i kultur-, idrotts- och fritidsverksamheten. Det är därför viktigt att kommunen har en kontinuerlig dialog med föreningarna i syfte att utveckla förutsättningarna för deras verksamheter. De kommunala bidragen är till för att stödja föreningarnas verksamhet genom att täcka en del av den totala kostnaden.

Borgholms kommun vill …

- öka stödet till föreningar, studieförbund och lokala nätverk.
- uppmuntra föreningar att samverka med andra föreningar, kommunala verksamheter, näringsliv och besöksnäring.

9 KULTUR- OCH FRITIDSANLÄGGNINGAR

I Borgholms kommun finns ett varierat utbud av anläggningar och lokaler (kommunala, förenings- och privatägda) med god tillgänglighet som tillgodoser en mångfald av aktiviteter. Badhus, bowls- och boulebanor, bygdegårdar, cykelbanor, fotbollsplaner, fritids- och idrottsanläggningar, gym, gymnastiksalar, kallbadhus, lekplatser, padelbanor, ridhus, skatepark, sporthallar, tennisbanor, utegym med mera. Anläggningarna är geografiskt spridda för att nå fler av kommunens invånare och besökare. Det finns ca 25 kommunala badplatser och ett antal privatägda bad och campingplatser med olika faciliteter i kommunen.

Målet är att genom en bred samverkan arbeta för att aktivt främja fysisk aktivitet och rörelse för alla genom hela livet. Fokus ska vara på rörelseglädje, demokrati och delaktighet i ett inkluderande samhälle där alla medborgare ges möjligheter att delta utifrån sina förutsättningar. Ett brett utbud av tillgängliga aktivitetsytor är en förutsättning för all idrott. Att bevara, utveckla och skapa nya anläggningar och idrottsmiljöer är därför viktigt för hela idrottsrörelsens utveckling. Anläggningar och idrottsmiljöer ska upplevas trygga, tillgängliga och välkomnande för alla som vill idrotta.

Borgholms kommun vill …

- stötta spontanidrott samt främja daglig motion och livslång rörelseglädje.
- erbjuda ändamålsenliga fritidsanläggningar i hela kommunen.

10 FRILUFTSLIV, NATURTURISM OCH REKREATION

”*Med Friluftsliv menas vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling” (SFS 2010:2008)*

Friluftsliv är en kostnadseffektiv satsning. Med relativt små medel kan samhällsnyttan bli stor genom att insatserna når alla kommunens invånare och besökare oavsett ålder, kön, etnicitet eller bakgrund. Att planera för friluftsliv är att möjliggöra för ökad folkhälsa, naturförståelse och kommunal utveckling. Få aktiviteter har en sådan bredd och få arenor har öppet dygnet runt, årets alla dagar. De flesta former av friluftsliv betyder fysisk aktivitet, som har många positiva hälsoeffekter på både kropp och själ, men att utöva friluftsliv kan också innebära mer stillsamma enskilda möten med naturen som ger möjlighet till avkoppling, rekreation och återhämtning.

En förutsättning för att ta del av naturens hälsofrämjande effekter är att den ska vara tillgänglig för alla i vår boende- och vardagsmiljö. Forskningen lyfter att gröna strukturer behöver inkluderas i den fysiska planeringen och naturen måste vara tillgänglig och nåbar.

Borgholms kommun vill …

- i samverkan med andra berörda myndigheter och föreningar satsa på kommunens cykel- och vandringsleder.
- att gröna strukturer inkluderas i den fysiska planeringen för att synliggöra ekosystemtjänster.

- verka för naturturism på hela Öland hela året.

11 SKOLA & KULTUR

Borgholms kommuns skolkulturgaranti syftar till att integrera kulturpedagogik i förskola, förskoleklass, grundskola och anpassad grundskola genom estetiska lärprocesser. Barns och elevers tillgång till kulturens alla uttrycksformer och möjligheter som åskådare, deltagare och producenter säkras genom denna permanenta verksamhet.

Utbildningsnämnden och kommunstyrelsen avsätter årligen medel för skolkulturgarantin. Borgholms kommuns skolkulturgaranti garanterar varje barn/elev minst en kulturupplevelse per läsår. I skolkulturgarantin finns medel avsatta för att täcka reskostnader som uppstår.

Skolkulturgarantin säkerställer att samtliga elever förutom mötet med professionella kulturutövare även får ta del av Borgholms kommuns unika kulturmiljöer och kulturhistoriska lämningar.

Skapande skola är regeringens satsning för att stärka samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet. Utbildningsförvaltningen samordnar och söker årligen medel för Skapande skola projekt utifrån enskilda skolors överenskommelse. Skapande skola tillkommer utöver Borgholms kommuns skolkulturgaranti.

Borgholms kommun vill …

- att alla barn och elever genom skolkulturgarantin ska få ta del av minst en professionell kulturupplevelse per läsår.

12 KULTURSKOLA

Kulturskolan i Borgholm är en frivillig fritidsverksamhet. Där ges barn och ungdomar möjlighet till kreativt skapande och att delta i det kulturella livet. Här skapas en grund för våra framtida kulturkonsumenter, amatörer och blivande professionella utövare. Kulturskolan är en viktig mötesplats, där eleverna knyter nya sociala kontakter.

Kulturskolan erbjuder eleverna en stor bredd av kreativa uttryckssätt och utbildning i olika uttrycksformer som musik, bild, teater, digital musik, keramik och samspel i olika former. Målet är att kulturskolan ska vara tillgänglig för alla barn och unga i kommunen. Kulturskolan har undervisning på flera orter i kommunen. Kulturskolan vill förmedla ett kulturarv till eleverna, samt satsa på förnyelse och uttrycksformer som är i fas med den tid eleverna själva lever i.

Borgholms kommun vill ...

- att kulturskolan ska vara avgiftsfri för barn och unga.
- att alla elever som söker till kulturskolan ska erbjudas plats.
- bredda utbudet med fler ämnen på kulturskolan.

- erbjuda vuxna och äldre medborgare möjlighet att söka till vissa delar av kulturskolans utbud i mån av plats.

13 FRITIDSGÅRDAR

Fritidsgården erbjuder viktiga mötesplatser i syfte att ge ungdomar ett aktivt medborgarskap och en meningsfull fritid. Fritidsgården erbjuder både organiserade aktiviteter, möjlighet till ett socialt sammanhang och umgänge. Fritidsgården är en social mötesplats, en trygg träffpunkt och ett extra vardagsrum för barn och unga i kommunen. Det finns fritidsgård i Löttorp, Borgholm och Rälla.

Den mobila fritidsgården är både en uppsökande verksamhet och en aktivitetsbuss. Vi har möjlighet till uppsökande verksamhet, vilket kan betyda att vi åker till en ort i kommunen som inte har fritidsgård. Bussen kan också användas till att åka på aktiviteter med vår besökare. Den mobila gården startades för att nå ut till ungdomar som har svårt att ta sig till våra fysiska mötesplatser. Ambitionen är att ta fritidsgården dit ungdomarna bor för att erbjuda en meningsfull fritid där besökarna får prova nya aktiviteter och upplevelser.

Fritidsgårdarna samverkar nära med skola, socialtjänst, polis, föreningsliv och samhället. Fritidsgården är en plats där alla unga ges möjlighet till delaktighet och inflytande, oavsett livsstil och bakgrund. Verksamheten är fri från kommersiella intressen.

Borgholms kommun vill …

- se över lokalmöjligheter för att kunna möta fler ungdomar med olika intressen.
- ha en god tillgänglighet för barn och unga i kommunens fritidsgårdar med en för ungdomarna relevant och trygghetsstärkande verksamhet.

14 KULTUR- OCH FRITIDSSTRATGEIN I RELATION TILL ANDRA STYRANDE DOKUMENT

Kultur- och fritidsstrategin relaterar till flera andra styrande dokument som exempelvis:

- Cykelstrategi
- Folkhälsostrategi
- Näringslivsstrategi
- Strategi för ökad tillgänglighet och delaktighet
- Tillväxtstrategi
- Turismstrategi
- Översiktsplan